

* ﴿ **إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ وَهُمْ أَغْنَاءُ** ﴾ به لکوری گلهیی و گازندهو تۆله تهنه لهسه ره نهوانیه که داراو دهوله مهندن و، دین داوای مؤلتهت لی دهکه نه چنه جهاد ﴿ **رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ** ﴾ رازی بوون لهگهل به جیماوهکان بن و، لهمالهوه بنهبخن و لهگهلتن نهیهن !! ﴿ **وَطَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ** ﴾ نهوساش لهبه ره نهوه خوای گهوره موری بهدبهختیی بهسهر دلایندا نا ﴿ **فَهَم لَا يَعْلَمُونَ** ﴾ نیت رهپاشه پوژی خرابی خویشیان نازانن و بههوشنایه نهوه ﴿ **يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكَ إِذَا رَجَعْتَ إِلَيْهِمْ** ﴾ هر که له غهزای تهبووک گهرا نهوه بو لایان، بهپهله دین و دهست دهکه نه پرپو بیانوو هینانهوه بو تان ﴿ **قُل لَا تَعْتَذِرُوا** ﴾ بلی: هیچ پرپو بیانوویهک مهیننهوه ﴿ **لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ** ﴾ چونکه چاک دهتانناسین و هرگیز پرواتان پی ناکهین ﴿ **قَدْ نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ أَخْبَارِكُمْ** ﴾ بههقیقهت خوای گهوره له دهنگوباس و هواله نهینیهکانتانی ناگادار کردین، واته:

تییهکیان دین که چ شتیک له دلتاندا به ﴿ **وَسِرِّيَ اللَّهُ عَمَلَكُمْ** ﴾ و سیریه الله عملکم ﴿ **وَرَسُولُهُ** ﴾ بوئاییندهش به تهکید خواو په یامبهری خوا، گشت کردهوهکانتان دهیین، واته: خواو پیغه مبه ره که ی دهزانن چ کاریکتان لیدهوه شیتتهوه له مه بهدوا ؟ ﴿ **ثُمَّ تَرْدُونَ إِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ** ﴾ له پاشان دهبرینهوه لای نهو زانایه که بهه موو نادیارو دیاریک نه زانی و ناگاداره ﴿ **فَيَنْبَنُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ** ﴾ ئینجا هر شتیکتان کردوه ناگادارتان نهکات لئی.

فرت و فیلی دوورپوهکان:

﴿ **سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ** ﴾ هر که له تهبووک هاتنهوه لایان، خیرا دین و بهخوا سویندتان بو دهخون که: توانای هاتنمان نه بوو لهگهلتناندا بیینه خهزاکه بو به نه هاتین ﴿ **لَتَعْرَضُوا عَنْهُمْ** ﴾ ههتا وازیان لی بهینن و ناویان نه بهن ﴿ **فَاعْرَضُوا عَنْهُمْ** ﴾ دهسا وازیان لی بهینن و ویلیان بکهن و مه یاندوینن و نرخیان بو دامه نین ﴿ **إِنَّهُمْ رَجَسٌ** ﴾ چونکه خو یان و کارو کردهو یان پیس و ناپاکه ﴿ **و**

مَاوَاهُمْ جَهَنَّمَ ﴾ و جی و شوینیان ناگری دۆزهخه ﴿ **جَزَاءُ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ** ﴾ نه م تۆله یانه له بهر نهوکارو کردهو یه کردوویانه ﴿ **يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ** ﴾ سویندتان بو دهخون ههتا رازیین لییان ﴿ **فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ** ﴾ خو نه ر لیشیان رازی بین ﴿ **فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ** ﴾ نهوه بیگومان خوا له خه لکانی سنوور بهزین رازی نابیت، کوره که ی (سهلول) هر که پیغه مبه ره گه رایهوه هات سویندی بو خوار که: جاریکی تر دواناکه ویت.

دهشته کی بی ره زاترو کولی ترن:

﴿ **الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا** ﴾ عمر به دهشته کییهکانی دهره وهی مدینه، له مهر بی باوه پیری و دوو پرووییهوه له خه لکانی تر سه ره سه خترن ﴿ **وَاجْدُرَ أَنْ لَا يَعْلَمُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ** ﴾ شایسته و له بار تریشن به نه زانینی سنووری نهو یاسایانه ی خوا ناردوونی بو په یامبه ره که ی ﴿ **وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ** ﴾ وه خوا بهه موو نیش و

يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكَ إِذَا رَجَعْتَ إِلَيْهِمْ قُل لَا تَعْتَذِرُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكُمْ قَدْ نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ أَخْبَارِكُمْ وَسِرِّيَ اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تَرْدُونَ إِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيَنْبَنُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٤﴾ سَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لَتَعْرَضُوا عَنْهُمْ فَاَعْرَضُوا عَنْهُمْ إِنَّهُمْ رَجَسٌ وَمَا لَهُمْ جَهَنَّمَ جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿١٥﴾ يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنْ تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿١٦﴾ الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَنْ لَا يَعْلَمُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿١٧﴾ وَالْأَعْرَابُ مِنْ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَمِنْ أَصْحَابِ الْاَیْمَانِ مَن يَخُذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرًا وَيَكْرِهُهُ الدَّوَابُّ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٨﴾ وَالْأَعْرَابُ مِنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَخُذُ مَا يُنْفِقُ فُرُيقٌ قَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَلَوْ أَنَّ هَؤُلَاءِ لَمْ يَخُذْ لَمْ يَكُنْ مِنْهُمْ شَيْءٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْقَادٍ ﴿١٩﴾

وَالشَّاهِدُونَ

۲۰۲

و دەستەبەکی تر لە پێناستی (سابقین) دا دەلێن: (هم الذين صلوا الى القبلتين). ئەوانە بوون کە لە نوێژەکاندا روویان لە هەردوو قیبلە کە کرد. ئیمامی شافعی و یارانیشی دەلێن: (هم الذين شهدوا بيعة الرضوان). ئەوانە بوون لە (بەیعە تۆلریزان) دا ئامادەبوون، دەسا و اوایلای ئۆف بۆ ئەوانە ی رکیان لەو کەسانە کە خوا رازییە لێیان و ئەوانیش لە خوا رازین! بێ ئەوەش هیشتا جێنویان دەدەن و تەکفیریان دەکەن !!

دوو ڕووەکانی (مەدینە) و دەشتەکییەکان:

﴿ **ومن حولكم من الأعراب منافقون** ﴾ لە عەرەبە دەشتەکییەکانی دەورووبە ریشتاندا خەڵکی دوو ڕوو و مونا فیک هەیە، وەک ھۆزی (موزەینە، ئەسلەم، غیفار، ئەشجەع) ﴿ **ومن أهل المدينة مردوا على النفاق** ﴾ وە لە خەڵکانی (مەدینە) شدا هەندیکێ دوو ڕوو و، لێ پراو بۆ دوو ڕوویی هەن ﴿ **لا تعلمهم نحن نعلمهم** ﴾ تۆ ئەو موخەمەد نایانناسی، هەتا لەم دنیا بەدا پڕیاری خۆتیانی لە سەر بەدەیت، ئیمە بۆخۆمان زۆرباش دەیانناسین ﴿ **سنعذبهم مرتين** ﴾ جا لەبەر ئەوە ئیمە لە دنیا دا دوو جار سزایان ئەدەین، جاریکیان بە سەر خستنتان بە سەر دوژمنەکانتاندا کە بەوە دلگران دەبن، جاریکیشیان بە ئابرو بردنیان و نفاقیان ﴿ **ثم يردون إلى عذاب عظيم** ﴾ لە دواییشدا ئەبرێنەو بۆ جەزەبەو سزایەکی ھەرە گەورە.

موسلمانە بە جیماوەکان ئە جیهاد:

﴿ **وآخرن اعترفوا بذنوبهم** ﴾ بپێ خەڵکی ترییش هەبە ددانیان بە گوناھو ھەلەکانی خۆیاندا نا، کە لە خەزای تەببوك "لەبەر سستی خۆیان دواکەوتن" پاشان تەوہبەیان کردو پەشیمان بوونەو ﴿ **خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا** ﴾ ھەندێ کارو کردەوێ چاکیان ئەنجامداو، بپێکی خراپیان تێکەڵکرد ﴿ **عسى الله ان يتوب عليهم** ﴾ بێگومان خوا لێیان خۆش دەبێ و، تەوہبەیان لێوەر دەگرێت ﴿ **ان الله غفور رحيم** ﴾ بە راستیی خوا بۆ گوناھ زۆر لێبوردەبە، زۆریش میھرەبان و دلۆقانە. بەلێ.. گەئێ رێوایەت ھەبە لە سەر ئەو کەسانە دەدوێ و، دیارییان دەکەن و ھەریەکە بۆخۆی شتێکی لێ دەلێت! بەلام لە گەئێ ئەویشدا ھەموو جوړە موسلمانێک بەردەکەوێ کە ئەویش کارو کردەوێ بەوچەشنە بێت و، پاشان تەوہبە بکات، بۆیە ھەرکە (ئەبوو ئەوفا) صەدەقەکی خۆی ھێنا، پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: (اللهم صل على آل أبي أوفى) موسلیم. خۆیە لە خانەوادە (ئەبو ئەوفا) ببوریت و رحەمتیان بە سەرا برێژیت.

لە سامان و داراییدا زەکات ھەبە:

﴿ **خذ من أموالهم صدقة** ﴾ لە سامانەکیان زەکات و صەدەقەبە ھەر گەرە ﴿ **تطهرهم وتزكهم بها** ﴾ دێ و دەروونیانی پێ پاکەوێ، هەتا لە گوناھەکانیان پاک ببەنەو، چاکەکانیان فراوان ببێ و دەشگەنە پلە ھەرە بەرز ﴿ **وصل عليهم ان صلاتك سكن لهم** ﴾ و دووعای چاکیان دەرھەق بۆبکە، چونکە دوعا و نزای تۆ، دلنارامیی و ئوقرە بەخشە بۆیان ﴿ **والله سمع عليم** ﴾ و خواش زۆر بیسندەبە، زۆریش زانایە. ئەم ئایەتە – ئەگەرچی رووی لە خەڵکە دواکەوتوو کە بێت لە (تەببوك) – بەلام گشتییەو گشتگیرەو تەواوی موسلمانان دەگرێتەو، دەبێ ھەتا رۆژی قیامەت "بەشی" لە مال و سامانیان ببەخشن بۆ رێی خوا ﴿ **الم يعلموا ان الله هو يقبل التوبة عن عباده** ﴾ ناخۆ نەیانزانیبێ کە بێگومان خوا تەوہبەو پەشیمانی لە گشت بەندەکانی خۆی قەبوول دەکا ﴿ **وياخذ الصدقات** ﴾ و صەدەقەش لە ھەموو پڕوواداران و دلسۆزان و مردەگرێ ﴿ **وان الله هو التواب الرحيم** ﴾ بێگومان ھەر خۆیە تەوہبە قوبوولکارو، میھرەبان و دلۆقان، دەسا ئێویش "ئەو موسلمانان" تەوہبە بکەن و خێرو صەدەقە بەدەن بۆ رێی خوا،

پېغەمبەرى خوا دەفەرموى ((إِنَّ اللَّهَ يَقْبَلُ الصَّدَقَةَ وَيَأْخُذُهَا بِيَمِينِهِ فَيَرْبِيهَا لِأَحَدِكُمْ، كَمَا يَرْبِي أَحَدَكُمْ مَهْرَهُ، حَتَّى أَنْ اللِّقْمَةَ لَتَصِيرَ مِثْلَ أَحَدٍ)) ترمزى. واتە: بېگومانە كە خىواي مېهرەبان سەدەقە قىول دەكاو بە دەستى راستىشى وەرىدەگرى و، گەورەى دەكا، ھەروەكو چۆن يەككى لە ئىوھ جوان ئەسپەكەى بەخىو دەكاو گەورە دەبى، تەنانەتى يەك پارو لاى خوا بەقەد (ئوخودى) لىدى.

ھەرشە لەياخىيان:

﴿^{۱۰۰} وَقُلْ أَعْمَلُوا فَسِرَی اللّٰهِ عَمَلِكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ﴾ ئەى پېغەمبەر! بە ھەموو ئەوخەلكە بلى: كارى خۆتان بکەن، بېگومانەن كە خىواي گەورە، پېغەمبەرەكەى و، مۇسلمانان بەرھەمى کردەوھكانتان دەبين، واتە: ھەر شتى بکەن خوا پېغەمبەرە ئيماندارانى ئى بەئاگا دەكات، ھەر چەند بەدزى و بەنھنیش بیکەن ﴿وَسْتَرْدُونَ إِلَى عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ﴾ و بە تەئکید دەبرنەوھ لاى (خىواي) زانای ناديارو ديار ﴿فَيَنْبِئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ئەوسا بەھەر كارى کردوتانە ئاگادارتان ئەكات.

كاروبارى سى ھاوھە بە جىماوھكان لەجىھاد:

﴿^{۱۰۱} وَأَخْرَجُوا مَرْجُونَ لَأَمْرَالَهُ﴾ و دەستەيەكى ترى جىماوھكان، چاوەپىرى ھەرمانى خىوان و چارەنووسيان دوا خراوھ. ھاھەكەرانى قورئان دەلێن: ئەمانە، ئەو سى كەسە بوون كە لەخەزای تەبووك خىيان بەئەنقەست دواخست و نەچوونە خەزاكە. (ئىبن عەبباس) دەلى: ئەو سى كەسەيە: (كەعب) و (ھىلال) و (مورارە) بوون، دەسى دەسيەكەى زۆريان بە خىيانكرد بۆ چوونە تەبووك، بەلام دەرەنجام ھەر نەچوون و نەچوون!! شاھەنى باسە ھەر سى كەسەكەش لە ئەھلى بەدر بوون "ئىنجا لەبەر ئەو پەيامبەر ﷺ رىي لە ھاوھەلان گرت لەقسەو سلاو لىكردنەيان، ھەتا ھەرمانى خىوايان بۆ ھات و تەوبەيان لىوھەرگىرا، وەكو لەجىيەكى ترى ئەم سوورەتەدا خوا دەفەرموى: (وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ...) ﴿إِنَّمَا يَعَذِّبُهُمْ وَإِنَّمَا يَتُوبُ عَلَيْهِمْ﴾ ئەتەمیان دواخراوھ، جا ياخا سزايان دەدات، يان تەوبەيان ئى وەردەگرى ﴿وَاللّٰهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ﴾ وە خواش زۆر زانايە، زۆرىش كار بەجى و لە كارزانە، جابۆ دوايى خىواي گەورە تەوبەى لىوھەرگرتن و ھەرموى: (لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ...).

مژگەوتى (ضرار) و بەسەرھاتى:

﴿^{۱۰۲} وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضَرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ﴾ وە لە دوو پووھكاندا كەسانى وا ھەن وەكو (ئەبووعامرى راھىبى عىساى) - كە لەمەدینەدا - دژ بە پېغەمبەرە مۇسلمانان و، بۆ بەھیز کردنى كوفرو بى باوھپى خىيان و، بۆپەرتکردنى ریزەكانى كۆمەلى باوھرداران و دوورخستەوھيان لەپېغەمبەر ﷺ ﴿وَارْصَادًا لِّمَنْ حَارَبَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ مِنْ قَبْلُ﴾ و بۆ ئەوھ بیکەنە (كەمین) و پوانگە بۆ ئەو كەسانە كەپیشتر بەر لەدروسكردنیدا دژى خواو پەيامبەرەكەى دەجەنگان. دەگىرنەوھ كە (ئەبووعامرى) فاسق ھەمیشە ھەرەشەى لەپەيامبەرى خوا دەكرد كە: بەھەموو ھیزىكى دژايەتى بكاو، ھەركەسىكىش شەرى لەگەل بكات ئەم نامادە دەبىت ھاوكارى بكات! جا بەھەرمانى ئەو دژو نەيارەى پېغەمبەرە ئەو مژگەوتەيە كرايەوھ، ھەتا ببىتە جىگای پىلان و فاك و فیک دژ بەمۇسلمانەكان ﴿وَلِيَحْلِفُنْ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَى﴾ كەچى بەھەموو ھیزىكان سویند دەخۆن كە: تەنھا چاكەوخیرمان لەكردنەوھى ئەو مژگەوتەدا مەبەست بووھ ﴿وَاللّٰهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ﴾ خۆ خوا بۆخوى چاك بەئاگايەكە درۆزن و دلێشيان چى تىدایە و، مەبەستىشيان چى بووھ؟ ﴿^{۱۰۳} لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا﴾ ھەرگىز تۆش - ئەى پېغەمبەر! - لە

مزگه‌وتی وادا پامه‌وه‌سته‌و نوڙ مه‌که **﴿مسجد اسس علی التقوی من اول يوم﴾** دلنیا به‌ئو مزگه‌وته‌یه "مزگه‌وتی قباء" که هر یه‌که‌م پوژ له‌سهر بناغهی ته‌قوا دامه‌زرا **﴿حق ان تقوم فيه﴾** به‌ه‌قتره تو نوڙی تیا بکه‌یت، ه‌تا مزگه‌وتی (ضیرار) **﴿فيه رجال يحبون ان يتطهروا﴾** له‌م مزگه‌وته‌دا کومه‌له‌ پیاویکی تیدا به‌ - له‌ پشتیوانان - زور حه‌زیا نه‌ له‌ه‌موو چلک و چه‌په‌لیه‌ک و، له‌هر تاوان و گونا ه‌یک پاک ببه‌نوه **﴿والله يحب المتطهرين﴾** دیاره‌ خواش بو‌خوی پاکانی خو‌ش ده‌وی **﴿افمن اسس بنيانه على تقوى من الله ورضوان خير﴾** ناخو‌ئه‌وی ببه‌ره‌تی مزگه‌وته‌که‌ی خو‌ی له‌سهر خواناسین و ته‌قواو ره‌زامه‌ندیی خوادا پش‌تبی "وه‌کو مزگه‌وتی قوبا" چاکتره **﴿ام من اسس بنيانه على شفا جرف هار﴾** یان نه‌و که‌سه‌ی که ببه‌ره‌تی مزگه‌وته‌که‌ی له‌سهر لیواری ناودری فشه‌ل و روخه‌ک داناوه، دیواریک له‌سهر قوی کرابی لا‌فاو هی‌نابی‌تی و، به‌ره‌و

رووخان ملی نابیت، نه‌بی چو‌ن بینا به‌کی له‌سهر بکری‌ت؟! **﴿فانهار به في نار جهنم﴾** ئینجا له‌ناکاو به‌وفشه‌ل و رووخه‌که‌وه ده‌که‌وی‌ته ناو ئاگری دوزه‌خه‌وه. واته: ئایا که‌سیک بناغهی ئایینی خو‌ی له‌سهر دلسو‌زی و ته‌قوا دا‌رشتبی، وه‌کو که‌سیک ده‌بی که له‌سهر پروپا‌لانت‌ه‌و دوو پروپی دا‌یرشتبی؟ **﴿والله لا يهدي القوم الظالمين﴾** ه‌هرگیز خواش پینمای خه‌لکانی سته‌مکار ناکات، واته: نه‌وانه‌ی نه‌و مزگه‌وتی (ضیرار) هی‌ان کرده‌وه، نا‌ه‌قیی‌کارو سته‌مکارن **﴿لا يزال بنيانهم الذي بنوا ريبة في قلوبهم﴾** بینا به‌کیان ، واته: مزگه‌وتی (ضیرار) که به‌و نیاز وه‌ه‌ دروستیان‌کرد، ه‌مه‌یشه‌ چاوگی بیم وترسه له‌دلیاندا **﴿لا ان تقطع قلوبهم﴾** لیشیان نابری‌ت مه‌گه‌ر دلیان له‌ت له‌ت ببی و بمرن **﴿والله عليم حكيم﴾** وه‌ خواش زور زانایه، زوریش کارزان و کار به‌جینی.

خوا به‌ به‌ه‌شت گیان و سامانی موسلمانانی کری:

﴿ان الله اشترى من المؤمنين انفسهم واموالهم﴾

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضَرًا وَكُفْرًا وَتَفَرُّقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِزْوَاجًا لِّمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ اِنْ اَرَدْنَا اِلَّا الْحُسْنَ وَاللَّهُ يَشْهَدُ لَكُنْزُهُنَّ (۱۰۷) لَا تَقُمْ فِيهِ ابَدًا مَسْجِدًا اُسَسَ عَلَى التَّقْوَى مِنْ اَوَّلِ يَوْمٍ اَحَقُّ اَنْ تَقُومَ فِيهِ فَيَدْرِغَ رِجَالُ يَحْيُوتَ اَنْ يَطْهَرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ (۱۰۸) اَفَمَنْ اُسَسَ بَلِيْعَةً عَلَى تَقْوَى مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٌ اَمْ مَنْ اُسَسَ بَلِيْعَةً عَلَى شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَاتَّخَذَ فِيهِ فَاَرْجَهُمُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (۱۰۹) لَا يَزَالُ بُنِيَ لَهُمُ الَّذِي بُنُوا رِيْبَةً فِي قُلُوْبِهِمْ اِلَّا اَنْ تَقْطَعَ قُلُوْبُهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (۱۱۰) اِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِيْنَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوَالَهُمْ بَِاَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقْنِلُوْنَ فِي سَبِيْلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُوْنَ وَيُقْتَلُوْنَ وَعَدَّ اَعْلَاهُ حَقًّا فِ التَّوْرَةِ وَالْاِنْجِيْلِ وَالْقُرْاٰنِ وَمَنْ اَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيْمُ (۱۱۱)

التوبة

۲۰۴

بیگومان خواگیان سامانی موسلمانانی کریوه **﴿ان لهم الجنة﴾** که له‌ باتییاندا به‌ه‌شتیان بداتی **﴿يقاتلون في سبيل الله﴾** کوشتار ده‌که‌ن له‌ پیی خوادا **﴿يُقتلون ويقتلون﴾** جا نه‌کوژن و، ده‌شکوژین **﴿وعدا عليه حقا﴾** نه‌و کپین و فروشته‌ن به‌لینیکی ه‌قه‌ خوای گه‌وره‌ داویه‌تی **﴿في التوراة والإنجيل والقرآن﴾** له‌ ته‌ورات و ئینجیل و قورئاندا **﴿ومن اوفى بعهد من الله﴾** نه‌وه‌ کی له‌خوا پابه‌ند تره به‌په‌یمان و به‌لینیی خو‌یه‌وه؟ **﴿فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتكم به﴾** ده‌سا موژده‌و مزگینی به‌ یه‌کتر بدن و، گشتان دلشادبن - نه‌ی موسلمانان! - به‌وکپین و فروشته‌نی کردووتانه **﴿وذلك هو الفوز العظيم﴾** دیاره‌ هر نه‌و مامه‌له‌یه ده‌سکه‌وتی مه‌زن و سه‌ر فرازی گه‌وره‌یه **﴿التائبون العابدون الحامدون﴾** نه‌و بروادارانه که‌خوای گه‌وره‌ نه‌وکپین و فروشته‌نی له‌گه‌ل کردوون، نه‌مانه‌ن وه‌کو خو‌ی ده‌فه‌رموی: له‌ رابردوی خرابی خو‌یان په‌شیمان، عابیدو خواپه‌رستن، شوکرانه‌ بزیرو سوپاس‌گوزارن

بى بەنگە كەس تاۋانبار ناكىرى:

﴿ **۱۱۵** وما كان الله ليضل قوما بعد إذ هداهم ﴾ خۇ پاش ئەۋەش خوا خەلىكى خىستىيە سەر راستە پى، ئىتر نەبوۋە جارىكى تر گومپايان بىكات. ئەم ئايەتەش سەبارەت بە ھەندى لەۋ موسلمانانە ھاتە خوارى كە داۋاى لىبوردنيان كىردىبو بۇ موشرىكەكان، لە پاشان ترسان كە خوا قاريان لى بگرى، ئىنجا ھات بۇ دلدانەۋەيان ﴿ **حتى يبين لهم ما يتقون** ﴾ تا ئەۋ شتەنيان بۇروون بىكاتەۋە كە دەبى خۇيانى لى پارىزن ﴿ **إن الله بكل شئ عليم** ﴾ بىگومانە خوا بەھەموو شتىك زاناۋ بەناگايە ﴿ **۱۱۶** إن الله له ملك السموات والأرض ﴾ بەپراستى دەسەلاتى تەۋاۋى ئاسمانەكان و زەۋىى ھەر بۇ خوايە ﴿ **يحي ويميت** ﴾ كىيى ويىست دەيژنى، كىيشى ويىست ئەيمىرنى، و، ھىدايەت و گومپايىش ھەر بەدەستى خۇيەتى ﴿ **وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير** ﴾ بىجگە لەخواش ھىچ دۇست و پىشتىۋانىكتان دەست ناكەۋىت لە سزا پىزگارتان كات، دەسا ئىتر ھەر لەخۇى بترىن.

خەزاكەى تەبۈوك:

﴿ **۱۱۷** لقد تاب الله على النبي ﴾ چوون بۇ جىھاد فەرمان و كاريكى براۋەى خوايە، بۇيە ھەر جۇرە دواكەۋتنيك - بى بيانۋى شەرىعى - ۋەرنەگىرى و ناپەسەندەۋ تۇلەى ھەيە.. بۇيە خوا لەۋكارەى پەيامبەرەيش خۇش بوۋ كە: مۇلەتى دەستەيەك لەدوۋ پروۋەكانىدا كە: لە گەلى نەچىن بۇ جەنگى تەبۈوك ﴿ **والمهاجرين والأنصار** ﴾ ۋە لە كۆچكەران و پىشتىۋانانىش - كە ھەندىكيان چوونە جىھاد، ھەندىكىشان خۇيان بە زەۋىيدا نووساند خۇشبوۋ ﴿ **الذين اتبعوه في ساعة العس** ﴾ ئەۋانەيان كە لە جەنگە سەختەكەى (تەبۈوك) دا داۋاى پىغەمبەر كەۋتن و پەپرەۋىيان لىكردو چوونە تەبۈوك ﴿ **من بعد ما كاد يزيغ قلوب فريق منهم** ﴾ پاش ئەۋە خەرىكىبوۋ ھىندىكيان دلىان لاپى بىت و نەچىنە جىھادەكەۋە! ﴿ **ثم تاب عليهم** ﴾ پاشان دوۋبارە خوا تەۋبەى لىۋەرگرتن ﴿ **إنه بهم رؤف رحيم** ﴾ چۈنكە بەپراستى خوا بەرامبەر بەۋانە زۇر بەلوتفە، زۇرىش لەگەلىان بە مېھرە.

سەرگىزۋىشتەى سى ھاۋەلە جىماۋەكان:

﴿ **۱۱۸** وعلى الثلاثة الذين خلفوا ﴾ خوا تەۋبەى لەۋ سى كەسەش ۋەرگرت كەخۇيان لە غەزاكە گرتە دواۋە، واتە: لە مەدىنە مانەۋە نەچوونە جەنگى تەبۈوك ﴿ **حتى إذا ضاقت عليهم الأرض بما رحبت** ﴾ تا لەخەفەتدا ۋاى لىھات ئەم زەۋىيە فراۋانەيان لاتەنگ بوۋ ﴿ **وضاقت عليهم أنفسهم** ﴾ و لەخەم و خەفەتا لە گىيانى خۇيان بىزار بوون، چۈنكە پەيامبەر ﷺ پىريادابوۋ نابى ھىچ كەسىك تەنەتەى سلاۋىشان لى بىكات، ھەتا فەرمانى خوا دىت! ﴿ **وظنوا أن لا ملجأ من الله إلا إليه** ﴾ ئىتر زانىيان كە ھىچ پەنايەكيان نەماۋە، مەگەر ھەر پەنا بەخوا بەرن ﴿ **ثم تاب عليهم ليتوبوا** ﴾ لەپاشان خوا پىنمايى تەۋبەى كردن، بۇئەۋە تەۋبە بىكەن، ئىتر ئەۋانىش تەۋبەيان كىردو خوا بەخىشىنى ﴿ **إن الله هو التواب الرحيم** ﴾ بە پراستى تەنەا ئەۋ خوايە قەبۈلكارى تەۋبە، لىبوردە، زۇرىش دلوڤان و مېھرەبانە ﴿ **يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله** ﴾ ئەى ئەۋانەى باۋەرتان ھىناۋە! لە نافرمانى خوا پارىز بىكەن ﴿ **وكونوا مع الصادقين** ﴾ ۋەھمىشە لەگەل دەستەى پاستان بن، ئەۋانە كە لەگەل پىغەمبەردا چوونە خەزاۋ، بۇرىى خوا بەمال و بەگيان تىكۇشان، ئەۋسى ھاۋەلەش لەبەر ئەۋەبوۋ خوا دەرگى خىرى لىكردنەۋە، چۈنكە پاش ئەۋە تۈۋشى ئەۋ تاقىيىكردنەۋەى بوون و ھەر كەپىغەمبەر لە تەبۈوك گەپايەۋە، ھاتن ئەۋەى راستىبوۋ گوتيان و، ھىچ شتىكيان لى نەشاردەۋە، بەلى (عوسمانى كوپى عەفان) بوۋ تۈۋانى ئەۋ بەھرەۋ بەشە گەۋرەيە بۇخۇى مسۇگەر بكاۋ، لەۋ رۇژە تەنگەدا سوپاكەى (تەبۈوك) بۇ پىغەمبەر ﷺ ۋەپىخاۋ، لەۋ رۇژە ناسۇرە دەرپازى بكاۋ، ئەۋىش پىنى بفرەمۋى: (ما

ضر ابن عفان ما عمل بعد اليوم) المسند ۷۵/۴. واته: نیت پاش نه مرو عوسمانی کوری عه فان هرجی بکا، زیان ناکات .

پاداشی چوونه جیهاد:

﴿ **ما كان لأهل المدينة ومن حولهم من الأعراب** ﴾ بؤ مه دینه ییه کان و عه ره به بیابانیه کانی ده وروو بهری مه دینه حه لال نیه ﴿ **ان يتخلفوا عن رسول الله** ﴾ که خو دواخن له په یامبهری خواو ﴿ **له مال هوه لییدانیشن** ﴾ و **لا يرغبوا بانفسهم عن نفسه** ﴾ و گیانی خو یان له گیانی په یامبه لا گرنگریت و خو یانی لی هه لایوین و، ثم هه موو پاداشی قیامه ته له دست بدن ﴿ **ذلك بانهم لا يصيبهم ظمأ ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله** ﴾ چونکه هه

تینوویه تی و ماندوویه تی و برسییه تییه کیان له رتی خوا تووش ده بی ﴿ **ولا يظنون موطناً** ﴾ و هه هه نگاو یک ده یهاوین ﴿ **يفيظ الكفار** ﴾ و بی باوه رده کان توو په بکات ﴿ **و ينالون من عذر نبلا** ﴾ و هه زیانیک له دوزمنی خوا ددهن ﴿ **إلا كتب لهم به عمل صالح** ﴾ به هه ریک له وانه خوا ی گوره کرده ویه کی چاکیان بؤ دهنووسی ﴿ **ان الله لا يضيع أجر المحسنين** ﴾ بیگومان خوا ره نجی کار چاکیان به زایه نادات، نه وانه که بوونه بالا گهردانی پیغه مبهری خواو، که م تا زور لیسی کلا نه بوون ﴿ **ولا ينفقون نفقة صغيرة ولا كبيرة** ﴾ و هه رچه نده مال به بخت ده کن، که م، یان زور له رتی خواو ﴿ **ولا يقطعون واديا** ﴾ و هه شیوو و دولیک ده برن بؤ جیهاد ﴿ **إلا كتب لهم** ﴾ ثیلا هه موویان بؤ دهنووسی ﴿ **ليجزيه الله احسن ما كانوا يعملون** ﴾ هه تا خوا به چاکتر له وهی کردوویانه پاداشیان بداته وه، واته: هه رگیز له رینبازه کی پیغه مبهرو هاوه لانی کلا مهن، وهکو (که عبی کوری مالیک و، هیلای کوری نومه ییه و، موراره ی کوری ره بیع) نه کن، چونکه وهکو (که عب) خو ی ده لی: بیجکه له (به در) ناماده ی گشت خه زاکان

وَعَلَى الثَلَاثَةِ الَّذِينَ خَلَفُوا حَتَّى إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنْفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَنْ لَا مَلْجَأَ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْتَوَّابُ الرَّحِيمُ ﴿١٨٨﴾ يَأْتِيهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ ﴿١٨٩﴾ مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْغُونَ مَوْطِنًا يَعْصُونَ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنَ عَدُوِّ نَبَلًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٩٠﴾ وَلَا يَنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِحَجْرِ يَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩١﴾ وَمَا كَانُوا الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَافَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ ﴿١٩٢﴾

بووه، به لأم له خه زایه ی ته بووکدا که هه موو نامیرو که ل و په لیکی جهنگیشی هه بوو، هه نه مروو سبه یینی کردو نه که وته ری هه تا نه وان گه رانه وه، نه میش تووشی نهو گپوگرفته یه بوون. ﴿ **وما كان المؤمنون لينفروا كافة** ﴾ ههق نه بوو باوه رداره کان هه موو به جاری بچه جیهادو شارو گونده کان چول بکن. به لی پاش هه رده شه کانی خوا ی گوره له وانه ی خو یان له جیهاد ددزیه وه و دوا ده که وتن له جیهاد، موسلمانان کان په یمانیاندا که نیت له موو دوا هیچ که سیکیان به جی نه مینی، هه بویه کاتی په یامبه ر ﴿ **چوویه مه دینه هه موو به جاری په لاماریان دداو ده چوونه خه زاو، په یامبه ریش** ﴾ به تنیا خو ی دهمایه وه، ثینجا نهو نایه ته هات. ﴿ **فلو لا نفر من كل فرقة منهم طائفة** ﴾ با له باتی نه وه هه موو بچه دهری، له ناو هه ر ده سته یه که چند که سیکیان بچه دهری ﴿ **ليتفقوا في الدين** ﴾ بؤ نه وهی - لهو جم وجووله ی جیهاده دا - له کاروباری ثاییندا شاره زاو ناگادار بین و، باش تی بگن که: نیسلام نایینی

جمووجووله ﴿وَلِيُنْذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ﴾ و که لهگوره پانی جیهادیش گهرانه وه ناو خیلای خویان، بیان ترسینن و هوشیاریان بکهنه وه ﴿لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ به لکو له نافرمانی خوا خو وه دور بگرن.
له گهل کافره هاوسیکانتان به شه پین:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ نهی گهل خاوهن باوه ﴿قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ﴾ له گهل نهو کافراندا بجهنگین لیئانه وه نزیکن، واته: بهر له هه موشتی دهبی دورو بهری خوتان پاک بکهنه وه له شیرک و خوانه ناسی، نهو جا برۆن بو جینگه کانی تر، بویه پیغه مبه ریش ﷺ له بهرا له عهره به کانی دورو بهریه وه دهستی پیده کرد ﴿وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غُلْظَةً﴾ و دهبی توندو تیزی و زهبرو زهنگیشتان لی ببینن، واته: باهست بکهن به توندو تیزی و لیبرانتان ﴿وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ﴾ و چاکیش بزنان که: خوا له گهل خو پاریزانه.

نیمان زیادو کهم دهکات:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلِيَجِدُوا فِيكُمْ غُلْظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ ﴿١٢٣﴾ وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا فَأَمَّا الَّذِينَ ءَامَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ ﴿١٢٤﴾ وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ ﴿١٢٥﴾ أَوَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ ﴿١٢٦﴾ وَإِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَيْنَكُمْ مِنَ الْجَدِّ ثُمَّ أَنْصَرَفُوا صَرْفَ اللَّهِ قُلُوبُهُمْ بَأْتِهِمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ ﴿١٢٧﴾ لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾ فَإِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿١٢٩﴾

﴿وَأِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ وه هر که به شیک له قورئان دیته خوارى ﴿فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَيُّكُمْ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا﴾ هه ندی له دورووان به گالته وه بهوی تر ده لی: ناخو نه سورده ته باوه پری کیتان زیاد بکات ؟ ﴿فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا﴾ جا نهوانه ی باوه پریان هیناوه ﴿فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا﴾ نیمان و بیرو باوه پریان زیاد دهکات ﴿وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ﴾ و به هاتنه که شی دلشادو خو شحال دهین ﴿وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَّرَضٌ﴾ وه نهوانه ش له دلپاندا نه خوشی و نیفاق هیه ﴿فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَى رِجْسِهِمْ﴾ کوفرو ناپاکیان پتر دهکات، واته: له باتی به ره وه ق هاتنیان، به دگومانیان خه ستر ده بیته وه ﴿وَمَا تَوَا هُمْ كَافِرُونَ﴾ و که مردیشن هر به کافری مردن و، حاشایان له دینی نیسلام کرد.

تاقیبی کردنه وهی دوو رووه کان:

﴿١٢٦﴾ اولا یرون انهم یفتنون فی کل عام مرة او مرتین

ناخو نابینن که هر ساله ی جاری، یان دوو جار تاقیبی ده کرینه وه "به بی بارانی و، به جیهادو رویشتن بو جهنگ" ﴿ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ﴾ که چی هر تهویه ناکهن ﴿وَهُمْ لَا يَذْكُرُونَ﴾ و بیرناکهنه وه په ند وهرناگرن ﴿وَأِذَا مَا أُنْزِلَتْ سُورَةٌ﴾ هر که به شی له قورئان ده نیردریت و نهینییه کانی نهوانی تیدابی و، لای پیغه مبه ر بن ﷺ ﴿نَظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ﴾ بو یه کتری نهوانن و له خه جاله تی خو یاندا ده لین: ﴿هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ﴾ ناخو بلیی که سیک له موسلمانان بتانینی، نه گهر بو ی دورچن و به جی بهیلن ﴿ثُمَّ أَنْصَرَفُوا﴾ له پاشان خویان ده کیشایه داوه و ده گهرانه وه در ده چوون ﴿صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ﴾ یاخوا دلپان له باوه وهرچه رخی ﴿بَانَهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ﴾ چونکه به راستی خه لکیکی تینه گه یشت و نه فامن.

منه‌تی خوا بزانی که پیغمبری بۆ ناردن:

﴿لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنْفُسِكُمْ﴾ سویند به‌خوا هر له‌خۆتان په‌یام‌به‌ریکی پایه به‌رزتان بۆ هات و چاک ده‌یناسن له‌کییه **﴿عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُمْ﴾** هر ناره‌ه‌تییه‌کتان توش بیټ زۆر سه‌خته لای و پی سه‌خته ده‌بی **﴿حَرِيسٌ عَلَيْكُم﴾** زۆریش سووره له‌سهر بپروا هیئانتان **﴿بِالْمُؤْمِنِينَ رِؤُوفٌ رَّحِيمٌ﴾** به‌رام‌به‌ر به‌ بپروا‌داران زۆر دلسۆزو به‌ به‌زه‌یی و دلۆقانه، له سووره‌تی (۱۶۴/۳) یشدا ده‌فه‌رموی: ﴿لَقَدْ مِّنَ اللَّهِ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنْفُسِهِمْ...﴾ جه‌خت له سهر هه‌مان مه‌به‌ست ده‌کاته‌وه **﴿إِن تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ﴾** ئینجا ئه‌ر به‌هاته‌نه‌که‌ت به‌هره‌مند نه‌بوون، دل زویر مه‌به‌و بلی: من هر خوام به‌سه **﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾** بی له‌و خواجه هیچ په‌رستراویک نییه شیای په‌رستن بیټ **﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾** هر به‌ویش پشت‌ده‌به‌ستم **﴿وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾** و هر ئه‌ویشه‌ خاوه‌ن و په‌ره‌ردگاری عهرشی گه‌وره. به‌لی ته‌نها خوا به‌پشتیوان زانین پیشه‌ی هه‌موو پیغم‌به‌ران بووه: وه‌کو له سووره‌تی (۵۶-۵۴/۱۱) دا ده‌فه‌رموی: ﴿قَالَ إِنِّي أَشْهَدُ اللَّهَ وَأَشْهَدُوا إِنِّي بَرِئٌ مِّمَّا تَشْرِكُونَ مِّنْ دُونِهِ فَكَيْدُونَ جَمِيعًا ثَمَّ لَا تَنْظُرُونَ إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبَّكُمْ...﴾ وه له‌سووره‌تی (۱۴/۱۲) دا سه‌باره‌ت به‌ (نوح) ده‌فه‌رموی: ﴿فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ...﴾ وه پیغم‌به‌رانی تر ده‌لین: ﴿وَمَا لَنَا إِلَّا تَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا...﴾ ئه‌بوو (خه‌یسه‌مه‌ی) ئه‌نصاری (خوای ئی پازی بیټ) پۆژی چوویه ناو باخه‌که‌یه‌وه، ژنیکی جوانیشی هه‌بوو، له‌سیبه‌ریکی خه‌ست و خۆلدا پایه‌خیکی بۆ پراخست و، فه‌ریکه‌ خورماو ئاوی خۆشی بۆ هیئا، پاشان بیریکی کرده‌وه و سه‌یریکی کرد و تی: سیبه‌ریکی خه‌ست و، فه‌ریکه‌ خورما یه‌کی چاک و، ئاویکی سارد و، ژنیکی جوان و...!! په‌یام‌به‌ریش ﷺ له‌به‌ر خۆرو گه‌رمادا بیټ... ئای ئه‌م کاره‌م چ کاریکی ناره‌واو نادرسته !! ئیتر ده‌ست به‌جی هه‌لساو وشتره‌که‌ی ئاماده‌کردو شیرو ره‌که‌ی به‌ده‌سته‌وه گرت و به‌په‌له‌ ریگای گرت به‌رو رویشت، په‌یام‌به‌ریش ﷺ له‌و‌ی سه‌یری کرد، دیتی و له‌دووره‌وه سواری به‌په‌له‌ هات، زۆر چه‌زی ده‌کرد (ئه‌بوو خه‌یسه‌مه) بیټ، بۆیه فه‌رموی: (کُنْ أَبَا خَيْثَمَةَ) واته: به‌ش ئه‌م سواره و به‌په‌له‌ دیت (ئه‌بوخه‌یسه‌مه) بی، به‌لی که‌ گه‌یشت و هاته‌ پی‌شه‌وه به‌ (ئه‌بوو خه‌یسه‌مه) ده‌رچوو، ئیتر پیغم‌به‌ر ﷺ زۆری چه‌ز کرد، پاشان له‌خوا داوای لی‌بوردنی بۆ کرد.

کۆتایی ته‌فسیری سووره‌تی (ته‌ویه) والحمد لله رب العالمین .

ئیمه‌ش داوای لی‌بوردن له‌گشت هه‌له‌و په‌له‌یه‌کمان ده‌که‌ین.

*** **

۱۰- سووره‌تی (یونس له‌

مه‌که‌یه‌وه (۱۰۹) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌خشنده‌ی میهره‌بان

ئه‌م سووره‌ته‌ش له‌و سووره‌ته‌ مه‌که‌یه‌یه‌که‌باه‌خ به‌ بنه‌ماو بناغه ئیسلامیه‌یه‌کان ده‌ده‌ن وه‌کو: (بپروا به‌خوا، به‌گشت کتیب و نامه‌کانی و، به‌په‌یام‌به‌ران و، به‌ زیندوو‌بوونه‌وه‌و، به‌ پاداش و تۆله‌) ده‌شتوانی بلیټ به‌مه‌ له سووره‌ته‌کانی تر جیاده‌کریته‌وه که: مرو‌قه‌کان بانگ ده‌کات بۆ بپروا‌هینان به‌گشت کتیبه‌ ئاسمانیه‌کان، به‌تایبه‌ت قورئانی پیرۆز. بۆیه‌که‌مجار به‌ باسیکی په‌یام‌به‌رمان (موحه‌مه‌د) ﷺ و په‌یام‌به‌که‌ی ده‌ست پیده‌کات، ئه‌و راستیه‌ش ده‌سه‌لمینیټ که: هر ئوممه‌ت و نه‌ته‌ویه‌ک په‌یام‌به‌ریکی بۆ هاتوه‌و، که‌وابوو به‌ناه‌ق سه‌ریان له‌هاتنی موحه‌مه‌د ﷺ سوور ده‌مینێ، له‌کاتی‌که‌دا هر له‌خۆشیانه، بۆیه ده‌فه‌رموی: (اَکَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ

منهم... له پاشان چهند نایه تیک بؤ روونکردنه وهی "نولوهییه" و "عبودییه" دینی، نه وساش خه لکی بؤ به راست خواناسین و ملکه چ بوون بؤی پینوین ده کاو، پینان ده لیت که: ته نها خوا دروستکارو رۆزی دهره. هه ره نه وه ژیان و مردنی به دهسته. کاروباری گیتی و جیهان ته نها به وه.. جگه له خوا هیچ که سیک شتیکی به دهست نیه، غهیره خویشی هه موو تیا ده چی و ده فو تی. ئینجا هه لو یستی هاو له دانه ران به رام بهر به قورنان و په یامه که ی په یام بهر ﷺ باس ده کاو ده لیت: ئه م قورنانه به لگه و موجیزه یه کی نه مره، هه تا دونیا دونیا بیت هه ره ئه مینیت هه وه. وه هم پینان ده لیت: فهرموون نه گهر راست ده که له ده واکه تاندا ته نها سورته ی له وینه ی ئه م قورنانه بهین، که ئیوه خوتان به سه رچاوه ی خوشخوانی و ره وان بیژی ده زان! دهستی ناده میی ده گری و، که ئی سیفاتی خویان

پینده ناسینی و، پاشان به بوونه وهردا نه یانگی ری و پینان ده لیت: وهرن له م ناسمان و زه ویه دا سهیری شوینه واری ده سه لات ی خوابکه ن و بزنان چ عه جایبات ی ده بین، پاشان داستانی هه ندی له په یام بهر ان، (نوح) و که له که ی (موسا) و نه ته وه که ی، وه هه روه ها فیره و نی تا غوت.. هه روه که دهست ده خاته بان چیرۆکی (یونس) په یام بهر ﷺ هه ر بویه سووره ته که ش به سووره تی (یونس) ناو براوه. فهرمان به په یام بهر ﷺ ده دا که: ته نها دهست به شه ریعه ته که ی خوا وه بگری و، ده بی بهرام بهر به وه مو ئازارو نه شه که نه ج ده کرین له لایه ن تاوان بارانه و خوراکرو به ئارامی.. تا کو تا بریاری خوی بؤ دی.

پینغه م بهر هه ره له ناده مزاد ره وانه ده گری:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * الر ت لك آیات الكتاب

الحکیم ﴿ئه مه چهند نایه تیک ی نه و قورنانه مه حکم و به پیزه یه ﴿اكان للناس عجا ان اوحينا الى رجل منهم﴾ ناخو بؤ خه لک جینی سه رسو پرمانه که وه حیمان بؤ پیاو یکیان کردوه و کردو ومانه ته پینغه م بهر و پیمان کوتوه !؟ ﴿ان اندر

الناس﴾ که گشت مه رد به سزای دوا پۆزی خوی گه ورو به ده سه لات بترسینه ﴿بشر الذين آمنوا﴾ و به و که سانه ش باوهریان هی ناوه مژده و مزگینی بده ﴿ان لهم قدم صدق عند ربهم﴾ که به راستی پایه و پله و پاداشی باش و به رزبان بؤ هیه لای په روه رگاریان، به هو ی نه وه ی له دنیا دا کارو کرده و ی چاکیان پینخشستوه ﴿قال الكافرون ان هذا لساحر مبين﴾ که چی کافرو بی باوهرکان به پینغه م بهر یکی ئاویان کوت: بیگومان ئه م موحه م مه ده ﷺ جادو و گه ریکی ئاشکراو رۆونه!

خوا به دین هه ری گشت بوونه وهره:

﴿ان ربكم الله الذي خلق السموات والارض في ستة ايام﴾ به راستی په روه رگارتان هه ره و خوا یه یه که: ناسمانه کان و زه ویی له ماوه ی شه ش رۆژدا دروست کرد، هه ندی ده لین: مه بهست به و رۆژانه، هه ره ئه م رۆژانه ی

سوره یونس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الر ت لك آيات الحکیم ﴿اكان للناس عجا ان اوحينا الى رجل منهم ان انذر الناس وبشر الذين آمنوا ان لهم قدم صدق عند ربهم﴾ قال الكفرون ان هذا لساحر مبين ﴿انذركم الله الذي خلق السموات والارض في ستة ايام ثم استوى على العرش يدبر الامر ما من شفيع الا من بعد اذنه﴾ ذلكم الله ربكم فاعبدوه افلا تدكرون ﴿اليه مرجعكم جميعا وعدنا الله حقا اننا بيدوا الخلق ثم يعيده ليحرق الذين آمنوا وعملوا الصالحات بالقسط والذين كفروا لهم شراب من حميم وعذاب اليم بما كانوا يكفرون ﴿هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله ذلك الا بالحق يفصل الايات ليعلموا انهم يعلمون ﴿ان في اخلاف الليل والنهار وما خلق الله في السموات والارض لآيات ليعلموا انهم يعلمون ﴿ان اندر

سوره یونس

۴۰۸

دنیا به، هندیکیش دهلین: هر روزهی به قهده هزار روزهی نیستامانه ﴿ثم استوى على العرش﴾ پاشان بهو شیوهیه که شایسته و شیایوی ذاتی نهوبی و، نهو خوی مهبهستیبی، چویه سهر عرشیه فرمانزروایی خوی. هر بویه زاناکانیش له تفسیریدا دهلین: (ای استواء یلیق بجلاله من غیر تشبیه ولا تمثیل ولا تعطیل ولا تحریف کما هو مذهب السلف . وکما قال الإمام مالک - رحمه الله - : الاستواء معلوم، والکیف مجهول، والإیمان به واجب، والسؤال عنه بدعة. وقال الإمام أحمد - رحمه الله - : أخبار الصفات تمر کما جاءت . بلا تشبیه ولا تعطیل، فلا یقال: کیف؟ ولم؟ نؤمن بأن الله على العرش کیف شاء وکما شاء بلا حد ولا صفة یبلغها واصف، أو یحدها حاد، نقرأ الآية والخبر ونؤمن بما فیهما ونکل کیفیه فی الصفات إلى علم الله عزوجل). ﴿یدبر الامر﴾ بهتهنها بو خوی کارو باری جیهان بهرئوه دها، بی نهوهی هیچ کهسینک بتوانی ربی لیبگری و ههلیوهشیئیتوه ﴿ما من شفیع الا من بعد اذنه﴾ خوی بهدواوه هیچ تکاکارنک نییه تکایان بو بکا، مهگر کهسینک نهو بوخوی مؤلهتی بدا ﴿ذلکم الله ربکم فاعبدوه﴾ هر نهو خوایه (الله) بهروردهگارتان . دها نیوهش هر نهو بهرستن ﴿افلا تذکرون﴾ ناخو پهندو ناموزگاری وهرناگرن و، وردنابنهوه لهو ههموو بوونهوره پرله عهجا بیاته ؟.

هه موان هر بولای خوا ده چنهوه:

﴿إلیه مرجعکم جمیعاً﴾ هه موو هر بولای نهو دهگرینهوه، پاداش و توله وهردهگرن ﴿وعد الله حقاً﴾ خوا بهلینکی راست و دروستی داوه، بو خوی ده بیاته سهر، هرگیز پیچه وانه کهی رووندات ﴿انه یبدا الخلق ثم یعیده﴾ چونکه بهراستی هه نهو بوخوی له سهره تاوه "بیبنج و بناغه" گشت دروستکراوه کان به دیدینی، له پاشان هر بهتهنیا خویشی وه خوی لیده کاتهوه، واته: زور به ناساتر - پاش مردن - زیندوویان ده کاتهوه ﴿لیجزی الله الذین آمنوا و عملوا الصالحات بالقسط﴾ هه تا نهوانه ی پروایان هیناوه ناکاریان چاکبوه، خوی گهره بهدادگهرانه پاداشیان بداتهوه ﴿والذین کفروا﴾ و نهوانهش وا کافرو بی باوه بوون ﴿لهم شراب من حمیم وعذاب الیم﴾ خواردنه وهیه کی زور گهرم و، سزایه کی نیش پیگه یه نهریان بو هیه ﴿بما کانوا یکفرون﴾ له بهر کافری و بی باوه پریان. له چهند نایه تیکی دیکه دا نمونه ی نهوسزاو جهز بهیه به خه ستر ده خاته روو، بو نمونه: له سورره تی (۴۴/۵۵) دا ده فرموی: (یطوفون بینها و بین حمیم آن...) یان له سورره تی (۴۷/۱۵) دا ده فرموی: (وسقوا ماء حمیم فقطع امعاءهم...) یان له سورره تی (۲۲/۱۹-۲۰) دا ده فرموی: (یصب من فوق رؤسهم الحمیم، یصهر به ما فی بطونهم والجلود) یان له سورره تی (۲۵/۱۸) دا ده فرموی: (وإن یتغیثوا یغاثوا بماء کالمهل یشوی الوجوه) یان له سورره تی (۵۴/۵۶-۵۵) دا ده فرموی: (فشاربون علیه من الحمیم، فشاربون شرب الیم) یان له سورره تی (۱۶/۱۴) دا ده فرموی: (من ورائه جهنم ویسقی من ماء صدید یتجرعه ولا یکاد یسیفه...).

هه موشتی شایه تی بوون و تاک و ته نیایی خوایه:

﴿هو الذی جعل الشمس ضیا﴾ خوا هر نهو زاته یه که: تیشک و پووناکیی به خور به خشیوه ﴿والقمر نورا﴾ و مانگیشی روونا ککردوتهوه، له خوره وه رووناکیی ده داتی و، روی زهوی بو روونا ک کردوونه تهوه ﴿وقدره منازل﴾ و چهند جی و مهزلگه یه کیشی بو دیاری کروده، واته: به (۲۸) قوناغ و مهزلدا تیده په ری، وه کو له سورره تی (یس) یشدا ده فرموی (والقمر قدرناه منازل حتی عاد کالعرجون القدیم/ ۳۹). ﴿لتعلموا عدد السنین والحساب﴾ هه تا نیوه ژماره ی ساله کان و حسابی مانگ و روزه کان بزائن ﴿وما خلق الله ذلک الا بالحق﴾ بیگومانیش خوی کاردزوست نهو خورو مانگه ی بیهووه دروست نه کردوه، به لکو به هق و دروست به دییه نناوه ﴿یفصل

الآيات لقوم يعلمون ﴿۱﴾ خوا به لگه کانی خوئی بو گه لیک به ده سه لاتی شه و بزانیئت شیئی ده کاته وه ﴿۲﴾ **إن فی اختلاف الليل والنهار** ﴿۳﴾ بیگومان له هاتو چوئی شه و روژ و، نال و گوزیاند ا ﴿۴﴾ **وما خلق الله فی السموات والارض** ﴿۵﴾ و له و گشت شتانه دا خوا له ناسمانه کان و زه و پیدا دروستی کردون ﴿۶﴾ **لايات لقوم یتقون** ﴿۷﴾ گه لی نیشانه هیه بو شه وانه له سزای خوا خو ده پاریزن که یارمه تییا بدهات بو به میزبونوی نیما و باوه ریا ن .
جینی بی باوه ریا ن هه ر دوزه خه :

﴿۸﴾ **إن الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۹﴾ بیگومان شه وانه ی و له روژی قیامه تدا نومیدو بپروایان به دیدارو لیقای نیمه نییه ﴿۱۰﴾ **و رضوا بالحیاة الدنیا** ﴿۱۱﴾ و بو خوشیا ن به م ژیا نی گیتی ه - له باتی دوا پوژ - پاریزن ﴿۱۲﴾ **واطمأنوا بها** ﴿۱۳﴾ و پتی دلنییا ن ،

واته : و ا پاییا ن پیوه دا وه ، و ا ده زانن هه تا هه تایه تییدا ده میننه وه ! ﴿۱۴﴾ **والذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۱۵﴾ و شه وانه ش که له نیشانه و نایه ته کانی نیمه بی ناگان ﴿۱۶﴾ **اولئک ماوام النار** ﴿۱۷﴾ جی و شوینی شه وانه گشت هه ر ناگری دوزه خه ﴿۱۸﴾ **بما کانوا یکسبون** ﴿۱۹﴾ به هو ی شه و کاره خراپانه وه له دنیا دا کردویانن .

پاداشی چاک و نه بپا وه بو موسلمان ی ناکار چاکه :
﴿۲۰﴾ **إن الذین آمنوا و عملوا الصالحات** ﴿۲۱﴾ به پاستیی شه وانه ش بپروای راسته قینه یان هینا وه و ناکاری چاکیان شه نجام دا ﴿۲۲﴾ **یهدیهم ربهم بإیمانهم** ﴿۲۳﴾ به هو ی باوه ره راسته که یانه وه خوی پهره ردگاریا ن رینوینیان شه کات بو شه نجامدانی هه موو کاریکی خیرو چاک ﴿۲۴﴾ **تجری من تحتهم الأنهار فی جنات النعیم** ﴿۲۵﴾ و ده شیانباته چند به هه شتیکه وه که له بنکی دارو درخت و له ژیر کو شکه کانیانه وه گه لی روویارو چوم دین و ده چن ﴿۲۶﴾ **دعواهم فیها سبحانک اللهم** ﴿۲۷﴾ داوا و نزیان له وی شه مهیه نه لین : خواهه ! تو پاک و خاوین و بی خهوشییت ، شه ریک و ها وه لت نه بو وه نییه ﴿۲۸﴾ **وتحیتهم**

فیها سلام ﴿۲۹﴾ و چاک و چونیان تییدا درودو سلّوه . واته : به یه کتری ده لین : سه لاو . له سزای دوزه خ پاریزراو بییت . سلّو کردنی خوا له به هه شتیکه کانه له یه کترو ، فریشته کانیش له وان ، له چند جینی که ی دیکه ی قورنانه دا هاتوه ، بۆنموونه : له سووره تی (۲۴/۲۳- ۲۴) دا ده فرموی : (والملائکة یدخلون علیهم من کل باب سلام علیکم ..) یان له سووره تی (۱۹/۶۲) دا ده فرموی : (لا یسمعون فیها لغوا إلا قیلا سلّاما سلّاما) یان له سووره تی (۳۶/۵۸) دا ده فرموی : (سلام قولا من رب رحیم) ﴿۳۰﴾ **وآخر دعواهم ان الحمد لله رب العالمین** ﴿۳۱﴾ کو تا دوعایان شه وه که هه میشه ده لین : ته وای سوپاس بو خوی پهره ردگاری گشت جیهانه کانه ، پیغه مبه ری پیشه واما ن ده فرموی (ان اهل الجنة یلهمون التسبیح والتحمید کما یلهمون

﴿۱﴾ **الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۲﴾ **و رضوا بالحیاة الدنیا** ﴿۳﴾ **واطمأنوا بها** ﴿۴﴾ **اولئک ماوام النار** ﴿۵﴾ **بما کانوا یکسبون** ﴿۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۱۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۱۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۱۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۱۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۱۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۱۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۱۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۱۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۱۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۱۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۲۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۲۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۲۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۲۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۲۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۲۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۲۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۲۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۲۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۲۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۳۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۳۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۳۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۳۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۳۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۳۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۳۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۳۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۳۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۳۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۴۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۴۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۴۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۴۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۴۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۴۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۴۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۴۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۴۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۴۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۵۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۵۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۵۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۵۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۵۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۵۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۵۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۵۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۵۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۵۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۶۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۶۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۶۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۶۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۶۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۶۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۶۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۶۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۶۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۶۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۷۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۷۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۷۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۷۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۷۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۷۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۷۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۷۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۷۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۷۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۸۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۸۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۸۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۸۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۸۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۸۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۸۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۸۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۸۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۸۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۹۰﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۹۱﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۹۲﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۹۳﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۹۴﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۹۵﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۹۶﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۹۷﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۹۸﴾ **و الذین هم عن آیاتنا غافلون** ﴿۹۹﴾ **و الذین لا یرجون لقاءنا** ﴿۱۰۰﴾

النفس)) موسلیم / واته: خەلکی بەهەشت هەر وەکو فێردەکرێن هەناسە بدەن، ئاواش فێردەکرێن تەسبیحات و سوپاسی خوا بکەن. ﴿۱۱ ولو يعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير لقضى إليهم أجلهم﴾ ئەگەر وەکو خەلک بۆ بەدەست هێنانی خێرو چاکە بۆخۆی پەلەیهتی، خوایش بەهەمان شیوە بۆ تۆلەیان بەپەلە بوايه، ئەوکات بە زوویی ئاکامیان دەهات و هەموو تیا دەچوون و بەتۆلەیی خۆیان دەگەشتن. (موجاهید) دەلی: مەبەست ئەوەیە کە مەرۆف کاتی رقی هەڵدەستی زۆر زوو نزای شەڕ خراپە لە خۆی، یا لەمال و مندالی خۆی دەکاو دەلی: خوایه! بەزوویی ئەمانە لەناو ببە، خوایه! بەرەکتیان نەهێلی. (تەبەری) ییش دەلی: جا ئەگەر خوایش بە پەلە وەلامیان بداتەوه، وەك چۆن وەلامی نزای خێریان دەداتەوه، دۆعیان وەردەگریت، ئەوا زۆر بەزوویی تیا دەچوون و نەدەمان ﴿فئذن الذين لا يرجون لقاءنا﴾ جا ئەوانە بەتەماید لێقاو دیدارمان نین، وازیان لێدەهێتین، واتە: پەلە جەزەرەبو سزایان ناکەین، تا بەشکو کەسیکیان لێپیدا ببی تەوبە بکا، وەیان لەناو ئەوەکانیاندا کەسیک هەلکەوێت باوەرپەیتی ﴿فی طغيانهم يعمهون﴾ یا هەر لەنیو سەرکەشی خۆیاندا سەر گەردان بن و بمێننەوه.

گشت مەرۆفی لەکاتی بەگیر هاتندا خوا بەیاد دەکا:

﴿۱۲ وإذا مس الإنسان الضر دعانا﴾ کە مەرۆف زیانیکی قورسی دووچار دەبی، خێرا هاوارمان بۆدینی و لیمان دەپاریتەوه !! ﴿لجنبه او قاعدا او قائما﴾ لە سەرته‌نیشت، یان بە پاکشان، یان بەپنێه، واتە: بە هەموو شیوەیە ک دەپاریتەوه بۆ لادانی گرتەکەیی ﴿فلما كشفنا عنه ضره﴾ ئینجا هەر کە ناپەرەتییه‌کەمان لابرد ﴿مر كان لم يدعنا الى ضره﴾ وا بەردەوام دەبی لە سەر تاوانکاری، دەلیت روژی نەبووه داوامان لێبکات بۆ لابردنی زیانی ک دووچاری ببوو !! چونکە سڕوشتی ئادەمی وایە هەر کە بەلاو نەهاتەتییه‌ک رووی تی بکا، بە خەستی هاوار بۆ خوا دینی! جا کە کەوتە فەرحانییه‌وه خێرا خۆی لێدەگوێزێت، هەرکە لە چەند جێ یەکی تردا نەمونه‌ی ئەو سڕوشتانە لەبارەیی ئادەمیزادەوه لە قورئاندا باسکراوه، بۆنۆنه: لە سوورەتی (۸/۳۹) دا دەفەرموی: (وإذا مس الإنسان ضر دعار به منيبا إليه ثم إذا خوله نعمة منه نسي ما كان يدعو إليه من قبل...) یان سوورەتی (۴۹/۳۹) دەفەرموی: (فإذا مس الإنسان ضر دعانا...) هەروا لە سوورەتی (۹۱/۴۱) دا دەفەرموی: (وإذا انعمنا على الإنسان اعرض ونأى بجانبه وإذا مسه الشر فذو دعاء عريض). بەلام بەندە باوەردارو سەر راسەکان ددان بەخۆیاندا دەگرن و، کاری هەلەشیی ناکەن، وەکو دەفەرموی: (ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء... إلا الذين صبروا وعملوا الصالحات أولئك لهم مغفرة وأجر كبير). ﴿كذلك زين للمفسدين ما كانوا يعملون﴾ هەر ئابەو جۆرەیش کاروکرده‌وی سنوور دەرچوووەکان لایان دەرازیتریتەوه بۆیە هەردەم شوینی هەواو ئارەزووی خۆیان دەکەون.

خەلکیکی زۆر بەرلەنیووە بەینچوو:

﴿۱۳ ولقد اهلكنا القرون من قبلك لما ظلموا﴾ بە راستیی چینیکی زۆرمان بەرلە نیو - کاتی ستمیانکردو بی باوەر بوون - لەناو برد ﴿وجاءتهم رسلهم بالبينات﴾ خو پەيامبەرەکانیشیان بە چەند نیشانەو بەلگەیی روونەوه بۆهاتبوو، بۆ ئەوەی باوەر بێن ﴿وماكانوا ليؤمنوا﴾ وەر باوەریان نەهینا، واتە: بۆ خوشمان دەمانزانی کە هەر خۆبەدەستەوه نادەن و، پی لەسەر شیرک و کوفری خۆیان دادەگرن، ئەگەر پیغەمبەرانیش بێنە لایان، بۆیە فەوتانمان ﴿كذلك نجزي القوم المجرمين﴾ ئیمە هەر ئاوا سزای تاوانباران دەدەین، پاش بەلگەو تێگەیانندیان ﴿ثم جعلناكم فئائف في الارض من بعدهم﴾ لەجیاندان - پاش ئەوان - ئیویشمان لە زەویداجینیشینکرد ﴿فانظر كيف تعملون﴾ تا ببینن ئیویش چۆن رەفتار ئەکەن؟

سهردارانی قوریش نیجگار یاخیبیون:

﴿وَاِذَا تَتْلٰى عَلَيْهِمْ آٰتَاِنَا بَيِّنٰتٌ﴾ و هر که نایه ته روونه کانهان بویان بخوینریتوهه ﴿قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاَنَا﴾ نهوانه ی که ئومیدیان بهلیقاو دیداری نیئه نییه دولین: ﴿اِنَّتَ بَقْرَانٌ غَيْرَ هٰذَا اَوْ بَدَلُهُ﴾ جگه لهه قورنانه، نامهیهکی ترمان بؤ بیئه ، یان هرینگوره بهشتیکی تر، واته: دهبی گهلی شتی دهسکاری بکهیت بؤمان ، حهراممانی بؤ حهلال کهیت ، وه یان به پیچهوانهوه ﴿قُلْ مَا يَكُوْنُ لِيْ اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تَلَقّٰءِ نَفْسِيْ﴾ پییان بلی: هر گیز من لهخومهوه بؤم نیه بیگورم ، چونکه نهه بهرنامهو شهریهتی خوایه ، کاری من نیه دهسکاریکردنی، واته : تهنانهتی پیغمبر ﷺ بؤی نیه دهسکاری قورنان بکا، بهلام بهیناو بهین خوا بهویستی خوی"لهبر نهو حیکمهتهی خوی دهیزانی" نهوکاره دهکا، بؤ نمونه: له سوورهتی

(۱۰۱/۱۶) دا دهفرموی: (واذا بدلنا آية مكان آية والله يعلم بما ينزل...) یان له سوورهتی (۱۰۶/۲) دا دهفرموی: (مانسخ من آية او ننسها نأت بخیر منها او مثلها...) یان له سوورهتی (۷-۶/۷۸) دا دهفرموی: (سنقرک فلا تنسی إلا ما شاء الله إنه يعلم الجهر وما یخفی...) ﴿إِنْ اتَّبَعَ إِلَّا مَا يُوْحٰی اِلَیَّ﴾ من دوی هیچ شتیئ ناکهوم مهگر نهوهی بهسروش و وهحیی بؤم بیئت، واته: هر شتیکم بؤ خویندنهوه، هر نهوهیهو زیادو کهم ناکریت ﴿إِنِّیْ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتَ رَبِّیْ عَذَابَ یَوْمٍ عَظِیْمٍ﴾ نهرسهرپیچی له پهروردگارم بکهم ، به راستیی له سزای رژیکی گهوره (پژوی قیامت) دهترسم ﴿قُلْ لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُمْ عَلَیْکُمْ﴾ بلی: نهگر خوا ویستبای نهه دهوانی نهه قورنانهشتان بؤ بخوینمهوه ﴿وَلَا اَدْرَاکُمْ بِهِ﴾ خوایش فیژی نهدهکردن ﴿فَقَدْ لَبِثْتُ فِیْکُمْ عَمْرًا مِنْ قَبْلُ﴾ بیگومان من تهمنیکی زؤرم لهناوتاندا بردهسهر - بهرلههاتنی نهه قورنانه- چاکیش دهمناسن نهه جاری درویهکم هلهبستبیت ، یان توانیبیت بهشی له قورنانتان بؤ

وَإِذَا تَتْلٰى عَلَيْهِمْ آٰتَاِنَا بَيِّنٰتٌ قَالَ الَّذِيْنَ لَا يَرْجُوْنَ لِقَاَنَا اِنَّتَ بَقْرَانٌ غَيْرَ هٰذَا اَوْ بَدَلُهُ قُلْ مَا يَكُوْنُ لِيْ اَنْ اُبَدِّلَهُ مِنْ تَلَقّٰى نَفْسِيْ اِنْ اَتَّبِعُ إِلَّا مَا يُوحٰى اِلَیَّ اِنِّیْ اَخَافُ اِنْ عَصَيْتُ رَبِّیْ عَذَابَ یَوْمٍ عَظِیْمٍ ﴿۱۵﴾ قُلْ لَوْ شَاءَ اللّٰهُ مَا تَلَوْتُمْ عَلَیْکُمْ وَلَا اَدْرٰتْکُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِیْکُمْ عَمْرًا مِنْ قَبْلُ اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۱۶﴾ فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرٰى عَلٰی رَبِّهِ کَذِبًا اَوْ کَذَّبَ بِآٰیٰتِیْنٰهُ لَا یُفْلِحُ الْمُجْرِمُوْنَ ﴿۱۷﴾ وَتَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ مَا لَا یَضُرُّهُمْ وَلَا یَنْفَعُهُمْ یَقُولُوْنَ هٰتُوْا لَنَا شُعْتُوْنَا عِنْدَ رَبِّکُمْ قُلْ اَنْتُمْ تُکُوْنُ اللّٰهُ یَمَا لَا یَعْلَمُ فِی السَّمٰوٰتِ وَلَا فِی الْاَرْضِ سُبْحٰنَهُ وَتَعَالٰی عَمَّا یُشْرَکُوْنَ ﴿۱۸﴾ وَمَا کَانَ النَّاسُ اِلَّا اُمَّةٌ وَاحِدَةٌ فَاُخْطَفُوْا وَلَوْلَا کَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَّبِّکَ لَقُضِیَ بَیْنَهُمْ فِی مَا فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۹﴾ وَیَقُولُوْنَ لَوْلَا اَنْزَلَ عَلَیْهِ آٰیَةٌ مِنْ رَّبِّهِ فَقُلْ اِنَّمَا الْغَیْبُ لِلّٰهِ فَانْتَظِرُوْا اِنِّیْ مَعْکُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِ ﴿۲۰﴾ وَرَوّٰوْا

بیئم، نهو دهمش که خوا ویستی نهبوو، نهمتوانی هیچ لهقورنان بلیم و بیزانم ، بهلام چونکه نهمرؤ نیرادهو مهیلی لهسهره، لهپاش چل سال بؤیناردم و هاته لای نیوه ﴿اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ﴾ دهسا بؤ ژیری بهکار ناخن و ژیر نابن؟ چونکه نهگر من خؤم دامهینابا، هر لهسهر دهمی لاویددا دامدهینا ﴿فَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرٰى عَلٰی رَبِّهِ کَذِبًا﴾ دهبی کی لهوکهسه ستهمکارتربیت که: له سهرخوا درؤ هلهبستی وبتوانی شتی بکاته قورنان و قورنانیش نهبیئت؟! ﴿اَوْ کَذِبَ بَآیٰاتِهِ﴾ یان نایهتهکانی نهو بهدرؤ یزانی؟ ﴿اِنَّهٗ لَا یَفْلَحُ الْمُجْرِمُوْنَ﴾ به راستیی تاوانباران قهت سهرفرازو پزگار نابن لهدنیاو لهقیامتدا.

موشریکان به ته‌مای بته‌کائن شه فاعه تیان بگهن:

﴿ويعبدون من دون الله ما لا يضرهم ولا ينفعهم﴾ وله باتی خوایش چند شتیکی وا ده‌پرستن که: نه ده‌توانن زیانیکیان پی بگه‌هنن و. نه سوودیکیان پی ببه‌خشن ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ ده‌شلین: شه‌وانه - ده‌یانپه‌رستین - لای خوا تکاکارمان ده‌بن. واته: بۆ شه‌و مه‌به‌سته ئیمه نه‌یانپه‌رستین ﴿قُلِ اتَّبِعُونِ اللَّهَ بَمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ﴾ بلی: شاخو خه‌بر به‌خوا ده‌دهن به‌شهریکیک خوی نه‌زانی پیی له ناسمانه‌کان و له زه‌ویدا ۱۹ ﴿سُبْحَانَكَ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾ خوا پاک و خاوین و بیخه‌وشه، به‌رزو بلنده له هه‌رشتیک بی باوه‌ران ده‌یکه‌نه شهریک و هاو‌به‌شی ۲۰ ﴿وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً﴾ له‌سه‌ره‌تای ژیانوه خه‌ک هه‌موو یه‌ک تیره‌و. یه‌ک

ئوممه‌ت بوون و، یه‌ک ئایینیان هه‌بوو، ئایینی یه‌کخواپه‌رستی ﴿فَاخْتَلَفُوا﴾ که‌چی له نیوان خو‌یاندا نا‌کو‌کبوون و لی‌کترازان! (ئین عه‌بیاس) ده‌لی: نیوان (ئادهم) پیغه‌مبه‌رو (نوح) پیغه‌مبه‌ر - سلو‌ویان له‌سه‌ر بی- (۱۰) سه‌ده بوو، خه‌ل‌کیش هه‌موو له‌سه‌ر دین و ئایینی خوی تاک و ته‌نیا بوون. پاشان نا‌کو‌کی که‌وته نیوانیانه‌وه‌و هه‌ق و ناهه‌قیان تی‌که‌ل کردو ده‌ستیان دایه بت په‌رستی، ئینجا خوا په‌یام‌به‌رانی یه‌ک له‌دوای یه‌ک - بۆ ناردن و له‌ناو‌خو‌یشی‌اندا نا‌کو‌کبوون! ﴿وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ﴾ وه‌نه‌گه‌ر له‌پیشدا بریاریک له‌په‌روه‌ر‌دگاره‌وه‌و ده‌ره‌نه‌چو‌وبا که: هه‌چ خه‌ل‌ک‌یک له‌ناو نه‌بات، تا نا‌گادار نه‌کرته‌وه‌و پیغه‌مبه‌ری بۆ نه‌یه‌ت ﴿لَقَضَىٰ بَيْنَهُمْ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ ئینستا داوه‌ریی نه‌و نا‌کو‌کیه‌ کرابوون که‌ کیشه‌یان بوو تییدا ۲۱ ﴿وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ﴾ هاو‌به‌شدانه‌ره‌کان ده‌لین: باشه! بۆ‌چی له‌لایه‌ن په‌روه‌ر‌دگاریه‌وه‌و به‌ل‌گه‌و نیشانه‌یه‌کی بۆ نه‌هاته‌ خواره‌وه‌و شایه‌تی راستیی بۆ بدات ۱۹ ﴿فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ﴾ جا تو

وَإِذَا أَوْفَيْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَاءَ مَا سَمَّوْهُمْ إِذَا لَهِمَّ مَكْرُفٌ ۚ
إِنَّا نَقُولُ إِنَّ اللَّهَ أَسْرَعُ مَكْرًا إِنَّ رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا نَمْكُرُونَ
﴿هُوَ الَّذِي يُسِرُّكُمْ فِي الظُّلُمِ وَالْجَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرَيْنَ بِهِمْ بِرِيحٍ طَوِيلَةٍ وَفَرَحُوا بِهَا جَاءَ تَهَاوُيُّ عَاصِفٍ وَجَاءَ هُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنْ أَجَبْنَاهُمْ مِنْ هَذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ﴾ ﴿فَلَمَّا أَجَبْنَاهُمْ إِذَا هُمْ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ بِعَيْتِ الْحَقِّ يَأْتِيهَا النَّاسُ إِنَّمَا بَغْيُكُمْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ مَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا رُجُوعُكُمْ فَنُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ﴿إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنْزِلَتْ مِنَ السَّمَاءِ فَاخْتَلَطَ بِهِ سَائُ الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْبَيَّتْ وَطَرَّتْ أَهْلَهَا أَنَّهُمْ قَدِرُونَ عَلَيْهِا فَنَهَا أَمْرًا فَلْيَا أَوْهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا كَأَن لَمْ تَغْنَبْ بِالْأَمْثِلِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَفْكُرُونَ﴾ ﴿وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَىٰ دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَنْ شَاءَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾

بلی: ده‌ستیوه‌ردانی گشت کاریکی نادیارو غه‌یب هه‌ر بۆ‌خوایه، واته: هه‌ر شه‌و غه‌یب ده‌زانی و، ده‌توانی به‌ل‌گه‌و مو‌ع‌یزه بنیری ﴿فَانْتَظِرُوا﴾ جانیه‌و چاوه‌پروانی بریاری خوا‌بن ﴿إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾ وا منیش له‌گه‌ل نیوه بی شک چاوه‌پروان ده‌بم.

هه‌ر که که‌وته‌وه‌و هه‌رحانه، گزیی ده‌که‌نه‌وه:

﴿وَإِذَا أَوْفَيْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِنْ بَعْدِ ضَرَاءَ مَا سَمَّوْهُمْ﴾ هه‌ر که به‌و خه‌ل‌که خو‌شیی و په‌حمه‌تی ده‌چیژین، پاش زیان و ناخو‌شیه‌ک تو‌وشیان ده‌بی‌ت ﴿إِذَا لَهِمَّ مَكْرٌ فِي آيَاتِنَا﴾ که‌چی خیرا ده‌بینی به‌رامبه‌ر نیشانه‌و ئایه‌ته‌کانمان گزیی و فرت و فیل و مه‌کر ده‌که‌ن! ﴿قُلِ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا﴾ بلی: خوا له‌وان به‌په‌له تر نه‌خشه بۆ له‌ناو بر‌دن‌یان داده‌نی‌ت، ورده ورده له‌گه‌لیان نه‌پوات تا کتوپر نه‌یان‌گری‌ت ﴿إِن رُسُلَنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ﴾ بی‌گومان‌بن هه‌ر فرت و

فَیْلَى بَكْن فَرِیشتَه كَانَمَان ئهینووسن و تۆمارى ئەكەن ﴿^{۲۷} هُوَالَّذِی یَسْرِکُمْ فِی الْبَرِّ وَ الْبَحْرِ﴾ هەر ئه و زاتهیه که ئیوه له وشکانیی و، له ده ریادا - بۆ به دهس هینانی پزق و رۆزی و سهیران و سهفا- ده گێرێ ﴿حَتّی إِذَا كُنْتُمْ فِی الْفَلَکِ﴾ جانو حه له که له که شتییه کاندان ﴿وَجَرِینَ بِهِمْ بِرِیْحٍ طَیْبَةٍ﴾ و بایه کی خوش و سازگار به ره و مه به ست که شتییه کان به وانیشه وه ده بات ﴿وَفَرَحُوا بِهَا﴾ و پئی خوشحال ده بن ﴿جَاءَتْهَا رِیْحٌ عَاصِفٌ﴾ ئاله و ده مه دا با و تۆفییکی توندو سهخت بۆی بیّت ﴿وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ فِی کُلِّ مَکَانٍ﴾ و شه پۆلیش له گشت لایه که وه بۆیان بیّت ﴿وَرَفَعُوا أَعْنَافَهُمْ﴾ و چاکیش زانیان که وتوونه ته ناو گێژاوی ده ریاو ده وریان گیراوه و، تیا چوونیان له بهر ده مدایه ﴿دَعَا اللّٰهُ مُخْلِصِیْنِ لَه الدِّینَ﴾ زۆر به دل دئسوژی و ملکه چیه وه هاوار له خوا ده که ن ولیده پارینه وه ده لئین: ﴿لَنْ نَجِیْتَنَا مِنْ هَذِهِ لَنُکُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِیْنَ﴾ خواجه ! سویند بی نهر له م به لایه پزگارمان بکهیت، شوکرانه بژێرین و، جاریکی تر لاساری نه کهین ﴿فَلَمَّا أَنْجَاهُمْ﴾ جا که پزگاریکردن له و گرفته پئشیان هاتبوو ﴿إِذَا هُمْ یَبْغُونَ فِی الْاَرْضِ بِغَیْرِ الْحَقِّ﴾ به په له و به شیوه یه کی نا په واو نا هق، ده سه ده که نه وه به کاری فه سادو خراپه کاری له زه ویدا ﴿يَا اَیُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا بِغَیْکُمْ عَلٰی اَنْفُسَکُمْ﴾ نه ی خه لکینه ! چاک بزانن که : به راستی ئه م خراپه کاری و ده ست درێژییه تان ، ئوبال و زیانه که ی هەر بۆ خۆتانە ﴿مَتَاعَ الْحَیَاةِ الدُّنْیَا﴾ له زهت و خوشییه کی که می ژیا نی ئه م دنیا یه ﴿ثُمَّ اِلَیْنَا مَرْجِعُکُمْ﴾ له پاشان هه ربۆلای خۆمان دینه وه ﴿فَنَنْبِئُکُمْ بِمَا کُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ئینجا له وه ی کردووتانه ناگادارتان ده کهین، پاشانیش به پئی ئه وه پاداش و تۆله ده درینه وه .

وریا بن ! ژیا نی دنیا له خسته تان نه با :

﴿^{۲۸} إِنَّمَا مِثْلُ الْحَیَاةِ الدُّنْیَا﴾ بێگومان نمونه ی ژیا نی ئه م دنیا یه ﴿کَمَا أُنْزِلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ﴾ هەر وه کو ئه و بارانه وایه که : له ئاسمانه وه ده یبارینن ﴿فَاخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ﴾ پوه کی هه مه په نگ ی زه و ی پی ده رو ی ﴿مِمَّا یَاکُلُ النَّاسُ وَ الْاَنْعَامُ﴾ له وه ی مرو و و مه و مال ات ده یخو ن ﴿حَتّی إِذَا اخْذَتِ الْاَرْضُ زَخْرَفَهَا﴾ هه تا ئه وه مه ی زه و ی بۆخو ی په نگاو په نگ ده بی و، جوانی خو ی ده ر ده خا ﴿وَازِیْنَتْ﴾ و خو ی ئارا ییشه دا ﴿وَرَفَعْنَا اَعْنَافَهُمْ﴾ و خا وه نه که ی وا ده زانی له ژیر ده سه لات ی ئه و دایه و، چۆنی بو ی ده توان ی سو و دی لینه و رگر ی و، ه یچ که سی ک نییه لینی تی ک بدات !! ﴿اَتَاها اَمْرًا لَیْلًا اَوْنَهَارًا﴾ جا له نا کا و به شه و، یان به پو ژ، فه رمان ی ئی مه بۆ و یران کردنی دی ت (گره با، یان برو و سه که لی ده ده دا) و ده ی سو و تی نی ﴿فَجَعَلْنَاهَا حَصِیْدًا﴾ وای لی ده کهین ده لی تی درو ی نه کرا وه ﴿كَانَ لَمْ تَغْنِ بِالْاَمْسِ﴾ واده زانی دو ی نی نه بو وه ﴿كَذٰلِكَ نَفْصَلُ الْاٰیٰتِ لِقَوْمٍ یَتَفَكَّرُونَ﴾ ئی مه ئا به و شی وه یه نیشانه و به لگه کا نی خۆمان بۆ خه لکی بیرکاته وه و عی به رت وه رگر ی شیده کهینه وه . به ئی . و ینه و نمونه ی پا زا وه یی و جوانی ئه م

دنیا یه و. پاشان و یران بوونی و تیا چوونی له چه ند جیگایه کی تر دا با سه کرا وه، بۆ نمونه : له سو و ره تی (۴۵/۱۸) دا ده فه رمو ی : (واضرب لهم مثل الحیاة الدنیا کما انزلناه من السماء.. وکان الله علی کل شئ مقتدرا) یان ده فه رمو ی : (...ثم یهیج فتراه مصفرا ثم یجعلہ حطاما ان فی ذلک لذكری لا ولی الا لیباب) زمر : ۲۱ یان ده فه رمو ی : (...کمثل الفیث اعجب الکفار نباته ثم یهیج فتراه مصفرا ثم یكون حطاما...) حدید : ۲۰ . به ئی... ئه مه مه سه له ی ژیا نی ئه م دنیا یه، ده سا ئی وه یش گشت وریا بن، تا ئه و دنیا یه ده سه ره و تان نه کات ﴿^{۲۹} وَاللّٰهُ یَدْعُو اِلٰی دَارِ السَّلَامِ﴾ خوا یش بۆ ما ئی ئاشتی و سه لام، واته : بۆ به هه شتی

خوئی، بانگ دهکا ﴿ویهدی من یشاء الی صراط مستقیم﴾ و هر که سیکیش نه و خوئی بیهوی و، به شیاری بزانیئت، رینمایای دهکات بو ریگه راسته که ی قورئان ﴿لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ﴾ بو نه وانه ش چاکه دهکن، پاداشی زورچاک و به هشت هیه ﴿وزیاده﴾ و زیاده لهوش، واته: دیتنی رهوی پیوژی خوی میهره بان و ته ماشا کردنیی! ﴿ولا یرهمق وجوههم قتر ولا ذلة﴾ و توژی غوبارو سهرشوی له دم و چاوای نانیشتی، هرچونی له دم و چای دوزه خییه کان ده نیشتی ﴿اولئک اصحاب الجنة﴾ نه وانه یارانی به هشتن ﴿هم فیها خالدون﴾ و به هتا هتاییش تییدا ده میئنه وهو لییدهرناچن ﴿والذین کسبوا السیئات﴾ نه وانه ش وا له دونیادا کاری خراپه دهکن و، له سر شیرکی خویمان به رده وام دهبن ﴿جزاء سیئة بمثلها﴾

تو له ی گشت خراپه یه کیان به نه ندازه ی نه و خراپه یه کردوویانه و بویان زیاد ناکری، وهک بو چاکه کاران له پاداشی چاکه یاندا زیاد ده کری ﴿وترهمق ذلة﴾ وه زه بوونی دایان ده گریئت ﴿ما لهم من الله من عاصم﴾ هیچ پاریزه ریگیش نییه له تو له ی خوا لایان بدا ﴿کانما غشیت وجوههم قطعا من اللیل مظلم﴾ دم و چاوایان وا رهش هه لده گه ری، ده لیئت: تاریکستانی شه و دایپوشیوه ﴿اولئک اصحاب النار﴾ نه وانه ده بنه یارو هاوپی ناگری دوزه خ ﴿هم فیها خالدون﴾ به هتا هتاییش تییدا ده میئنه وه.

په رستراوه کان له په رستیاره کانیان حاشا دهکن:

﴿و یوم نحشرهم جمیعا﴾ نه و پوژه وه بیر بیئه که هه موو به تیگرا بو لیپرسیینه وه! کو ده که یینه وه. بوجه خت له سر نه مه له سووره تی (که هف/ ۶۷) یشدا هاتووه ده فهرموی: (وحشرناهم فلم نغادر منهم احدا) ﴿ثم نقول للذین اشرکوا﴾ پاشان به وانه ی وا هاوبه شیان بو خوا دانا ده لیئن: ﴿مکانکم انتم

لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا الْحُسْنَىٰ وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جَزَاءُ سَيِّئَةٍ يَبْتَغِيهَا وَنَزَّهَتْهُمْ ذِلَّةٌ مَّا لَهُمْ مِنْ نَّعْمَةٍ مِنْ عَاصِمٍ كَانَمَا أَغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِنْ آتِلٍ مَظْلَمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٦٧﴾ وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْتُمْ وَشُرَّكَاؤُكُمْ فَيَلْتَمِسُونَ بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَّكَاؤُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِلَّا نَارٌ تَقْبُدُونَ ﴿٦٨﴾ فَكُفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا يَتَّبِعُنَا وَيَنْصَرِفُ عَنْ عِبَادَتِكُمْ لِغُلُوبٍ ﴿٦٩﴾ هُنَالِكَ تَبْلُوا كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمْ الْحَقَّ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿٧٠﴾ قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ يَمْلِكُ السَّمْعُ وَالْأَبْصَارُ مَنْ يَخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ وَيُدْخِلُ الْمَمِيتَ فِي الْحَيِّ وَمَنْ يُدِيرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ ﴿٧١﴾ فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ الْحَقُّ فَذَاذِعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنْتُمْ تُضِلُّونَ ﴿٧٢﴾ كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٧٣﴾

وشرکارکم﴾ نیوه خوئان و هاوبه ش و په رستراوه کانتان له جیئی خوئانین و نه جوولین، تا خوا برپاری یه کجاریتان بو ده دات ﴿فزیلنا بینهم﴾ نینجا نییمه ییش لیکیان ده که یینه وه "هاوبه شدانه رو په رستراو. واته: په یوه ندی خوئی و خرما یه تی نیوانیان ناهیلین ﴿وقال شرکاروهم﴾ و نه و حله په رستراوه کانیان (هرشتیک بین: فریشته، شهیقان، دارو به رد...) به په رستیاره کان ده لیئن: ﴿ماکنتم ایانا تعبدون﴾ هه رگیز نیوه په رستی نییمه تان نه کردووه! په رستیاره کانیش نه لیئن: به لی... بیگومانه که نیوه مان په رست، نه و جا په رستراوه کان ده لیئن: ﴿فکفی بالله شهیدا بیننا و بینکم﴾ ته نها خوا له نیوانماندا شایه تبی به سه ﴿ان کنا عن عبادتکم لغافلین﴾ دلنیابن نیمه له په رستنی نیوه بی ناگا و غافل بووین ﴿هنالك تبلوا کل نفس

ما اسلفت ﴿ ئیتر لهوئ هه موو کهسیک گیرۆدهی ئه وه ده بیئت پیئشی خۆیخستوه، وه به وهیش پاداش و تۆله وهرده گریئت، واته: به چاک و خراپی خۆی، پاداش و تۆله ئه دریتته وه. به ئی... گیرۆده بوونی مرۆف به وشتانه پیئشی خۆی خستوه، له سووره تگه لیکی قورئاندا هاتوه، بۆ نمونه: له سووره تی (۱۳/۷۵) دا ده فهرموئ: ﴿يَنْبَأ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ﴾ وه له سووره تی (۹/۸۶) دا ده فهرموئ: ﴿يَوْمَ تَبْلَى السَّرَائِرُ﴾ وه له سووره تی (۱۴-۱۳/۱۷) دا ده فهرموئ: ﴿وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنْشُورًا﴾ اقرا كتابك كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا) وه له سووره تی (۹۴/۱۸) دا هاتوه وه ده فهرموئ: ﴿وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ...﴾ **﴿وَرُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقَّ﴾** و هه موو به ره لای خوای گه وره، سه ره پرستیاری راسته قینه یان ده برینه وه. ئه و جا ده رده کهوئ که: ئه وانه خوا نه بوون و، به ناهه ق کرابوونه خوا! **﴿وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ﴾** هه ردروو پرپو پالانتیه کیان کردبوو، که گوایه به ته کان تکیان بۆ ئه کهن، گوم ده بیئ و به فیرۆ ده چیئت.

موشریکیش ددان به تارك و ته نیایی خوادا دهئ:

﴿قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ﴾ بئئ: کئ له م ئاسمان و زه وییه دا رزق و رۆزیتان ده داتئ ؟ **﴿أَمِنْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ﴾** کئیه دروستکه ره خوا وه ئه و گوئ و چا وانه تان؟ **﴿وَمَنْ يَخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ﴾** ئه ی کئیه زیندو له مردو ده ریدئئ ؟ **﴿وَيَخْرِجُ الْمَيِّتَ مِنَ الْحَيِّ﴾** و مردو له زیندو ده رده کا؟ **﴿وَمَنْ يَدْبِرُ الْأَمْرَ﴾** وه کئیه زۆر به وردی بۆ کاروباری ئه م دونیایه نه خشه ده کئشئ ؟ **﴿فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ﴾** به زووی له وه لامی هه موو ئه مانه دا ده ئئ: هه رخوایه هه موو ئه وانه ده کات **﴿فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾** بئئ: ده سا بۆ له خوا خو ناپاریزن و نا ترسن؟ به ئئ... (موشریک) هه کانیش ددان به (ربووبییه ت)ی خوای گه وره دا ده ئئ. ده زانن به دیه ئنه ری بوونه وه به تیکرا هه رخوایه، بۆ نمونه: له سووره تی (۹/ ۴۳) دا ده فهرموئ: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ﴾ وه له سووره تی (۸۷/۴۳) دا ده فهرموئ: ﴿وَلَمَّا سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ...﴾ وه له سووره تی (۸۴-۸۵/۲۳) دا ده فهرموئ: ﴿قُلْ لِمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ﴾ سيقولون لله قل (افلا تذكرون) که چی له گه ل ئه وه يشدا هه رشه ریک و هاو به شئ بۆ داده ئئ و ددان به (ئولووه یه ت)یدا نانیئ، بۆیه ده چن لیرو له وئ به نامه ی ئه م وئو ده خوازن و په پیره وئ ده کهن و! خۆیان چه واشه کردوه، له لایه که وه ده ئئ ئه م بوونه وه ره خوای بالاده ست به دیه ئناوه، که چی بۆ ژیان و کاروباری سیاسه ت په پیره وئ له خه لکی تر ده کهن! **﴿فَذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ﴾** ئه و خوا ده سه لاتداریه په ره رده گاری راسته قینه ی ئیوه، نه ک ئه وبتانه که له باتئ ئه و ده یان په رستن **﴿فَمَاذَا بَعْدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ﴾** جا ئیتر به در له گومرایی - پاش هه ق و راستیی، که هه ره له په رستنئ خوادایه - چیتر هیه ؟ **﴿فَأَنى تَصْرَفُونَ﴾** ئه ی ئیتر چۆن له ریی راستی یه که خوا په رستنئ کلا ده بن و لاده ریدئ ؟ **﴿كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا﴾** ئابه و جۆریه بریاری په ره رده گارت له به رامبه ر ئه و له سنوور ده رچو وانه وه وه راست گه را **﴿أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾** که بیگومان ئه وانه باوه رناکه ن و ئیمان ناهینئ **﴿قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ﴾** بئئ: ئاخۆ له ناو په رسته راوه کانی ئیوه دا که سیک هه بی بتوانئ، بیبناغه و له نوئ شتیك به دی به ئئئ **﴿ثُمَّ يَعِيدُهُ﴾** له پاشان دوا ی تیاچوونی وه کو خۆی لیبکاته وه له نوئ ده ستئ پسئ بکاته وه؟ **﴿قُلْ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يَعِيدُهُ﴾** بئئ: هه ره خوا

(الله) یه بتوانی لهسه ره تاوه - بئی بهه رت و بناغه - گشت خه لک به دیبیینی و - پاشانیش سه ره له نوی دهستی پیبکاته وه، گیانی بهه را بکاته وه **فانی توفکون** دهسا چۆن له خوا په رستی کلا ده بن و لاده رین؟! لهم چه ند نایه تانه ی تریشدا هه ره و ماناو مه بهسته زۆر به روونی به دیده کری، بۆنموونه: له سووره تی (۲۰/ ۶) دا ده فره موی: (الله الذی خلقکم ثم رزقکم ثم یمیتکم ثم یحییکم هل من شرکائکم من یفعل من شئ سبجانہ و تعالی عما یشرکون) وه له سووره تی (۲۵/ ۲) دا ده فره موی: (واتخذوا من دونه آلهة لا یخلقون شیئا وهم یخلقون ولا یملکون لأنفسهم ضرا ولا نفعا ولا یملکون موتا ولا حیاة ولا نشورا) وه له سووره تی (۳۵/ ۲) دا ده فره موی: (یا ایها الناس اذکروا نعمة الله علیکم هل من خالق غیر الله یرزقکم من السماء والأرض...) یان ده فره موی: (افمن یخلق کمن لا یخلق...) سووره تی (۱۶/ ۱۷) یان ده فره موی: (ام جعلوا لله شرکاء خلقوا کخلقه...) سووره تی (۱۳/ ۱۶) یان ده فره موی: (قل افرایتم ما تدعون من دون الله ان ارادنی الله بضر هل هن کاشفات ضره...) سووره تی (۳۹/ ۳۸) یان ده فره موی: (امن هذا الذی یرزقکم من السماء والأرض...) سووره تی ملک، یان ده فره موی: (امن هذا الذی یرزقکم ان امسک رزقه...) سووره تی ۲۱ ۶۷ **قل هل من شرکائکم من یمهدی إلى الحق** بلی: ناخو له تاو هاو بهش و په رسترا وه کانتاندا که سی واهه بی بتوانی ربه ری بوهق و راستیی بکات **قل الله یمهدی للحق** بلی: هه خوا به که بتوانی ربه ری بوهق و راستیی بکات "نه که سیکی تر" **افمن یمهدی إلى الحق** دهسا که سیکی که بتوانی ربه ری ههق و راستیی بکات **الحق ان یتبع** شیاوتره په پره وی بکرت **امن لا یمهدی إلا ان یمهدی** یان نهو که سه ی که بو خویشی ری نه زانی، مه گه ری نیشان بدری؟ واته: نهو بتانه ی نیوه که نیره بو نه وی ریده رناکه ن، هیژاتر بنویه پره وی کردن، یان نهو خوا به که نهو هه موو ده سه لاتهی هه یه **مالکم کیف تحکمون** چیتانه؟ چۆن بریاری وا ده دن و، داوه ری وا ده که ن؟! **وما یتبع اکثرهم إلا ظننا** زۆرینه ی هاو بهش دانه ران هه ره له گومان په پره وی ده که ن" واته: هه ی به لگه یه کی نهو تو یان نییه "که نه وانه شتیکیان به دهس بی، بی له خه یال" **ان الظن لا یغنی من الحق شیئا** خو گومانیش سه بارهت به ههق و راستیی هه ی نا هیئی و، سزای خوا له کۆلناکاته وه **ان الله علیم بما یفعلون** به راستی خوا بهو کارهی هاو بهش دانه ره کان نه یکه نه ناگا و زانایه.

نهم قورنانه ناشی هی خوا نه بی:

وما کان هذا القرآن ان یفتری من دون الله به هه ی شیهویه ک نابی و ناگو نجی نهم قورنانه هی خوانه بی و، به درو نیفتیرا هه لبه سرا بیئت، واته: ته نها خوا بوخوی ده توانی قورنانی ناوا بنیری، نیتر هه ی که سیکی تر ناتوانی کاری وایکات **ولکن تصدیق الذی بین یدیه** به لکو هی خوا بهو، ته سدیقی (تهورات) و (نینجیل) یش ده کات

سورة یونس

سورة یونس

سورة یونس

قل هل من شرکائکم من یدئو الخلق ثم یعبده، قل الله یبدؤ الخلق ثم یعبده، فانی توفکون ﴿۱﴾ قل هل من شرکائکم من یمهدی إلى الحق قل الله یمهدی للحق فمن یمهدی إلى الحق الحق ان یتبع امن لا یمهدی إلا ان یمهدی فما لکم کیف تحکمون ﴿۲﴾ وما یتبع اکثرهم الا الظن لا یغنی من الحق شیئا ان الله علیم بما یفعلون ﴿۳﴾ وما کان هذا القرآن ان یفتری من دون الله ولکن تصدیق الذی بین یدیه وتفصیل الکتاب لا ریب فیه من رب العالمین ﴿۴﴾ ثم یقولون افترناه قل فأتوا بسور مثله وادعوا من استطعتم من دون الله ان کنتم صدیقین ﴿۵﴾ بل کذبوا بما لم یحیطوا بعلمه ولما یاتهم تأویلہ کذبت لذین من قبلهم فأنظر کیف کانت عقیبة الظالمین ﴿۶﴾ ومنهم من یؤمن به ومنهم من لا یؤمن به وربک اعلم بالمفسدین ﴿۷﴾ وان کذبوک فقل لی عملی ولکم عملکم انتم برئتون مما عملوا وأنا برئ مما تعملون ﴿۸﴾ ومنهم من یتسمعون الذکر فانتهی سمع الضم ولو كانوا لا یعقلون ﴿۹﴾

﴿تفصیل الكتاب﴾ وروونکەرەوێ هەموو کتێبە ناسمانیەکانیشە **﴿لا ریب فیہ من رب العالمین﴾** هیچ گومانێکی تێدانێه که لەلایەن پەرەردگاری جیھانەکانەوێه. بەلێ... ئەو راستییە لە چەند ئایەتێکی دیکەدا هاتوو، بۆنمونە: (لقد کان فی قصصهم عبرة لأولی الأباب. ما کان حدیثا یفتري ولكن تصدیق الذی بین یدیہ وتفصیل کل شی وهدی ورحمة لقوم یؤمنون) سوورەتی ۱۲ / ۱۱۱ یان دەفەرموێ: (وما تنزلت به الشیاطین. وما ینبغی لهم وما یستطیعون) سوورەتی ۲۱ / ۲۱-۲۱. یان دەفەرموێ: (وبالحق انزلناه وبالحق نزل) سوورەتی ۱۷ / ۱۰۵. یان دەفەرموێ: (ام یقولون افتراء قل فأتوا بسورة من مثله وادعوا من استطعتم من دون الله إن كنتم صادقين) سوورەتی ۱۰ / ۳۸. یان دەفەرموێ: (وإن كنتم فی ریب مما نزلنا علی عبدنا فأتوا بسورة من مثله) سوورەتی ۲ / ۲۲. یان دەفەرموێ: (ام یقولون افتراء قل فأتوا بعشر سور مثله مفتریات) هود / ۱۳. یان دەفەرموێ: (قل إن اجتمعت الإنس والجن علی أن یأتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهیرا) سوورەتی ۱۷ / ۸۸. **﴿ام یقولون افتراء﴾** یان دەلێن: (موحه ممد) **﴿خوی هەلیبەستوو لە سەرخوا !! ﴿قل فأتوا بسورة مثله﴾ توش بلی: دەسا ئەگەر وایە که ئیو دەلێن. فەرموون تەنیا سوورەتێک وەک ئەو بێن. که لە هەموو پڕویەکەو لەو بجی ﴿وادعوا من استطعتم من دون الله﴾ بێجگە لەخوا، هەرکەسیک نەتوانن هاواری بۆ بەرن و. داوای یارمەتی لی بکەن بۆ ئەوکارە ﴿إن كنتم صادقين﴾ ئەگەر راست ئەکەن ئەلێن: تو خۆت هەلت بەستوو لە سەرخوا **﴿بل کذبوا بما لم یحیطوا بعلمه﴾** نەخیر، که باوەریش ناهێنن هی ناتەواوی قورئان نیە بەلکو بەدروێ دەزانن و لە مانا و مەبەستەکانی تێنەگەشتوون **﴿ولما یأتهم تأویلہ﴾** وھیشتا راستییشیان بۆ دەر نەکەوتوو. واتە: ئەنجامی هەرشەکانی قورئانیان بۆ پیش نەهاتوو. هەق بوو چاوەروابن و پەلەنەکەن. وەکو لە سوورەتی (ئەعراف / ۵۳) دا دەفەرموێ: (هل یظنرون إلا تأویلہ یوم یأتی تأویلہ یقول الذین نسوه من قبل قد جاءت رسلنا بالحق فهل لنا من شفعاء.. وە دەفەرموێ: (بل هم فی شک من ذکرى بل لما یدوقوا عذاب) ۲۸ / ۰۸ **﴿کذلک کذب الذین من قبلهم﴾** هەرئاو ئەوانەش لە پیشانیانەوہبون . باوەریان بە هەرشەکانی خوا نەکردو. پێغەمبەرەکانیان بەدروژن دانا **﴿فانظر کیف کان عاقبة الظالمین﴾** سا بڕوانەو چاک بزانە ئەنجامی ستەمکارانی گەلانی پیشوو چۆن بوو؟ **﴿ومنهم من یؤمن به﴾** لەو خەلکەدا هی وا هەیه لە ئایندەدا باوەری پێدێنی **﴿ومنهم من لا یؤمن به﴾** وەهیشیانە باوەری پی ناهێنی، و، لەسەر کوفری خۆی سوور دەبیت **﴿وربک اعلم بالمفسدین﴾** وە پەرەردگارت لەهەموو کەس باشتەر بەحالی خراپەکاران و بی باوەران دەزانیت .**

بیزاری لەموشریکان:

﴿وان کذبوک فقل لی عملی﴾ ئەگەر بڕوایان پی نەکردیت ، پێیان بلی: پاداشی کارو کردەوێ خۆم بۆ خۆم **﴿ولکم عملکم﴾** وتۆلە ی کارو کردەوێ ئیوہیش بۆ خۆتان **﴿انتم برینون مما اعمل﴾** ئیوہ لەوکارە من ئەیکەم تەریک و بەرین **﴿وانا بری مما تعملون﴾** و منیش لەوکارە ی ئیوہ ئەیکەم تەریک و بەریم . بەلێ... ئەو بیزاری و نکوولی دەربریینە لە پەرستنی غیری خوا لە گەلی ئایەتی تردا هاتوو، بۆنمونە خوا دەفەرموێ: (قل یاایها الکافرون... لکم دینکم ولی دین) ۱۰۹ / ۶. دەفەرموێ: (إنا براءوا منکم ومما تعبدون من دون الله.. سوورەتی ۶۰ / ۴. **﴿ومنهم من یستمعون إلیک﴾** وە لەنیوانیاندا هەن بەرەوالت گویت بۆ دەگری ، بەلام بەدل وەری ناگرن و مەبەستیان نیەو دەلێ کەن **﴿فانت تسمع الصم﴾** تۆ دەتەوی بەخەلکی کەر قورئان بیسینی **﴿ولو کانوا لا یعقلون﴾** ئەر تیشنەگەن ؟ واتە: تۆقەت ناتوانی هیدایەتی ئەوجۆرە کەسانە بەدیت **﴿ومنهم من ینظر إلیک﴾** و هەیانە

بوتد پروانی و نیشانه‌ی پیامبر اتیت لیده‌بینی و نه زانی تو پیغه مبه‌ریت، به لام پیی هیدایه‌ت نابن ﴿**افانت ته‌دی العمی**﴾ تو ده‌توئی خه‌لکانی کویر شاره‌زا بکه‌یت و، بیان‌خه‌یقه سمر ریی راست و دروست ﴿**ولو کانوا لا یبصرون**﴾ نه‌گهر نه‌شبینن ؟ ﴿**إن الله لا یظلم الناس شیئا**﴾ به راستیی خوا هیچ جورده ستمیک له‌وخه‌لکه‌ نا‌کا ﴿**ولکن الناس انفسهم یظلمون**﴾ به لام نه‌و خه‌لکه‌ خو‌یان ستم له‌خو‌یان ده‌کهن و، ده‌ست له‌ریی راست به‌رده‌دهن. بویه به‌د به‌خت ده‌بن.

له‌بهر سه‌ختی قیامه‌ت وا ده‌زانی ته‌نیا روژی ژیاون:

﴿**و یوم یحشرهم**﴾ نه‌پوژده وه‌یریینه که‌خوا هه‌موو کافران کو ده‌کاته‌وه بو وه‌رگرتنی توله‌ی کاره‌کانیان

﴿**كان لم یلبثوا الا ساعة من النهار**﴾ وا ده‌زانی له‌بهر سه‌ختی نه‌و پوژده ته‌نها ساتیک له‌دنیا‌دا ماونه‌ته‌وه ﴿**یتعارفون بینهم**﴾ و له‌نیو خو‌یشیان‌دا یه‌کتر نه‌ناسن و به‌رده‌بنه گله‌یی و گازنده له‌یه‌کتر. ثم ده‌لیت تاوانی تو بوو من وام لی‌هات، نه‌وی دی ده‌لیت: نا، تاوانی تو بوو وائیستا من گیروده بووم، به‌لام نه‌م گله‌یی و گازنده چ که‌لکیکی هیه " ﴿**قد خسر الذین کذبوا بقاء الله**﴾ نه‌وانه‌ی که‌ باوه‌ریان به‌لیقاو دیداری خوا نه‌کرد، دل‌نیابن زیانبارو ره‌نجه‌پون ﴿**وما کانوا مهتدین**﴾ و رییشیان دهر نه‌کرد له‌دنیا‌دا، بویه ئیستا گیروده بوون. وه‌ک له‌م چه‌ند نایه‌تانه‌شدا نه‌و مبه‌سته دوپا‌تکراوه‌ته‌وه، بو‌نمونه: ده‌فهرموی: ﴿**کانهم یوم یرون ما یوعدون لم یلبثوا الا ساعة من نهار**﴾ نه‌حقاف/ ۳۵. وه ده‌فهرموی: ﴿**کانهم یوم یرونها لم یلبثوا الا عشیة او ضحاها**﴾. نازیعات/ ۶۶. وه ده‌فهرموی: ﴿**یوم تقوم الساعة یقسم المجرمون ما لبثوا غیر ساعة**﴾. روم/ ۵۵. وه ده‌فهرموی: ﴿**یتخافتون بینهم ان یلبثتم الا عسرا**﴾ سووره‌تی (۱۰۳/۲۰). وه ده‌فهرموی: ﴿**قالوا لبثنا یوما وابعض یوم فاسأل العادین**﴾ سووره‌تی ۱۱۳/۲۳.

تاوانباران له‌دنیاو له‌قیامه‌ت توله‌ دهرین:

﴿**واما نرینک بعض الذی نعدهم**﴾ و نه‌ر به‌شی له‌وه‌ره‌شه‌یه‌ت نیشان بده‌ین نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! به‌لینیان پیده‌ده‌ین و. ئیستا به‌چاو بی‌یینیت ﴿**او نتوفینک**﴾ یان پیش نه‌وه که‌ نیشانتی بده‌ین بقرینین ﴿**فالبینا مرجعهم**﴾ جا له‌ هه‌ردوو حاله‌که‌دا هه‌ر لای خو‌مان دینه‌وه ﴿**ثم الله شهید علی ما یفعلون**﴾ له‌ پاشانیش خوا بو‌خو‌ی شایه‌ت و به‌ناگایه له‌وکاروکرده‌وانه ده‌یکهن، پیوست به‌ شایه‌دی تر نا‌کا ﴿**ولکل امة رسول**﴾ وه‌هر هوژو گه‌لیک په‌یامبه‌ریکی هیه‌و بانگیان ده‌کات بو یه‌کخواپه‌رستی، وه‌له‌قیامه‌تیشدا ده‌بیته شایه‌د له‌سه‌ریان ﴿**فإذا جاء رسولهم**﴾ ئینجا هه‌ر که‌ په‌یامبه‌ره‌کیان "له‌ قیامه‌تدا" هاته لایان و، شایه‌دی له‌سه‌ردان ﴿**قضى بینهم بالقسط**﴾

سوره یونس

المؤمنون

وَمِنْهُمْ مَنْ يَنْظُرُ إِلَيْكَ أَفَأَنْتَ تَهْدِي الْعُمْى وَلَوْ كَانُوا لَا يَبْصُرُونَ ﴿١٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسُهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿١٤﴾ وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى سَاعَةٍ مِنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ﴿١٥﴾ وَإِنَّا نَرِيكَ بِعَظْمِ الَّذِي نَعْبُدُهُمْ أَتُوفِينَاكَ فَايْتَنَاهُمْ جَعْلُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ ﴿١٦﴾ وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يَظْلِمُونَ ﴿١٧﴾ وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿١٨﴾ قُلْ لَا أَتْلُوكَ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ كُلُّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ فَلَا يَسْتَجِرُّونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَعِذُّونَ ﴿١٩﴾ قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيِّنَاتٍ أَوْ هَارًا مَادًّا يَسْتَغْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ ﴿٢٠﴾ أَتُرِيدُونَ أَنْ تَكُونَ عَذَابَ اللَّهِ أَهْلًا لَكُمْ قُلْ سَتَعْلَمُونَ ﴿٢١﴾ ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْرَوْنَ إِلَّا لِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ﴿٢٢﴾ وَسَيُتَنَبَّأُكَ أَحَقُّ هُوَ قُلْ إِيَّاكَ لَعَنَّا وَمَا نَشْرُكَ بِعِزِّكَ ﴿٢٣﴾

دوستان

۲۱۴

ثیتر بهداد گهرانه داوهری دهکری لهنیوانیاندا **﴿وهم لا یظلمون﴾** وهیچ ستمیشیان لیناکری واته: بی تاوان و گوناخ سزای هیچ کهسیک نادری.

بی باوهرانی قیامت به په لهن بو هاتنی:

﴿۱۸﴾ ویقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقین﴾ بی باوهرهكان دهلین: باشه! نهگهر ئیوه راست دهكهن قیامت دیت، نه بهلینی ههرهشهیه کهی جیبیه جی دهبیئت؟ **﴿۱۹﴾ قل لا املك لنفسی ضرا ولا نفعا﴾** له وهلامدا بلی: خو من له زیان و لهسوودی خویشم هیچ نازانم و، دهسهلاتیکم نییه **﴿۲۰﴾ الا ماشاء الله﴾** مهگهر نهوهی خوا خوئی مهیل و ویستی لهسر بی، دهسا ئیتر من چون دهزام نهو پوژده کهی دیت؟ **﴿لکل امة اجل﴾** بو هه موو نوموت و نهتهوهیهک، لای خوا ماوهو کاتیک هیه بو لهناوبردنی **﴿اذا جاء اجلهم﴾**

جابهه که نا کامیان هات **﴿فلا یستأخرون ساعة﴾** ئیتر ناتوانن تهنها دهم و ساتیک دوا بکهون **﴿ولا یستقدمون﴾** و پیشیش ناکهون لهو ماوهیه بۆیان دیاریکراوه **﴿قل ارایتم ان اتاکم عذابه﴾** نهی پیغه مبهرا بلی: ناخو ئه سزای خواتان بویئت **﴿بیاتا او نهارا﴾** به شهو، یان به پوژ، خو ناتوانن لهخواتانی دوورخه نهوه **﴿ماذا یستعجل منه المجرمون﴾** دهسا ئیتر چ په لیهکی بو دهكهن نهو تاوانبارانه؟ **﴿انتم اذا ما وقع امنتم به الان﴾** ناخو پاش نهوه که سزاکه هات بۆتان باوهرتان هینا به خوا، دهبی باوهری وا چ کهلکیکی هه بیئت بۆتان، بویه دهگوتریت: نهوه ئیستا باوهر دین؟ **﴿وقد كنتم به تستعجلون﴾** له کاتیکا بهر له هاتنه کهی، ئیوه- بهگالتهوه- په لهتان بو دهکردو، باوهرتان پی نه دهکردا **﴿ثم قیل للذین ظلموا﴾** له پاشان بهو کهسانه که ستمیان کردوه دهگوتریت: **﴿ذوقوا عذاب الخلد﴾** دهسا سزای ههتا هتایی بجیزن **﴿هل تجزون الا بما كنتم تکسبون﴾** ناخو بهدهر لهوه خواتان کردوتانه،

جهره بهو توله دهدرین؟ دلنیا بن چیتان کردوه، ههر بهوهش توله دهدرین.

قیامهت راسته و دروست:

﴿۲۳﴾ ویستنبونک احق هو﴾ بی باوهرهكان دهپرسن: نایا نهوی هه والت پیداین له سزا راسته و دیته دی؟ **﴿قل ای ربی انه الحق﴾** پینان بلی: بهلی راسته و پهیدا ده بیئت سویند به پهرومردگارم **﴿وما انتم بمعجزین﴾** و ئیوهیش ناتوانن خوا دهسته و سان بکهون و، لهدهستی رابکهون و خووقتار بکهون **﴿ولو ان لکل نفس ظلمت ما فی الارض﴾** و ئه ههرچی له زهوییدایه هی تهنها کهسیکی موشریک و ستمکار بیئت **﴿لافتدت به﴾** لهروژی قیامهتدا بریتی خوئی پی دههات بو پرگار بوونی له سزا **﴿واسرؤا الندامة لما راوا العذاب﴾** وه ئهوکاته که بهچاو سزاکه دهبینن، نهوان پهشیمان دهبنهوه، بهلام لهبهر خهجاله تی خوئیان دهی نابین و دهیشار نهوه **﴿وقضى بینهم بالقسط﴾** و له

نيوانياندا به دادگرانه داوهریي دهکړې ﴿وهم لا يظلمون﴾ و هيچ ستمه‌ميشيان ئې ناکړې ﴿^{٥٥} الا ان لله مافی السموات والارض﴾ ناگدار بن! به‌راستی هرچی له ناسمانه‌کان و زه‌ویدایه هر بڼو خواجه ﴿الا ان وعد الله حق﴾ بی‌داربن وچاک بزان! که به‌لننی خوا - به‌هاتنی روژي قیامت و ، پاداش و توله - راست و په‌وایه ﴿ولکن اکثرهم لا يعلمون﴾ به‌لام زوربه‌ی نه‌وانه نازان نه‌وروژه چ روژنیکه، بویه وای ناگان و ململانی نه‌که‌ن ﴿^{٥٦} هو یحیی ویمیت﴾ ته‌نها نه‌وه ژین د‌داو، هر‌خوشیه‌تی د‌مریننن و گیان د‌ه‌باته‌وه ﴿والیه ترجعون﴾ هر بولای نه‌ویش د‌گه‌رنه‌رنه‌وه، جا نه‌وکاته به‌لنه‌کانی خوا به‌جاوی خوتان د‌ه‌بین و، پاداشیش و د‌ه‌دگرن.

قورئان يەندوشفاو رينمايى وبەزەيى خويە بۇ مروقەكان؛

﴿^{۷۷} يا ايها الناس قد جاءكم موعظة من ربكم﴾ ئەي خەلىكەن! بېگومان پەندو ئامۇزگار يىپەكى گەرەمەز ئاتان واته: قورئانى پىرۆز- لاي پەرورەدگار تانەو ە بۆ ەات ، سزاي خواتان وە پىردەخاتەو ە ﴿وشفاء لما فى الصدور﴾ و شفاو ە درمانيشە بۆ ئەو گومان و نەفامىيەى لە سينگدايە ﴿وهدى رحمة للمؤمنين﴾ و رىنمايى و پەحمەت و بەزەيىشە بۆ گىشت باو ەرداران، لە چەند جىيەكى تىرىشدا ئەم شفاى قورئانە بۆ دل و ەروونى ئيمانداران دووپات كراو ەتەو ە، بۆنمونه: لە ئايەتى (۸۲ / ئيسرا) دا ەفەر موى: ﴿ونزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين...﴾ و ەفەر موى: ﴿قل هو للذين آمنوا هدى وشفاء...﴾ ﴿^{۷۸} قل بفضل الله وبرحمته﴾ بلى: ەبى تەنھا بە بەرەمە مېرەبانى خوا- واته: بە قورئان و ئىسلامى پىرۆز- ﴿فبذلك فليفرحوا﴾ خو شحال و دلشاد بىن، چونكە سەرفەرازىي ەردو جىيانەكەن ﴿هو خير مما يجمعون﴾ ئەو ەش لەو ەمەو ەسكەوتە ئەوان كۆى ەكەنەو ە باشتە.

بی له خوا مافی حد لال و حد را مکردن بؤ که س نیه :

﴿٩﴾ قل ارايتكم ما انزل الله لكم من رزق﴾ بلى: ناخوئو رزق و پوزييه كه خوا دايه زان دووه بۆتان ﴿فجعلتم منه حراما وحلالا﴾ نهوجا ئيوه يش به نارەزوى خوۆتان به شيكى قەدەغەو حەرام دەكەن و، بە شيكىشى حەلال؟! ﴿قل ان الله اذن لكم﴾ بلى: ناخو خوا ئيزنى داوڤن ئاوا بكەن ؟ ﴿ام على الله تفترون﴾ نەخىر ، بوخوۆتان درؤ لەسەرخوا هەلدەبەسن! ﴿وماظن الذين يفترون على الله الكذب يوم القيامة﴾ و دەبى بوچوونى ئهوانه وا درؤ لەسەرخوا هەلدەبەسن - له بابەت تۆلەى پۆژى قىيامەتەوه - چۆن بى؟ تۆ بلىيت و ابازان خوا چاوپوشيان ليدەكات ؟ ﴿ان الله لنور فضل على الناس﴾ بىگومان خوا بەرامبەر بەهەموو كەسى خواوڤى بەهرەى مەزن و گەورەيه، بۆيه زوو سزايان نادات تاشوكرى بكەن ﴿ولكن اكثرهم لايشكرون﴾ بەلام زۆرەيان لەبەرامبەر ئەو گشت نيعمەتانەوه ناسوپاس و سوپەن و پىنازان!

وردو درشت (گه ورمو بچووک) لای خوا چوون یه که:

﴿**۱۱** وما تكون في شأن﴾ وه تو لهیچ کاریکدا نابی ﴿**وما تتلوا منه من قرآن**﴾ و هیچ شتی له قورنانیان به سهرا ناخوینیت ﴿**ولا تعملون من عمل**﴾ و ئیوهش ئه ی مروء! هیچ کاری ئه نجام نادهن ﴿**إلا کنا علیکم شهودا**﴾ مه گهر ئیمه به سهرتانه وه ناگادارین، واته: هه شتی که ده کهن و، به هه جور دیکه ن، ئیمه لینی به ناگاین ﴿**إن فیضون فیہ**﴾ هه نه وکاته ده ست به کاره که تان ده کهن و بوی روده چن ﴿**وما یعزب عن ربک مثقال ذرة فی الارض ولا فی السماء**﴾ وه به نه ندازه ی تو ز قالیکیش، نه له زهویی، نه له ناسمان، شتی له په ره وردگارت ون نابیت ﴿**ولا اصغر من ذلک ولا اکبر**﴾ و نه بچوو کتر له وه، نه گه وره تریش له و ﴿**إلا فی کتاب مبین**﴾ هیچ شتی له وانه له ئیمه نادیار و بزر نه و، هه مویشی له نامه یه کی ئاشکرادا وه (لوح المحفوظ) تو مارکراوه.

یَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ ﴿۶۵﴾ تَهْوَاهِيَ بَدْرُ لَهْ خَوَا دَه پهرستن، له ههقیقه تدا شوینی هیچ شهریک و هاوبه شیک بو خوا ناکهون ﴿إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ﴾ همر وه دووی گومان ده کهون ﴿وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ﴾ و هیچ به لگه یه کیان نییه، جگه له گوتره کاری و دروو ده له سه، که نه مهیش بوخوی هیچ که لک و سودیکی نییه بویان ﴿۶۶﴾ **هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ** ﴿۶۷﴾ خوا همر نه وه یه که شهوری بو به دی هیناون ﴿لَتَسْكُنُوا فِيهِ﴾ بو شهوی نارامی تیدا بگرن و تیا به وینه وه ﴿وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا﴾ و بوژیش به پوژن، هتا پی به پیویستی به کانی خوتان ببهن ﴿إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٌ﴾ به راستیی له دروستکردنی و هینانی شهوو روژدا، چه ندین نایهت و نیشانه ههیه له سر تاقانه یی خوا ﴿لَقَوْمٌ يَسْمَعُونَ﴾ بو شهو که سانه که به لگه ده بیسن و تیده فکرین.

خوارن و مندال و شهریکی نیه:

﴿۶۸﴾ **قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا** ﴿۶۹﴾ هاوبه شدانه ره کان و تیان: خوا زاپوله و منالی بو خوی داناوه، گوایه ده لین: فریشته کچانی خوان !! ﴿سُبْحَانَهُ هُوَ الْغَنِيُّ﴾ خوا لهو تو مه تانه پاک و خاوین و بیخوشه، بوخویشی زور به رزو بی نیازه له مه موشتیک ﴿لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾ همرچی له ناسمانه کان و زه ویدایه، مولکی شهو، نیت شهو چ نیازیکی به منال ههیه ! ﴿إِنْ عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا﴾ هیچ به لگه یه کتان نی یه که: خوا منالی هه بی ﴿اتَّقُوا اللَّهَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ نایا به رامبر به خوا شتی ده لین هیچی لینازان؟ ﴿۷۰﴾ **قُلْ إِنْ الَّذِينَ يَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبُ** ﴿۷۱﴾ بلی: شهو که سانه ی که درو بو خوا هه لده به سن (شه لین مندالی ههیه) ﴿لَا يَفْلَحُونَ﴾ قهت پرگارو به اختیار نابن ﴿۷۲﴾ **مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا** ﴿۷۳﴾ له دنیا دا که می خووشی و له زهت ده بهن ﴿ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ﴾ بو دوایی ته نها بولای خومان ده که پینه وه ﴿ثُمَّ نَذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ﴾ له پاشا سرای توندیان پیده چیژین ﴿بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ﴾ له بهر کوفرو بی باوه بریان.

﴿۶۵﴾ **وَأَتْلُوعَلَيْهِمْ نَبَأُ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَتَقَوْمَانِ كَانِ كَبْرَ عَلَيَّكُمْ مَقَامِي وَتَذَكَّرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلَ اللَّهُ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمَعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءُكُمْ ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تُنْظِرُونِ ﴿۶۶﴾ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ أَنْ أَعْجَرَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأَمَرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ ﴿۶۷﴾ فَكَذَّبُوهُ فَتَبَعْنَاهُ مِنْ مَعَهُ فِي الْفُلِ وَجَعَلْنَاهُمْ خُلَافَةً وَأَعْرَفْنَا الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَنُظِرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُذْذَرِينَ ﴿۶۸﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَقَاءَهُمْ بِالْبَيْتِ فَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِ الْمُعْتَرِينَ ﴿۶۹﴾ ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُوسَى وَهَارُونَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ بِآيَاتِنَا فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ ﴿۷۰﴾ فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا السِّحْرُ مُؤْتَمِنٌ ﴿۷۱﴾ قَالَ مُوسَى أَتَقُولُونَ لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَسِحْرُ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ ﴿۷۲﴾ قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَنْقُضَ عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آيَاتِنَا وَتَكُونَ لَكُمُ الْكِبَرِيَاءُ فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمُ بِمُؤْمِنِينَ ﴿۷۳﴾**

داستانی نوح و نه ته وه که ی:

﴿۶۵﴾ **وَأَتْلُوعَلَيْهِمْ نَبَأُ نُوحٍ** ﴿۶۶﴾ توهی پیغه مبره ﴿۶۷﴾ هوال و به سهرهاتی نوح (به یامبر) یان بو بخوینه وه ﴿إِنْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ توه له که: به موزر که له که ی خو یگوت: ﴿يَا قَوْمِ إِنْ كُنْ كَبْرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي وَتَذَكَّرِي بِآيَاتِ اللَّهِ﴾ شهی هوزی من ! شه به بوون له ناواقندا قه لئس و نارحه تن و، ناموزگاریش به نایه ته کانی خوا لاتان گران ده بی و پیتان ناخوش ده بیث ﴿فَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْتُ﴾ ده سا چاک بزائن که: من همر به خوی خوم پشت ده به ستم و، نیوهیش چی نه کهن بی کهن گویم لی نییه ﴿فَاجْمَعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ﴾ نهوسا نیوه گشت په رستراوه کانتان قسه تان یه کبخه ن و هاوریان بو بهن، با یارمه تیتان بدن بو درایه تی و به برمه کانی من ﴿ثُمَّ لَا يَكُنْ أَمْرُكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً﴾ پاشان باکارو بریارتان، ناشکراو پوون بی و، دو دلی تیدا نه بی، واته: به ناشکرا سرجه م دوژمنایه تیم بکه ن ﴿ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ

ولا تنظرون﴾ پاشان گشت پهلامارم بدن و، هیچیش مؤلّهتم مه‌دهن، دیاره ئه‌مه نه‌وپه‌ر متمانه‌یه به‌خوای گه‌وره که‌پشتیوانیه‌تی ﴿فان تولیتم فما سالتکم من اجر﴾ خو ئه‌گه‌ر له نامۆزگارییه‌کانیشم پوو وهرگێپن، له‌بهر ئه‌وه نییه که‌من داوای کرییه‌کم لیکردین، به‌لکو هه‌ر له‌بهر لاساری و به‌دب‌ختیی خۆتانه ﴿ان اجری الا علی الله﴾ چونکه مرزو پاداشی من هه‌رلای خواجه ﴿وامرت ان اکون من المسلمین﴾ و فرمانم پیکراوه که له‌موسلمانان بم ﴿فکذبوه﴾ که چی (نوح) یان به‌درۆزن داناو باوه‌ریان پینه هینا! ﴿فنجیناه ومن مع فی الفلک﴾ ئه‌وجا ئیمه‌یش خویی و ئه‌وخه‌لکه باوه‌ریان هینابوو و له گه‌لیبوان له‌که‌شتیه‌که‌دا، پزگارمانکردن ﴿وجعلناهم خلانف﴾ و کردماننه جینشینی خه‌لکه کافره خنکاوه‌کان ﴿واغرقتا الذین کذبوا باياتنا﴾ و ئه‌وانه‌ش وا بروایان به‌ نایه‌ت و به‌لگه‌کانی ئیمه نه‌بوو و به‌درۆیان خستنه‌وه، گشتمان نقومکردن به‌ توفان! ﴿فانظر کیف کان عاقبة المنذرین﴾ جا بنواوه بزانه پاشه پۆژی ترسیئراوه‌کان (ئه‌وانه‌ی پیغه‌مبه‌ران ترساندنیان و که‌لکیان لی وهرنه‌گرت) چۆن بوو؟ ﴿ثم بعثنا من بعده رسلا إلى قومهم﴾ پاشان له‌داوای (نوح) یشمه‌وه چهند په‌یامبه‌ریکمان نارد (وه‌کو هودو، صالح و...) هه‌ریه‌که بۆلای هۆزی خۆی ﴿فجاءهم بالبینات﴾ جا به‌چهند به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کی زۆره‌وه چوونه لایان که: بروایان پی به‌ینن ﴿فما کانوا لیؤمنوا بما کذبوا به من قبل﴾ که‌چی ئه‌مانیش باوه‌ریان به‌وشتانه نه‌کرد که: له‌بهر هۆزه‌که‌ی نووحیش به‌درۆیان زانی! ﴿کذلک نطبع علی قلوب المعتردين﴾ ئیمه هه‌ر ئاوا مۆرمان نا به‌سه‌ر دلی ئه‌وانه‌دا، مۆر ده‌نیین به‌سه‌ر دلی گشت ده‌ست دریزگاراند، واته: ئه‌وانه‌ی حاشا له‌دینی خوا ده‌که‌ن.

موساو فیرعه‌ون:

﴿ثم بعثنا من بعدهم موسی و هارون إلى فرعون وملائه باياتنا﴾ ئه‌مجار له‌پاش ئه‌و (پیغه‌مه‌ران و ئوممه‌تان) به‌یشه‌وه (موسا) و (هارون) مان به‌ نیشانه‌و نایه‌ته‌کانی خۆمانه‌وه نارد له‌ فیرعه‌ون و ناودارانی گه‌له‌که‌ی بۆهیدایه‌ت و رینمایییان ﴿فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین﴾ جا خویان له به‌رامبه‌ر ئه‌وراستیه‌وه به‌گه‌وره زانی و، هه‌رموشریک و تاوانبار بوون ﴿فلما جاءهم الحق من عندنا﴾ که هه‌ق و راستیی ئیمه‌یان بۆهات ﴿قالوا ان هذا لسحر مبین﴾ وتیان: بیگومان ئه‌مه موسا هیناویه‌تی جادویه‌کی ناشکرایه، دیاره مه‌به‌ستیان ده‌ست و عه‌سایه‌که‌ی موسابوو! ﴿قال موسی اتقولون للحق لما جاءکم اسحر هذا﴾ موسا وتی: چۆن به‌و هه‌ق و راستیه‌ که‌هاته لاتان ده‌لین: ئه‌مه جادوو، جانه‌گه‌ر من جادووگه‌ریم؟! ﴿ولا یفلح الساحرون﴾ خو جادووگه‌ران قه‌ت سه‌رکه‌وت و سه‌رفراز نابن؟ ﴿قالوا اجئتنا لتلفتنا عما وجدنا علیه آباءنا﴾ وتیان: ئایا بۆ ئه‌وه هاتویه‌ت لمان که‌ئیمه له‌و ئایینه‌ی باووباپیرانمان له‌سه‌ریبوون وهرمان گیریی و لمان بده‌ی ﴿وتکون لکما الکبراء فی الأرض﴾ وئاغایه‌تی و میرایه‌تی ولاتی (میسر) بۆ ئیوه بی؟ ﴿وما نحن لکما بمؤمنین﴾ ده‌سا ئیمه به‌هیچ شیویه‌که باوه‌ر ناکه‌ین ئیوه پیغه‌مبه‌ر بن.

موساو جادوگه‌ره‌کان:

﴿وقال فرعون انتونی بکل ساحر علیم﴾ ئه‌وسا فیرعه‌ون که عه‌ساو ده‌سه سپیه‌که‌ی موسای دی وتی: بچن هه‌رچی جادووگه‌ری فره‌زان و شاه‌زایه‌ بیه‌ینن بۆم ﴿فلما جاء السحرة﴾ جا که جادووگه‌ره‌کان هاتن ﴿قال لهم موسی﴾ موسا پینگوتن: ﴿انقوا ما انتم ملقون﴾ ئه‌وی که ده‌یه‌اوێژن، ده‌سا بیه‌اوێژن ﴿فلما انقوا﴾ ئینجا ئه‌وی که مه‌به‌ستیان بوو بیه‌اوێژن، هاویشتیان ﴿قال موسی ما جئتم به السحر﴾ موسا وتی: دلنیا بن هه‌رچیتان هینا جادوو بوو ﴿ان الله سیبطله﴾ بیشزانن که به‌راستی خوا به‌زوی باتل و پووچه‌لی ده‌کات ﴿ان الله لا یصلح عمل

المفسدین چونکه هرگیز خوا کار و کرده‌وی خرابه‌کاران راست ناهینئ و به نه‌نجامی ناگه‌یه‌نی ^{۸۲} **و یحق الله الحق بکلماته** و خوای گه‌وره به‌قسه‌و به به‌لگه‌کانی خو‌ی هه‌میشه هه‌ق و راستیی سه‌رده‌خات **ولو کره المجرمون** نه‌گهر چی تاوانبارانیش پییان ناخوش بیٚت ^{۸۳} **فما آمن لموسی إلا ذریة من قومه** جا له‌سه‌ره‌تاوه چهند تازه لاویکی هۆزه‌که‌ی نه‌بی بروایان به‌مووسا نه‌هینا **على خوف من فرعون وملانهم** له‌ترسی فیرعه‌ون و پی‌اوه‌گه‌وره‌کانیان **ان یفتنهم** که سزایان بده‌ن و له‌و نایینه به‌زور وه‌ریان گیٚن **وان فرعون لعال فی الارض** بیگومان فیرعه‌ون له‌و ولات‌ه‌دا پی‌اویکی خو به‌زلزان و ده‌سه‌ل‌آندارو **وانه لمن المسرین** و یه‌کی بوو له‌سنور دهرچووان و سه‌رلیشیواوان ، بویه داوای خوایه‌تی ده‌کرد!

مووسا هانی قه‌ومه‌که‌ی دده‌ا پشت بیه‌ستن به‌خوا :

^{۸۴} **وقال موسی یا قوم** موسا وتی : نه‌ی گه‌له‌که‌م ! **ان کنتم امنتم بالله** نه‌گهر به‌راستی ئیوه باوه‌رتان به‌خوا هیناوه **فعليه توکلوا** جا ده‌بی ته‌نها پشت به‌و بیه‌ستن **ان کنتم مسلمین** نه‌گهر موسلمان و ملکه‌چی فه‌رمانی نه‌وبوون ^{۸۵} **فقالوا علی الله توکلنا** جا‌نه‌وانیش وتیان : ئیمه ته‌نها به‌خوا پشت نه‌ستورین و کاری خو‌مان دایه لای نه‌و **ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین** نه‌ی په‌روه‌دگاری ئیمه ! مه‌مانخه‌ره به‌رفیتنه‌و تاقیککردنه‌وه له‌بهر ده‌ستی هۆزو گه‌لی سه‌ته‌مکاراندا ، تا زال نه‌بن به‌سه‌رمانداو . له‌دین وه‌رمان نه‌گیٚن ^{۸۶} **ونجنا برحمتك من القوم الکافرين** و به‌میهره‌بانی خویشته له‌ده‌ست هۆزی بی بروایان - فیرعه‌ون و تاقمه‌که‌ی نه‌و - رزگارمان بکه ^{۸۷} **وارحینا الی موسی و اخیه** و سه‌روشمان به‌ (موسا) و (هاروون) ی برای کرد **ان تبوءا لقومکما بمصر بیوتا** که بو قه‌وم و هۆزه‌که‌ی خو‌تان له (میسر) دا چهند مالی بکه‌نه نه‌نواو په‌رستگا ، (ئیین عه‌بباس) نه‌لی : زور له فیرعه‌ون و له

وقال فرعون انتونی بکل سحر علیهم ^{۷۸} فلما جاء السحرة قال لهم موسی القوا ما اُتتم تلقون ^{۷۹} فلما القوا قال موسی ما جئتم به السحر ان الله سیبطله ان الله لا یضلیع عمل المفسدین ^{۸۱} ونحی الله الحق بکلماته ولو کره المجرمون ^{۸۲} فماء من لموسی إلا ذریة من قومه علی خوف من فرعون وملانهم ان یفتنهم وان فرعون لعال فی الارض وانه لمن المسرین ^{۸۳} وقال موسی بقوم ان کنتم امنتم بالله فعليه توکلوا ان کنتم مسلمین ^{۸۴} فقالوا علی الله توکلنا ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمین ^{۸۵} ونجنا برحمتك من القوم الکفرین ^{۸۶} وارحینا الی موسی و اخیه ان تبوءا القومکما بمصر بیوتا واجعلوا بیوتکم قیلة واقیموا الصلوة وشر المؤمنین ^{۸۷} وقالک موسی ربنا انک آتیت فرعون وملاه زینة واموالا فی الحیوة الدنیا ربنا لیضلوا عن سبیلک ربنا اطمس علی اموالهم واشدد علی قلوبهم فلا یؤمنوا حتی یرو العذاب الالیم ^{۸۸}

دام و ده‌زگای نه‌وده‌ترسان که : جه‌زه‌به‌و نازاریان بده‌ن ، بویه فه‌رمانیان پی‌کرا که له‌ماله‌وه خوا په‌رستی خو‌یان بکه‌ن و ، نه‌چنه که‌نیسه‌کان **واجعلوا بیوتکم قیلة** وه‌ماله‌کانتان بکه‌نه قیبله‌و پروگه‌تان **واقیموا الصلوة** و له‌وی به‌ تیرو ته‌سه‌لیی نوٚژ بکه‌ن **وبشر المؤمنین** و به‌باوه‌ردارانیش مژده بده‌ که : خوای گه‌وره به‌سه‌رسته‌مکاراندا سه‌ریان ده‌خات .

مووسا دؤعا له فیرعه‌ون و پی‌اوانی دیوه‌خانی ده‌کا :

^{۸۸} **وقال موسی ربنا** وه موسا وتی : نه‌ی په‌روه‌دگارمان ! **انک آتیت فرعون وملاه زینة واموالا فی الحیة الدنیا** به‌راستی تو خشل و سامانی زورت له ژنیانی دنیا‌دا به فیرعه‌ون و دارو ده‌سته‌که‌یدا **ربنا لیضلوا عن سبیلک** نه‌ی په‌روه‌دگارمان ! وائیستا ریگای راست به‌خویشیان و به‌نه‌ته‌وه‌که‌یشیان چه‌واشه ده‌که‌ن **ربنا اطمس**

علی اموالهم - دهسا نهی پهروه دگارمان! مال و سامان و داراییه که یان تهر و توونا که و، شوینه واریان مه هیله
واشدد علی قلوبهم دل و دهر وونیان پتر قورس و رهق و رهشکه، دلیان موره **فلا يؤمنوا حتی یروا العذاب
الالیم** چونکه تاسزای ئیش پیگه یه نهر نه بینن و توشی نه بن، باوهر ناهینن **قال قد اجیبت دعوتکما**
فهرمووی: دلیان بن واداکه تان وهرگیرا **فاستقیما** دهسا ئیوهیش لهو مهیدانه داتبت و دامه زراو بن و، له سهر
کاری خوتان خوراکرن **ولا تتبعان سبیل الذین لا یعلمون** و له ریی نه وانه وه مهچن نازانن که ههره شهی من
چهنده سهخته! (تبه ریی) نه ئیت: پاش چل سال ئینجا نه دوعایه یان گیرابوو **وجاوزنا بنی اسرائیل
البحر** وه ئیمهش وهچو نه وهی ئیسرائیلیمان له (دهریای سویس) وه په رانده وه **فاتبعهم فرعون وجنوده بغیا
وعدا** ئینجا فیرهعه ون و سوپاکه ی - بو سته م و دهست

دریژی - شوینیان که وتن **حتى إذا درکه العرق** تا
نه وساته خه ریک بوو بخنکی و نو قم بیی **قال آمنت انه لا
إله إلا الذی آمنت به بنو اسرائیل** نه وسا وتی: واپروام
هینا: که به دهر لهو خوا به نه وه کانی ئیسرائیل پرویان
په ئینا وه هیچ په رستراوینکی تر نییه شیواوی په رستن بیت
وانا من المسلمین وه من لهو خه لکه موسلمان و ملکه چانم
که بو خوا ملکه چن.

به نی ئیسرائیل رزگار ده بی و، فیرهعه ون ده خنکی:

«آلآن وقد عصیت قبل» به فیرهعه ون و قرا: ئیستا که
ملکه چ ده بی و باوهر دینیت، خو بیگومان تو پیشتتر سهر
پنجیت کرد و یاخی بوویت **وکنتم من المفسدین** و
له ریزی خه لکانی موفسیدو خراپه کاردا بوویت؟! به یه قین
نهو جوړه باوهر مهینانه - له کات و ساتی وادا - بی که لکه و
قه بوول نابیت **«فالیوم ننجیک ببیدک»** جاوا نه مړو
لاشه ت له تیاچوون رزگار ده کین و، ناهیلین له نیو دهریادا
تیا بچیت، (ئیین عه باس) ده لی: جووله که هیمان له

قال قد أجبت دعوتكما فاستقيما ولا تتبعان سبیل
الذین لا یعلمون ﴿۹۰﴾ وَحَورَابِیْنِ اِسْرَءِیْلَ الْبَحْرَ
فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَخُذُوهُ بَعَاوًا وَعَدُوًّا حَتّٰی اِذَا اَضْرَكْتُ
الْعُرْقُ قَالَ اَمْسِكْ اِنَّهُ لَا اِلَهَ اِلَّا لَدِیْ اَمْسِكْ بِهِ سِوَا اِسْرَءِیْلَ
وَاَنْتَ مِنَ الْمُسْلِمِیْنَ ﴿۹۱﴾ اَنْتَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلَ وَكُنْتَ
مِنَ الْمُتَكْبِرِیْنَ ﴿۹۲﴾ فَاَلِیَوْمَ تُحْیِیْكَ یَدُنْكَ لِنَکُوْنُ لِمَنْ
خَلَقَكَ اٰیَةً وَاِنْ كَثُرَ سِوَا اِلٰهٍ لَّعَمَلُوْنَ ﴿۹۳﴾
وَلَقَدْ یٰۤاٰدَ اَبِیْ اِسْرَءِیْلَ مَوَاجِدَیْ وَرَزَقْنٰهُمْ مِّنْ لَّدُنَّیْ
فَمَا اَخْتَلَفُوْا حَتّٰی جَاءَهُمُ الْعُرْقُ مِنْ رَبِّكَ یَقُصِبُ یَوْمَ الْقِیَمَةِ
بِمَا كَانُوْا فِیْهِ یَخْتَلِفُوْنَ ﴿۹۴﴾ فَاِنْ كُنْتَ فِیْ شَكٍّ مِّمَّا اَنْزَلْنَا اِلَیْكَ
فَسَلْ اَلَّذِیْنَ یَقْرَءُوْنَ الْكِتٰبَ مِنْ قَبْلِكَ لَنُجِیْبَنَّكَ
اَلْحَقَّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُوْنُ مِنَ الْمُمْتَرِیْنَ ﴿۹۵﴾ وَلَا تَكُوْنُ
مِنَ الَّذِیْنَ كَذَّبُوْا بِآیٰتِ اللّٰهِ فَتَكُوْنُ مِنَ الْخٰسِرِیْنَ ﴿۹۶﴾ اِنَّ اَلَّذِیْنَ حَقَّتْ عَلَیْهِمْ كَلِمَتُ رَبِّكَ لَا یُؤْمِنُوْنَ
﴿۹۷﴾ وَلَوْ جَاءَهُمْ كُلُّ اٰیَةٍ حَتّٰی یَرَوْا الْعَذَابَ الْاَلِیْمَ ﴿۹۸﴾

تیاچوونی فیرهعه ون دود ولبوون، نه وسا خوا ی کارزان فرمانی دا به دهریا که که: جهسته ی بی گیانی بخاته وه سهر
ناوکه هتا بیناسنه وه دلیان بن له تیاچوونی و بزائن فیرهعه ون خوا نیه نه گهرچی خویشی داوای خوا به تی ده کرد،
پاشان دهریایش فریدایه جیگایه کی دیاری و به رزه وه هتا به چاو ببینری: دوو باره (ئیین عه باس) نه لی: نهو روزه
فیرهعه ون تیاچوو، به رامبه ری ۱۰ ی مانگی موچه رهم بوو، وهکو پیته هوا (بوخاریی) نه م فهرمووده ی هینا وه
ده ئیت: (لما قدم النبی ﷺ المدینة، والیهود تصوم یوم عاشوراء، فقالوا: هذا یوم ظهر فیه موسی علی فرعون،
فقال النبی ﷺ لأصحابه: انتم احق بموسى منهم، فصوموه). واته: نهو روزه که پیغه مبه ر: هاته مه دینه، دیتی و
جووله که له (۱۰) ی موچه رهم دا به روزه ون، له بهر نه وه که لهو روزه دا موسا سهرکه وتوو به سهر فیرهعه ون دا، ئینجا
پیغه مبه ر: به هاوه لانی فهرموو: ئیوه له وانه به مووسا میژاترن، دهسا ئیوهیش لهو روزه دا به روزه ون بن **لنکون**

﴿لَمِنْ خَلَقْ أَيْةٌ﴾ تا بۆ ئەوانەى دواى تۆ بېیتە پەندو نامۆزگارى ﴿وَإِنْ كَثُرَ مِنْ النَّاسِ عَنْ آيَاتِنَا لَغَافِلُونَ﴾ چونكە بېگومان زۆربەى خەلكى لەنیشانەكانى ئیمە بى ئاگا و خافلن، بۆیە وای ملى خۆیان دەشکینن.
خۆشگوزەرائى بەنى ئیسرائیل:

﴿١٢﴾ وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مَبُوءًا صَدَقَ بېگومان دواى ئەووە كە فیرعەونمان لەناو برد ، بەنى ئیسرائیلیمان لەجینگەیهكى چاك و شیوا لەولاتى (شام و میسر) دامەزراند ﴿وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ﴾ و پۆزى چاك و پاكمان پێدان ﴿فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاهَمَ الْعِلْمُ﴾ جا هەتا زانیانیان بۆ ئەهات دەبارەى هەمووکیشەكانیان بۆ ناسینی هەق و ناھەق جیاوازیان نەبوو، لە فەرمودەیهكدا هاتوو: (إِنَّ الْيَهُودَ اخْتَلَفُوا عَلَى إِحْدَى وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَإِنَّ النَّصَارَى اخْتَلَفُوا عَلَى اثْنَتَيْنِ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، وَسَتَفْتَرِقُ هَذِهِ الْأُمَّةُ عَلَى ثَلَاثٍ وَسَبْعِينَ فِرْقَةً، مِنْهَا وَاحِدَةٌ فِي الْجَنَّةِ، وَثَنَتَانِ وَسَبْعُونَ فِي النَّارِ. قِيلَ مَنْ هُمْ يَارَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: مَا أَنَا عَلَيْهِ وَأَصْحَابِي) رواه الحاكم. بېگومان جوولەكە بوونە (۷۱) دەستەو بەستە، فەلەكانیش بوونە(۷۲) دەستە، لەناپیندەشدا ئەم ئومەتەى منە دەبیتە (۷۳) بەش، تەنها یەكێکیان بەهەشتییە، (۷۲)كەى تری دۆزەخین، لێیان پرسى: دەبى ئەو یەكە بەهەشتییە كامانە بن؟ فەرمووی: ئەوانەن ئەو رێبازە دەگرن من و هاوێلانمى لەسەرە. ﴿إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ بەراستی پەروردگارى تۆ لە پۆزى قیامەتدا لەنیوانیاندا پێیار دەدا ﴿فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ﴾ سەبارەت بەوێى لە دنیادا تێیدا ناكۆك بوون، واتە: لەبارەى پەيامبەرەووە ﷺ داوهرى خۆى دەكاو تۆلەش دەسینى.

كتیبە پێشووەكانیش ئەرى بۆ قورئان دەكەن:

﴿١٣﴾ فَإِنْ كُنْتَ فِي شَكٍّ مِمَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ جَانَهُگەر گومانیتك هەبى لەویدا بۆمان دا بەزاندوویت ئەى پێغەمبەرﷺ ﴿فَاسْأَلِ الَّذِينَ يَقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ﴾ دەبچۆ لەو پیاوچاكانە لەپیش تۆوە كتیب و نامەى (تەورات و ئینجیل)یان ئەخویند پرسیار بكە، دیارە خۆ بەدینی خۆیان موسلمان بوونە، وەك عەبدوللای كۆرى سەلام ﴿لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ﴾ بېگومان لە لایەن پەروردگارتەووە هەقت بۆ هاتوووە گومانى تیدا نیە ﴿فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ﴾ جا كەواتە لەو خەلكە دوودل و بەگومانە مەبە. (قەتادە) ئەلێت: پەيامبەرﷺ فەرمووی: ((لَا أَشْكُ وَلَا أَسْأَلُ)) واتە: نە شك و گومانم هەبە ، وەنە لە كەسیكیش دەپرسم. ﴿١٤﴾ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الَّذِينَ كَذَبُوا بَيِّنَاتِ اللَّهِ هەرگیز ناشى لەوانە بیت كە برۆیان بە ئایەت و نیشانەكانى خوا نییەو بەدرویان داناون ﴿فَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ ئەوسا تۆش لە زیانباران دەبیت ﴿١٥﴾ إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ بېگومان ئەوانەى فەرمان و گفتى ئەزەلى پەروردگارى تۆیان لێهاتەدى، بۆ سزادانیان لەبەر بەدرودانان (وەك فیرعەون) ﴿لَا يُؤْمِنُونَ﴾ باوەرناھێنن ﴿١٦﴾ وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّى يَرَوْا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ ئەگەرچی هەمو بەلگەو نیشانەیهكیشیان بویت، تا سزای ئیش پێگەیهنەر بەچاوى خۆیان دەبینن ، دیارە ئەو كاتەش هیچ كەلكى نابى بۆیان.

مەر قەومەكەى (یونس) بەر لەدیتنى سزا ئیمانیان هینابى:

﴿١٧﴾ فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ آمَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا دەبا خەلكى شارى – لەو شارانەى هەرەشەیان لێكرا بە سزا، ئەگەر باوەر نەهێنن – بەر لە هاتنى سزا باوەریان هینابا، تا باوەرەكەیان سوودی هەبوو بۆیان و لە سزاكە لادرايان، كەچى هیچ كامێکیان بەر لەدیتنى سزاكە باوەریان نەهینا، بۆ دواییش سوودیان ئى نەبینى ﴿إِلَّا قَوْمَ يُونُسَ﴾ بەلام هۆزو نەتەووەكەى یونس ﴿لَمَّا آمَنُوا﴾ كاتى باوەریان هینا بەر لەهاتنى سزاكە ﴿كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخَزْزِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ئیمەش سزای ئابرووەرو ریسواكەرمان لێلادان لەژیانی دنیا، واتە: لەنیو گوندو شارە

پیشووه کانداه خه لکی نه بوو بهر له کاتی دیتنی سزا باوه پیتن به په یامبره که یان و سوودی بووی بویان، هوزو نه ته وه که یونس نبی ﷺ، نهوان بهر له دیتنی سزا که دهست به جی ته به یان کردو گه پانه وه بولای خوا، خواش ته به ی لیوه رگرتن و بهر مه ندبون ﴿وَمَتَعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ﴾ وهتا ماوه به کیش - پاش نه وه - ژیا نمان و گوزهر انمان پیدان.

مهردم به زور باوه پیتن:

﴿لَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ فِي الْأَرْضِ كُلَّ جَمِيعًا﴾ نه گهر په روه رگارت ویستبای به زور باوه به خه که پیتن، نهوا هر چی له زهویه دایه (نفس) و (جن) تیکرا، به زور باوه پیتن دهینا ﴿فَأَنتَ تَكْرَهُ النَّاسَ﴾ ناخو تو نه ی پیغه مبر!

له خه که زور ده کهیت ﴿حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ﴾ تا

به نا چاری باوه پیتن و ببته برودار؟! دیاره کاری وارهوا

نیه ﴿وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ وه بو هیچ

که سی نه بووه - به ناره زوی خوی - باوه پیتن، نه گهر خوا

نه ویستبای، که وایو دلگران مبه بویان ﴿وَيَجْعَلُ الرَّجْسَ

عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ﴾ و خوا سزا بو نهوانه ده پیتنه که:

له نیشانه کانی نهو تینا فکرتن، هتا سوودیانی لی وهرگرن.

له ناسمان و زهوی بروان چی ده پیتن؟

﴿قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ بلی:-

به کافران - به وردی سهیریکی ناسمانه کان و زهوی بکه،

بزائن چی ده پیتن؟ بو به لگی وه حدانیت و تاک و ته نیایی

خوا، له خوړو مانگ و شهو پوژو باران و هورو و شاخ و

پووبارو به زوی و نرمی و هتد ﴿وَمَا تَغْنِي الْآيَاتُ وَالنَّذِيرُ

عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ هر چی نهو هه موو به لگوو نیشانه و

ترسینهر و پیغه مبرانه کار ناکاته سهر که لیک - له نه زهل دا

به هوی لاساری خو یانه وه بویان برابیتنه وه - باوه پیتن

﴿فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ﴾ مه گهر

فَلَوْلَا كَانَتْ قَرْيَةٌ ءَامَنَتْ فَنَفَعَهَا إِيمَانُهَا إِلَّا قَوْمٌ يَبُوءُونَ بِكُفْرِهِمْ
ءَامَنُوا كَشَفْنَا عَنْهُمْ ءَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَعْنَاهُمْ
إِلَىٰ حِينٍ ﴿٨٨﴾ وَلَوْ شَاءَ لَأَمَنَّ مِنَ الْفِتْنَةِ كُلَّهُمْ
جَمِيعًا فَأَنتَ تَكْرَهُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مُؤْمِنِينَ ﴿٨٩﴾ وَمَا
كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرَّجْسَ
عَلَى الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٩٠﴾ قُلْ أَنْظِرُوا مَاذَا فِي السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنَّذِيرُ عَنْ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿٩١﴾
فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ
قُلْ فَانظُرُوا إِلَىٰ مَعَكُمْ مِنَ الْمُنتَظِرِينَ ﴿٩٢﴾ ثُمَّ نَجِي
رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نَحْنُ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٣﴾
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ رَبِّي فَلَا أَعْبُدُ الَّذِينَ
تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَفَّكُم وَأُمِرْتُ
أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٤﴾ وَأَنْ أَقْرُبَ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا
وَلَا أَتَّكِلَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٩٥﴾ وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ
مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الْغَالِبِينَ ﴿٩٦﴾

هر چاوه پوانی پوژانیک نین وکو پوژانی نهوانی بهر لهوان بوون و نه مان؟ وه کو روژه کانی گهلی نوح و عادو

سه موود... ﴿قُلْ أَنْتَظِرُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ﴾ به هره شهوه پیتن بلی: دهسا نیوه چاوه پوان بن بو سزا،

به راستی منیش له گهل نیوه دا له چاوه پوانانم بو تیاچوونقان ﴿ثُمَّ نَجِي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا﴾ پاشان له نیو

نهواندا په یامبره که انمان و نهوانی باوه پیتن هیناوه لهو سزایه رزگار ده کهین ﴿كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نَحْنُ الْمُؤْمِنِينَ﴾

ناواش ما فیککی نه گوزاوه له سهر نیغه: که دهی بروداران لهو جوژه به لایانه رزگار بکهین.

خوا به ته نیا به رستن و پالی پیوه بدن:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي شَكٍّ مِنْ رَبِّي﴾ بلی نهی خه لکینه! نه گهر نیوه له راستی و دروستی نهو

نایینم به گومان و دوو دلن ﴿فَلَا عِبَادَ لِلَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ دلنایان - جگه له خوا ی گه وره - نهوانی و نیوه

ئه یانپهرستن، من نایانپهرستم ﴿ولكن اعبد الله الذي يتوفاكم﴾ و به لکو من ههر نه خوایه دپهرستم که نیوه
ئه مریتی ﴿وامرت ان اکون من المؤمنين﴾ و فرمانیشم پیکراوه که: له پرواداران به ﴿وان اقم وجهك للدين
حنيفا﴾ و پییشم و تراوه که: دهبی به راست و رهوانی، ههر له نایینی نیسلام رووبکم ﴿ولا تكونن من المشركين﴾ و
دهستووریشم پیدراوه که ههر گیز له موشریکان نه به ﴿ولا تدع من دون الله ما لا ينفعك ولا يضرك﴾ و نابی جگه
له خوا، شتی واپهرستی که: نه سوودت پی بگه یه نیت نه زیانت لیبدا ﴿فان فعلت فانك اذا من الظالمين﴾ جائه گهر
کاری و اتکرد، واته: هاوارت بو غهیری خوا برد، بیگومان تو له سته مکارانی و، چاوه پروانی سزاشبه ﴿وان
يمسك الله بضر فلا كاشف له الا هو﴾ نه خواش تووشی زیانیکی کردیت، جگه له خوی هیچ لاده ریکی نییه ﴿وان

يرك بخير فلا راد لفضله﴾ و نه گهر نیازی چاکه یه کی
پیکردیت، دیسان هیچ ره تکه ره وه یه کی نیه، مه به ست نه وه یه
که ته نها خوایه ده توانی چاکه و خراپه، که لک و زیان بهینی،
یان لای بدات لیت، که و ابوو دهبی ته نها ئه ویش پهرستی و
ههر له ویش هاوار بکهیت، (ئین که سیر) له (ئه نه س) وه
فرموده یه ده گیز ته وه ده لیت: (اطلبوا الخير دهرکم کله،
وتعرضوا لنفحات رحمة الله، فان لله نفحات من رحمته،
يصيب بها من يشاء من عباده، واسالوه ان يستر عوراتکم،
ويؤمن بوعاتکم)، واته: هه می شه خیر و چاکه بخوان و،
به رده و امیش خو بخه نه بهر سوژو نه سیمی خوا، چونکه
میهره بانی خوا گه لی زوره، به هر که سیکیش حه ز بکا
له به نده گانی دهیداتی، ده سا داوا بکه ن باکهم و
کورتیه کانتان داپوشی و، له ترسیش نه مینتان بکاته وه
﴿يصيب به من يشاء من عباده﴾ و حه ز به چاره ی
ههر که سیل بکات له به نده گانی خوی، میهره بانی
پیده به خشی و، تووشی چاکه ی دهکات ﴿وهو الغفور
الرحيم﴾ ته نها ههر خویه تی زور پو شه رو لی بورد، میهره بان

سوره یونس

و ان یمسک الله بضر فلا کاشف له الا هو ویت
یردک بعیر فلا راد لفضله یصیب به من یشاء من عباده
وهو الغفور الرحیم ﴿١٧﴾ قل یا ایها الناس قد جاءکم
الحق من ربکم فمن اهتدی فانما یتدی لنفسه ومن
صل فانما یصل علیها واما انا عنکم بوکیل ﴿١٨﴾ واتبع
ما یوحی الیک واصر حتی یحکم الله وهو خیر الحاکمین ﴿١٩﴾

سوره یونس

بسم الله الرحمن الرحيم

الرکب اُحکمت اینه ثم فُصیت من لدن حکیم خیر ﴿١﴾
الاعتدوا لالله انی لکر مه نذیر و نذیر ﴿٢﴾ و ان استغفروا
ربکم ثم توبوا الیه یغفرکم مِّنْ عَاصِیَکُمْ اِلَیْ اَجَلٍ مُّسَمًّى وَ یُؤْتِ
کُلّی فُضْلٍ فَضْلَهُ و ان تولوا فانی اُحاف عینکم عبد یوم
کیر ﴿٣﴾ اِلَیْ الله مرجعکم وهو علی کلّ شیء قَدیر ﴿٤﴾ اَلَا اِنَّهُمْ
یَتَّبِعُونَ صُدُورَهُمْ لَیْسَتْ خُفُوفُهُمْ اَلَا حِینَ یَسْتَغْشَوْنَ شِیْئَهُمْ
یَعْلَمُ مَا تُسْرُوتُ و مَا یُعْلِنُونَ اِنَّهُ عَلِیمٌ ذَاتُ الصُّدُورِ ﴿٥﴾

و رحیم و دلوثان ﴿١٨﴾ قل یا ایها الناس قد جاءکم الحق من ربکم ﴿١﴾ بلی: نهی خه لکینه: و له لایه ن
په رده دگارتانه وه قورشان و پیغه مبه رتان بو هات ﴿فمن اهتدی﴾ ئینجا ههر که سیل ری پی راست به دی بکا ﴿فانما
یهتدی لنفسه﴾ دیاره ههر بو خوی رینوینه و، که لکی ههر بو خوی ده بیت ﴿ومن ضل فانما یضل علیها﴾ ههر
که سیکیش گومراو سه لی شیواو بو، ههر خوی زیانی لیده که ویت ﴿وما انا علیکم بوکیل﴾ خو منیش بریکاری نیوه م
نیم، هه تا کارو کرده و هتان بیاریزم و راستان بکه مه وه ﴿واتبع ما یوحی الیک﴾ ههر له و فرمانه پهیره وی بکه
به وه حیی بو تدی ﴿واصر حتی یحکم الله﴾ و نارامت ببی - له ژیر نازارو نه شکه نه جدا - تائه و روژه دیت که خوا
بو خوی داوه ریی دهکا ﴿وهو خیر الحاکمین﴾ و که ههر ئه ویشه له گشت داوه ره کان بو به نده گانی خوی به عه داله ت
ترو باشته، چونکه به هه ق و عه داله ت داوه ریی دهکا، هه ندی ئه لئین: ئه م نایه ته ی (واصر) به نایه تی (قتال) نه سخ

کراوده وه. (ثبین عه باس) یش نه لئ: هر که ئەم نایه ته هات، پیغه مبه ر ځیرا نه ساریه کانی کو کرده وه. فرموی: (انکم سترون بعدی اثره، فاصبروا حتی تلقونی) بوخاریی کتاب الفتن ۹۲ بابی ۲. واته: پاش من ده بینن که خه لکی له بهر دنیا نیش و کاریان پی ده سپێردری (واته: له سه رده می مندا روونادات) ده سا تاده گنه من به نارام و خو پاگربن و مه یکنه هه راو کیشه.

کوتایی ته فیسری (یونس) زور سوپاس بوخوای کار جوان.

*** **

۱۱- سوورته ی هوود له

مه ککه یه و (۱۲۲) نایه ته.

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئەم سوورته خاوه نشکو یه، وه کو سوورته کانی تری مه ککه باس ده کا له بیروا وه یه کخوا په رستی و، په یام و، پاداش وتۆله، که میکیش درێژه ده دا به داستان ی هندی له په یام به ران ځی بو دلدا نه وه ی سه ردار ی په یام به ران موحه ممه د ځ تا به نارام و خو پاگرب ی له سه ر نازارو نه شکه نجه ی دلره قه کانی قوره یش، به تایبه ت پاش مردنی (نه بوو تالیبی) مامی و، (خه دیجه) خاتوونی هاو سه ری: نایه ته کان په یتا په یتا ده هاتن، نه هاه ته ی و به لای په یام به رانیان بو باس ده کرد، بو دل قایم بوونی و، ماندوو نه بوونی. بو یه که مجار (قورئان) ده رخینی که: چه نده راست و دروسته و، هیچکات ناتواوی و نه گونجاوی تی دا نییه، چونکه له لایه ن خوا یه کی زانا و دانا وه نیژدرا وه، ئینجا هندی به لگه ی بوونه وه ره ده خاته پیش چاویان، به لکو له سه رکیشی خویان بسله مینه وه و، به ته نیا رو له خوا بکه ن، گه لئ نمونه شیان بو دینیته وه و، پاشان ده لئ: که رو کو یرو بینا و ژنه و وه کو یه ک نین، پاشان دیته سه ریاسی په یام به ره کان، بو یه که مجار له (نوح) وه ده ست پی ده کات، چونکه "له پاش توفانه که وه" به باوکی دووه می ئاده مزاد دا نه ری. وه له هه مووشیان ته مه ند ریژترو، به نارام تر یش بووه، پاش نه ویش باسی (هوود) دیت- که ته م سوورته ی به رده ستمان، له بهر قاره مانیتی و جوامیری خوی به ناوی نه وه و ناو نه وه، په یام به ری گه لیکی سه ره ختی که لله ره قی بی ویزدانی له خشته چووی به لاشه و قه باره بوون، بویه خوا (با) یه کی زور توندو ساردو سه ختی بو ناردن و له ریشه هیئانی، بو دواتر باسی (صالح) په یام به ر دیت، له پاشان (لوت) یش، ئینجا (شوعیب و موسا و هاروون) سه لامی خوا له سه ره موویان بیئت، له کوتاییدا به سه رهاتی چه ند نه ته وه و گه لئ باس ده کات بو په ندو ئاموزگاری قوره یش و هاو بی ره کانیان، به شکو دا بچه لکین و، ده ست له و نازارو نه شکه نجه به رام به ر به په یام به ر ځ هه لگرن، له بهر گرنگی و سامناکی ئەم سوورته یه له (مه سه ندی) نه بو (یه علا) دا - که ترمزی هیئاویه تی - : (نه بوو به کر) خوارزی بی لینی وتی: له پیغه مبه رم پرس ی ځ: بوچی وا زوو پیر بویت؟! ((قال: شیبتنی سورة هود، والواقعة، وعم يتساءلون، وإذا الشمس كورت)، وفي رواية (هود و اخواتها)) فرموی: سوورته کانی (هوود، واقیعه، نه به، ته کوین) له ریوا یه تیکدا ده لئ: (هوود) و ها و وینه کانی نه و بوو پیریان کردم!

قورئان به لگه ی تاک و ته نیایی خوا یه:

بسم الله الرحمن الرحيم* الر ئەم جو ره پیتانه ش هه ره له و پیتانه ن که ئەم قورئانه یان لپی که اتوه، ده سا نه گه ر ده توانن ئیوه ش وینه ی به ینن ﴿کتاب احکمت آیاته﴾ ئەم نامه یه - که له لایه ن خوا وه نیژدرا وه - کتیی که گشت نایه ته کانی ریک و پیکن ده ستکاری نا کرین. ﴿ثم فصلت من لدن حکیم خیر﴾ له پاشان هه ره له لایه ن خوا یه کی

کار دروستی ناگادارهوه " نه که له لایه نه په یامبهروه - وه که نهوان دهلین - به جوانی هه لال و هه راهه کانی شیی که راونه ته وه ﴿ **اَلَا تَعْبُدُوا اِلٰهَ اللّٰهِ** ﴾ نیردراوه که به نیوه بلئی: بیجکه له خوای بالادهست نابئی که سیدی په رستن ﴿ **اِنِّیْ لَکُمْ مِّنْ نَّذِیْرٍ بَشِیْرٍ** ﴾ چاکیش بزائن که: من له لایه نه وه (خوا) له کارزانه وه ترسینه رو موژده درم بوگشت خه لکانی راسال و لاسار ﴿ **وَ اَنِ اسْتَغْفِرُوا رَبَّکُمْ ثُمَّ تَوْبُوا اِلَیْهِ** ﴾ که دهبی له په روه رگاری خوتان داوای لیبوردن بکن، پاشان تهوبه له شیرک بکن و بگه رینه وه بو لای نه ﴿ **یَمَتَعْکُمْ مَتَاعًا حَسَنًا اِلٰی اَجَلٍ مُّسَمًّی** ﴾ نهوسا نهویش هه تا ماوه یه کی دیار یی که راو بو تان به هره مه ندتان دهکات و به خویشی رانه بوین و بوخوتان دهژین ﴿ **وِیُوْتُ کُلِّ ذِی فَضْلٍ فَضْلَهٗ** ﴾ وه فزل و چاکه ی خوی دها به هه موو خاوه فزل و چاکه یه که ﴿ **وَ اَنِ تَوَلَّوْا فَاِنِّیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ عَذَابَ یَوْمٍ کَبِیْرٍ** ﴾ خو نه له باوه رهینان روویان و هرچه راند، نهوا بیگومان من له سزای روژیک کی گه وره تان ده ترسم، واته: روژی قیامت ﴿ **اِلٰی اللّٰهِ مَرْجِعْکُمْ** ﴾ به ناگاشین که: ته نها به رهو لای خوا ده گه رینه وه ﴿ **وَهُوَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ** ﴾ نهویش به سهر هه موو شتی که ا به ده سه لات و به توانایه و، پاداش و توله ی گشتکاری که تان ده داته وه.

خوا له هه موو شتی به ناگایه:

(نبین عه بباس) دهلی: (نه خنه سی کوپی شوریه یق) کاتی سهر دانی په یامبهری کرد، سویندی بو خوارد که: من تو م زور خوشده وئی، که چی دئی پرپوو له پیلان و نیفاق، جا نه م نایه ته هات و فهرمووی: ﴿ **اَلَا اِنِّهٖم یَشْنُوْنَ صَدْرَهُمْ** ﴾ چاک بیدارین! که: نهوا کافرو موشریکانه سهرو سینگیان خوار ده که نه وه و سرت ده که ن درئی موسلمانان کان ﴿ **لَیْسَتْخَفَا مِنْهٗ** ﴾ تابه خه یالی خو یان به و سرت سرتیه یان گزی و پیلان کان یان له خوا بشارنه وه و درنه که وئی! ﴿ **اَلَا حِیْنَ یَسْتَغْشَوْنَ ثِیَابَهُمْ** ﴾ چاک هو شیارین! نهوکاته که به جل و به رگه کان یان سهرو سینگیان داده پو شن، - تاپیلان کان یان درنه که ون - خوای بالادهست به هه موو شتی کیان به ناگایه. ﴿ **یَعْلَمُ مَا یَسْرُوْنَ وَا مَا یَعْلُوْنَ** ﴾ به هه موو نهوشتانه یان ده زانی که: ده یشارنه وه، یان ده یخنه رو و به ناشکرا ده یکه ن و ده یلین ﴿ **اِنَّهٗ عَلِیْمٌ بِذَاتِ الصُّوْرِ** ﴾ چونکه بو خوی زانایه، به هه رشتی له سینگ وله نیو دلنه کاندایه، چ جای پیلان و سرتیه سرتیان. زور سوپاس بو خوای کار جوان که له م جزئی (۱۱) یه بوومه وه له (۲۷) ی شه عبانی (۱۴۱۵) ک، به رامبه ر به کانوونی دووه می (۱۹۹۵) ی ز، به رده و امیش چاوه پروانی فزل و میهره بانیی و دلوفانی تی نهوم.

کوتایی جزئی (۱۱) یازده

والله الحمد والمنة

*** **

﴿ **وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِی الْاَرْضِ اِلَّا عَلٰی اللّٰهِ رَزَقُهَا** ﴾ هه موو رهو که رو گیان له به ریکی نه م زهوییه (مروء و ناژهل و زینده وهرانی تر) ژیان و گوزهرانیان هه موو له سهر خوایه و، بوخویشی بریاریداره که: دهبی بیانژییه نی ﴿ **وِیَعْلَمُ مَسْقَرَهَا وِمَسْنُوْدَهَا** ﴾ بی لهویش، به شوین و بنکه ی سهره کی و، جیی نه مانه ت و کاتیشیان ناگاداره و ده زانی، یان بلین: چاک ده زانی له کوئی دهژین و، له کویش دهرن ﴿ **کُلٌّ فِیْ کِتَابٍ مُّبِیْنٍ** ﴾ سهر له به ری هه موو نهوانه له نامه یه کی روون، واته له (لوح المحفوظ) دا پیش نه وه ی که بوونه وهر دروست بکری لای خوا نوسراوه، نایه تی: (۳۸) له سوورم تی (نه نعام) که ده فهرموئی: (وما من دابة فی الارض ولا طائر یطیر بجناحیه...) له گهل (وعنده مفاتح الغیب لا یعلمها الا هو...) ۵۹/۶ هه ر جهخت له سهر نه و راستییه ده که نه وه.

ناسمان و زهوی و دهینا و ته ختی فرمانبرداراییشی له سەر ئاوبوو:

﴿ **وهو الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام** ﴾ هەر ئه‌وخوایه‌یه ناسمانه‌کان و زهوی له‌ماوه‌ی شه‌ش پۆژدا دروستکرد، جا ئیتێر خوایه‌کی به‌ده‌سه‌لاتی ئاوا، چۆن ناتوانی زیندووتان بکاته‌وه ؟ ﴿ **وكان عرشه على الماء** ﴾ وهی‌مان ته‌خت و عه‌رشه‌که‌یشی -پیش دروستبوونیان- هەر له‌سه‌ر ئاوبوو، له‌م باره‌یه‌وه ئه‌م فرمانووانه‌ش هاتوون: **یه‌که‌م** / له (مه‌سندی پێشه‌وا نه‌حمه‌د) دا هاتوو: (عوقه‌یلی) ده‌لی: له‌پێغه‌مبه‌رم ﷺ پرسى: (این‌کان ربنا قبل ان یخلق خلقه؟) ئاخۆ به‌ر له دروستکردنی به‌دیهنێراوه‌کان، په‌روه‌ر دگاران له‌ کوی بووبی؟! ((قال: کان فی عماء)) ای فوق سحاب عاليا علیه ما تحته هواء وما فوقه هواء) فرمانووی: به‌رزو بلندبوو له‌سه‌ر هه‌ورێک، نه‌

له‌ژێریه‌وه (هه‌وا) هه‌بوو، نه‌ له‌بانیه‌وه ((ثم خلق العرش بعد ذلك)) پاش ئه‌وه عه‌رشه‌که‌یشی دروستکرد. **دوهم** / سنل ابن عباس عن قول الله: (وكان عرشه على الماء) على ای شی کان الماء؟ قال: على متن الريح / إسناده صحيح. له (نیین عه‌باس) ده‌پرسن: ئه‌ری باشه که ته‌ختی فرمانبردارایی خوا له‌سه‌ر ئاوبووبیت، ده‌بی ئاوه‌که له‌سه‌ر چی بووبیت؟ گوئی: له‌سه‌ر پشتی ((با)) بوو! **سینهم** / وفي صحيح ((مسلم)) عن عبدالله بن عمرو قال: قال رسول الله ﷺ: ((إن الله قدر مقادير الخلائق قبل ان یخلق السموات والأرض بخمسين الف سنة، كان عرشه على الماء))، واته: به‌ر له دروستکردنی ناسمانه‌کان و زهوی (به‌په‌نجا هه‌زار سال) خوای گه‌وره ئه‌ندازه‌گیری گشت شتیکی کردو، ئه‌و ده‌مه‌ش عه‌رشه‌که‌ی له‌سه‌ر ئاوبوو. ﴿ **لیبلوکم ایکم احسن عملا** ﴾ ئه‌م بوونه‌وه‌ری دروستکرد بو‌ئه‌وه‌ی تاقیبتان بکاته‌وه: ئایا کامتان کرده‌وه‌تان چاکتره ﴿ **ولئن قلت انکم مبعوثون من بعد الموت** ﴾ سویند ئه‌خۆم ئه‌گه‌ر بشلییت: بێ شک ئیوه پاش مردن زیندوو ئه‌کرێنه‌وه و تۆ له‌ ده‌درین ﴿ **لیقولن الذين**

﴿ **وما من دابة في الأرض إلا على رزقها وعلما مسننرها** ﴾ وَمَسْتَوْدَعَهَا كُلِّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿ **وَالَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَلَئِنْ قُلْتِ إِنَّكُمْ مَعْبُوثُونَ مِنْ بَعْدِ الْمَوْتِ لَيَقُولُنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ** ﴾ وَلَئِنْ أَخَّرْنَا عَنْهُمُ الْعَذَابَ إِلَى أُمَّةٍ مَعْدُودَةٍ لَيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلْأَيُّومَ يَأْتِيهِمُ لَيْسٌ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿ **وَلَئِنْ أَدْنَا إِلَى النَّاسِ مَنَارَ حِمَّةٍ ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ إِنَّهُمْ لَيَكُونُوا كَافُرًا** ﴾ وَلَئِنْ أَدْنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءٍ مَسَّةٍ لَيَقُولُنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرَجٌ فَخُورٌ ﴿ **إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ** ﴾ فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا نُوحِيَ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ يُضْطَرُّكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلِكُ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ ﴿ **أَمْ يَقُولُونَ**

كفروا﴾ به‌ ته‌ئکید ئه‌وانه‌ی که کافرو بێ باوه‌رن نه‌لین: ﴿ **إن هذا إلا سحر مبين** ﴾ ئه‌م قسه‌و باسه‌ تو ده‌یکه‌یت و ده‌یلتیت جادوویه‌کی ئاشکرا به‌ولاوه شتیکی تر نییه ﴿ **ولئن أخرنا عنهم العذاب إلى أمة معدودة** ﴾ خو ئه‌ر بو‌ ماوه ساتیکی ژمێراوو که‌میش بی‌ت سزایان لی‌ دوور بخه‌ینه‌وه ﴿ **لیقولن ما یحبسه** ﴾ خیرا به‌گالته‌وه ئه‌لین: باشه ئه‌بی ئه‌و سزایه چی دواى خستبیت، بو‌ نه‌هات؟! ﴿ **الا یوم یأتیهم لیس مصروفا عنهم** ﴾ بیدارین! که‌ئه‌و پۆژه‌ی سزایان بو‌دی، قه‌ت لییان لانادری و، خو‌ ده‌رباز ناکه‌ن و، که‌سیکیش ناتوانی قوتاریان بکا لیتی ﴿ **وحاق بهم ماکانوا به‌ یسته‌زنون** ﴾ وه ئه‌و سزایه‌ش ئه‌وان گالته‌یان پی‌ ده‌کرد دووچاریان نه‌بی و داوینیان نه‌گریت.

مرؤ زور سپله و بی باره:

﴿ **وَلَنُؤْتِيَنَّكَ مِنْهُ** ﴾ بی سو نه گهر له فەزل و میهره بانیی خۆمانه وه خوشیی و ئاسووده ییمان به ئاده مزاد چیشتبنا. واته: رزق و رۆزی فراوانمان پیدایا ﴿ **ثُمَّ نَزَعْنَاهَا مِنْهُ** ﴾ پاشان هه ربو تاقیکردنه وه - لیمان سه ندبایه ته وه ﴿ **إِنَّهُ لِيُؤْصِرْكَ** ﴾ بیگومان زور بی ئومیدو سپله و ئاسویاس ده بی ﴿ **وَلَنُؤْتِيَنَّكَ مِنْهُ** ﴾ واته: رزق و رۆزیمان پینچیشتبنا ﴿ **لِيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنْكَ** ﴾ به فیزیکه وه نه لی: تازه ئیتر هه رچی مایه ی به دی و ناخوشیی بوو لیمانه وه دورکه وته وه. کاتی به سه رچوو و. جاریکی تر هه ژاری و ناخوشیی دوو چارم نابیته وه! ﴿ **إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ** ﴾ ده بیینی که هه میشه له خوشیی و خو قه فکردن و بایی بوون و چه واشه گهریدایه و. ریی راست ناگریت. مرؤقی لارولا سارو بی دین هه رده م ئاوايه ﴿ **إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ** ﴾ جگه نه وانیه و ئارامیان هه یه و. له کاتی ناره حه تیدا خویان ده گرن و. ئاکاره چاکه کانیش نه انجام ده دن. له کاتی فراوانی رزق و رۆزی و خوشحالییدا ﴿ **أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ** ﴾ به شی نه وانیه لیبوردن و پاداش و مزه ی زور فراوان و گه وره یه لای خوا.

موشریکان پیغه مبه ر ته نگه تاو ده که ن:

﴿ **لَقَدْ لَعَنَّكَ تَارِكًا بَعْضَ مَا يُوْحٰى إِلَيْكَ** ﴾ نه ی پیغه مبه ر! له به ر سووربوونیان له سه ر کوفرو بی باوه ریی، خه ریکه له هه ندی له و قورئانه ی به وه حیی و به سه روش بۆتدی خو ت هه لاویری ﴿ **وَضَاقَ بِهِ صَدْرُكَ** ﴾ و له وانیه شه سینگ و دلت ته نگ ببی ﴿ **أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ كُتُبٌ** ﴾ که ده لئین: نه وه بۆ گه نجینه یی و سامانیکی بۆ دانه به زینرا له زینرو له زیوو. هتد. باناوا هه ژارو بی نه و نه بووبا! ﴿ **أَوْ جَاءَ مَعَهُ مَلَكٌ** ﴾ یان نه ی بۆ فریشته یه کی له گه ل نه هات؟ شایه تی بۆ بدات ﴿ **إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ** ﴾ جا تو له به ر قسه ی نه وانیه خه فه ت مه خو - نه ی پیغه مبه ر! ﴿ **لَقَدْ لَعَنَّكَ** ﴾ چونکه تو ته نها هه ر تر سینه رو گیه نه ریت. جا ئیتر له باتی دنگرانی و ناره حه تی. دلخۆش و سینگ گوشاد به و. له و قسانه یان نیگه ران مبه به به لکو وه کو نه وه مه مو پیغه مبه رانه به به رله خو ت بوون. چونکه هه موو تانه و ته شه ریکیان لیدان و به ئارامیشبوون ﴿ **وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ** ﴾ وه خوا خویشی به سه ر هه موو شتیکا ئاگادارو بریکارو چاودیره ﴿ **أَمْ يَقُولُونَ إِفْتَرَاهُ** ﴾ یان ده لئین: موحه مه م ﴿ **خَوَىٰ نَحْمُ قُورْآنَهُ** ﴾ هه لبه ستوو وه داویه ته پالی خوا ﴿ **قُلْ فَاتُوا بَعْشَرَ سِوَاهِ هَذِهِ** ﴾ پیا یان بلی: جا نه گه ر ئیوه نه و قورئانه به درۆ هه لبه سراو ده زانن. ده سا فه رموون ئیوه ش ده سووره تی هه لبه سته وه ک خو تان ده لئین - وه کو نه و به یئین که له هه موو روویه که وه وه کو نه و واین. به لی. پاش به رامبه ر وه ستانیان و "ته حه ددا" کردنیان به هینانی ده سووره ت وه کو نه و. نه وساش ده سه وسان وه ستانیان و. په ککه وتنیان" فه رمووی: ده نه گه ر نه وه شتان پیناکری" ده فه رموون ته نها یه ک سووره ت به یئین. ﴿ **وَادْعُوا مَنْ اسْتَطَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ** ﴾ هه رکه سیش ده توان - بی له خوا - بانگی بکه ن بۆ هاوکاریتان ﴿ **إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ** ﴾ نه گه ر راست نه که ن ده لئین نه م قورئانه درۆ هه لبه ستراوه ﴿ **فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ** ﴾ جا نه گه ر خوا نه ناسان وه لامتانیان نه دایه وه نه یاننتوانی نه و کاره بکه ن - که هه رگیز ناشتوانن - ﴿ **فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَوْمَئِذٍ وَكِيلٌ** ﴾ نه وه ئیتر چاک بزائن و یه قینتان هه بی که به راستیی نه و قورئانه هه ر به ئاگاداری و زانیی خوا ناردراوته خواره وه. ده ست هه لبه سراوی هه یچ که سیك نیه ﴿ **وَأَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ** ﴾ و دانیاشن که له: خوای په روه ردار به ده ر. هه یچ شتیك نییه شیایوی په رستن بیت به هه ق ﴿ **فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ** ﴾ ده ئایا ئیتر ئیوه ته سلیم و ملکه چ ده بن و خو به ده سته وه ده دن؟

ئەوى دۇنيا ويست بى ، قىيامەتى نابى :

﴿ **من كان يريد الحياة الدنيا وزينتها** ﴾ ھەر كەسىڭ تەنھا ژىيانى ئەم دۇنيايەو جوانىيى و زەرق و بەرقى ئەوى بوى و ، پاشەپۇژ پىشتىگوى بخا ﴿ **نوف إليهم أعمالهم فيها** ﴾ ئەوا ئىمەش ھەر لەم دۇنيايەدا بەتئىرو تەسەلى پاداشى گىشت ھەول و كىردەو چاكەكانيان ھەك سەردانى خىزان و ھەتد - دەدەينەو ، بەتەندروستىي و ئاسودەيى و رۆزىي و ناوو شۆرەتى دۇنيا ﴿ **وهم فيها لا يبخسون** ﴾ ھىچىشيان ئى كەمنا كىر تەو ۱۱ ﴿ **اولئك الذين ليس لهم فى الآخرة إلا النار** ﴾ ئەوانە لەدوا پۇژدا - جگە لەئاگر - ھىچ بەش و بەھرەيەكيان نىيە ﴿ **وحبط ما صنعوا فيها** ﴾ و ھەر ھەول و چاكەيەكىشيان لەدۇنيادا كىردى ، گىشتى بەفپۇو بىنەوودە دەچىت ﴿ **و باطل ما كانوا يعملون** ﴾ و باتل و

ناھەق و ناۋەوايە ئەوئى كىردىان . لەجىڭايەكى تردا خوا ئەفەرموى : (من كان يريد العاجلة جعلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا.. ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن فأولئك كان سعيهم مشكورا .. وللآخرة اكبر درجات و اكبر تفضيلا) ۱۷/۱۸-۲۱ .
مروفي بەرچاۋ روون باوهرى بەقورئان ھەيە :

﴿ **افمن كان على بينة من ربه** ﴾ ئاخۇ كەسىڭ لەلايەن پەرۋەردگار يەو بەلگەيەكى ئاشكراۋ روونى ھەبى ﴿ **ويتلوه شاهد منه** ﴾ و ھەر لەلايەن ئەوئىشەو شايەدىڭ ، واتە : جبرىل ھەبى و قورئانى بۇ بخويئىتەو ۱۹ ﴿ **ومن قبله كتاب موسى إماما ورحمة** ﴾ و بەر لە قورئانىش نامەو تەوراتەكەى موسا ﴿ **كه بؤ كهلى بهنى ئيسرائيل - ييشەواو رحمت بوو ، شايەدى لەسەر راستىي بدات ، ئاخۇ ئەم جورە كەسە واتە : پىغەمبەر ھەرىماندارىڭ وەكو ئەو خەلكە بى بەلگەو دۇنيا ويست و بى باوهرە وايە ؟ ﴿ **اولئك يؤمنون به** ﴾ ئەوانە گەلىكى راستىخۋازن و ، باوهر بەم قورئانە دەكەن ﴿ **ومن يكفر به من الأحزاب** ﴾ و ھەر كەسىش لە كۆمەلەكانى ترى**

دۇنيا ، حاشاى لى بكاۋ باوهرى پىنەھىنى ﴿ **فالنار موعده** ﴾ بىگومانە كە ئاگرى دۆزەخ جىيەتى ﴿ **فلا تك فى مربة منه** ﴾ جا كەوابو تۇ ھىچ جورە گومانىكت لەراستىي و دروستىي ئەم قورئانە ھەبى ﴿ **إنه الحق من ربك** ﴾ چونكە ھەر ئەو ھەق و راست و دروست و ، لەلايەن پەرۋەردگار تەو بۆت ھاتوۋە ﴿ **ولكن أكثر الناس لا يؤمنون** ﴾ بەلام زۆربەى ئەو خەلكە بەكۆرئانەو ، بى ئەوئى ھىچ جورە بەلگەو زانستىكيان لابی ، باوهرناھىتن بەم راستىيە ۱۰ : (ئەنەس) ئەم فەموودەيى ھىناوۋ دەلئىت فەرموى : (والذى نفس محمد بيده لا يسمع بى احد من هذه الأمة ، يهودى و لانصرانى ثم يموت ولم يؤمن بالذى أرسلت به إلا كان من أصحاب النار/موسليم - كتاب الإيمان (۱۵۲) بابى (۷) . واتە : سۆيئەم بەخوا ، ھەر كەسى ناۋى من بىيىسى - لەم ئوممەتەو لە موساىي و لە عىساىي - و باوهرىشم پىنەكا ، دۇنيابن جىڭاي دۆزەخە .

سۇرەھود

نورەلەك

أَمْ يَقُولُونَ أَفَنَرَّبَهُ قُلْ فَأَنزِلْ عَشْرَ سُورٍ مِّثْلِهِ ، مَفَرَّيْتِ وَأَدْعُوا مَنِي أَسْتَطَعْتُمْ مَن دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿ ۱۳ 〉 فَأَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَن لَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿ ۱۴ 〉 مَنْ كَانَ يَرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهَرَفْنَا بِهَا لَئِيْبَخْسُونَ ﴿ ۱۵ 〉 أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحِطَّ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبِطُلَّ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿ ۱۶ 〉 أَفَمَنْ كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ ، وَيَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِنْ قَبْلِهِ كُتِبَ مُوسَىٰ إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ ، وَمَنْ يَكْفُرْ بِهِ ، مِنَ الْأَحْزَابِ فَالْأَنَارُ مَوْعِدُهُ ، فَلَا تَكُ فِي مَرِيضَتِهِ أَنَّهُ أَخَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿ ۱۷ 〉 وَمَنْ ظَلَمَ مِمَّنْ آفَرْتَنِي عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أُولَئِكَ يُعْرَضُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ وَيَقُولُ الْأَشْهَدُ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ﴿ ۱۸ 〉 الَّذِينَ يَصْذَوْنَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ ﴿ ۱۹ 〉

درؤ به ناوی خواوه دهگن و ، ریگا که یشی له مه رد دهبه ستق :

﴿ **وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا** ﴾ ده بی کی له وکسه سته مکار تربیت که : له سر خوا درؤ هه لبه سی و هاو به شی بو بریار بدات ؟ ﴿ **أُولَٰئِكَ يَعْزُوزُونَ عَلَىٰ رَبِّهِمْ** ﴾ گشت نه وانه له رژی دوا ییدا له خزمه تی په روه ردگار یاندا راده نویترین بو پرسیار و هلام ﴿ **وَيَقُولُ الْأَشْهَادُ** ﴾ و شایه تگه لیک ی زور (له نیمانداران و فریشتو په پیامبران) له رژی قیامه تدا دین و شایه تیان له سر ددهن و نه لین : ﴿ **هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ** ﴾ نه مانه بوون - له دونیادا - له سر په روه ردگار یان درو یان کردو ، هاو بی و هاو لیان بو دانا ﴿ **إِنَّا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ** ﴾ ده با نه حله ت و نه فرینی خوا له خه لکانی ناهه قکارو سته مکار بیئت ﴿ **الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ** ﴾ نه وانه ی که ریگای خوا له خه لکی دهبه ستق و ﴿ **وَيُبَغِّضُونَهَا عِوَجًا** ﴾ هه میشه له مه و لیشدان که

ریگه و بهرنامه ی خه لکی لارو نه شیواو بیئت ﴿ **وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ** ﴾ و باوه بریشیان به دوا پوژ نییه ، نه وانه کافرو بی باوه بن ، بو یه کاری و دهگن ﴿ **أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ** ﴾ خو نه وانه کو مه لیک ی وهان هه رگیز ناتوانن له زه و ییدا له دهستی در چن ﴿ **وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ** ﴾ و بیجگه له خوا یش هیچ دوست و یار مه تییده ریگیان دهس ناکه و ی له سزا پرگار یان بکا ﴿ **يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ** ﴾ سه ره پای نه وهش ، به پی شیوازی کوفره که یان سزایان چهند بهرام بهر بو ده کری ﴿ **مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ** ﴾ چونکه له دونیادا نه ونده کینه و رقیان له حق بوو . نه یان نه توانی وشه ی حق بیسن و ، نه شیان نه توانی ببینن و پی ده رگن ، تائه پوژ خو ده ربار بگن ﴿ **أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ** ﴾ دیاره بهر له مه موو شتیک ، نه وانه خو یان یان دپران د زیانمه ند بوون ﴿ **وَضَلَّ عَنْهُمْ مَآكِنُهُمْ يَفْتَرُونَ** ﴾ نه و په سرا وانه ش که به درؤ پوپالانته و ، ناهه ده یان په رستق . لیان بزر بوون و به فپوژ چوون ، واته : هیچ

﴿ **أُولَٰئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ** ﴾ ﴿ **أُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَآكِنُهُمْ يَفْتَرُونَ** ﴾ ﴿ **لَا جُرْمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ** ﴾ ﴿ **إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ** ﴾ ﴿ **أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ** ﴾ ﴿ **مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَفَلَا تَذَكَّرُونَ** ﴾ ﴿ **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُبِينٌ** ﴾ ﴿ **أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الْإِسْمِ** ﴾ ﴿ **فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا تَرْنِكَ يَا بَشْرًا** ﴾ ﴿ **مِثْلَنَا وَمَا تَرْنِكَ أَتَبْعُكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا لَنَا بَادِيَ الرَّأْيِ وَمَا زَيْلُكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَنْظُنُّكُمْ كَذِبِينَ** ﴾ ﴿ **قَالَ يَاقَوْمِ إِنَّكُمْ إِِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي وَءَالَيْتُمْ رَحْمَةً مِنْ عِنْدِي فَقُومُوا عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ هَلْ أَمْتَرُكُمْ أَنْ تَبْرَحُوا دِينَكُمْ** ﴾

کهک و سوو دیکیان نه بوو بویان ﴿ **لَا جُرْمَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمْ الْأَخْسَرُونَ** ﴾ جا هیچ گومانیکیش نییه که له دوا پوژدا له مه موو کهس دپراوترو زیانمه ندرتن ، چونکه بی له تاوانی خو شیان ، تاوانی خه لکیشیان به کو له و یه و ، قیامه تیشیان به دنیا فروشتوو . خوی گوره له دوا پوژدا دنکه دنکه گونا حان به مرؤفه نیمانداره کان دهناسینی و پی لیده نین و ، ده سزانن تیا ده چن ، نه وسا لهگه نه وهدا خوا تاوانه کان یان داده پوژی . به لام مروی کافرو دوو پو : هه موو شایه ته کان نه حله تیان لیده کهن (فیقول الاشهاد هؤلاء الذين كذبوا على ربهم الا لعنة الله على الظالمين) موسلیم .

پاداشی ئیعامداران لای خوا:

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ بیگومان نهوانهش که باوهریان میناو، ئاکاری چاکیان نهجامدا
﴿وَاخْبِتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ﴾ و لهراست پهروهردگاریان دلیان داساکاو خویمان بهکزو کهمدانا ﴿أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ﴾ نهوانه
دهبنه خاوهنی بهههشت و تییدا نیشتهجی دهبن ﴿هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ﴾ بهمهتا ههتاییش لهوی دهبن ﴿مِثْلَ الْفَرِيقَيْنِ
كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ﴾ مهسهل و نموونهی نهودوو دهستهیه - مروئی باوهرپدارو بی باوهر - ههروهکو
مهسهلی کوئرو کهوو چاوساغ و بیسهره، واته: بی باوهران ههموو نابیناو کهبن، باوهرپدارانیش چاوساغ و ژنهوان
﴿هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا﴾ ده ناخو نهو دوو دهستهیه وهک یهک واین؟ ﴿أَفَلَا تَذَكَّرُونَ﴾ دهسا بوچی ئیوه بیرئ ناکه نهوهو
پهند وهرناگرن و لیکناده نهوه، ههتا قازانج بهخوتان بگهیهمن؟

سهرگروشتهی نوح و نهتهوهکدی:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ﴾ بهراستی (نوح) مان نارده لای قوم و هوزهکهی خوئی، دواى نهوه
کهدونیا یان پرکرده نارژاوهو خراپه کاری ﴿إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ﴾ چووه لایان وپیئ گوتن: بیگومان کهمن
ترسینهریکی ناشکرام بوټان ﴿أَلَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ﴾ هاتووم پیتان بلیم که: بیجگه لهخوا هیچ کهس و شتیکی تر
مهپهرستن ﴿إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ الیم﴾ چونکه "هر بهگویم نهکن" دهترسم سزای روژکی نیئش
پیگهیه نهرتان تووش ببی ﴿فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ﴾ کهچی گهوره گهروه ناودارانی هوزو کهلهکهی
نوح - نهوانه یان خوا نهناس و بی باوهرپوون لهوهلامی نووحدا - وتیان ﴿مَآءَرَاكَ إِلَّا بَشَرًا مِّثْلَنَا﴾ ئیمه تو وهکو
مروئیکی ئاسایی ناوخومان دهبینن، واته: وانا زانن شایستهی پهیامبریتی بیت، ههتا قسه کانت بیبیین، چونکه
هیچ شتیکت لهئیمه زیاتر نییه! ﴿وَمَا نَرَاكَ اتَّبَعَكَ إِلَّا الَّذِينَ هُمْ أَرَادُوا بِآدَاءِ الرَّأْيِ﴾ و دوا کهوتوه کانیشت هر
پوته و پوته و (سهفیه) و بی بیروئاوه زن دهبینن ﴿وَمَا نَرَىٰ لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ﴾ ناشبینن هیچ پله و پاییهکی
زیادهتان بهسر ئیمه هه بیت، تاشیاوی نهوه بن ئیمه دواتان بکهوین ﴿بَلْ نَحْنُ كَآذِبِينَ﴾ بهلکو گومان دهبین
دروژن، چ خوت و چ هاوه لانت! دهسه لاتداران و سهرانی چهواشه، غهیرهز خویمان به روتوه و پوته دادهنن و
پینان دهلین: (هم ارادنا بادی الرای...)! چونکه نافامن کهمهق و راستی بو ههرکسئ ده رکوت و پهیرهوی
لیکرد، نهو کهسه راست و ههقدوسته، نهک گیل و گهوج و نهزانه کانی لای نهوان ﴿قَالَ يَا قَوْمِ إِيَّاكُمْ إِنِ كُنْتُ عَلَىٰ
بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّي﴾ نوح وتی: نهی قوم و هوزم! نهگهر بینیتان من بهلگه و نیشانهیهکی ناشکراو بههیزم لهلایه
پهروهردگار مهوه هیه ﴿وَأَتَانِي مِنْهُ رَحْمَةٌ مِنْ عِنْدِهِ﴾ و هر لهلای خوئیهوه رهحمهت و بهزهیهکی پیدابم، واته:
پلهی پیغه مبریتی پیبه خشیم ﴿فَعَمِيتُ عَلَيْكُمْ﴾ و شاردراییتهوه له ئیوهو لیئینهگه، چونکه ئیوه شیاوی نهو
نیعمهته نین ﴿نَزَّلْكُمْوَمَا﴾ دهکری ئیمه بهزور بیدهین بهسهرتاناو، بهواتان پیئینن ﴿وَأَنْتُمْ لَهَا كَارِهُونَ﴾ و ئیوهیش
حهزی لینه کهن و نهتانهوی، بیگومان ههرگیز ئیمه بهزور باوهر بهکس ناهینن ﴿يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا﴾
نهی قوم و هوزی من! بزائن کهمن له بهرامبر گه یاندنی هم ناموژگاری و بهرنامه ییم، هیچ مزو پاداشیکم لهئیوه
ناوی، ههتا لاتان قورس بی و بوټان نهدریت ﴿إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ﴾ چونکه پاداش و مزه من هر لهسر خویوه
هر لهومدهوی ﴿وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا﴾ ههرگیزیش نهوانه باوهریان میناوه لهبر قسهی ئیوه تاربان نانیم و
دووریان ناخه مهوه، دیاره نهوان داویانکردبو که: برواداره کان لهکوړو دانیشته کانیدا ودهرنی، نهوسا دینه لای،
ههروهکو قورهیش هه مان داخواییان له پیغه مبر هه بو! ﴿إِنَّهُمْ مَلَاقُوا رَبَّهُمْ﴾ چونکه بیگومان نهوان لهقیامه تدا

له گهل په روه ردگاري خوږيان ديدنه ده كنه و شكايه تي من ده كنه له لای شو **﴿ولكني اراكم قوما تجهلون﴾** به لام- راستييه كهی- من نيوه به هوزو گهلنكي نه قام و نه زان ده بينم، نه گينه چون داواي دهر كردنی نه ونيما ننداره هه ژاران ه تان ده كړد و، به گيله پياوو نه زان تان ده زانين! **﴿ويا قوم من ينصرني من الله ان طردتهم﴾** نهی قوم و هوزی من! چ كه سې ده تواني يار مه تيم بداو له سزاي خوا رزگارم بكا نه گهر نه و نيما ننداران هم دور خسته وه و دهرم كړدن! **﴿افلا تذكرون﴾** ناخو هيچ بير ناكه نه وه "كه چنده تاوانه دهر كړدنيان" **﴿ولا اقول لكم عندي خزان الله﴾** من هه له بهر نه وه پيغه مبهرم ناليم كه نجينه و خه زينه ي خوا لای منه و، كه نجينه داری خوا ، تا نه وهی شوينم ده كه وي ده و له مهندي بكه **﴿ولا اعلم الغيب﴾** ناشليم من ناگام له ناديارو شتي غه يبييه **﴿ولا اقول اني ملك﴾** و

ناشليم من فريشته يه كم، نيذر دراوم بولاتان تا به دروزم بزانن **﴿ولا اقول للذين تزددى اعينكم﴾** وناشليم به و نيما نندارانه ي كه له بهر چاوي نيوه سووك و بي نرخن **﴿ان يؤتيمهم الله خيرا﴾** كه خوا هه رگيز خيرو چا كه يان له گهل ناكاو له سهر ربي راست نين، وهك نيوه پيتان وايه **﴿الله اعلم بما في انفسهم﴾** خوا خو ي چا كده زاني چي له دل و دهر و نيما نندايه و، پاداش و توله شيان هه به پيني نه وهی دليان ده داته وه **﴿اني اذا لمن الظالمين﴾** نه گهر من نه وه بكه كه نيوه ده يلين، به راستي بيگومان ده چمه ريزي سته مكارانه وه .

قه و مه كهی نوح سزا ده خوانن:

﴿قالوا يانوح﴾ وتيان نهی نوح! **﴿قد جادلنا فاكثرت جدالنا﴾** به راستي شه په قسه و ده مه قالبي زورت له گهل كړدين و زوريش له سهری رويشتي، ده سا له گهل نه وه شدا زور به چاكي بزانه كه نيته هه رگيز دواي خوت و بهرنامه ت ناكه وين **﴿فاتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين﴾** ده سا نه ر تو ده تواني و له راستگو يانيت ، نه و سزايه مان بو بهينه به ليمان پيده دهيت **﴿قال انما ياتكم به الله ان شاء﴾** نوح وتي: به راستي هي ناني نه و سزايه هه به ده ستي خوايه و، هه رنه و يش ده توانيت بييني بوتان نه ر ويستي **﴿وما انتم بمعجزين﴾** كه هي نايشي نيتر نيوه ناتوانن بهر مه لستي بكه و، ده سته و سان بيوه سستينن **﴿ولا ينفعكم نصحي ان اردت ان انصح لكم ان كان الله يريد ان يغويكم﴾** خونه گهر خوا بييه وي گومراشتان بكاو ريتان ليتيك بدا، نيتر من هه ر چنه ناموزگار ييتان بكه ب سوودو كه لكی نيوه ، سوودو كه لكی نابي بوتان، چونكه خوا خوي ده يه وي گومراين ، دياره كه نيتر هه رگيز ناتوانن له نيراده ي نه و دهر چن **﴿هو ربكم﴾** هه ر نه و يشه په روه ردگار تان **﴿واليه ترجعون﴾** و هه ر بولای خو ي شي ده چنه وه و، حيساب و ليكولينه و ه تان له گهل ده كات **﴿ام يقولون افتراه﴾** يان ده لين: موحه ممد **﴿خوى هم چيروكه ي هه لبه ستوره و ده يداته پالي خوا! نه و ساش باوه ر به داستاني گهل كهی (نوح) ناكه ن﴾** قل ان افريته **﴿نهی موحه ممد! بلي: نه گهر و ابی كه نيوه نه يلين و من خوم**

وَيَقُولُ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَا لَا إِن آجِرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدٍ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلَقَوْنَ رَبِّهِمْ وَلَكَؤُتَ أَرْكَؤُ قَوْمًا يَجْهَلُونَ ﴿٢١﴾ وَيَقُولُ مَنْ يُضْرَبُ مِن اللَّهِ إِن كَانَ لَهُمْ أَفْلَؤُ كَرُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبُ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكُ وَلَا أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَن يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٢٣﴾ قَالُوا يَنْبُؤُحُ قَدْ جَدَلْنَا فَاكْثَرْتَ جَدَلَنَا فَأَنَّا إِنَّمَا تَعِدُنَا إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٢٤﴾ قَالَ إِنَّمَا يَأْتِيَكُمْ بِهِ اللَّهُ إِن شَاءَ وَمَا أَنَا بِمُعْجِزٍ ﴿٢٥﴾ وَلَا يَنْفَعُكُمْ نَصْحِي إِن أَرَدْتُ أَن أُنْصَحَ لَكُمْ إِن كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَن يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٢٦﴾ أَرَيْقُولُ أَفَرْتَهُ قُلْ إِن أَفَرْتَهُ فَعَلَىٰ إِجْرَائِي وَأَنَا بِرِيءٌ مِّمَّا تَجْرُمُونَ ﴿٢٧﴾ وَأَوْحَىٰ إِلَىٰ نُوحٍ أَنَّهُ لَن يُؤْمِرَ مِن قَوْمِكَ إِلَّا مَن قَدْ آمَنَ فَلَا تَهَيِّئْ لَهُم مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢٨﴾ وَأَصْنَعِ الْفُلَكَ بِأَعْيُنِنَا وَوَحِّينَا وَلَا تَخْطِئْ فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنَّهُمْ شُعْرَقُونَ ﴿٢٩﴾

هەڵم بەستبێ **﴿فعلى إجرامى﴾** دیاره گوناح و تاوانه‌که‌ی هه‌رده‌که‌وێته سه‌رخۆم ، ئیوه به‌رپرس نین ، وه نه‌گه‌ر راستگۆیم ، ئه‌وه ئیوه تاوانبارن **﴿وانا برئ مما تجرمون﴾** و منیش له‌مه‌ر تاوانی ئیوه ده‌یکه‌ن به‌ری و بیزارم ، واته‌: که‌س تو‌له‌ی که‌س نادری به‌سه‌ریا . پاش ئه‌وه که‌نوح بو‌ی ده‌رکه‌وت ئه‌وانه ئیمان ناهێن ، تو‌وره‌بوو لێیان ودوعای لیکردن و فهرمووی: **﴿رب لاتذر على الأرض من الكافرين ديارا﴾** (نوح/ ۲۶) خوایش فهرمووی: ئه‌م ئایه‌تی (۳۵) به‌رسته‌یه‌کی تییه‌لکێشه له‌نیوان داستانه‌که‌ی نووحدا **﴿الطیة﴾** تا پیغه‌مبه‌ر **﴿ﷺ﴾** یه‌کسه‌ره سازارو بیزاره‌که‌ی قوره‌یش وه بیر بێنی و ، بزانی له‌به‌رئه‌وه که پیغه‌مبه‌رانی به‌رله‌خوێشی هه‌ر له‌و سزایه‌دا بوون ، ده‌بی ئه‌میش به‌ئارامتر بێ له‌وان **﴿٣٦﴾ و اوحى الى نوح﴾** به‌ نوح وه‌حیی و سروشکرا پاش ئه‌وه گوئی: **﴿...إني مغلوب فانتصر﴾**

۱۰/۵۴ **﴿انه لن يؤمن من قومك إلا من قد آمن﴾** ده‌بی چاکبزانیت که جگه له‌وانه له‌مه‌و به‌ر بریایان هێناوه ، ئیت که‌سیکی دی له‌ هۆزه‌که‌ت باوه‌ر ناهینی **﴿فلا تبتئس بما كانوا يفعلون﴾** که‌وابوو له‌و کارانه ده‌یکه‌ن خه‌فه‌تیار مه‌به‌ ، چونکه ده‌ره‌نجام تو‌ رزگار نه‌بی و ، ئه‌وان تیا ده‌چن .
نوح له‌ چاره‌نووسی قه‌ومه‌که‌ی حالی بوو :

﴿٣٧﴾ واصنع الفلك باعيننا ووحينا﴾ ده‌بی له‌به‌رچاو خۆمانه‌وه به‌ پێی سروش و فهرمانی خۆمان که‌شتیه‌ک دروست بکه‌یت و خه‌لکه موسلمانه‌که‌ی سوار بکه‌یت **﴿ولا تخاطبني في الذين ظلموا﴾** و ئیت له‌مه‌ر ئه‌وانه‌وه سته‌میانکردوه لێم مه‌پاریوه " بو‌ رزگار بوون و له‌ناو نه‌چوونیان " **﴿انهم مفرقون﴾** چونکه به‌راستی بریار دراوه که ده‌بی ئه‌وانه نهم ببن و بجنکێن ، واته‌: کار له‌کار ترازاه‌وه قسه‌ی پیناوی **﴿٣٨﴾ و يصنع الفلك﴾** نووحیش ده‌ستیدایه دروستکردنی که‌شتیه‌که " به‌ پێی نه‌خشه‌و فهرمانه‌که‌ی خوا ، ئیت چۆن و له‌چیی و نه‌ندازه‌که‌ی چه‌ندبوو؟ بو‌ وه‌لامی ئه‌مه ریاوێته زۆره ، به‌لام که‌ئ له‌و

وَصْنَعُ الْفُلْكَ وَكُلَّمَا مَرَّ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ **﴿٣٨﴾** فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُثْقِلٌ **﴿٣٩﴾** حَتَّى إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُورُ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ آثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ **﴿٤٠﴾** وَقَالَ آرَکْبُوا فِيهَا اسْمِ اللَّهِ تَجْرِبْنَهَا وَمُنْزِلَهَا إِن رَاقٍ لَمَفُورٌ رَّحِيمٌ **﴿٤١﴾** وَهِيَ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَبْنِي آرَکْبَ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِينَ **﴿٤٢﴾** قَالَ سَتَأْتِي إِلَى جِبَلٍ يَعْصِي لِي أَمْرًا قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَحِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمُفْرَقِينَ **﴿٤٣﴾** وَقِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَكَسِمَاءُ أَهْلِي وَغِيضَ الْمَاءُ وَقُضِيَ الْأَمْرُ وَاسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَقِيلَ بُعْدَ لِلْقَوْمِ الْعَظِيمِينَ **﴿٤٤﴾** وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ **﴿٤٥﴾**

وه‌لامانه بناغه‌و بنه‌مايه‌کیان نییه ، ئه‌وه نه‌بیته که‌خوای کار جوان له‌سووره‌تی (قه‌مه‌)دا باسیان ده‌کا **﴿وکلما مر علیه ملا من قومه﴾** هه‌رکه کۆمه‌لی له‌ سه‌ردارانی هۆزه‌که‌ی به‌لایدا ده‌روشتن **﴿سَخِرُوا مِنْهُ﴾** گالته‌یان پێده‌کردو ده‌یانگوت: "های! های! دوینی په‌یامبه‌ر بوویت و ، نه‌مرۆ بووێته دارتاش!" **﴿قال إن تسخروا منا﴾** نوح وتی: نه‌گه‌ر ئیوه نه‌مرۆ گالته به‌ئیمه‌ بکه‌ن **﴿فإننا نسخر منكم كما تسخرون﴾** ئه‌وا ئیمه‌یش له‌کاتی نهمبوونه‌که‌دا " که‌سه‌ره‌نجامی ئیویه " گالته به‌ئیه‌ده‌که‌ین ، هه‌روه‌کو ئیوه نه‌مرۆ گالته‌و لا‌قرتی به‌ئیمه‌ ده‌که‌ن **﴿فسوف تعلمون﴾** له‌مه‌و دواش چاکده‌زان " پاشه‌پو‌ژ چۆن ده‌بی و بو‌کی ده‌بی " **﴿من یاتیه عذاب یخزیه﴾** و کێش سزایه‌کی بو‌ ده‌بی نابرووی به‌ری **﴿ویحل علیه عذاب مقيم﴾** و له‌ قیامه‌تیشدا سزایه‌کی هه‌تا هه‌تایی وله‌بن نه‌هاتووی خوا ده‌که‌وێته سه‌ری وله‌کۆلی نابێته‌وه **﴿٤٤﴾ حتی إذا جاء أمرنا وفار التنور﴾** ئه‌و حاله‌ته‌یان هه‌ر به‌رده‌وام بوو هه‌تا

ئەو کاتە کە بېریاری پیاوێز کردنی سزاگەمان گەیی، نیشانەیشی ئەو بوو کە: ئاویش لەرووی زەویی لەهەموو لایەکەوە هەلقۆلی، تەنانەتی لە (تەنۆرە) کانیشیانەووە کە جینگە ئاگری ئەوانە، بەلام (ئین عەباس) ئەلێت: (التنور: وجه الأرض، وقال الطبري: والعرب تسمى وجه الأرض تنور الأرض) واتە: بە رووی گشت زەوی دەلێن: تەنۆر، مەبەست ئەوێە کە هەركات دیتان لەگشت لایەکەووە ئاوە هەلقۆلی و کەوتە سەر زەویی، ئەو ئێتر کاتی سزاگە هاتوو: ﴿قلنا احمل فيها من كل زوجين اثنين﴾ ئەوسا بە (نوح) مان گوت: لە هەر نێرو مێیەکی گیانلەبەرەن، دوان لەکەشتییە کەدا هەلگره ﴿واهلك إلا من سبق عليه القول﴾ هەروا خانەوادەکەت سوار بکە، مەگەر کەسیک کە هەر لە زوووە - بەهۆی لاساریی خۆیەو - بېریاری تیاچوونی بۆ درابێ، وەکو (کەنعان) ی کۆرت و، (واعیله) ی خیزانت، ئەمانە بەهۆی بێ باوەری خۆیانەو، دەبی لەگەڵ ئەواندا تیاچن ﴿ومن آمن﴾ و هەر کەسیکی دیکەش باوەری هینابی هەلیگره ﴿وما آمن معه إلا قليل﴾ خۆ ژمارەییەکی کەمیش نەبێت لەگەڵیا بڕوایان نەهینا، (ئین عەباس) ئەلێت: لەگەڵ ئەویشدا کە نوح (۹۵۰) ساڵ لە ناویاندا بوو، تەنها (۸۰) کەسیک باوەری هینا پێی.

ئیماندارەکان چوونە گەمەکەووە بەناوی خوا حەرەکەتی کرد:

﴿وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيها﴾ ئەوسا (نوح) بەسەر نشینی گەمەکە ی وت: دەسا سواری ببن و لە چوونی و لەوەستانیدا هەر بەناوی خواوہ ﴿إن ربی لغفور رحیم﴾ چونکە بەراستی پەرەردگارم نۆر لیبوردەیه، نۆریش دلوغان و میهرەبانە بەرامبەر بەئیمە ی باوەردارو لەم بەلایە لامان دەدات ﴿وہی تجری بہم فی موج کالجبال﴾ ئینجا کەشتییەکە بەناو شەپۆلی وادا دەبێردن وە ک چیاکان بوو، واتە: لە بلندی و گەورەیی و شیوەیاندا ﴿ونادی نوح ابنه وكان في معزل﴾ و (نوح) یش بانگی لە کۆرەکە ی کرد، کە لەشۆینیکی چەپەک بوو ﴿یا بنی اركب معنا﴾ ئە ی کۆرە چکۆلەکەم! وەرە لەگەڵمان سواریو خۆت لەئیمە مەبۆرە ﴿ولا تکن من الکافرین﴾ و لەکافرو بێ باوەران مەبە بەناویی خوا.

زەریانەکە کوتایی دیو کۆرەکە ی نوح دەخنکی:

﴿قال ساری إلی جبل یعصمتی من الماء﴾ کۆرەکە ی نوح لەو لای بابیا وتی: پەنا دەبەمە لای ئەو چیاہ کە لەئاو تۆفانەکە دەمپاریزی و ناخنکیم ﴿قال لا عاصم الیوم من امرالله إلا من رحم﴾ نوح وتی: ئەمڕۆ هیچ پارێزەرێک بۆ هیچ کەسیک نیه لە بەرامبەر دەسەلات و فرمانی خواوہ، مەگەر کەسیک کە خۆی بەبەزەیی روحی پێ بکات ﴿و حال بینہما الموج فکان من المفرقین﴾ ئا لەوقسەو باسەدا بوون کتوپر شەپۆلی دەریاکە کەوتە نیوانیان و، بۆخۆی چووہ پێزی نوقوو مکاروو خنکاوہ کائوہ ﴿وقیل یا ارض ابلعی ماء﴾ و دوا ی تیاچوونی گەلە لاسارەکە ی نوح لەلایەن خواوہ، وترا: ئە ی زەویی! ئادە ی ئاوہکە ی سەرت هەل لووشو بیکەوہ ناو زکی خۆتەوہ ﴿ویا سماء اقلعی﴾ تۆیش ئە ی ئاسمان! دەست بەردارە لەئاو پژاندن و، باران مەبارینە ﴿و غیض الماء وقضی الامر﴾ خێرا ئاوہکە کەم بوویەو دادەلێیە ناو ناخی زەویی و، بېریار و فرمانەکە ی خواش بەتیاچوونی گەلەکە ی نوح جیبەجێ کرا ﴿واستوت علی الجودی﴾ وکەشتییەکەش لەسەر کێوی جودی وەستاو لەنگەری گرت.

چیا ی جودی: دەکەوتتە نزیک شاری موسڵ، لە کوردستانی عێراق و، باکووری تورکیاوہ، ئیستاش بەم ناوانەیشەوہ ناوبانگی هەیه: (ئارات، هەراوێ، بەخشەندە، جودی، گودی، کوردی، کردین) ﴿وقیل بعدا للقوم الظالمین﴾ پاشان گوترا: دەبا ئەو گەلە ستەمکارە یە لە بەزیی خواوہ دووری.

نوح بۆ کۆره‌که‌ی هاواری ئی به‌رزموه بوو:

﴿**وَنَادَىٰ نُوحٌ رَّبَّهُ**﴾ نه‌وسا نوح سوژی باوکایه‌تی جولاندیی و هاواری له‌په‌روه‌ردگاری خۆیکرد ﴿**فَقَالَ إِنِّي ابْنُ مَن آهَلِي**﴾ وتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم! به‌راستی کۆره‌که‌م تاکیکی خه‌زانه‌که‌مه، تویش به‌لینت پێدام که‌خه‌زانه‌که‌م پزگار بکه‌یت ﴿**وَأَن وَعَدَ الْحَقُّ**﴾ و گومانیش نییه که‌به‌لینی تو پاست و هه‌قه " جا به‌لکو نه‌ویشم بۆ پزگار بکه‌یت " ﴿**وَأَن تَأْتِيكَ مِنَ الْخَاسِرِينَ**﴾ تۆش له‌هه‌موو فه‌رمانه‌واکان دادپه‌روه‌ر تری، چونکه له‌وان زاناتری ﴿**قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ**﴾ خوا فه‌رمووی: ئه‌ی نوح! نه‌و کۆره له‌خه‌زانی تو نییه، واته: له‌و خه‌زانه‌یه به‌لینم دایتی پزگاری بکه‌م ﴿**إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ**﴾ چونکه مروفیکی لاسارو و خراپکاره ﴿**فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ**﴾ ده‌سا تۆش داوای شتیکم لی مه‌که هه‌چ زانستیکت پێی نییه و هه‌چ لی نازانیت ﴿**إِنِّي اعْظُكَ أَن تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ**﴾ نامۆزگارییت ده‌که‌م که: کارئ نه‌که‌یت خۆت به‌هه‌یه پیزی نه‌زان و گونا‌ه‌کارانه‌وه.

﴿**قَالَ يٰ نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ**﴾ ﴿**قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَتَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي أَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ**﴾ ﴿**قَالَ يٰ نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ وَأُمَمٌ سَنَسِتْنَعُهُمْ ثُمَّ يَمْسُهُمْ مِنَ الْعَذَابِ أَلِيمٌ**﴾ ﴿**تِلْكَ مِنْ آيَاتِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَٰذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَقِيبَ لِلْمُتَّقِينَ**﴾ ﴿**وَالِی عَادِ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يٰ قَوْمُ أَتَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مُفْرَوُونَ**﴾ ﴿**يَقُولُوا لَا تَنْتَهِزْ عَلَيْنَا آجُرًا إِنَّا جُرُجٌ إِلَّا عَلَىٰ الَّذِي فَطَرَنَا أَفَلَا تَعْقِلُونَ**﴾ ﴿**وَيَقُولُوا اسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ كُنْتُمْ تُدْعَوْنَ إِلَيْهِ يَرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَيْكُمْ مِدْرَارًا وَزَادَ كُفْرَكُمْ إِلَىٰ قُوتِكُمْ وَلَا تَنُودُوا الْمُجْرِمِينَ**﴾ ﴿**قَالُوا يٰ هُودُ مَا جِئْنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِ هَارُونَ أَمْ لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُمْ**﴾

تێبینی: بۆ زانیانی ژماره‌ی سه‌رنشینی که‌میه‌که‌و، چه‌ند پوژ تێیدا مانه‌وه، تۆفانه‌که‌ گشتگیر بووبی یان نا؟ نه‌مانه‌و چه‌ندین قسه‌ی تر له‌وباره‌وه هه‌ن، هه‌موو ده‌ده‌ینه ده‌ستی خواو، لێی بێده‌نگ ده‌بین، نه‌که‌رچی پێشه‌وا (نه‌حه‌مد) -خوای لێی پازی بێت- ئه‌م فه‌رمووده‌یه دینی و ده‌لێت: ((عن ابی هريرة رضی اللہ عنہ قال: مر النبی ﷺ باناس من اليهود، وقد صاموا يوم عاشوراء، فقال: ما هذا من الصوم؟ قالوا: هذا اليوم الذي نجى الله موسى وبني إسرائيل من الغرق وغرق فيه فرعون. وهذا يوم استوت فيه السفينة على الجودي، فصامه نوح وموسى ﷺ شكرا لله (عز وجل) فقال النبی ﷺ: انا احق بموسى، واحق بصوم هذا اليوم، فصام، وقال لأصحابه: من كان منكم أصبح صائما فليتم صومه، ومن كان أصاب من غداء اهله فليتم بقية يومه)) مسند الإمام

احمد ۲/۲۵۹-۳۶۰. جا به‌پێی ئه‌م فه‌رمووده‌یه واده‌که‌وی دابه‌زینیان له‌ که‌شتیه‌که‌، روژی (۱۰) ی مانگی موحه‌رم بووبی. ﴿**قَالَ رَبِّیْ اَعُوذُ بِكَ اِنْ اَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ**﴾ ئینجا نوح په‌شیمان بووه‌وه به‌په‌له‌ که‌رایه‌وه لای خواو وتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم! په‌نات پێده‌گرم که: جاریکی تر داوای هه‌ر شتیکت لێبکه‌م که‌ زانیاریم پێی نه‌بی ﴿**وَالَا تَغْفِرْ لِي وَتَرْحَمْنِي اَكُنْ مِنَ الْخَاسِرِينَ**﴾ ئیستاش ئه‌رتو لیمخۆش نه‌بی و به‌زه‌یی پێما نه‌یه‌ته‌وه، له‌ زیانه‌ندان ده‌بم ﴿**قَالَ يٰ نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ أُمَمٍ مِّنْ مَّعَكَ**﴾ ئیتر میه‌ره‌بانی خوای به‌ به‌زه‌یی فریایکه‌وت و پێگوترا: ئه‌ی نوح! به‌سه‌لامه‌تی و به‌ناسووده‌یی و، به‌پێروزی له‌ ئیمه‌وه بۆخۆت و بۆ ئه‌و ئومه‌تانه‌ی له‌ که‌لتن له‌چای جوودی وهره‌ خواری بۆ ده‌شتایی ﴿**وَأُمَمٌ سَنَسِتْنَعُهُمْ**﴾ ئه‌و ئومه‌ت و خه‌لکانه‌یش

دوایدین، تاماوهیه که دهیان ژننین ﴿ثم یمسهم منا عذاب الیم﴾ پاشان له نیمه وه تووشی سزایه کی ئیش پیگهیه نه دهبن، نهگەر لاروو لاسار دهر بجن.

ئهم داستانە بەلگە ی راستیی قورئانە :

﴿تلك من انباء الغیب﴾ ئهم هه وال و دهنگ و باسه بۆم باسکردیت، بهشینکه له وه هواله نادیارانه ﴿نوحیها إلیک﴾ خۆمان به وه حی پیئت رادهگه یه نین - ئه ی پیغه مبهرا! ﴿ما کنت تعلمها انت ولا قومک من قبل هذا﴾ نه تو دهترانی بهرله هاتنی ئهم قورئانه توفان بووه. نه نه ته وه که یشت دهیزانی ﴿فاصبر إن العاقبة للمتقین﴾ جاتوش (ئهی پیغه مبهرا!) بهرامبه به هه موو پیشهاته کان خوراکوو به نارامبه، وهکو نووح به نارام و خوراکوو، چونکه به راستیی پاشه پوژی رووناک و. سهر فرازی بۆ خوراکوو زارانه له شیرک و تاوان.

هوودو عاد ی قهومی:

﴿والی عاد اخاهم هود﴾ بۆلای قهومی (عاد) یش (هود) برایمان نارد، واته: ههر له خویان بوو، وهکو (نوح) مان نارد له قهومه که ی خوی ﴿قال یا قوم اعبدوا الله ما لکم من إله غیره﴾ پییگوتن: ئهی هۆزو گهلم! دهبن ههر نه وخو تاكو ته نیایه بهرستن، چونکه جگه لهو هیچ په سترایکی تری راسته قینه شکنا بهم بۆتان ﴿إن انتم إلا مفترون﴾ ئیوه ههر درو هه لده بهستن له ئیدی عاکردنتان که خوا شیریکی هه بی له په رستندا، ئه گینه خوا ههر نهو تاکه خوا به یه هاو به شی نییه له په رستندا ﴿یا قوم لا اسالکم علیه اجرا﴾ ئهی هۆزی من! خو له بهرامبه رگه یاندنی بهرنامه که ی خوادا، من هیچ پاداش و کریمه کم لیقان ناوی، هه تا له سه ر شانتان سهخت بیئت ﴿إن اجری إلا علی الذی فطرنی﴾ کری و پاداشی من ههر له سه ر نهو زاته یه به دیه ی ناوم ﴿أفلا تعقلون﴾ ئاخو هوش و بیرناکه نه وه، ژیر نابن ﴿و یا قوم استغفروا ربکم﴾ ئهی خزم و گه له کهم! له په ره ر دگارتان داوی لیبوردن و پۆشینگی گوناخ بکهن ﴿ثم توبوا إلیه﴾ پاشانیش تهو به بکهن و بیته وه بۆلای ﴿یرسل السماء علیکم مدرارا﴾ ئه ویش له ئاسمانه وه به لیزمه و خورهم، بارانتان بۆ دهبارینی ﴿ویردکم قوه إلی قوتکم﴾ و هیزیکی تر ده دا به هیزو تواناتان زیاد له هیزی خۆتان که پیی بایی ببوون ﴿ولا تتولوا مجرمین﴾ وه ئیوه به تاوان پروو وهر مه چه رخیئن له وه ی بانگتان ده کهن بۆی، واته: به شکو له گوناخ وه گه ریئ و تهو به بکهن، وهکو په یامبه ر له فرموده یه که دا - ئه بو داود، ئیبن ماجه ریوا یه تی ده کهن - ده فره مو ی: ((من لزم الإستغفار جعل الله له من کل هم فرجا، ومن کل ضیق مخرجا، ورزقه من حیث لا یحتسب)). واته: ئه و که سه ی که هه می شه خوی له یاده و داوی لیبوردنی لیده کا، دلنیابی بۆ گشت خهم و خه فه تی که خوا ده رووی لیده کاته وه. وه له گشت ته نگانه یه که ده رگای خیری بۆ والا ده کاو، رزق و پۆزه کی وایده داتی، خویشی به بیریا نه یه ت.

ئاخاقتنیکی نیوان هوودو قهومه که ی:

﴿قالوا یا هود ما جئتنا ببینه﴾ وتیان: ئهی هوود! تو به لگه یه کی رو شنی وات بۆ نه هی ناوین، بییته نیشانه ی راستیت، تا ئیمه ش باوه ر بکه ین تو پیغه مبه ری خوایت ﴿وما نحن بتارکی آلهتنا عن قولک﴾ چاکیش بزانه هه رگیز ئیمه له بهر قسه ی تو واز له خواکانی خۆمان نا هینین ﴿وما نحن لک بمؤمنین﴾ و قه تیش باوه رت پیی ناکه ین، وه له سه ر قسه ی خۆیمان سوورین ﴿إن نقول إلا اعتراک بعض آلهتنا بسوء﴾ و ههر ئه مه نه ده ش ده لیین که هه ندی له خواکانمان ده ستیان ئی وه شان دویت، سه رت ئی تی که چوو، چونکه به خراپه ناویان ده به یه ت ﴿قال إنی اشهد الله﴾ هود وتی: بنگومان من خوا به شایه ت ده گرم ﴿واشهدوا انی برئ مما تشرکون﴾ و ئیوه ییش به شایه ت بن

که: بهراستی من لهو بتانه ئیوه دهیانکه نه هاو بهشی خواو ئه یانپه رستن بهری و بیزارم ^{۶۶} **من دونه فکیدونی جمیعا** بیگومانم که جگه له خوا^{۶۷} په رستنی هیچ شتیکی تر په وانییه. سا (ئیوه و بته کانتان) کو بینه وهو چهنده ده توانن نه خشه بکیشن بو له ناو بردنم **ثم لا تنظرون** له پاشانیش هیچ مه واداو مؤله تیشم مه دن ئه گهر نه توانن^{۶۸} نه و سا چاک بزائن که هیمن له وکاته یشدا من هیچ باکیکم نییه **انی توکلت علی الله ربی وربکم** چونکه بیگومان من پالم بهو خواوه داوه. که په روه ردگاری من و، ئیوه یشه. واته: هر به بریاری نهو پازیم و. متمانه شم ته نها به یارمه تی و پشتیوانی نه وه **ما من دابة الا هو اخذ بناصيتها** هیچ ده عباو ره وکه ریك نیه مه گهر خوا پیشه سه ری گرتوه. واته: هر نهو خواوه نیه تی و هه موو شتیکی به ده ست نه وه له ژیر ده سه لاتی نه ودا یه **ان ربی**

علی صراط مستقیم بهراستی په روه ردگارم له سه رهق و راسته رییه، واته: نه خشه و پلانه کانی گشت پر له دادن، ستم له کهس ناکاو. حه زده کا هه موو به ره و هه ق بین. گه لی (عاد) تیا چوو به دهر له نیمانداره کانیان:

^{۶۷} **فان تولوا فقد ابلغتمکما ارسلت به الیکم** جانه ر ئیوه له داخوازییه که م پوو وهرده چه رختین و. گوئی ناگرن بوم، وامن راسپارده ی خویم پی راگه یاندن و، نه نجای لاری بوونیشم بو روونکردنه وه **و یستخلف ربی قوما غیرکم** و په روه ردگاریشم له ناو تان ده باو له جیاتی ئیوه خه لکیکی تر داده نی که نه وان بهراستی و ئیخلاسه وه نه یه رستن **ولا تضررونه شیئا** ناشتوانن هیچ زیانیکی پی بگه یه نن **ان ربی علی کل شیء حفیظ** بهراستی په روه ردگارم پاریزه رو چاودیری هه موو شتیکه. کارو کرده و کانتان ده پاریزی و چی ئی شاروه نیه ^{۶۸} **ولما جاء امرنا** وه کاتی فه رمانمان بو له ناو بردنی هۆزه که ی عاد ده رچوو **نجینا هودا والذین آمنوا معه رحمة منا** به میهره بانیی و به زه یی خویمان (هود) و نه وانه ی له گه لیا باوهریان هینا بوو، بزگارکرد

ان نقول الا اعترک بعض الهتنا يسوع قال اني اشهد الله واشهدون اني سري ممتدركون ^{۶۶} من دونه فکیدونی جمیعا ثم لا تنظرون ^{۶۷} اني توکلت علی الله ربی وربکم ما من دابة الا هو اخذ بناصيتها ^{۶۸} ان تولوا فقد ابلغتمکما ارسلت به الیکم و یستخلف ربی قوما غیرکم ولا تضررونه شیئا ان ربی علی کل شیء حفیظ ^{۶۹} ولما جاء امرنا نجینا هودا والذین آمنوا معه رحمة منا ونجیناهم من عذاب غلیظ ^{۷۰} وتلك عاد جحدو بايات ربهم وعصوا رسله واتبعوا امر كل جبار عسیب ^{۷۱} او تسعوا فی هدی الذی لعمرة و یوم لقیمة لا یس عاد کفروا ربهم لا بعدا لعاد قوم هود ^{۷۲} و الی نمود احکم صلیح قل یقوموا عبدا لله ما لکم من الی عیزه هو انت که من الارض واستعمرکم فیها فاستغفروه ثم توبوا الیه ربی قریب نجیث ^{۷۳} قلوا یصلح قد کنت فی مرخوا قل هدا لیسان تعبد ما یعبد ابائهم و اسألنی شک من تدعون الیه ربی ^{۷۴}

ونجیناهم من عذاب غلیظ و لهوسزا هه ره سهخت و توندهش لاماندان، نه وه بوو (با) یه کی زور قورس و نه زو کمان نارده سهریان و له بنی هینان. ^{۶۹} **وتلك عاد جحدوا بايات ربهم** نه مهش به سه رهاتی هۆزه که ی عاد بوو باسکرا که به لگه و نیشانه کانی په روه ردگاری خویمان نکوولی کردو باوهریان نه هینا **وعصوا رسله** و سه ریچی و نافه رمانیان له پیغه مبه رانی خوا کرد، واته: سه ریچیان له هود وک سه ریچیان له هه موو په یامبه ران کردبی وایه **واتبعوا امر کل جبار عنید** و ه شوینی فه رمان و بریاری هه موو که سینکی زوردارو ستمه مکارو یا خیکه و تن، واته: له باتی گویریایه لییان بو پیغه مبه ران. په یروویان له سه ره کاره تاغو ته کانیان کرد! ^{۷۰} **واتبعوا فی هذه الدنيا لعنة و یوم القیامة** و هه ره له م دونیا یه دا، نه حله ت و نه فرنیان به وادادا چوو. و هه ره روژی قیامه تیش هه روا، ده سا بنوژن و بزائن چیمان به سه ره هینان؟ ^{۷۱} **الا ان عادا کفروا برهم** هوشیار بن و بزائن! که گه لی عاد به رامبه ر

بپیهروردگاریان بی و هفاو بی باوهریو کافر بوون، بویه ایان بهسره هیترای دووچار بوون **﴿الا بعدا لعاد قوم هود﴾** دهسا بیدار بن ! وه باهوژی عاد لهرحمته و بهزهیی خوا هره دور بن.
صالح و سه موودی قهومی:

﴿۱۱﴾ (إلى ثمود اخاهم صالحا) بولای هوژی (سه موود) یش (صالح) ی برایانمان نارد، که له نیوان (مه دینه) و (ته بووک) دا ده ژیان **﴿قال يا قوم اعبدوا الله مالکم من إله غیره﴾** نهویش وتی: نهی هوژی من ! ده بی ئیوه هره خوی تاک و ته نیا بپهرستن، چونکه جگه له خوی هیچ پهرستراویکی تر بههق وشایسته ی پهرستن نیه **﴿هو انشاکم من الارض﴾** چونکه هره نه وه له زهوییه ئیوه ی بپراکرد و به دی هینان **﴿واستعمرکم فیها﴾** و کردنیشی

بئاوه دانکهره وه ی زهوی، واته: ده بی زهوی به داروو درهخت و کشتوکال و... هتد ئاوه دان بکهنه وه.
﴿فاستغفروه﴾ دهسا داوای لیبوردن تیاوان و گوناچه کانتانی لی بکن، به تایبته ی بوسهرده می بت پهرستیتان **﴿ثم توبوا إلیه﴾** و پاشانیش تهوبه بکن و، به ره وه و بینه وه، واز له گشت کاریکی خراپ و، بته پهرستی بیئن **﴿ان ربی قریب مجیب﴾** بیگومان پهروردگارم له بنده کانیه وه زور نزیک و به وه لامه، کهاته صالح بوون ده بیته هوژی نه وه که خوی دلوفسان، زوو وه لامی داخواریه کانتان بداته وه، له جیگایه کی تردا بوجهخت له سه نه راستیه خوا ده فره می: (واذا سالک عبادی عنی فانی قریب اجیب دعوة الداع اذا دعان ۱۸۶/ ۲).

وتوو ویزیک له نیوان صالح و نه ته وه کهیدا:

﴿۱۲﴾ قالوا یا صالح قد کنت فینا مرجوا قبل هذا﴾ هوژه که ی له وه لامدا وتیان: نهی صالح ! به راستی تو به ره وه نه قسانه بکهیت جیی هیواو ئومیدی ئیمه بوویت، چاوهر وانبووین بیته سالارو گهره مان، که چی به قسانه

قَالَ يَقَوْمِ ارْءَوْا اَنْتُمْ اِنْ كُنْتُمْ عَلٰی بَيِّنَةٍ مِنْ رَبِّ وَاَتَنٰی مِنْهُ رَحْمَةً فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ الْاِنِّ اِنْ عَصَيْتُمْ، فَاَنْتُمْ تَدُوْنِي غَيْرَ تَخْسِرَ ۝۱۳ وَيَقَوْمِ هٰذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ اٰیَةٌ فَذُرُوْهَا تَاْكُلْ فِيْ اَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمْسُوْهَا بِسَوْءٍ فَاْخَذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيْبٌ ۝۱۴ فَعَقَرُوْهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوْا فِيْ دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ ذٰلِكَ وَعَدُ غَيْرُ مَكْذُوْبٍ ۝۱۵ فَلَمَّا جَاءَ اَمْرُنَا بَنٰی صَالِحًا وَاَلَّذِيْنَ اٰمَنُوْا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِّنَّا وَمِنْ خِزْيِ يَوْمِذٍ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيْزُ ۝۱۶ وَالَّذِيْنَ ظَلَمُوْا الصَّيْحَةَ فَاصْبَحُوْا فِيْ دِيَارِهِمْ جَثِيْمٍ ۝۱۷ كَاَنْ لَّمْ يَغْنَوْا فِيْهَا اَلَا اِنَّ ثَمُوْدَ كَفَرُوْا رَبَّهُمْ اَلَا بَعْدُ ۝۱۸ لَثَمُوْدَ ۝۱۹ وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا اِِبْرٰهِيْمَ بِالْبَشْرٰی قَالُوْا سَلٰمًا قَالِ سَلٰمٌ فَمَا لَبِثَ اَنْ جَاءَ بِعِجْلِ حَبِيْذٍ ۝۲۰ فَاَمَّا رَا اٰیٰتِهِمْ لَا يَقُوْلُوْنَ اِلٰهَ اِنَّا نَكْفُرُهُمْ وَاَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوْا لَا تَخَفْ اِنَّا اَرْسَلْنَا اِلَيْكَ قَوْمَ لُوْطٍ ۝۲۱ وَاَمَّا رَبُّهٗ فَاقِيْمَهُ فَصَحَّكَتْ فَبَشَّرْنَاهَا بِاسْحٰقَ وَمِنْ وَّرَآءِ اِسْحٰقَ يَعْقُوْبَ ۝۲۲

بی هیوات کردین **﴿انتھانا ان نعبد ما یعبد آباؤنا﴾** نایا له پهرستنی پهرستراوه کانی باو بپیرانمان ریمان لیده گریت ؟ **﴿واننا لفی شک مما تدعونا الیه مریب﴾** وه به راستی ئیمه بهرامبر نهوخوایه بانگمان ده کهیت بیپهرستین بهگومان و دوو دلین **﴿۱۳﴾ قال یا قوم ازایتم ان کنت علی بینة من ربی﴾** صالح پهامبر وتی: نهی گهلی من ! نه برینیتان به لگه یه کی بوون و ناشکرام هیناو له لای پهروردگارمه وه **﴿واتانی منه رحمة﴾** پهحمته و پیغه مبه ریتی پیبه خشم، نایا پاش نه وه ده توانم سه ریچی له فرمانی بکه ؟ **﴿فمن ینصرنی من الله ان عصيته﴾** نه گهر نافهرمانیم کرد، کی هیه - بتوانی له بهرامبر سزای خواوه - هاوکاری و کومه کیم بکاو له سزای لام بدات ؟ **﴿فما تزدوننی غیر تخسیر﴾** دلنیا بن (به مه لوئسته تانه وه) جگه له زیان، هیچ شتی بومن زیاد ناکه **﴿۱۴﴾ ویا قوم﴾** نهی خزم و هوژی من ! **﴿هذه ناقة الله لکم آیه﴾** نه وه و شتریه خوٲان داواتانکرد، خوی گهره به فرمانی خوی

لەبەردە رەق و تەقەكە بەدییەنناو كەردییە بەلگەيەكى گەرەو مەزن بۆتان ، لەسەر راستى پىغەمبەرىتى من ﴿فذرهما
 تاكل فى ارض الله﴾ دەسا لىگەرېن با لەو ئەرەزى خوا بۆ خۆى بخاواو بىلەومرې ﴿ولا تمسوها بسوء﴾ و بەننازى
 خراپەو دەستى بۆمەبەن و ئازارى مەدەن ﴿فياخذكم عذاب قريب﴾ ئەگىنا سزايەكى نزيك ئەتانگىرى و دووچار دەبەن
 ﴿فمقرهما﴾ كەچى - صالحيان بە درۆزن زانىى و ، ھەر چوار پەلى و شترەكەيان شكاندو لەت و پەتيان كەرد و
 گوشتەكەيان دابەشكرد ! ﴿فقال تمتعوا فى داركم ثلاثة ايام﴾ ئىنجا صالح پىگوتن : تەمەنى درىژتان تەنھا سى
 رۆژىكە ، جالەو خانووبەرەى خۆتانەدا ئەوماوئە بۆخۆتان بژىن و رابوېرن ، تازەنگى خەتەرى سزاكەتان بۆدى ﴿ذلك
 وعد غير مكذوب﴾ ئەومەرەشەو بەلئىنى خوايە ، راستەو درۆ نىيە ، واتە : كەسىك نىيە بتوانى بەدرۆى بخاتەو ﴿
 فلما جاء امرنا﴾ ئىنجا كە لەكاتى ديارىركراوى خۆيدا فەرمانەكەمان بۆ سزايان ھات ﴿نجينا صالحا والذير امنوا
 معه برحمة منا﴾ صالح و ئەوانەى باومەريان ھىنابوو پىنى ، بەمىھەرەبانى و بەزەبىيەكى تايبەتى خۇمان رزگارمانكەردن
 لە تياچوون ﴿ومن خزي يومئذ﴾ وە لەپەستى ئەو رۆژە پەناماندان ﴿ان ربك هو القوى العزيز﴾ بەراستى
 پەرەردگارت تەنھا بۆخۆى زۆر بەھىژو زال و بە توانايە ﴿واخذ الذين ظلموا الصيحة﴾ وە بۆ رۆژى چوارەم -
 ئەوانەيان ستميانكەردبوو - نەعرەتەو دەنگىكى بەھەبىت (بومەلەرزە ، شرىخەو بروسكە) گرتنى ، لەئەنجامى ئەودا
 شارەكەيان ژىرەو ژور بوو ﴿فاصبحوا فى ديارهم جاثمين﴾ ئىتر ھەموو لەخانوو و شۆينەكانى خۆياندا دەمەو پوو
 كەوتن و مردن ﴿كان لم يغنوا فيها﴾ دەتگوت لەو ولاتەدا رۆژى نەژيان و نەبوون ﴿الا ان ثمود كفروا ربهم﴾
 بزەنن كە بىگومان ھۆزەكەى (سەموود) بى باومەرەو بى وەفاو سىپلە بوون بەپەرەردگاريان ، بۆيە ئەويش وای
 بەسەرھىنان ﴿الا بعدا لثمود﴾ بىذارىن ! بىرارى دوورى بۆگەلى سەموود لە بەزەبى خوا درا .

فرىشتە مژدەى ئىسحاق و ياقوب دەدەنە ئىبراھىم :

﴿لقد جاءت رسلنا ابراهيم بالبشرى﴾ بى سۆ فرىشتە راسپاردەو رەوانەكراوەكانمان بەمژدەو ھاتنە لاى
 ئىبراھىم و ، مەزگىنيان بە (ئىسحاق) ى كورپى دايەو ﴿قالوا سلاما﴾ وتيان سلاوى بۆ ئىبراھىم ﴿قال سلام﴾ ئەويش
 وتى : ئىوھىش بەھەمىشە سلاوتان لىبى ﴿فما لبث ان جاء بعجل حنيز﴾ جادواى بەخىرھاتنيان زوو چوو گوشتى
 گوئلىكىكى بىژاوى بۆ ھىنان و لەبەردەميان دايناو فەرمووى لىكەردن ﴿فلما رأى ايديهم لا تصل اليه﴾ ئىنجا
 كەدىتى دەستى بۆ نابەن و لىيناخۆن ﴿نكروهم﴾ پىيناخۆشبوو و بە نادۆس و ناحەز كەوتنە بەرچاوى ﴿واوجس
 منهم خيفة﴾ و لىيان ترساو گومانى خراپى لىكەردن ﴿قالوا لا تخف﴾ فرىشتەكانىش ھەستيان پىكەردو پىيان وت :
 ھەترسە ﴿انا ارسلنا الى قوم لوط﴾ بىگومان ئىمە فرىشتەين وئىردراوين بۆلاى ھۆزى (لووط) لەناويان بەرىن ﴿
 وامراته قائمة فضحكت﴾ و ژەكەى (ئىبراھىم) - كە لەپشتى پەردەو ھەستابوو و گوئى لەمەزگىنيەكەو بوو -
 لەخۆشيا پىكەنى ، وەكو دەفەرەموى : ﴿فبشرناها باسحاق﴾ ئىنجا ئىمەش لەسەر زمانى فرىشتەكان مژدەمان پىدا
 بەكۆرەك بەناوى ئىسحاق ، شياوى باسىشە زۆر پىرو بەتەمەن بوو ، مندالىشى نەدەبوو ﴿ومن وراء اسحاق يعقوب﴾
 و لەپاش (ئىسحاق) ىش ، مەزگىنيان بە (يەعقوب) ى كۆرەزى دايە ، واتە : ئىسحاقىش كۆرەكى ئەبى و ناوى
 يەعقوب دەبى ﴿قالت يا ويلتى انا وانا عجوز﴾ خىزانى ئىبراھىم بەسەر سورمانىكەو وتى : ئەى رۆا من مندالم
 ئەبىت وەمن پىرەژنىكم ؟ ﴿وهذا بعلى شيخا﴾ و ئەمەيش مەردەكەمە ، پىرەمىزدىكەو ، زۆرىش بەسالاچووہ ﴿ان هذا
 لشئ عجيب﴾ بەراستى ئەمە بۆ من رووداوىكى سەيروو سەمەرەيە ! ﴿قالوا اتعجبين من امر الله﴾ فرىشتەكان
 وتيان : ئەو لەكارى خوا سەرسام دەبىت ؟ ﴿رحمة الله وبركاته عليكم اهل البيت﴾ رەھمەت و بەرەكەتى خواتان

له سهر بیت نهی خانه وادهی مائی ئیبراهیم! **﴿اِنَّ حَمِیدَ مَجِید﴾** به راستیی نه وخوایه هه میشه سوپاسگوزاری شکوواره . چونکه نازو نیعمه ته کانی نه وهنده زوئن له نه ژمارنایه ن. له (بوخاریی) و (موسلیم) دا هاتوو هه : باوه پردار هکان به پیغه مبهریان **﴿﴾** گوت: (وقد علمنا السلام علیک، فکیف الصلاة علیک یارسول الله ؟ قال: ((قولوا: اللهم صل علی محمد، وعلی آل محمد. کما صلیت علی ابراهیم و آل ابراهیم، وبارک علی محمد وعلی آل محمد، کما بارکت علی ابراهیم . انک حمید مجید)) واته: ده زانین چوئن دروودو سلاوت بۆ بنییرین، به لām نازانین چوئن سه له واتت لیبدیهین ؟ نه ویش فهرمووی: بلین: (اللهم صل...) قادی... / فتح الباری: ۶/۶۹ و مسلم: ۳۰۵/۱.

ئیبراهیم سکالا بۆ هۆزه کهی لووت دهکا:

﴿۱﴾ فلما ذهب عن ابراهیم الروح﴾ چاکه نه و ترس و

بیمه له دلی (ئیبراهیم) ده رچوو و هیور بوویه وه **﴿وجاءته البشری﴾** و مرگینه کهی بو هات، واته: مرگینی به نیسحاق و یاقوب **﴿یجادلنا فی قوم لوط﴾** که وه ته موجداه له و سکالا سه باره ت به له ناو بردنی هۆزی (لووط) به مه به سستی دواخستنی سزاکه یان. تا به شکو بۆ دواپی به روا بیخن. **رافقه کهرانی قورنان ده لین** نه وکاته که فریشته کان هاتن و گوتیان: (انا مهلکوا اهل هذه القرية) واته: ئیمه ده مانه وی خه لکی نه م گونده یه قریکه یان، ئیبراهیم پییگوتن: نهی نه گهر په نجا موسلمانیشی تیدایت؟ ئیه وه هر له ناویان ده به ن؟ وتیان: نه خیر، وتی: نهی چل؟ گوتیان: نه خیر. هر به و پییه له گه لیان چوو مه تا وتی: باشه! نهی نه گهر یه ک موسلمان ه بیت؟ وتیان: نه خیر، ئیبراهیم وتی: (ان فیها لوطا) واته: ده خو (لووط) ی تیدایه ! **﴿۲﴾ ان ابراهیم لحلیم** **﴿اواه منیب﴾** به راستیی ئیبراهیم پیایوکی به حه وه سه له و له سهر خو غه مخوارو، زور ته وه به کارو گه راویه بۆلای خوا **﴿۳﴾ یا ابراهیم اعرض عن هذا﴾** فریشته کان وتیان:

قَالَتِ بَنُو لَیْثَ ءَالِدُ وَاَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْحًا اِنَّ هَدَ لَشَیْءٌ عَجِیْبٌ ﴿۷۶﴾ قَالُوْا اَنْتَ جَیْنٌ مِّنْ اَمْرِ اللّٰهِ رَحِمْتَ اللّٰهُ وَبَرَکَتُهُ عَلَیْکُمْ اَهْلَ الْبَیْتِ اِنَّهُ حَمِیدٌ مُّجِیدٌ ﴿۷۷﴾ فَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ اِبْرٰهٖمَ الرُّوْحُ وَجَآءَتْهُ الْبَشَرٰی یُخَدِّرُنَا فِی قَوْمِ لُوطٍ ﴿۷۸﴾ اِنَّ اِبْرٰهٖمَ لَحَلِیْمٌ اَوْهٌ مُّنِیْبٌ ﴿۷۹﴾ یٰۤاِبْرٰهٖمُ اَعْرِضْ عَنِ هٰذَا اِنَّهٗ فَدَجَءٌ اَمْرٌ رَّیْکَ وَاِنَّهُمْ اَتٰهُمْ عَذَابٌ غَیْرُ مَزْدُوْدٍ ﴿۸۰﴾ وَلَمَّا جَآءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سَیِّءٌ بِهٖمْ وَصَاقَ بِهِمْ دَرْعًا وَقَالَ هٰذَا یَوْمٌ عَصِیْبٌ ﴿۸۱﴾ وَجَآءَتْهُمُ رَّهْمُهُمْ یُهْرَعُونَ اِلَیْهِمْ قَبْلَ کَاوَا یَعْمَلُونَ السَّیِّئَاتِ قَالَ یَقُوْمُ هٰؤُلَاءِ سَاقِی هٰذَا اَظْهَرُ لَکُمْ فَاَتَقُوا اللّٰهَ وَلَا تَخْزَوْنَ فِی صَیْحِ الْاَیْسِ مِنْکُمْ رَّحُلٌ رَّشِیْدٌ ﴿۸۲﴾ قَالُوْا لَقَدْ عَلِمْتَ مَا لَنَا فِی بَنَاتِکَ مِنْ حَقٍّ وَاِنَّکَ لَلْعٰوِلُ مَا تَرٰی ﴿۸۳﴾ قَالَ لَئِنْ لِّیْ بِکُمْ قُوَّةٌ اَوْ اَوْیَ اِلٰی رُکِّ شَدِیْدٍ ﴿۸۴﴾ اَقَالُوْا یَلُوْطُ اِنَّا رُسُلُ رَبِّکَ لَنْ یَصِلُوْا اِلَیْکَ فَاَسْرِ بِاَهْلِکَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّیْلِ وَلَا یَلْمِیْتْ مِنْکُمْ اَحَدٌ اِلَّا اَمْرًا نَّکَ اِنَّهٗ مُصِیْبٌ بِمَا اَصَابَکُمْ اِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ اَلَیْسَ الصُّبْحُ بِقَرِیْبٍ ﴿۸۵﴾

ئیبراهیم! تو له مه وازی نه وه، له باره ی قه وه کهی (لووط) به هچ مه لی **﴿اِنَّه قد جاء امر ربک﴾** بیگومان به ریارو فرمانی په روه ردگارت به راوه ته وه و هاتوو بۆ له ناو بردنیان **﴿وانهم اتیهم عذاب غیر مردود﴾** وه ته نکید سزایه کی نه گێر په راوه یان بۆ هه یه.

فریشته دینه لای لووت:

جا لی ره دا په رده به سهر دیمه نه کهی ئیبراهیم و خیزانه کهی داده داته وه و ده گه ریته وه سه به سه کهی لووط و ده فهرمو ی: **﴿۱﴾ ولما جاءت رسلنا لوطا﴾** هر که شانده (فریشته) که مان لای (ئیبراهیم) هه لسان و، هاتنه لای لووط **﴿سی بهم وضاق بهم ذرعا﴾** پییان زور ناره حه ت و دلته نگ و په ریشان بوو، چونکه له سیمای چهند لایوکی جوان چاک و جه هیلدا هاتبوون، نه میش ترسا له هۆزه کهی خو ی بن و بۆ نه وکاره درنو و قیزه ونه هاتن و. میوانه کانی بن

رئزو بئی حورمەت بکەن!! **﴿وقال هذا يوم عصيب﴾** بۆیە لەدانی خۆیدا گوئی: ئای! چ رۆژیکی زۆر نارهەت و سەختە ئەمڕۆ، ئەمە هەر ئەورۆژەیه من لێیدەترسام ^{۷۸} **﴿وجاء قوم يهرعون إليه﴾** وە قەومەکەى هەر بەیستی هاتنى میوانەکان زۆر بەپەلەو بێشەرمانە خۆیان کوتا بۆمالی لووط و زانییان میوانی هەیه!! **﴿ومن قبل كانوا يعملون السيئات﴾** خۆ پێشتریش هەر خەریکی کاری دزیوی خراب و بەدفعەر بوون. سروشتی راستەقینەى مەروڤییان هەلۆهشابوو، بۆیە لەباتی چوونە لای ژنان دەچوونە لای نێرینە!! جابۆ ئەوە بیان هیئتەو سەرباری راستی ژیان دەفەرموی: **﴿قال يا قوم هؤلاء بناتي من اظهر لكم﴾** جا کە ئەودیمەنە ئابروو بەرەیهى دیت و، بۆ ئەوەیش دەست درێژی نەکرتە سەر میوانەکانی، وتی: ئەى قەوم و گەلى من! ئەمە کێژەکانم - لەرووی شەرەو - پاکترو چاکترن، ماریان دەکەم بۆتان ئەگەر واز لەمیوانەکانم بێنن **﴿فاتقوا الله﴾** جا لەخوا بترسن و دەس لەهوکارە نابەجێیە بکێشنەو **﴿ولا تخزوني في ضيقي﴾** و لای میوانەکانم شەرەزارو پوو زەردم مەکەن و ئابرووم مەبەن **﴿اليس منكم رجل رشيد﴾** ناخۆ پیاویکی سەلاریان تیدا نەبێت، فەرمان بەچاکە بدات، رى لەخراپە بگرت ^{۷۹} **﴿قالوا لقد علمت ما لنا في بناتك من حق﴾** ئەوانیش وتیان: بەراستی خۆت دەزانی کە: ئێمە هیچ مەیل و ئارەزوویەکی کچانی تۆمان نییە **﴿وانك لتعلم ما نريد﴾** و بۆ خۆشت دەزانی چیمان دەوێت.

لووط ئاوات بۆ هیژ دەخوازی:

^{۸۰} **﴿قال لو ان لي بكم قوة﴾** لووط وتی: ئەگەر لەبەرامبەر ئێووە هیژیکم دەبوو. دەمزانی چیمەکرد (ئێین عباس) ئەلى: واتە: خۆزگە چەند کۆرکی زیرەك و زرنگم دەبوون **﴿او آوى إلى ركن شديد﴾** وە یان پەنایەکی خاوەن دەسەلاتی بە نامووس و لێهاتووم دەستەدەهەت و بەرگری لێدەکردم ئەوسا ئەوکاتە، ئێو نەتان دەتوانی ئابو شێوێه بێنە سەرمیوانم. واتە: ئەى کاش! عەشرەت و هۆزو خێلیکی بەهیزی وام دەبوو **﴿قالوا يالوط انا رسل ربك﴾** فریشتەکانیش کەدیتیان بەوجۆرە بەرهوانی لەمیوانەکانی دەکاو. خەفەتبارە بۆیان، وتیان: ئەى لووت! بەراستی ئێمە فریشتەى خواوەندى تۆین و نێردراوینە لای تۆ **﴿لن يصلوا إليك﴾** دانیابە هەرگیز ئەو بەدکارانە ناتوانن دەستی ناپاکیان بگەینەن تۆ بەدەستدریژی بۆ میوانەکانت **﴿فأسر باهلك بقطع من الليل﴾** جا تۆ لەگەڵ خانەوادەکەت بەشێکی زۆری شو بمانی دەرچن **﴿ولا يلفت منكم احد إلا امراتك﴾** و ژنەکەت نەبى هیچ کەستان بەرمو دوا لانهکاتەو **﴿إنه يصيبها ما اصابهم﴾** چونکە هەرچی تووشی ئەوخەلکە لاسارە دەبى، دانیابە تووشی ئەویش دەبى، ئەو دەچیت لووط کەمى پەلەى بووینت. بۆیەخوای گەرە فەرمووی: **﴿إن موعدهم الصبح﴾** بێگومان کاتی سزاکیان دەمى بەیانە **﴿اليس الصبح بقريب﴾** مەگەر دەمى بەیان نزیک نییە؟

گوندەکانى قەومى لووط سەروەنخوون بوون:

^{۸۲} **﴿فلما جاء امرنا جعلنا عليها سافلها﴾** چاکە لەکاتی خۆیدا فەرمانەکەمان گەشت بۆ تیاچوونیان، شارو گوندە کانیانمان ژێرو ژوورکرد، واتە: لەبنمان مینان و، سەرو خواربوون **﴿وامطرنا عليهم حجارة من سجيل منضود﴾** و بەقوڕی سوورەو کراوی رەقى - چین لەسەر چین - وەك بەردە گل بەردە بارانمان کردن و دەرئەنجام خانوو و بەرەکیان بوو بەدریایەکی تال و تفت و، ئاوەکەشى کەلکی هیچ شتیکی نەما، پاشان بەدریای مردوو (البحر الميت) و بەدریایەى لووت (بحيرة لوط) ناو بانگی دەرکرد ^{۸۳} **﴿مسومة عند ربك﴾** بەردەکانیش هەریەکە لای پەرەردگارت ناوونیشانی ئەو کەسەى بۆ دیاری کراو بوو، لێى بدات **﴿وماهى من الظالمين ببعيد﴾** خۆ ئەو ناوچە و لاتە وێرانکراوە لەستەمکارانى قورەیشەو دەور نییە. بۆعیرەت وەرگرتن، بەلکو زۆر جارانیشت بەلایا

تیده پهن، و اچاکه بویان غیره تی لی وەرگرن. یان ده لئین: به لای به سهرهاتی ئاوا سه بارهت به سته مکاران هیچ دور نییه، واته: گشت سته مکاریکی لهوچه شنه به لای ئاوا ی پر به بالایه. (ئهبو داود و تیرمزی و ئیین ماجة) له (ئیین عه عباس) ئهم فرمودیه دههین: ((من وجدتموه يعمل عمل قوم لوط فاقتلوا الفاعل والمفعول به)). واته: هر که سیکتان دیت کاری گهلی لوطی ده کرد، ههردووکیان - بکهر کار له گهل کراو - بکوژن. بویه پیشهوا شافیعی له فرمودیه کیاو دهسته یه که له زانایانیش نه لئین: بکهر که (هر که سی ببی ده کوژی، واته: ژندار بی، یان نا. (ئهبو حه نیفه) یش ده لی: ده بی (فاعل) به که له شاخیکی بهرزه وه بخریته خواره وه پاشانیش بهرده باران بکری، وهکو گه له که ی لوط بهرده باران کرا.

شوعه یب نیردا بۆ مه دینه!

﴿وَالِی مَدِیْنِ احْمَامَ شَعِیْبًا﴾ بۆلای خه لکی (مه دینه) یش بر او که سی خویان، (شوعه یب) مان به پیغه مبه ریتی نارد. (مه دینه) ده که ویتته سنووری حیجان، له ولایشه وه هاو سنووری شامه ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: ئهی گهلی من! هر به گوئی خوا بکه ن و، به ته نیا هه نه ویش بهه رستن، غهیری ئهو خواجه کی تر شیایوی بهه رستن بی، جا له گهل ئه وه شدا ئهو قومه کافرو خوا نه ناسبوون، بویه فرمووی: ﴿وَلَا تَقْصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ﴾ وریابن! له کیشانه و پیوانه دا که م و کوپتی مه که ن، واته: له مامه له دا خه لکی مه خه له تینن ﴿إِنِّي أراکم بخیر﴾ چونکه ده تانینم له خوشگوزه رانی و، ده سه لات و مال و سامانیکی زۆردان، چ پیویستان به خه له تاندنی مه رد نه؟ ﴿إِنِّي آحاف علیکم عذاب یوم محیط﴾ وه به راستیی من له سه رتان ده ترسم سزای پوژیکی گشتگیرتان ئه وه ببیت ئهر له فرمانم ده رچن ﴿وِیَا قَوْمِ اوفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ ئهی هۆزو نه ته وه ی من!

﴿وَالِی مَدِیْنِ احْمَامَ شَعِیْبًا﴾ بۆلای خه لکی (مه دینه) یش بر او که سی خویان، (شوعه یب) مان به پیغه مبه ریتی نارد. (مه دینه) ده که ویتته سنووری حیجان، له ولایشه وه هاو سنووری شامه ﴿قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ﴾ وتی: ئهی گهلی من! هر به گوئی خوا بکه ن و، به ته نیا هه نه ویش بهه رستن، غهیری ئهو خواجه کی تر شیایوی بهه رستن بی، جا له گهل ئه وه شدا ئهو قومه کافرو خوا نه ناسبوون، بویه فرمووی: ﴿وَلَا تَقْصُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ وریابن! له کیشانه و پیوانه دا که م و کوپتی مه که ن، واته: له مامه له دا خه لکی مه خه له تینن ﴿إِنِّي أراکم بخیر﴾ چونکه ده تانینم له خوشگوزه رانی و، ده سه لات و مال و سامانیکی زۆردان، چ پیویستان به خه له تاندنی مه رد نه؟ ﴿إِنِّي آحاف علیکم عذاب یوم محیط﴾ وه به راستیی من له سه رتان ده ترسم سزای پوژیکی گشتگیرتان ئه وه ببیت ئهر له فرمانم ده رچن ﴿وِیَا قَوْمِ اوفُوا الْمِكْيَالَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ﴾ ئهی هۆزو نه ته وه ی من!

بایوانه و کیشانه تان تیرو ته و او و دادگه رانه بی ﴿وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْیَاءَهُمْ﴾ شتوومه کی خه لکی که م نرخ دامه نین و مه یان خه له تینن ﴿وَلَا تَعْتُوا فِی الْأَرْضِ مَفْسِدِیْنَ﴾ له ولایتیشدا هه سادو خراپه کاری بی بلاومه که نه وه، واته: ته رازوو بازویش به شیکه له هه سادو کاری گهنده لیی له ولادتدا ﴿بَقِیةُ اللَّهِ خَیْرٌ لَّكُمْ إِن کُنْتُمْ مُؤْمِنِیْنَ﴾ رسق و پوژی و قازانجیک که خوا بن ته رازوو بازوو بۆتان دیلیته وه چاکتره، له و سامانه ی که به خیانه ت و ته رازوو بازوو وه ری ده گرن، ئهر به رواتان هه بی ﴿وَمَا أَنَا عَلَیْکُمْ بِحَفِیْظٍ﴾ و خو منیش بهه رامبه ر به و کیشانه و پیوانه ئیوه ده یکه ن، پارێزه رو بهه رپرسنیم، چونکه من ته نها نامۆزگارم و حه ق و راستیی پاده گیه نه م، ئیتر تاوان و گوناچه که ی بۆ خو تانه.

وہ لای مہدیہن بؤ شوعہیب ناشایستہ بوو:

﴿^{۸۷} قَالُوا يَا شُعَيْبُ خَلِّكَ هَكَاهُ وَتِيَان: شَعْرَى شُوعَهَيْب !﴾ (اصلاک تَامَرک ان نَتَرک مَا یَعْبُدُ آبَاؤُنَا) نایا نویرژہکەت فەرمانت پی دەکا کہ: ئیمە لەپەرستنی ئەو پەرستراوانە باوو باپرانمان ئەیانپەرستن دەست ھەلگرین ۱؟ (شوعەیب) ﴿﴾ پیاویکی زۆر نویرژ خوین و عابید بوو، بۆیە ئەوانیش گوئیان: مەر نویرژەکەت ھانی ئەوکارەت دەدا ؟ ﴿﴾ (وَإِنْ نَفَعَلْ فِي أَمْوَالِنَا مَنَاشَاءَ) یان ریمان لیگریست کہ بەنارەزووی خویمان چیمان بویت لەمال و سامانەکەماندا ئەنجامی بدەین ؟ واتە: ئەتەوی لەتەرازووی بازیری ریمان لیگریست؟ ﴿﴾ (إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ) ئەوجا بەگالتەوہ پێیان وت: خۆتۆ-بەلای خۆتەوہ-پیاویکی ھێمن و لەسەر خۆو فامیدەو سەلاریت !! چۆن فەرمانمانی پی دەکەیت ۱؟ ﴿﴾ (قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيْنَةٍ مِنْ

رَبِّی) شوعەیب وتی: ئەی قوم و گەلەکەم ! باشە ئەگەر من بەلگەیەکی ناشکراو روونم لەلای پەرورەدگارمەوہ بۆھێنان (وَرِزْقَنِي مِنْهُ رِزْقًا حَسَنًا) و رزق و پۆزییەکی چاک و ھەلای پێدایم، یان پەیا مەسریتی پی بەخشیم، چ عەیبەییەکی تێدایە، کەمن داوای ئیسلأح و چاکسازی لەناو ئێوہدا بکەم، نەھێلم یەکتری بخەلەتین ؟ ﴿﴾ (وَمَا أَرِيدُ أَنْ أَخَالِفَکُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَاکُمْ عَنْهُ) ناشمەوی شتی لە ئێوہ قەدەغە بکەم و، بۆخۆم بیکەم. ﴿﴾ (إِنْ أَرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ) ھەتا بشتوانم ھەر چاکسازی و، رێک و پێک کرنی حالی ئێوہم دەویت، ئەمەوی ئێوہ دەسپاک و دادگەرین. ﴿﴾ (وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ) خۆ تەوفیق و دۆزینەوہی ریی راست و ھیدایەتیشم تەنھا بەخوایە ﴿﴾ (عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أَنِيبُ) پشتم بەو بەستووہ و ھەر بۆلای ئەویش دەگەریمەوہ ﴿﴾ (وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي) ئەی خزم و گەلی من! دەخیلتانم ناکۆکی و دژایەتیتان بەرامبەر بەمن ھەلەتان نەنیت بۆ سوور بوونتان لەسەر بی بڕوایی ﴿﴾ (أَنْ يَصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ

وَيَقَوْمٌ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَنْ يُصِيبَكُمْ مِثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمُ نُوحٍ أَقَوْمٌ هُودٌ أَقَوْمٌ صَالِحٌ وَمَا قَوْمٌ لَوْطٌ مِنْكُمْ يَبْعِدُ ﴿٨٨﴾ وَاسْتَغْفِرُكُمْ وَأَرْبُكُم ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ إِنْ رَبِّ رَحِيمٌ وَدُودٌ ﴿٩٠﴾ قَالُوا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِمَّا نَقُولُ وَإِنَّا لَنَرُّكَ فِيْنَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنتَ عَلَيْنَا بِعَزِيزٍ ﴿٩١﴾ قَالَ يَقَوْمِ أَرْهَطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنْ اللَّهِ وَآخِذْكُمْ وَرَأَىٰ كُمْ ظَهْرًا إِنَّ رَبِّي يَمَّا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ﴿٩٢﴾ وَيَقَوْمِ أَعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَانَتِكُمْ إِنْ عَجِلْ سَوْفَ تَعْمَلُونَ مِنْ بَآئِهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَمَنْ هُوَ كَذِبٌ وَأَرْتَقِبُوا إِلَيَّ مَعَكُمْ رَقِيبٌ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا شُعَيْبًا وَآلِدَيْنَا أَمْوَالَهُمْ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَأَخَذَتِ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّخْرَةَ فَصَبَّحُوا فِي دِرَاهِمِ جَشَمِينَ ﴿٩٤﴾ كَانُوا يَرْغَبُونَ فِيهَا الْأَبْعَدُ الْمَدِينِ كَمَا بَعْدَتْ لَكُمْ دُورُكُمْ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ ﴿٩٦﴾ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاتَّبَعُوهُ أَقْرَبُ عَوْنٍ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ ﴿٩٧﴾

قَوْمِ هُودٍ أَوْ قَوْمِ صَالِحٍ) کە بەو ھۆیەوہ دوچاری ئەو بەلایە بین کە: دووچاری گەلی نوح و گەلی ھودو گەلی صالح بوو ﴿﴾ (وَمَا قَوْمِ لَوْطٍ مِنْكُمْ بَعِيدٌ) خۆ بەسەرھاتی ھۆزەکە (لِووط) یش لەئێوہوہ دووریکی وا نییە، دەشزانن چیمان بەسەر ھێنان، دەسا ئێتر ھەقە نامۆژگاری وەرگرن، بۆ ئەوہی دووچاری ئەو بەلایە ئەوان نەبن ﴿﴾ (وَاسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا إِلَيْهِ) وە لەپەرورەدگارتان بخوازن لیتان ببوریت، پاشانیش تەوبەیی لابکەن و بچنەوہ بۆلای ﴿﴾ (إِنْ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ) بەراستی پەرورەدگارم بەرامبەر تەوبەکاران زۆر دلآواو میبەرھان و بەبەزەیی یە، زۆریش پیی پێخۆشە.

بۇپاراستنى ھەق ھىزو دەسلەت پىنويستە:

﴿ **قالوا يا شعيب ما نفعك كثيرا مما تقول** ﴾ ئەر ئالە بارانە لەو دەلامدا وتیان: شوعەیب! ئیمە لەزۆریکی قسە کانت تیناگەین! دیارە بەگالتەو بەلاقرتیی ئەوقسە دەکەن. چونکە ناگونجی (شوعەیب) یکی پیغەمبەر نەزانی چۆن وتاریان بۇ بداو تییان بگەیهنی. کە لە (ئەسەر) دا ھاتوو دەلیت: (شعيب خطيب الانبياء) واتە: (شوعەیب) ۱۱ دواندەر و خەتیبی پیغەمبەرەکانە، ھەر وەک ئیمامی (سەوری) یش ھەمان قسە دەکا: ﴿ **وانا لنراك فينا ضعيفا** ﴾ وە بىگومان لەناو خۆشماندا بەمروقیکی لاوازو. کەم وزەو کەم سیاسەتت دەزانین ﴿ **ولولا رهطك لرجمناك** ﴾ ئەر لەبەر دەستەو بەستەکەشت نەبا، ئیستە بەردە بارانمان دەکردیت و ئەمانکوشتیت ﴿ **وما انت علينا بعزیز** ﴾ خۆلای ئیمەیش تۆ خاوەن تواناو بەدەسلەت نیت ﴿ **قال يا قوم ارمطى اعز عليكم من الله** ﴾ شوعەیب وتی: ئەى ھۆزو گەلى من! ناخۆ دەستەو کۆمەل و عەشیرەتەکەمتان لەخوا لا بەتواناو بەدەسلەت ترە. وا لەخوا شەرم ناکەن و، لەعەشیرەتەکەم شەرم دەکەن و دەترسن ﴿ **واتخذتموه ورامکم ظهريا** ﴾ و خواتان پشتگوێ خستوو و بەفرمانی ئەر کار ناکەن! ﴿ **ان ربى بما تعملون محيط** ﴾ بەراستی پەروردگارم بەو کوفرو تاوانە ئیو دەیکەن بەناگا و زانیو، ھیچ شتیکی لیگوم نابیت.

شوعەیب ھەرشە لە قەومەکەى دەکا:

﴿ **ويا قوم اعملوا على مكانتکم انى عامل** ﴾ ئەى خزم و گەلى من! ھەر بەوشیو کارتەن دەکرد. بیکەن و دریغی مەکەن. بەراستی و امنیش سوورم لەسەر ئەنجامدانى کارى خۆم ﴿ **سوف تعلمون من ياتيه عذاب يخزيه** ﴾ لەمەولاش ئەزانن کى سزایەکی بۆ دیت و ریسوای دەکات ﴿ **ومن هو کاذب** ﴾ و کیش درۆزن دەردەچى ئیو. یان ئیمە؟ ﴿ **وارتقبوا انى معکم رقيب** ﴾ دەئێو چاوەروانى سزاو جەزەبە بن، بەراستی و امنیش لەگەل ئیو چاوەروانى سەرکەوتن دەب. ﴿ **ولما جاء امرنا** ﴾ و کاتى کەفرمانى ئیمە ھات بۆ سزادانیان ﴿ **نجينا شعيبا والذين آمنوا معه برحمة منا** ﴾ بەبەزەیی و دلۆقانی خۆمان. شوعەیب و ئەوانەى پڕوایان پى ھینابوو پزگارمان کردن ﴿ **واخذت الذين ظلموا الصيحة** ﴾ و تاوانبارو ستەمکارەکانیشمان بەدەنگ و شریخە مەزن گرت ﴿ **فاصبحو فى ديارهم جاثين** ﴾ و ئینجا لەشوینەکانى خۆیاندا ھەموو دەموو پوو کەوتن و مردن ﴿ **کان لم یغنوا فيها** ﴾ بەشیوہەک، دەتگوت ھەرگیز لەوئ نیشتەجى نەبوون و نەژیاون ﴿ **الا بعدا لمدین** ﴾ بیدار بن! یاخوا خەلکی (مەدیەن) لەبەزەیی خواو دەورین ﴿ **کما بعدت ثمود** ﴾ ھەر وەکو گەلى (سەموود) تیاچوون و دوورکەوتنەو لەبەزەیی و سۆزی خوا.

سەرگۆزەشتەى موسا و فیرعەون:

﴿ **ولقد ارسلنا موسى باياتنا و سلطان مبین** ﴾ و بىگومان موسا پیغەمبەریشمان بەچەندین نیشانەى روون و بەلگەى ناشکراوە ناردە ﴿ **الى فرعون وملائه** ﴾ لای فیرعەون و پیاو گەورەکانى ﴿ **فاتبعوا امر فرعون** ﴾ (کبار رجاله) فیرعەون فەرمانى کرد پەپەرەوى بکەن، ئەوانیش لەفرمان و قسەى فیرعەون پەپەرەویان کرد ﴿ **وما امر فرعون برشید** ﴾ خۆ فەرمانى فیرعەونیش راست و دروست و پەروا نەبوو، بەلکو چەواشەگەری گومرایی بوو ﴿ **يقدم قومه يوم القيامة** ﴾ لەپۆزى قیامەتیشدا فیرعەون لەبەر ئەو پاشاو گەورەیان بوو پێشیان دەکەوئ بۆ ئیو دۆزەخ ﴿ **فاورد هم النار** ﴾ جا دەیانباتە ناو ناگری دۆزەخەو ﴿ **وبئس الورد المورود** ﴾ و چەند خراپ و ئالەبارە ناگر، جیئ ناوچارەنەو، ھەوانەوئ گەلیکی تینوئ خەستە بئ ﴿ **واتبعوا فى هذه لعنة و يوم القيامة** ﴾ لەم دونیایەو،

له پوژئی قیامه تیشدا له ره حمه تی خوا دورنو، نه حله ت و نه فرینی نهویان به دواو هیه **﴿بئس الرفد المرفود﴾** چه ند خراب و ناله باره، نه فره ت له دوا ی نه فره ت!.

له گونده ویرانه کان عیبه ت و مر گرن:

﴿ذلك من انباء القرى نقصه عليك﴾ نهو چیرۆك و داستانه بۆت ده گپینه وه گشت به شیكن له دهنگ و باسی خه لکی نهو شارو دی ویرانکراوانه **﴿منها قائم وحصيد﴾** ته نانه تی نیستاش هه ندیکیان به پیوه ن و شوینه واریان دیاره نه گهرچی خه لکه کهیشی تیاچوو بی. هه ندیکیشی وه دانه ویله دروینه کراون و. به سه ریه کا خران و له به ین چوون **﴿وما ظلمناهم﴾** خو سته میشان لیته کردن لهو تیاچوونه دا **﴿ولكن ظلموا انفسهم﴾** به لکو

نهوان خو یان سته میان له خو یان کرد، به کوفرو نافرمانی کردن **﴿فما اغنت عنهم آلهتهم التي يدعون من دون الله من شيء لما جاء امر ربك﴾** ئینجا که پریارو فرمانی په ره وردگارت بو تیاچونیان هات، ئیتر نهو گشت بتانه که له جیاتی خوا ده یان په رستن فریایان نه که و تن و، نه یان توانی هیچیک له سزا بی نیازیان که ن **﴿وما زادهم غير تنبيب﴾** و تیاچوون و مال ویرانی نه بی، شتیکیان بو زیاد نه کردن **﴿وكذلك اخذ ربك سزاو قاری په ره وردگارت ناوايه﴾** **﴿اذا اخذ القرى وهي ظالمة﴾** کاتی ویستی خه لکانی سته مکاری شارو گوند نشینه کان له ناو به ریت **﴿ان اخذه اليم شديد﴾** که به راستیی سزاو قاریکی سهخت و ئیش پینگه یه نه ر بوو **﴿ان في ذلك لآية لمن خاف عذاب الآخرة﴾** بینگومان لهو به لاو سزایه دا نیشانه و به لگه یه کی گه وه ره مه زن هیه، بو هه رکه سینک له سزای دوا پوژ بترسیت و، بیهوی پاریزراو بیته لئی **﴿ذلك يوم مجموع له الناس﴾** نه وه روژیک ی وایه هه موو خه لکی بو کو نه کریته وه **﴿وذلك يوم مشهود﴾** و نه وه روژیکه هه موو ناده میزاد چاک و خراب ده یبینن و ناماده ی

سورة هود
يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ وَبِئْسَ الْوَرْدُ
الْمُورُوْدُ ﴿١٨٨﴾ وَأَتَّعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَهُ وَيَوْمَ الْقِيَمَةِ يَبْئَسُ
الرِّفْدُ الْمَرْفُوْدُ ﴿١٨٩﴾ ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ
مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيْدٌ ﴿١٩٠﴾ وَمَا ظَلَمْتَهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا
أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ مِنْ دُونِ
اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتْنِيْبٍ ﴿١٩١﴾
وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقَرْيَ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ
أَلِيمٌ شَدِيْدٌ ﴿١٩٢﴾ إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ
ذَلِكَ يَوْمَ تَجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَسْهُودٌ ﴿١٩٣﴾ وَمَا
نُؤْخِرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مُّعَدُوْدٍ ﴿١٩٤﴾ يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلَّمُ نَفْسٌ
إِلَّا بِإِذْنِهِ فَمَنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيْدٌ ﴿١٩٥﴾ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُوا فَمِنَ
النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيْقٌ ﴿١٩٦﴾ خَالِدِيْنَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِمَا يُرِيْدُ ﴿١٩٧﴾
وَأَمَّا الَّذِينَ سَعَدُوا فَمِنَ الْجَنَّةِ خَالِدِيْنَ فِيهَا مَا دَامَتِ
السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرُ مَجْذُوْرٍ ﴿١٩٨﴾

دهبن **﴿وما نؤخره إلا لأجل معدود﴾** و هه ر بۆكاتیکی که می هه لژمیراو و دیاریمان دوا خستوهو، له (نه زه ل) دا براوه ته وه که ی دیته **﴿يوم ياتي لا تكلم نفس إلا بإذنه﴾** پوژیکیش که دیت هیچ که سینک بوی نییه به ففرمانی خوا نه بیته قسه بکات **﴿فمنهم شقى وسعيد﴾** ئینجا نهو خه لکه ده بنه دوو کو مه ل، هه یانه به هو ی لاساری و کلابو نییه وه به دب هخته و چاره ره ش، هه شیانه به بو نه ی چاک و باشی خو یه وه به ختیارو پوو سپی یه.

نایینه دوو پاشه روژ ی خه لکانی به دب هخته:

﴿فاما الذين شقوا﴾ جا نهوانه یان به دب هخته و لا رو لاسارن **﴿ففي النار لهم فيها زفير وشهيق﴾** له ناگردان، هه ر لهو ئیش تووشی هه ناسه کو رتی و، ته نگه نه فه سیی ده بنو، هه ر هاوار هاواریانه. (ته به ریی) نه لیت: کاتی که گویدریت ده ست به زه رین ده کات، پنی ده لین: (زفیر)، که ده شیبیریته وه پییده لین (شهیق). مه به ست نه وه یه که له تاو

مهر دانه خوت راگره:

﴿**فَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتُ وَمِنْ تَابِ مَعِكَ**﴾ دهسا خوتو نهوانه لهگهل تودان و تهوبه یان له شیرک و کرده وهی خراپکردوه، بهوجوره خوا فهرمانی پیگردون بهراست و ریک خوراکره ﴿**وَلَا تَطْغَوْا**﴾ و لهسنوورو یاسای خوا تیمه پهن ﴿**إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ**﴾ چونکه هرکارو کرده وهیه دهکن خوا دهیبینی و دهیزانی ﴿**وَلَا تَرْكَنُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا**﴾ بههیچ شیوهیه که مهیل مهکن بولای نهوانه ی سته میان کردوه، واته: پالیان پیوه مهدهن و پشتگیریان لی مهکن و، به کرده وهی یان رازی مهبن ﴿**فَتَمْسِكُ النَّارَ**﴾ دهنا ناگر نهوقه تان نهبی و دهسووتین. شیخی (بهیزاوی) له مانای (رکون) دا دهلیت: (هو الميل اليسير. ای لا تميلوا إليهم ادنى ميل فتمسك النار بركونكم إليهم، وإذا كان الركون اليسير إلى من وجد منه ميل ما يسمى ظلما كذلك، فما ظنك بالركون إلى الظالمين الموصوفين بالظلم، والميل إليهم كل الميل) واته: (رکون) بهکه مترین مهیل و پال پیوه دان دهلین، جا نهگر مروء بهکه مترین مهیلان بهلای موشریکان و زالمانه وه، بسووتی و گیروده بییت، دهبی حالی زالمان خویان و نهوانه ی و بهته واوی هاوکاریان دهکن چون بی؟ (قتهاده نهلی: مانای نهه نایه ته نهویه کهناهه قکاران و سته مکارانتان خوش نهوی و، بهقه شیان مهکن. کهوابوو چهنده بتوانی دهبی نهونده هاوپی و هاوکاری خه لکی کافرو بیدعه چی نهکری. خو نهگر ناچار کراین هاوکاری و هاوپییه تییان بکهین، نهوه دهچیته بابی (توقیه) و ناچاریه وه نه میش کومه لی مهرجی هیه، له نایه تی: (لايتخذ المؤمنون الكافرين اولياء) نالی عیمران دا کورتهیه که بو نهه نووسراوه ﴿**وَمَالَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ اَوْلِيَاءٍ**﴾ و بیجکه له خواش هیچ یارمه تی دهریکتان بو نابی لهوناگره دهرتان بینی ﴿**ثُمَّ لَا تَنْصُرُونَ**﴾ پاشانیش سه رناخرین بهسه ر دورژمندا.

به باشی نویژ مکانت بکه:

﴿**وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفَى النَّهَارِ وَزُلْفَا مِنَ اللَّيْلِ**﴾ له هردوو لای پوژدا به یانی و عهسرو له چهنده به شیخی سه رهای شهودا شیوان و خهوتنان نویژ بهجی بهتین ﴿**إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ**﴾ چونکه بهراستی چاکه کان که نویژیش به شیکه لهوان خراپه کان راده مانن ﴿**ذَلِكَ ذِكْرِي لِلذَّاكِرِينَ**﴾ نهو نویژوو لهخوا نریک بوونه وهیه، یاده وهیه بو نهوانه ی یادی خوا دهکن ﴿**وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ**﴾ و نهی پیغه مبه ر لهسه ر گشت قورت و نارهحه تییه کانیش بهئارامبه، چونکه بهراستی خوا پاداشی چاکه ی چاکه کاران زایه ناکات، پیشهوا (نهحمه د) نهه فهرموده یه دینی و دهلیت: ((ما من مسلم يذنب ذنبا، فيتوضا و يصلي ركعتين إلا غفر له))، واته: هر موسلمانیک گوناخی بکاو، پاشان دهسنویژی بگری و، دوورکات نویژ بکات، لهگوناچه کانی دهبووردی. دهبی دهسته یه ههبن بو بهروانی لهههق:

﴿**فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِنْ قَبْلِكُمْ**﴾ نهوه بو لهو ههمووخه لکانه ی بهر له نیوه بوون ﴿**أَوَلَوْ بَقِيَةِ يَنْهَوْنَ عَنِ الْفُسَادِ فِي الْأَرْضِ**﴾ چهنده کهسانیک ژيرو خاوهن موشی وانه بوو، ریگا بهفه سادو خراپه کاری نهدهن لهولآندا؟ ﴿**إِلَّا قَلِيلًا مِمَّنْ أَنْجَيْنَا مِنْهُمْ**﴾ بهلام کهمیکیان ری خیریان گرتبهرو، دهره تی فهسادکاریان نه داو، نیمه میش لهسزا بزگاران کردن، وهکو نیمانداره کانی ههموو هوزو نوممه تهکان، کهواته با لهناو نیوه میشدا (نهی قوره میش!) خه لکیکی دلسوزی ناوا ههبی و، ری له خراپه کاری بگری، وه لهجیگایه کی تردا دهفه رموی: (ولتكن منكم امة يدعون إلى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر...) پیغه مبه ریشمان موحه مهده ﴿**دَهْفَرْمُوْی: (إِنَّ النَّاسَ إِذَا رَأَوْا الْمُنْكَرَ فَلَمْ يَغْيُرُوهُ، أَوْشَكَ أَنْ يَعْصِمَهُ اللَّهُ بِعِقَابٍ)**﴾ ثیین ماچه: ۱۳۲۷/۲. ﴿**وَاتَّبِعِ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا تَرَوْا فِيهِ**﴾ و نهوانه ی

سته مکار بوون، شوینی نهو خوشگوزهرانیه کهوتن و تییدا مهست ببیون **﴿وکانوا مجرمین﴾** و چوو بوونه پریزی تاوانبارو گوناهاکارانهوه بویه خوا له ناوی بردن **﴿وما کان ربک لیهلک القرى بظلم﴾** پهروهردگارت نهیکردوه بهباو که بهستم شارو گوندهکان له ناو بهریت **﴿وامهلها مصلحون﴾** و خه لکه کهیشیان چاکساز بوو بن.

خوا نه یویست گشت خه لکی دنیا نیماندارین:

﴿ولو شاء ربک لجعل الناس امة واحدة﴾ نهر پهروهردگارت ویستبای هه موو خه لکی دنیای ده کرده یه ک ثوومت و یه ککوهمل و هه موو دیندارو موسلمان ده بیون به لام له بهر هه ریکیه تیک که خوی ده یزانی، نهوکاره ی بهوشنوه نه کرد. له ولایشه وه نه گهر وای کردبا (جهن) و زور پوی ددها، نیتر نهو کاتهش پاداشت و توله نه ده بیو

﴿ولا یزالون مختلفین﴾ ^{۱۱۸} **﴿الا من رحم ربک﴾** به لام به در یزایی پوژگار. هه ر ناته باو ناکوک و لیک ترازاو ده بن و، له سهر یه ک بهرنامه و نایین کو نابنه وه، مه گهر که سیک پهروهردگارت به زهی پیا بیته وه، بیخاته سهر ریگهی راست و، لهو ناکوکی و هه راو کیشه یه دورر رایگریت، دیاره نهو که سانه هه رگیز کیشه دروست ناکه و له ناویه کدا ناکوک نابن **﴿ولذلك خلقهم﴾** و له بنه پرتدا بونه وه دروستیکردون بکهونه بهر سوژو میهره بانی خوی و لهو ده سته کوهمه بن که خوا میهره بانی له گهل کردوون و ناته باو په رته وازه نه بیون **﴿وتمت کلمة ربک﴾** بریاری پهروهردگاریشت دهرچووه و فرموویه تی: **﴿الاملان جهنم من الجنة والناس اجمعین﴾** که ده بی دوزه خ پر بکه له جنوکه و بنیاده مه لارو لاساره کان، نه وانه یان که شیایو ناگرن **﴿وکلا نقص علیک من انباء الرسل ما نثبت به فؤادک﴾** و هه والی نهو هه موو پیغه مبهرو که لانه یان بؤ ده گرینه وه، هه تا دلئی پی به میز بکه ی و دلنیا شتکه ین له راستیی کاره که ت **﴿وجاءک فی هذه الحق﴾** دلنیا شبه هه رچی بؤ ته اتوه له م سووره تده هه ق و راسته

نهر الدیوین **﴿لو شاء ربک لجعل الناس امة واحدة ولا یزالون مختلفین﴾** ^{۱۱۸} **﴿الا من رحم ربک﴾** ^{۱۱۹} **﴿ولذلك خلقهم﴾** ^{۱۲۰} **﴿وجاءک فی هذه الحق﴾** ^{۱۲۱} **﴿وتوکل علیک وما یرسل ینفیل عما تعملون﴾** ^{۱۲۲} **﴿واصلوا علی مکاتکم یا عیون﴾** ^{۱۲۳} **﴿وانظروا انا منظرین﴾** ^{۱۲۴} **﴿والله غیب السموات والارض والیه یرجع الامر کله﴾** ^{۱۲۵} **﴿فاعبدہ وتوکل علیک وما یرسل ینفیل عما تعملون﴾** ^{۱۲۶} **﴿سورة یوسف﴾**

بسم الله الرحمن الرحیم
الرَّیْلَکَ ءَیْتُ الْکِتَابِ الْمِیْنِ ^۱ اِنَّا اَرْسَلْنَهٗ فَرَّءَ نَاعْرِیْ
لَعَلَّکُمْ تَعْقِلُوْنَ ^۲ نَحْنُ نَقُصُّ عَلَیْکَ اَحْسَنَ الْقَصْصِ
یْمَا اَوْحٰنَا اِلَیْکَ هٰذَا الْقُرْءَانُ وَاِنْ کُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ
لَمِنْ الْغٰفِلِیْنَ ^۳ اِذْقَالَ یُوسُفُ لَا یَبِیْءُ تَابِتٍ اِیْ رَآیْتُ
اَحَدَ عَشَرَ کَوْکَبًا وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ رَآیْتُھُمْ لِي سَجْدَیْنَ ^۴

﴿و موعظة و ذکری للمؤمنین﴾ و په ندو ناموژگاری و بیرخستنه وه شه بؤ بهواداران **﴿وقل للذین لا یؤمنون﴾** و بهو که سانه پروا ناهینن بلی: **﴿اعملوا علی مکاتکم انا عاملون﴾** نیوه له سهر کارو کرده وی خوتانب و، هه رچیتان له ده ست دی بیکه، بیگومان نیمه ش له سهر په پره و پروگرامی خومان هه ولده دهن و کار نه که ی **﴿وانظروا انا منظرین﴾** و نیوه چاوه پروانی سهره نجامی نیمه بکه، نیمه ش چاوه پروانی سهره نجامی نیوه ده که ی **﴿والله غیب السموات والارض﴾** وه زانینی هه موو شتیکی غیب و نادیارى ناسمانه کان و زهوی هه بؤ خوایه، ده زانی چیتان به سهر دی و چیش بؤ نیمه نه بی **﴿والیه یرجع الامر کله﴾** و ته وای کارو هه موو بریاریکیش هه بؤ لای نهو دیته وه **﴿فاعبدہ﴾** سا تو ش هه نهو بهرسته و تابت و نه گوژاو به **﴿وتوکل علیک﴾** و هه به ویش پشت به سته و

ثارامت هه بی ﴿وما ربك بغافل عما تعملون﴾ وهرگیز په روږدگارښت بی ناگاو خافل نییه له هر کارو کرده و دیک هر دو لاتان دهیکه، واته: ئیوهو نهوان هرچی بکهن خوا ناگای لییه.

له (۲۲) سی شوالی (۱۴۱۵) ک بهرامبر به (۱۹۹۵/۲/۲۱) ز له م سوورته بوومهوه.

الحمد لله أولا وآخرا.

*** **

۱۲- سوورته (یوسف له

مهککه بییه، (۱۱۱) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده میهره بان

سوورته (یوسف) چیروک و داستانی (یوسف) دهگیریته وه، به تاییه ت که نه وه مو به لآو نه هاهمه تییه له لایه ن براکانی و. خه لکانی تره وه له مالی گهره میسرو، له زیندان و له نه خشو پیلانی ژنه کانداه به سهریا هات. تا دهره نجام خوی میهره بان و دلوقان پزگاری کردو بوویه نمونه ی دلپاک و، داوین پاک و ته وای جیهان، به تاییه ت بولوانی سهرده می خوی. زور به نوسلووب و شیوازیکی ویزدان بزوین دهست پیده کات، وشو بیژو شینوه گه یاندنی و، تام و چیرزی گیرانه وهی چیروک که، به جوریکی وایه دهچینه ناودله وه، هرچونی خوین به شاده ماره کانداه چن و دهگاته نیودل. هر وه کو روح دهچینه ناوجهسته و لاشه وه. نه م سوورته هرچه ندهش مهککه یی یه، به لآم شیوازیکی ناسک و نهرمی هیه، میهره بان یی و، ره حم و سوژ دهنوینی. بویه زانایه که ده لیت: سوورته (یوسف) و سوورته (مهریه) له دو باره و سی باره کردنه و یاندا به هه شتییه کان تام و له زه تیان لیوه رده گرن، (عه ت) یش ده لیت: هر مرویه کی خه فته تبارو دلزور سوورته (یوسف) بیبیس ی نه حه ویته وه.

نه م سوورته له پاش سوورته (هود) وه هاتوه، هر له وساله دا که هر دو پالپشته که ی په یامبر ﷺ (نه بو تالیب و، خاتو خه دیجه) له دنیا دهرچوون، وه له بهر سهختی و نه هاهمه تی و رو داوه کان تییدا ناوړا به (عام الحزن). جا ناله و ماوه تال و پر له میحنه ت و نه شک نه جیه دا نه م سوورته دیت بو دلدانه وهی په یامبر ﷺ. وهک پی بفرموی: له بړوا نه هینان و نازاری قوم و گه له که ت بی تاقه ت مبه، چونکه پاش هه مو ناره حه تییه که خوشییه، وه له دوی هه مو ته نگانه یه که فره حانه یه. سهری یوسفی برات بکه. که چون نه وه مو به لآ جوړاو جوړه ی به سهر دا هات: هر له کیشه ی براکانی و زیندان و، تاقیقیردنه وهی ژنه که ی عزیزو، نه وین بازی بوی و، نه و فرت و فیل و حیل یه ی بوی دارشت، به لآم چونکه نه وه له پیناوی بیرو باوه رده که یدا راستبو و نارامی گرت. خوی گهره یش له زیندانه وه بردی بو کوشکی پاشایه تی و، کردیشی به گهره پیاوی ولای میسر. جا هر که سینک بیه وی ری مهران بگریت. ده بی صبرو نارامی نه وانیشی هه بی، نه گینا ناگاته نه وه سهره ری و پرتو حورمه ته. بویه په ییتا په ییتا به پیغه مبر ﷺ دفرموی: (فاصبر کما صبر اولوا العزم من الرسل) ۳۵/۴۶. یان دفرموی: (واصبر وما صبرك إلا بالله، ولا تحزن عليهم ولا تك في ضيق مما يمكرون) ۱۲۷/۱۶. به لی: به کورتیی: کهش وه وای نه م سوورته دلدانه وهی بو په یامبر ﷺ، و هروا بو کاروانی موجهیدان و، راسلان و، راستگو یان و، چاکان و، پاکان تاپوژی قیامت.

الله، ابن نبی الله، ابن نبی الله ابن خلیل الله))، قالوا لیس عن هذا نسألك. ((قال: فعن معادن العرب تسألونی؟))، قالوا: نعم. ((قال: فخياركم فی الجاهلیة، خياركم فی الإسلام إذا فقهوا)) واته: له پیغمبریان ﷺ پرسى: چ كهسى بهر یز تره؟ فرموى: بهر زترینى خهك لای خوا، خو پاریزترینه، وتیان: ئیغه لهوه ناپرسین! فرموى: جاپایه بهر زترینى هه مو مروه كان (یوسف) پیغمبرى، كوپى پیغمبرى، كوپى پیغمبرى، كوپى خوشه ویستی خواجه). وتیان: لهویش ناپرسین! فرموى: نهی له بنه پرت و پرشتهی عه رب ده پرسن؟ وتیان: بهلى، فرموى: کیان له سه رده می نه فامیدا باشووه، ئیستایش له نیو ئیسلامدا هه رهو كهسه باشه، بهوهرجه له م ئایینی ئیسلامه تیگا.

بابی ناموژگاری یوسف دهكا له باره ی خهونه كه یه وه:

﴿ قال يا بنی لا تقصص رؤياك على اخوتك ﴾

یه عقوبی باوکی وتی: كوپه چكه له كه م نه م خه وه ت بو براكانت مه گیره وه ﴿فیکیدوا لك كیدا﴾ نه وه كو فیلنكت فی بكن و داویكت بو بنینه وه، چونكه خه وه كه ت ئایینه ده یه کی باشی لیه دیاره ﴿إن الشیطان للإنسان عدو مبین﴾ چونكه شهیتان بو بنیاده م دور منیکی ناشکرایه، ده توش زور دریابه، نه وه ك براكانت لیهان بدات.

یوسف فیتری ئیدانه وهی مانای خه ون بوو:

﴿ وكذلك یجتیبك ربك ﴾ هه وه ك پهروه ردگارت نه وه

خه وه ی نیشان دایت، هه ر ئاوایش هه لت نه بزیری بو په یامبه ریتی ﴿و یعلمك من تأویل الاحادیث﴾ و ماناو مه بهستی خه وه كانیشت فی رده كات چو ئ لیکیان بده یته وه چاره سه ریان بو دابنییت ﴿و یتم نعمته علیك و علی آل یعقوب﴾ و ده رباره ی تو وه مو بنه ماله كه ی (یه عقوب) یش نازو نیعمه ت و به خششی خو ی (پله ی پیغمبر یتیمان) بو ته واده كا ﴿كما اتمها علی ابویك من قبل ابراهیم واسحاق﴾

هه وه كو شه وپله و پایه یه ی به سه ر باپیرانت (ئیه راهیم) و (ئیسحاق) له پیش باوكتدا ته واکرد ﴿إن ربك علیم حکیم﴾ بیگومان به پهروه ردگارت زور زانایه، زوریش له کارزان و کارجوانه چاك ده زانی چی ده كات، له بهر چی ده یكا. سه رگروشته ی یوسف نیشانه گه لیکی ئیدایه:

﴿ لقد کان فی یوسف و اخوته آیات للسائلین ﴾ بیگومان له به سه ر هاتی یوسف و براکانیدا گه لیک به لگه وه پهن دی

گرنگ هیه بوئه وانه ی له و پو واده ده پرسن ﴿إن قالوا لیوسف و اخوه﴾ کاتی براکانی یوسف به بوچوونی خو یان وتیان: نه مه سویندی بیئت (یوسف) و (بنیامین) سی برای ﴿أحب إل ابینا منا﴾ لای بابمان له ئیغه خوشه ویستره! چونكه خه ونه کیان بیستبو و، ده یانزانی ده بیته مایه ی زنده ریزو حورمه ت بو ی لای بابی ﴿ونحن عصبه﴾ خو ئیغه ده ستو کومه له پیاوینکین هه ق وایه دل به ئیغه بدات، هه تا نه وان ﴿إن ابانا لفی ضلال مبین﴾ بیگومان له مه دا

سورة یوسف

المزمل و الممتل

قال یسئ لا تقصص رؤیاك علی اخوتك فیکیدوا لك کیدا
 إن الشیطان للإنسن عدو مبین ﴿٥﴾ وکذالك یجیبک
 ربک و یعلمک من تأویل الاحادیث و یتم نعمته علیک
 و علی آل یعقوب كما اتمها علی أبویک من قبل ابرهیم و اسحق
 إن ربک علیم حکیم ﴿٦﴾ لقد کان فی یوسف و اخوته
 آیات للسائلین ﴿٧﴾ إذ قالوا لیوسف و اخوه أحب إل
 ابینا منا و نحن عصبه إن ابانا لفی ضلال مبین ﴿٨﴾ أقنلوا
 یوسف أو اطرحوه أو صاعل لکم وجهه لیکم و تکو نوا من
 بعده قوماصلحین ﴿٩﴾ قال قایل منهم لا تقنلوا یوسف
 و القوه فی غیبت الحب یلقطه بعض السیارة إن کنتم
 فاعلین ﴿١٠﴾ قالوا یا انا مالک لا تأمنا علی یوسف و اناله
 لنصحو ن ﴿١١﴾ أرسله معناعد ابرع و یلعب و اناله
 لحفیطون ﴿١٢﴾ قال إنی لحرئی أن تهکبوا به و أخاف
 أن یا کله الذئب و أن ترعنه عفیلوک ﴿١٣﴾ قالوا لئن
 آکله الذئب و نحن عصبه إنا إذا لخیرون ﴿١٤﴾

سورة یوسف

٣٦

باو کمان که وتوته ناو هه له یه کی روون و ناشکراوه. (ئین که سیر) ده لی: به لگه یه کی قسه پرو یه کلا که ره وه نییه که: براکانی (یوسف) پیغه مبر بووین. ﴿اقتلوا یوسف﴾ له نیو خویاندا بریاریانداو گوتیان: چار هه ره وه یه بیکوژن!! ﴿او اطرحوه ارضا﴾ یان فریده نه شوینیکی چول و بیابانه وه ﴿یخل لکم وجه ابیکم﴾ نه و کاته سهرنج و پروی باوکتان یه کلا ده بیته وه بۆتان و. پرو هه به نیوه نه دات ﴿وتکونوا من بعده قوما صالحین﴾ وه دوی یوسف ته به ده کن و. ده بنه پیواچاک و، گیروگرفتیشتان نامینیت ﴿قال قائل منهم﴾ قسه که ریکیان وتی: ﴿لا تقتلوا یوسف﴾ له دژایه تی (یوسف) دا، مه گنه نه و سنووره بیکوژن ﴿والقوه فی غیابت الجب﴾ وه بهارینه ناو بیخی بیریکی قول وه، دیاره خوی گه وره کاریکی زور گرنگی پییه تی، بویه نه و که سه یان له وی راست ده بیته وه، نه و رایه پیشنیاز ده کاو لیژی قبول ده کن ﴿یلتقطه بعض السیارة﴾ نه و سا بۆدوایی هندی کاروانچی ده چنه سهر بیر که وه دهری دین و هه لی ده گرن، نیوه رزگارد بن و نه ویش ناکوژریت ﴿ان کنتم فاعلین﴾ نه و هه نه تانه وی نه و کاره بکن. (ئین ئیسحاق) ده لی: کاریکی زور دلره قانه یان کرد به رامبر به یوسف، چونکه گوژیان به بریه تی و، خوشه ویستی نه و لاوه شوخ و شهنکه نه داو، بیریکیان له و نازارو بیزاره نه کرده وه ده چیته دلی نه و (یه عقوب) به پیره ساله ی بابیانه وه!

به ناوی سه پرو سه فاوه یوسف له گه ل خویان ده بن:

﴿قالوا یا ابانا﴾ نه و جا بو نه جامدانی پیلانه که یان، هاتنه لای بابیان و وتیان: بابا! ﴿مالک لا تامنا علی یوسف﴾ بۆچی به ده ستیاک و نه مینمان دانانیت سه باره ت به یوسف! ﴿وانا له لناصرحون﴾ بنگومان به نییه دلسوزو خیرخوازین بوی ﴿ارسله معنا غذا﴾ ده ساسبه نیی له گه لمان بینیره بو ده شت ﴿یرتع و یلعب﴾ با بۆخوی چی پیخوشه بیخوات و، گه مه و یاریش بکات ﴿وانا له لحافظون﴾ دنیایش به نییه پاریزگاری نه وین و ده پاریزین، که و ابو زو ته سلیمانی بکه، له هیچ شتی که ترسه ﴿قال اینی لیحزننی ان تذهبوا به﴾ یه عقوب وتی: بی سو زور خه فته بار ده بم به برده که ی، واته: تواناو وزه ی فیراقیم نییه! ﴿واخاف ان یاکله الذئب﴾ ده شترسم گورگ بیخوا ﴿وانتم عنه غافلون﴾ و نیوه یش گوئی نه دهنی و ناگاتان لی نه بی، نه و جا کوره کانیش نه و قسه یان له دم بابیان قورته وه. بۆدوایی کردیانه ده سپیکی خویان بۆفه وتانی یوسف ﴿قالوا لنن اکله الذئب﴾ وتیان: جائه گهر گورگ خواردی ﴿ونحن عصبه﴾ و نیمه یش کومه له پیوایکی به هیزی واین ﴿انا اذا لخاسرون﴾ دیاره نییه زیانیده و زیانبارین، که واته: هه رگیز شتی وا پرو نادات و نابیت، به لی پاش نه و هه مو ناگر به سه بۆنیشه کانیان، بابیان به ناچاری قه ناعت ده کاو قایه لده بیته که له گه ل خویاندا بیبه ن.

یوسف خرایه بن بیر که وه:

﴿فلما ذهبوا به﴾ جاکاتی له گه ل خویان بر دیان، نه و هه مو قسه ناگر به سه یان شکاندو، خه یالی خرایان کرد به رامبری، بویه ده فرموی: ﴿واجمعوا ان یجعلوه فی غیابت الجب﴾ و ئیر هه مو لیپران و، به یه کده نگ رایان هاته سهر نه وه که: به گه له کومه کی بیخه نه بن بیر که وه، (سه دی) ده لی: به ستیان به په تی که وه، دایانکیشایه خواره وه، جاهه ر که ده ستی راده کیشا بۆلای یه کیکیان - به لکه ره حمی پیبکات به زله پیایا ده هات، کاتی له لیواری بیر که یشدا ده ستی ده لالان به به روکی هه کامیکیاندا، خیرا ده یاندا

به ده ستیا، پاشان له نیوه ی بیره که دا په ته که یان بری و، که وته بنی بیره که وه، ئاو دایپوشتی و نه و جا هه ئسایه وه په لاماریداو چوویه سه ر به ردیک که له ناوه راستی بیره که دا بووو، له سه ریه وه خو یگرته وه! ئاله و حاله بیجا له دا خوا فه رموی: ﴿**واوحینا الیه**﴾ نه و سا ئیمه ش وه حی و سروسشان بو یوسف کرد و تیمانگه یانند ﴿**لتنبینهم بامرهم هذا**﴾ که به راستی روژی دیت تو پرگارت ده بی و، نه وان به مکاره نار وه ایه یان - که به رامبه ر تو کردیان - ناگادار ده که یته وه ﴿**وهم لا یשמعون**﴾ وهه ستیش ناکه ن و، تو ناناسنه وه، نازان تو (یوسف) بیت.

لای بابیان تاوانه که یان پینه ده که ن:

﴿**وجاءوا واباهم عشاء یبکون**﴾ نه و کاره یان کردو،

پاشان شه و دره نگانی که به کوئی گریان وه بو لای باوکیان هاتنه وه، جا یه عقوب وتی: چی قه و ماوه! یوسف کوا ؟

﴿**قالوا یا ابانا انا ذهبنا نستبق**﴾ وتیان: بابه!

به راستی ئیمه روشتین غار غارین و پیشپرکی بکه یین

﴿**وترکنا یوسف عند متاعنا**﴾ و یوسفیشمان لای که ل و

په له کانه مان به جی هیشت ﴿**فاکله الذئب**﴾ نه و جا گورگ

په لاماری دایه و خواردی!! ﴿**وما انت بمؤمن لنا**﴾ وه تو

قته بروامان پینا که ییت ﴿**ولو کنا صادقین**﴾ هه رچه نده

راستگویش بین، چونکه به گومانی لیمان، جا نه خوازه لای

ئیستاش که یوسف بیسه رو شوینه ﴿**وجاءوا علی**

قیصه بدم کذب﴾ کراسه که شیان به خوینیکی دروینه وه

بو هیئا، به رخیکیان سه ر بری و، کراسه که یان

تییه لکیشا، به لام له بیریان چوو بیشیدرینن، بویه بابیان

باوه ری پینه کردن ﴿**قال بل سولت لکم انفسکم امرا**﴾

گوئی: نه خیر باوه رناکه م شتی و بووبی، به لکو من

به لامه وه وایه که هه واهه فستان شتیکی تری بو شیرین

کردوون، واته: به دهر له وه به منتانگو شتیکی ترتان نه نامداوه، بویه گوئی: ﴿**نصبر جمیل**﴾ چاره ی من "

له به رامبه ر نه و روداوه تاله وه" هه ر سه بره ئارامیکی جوان و بی سکالاو بی قه رارییه، سه بریکی و

شایسته ی په لوپایه ی پیغه مبه ری تی بیت ﴿**والله المستعان علی ما تصفون**﴾ هه ر خواش داوای یارمه تی

لیده کری بو هه لگرتنی نه و به لایه ی ئیوه وه سفی ده که ن و ده یلین.

یوسف له بیر دهر هیئرا و وه کو کالا فروشرا!

﴿**وجاءت سیارة**﴾ جا دوا ی ماوه یه ک کاروانیک له (شام) به وه هات بجیت بو (میسر) و له و ناوه دا

پیویستیان به ئاو بووو چوونه سه ر بیره که ﴿**فارسلوا واردهم**﴾ و ئاو هه لگوزه که یانیا نارد ئاویان بو

فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِمْ وَاجْتَمَعُوا أَن يُجْعَلُوا فِي عِيبَتِ الْجَبِّ وَوَحِينَا
إِلَيْهِ لَتَنَبِّئَنَّهُمْ بِأَمْرِهِمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٥﴾ وَجَاءُوا
أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ ﴿١٦﴾ قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَبِقُ
وَرَكْنَا يَوْسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا فَكَذَّبَهُ الْزَيْتُ وَمَا أَنتَ
بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ ﴿١٧﴾ وَجَاءُوا عَلَى قَيْصِيهِ
يَدْمُ كَذِبٍ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمُ الْفُسْكَمُ أَمْرًا قَصِيرًا ﴿١٨﴾
وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ ﴿١٩﴾ وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا
وَارِدَهُمْ فَادَّلُوا دَلْوَهُ قَالَ يَبُشِّرُ هَذَا غَنَمٌ وَأَسْرُوهَ بَضْعَةً
وَاللَّهُ عَلَيْهِمْ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٢٠﴾ وَشَرَوْهُ بِثَمَنٍ بَخْسٍ
دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ ﴿٢١﴾ وَقَالَ
الَّذِي اشْتَرَاهُ مِن مِّصْرَ لَا مِرَاءَ أَكْرَمِي مَوْنَهُ عَسَى
أَن يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي
الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَى
أَمْرِهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا بَلَغَ
أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَحْنُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٢٣﴾

دەربىنى ﴿فادلى دلوه﴾ ئەۋىش سەتلەكەيى داھىشتە بىرەكەۋە، كاتى ھەلىكىشايەۋە ۋە لاۋەيەى دىت، سەرى سوپما، بۆيە ﴿قال يا بشرى هذا غلام﴾ وتى: مۇژدە بىت! ئەمە تازە لاۋىكى جوان و ئىسك سوۋكە لەمبىرەدا بوۋە ﴿واسرۋه بضاعة﴾ براكانى، يان ئەۋ خەلكەى دەورو بەرە دەنگوباس و بەسەرھاتەكەى (يوسف) يان شارەدەۋە، كرديانە كالاًۋ كەل و پەلىك بۇفرۇشتن! ﴿والله عليم بما يعملون﴾ ۋە خوا بۇخۇى بەناگاۋ زاناۋو بەۋەى دەيانكرد ﴿وشروہ بثمان بخش دراهم معدودة﴾ ۋە بەنرخىكى زۇر كەم و ھەرزان، لەبازارى كۆيلە فرۇشەكانى مىسردا يووسفیان بەچەند درەمىكى كەم فرۇشت ﴿وكانوا فيه من الزاهدین﴾ ۋە لەفرۇشتنەكەيشيدا زۇردنيا ويست نەبوون و گوڭيان نەدايە، ھەر ويستيان لەكۇليان بىتەۋە نەۋەك ئاشكرا بىت.

يوسف دەگاتە مالى پاشاى مىسر:

بەلى ئەۋان ھەر ويستيان لەدەستيان بىتەۋە، خوايش كارى پىيەتى، بۆيە ھەر لە يەكەم رۇژەۋە قادرمەى بۇدەدەنىت ھەتا وردە وردە لەسەرخۇ سەرەكەۋىت، بۆيە دەيخاتە دەستى ۋەزىرى گەۋرەى مىسرەۋە دەبى حورمەت و رىزىشى بگرن، ۋەكو دەفەرموى: ﴿وقال الذى اشتراه من مصر لامراته﴾ ۋە ئەۋ كەسەى لەمىسردا يوسفى كپرى (كە پاشاۋ غەزىزى مىسر بوۋ) بە ژنەكەى خۇى وت: ﴿اكرمى مشواہ﴾ رىزى بگرە و شوڭن و جىگەى باش و شياۋى بۇ نامادە بكە ﴿عسى ان ينفعنا او نتخذہ ولدا﴾ سا بەلكو قازانچ و كەلكىكمان پى بگەيەنىت، يان "كەئىمە منالمان نىيە" بىكەينە كوپى خۇمان، لەراستىيدا خوا خۇى ئەۋگشت پلانە رىك دەخات بۇ يوسف. (ئەبوئىسحاق) لە (ئىبن مەسعود) ۋە دەلىت: زرنگترىنى مەردم ئەم سى كەسەيە: يەكەم: (غەزىزى) مىسر كە بەژنەكەى گوت: رىزى يوسف بگرە! بىنەۋەش بزانى پايەۋ پلەى چىيە. دوۋەم: ئەۋ كىژۇلە كە بەبابى گوت: (يا ابت استنجره... سى يەم: (ئەبوۋبەكر) كە پاشا خۇى (عومەر) ى ھەبىزاردو كردييە خەلىفەى موسلمانان. ﴿وكذلك مكنا ليوسف فى الارض﴾ ۋە ئاۋا ئەم پايەۋ مەكانەتەمان پىدا ئاۋايش قورساىى و دەسەلاتمان بۇ يوسف لەمىسر جىگىر كرد ﴿ولنعلمه من تاويل الاحاديث﴾ ۋە بۇ ئەۋەى فېرىشى بكەين چۇن ماناى خەۋن و پوۋداۋەكان لىك بداتەۋە، شارەزى چارەسەرى گرفتهكانى بكەين ﴿والله غالب على امره﴾ خۇاى گەۋرەيش بەسەرگشت كارەكانى خۇيدا زال و بەدەسەلاتە ﴿ولكن اكثر الناس لا يعلمون﴾ بەلام زۇربەى خەلكى ئەمە نازانن و، لەحىكەتى كارەكانى تىناگەن ﴿لما بلغ اشدہ﴾ جا كە پىگەيشت و، بەتەۋاۋى عەقل و ھىزى پەيدا كردو، بەدەسەلات و تواناى لاۋىتى خۇى گەيى ﴿آتيناه حكما وعلما﴾ پلەى پىغەمبەرلىقى و زانست و زانىارى تىرو تەسەلمان دايە ﴿وكذلك نجزي المحسنين﴾ ۋە ئىمە ھەموو كاتى ئاۋا پاداشتى چاكەكاران ئەدەينەۋە.

ژنەكەى غەزىزى مىسر تەماح دەگاتە يوسف!

﴿و راودته التى هو فى بيتها عن نفسه﴾ جانەۋ ئافرەتەى كە يوسف لەماليا بوۋ ھەلىكى زۇرى لەگەلدا ھەتا رامى بكاۋ لەگەليا جووت بىي! لەۋە دەچىت - ۋەك ئەلىن - تەمەنى غەزىز لەۋ سەردەمەدا لەچل سال كەمتر نەبوۋىت و، ژنەكەيشى نىكەى سى سالىك بوۋىت، ۋەيان تەمەنى ژنەكەى لەچل سالى دا بوۋىت و تەمەنى (يوسف) ىش دەۋرۋەرى بىست و پىنج سال بوۋىت ﴿وغلقت الابواب﴾ ۋە بەۋ نيازۋە تەۋاۋى دەرگاكانى لەيوسف

بهست و، توکمه و مه حکمی کردن ﴿وَقَالَتْ هَيْت لَكَ﴾ و وتی: من خوم بو تو ناماده کردوه و، توش زور به پهل وهره پیشی و ناماده به ﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ﴾ یوسفیش داواکه ی رته کرده و وتی: پهنا به خوا ده گرم، هرگیز کاری ناوا ناکم ﴿إِنَّ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ﴾ چونکه به راستی می رده که ی تو گوره و ناغای من جوان ریزی لیگرتووم و، پیاده تیی زوره به سهرمه و، ده بی جوامیرانه سهیری مال و خانه واده ی بکم، نهک خیانهت وگریزی لیبکم، له ولایشه و به زاندنی سنووری خویه و، کاری سته مکارانه ﴿إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ﴾ خو به راستی خه لکانی سته مکارو له سنوور درچوو، هرگیز سهرکه و تووو به اختیار نابن ﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ﴾ نه مه سویندی بیت شازن به ته وای نیازی خراپی به (یوسف) کردو، به ته وای لیپراو بریاریدا که: نه و کاره ی له گه ل بکات، بویه په لاماری

دایه! ﴿وَهُمْ بِهَا لَوْلَا إِنْ رَأَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ (یوسف) یش گیری خوارد به ده سستی ووه ناموزگار ییبه کی زوری کرد، به لام هر وازی لینه هینا، خونر به لگو و نیشانه یه کی په رومردگاری نه هاتبایه پیش چای، دوو چارده بو، به لام خوا په نایدا له و کاره نه شیاوه، دیاره سروشتی هه موو ناده مزاده بروداره کان هر وایه، کاتی که نارهنووی نه فسیی زوریان بو ده هینی، له و کاته ته گانه و ناسکه یه دا نووری خوی بی بو هه لده کری و، دورر نه که ویتوه لینی. له م جیگایه دا گه ئی له رافه که رانی قورنان به دلپاکیی خویان - به هه لده چوون! چونکه گه ئی بوچوونی نه گونجاوو ناره وایان له ته فسیره کانایندا له بهرامبر (وهم بها) ی یوسف ووه نووسیوه، که هیچ نه سل و بنه مایه کی متمانه پیکراوو پشتگیرنکیان نیه له (کتاب) و (سنة) دا، وه نه و بوچوونانه دژو ناکوکن له گه ل ده که کاند. به لام هه ندیکیان وه (نه بو سعود، سید قوتب...) ره دیان نه ده نه ووه ده لین: هر له قورناندا ده به لکه هیه له سهر پاکی یوسف ﷺ، له وانه: نایه تی: (قال معاذ الله، إنه ربی احسن مثوای...) هه تا

وَرَوَدَتْهُ الْمَلَأَىٰ هُوفَ يَتَّخِذُ عَنْ نَفْسِهِ وَعَلَّقَتْ الْأَوْبَابَ وَقَالَتْ هَيْت لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٢﴾ وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا إِنْ رَأَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ ﴿٣٣﴾ وَأَسْبَقَ الْأَبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَا الْأَبَابِ قَالَتْ مَا جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يُسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ قَالَ هِيَ رَوَدَتْني عَنْ نَفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ فُؤْدٍ مِنْ قَبْلِ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَذَّابِينَ ﴿٣٥﴾ وَإِنْ كَانَتْ قَمِيصُهُ فُؤْدٍ مِنْ دُبُرٍ فَكَذَبَتْ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٣٦﴾ فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ فُؤْدٍ مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَذِّبِكُنَّ إِنَّ كَذِّبَكُنَّ عَظِيمٌ ﴿٣٧﴾ يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَغْفَرَ لِذُنُوبِكُنَّ إِنَّكَ كُنْتَ مِنَ الْغَافِلِينَ ﴿٣٨﴾ وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ تُرَوِّدُ فَتَاهَا عَنْ نَفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَنَّهَا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٩﴾

نایه تی: (قالت امرأة العزيز الآن حصحص الحق، انا روادته عن نفسه وإنه لمن الصادقين). (ثین که سیر) یش له (به غوی) یه ووه ده لی: نه و (هم بها) ی یوسف ته نه هه خوره یه کی (نه فس) بوو و، خیرا سهرکوتی کردو زالبوو به سهریا. هه ندیکیش ده لین: (هم بها) واته: ویستی لیبیدات، یان سیماو نیگاری (یه عقوب) ی بابی دیت، یان فریشته یه کی دیت و راجله کاو دورتر که و ته وه له شازن، به لام له گه ل نه م گشت بوچوونانه شدا چاک وایه نه و (برهان ربه) دیاریی نه کریت ﴿كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ وَالْفَحْشَاءَ﴾ نا به و شیویه به هو ی نیمانی دامه زراویه وه له به رده م نه و کاره زور خراپه دا خو ی راگرت بو نه وه ی له نایینده شدا له هه موو خراپه و کاریکی ناشیاوو دژبو لای بدهین ﴿إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُخْلَصِينَ﴾ چونکه نه و (یوسف) به بنده یه بوو له بنده پاک و هه لبرتر راوه کانی خومان ﴿وَاسْتَبَقَا الْبَابَ﴾ سهره نجام هه ردو به را کردن گه یشتنه لای ده رگا که، یوسف بو هه له اتن و خو قوتار کردن، شا

ژئیش بهدوای ئاره‌زووی خۆیدا **﴿وَقَدْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ﴾** و جاله وه‌لهاتنه‌دا شارژن توانی له‌دواوه دهستی گیر بکا له‌کراسه‌که‌ی یوسف و درانی **﴿وَالْفُتَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ﴾** جاهه‌ردوو کت و مت له‌دهم ده‌رگا‌که‌دا تووشی می‌رده‌که‌ی هاتن **﴿قَالَتْ مَا جِزَاءُ مَنْ ارَادَ بِأَمْلِكِ سُوءَ﴾** جا بۆ ئه‌وه‌ی راستیی‌ه‌که‌ ده‌ر نه‌که‌وی. شا ژن به‌په‌له‌ وتی: ئاخۆ تۆ‌له‌ی ئه‌و‌که‌سه‌ چی بێ که‌نیازی پیاو‌خرایی له‌گه‌ل ما‌ل و خیزانی تۆ‌دا بکا؟! **﴿إِنَّا إِن يَسْجَنَ أَوْعَذَابِ الْيَمِّ﴾** غه‌یره‌ز ئه‌مه‌ یه‌کی له‌م دووشته‌ی له‌گه‌ل بکری: یا‌بخزێته‌ به‌ندی‌خانه‌وه‌، یا به‌سزایه‌کی ئیش پی‌گه‌یه‌نه‌ر سزا بدری؟! **﴿قَالَ هِيَ رَاوَدْتَنِي عَنْ نَفْسِي﴾** (یوسف) یش ده‌که‌وێته‌ پاکانه‌ بۆ خویی و، درک‌اندنی راستیی‌ه‌که‌، بۆیه‌ وتی: نه‌خێر وانیه‌، ئه‌و هه‌و‌لیکی زۆریدا بۆ رامکردن و له‌خشته‌ بردنی من بۆ ئه‌و‌کاره‌ ناپه‌سه‌نده‌و، هه‌ر به‌زۆریش بۆ‌لای خۆی بانگی کردم و. منیش ره‌فزم کردو هه‌لهاتم، ئه‌ویش به‌دوامدا رایکرد. هه‌تا له‌م ده‌رگایه‌دا به‌تۆ‌گه‌یشته‌ین و کراسه‌که‌یشی دراندم! **﴿وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِنْ أَهْلِهَا﴾** وه‌ شایه‌تی‌ک له‌خزمانی شارژن هه‌لیدایه‌و شایه‌تی داو وتی: **﴿إِن كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِّنْ قَبْلِ﴾** ئه‌گه‌ر کراسه‌که‌ی یوسف له‌ پێشه‌وه‌ درایی **﴿فَصَدَقَتْ﴾** ئه‌وا شارژن راسته‌ده‌کات **﴿وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾** و یوسف له‌درۆ‌زنانه‌، واته‌: یوسف په‌لاماری ئه‌وی داوه‌ و ئه‌ویش هه‌لهاتووه‌و رایکردووه‌ له‌دهستی و ئه‌میش له‌پێشه‌وه‌ دهستی له‌کراسه‌که‌ی گیر کردووه‌و دراندوویه‌تی **﴿وَإِن كَانَ قَمِيصُهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ﴾** خۆنه‌ر کراسه‌که‌شی له‌پشته‌وه‌دا درابوو. **﴿فَكَذَبَتْ﴾** ئه‌وا شارژن درۆ ده‌کات **﴿وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾** و (یوسف) راست ده‌کات، واته‌: ژنه‌که‌ په‌لاماری یوسفی داوه‌و یوسف هه‌لهاتووه‌و رایکردووه‌ له‌دهستی و ئه‌ویش له‌پشته‌وه‌ دهستی له‌ کراسه‌که‌ی گیر کردووه‌و دراندوویه‌تی. **﴿فَلَمَّا رَأَىٰ قَمِيصَهُ قَدْ مِّنْ دُبُرٍ﴾** جا کاتی که‌شای (می‌ردی زلیخا) دیتی کراسه‌که‌ی (یوسف) له‌ پشته‌وه‌ دراو **﴿قَالَ إِنَّهُ مِّنْ كِذِّكَ﴾** وتی: به‌راستی ئه‌و‌کاره‌ هه‌ر له‌پیلان و فرت و فی‌لی ئی‌وه‌ی ژنان ده‌کات **﴿إِن كِذِّكَ عَظِيمٌ﴾** چونکه‌ نه‌خشه‌و پیلان و فرت و فی‌لی ئی‌وه‌ گه‌لی‌ک گه‌وره‌یه‌ **﴿يُوسُفُ اعْرَضْ عَنْ هَذَا﴾** ئه‌وجا رووی‌کرده‌ یوسف و وتی: یوسف! ساتۆش له‌مه‌ واز بێنه‌و. لێی بێده‌نگه‌، با نابروومان نه‌چیت **﴿وَاسْتَغْفِرِي لِذَنبِكِ﴾** نافرته‌! تۆ‌یش داوی لێ‌بردن بۆ هه‌له‌و گونا‌هه‌که‌ت بکه‌، چونکه‌ له‌لایه‌که‌وه‌ پێچاته‌ ئه‌ولاوه‌ غه‌ریبه‌، له‌لایه‌کی تریشه‌وه‌ بوختانت بۆ‌کرد! **﴿إِنَّكَ كُنتِ مِنَ الْخَاطِئِينَ﴾** به‌راستی تۆ له‌خه‌تا‌کارانی. به‌لێ. نابهم شی‌وه‌یه‌ ئه‌و تاوانه‌ گه‌وره‌یه‌ له‌لای ئه‌وما‌ل و خیزانه‌ پووخاوه‌ زۆر به‌بچوکی و ئاسانی کپکرایه‌وه‌. (ئین جهریر) له‌ (ئین عه‌باس) هه‌ ده‌لێ: هه‌ر به‌بچوکی و ناوه‌خت چوار مندا‌ل هاتوونه‌ قسه‌و گوته‌ر: کۆره‌که‌ی (ماشیته‌)ی کچی فیره‌ون، شایه‌ته‌که‌ی یوسف، هاو‌پێکه‌ی (جوره‌یج)، عیسی‌ی کوری مه‌ریه‌م.

ژنانی شار ده‌نگ و باسه‌که‌ ده‌بیسن:

به‌لێ ئه‌و کاره‌ساته‌ له‌ده‌ره‌وه‌ی کۆشکی پاشاوه‌ ده‌نگی دایه‌وه‌. بۆیه‌ **﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ﴾** کۆمه‌لێک له‌ژنه‌ ناو‌داره‌کانی میسر قاویان داخست و وتیان: **﴿أَمْرًا عَزِيزًا تَرَاوُدْ فَتَاهَا﴾** سه‌یره‌! ژنه‌که‌ی (عه‌زین) خه‌ریکی دلداری و رامکردنی غولا‌مه‌که‌ی خۆیه‌تی و چه‌زی لێ ده‌کا! **﴿قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا﴾** به‌ شی‌وه‌یه‌ک ئه‌وین و خۆشه‌ویستی چووه‌ته‌ ناو‌په‌رده‌ی دلی‌ه‌وه‌و ئۆقره‌ی لێ‌پیه‌وه‌ **﴿إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ﴾** به‌راستی ئیمه‌ له‌سه‌رگه‌ردانی‌ه‌کی ئاشکرادا ده‌یبینن، چونکه‌ نه‌ده‌بوو ئه‌و له‌گه‌ل خزمه‌تکاریکی خۆیدا کاری وابکات **﴿فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ﴾** ئینجا که‌ژنه‌که‌ی عه‌زیز تیرو‌تانه‌ی ئه‌و ژنانه‌ی بیست **﴿أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ﴾** بۆ گێڕانه‌وه‌ی نابرووی خویی و، ده‌ربازکردنی خویی و، بۆئه‌وه‌ به‌وانیشی به‌سه‌لمینی که‌ له‌و‌کاره‌دا نا‌هه‌قی نه‌بووه‌، ئه‌ر ئه‌وانیش وه‌کو ئه‌و بیبینن. خراپتر دوو‌چاری ئه‌وینی ده‌بن، بۆیه‌ ناردی به‌دوایاندا **﴿وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مَتَكًا﴾** و بۆ هه‌ریه‌که‌شیان رایه‌خی جوان و پاله‌

﴿فَاسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ﴾ پەروەردگاری وەلامی دایەو و نزاكەى گىرا كرد ﴿لَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ﴾ و حیلە و فێلكەیانى لادا لێى ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ﴾ چونكە بەراستى ھەر خۆیتى بیسەر و زانای ، ھانا و ھاواری خەلكانى لێقەوما و دەبیسێ و وەلامیان دەداتەو . لەفەرموودەىەكى (متفق علیه) یدا ھاوو دەفەرموى : ((سبعة يظلمهم الله فى ظله يوم لا ظل إلا ظله : إمام عادل ، وشاب نشأ فى عبادة الله ، ورجل قلبه معلق بالمسجد ، إذا خرج منه حتى يعود إليه ، ورجلان تحابا فى الله اجتماعا عليه وافتراقا عليه ، ورجل تصدق فأخفاها حتى لا تعلم شماله ما انفق يمينه ، ورجل ذكر الله خاليا ففاضت عيناه ، ورجل دعت امرأته جمال ومنصب فقال : إني أخاف الله)) . واتە : لەروژی ھەستەنەو دا خوا ھەوت تاقم لەبن سیبەرى خۆیدا رادەگرێ و ، ناھێلى تووشى ئەو نازەھەتییە بێ ، یەکیکیان لاویكە ژنیکی شوخ و شەنگ و پایەدار خوێ بۆ نامادە بکاو ، ئەم لەبەرخوا - وەكو یوسف - خو پارێزێ و تەسلیم نەبێت .

بەریار درا یوسف زیندان بکری :

﴿ثُمَّ بَدَأْ لَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا رَأَوُا الْآيَاتِ﴾ پاشان دواى بینینی ئەو ھەموو بەلگەو نیشانەى لەسەر پاکی یوسف ، بۆ خۆیان وایان بەچاكرانی بۆ بزكردن دنگۆكە ﴿لِيَسْجَنَّهُ حَتَّىٰ حِينٍ﴾ تا ماوێك بیخەنە بەندیخانەو ، بەلكو وردە وردە دنگ و باسەكە نەمێنى و ، لەبەر بچیتەو ، دیارە ئەو بنەمالە دنیا پەرست و بەزیوانە ، ئەمە خوویانە كە لەباتى ئەو سزای تاوانبارەكە بەن و تۆلە بدریت ، تاوانبار نازادەو ، بیتاوانیكى وەكو (یوسف) زیندان ئەكرێ !!
دوو غولام لەگەڵ یوسف زیندان دەكرین :

﴿وَدَخَلَ مَعَهُ السَّجْنَ فَتَيَانٍ﴾ ھاوكات دوولایش ، بەتۆمەتێك - لەگەڵیا زیندان کران ، وە ھەردووکیشیان لەدەست و پێى (پاشا) بوون ﴿قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَعْصِرُ خَمْرًا﴾ جا پاش ئەو چوونە گرتوو خانەكەو ، ھەریەكەیان خەویك دەبینى و ، دەیگێرتەو . بۆ یوسف ، ھەتا ماناكەى بۆلێك بداتەو ، بۆیە یەکیکیان گوتى : لەخەودا دیتم بۆ شەراب تری ئەگوشم و ، دەیدەمە پاشا ﴿وَقَالَ الْآخَرُ إِنِّي أَأْتِي بِطَيِّبَاتٍ لِرَاسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهَا﴾ و ئەوى دیکەیشیان وتى : منیش لەخەودا دیتم نان لەسەر سەرمەو بآلندە لێدەخوات ﴿نَبْنِئُهَا بِتَأْوِيلِهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ﴾ بەلكە مانای ئەم خەونەمان بۆ لێكبدەیتەو ، چونكە بەراستى ئێمە وادەزانین تۆ ھەردیكى پەروشت بەرزو چاكە خوازیت .

یوسف بانگی دوو زیندانیەكە دەكات بۆ موسلمان بوون :

﴿قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ﴾ یوسف وتى : سەبەینى ھەر ژمە ناڤێكتان بۆییت ﴿إِلَّا نَبَاتَكُمَا بِتَأْوِيلِهِ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَكُمَا﴾ پێش ئەو بگاتە دەستتان من دەزانم چییەو ، پێشتان دەلێم ، واتە : مانای خەونەكانیشتان ھەروا بەناسانى بۆلێك دەدەمەو ﴿ذَلِكَ مِمَّا عِلْمَنِي رَبِّي﴾ دیارە ئەو لە بەھەرى پەروەردگارمەو ئەو فێرى كردووم . جا یوسف دەیهوى لەرێ داخوایەكانیانەو دەرگایان لێبكاتەو ، بچیت ناو بانگەوازەكەىەو ، بۆلای خواى تاك و تەنیايان بانگ بكات ، بۆیە ئەیهوى متمانەى تەواویان بداتى كە : ھەركەسیك پششت لەشێرك بكاو ، واز لەبت و بتپەرستى بێنى ، خواى گەورەش دەرگای خێرى بۆدەكاتەو ، زۆر شتیشى فێر دەكات ، بۆیە گوتى : ﴿إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ﴾ چاك بزەنن كە من ئایینی ئەو كەسانەم واز لێھێناو كە نە بپروایان بەخوا ھەو نە بەرۆژی دواى ﴿وَاتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ﴾ وە بۆخۆم كەوتوومەتە شوێنى ئایینی باوو باپیرانم : (ئىبراھیم) و (ئىسحاق) و (یەعقوب) ، ھەركەسیكى دیکەش ناوا بكات ، ھەر ناوا سەركەوتوو

دهبی و خواهرهای زانستی بوزان دهکات **﴿ما كان لنا ان نشرك بالله من شيء﴾** هرگز نابی بوزانیم (خانه‌وادهی پیغمبران و شوینگه‌وتوانیان) هیچ شتی بکینه هابه‌ش و هاولی خوا **﴿ذلك من فضل الله علينا وعلى الناس﴾** نه‌وه‌یش به‌ش و باره‌ی خواجه به‌سهر نیمه‌ی (بنه‌ماله‌ی پیغمبران) هوه، که‌پله‌ی په‌یام‌به‌ریتی پیبه‌خشین و، به‌سهر خه‌لکان و مه‌رمیشه‌وه: پیغمبرانی بوناردن **﴿ولكن اكثر الناس لا يشكرون﴾** به‌لام زوربه‌ی خه‌لکی سوپاسگوزاری ناکه‌ن، وه‌کو له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فرموی **﴿...بدلووا نعمة الله كفرا واحلوا قومهم دار البوار﴾** ۲۸/ ۱۴. جاییوسف ورده ورده ده‌یه‌وی بانگه‌وازه‌کی رابه‌گیه‌نی. بویه ده‌لئت: **﴿يا صاحبي السجن: ارباب متفرقون خير﴾** نه‌ی هر دو هاورپی به‌ندیخانه‌که‌ما! ناخو چهند خواجه‌کی جیا جیا به‌پرسترن باشتره **﴿ام الله الواحد القهار﴾** یان هر یه‌ک خوی تاه و ته‌نیاو زال و به‌ده‌سه‌لات به‌سهر هه‌موو شتی‌کدا؟ **﴿ما تعبدون من دونه الا اسماء﴾** نه‌وه‌ش بزائن نه‌وانه‌ی نیوه "به‌ده‌ر له‌خوا" ده‌یان‌به‌رستن چهند (ناو)یکی بی‌ناوه‌پژکن **﴿سميتوهما انتم و آبائكم﴾** و نیوه‌و باوو بایرانتان به‌ناره‌زوی خوتان ناوتانناون و کردوتانن به‌خوا **﴿ما انزل الله بها من سلطان﴾** خوا هیچ به‌لگه‌یه‌کی بوراستی به‌رستنی نه‌وانه نه‌ناردوه. جاییوسف نه‌یه‌وی روشتر بویان باس بکات، بویه ده‌لئت: **﴿ان الحكم الا لله﴾** گشت حوکم و بریاریک ته‌نهاو ته‌نها می‌خوایه. ده‌بی ته‌نها نه‌و حاکم و بریار به‌ده‌ست بیت **﴿امر الا تعبدوا الا اياه﴾** فرمانیده‌وه: نیوه ده‌بی ته‌نها نه‌و به‌پرستن و گویرایه‌لی هر له‌ویکن، نه‌ک له‌سه‌روک عه‌شیره‌ت، نه‌ک له‌گهل و نه‌ته‌وه، نه‌ک له‌ولات و نیشتمان، نه‌ک له‌حیزب و گروپ و خیل. هتد **﴿ذلك الدين القيم﴾** هر نه‌و نایین و دینه راست و په‌واو پایه‌داره، که بانگتانم کرد بوی، ده‌سا وریاو به‌ناگابن و شوینی بتان مه‌که‌ون **﴿ولكن اكثر الناس لا يعلمون﴾** به‌لام زوربه‌ی نه‌و

وَاتَّبَعَتْ مَلَكَةً أَبَاءَ إِيزَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَتْ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِأَبَائِنَا مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٣٨﴾ يَصْحَجِي السَّجْنَ أَرْبَابَ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمْ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿٣٩﴾ مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءُ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْلَعُونَ ﴿٤٠﴾ أَمَرَ الْأَنْبِيَاءَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٤١﴾ يَصْحَجِي السَّجْنَ أَمَّا أَحَدُكُمَا فَيَسْقِي رَبَّهُ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخَرُ فَيُصَلِّبُ فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ فَضَيَّ الْأَمْرَ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ ﴿٤٢﴾ وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِنْهُمَا أَذْكَرَ فِي عَذَابِكَ فَأَنْسَهُ الشَّيْطَانُ ذَكَرَ رَبِّهِ فَلَيْسَ فِي السَّجَنِ بِضَعِّ سِنَّينَ ﴿٤٣﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ إِنْ دُرِيَ سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعُ سُبُلُتٍ خَضِرٍ وَأَخْرَجَ بِاسْتِئْثَانِهَا الْمَلَأَ أَفْئُونِي فِي رُءُوسِي إِنْ كُنْتُ لِلرَّاءِ نَاعِبُورُوتَ ﴿٤٤﴾

مه‌رمه نازانن نایینی په‌کخوا به‌پرستی راست و ریکه، خوی بالاده‌ست له‌جیگایه‌کی تردا ده‌فرموی: (وما اکثر الناس ولو حرصت بمؤمنين) یوسف/ ۱۰۳) جائیستا ده‌ست ده‌کات به‌ماناو لیکنده‌وه‌ی خه‌ونه‌کانیان، بویه ده‌فرموی: **﴿يا صاحبي السجن﴾** نه‌ی هر دو هاورپییانی به‌ندیخانه‌ما! **﴿اما احدهما فيسقى ربه خمرًا﴾** به‌لام نه‌و یه‌که‌تان که له‌خه‌ویدا ترنی ده‌کرده شهرب، نازاد نه‌بی و، شهرب ده‌رخواردی پاشای ده‌دات، واته: پژگاری نه‌بیت و ده‌چیته‌وه سه‌ر کاری خوی **﴿واما الآخر فيصلب﴾** نه‌وی دیکه‌ش له‌سیداره نه‌دری و، هله‌ده‌واسری و به‌داره‌که‌وه نه‌هیلریته‌وه **﴿فتاكل الطير من راسه﴾** نه‌وسا په‌له‌وه‌ر له‌سه‌ری ده‌خون. ریویه‌تیک ده‌لئت که‌به‌و جوړه مانای خه‌ونه‌کی بؤکردن، به‌دلیان نه‌بوو گوتیان: نه‌خیر هیچ خه‌ونی‌کمان نه‌دیتوه، (یوسف) یش گوتی: **﴿قضى الامر الذي فيه تستفتيان﴾** نه‌وی پرسپارتان لی‌کرد، لای خوا براوه‌ته‌وه ناگو‌پردی، چونکه خه‌ون بوی یه‌که‌مجار چو‌ن مانا

لیدرایه وه. له ناینده شدا هه روا ده بی و. گوږین و په شیمان بوونه وه له و بریاره (ئه زهل) ییه تۆزقاله یهک ناگوږی،
ئه مه یه که پیغه مبه ریش ده فهرمو ی: ((الرؤیا علی رجل طائر مالم تعبر . فإذا عبرت وقعت)) مه سنه دی
پی شه وا (ئه حمده ۴ . ۱).

یوسف به یهک له و دوانه ده لی لای ناغات باسم بکه :

۲۲ **وقال للذی ظن انه ناج منهما** : نه و جا که یوسف زانی شه را بگه رکه له به ندیخانه قوتار ده بی ت پیگوت :
اذکرنی عند ربک : که ده چیت وه لای پاشا و گه وره کت (عه زیزی میسر) باسی ئه م داستان و به سه ر هاته ی منی
لا بکه "دهیه وی پرو به پروی خو ی راستیه که ی تیگه یه نی" . سه باره ت به و بوختانه گه وره یه بۆیکرا **فانساه**
الشیطان ذکر ربه : ئینجا کاتی له زیندان ده رچوو و گه رایه وه کۆشکی پاشا . شه ی تان له ییری برده وه لای گه وره و
پاشاکه ی باسی بکا ! هه ندی له زاناکان راناوی (فانساه الشیطان ..) ده به نه وه بۆ یوسف . واته : شه ی تان یادی خوای
له بیر برده وه . بۆیه په نای برده بهر خزمه تگوزارو شتی وا . نه و جا خوایش له تۆله ی ئه وه دا چهنه سائی لئی نه پرس ی .
بۆیه ده فهرمو ی: **فلبث فی السجن بضع سنین** : ئیتر یوسف به ویستی خوا تچه ند سائی لک له گرتوو خانه که دا
مایه وه . بۆ ئه وه ی دهستی له هه موو شتی بچ ی و . هانا و په نا هه ر بۆ خوا به ریت . به لی .. به پیی مانای وشه ی (بضع
که له سی سانه وه بۆنۆ ده کات) له وه ده چیت حه وت سائی لک له گرتوو خانه که دا مایته وه . له بهر هه ر حیکمه تی ک خوای
له کارزان خو ی ده ی زانی . (ئین به باس) ده لی : پیغه مبه ر **فهرمو ی** : نه گه ر یوسف نه یگوتبا به لکو . لای پاشاکه ت
وه بیرم بی نیت . ئه وه نده له و گرتوو خانه دا نه ده مایه وه ! ته فسیری ته به ری .

شای میسر خه ونیک ده بی نی :

۲۳ **وقال الملك انی اری سبع بقرات سمان** : ئینجا خوای کار جوان دهیه وی به سه ر به رزی و سه ره ری یوسف
له به ندیخانه رزگار بکا و بیته ده ری . پۆژیک پاشا خه ویک ده بی نیت و ده بی ته مه راقی شه و روژی و . له ترسی شوومی
خه وه که یدا ته وای جادوو گه ر ئه ستیره ناسه کانی ولاته که ی کۆ ده کاته ره بۆ مانا کردنی خه وه که ی . که چی هیچیان
سه ری لیدر ناکه ن ! خه وه که یشی به م شیوه بوو گو تی : له خه ومدا حه وت مانگای گه وره ی قه له وم دیت **یا کلهن**
سبع عجاف : حه وت مانگای له رو لاواز ده یان خواردن ! **وسبع سنبلات خضر و اخر یابسات** : حه وت گوله گه نمی
سه وزو ته رو . حه وت گوله گه نمی وشکه لاتوو زه رم دیت که : له حه وت گوله سه وزه که نالا بوون وفه وتانیان **یا**
ایها الملا افتونی فی رؤیای ان کنتم للرؤیا تعبرون : ئه ی ده سته ی پیا و ماقولان و دنیا دیدان ! مانای ئه و خه وم بۆ
لیکبه نه وه . نه گه ر له مانای خه و لیکدانه وه ده زانن **قالوا اضغاث احلام** : نه وانیش وتیان : ئه و جو ره خه وانه .
هه ر خه ونه درۆزنه و تیکه و لیکه ن و هه قیقه تیان نییه . جا یا هه ر ده رکیان نه کرد . یا له بهر پاشا نه یان ویرا به راستیه ی
لیکی بده نه وه **وما نحن بتاویل الاحلام بعالمین** : خو ئیمه ش له مانای ئه م جو ره خه وانه نازانین و سه ر ده رناکه ی ن
۲۴ **وقال الذی نجا منهما وادکر بعد امه** : ئینجا ئه و یه که له دوو زیندانییه که رزگاری ببو و "و دوا ی ماوه یه کی زۆر
یوسفی بیر که وته وه و تی : **انا انبئکم بتاویلہ** : من له مانای ئه و خه ونه ئاگادارتان ده که م " لای که سیکی زانا و
شاره زا " **فارسلون** : ده سا بمنیرن . با بچم بۆ لای ئه ولاره که ئیستا له زینداندایه و . پیکه وه بووین **یوسف ایها**
الصدیق : جا (ساقی) به زووی چو و گه یشته لای یوسف و گو تی : یوسف ! ئه ی پیاوی راست بیژ ! **افتنا فی**
سبع بقرات سمان : رای خو ت بده سه باره ت به حه وت مانگای قه له وو زله **یا کلهن سبع عجاف** : که حه وت مانگای
له رو لاواز ده یان خو ن **وسبع سنبلات خضر** : و حه وت گوله گه نمی سه وزو ته رو **واخر یابسات** : و حه وتی تری

و شكه لاتویش ﴿لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ﴾ به شكوم بچمه وه لای پاشاو خه لكه كه "بۆیانی بگيرمه وه" ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ به شكو نه وانیش له شان و شهو كه تی تو تیبگهن و بتناسن.

رینماییه کانی نایه تی (۴۳-۴۶):

- ۱- ده گونجی خه لکی کافرو له سنوور ده رچوویش، خهونی چاك و راست ببینن، خه و دووبه شه: به شیکي تیکه و لیکه یه، له لایه ن شه یئانه وه یه، نهوی دیکه ییشی هه ق و راسته، له لایه ن خوای به خشه ره وه یه.
- ۲- شت له بیرکردن خوو و رهوشتی هه موو ئاده مییه كه.
- ۳- باسکردنی صیفت و په سنی هه رمرو فیک، بی زیادو كه، شتیکی دروست وره وایه.

﴿قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابًا﴾ (یوسف) یش بی هیچ

گله یی و گازنده یه كه له کابرای شه را بگير، بی نه وه بلی باشه! شهو كات تو له به نديخانه ئازاد بوویت و گه پرایته وه بۆلای پاشا من چیم پیگویتیت؟ وه لامی ساقیی دایه وه و تی: ئیه وه حهوت سال له سه ره كه كشتوكال" به ريك و پیکي ده كه ن و دانه و یله ده چینن ﴿فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سَبَلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ﴾ نهوی دوریتانه وه- نه وه نه بی لینی ده خون- هه ره له گوله كه ی خویدا بیهیلنه وه له عه نباردا داینین، چونكه ئاوا له سوون و جانه وه ره ن ده پاریززیت، واته: هه ره به گوله كه یه وه بیکه نه عه مبارو، كه مکه م لیببخون و ده ست پیوه بگرن ﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ﴾ جا له پاش نه وه حهوت ساله "خوش و پرپیته" حهوت سالی گرانیی و، قاتی و قیری و، وشكه سالی پیش دیت ﴿يَأْكُلْنَ مِمَّا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ﴾ هه ره رزق و رۆزییه كتان نه وه حهوت ساله دانابی هه مووی ده خون ﴿إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ﴾ كه میکی نه بییت كه بۆ تووی هه لده گرن و، نازووخه ی ده كه ن ﴿ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ﴾ له پاش نه وه حهوت ساله گرانییه، نه مجار

قَالُوا أَضَعَتْ أَحْلَامَ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ ﴿٤٤﴾ وَقَالَ الَّذِي نَجَّا مَتْمًا وَأَذْكُرْ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ ﴿٤٥﴾ يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخْرَىٰ يُسَبِّحُ لَعَلِّي أَرْجِعُ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ ﴿٤٦﴾ قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَابًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سَبَلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَأْكُلُونَ ﴿٤٧﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعُ شِدَادٍ كُلُّ مَأْدُومٍ هُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِمَّا تَحْصِنُونَ ﴿٤٨﴾ ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْمُرُونَ ﴿٤٩﴾ وَقَالَ الْمَلِكُ أَتُؤْتِي بِيهٍ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ أَرْجِعْ إِلَىٰ رَبِّكَ فَسَأَلَهُ مَا بَالُ الْمَسْئُورَةِ الَّتِي قَطَعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ ﴿٥٠﴾ قَالَ مَا خَطْبُكُمْ إِذْ رَوَدُّنَّ يُوسُفَ عَنْ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَتُ الْعَزِيزِ الْفَن حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَوَدُّهُ عَنْ نَفْسِهِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٥١﴾ لَعَلَّمَ إِنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْفَاسِقِينَ ﴿٥٢﴾

سالیکی خوش پیشدیت ﴿فِيهِ يَغَاثُ النَّاسُ﴾ بۆ هه موو خه لکی بارانیکی زۆر ده باری و، بزق و رۆزی په یدا ده بیته وه ﴿وَفِيهِ يَعْمُرُونَ﴾ هه ره له و ساله دا میوه جات و تری زۆر ده بی و ده یگوشن و شه ربه ت و پیخوری ئی په یدا ده كه ن بۆ خو یان نه ی هاوړیکه م! نه مه یه مانای خه و كه ی پاشا، مانگا له پو لاوازه كان و، گوله وشك هه لاتووه كان، حهوت ساله گرانییه كه یه. ده ساتۆش به ريك و پیکي بۆ پاشای بگيرمه وه.

رینماییه کانی نایه تی (۴۷-۴۹):

- ۱- ولاتی (میس) هه ره له سه ره تاوه جیگه ی کشت و کال بووه، ولاتیکی به فەر بووه.
- ۲- هه لگرتن و ده ستپیوه گرتن و پاراستنی به رو بووی تازه نو ی بۆ رۆژی ته نگانه، بنه مایه کی ئابووری زۆر گرنگه.

رینماییه کانی نایه تی (۵۰-۵۲):

- ۱- فهزیلهت و شهره فی زانیاری و زانست، چونکه هر به هوئی زانیارییه وه بوو که (یوسف) بهرز بوویه وه و گه بییه لای پاشاو، بۆ دواییش جله وی کاروباری میسری گرته دهست.
- ۲- گه وه بی (حیلم) و تاقهت و له سر خویی و پهله نه کردن له نیش و کاردا.
- ۳- فهزلی راست بیزیی و، قسه ی هه ق کردن، نه گهرچی بهزیانی خوشت ته و او ببی.
- ۴- (زلیخا) یش به هوئی ددان نان به تاوانی خویدا بهو پله و پایه بهرزه گه بی و، بۆ دواییش بوویه ژنی (یوسف) ی پیغه بهر الله.

کوتایی جزئی (۱۲)، دوازد

*** **

﴿وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي﴾ خۆ هه رگیزیش پاکانه بۆخۆم ناکه م ﴿إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ﴾ چونکه نه فس و دهروون هه میشه فه رمان به خراپه دده ﴿إِلَّا مَارْحَمَ رَبِّي﴾ مه گهر که سی خوی پهره دگرم خوی په حمی پنبکاو له پیلان و فرت و فیلی بیپاریزی ﴿إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ به راستیی پهره دگرم زۆر لیبوره دیه بۆ هه وه تاوانه کان، زۆریش دلوفان و میهره بانه، بهرامهر به ته به کاران.

ریژ و پله ی یوسف لای پاشا:

﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أُنْثَوِي بِهِ﴾ جا دوا ی ده رکه وتی شه هامت و پیاوه تی و جوامیری یوسف، پاشا وتی: (یوسف) م بۆ بهینن ﴿أَسْتَخْلَصُهُ لِنَفْسِي﴾ با بیکه مه یارو هاوپی تایبه تی و، جینگه ی پرس و پای خۆم، بۆ پاگرتنی دهوله ته که م ﴿فَلَمَّا كَلِمَةً﴾ جاکاتی که یوسف هاته لای و، دواندی و تووینژی له گه ل کردو، به ته وای که سییتی

﴿وَمَا أُبَرِّئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَارْحَمَ رَبِّي﴾ ﴿إِنْ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ﴿وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أُنْثَوِي بِهِ﴾ ﴿أَسْتَخْلَصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلِمَةً﴾ ﴿قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدِينَا مَكِينٌ أَمِينٌ﴾ ﴿قَالَ أَجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ﴾ ﴿وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ﴾ ﴿وَلَا جُرْ الْآخِرَةَ خَيْرَ لِّلَّذِينَ ءَامَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ﴾ ﴿وَجَاءَ إِخْوَهُ يُوسُفَ فَذَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ ﴿وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِحَزَنِهِمْ قَالَ أُنْثَوِي بِأَخٍ لَّكُمْ مِّنْ أَبْنَائِكُم أَتَأْتُونَ﴾ ﴿أَنِّي أَوفِي الْكِتَابِ وَأَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ﴾ ﴿فَإِنْ لَّمْ تَأْتُونِي بِهِ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِي وَلَا تَقْرَبُونِ﴾ ﴿قَالُوا اسْرُدْ عَنْهُ آيَاتَهُ وَنَا الْفَعْلُونَ﴾ ﴿وَقَالَ لِنَفْسِي أَجْعَلُوا بَصَنَةً فَمِنْ فِي رَحْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ ﴿فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَنَعَ مِنَّا الْكِتَابُ فَأَرْسِلْ مَعَنَا آخَنَانًا نَّكْتَلُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾

ده رکه وت ﴿قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدِينَا مَكِينٌ أَمِينٌ﴾ پاشا وتی: به راستیی تو ئه مرۆلای ئیمه پیاویکی بهریژو قورس و پاک و جینگای باوه ریت و، نهو قسه و قسه لوکانه ییش، هیچ له که سییتی تو که م ناکاته وه ﴿قَالَ أَجْعَلْنِي عَلَىٰ خَزَائِنِ الْأَرْضِ﴾ یوسف وتی: جاکه وایه بکه به سر کاری خهزینه و واریداتی میسر هه تا بتوانم له م گرانی و قات و قریه دا خزمه تی بهم خه لکه هه ژاره بکه م ﴿إِنِّي حَفِيظٌ عَلِيمٌ﴾ چونکه من بۆ نهو کاره چاودیریکی باش و، پاریزه ریکی زاناو به ناگام. (ته به ریی) ده لیت: نه م داوای (یوسف) به وه که نه وه نیه که بلنیت پاکانه ی بۆ خویکردو، نه ده بوو به وجۆره خوی هه لکیشی، چونکه یوسف ده یه وی بهو قسه انه ی پیاوانی ده ولت له خوی تی بگه یه نیت که: نهو بۆ بهریوه بردنی کاروباری شابوری و، دارایی پیاویکی زۆر لیژانه و زانیاریی باشی هیه، له ولایشه وه له وده مه دایه ولات و گه ل زۆر پیویستی به که سیکی و هیه و، له رووی شه رعیشه وه نابی له کاتی وادا خوی لی لابتات،

له لایه کی تریشه وه له وجوه شوینانه دا باشت خزمه تی پیده کری بۆ سه رنج راکیشانی خه لکی بۆ باوه ر هینان به خوی گه وه ر کار جوان.

ریزو حورمه تی یوسف له سه ر زه ویی:

﴿وَكذلك مكننا ليوسف في الأرض﴾ ئاوا دواي ئه و تهنگانه و ده ره ده ریه، ئیمه له خاکی میسر دا پله و پایه و ده سه لآتمان به یوسف دا ﴿يتبوء منها حيث يشاء﴾ له هه ر جیگایه ک خوی بیه وی داده نیشتی ﴿نصيب برحمتنا من نشاء﴾ کیمان بوئ ده یخه ی نه به ره یی و میهره بان ی خومان ﴿ولا نضيع اجر المحسنين﴾ و هه رگیزیش پاداشی چاکه خوازان نافه وتینین و گوم ناکه یین، له کاتی که دا یوسف ئه وه موو جوامیریه ی نواندو، ئه وگشت سه برو نارامه ی بوو، ئیمه ییش ئاوا به رزمان کرده وه، خه زینه ی میسرمان خسته ژیر ده ستی ﴿ولا اجر الاخرة خير للذين آمنوا وكانوا يتقون﴾ ئه وه پاداشی دونیا بوو، خو دیاره پاداشی دواړژیش بۆئه وانه ی که پروایان هینا وه، له شیرک و کاری خراپ خو پاریزبوون باشت ره، به لی چونکه یوسف پله و پایه ی خوی و، خانه واده که ی له کاری به دره وشتی پاراست، خوایش ئاوا پله ی به رز کرده وه، له قیامه تیشدا باشتی بۆ ناماده کردوه، وه کو به (سوله یمان) ده فره رموی: (هذا عطاؤنا فامنوا او امسك بغیر حساب، وان له عندنا لزلفی وحسن مئاب).

له رینما یه کانی ئایه تی (۵۲-۵۷):

۱- فه زیله تی نه فس شکاندن و تۆمه تبارکردنی به ناته وای و کهم و کووپی.
۲- ده رخستنی زانست و زانیاری له کاتی پیوستدا، وه که ئه لئین: (المرء مخبوء تحت لسانه).
۳- به خو هه لدان و، خو کاندیدکردن بۆ هه رکاری که ئه گه ر ئه وکسه به وجوه نه کا که سی تی و ده ستپاکی ده رنه که وی و، پی نه زانن ره وایه.

۴- فه زیله تی ئیخلاص له کارو کرده وه و قسه و بیرو باوه ردا.

۵- گه وه یی و کاریگه ری ئیمان و ته قوا له هه ست و نه ستی مرؤفا.

براکانی یوسف دینه میسو به بارمه ده گه رینه وه:

﴿وجاء إخوة يوسف﴾ گرانی و قات و قری له ناوچه کانی (کهنعان) دا سه ری هه لدا، ئه وسا براکانی (یوسف) ییش هاتن بۆ میسر بۆ زه خیره کپین ﴿فدخلوا علیه فعرفهم﴾ جا چوونه ژوور لای یوسف، ئه م ئه وانی ناسییه وه ﴿وهم له منکرون﴾ به لām ئه وان ئه میان نه ناسییه وه چونکه ماوه یه کی ژۆر بوو نه یان دیتبوو، له ولایشه وه پییان وانه بوو ئه ومابی و، ئاوا له جیگه ی پاشادا بیئت ﴿ولما جهزهم بجهازهم﴾ و کاتی که یوسف باره خورا که که ی بۆ ریکخستن له دواي ریزکی ژۆرو پرسیارو وه لām لینیان ﴿قال انتونی باخ لکم من ابیکم﴾ وتی: براهی کی باوکیان هه یه ده بی بیه یین بۆم، دیاره پرسیار ی له نه ژادو به سه ره اتیان کردوه و تو یانه براهی کی باوکیشمان هه یه لای باوکمانه ﴿لا ترون انی اوفی الکیل﴾ ئایا نابینن که من به تیروته سه لی پیوانه و بارتان ئه ده می و، میوانداریشم کردن ﴿وانا خير المنزلین﴾ و من چاکترین خانه خوی بووم بۆتان، باشتترین میوانداریم کردن، مه به ستی هه لانیانه و. ته ماح خسته نه به رده میان ﴿فان لم تاتونی به﴾ جا ئه گه ر ئه مجاره هاتنه وه ئه وتان بۆ نه هی نام ﴿فلا کیل لکم عندی﴾ جیره و پیوانه تان لای من نیه و هیچتان ناده می، ده یه وی که میکیش ترس بخاته به ریان ﴿ولا تقربون﴾ و نزیکیشم مه که ونه وه بی ئه و ﴿قالوا سنراود عنه اباه﴾ ئه وانیش ده یانزانی کاتی خویشی چ درۆیه کیان له گه ل (یه عقوب) ی بابیاندا کردوه سه باره ت به خوی، بۆیه ئیستاش وتیان: دلنیا به هه موو فیل و هه ولیک له گه ل باوکیا

دهدین بؤهینانی ﴿وَاِنَا لَفَاعِلُونَ﴾ و بیگومانبه کهنیمه هلهئنه سین بهوکاره ﴿وَقَالَ لِفَتْيَانِهِ اجْعَلُوا بَضَاعَتَهُمْ فِي رَحَالِهِمْ﴾ و یوسف بهو کوچه لاوانه ی گوت له بهر دهستیای بوون: نهو دراوویش بؤشت کرینیان هینابوو، بیدهنگیک بیخنهوه ناوبارهکانیان ﴿لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ﴾ بهشکو کاتی گهرانهوه لای مال و مندالی خویمان بیناسنهوهو، پئی بزائن. ﴿لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾ بهلکو - پاش نهوه گهرانهوهو بینیان - بگهرینهوه لمان .

رَبَّنَا مَهْ كَانِي نَايَه تِي (۵۸-۶۲):

۱- خوا بیهوی کاری بکا، هوکانیشی بؤ ریک دهخا: خودیتنی پاشا، دهست نهکهوتنی کهسی بؤ ماناکردنی خونهکهی، پسپوژی یوسف بؤ لیکدانهوهی خونهکان، سهرهلدانی گرانیسی و قات و قریسی لهولاتی (کهنعان)، ناچاربوونی براکانی بههاتن بؤ میسرو...هتد.

۲- نهخشه دارشتنی یوسف بؤ هینانی براو خیزانهکیان.

۳- ناسهواری پروو تهقوا له مروئدا.

دهیانوهی (بنیامین) یش لهگهل خوهرن:

﴿فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أَبِيهِمْ﴾ جا کاتی که گهرانهوه لای باوکیان ﴿قَالُوا يَا أَبَانَا مَنَعَ مِنَّا الْكَيْلَ﴾ وتیان: باببه! پیوانه ی رزق و پوزیمان لینگراوه نهگهر نهمجاره بینامین لهگهل خویمان نهبهین ﴿فَارْسِلْ مَعَنَا أَخَانَا نَكْتَلْ﴾ دوسا توش مهگهر براکهمان لهگهل بنیریت، تاپیکهوه نازووقو پوزی وهرگرین ﴿وَاِنَا لَهُ لِحَافِظُونَ﴾ بیگومانیشبه ئیمه پاریزگاری لیدهکهین، دیاره نهو دهمهش که فرو فیلهکهیان بهرامبر یوسف کرد گوتیان: (ارسله معنا غذا یرتع ویلعب وانا له لحا فظون) کهچی راستیشیان نهکرد! بویه ﴿قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ﴾ وتی: جا دهکریت (بنیامین) یشان پی بسیپرم و پرواتان پی بکه و دلنیام لیتان ﴿إِلَّا كَمَا آمَنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ﴾ هر وهکو جاری پیشوو براکهیم پیتان

قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا آمَنُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ قَالَ اللَّهُ خَيْرَ حَفِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿۵۹﴾ وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزَادُ كَيْلَ بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ ﴿۶۰﴾ قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّىٰ تُؤْتُوا مِنِّي ذِكْرًا اللَّهُ لَأَنَلِّي بِهِ لَآ أَن يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْفِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿۶۱﴾ وَقَالَ بَنِيُّ لَا تَدْخُلُوا مِن بَابٍ وَادْخُلُوا مِن أَبْوَابِ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْءٌ إِنْ الْحُكْمُ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ ﴿۶۲﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُغْنِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا الْحَاجَةُ فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لِّمَا عَلَّمْنَاهُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿۶۳﴾ وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ أَوَفَّىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَهِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿۶۴﴾

سپارد، واته: کاتی خو یوسف) یشان بردو، ناواشتان بهسهر هینا؟! ﴿قَالَ خَيْرَ حَافِظًا﴾ من پروام بهپاراستنی ئیوه نیه، بهلکو چاکتر پاریزهر هرخوایهوه نهیدهمه دهستی نهو ﴿وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ﴾ نهویش لهههوهو خاوهن بهزهیهه، به بهزهیی تره، واته: بهتهمای رحم و بهزهیی خوا.

دراوهکهیان دهسکهوتهوه:

﴿وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ﴾ جا که بارهکیان دواي حهوانهوهو قسهوباس و ئیسراحت کردهوه ﴿وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ﴾ دهبینن شت و مهک و پارو پوول و دهست مایهکهشیان بؤ گئیردراوهتهوه ﴿قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا﴾ گوتیان: باببه! چیمان دهوی، نههش پارو پوول و کهل و پهلهکهمانه نیردراوهتهوه بؤمان و، دانهویلهی باشیشمان هیناوه؟ ﴿وَنَمِيرُ أَهْلَنَا﴾ و نهگهر براکهشمان لهگهل بنیریت،

ئەمبارەش بژۆویی و خواردن و خۆراك بۆ خاۋو خېزانمان دەھىنن **﴿وَنَحْفَظُ أَخَانَا﴾** و براكەيشمان بنيامين ئەپارىنن لەھەر شتىكى خراب **﴿وَنَزِدَادُ كَيْلٍ بَعِيرٍ﴾** بەھۆى ئەۋىشەو پىۋانەى بارى و شترىكىش زىاد دىنن **﴿ذَلِكَ كَيْلٌ يَسِيرٌ﴾** ئەۋەيش بۆ پاشا پىۋانەىكەى كەمە، چونكە خاۋەن بەخششە **﴿قَالَ لَنْ أَرْسَلَ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِي مَوْثَقًا مِنَ اللَّهِ﴾** ياقوب و تى: ھەرگىز لەگەلتانى نانىرم تا پەيمانىكى پتەم بەناۋى خواۋە نەدەنى **﴿لَتَأْتَنِي بِهِ﴾** كە ھەردەبى پىۋەى بۆمى بەننەو **﴿إِلَّا أَنْ يَحَاطَ بِكُمْ﴾** مەگەر لەگش لاىەكەو داگىر بگىرن و دەسلەتقان نەمىنى، مردن ياھەر شتى تر بىتە رىتان **﴿فَلَمَّا أَتَوْهُ مَوْثَقَهُمْ﴾** جا كە پەيمانىكى پتەويان داىە **﴿قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ﴾** يەعقوب و تى: لەم قسەو باسەمان خۆى گەورە ئاگادارو چاودىرە، ئەمىش دەدەمە دەستى خوا، دەسا بچن خوا بىتاپارىزى.

ياقوب دەلى: لەيەك دەرگاۋە مەچنە ناو:

﴿قَالَ يَا بَنِي لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ﴾ باوكيان و تى: كۆرەكان! كەنزىكى شار دەبنەو، ھەموو پىكەو لەيەك دەرگاۋە مەچنە ناو شارەو. بەلى.. لەبەر ھەر ھۆيەك بوو (يەعقوب) وەكو سۆزى باوكايەتى-ئەو وەسىيەتەى بۆكۆرەكانى كرد؟ ھەرچەندە گەلى تەفسىرو رىوايەت ھەيە بۆديارىكردن ھۆيەكەى، وە ھەريەكەشيان شتىك دەلىت، بى ئەۋەى ھىچ بەلگەيەكيان بەدەستەو ھەبى، و، لەگەل دەقى قورئانەكەدا بگونجىت! خۆ گومانىش لەوەدا نىيە كە ئەگەر ئەۋشەتى و اىەعقوب كۆرەكانى خۆى ئى دەپارىزى (چاۋى پىس بوايە، وەك ئەوانە دەلىن)، وەيان ھەرشتىكى ترى ديارى، ئەوا ئەو كاتە قورئانەكە خۆى ديارى دەكرد، خۆ ئاشكرايە لەم قورئانەدا تەنھا ھەر ئەۋەندە ھاتوۋە كە فەرموۋى: (إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا) واتە: تەنھا نيازو سۆزىكى دەرۋىنى بوو لە دلى (ياقوب)دا، بەرامبەريان دركانى و ھىچى تر، كەوابوو دەبى راقەكرانى قورئانىش لەوسنورەدا بووەستن و پەنجە نەخەنە سەر ھىچ شتىك و راسپاردەكەش وەك خۆى بەرەھاو بەرغراۋانى بەننەو، ديارە ھەر ئەمەش شياۋە بۆ راگرتنى ئەدەب و وىل لەگەل قورئاندا. ھەمووشمان چاك دەزانن كە يەعقوب **﴿بِهِ﴾** بەرامبەر كۆرەكانى مەترسى شتىكى ھەبوو بۆيان ئەگەر لەيەك دەرگاۋە بچنە ناو شارى مىسرەو ھەرچەندە راسپاردەكەش ھىچ بىرارىكى خۆى پى بەرپەرچ نەدرايەو.. كەوابوو بۆ نىمەيش ھەروا چاكە كە ئەو وەسىيەت و راسپاردەيە بەرەھا بەننەو ديارى نەكەين و، ھەرتەنھا لەگەل دەقى قورئانەكەدا برون **﴿وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ﴾** و لەدەروازەى جيا جياۋەو بچنە ژوورەو **﴿وَمَا أَغْنَىٰ عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾** ھەرچەندە من بەم تەگىرو راۋىزانەش ناتوانم ھىچ قەزاو بىرارىكى خوا لەئىۋە دور بەمەو خۆى چۆنى بىرار دابىت، ھەرگىز ناگۆردى و ھەرواش دەبىت **﴿إِنَّ الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾** چونكە بىرارو فرمان تەنھا بۆ خوايەو بەس **﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ﴾** پشتم بەو بەستوۋە **﴿وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ﴾** جا كەسانىكىش كە ھەر ئەو بەشياۋو بەكار ساز دەزانت، دەبا تەنھا پال بەۋەو بەدەن و پشت بەو ببەستن.

رېنمايەكانى نايەتى (۶۲-۶۷):

۱- تەۋەككولى تەۋاۋى يەعقوب **﴿بِهِ﴾** بەرامبەر بەخۆى خۆى و، ناسىنى ئەسماو سىفەتەكانى وەك شياۋيەتى، ھەقىشە وابى، چونكە يەككە لەپىغەمبەرانى خوا **﴿بِهِ﴾**.

۲- ۋەرگرتنى پەيمان و مۆرو نىمزا بۆ كارە گىرگەكان، ھەرچەند لەبەرامبەر خزانى نىزىكەشەو بى.

۳- خۆ پاراستن لە (چاۋى پىس ھىچ زىانىكى نىيە، بەلام لەگەل ئەۋەشدا ھەر دەبى بىروات وابى كە ئەۋەيش لەھوكم و بىرارەكانى خوا ھىچ شتى ناگۆردى.

۴- پشت تنها به خوا بهبهستو، نیت به دلناییه وه کاره کانت راپه رینه.

﴿لَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ﴾ چاکه لهو جییه وه باوکیان بوی دیاری کردن به جیاجیا چوونه ژووری
﴿مَا كَانَ يَفْنَىٰ عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾ و نهو کاره یان هیچ بریاریکی خوایی لیدور نه خستنه وه بوی نیاز ی نه کردن،
به لکو بریاری خوی له (نه زهل) دا چون بوو هره نه وه ده بی، وه کو ده فرموی: ﴿إِلَّا حَاجَةٌ فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا﴾
ته گپیرو رینماییه که بوی که لک بوو و، جینگه ی هیچی بونه گرتن، نه مه نه بیت که له دل و دهرونی یه عقوبدا نیازو
پیوستیه کی باوکیه تی هه بوو بیلیت، ویستی له ومه ترسییه خوی بیری لیکرد بوویه وه ناموزگارییان بکاو خویانی
لیلا بدن، راسپارده و هسیه تیشی بو کردن، به لام قه زاو بریاری خوی رت نه کرده وه، ﴿وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لَمَّا عَلِمْنَاهُ﴾

چونکه نهو خاوهن زانیارییه کی فراوان بوو، له وه ی فیрман
کرد بوو ﴿وَلَكِنْ أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ به لام زوربه ی خه لکی
نه وه ی نهو دهیزانی نایزانن.

یوسف دلی بنیامین دمهاته وه:

﴿لَمَّا دَخَلُوا عَلَىٰ يُوسُفَ﴾ کاتی کورده کانی یه عقوب
له مالی یوسف چوونه ژورده وه ﴿وَيَإِخَاهُ﴾ (بنیامین) ی
برای برده لای خوی و له ژورده که ی خوی دایناو حووانیه وه
له رابردو ناگاداری کردو ﴿قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ﴾ گوتی:
بیگومانیه من برایه که ی توّم (یوسف) ﴿فَلَا تَبْتَئِنَّا بِمَا كَانُوا
يَعْمَلُونَ﴾ جاله وه نهوان پیمان کردیت ساله کانی رابردو
دل زوویرو غه مگین مه به، تییشیگه یاند که لای خوی
ده بیلیتته وه نابی نه منینیه لای که س بدرکینی.

یوسف ناو خوری پاشا ده خاته ناو باری براکه یی و گلی

دمهاته وه:

﴿فَلَمَّا جَهَزَهُمْ بَهَاجَتِهِمْ﴾ نینجا کاتی باری بو
ریخستن و ناماده ی گه پانه وه بوون ﴿جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ
أَخِيهِ﴾ ناو خوری پاشا که له زیو بوو، یا نه ومه نه ی که

سوره یوسف
سورة يوسف
فَلَمَّا جَهَزَهُمْ بِجَهَازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ
أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَتَتْهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسِرْقُونَ ﴿٧٦﴾ قَالُوا وَأَقْبَلُوا
عَلَيْهِمْ مَاذَا تَفْقِدُونَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ
وَلَمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ ﴿٧٨﴾ قَالُوا تَاللَّهِ
لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْتُمُ الْفَيْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَرِقِينَ
﴿٧٩﴾ قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ ﴿٨٠﴾ قَالُوا جَزَاؤُهُ
مَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ
﴿٨١﴾ فَبَدَأَ بِأَوْعِيَّتِهِمْ قَبْلَ وَعَاءِ أَخِيهِ ثُمَّ اسْتَخْرَجَهَا مِنْ
وَعَاءِ أَخِيهِ كَذَلِكَ كِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ
فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن شَاءُ
وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ ﴿٨٢﴾ قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ
فَقَدْ سَرَفَ أَخَاهُ مِنْ قَبْلُ فَاسْرَحَا يُوسُفَ فِي نَفْسِهِ
وَلَمْ يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرٌّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا
تَصِفُونَ ﴿٨٣﴾ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَاشِيخًا كِبِيرًا
فَخُذْ أَحَدًا مَعَكَ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٤﴾

قال مكي

(عه یاره ی) دانه ویله یان پیده گرت، خستیه ناو باری براکه یه وه ویستی به وه ریخوشکات بو گلدانه وه ی (بنیامین) لای
خوی! ﴿ثُمَّ أَذَّنَ مُؤَذِّنٌ﴾ له پاشا جارکیشیک جاری راهیشت و گوتی: ﴿إِيتِهَا الْعِيرُ إِنَّكُمْ لَسَارِقُونَ﴾ نه ی
کاروانچییه کان! بیگومان نیوه دنن و دزیتان کردوه! ﴿قَالُوا وَاقْبَلُوا عَلَيْهِمْ﴾ نهوانیش روویان کرده جارچییه کان و
گوتیان: ﴿مَاذَا تَفْقِدُونَ﴾ چیتان لیگوم بووه و نه ماوه؟ ﴿قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ﴾ وتیان: منه ی پیوانه ی پاشامان
ونکردوه ﴿وَلَمَنْ جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ﴾ و هره که سیش پهیدای بکاو بیهینیتته وه، باری و شتریک خوراک و دانه ویله ی
دهدریتی وه کو ریزانه و به خشش ﴿وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ﴾ منیش بوخوم ده سه بهری نهو خه لاته م و له نه ستوی ده گرم.

رینماییه کانی ثابته ی (۶۸-۷۲):

۱- فه زلی زانست و زانیاران.

۲- زۆریی خەلکی ھەمیشە بەکارە چاکەکان نەزانن.

۳- کارامەیی و لایەتوویی یوسف لە راویژو تەگبەر بۆ ھێشتنەوێ (بنیامین) لای خۆی.

۴- ریزانەو (موکافەئە) بۆ ھەرکەسێ کارێکی تاییبەتی بداریتی و، بەچاکی پێی ھەنسی، کەئەمە لە فێقەیشدا پێیدەلێن: (جەعالە).

۵- دەسەبەریی و، دەسە بەربوون (کەفاله) و (کەفیل) بۆ ھەندێ ئیش و کار سەلمێنراوە. ﴿^{۷۲} قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَا جِئْتُمْ بِهِ وَإِنَّهُمْ لَفِي سَوَادٍ مِّنَ الْكَافِرِينَ﴾ سۆیند بەخوایێوە چاک دەزانن کە ئێمە بۆ ئەوە نەهاتووین ﴿لِنَفْسٍ فِي الْأَرْضِ﴾ لەم زەویيەدا خراپەو گیرە شیوینی و، کاری بەدەفەری و فەساد بکەین ﴿وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ﴾ پۆتیکیش ئێمە قەت دز نەبووینە ﴿^{۷۴} قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ﴾ دەس و پێیانی پاشا وتیان: جا ئەگەر ئێوەش درۆزن بوون، تۆلەیی چییە؟ ﴿^{۷۵} قَالُوا جَزَاؤُهُ﴾ دەس و پێیانی پاشا وتیان: تۆلەکی ئەمەییە: ﴿مَنْ وَجَدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ﴾ ئەو پێوانە لەبارێ ھەر کەسێکا دەرکەوت، ھەر ئەو کەسە بۆخۆی تۆلەیی بیت، واتە: دەرکێتە کۆیلەو بەندە ﴿كَذٰلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ﴾ بەم شیوێیە تۆلە لەگشت ستەمکاران وەردەگیرن. دەبێ ببەنە بەندە. بەلێ... لەشەریعەتی (یەعقوب) دا ھەرکەسێک دزی کردبا، دەبوو لەباتی دەست بپێنی، کرابایە بەندە ﴿^{۷۶} فَبَدَا بَوَاعِيْتِهِمْ قَبْلَ وُعَاۤءِ أَخِيهِ﴾ ئێنجا ئەوێ کاری پشکنینی پێ سپێردرابوو، (یان ھەر بلێن یوسف خۆی) پێش پشکنینی بارەکەیی (بنیامین) ی برای، دەستی دایە پشکنینی باری براکانی تری، ھەتا گومان نەبەن بەکارەکەیی یوسف ﴿ثُمَّ اسْتَخْرِجَهَا مِنْ وُعَاۤءِ أَخِيهِ﴾ پاشان لەناو کەل و پەلێ (بنیامین) ی برابردا ئاو خۆرەکەیان ھێنایە دەر و دۆزییەو ﴿كَذٰلِكَ كُنَّا لِيُوسُفَ﴾ ئاوای ئێمە نەخشەو پلانمان ئەنجامدا بۆ یوسف. ھەتا (بنیامین) ی برای لای خۆی ھێنایەتەو، کەوابوو بەپێی ئایەتی (.. کدنا لیوسف..). مەروە دەتوانی بۆ گەیشتن بەھەندێ مەبەستی شەریعی. ھەر پێگەییەکی شیاوو گونجاو بگرتە بەر. بەمەرجی لەگەڵ شەریعەتدا دژ نەوەستی. ﴿مَّا كَانَ لِیَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ﴾ لە بەرنامەیی پاشای میسردا نەدەبوو یوسف براکەیی خۆی بگری و گلی بداتەو لای خۆی لەباتی دزییەکە بەلکو تەنھا ئەوێ دەدەو بۆ ھەبوو کە بپێکی لێدای، دووقاتیشت پێی بپێتری. بەلام لەشەریعەتی (یەعقوب) ی بابیدا ئەو کارەییە ھەبوو، بۆیە کردی ﴿إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ﴾ مەگەر خوا وایەز بکا. بۆیە براکانیشی ملیان بۆراکێشاو تەسلیم بوون ﴿نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَأٍ﴾ دیارە بمانەوی ھەرکەسێک سەرخەین. پەلە بەپەلە بەرزێ دەکەینەو دەگەینەنێنە جیگای شیاوی خۆی ﴿وَفَوْقَ كُلِّ ذٰی عِلْمٍ﴾ خۆ لە بان ھەموو زانیایەکەو زانائە ھەیی، ھەتا دەگاتە لای خوا، ئێتر لەخوا زانائە نییە.

یوسف تاوانبار دەکەن بە دزی:

﴿^{۷۷} قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ﴾ براکانی (یوسف) یان گوت: ئەگەر ئەو ئێستا دزی بکا، جێی سەرسۆرمان نییە ﴿فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لِّهِ مِنْ قَبْلُ﴾ بەر لەمیش بایەکی ھەبوو، ئەویش دزیکرد، مەبەستیان لە یوسف خۆیەتی ﴿فَاسْرَحْهُ یُوسُفَ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ یَبْدِهَا لَهُمْ﴾ یوسفیش ئەو وشەییە لەدڵگرت و لێنشاردنەو بێدەنگ بوو. لێردا یوسف لەدلی خۆیدا ﴿قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَّكَانٍ﴾ گوتی: ئێوە زۆر خراپترین لەوان ﴿وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ﴾ ئەو قسەییەش ئێوە وەسپی ئەوێ پێدەکەن، خوا لەھەموو کەسێ چاکتر بەراستیەکەیی دەزانێ.

داوا دەکەن لەباتی بنیامین، یەکی تریان گەل بداتەو:

﴿^{۷۸} قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ إِنَّ لَهُ أَبَا شَيْخَا كَبِيرًا﴾ کە زانیان یوسف سوورە بۆ گەلداوە (بنیامین) لای خۆی گوتیان: ئەو عەزیز! بێگومان ئەو کۆرەییە باوکیکی پیری خاوەن ریزو بەحورمەتی ھەیی، ھۆگری بوو. ھەرگیز بێ

ئەو توانای ژبانی نییە **﴿فَخَذَ أَحَدُنَا مَكَانَهُ﴾** لەبەر ئەوە یەكێ لە ئێمە لە جێی ئەودا گل بدەروە **﴿إِنَّا نراك من المحسنين﴾** بەراستی ئێمە تۆ لە پەرزێ خێرە و مەندان دەبینین **﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مِنْ وَجْدِنَا مَتَاعِنَا عِنْدَهُ﴾** یوسف گوتی: ئەو پەنا بەخوا، ئەر ئێمە بەدەر لەو کەسە کالاکەمانی لابوو، کەسیکی تر لەباتی ئەو گل بدەینەو **﴿إِنَّا إِذَا لَفَظَالَمُونَ﴾** گەر ئەو بەکەین ئێوە دەیلێن، بێگومان دەبینە خەلکی ناھەتکار و ستمکار.

رێنمایەکانی نایەتی (۷۷-۷۹):

۱- پۆرش هێنانەو و داوای لێبووردن لەگشت کاریکی مەلە.

۲- پیاوی بەحیلم و هێمنیش، هەندێ جار ناچار دەکرێت جوژە قەسە بەکات.

۳- داواکردنی عەفو و داخوازی رحیم و بەزەیی

بۆکەسیک پێویست بێت، لە چوارچێوەی شەریعەتی خوادا کاریکی رەوایە.

۴- وازهێنان لەکەسیکی توانکار و ئازادکردنی ئەو و، گرتنی کەسیکی تر لەباتیدا لەشەریعەتی ئیسلامدا حەرەمە. دەکەوێتە مەشورەت لەگەڵ گەورەکە یاندا:

﴿فَلَمَّا اسْتِئْذِنَا مِنْهُمْ خَصَمُوا بَيْنَهُمَا﴾ جاکە بێ هیوا

بوون یوسف بنیامین ئازادکا ئەوجا لە خەلکەکە

دوورکەوتنەو و کەوتنە چپەو سرتە سرت و دۆزینەو و

چارەسەریک **﴿قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ إِبْرَاهِيمَ﴾** برا

گەورەکەیان هەڵبەدایەو گوتی: مەگەر ئێوە نازانن و لەبیرتان

نەماوەکە باوکتان **﴿قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوَثِقًا مِنَ اللَّهِ﴾**

پەیمانێکی بتهوی بەناوی خوا لێوەرگرتن

کە (بنیامین) بپاریزن و ببەنەو بۆی **﴿وَمِنْ قَبْلِ مَا فَرَطْتُمْ فِي يَوْسُفَ﴾** و خۆبەر لەوێش لەپارە بەدەر دەریارە یوسف

خرابەتانکرد! **﴿فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي﴾** جا

لەبەر ئەوە دڵنیابن کە هەرگیز من لەم ولاتی (میسر) نەچمە

دەری. هەتا بابم نین دەدا بەگەرانیو، چونکە شەرمەزاریە بۆم بەو هەوالەو بەجمەو بۆلای **﴿أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَمَا خَيْرَ الْحَاكِمِينَ﴾** یان خوا بپاریکی نویم بۆ دەدا، واتە: بە بنیامینەو دەگەریمەو، خۆ خواش لەهەموو بپارەریک

چاکترە **﴿إَرْجِعُوا إِلَىٰ آبَائِكُمْ﴾** دەسا ئێوە بچنەو بۆلای باوکتان **﴿فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ﴾** بڵێن: بابە!

بەراستی (بنیامین) سی کوپت دزی کرد! **﴿وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا﴾** خۆ تانیستایش شایەتیمان بۆ هیچ شتی

نەداو، مەگەر بەچاو بینیبیتمان، واتە: بەچاوی خۆمان دیتمان کە ئاوخۆرەکە یاندا لەناو بارەکە یاندا بوو، ئەوجا بەبپاری هەموومان کردیان بە بارمەتی ئەو **﴿وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ﴾** خۆ ئێمە ناگاشمان لە شتی نادیار و

غەیب نەبوو، کاتی کە پەیمانمان بە تۆدا نەمانزانی دزی دەکا هەتا نەیبەین و، نیستاش پوو زەردی لای تۆ نەبین **﴿وَإِسْرَافَ الْقُرْيَةِ الَّتِي كُنَّا فِيهَا﴾** بۆ دڵنایی خۆیشت بپرسە لەخەلکی ئەوشارە کە ئێمە ی لێبووین **﴿وَالْعَمِيرِ الَّتِي**

قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مِنْ وَجْدِنَا مَتَاعِنَا عِنْدَهُ إِذَا لَفَظَالِمُونَ ﴿٧٧﴾ فَلَمَّا اسْتِئْذِنَا مِنْهُمْ خَصَمُوا بَيْنَهُمَا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ إِبْرَاهِيمَ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوَثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِنْ قَبْلِ مَا فَرَطْتُمْ فِي يَوْسُفَ فَلَنْ أَبْرَحَ الْأَرْضَ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ ﴿٧٨﴾ أَرْجِعُوا إِلَىٰ آبَائِكُمْ فَقُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ ﴿٧٩﴾ وَسَلَّ الْقُرْيَةُ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْعَمِيرِ الَّتِي أَقْلَمْنَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ﴿٨٠﴾ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ ﴿٨١﴾ وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا سَفِي عَلَى يَوْسُفَ وَأَبْصَحْتَ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ ﴿٨٢﴾ قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَوْا تَذْكُرُ يَوْسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ ﴿٨٣﴾ قَالَ إِنَّمَا أَشْكُوا بَأْسَ وَحُزْنَ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مِنْ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾

ئەو توانای ژبانی نییە **﴿فَخَذَ أَحَدُنَا مَكَانَهُ﴾** لەبەر ئەوە یەكێ لە ئێمە لە جێی ئەودا گل بدەروە **﴿إِنَّا نراك من المحسنين﴾** بەراستی ئێمە تۆ لە پەرزێ خێرە و مەندان دەبینین **﴿قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مِنْ وَجْدِنَا مَتَاعِنَا عِنْدَهُ﴾** یوسف گوتی: ئەو پەنا بەخوا، ئەر ئێمە بەدەر لەو کەسە کالاکەمانی لابوو، کەسیکی تر لەباتی ئەو گل بدەینەو **﴿إِنَّا إِذَا لَفَظَالَمُونَ﴾** گەر ئەو بەکەین ئێوە دەیلێن، بێگومان دەبینە خەلکی ناھەتکار و ستمکار.

﴿اَقْبِلْنَا فِيهَا﴾ و لهو کاروانهش پیکهوه هاتینهوه ﴿وَإِنَّا لَصَادِقُونَ﴾ و بیگومانیش به سهبارت به ههوالهکهی بنیامین راستدهکهین.

یاقوب دهبیسی بنیامین گلدراوتهوه:

﴿^{۸۳} قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْرًا﴾ یاقوب گوئی: نهخیر، وانیه، کوپی من دزی نهکردوه، بهلکو نهفستان ئهم قسهیهی لاشیرین کردون و، ئیوهیش دهتانهوی منی پی بخهلهتین! ﴿فَصَبِرْ جَمِيلًا﴾ دیسانهوه منیش تهنها ئارام گرتنیکی بی ناشکوری و جوانم بوخوم ههلبزاردوه لهبرامبه ئهم تاقیکردنهویهشدا ﴿عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعًا﴾ هیوادارم، نهوخوایه ههموویانم (یوسف، بنیامین، ربییلی براگهورهکیان) بو بهینیتهوهو گشت پیکهوه کوپینهوه ﴿إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ﴾ چونکه به راستیی ئیستا تهنها ئهو چاک دهزانی بهحالی من، ئهویش کارجوان و لهکارزانهو بریار دهوات ﴿^{۸۴} وَتَوَلَّى عَنْهُمْ﴾ ئیتریهعقوب له تاو خهفتهدا له کوپهکان رووی وهرچهرخان ﴿وَقَالَ يَا إِسْفَى عَلَى يَوْسُفَ﴾ وتی: ئای، ئوف و، ئهسفف غم وخهفته، ئهی داخم بو یوسف! ئهوا زامهکهی ئهویشم کولایهوه. (سهعید) سی کوپی (جوبهیر) دهلیت: زیکری (إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ) تهنها خهلاتی ئهم ئوممهتهیه، نابیینی (یاقوب) چیگوت! ﴿وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ﴾ جا له سووخهم و خهفتهدا (تانه) ئاوی سپی پهپیه سهر ههردو چاوی ﴿نَهْوُ كَظِيمٍ﴾ و ئیتریهیدنگ بوخوی دانیش و، چاوهروانی خوا بوو دهرووی خیری لیبکاتهوه.

رینمایهکانی نایهتی (۸۰-۸۴):

- ۱- کوکردنهوهو بانگکردنی خهلکانی بهقام و ژیر بو مشورهت و توژیژینهوهی ههندی رووداوو کاری گرنگ.
- ۲- وهبیر هیئانهوهی پهیمان و پیکهوتننامه بو پاراستنی.
- ۳- گهلی جار هیاو شهرم زال دهبی بهسهر موسلمانداو، لهههندی شتی باش و چاک بیبهشی دهکا.
- ۴- تۆمهتبارکردنی مروفی بی تاوان، لهبر گومان و ههندی شت که پیشتر لهلای بینراوه.
- ۵- بردنی سکالو خهم و خهفته تهنها بولای خوا دهبری. ﴿^{۸۵} قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذْكُرُ يَوْسُفَ﴾ کوپهکان وتیان: ئهمه چی بوو باسی (یوسف)ت ههر نهپریهوه، سوین بهخوا تو قهت یوسف لهبیر ناکهیت ﴿حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ﴾ نهخوش دهکهویت، یان نهتکوژیت ﴿^{۸۶} قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ﴾ یهعقوب وتی: من خهم و پهژارهی خوم تهنها لای خوا دهبهم ﴿وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ﴾ و ئهوهی من لهخواوه دهیزانم ئیوه نایزان، بویه هیوام زۆرهو چاکیش دهزانم که خهوهکهی یوسف راسته، دهبی منیش و ئیوهش، ههموو کرپنووشی بو بهرین. یهعقوب فهران ددها به سۆراخی یوسف و بنیامین:

﴿^{۸۷} يَا بَنِي إِدْمِ بَا فَتَحْسَبُوا مِنْ يَوْسُفَ وَأَخِيهِ﴾ یهعقوب وتی: کوپهکانم! برۆن بو میسر، لهوی ههولی زۆریدهن بو جی پی ههلگرتی (یوسف) و براکهی، بهلکو سۆراخیکیان بکهن ﴿وَلَا تَيَاسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ﴾ ههرگیز ناٹومیدیش مهب ن له پهحم و بهزهیی ﴿إِنَّهُ لَا يَيْئُسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْكَافِرُونَ﴾ چونکه مهگهر ههر خوانهنااس و بیباوهپان لهپهحم و میهرهپانی خوا بی هیواو ناٹومید بن ﴿^{۸۸} فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ﴾ جا که گیشته (میسر) و چوونه لای یوسف ﴿قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ﴾ وتیان: ئهی عهزیزو پاشای میسر! ﴿مَسْنَا وَاهْلُنَا الضَّرَّ﴾ همم خویمان و، همم بنهمالهکهمان تووشی گرانیی و برسیتی بووین ﴿وَجِنَّا بِبِضَاعَةِ مَرْجَاةٍ﴾ و بهماو دراویکی کهمیشمان لهگهل خو میئاوه بو بارهگاگهت ﴿فَاوْفَ لَنَا الْكِيلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا﴾ جا تویش وهك جارن مهن و پیوانهکهمان بو پرپکهو، لهخیری خوت زیادهشمان بو بکه سهر ﴿إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ﴾ بهراستی خوا پاداشی خیرۆمهندان ئهداتهوه.

رینمایه کانی نایه تی (۸۵-۸۸):

۱- خەم و خەفەتی ژۆر، مرۆڤ بەرهو نەخۆشیی و، مردن دەبا.

۲- سکاڵا دەبێ تەنها لای خوا ببری.

۳- بێ هیواو بێ ئومێدی لەدەررووی خێر لەکاتی تەنگانەدا حەرامە.

۴- سکاڵا بە مەبەستی دەرخستنی نەخۆشیی، وە یا هەر پێویستیەک لەبەر چارەسەر وەک ئەوە لای دکتۆر بگوترێ دروست و ڕەوایە.

۵- فەزڵ و گەورەیی سەدەقەو، پاداشی ئەهلی سەدەقە.

یووسف خۆی دەناسینی بە براکانی:

﴿**قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ**﴾ یوسف و تی: زانیان کاتی خۆی چیتان بەسەر یوسف و براکە ی هیئا؟ ﴿**إِنَّكُمْ جَاهِلُونَ**﴾ ئەودەمە ی ئێوە بەراستیەکان نەزانبوون؟ ئەوانیش بەسەر سوپمانیکەوه! ﴿**قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفَ**﴾ گوتیان: مەگەر تۆ (یوسف)یت؟! ﴿**قَالَ أَنَا يُوسُفَ وَهَذَا أَخِي**﴾ وتی: بەی... من (یوسف)م و، ئەمەیش (بنیامین)ی برامە ﴿**قَدْ مِنَ اللَّهِ عَلَيْنَا**﴾ خوا منەتی نایە سەرمان و، وائێستا لێرە کۆیکردینەوه ﴿**إِنَّهُ مِنْ يَتَقَ وَيَصْبِرُ**﴾ چونکە هەركەس لەخوا بترسی و خۆ پاکری لەبەردەم تاقیکردنەوهکانیدا، وە ئەوەش پاداشتی خوا یە بۆمن لەبەر چاکەکاریم ﴿**فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَضِيعُ أَجْرُ الْمُحْسِنِينَ**﴾ بەراستی خواش پاداشی چاککاران نەفەوتینی و بزری ناکاو، بەشیایوی خۆیان پاداشیان دەدا ئەوه ﴿**قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ أَثَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا**﴾ براکانی وتیان: سوێند بەخوا، خوا فەزڵ و ریزیدایت بەسەر ئێمەدا، بەهۆی تەقواو کرداری شیرین و ئارام و زانیاری و هێمنیی خۆتەوه ﴿**وَأَنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ**﴾ و ئەمەش راستیی ئێمە هەلەکارو تاوانبار بووین بەرامبەر بە تۆ ﴿**قَالَ لَا تَثْرِبَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ**﴾ یوسف و تی: تازە ئەمرۆ ئێوە هیچ جۆرە گلهییەکتان لەسەرنێوه، رابوردوو پێچرایەوه ﴿**يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ**﴾ خوا لەخەتاتان خۆش بیت ﴿**وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ**﴾ ئەوه ئەو بۆخۆشی لەهەموو میهرەبانان بەبەزەیی ترو میهرەباترە.

یاقوب بۆنی یووسف دەبیس:

﴿**أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا**﴾ جا ئەم کراسە ی منە بەرنەوه بۆ باوکم ﴿**فَالْقَوَّةَ عَلَى وَجْهِ أَبِي**﴾ و بیخەنە سەر دەم و چاوی باوکم ﴿**يَا بَصِيرَا**﴾ ئەو حەلە بینایی چارەکانی دێتەوه، دیارە یوسف هەرچی بکات، بەفەرمان و وەحیی خوا بووه ﴿**وَاتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ**﴾ پاشانیش هەموو خەزم و خیزان و بنەمالەکتانم بۆ یێنە میسر ﴿**وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ**﴾ چاکە کاروانەکە لە میسر دەرچوو بەرهو شام ﴿**قَالَ أَبُوهُمْ إِنَّهُ لَأَجْدُ رِيحَ يُوسُفَ**﴾ باوکیان "یەعقوب" فەزڵ و گەورەیی سەدەقەو، پاداشی ئەهلی سەدەقە.

يَسْبِي أَذْهَبُوا فَتَحَسَّسُوا مِنْ يُوسُفَ وَأَخِيهِ وَلَا تَأْتِسُوا مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِنَّهُ لَا يَأْتِسُ مِنْ رُوحِ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمَ الْكَافِرُونَ ﴿٨٧﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ مَسْنَا وَأَهْلُنَا الضَّرُّ وَجِئْنَا بِضَلَعٍ مَرْجُوٍّ فَأَوْفَ لَنَا الْكَيْلَ وَنَصَدَقْ عَلَيْنَا إِنَّ اللَّهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِينَ ﴿٨٨﴾ قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنتُمْ جَاهِلُونَ ﴿٨٩﴾ قَالُوا إِنَّكَ لَأَنْتَ يُوسُفَ قَالَ أَنَا يُوسُفَ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مِنْ يَتَقَ وَبَصِيرَاتٍ اللَّهُ لَا يَضِيعُ أَجْرُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٠﴾ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ لَقَدْ أَثَرَكَ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ ﴿٩١﴾ قَالَ لَا تَثْرِبَ عَلَيْكُمْ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٩٢﴾ أَذْهَبُوا بِقَمِيصِي هَذَا فَالْقَوَّةَ عَلَى وَجْهِ أَبِي يَا بَصِيرَا وَأَتُونِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩٣﴾ وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعِيرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنِّي لَأَجْدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَنْ تَقْدِرُونَ ﴿٩٤﴾ قَالُوا إِنَّكَ لَتَئِي سَلِيلَكَ الْفَكِيدِ ﴿٩٥﴾

به‌وانه‌ی له ده‌وروو به‌ریابوون وتی: به‌راستی من بوئی (یوسف) هست ده‌کهم **﴿لَوْ لَا اَنْ تَفْنَدُوْنَ﴾** نه‌گهر وه جارن به نه‌زان و کهم عه‌قلم ده‌رنه‌کن؟! ونه‌لین هاته‌ران و په‌ته‌رانه **﴿۱۵﴾ قَالُوا تَاللّٰهِ اِنَّكَ لَفِی ضَلٰلٰکِ الْقَدِیْمِ﴾** که‌چی وتیان سویند به‌خوا! نیستاش هه‌ر له‌سه‌ر هه‌له‌ کونه‌کی خوئی، ریزی (یوسف) ت له‌نیمه لا پترتره! نه‌گینا نه‌م (یوسف) به‌ بۆ نه‌پرایه‌وه! **﴿۱۶﴾ فَلَمَّا اِنْ جَاءَ الْبَشِیْرُ﴾** ئینجا کاتی کاروان نزیک بوویه‌وه موژده‌ ده‌ره‌که هات **﴿الْقَاهِ عَلٰی وَجْهِهِ﴾** کراسه‌که‌ی خسته‌ سه‌ر روومه‌تی یه‌عقوب **﴿فَارْتَدَّ بِصِیْرًا﴾** له‌ناکاو رووناکی چاوه‌کانی بۆ هاته‌وه‌و، چاوی روشن بوویه‌وه **﴿قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَّکُمْ﴾** یه‌عقوب به‌کوچه‌کانی گوت: نه‌ی من پی‌م نه‌وتن **﴿اِنِّیْ اَعْلَمُ مِنَ اللّٰهِ مَا لَا تَعْلَمُوْنَ﴾** که‌من له‌لایه‌ن خواوه‌ هه‌ندی شتی وا نه‌زانم ئیوه‌ نایزانن **﴿۱۷﴾ قَالُوا یٰۤاَبَانَا اَسْتَغْفِرُ لَنَا ذُنُوْبَنَا﴾** کوچه‌کان

وتیان: بابه! که‌وابوو له‌په‌روه‌رینت بخوازه‌ که‌: هه‌له‌و گونا‌هه‌کانمان بیوشیت **﴿اِنَّا کُنَّا خٰطِئِیْنَ﴾** به‌راستی ئیمه‌ لارو گونا‌هه‌کار بووین **﴿۱۸﴾ قَالَ سَوْفَ اَسْتَغْفِرُ لَکُمْ رَبِّیْ﴾** یه‌عقوب وتی: له‌کاتیکی له‌باردا لای په‌روه‌ردگارم داوای لی‌بوردنتان بۆ ده‌کهم، هه‌ندی له‌زانا‌کان ده‌لین: پارانه‌وه‌که‌ی خسته‌ به‌ره‌به‌یان، چونکه‌ کاتی گیرابوونی پارو له‌لایه **﴿اِنَّهُ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ﴾** چونکه‌ هه‌ر خو‌یه‌تی لی‌بوردو می‌هه‌ربان و دلاوا.

یووسف پیشوازی له‌ باوک و دایکی ده‌کا له‌ میسر:

﴿۱۹﴾ فَلَمَّا دَخَلُوا عَلٰی یُوْسُفَ﴾ ئینجا له‌ میسر کاتی چوونه‌ لای یوسف **﴿اَوٰی اِلَیْهِ اَبُوْهُ﴾** باوک و دایکی له‌باوه‌شگرت و، له‌ کاروانه‌که‌ جیا‌یکردنه‌وه‌و بردنیه‌ لای خو‌ی، شیاوی ئامازه‌ بۆکردنه‌ کاتی یوسف چوویه‌ پیشوازییه‌که‌، پاشاو ته‌واوی ده‌ست و پینانیان ناماده‌ی نه‌و پیشوازییه‌ بوون **﴿وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ اَمْنِیْنَ﴾** وتی: ده‌سا فه‌رموون: وه‌رنه‌ (میسر) هه‌و ئینشه‌لا له‌ناسایش و ئاسوده‌دا ده‌بن **﴿۲۰﴾ وَرَفَعَ اَبُوْهُ عَلٰی الْعَرْشِ﴾**

و باوک و دایکی له‌سه‌ر ته‌ختی حوکه‌مرانییه‌که‌ی دانا **﴿وُخِّرُوا لَهُ سَجْدًا﴾** نه‌وانیش هه‌موو (دایک و بابیی و، یازده‌ براکه‌ی) کړنووشی ریزی حورمه‌تیان بۆ یوسف برد. به‌لی: هه‌ر له‌ (ئاده‌م) هه‌و، هه‌تا هاتنی (عیسا) کاتی که‌ بچووک سلاوی له‌ گه‌وره‌ کردبا، بۆی په‌وا بووه‌ سوژده‌ی ریزی بۆ ببات، به‌لام له‌م شه‌ریعه‌ته‌ی دواییه‌دا، نه‌وکاره‌ سه‌رایه‌وه‌و، بریاردا که‌ته‌نها بۆخوا کړنووش ببریت **﴿وَقَالَ یٰۤاَبَتَ هٰذَا تَاوِیْلُ رُؤْیَایْ مِنْ قَبْلُ﴾** و یوسف وتی: بابه! نه‌مه‌ مانای نه‌وخه‌وه‌م بوو له‌پیشه‌وه‌ دیتم، مه‌به‌ستی نه‌وخه‌ونه‌یه‌تی که‌دیتی یازده‌ نه‌ستیره‌و مانگ و خو‌ر کړنووشیان بۆ ده‌برد **﴿قَدْ جَعَلَهَا رَبِّیْ حَقًّا﴾** و نیستا په‌روه‌ردگارم ئاکامه‌که‌ی هینایه‌ دی و به‌راستی گیرا، واته‌: که‌یستمه‌ نه‌و په‌لوه‌پایه‌ دیتت **﴿وَیْ قَدْ اَحْسَنَ بِّیْ اِذْ اَخْرَجَنِیْ مِنَ السِّجْنِ﴾** چونکه‌ نه‌و ده‌مه‌ی له‌زیندان ده‌ری هینام، چاکه‌ی ده‌رباره‌ کردم، لی‌رده‌ا یوسف قوناغی ئیش و نازاری ناو بیره‌که‌ وه‌یر ناهینیت، بۆ نه‌وه‌ براکانی شه‌رمه‌زار نه‌بن **﴿وَجَاءَ بِکُمْ**

من البدو و ئیویشی لهو ساراو بیابانهی ولاتی (کهنعان) هوه هینایه میسر بۆلای من ﴿من بعد ان نزع الشيطان بيني وبين اخوتي﴾ پاش ئهوهی (شهیتان) نیوانی من و براکانمی تیکدا ﴿ان ربی لطیف لما یشاء﴾ بهراستی پهرهردگام بهرامبهر بههرکهسیک خوئی چهزیکا، نهرم و خاوهن لوتفه ههرچهنده مهردم دهرك نهکات ﴿انه هوا لعليم الحکیم﴾ بهراستی تهنا خوئی زانیاره، خویشی هه میسه کارجوانه.

رینمایهکانی ئایهتی (۹۵-۱۰۰):

۱- هاتنی بۆنی خوشی یوسف له مهودایهکی زۆر دوورهه ئایهت و نیشانهیهکی گهرهیه بۆراستی و پاکی ئهوبنه ماله بهر زه.

۲- گهرانهوهی نور و بینایی چاوی یه عقوب، پاش نابینابوونی ئایهتیکی تره.

۳- کهرم و بهخششی یه عقوب و داوی لیبوردن بۆ کوپهکانی پاش ئهوه موو نازارو خهفته پێیان چیژ، ئهوپه پری جوامیری و شه هامة.

۴- پێشوازی میوان ههر له دهروازهی شارو گوندهوه پیشه ئههلی که ماله.

۵- بهراست دهرجوونی خهوهکهی یوسف، چۆنی دیتبوو هاته دی.

۶- دهركهوتنی لوتف و رحمةتی فراوانی خوا له م داستانهدا.

یوسف دۆعا دهکا له سه ر ئیسلام بهری:

راقه کارانی قورئان ده ئین: یه عقوب بیست و چوار سال له گهل یوسف له میسر دا ژیان برده سه ر، ئهوجا پێش ئهوه بهری وهسیهتی کرد که له (شام) دا له لای (ئیسحاق) ی بابیدا بینژن، ئهوسا (یوسف) یش پاش مردنی، بردی بۆ شام و لهو ئه سپهردی کرد، له پاشا (یوسف) یش له ولاتی میسر دا (۲۳) سال ته مهنی کرد، جا پێش مردنی به دل و به زمان پروده کاته خوای گهره ده ئیت: ﴿رب قد آتیتنی من الملک﴾ پهرهردگام! بهراستی تۆ له م ولاته دا دهسلات و عیزهت و دونیات پیدام، باوک و دایک و براو کهس و کارمت بۆکو کردمه وه ﴿وعلمتنی من تاویل الاحادیث﴾ و لیکدانه وهی خهونهکانیشت فیرکردم ﴿فاطر السموات والأرض﴾ به دیهینهری ئاسمانه کان و زه مین ﴿انت ولی فی الدنیا والاخره﴾ له دنیاو، له قیامهتدا ههر ئهتۆی گهره وه سهروه رم ﴿توفنی مسلما والحقنی بالصالحین﴾ دهسا به موسلمانان راسته قینه بمهرینهو، بمگهیه نه وه به پیاوچاکان، واته: به پێغه مبه ران. به لی... ئا بهو شیوهیه کو تای ژیان و دهسلات و دونیای هه موویان هات و گهرانه وه بۆلای خوای خوایان. (یوسف) ﴿لله سهرمه رگیدا ئه م دۆعایه ده کرد: (ربی قد آتیتنی...) وه په یامبه ریشمان ﷺ له سه ره مرگی خویدا ده یفرموو: (اللهم فی الرفیق الاعلی، اللهم فی الرفیق الاعلی، اللهم فی الرفیق الاعلی) متفق علیه. ﴿ذلک من انباء الغیب نوحیه الیک﴾ داستانی یوسف لیه دا پێچرایه وه دوا یی هات، بۆیه ده فهرموو: ئه و داستان و به سه رهات و هه والانه له م سووره دا بۆت با سکر ئه ی موحه ممه د ﷺ هه مو له باس و هه واله غه یب و نادیاره کانه، به وه حی و به سه روش ناگادارت ده که ی، واته: تۆ له مه و پێش هه یچت لینه ده زانی.

رینمایهکانی ئایهتی (۱۰۱):

۱- دۆعاو پارانه وه به ئه سماو ناوه جوانهکانی خواو سیفاته بهرزهکانی.

۲- گهره یی و فه زلی شه وق و سوژ بۆلای خواو هاوڕیه تی صالحان و چاکان.

۳- داوای مردن و مهرگ، نه گهر له بهر نیش و نازار و مهینه تیه کی دنیا نه بی رهوایه، وهکو پیغه مبر **﴿﴾** نه فرموی: (لا يتمنين احدكم الموت لضر نزل به، فان كان لابد متمنيا قليلا: اللهم احيني ما كانت الحياة خيرا لي، وتوفني اذا كانت الوفاة خيرا لي) رواه مسلم. **﴿وما كنت لديهم اذ اجمعوا امرهم وهم يمكرون﴾** و نه گینا که براكانی یوسف کوبونه وه بؤ نه وهی قیلّی له باوکیان بکن و، یوسف له گهل خویمان بهرن و بیخه نه بیره که وه، تو له وهی ناماده نه بویت، به لکو خویمان به وه حیسی پیمان گه یاندیت **﴿وما اکثر الناس ولو حرصت بمؤمنين﴾** شیایوی نامارّه بؤ کردنه زوری بهی نه و مرده، هر چنده تو زوریش سوور بی و، تیبکوشی بؤ باوهر هینانیان، نه وان هر باوهر ناهینن **﴿وما تسالهم عليه من اجر﴾** و تویش نهی موحه مهده له بهرامبر هه وه له کانت وه داوای هیچ پاداشی کیان

لینا کهیت، هه تا پییان قورس و ناره حهت بی و، له بهر نه وه بپوا نه هینن **﴿ان هو الا ذکر للعالمين﴾** نه م قورثانه ییش ته نه پهندو ناموزگاری و، بیرختسنه وه یه که بؤ سرجه م ناده می و پهری.

مهرم لهو نیشانه زورانه تینا فکرن!

﴿وكان من آية في السموات والارض﴾ زور نایهت و نیشانه هیه له ناسمانه کان و زهوییدا له سر بوون و دهسه لاتی په روهر دگارو نیمانی پییهینن، که چی نه وان **﴿يمرون عليها﴾** به سه ریاندا تیده پهن و **﴿وهم عنها معرضون﴾** روویان ئی وهرده چرخینن و لییان رانامینن! **﴿وما يؤمن اكثرهم بالله الا وهم مشركون﴾** و خو بهشی زوری نه و خه لکهش که باوهر دینیت، هه موشریک و بتپهرسته! چاک دهزانن که خوا دروستکهری بوونه وهره، که چی له گهل نه وه شدا بته کانیش ده پهرستن! (ثین عه بباس) ده ئی: له کاتی سوورانه وهی دهوری که عبه دا موشریکه کان نه یان وت: (لبیک لا شریک لك، الا شریکا هو لك، تملکه وما ملك). **﴿فامنوا ان تاتيهم غاشية من عذاب الله﴾** نایا نه و موشریکانه نه مینن له لایه ن خواوه جه زه به و سزایه کی داگیر کهریان بؤ نایه، هه موویان بگریته وه به جاری گشت قریبن؟ **﴿و تاتيهم الساعة بغتة﴾** یان ناترسن کتوپر قیامه تیان بؤ بیت **﴿وهم لا يشعرون﴾** و هر به خویشیان نه زانن؟ جا نه و کاته چیده کهن؟

ریگه ی پیغه مبر بناسه:

﴿قل هذه سبيلي﴾ نهی موحه مهده! **﴿بهو خه لکه بلی: نه مهیه ریگه ی من﴾** **﴿ادعوا الى الله على بصيرة انا ومن اتبعني﴾** خو و نه وهی شوینم که وتوون خه لکی بانگ ده کهین بؤ یه کتاپهرستی له سر بنچینه ی چاوساگی و به لگه ی شهرعی و عه قلی **﴿وسبحان الله وما انا من المشركين﴾** هه میشه ییش خوا له هر که م و کورتیی و ناتواوییه ک بدریته پالی، بیخه وش راده گرم و، من له وانیش نیم شریک و هاوه لی بؤ بریار ده ده ن!

هەر له شاره‌كان پیاوان بوونه‌ته پیغه‌مبه‌ر:

﴿ **وما ارسلنا من قبلك الا رجالا** ﴾ ئیمه له پێش هه‌لبێژاردنی تو ئه‌ی موحه‌مه‌د! ﷺ هەر له پیاوان پیغه‌مبه‌رانمان ناردوو، واته: هه‌رگیز نه‌ له‌فرشته، نه‌ له‌ئافره‌ت، نه‌ له‌جَننی پیغه‌مبه‌رمان نه‌ناردوو، (نه‌بوو موسای ئه‌شعیری) ده‌لێت: له‌ریزی ژناندا پیغه‌مبه‌ر نه‌بوو، به‌لكو به‌رزترین پله‌و پایه‌یان نازناوی (صدیقه‌-یه، وه‌كو خوای گه‌وره‌ له‌باسی خاتوو (مه‌ریه‌م) دا ده‌فه‌رموی: (..وامه‌ صدیقه‌ كانا یاكلان الطعام..). ﴿**نوحی اليهم**﴾ جائه‌و پیاوانه‌ش وه‌حیی و سروشمان بو‌ ناردوون ﴿**من اهل القرى**﴾ له‌خه‌لكی شاره‌كان بوون، نه‌ك له‌خه‌لكانی ده‌شته‌کی و نه‌زان و ده‌له‌رق و، دوور له‌ئاوه‌دانیی و شارستانیه‌ت، وه‌كو (ئین كه‌سیر) و (قورتوبیی) له‌ ته‌فسیره‌كه‌یاندا ده‌لێن. ﴿**اقلم یسیروا فی الارض فینظروا**﴾ ئه‌وه‌ بو‌ ئه‌و موشریكانه‌ نه‌چوون به‌رووی زه‌ویدا گه‌شتی بکه‌ن، تا ببینن؟ ﴿**کیف كان عاقبة الذين من قبلهم**﴾ پاشه‌ روژو ئه‌نجامی ئه‌و كه‌سانه‌ له‌پیشیانوه‌ بوون و، وه‌كو ئه‌مان به‌روایان نه‌هینا چۆن بوو؟ ﴿**ولدار الآخرة خیر للذین اتقوا**﴾ و بێگومانن مالی دوا روژی به‌مه‌شت، بو‌ئه‌وانه‌ی و پارێزده‌که‌ن و، ته‌نها شوینی به‌رنامه‌که‌ی خوا ده‌که‌ون، چاکتره‌ له‌م دنیا‌ی ئیسته‌یان ﴿**افلا تعقلون**﴾ ده‌سا بو‌چی ئاوه‌ز ناگرن؟

پاش نا‌ئومیدی، یارمه‌تی دیت بو‌ پیغه‌مبه‌ران:

﴿ **حتى إذا استئینس الرسل** ﴾ هیچ نه‌ته‌وه‌و ئومه‌تێکه‌مان سزا نه‌داوه، هه‌تا ئه‌وه‌مه‌ که‌ په‌یامبه‌ره‌کانیان له‌ئیمان هینانیان مه‌ئیس و بئ هیوا بووین ﴿**وظنوا انهم قد کذبوا**﴾ و یه‌قینیشیان بووی که‌ له‌لایه‌ن نه‌ته‌وه‌که‌یانوه‌ به‌درۆ ده‌خه‌ینه‌وه‌و باوه‌ریان پیناکری ﴿**جاءهم نصرنا**﴾ له‌وکاته‌دا یارمه‌تی ئیمه‌یان بو‌هاتوو ﴿**فنجی من نشاء**﴾ جا کێشمان بو‌یستبا سزای نه‌ده‌ین، رزگاری ده‌بوو ﴿**ولا یرد باسنا عن القوم المجرمین**﴾ بێگومان سزاو جه‌زه‌به‌ی ئیمه‌ له‌گه‌لی تاوانبار قه‌ت ره‌تناکرێته‌وه‌.

خاوه‌ن ئاوه‌ز له‌م داستانه‌ پهنه‌ وهرده‌گری:

﴿ **لقد کان فی قصصهم عبرة لاولی الالباب** ﴾ سویند به‌خوا له‌داستان و سه‌رگوزه‌شته‌ی یوسف و براکانیدا، گه‌لی عیبه‌رت و نامۆزگاری مه‌زن هه‌یه، بو‌ خه‌لكانی هۆشه‌ندو ژیر که‌ بیکه‌نه‌ ری نیشانده‌ری خو‌یان، بو‌ دۆزینه‌وه‌ی هه‌ق و راستیی ﴿**ماکان حدیثا یفتری**﴾ دیاره‌ کتیبکی وه‌كو ئه‌م قورئانه‌ش، هه‌رگیز ناشی قسه‌و باسیکی هه‌لبه‌ستراو بی‌ت، وه‌كو ئه‌وخوا نه‌ناسانه‌ وایه‌رده‌که‌نه‌وه‌! ﴿**ولکن تصدیق الذی بین یدیہ**﴾ به‌لكو ته‌صدیقه‌ بو‌کتیبه‌ پێشووه‌کانی به‌ره‌خوی ﴿**وتفصیل کل شی**﴾ و شیکه‌ره‌وه‌ی هه‌موو شتیکیشه، به‌ته‌واوی به‌یانی جه‌لال و جه‌رامی تێدایه‌ ﴿**وه‌دی ورحمة لقوم یؤمنون**﴾ و ری نیشان‌دان و، ره‌حمه‌ت و میه‌ره‌بانی خواجه‌ بو‌خه‌لكی بیه‌وی باوه‌ر به‌ینی.

بئ نه‌ژمار سوپاس بو‌ خوای کارزان و کاربه‌جی، له‌به‌رامبه‌ر ئه‌و یارمه‌تییه‌ی پێی به‌خشیم بو‌ ته‌واوکردنی ته‌فسیری سووره‌تی (یوسف)، سلاوی خوای له‌سه‌ربێ.

*** **

۱۲- سورہتی (الرعد)

مہدنیہو (۴۲) نایہ تہ

بہ ناوی خوی بہ بہ زہی و میہربان

نہم سورہ تہ مہ سہ لہ کانی یہ کخو اپہ رستی و، پھیامہ کی پیغہ مہرو، زیندو بوونہ و، پاداشت و تۆلہ
دہچہ سپین، وہ چہ ندین بہ لگہی زیندو دینیتہ وہ بۆ سہ لماندن بوونی خواو، تاک و تہ نیایی شو لہ: ناسمان،
زہوی، خور، مانگ، شو، رۆژ، دانہ ویلہ و بہروبوم، ہتد، ئینجا بۆ چہ سپاندنی زیندو بوونہ و.. دیسانہ وہ
نموونہ یہ ک بۆہق وناہق باسدہ کات بہوشیوہ قورٹانیہ کتہ نہا لہ دەستی ئہودیت بہر ہہموو رەوانیژیہ وہ
راستیہ کان بہیان بکات، لہ کوٹاییدا وەسفی بہختیاران و

بہدبہختان دہکات و، وینہی کویرو بینایان بۆ دینیتہ وہ..
کوٹاییشی بہ گہواہیدانی خوی گہورہ بۆ پھیامبہریتی
پھیامبہر دیت شاہیدی بۆ دەدا، کہ یہ کیئکہ لہ پھیامبہرانی
خوی گہورہ: (يقول الذين كفروا لست مرسلا قل كفى بالله
شهدا بيني وبينكم ومن عنده علم الكتاب). **وتہ یہ کی ناسک:**
مہندی لہ زانیانی تہ فیسیر، نایہ تی (نقصہ من اطرافہا) کہ
لہم سورہ تہ دایہ بہ مردنی زاناو فہقیہ کانیان تہ فیسیر
کردو تہ وہ، واتہ: بہ مردنی چاکان و صالحان وزانیان
مہودای زہوی کہم دہکاو تہ سک دہبیتہ وہ.. شاعیرانیش
بۆئہ مہ چہند جوانیان وتوہ؟

الارض تحيا إذا ما عاش عالمها

متى يموت عالم منه يموت طرف

كالارض تحيا إذا ما الغيث حل بها

وان ابي عاد في اكفافها التلغ

قورٹان فہرموودہی خویہ:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * المر﴾ ئەم پیتانہ نامارو

ہیمان بۆ پیکہاتہی ئەم قورٹانہ لہ وجوہ پیتانہ، کہچی کەسیش ناتوانی تہ نہا سورہتیک وک ئەو بین! ﴿تلك
آيات الكتاب﴾ ئەمانہ ہەر نایہ تہ کانی ئەو قورٹانہن کە بۆمان نارووی، ﴿و الذي انزل إليك من ربك الحق﴾ و ئەوہی
کہ لہ لایەن پەرور دگارتہ وہ بۆت نیردراوہ ئەی مەحمەد! ﴿ہرئہ وہ راست و رەوایہ﴾ ﴿ولكن اكثر الناس
لا يؤمنون﴾ بہ لām زۆربہی خەلکی بہرناہین، لہ جیگایہ کی ترەدا دہفرموئ: ﴿وما اكثر الناس ولو حرصت
بمؤمنين﴾.

توانایی بی وینہی خواو چوونہ سەر عەرشی:

﴿الله الذي رفع السموات بغير عمد ترونها﴾ ہەر ئەو خویہ ئەو کتیبہی بۆ تو نارووہ کە ناوی (اللہ) یہو
خاوہن توانایہ کی وایہ ناسمانہ کانی بہرز راگرتوہ، بی ئەوہ ہیچ کۆلہ کەو پایہ یہ کی بۆ دانابیت، ئیوہ بیبینن ﴿ثم

سورہ الرعد

خو و یخو

سُورَةُ الرَّعْدِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

المر تلك آيات الكتاب والذى أنزل إليك من ربك الحق
ولكن أكثر الناس لا يؤمنون ﴿الله الذي رفع السموات بغير
عمد ترونها ثم استوى على العرش وسحر الشمس والقمر كل
بحري لأجل مسمى يدبر الأمر فيصّل الآية لعنكم بقاء
ربكم تؤفون ﴿وهو الذي مدّ الأرض وجعل فيها راسي
وأهزأ من كل الثمرات جعل فيها زوجين اثنين يغشى الليل
النهار إن في ذلك لآيات لقوم يفتكرون ﴿وفي الأرض
قطع متجورات وحنّ من أعنّب وزرع ونخيل صنوان
وعنّ صنوان يسقى بماء وجر ونفّصل بعضها على بعض
في الأكل إن في ذلك لآيات لقوم يعقلون ﴿إن تعجب
فعبّ قولهم آء ذاكنا تراباً قال في خلق
جديد أولئك الذين كفروا برّبهم وأولئك الأغلال
في أعناقهم وأولئك اصحب النار هم فيها خالدون ﴿

۲۹۹

استوی علی العرش پاشانیش بهو شیویه خوی دهیه وی چووه سهر عهرشی پاشایه تی خوی، وهک زاناکان له ته فسر هکه یدا ده لئین: (ای علا فوق العرش علوا یلیق بجلاله من غیر تجسیم ولا تکیف ولا تعطیل). (بهندهش) پییم چاکه بی هیچ لیکدانه وهو لیکولینه وهیه که له بهرام بهر (نه سماو سیفاتی) خواوه ملکه چین و، له وه به ولوه سنوور نه شکینین (وقد فسر ائمة السنة امثال ابي العالیة ومجاهد وغيرهم ان المقصود ب (استوی) هنا هو العلو والارتفاع، ولا يذكر عن سواهم غیر ذلك. وقد سئل الإمام مالک عن الإستواء فقال: الإستواء معلوم، والکیف مجهول، والإیمان به واجب، والسؤال عنه بدعة. قاله عزوجل فوق عرشه مستو علیه بالکیفیه التي لا یعلمها إلا هو سبحانه وتعالی. وقد اخبرنا الله ﷻ عن استوائه علی عرشه، ولم یخبرنا عن کیفیه وکنه ذلك الإستواء، فالکیفیه هنا لا یعلمها إلا الله وحده، اما الإستواء فمعلوم عنه انه العلو والارتفاع فوق العرش فنحن نؤمن باستوائه إستیواء یلیق بجلاله وعظمته من غیر ان نمثل إستواءه - سبحانه وتعالی - کاستواء احد من خلقه، تعالی الله عن ذلك علوا کبیرا. والآیات القرآنیة والأحادیث النبویة جاءت صریحة بإثبات صفة الإستواء لله ﷻ. ولا یجوز صرفها أو تحریفها إلى غیر ظاهرها بل نجریها علی ظاهرها، فظاهرها مراد، ولا نعطلها أو نمثلها بصفات احد من خلقه. فاهل السنة بین التعطیل والتمثیل. فهم لا ینفون صفات الله التي وصف بها نفسه ولا یمثلون صفاته بصفات خلقه، قاله نفی عن نفسه المثل واثبت الصفة. نقلنا هذا عن کتاب: صفات الله ﷻ للأستاذ صالح علی المسند). (حافیزی حه که می) ش (هزار رحمت له گویری) لهم هو تراواندها چنده جوان ده لئیت:

وکل ماله من الصفات * * * اثبتها فی محکم الآیات
أوصح فیما قاله الرسول * * * فحقه التسلیم والقبول
نمرها صریحة کما اتت * * * مع اعتقادنا لماله اقتضت
من غیر تشبیه ولا تعطیل * * * و غیر تکیف ولا تمثیل
بل قولنا قول ائمة الهدی * * * طوبی لمن بهدیه قد اهتدی

ههروه ها ئه م باسه له سووره تی (نه عراف) یشدا به دریزتر لیره باسکراوه، ده توانی بگه ریته وه نه وی **وسخر الشمس والقمر** و خوزو (هه یف) یشی رام کرد **کل یجری لأجل مسمى** و ههردو کیشیان تائه وکاته تی بویان دیارییکراوه که کاتی تیاچوونی ئه م دونیا به له خولگه ی خویاندا هه ر دین و دهچن و خزمه تی مروّ ده کهن، وهکو له سووره تی (یس) یشدا ده فهرموی: (والشمس تجری لمستقر لها...) **یدبر الامر** نۆر به وردی کاروباری ئه م بوونه وهره. هه لده سوورینی و به ریوه ده با **یفصل الآیات** نایه ت و نیشانه کانی گه وری و ده سه لاتی خوی له م بوونه وهردها شیتهل و شی ی ده کاته وه: هه تا ئیوه بیانکه نه به لگه ی بوون و گه وری نه و **علکم بقاء ربکم توقنون** و به شکو به گه یشتنی دیداری په روه ردگار یشتان بگنه یه قین.

نیشانه کانی توانایی خوا له سه رزه وید:

وهو الذی مد الأرض خوا هه ر ئه و زاته یه که زه ویی به هه موو باریکا راکیشاوه و فراوان رایخستووه بوّتان، به شیویه که که به که لکی ژبان بیّت **وجعل فیها رواسی وانهارا** و چهند شاخ و کیویکی تیا دامه زراندوه تازه ویی پیدامرکیّت و، له ره له نه کات، ئیوه یش بتوان به سه ره وه برژین، وه ههروه ها چهند رووباریکی ره وانیشی تیدا به دیهیناوه، هه تا بو سوودو قازانجی خوتان به کاریان بینن **ومن کل الثمرات جعل فیها زوجین اثنين** وه له هه موو جوّری میوه کاندا دوو جوّتی تیا دروستکردوه، ترش و شیرین، رهش و سپیی، گه وره و بچووک، وه یان بلّین:

نېرومىي به ديهيڼاوه بۇ متوربه كردنى يه كتر بۇ ئيوه ﴿يغشى الليل النهار﴾ و به تاريكى شهو. رۆژ داده پوئشى ﴿ان فى ذلك لايات لقوم يتفكرون﴾ بېگومان لهو گش ئال و گوږانه دا چهندين ثايت و نيشانه ي گه ورو مه زن هيه له سهر بوون و تاك وته نيايى، ده سه لآتى بى سنوورى خوا بۇ گه ليك راده مينن و بيرده كنه وهو كويرانه به سهر ئه م بوونه وهردا ناچن ﴿وفى الارض قطع متجاورات﴾ وه له زه و پيشدا چهندين پارچه زه ويى له پال يه كدا هه ن و، جيان و ليكيش ناچن ئه م پارچه ي دهشت و نه رمانه و، ئه و پارچه شى ره قانه، ئه گهرچى گله كه شى يه ك جوږبى. كه چى بړيكي به كه لكى كشت و مه زرا ديت، بړيكيشى بيسوودو خيره ﴿وجنات من اعناب﴾ وه هه روه ها چهندين باخات له جوړاو جوږى ره زه ترى هه ن كه هه ركام تام و رهنگيكيان هيه، به ديهيڼا بوټان ﴿وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان﴾ و چهندين كشت و زارو، دارخورماي لغدارو بى لف و ليكجودا هه ن ﴿يسقى بماء واحد﴾ ئه وانه هه موو به يه ك جوږ ئاو ده درين و، له ناو يه ك جوږ گلدان ﴿ونفضل بعضها على بعض فى الاكل﴾ و فه زل و ريژى هه نديكيان به سهر هه نديكى ترياندا له خواردن و تام و چيژدا ده دين، وه كو مروژ هه موو له نه وه ي (ئاده م-ن)، كه چى ليكجيان، ئه وه يان ئاكارى باش وچاكه، ئه وه يان لاسارو خراپه. ا وه يان رهنگ و بوخساريان هه مه رهنكه ﴿ان فى ذلك لايات لقوم يعقلون﴾ به راستيى ئاله و شتانه دا باسگران كه ئى به لگوو نيشانه هيه بوئه وانه ي كه به وريدى بيرده كنه وه له ده سه لآت و توانايى خواي گه ورو، ئاوه زى خوږيان ده خه نه گهر.

نكوولى ژيانه وه (دواي مردن) سه يره ؟

﴿و ان تعجب فعجب قولهم﴾ خو ئه گهر تو له وه كه ئه و بته پرستانه بږوات پيڼاكه ن و، رۆژى دواييش به درؤ ده زانن، سه رسام ده بيت، چاكيزانه وته كى ئه وانه سه يره كه ده لين: ﴿اذا كنا ترابا﴾ ئاخو كه ئيمه مردين و بووينه گل ﴿انا لى خلق جديد﴾ سه ر له نوئ ساز ده كرښنه وه؟ له جيگايه كى تردا خواي گه ورو بۇ بيركردنه وه له دروستبوونى ئاسمانه كان و زه ويى و، پاشان باوه ركردن به زيندووبوونه وهو ناساندنى توانايى خوى ده فهرموى: (اولم يروا ان الله الذى خلق السموات والارض ولم يعى بخلقهن بقادر على ان يحيى الموتى بلى انه على كل شىء قدير) سوورته ي ۲۳/۴۶ ﴿اولئك الذين كفروا بربهم﴾ ئا ئه مانه ن كافر بوون به په روه ردگارى خوږيان، بوږيه وا نكوولى زيندووبوونه وه يان ده كرد ﴿اولئك الاغلال فى اعناقهم﴾ و هه ر ئه مانه شن له پوژى قيامه تدا كوټ و زنجير له گه ردنياندايه ﴿اولئك اصحاب النار﴾ و ئه مانه ن هاوږى و يارى ئاگرى دوزخ ﴿هم فيها خالدون﴾ بۇ هه ميشه ش له وى ده ميننه وهو، قه تيس ده بن و، رۆژى لىي كلا نابن.

خوا نه ناس هه ميشه به هه ئه و به په له يه :

﴿و يستعجلونك بالسينة قبل الحسنة﴾ و هه ر له بهر سه ختگيريان بۇ به درؤ خستنه وه ي تو، پيش چاكه: (بيوه يى و عافيه ت)، په له ت لى ده كهن به دابه زينى سزا بو سه ريان ﴿وقد خلت من قبلهم المثلثات﴾ خو به ر له وانيش خه ليكي زور تووشى سزاو توئه ي په نده ينه ر بوون له گه لانى سه ركه شى رابوردو كه هه ق بوو په ندو عيبره ت وه رگرن لييانه وه ﴿وان ربك لذو مغفرة للناس على ظلمهم﴾ وخو له راستييدا په روه ردگارت خاوه ن ليبورديكي ئيجگار گه وريه بوخه لكى، ئه گهرچى ئه وان سته مكاريش بن، نه وه تا له گه ل خراپكارياندا له دنيا توئه يان نادات، چونكه ئه گهر خوا به تاوان خه لك بگرى، هيج ده عبايه كه سه رپشتى زه ويى ده رناچى، وه كو له م ثايت ته دا ده فهرموى: (ولو يواخذ الناس بما كسبوا ماترك على ظهرها من دابة ..) ﴿وان ربك لشديد العقاب﴾ و خو بېگومان په روه ردگارى تو

تۆلەي توندو سهخته، بۆنهوانەي تەوبە ناکەن و ناگەرینهو و، پئی لەسەر کوفری خویمان و بەدبەختیی خویمان دادەگرن.

موشریکان داوای بەلگەي تر دەگەن:

﴿ **ويقول الذين كفروا** ﴾ خوانەناس و بئ باوەرەکانیش بەعینادی ئیڕەیی خویمان دەلین: ﴿ **لولا انزل عليه آية من ربه** ﴾ ئەو بۆچي لەلایەن پەروردگارێوە بەلگەيەکی پتەوو بەهیز نەنێردارێه سەر موخەمەد، تامانای راستیی ئەو بگەيەنئ، هەر وەکو پێش ئەو گەل بەلگەو موعجیزە بۆ موسا، عیسا هات ؟! بەلئ.. ئەو موشریکانە بەردەوام رەخنەي بئ جییان لە پیغەمبەر دەگرت، جارئ دەیانگوت: ئەر پیغەمبەرە (صەفا) بکاتە زێر، باشەو چییایە لەبن بیئئ و، بیکاتە میزگ وروبەر بۆمان! ﴿ **إنما انت منذر** ﴾ خوا

لەو لایەندا فەرموئ: تۆ هەرتەنها ترسینەرئکی، ئیتەر دەسەلاتی ئەو جۆرە شتەنە پێنەسپیزارە، ئەوانیش هەر دەیانەوئ بپووبیانو بگرن و، لاساریت لەگەل بگەن! ﴿ **ولكل قوم هاد** ﴾ و بۆ هەر گەلێک لەگەلانی دنیا پئی نیشاندەرئک مەبوو، بانگیان دەکات بۆ پئی خوا، هەر وەکو تۆ بانگی هۆزەکەت دەکەیت بۆ لای خوا، ئیتەر لەتێگەیاندا تەبلیغات بەولاه هیچ پیغەمبەرئک شتێکییدی بەدەست نەبوو ﴿ **الله يعلم ما تحمل كل انثى** ﴾ لە پزدان و هەموو مێنەيەکدا (ژن، ئازەل) هەرچی تێدابی پێش دیاریدانی ئیرومئ خوا دەیزانی و، تەنها هەرئەویش ناگادارە پئی. ئاخۆ: ئیرینەيە، یامینە، جەستەي تەواو، یان ناتەواو؟، جوانە، یان نا؟ وەکو لەسوورەتێکی تردا دەفەرموئ: (ويعلم ما في الارحام...) ﴿ **وما تغيض الارحام** ﴾ وە هەرئەویش دەزانی کە منداڵانەکان چییان لیکەم دەبێتەو، واتە: لەباریان دەچئ ﴿ **وما تزدد** ﴾ وە یان پتر لەماوئ ئاسایی خویمان دەزین، ژنی واهیه پاش دەمانگ، یان زیاتر ئەوجا (حەمل) بەکەي دادەنئت، دەنەمانە

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْآيَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْمَثَلُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرٍ لِلنَّاسِ عَلَى ظُهُورِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ ﴿٢﴾ اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَى وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ ﴿٣﴾ عَلَيْهِ الْغَيْبُ وَالشَّهَادَةُ الْكَبِيرُ الْمُتَعَالِ ﴿٤﴾ سَوَاءٌ مِنْكُمْ مَنْ أَسْرَ الْقَوْلِ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ ﴿٥﴾ لَهُ مُعَقِّبَاتٌ مِنْ يَمِينِهِ وَمِنْ أَمَامِهِمْ فِي سَبِيلِ أَمْرِ رَبِّكَ لَا يَغْيِرُ مَا يُقَوْمُ حَتَّى يَغْيِرَ أَمَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ يَقَوْمَ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ آلٍ ﴿٦﴾ هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْآزْفَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ ﴿٧﴾ وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْحَالِ ﴿٨﴾

گشت لای خوا زانراو، وەکو پیغەمبەر دەفەرموئ: ((مفاتيح الغيب خمس، لا يعلمهن إلا الله...)) ﴿ **وكل شئ عنده بمقدار** ﴾ شیاوی باسە هەموو شتێکیش بەلای خواوە ئەندازەيەکی دیارییکراوی هیه، ماوئ لە دایکبوونی بە ئاسایی، یان بە ئاسایی، رزق و بۆزی، ئاکام و مەرگی، بەختیاری و بەدبەختی.

هەر خوا ناگای لە دیارو نادیارە:

﴿ **عالم الغيب والشهادة** ﴾ ئەو زاتەيە بەگشت نادیارو دیارئک زاناو ناگادارە ﴿ **الكبير المتعال** ﴾ و ئەویشە گەرە، لە هەموو شتێک، هەرئەویشە بەرزو بلند بەسەر گشت شتێکدا ﴿ **سواء منكم من أسر القول ومن جهر به** ﴾ لەزانینی خوادا یەكسانە ئەو کەسەتان بەپەناوەکی و نەینیی قسە بکات، ئەوەشتان ئاشکرا بیکاو دەنگ مەلپێت، واتە: هەرکارئکی خێریان شەڕبکات، لەهەر حالەتێکدا بیئ، لای خوا چوونیهکەو پێیدەزانئت، هەر ئەمەیشە خاتوو

(عائیشه) دهئیت: ئەو دەمە کە خاتوو (خەولە) ھات لە ھەزەعی خۆی سکاڵا بکات، من لە تەنیشتی ئەمە ئەدا بھوم، کەچی ئاگاشم لەگەڵ ئەو قسەو باسانە نەبوو، کەچی خوا فەرمووی: (قدسمع الله قول التي تجادلک فی زوجها وتشتکی إلى الله والله یسمع تحاورکما والله سمیع علیم) سوورەتی / موحادەلە. ﴿ومن هو مستخف بالیل﴾ و ئەو کەسەش کە بە شەودا خۆی دەشاریتەوہ ﴿وسارب بالنهار﴾ و ئەو کەسەیش کە بە پوژی نیوەرۆدا دیت و دەچیت، واتە: ھەرکەسیک لەئێوە چ بە پووناکی و، چ بە تاریکی کارەکانی خۆی ئەنجام دێ، خوا ھەر ئاگادارەو پییدەزانی ﴿لہ معقبات من بین یدیہ من خلفہ یحفظونہ من امرالله﴾ ئەو (خوا) یە کۆمەڵیک فریشتە یە ھێکە کە لە دوا یەک دین، لە پیشیەوہ لە پشتیەوہ نامادەن و پارێزگاری دەکەن بە فەرمانی خوا. (موجاہید) دەلی: ھەموو کەسیک فریشتە یەکی بۆ دیاریکراوہ بۆ پاراستنی بە فەرمانی خوا لە ھەر شتێک کە بیەوی ئازارو ئەزیەتی پییگە یەنی، چ خەوتبێ، چ بە خەبەر بێ، لە ھەیشدا جانی و ئادەمی یە کسانە. (بوخاری) و (موسلم) ییش ئەم فەرمودەیان لەم بارە یەوہ میناو کە دەفەرموێ: ((یتعاقبون فیکم ملائکة باللیل وملائکة بالنهار، فیجتمعون فی صلاة الفجر و فی صلاة العصر))، مەبەست ئەو یە کە فریشتە بە شەو بەرۆژ یەک بە دوا یە کەدا بەردەوام دا دەبەزن بۆ پاراستنی مرۆف و، بۆ نووسینی کار و کردەوہ ی و، بۆ ئەو یەش لە کاتی نوژی بە یانی و، عەسراندا کۆدەبنەوہ بە یەک دەگەن و، بەردەوام ھەر لە چاودیریان ﴿ان الله لا یغیر ما بقوم﴾ بێگومان خوا چارەنووس و نازو نێعمەتی خۆی لە ھەر ھۆزو نەتەو یە ک ناگۆڕی و، لێیان تێکنادات ﴿حتی یغیروا ما بانفسہم﴾ تا کو ئەوان دڵ و دەروونی خۆیان نەگۆڕن بەرەو باری لارو خراپ، جا ئەو کاتە خوا ییش ژانیان ئی تێکەدات، بۆنۆنە: بپرواداران لە جەنگی (ئوحود) دا سەرپیچیان لە فەرمانی پیغمبەر ﷺ کرد، جا بۆ دوا یی ئەوان ییش ئەو یان ئەو قەبیلەو کە ئەو قەیان بوو! ئەگەرچی ھەموو شیان سەرپیچیان نەکرد، لە فەرمودەدا ھاتووہ: ((وقد سئل ائھلک وفینا الصالحون؟)) (قال: نعم إذا کثر الخبث)) بوخاری. واتە: پرسیاریان کرد ئایا ئێمە لە ناو دەبرین پیاوچاگانیشمان لە ناو دا مەبیت؟ پیغمبەر ییش فەرمووی: بەلی.. ھەرکە گوناح و تاوان زۆربو تەورو وشک پێکەوہ دەسووتی و تیا دەچیت ﴿واذا اراد الله بقوم سوءاً فلا مرد لہ﴾ خو ھەرکات خوا ویستی زیان و ناپەرەتی یەک بە سەر ھۆزێکدا بەینی، ھەرگیز گەرانیەوہ ی بۆنیہ ﴿وما لھم من دونہ من وال﴾ بێجگە لە خویشی ھیچ پشتیوان و سەرپرشتی کاریکیان بۆنیہ، تابتوانی ئەوسزاو ناپەرەتی یە یان لێدوور بختاوە.

ھەورە بروسکە نیشانە ی دەسەلاتی خوان:

﴿هو الذی یریکم البرق﴾ ھەر ئەو زاتیە کە: بەرق و برووسکە تان لە نیو ھەورەکاندا نیشان دەدات ﴿خوفا وطعما﴾ لە لایە کەوہ دەبیتە ما یە ترس، لە لایەکی دیکەوہ دەبیتە ھۆی ھیواو ئومیدی باران. پەیا مەر ﷺ ھەرکە گرمە گرمی ھەوری دەبیست، دەیفەرموو: ((اللهم لا تقتلنا بغضبك، ولا تھلکنا بعذابک. وعافنا قبل ذلک)) رواہ الترمذی، والنسائی، والحاکم، واحمد، والبخاری فی الادب. واتە: خوا یە! بەتو پرەیی و غەزەبی خۆت نەمانکوژیت و بەسزای خۆت قەرمان نەکەیت و. بەر لەوانە چاو پۆشیمان لێبکە ﴿وینشی السحاب الثقال﴾ ھەر ئەو یەشە ھەورە قورس و پڕبارانەکان بەدی دینی ﴿و یسبح الرعد بحمده﴾ و ھەر ئەو یەشە کە ھەورە گرمە بە ستایشکردنی تەسبیحات و یادی دەکا ﴿و الملائکة من خیفته﴾ و فریشتەکان ییش لە بەر ترس و بیعی دەسەلاتی بیسنووری ئەو، بە بەردەوامی یادی دەکەن ﴿و یرسل الصواعق﴾ و ھەر ئەو یەشە کە ھەورە تریشقەکان دەنیری بۆ سەر زەوی بە ﴿فیصیب بها من یشاء﴾ ئینجا ویستی لە ھەرکەسیکی بڤاوە لە ناوی بەریت، ئەو زۆر بە ئاسانی پنی دووچار دەکاو

دهیغه و تینئی ﴿وهم يجادلون في الله﴾ له گهل نه وه موو به لنگو نیشانان هیشدا، هیشتای نه وانه هر خه ریکی ده مه قالی و موجداه له له باره ی خوا وه ده! ﴿وهو شديد المحال﴾ و نهو زاته بوخوی توندگیره.
 بته کان به دهنگ که سه وه نایه ن:

﴿له دعوة الحق﴾ بانگه وازی هق و راسته قینه تنها هی نه وه، واته: وشه ی خدا به یه کزانین هر بوئه وه، ده سا ئیوه ش هر نهو پهرستن و. بته نه هاوار لهویکن ﴿والذین یدعون من دونه﴾ نمونه ی نه وانه ی که به دهر له خوا ده پهرستن و، هاوارو هانای بو دهن ﴿لا یتستجیبون لهم بشئ﴾ وه لامی هیچ شتیکیان ناده نه وه، به ده نگیانه وه نایه ن ﴿الا کباسط کفیه الی الماء﴾ وه کو که سیک که له که ناری بیریکدا هه ردو دهستی دریرکا بو ناو بیرکه ﴿لیبلغ فاه﴾ تا به لکو ناو بگاته ده میی ﴿وما هو

ببالغه﴾ خو دیاره بهوشیویه هه رگیز ناوانگاته ده میی و، سوودمه ند نابیت، چونکه والهوی دهستی نایگاتی، ده سا ئیتر ده می چون دهیگاتی و تینوویه تی ده شکیت؟ واته: چه نه نهو که سه که لک لهو ناوه وهر ده گری و تینوویه تی ده شک، بت پهرسته کانیش نه وه نه ده له بته کانیان به هه رمه ند دهن ﴿وما دعاء الکافرین الا فی ضلال﴾ بیگومان دوعاو پهرستنی کافران و بی باوه پانیش هه ر گومرایی و سه ر لیشیواوییه و قهت سوود له پهرستراوه کانیان وهر ناگرن!
 بوونه وهر سه رجه م سوژده بو خوا ده یا:

﴿والله یسجد من فی السموات والارض طوعا وکرها وظلالهم بالغدو والاصال﴾ وه هه موو نه وانه ی که له ناسمانه کان و زه ویدان، ته نانه تی سیبه ره کانیشیان، بیانه وی و نه یانه وی به به یانیان و ئیواران، سه رجه م نه مانه گشتیان سوچه بوخوا دهن، واته: خوی گه وره رژیم و یاسایه کی بو دانان، هه رگیز ناتوان لی لایه دن و لاساری بکن، له جیگایه کی ترده ده فرموی: ﴿اولم یروا الی ما خلق الله

من شیء یتغیوا ظلالة عن الیمین و الشمال سجدا لله وهم داخرون﴾ ۴۸/۱۶.

به لنگی تاک و ته نیایی خوا:

﴿قل من رب السموات والارض﴾ نهی موحه مه ده بلی پنیان: کنیه به دیهینه رو خوا وه نی ناسمانه کان و زه ویی؟ ﴿قل الله﴾ دیاره نه وان هیچ وه لانیکیان نییه و ناتوان نه لاین خوییه، هه ر خویششت بلی: (الله) خوییه به دیهینه رو خوا وه نیان، چونکه که سیک تر نییه بیجکه لهو شیای نه وه بی و، بتوانی نه وکاره نه نجام بدات ﴿قل افاتخذتم من دونه اولیاء﴾ بلی: ئایا! زیاتر له وخوایه ره وایه چه ند پشتیوان و پهرستراویکتان هه لبرارد ووه و کردووتان به خوی خو تان ﴿لا یملکون لانفسهم نفعا ولا ضرا﴾ که ته نانه تی بوخویشیان ده سه لاتی هیچ سوودو زیانیکیان نییه ﴿قل هل یتسوی الاعمی والبصیر﴾ بلی ناخو بینا و نابینا یه کسان؟ واته: مروقی خوا وه ن باوه رو،

سُورَةُ الرَّعْدِ

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

الرعد ۱۳

لَهُدَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ شَيْءٌ إِلَّا كَبْسِطٍ كَفَيْتَهُ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَلِغِهِ وَمَا دَعَا الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ ﴿١٤﴾ وَاللَّهُ يَسْجُدُ مِنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ بِالْغَدُوِّ وَالْآصَالِ ﴿١٥﴾ قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتُخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ لِأَنْفُسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ تَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَبَّهُ الْخَلْقُ عَلَيْهِمْ قُلْ اللَّهُ خَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ ﴿١٦﴾ أُنزِلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءٌ فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حِلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلُ بَرْدٍ كَذَلِكَ يُضْرَبُ اللَّهُ الْحَقُّ وَالْبَاطِلُ فَأَمَّا الزَّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وَالَّذِينَ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُ، لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ لِلْهَادِ

بئى باوەر چوونیهکن؟ ﴿م هل تستوى الظلمات والنور﴾ یاخۇ تاریکاییهکان و پووناکیى وهك یهکن؟ واته: کوفرو شيرک ونهزانى و ئيمان و باوەر وهك یهکن؟ ﴿م جعلوا لله شركاء﴾ یا ئەوانه چەند هاوبەشیکیان بۆ خوا داناهه ﴿خلقوا خلقه﴾ که وهکو دروستکراوى ئەو (خوا) یهیان دروست کردبى ﴿فتشابه الخلق عليهم﴾ ئەوجا ئەو دروستکردنه لهوانى شیواندبى و، چهواشه بووبن و، نيتردواى ئەوه پەرستەبنيان؟! ﴿قل الله خالق كل شىء﴾ بلى: ئەى موحەممەد ﷺ تەنها هەر (الله) خوايه دروستکەرى هەموو شتێک، ئەک ئەو بقاتە ئەوان دەیانپەرستن ﴿وهو الواحد القهار﴾ وه ئەویش تاک و تەنیاى دەسلەتداره، به سەر هەموو شتێکدا.

دوو نمونە بۆمانهوى هەق و تیاچوونی ناهەق:

﴿١٧ انزل من السماء ماء﴾ ئەو (خوايه) یه له ناسمانهوه ئاوه بارانیکی باراند ﴿فسالت اودية بقدرها﴾ ئینجا هەر شیوودۆلیکی پراوپرو بارستایی خۆی باران کردو لافاوی لێپهیدا بوو ﴿فاحتمل السيل زبدا رابيا﴾ ئەوجا ئەو سیلارو لافاوه، پووش و پەلاش و کەفێکی زۆری لهگەڵ خۆیدا هەلگرت و لێی جیا بووهوه، ئاوهکەش بەپرونی دەرکەوت، ئەمە وێنە نمونەى رهوا (هەق) و ناپهوا (باطل) ه، ئاوهکە نمونەى هەق و راستییه که بهپاکیی پاش کەف و کەفەلۆکە ئەمینیتهوه، کەفەکەیش نمونەى دین و بەرنامەى باتل و ناپهوا ناهەق، بۆیه پاش ماوهیهک دەبینى بۆ خۆی فش و پوچەل دەبینتهوه. ﴿ومما يوقدون عليه في النار﴾ وه هەروا نمونە و مەسەلێکی دیکە دینیتهوه بهو کانونەى (وهکو زێڕو ناسن و مس) که لهسەر ئاگر دەرئۆرنهوه ﴿ابتغاء حلية او متاع زبد مثله﴾ به مەبەستى پالۆتن و دەرەست هینانى کەرەستەى جوان و خشلێک، یان به مەبەستى دروست کردنى هەرشتێکی تر که دەبێتە هۆى ژيان و ژيوار، دیاره ئەمیش هەر وهکو ئاوهکە کەف و کەفەلۆک دەکەوێتە سەری و، زۆر بهبى بههاو بى نرخ تەماشای دەرکرت ﴿کذلك يضرب الله الحق والباطل﴾ بهو شیوهیه خوا مەسەل و نمونە بۆهەق و باطل دینیتهوه لیکیان جیادهکاتهوه، دیاره هەق و پهواکه، کەدینی ئیسلامی پێرۆزه، وهکو ئەو ئاوه ساف و پاک و بێگەرە، لهسەر زهویییدا بهساف و پاکی ئەمینیتهوه، خەلک سوودی لى وەردهگرى، یان بڵێن دینی ئیسلام وهکو ئەو زێره پالۆته کراوه وایه، بەرنامەى ناهەق و باتلێش وهکو کەف سەرئاو، چلک و چهپەلى سەر زێر وایه، دەبینى زۆر بهزویی دەنیشیتهوه گوم دەبى و دەرپا، ئەگەرچی ماوهیهکیشت تیکەل بهیهک ببن، وهک ئەفەرموى: ﴿فاما الزبد فيذهب جفاء﴾ جا کەفەلۆکە که لهناو دەچى و دەرپا و فرێدهدریت، چونکه هیچ قازانج و خیرێکی تیا نابیت ﴿واما ما ينفع الناس﴾ بهلام ئەوهى که بههره و کەلک به خەلک دهکەیهنیت، وهکو ئاوهکە، یان وهکو مهوادى فلزی و کانزایی ﴿فيمکث في الارض﴾ لهزەویییدا دەمینیتهوه بهرقەرار دەبى ﴿کذلك يضرب الله الامثال﴾ خوا بهوشیوهیه نمونە دینیتهوه بۆئیمان و باوەر، بۆکوفرو بى بروایى، بۆ هیدایەت و، بۆ گومرایى، جا مەبەست لهونمونانه ناشکرکردنى جیاوازییه لهئێوان هەق و ناهەق و، ئیمان و کوفردا.

پاداش و تۆلهى بهختیارو بهدبەخت:

﴿١٨ للذين استجابوا لربهم الحسنى﴾ بۆ ئەوانەى وا وهلامى بانگێشتهکەى پەرودەرگاریان دایهوه، لهروژی قیامهتدا پاداشی چاکترو، بههشتیان بۆ هیه ﴿والذين لم يستجيبوا له﴾ و ئەوانەیش که وهلامى بانگهێشتهکەیان نه دایهوه و پروایان نههینا ﴿لو ان لهم مافى الارض جميعا﴾ ئەگەر تهواوى ئەوهى لهزەویییدا هى ئەوان بیت ﴿ومثله معه﴾ و ئەوهندهى تریشى لهگەڵ بى ﴿لافتدوا به﴾ هەموو بدەن بۆ پزگاریبوونی خۆیان لهسزاو بیانهوینت خۆیان بکرنهوه، دهیدن و هیماى لێیان وەرناگیرى و پزگارتانین ﴿اولئك لهم سوء الحساب﴾ ئەوانه لهروژی دوايیدا

حسابیکی سهختیان بۆ مهیه، واته: کاری وردو درشتیان بۆ دههینرته پیش چاو، نهوسا چاکهکانیان لیوه ناگیرئ. چونکه بۆ خویان نهکردوه له خراپهکانیشیان نابووردی **﴿وماوهم جهنم﴾** و جیگایشیان دۆزهخه **﴿وبئس المهاد﴾** ئای چ جیگایهکی خراپه دۆزهخ.

ههق ناس و حاشا کهر لهههق یهک نین:

﴿اقمن يعلم انما انزل إليك من ربك الحق﴾ ناخۆ کهسیک بپوای وابی که نهو قورئانه لهلایه پهرهردگارتوه بۆت دابهزینراوه. ههمویشی بههق و راست دهزانیت **﴿کمن هو اعمی﴾** وهکو نهوکسه وایه که لهبارهی قورئانهوه کوت و کویرو نابینایه و راستییهکان نابینئ و باوهریان پیناکات؟ **﴿انما يتذكر اولوا الالباب﴾** بیگومان تهنهاخوهن بیرو ژیرهکانن تیدهگهن و دهزانن کهنهو قورئانه راسته و لهلایه خاوه ماتۆته خوارهوه، نهگینه لارو لاسارهکان گویان لئی نهو باوهریشی پیناکهن.

پهسنی بهختیاران:

﴿الذين يوفون بعهد الله﴾ نهو ژیرانه، نهوانهن کهپهیمانی خوا جیبهجئ دهکهن و، دهیبهنه سهرو وهفای پیدهکهن **﴿ولا ينقضون الميثاق﴾** و نهو پهیمانهیش له(نهزل) به نهستویانهوهیه ههلیناوهشتینهوهو سهڕپنجی و فهزمان شکینئ تیدا ناکهن **﴿والذين يصلون ما امر الله به ان يوصل﴾** و نهوانهن ههرشتئ خوا بریاری دابی کهبگهیهنرئ و جیبهجئ بکری، دهیگهیهنن و جیبهجئ دهکهن **﴿ويخشون ربهم﴾** و له پهرهردگاریشیان دهترسن **﴿ويخافون سوء الحساب﴾** و له لیکنۆلینهوهو حیسابی دژواری دوا پۆزیش ههر دهترسن **﴿والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم﴾** و نهوانهن که بۆ بهدهست هینانی رهزایهت و خوشنودی پهرهردگاریان لهبرامبهههموو ئیش و ئازارهکانهوه ئارام دهگرن و وهرس نابن **﴿واقاموا الصلاة﴾**

﴿أَفَمَنْ يَعْلَمُ أَنَّمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى﴾ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ﴿١٥﴾ الَّذِينَ يُوْفُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْمِيثَاقَ ﴿١٦﴾ وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ ﴿١٧﴾ وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَدُّرُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ أُولَئِكَ لَهُمْ عَقَبَى الدَّارِ ﴿١٨﴾ جَنَّاتٌ عَنْ دُونِهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ ﴿١٩﴾ سَلَامٌ عَلَيْهِمْ بِمَا صَبَرُوا فَيَنْفَعُهُمْ عَقَبَى الدَّارِ ﴿٢٠﴾ وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ ﴿٢١﴾ اللَّهُ يَسْطُرُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرَحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ ﴿٢٢﴾ وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يَصْطِلُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أُنَابَ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ ﴿٢٤﴾

و بهرئیکۆپیکئ نوێژهکانیان نهنجام دهدهن **﴿وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية﴾** و لهو رزق و پۆزیه پیمانداون ، بهنهینئ و بهناشکرا لییدهبخشن **﴿ويدرون بالحسنة السيئة﴾** وه ههیشه بهکاری چاکه، پال بهخراپهکهیانهوه دهئین، لهبرامبهه خراپه و نالهباریی خهلهکوه ههیشه پیاوهتی و چاکه دهکهن **﴿ولئك لهم عقبى الدار﴾** پاشه روژی پیروو چاکئ نهو دنیا، ههر بۆنهمانه **﴿جنات عدن يدخلونها﴾** نهویش چهند باخ و بههشتیکهو، بهناسوودهیی دهچنه ناویهوه به ههیشهیش ههر لهوئ دهبن **﴿ومن صلح من آبائهم وأزواجهم وذرياتهم﴾** و ههروا باوو باپیران و ژنان و مندالایشیان، نهوانهیان کاری چاک و پهسهندیان کردوه، لهبر پیرزان لهمانه بهقهدهو بهحورمهتهوه پیکهوه دهچنه نهو بههشتانهوه **﴿والملائكة يدخلون عليهم من كل باب﴾** * سلام علیکم و لهههر دههراگهکیشهوه فريشتهکان دینهلایان سهلامیان لی دهکهن و دهئین: سهلامتان لهسهريت **﴿بما صبرتم﴾** بههوئ

صهبرو خوگر تفتانه وه له سهر ئایینی خواو.. ﴿فَنَعِمَ عَقَبَى الدَّارِ﴾ نای چهند چاک و باشه! سهره نجامی چاکى ئه و دنیا بهوشیوهیه.

نیشانه‌ی بهد به ختان:

﴿وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ﴾ به لām ئه وانه‌ی که په‌یمانی خو‌یان له‌گه‌لّ خواو، دواى گریدان و به‌ستنی هه‌لده‌وه‌شینه‌وه ﴿وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ﴾ و ئه‌وى که خوا فره‌مانی داوه جیبه‌جی بکری وهک سیله‌ی خزمایه‌تی، ئه‌وان ده‌یپن و ئه‌نجامی ناده‌ن ﴿وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ﴾ هیمان له‌زه‌ویشدا فه‌سادو خراپه‌کاری ده‌که‌ن ﴿أُولَئِكَ لَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ﴾ ئه‌وانه نه‌فرین و نه‌عه‌تیا بۆ بپاوه‌ته‌وه، له‌دوا رۆژیشدا پاشه‌رۆژی خراپیان هه‌یه ﴿اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ﴾ بزائن خودا (الله) رزق و رۆزی زۆر ده‌دا به‌هه‌رکه‌سیک خو‌ی بیه‌وی، وه ده‌یگریته‌وه له‌وه‌یش خو‌ی بیه‌وی ﴿وَفَرَحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ و کافرو بپه‌رسته‌کان زیاد له‌ئه‌ندازه به‌ژیانی ئه‌م دونیایه‌یان دلخۆشن و بایى بوون! ﴿وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ﴾ خو‌ژیانی ئه‌م دونیایه‌ش له‌چاو ژیا‌نی دوا‌رۆژدا، له‌زه‌ت و خو‌شیه‌کی زۆر کورت و که‌م ده‌وامه ﴿وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا﴾ و کافرو بى باوه‌رکه‌کانی سه‌رده‌م ده‌لین: ﴿لَوْلَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَةً مِنْ رَبِّهِ﴾ ئه‌وه بۆ له‌لایه‌ن خواوه ئایه‌ت و مو‌عجیزه‌یه‌ک بۆ مو‌حه‌مه‌د نه‌هاته‌ خوارى، تا‌بیته به‌لگه‌ بۆ‌راستی خو‌ی و ده‌واکه‌ی، هه‌روه‌کو بۆ موسا و عیسا هات؟ ﴿قُلْ إِنْ اللَّهُ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ﴾ پینان بلی: به‌راستی خوا ئاره‌زو‌ی له‌هه‌رکه‌سیک بیته‌ که نه‌گه‌ریته‌وه بۆ‌لای گو‌مراو لا‌ړی ده‌کا، ئه‌گه‌ر دوا‌ی ناردن‌ى مو‌عجیزه‌ش بو‌ویته، چونکه به‌زۆر ئیمان به‌که‌س ناهینیت ﴿وَيَهْدِي إِلَيْهِ مِنْ أَنْبَاءٍ﴾ و هه‌ر که‌سی‌کی‌ش به‌ره‌و ئه‌وبگه‌ریته‌وه له‌کاری نه‌شیاو و نا‌په‌سه‌ندیی په‌شیمان بیته‌وه، پ‌نمایى ده‌کا.

یادی خوا ئۆقره‌و ئارامی دلانه:

﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ﴾ ئه‌مانه‌یش ده‌گه‌ریته‌وه بۆ‌لای خوا ئه‌وکه‌سانه‌ن که بپروای چاک و پوختیان هیناوه‌و، هه‌ر به‌نی‌تاعه‌و یادی خوا‌یش دل‌یان داده‌مه‌زری و ئاسوده ده‌بیته ﴿إِلَّا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ﴾ جا چاک بزائن! به‌یادی خوا دل‌ه‌کان ئۆقره ده‌گرن و ئاسوده ده‌بن، بۆیه باوه‌ردارانیش دل‌ه‌کانیان هه‌رده‌م ئاسوده و دامه‌زراوه ﴿الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ ئه‌وانه‌ی واپروایان هیناوه‌و کاره‌ چاکه‌کانیان ئه‌نجام داوه ﴿طُوبَى لَهُمْ وَحَسَنَ مَا أَجْرُهُمْ﴾ له‌پاشه‌ رۆژدا خو‌شت‌رین ژیا‌ن و، باشت‌رین سهره‌نجامیان بۆ هه‌یه.

هاتنی پیغه‌مبه‌ران له‌به‌رچی؟

﴿كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ﴾ هه‌ر وه‌کو په‌یامبه‌رانی پ‌یشوومان نارده‌ لای قه‌وم و نه‌ته‌وه‌ی خو‌یان، تۆیشمان نارده‌ لای ئه‌و ئوممه‌ته‌ که‌به‌ر له‌وان چه‌ن‌دین هۆزو ئوممه‌تی تر بوون و تیپه‌رین ﴿لَتَتْلُوا عَلَيْهِمُ الذِّكْرَ إِحْدَىٰ أُوحِيْنَا إِلَيْكَ﴾ تا ئه‌م قورئانه‌ی که به‌وه‌حی بۆمان نار‌دویت بۆ‌یانی بخو‌ینته‌وه‌و. له‌ سه‌ر‌لی‌ش‌یاو‌ی بی‌یانگ‌یریته‌وه ﴿وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ﴾ که‌چی ئه‌وان به‌هۆی تاوان و بپه‌رسته‌وه، نکو‌لی په‌رستنی خوا‌ی به‌به‌زه‌یی ده‌که‌ن! (ئ‌یین عه‌باس) ده‌لی: ئه‌م ئایه‌ته له‌باره‌ی قوره‌یشیه‌یه‌که‌نه‌وه هاته‌خوارى، ئه‌وکاته که پیغه‌مبه‌ر ﷺ پ‌یى فه‌رموون: ((اسجدوا للرحمن)) سو‌ژده‌و کو‌پ‌ن‌وش به‌رنه به‌رخوای ره‌حمان و به‌به‌زه‌یی، که‌چی وتیان: (وما للرحمن؟) ئی‌مه‌ نازانین ره‌حمان چییه؟ ﴿قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ﴾ بلی: هه‌ر ئه‌وخوا به‌به‌زه‌یی و میه‌ره‌بانه‌یه، خواو په‌روه‌ردگاری من، جگه له‌ویش هیچ په‌رستراو‌نکی تر به‌هه‌ق نیه ﴿عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابُ﴾ من هه‌ر پشت به‌وده‌به‌ستم و، هه‌ر بۆ‌لای ئه‌ویش ده‌گه‌ریته‌وه.

گه‌وریهی قورئان و حاشای خوانه‌ناس لئی؛

﴿ **وَلَوْ أَن قَرَأْنَا سِرَّاتِ بَهِ الْجِبَالِ** ﴾ بیگومانه که نه‌گهر قورئانی و اشمان ناردبا کیوه‌کانی به‌جوله خرابا له‌جیگا‌کانیان ﴿ **أَوْ قَطَّعْتَ بَهِ الْأَرْضِ** ﴾ یان زهوی پی پاره‌پاره کرابا ﴿ **أَوْ كَلِمَ بَهِ الْمَوْتِ** ﴾ وهیان مردووی به‌ینابایه قسه، له‌پیش چاویانه‌وه زیندووی کردبانه‌وه، خوده‌کرا وابه‌کین، به‌لام هیشتای ئیوه ئهی قه‌ومی قوره‌یش و هاویرو باوه‌ریان! هر پرواتان به‌قورئانیکی وایش نه‌ده‌کرد! جا نیتر بو ده‌لئین: (لولا انزل علیه آیه من ربه...)، له‌ولایشه‌وه ئهم قورئانه بو ئه‌وجوره کارانه نه‌هاتوه که به‌شیوهی ناناسایی خوی بنوینی، هه‌تا خه‌لکی ناچار بکات به باوه‌رهیئان، به‌لکو ده‌بی ئه‌وخه‌لکه به ژیرانه باوه‌ر به‌یئیت ﴿ **بَلْ لَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعًا** ﴾ به‌لام هه‌موو کاروباریک ته‌نها بو‌خوا خویه‌تی له‌موعجیزات و پاداشتی حاشاکه‌راند

﴿ **أَفَلَمْ يَبْسُ الْذِينَ آمَنُوا** ﴾ ده ئایا ئه‌وانه‌ی باوه‌ریان هیناوه، تا ئیستایش بی هیوا نه‌بوون له‌پروا‌هینانی نه‌وکافرو بی باوه‌رانه؟ باچاک بزائن ﴿ **أَن لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا** ﴾ که نه‌گهر خوا ویستبای به‌زور مه‌ردم موسلمان بکا، بیگومان ته‌واوی ئاده‌میزادی ده‌خسته سه‌ر پیی راست و، سه‌رجه‌م ریئمای ده‌کردن بو راسته‌پی، به‌لام ویستی به‌و جوړه نیه که به‌زور باوه‌ر به‌خه‌لکی به‌یئنی ﴿ **وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تَصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ** ﴾ و ئه‌وانه‌ش کافرو بی باوه‌ر بوون. هه‌روا له‌سه‌رکوفرو بی باوه‌ریه‌که‌یان ده‌میننه‌وه و ئیمان ناهینن، هه‌تا به‌هوی کاروکرده‌ خراپ و ناریکه‌کانیانه‌وه، به‌لاو نه‌هاتیکی سه‌ختیان دووچار ده‌بیئت ﴿ **أَوْ تَحُلَّ قَرْيَةً مِّن دَارِهِمْ** ﴾ یان هر له‌په‌نای مال و خانوه‌کانیانه‌وه و نزیک به‌خویان، ئه‌وبه‌لایه رویان تیده‌کاو دیته سه‌ریان ﴿ **حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ** ﴾ جا ئه‌مانه به‌وحاله‌وه هه‌رده‌میننه‌وه هه‌تا به‌لئینی خوا دی به‌فه‌تخی (مه‌ککه‌و)، (کابه‌)یش له‌بت و بته‌رستان پاک ده‌کریته‌وه، دینی

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَى لَهُمْ وَحَسَنَ مَّآبٍ ﴿٢١﴾ كَذَلِكَ أَرْسَلْنَا فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِّتَسْتَلُوا عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَّآبٌ ﴿٢٢﴾ وَلَوْ أَنَّ قُرْءَانَا سُيِّرَتْ بِهِ الْجِبَالُ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُلُّ مِثْلِهِ بِهَ الْوَعْدِ بَلْ لَّيْلًا لِّلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآيَاتِ وَالْوَعْدِ أَلَمْ يَأْتِ الْذِينَ آمَنُوا أَن لَّوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعًا وَلَا يَزَالُ الَّذِينَ كَفَرُوا تُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارِعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرْيَةً مِّن دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْلِفُ الْمِيعَادَ ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ اسْتَهْزَى بِرُسُلِ مِّن قَبْلِكَ فَاَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ ﴿٢٤﴾ أَفَمَن هُوَ أَقْبَرُ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلْ سَمُّوهُمْ أَمْ تُنَبِّئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ يَبْطِرُونَ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ زَيْنٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصُدُّوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ ﴿٢٥﴾ لَّمْ يَعْذَابِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَاقٍ ﴿٢٦﴾

دلدانه‌وی پیغه‌مبه‌ر ﷺ:

﴿ **وَلَقَدْ اسْتَهْزَى بِرُسُلِ مِّن قَبْلِكَ** ﴾ و به‌راستی به‌ر له‌تویش ئهی پیغه‌مبه‌ر گالتو مه‌سخره به‌په‌یامبه‌ران کراوه. هه‌روه‌ک هۆزه‌که‌ی تو گالتو مه‌سخره به‌تو ئه‌که‌ن، به‌لام ئهو پیغه‌مبه‌رانه له‌برامبه‌ر ئه‌وه‌وه زور مه‌حکه‌م خویان راگرت و به‌صه‌بر بوون، که‌وابوو تویش ده‌بی ئارامت هه‌بی ﴿ **فَاَمْلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا** ﴾ ئینجا منیش بو ماوه‌یه‌ک وازم هینا له‌وکه‌سانه‌ی کافرو بی باوه‌ر و، لییانگه‌رام ﴿ **ثُمَّ اخَذْتُهُمْ** ﴾ له‌پاشا قارم لیگرتن و فه‌وتانمن ﴿ **فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ** ﴾ جا دیت چۆن بوو سزاو توله‌ی من؟ ﴿ **أَفَمَن هُوَ أَقْبَرُ عَلَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ** ﴾ ئایا ئه‌وزاته‌ی، چاودی‌ری

کار کرده و می هه موانه ، وهك نمو بقاتنه وایه كه له گش شتی بی ناگا و غافلن؟ ﴿وَجْعَلُوا لِلّٰهِ شُرَكَاءَ﴾ له باتی پرواهینان، چهند هاو به شیکیان بو خوا داناو، کردنیانه شهریکی و هاواریان بو دهردن! ﴿قُلْ سَمُوهُمْ﴾ بلی: دهسا سیفه ته کانیان باس بکن، تا دهرکه وی ناخو به که لکی خواجه تی دین؟ وهك نهوان پییان وایه خوان و هه ریه که ناویکیان لینان: (لات، عوززا، منات، موبل) واته: که بی گیان و بی هستن، چون دهیانکه نه هاوتای نه وخوایه که دهیینی و دهیسی و ناگای له هه مووشتیکه؟! ﴿اَمْ تَتَّبِعُونَ بَمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْاَرْضِ﴾ یاخو نیوه لهزه ویددا هه والی شتیکی پی دهن واده زانن نایزانی و ناگادار نیه پیی؟! ﴿اَمْ بظَاهِرٍ مِنَ الْقَوْلِ﴾ یان له راستیدا چاک دهرانن که نهوانه شتیکی هیچ و پوچ و بی ناوه پوچن، به لام هه به قسه ی پروو پوچ و و بی ناوه پوک کردو تاننه خوا؟! ﴿بَلْ

زین للذین کفروا مکرهم﴾ نه خیر، بیگومانه که خوا هاو به شی نیه، به لکو له لایه ن شهیتانه وه نهوکاری بته پرستییه بو نهو بی پروا و کافرانه رازا وه ته وه، ویل و سرگرهردان بوون ﴿وَصَدُوا عَنِ السَّبِيلِ﴾ و پیگه ی راستیان لینگیراو گومراییون ﴿وَمَنْ يَضِللِ اللّٰهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ﴾ و هه رکه سیك خوا گومرای بکا، به موی که لله ره قی خویه وه، نیتر هیچ ری نیشاندهریکی بو نابی، که سیکی تر ناتوانی نیمانی لاشیرین بکا، باوه ری پی به نینیت ﴿لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ نینجا نهو جوړه که سانه، هه ره لم ژبانی دونیا به دا سزایه کی سهخت و قورسیان بو هه یه ﴿وَلِعَذَابِ الْآخِرَةِ اَشَقُّ﴾ و دیاره سزای دوا پوژیش قورسترو ناره حهت تره ﴿وَمَالِهِمْ مِنَ اللّٰهِ مِنْ وَّاقٍ﴾ وه له بهرام بهر سزای خواجه شه وه هیچ پارینه رنک نیه، تا لهو جهزه بهو سزای خواجه بیانپاریزی.

تو له ی کافران و پاداشی چاکان:

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ﴾ وه سف و وینه ی نهو به هه شته ی له لایه ن خوی میهره بانه وه به خه لکی نیمانداری پاریزکار به لین دراوه ﴿تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾

﴿مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ اكلها دایم وظلها تلك عقی الذین اتقوا وعقی الكفیرین النار ﴿٢٥﴾ والذین آتینهم الكتاب یفرحون بما أنزل الیک ومن الأحزاب من ینكر بعضه، قل إنما أنزرت أن أعبد الله ولا أشرك به إلیه ادعوا وإلیه متاب ﴿٢٦﴾ وكذلك أنزلناه حکما عربیا ولین أتیت أهواءهم بعد ما جاءك من العلم ما لك من الله من ولی ولا واق ﴿٢٧﴾ ولقد أرسلنا رسلا من قبلك وحملنا هم أزواجا وذریه وما كان لرسول أن یأتی بغایة إلا بإذن الله لكل أجل کتاب ﴿٢٨﴾ یمحو الله ما یشاء ویثبت وعنده أم الكتاب ﴿٢٩﴾ وإن ما نرینك بعض الذی نعدهم أو نتوفینك فإنما علیك البلیغ وعلینا الحسب ﴿٣٠﴾ أولم یروا أنا أنافی الأرض نفصا من أطرفها والله یحکم لامعقب لحکمیه وهو سربرج الحسب ﴿٣١﴾ وقد مکر الذین من قبلهم فلیله المکر جمیعاً یعلم ما تکتسب کل نفس وسعیهم الکفر لمن عقی الدار ﴿٣٢﴾ ونقول لکم

به م شیوه یه که: له بن دره خته کانیه وه چهن دین پروبارو چومه ناوی جوان و خاوین و پاک دهر او ﴿اكلها دائم وظلها﴾ میوه جاتی و سیبهرو سهه ندی هه موو کاتیو، دواپی نایی و نابریته وه ﴿تلك عقی الذین اتقوا﴾ تا نه م به هه شته یه سهه نجام و پاشه پوژی نیماندارانی خو پاریزو له خوا ترسهو ﴿وعقی الکافرین النار﴾ سهه نجام و پاشه پوژی خوا نهاس و بی باوه پانیش ناگری دوزه خه.

نه هلی کتیبی راست دلیان به قورن ان خوشه :

﴿والذین آتیناهم الكتاب﴾ و نهوانه یش کتیب و نامه ی (تهورات) و (نینجیل) مان پییداون ﴿یفرحون بما أنزل الیک﴾ بریکیان بهو قورنانه ی که بو تو نیردراوه دلشادو خوشحال دهن، به تاییه تی که ده بینن ددان ده نیت به کتیبه راسته کانی نهواندا، وه نهوانه ش باوه پرداره کانی جووله کهو فله کان بوون ﴿ومن الأحزاب من ینكر بعضه﴾ و به لام

هەندىك لەو دەستەو بەستەى خواوەن نامەو، موشرىكانە ھەيە نكولى بازىكى قورنان دەكەن، چونكە ئەو بازە دان بەراستى ھاتنى پىڧەمبەردا دەنى ﴿قُلْ إِنَّمَا أَمْرٌ أَنْ (عَبْدَ اللَّهِ)﴾ ئەى پىڧەمبەر! بلى: من فەرمانم پىدراوە كە تەنھا (اللہ) خوا بپەرستم ﴿وَلَا اشْرِكْ بِهِ﴾ كەسى ئى نەكەم بەشەرىك و، ھاوبەش و ھاوئى بۆ دانەنیم ﴿إِلَيْهِ ادْعُوا﴾ من ھەر ئەو دەپەرستم و ھاوارىش تەنھا بۆ ئەو دەبەم ﴿وَالِيهِ مَأْبٌ﴾ و سەرەنجام و گەرانەویشم ھەر بۆلاى ئەوہ ﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حِكْمًا عَرَبِيًّا﴾ وەكو چۆن كىتەبە پىشووەكانم ناردۆتە خوارەوہو، ھەريەكەشيان بەزمانى نەتەوہو گەلەكەى خۆى بووہ، ھەر ئاوايش بەدەستوورى خۇمان ئەم قورنانەمان بەزمانى عەرەبى كەزمانى قەومەكەتە ناردۆتە خوارەوہ، ھەتا گشت حوكم و بېرىارىكت بەو بى و، خەلك و گەلانىش پەپرەوى لىبەكن ﴿وَلَنْزِ اقْبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ﴾ و ئەگەر تۆ ئەى پىڧەمبەر! بكەويتە شوین ھەواو ئارەزووى ئەوخواوەن كىتەب و بت پەرستانە ﴿بَعْدَمَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ﴾ پاش ئەوہى كە زانست و زانىارىت سەبارەت بەيەك خواپەرستى بۆھات ﴿مَالِكٌ مِنَ اللَّهِ مَنْ وَلِيَ وَلَا وَاقٍ﴾ ئەوہ لەسزا و جەزەبەى خوا، ھىچ يارمەتیدەر و پارىزەرىكت دەست ناكەويتە بىتپارىزىت، جا كەواتە ھەرگىز دواى ئارەزووى جۆلەكەو ديان و موشرىكان مەكەوہ.

پىڧەمبەرەن ئادەمزاد بوون:

﴿لَقَدْ أَرْسَلْنَا رِسَالًا مِنْ قَبْلِكَ﴾ و بەراستى پىش تۆش پەيامبەرەنمان ناردوون ﴿وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً﴾ ھەر وەكو تۆ رىڭكەمان پىدان كەژن و مندالىشيان ھەبى، جا كەوايە كەى جىڭاى رەخنەى تۆ خواوەنى ژن و مندال بى، وەكو ئەوانە رەخنە دەگرن و كردوويانە بەمەر! ﴿وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ﴾ و ھىچ پەيامبەرىكى بەر لەتۆيش، بۆى نەبووہ لەخۆيەوہ موعىزەيەك بىنى لەسەر داواى ھۆزەكەى، مەگەر بەفەرمانى خوا بوويىت ﴿لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٌ﴾ بۆ ھەموو سەردەم و، بۆ ھەموو كارىكى گرنگ و پىويست، بېيارو نامەيەكى تايەتەى ھەيەو لەخواوە نووسراوہو تۆمار كراوہ، بەلام بەھاتنى دىنى ئىسلام ھەموو بەرنامەكان كۆتاييان ھاتوہو، ئىتر جارىكى دى كىتەب و بەرنامەيەكى تر پىويست نىو نايەت.

لەناودان و ھىلانەوہ بەدەس خوايە:

﴿يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ﴾ ھەرچى لەو بېرارە كاتيانەيە كەخوا پىشتر بۆپىڧەمبەرەنى ناردوہو، ھەركامىكىانى وىستبى لاى بەدا، ئەوا لايداوہو سەرىبويەتەوہ ﴿وَيُثَبِّتُ﴾ و ھەرشتىكىشى وىستبى بىھىلەتەوہ، ئەوا بۆكاتى ديارىكراوى خۆى ھىشتوويەتەوہ نەيگۆرپوہ (ئىبن عەبباس) و (موجاھىد) دەلەين: بىجگە لەژيان و مردن، خۆش بەختى و بەدبەختى ئىتر ھەر شتىكى تر كەخۆى ھەزىكا دەيسەرىتەوہ، بەلام ئەوچۆرە شتاقە قەلەمى ئەزەل بەسەرياندا تىپەرپويەو ناسەرنەوہ ﴿وَعِنْدَهُ أَمَ الْكِتَابِ﴾ وە داىك و سەرچاوەى ھەموو كىتەب ئاسمانىيەكان و (لوح المحفوظ) لاى خواى گەرەيە، كەوابوو ھىچ كەسەك بۆى نىيە دەسكارى ھىچ بېيارو حوكمەكى خوا بكاو شتىكى تر بخاتە شوينى.

پىڧەمبەر راگەيانى لەسەرە، حسابىش لە عۆدەى خوايە:

﴿وَأَمَّا نَرِيكَ بِعَضِ الَّذِي نَعْدَمُ﴾ ئەى پىڧەمبەر! يان ھەندى لەو سزادانەى كە بەلەنمان داوہ ھەر لەدونىادا كافرانى پىسزا بەدەين، نىشانى دەدەين و دەيىنەت ﴿أَوْ تَقْوِينَكَ﴾ و يان پىش ئەوہ پىشانى بەدەين و بەچاوى خۆت بىبىنى دەتەرىنەن ﴿فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ﴾ بەراستى تۆ تەنھا گەياندىنى بەرنامەو بېرارەكانى خوات لەسەرە ﴿وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ﴾ ئىتر حىساب و پاداش و تۆلەيان لەسەر ئىمەيە، كەوابوو تۆ درىزە بەكارى خۆت بەدەو مەوہستە

﴿اولم یروا انا ناتی الارض ننقصها من اطرافها﴾ نایا شو بی باوهر و بته‌رستانه نیاندی که چۆن هه‌مووکات و پوژئی موسلماننه‌کان زāl ده‌که‌ین به‌سه‌ریانداو، ده‌سه‌لات و هیژی نوان له‌زه‌ویدا که‌م ده‌که‌ینه‌وه؟ واته: نایا نیاندی که هه‌ر پوژئی پارچه‌یه زه‌وییان فه‌تح نه‌کری و، مه‌ودای ده‌سه‌لاتیان نامینیت؟ ﴿والله یحکم لا معقب لحکمہ﴾ و هه‌رحوکم و بریارئ خوا ده‌یدا هیچ که‌سیک ده‌سه‌لات و توانای نیه ریگری بکاو رته‌ی بکاته‌وه ﴿وهو سریع الحساب﴾ زوړیش به‌په‌له به‌حیساب و پرسینه‌وه‌ی خه‌لکدا رانه‌گات ﴿وقد مکر الذین من قبلهم﴾ و به‌راستی کافرانئ به‌ر له‌مان، پیلان و نه‌خشه‌ی زوړیان کیشاو، فروفیلئکی نیجگار فره‌یان کرد دژی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان، هه‌روه‌کو قوره‌یش نیستا به‌رامبه‌ر به‌تو دریغی نا‌کاو، به‌رده‌وام فرت و فیل ده‌که‌ن بو فه‌وتاندنت ﴿فلله المکر جمیعا﴾ به‌لام هه‌موو نه‌خشه‌و پلانیکی سه‌رکه‌وتوو هه‌ر بو‌خوایه ﴿یعلم ما تکسب کل نفس﴾ به‌کارو کرده‌وه‌ی هه‌موو که‌سیک نه‌زانئ ﴿وسیعلم الکفار لمن عقبی الدار﴾ و نه‌و بی باوهرانه‌یش بو دوا‌یی نه‌زانن که پاشه‌پوژئی باش بو کئ ده‌بی؟

خاومن نامه دمه‌زانن قورنن هی خوایه:

﴿یقول الذین کفروا لست مرسل﴾ و نه‌وکافرو بی باوهرانه ده‌لن: تو پیغه‌مبه‌رو نیژدراوی خوا نیت! ﴿قل کفی بالله شهیدا بینی و بینکم ومن عنده علم الکتاب﴾ تویش پییان بلئ: به‌سه‌ خواو نه‌و که‌سانه‌ی که زانیاری و زانستی کتبی (ته‌ورات) و (ئینجیل) یان لایه، شایه‌ت بن له‌نیوان من و ئیوه‌دا، که په‌یامبه‌رم. هه‌میشه سوپاسی بی پایان بو خوا‌ی ده‌هنده‌و دلۆقان که یارمه‌تیدام بو ته‌واوکردنی کورته ته‌فسرئکی

سووره‌تی (ره‌عد).

*** **

۱۴- سووره‌ی (نبراهیم) هه

مه‌که‌یه‌یه‌و (۵۲) نایه‌ته

به‌ناوی خوا‌ی به‌خشه‌ری دلۆقان

ئه‌م سووره‌ته‌یش هه‌ریاسی بیروباوه‌رو بناغه سه‌ره‌کیه‌کانی دینی ئیسلام ده‌کات، وه‌کو: باوه‌ر به‌خوا‌ی گه‌وره، به‌په‌یامه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر، ئیمان به‌پوژئی دوا‌یی و، پاداشت و تۆله‌و، حیساب و لی‌کۆلینه‌وه، ده‌شتوانی بلینیت: ته‌وه‌ری سووره‌ته‌که به‌گشتی، باسی په‌یامبه‌رو په‌یامه‌که‌یه‌تی، چونکه له‌م سووره‌ته‌دا زیاتر له‌گشت جی‌گیاهه‌ک باسی بانگیشه‌و بانگبه‌ران کراوه‌و، کاری سه‌ره‌کی په‌یامبه‌ریش پتر دیاری ده‌کات، راه‌ی یه‌کبوونی ته‌واوی په‌یامه‌ ناسمانیه‌کان ده‌کات، رایده‌گه‌یه‌نیت که‌په‌یامبه‌ران هه‌موو بو مه‌که‌مکردنی قه‌لاو کۆشکی باوه‌ر هاتوون، بو ناساندنی یه‌ک خوا‌ی تاک و ته‌نیا به‌ مه‌ردم هاتوون، بو جیاکردنه‌وه‌ی راست و ناراست نیژدراون، هاتوون بو دهره‌ینانی ئاده‌مزا له‌ناو نه‌وه‌موو په‌رده‌ تاریکانه‌داو، به‌ره‌و نوورو پووناکی دینی راسته‌قینه‌ی خوا‌ی میهره‌بان، که‌وابوو هه‌موو په‌یامبه‌ران یه‌ک نامانچ و یه‌ک مه‌به‌ستیان بووه، نه‌گه‌رچی له‌ لق و پۆپه‌کاندا جیاوازیه‌ک بووینت، هه‌روه‌ا باسیکی (موسا) ش ﴿ده‌کات که: چه‌نده سوور بوو بو بانگکردنی نه‌ته‌وه‌که‌ی به‌ره‌و یه‌ک خوا‌په‌رستی و، چۆنیش پییده‌گوتن که ده‌بی هه‌رده‌م سوپاسگوزاری خوا بکه‌ن، له‌گه‌ل باسکردنی چه‌ند نمونه‌یه‌ک له‌و گه‌لانه‌ی بروایان به‌ په‌یامبه‌ره‌کانیان نه‌کرد، وه‌ک نه‌ته‌وه‌که‌ی (نوح و عادو سه‌موود...) پاشانیش نه‌و گفتوگوو ده‌مه‌قالئ و مل ملانییه‌ که له‌نیوان گه‌لانی پیشوو و په‌یامبه‌ره‌کانیاندا روویداو، دهره‌نجام له‌ناوبردنی قه‌ومو هۆزه‌کانیان: (وقال

الذین كفروا لرسلم لنخرجنكم من ارضنا او لتعودن فى ملتنا... ديمه نيكي سهختى رۆژى دوايش دينيت كه: چون سه رۆك و پيشهوا تاوانباره كان و شوينكه وتوو كزوله كانيان دهكونه مهنج و لومهى يهكتر، نهو ده ليت: تو وات ليكردم، نهو ده ليت: نا تو بو خوت ناره زوت هه بوو، بويه به دوامدا هاتيت، نهگينا من هيج زورنكم نه بوو به سهرتا، پاشانيش هه مووخ دهكرينه وه بو ناو ناگرى دۆزهخ، نهو ساش چون دهسده كه نه تف و نه فرين كردن له يهكتر، كه هيج كه لكيشى نابى بويان. نهو سوورته جهنن نايه تيك دينيت بو نمونهى باوهرو گومرايى "نيمان: ته شبيه دهكات به دره ختيكى جوان و چاك و پاكه وه، گومرايش ده شو به ينى به دارىكى ناله بارو پيسه وه. كو تايشى ديت به باسيكى نه جامى سته مكاران له رۆژى دوايدا. نهو سوورته به سوورته (نبراهيم) ناسراوه،

له بهر نه وه كه هه تا دنيا دنيا بيت، هه وال و سه ر گوزه شته كانى نبراهيم و ﷺ كاره جواميرو قه شهنگه كانى نهو هه رشكو مهندين.

قورنان خه لكى له تاريكييه وه بو رووناكى دهبا:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * ۱﴾ نهو قورنانه مو عجزيه هه له جورى نهو پيتانهى: (تهليف، لام، را) پي كه ساتوو، جا نه گه ر ئيه وش ليتاندى و ده توان، ده فره موون به لاي كه ميه وه وينه تهنه سوورته تيكى بينن ﴿كتاب انزلناه إليك﴾ نهو قورنانه كتيبيكه ناردمانه خواره وه بو، واته: ده ست هه ليه ستى تو نيه، وه كو مو شريكه كانى قوره يش ﴿تخرج الناس من الظلمات الى النور باذن ربهم﴾ تاخه لكى به فره مانى په ره ردگاربان له تاريكييه كانى كوفرو نه زانى و نه قامى بينيته ده بو رووناكى و نيمن و زانست ﴿الى صراط العزيز الحميد﴾ بو ريگا و بهرنامهى نهو خوا به ده سه لات و به توانا، هه ميشه سوپاسكراوه له هه ردو جيهانه كه دا ﴿الله الذى له مافى السموات وما فى الارض﴾ نهو خوايهى چى له ناسمانه كان و

سورة النور
سورة ابراهيم
وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ ﴿۱﴾
سورة ابراهيم
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الرَّكَعَاتِ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ ﴿۱﴾
اللَّهُ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَوَيْلٌ لِلْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيدٍ ﴿۲﴾ الَّذِينَ يَسْتَحِبُّونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا أُولَٰئِكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ ﴿۳﴾ وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿۴﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَذَكِّرْهُمْ بِأَيْمَانِهِمْ فَاسْتَجَابُوا لَهُمْ وَأَنصَحُوا ﴿۵﴾

زهويدياهى نهو، وهكو له جييهكى ترده فره مان ده دا به پيغه مبه كه به گشت خه لكى جيهان بليت: (قل يا ايها الناس: انى رسول الله إليكم جميعا الذى له ملك السموات والارض) ۱۵۸/۷. دياره هه له نايه ته دا ده سه لاتى بى سنوورى خواى كه وه له ناسمانه كان و زهويديا راده كه يه نيت ﴿ويول للكاشرين من عذاب شديد﴾ واوه يلا بو خوانه ناس و بى برويان له سزايه كى زور سهخت ﴿الذين يستحبون الحياة الدنيا على الآخرة﴾ نهوانهى كه فهزل و ريژى ژيانى نهو دونيايه ده دن به سه ر ژيان و نيعمه تى پاشه پورژداو، له ويان خوشت ده وى و هه بو نهو كار ده كه ن ﴿ويصدون عن سبيل الله﴾ و خه لكيش له پرى خوا ده كيژنه وه، ناهيلن به نازادى و سه ر به ستانه ديندارى خويان بكن ﴿ويبغونها عوجا﴾ و ده شيانه وى نهو ريگا راستى خوايه، لارو خيچ و كه م و كورت پيشان بدن، هه تا له گه ل

هه‌واو ئاره‌زووی ئه‌واندا بگوتجیت **﴿وَلَنْكَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ﴾** ئه‌وانه له‌گومرایی و سه‌رلیشیواویدان و، له‌هه‌قه‌وه ترازاو و دوورن.

هه‌موو پیغه‌مبه‌ریک به‌ر له (محمد) ﷺ به‌ زمانی گه‌له‌که‌ی هاتوو:

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ﴾ هه‌موو په‌یامبه‌ریکمان به‌زمانی هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی ناردوو **﴿لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾** بۆ ئه‌وه‌ی شه‌ریعت و به‌رنامه‌که‌ی خویان بۆ پۆشن بکاته‌وه‌و، به‌ئاسانی تییان بگه‌یه‌نی. پێشه‌وا (ئه‌حمه‌د) ئه‌م فه‌رموو ده‌یه‌ی هی‌ناوه‌ ده‌لیت: **﴿لَمْ يَبْعَثِ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ نَبِيًّا إِلَّا بِلُغَةِ قَوْمِهِ﴾**. هه‌رگیز خۆی گه‌وره پیغه‌مبه‌ریکی نه‌ناردوو به‌زمانی نه‌ته‌وه‌که‌ی نه‌بووی **﴿فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ﴾** ئینجا هه‌رکه‌سیک خۆی حه‌ز بکات له‌گومرایی و سه‌رلیشیواویی و هه‌ولی بۆ بدات، ئه‌وا خۆی گه‌وره‌یش به‌هۆی ئه‌و لاسارییه‌ی ئه‌وه‌وه، گومراو سه‌رلیشیواوی ده‌کات **﴿وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾** وه‌ هه‌رکه‌سیش خۆی بیه‌وی به‌ره‌و رێنمایی و هیدایه‌ت بێت، ئه‌وا خۆیش به‌ئاسانی رێنمایی بۆ لای دینی ئیسلام ده‌کاو، سه‌ر فرازی دنیاو قیامه‌ت ده‌بی‌ت **﴿وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾** چونکه‌ به‌ته‌نها خوا به‌ده‌سه‌لات و به‌توانایه‌ به‌سه‌ر هه‌موو شتێکدا، هه‌ر ئه‌ویشه‌ کارجوان و، چاک ده‌زانی چی ده‌کات.

کورت به‌بایکی موسا و نه‌ته‌وه‌که‌ی:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا﴾ به‌راستی (موسا) شمان به‌چهند به‌لگه‌و نیشانه‌یه‌کی گرنگه‌وه ناردو فرمانمان پێدا **﴿أَنْ أَخْرِجَ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ﴾** که‌ بچۆ هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ت له‌تاریکییه‌کانی کوفرو نه‌زانی و نه‌فانی ده‌ریینه‌ بۆ نوورو روناکی ئیمان و زانست **﴿وَذَكَّرَهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ﴾** و پۆژه‌کانی خواشیا و به‌یڕبێنه‌وه، واته‌: ئه‌و پۆژه سه‌خت و دژوارانه‌ی خودا به‌سه‌ر ئومه‌تانی پێشویدا هی‌نا **﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ﴾** چونکه‌ له‌ وه‌یڕه‌ی‌نا نه‌وه‌ی ئه‌و رۆژانه‌دا گه‌ئایه‌ت و نیشانه‌ی گه‌وره‌ هه‌یه‌ بۆ هه‌ر به‌نده‌یه‌کی زۆر خۆراگرو، زۆر سوپاس گو‌زار و شوکرانه‌ بژێر، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: **﴿إِنَّ أَمْرَ الْمُؤْمِنِ كُلَّهُ عَجَبٌ، لَا يَقْضِي اللَّهُ لَهُ قَضَاءً إِلَّا كَانَ خَيْرًا لَهُ، إِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ صَبَرَ، فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ﴾**، مسلم فی کتاب الزه‌د ۴/۲۳۹۵. واته‌: بێگومان کاروباری مرۆفی خاوه‌ن باوه‌، گشتی جێی خوشحالییه‌، چونکه‌ هه‌موو به‌یڕه‌یه‌کانی خۆی گه‌وره به‌قازانجی ئه‌و ته‌واو ده‌بی‌ت، ئه‌گه‌ر نه‌خۆشی و نه‌هامه‌تی تووش بوو، ئه‌و سه‌برو ئارامی له‌سه‌ر ده‌گری، دیاره‌ ده‌بی‌ته‌ قازانج و خێر بو‌ی، خۆ ئه‌گه‌ر فه‌رح و خۆشییه‌کی ئه‌وه‌ بوو، شوکرانه‌ بژێر ده‌بی‌، هه‌میسان هه‌ر قازانجیه‌تی **﴿وَإِنْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ﴾** ئه‌و کاته‌ش وه‌یڕ بێنه‌ که‌ (موسا) به‌هۆزو نه‌ته‌وه‌که‌ی خۆی وت: **﴿اذْكَرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ﴾** ئه‌و نیعمه‌ت و به‌خششه‌ی خوا به‌سه‌رتانه‌وه‌ وه‌یڕبێنه‌وه **﴿إِنَّ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ﴾** ئه‌و ده‌مه‌ که‌ ئیوه‌ی له‌ژێر زه‌برو زۆرو ده‌سه‌لاتی به‌نه‌ماله‌ی فیرعه‌ون و، ده‌سته‌و به‌سته‌که‌ی پزگار کرد **﴿يَسْأَلُونَكَ عَنْ عَذَابِ﴾** ئه‌وه‌ بوو که‌ به‌خراپه‌ترین شیوه‌ سزای پێده‌چێشتن **﴿يَذْبَحُونَ أَبْنَاءَكُمْ﴾** زۆر به‌بی به‌زه‌بیانه‌ کوپانتانیا و سه‌ر ده‌بێرن **﴿يَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ﴾** که‌چانیشتانیا بۆ خزه‌تکاری و کاره‌که‌ری خۆیا و به‌زیندوویی راده‌گرت و ده‌میشته‌وه **﴿وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ﴾** و له‌و هه‌موو به‌لایه‌ نه‌هامه‌تییه‌دا تووشتان بوو، تاقیکردنه‌وه‌یه‌تی گه‌وره‌ی تێدا بوو له‌لایه‌ن په‌روه‌ردگارتانه‌وه‌، له‌جیگایه‌کی تردا ئه‌فه‌رموی: **﴿وَبَلَوْنَاهُمْ بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ﴾** ۱۶/۱۷ **﴿وَإِنْ تَأَذَّنْ رَبُّكُمْ﴾** و ئه‌و ده‌مه‌ که‌ په‌روه‌ردگارتان پیتانی راگه‌یاند **﴿لَنْ شُكِرْتُمْ لِأَزِيدَنَكُمْ﴾** که‌: ئه‌گه‌ر له‌به‌رامبه‌ر نیعمه‌ته‌که‌نه‌وه‌ سوپاسگو‌زاری بکه‌ن، ئه‌وا منیش نیعمه‌ت و به‌خششی خۆمتان بۆ زیاد ده‌که‌م

﴿ولن كفرتم﴾ خو نه گهر بى باوه پو سپله و پى نه زانين ﴿ان عذابى لشديد﴾ نهوا به پرستى جه زره به و سزام زور توندو سهخته، له وانه يه نهو هه موو نيعمه تانه تان لى وهر گرمه موو، توله تریشتان بدهم، نه مه يه كه پيغه مبه ر ده فرموى: ((ان العبد ليحرم الرزق بالذنوب يصيبه)) پيشهوا نه حمده. واته: مروء به هوى گوناح و تاوانيكه وه ده يكا، رزقى كه م ده كاو ده پردى ﴿وقال موسى ان تكفروا انتم من فى الارض جميعا﴾ جا موسايش به گه له كه ي خويگوت: نه گهر نيوه هه موو خه لكاني پوى زه ويى، گشت به جارى كافرو بى باوه پين به خواى گه وه، هيچ زيانكي پى ناگات ﴿فان الله لغنى حميد﴾ چونكه به پرستى خوا بوخوى زور بى نيازه له نيوه هه موو بوونه وهر، زوريش شياوى تارياف و سوياسكرده و، بوونه وریش هه موو ملكه چى نهو، بويه له سووره تيكي ترده ده فرموى:

(ان تكفروا فان الله غنى عنكم ..)، له فرموده يه كه (قودس) ييشدا هاتوه: خه لكينه! نه گهر نيوه به بنيادهم و جنوكه يشه وه سه رجه م راسال و باشين، چاك بزائن به وه مولكى خوا هيچ زيا د ناكا، خو نه گهر هه مووشتان به جارى لاپى و لاسار بن، هه ميسان مولكى خوا به وه هيچ كه مناكات، نه گهر هه مووشتان به يه كجار داخوازيتان هه بيت، خواى گه وه ده توانى وه لامى هه مووتان بداته وه، له گه له نه مانه هه مووشدا به نه ندازه ي نوو كه ده رزيه ك زيان به ده سه لاتم ناكاو، مولكم كه مناكات.

هوزه گاني بهر له محمدش چوون به گر پيغه مبه ره كانياندا:

﴿الم ياتكم نبا الذين من قبلكم﴾ مه گهر نيوه هه وال و به سه ره اتى نه وانه ي بهر له خو تان تان نه بيستوه ﴿قوم نوح وعاد وشمود﴾ نه ته وه ي (نوح) و، (هود) ي پيغه مبه رى عادو، (صالح) ي هوzy سه مود ﴿والذين من بعدهم﴾ و نه وانه ش كه له دواى نه وانه وه پيدا بوون و هاتن و تيپه پين ﴿لا يعلمهم الا الله﴾ كه خوا نه بى كه س به ژماره و پرشته يان نازانن و به ناگانويه لييان، ده ناخو نه وانه گشت چييان

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ أَذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ أَنْجَيْنَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ سُوءَ الْعَذَابِ وَيَدْعُونَ آبَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَٰلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ ﴿٦﴾ وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ ﴿٧﴾ وَقَالَ مُوسَى إِنَّ تَكْفُرًا أَنْتُمْ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا فَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ حَمِيدٌ ﴿٨﴾ أَلَمْ تَرَ يٰأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّا كُنَّا نَعْبُدُكُمْ قَبْلَ ذَٰلِكَ مِنْ قَبْلِكُمْ قَوْمٌ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَعْيُنَهُمْ فِي آفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونَنَا إِلَيْهِ مُرِيبٌ ﴿٩﴾ قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِى اللَّهِ شَكٌّ فَأَطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُخْرِجَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كُنَّا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَنْتُمْ بِإِسْلَامِ مُوسَى قَالَتْ لَهُمْ

به سه راهات؟ ﴿جاءتهم رسلهم بالبينات﴾ په يامبه ره كانيان به چه ندين نيشانه و موعجيزه ي زور بوونه وه هاتنه لايان ﴿فردوا اعيديهم فى اقوامهم﴾ كه چى له بهر خو به زلزانين و، وه له بهر كينه و ركه به رايه تى، ده ستيان به ده ما گرتن و قسه كانيان پى بريين و، به شيويه كه نامردانه چوون به گرنياندا ﴿وقالوا انا كفرنا بما ارسلتم به﴾ و گوتيان: نيئه حاشا له وه ده كه ين نيوه ي پينيردراوه و هيناوتانه ﴿وانا لفي شك مما تدعوننا اليه مريب﴾ وه به پرستى نه وه ي نيئه ي بو بانگ ده كه ن بهر وى پييكه ين، زور لى به گومان و دوولن.

موجاده له نيوان پيغه مبه ران و هوزه گانيان:

﴿قالت رسلهم افى الله شك فاطر السموات والارض﴾ په يامبه ره كانيان له وه لامى نه و قسه ناپه سهند و نابه جنيانه يان وتيان: باشه! نيوه له خوايه ك به گومانن كه داهينه رو دروستكه رى ناسمانه كان و زه وييه؟ ﴿يدعوكم

ليغفر لکم من ذنوبکم ﴿ بانگيشه تان دهکا هه تا له گوناچه کانتان ببوریت ﴿ ويؤخرکم الى اجل مسمى ﴿ له دنياشدا تا ناکامیکی دیارییکراو بو تان بتانه یلیته وهو، بهووی یاخییبوونتانه وه به په له له ناوتان نه با و، سزاقان نه دات ﴿ قالوا ان اقمم لا بشر مثلنا ﴿ نهوانیش وتیان: نه م قسهو باسه تان چیه، خو مه گهر ئیوهش ههروه ئیمه بنیاده م نین؟ ﴿ تریدون ان تصدونا عما کان یعد اباؤنا ﴿ ده تانه وی لهو خویانهی که باوو باپیرانمان دهیانپه رستن وهرمان گیرن ولانمان بدهن؟ ﴿ فاتونا بسلطان مبین ﴿ جا نه گهر راست نه کهن ئیوه پیغه مبه رن دهسا فهرموون به لگه یه کی ناشکرمان بو بینن له سه ره چه سپاندن و سه رخستنی داواکه تان ﴿ قالت لهم رسلم ﴿ جا په یامبه ره کانیان له وه لامدا پییان وتن: ﴿ ان نحن لا بشر مثلكم ﴿ به لی ئیمه یش وهك خوتان وتان بنیاده میکن وهكو ئیوه ﴿ ولكن الله یمن علی من

یشاء من عباده ﴿ به لام نهوده نه هیه خوی گوره حسن
 به هر بهنده یه کی خوی بکا، که پله ی پهیا مبه ریتی
 پیبیه خشی، نهوا دهیداتی و نهو خهلاته ی دهکات ﴿ **وما کان**
لنا ان ناتیکم بسلطان الا باذن الله ﴾ و نیمهش بو مان نییهو
 ناتوانین هیچ نیشانو بهلگه یه کتان بو بهینین لهوانه ی
 داوامان لیدهکن، به فرمان و مؤلته ی خوا نه بی ﴿ **وعلى الله**
فليتوكل المؤمنون ﴾ و دوسا باگشت پروادارانیش وهکو نیمه
 تهنا به خوا پشت ببهستن ﴿ **وما لنا ان لا نتوكل على الله** ﴾
 باشه! ده بی بوجی نیمه پشت بهو خواجه نه بهستین؟ ﴿ **وقد**
مدانا سبلنا ﴾ که نیمه ی هه ریه که مانی خستوته سه ر
 ریگه که مان، واته: نهو ریگه یه ی که خوا رینمای بی بو کردو وین
 ﴿ **ولنصبرن على ما اذیتمونا** ﴾ وه دلییا شتان ده که یه کن که
 نیمه له بهرام بهر نهو گشت نازارو عه زیته ی نیوه وه به نارام
 ده بین و هه رگیز ده ست له کاره که شمان هه لنا گرین ﴿ **وعلى**
الله فليتوكل المتوكلون ﴾ وه دووپاتی ده که یه نه وه که ده بی
 پشت به ستو وه کان به خوا (ته وه کول) تهنا پشت به خوا
 ببهستن، چونکه خوا له گه ل نه هلی ته وه کول و دوستانی
 خویه تی.. جاکه واته تویش نه ی موحه ممه د ﴿ **پهیره ی ل**
 بهسته.

خوابنا سه‌کان هه‌ره‌شه نه ییغه‌مبه‌ره‌کانیان ده‌که‌ن:

﴿١٧﴾ **وقال الذين كفروا لرسولهم** ﴿وه تئوانهئى كه كافرو بئى باوه پىوون به په يامبه ره كانى خو يانيان گوت: **لنخرجنكم من ارضنا**﴾ ئەمه سويندى بيت لهم ولات و سەر زهويه ماندا دهرتان دهكەين ﴿**و لتعودن في ملتنا**﴾ يان ده بئى واز لهودينه بيئن و، بگه پئنه وه بۆ دين و بىرو باوه پى ئيمه ، دياره ئەم هه ره شه و گوشاره ، دابى هه موو خوا نه ناس و كافريكه ، بۆيه هۆزه كهئى (شوعه يىب) يش ﷺ به شوعه يىيان گوت: (لنخرجنك يا شعيب والذين آمنوا معك من قريتنا ..) ٨٨/٧ . وه يان هۆزه كهئى لووت ده ئئى: (أخرجوا آل لوط من قريتك). ﴿**فأوحى إليهم ربهم**﴾ ئينجا پاش ئەوه

په‌روه‌دگاریان وه‌چی بۆ کردن و تییگه‌یاندن ﴿لنهلكن الظالمين﴾ که به‌راستی ده‌سته به‌سته‌ی ناهه‌قیکاران و سته‌مکاران له‌ناوده‌به‌ین ^{۱۵} ﴿و لنسكننكم الأرض من بعدهم﴾ و بیگو مانیش له‌پاش له‌ناوبردن نه‌وانه، ئیوه سه‌رده‌خه‌ین و له‌شوینه‌کانیانداندا نیشته‌جیتان ده‌که‌ین، له‌جیگایه‌کی تردا نه‌و راستیه دوو پات ده‌کاته‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿وان جندنا لهم الغالبون﴾ ۱۷۲/۲۷ ﴿ذلك لمن خاف مقامي وخاف وعيد﴾ دیاره یارمه‌تی ئاوا، له‌ناوبردن نه‌و سته‌مکارانه، بۆکه‌سیک ده‌که‌ین که له‌ده‌سه‌لات و پایه به‌رزی و مه‌قامی من و، له‌هه‌ره‌شه‌کانم ده‌ترسی، واته: هه‌رکه‌سیکی تریش نابو شیه‌یه له‌مه‌قام و ده‌سه‌لاتم شهرم بکاو بترسیت، نه‌وامنیش یارمه‌تی نه‌دم و سه‌ری ده‌خه‌م به‌سه‌ر دوژمنیدا، پیچه‌وانه‌که‌یشی مایه‌ی سه‌ر شوژی و دوژه‌خه، وه‌کو ده‌فه‌رموی: ﴿فاما من طغى وآثر الحياة الدنيا فإن الجحيم هي المأوى﴾ ۲۹/۲۷/۷۹. ^{۱۶} ﴿واستفتحوا﴾ جا په‌یامبه‌ره‌کان داوایان له‌خوا کرد که به‌سه‌ر هۆزه‌کانیانداندا سه‌ریان بخات کاتی ناویمید بوون له‌ئیمان هیئانیان ﴿و خاب كل جبار عنيد﴾ ئیتر خوایش سه‌ری خستن و قازانجیان کردو هه‌موو خه‌لکیکی مله‌وپو سته‌مکارو نکولی که‌ری هه‌ق و راستیه‌کان. ناویمیدو زیانمه‌ند بوون ^{۱۷} ﴿من ورائه جهنم﴾ له‌به‌ر ده‌میشیه‌وه ناگری دوژه‌خه ﴿ویسقى من ماء صديد﴾ و ده‌بی له‌زینچکاو زوخواوی دوژه‌خیه‌کانیش بخواته‌وه ^{۱۸} ﴿یتجرعه﴾ له‌به‌ر تالیی و ناخوشیه‌که‌ی، زۆر به‌قیزوو بیزه‌وه قوم قوم ده‌یخواته‌وه ﴿ولا یکاد یسیغه﴾ و به‌ناسانیش بۆی قووت ناچی ﴿ویأتیه الموت من کل مکان﴾ له‌هه‌موولایه‌کیشه‌وه مه‌رگی بۆ دیت ﴿وما هو بمیت﴾ که‌چی ناشمری تاله‌و سزایه‌ رزگاری بیی ﴿ومن ورائه عذاب غلیظ﴾ و پاش نه‌و هه‌موو تالیی و تفتیه‌ش، سزاو جه‌زه‌به‌یه‌کی زۆر به‌ژانیش به‌دوایه‌وه دیت.

نموونه‌ی کاری کافرانیش، له‌نموونه‌ی (خۆله‌میش) ده‌چیت:

^{۱۹} ﴿مثل الذين كفروا بربهم اعمالهم کرماد﴾ مه‌سه‌ل و نمونه‌ی کارو کرده‌وه‌ی نه‌وانه‌ی که به‌ په‌روه‌دگاریان کافرو بی باوه‌رن، هه‌روه‌کو خۆله‌میشیه‌که ﴿اشتدت به‌الريح فی يوم عاصف﴾ که له‌روژیکی گه‌رده‌لولدا له‌به‌رامبه‌ر بایه‌کی توندا بی‌ت و بیبات به‌ ناسماندا ﴿لا یقدرن علی شیء مما کسبوا﴾ نه‌وانیش ناتوان له‌هه‌وله‌کانیان و له‌وه‌ی کردوویانه هیچ شتی‌ک به‌ده‌ست بخه‌نه‌وه، هه‌روه‌ک له‌روژیکی ئاوادا خاوه‌نی خۆله‌میشیه‌که ناتوانی که‌میک له‌و بوول و خۆله‌میشیه‌که کۆ بکاته‌وه ﴿ذلك هو الضلال البعيد﴾ نه‌وجۆره‌ زیانه‌ گه‌وره‌یه‌ش لاری و گومراییه‌کی زۆر دووره‌ له‌رینمایی خوا. له‌گه‌ی ئایه‌تی تردا نه‌و ماناو مه‌به‌سته‌ دوو پات کراوه‌ته‌وه، بۆ نمونه له‌جیگایه‌کدا ده‌فه‌رموی: ﴿وقدمنا إلی ما عملوا فجعلناه هباء منثورا﴾ وه له‌جیگایه‌کی تریشدا ده‌فه‌رموی: ﴿مثل ما ینفقون فی هذه الحیاة الدنیا کمثل ریح فیها صر اصابت حرث قوم ظلموا انفسهم فاهلکتهم...﴾.

له‌زموونی ناسمان و زه‌مین به‌لگه‌ی زیندو بوونه‌وه‌یه:

^{۲۰} ﴿الم تر ان الله خلق السموات والأرض بالحق﴾ ئایا نه‌تدیت نه‌ی ناده‌مزدا! که‌بیگو مان خوا ﴿و لو گشت ناسمان و زه‌وییه‌ی به‌هه‌ق و به‌راست دروستکردوو؟﴾ ﴿ان یشا یدمکم﴾ نه‌گه‌ر بیه‌وی له‌ناوتان ببات له‌ناوتان ده‌با ﴿ریات بخلق جدید﴾ و خه‌لکیکی تازو نوئ دینیته‌ شوینه‌که‌تان ^{۲۱} ﴿وما ذلك علی الله بعزیز﴾ و نه‌و کاره‌ش بۆ خوا زه‌حمه‌ت و قورس نییه، ده‌باشه‌ خوایه‌کی به‌توانای ئاوا ناتوانی ئیوه زیندووبکاته‌وه پاش مردن ^{۲۲}.

خه‌لکه‌ که‌م ده‌سته‌که به‌ باغره‌کانیان ده‌لین:

^{۲۳} ﴿ویرزوا لله جمیعا﴾ وه هه‌موویان له‌روژی قیامه‌تدا له‌گوژه‌کانیان ده‌رده‌که‌ون له‌به‌رده‌م ده‌سه‌لاتی خوادا بۆ لیپرسینه‌وه ﴿فقال الضعفاء﴾ ئینجا کزو لاوازو شوینه‌که‌وتوو ده‌لین: ﴿الذین اسکتروا﴾ به‌وانه‌ی که‌خوین

بهزل دهزانی **﴿إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا﴾** بهراستی ئیمه له دونیادا شوینکه وتوو و پهیرهوانی ئیوه بووین و ههرچیتان بگوتبایه بهگویتان دهکردن **﴿نَهْلَ أَنْتُمْ مَغْنُونُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ﴾** ده ئاخو ئیوه نهمرؤ دهتوانن له بهشی له سزای خوا بهمانپارین؟ **﴿قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ﴾** نهوانیش دهلین: نهگه خوا له دونیادا ئیمه ی بو خو رزگارکردن رینما کردبا **﴿لَهْدِينَاكُمْ﴾** نهوا ئیوه شمان له گهله خویمان شارهزاو رینما دهکرد بو خو ده ریزکردن له م سزایه نهمرؤ دووچارمان بووه **﴿سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرُنَا أَمْ صَبْرُنَا﴾** جا ئیستاش نارهحه تیی و، بیتاقه تیی بکهین و بیکهینه دادو هاوار، یان به نارام و له سه رخو بیدهنگ بین، بو ههردو لایمان یه کسانه و رزگارناین **﴿مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ﴾** و هیچ دهههتان و په نایه کمان نیه بو رزگار بوون له سزا.

وتاره که ی (ئیبلیس و پوزش هینانه وهی بو پهیرهوانی:

﴿وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ﴾ چاکه کار له کار ترازو هه موو شتیک براییه وه، واته: بهه شتیی بو بهه شت نیردراو، دوزه خیش بو دوزه، ئیتر دوسته مهزنو گهوره که یان (شهیتان) سه رزه نشتیان دهکاو دهلینت: **﴿إِنَّ اللَّهَ وَعْدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ﴾** بیگویمان خوا له دونیادا له سه ر زمانی پیغه مبه ران به لینیکی راست و دروستی پیدان به زیندوو بوونه وه و جهزاو پاداشت، وا هینایه دی **﴿وَوَعْدَتَكُمْ﴾** و منیش به لینی ناراست و دروو ده له سه م پیدان **﴿فَاخْلَفْتُمْ﴾** به لام من به لینه که ی خو م نه برده سه رو به پیچه وانوه فریوم دان و ناتوانم یارمه تیتان بدهم **﴿وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكَ مِنْ سُلْطَانٍ﴾** خو له وکاته یشدا هیچ هیزو ده سه لات و به لگه و نیشانه یه کم به ده سه ته وه نه بوو، هه تا به زور گویریایه لقان بکه م **﴿إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ﴾** نه مه نه بیت که گویمان و دوو دلیم بو پیداکردن و، بانگم کردن بو گویمایی **﴿فَاسْتَجِبْتُ لِي﴾** خیرا ئیوه یش وه لامتان دامه وه به گویتان کردم و به ده نگه وه هاتن **﴿فَلَا تَلُمُونِي﴾** چاکه وابوو نهمرؤ که ئیوه دووچار

الَّذِينَ تَرَأَتْ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ ﴿١٩﴾ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ بِعَزِيزٍ ﴿٢٠﴾ وَبَرَزُوا لِلَّهِ جَمِيعًا فَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنْكُمْ عَنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهْدَيْنَاكُمْ سَوَاءٌ عَلَيْنَا أَجْرُنَا أَمْ صَبْرُنَا مَا لَنَا مِنْ مَحِيصٍ ﴿٢١﴾ وَقَالَ الشَّيْطَانُ لَمَّا قُضِيَ الْأَمْرُ إِنَّ اللَّهَ وَعْدَكُمْ وَعْدَ الْحَقِّ وَوَعْدَتْكُمْ فَأَخْلَفْتُمْ وَمَا كَانَ لِي عَلَيْكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا أَنْ دَعَوْتُكُمْ فَاسْتَجَبْتُمْ لِي فَلَا تَلُمُونِي وَلَوْلَا أَنْفُسُكُمْ مَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِ خَيْرٍ إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِ مِنْ قَبْلُ إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٢٢﴾ وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ يُحِبُّونَ فِيهَا سَلَامٌ ﴿٢٣﴾ أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ﴿٢٤﴾

بوون، سه رکو نه و سه رزه نشتی من مه که ن **﴿وَلَوْلَا أَنْفُسُكُمْ﴾** به لکو لومه و سه رزه نشتی خو تان بکه ن **﴿وَمَا أَنَا بِمُصْرِخِكُمْ﴾** و من ناتوانم فریاتان کهوم، هه تا له سزا رزگارتان که م **﴿وَمَا أَنْتُمْ بِمُصْرِخِي﴾** و ئیوه یش ناتوانن فریای من بکهون، هه تا له سزا رزگارم بکه ن **﴿إِنِّي كَفَرْتُ بِمَا أَشْرَكْتُمُونِي مِنْ قَبْلُ﴾** دلیناشین که من بیزارم له وه که له بهرا (واته: له دونیادا) منتان کرده شه ریک و هاوه لی خواو به گویتان کردم **﴿إِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾** نه و جا خوای گه وه ده فه رموی: بهراستی سته مکاران، نهوانه ی پشتیان له هه ق کرد، سزای ئیش پیگه یه نه روو نارهحه تکه ریان بوهیه **﴿وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ﴾** نهوانه ش که به پروایان به خوا هیناو کاره چاکه کانیان نه جامدا، ده برینه ناوه ندیی چهن باختیکی بهه شته وه **﴿تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** که چومه ناو و رووبار به ژیر دره خته کانیاندا ده چیت **﴿خَالِدِينَ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِمْ﴾** به بریاری پهروم دگاریشیان هه تا هه تابه لهوی

دهمیننه وه **﴿تحتیتهم فیها سلام﴾** ریزو ئیحترامیان تییدا بویه کتر هه سلاو دروده، له جیگایه کی تر دا ده فره رموی،
 (.. وقال لهم خزنتها سلام عليكم..) نه مهو نایه ت گه لیکێ تر هیه له مهه سلاو درودی به هه شتییه کان بویه کتر،
 سلاوی خواو سلاوی فریشته کانی بویان، پنیوست به هیانیان ناکات.

یهك خوا پرستی له شهنگه دارێ دهچی؛

﴿الم تر كيف ضرب الله مثلا﴾ ئه رێ تو نازانی که خوا چۆن مه سه ل و نمونه دینیته وه **﴿کلمة طيبة كشجرة طيبة﴾** بۆ وشه یه کی پاک و خێردارو سوود به خش **﴿اصلها ثابت﴾** که پریشمو ره گسی له نیو زه و بییدا جیگیر بووبی **﴿وفرعها فی السماء﴾** و لق و پویه که شی چووبی به ناسماندا **﴿تؤتی اكلها کل حین یاذن ربها﴾** هه مووکاتی که

کاتی خوی هات به رو میوه جاته که ی به فره مانێ
 په ره ردگاری خوی ده دا **﴿ویضرب الله الامثال للناس﴾** وه
 خوا **﴿وینمو نمونته ی وردو سوود به خش دینیته وه بۆ
 خه لکیی **﴿لعلهم ی تذکرون﴾** تا به شکو بیرکه نه وه عیبه رت و
 په ندبگرن. به ئی وشه ی یه ک خوا پرستی له دلی نیمانداراندا
 وه ک نه و دره خته وایه.**

شیرکیش هه موو له داریکێ ناجسن دهچی؛

﴿ومثل كلمة خبيثة﴾ ئه و جا نمونته ی وشه ی پیس و
 ناپاک و بی خیرو به ره که ت (شیرک) **﴿کشجرة خبيثة﴾** وه کو
 دره ختیکی پیس و ناپاک و بی سووده **﴿اجتثت من فوق
 الارض﴾** به پریشکه وه هه لکیشرابی و له سه ر زه ویی فره ی
 درابی **﴿ما لها من قرار﴾** مانه وه قهراری نه بی، جا شیرک و
 بی باوه پریش هه رچه نه ده کیوو ده شت و ده ریاکان پرېکاو
 بی کاته هه راو هۆسه، به و دره خته پیسه یه ده چی که
 به پریشکه وه هه لکیشراو وه فره ی دراوته سه ره زه ویی و
 ناجیگیره، چونکه هیچ نه سل و بنه مایه کی نیه که به لگه ی
 ژیری و زانستی پشتگیری لیبکا **﴿یثبت الله الذین آمنوا
 بالقول الثابت﴾** جا نه وانه که باوه ریان به خواو به گشت بریاره کانی خوا هیناوه، به هۆی نه م وشه جیگرو نه گوپاوه ی

تؤتی اكلها کل حین یاذن ربها ویضرب الله الامثال
 للناس لعلهم ی تذکرون ﴿٢٥﴾ ومثل كلمة خبيثة
 كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الارض ما لها من قرار ﴿٢٦﴾
 یثبت الله الذین آمنوا بالقول الثابت فی الحیوة
 الدنیاء و فی الآخرة ویضل الله الظالمین ویفعل
 الله ما یشاء ﴿٢٧﴾ الم تر الی الذین بدلوا نعمت الله کفرا
 واحلوا قومهم دار البوار ﴿٢٨﴾ جهنم یصلونها ویس
 اقلرأ ﴿٢٩﴾ وجعلوا لله ائذا دأ لیصلوا عن سبيله قل
 تمتعوا فی ان مصیرکم الی النار ﴿٣٠﴾ قل لیبادی الذین
 آمنوا یقیموا الصلوة ویؤتوا مآزر فتنهم سرأ وعلانیة
 من قبل ان یاتی یوم لا یتبع فیہ ولا خذل ﴿٣١﴾ الله الذی خلق
 السموات و الارض و انزل من السماء ماء فاخرج
 به من الشمر رب رزقا لکم و سخر لکم الفلک لیجری
 فی البحر بأمره و سخر لکم الالھنر ﴿٣٢﴾ و سخر لکم
 الشمس و القمر دابین و سخر لکم الیل و النهار ﴿٣٣﴾

لا إله إلا لله) وه خوا پیگه یان قایم و ثابت ده کا **﴿فی الحیة الدنیا و فی الآخرة﴾** له ژیا نی نه م دونیاو، له ژیا نی
 نه و دونیا **﴿ویضل الله الظالمین﴾** و سه مکارانیش گو مړاو سه رلیشیواو ده کات **﴿ویفعل الله ما یشاء﴾** خوا بیه وی
 هه رشتی بکات، ژور به ناسانی ده کات، حز بکا کی رینموونی بکاو، کیش گو مړاو سه رلیشیواو بکا، نه مانه
 هه موو له ده سه لاتی نه ودان. پیشه و (بوخاری) نه م فره مووده یه دینی و ده لیت: مو سه لمان هه ر که خرایه گوپه وه و
 پرسیاری لیکرا، خیرا به هۆی راستی دنیا یه وه شایه تمانیکی راست و به هق دینی، مه به ستیش به م نایه ته که خوا
 ده فره رموی: (یثبت الله الذین آمنوا بالقول الثابت..) هه ر نه مه یه، بویه له و کاته ناسک و ته نگه دا وه لای پرسیاره کانی
 گوپی بو ناسان ده کاو، له گشت گرفته کان ده بیاریزی. به لām مروفی لارو لاسارو خاوه ناس که خرایه گوپه وه و

پرسپاره کانی لی‌کرا، ده‌چه‌په‌سی و وه‌کو شی‌تی لی‌دی و هیچ نازانی و سه‌رگه‌ردانه ﴿^{۲۸} اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِینَ بَدَلُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ کِفْرًا﴾ ناخو ئه‌وانه‌ت نه‌بینی نبعمه‌ت و به‌خششه‌کانی خوا (ئیمان و بپروا) یان گو‌دی به کوفرو بی باوه‌پیی و سپله‌یی واته: له‌باتی شوکرانه بژیری نبعمه‌تی خوا، بی باوه‌پو کافرپوون ﴿واحلوا قومهم دار البوار﴾ هۆزه‌که‌ی خو‌یانیان برده ناو خانووی تیاچوون ﴿^{۲۹} جَهَنَّم یَصْلَوْنَهَا﴾ نه‌ویش دۆزه‌خه ده‌چنه نیوی ﴿وبئس القرار﴾ نای دۆزه‌خیش چ جی‌گایه‌کی خراپه بو دۆزه‌خییان ﴿^{۳۰} وجعلوا لله اندادا﴾ هه‌ر نه‌و خوانه‌ناسانه چه‌ندین شه‌ریک و هاوبه‌شیان بو‌خوا دانا ﴿لیضلوا عن سبیلہ﴾ هه‌تا خه‌لکی له‌په‌نگی ئه‌ولاده‌ن و گو‌مراو چه‌واشه‌ی که‌ن ﴿قل تمتعوا﴾ نه‌ی موچه‌مه‌د ﴿پیان بلی: ده‌سا چه‌ند پۆژی به‌ ئاره‌زووی خو‌تان له‌ژیانی دنیا به‌هه‌مه‌ندبن و رابو‌یرن ﴿فان مصیرکم الی النار﴾ ئه‌وه بزائن و دل‌نیا‌بن که سه‌ره‌نجامی کارتان بو ناگری دۆزه‌خ ده‌بی.

نو‌ژی بکه‌ن و سامانی‌ش ببه‌خشن:

﴿^{۳۱} قل لعبادی الذین آمنوا﴾ تۆبه‌و به‌ندانم که بپروایان هیناوه بلی: ﴿یقیموا الصلوة﴾ به‌په‌ک و پی‌کی نو‌یژه‌کانیان بکه‌ن ﴿وینفقوا مما رزقناهم سرا وعلانیة﴾ و له‌و پزق و پۆزیه‌ی پی‌مان داوون ببه‌خشن به‌نه‌ینی و به‌ناشکرا ﴿من قبل ان یأتی یوم لا یبیع فیہ ولا خلال﴾ پی‌ش ئه‌وه‌که پۆژی بی‌ت (پۆژی دوا‌یی) که نه‌فروشتن و نه‌دوستایه‌تی تیدا‌یه، هه‌تا شتی بکه‌ن بو خو‌یان.

به‌خششی خوا زۆر زۆره:

﴿^{۳۲} الله الذی خلق السموات والأرض﴾ خوا ئه‌و ده‌سه‌لات‌داره‌یه ئاسمانه‌کان و زه‌وی دروست‌کردوه ﴿و انزل من السماء ماء﴾ و له‌ئاسمان (هه‌ر)ه‌وه ناوی‌کی باراندوه ﴿فاخرج به من الثمرات رزقا لکم﴾ ئینجا به‌و ئاوه‌یه که‌لی میوه‌ی جیا‌جیا‌و مه‌زه خوشی له‌زه‌ویدا رواندوه و ده‌ره‌یناوه، تاب‌بی به‌رزق و پۆزی بۆتان ﴿وسخر لکم الفلک﴾ و که‌می و که‌شتیه‌کانیشی بو رام‌کردوون ﴿لتجری فی البحر بامره﴾ که به‌ده‌سه‌لات و فره‌مانی خو‌ی له‌ده‌ریادا به‌خۆتان و که‌ل و په‌لتانه‌وه بی‌ت و بجی ﴿وسخر لکم الأنهار﴾ و چۆم و پووباره‌کانیشی بو رام‌کردوون ﴿^{۳۳} وسخر لکم الشمس والقمر دائبین﴾ خۆر مانگی‌شی به‌دائیمی بۆتان ژیر ده‌سته کردوه، واته: هه‌مووکات دین و ده‌پۆن له‌به‌رخاتری ژیا‌نی ئاسووده‌ی ئیوه ﴿وسخر لکم اللیل والنهار﴾ و شه‌و پۆزیشی بو رام‌کردوون، به‌شه‌ودا به‌ه‌وینه‌وه، به‌پۆزیشدا هه‌ولی ژیا‌ن بده‌ن ﴿^{۳۴} وآتاکم من کل ما سألتموه﴾ وه له‌هه‌رشتیک داواتان کردبی و پی‌ویستی ژیا‌نتان بوو بی پی‌یداوون ﴿وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها﴾ ئه‌وانه‌یش و با‌سمان کردن بۆتان، هه‌ندی بوون له‌نبه‌مه‌ته بی ژماره‌کانی خوا، خۆنه‌گر ئیوه بتانه‌وی نبعمه‌ته‌کانی خوا بژمیرن، هه‌رگیز له‌نه‌ژمار نایه‌ن بۆتان ﴿ان الإنسان لظلوم کفار﴾ به‌راستی مرۆفی لاری زۆر سته‌مکار و کوفرکه‌رو سپله‌یه! بۆیه له‌به‌رام‌به‌ر ئه‌وه‌موو به‌خششانه‌وه ئه‌وه‌نده به‌دنه‌که‌و پی‌نازان‌ئیت! پی‌غه‌مبه‌ری خوا سپاسی خوی ده‌کردو ده‌یفه‌رموو: ((اللهم لك الحمد غیر مكفی، ولا مودع، ولا مستغنی عنه ربنا)) فتح الباری: ۹/ ۴۹۳.

دۆعا‌که‌ی نبی‌راهم، ئه‌وه‌مه‌ که‌نی‌سماعیلی له‌په‌نای کابه‌دا دانا:

﴿^{۳۵} وان قال ابراهیم﴾ وه‌بیر بی‌نه‌و بو قه‌ومه‌که‌تی با‌س بکه کاتی که نبی‌راهم وتی: ﴿رب اجعل هذا البلد آمنا﴾ نه‌ی په‌روه‌ردگارم! ئه‌م شاره‌ی (مه‌که‌که‌یه) که کابه‌ی پیرۆزی تیدا‌یه بکه به‌جینی ئه‌من و ئاسایش وحه‌وانه‌وه بو‌خه‌لک و گیان له‌به‌ران، خوی گه‌وره‌یش وه‌لامی دۆعا‌که‌ی دایه‌وه، وه‌ک له‌جی‌گایه‌کی تر‌دا فه‌رمووی: (اولم یروا انا جعلنا حرما آمنا...) یان ده‌فه‌رمووی: (ان اول بیت وضع للناس للذی ببکة مبارکا وهدی للعالمین فیہ آیات بینات مقام

إبراهيم ومن دخله كان آمناً... ﴿وَأَجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ﴾ خوابه! خوم و کوپه کانه له بته پرستی و دوروخه، بهلی پیویسته دوعار پارانوه بوال صالحو بونی مال و منال و کوپو کال بکریت، ههروه ئیبراهیم له خوا صه لاحتی منداله کانی خواست ﴿رَبِّ إِنْهُمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِنْ النَّاسِ﴾ نهی پهروه دگارم! بهراستی نهو بتانه خه لکیکی زوریان سه رلیشویاوو گومرا کردوه ﴿فَمَنْ تَبِعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي﴾ جا هه رکه سیك په پرهوی له من کردو شوینی نایینه که ی من کهوت، بیگومان نهوه له شوینکه وتوانی منه ﴿وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ و هه رکه سیکیش سه ریچی و نافه رمانی کردم، دیاره تو بو خوت چاکده زانی چی نه کهیت، چونکه بهراستی تو زور لیپوردهیت، زوریش دلواویت بهرامبر به بنده کانت ﴿رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ نهی پهروه دگارم! بیگومان من یه کی له مناله کانه (ئیسماعیل)ی کوپم داناو جیم هیشت ﴿بِوَادٍ غَيْرِ

زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ﴾ له شیوو دلیکی وشک و بی درامهت، لای ماله پیو زو به ریزه که ی خوت له مه کهدا ﴿رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ﴾ نهی پهروه دگاری ئیمه! بو نه وهی له وی به ریک و پیکی نویژه کانیان بکهن و بیتا قهت نه بن ﴿فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ﴾ ده سا توش دلی خه لکیک رابکیشه بولایان، تا به دل خوشیان بوین ﴿وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ﴾ و لهو دول و شیوه دا میوه جات و رزق و روزیان بده ری ﴿لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ﴾ تا به لکو به باشی خوابه رستی و سوپاسگوزاری تو بکهن. ﴿رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نَخْفِي وَمَا نَعْلُنَ﴾ نهی پهروه دگاری ئیمه! بهراستی تو به هه مووشتی ده زانی و ناگاداریت، نه وی بیشارینه وه، نه وی ده ری بخهین و ناشکرای بکهین ﴿وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ﴾ خو نه له زه وی، نه له ناسمان، هیچ شتی له خوا په نهان و شاراهه نیه، واته: ناگای لهو دوعار پارانوهی منه وهیهو، ده زانی به چ مه بهستیك نهو داوایه کرد ﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي

وَأَتَّكُم مِّنْ كُلِّ مَسَاجِدٍ وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ ﴿٢٦﴾ وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنِبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ الْأَصْنَامَ ﴿٢٧﴾ رَبِّ إِنَّهُمْ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ فَمَنْ تَبِعْنِي فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٢٨﴾ رَبَّنَا إِنِّي أَسْكَنْتُ مِنْ ذُرِّيَّتِي بِوَادٍ غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ رَبَّنَا لِيُقِيمُوا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارْزُقْهُمْ مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ ﴿٢٩﴾ رَبَّنَا إِنَّكَ تَعْلَمُ مَا نَخْفِي وَمَا نَعْلُنَ وَمَا يَكْفِي عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ ﴿٣٠﴾ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ ﴿٣١﴾ رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ ﴿٣٢﴾ رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ ﴿٣٣﴾ وَلَا تَحْسَبِ اللَّهُ غَفْلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِیَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ ﴿٣٤﴾

الكبر إسماعيل وإسحاق﴾ سوپاس هه بو نهو خوابه یه که به پیری (ئیسماعیل) و (ئیسحاق) ی پی به خشم، بهلی... نه وده مه که خوا ئیسماعیلی کرده خه لاتئ ئیبراهیم، ته منه ئیبراهیم (۹۹) سال بوو، ههروه کاتیکیش (ئیسحاق)ی پیته خشی ته منه (۱۱۲) سال بوو ﴿إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ﴾ بیگومان پهروه دگارم هه میسه نزاو هاوارو پارانوهی نزاکاران ده بیستی و قه بوول ده کات ﴿رَبِّ اجْعَلْنِي مُقِيمَ الصَّلَاةِ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي﴾ نهی پهروه دگارم! خو و مناله کانه له نویژخوینان دابنی ﴿رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءِ﴾ نهی پهروه دگارم! هاوارو دوعاکم قبول بکه ﴿رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ﴾ نهی پهروه دگارم! هه له خو و، هه له دایکم و بابم و، له گشت باوه ردارنیش خوش ببه ﴿يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ﴾ لهو روژدها حیساب و لیقولینه وه به ریا ده بی.

ناگاداریی نژای لیخوشیبون له تاوان و گوناخی باوکی ، پیش شهوه بوی دهرکهوی که باوکی ناههزو دوزمنی خواجه، چونکه هر که بوی دهرکهوت نه یارو دژی دینی خواجه، خیرا بهراهنه تی لیکرد.

خوا له کردهوی زالمان بی ناگانیه:

﴿**وَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ**﴾ هرگیز تو وای بیر مکهروه که خوا له کاروکردهوی سته مکاران خافل و بی ناگاییت، نه خیر، به لکو بهمه موو کاریکیان زاناو ناگاداره، به لام بوماوهیه که مؤله تیان ده دات، پاشان ده یانگری و توله یان لیده سیئیت، وهکو دهرکهوی: ﴿**إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ**﴾ هر بونه و روزه دویان ده خاو ده یانه یلیته وه که نه وهنده سهخته گشت چاویک له ترسانا نه بلیق ده بن و، له بزوتن ده کهون ﴿^{۱۲}﴾

مهطعین مقنعی رؤسهم و له ترسانا به پهله به رهو جارچی خوا ده چن و، به سه ره لپراوی - به رهو ناسمان - ، هره کو که سیک سه رو ملی رهق بووی و نه توانی بیسوورینی ﴿**لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ**﴾ پیلووی چاویشیان وه ستاوه نایه ته خواره وه، واته: له بهر قورس و گرانی نه ورژه چاویان نه بلیق بسوهو نایتروکیئن ﴿**وَأَنفَذْتَهُمْ هَوَاءً**﴾ و دلشیان له هه موو هه ست و نه سیک به تال و هه تاله.

سزا هات مؤله ت نامینی:

﴿**وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ**﴾ نهی موجه مهده شه وه خه لکه له سه ختی و ناره هه تی روزیک برسینه که سزاو جه زه بهی خویان بو دیت ﴿**فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا**﴾ جا نه وانه ی سته میان کردوه، کاتی سزاکه ده بینن ده لین: ﴿**رَبَّنَا أَخْرِنا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ**﴾ نهی په ره وردگاری نیسه! بوماوهیه کی که میش بیث مؤله تمان بدهو ناگامان دوا به ﴿**نَجِبَ دَعْوَتِكَ**﴾ تاوه لامی بانگه وازه که ت بدهینه وه ﴿**وَنَتَّبِعِ الرِّسْلَ**﴾ و شوینی په یامبه ران کهوین، وهکو له نایه تیکی تردا دهرکهوی: ((حتی إذا جاء أحدهم الموت قال رب ارجعونی

مُهِطِعِينَ مُقْنَعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ ﴿١٢﴾ وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخْرِنا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نَحْبُ دَعْوَتِكَ وَتَشْجِعُ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلِ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ ﴿١٣﴾ وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ﴿١٤﴾ وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرُهُمْ وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ ﴿١٥﴾ فَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ تَخْلِفُ وَعْدَهُ رُسُلَهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿١٦﴾ يَوْمَ يُبَدِّلُ الْأَرْضَ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ ﴿١٧﴾ وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ فِي الْأَصْفَادِ ﴿١٨﴾ سَرَابِأُهُمْ مِّنْ طَيْرٍ أَوْ تُفْسِقُ وُجُوهُهُمُ النَّارَ ﴿١٩﴾ لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٢٠﴾ هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذَرُوا بِهِ وَلِيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَلِيَذْكُرُوا الْأَلْبَابَ ﴿٢١﴾

لعلى اعمل صالحا.. ﴿**أَوَلَمْ تَكُونُوا أَقْسَمْتُمْ مِّنْ قَبْلِ**﴾ نهو جا پییان نه وتری: نهی بو نیوه نه بوون له پیشه وه سویتندان خوارد؟ ﴿**مَا لَكُمْ مِّنْ زَوَالٍ**﴾ که هرگیز نه ناو نه مانتان بو نیوه، قیامه تیش نایه ت، ده سا و ابوو؟ وه یان دهرکهوی: ﴿**وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ**..﴾ ﴿**وَسَكَنتُمْ فِي مَسَاكِنَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ**﴾ و نهی نیوه جینی نه وانه تان گرتوه سته میان له خویان کرد؟ ﴿**وَتَبَيَّنَ لَكُم كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ**﴾ و بو تان روون بوویه وه که چیمان پیگردن ﴿**وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ**﴾ و نه زیله و نمونه ی زویشمان له باره ی که لانی پیشوو بو هینانه وه، به لام نیوه هیچ په ندیکتان لیورنه گرتن! وهکو دهرکهوی: ﴿**(حِكْمَةٌ بِاللُّغَةِ فَمَا تَغْنِ النَّذْرُ)**﴾ ﴿**وَقَدْ مَكَرُوا مَكْرَهُمْ**﴾ بیگومان بهرام بهر به موسلمانان درییغیان نه کردو نه وهستان له نه نجامدانی فروفیللی خویان ﴿**وَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرَهُمْ**﴾ به لام نه نجامی فروفیللیان لای خوابوو ﴿**وَإِنْ كَانَ مَكْرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ**﴾ و نه گهریش فیلیان شه وهنده سه خت بوو

کینه کانیسیان پی هه لده ته کاندن، به لام له گهل نه وه شدا خوی گه وره هر ئیوهی پاراست له دهستیان و، ئیوهی سهر خست و نهوانی تیشکاند.

خوا له به ئینه کانی خوی پاشگهز نابیته وه:

﴿**فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله**﴾ جا له بهر نه وه هر گیز گومانی وا نه بهیت که خوا بهرام بهر به ئینی خوی که به په یام بهرانی داوه، له یارمه تیدانیان و له ناو بردنی دوژمنانیان پنجه وانه و نادروست بجوئیته وه ﴿**ان الله عزیز ذو انتقام**﴾ بیگومان خوا زور به توانا و دهسه لاتداره، خاوهن تولهیه، هیچ بالادهستیکی نیه ﴿**یوم تبدل الارض غیر الارض و السموات**﴾ تولهیان لیده سیئنی له رۆژی قیامه تدا که نه م زهویییه ئیستایه نه گۆردری به زهویییه کی تر. ناسمانه کانیش هه روا! له فرموده یه کی (متفق علیه) دا هاتوه: خه لکی سه رجهم له رۆژی قیامه تدا له زهویییه کی مه یله و سوری کاکێ به کاکیددا کۆده کرینه وه بۆحه شرکردن! فرموده یه کی تریش هیه که دایکمان عانیشه (خ) له پیغه مبه ر ﴿**ده پرسى**﴾ نه و رۆژه که نه م زهویییه نامینی، ده بی مردم گشت له کو بی؟ نه ویش فرمووی: له سه ر پردی (صیراطن)، پی شه وا (ئه حمده) ر یوایه تی ده کات. فرموده یه کی تر ده لی: ژنانی وه سپ و سه نا که رانی مردوان، نه گه ر ته وه نه که ن له و کاره یان، نه وا له نیوان به هه شت و دۆزه خدا راده گیردین و، جل و بهر که کانیان (قه تیران) هه و، ناگریش ده م و چاو و روخساری داگرتون، موسلیم: ۶۴۴/۲ ﴿**و برزوا لله الواحد القهار**﴾ نه و جا هه موان له گۆره کانیان ده هینرینه ده رو، ده برین بۆ بهرده م خوی تاک و ته نیای دهسه لاتدار، وه له ده شتیکی کاکیی به کاکیدا ده نویترین بی نه وهی پهرده یه ک له نیواندا بیت.

تاوانباران به زنجیر جه له ده کرین:

﴿**وترى المجرمين يومئذ مقرنين فى الاصفاد**﴾ ئیت له و رۆژه دا تاوانباران ده بیینی له گهل هاوکاره کانی خۆیاندا کۆت و زنجیرکاون ﴿**سرابيلهم من قطران**﴾ و جلك و کراسی بهریان قه ترانی ره شه. قه تران: جهویه کی چه ورو بۆگه نه و له داری عه رعه ر دیته ده ر، نه وه نه ده ش ماده یه کی به گرو گه رمه به ساده ترین شیوه ناگر نه گری، هر بۆیه ش له نیو عه ره باندا و شتری گه پری پی چه و ده کری و به کاری ده هینن بۆ چاره سه ری گه پۆلی ﴿**وتغشى وجوههم النار**﴾ ده م و چاویشیان ناگری دۆزه خ دایده گری و ده بیرژینیت ﴿**ليجزى الله كل نفس ما كسبت**﴾ بۆ نه وه که خوی گه وره پاداش و توله ی هه موو که سیك به پینی نه و کاروکرده وه کردویه تی بداته وه ﴿**ان الله سریع الحساب**﴾ به راستیی خوا حساب کیشیکی چه سپانه، ده ره قه تی هه موان دیت.

قورئان جارێکی جیهانیه بۆ گشت مهردم:

﴿**هذا بلاغ للناس**﴾ نه م قورئانه را که یاندنیکی گه ورو مه زنه بوته واوی خه لکانی جیهان له هه ر جیگایه کدا بن، له جیگایه کی تری قورئاندا ده فرمووی: (... لانذركم به ومن بلغ...) ﴿**ولینذروا به**﴾ و هه تا هه موو خه لکیکی له سزای خوا پی بترسینریت ﴿**ولیعلموا انما هو اِلَه واحد**﴾ تا چاکیش بزائن که نه و خواجه، خواجه کی تاک و ته نیاو بی شه ریک و بی هاوه له ﴿**ولینذکر اولوا الالباب**﴾ وه تا خه لکانی به ناوه زوو و هۆشیار په ندو نامۆزگاری وه رگرن و پیی سه رفرازو به ختیار بین له هه ردو جیهاندا.

زۆر سوپاسی خوی کار جوان ده که م که یارمه تیدام بۆ ته واوکردنی ته فسیری سووره تی (نیراهیم / ۱۴).

۱۵ - سوورەتی (حیجر) ۱۵.

مەككەییەو (۹۹) نایەتە.

بەناوی خۆی بەخشنەدی مېهرەبان

* مەبەستی سەرەکیی لەم سوورەتەدا ڕاڤەکردنی بناغە سەرەکییەکانی دینی ئیسلامو سەلماندنیا نە . وەك : یەكخواپەرستی ، پەيامبەریتیی ، زیندوو بوونەو پاداش و تۆلە . تەوهرەكە ی بەدەوری دیاریکردنی پاشە پۆژو چارە نووسی زۆرداران و تاغوتاندا دەسپۆرتەو ، بەتایبەت ئەوانە ی کە پوو بەرووی پەيامبەرەکانیان دەوستان و رییان لێدەگرتن . بۆیە بەجۆرە داچلەکاندنێك و هۆشیارکردنەوێك دەست پێ دەكات : (ربما يود الذين كفروا لو كانوا مسلمين * نرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الأمل فسوف يعلمون).

* بانگێشە ی پەيامبەرەن دەکا ، لەگەڵ هەلۆیستی بەدبەختان و گومراکاندا لەتەکیاندا هەر لە (نوح) -و (ع) تا دووترین پەيامبەرمان (موحەممەد) ﷺ دڵخۆشیی پەيامبەر دەکا و پێی دەلێت کە : وەنەبێت ئەوانازارو چەرەسەرێیە تەنها لەگەڵ تۆدا کرايێت . نەخیر ، چونکە وەكو دەفەرموی : (ولقد ارسلنا من قبلك في شيع الأولين ، وما يأتيهم من رسول إلا كانوا به يستهزئون) . پیغەمبەرانی زۆر هاتوون و گالتهیان پێکراو ، هەر درێژەیشیان بە تێکۆشانیان داو ، کۆلیان نەداو .

* چەند بەلگە یەك بۆ گەورەیی و دەسەلاتی خۆی کارزان -لەبوونەو دەدا- دینیتهو : دیمەنی ئاسمان ، زەویی ، "بای" قورس و متوربە کەر ، ژیان و مردن ، زیندوو بوونەو کۆبوونەو . (ولقد جعلنا في السماء بروجا وزيناها للناظرين) .

* داستانه مەزنەكە ی مرۆڤایەتی .. کە لەدروستکردنی بابە (ئادەم) -و (هەو) دەست پێ دەكات . دوژمنایەتی کردنی (ئیبلیس) .. کڕنووشی فریشتەکان بۆ ئادەم ، لووت بەرزیی و ئیبای شەیتان .. (واذ قال ربك للملائكة ائني خالق بشرا من صلصال من حمأ مسنون) .

* پاشان باسی بەسەرھاتی هەندی لەپەيامبەرەن -عليهم الصلاة والسلام- دەکا ، وەك (لوط ، شعيب ، صالح) بەمەبەستی خۆراگرتن و ئارامیی پەيامبەر ﷺ .

* کۆتاییشی دیت بە وەبیرھێنانەو ی ئەو بەمرە گەورەیی قورئانە کە : خوا بە پیغەمبەری بەخشێو و چۆنیش داوای دڵ ئەستووری و خۆراگرتنی ئی دەكات لەکاتی تەنگانەدا (ولقد آتيناك سبعا من المثاني والقرآن العظيم) . ناویش نراو سوورەتی (حیجر) چونکە خۆی گەورە باسی (سەموود) ی نەتەوێكە ی (صالح) پیغەمبەر دەكات کە لە (حیجر) دەژیان .

حیجر : شوێنێکە لەنیوان مەدینەو شامداو ، ئیستەش ئاسەواری هەرماو ، گەلیکی زۆر ئازاو لێهاتوو و هەلکەوتەو بەتوانا بوون ، لەشاخەکان و خانوو بەریان بۆ خۆیان دەتاشیی ، دەتگوت قەت نامرن ، جا لەو حالە خوشەیاندا قاری خۆی گەورە هات و ئیبادە ی کردن : (فأخذتهم الصيحة مصبحين ، فما أغنى عنهم ماكانوا يكسبون) .

رۆژی دی خۆانەناس ئاوات دەخوای موسلمان بوویا :

﴿بسم الله الرحمن الرحيم *﴾ ئەم کتێبە کە پرە لەچەندین شتی زۆر گرنگ ، هەر لەم جۆرە پیتانە پێکھاتوو ، جا ئەگەر ئێو نکوولی دەکەن ، دەسا فەرموون شتیکی وا بهێنن ﴿تلك آيات الكتاب وقرآن مبين﴾ ئەمانە

نایه تی کتیب و قورنائیکی ناشکرایه ، که له‌ره‌وانیژی و خوشخوانیدا وینه‌ی هه‌ر نییه‌و، گشت رینگا پاست و چه‌وته‌کانیش روشن ده‌کاته‌وه ﴿ **ربما یود الذین کفروا لو کانوا مسلمین** ﴾ شه‌و که‌سانه‌ی که له‌دنیا دا خوا نه‌ناسبوون ، کاتی له‌رۆژی قیامه‌تدا سزا ده‌بیئن ، که‌ئی جار ئاوات نه‌خوان که: خوژگا موسلمان بوویان، به‌تایبه‌تی شه‌و رۆژه که موسلمان‌ه‌کان ده‌بیئن له‌دۆزه‌خ دینه‌ ده‌ری و رزگاریان ده‌بی ﴿ **ذرهم یاکلوا ویتمتعوا** ﴾ تۆش شه‌ی پیغه‌مبه‌را ﴿ **وازیان لی بینه‌ با هه‌روه‌ک ئاژهل بۆماوه‌یه‌کی که‌م بخۆن و رابوین!** ﴾ ﴿ **ریلهم الامل** ﴾ و هیواو ئاواته‌کانیشیان سه‌رگه‌رم و سه‌رقالیان بکاو، بیان خافلینی و ته‌وبه‌ نه‌که‌ن ﴿ **فسوف یعلمون** ﴾ شه‌و جا بۆدوایی ده‌زان چیان پی ده‌که‌ین، له‌ جیگایه‌کی تر دا ته‌ئکید له‌سه‌ر شه‌وه‌ ده‌فه‌رموی: ﴿ **قل تمتعوا فان مصیرکم الی النار** ﴾ یان ده‌فه‌رموی: ﴿ **کلوا وتمتعوا قلیلا انکم مجرمون** ﴾.

هه‌موو شاری ماوه‌و ئاکامیکی بۆدانراوه:

﴿ **وما املکن من قریة** ﴾ وه‌ ئیمه‌ خه‌لکی هیچ شارو گوندیکمان له‌ناو نه‌بردوه‌و، له‌وانه‌ باوه‌ریان به‌ په‌یامبه‌ره‌کانیان نه‌هینا، نه‌گه‌ر داوا ی دابه‌زینی سزاشیان کردبی ﴿ **الا ولها کتاب معلوم** ﴾ مه‌گه‌ر پیش له‌ناو بردنیا ناهه‌و ئاکامیکی دیاری کرایان هه‌بووه ﴿ **ما تسبق من امة اجلها** ﴾ به‌یشران که هیچ هۆزو که‌لێک پیش ئاکامی خوێان ناکه‌ن ﴿ **وما یستأخرون** ﴾ و لییشی دوا ناکه‌ن، که‌واته‌ ئیوه‌ش هۆشیار بن! هه‌رکات ئاکامتان هات ده‌پێچرینه‌وه‌.

پیغه‌مبه‌ر ده‌که‌نه‌ شیت و ئیوه‌:

﴿ **وقالوا یا ایها الذی نزل علیه‌ الذکر** ﴾ بی باوه‌ره‌کان - به‌گالته‌وه‌ - به‌په‌یامبه‌ریان ﴿ **گوت: شه‌ی شه‌و که‌سه‌ی - وه‌ک خۆت ده‌ه‌لییت - قورنانت بۆ هاتوه‌!** ﴾ ﴿ **انک لمجنون** ﴾ دلنایبه‌ تۆ دیوانه‌و شیتی! دیاره‌ شه‌و نه‌فام و شیتانه‌ ده‌یانه‌وی به‌و ته‌ ناقلۆو بی ویلانه‌یان پیغه‌مبه‌ر ﴿ **دل**

سُورَةُ الْحَجَرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الرَّتَّلَاءِ أَيْتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنِ مِثْلٍ ﴿١﴾ رَبِّمَا يُوذُّ
الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ ﴿٢﴾ ذَرَهُمْ يَأْكُلُوا
وَيَتَمَتَّعُوا وَلَهُمْ أَلْأَمَلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٣﴾ وَمَا أَهْلَكْنَا
مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ ﴿٤﴾ مَا تَسْبِقُ مِنْ أَمَةٍ
أَجَلُهَا وَمَا يَسْتَعْجِرُونَ ﴿٥﴾ وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ
الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ ﴿٦﴾ مَا نَزَّلَ الْمَلَكُ إِلَيْنَا إِلَهًا إِنْ كُنْتَ
مِنَ الصَّادِقِينَ ﴿٧﴾ مَا نَزَّلَ الْمَلَكُ إِلَيْنَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا
إِذَا مُنْظَرِينَ ﴿٨﴾ إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَنَافِظُونَ ﴿٩﴾
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ ﴿١٠﴾ وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ
رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ ﴿١١﴾ كَذَلِكَ نَسْلُكُهُ فِي
قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ ﴿١٢﴾ لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ ﴿١٣﴾
وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَابًا مِنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ ﴿١٤﴾
لَقَالُوا إِنَّمَا سَكِرَاتُ أَبْصَرْنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مُسْحُورُونَ ﴿١٥﴾

وَلَقَدْ خَلَقْنَا

ته‌نگ و نا‌ره‌حه‌ت بکه‌ن، نه‌گینه‌ بۆخویشیان ده‌یناسن که شیت نییه ، به‌لکو له‌و په‌ری ژیری و ئاوه‌زدایه ﴿ **لو ما تاتینا بالملائكة ان کنت من الصادقین** ﴾ باشه! نه‌گه‌ر تۆ له‌پاستگۆیانیت - که ده‌لییت من په‌یامبه‌رم - ده‌ بۆ فریشته‌کان ناهینیته‌ لامان با شایه‌دیت بۆ بده‌ن که: تۆ پیغه‌مبه‌ریت ، له‌ که‌ئی جیگای تر دا قورئانی پیروژ شه‌و قسه‌لۆکه‌نیا ده‌گێرتنه‌وه‌، بۆ نموونه: ﴿ **قلوالقی علیه‌ اسورة من ذهب او جاء معه الملائكة مقترنین** ﴾ یان ده‌فه‌رموی: ﴿ **وقال الذین لایرجون لقاءنا لولا انزل علینا الملائكة او نری ربنا** ﴾ ﴿ **ما نزل الملائكة الا بالحق** ﴾ له‌ وه‌لامیاند ده‌فه‌رموی: ئیمه‌ش به‌هق نه‌بیته‌ هه‌ر گیز فریشته‌ نا‌نیرین ، واته‌: یا بۆ په‌یامه‌نیا بۆ پیغه‌مبه‌ران ده‌یان نیرین ، یان بۆ سزادانی خوا نه‌ناس و موشریکان و .. هتد ﴿ **وما کانوا اذا منظرین** ﴾ که هاتیشن ئیتر شه‌وانه‌ مۆلته‌ نا‌درین و، گورج له‌ناو ده‌برین.

خۆمان ئەم قورئانە دەپاریزین:

﴿إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ﴾ بەراستی ئیمە خۆمان ئەم قورئانەمان ئاردۆتە خواری و، ھەر خۆیشمان ئاگادارو پارێزەری و، لەدوژمان ئەپاریزین و ناھیلین زێدو کەمی تیدا بکەن، بۆیە ئەو چەندین سەدە ھات و چو، لەگەڵ ئەو ھەموو دژو ئەیاراندا، کەسێک نەیتوانیوە تەنھا پیتیکی بگۆڕی، یان لایی لااببات. ھەموو پیغەمبەرێ تانەو تەشەری لێدراو:

﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شِعْبِ الْأَوَّلِينَ﴾ بێگومان لەناو کۆمەڵ و گەلانی پێش تۆیشدا پەيامبەر گەلیکمان ئارد ﴿وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ﴾ ئەوانە ھەر پەيامبەریکیان بۆ دەھات ﴿إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ﴾ ئیلا گالتهیان پێ دەکرد، جا کەوايە تۆیش دلت بۆ خۆت دانەمی ئی کەقورەیش گالته پێدەکەن ﴿كَذَلِكَ نَسْلُكُ فِي قُلُوبِ الْمَجْرِمِينَ﴾ ھەر چۆنی سەرسەختی و عینادیمان خستە دلی پێشینانەو، برۆیان بە پیغەمبەرەکانیان نەھینا، ھەر ئاواش نکوولی و بێزاری و شیرک دەخەینە دلی تاوانبارەکانی سەردەمی تۆیشەو ﴿لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ﴾ و برۆ ناھین بە قورئان ﴿وَقَدْ خَلَّتْ سَنَةُ الْأَوَّلِينَ﴾ بەراستی باوو عادەتی خوا لە گەلانی سەرسەختی پێشودا رابورد بە لەناو بردنی ئەوێ باوہری بەنیشانەو موعجیزەکان نەھینا، واتە: چۆن فەوتان و لەناو چوون. چەندە موعجیزە بێنی بۆ خوا نەناسان، ھەر باوہر ناگەن:

﴿وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا مِنَ السَّمَاءِ﴾ ئەو موشریکانە ئەوئەندە ئەھلی عینادن کە: ئەگەر لە ئاسمانیش دەرگایەکیان بۆ بکەینەو ﴿فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرَجُونَ﴾ و ئینجا لەوێو سەرکەون و، پاشان بەچاوی خۆیان فریشتەکان ببینن و شایەتیت بۆ بدەن ﴿لَقَالُوا إِنَّمَا سَكْرَاتُ أَبْصَارِنَا﴾ بێ شک ھەر دەلێن: چاومان تیکدراو و ھەقیقەتەکان وەک خۆیان نا بینن ﴿بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَسْحُورُونَ﴾ نەخیر، ئەوانە ئیمە دیتمان فریشتە نەبوون، بەلکو ئیمە گەلیکی جادوو لیکراوین !! واتە: جادوومان لیکراو بۆیە حەقیقەتەکان بە پیچەوانەو دەبینن، کەواوو ئەوانە تەنھا بە عینادی باوہر ناھین، تۆش چەندە ھەول بەدیت بۆ نەھیشتنی بیانووەکانیان بێسوود ﴿وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا﴾ وە بەراستی ئەستێرە گەلیکی رووناکمان خستۆتە ئاسمانەو، یان چەند (بورج) و جیگەیکمان بۆ ھاتو چۆی ئەستێرەو خۆرو مانگ لە ئاسماندا داناو. عەرەبەکان بۆ زانین و ناسینی کات و ساتی ئیش و کارەکانیان ئەو شوێن (بورج)یان بەدواز دەژمارد، ھەر یەکەشیان بە پێی ئەقڵی ئەو سەردەمیان ناویکیان بۆ دانابوو. وەک: بورجی (بەرخ، گا، جەوزا، قرژال، شیر، گۆل، تەرازوو، دوویشک، کەوان، جەدی، سەتڵ، ماسی).

خۆنەری ھیزا: لەکاتی نووسینی ئەم کورتە تەفسیرەدا دیتم (عەلمانی)یەکان = کە باوہریان بە (میتافیزیقی) (ماوراء الطبیعة) نیو، ھەمووشتیک بەلای ئەوانەو ھەرئەوێ کە چاودەبینی = زۆریکیان بە بورجەکاندا ھەلەدا، بۆ نموونە دەیانگوت: ھەرکەسێک لە مانگی ئەوئەندەدا لە دایکبوی، ئاییندەو چارەنووسی و (بەخت و ناوچاوی باش دەبی، یان بێ بەخت و چارە رەش دەبی!) جامنیش بەواجیبکی ئیسلامیم زانی کە لە دیدی ئیسلامەو روونکردنەوێک لەسەرئەو پراو بۆچوونەو بنووسم، بە ھیوای دەرکەوتنی ھەق و راستییەکان و، گەرئەوێ ئەوانیش بۆ سەر پای راستەقینە: **یەکەم:** پیغەمبەر ﷺ دەفرموی: ((مَنْ أَتَى عَرَافًا فَسَأَلَهُ عَنْ شَيْءٍ لَمْ تُقْبَلِ الصَّلَاةُ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً)) موسلیم/ ۲۲۳۰، واتە: ھەرکەسێک شتیکی لە ئەستێرە ناسیک پرسیت، ئەوا نوێژی چل دانە روژی وەرناگیردری (ئەگەر پێی کافر نەبێت!). **دووم:** لە پیغەمبەریان پرسی، دەربارە (کاهن = نقلاًن) چی، ئەویش فرموی: ((لَيْسُوا بِشَيْءٍ)) لەسەر ھیچ بنەمایەک نین و فریان بەراستیەو نییە، گوئیان: خۆ ئاخر بری جار راست

دهلین: ئەویش فەرمووی: ((تِلْكَ الْكَلِمَةُ مِنَ الْحَقِّ يَخْطُفُهَا الْجَنِيُّ فَيُقْرِئُهَا فِي أُذُنِ وَلِيِّهِ، فَيَخْلُطُونَ مَعَهَا (أَكْثَرُ مِنْ) مِائَةِ كَذْبَةٍ)) مسلم، ۱۵۶۸/۴۱، بەلێ دەکری: (جن) یەکان یەک بیزەو وشە بفرێنن و، ببخەنە گوێی دۆستهکانیانەوه، پاشان ئەوانیش سەد دروی پێوه بنێن. سۈیەم: (زەیدی کوپی خالید) دەلێ: کاتی لە حودەیبیەدا بووین، پەلە هەورێک بەناسمانەوه دەرکەوت، ئەوجا پیغەمبەر ﷺ فەرمووی: ((اتدرون ماذا قال ربکم اللیلة؟)) واتە: ئەری دەزانن پەرورەیتان ئەمشەو چی گوت؟ گوتیان: مەگەر هەر خواو پیغەمبەرەکەیی بزائن، فەرمووی: ((اصبح من عبادی مؤمن بى وكافر)) بەندەکان بوونە دوو بەرەوه: هەندێ بوونە خاوەن باوە، هەندێک بوونە کافرو خاوەناس ((فاما من قال: مُطِرْنَا بفضل الله ورحمته، فذلك مؤمن بى، كافر بالكوكب)) واتە: ئەو کەسەى دەلێت: هەر بە فەزل و میهرەبانى خوا بارانمان بۆ دەباری، قسەکەى راستەو، باوەریشى بەخوا هەیە وەقەو، نکوولی و حاشای لە ئەستێرانه. ((و اما من قال: مُطِرْنَا بِنُوء كذا و كذا، فذلك كافر بى، مؤمن بالكوكب)) بوخاریی/ ۸۴۶، موسلیم/ ۷۱. ئەو کەسەش بەلێ: بەهۆی ئەو ئەستێرەیهوه بارانمان بۆ دەباری، دیارە ئەئەوه باوەرێ بەخوا نییەو، ئەستێرەکان بەهەق دەناسیت! چوارەم: پیغەمبەر ﷺ دەفەرمووی: ((أربع فى امتى من امر الجاهلية، لا يتركونهنّ الفخر بالأحساب، والطعن فى الأنساب، والإستسقاء بالأنواء، والنياحة)) موسلیم/ ۹۳۴. واتە: چوار شت هەن لەکارە خراپەکانى سەردەمى جاھیلیەت و، لەناو ئوممەتى منیشدا هەردەمین و وازیان لیناھینن: (۱) خۆھەلکێشان بە بنەمالەو عەشیرەتەو! (۲) تانەو تەشەر لەنەسەب و بنەرەتى یەکترا! (۳) خواستنى باران لە ئەستێرەکان! (۴) شین و وەپرو بەشون مردووواندا! بەلێ.. هەر خێرو شەرێک لە ئەستێرەکانەوه بناسری و بخوازی، ئەو حەرام و قەدەغیە، وەکو لە فەرموودەکاندا باسکراو، بۆ نمونە دەگوتری: ئەگەر لە فلانە، مانگدا لە دایکبووبیت، ئەو ژبانت خوێش دەبێ، سەرکەوتوو دەبێ، پڕوانامە وەرەگرتی، هیچ کۆسپ و لەمپەرێک نایەتە رێگای،... هتد. کردنی ئەم جوړە گوتانەو، باوەرپوون پێیان، ئەگەر مرووفی پێ کافر نەبیت، بێگومان دەبیتە موشرێک و هاوبەشدانەر بۆ خوا، ناشکرایە کە بیرو بۆ چوونی ئاوا بەتایبەتى لەم سەدەى بیست و یەکەدا زۆر جیگەى سەپرو سەمەرەیه! چونکە خەلکانى هەلگری عەلما نییەت، بپروای بەهیچ شتیکی نادیارو (ماوراء الطبيعة) نییە، کەچی لەولایشەوه بپروا بەوشتە توپەرەات و ئەفسانانە دەکەن، پێیان وایە شەنس و نگینان بە فلانە ئەستێرەو یە.

ئەم جوړە مەسلانە "ئەو ئەستێرە باران دەبارینی و ئەگەر لەفلانە مانگدا لەدایکبووبیت سەرکەوتوو دەبیت، ئەمانەو چەندین بیرو بۆچوونی تری ئاوا، لەدینی ئیسلامی پیرۆزدا قبوول نین و بە کارێکی ئەفسانەیان دادەنێ، من وادەزانم ئەو کەسانەى ئەویرو باوەرەیان هەیه، بۆخۆیان رووخواون و، لەبەردەم گیرۆگەرت و کۆسپەکانی ژباند هەرسیان هیناوه، دەیانەوی (بەخەیاڵی خۆیان) بەو شتانه تین و گوێرێک بە خۆیان بدەنەوه، لەولایشەوه ئەوانە کە پەرچەمى بى دینی و (عەلما نییەت) یان بەرز کردۆتەوه، نابێ بگەرێنەوه بۆلای شتە (غەیب) و نادیارەکان، ئەگینە بەرنامەکەیان هەلدەوه شیتەوهو، دەکری باوەرەیان بە (غەیب) ببێ و، باوەرەیان بە هەندێکی نەبیت! دلنایش بن کە دیارییکردنی چارەنووس و بەخت خۆیندنەوه، تەنیاو تەنیا هەرخوای بالادەست دەیزانی و، ئەنجامی ئەمانەش کە ئەوان دلسی خۆیانى پێخوێش دەکەن بەسراوه بەهەول و تیکۆشان و جیهادو خۆماندووکردنەوه، ئەک بەوه کە لەفلانە (بورج) دا لە دایک ببیت. وزیناها للناظرین وەپێیانمان رازاندۆتەوه بۆ تەماشاکەرەن، لەجیگایەکی دیکەدا دەفەرمووی: (تبارک الذى جعل فى السماء بروجاً) و حفظناها من كل شیطان رجیم ناسمانیشمان پاراستوو لەهەر شەیتانیکی ئەفرین لێکراو، واتە: هەر کاتی شەیتانەکان دەیانەوی

به (الملا الأعلى) وه بؤ دزینی نهینییه کانیان نزیک بینوه، نهوا نیستا رییان لنگیرا، چونکه شهیقان تهنها بؤ نهم سهر زهوییه دروستکراوه کاره کانیشی هه. لیژمن ﴿**إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ**﴾ بهلام شهویان که بییهوی گوی بگری و شتیک لههوالی ناسمان بدزی بؤ سرگرهردان کردنی خه لکیی ﴿**فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مَبِينٌ**﴾ شوله ناگریکی رووناک دوی دهکوی، نهگر بهری بکهوی ئهیسوتینی ﴿**وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا**﴾ وه یهکی تر له نیعمه ته کانمان به سهر مرقفه وه نهویه که زهویمان به پان و بهرین له پینش چاویدا بؤ هاتوچوو ژبانی کرده رایهخ، وه که له جیگایه کی تردا نه فهرموی: ﴿**وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ**﴾ ۸/۵۹. ﴿**وَالْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِي**﴾ وه بؤ نهوه که زهوی سهر نشینه کانی هه لئه دیری، چند کیونکی بهرزو تابتمان تیهاویشته ﴿**وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ**﴾ وه زور به وردی و پر له حیکمهت و مه زنده کاری، هه مو جوړه شتیکمان به دی میناو، گشت

پرووه کیگمان تیا پواند. ﴿**وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشَ**﴾ وه هوکاری گوزهران و ژبانی ئیوه شمان تیدانا ﴿**مَنْ لَسْتُمْ لَهُ بَرَّازِقِينَ**﴾ هاوپی له گهل ژبانی نه وانهش، که ئیوه روزی دهریان نین، وه مندال و کویله و ناژه له کان، چونکه خویشتان و نهوانیش روزیتان هه له سهر خوایه، جا به تایبهت لاوازو بی دهسه لات.

کلیلی هه موو که نجینه یه که هه لای خوایه:

﴿**وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ**﴾ و، که نجینه کانی

هه موو شتیک هه لای ئیمه یه، ئیمه دهزانین نه کوئییه و چون پیکهاتوه، بؤ نمونه: له چند که ردیله یه کی هایدروجن و ئوکسجن (H₂O) ناومان پیک میناوه هه خویشمان چاک دهزانین حه قیقه ته کی چیه؟ ﴿**وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ**﴾ جا له گهل نهویشدا هه به نه ندازه یه کی دیاری کر اوو پیویست ئهینیرینه خوار. (ئین جهریر) له (عهبدوللای کوپی مه سعود) وه نه لیت: بارانی هیچ سالتیک له سالتیکی تر، پتر نیه، بهلام خوا سالتیک لیژه دهیبارینی، سالتیک له شونیتیکی

وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّظِيرِ (۱) وَحَفِظْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ (۲) إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ (۳) فَاتَّبَعَهُ شِهَابٌ مُبِينٌ (۴) وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا (۵) وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِي (۶) وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ (۷) وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعِيشَ (۸) وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بَرَّازِقِينَ (۹) وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ (۱۰) وَمَا نَنْزِلُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ (۱۱) وَأَرْسَلْنَا الرِّيْحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ (۱۲) وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي (۱۳) وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ (۱۴) وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَخْرِينَ (۱۵) وَإِنَّكَ هُوَ يُحْشَرُهُمْ إِنَّهُ بِحِكْمٍ عَلِيمٌ (۱۶) وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ (۱۷) وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قُلٍّ مِنْ نَارِ السُّمُورِ (۱۸) وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَلَقْتُ نَسْرًا مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَلٍ مَسْنُونٍ (۱۹) فِإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ (۲۰) فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ (۲۱) إِلَّا إِبْلِيسَ ابْنُكَ أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ (۲۲)

تر، پاشان نهم نایه تهی خوینده وه: ﴿**وَمَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ**﴾. ﴿**وَأَرْسَلْنَا الرِّيْحَ لَوَاقِحَ**﴾ با کانیشمان ناردن بؤ متوربه کهردن هه وره کان، اته: (با) هه وره کان به سهر یه که شه کوتی و نه و جا ناویان ئی پیدایه بیت، هه وه که و شتری می به نیره که می متوربه ده کری، هه وره کانیش به باکان (متوربه) ده کری، له جیگایه کی تردا ده فهرموی: ﴿**أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ أَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ**﴾. ﴿**فَأَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً**﴾ ئینجا لهو ناسمانه وه ناویگمان نارد هه وره وه ﴿**فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ**﴾ و کردمانه ناوی خواردنه وه تان و پیتانی ده نوشین، اته: چ خوتان و، چ مهرو مالاتقانی پی تیژناو ده کین ﴿**وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ**﴾ خو ئیوه ناشتوان له لای خوتان رایگرن له ناو دهریاو رووبارو کانیاوو شیوو دوله کاند، به لکو ئیمه رایده گرین و کویده کهینه وه له ناو کانیاوو گووم و گولاوه کان و.. هتد ﴿**وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ**﴾ بیگومان هه خوشمانین که ژبان ده به خشین و مردوه کان زیندوو

نه که یمنه وه، زیندووه کانیش نه مرینین، واته مردن و ژیان هر به دهستی خو مانه ﴿ **ونحن الوارثون** ﴾ هر نیمه شین میراتگری هه موو بوونه و هرو، پاش نه وان به به رده و امی ده مینینه وه، نیت هر هه موو شتیک تیا ده چیت وه که له نایه تی تردا نه فهرمووی: ﴿ **إنا نحن نرث الأرض ومن عليها وإلينا يرجعون** ﴾ ۴۰/۱۵. ﴿ **ولقد علمنا المستقدمين منكم** ﴾ و نه یوه چاک بزائن که نیمه به پیشینانی نیوه: زیندوان مردو و انتان ده زانین ﴿ **ولقد علمنا المستأخرين** ﴾ و هروا ده زانین به پاشینان، نه وانهش له پاش نیوه وه دینه دنیا وه، واته: خوا زانایه و ناگاداری ته وای بو نه وه ره، به نیوه یشه وه، چ نه وانهی له پیشه و ه بوون، چ نه وانه له نایینه دا ده بن و دین ﴿ **وان ربك هو يحشرهم** ﴾ وه به راستیی په روه دگارت نهی موحه ممد ﴿ **كش** ﴾ نه وانه کو نه کاته وه بو حساب و پاداشت و توله ﴿ **إنه حكيم عليم** ﴾ چونکه به راستیی نه و زور کار به جینی، زوریش زانایه.

نبنسان له قوره ره شهی وشك هه لاتو نافه رینراوه:

﴿ **ولقد خلقنا الإنسان من صلصال من حمأ مسنون** ﴾ بیگومان نیمه نبنسانی یه که م (ناده م) مان له قوریکی ترشاوو وشکه لاتووی و ا دروستکرد که: هرکات په نجهی ئی درابا نه زنگایه وه، پاشان خرا به توانایی خو ی گیانی به به را کردو بوویه ناده م، وه کو له جیگایه کی تردا بو دوپاتی نه و راستیه ده فهرمووی: ﴿ **خلق الإنسان من صلصال كالفخار** ﴾، و خلق الجان من مارج من نار ﴿ **والجان خلقناه من قبل من نار السموم** ﴾ له پیش دروست کردنی ناده می شه وه باوک و سه روکی جیننیشم (ئیبلیس) له ناگریکی بلیسه دارو به هالو دروستکرد. پیغه مبه ر ﴿ **نه فهرمووی: ((لما صور الله تعالى آدم في الجنة، تركه الله ماشاء ان يتركه، فجعل إبليس يطيف به ينظر ما هو فلما رآه اجوف عرف انه خلق خلقا لا يتمالك)) (موسلم). فی البر والصلة (۲۶۱۱) باب (۳۱). واته: هر که خوای جوانکار وینه و نه خشه ی ناده م پیغه مبه ری ﴿ **کیشاو** چهنده مه یلی بوو له به هشتدا هیشتیه وه، شه ی تانیس به ده وریدا هر دهات و ده چوو، نه وسا سه ریرکرد ناوه و ی بوش و خالی یه، نیت زانی نه وه دروستکراوی که توانای به سه ر ناره زووی خویدا نابو، نه و ده توانی به ناسانی هه لیخه له تینی.**

فریشته سوژده ده با بو ناده م، ئیبلیس نیبا ده کات:

﴿ **وان قال ربك للملائكة** ﴾ وه بیر بینه نه و کاته په روه دگارت به فریشته کانی گوت: ﴿ **إني خالق بشر من صلصال من حمأ مسنون** ﴾ که من مروقی دروست ده که م له قوریکی ره شهی گوزاوی وشکه لاتووی و ا که هرکات په نجهی ئی درابا دهنگی ده دایه وه ﴿ **فإذا سويته** ﴾ نینجا هرکه به ته وای ری کمخست ﴿ **ونفخت فيه من روحي** ﴾ و له گیانی خوم روم به به را کردو، بوو به مروقیکی ته وای خواهن گیان ﴿ **فقعوا له ساجدين** ﴾ نیوهش (فریشته کان!) دا ورنه وه و ده موو رو سوژده ی بو به رن هه مووتان ﴿ **فسجد الملائكة كلهم اجمعون** ﴾ نینجا فریشته ده ست به جی هه مویان به تیکرا فرمانه که ی خویان به جی هیناو کړنووشی ریزو حورمه تیان بو ناده م برد ﴿ **إلا إبليس** ابی ان یكون مع الساجدين ﴾ شه ی تانی گه و ره (ئیبلیس) نه بی، نه و ملی نه داو، نیبا یکرد له گه ل کړنووش، به ران بیت ۱۱ چونکه شه ی تان وه خو ی ده لی له ناگره، فریشته یش له نوو ره، نه و هه می شه سه ریچی نه کات، نه مانیس به هیچ شیوه یه که نافه رمانی ناکه ن، وه به یه قین وه زانایان ده لین شه ی تان له رسته ی فریشته نییه، به لکو له به ر نه وه که له هه موو شوین و جیگایه کدا له گه لیاندا بوو، نه ویش به ر فرمانه که ی خوا که وت بو سوژده بردن بو ناده م (شیخ حه سه نی به صربی خوا لیتی رازی بیت) نه لی: ﴿ **والله ما كان إبليس من الملائكة طرفة عين** ﴾ سویند به خوا (ئیبلیس) هیچ کات به نه ندازه ی چاو تروو کانیکیس فریشته نه بووه ﴿ **قال يا إبليس ما لك الا تكون مع الساجدين** ﴾ خوا

فرمودی: نه رى ئیبلیس! بۆچ تۆ له گه‌ل کړنووش بهران نه‌بویت، چى پښى ئى گرتیت له گه‌لیان بیت؟! **﴿ قال لم اكن لاسجد لبشر ﴾** شه‌یتان وتی: هه‌رگیز بۆمن شایسته‌ نییه‌ کوړنووش بۆ مرویه‌ك بهرم **﴿ خلقته من صلصال من حمأ مسنون ﴾** تۆ له‌ قوړپكی ترشاوی وشكه‌ لاتوو دروستكردووه، له‌ جیگایه‌كى تردا خوا وته‌كه‌ى شه‌یتان ده‌گپړیته‌ كه‌ گوته‌: (انا خیر منه‌ خلقتنی من نار وخلقته‌ من طین) یان گوته‌: (ارایتك هذا الذی كرمت علی).

ئیبلیس له‌ به‌هه‌شت دهرده‌ په‌رښوئى و تا روژى سه‌لاش مله‌لانى ده‌كا:

﴿ قال فاخرج منها فانك رجيم ﴾ خوا فرموى ساله‌نیو فریشته‌دا ده‌رچو، چونكه‌ تۆ لای من دهر كراویت **﴿ وإن عليك اللعنة إلى يوم الدين ﴾** وه‌ه‌ تا پوژى تۆ له‌و پاداشتیش نه‌فرینت له‌سهره **﴿ قال رب فانظرنى إلى يوم یبعثون ﴾** ئیبلیس وتی: نه‌ی په‌روه‌ردگارى من! مه‌ودام بده‌

تا پوژى خه‌لكى زیندوو ده‌كړنه‌وه، بۆ نه‌وه تۆ له‌ له‌ئادهم و نه‌وه‌كانى بكاته‌وه **﴿ قال فانك من المُنظَرین ﴾** خوایش فرموى: ده‌تۆ له‌ مۆ له‌ تدر او انیت **﴿ إلى يوم الوقت المعلوم ﴾** تا پوژى دیسار یكراو بۆ له‌ ناوچوونى هه‌موو گیانه‌به‌ران، واته‌: پوژى (نه‌فخه‌ى یه‌كه‌م) **﴿ قال رب بما اغويتنى ﴾** شه‌یتان وتی: نه‌ی په‌روه‌ردگارى من! به‌هوى نه‌وه‌وه كه‌ تۆ گومرات كردم، واته‌: له‌سهر سوژده‌ نه‌بردن بۆ ئادهم **﴿ لا زینز لهم فی الارض ﴾** مه‌رج بیټ منیش گوناح و لاسارى بۆ وه‌چه‌و نه‌وه‌كانى ئادهم له‌زه‌ویدا شیرین كه‌م **﴿ لا غوینهم اجمعین ﴾** و گشتیشیان له‌رنی راست گومراو سهر لیشیواو بكه‌م **﴿ إلا عبادك منهم المخلصین ﴾** مه‌گین عه‌بده‌ دل و دهر وون پاكه‌كانت، نه‌وانه‌یان له‌به‌ر هه‌ر حيكه‌ته‌ى خوت ده‌یزانیت، بریارت داوه‌ له‌سهر هیدایه‌ت بن، له‌ شوینكی ديكه‌دا هاتووه‌: (ارایتك هذا الذی كرمت علی لإن اخرتنى إلى يوم القيامة لاحتنكن ذریته‌ إلا قلیلا) **﴿ قال هذا صراط علی مستقیم ﴾** خوایش فرموى: نه‌مه‌ پښه‌گى راست و پښكى به‌ره‌و منه‌، دهره‌نجامیش هه‌موو بۆلای خوځم دینه‌وه‌و، هه‌ر كه‌سه‌یش به‌ پښى كارو كړده‌وه‌ى خوى پاداش و تۆ له‌ وه‌ر ده‌گړیت، وه‌ له‌ جیگایه‌كى تردا هه‌ر له‌مه‌ر نه‌و رښانه‌ى خواوه‌وه‌ ده‌فرموى: (وعلى الله قصد السبیل) **﴿ إن عبادى لیس لك علیهم سلطان ﴾** بیگومانیشبه‌ تۆ هیچ جوړه‌ ده‌سه‌لاتیك به‌سهر دلى به‌نده‌ رساله‌كانى مندا نییه‌، چونكه‌ هه‌ر له‌ ژیر پكښى خوځدان و له‌ (نه‌زل) دا پړیومه‌ته‌وه‌ به‌دواى تۆدا نایه‌ن **﴿ لا من اتبعك من الغاوین ﴾** مه‌گه‌ر نه‌و، گومراو لاریانه‌ى په‌یره‌ویى له‌تۆده‌كه‌ن و، به‌دواى تۆدا ده‌چن **﴿ وإن جهنم لموعدهم اجمعین ﴾** و به‌راستى دۆزه‌خیش جیگای نه‌وانه‌ هه‌مووه‌ (واته‌: شه‌یتان و شوینكه‌وتووه‌كانى) له‌ نایه‌تیكى ديكه‌دا جه‌خت له‌ سهر نه‌وه‌ ده‌كاته‌وه‌و ده‌فرموى: (ومن یكفر به‌ من الأحزاب فالنار موعده).

﴿ قَالَ يٰٓإِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ﴾ ﴿٢٢﴾ قَالَ لَمْ أَكُنْ لَاسْجِدْ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَلٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ﴿٢٣﴾ قَالَ فَخُذْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ﴿٢٤﴾ وَإِنْ عَلَيْكَ الْعَذَابُ إِلَى يَوْمِ الَّذِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿٢٦﴾ قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ ﴿٢٧﴾ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ﴿٢٨﴾ قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٢٩﴾ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلَصِينَ ﴿٣٠﴾ قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣١﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ﴿٣٢﴾ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٣٣﴾ لَمَّا سَبَعُ أُنُوبٍ لِّكُلِّ بَابٍ مِّنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ ﴿٣٤﴾ إِنَّ الْمُنَاقِبِينَ فِي جَهَنَّمَ وَغُيُوبٍ ﴿٣٥﴾ أَذْخُلُوهَا بِسَلَامٍ أَمْ يَكُنِ الْأُفُوقُ عَلَيْهِمْ صُدُورُهُمْ مِّنْ عَلٍ إِخْرُئَاعًا عَلَى سُرُرٍ مُّقْفَلِينَ ﴿٣٦﴾ لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ ﴿٣٧﴾ نَجَىٰ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ﴿٣٨﴾ وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ﴿٣٩﴾ وَنَبِّئُهُمْ عَنْ صَيْفِ ابْرَاهِيمَ ﴿٤٠﴾

په‌دستور

۲۶۸

جه جه نهم حدوت درگای هه یه:

﴿^{۱۶} لها سبعة ابواب﴾ دۆزه خیش حدوت درگای هه یه ﴿**اَکَلُ بَابٍ مِنْهُمْ جِزءٌ مَقْسُومٌ**﴾ بۆ هر درگایه کیش دهسته یه که په پیره وانی شه یقانی بۆ دیاری کراره، گوهرکانیش به پیی تاوانه کانیاں جوړاوجوړن، بۆیه هر به شه ی له درگایه که وه ده نیردریته ناوی! ئینجا خوی میهره بان پاشه پوژی پاریزکاران باس شه کاو شه فرمووی: ﴿^{۱۷} اِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ﴾ به راستی له ناخیره تدا پاریزکاران له ناو چه ندین باخات و له لای چه ندین کانیاوی (شهراب، شیر، هه نگوین...) دان ﴿^{۱۸} ادْخُلُوْهَا بِسَلَامٍ اٰمِنٍ﴾ پییان دهوتری: ده سا دور له هه مو به لاو نه هات و ناخوشییه که به دلنیا یییه وه بچه ناویانه وه ﴿^{۱۹} وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غَلٍّ﴾ وه هر قین و قارو دژایه تییه که به بیته که به هوی ژیان و ژبواری دونیا وه په یدا بووبی لهوی له سنگیانی لا ده بین، واته: به سنگیکی پاک و سافه وه، به دلیکی خاوینه وه ﴿**اِخوانا علی سرر متقابلین**﴾ له بهرام بهر یه کتر به برایانه له سر ته خت داده نیشن، که شیوهی دانیشتنی ناوا باشرین ریزو حورمه ته بۆ یه کتر. پی شه وا (بوخاری) نهم فرموده یه ده هیئت و ده لیت: ((يُخْلَصُ الْمُؤْمِنُونَ مِنَ النَّارِ، فَيَجْسُونَ عَلَى قَنْطَرَةٍ بَيْنَ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ، فَيَقْتَصُّ لِبَعْضِهِمْ مِنْ بَعْضِ مَظَالِمِ كَانَتْ بَيْنَهُمْ فِي الدُّنْيَا، حَتَّى إِذَا هَذَبُوا وَنَقَوْا، اَذِنَ لَهُمْ فِي دُخُولِ الْجَنَّةِ)) واته: موسلمانان له ناگر رزگاریان ده بی، ئینجا له نیوان به هه شت و دۆزه خدا راده گیردرین، هر هه قیکیان به سر یه کتر وه به بیته بویان جیبه جی ده کریت، نه وسه به پاک و خاوینی و بی رک و کینه گشت ده چنه به هه شته وه دواي ئیزندان پییان ﴿^{۲۰} لَا يَمْسُهُمْ فِيْهَا نَصَبٌ﴾ وه لهوی هیچ رهنج و نا ره حه تییه کیشیان تووشنا بی، له فرموده دا هاتوه: ((اِنَّ اللّٰهَ اَمْرُنِ اَنْ اَبْشُرَ خَدِيْجَةَ بَيْتٍ فِي الْجَنَّةِ مِنْ قَصَبٍ لَا صَخْبَ فِيْهِ وَلَا نَصَبٍ...)) متفق علیه. ﴿**وَمَاهُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ**﴾ و هر گیزیش نا هیترینه ده ری لئی، چونکه نیعمه تی نهوی نه برا وه به رده واه، له فرموده یه کدا هاتوه: ((به به هه شتییه کان ده گوتریت: مرده بیت که: هه می شه له شساغ و ته ندروستن و نه خوش ناکه ون، به خوشی بزین و رابوین، ئیتر نامرن، هر لاو و شوخ و شهنگن، قهت پیر نابن، به رده واه لیژهن و، هر گیز جینا هیلن)) پی شه وا موسلیم. ﴿^{۲۱} نَبِیْ عِبَادِ﴾ نهی موحه ممد ﷺ تۆ به نده کانه ناگدار بکه ﴿**اِنِّیْ اَنَا الْغَفُوْرُ الرَّحِیْمُ**﴾ که به راستی هر خوم زور لیبوره، زوریش میهره بان و دلوفان ﴿^{۲۲} وَاَنْ عَذَابِیْ هُوَ الْعَذَابُ الْاَلِیْمُ﴾ و سزاشم سزای زور به ژان و ئیش پیگه یه نه ره وینه ی نیه، به لام لیبوردنیشم پیش سزام که وتوه، بۆیه پیغه مبهری خواش ﷺ ده فرمو: ((لَوْ يَعْلَمُ الْمُؤْمِنُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الْعُقُوْبَةِ مَا طَمَعَ بِجَنَّتِهِ اَحَدٌ، وَلَوْ يَعْلَمُ الْكَافِرُ مَا عِنْدَ اللّٰهِ مِنَ الرَّحْمَةِ مَا قَطَعَ مِنْ رَحْمَتِهِ اَحَدٌ)) موسلیم فی التوبة (۳۷۵۵) باب (۴) واته: هر موسلمان بزانیته خوا چنده خاوهن تۆ له یه، هر گیز که سی که به ته مای به هه شت نه ده بو، وه نه گهر کافریش زانیبای رحم و به زهی خوا چنده زوره، قهت که سی که له رحمه تی خوا ته ماح بر نه ده بووا.

باس و خواستی میوانه کانی ئیبراهیم:

﴿^{۲۳} وَنَبْنُهُمْ عَنْ ضَيْفٍ اِبْرَاهِیْمَ﴾ نهی پیغه مبهر! دنگ و باسی میوانه کانی ئیبراهیمان ئی ناگدار بکه که: کۆمه لی فرشته بوون و خوا ناردنی بۆ له ناو بردنی قوم و نه ته وه که ی (لوط) ئی ناموزای ﴿^{۲۴} اِذْ دَخَلُوا عَلَیْهِ﴾ نه وکاته ی چوونه ژوروی لای ﴿**فَقَالُوا سَلَامًا**﴾ و ده ست به جی و تیان: سه لام له ئیبراهیم ﴿**قَالَ اِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ**﴾ ئیبراهیمیش "دیاره پاش سلوا سه ندنه وه پیگوتن: به راستی ئیغه ناتاننا سین و لیشتان ده ترسین، چونکه که خیرا چوو خواردنی بۆ هیان و لیان نه خوارد، پیی و ابو نه یارن ﴿^{۲۵} قَالُوا لَا تَوَجَّلْ﴾ نه وانیش و تیان: مه ترسه ﴿**اِنَّا نَبْشُرُكَ بِغَلَامٍ عَلِیْمٍ**﴾ به راستی ئیغه فرشته یان و هاتوین مزگینی کوریکی زانا به تۆ به دین، واته: ئیسحاق/ سه لامی

له سه ربی ﴿٥٤﴾ **قال ابشرتمونی** ﴿٥٥﴾ نیراهیم به سهر سوږمانیکه وه کوتیی: نایا موژدهم ددهنی؟ ﴿٥٦﴾ **علی ان مسنی الکبر** له حالیکا پیری زهر بهی لیداوم! ﴿٥٧﴾ **فبم تبشرون** ﴿٥٨﴾ جا له حالیا ئاوادا که من هینده پیر بم موژدهم به چی ددهنی؟ ﴿٥٩﴾ **قالوا بشرناک بالحق** ﴿٦٠﴾ وتیان: بهشتیکی هق و راست موژدهت ددهنی؟ بوجی سهرت سوږ ده مینئ، واته: شته که راسته و فرمانی خوایه و براوه ته وه ﴿٦١﴾ **فلا تکن من القانطین** ﴿٦٢﴾ نابی تویش له بی هیوایان بیت ﴿٦٣﴾ **قال ومن یقنط من رحمة ربه إلا الضالون** ﴿٦٤﴾ نیراهیم وتی: ده بی کی له میهره بانی په رومردگاری خوئی نا نومید بی، به دهر له ری لادهره کان؟ به لام له بهر هینده پیر بوونم سهرم له خووم سوږ ده مینئ که له حاله تی وادا مندالمان بییت، نه که له ده سه لاتی خوا، هه تا هیوام بهر حه متی خوا نه بی.

فریشته کان بوجی هاتن؟

﴿٦٥﴾ **قال فما خطبکم ایها المرسلون** ﴿٦٦﴾ جا دواى شه وه که (نیراهیم) هیمن ده بیته وه و ترسی نامینئ ده لیت: نه ی نیردراوه کان! ده بی کاری گرنگتان لهم هاتنه تاندا چی بییت؟ ﴿٦٧﴾ **قالوا انا ارسلنا الی قوم مجرمین** ﴿٦٨﴾ وتیان به راستی له لای خواوه ناردراین بو له ناو بردنی که لیکى تاوانبار، واته: هوژی لوط ﴿٦٩﴾ **إلا آل لوط** ﴿٧٠﴾ خاوو خیزانه که ی لوط نه بی، چونکه نه وانه موسلمانن ﴿٧١﴾ **انا لمنجوههم اجمعین** ﴿٧٢﴾ بیگومانیش نه وانه هه موو پرگار ده که یین ﴿٧٣﴾ **إلا امراته** ﴿٧٤﴾ ژنه که ی نه بییت ﴿٧٥﴾ **قدرنا انا لمن الغابین** ﴿٧٦﴾ چونکه له بهر بی بروایی و کلا بوونی له ری هق، بریارمان داوه شه و له پریزی تیاچوره کاندای بیت.

فریشته کان دهنه میوانی لوط:

﴿٧٧﴾ **فلما جاء آل لوط المرسلون** ﴿٧٨﴾ ئینجا که فریشته راسپارده کان له سهرو سیمایه کی جوان و شیریندا هاتنه لای بنه ماله ی لوط ﴿٧٩﴾ **قال انکم قوم منکرون** ﴿٨٠﴾ لوط کوتی: ئیوه که سانیکن، من ناتاناسم ﴿٨١﴾ **قالوا بل جنناک بما**

کانوا فیه یمترون ﴿٨٢﴾ فریشته کان وتیان: ئیمه پیاوخراپ نین، دلنیا به ئیمه فریشته یین و هاتووین به وهی شه وان گومانیان تیدایه، واته: هاتووین سزایه کمان هیناوه که موژه که ت گومانیان له هاتنیدا هیه ﴿٨٣﴾ **واتیناک بالحق** ﴿٨٤﴾ هاتووین بولات به هه والیکى هق و راست، وه کو ده فرموی: (مانزل الملائکه إلا بالحق...) ﴿٨٥﴾ **وانا لصادقون** ﴿٨٦﴾ وه بیگومان به راستمانه و راست بیژین له قسه که ماندا.

لوطا شه و دهوی به خاوو خیزانت بکه:

﴿٨٧﴾ **فأسر باهک بقطع من اللیل** ﴿٨٨﴾ جا که وایه نه ی لوط! له دواى تیپه بریوونی به شیک له شه و خاوو خیزانت و دهرنی و له شار بری ﴿٨٩﴾ **واتبع ادبارهم** ﴿٩٠﴾ خویش شونینان بکه وه ﴿٩١﴾ **ولا یلتفت منکم احد** ﴿٩٢﴾ وه نابی هیچ که سیکیشان بهر دوا لاکاته وه تا شه و ناره حه تی و سزایه نه بیی کاتی ده باریته سهریان ﴿٩٣﴾ **وامضوا حیث**

سورة الحج

سورة الحج

إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجَلُونَ ﴿٥٤﴾ قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ﴿٥٥﴾ قَالَ أَبَشِّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَن مَّسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَ يُبَشِّرُونِ ﴿٥٦﴾ قَالُوا بِشْرَكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ الْقَانِطِينَ ﴿٥٧﴾ قَالَ وَمَن يَقْنَطُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ﴿٥٨﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٥٩﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٠﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦١﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٢﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٣﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٤﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٥﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٦﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٧﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٠﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧١﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٢﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٣﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٤﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٥﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٦﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٧﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٨﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٧٩﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٠﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨١﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٢﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٣﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٤﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٥﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٦﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٧﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٨﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٨٩﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٠﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩١﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٢﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٣﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٤﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٦﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٧﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٨﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿٩٩﴾ قَالُوا إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ ﴿١٠٠﴾

تؤمرون ﴿وہ بؤ ئہو شوینہ کہ فہرمانتان پیئکراوہ لہ ولآئی (شام) کہ بؤی بجن، ریئگرنہ بہر ﴿۶۶﴾ **وقضینا إلیہ ذلک الامر**﴾ وہ ئہو ہر بارہ گرنک و گہورہیہمان سروس بؤ کرد ﴿ان دابر هؤلاء مقطوع مصبحین﴾ کہ بہر اسیتی لہ دەمی بہرہبیاندا رگ و پیشہی ھەموو ئہمانہ لہین دہردی و، ئہبی ھیچ کہسیکیان ئی دەر نہ چیت، وک لہ نایہتی تردا دہفہرموی: ﴿ان موعدهم الصبح الیس الصبح بقرب﴾. یان ئہفہرموی: ﴿فقطع دابر القوم الذین ظلموا والحمد لله رب العالمین﴾.

خەلکی شار بە ھە ئہ لہ سەریان ھە ئدا:

﴿**وجاء اهل المدينة يستبشرون**﴾ وھەر کہ خەلکی شارەکی (سدوم) بیستیان وا لووط میوانی ھاتووہ،

کہوتنہ ھەلھەل کیشان و، لہ خویشیا مژدەیان بہیہکدی دەدا بؤ ئہنجامدانی ئہو کارە زۆر دزیوو قیزەون و ناشیاوہیان !!

﴿**قال ان هؤلاء ضیفی فلا تفضحون**﴾ جا لہ بہر ئہوہ

کہ لووط نہیزانیبوو ئہوانہ فریشتەن، ترسی ھەبوو بی

حورمەتیان بکەن، بۆیە وتی: بہر اسیتی ئہوانہ میوانی منن،

تکاتان ئی دہکەم پوو زەردم مەکەن و ئابرووم مەبەن لایان

﴿**واتقوا الله ولا تخزون**﴾ لہ خوا بترسن و، شەر مەندەو

چاوشۆرم مەکەن، جا لہ باتی ئہوہ مژدەکی بەگویی بکەن

﴿**قالوا اولم ننہک عن العالمین**﴾ وتیان: ئایا پیمان

نەگوتیت نابی کەس نخونت کەوی و میواندەری خەلکان

بکەیت ؟ واتە: بە گویمان ناکەیت و ریگریشمان دہکەیت لہ

ئەنجامدانی کارەکەمان؟ ﴿**قال هؤلاء بناتی ان کنتم فاعلین**﴾

لووتیش لہ ناچاریا وتی: کورہ غیرەتتان بیت

ئەمانہ کچەکانن، لیئان مارە ئەکەم، ئەگەر ھەر نیازی

ئەوکارەتان کردووہ، تکایە بەگەرئەوہ سەر فیترەتی پاک و

خاوین، وە لەو بەد ئەخلاقییە لادەن. رافەکرانی قورئان

دەلین: مەبەست لہ وشە (بناتی) کیژئەو کچانی ھۆز

قەومەکەیتیی. چونکە ھەموو پەيامبەرێک باوکی میللەتەکە ی خۆیتیی ﴿**لعمرك انهم لفی سكرتهم یعمهون**﴾ خوا

ئەفہرموی: دہ بەگیانی تۆ قەسەم ئە ی موھەمەد ﷺ! ئەوانە لہ گیزاوی مەستی و بی ھوشیی و سەر لیشیواوی

خۆیاندا یارییان دہکردو بەیەکدا دہاتن، چونکە ئاکیان ئی نەبوو بەیانی چییان لیدی...!! (عەبدوللای کوری

عەباس) دەلێت: خوا ھیچ پیزداریکی تری وەک موھەمەد ﷺ دروست نەکردووہ، نەشم بیستووہ کە سویند

بەگیان و ژبانی ھیچ کەسیک بخوات، جگە لہ پەيامبەر ﷺ. رافەکرانی قورئانیش بەکۆی دہنگ دەلین: خوا لەو

نایەتەدا سویندی بەگیان و ژبانی پیغەمبەر خوارد !! دیارە ئەمە بەلگە یە لەسەر گەورەیی و مەزنا یەتی پیغەمبەر،

وہ شتیکی تر جگە لەمە ناگە یەنیت، وەک شەرعیەتدان بە سویند خواردن بە غەرەز خوا، چونکە خوا سوین بە گەلی

لە دروستکراوہکانی دہخوا، بەلام بۆ ئیمە رەوانیە سویندیانی پی بخوین.

سورۃ النحز

سورۃ النحز

قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِن كُنتُمْ فَاعِلِينَ ﴿٦٧﴾ لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ﴿٦٨﴾ فَأَخَذْتُهُمُ الصَّيْحَةُ مَشْرُوقِينَ ﴿٦٩﴾ وَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ﴿٧٠﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُتَوَسِّعِينَ ﴿٧١﴾ وَإِنَّهَا لَإِسْطِيبِلٌ مُّقِيمٌ ﴿٧٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٣﴾ وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ﴿٧٤﴾ فَانقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمْ لَا يَمَارِئِينَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسِلِينَ ﴿٧٦﴾ وَعَالَيْتُهُمْ أَتَيْنَاهُمُ أَكْوَاعَهُم مُّعْرِضِينَ ﴿٧٧﴾ وَكَانُوا يَحْنُوتُونَ مِنَ الْجِبَالِ يَوْتَاءُ آمِينَ ﴿٧٨﴾ فَأَخَذْتُهُمُ الصَّيْحَةُ مَصْحُوحِينَ ﴿٧٩﴾ فَأَغْنَى عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ ﴿٨٠﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ فَاصْصَبْ الصَّصِصَ الْجَمِيلَ ﴿٨١﴾ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ ﴿٨٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ ﴿٨٣﴾ لَآتِمَدَنَّ عَيْنُكَ إِلَى مَا مَتَعْنَاهُ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَخَفَضْ جَنَاحَكَ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٨٤﴾ وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ ﴿٨٥﴾ كَمَا أَنزَلْنَاهُ عَلَى الْمُقْسِمِينَ ﴿٨٦﴾

سورۃ النحز

سورۃ النحز

﴿**لعمرك انهم لفی سكرتهم یعمهون**﴾ خوا

له گهل گزنگی هه تاودا خوا گرتنی:

﴿**فَاخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ**﴾ نینجا له گهل گزنگی خوردا شریخو دهنگی فریشته، یان هه شریخه یه کی تر گرتینی و، لاپه ره ی ژیا نیان پیچرایه وه ﴿**فَجَعَلْنَا عَلَیْهَا سَافِلَهَا**﴾ بهو شیوه که خانووه کانیانمان ژیرو ژوور کرد ﴿**وَامْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حَاجِرَةً مِنْ سَجِيلٍ**﴾ وه به (گلبهرد) بهرده بارانمانکردن ﴿**إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ**﴾ بهراستی لهو سزاو توله دا زور به لگو نیشانه هیه بۆ نهوانی په ندو ئاموزگاری وه بگرن و، یان ورد دهبنه وه، جا هه بۆ دووپاتی نهو مانایه وه دهرک و زیره کی مرۆ ئیماندار، پیغه مبهه ﴿**دَهْفَرْمُو: ((اتقوا فراسة المؤمن فإنه ينظر بنور الله))**﴾ پاشانیش نایه تی: ﴿**إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ**﴾ ی خوینده وه. الترمذی. (فی تفسیر القرآن (۳۱۲۷) باب (۱۶) من سورة الحجر. وفی سنده عطية العوفی وهو ضعيف جدا. وقد اخرجہ الشوكاني فی الفوائد المجموعة فی الأحاديث الموضوعة.. نه مه وه ندی لیکۆلینه وه ی تری له سه ره، ده توانی ته ماشای ته فسیری (قورتبی) بهرگی ۵/ په راویزه کی بکهیت. ﴿**وَأَنهَا لِبَسْبِيلٍ مَقِيمٍ**﴾ و بهراستی ئیستاش گوندو شاره ویرانکراوه کان له سه ره ینگه ی کاروانه کاندایه له ولاتی (شام)، هه به پیوه ماونه ته وه ده بینرین و، بوونه ته ده ریچه یه کی بۆگه ن و پیس، وه کو ده فره موی: ﴿**وَأَنكُمْ لَتَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُصْبِحِينَ**﴾ و بالیل (فلا تعقلون) ﴿**إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ**﴾ بهراستی لهو ده ست وه شانده نیشانه یه کی گه وه ی ده سه لاتی خوا هیه بۆ پرواداران.

یارانی بی شهیش (أصحاب الأيكة) له ناو چوون:

﴿**وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ**﴾ و بهراستی (أصحاب الأيكة) خاوه ن بی شهکان، واته: گه له که ی (شوعه یب) بروایان به شوعه یب نه هینا و سته مکارو له سه ره ناهق بوون. (نه یکه) به جیگایه کی پر له دار و دره خت ده لێن ﴿**فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ**﴾ ئیمه یش له بهرام به ره نه وه توله مان ئی سه ندن، هه وه تری شقه بوومه له رزه گرتنی و، بوونه قوربانی لاساری خو یان ﴿**وَأَنهَآ لِبِأَمَامٍ مَبِينٍ**﴾ که بهراستی هه ردوکیان شارو گونده ویرا وکراوه کانی نه ته وه که ی (سووط) و، هۆزه که ی (شوعه یب) له سه ره ریگایه کی ئاشکرا دان و ده بینرین، ریبواران هه مووکات به لایاندا تیپه ره ده که ن و ئاسه واریان دیاره و ده بینریت. نه وه ی خاوه ن ئیمان و خاوه ن هۆش بی په ندیان ئی وه ره ده گری. نه ی ئیوه بۆ په ندی ئی وه رنا گرن نه ی قوره یش؟

خه لکی حیجریش (سه موود) تیا چوون:

﴿**وَلَقَدْ كَذَبَ أَصْحَابُ الْحَجَرِ الْمُرْسَلِينَ**﴾ و بهراستی خه لکی شاری (حیجر) یش - نه ته وه که ی صالح که له نینوان (مه دینه) و (شام) دایه - په یام به رانیان به درۆزن دانا، واته: باوه ریان به صالح پیغه مبه ره نه کرد، نه مه ش وه کو نه وه وایه باوه ریان به هه موو پیغه مبه ران نه کرد بی. ﴿**وَأَتَيْنَاهُم آيَاتِنَا**﴾ جا له گهل نه وه یشدا چه ندین به لگو نیشانه ی ده سه لاتی خو شمان نیشاندان، وه کو و شتره که و، بیره که، به لگو باوه ره به یئن ﴿**لَنَكُونُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ**﴾ که چی هه ره بیزاریان ده ربزی و پرویان لهو گشت مو عجزه و نایه تانه وه رگیرا! ﴿**وَكَانُوا يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ**﴾ وه نهوان هۆزیکی وابوون له چیاکاندا، خانوویان بۆ ئاره زووو خو شیی ده تاشیی و، تیا یاندا به ئاسووده ده ژیان ﴿**فَاخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ**﴾ هه تا له نه نجای بی دینی خو یاندا، له به ره به یانیکی زوودا سزاو دهنگی ویرانکه ریان هاته سه ره گرتینی و تیا چوون، له فره مووده دا هاتوه: هه ره که پیغه مبه ره ریکه و تبا نهو شوینانه به هاوه له کانی ده گوت: له م جو ره شوینانه دا به زو ریش بوو بیت ده بی بگرین، نه وه کو سزا که ی نه وانتان

نه‌وقه‌بیئت. پیشه‌وا نه‌حمه‌د ﴿^{۸۶} **فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَالُهُمْ أَنْ يَشْرُوا بِنَفْسِهِمْ**﴾ هرچیشیان کرد بهر له‌هاتنی سزاکه، بی‌نیازی نه‌کردن و رزگاریان نه‌بوو، جا که‌واته نه‌ی مله‌ورده‌کان! ئیوه‌یش بی‌ری بکه‌نه‌وو فریای خوتان بکه‌ون! قیامت به‌ریوه‌یه و هر دیت:

﴿^{۸۷} **وَمَا خَلَقْنَا السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ**﴾ ناسمانه‌کان و زه‌ویی و هرچیش له‌نیوانیاندایه، به‌دادگه‌رانه و راستیی دروستمان‌کردوون ﴿**وَأِنَّ السَّاعَةَ لَآتِيَةٌ**﴾ وه بیگومان پۆژو ساتی قیامتیش له‌هاتندیوه، هر پیش دیت، له‌سورره‌تی (مؤمنون) دا ده‌فرموی: ﴿**أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ**﴾ ﴿فاصفح الصّٰفح الجمیل﴾ جا تۆش نه‌ی پیغه‌مبه‌ر ﴿**بَشِيرًا وَنَذِيرًا**﴾! به‌شیوه‌یه‌کی چاک و جوان چاوپۆشی له‌هۆزه‌که‌ت بکه، واته: تاکاتی خوی دیت و مؤلّتت به‌جنگ و کوشتار ده‌دری له‌گه‌لیان ﴿^{۸۸} **إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ**﴾ چونکه هرپه‌روه‌ردگاری تویه همه‌یشه دروستکهر به‌دیینه‌ره، به‌ناگا و زانیه به‌مه‌وو کاروکرده‌ویه‌ک وه‌هر کات بییه‌وی زۆر به‌ناسانی قیامت دینیت.

فه‌رمان به‌پیداگری له‌سه‌ر بانگه‌وازه‌که‌ی:

﴿^{۸۹} **وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِنَ الْمَثَانِي**﴾ و بیگومان ئیمه‌ حه‌وت نایه‌ته‌که‌ی سورره‌تی فاتیه‌که‌چهند جاری له‌نویژدا ده‌خویندریته‌وه و دووپات ده‌کریته‌وه - وه‌هه‌روا ئهم قورئانه گه‌وره‌یه‌شمان پیدایت، که ته‌واکه‌ری گشت کتیبه ناسمانیه‌کانه‌و، هه‌موو هه‌وال و بریاریکی گرنگی تیدایه، له‌فرموده‌یه‌کیشدا بۆ دووپاتی نه‌وه هاتوووه ده‌فرموی: ﴿**(الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ هِيَ السَّبْعُ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنُ الْعَظِيمُ)**﴾ ﴿^{۹۰} **لَا تَمْنُنْ** عَيْنِكَ إِلَىٰ مَا مَتَعْنَا بِهِ أَزْوَاجَ مِنْهُمْ﴾ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! چاو مه‌په‌ره له‌و له‌زه‌ت و خوشیه‌ی هه‌ندی له‌و بی‌پروایانه‌مان پی به‌هره‌مه‌ند کردوه، چونکه نه‌و قورئانه‌ی به‌تۆمان داوه زۆر گه‌وره‌و به‌ریز تره، له‌وه‌ی به‌وانمان داوه ﴿**وَلَا تَحْزَنْ** عَلَیْهِمْ﴾ و خه‌فه‌تیشیان بۆ مه‌خۆ که‌بروا ناهینن ﴿**وَإِخْفُضْ جُنَاكَ لِلْمُؤْمِنِينَ**﴾ نه‌وان ویل بکه‌و بالی به‌زه‌یی و میهره‌بانیت بۆ پرواداران دابخه، واته: له‌گه‌لیاندا به‌سۆزیه‌و له‌خویششت نزیکیان بکه‌وه، له‌سورره‌تیکی دیکه‌دا هاتوووه ده‌فرموی: ﴿**وَإِخْفُضْ جُنَاكَ لِمَنْ أَتْبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ**﴾.

کاری پیغه‌مبه‌ر ترسانده:

﴿^{۹۱} **وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ**﴾ بلی: من ته‌نها ترسینه‌ری ناشکرام، له‌وه به‌ولاوه هیچم به‌ده‌ست نییه‌و، هه‌رکه‌سیک باوه‌ر نه‌کات، نه‌وا وه‌کو گه‌لانی پیشوو گیرۆده‌بیئت ﴿^{۹۲} **كَمَا أَنزَلْنَا عَلَىٰ الْمُقْتَسِمِينَ**﴾ (نه‌بوو سه‌عوود) له‌ته‌فسیری ئهم نایه‌ته‌دا ده‌لی: هر چۆنی قورئانمان دابه‌زاند هه‌واوه‌وه بۆتۆ نه‌ی پیغه‌مبه‌ر! هر ناواش له‌سه‌رده‌می رابوردودا کتیبمان نارودوه بۆ سه‌ر نه‌وجوله‌که‌و گاوارانه‌ش سویندیان خواردبوو پیکرا دژایه‌تی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان بکه‌ن ﴿^{۹۳} **الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضًا**﴾ نه‌وانه‌یان قورئانیان به‌شبه‌شکرد، واته: باوه‌ریان به‌هه‌ندیکی کردو، به‌هه‌ندیکی باوه‌ریان نه‌کرد، هر وه‌کو کتیبه‌کانی سه‌رده‌می خوینان به‌شبه‌شکردو، باوه‌ریان به‌هه‌ندیکی کردو، هیندیکیان خسته نه‌ولاوه. پیشه‌وا (بوخاری) له (ئیین عه‌باس) وه‌ده‌لی: نه‌وانه‌ی قورئانیان به‌شبه‌ش کرد خاوه‌ننامه‌کان بوون، نه‌وانبوون باوه‌ریان به‌هه‌ندیکی هیناو، باوه‌ریان به‌هه‌ندیکی نه‌هینا! ﴿^{۹۴} **فَوَرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ**﴾ سویند به‌په‌روه‌ردگارت نه‌ی موحه‌مه‌د! ﴿**لَهُمْ مَوَازِينُ**﴾ ده‌پرسین ﴿^{۹۵} **عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ**﴾ له‌و کاروکرده‌ویه ده‌یانکردو، چۆنیش وه‌لامی پیغه‌مبه‌ره‌کانیان ده‌دایه‌وه؟

سپارده‌گفت به ناشکرا را بگه‌یه‌نه :

﴿**فاصدع بما تؤمر**﴾ جا تویش نه‌ی پیغه‌مبهر! هرچیت پی‌ سپیدراوه پی‌ پهردهو به‌ناشکراو نمایان ده‌ری بردهو، واته: پرو به‌پرو به‌مردمی را بگه‌یه‌نهو، نایینه‌گفت ناشکرا بکه ﴿**واعرض عن المشركين**﴾ و له‌هاوبه‌شدانه‌ران پرو و مرگیرهو گوییان مه‌ده‌ری و. نیین عه‌باس نه‌لی: **ثم نایه‌ته‌ی نیره به‌نایه‌تی: (فاقتلوا المشركين) یه‌ی (ته‌وبه) نه‌سپارده‌ته‌وه، به‌لکو نه‌میش بؤکات و ساتی خوی کاری پی‌ ده‌گری** ﴿**۱۵** **إنا كفيناك المستهزئين**﴾ چونکه به‌راستی نی‌مه له‌به‌را به‌ر گالته‌که‌راندا بو تو به‌سین و ناهیلین کاره‌گت راگرن، خوی گه‌وره له‌جنگایه‌کی تردا به‌رامبه‌ریان ده‌فرموی: (ودوا لو تدهن فیدهنون) ۹/۶۸. یان ده‌فرموی: (.. والله یعصمک من الناس..) ﴿**۱۶** **الذين يجعلون مع الله إلها آخر**﴾

نه‌وانه‌ی که له‌گه‌ل خوادا پهرستراویکی تر دانه‌نین ﴿**فسوف يعلمون**﴾ له‌دوا ییدا چاک نه‌زانن چیان پی‌ ده‌کین، نه‌وبوو هر له‌روژی (به‌س‌دا) خوا ریسوای کردن و نابرووی بردن و، پوزی لووتبه‌ره‌کانی شکاند. نیستایش هر که‌سینک شریک بو خوا دابنی و، گالته‌وه مه‌سخره به‌دینی خوا بکات، خوی گه‌وره خوی خه‌می ده‌خوات و به‌رووا دیدا به‌زه‌ویددا. تاهه‌ق سه‌رنه‌که‌وی کؤل نه‌ده‌یت:

﴿**۱۷** **ولقد نعلم انک یضیق صدرك بما یقولون**﴾ وه به‌راستی نی‌مه ده‌زانن که تو له‌قسه‌ی ناپه‌سه‌ندی نه‌وانه سنگ و دلت ته‌نگ ده‌بی، خه‌ریکه نه‌توانی کاره‌گت بکه‌یت ﴿**۱۸** **فسبح بحمد ربک**﴾ جا تویش بؤلابردنی نه‌و ناره‌حه‌تی و دلته‌نگیه هر شوکری په‌روردگاری خوت بکه، به‌پاک و خاوین پای بگه‌وه پرو له‌نویژ بنی ﴿**وکن من الساجدين**﴾ و هردهم له‌کرنووشبه‌رانبه. پیشه‌وا (نه‌حمد) نه‌م فه‌رموده (قدس) یه‌ی هیناوه که خوا ده‌فرموی: ((یا ابن آدم! لاتعجز عن اربع رکعات اول النهار اکفک آخره)) واته: نه‌ی نه‌وه‌ی ئاده‌م! تو له‌سه‌ره‌تای روزه‌وه چوار رکات نویژ بکه،

بو کۆتایی رۆژیش خۆمت به‌سه ﴿**۱۹** **واعبد ربک حتی یاتیک الیقین**﴾ و هه‌میشه په‌روردگاری خوت به‌رسته، تا نه‌وکاته یه‌قین (مه‌رگ)ت بۆدی. (موجامید) و (قه‌تاده...) ده‌لین: پیشه‌وا (بوخاری) ش و شه‌ی (یه‌قین) ی هر به‌مه‌رگ ته‌فسیرو مانا کردۆته‌وه. واته: هه‌تا نه‌و رۆژه ده‌مریت، هر له‌سه‌ر دینه‌و کلا مه‌به.

تییینی: تاقمی له‌وانه که به‌باشی له‌نایینی خوا حالی نه‌بوونه و خویان له‌راستی‌ه‌کان لاده‌دن ده‌لین: مروّ تاهه و کاته خوا په‌رستی له‌سه‌ره که به‌ته‌واوی خوی به‌به‌زه‌یی ده‌ناسی، جاپاش نه‌وه، ئیدی نه‌نویژی له‌سه‌ر ده‌میئی و، نه‌هیچ فه‌رزو واجیباتیکی ترا ده‌سا تۆش دلنیا به‌ نه‌ی خوینه‌ری هیز! که ته‌فسیری پر به‌پیری نه‌م نایه‌ته هر نه‌وه‌یه نی‌مه بۆمان کرد.

سُورَةُ الْحَجَّاتِ

سُورَةُ الْحَجَّاتِ

الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ ﴿١٩﴾ هُوَ رَبُّكَ لَسَعَلَنَّهُمْ
أَجْمَعِينَ ﴿٢٠﴾ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٢١﴾ فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ
عَنِ الْمُشْرِكِينَ ﴿٢٢﴾ إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ ﴿٢٣﴾ الَّذِينَ
يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ﴿٢٤﴾ وَلَقَدْ نَعْلَمُ
أَنَّكَ بِضِيقٍ صَدْرِكَ بِمَا يَقُولُونَ ﴿٢٥﴾ فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُنْ
مِنَ السَّاجِدِينَ ﴿٢٦﴾ وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّى يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٢٧﴾

سُورَةُ الْحَجَّاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَن أَمْرًا فَلَا تَسْعَلْجُوهُ سُبْحَنَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ
﴿١﴾ يُزِيلُ الْمَلَكُ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ
أَن أَتَذَرُوا أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ ﴿٢﴾ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿٣﴾ خَلَقَ
الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ ﴿٤﴾ وَالْأَنْعَامَ
خَلَقَهَا لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ وَمَنْفَعٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ ﴿٥﴾ وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ حِينَ تُرْجَوْنَ وَحِينَ تَسْرَحُونَ ﴿٦﴾

له (۱۴۱۶/۱/۱) كۆچى بەرامبەر بە (۱۹۹۵/۵/۳۱) زايىنى له تەفسىرى ئەم سوورەتە بوومەو.

(والحمد لله رب العالمين).

*** **

۱۶- سوورەتى (نەجل ۱۶)

مەككەيىيە (۱۲۸) نايەتە

بەناوى خواى بەخشندى مېھربان

* ئەم سوورەتە بناغەو بنەما سەرەككەيەكانى ئىسلام باس دەكات، وەكو خوايەتتى خواى تاك وتەنيا، وەحى و نىكا، زىندوو بوونەو پاداشت و تۆلە. لە پال ئەمانەيشدا گەلى بەلگەى جۇراوجۆر دىننەتەو لە ئاسمان و زەوىي، لە دەرياو، لە كۆوكان، لە دەشت و شيوو دۆلەكان، لىزەمەى باران و، شىنبوونى پروەك و گژوگياو، گەمىي و كەشتىەكان، ئەستىرەكان، كە لە تارىكەكانى شەودا، پىنواران بەتايبەتتى سووديان لىي وەردەگرن و، پىيان پى دەردەكەن، ئەمانەو چەندىن دىمەنى تر كە مروۇ بەچاوى سەر ئەيانبىنى و بەگوئى دەيانبىسىت.. باس لەمانە دەكات بۆ دۆزىنەوئى خواو بەيەك زانىنى ئەو.

* لە سەرەتاوە باسكى سىروش و نىكا دەكات، كە جىگەى لاقرتتى بى باوەران بوو و پىيان پى نەكردو، هاتنى قىامەتتىشان بەشتىكى زۆر دور لە قەلەم دەدا.. تەنانەتتى ئەوئەندەيش نەقام بوون ئەيانوت: جا ئەگەر راستە قىامەت دىت دە فەرموو بۆمان بىنە !! تا دواتر بکەوتايە زياتر گانتهيان دەکرد...!

* سوورەتەكە زياتر تىشك دەخاتە سەربەنەماى يەكتاپەرسىتى.. بۆيە پروەدەكاتە مروۇكەكان و پىيان دەلەت: مەركەسە بەپىي دەسەلاتى خوى باژىرىي خوى بخاتە گەر بۆ دۆزىنەوئى خوا، بەتايبەت سەرىك بەرزەوەكەن و دروستكراوە رەنگاو رەنگ و نەخشىنەكانى ئەو بىيىن لەم بوونەوەرە فراوانەدا.

* مروۇكەكان بەگشتىي دادەچلەكىنى لە دەرنەجامى سىلەيى و بى باوەرپىيان سەبارەت بە نەيمەتەكانى خواى گەورە، دەشيانترسىنى لەپاشە پۆژىكى رەش و نەگريس، ئەگەر درىزە بەو پىرو بۆچونە هەلەيەيان بەن.

* لە كۆتايىدا فەرمان بە پەيامبەر ﷺ دەكات كە زۆر بە حىكمەت و وردبىنانە خەلكى بانگ بكات بۆلاى دىنى خوا، وەلەگەلياندا هەميشە وشەى جوان و شىرىن بەكاربىنى.. لە هەمان كاتيشدا دەبى زۆر لىيوردەو بە ئارامو خۆگر بىت لەسەر ئەو ئەزىبەت و ئەشكەنجەيە لە پىناوى پىرو باوەرەكەيدا دەدرى: (ادع إلى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة..). هەتا (واصبر وماصبرك إلا بالله).

هاتنى قىامەت نزيكە :

﴿بسم الله الرحمن الرحيم*﴾ اتى امر الله ﴿ ئەوا فەرمانى خوا بۆ سزای بى باوەران هات و گەيشت و قىامەت بەرپا بوو، بەلى چونكە قىامەت هەر لە هاتنداىو سەرئەنجاميش (هەر پىشەدەيت) خواى گەورە بە كردارى پابووردو (ماضى) وشەى (اتى) ى هىنا، هەر وەك لە جىيتردا هەر لەو بارەيەو دەفەرموى: (اقرب للناس حسابهم وهم فى غفلة معرضون) ۱/۲۱. يان دەفەرموى: (اقربت الساعة وانشق القمر). ﴿فلا تستعجلوه﴾ جا كەوايە پەلەى ئەو رۆژە مەكەن، بىگومانىن هەردىت، پىغەمبەرىش دەفەرموى: بەر لەهاتنى كات و ساتى قىامەت لەلاى خۆرناواو پەلە هەروىكى رەش وەكو (مەتالە) پەيدا دەبىت، بەردەوام بەرەو ئاسمان بەرز دەبىتەو هەلەكشىت، ئەوسا جارچىيەك لەناو هەورە رەشەكەدا دەلەت: ئەى خەلكىنە ! ئەوجا خەلكەكە بەرەو يەكدى دىن، ئەويش دەلەت: ئەرى گۆيتان لىو

بوو؟ ھەیانە دەلی: بەلی، ھەشیانە دوودلە، بۆجاری دووم ھاوار دەکاتەو: ئەرێ بیستان ؟ خەلگەکش دەلێن ، بەلی، جابۆ جاری سییەم دەلی: خەلکینە ! ھوشیار بن! واپیری خوا ھات بۆ ھاتنی قیامت، پەلە مەکن و بەرپۆھە ، ئەوجا پیغەمبەر فرموی: سویندم بەو زاتە گیانی منی بە دەست! ئەوندە بە پەلە دیت ، ئەو دوو کەسە کە پارچە قوماشییان راخستبێت، فریای کۆ کردنەوێ ناگەون، ئەوپیاوێ (ھەوز) و قومی چاک کردووە بۆ ئاوە خۆرە ئازەلە کەس، مۆلەتی نابێت ئاویانی تیا بدات، ئەو پیاوێ و شترە کە دۆشیووە بیخواتەو، فریای خواردنەوێ ناگەوێت، ئیتر خەلکی بە گشتیی سەر قالن، ھەر یەکە بە دەردی خۆیەو. ﴿سبحانه و تعالی عما یشرکون﴾ پاک و خاوینی و، بەرزێ و بلندی ھەمیشە بۆ خوا لەو شتانە و ئەوانە دەیکەنە ھاوبەشی و ھاوایی و، زیاد لەو ھەش کە دەلێن ناتوانی قیامت بینێ !.

فریشتە تاک و تەنیا یی خوا دەچەسپینن :

﴿ینزل الملائک بالروح من امره علی من یشاء من عباده﴾ خوا بە فرمانی خۆی فریشتە و ھەجی (جبریل) بەسروش و ھەحیووە بە فرمانی پەیا مەریەتی، دەنیری بۆ سەر ھەر کەسێک لە بەندەکانی کە خۆی بیەوێ و بەشیای بزانێت. ئەم ئایەتە ھەتی قەسە ئەوانیە کە خوا لە سەر زاریانەو دەفرموی: (لولا نزل هذا القرآن علی رجل من القریتین عظیم) ۳۱/۴۲. یان لە جینگە یەکی تردا دەفرموی: (الله یصطفی من الملائک رسلا ومن الناس ..) یان دەفرموی: (.. الله اعلم حیث یجعل رسالته ..) ﴿ان انذروا انه لا اله الا انا﴾ و ھەحیان بۆ دەکا و پێیان دەلی: کە خەلک لە سزا بترسین و، ئاگاداریان بکەن کە جگە لە من ھیچ پەرستراویک بە ھەق نییە ﴿فاتقون﴾ جا کەواتە لە سنوورەکانم پارێز بکەن و، قەسەم مەشکینن ﴿خلق السموات والارض بالحق﴾ خوا دەسەلاتداریکی وایە کە ئاسمانەکان و زەوی بەراست و بە ھەق بە دیھێناو، نەک بیھوودە و ھەواتە، لە جینگە یەکی تردا دەفرموی: (لیجزی الذین اساؤا بما عملوا ویجزی الذین احسنوا بالحسنی) ئیدی چۆن ھاوبەشی بۆ دابنن ؟ ﴿تعالی عما یشرکون﴾ بەرزو بلندە لەو بتانە کە ئەوان ئەیانکەنە ھاوبەشی و، دەسەلاتی ھیچ شتیکیشیان نیە.

ئاسمان و زەوی و مژو ھەر خوا دایھێناون :

﴿خلق الإنسان من نطفة﴾ ئەو مژو ھە لە تنۆکە ئاو (تۆم) یکی کەم و لاواز دروستکرد ﴿فإذا هو خصیم مبین﴾ کەچی لەباتی باو ھێنان، بوویە دوژمنیکی ئاشکرا و ملەلانی کەر لەگەڵ دروستکارە کە خۆیداو کەوتە ئینکاری کردنی وجودی !! لە سوورەتیکی تردا ھەر لەو بارە یەو دەفرموی: (وهوالذی خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا وكان ربك قديرا). پیغەمبەریشمان (محمد) لە فرمودە یەکی قودسیدا دەفرموی: ((ابن آدم ! انی تعجزنی وقد خلقتک من مثل هذه! حتی إذا سویتک فعدلتک مشیت بین یردیک وللارض منك ونید (الوئید: شدة الوطء علی الارض یسمع کالدوی من بعد) فجمعت ومنعت، حتی إذا بلغت الحلقوم، قلت: اتصدق وانی (وان الصدقة)) رواه الإمام احمد ۲۱۰/۴. پیغەمبەر ﷺ کەمی (تف) دەکاتە ئاو (لەپی) دەستی و پاشان دەفرموی: خوای بالا دەست دەفرموی: ئەی بنیادەم! تۆ دەتەوێ لە دەستم درچی، خو من تۆم لە چەشنە ئاویکی ئاوا بە دیھێناو؟ کەچی بە دەعیووە بە سەر زەوییدا دەچیت ! مالت کۆ کردەووە نەتەبە خشی، ھەتا گیان گەیشتە گەرووت، تازە دەلییت: مال دۆبە خشم! جاکە ی کاتی بەخشین ماو؟

مهر و مالآتیشی له بهر نیوه دروستکرد :

﴿ **وَالْأَنْعَامَ خَلَقَهَا** ﴾ مهر و بز و گاو و شتریشی بو دروستکردن، له سوورتهی (نه نعام) دا زیاتر له سهر نه م نیعمه تانه چوو. لیژه هر وهکو وهبیر هینانه وهیهك خستییه پوو ﴿ **لَكُمْ فِيهَا دِفْءٌ** ﴾ هوی گهرمییان تیدایه بۆتان، واته: له وانه جلك و بهرگ، كه مایه ی خو گهرمكردنه و تانه دروست دهكهن و، خو له سهرما ده پارێزن ﴿ **وَمَنْفَعٌ** ﴾ و بی له وهش كه ئی سوود و كه ئکی تریان تیدایه بۆتان (شیر و دۆ روژ و په نیرو...) ﴿ **وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ** ﴾ و له گوشته كه یشیان ده خوژن ﴿ **وَلَكُمْ فِيهَا جَمَالٌ** ﴾ وه جه مال و جوانیشن بۆتان ﴿ **حِينَ تَرِيحُونَ** ﴾ کاتی ئیواران ده یانه ئینه وه ﴿ **وَحِينَ تَسْرَحُونَ** ﴾ وه کاتی بهریان ددهن بو له وه پرگاکیان به یانیان ، ئای چهنده مایه ی دلخویشی و جوانییه بۆتان و،

خه لکیش به چاوی ریزه وه سهیرتان دهكهن ، چونكه سهروته و سامان بو دنیا ش مایه ی قه درو ئیعتبار له لای خه لکی خو ی ﴿ **وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ** ﴾ وه كه له و په له قورسه كانیشتان بو نه وشارانه راده گوێزن و هه لده گرن. كه نه گهر نه ناژه لانه نه بووبان ﴿ **لَمْ تَكُونُوا بِالْغَيْهِ إِلَّا بَشَقِ الْأَنْفُسِ** ﴾ ئیوه به نه زیته و نازاری گیانیی و دهروونیی نه بووبا پینان نه ده گه یه شتن. واته: له کاتی چه ج و عومرو بازرگانیی و هر جم و جوولیکی تر دا به ناسانی بی نه وانه بۆتان نه نجام نه دهران، هر له و باره وه له جیگایه کی تر دا ده فه رموی: (وان لكم فی الأنعام لعبرة نسقيكم مما فی بطونها ولكم فیها منافع كثيرة ومنها تأكلون، وعليها علی الفلك تحملون) و نه مانه و چه ندين ئایه تی تر هر له باره ی نه ر نیعمه ته گرنگانه ی خوا وه هاتوون و هه ن، پنیویست ناکات به هینانیان ﴿ **إِنْ رِکَمَ لِرُوفٍ رَحِيمٍ** ﴾ به راستی پهره ردگارتان به رامهر به ئیوه زور به به زه یی و، زوړیش میهره بان و. دلوا یه ﴿ **وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ** ﴾ ههروه ها نه سپ و مایه ن و هیسترو گویدرێژی دروستکرد ﴿ **لِتَرْكِبُوهَا** ﴾

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّتَرْكَبُوهَا فِيهِ الْأَشْيَ الْأَنْفُسِ إِنَّ رِکَمَ لِرُوفٍ رَحِيمٍ ﴿٧﴾ وَالْخَيْلَ وَالْبِغَالَ وَالْحَمِيرَ لَتَكْبُوها وَرِیةً وَیَحْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ ﴿٨﴾ وَعَلَىٰ اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَاہٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَّیْكُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٩﴾ هُوَ الَّذِی أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَّكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِیهِ ثَمِیمٌ ﴿١٠﴾ یُنْبِتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَبَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِی ذَٰلِكَ لَآیَةً لِّقَوْمٍ یَتَفَكَّرُونَ ﴿١١﴾ وَسَخَّرَ لَكُمُ اللَّیْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٌ بِأَمْرِی إِنَّ فِی ذَٰلِكَ لَآیَةً لِّقَوْمٍ یَعْقِلُونَ ﴿١٢﴾ وَمَا دَرَأَ لَکُمُ فِی الْأَرْضِ مَخْلِفًا لِّوَعْدِی إِنَّ فِی ذَٰلِكَ لَآیَةً لِّقَوْمٍ یَذَّكَّرُونَ ﴿١٣﴾ وَهُوَ الَّذِی سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِیًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حَبْلًا مِّنْ ثَلَبِئُونَهَا وَتَرَىٰ الْفَلَکَ مَوَاجِرَ فِیهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَاَعْلَمَ لَکُم تَشْکُرُونَ ﴿١٤﴾

﴿ **وَزِينَةً** ﴾ بو نه وهی کاتی ئیوه ده چن بو جینیك سواریان بن، بی له وهیش ببه زینه ت و جوانیی و جه مالی دنیا تان ، جا باشه خوا یه کی ده سه لاتدارو، خاوه ن نیعمه تینکی ئاوا شیای پهرستن نییه و، ناتوانی مردووان زیندو و بکاته وه؟. (نه بوو حه نیفه) ره حه تی خوی لی بیت، پنیوا یه كه گوشتی نه سپ و مایین قه ده غه یه و ناخوری، چونكه له نایه ته كه دا خوا ده فه رموی: (والخیل والبغال والحمیر لتركبوها وزینة) واته: بو سواریی و زینه تی دروستکردوون ، نهك بو خواردن ، وهکو نه و ده لیئت. به لام جه ماوه ری زاناکان وهکو ئیمامی (مالیک و، شافعی و، نه حه د) و هاوه لانیان و زوړبه ی زاناکانی (سه له ف و خه له ف) یش ده لێن: گوشتی نه سپ و مایین حه لاله و، ده خوری، به م به لگانه: یه كه م/ له بوخاریی و موسلیما هاتوه: (نهی رسول الله ﷺ عن لحوم الحمر الاھلیة، واذن فی لحوم الخیل) كه پیغه مبه ر له خواردنی گوشتی (كه ی) مالی ریگری كرد و، مؤله تی به خواردنی گوشتی نه سپ و ماییندا. دووه م/ ئیمامی

موسلیم له خاتوو (ئەسما)وە (خوای ئی رازی بێت) دەگێڕێتەو دەلێت: (نخرنا علی عهد رسول الله ﷺ فرسا فأكلناه ونحن بالمدينة) رواه مسلم، كتاب الصيد/ ۱۵۴۱. واتە: ئێمە لەسەر دەمی پیغەمبەر دا ﷺ لەمەدینەدا مایینیکمان سەربری و خواردمان. سێ یەم/ (دوحیە) دەلێ: بە پیغەمبەرم ﷺ گوت: (الا أحمل لك حمارا على فرس، فينتج لك بغلا فتركبها؟ قال: إنما يفعل ذلك الذين لا يعلمون) مسند الإمام أحمد/ ۴/ ۳۱۱. واتە: رێگەم دەدەیت گویدرێژێک لە مایینیک بپەرێنم، بەشکو هێستریکی ببی بۆ ئەملاو ئەولا سواری بییت؟ فەرمووی: ئەو کاری ئەو کەسانە یە نازانن. **﴿ويخلق ما لا تعلمون﴾** بێ لەوانەیش شتی وا دروست دەکات کە تا ئیستا ئێوە پێتان نەزانیوون. ریتان پی نەبردوون، وەکو چەندین جووری تری گیانلەبەرەن و ئاژەل و هەرشتیکی تر **﴿وعلی الله قصد السبیل﴾** وە لەسەر خواوە پوونکردنەوێ رێگەی راست و بانگکردن بۆی بە بەلگەو سەلماندن. (سویدی) دەلێ: مەبەست بەو رێیە، رێگا و رێبازەکی دینی ئیسلامە. **﴿ومنها جائز﴾** و هەیشیانە لارو چەوتە، مڕۆفە ناگەیهێتە ئامانج، وەکو نایین و بەرنامەکانی تر **﴿ولو شاء لهداكم اجمعين﴾** خۆ ئەگەر خوا ویستبای رێنموونیتان بکات بۆی هەق و راستە کە، ئەوا پێکرا مەمووتانی رێنوینی دەکردن. بەلام هەلبژاردنی رێگاکان دەخاتە بەر دەس مڕۆفە خوایی و، نازادیشی دەکا بۆدیاریکردن و هەلبژاردنی، بۆئەوێ نەبێتە زۆرو زۆرکاری، وەکو لەئایەتیکی تردا ئەو هەقیقەتە دووپات دەکاتەو دەفەرموی: (ولو شاء ربك لامن من في الأرض كلهم جميعا). یان دەفەرموی: (ولو شاء ربك لجعل الناس امة واحدة ولا يزالون مختلفين ..).

باران نیشانەی دەسەلاتی خواوە :

﴿هو الذي انزل من السماء ماء﴾ خوا هەر ئەو زاتە دەسەلاتدارە کە لە حەواوە ئاو دەنێرێتە خوارەو لەشیوێ باراندا **﴿لكم منه شراب﴾** ئێوە لێیدەخۆنەو، ئاوێکی خۆش و شیرین بۆ خوارەنەوێتان دەشتی **﴿ومنه شجر فيه تسميون﴾** هەر لەواناوە دارو درەخت و گیا شین دەبێ، مەرو مالا تیشی ئی دەلەوێن، بەتایبەتی و شترەکانتان **﴿ينبت لكم به الزرع والزيتون والنخيل والأعناب ومن كل الثمرات﴾** هەر بەو ئاوو بارانەو کشت و کال و گەنم و جوو و داری زەیتوون و، داری خورماو رەزقان بۆ دەپوینن و سەوز دەکاو غەیرەن ئەوانیش لە هەموو جووێکی میوەجات **﴿إن في ذلك لآية﴾** بەراستی لەوانەدا بەلگەیکە ئاشکرای مەزن هەیە بۆ دۆزینەوێ خواو ددان نان بەدەسەلاتی خوادا **﴿لقوم يتفكرون﴾** بۆ هەر گەلی بەوردیی بیرکاتەو لە دەسەلاتی ئەو، پاشان بییەوێ ددان بنین بە یەکتاکی خوادا، ئەگینە خەلکی لارو لاسار چ کەلێک وەرەگرتن لەوجۆرە شتانە ؟.

شەوو روژو هەیف و خوړو گژوو گیای بۆرامکردن :

﴿وسخر لكم الليل والنهار والشمس والقمر﴾ هەرئەو زاتە شەوو روژو خوړو مانگی بۆرامکردن **﴿والنجوم مسخرات بأمره﴾** گشت ئەستێرەکانی تریش هەر بەفەرمانی ئەو رامکراون، زۆر بەناسانی بەناسماندا دین و دەچن **﴿إن في ذلك لآيات لقوم يعقلون﴾** بەراستی لەو شتانەدا کۆمەلێ بەلگەیکە مەزن هەیە بۆ گەلی تێبگا. لەسوورەتی (ئەعراف)یشدا تەنکیدی ئەو دەکاتەو دەفەرموی: (إن ربكم الله الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام ثم استوى على العرش يغشى الليل النهار يطلبه حثيثا والشمس والقمر مسخرات بأمره إلا له الخلق والأمر تبارك الله رب العالمين/ ۵۴) **﴿وما ذرا لكم في الأرض مختلفا ألوانه﴾** وە لەم زەویەیدا چەندین شتی جوړاو جوړو، رەنگ و تام لێکجیاوازی بۆ دروستکردوون، ئەگەرچی لە یەك ریشەیش بن **﴿إن في ذلك لآية لقوم يذكرون﴾** بێگومان

له و هشداهه لگه‌ی گه‌ره‌و مه‌زن هه‌یه بۆ کۆمه‌ل و خه‌لکێک بیر بکاته‌وه‌و نامۆژگاری وهرگرێ بۆ به‌یه‌ک دانانی خوای کار جوان.

زه‌ریا و کینوو چۆم و نه‌ستیره به‌لگه‌ی بوونی خوان :

﴿ **وهو الذى سخر البحر** ﴾ هه‌ر ئه‌و زاته‌ ده‌سه‌لاتداره‌یه‌ که‌ده‌ریای رامکرد ﴿ **لتأكلوا منه لحما طرياً** ﴾ هه‌تا ئێوه‌ گۆشتێکی ناسکی تازهی ئی‌ ده‌ره‌یه‌ن و لێی بخۆن، له‌ماسی یه‌کانی سوود وهریگرن و، به‌ده‌ر ئه‌وانیش چه‌ندین که‌لکی تری ئی‌ وهرگرن ﴿ **وتستخرجوا منه حلیة تلبسونها** ﴾ هه‌تا مرواری و مه‌رجان و هه‌ر شتیکی تری جوانی ئی‌ ده‌ره‌یه‌ن و، بیه‌که‌نه‌ خشل و به‌کاری بی‌ن و، وه‌ک ئه‌م نایه‌ته‌ش ئه‌فه‌رموی: (یخرج منهما اللؤلؤ والمرجان) ۲۲/۵۵

﴿ **وترى الفلك مواخر فيه** ﴾ وه‌ که‌شته‌یه‌کان به‌چاری خۆت

ده‌بینی که‌ دین و ده‌چن و به‌سنگیان ئاوی ده‌ریا له‌ت ده‌که‌ن له‌ رویشتندا ﴿ **ولتبتغوا من فضله** ﴾ و تا به‌هۆانه‌وه‌ له‌

نیعمه‌ت و رۆزی خوا بگه‌ڕێن و که‌لک وهرگرن و بازگانیی بکه‌ن ﴿ **ولعلکم تشکرون** ﴾ و به‌شکو سوپاسی خوا بکه‌ن،

له‌سه‌ر ئه‌و هه‌موو نیعمه‌ت و به‌هرا نه‌ پێی به‌خشییون ﴿ ۱۵ ﴾

﴿ **والقى فى الارض راسى** ﴾ وه‌ له‌زه‌ویه‌دا کێوه‌ زۆر به‌رزو

بلنده‌کانی داناو کردنیه‌ له‌نگه‌رو میخ و زه‌وی پێه‌ستنه‌وه‌

﴿ **ان تمید بکم** ﴾ تا ئێوه‌ نه‌له‌رزینی و، به‌ناسانی بتوانن

له‌سه‌ری بژین و بگه‌نه‌ مه‌به‌سته‌کانی خۆتان و پێنۆین بن

﴿ **وانهارا وسبلا** ﴾ و چه‌ندین چۆم و رووبارو رێباریشی

نیشان‌دان ﴿ **لعلکم تهتدون** ﴾ به‌شکو ریی ژیا‌نتان بدۆزنه‌وه‌و

به‌خۆشیی بژین ﴿ **۱۶ وعلامات** ﴾ وه‌ چه‌ندین نیشان‌ه‌ی

تری‌شی بۆ‌دانان، وه‌کو کینوو گردۆلکه‌و ئاوو هاوشیوه‌ی

ئه‌وانه‌ به‌روژدا، بۆ‌هه‌ی رێباران له‌وشکانی و ده‌ریادا

رێیان پێ‌ده‌رکه‌ن بۆ‌گه‌یشتن به‌نامانج و مه‌به‌سته‌کانیان

﴿ **وبالنجم هم یهتدون** ﴾ ئه‌وان به‌نه‌ستیره‌کانیش رێیان

﴿ **والقى فى الارض راسى** ﴾ وه‌ له‌زه‌ویه‌دا کێوه‌ زۆر به‌رزو
بلنده‌کانی داناو کردنیه‌ له‌نگه‌رو میخ و زه‌وی پێه‌ستنه‌وه‌
﴿ **ان تمید بکم** ﴾ تا ئێوه‌ نه‌له‌رزینی و، به‌ناسانی بتوانن
له‌سه‌ری بژین و بگه‌نه‌ مه‌به‌سته‌کانی خۆتان و پێنۆین بن
﴿ **وانهارا وسبلا** ﴾ و چه‌ندین چۆم و رووبارو رێباریشی
نیشان‌دان ﴿ **لعلکم تهتدون** ﴾ به‌شکو ریی ژیا‌نتان بدۆزنه‌وه‌و
به‌خۆشیی بژین ﴿ **۱۶ وعلامات** ﴾ وه‌ چه‌ندین نیشان‌ه‌ی
تری‌شی بۆ‌دانان، وه‌کو کینوو گردۆلکه‌و ئاوو هاوشیوه‌ی
ئه‌وانه‌ به‌روژدا، بۆ‌هه‌ی رێباران له‌وشکانی و ده‌ریادا
رێیان پێ‌ده‌رکه‌ن بۆ‌گه‌یشتن به‌نامانج و مه‌به‌سته‌کانیان
﴿ **وبالنجم هم یهتدون** ﴾ ئه‌وان به‌نه‌ستیره‌کانیش رێیان

ده‌رده‌کرد له‌تاریکایی شه‌ودا ﴿ **۱۷ افمن یخلق کمن لا یخلق** ﴾ دیاره‌ ئه‌وانه‌ هه‌موو کاری خوان ده‌ ناخۆ که‌سیک

بتوانی به‌دی به‌ینی و، مه‌یلی له‌هه‌ر شتێک ببی به‌ناسانی دروستی بکات، وه‌کو ئه‌وه‌ وایه‌ که‌توانای دروستکردنی

هیچ شتیکی نه‌بی و، نه‌توانی ته‌نانه‌تی شتیکی ساده‌یش دروست بکات ؟ ﴿ **افلا تذکرون** ﴾ ئایا ئیتیر ئێوه‌

بیرناکه‌نه‌وه‌ و، په‌ندو نامۆژگاری وهرناگرن ؟ ﴿ **۱۸ وان تعدوا نعمة الله لا تحصوها** ﴾ ئه‌وانه‌ که‌می‌کبون له‌نیعمه‌ت و

به‌خششه‌کانی خوای گه‌وره‌، خۆ نه‌گه‌ر بتانه‌وی گشت نیعمه‌ت و چاکه‌کانی خوا بژمێرن، بۆ‌تان ناژمێردێن ﴿ **ان الله**

لغفور رحیم ﴾ خوای له‌کارزان زۆر لێ‌بوره‌یه‌ به‌رامبه‌ر به‌دریغیه‌ی‌هه‌کانتان، زۆریش دلو‌قان و میهره‌بانه‌ ﴿ **۱۹ والله یعلم**

ماتسرون وما تعلنون ﴾ هه‌رشتی ئێوه‌ بێشارنه‌وه‌و، به‌ په‌نامه‌کیی و به‌نه‌ینی بیکه‌ن و، هه‌رشتی‌گیش ده‌ربخه‌ن و

به‌ناشکرا ئه‌نجامی بدن، خوا هه‌ر ده‌یزانی ﴿ **۲۰ والذین یدعون من دون الله لا یخلقون شیئا** ﴾ ئه‌و بتانه‌ش که‌ ئه‌وانه‌

لەباتی خوا داوای هیئانی خێرو، لادانی شەرو خراپەیان ئی دەکەن و دەیانپەرستێ، قەت لێیان نایەت هیچ شتی دروست بکەن ﴿وَمِمْ يَخْلُقُونَ﴾ و خۆیشیان دروست دەکری، کەوابوو چۆن دەبنە خواو پەرستری !! ﴿أَمْ أَمْوات غیڕ اَحیاء﴾ خۆ مردوون و زیندووونین ﴿وَمَا یَشْعُرُونَ اِیان بیعشون﴾ هەر هەستیش ناکەن کە ی پەرستیارەکانیان زیندوو دەکری، جانیتر چۆن داوای خێرو قازانجیان لێ دەکری؟ لەجیگایەکی تردا دەفرموی: (اتعبدون ماتنحتون، والله خلقتکم وما تعملون/ ۹۵، ۹۶).

بەدەر لە (الله) کەسی دی نیە :

﴿إِلَهُمَّ اِلَهَ واحد﴾ پەرستراوی بە هەقی ئیو، تەنها پەرستراویکی تاک و تەنیا، بێ شەریک و بێ هاوێلەو هەر خۆیەتی، ئەگەر چی کافرەکانیش پێیان سەیرە! وەکو لەجیگایەکی تردا لەسەر زاری ئەوان دەفرموی: (اجعل الالهة اِلها واحدا ان هذا لشیء عجاب) یان دەفرموی: (واذا ذکر الله وحده اشمأزت قلوب الذين لا یؤمنون بالآخرة، وإذا ذکر الذين من دونه إذا هم یستبشرون) ﴿فَالَّذین لا یؤمنون بِالْآخِرَةِ﴾ جا ئەوانە ی کە بەرۆژی دوا یی باوەرناهیین ﴿قُلُوبِهِمْ مَنکَرَةٌ﴾ دلیان نکوولی تەنیا یی و وەحدا نیەتی خوا دەکا ﴿وَمِمْ مَسْتَكْبِرُونَ﴾ و لەگەڵ ئەو هیشدا خۆ بەزل دەزانن لە شوێنکەوتنی هەق! ﴿لَا جَرِمَ ان الله یَعْلَمَ ما یَسْرُونَ وَا یَعْلَمُونَ﴾ راستەو هەق، کە خوا دەزانی و بەناگایە بەگشت ئەو شتانه ئەوان لەخەڵک دەیشارنەو، یان دەری دەبرن و بەناشکرا دەیکەن . سەر نەجیک: بۆ مانا و مەبەست لەو شە ی (لاجرم): (خەلیل) و (سیبویە) ی نەحویی دەلێن: بە واتا و مانا ی (حقا) هاتوو، وە دەلێن: (ف) و ((لا)) و ((جرم)) کلمە واحده، وعن الخلیل ایضا ان معناها: لابد، ولامحالة. وقال الزجاج: (لا) ما هنا نفی، ورد لقولهم: ان الأصنام تغنیهم... شیوا ی نامارە بۆ کردنە وشە ی (لاجرم) لە قورئاندا - لەم نایە تانەدا - چوار جار هاتوو: (۲۲) ی و (۱۰۹) ی (نەحل). (۴۳) ی (غافر). (۲۲) ی (هود). ﴿انه لا یحب المستکبرین﴾ خۆ بە راستی خوا خۆشی نایە لە پێشیلکەرانی هەق و راستی و، خەڵکانی خۆ بەزلزان، لە سوورەتیکی تردا دەفرموی: (ان الذين یستکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین).

لای خوا نەناسان قورئان چیرۆکی پێشینهانە :

﴿وَاذا قیل لهم ماذا انزل ربکم﴾ وە هەرکاتی بەو هاو بەشدانەرانی گوترا: شەری پەروردگارتان چی دابەزاندۆتە خوارەو؟ ﴿قَالُوا اساطیر الاولین﴾ لە وەلامە راستە کە خۆ دەبوین و دەلێن: چی ناردوو؟ هەر ئەفسانە و ئوستورە و پرو پالانتە ی پێشینهانی ناردوو، دیارە بۆیە ئەو قسانەش دەکەن، هەتا بە خەیاڵی خاوی خۆیان بتوانن خەڵک لە دینی ئسلام و راستیەکان رێگری بکەن و، ئیسلام بەشتیکی ئەفسانە و بێ ناوەرۆک نیشانی کۆمەلگە بدەن !! ﴿لِیَحْمِلُوا اوزارهم کاملة یوم القیامة﴾ ئەو قسە یە دەکەن هەتا رۆژی قیامت باری گوناھەکانی خۆیان بە تەواوی هەلگرن ﴿وَمِن اوزار الذين یضلونهم بغیر علم﴾ وە لە گوناھ ی ئەو کەسانەش هەلگرن کە بە ئەزانی و گیلانە و بێ بەلگە، ئەوان گومرایان دەکەن، چونکە ئەوان سەرۆک و فرماندە و، ئەمانیش شوێنکەوتوو خەڵەتاو ﴿الا ساء ما یزرون﴾ هۆشیار بن! چ باریکی نالەبارو خراپ هەلەدگرن؟.

پێشینهانی شیایان هەر دەهۆ باز بوون :

﴿قد مکر الذين من قبلهم﴾ بە راستی ئەوانەش لە پێشینهانە بوون، هەر وەکو ئەمانە فەر و فیلان لەگەڵ پەیمان بەرهکانیاندا کرد بۆ ئەنا و بردنیان! ﴿فأتی الله بنیانهم من القواعد﴾ ئینجا خوا خانوو بەره یانی لەبن هیئا ﴿فخر علیهم السقف من فوقهم﴾ بەو شیوێ کە سەر و و میچی خانووێ کانیا و بەسەردا کەوت و گشت مردن، وەکو

له جيڳايه ڪي ترڏا دهه فرموي: (كلما اوقدوا نارا للحرب اطفأها الله...) يان دهه فرموي: (فاتاهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في قلوبهم الرعب...) ﴿واتاهم العذاب من حيث لا يشعرون﴾ وه له شويڻيڪوه سزايان بوهات كه نهوان ههستيائ پئي نهه ڪردو به خه يائياندا نهههات ﴿ثم يوم القيامة يخزيهم﴾ له پاشان له پوڙي قيامه تيشدا ريسوايان دهڪاو، نهنيبييه ڪانيان دهه دهخات، وهڪو دهه فرموي: (يوم تبلى السرائر...) ﴿ويقول اين شرڪائي﴾ وهخو نهه فرموي: نهو هاوبه شانهي كه داتائنان بوم لهڪوئن؟ ﴿الذين كنتم تشاقون فيهم﴾ نهوانهي كه ئيوه لهبر نهوان ملئلاني و دههه قالي و دڙايه تيتان لهگهل پهيامبراندا دهڪرد ﴿قال الذين اتوا العلم﴾ نهوانهي كه زانستسي دنياو قيامه تيان لايهو، ده زانن نه نجام چوڻ دهبيت، دهلئين: ﴿إن الخزي اليوم والسوء على الكافرين﴾ نههرو پيسوايي و سزاي نابروويهرو، ههياچوون تهنهها يوڪافرو بي

باوه پرائه. ﴿الذين تتوفاهم الملائكة﴾ نهوانهي كه فريشتهه ڪان گيانيان دهڪيشتن ﴿ظالمى انفسهم﴾ و ستهه مڪاري گياني خويانن، واته: موشريڪن و هاوبه شيان بو خوا داهنا ﴿فالقوا السلم﴾ ئينجا لهوڪاته دا بهنا چاري ملڪهچ و تهه تسليم دهبن و دهلئين: ﴿ما كنا نعمل من سوء﴾ ئيمه ههريگزين ڪاري ناپهه سهندو خراپمان نهه ڪردوه له دنيا دا ! له قيامه تيشدا بو خودزي نهوه له تاواني شيرڪ دهلئين: (والله ربنا ما كنا مشركين) يان بهه سويند جههخت دهه ڪنهوه لههه سهر رازي ڪردني خواي بالادهست، وهڪ خوي لهه سهر زاري نهوان دهه فرموي: (يوم يبعثهم الله جميعا فيحلفون له كما يحلفون لكم) جاخواي ڪارزان دهه فرموي: ﴿بلى إن الله عليم بما كنتم تعملون﴾ بهلي، بيگومان خوا خوي چاك ده زانتي بهوهي ڪردووتانه ﴿فادخلوا ابواب جهنم﴾ دهه سا ههه مووتان لهه دهه رگاڪاني دوزخهوهه بچهه جههه ندهم، ههه بهه ڪه بهه پئي تاوان و گوناخي خوي وله دهه رگاي خويوهه ﴿خالدين فيها﴾ بهه ههه تاهه تاييش لهوي بميننهوهه ﴿فلبئس

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِيهِمْ وَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَاءُ الَّذِينَ كُنْتُمْ تُشْفِقُونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ ﴿١٧﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُم مَّا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّكَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٨﴾ فَأَدْخَلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَئْسَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ ﴿١٩﴾ وَقِيلَ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ فَكَفَرُوا بِهَا قَالُوا خَيْرٌ لِّلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ ﴿٢٠﴾ جَنَّاتٌ عِدْنُ يَدْخُلُونَهَا يُجْرَىٰ مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فِيهَا مِنْ مَّائِشَاءٍ وَنَبْءٍ كَذَلِكَ يُجْزَىٰ سَاءَ الْمُتَّقِينَ ﴿٢١﴾ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُم مَّا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّكَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٢٢﴾ هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ رَبٍّ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَما ظَلَمُوهُمْ سَوْءًا وَلَكِنْ كَانُوا أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿٢٣﴾ فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتٌ مَّا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِءُونَ ﴿٢٤﴾ وَقَالَ الَّذِينَ

متكبرين﴾ جاجيگهي خه لڪاني لووتبهه رزو خويهه زلزان - له ناستي خوا پهه رستييدا - زور خراپ و ناههه مواره، لهه نايهه تهشدا ههه جههخت لههه سهر نهوهه دهه ڪاتهوهه كه دهه فرموي: (لا يقضى عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها...) يان دهه فرموي: (النار يعرضون عليها غدوا وعشيا ويوم تقوم الساعة ادخلوا آل فرعون أشد العذاب). ههه رچي باشي تهه واوه خوا نهوهه دهه نيري:

﴿وقيل للذين اتقوا﴾ وه بهه خه لڪاني خو پاريز دهه گوتري: ﴿ماذا أنزل ربكم﴾ پههروهه دهه رگارتان چي بهه خهلات بو پيغههه بههه نارههه خوراي ﴿قالوا خير﴾ دهلئين: ههه رچي باشه نهوهي ناردوهه ﴿للذين احسنوا في هذه الدنيا حسنة﴾ جا بو نهوانهي لههه رڙياني دنيايهه دا ناڪاري چاڪيان ڪردوهه، پاداشتي باش و چاڪيان بو ههيهه ﴿ولدار الآخرة خير﴾ خو بهه راستسي خانههه مالي دوا پوڙ زور باشتههه بويان ﴿ولنعم دار المتقين﴾ و بيگومان خانههي

پاريزگاران چاڪخانه يه كه ﴿ **جَنَاتِ عَدْنٍ** ﴾ كه چهند باخ و بهه شتيكي مانه وهيه ﴿ **يَدْخُلُونَهَا** ﴾ و به دلى خوش و شادييه وه ده چنه ناويه وه ﴿ **تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ** ﴾ چهند چوم و پووبارييش به ژير داره كانيدا ده پوا ﴿ **لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ** ﴾ هر شتيك ناره زو بكن ، بى عزيه ت و ناره حه تى ، لهوى ده ستيان ده كه وى ، وهكو ده فهرموى ، (و فيها ما تشتهيه الأنفس وتلذ الأعين وانتم فيها خالدون) ﴿ **كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ** ﴾ ثاوا خوا پاداشت ده دات به پاريزكاران ، ده سا نيويهش ناكار چاكن ﴿ **الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ طَيِّبِينَ** ﴾ نه وانه ي كه فريشته گيانيان ده كيشن و دلشاد و خوشحال و له دنيا پاك و چاك كاريان كردوه ، ﴿ **يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ** ﴾ پنيان ده لين : سلاوتان له سر بيت ﴿ **ادْخُلُوا الْجَنَّةَ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ** ﴾ ده فهرموون به هوى نهو كرده وه چاكانه وه كردتانن بچنه بهه شته وه

﴿ **هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ رَبِّكَ** ﴾
ثاخو نه وانه كه هر خه ريكي بى دينى و لاسارين ، بيجگه له وه كه فريشته كان بينه لايان و ، گيانيان بكيشن ، وه يان فهرمانى سزاي په روره دگاريان بو بيت ، چاوه روانى چى بن ؟ ﴿ **كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ** ﴾ نه وانه ش كه له پيش نه مانه وه بوون هر وهكو نه مان هر نهوكاره ناپه سه ندانه يان كرد ، بويه دهره نجام دوو چارى سزاي شياو به خويان بوون ﴿ **وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ** ﴾ خو خواش سته م و ناحه قى لى نه كردن كه سزايدان ﴿ **وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ** ﴾ به لكو خويان سته ميان له خويان كردو ، له پيغه مبه ره كان ياخى بوون و ، هاوبه ش و هاوه ليان بو خوا دانا ! ﴿ **فَاصْبِرْ صَبْرًا** ﴾
﴿ **مَعْلُومًا** ﴾ نه و جا توله ي كارو كرده وه خراپه كانى خويانيان تووش بوو ﴿ **وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ** ﴾ وه نهو سزايه ي گالته يان پنده كرد نابلقه ي دان له توله دا ، له قيامه تيشدا پنيان ده گوتريت : (هذه النار التى كنتم بها تكذبون) ﴿ **وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا** ﴾ وه نه وانه ي هاوبه شيان بوخوا دانا ، بو خو قوتار كردن لهو سزايه ده لين : ﴿ **لَوْ شَاءَ**

﴿ **وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَكَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ** ﴾
﴿ **وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ** ﴾
﴿ **وَأَحْزَنُوا أَطَاعُوا فَمِنْهُمْ مَنْ هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الْمُكَذِّبِينَ** ﴾
﴿ **فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يُضِلُّ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ** ﴾
﴿ **وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مِنْ يَمُوتَ بَلْ وَعْدَ عَيْنٍ ظَنَّ بِأَنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ** ﴾
﴿ **لِيُنَبِّئَهُمُ الْبُشْرَى وَالنَّكَالِ فِي الَّذِينَ كَفَرُوا وَأَنَّ اللَّهَ يَكُونُ** ﴾
﴿ **لِيُنَبِّئَهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ** ﴾
﴿ **الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ** ﴾

﴿ **اللَّهُ مَا عِبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ** ﴾
په رستين و ، كه سيكي تر نه په رستين ، نيت نه نيمه و نه باوو باپرانمان غه يري نه ومان نه ده په رست ، وه نه مان ده توانى بى فهرمان و مؤله تى خويشى ، هيچ شتيك حهرام و ياساغ بكهين ! ﴿ **كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ** ﴾ به لى نهو كه سانه ش كه له پيش نه مانه وه بوون هر نه وه يان ده گوتوو ، هر ناوا شيان ده كرد ﴿ **فَهَلْ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ** ﴾
ثايا پيغه مبه ران جگه له راگه يان دنيكي ناشكراو روون ، شتيكي تريان له سهره ؟ واته : پيغه مبه ران غه يره ز راگه يان دنيكي ناشكرايان له سهر نيه ، وهك پرسينه وه و سزادان ﴿ **وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا** ﴾ به راستيى بوخوا و همموو نوممه ت و نه ته وه يه كه له همموو سهرده ميكد ا په يامبه ريتمان نارده وه ﴿ **إِنْ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ** ﴾ بو نه وه پنيان بلى : ته نها خوا په رستن و ، له (تاغوت) و ياسا پوچه له كان دوورين ، به لى نهو دووخاله : (خوا په رستن

و. وەلانی تاغوت) کەمەر پیغەمبەرە ی داویەتی بەگوێ ئومەتەتەکی خۆیدا ئەساس و بناغە گشت ئایینەکان و دینی ئیسلامیشە ، لەجیگایەکی تردا دەفەرموی: (وما ارسلنا من قبلك من رسول الا نوحى اليه انه لا اله الا انا فاعبدون). ﴿فمنهم من هدى الله﴾ بازیکیان خۆی دلۆفان خۆی رێی نیشاندان، چونکە نامادەو شیواو بوون ﴿ومنهم من حقت عليه الضلالة﴾ ه ی وایشیان هەبوو بەهۆی لاساری خۆیانەو لاری و گومپایی بۆ بڕایەووە ﴿فسيروا في الارض﴾ جا ئادە ی بەسەر زەوییدا بچن و بگەڕن ﴿فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين﴾ و ببینن و بنواڕن چارەنۆوسی ئەوانە ی کە بپروایان نەهێناو، پەیامبەرەکانیان بە درۆزن دانا چۆن بوو؟ لەجیگایەکی دیکەدا دەفەرموی: (دمر الله عليهم وللكافرين امثالها) یان دەفەرموی: (ولقد كذب الذين من قبلهم فكيف كان نكير) ﴿ان تحرص على هداهم﴾ هەرچەندە تۆ ئە ی پیغەمبەر! ﴿هول بدهيت و سوربيت بؤ پرواهيتان و پرنمایان، کەلکی نابێ بۆیان، چونکە ئەوانە لاری و گومپان ﴿فان الله لا يهدي من يضل﴾ بەپراستی خوایش پرنۆویی کەسێک ناکات کەخۆی پێگە ی گومپایی مەلبرێری بۆ گومپابوونی خۆی و، چەواشەکردنی خەلکی ، وەکو دەفەرموی: (ومن يرد الله فتنه فلن تملك له من الله شيئا) ﴿ومالهم من ناصرين﴾ وە هیچ یارو پشتیوانیکیشیان بۆ نابێ و، دەسەلاتی تەواو ه ی خوا دەبێ. لەشوێنیکێ تردا بۆ دووپاتکردنەو ی دەفەرموی: (الا له الخلق والأمر تبارك الله رب العالمين) ﴿واقسموا بالله جهد ايمانهم﴾ وە بە هەرچی توانایان بوو سوێندیان خوارد ﴿لايبعث الله من يموت﴾ کە ئەو ی دەمری قەت خوا زیندوو ی ناکاتەو، دیارە بەلای ئەقڵ و ژیری ئەوانەو زیندوو بوونەو کارێکی نەگونجاو ! ﴿بلى وعدا عليه حقا﴾ نا... وانیه، بەلکو خوا مردوان زیندوو دەکاتەو، چونکە بەلێنی لەسەر داو و بپراو تەووە ﴿ولكن اكثر الناس لا يعلمون﴾ بەلām زۆربە ی ئەو خەلکە جاحیلن و نازانن بەلێنی خوا بە زیندوو بوونەو هەق و راستە ﴿ليبين لهم الذى يختلفون فيه﴾ مردوان زیندوو دەکاتەو تائەو ی ئەوان جیاوازی و، ناکۆکیان تێیدا هەبوو، بۆیان پوون بکاتەو، واتە: بۆ ئەو ی دەری بخا زیندوو بوونەو هەرچی تر ئەوان جیاوازیان تێیدا هەبوو بەپراست دەرچوو ﴿وليعلم الذين كفروا﴾ و با ئەوانە ی کە کافرو بێ باوەڕن چاک بزائن ﴿انهم كانوا كاذبين﴾ کە بێگومان درۆزن بوون کە دەیانگوت مردوو زیندوو نابیتەو، ئینجا پاش ئەو فریشتەکان پێیان دەلێن: (هذه النار التى كنتم بها تكذبون ، افسح هذا ام انتم لاتبصرون ، اصلوها فاصبروا او لاتصبروا سواء عليكم انما تجزون ماكنتم تعملون) ﴿انما قولنا لشي اذا اردناه﴾ مردوو چۆن زیندوو نابیتەو، خو ئێمە کاتێ بمانەو ی هەر شتێ بکەین، قسەمان هەر ئەمە یە ﴿ان نقول له كن فيكون﴾ کەپێی بلێن: ببە، دەست بەجێ ئەویش دەبێ و دیتە دى، ئیتر هیچ ناپەرەحتییەکی تێدا نییە بۆمان، دیارە قیامەتیش یەکیکە لەوشتانە کە زۆر بەناسان دەبن. لەسوورەتیکێ تردا دەفەرموی: (وما امرنا الا واحدة كلمح بالبصر) یان دەفەرموی: (ماخلقكم ولا بعثكم الا كنفس واحدة...).

کۆچبەرائی رێی خوا :

﴿والذين هاجروا في الله من بعد ما ظلموا﴾ وئەو کەسانەیش کە لەبەر خوا ولات و نیشتمانی خۆیانیان بەجێ میشت ، پاش ئەو کە ناهەقی و سەمیان لێکراو ئازار دران، واتە: ئەوانە ی کۆچیان کرد بۆ (حەبەشە) ﴿لنبلونهم في الدنيا حسنة﴾ بە تەنکید ئێمەیش هەر لە دنیادا لەجیگایەکی چاکدا نیشتهجێیان دەکەین، ئەوەبوو بۆ دوای هاتنە (مەدینە) و، خەلکەکی پێشوازیەکی گەرم و گۆریان لێکردن و حەوانیانەووە ﴿ولأجر الآخرة اكبر لو كانوا يعلمون﴾ دلنیا ب پاداش و مزە ی ئەو دنیا زۆر باشترو گەورەتر دەبێ لە پاداشی دنیا، ئەگەر دوا کەوتووێن لە هەجەرەت زانیایان ﴿الذين صبروا﴾ کۆچبەران ئەوانەبوون کە لەسەر جێهێشتنی زیندو شارو هەموو شتێک لەبەر

خوا نازامیان گرت ﴿وَعَلَىٰ رِبْهِمْ يَقَوتُكُلُون﴾ و تنهنا همر به پهرودر دگاریان پشت دهبه ستن، بویه توانیان ولات و نیشتمان وسامان و خرم و کس و کاریان جیهیلن .

پیغمبران هه موو له پیاوان بوون :

(ثین عهباس) دهلی: خوی جوانکار همر که پیغمبرمان (موحه مهدی) ﷺ نارد، عهره به کان نکوولی و ٲینکاریان کردو گوتیان: چۆن دهبی له نیوبه ره ی ٲینساندا پیغمبر بنیردری ! چونکه به لای نهوانه وه پیغمبر همر دهبی فریشته بی، جا نه وه بوو خوا له سووره تی (یونس) دا فهرمووی: (اکان للناس عجا ان اوحینا الی رجل منهم...) لهم سووره ته شدا ده فهرموئی: ﴿وَمَا ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحی الیه﴾ وه له پیش تویشدا نه ی

پیغمبر! ﷺ همر پیاومان کردۆته پیغمبرو سروشمان بو کردووه، واته: پیغمبران له فریشته و له هیج دروستکاروئکی تر نه نیردراون، به لکو همر له ناده مزاندو جنسی ٲینسان بوون، له جیگایه کی تر دا جهخت له سر نه وه ده فهرموئی: (وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحی الیه من اهل القرى...) ﴿فاسالوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون﴾ ^{۱۴} **بالبینات والزیر** ﴿جا نه گهر نیوه نهو راستییته تان نه زانیوهو نکوولی ده کهن، ده سا فهرموون لهو جووله کهر فله نه ی زاناو به ناگان له به لگهر کتیبه کان بپرسن، چونکه نهوان به ناگان و چاک ده زانن که ٲیغه له پیاوان نه بی پیغمبرانمان نه ناردوون ؟ ﴿انزلنا الیک الذکر﴾ و ابو توش نه م قورنانه مان دابه زانده خواری ﴿التبین للناس ما نزل الیه﴾ بو نه وه ی بو نه وه خه لکه روون بکه یته وه نه وه ی بویان دابه زینراوه له یه کخو په رستی و شرع و حلال و حرام... هتد ﴿ولعلمهم یتفکرون﴾ وه به شکو بیربکه نه وهو رینما یین.

ناخو فیلبازان له قاری خوا نه مینن ؟

﴿افامن الذین مکروا السینات ان یخسف الله بهم الارض﴾ نایا نهوانه ی که پیلانه کانیان ریکخستبوو به نیازی له ناویردن و کوشتنی په یامبر ﷺ ناخو دلنیان له وه ی که خوا نوقمی زهوییان ناکات، ده کو قاروونی نقومکرد ؟ ﴿او یاتیهم العذاب من حیث لا یشعرون﴾ یان له لایه که وه سزایان بو بیت که نهوان همر ههستی پی نه کهن ؟ واته: نهو لاری بوونی نهوانه، همر نه وه ی شایه نه، نه گهر حیل و ههسه له ی خوا نه بویه، بویه له سووره تیکی تر دا ده فهرموئی: (ما منتم من فی السماء ان یخسف بکم الارض فایا هی تمور...) ﴿او یاخذهم فی تقلبهم﴾ یان له ربی جم و جوول و گهشت و گهریاند بو بازگانیی و رزق و رۆزی قاریان لی بگری ؟ ﴿فما هم بمعجزین﴾ نهشتوانن خوا دهستهوسان بکهن و، خو یان دهریاز بکهن، ده کو له سووره تیکی تر دا ده فهرموئی: (او امن اهل القرى ان یاتیهم باسنا بیاتا وهم نائمون، او امن اهل القرى ان یاتیهم باسنا ضحی وهم یلعبون...) ﴿او یاخذهم علی تخوف﴾ یان

وَمَا ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحی الیهمْ فسنلوا اهل الذکر ان کتمه لاتعامون ﴿۱۷﴾ بالبینات والزیر وانزلنا الیک الذکر لتبین للناس ما نزل الیهمْ ولعلمهم یتفکرون ﴿۱۸﴾ افامن الذین مکروا السینات ان یخسف الله بهم الارض او یاتیهم العذاب من حیث لا یشعرون ﴿۱۹﴾ او یاخذهم فی تقلبهم فما هم بمعجزین ﴿۲۰﴾ او یاخذهم علی تخوف فان ربکم لرؤوف رحیم ﴿۲۱﴾ اولم یروا الی ما خلق الله من شئ ینفخوا ظنله عن الیمین والשמایل سجدا لله وهذخرون ﴿۲۲﴾ والله یسجد ما فی السموات وما فی الارض من دابة والملكکة وهم لا یتسکرون ﴿۲۳﴾ یخافونهم من فوقهم یرفعون ما یمرون ﴿۲۴﴾ وقال الله لانسخذوا الیهین اتین انما هو الله وحده فانی فازهبون ﴿۲۵﴾ وله ما فی السموات والارض وله الالین واصبا فاعبر الله نقون ﴿۲۶﴾ وما یکم من نعمه فمن الله ثم اذا منکم الضر فالیو تجحرون ﴿۲۷﴾ ثم اذا کشف الضر عنکم اذا فریق منکم ربهم یشرکون ﴿۲۸﴾

لهکاتی ترس و چاوهروانی کردنی قاردا بیانگری؟ ﴿**فَإِنْ رَيْبُكَ لِرُؤْفِ رَحِيمٍ**﴾ جا بیگومان پهروهردگارتان لهگهڵ ئەو هه‌موو ده‌سه‌له‌ته‌دا زۆر به‌سوێزو میهره‌بانه، بۆیه په‌له ناکاو سزاتان دوا ده‌خات بۆ روژی خوێ، پێغه‌مبه‌ریش ده‌فه‌رموێ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ حَتَّىٰ إِذَا أَحْزَهُ لَمْ يَفْلِتْهُ﴾ متفق علیه.

هه‌موو شتی سوێژه بۆ خوا ده‌با :

﴿**أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ**﴾ ناخۆ ئەوانه ته‌ماشای هه‌ر شتی له‌دروستکراوه‌کانی خویان نه‌کردوه (دارو دره‌خت و کێوو... هتد) ﴿**يَتَفَيَّؤُا ظِلَالَهُ عَنِ الِیْمِیْنِ وَالشَّمَالِ**﴾ چۆن سینبه‌ره‌که‌ی له‌راسته‌وه بۆ چه‌پ ده‌گه‌ڕێ، جاری زۆر ده‌بی و، جاریکیش که‌م ده‌بیته‌وه ﴿**سَجْدًا لِلَّهِ**﴾ کړنووش و سوێدهش بۆ خوا ده‌بن؟ ﴿**وَهُمْ دَاخِرُونَ**﴾ له‌ حالێکدا ملکه‌ج و ته‌سلیم به‌ده‌سه‌لاتی خوا، واته: هه‌موو بوونه‌وه‌ر له‌به‌ر ده‌ستی ده‌سه‌لاتی خوای گه‌وره‌دان و، بیان‌ه‌وی، یان نه‌یان‌ه‌وی و جوو ده‌که‌یان شایه‌تی بوون و ده‌سه‌لاتی بی سنووری ئەو ده‌دن ﴿**وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِی السَّمَوَاتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ مِنْ دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةِ**﴾ هه‌موو ئەو خزۆک و ره‌وه‌ندانه‌ی که له‌ناسمانه‌کان و زه‌ویدان و، فریشته‌کانیش به‌هه‌میشه‌یی سوێده بۆ خوا ده‌بن ﴿**وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ**﴾ و عه‌یبیشیان لێنایه‌و، خو به‌زیلش نازان، له‌نایه‌تیکی ترده‌ ده‌فه‌رموێ: ﴿وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظُلَالَهُمْ بِالْغَدْرِ وَالْأَصَالِ﴾. ﴿**يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ**﴾ هه‌رده‌م له‌ده‌سه‌لات و قاری ئەوپه‌روه‌ردگاریان ده‌ترسن له‌سه‌رویه‌انه‌وه سزایان بۆ بنێری، ﴿**وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ**﴾ و هه‌رشتیکیشیان پی بسپێردی بی مله‌جه‌ری جێبه‌ جێ ده‌کن.

ده‌بی خوا به‌تاک و ته‌نیا به‌هه‌ستێ :

﴿**وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَخَذُوا إِلَٰهَیْنِ اثْنَیْنِ**﴾ خوا ده‌فه‌رموێ: هه‌رگیز دوو خوا مه‌گرن و مه‌په‌رستن ﴿**إِنَّمَا هُوَ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ**﴾ چونکه بیگومان په‌رستراوی ئێوه هه‌ق هه‌ر یه‌ك په‌رستراوی تاک و ته‌نیا به ﴿**إِلَٰهَیْ فَاَرَهُبُونَ**﴾ جا که‌واته هه‌ر له‌منیش شه‌رم بکه‌ن و بترسن ﴿**وَلَهُ مَا فِی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ**﴾ هه‌رشتی له‌ ناسمانه‌کان و زه‌ویدا هه‌ن هه‌رمو‌لکی ئەون ﴿**وَلِلَّهِ الدِّیْنُ وَاصْبَا**﴾ فه‌رمانبه‌ریتی به‌پوختی هه‌رشایه‌نی ئەوه ﴿**أَفَغِیْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ**﴾ جا ئایا ئیتر ئێوه له‌غه‌یری خوا ده‌ترسن؟ له‌ سووره‌تیکی دیکه‌دا ده‌فه‌رموێ: ﴿**أَفَغِیْرَ دِیْنِ اللَّهِ یَبْغُونَ وَلَهُ اسْلَمَ مَنْ فِی السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَإِلَیْهِ یَرْْجِعُونَ**﴾ ﴿**وَمَا بِكُمْ مِنْ نِعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ**﴾ هه‌ر رزق و پۆزی و نیعه‌تیکتان هه‌بی، هه‌رله‌ لایه‌ن خواوه‌یه ﴿**ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضَّرُّ فَإِلَیْهِ تُجْنِرُونَ**﴾ دوا‌ییش ئەگه‌ر تووشی هه‌ر زیانیکیش ببن، هه‌ر بۆلای ئەو هاوارو په‌نا ده‌بن و ده‌پا‌رێنه‌وه ﴿**ثُمَّ إِذَا كُشِفَ الضَّرُّ عَنْكُمْ**﴾ پاشان هه‌ر که ئەو زیانه‌شتان لی لا ببا ﴿**إِذَا فَرِیقٌ مِّنْكُمْ خَیْرًا**﴾ ده‌سته‌یه‌کتان ﴿**بِرَبِّهِمْ یُشْرِكُونَ**﴾ شه‌ریك و هاوه‌ل بۆ په‌روه‌ردگاریان دانه‌نی و! هه‌موو شتیکیان له‌بیر ده‌چێته‌وه ﴿**لَیْكَفِرُوا بِمَا آتَانَاهُمْ**﴾ هه‌ر له‌به‌ر ئەوه که ناشکوری ئەو گشت نازو نیعه‌تانه بکه‌ن پێمان داوون ﴿**فَتَمْتَعُوا**﴾ ﴿**فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ**﴾ ده‌سا رابوێرن بۆ خۆتان، جادوایی زۆر ناخایه‌نی ده‌زان چیتان ئەوقه‌ ئەبیت.

به‌شیکی برژیویان ده‌ده‌نه به‌ته‌کان :

﴿**وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا یَعْلَمُونَ نَصِیْبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ**﴾ و له‌و رزق و برژیویه پێمان دا‌بوون به‌شیکیان داده‌نا بۆ ئەو بتانه‌ی که‌هیچ نازان و، قازانج و سوودیکیشیان نیه‌! ﴿**تَاللَّهِ لَتَسَالُنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَفْتَرُونَ**﴾ وه‌ سوێند به‌خوا به‌رامبه‌ر ئەو درۆ هه‌له‌سته‌ته‌تان په‌رسیارتان لی ده‌کریت ﴿**وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ**﴾ وه‌ بۆ خوا که‌چانیان داده‌نا، واته: وایان ده‌زانی فریشته‌کان که‌چانی خوان! ﴿**سَجَّانَهُ**﴾ پاک و خاوینی و بی‌خه‌وشیی له‌و شتانه‌ی ئەوان ده‌ی‌لێن هه‌ر بۆخوا به ﴿**وَلَهُمْ مَا یَشْتَهُونَ**﴾ بۆ خوشیان ئەوی چه‌زبان لی هه‌بوو دایان ده‌نا، واته: کو‌ر، له‌ سووره‌تیکی ترده‌ بۆ سه‌ر

زەشتکردنیان دەفەرموی: (الکم الذکر وله الأنثی، تەک إذا قسمة ضیزی) یان دەفەرموی: (الا إنهم من إفکهم ليقولون ولدالله وإنهم لکاذبون، اصطفی البنات علی البنین. مالکم کیف تحکمون) ﴿^{۸۸} وَإِذَا بَشَرَ أَحَدُهُم بِالْأُنْثَىٰ﴾ هەر کاتیکیش مژدەو هەوایی کچی بەیەکیکیان بدری ﴿**ظل وجهه مسوداً**﴾ دەبینی دەم و چاوی رەش هەل دەگەری ﴿**وهو کظیم**﴾ دەروونیشی بەرامبەر بەخوا پرە لە قارو رک و، پییش دەخواتەووە خەریکە دەتەقیتەووە، هەر لەبەر ئەوە کچی داوەتی! ﴿^{۸۹} **یتواری من القوم من سوء ما بشر به**﴾ لە ناخۆشی و خراپی ئەو مژدەیی پیی دراو، لەخەتک خۆی دەشاریتەووە، حەز ناکات بیینن ﴿**ایمسکه علی هون**﴾ نازانی ناخۆ لەسەر سووکی و شەرمەزاری پای گری و بەخیوی بکا؟ ﴿**ام یدسه فی التراب**﴾ یان بیخاتە ژێر خۆلەووە زیندە بەچالی بکات؟ ﴿**الا ساء ما یحکمون**﴾ چاک

بزانن! بپرسیاریکی زۆر خراپ دەدەن کاتی کێژ دەدەن بەخواو، بۆ خۆیانیش کوڕ! ﴿**للدین لا یؤمنون بالآخرة**﴾ **مثل السوء** بۆ ئەو کەسانەی کە پڕوایان بەپۆژی دواپی نیە، وینەو سیفەتیکی خراپیان بۆ هەیە، واتە: حەزکردن لە کوپان و پکبوون لە کچان ﴿**ولله المثل الأعلى**﴾ خۆ مەسەل و دەسفی بەرزو بلندیش بۆ خواپە: (بی نیازی لە منال و لەمەموو شتیک) ﴿**وهو العزیز الحکیم**﴾ هەر ئەویشە بالادەست و دەسەلاتدارو کار بەجی و هەموو کاریکی دروست و پەوایە. بەئێ... سووک و چرووک تەماشاکردنی ژنان، وە نەبی تەنها هەر لەناووەرەبەکانی سەردەمی نەفامیددا باووبویی، بەئکو لەنیو ئەوانەیشدا کەخوایان بە پیشکەوتوو خاوەن شارستانیەت دەزانن، حاالی ژنان لەلایان کەمتر نیە لەوانەئە سەردەمی نەفامیی کۆن، بۆیە دەلێن هەر ئیسلام بوو پلەو پایەو کەسیتی ژنانی بەرزکردەووە، گەیانیدە ئەو جیگایە کەپیغەمبەر ﷺ بفرموی: ((إنما النساء شقائق الرجال))، وە بەسەدان وشەئە جوان و پڕشنگداری تر، پلەو پایەئە ئافەرەت دەنرخینی و دەیخاتە

لِیَكْفُرُوا بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ فَسَمِعُوا فَأَسُوفَ تَعْلَمُونَ ﴿٥٥﴾ وَیَجْعَلُونَ لِمَا لَا یَعْلَمُونَ نَصِیبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَسُنُحٌ عَمَّا كُتِبَ لَهُمْ لَا یَعْلَمُونَ ﴿٥٦﴾ وَیَجْعَلُونَ لِلنَّبِیِّ سُبْحَنَهُ وَلَهُمْ مَا یَشْتَهُونَ ﴿٥٧﴾ وَإِذَا بَشَرَ أَحَدُهُم بِالْأُنْثَىٰ ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِیمٌ ﴿٥٨﴾ یَتَوَرَّى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَبِهِ أَلَمْ یَسْکِهْ عَلَیْ هَؤُلَاءِ أَمْرَهُ فِی التَّرَآبِ أَلَا سَاءَ مَا یَحْكُمُونَ ﴿٥٩﴾ لِلَّذِینَ لَا یُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مِثْلُ السُّوءِ وَلِلَّهِ الْمِثْلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِیزُ الْحَكِیمُ ﴿٦٠﴾ وَلَوْ یُؤَادُّنَا اللَّهُ النَّاسُ طَغَوْهُمْ فَمَا نَرَكْ عَلَیْهَا مِنْ دَآبٍّ وَلَٰكِنْ یُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا یَسْتَخْرِجُونَ سَاعَةً وَلَا یَسْتَفْقِدُونَ ﴿٦١﴾ وَیَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا یَكْرَهُونَ وَتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكُذْبَ أَنَّ لَهُمُ الْمُشْرَکَ لِأَجْرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ ﴿٦٢﴾ تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِنْ قَبْلِكَ فَرِیَ لَهُمُ الشَّیْطَانُ أَعْمَلَهُمْ فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْیَوْمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِیمٌ ﴿٦٣﴾ وَمَا أَرْزَلْنَا عَلَیْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لَشَیْءٍ لَهُمُ الَّذِی اخْتَلَفُوا فِیهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ یُّؤْمِنُونَ ﴿٦٤﴾

پال پیاو، ئیسلام هەر کەهات رایگەیانداو فەرموی: (ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف) بەم وتەئە پیۆزەئە خواپە مافی ژنانی دیاری کردو نرخاندى، ئەمە بەو شیۆهە، لەولایشەووە لەپییش چاوی عەرەبەکانەووە پیغەمبەر ﷺ دەستی خاتوو (فاتیمە)ئە کچی دەگرت و ماچی دەکرد، لەکاتیکی کە ئەوان کچانیان زیندە بەچال دەکرد، وە هەروەها کاتی خاتوو (فاتیمە) بەاتبا بۆلای پیغەمبەر ﷺ لەبەری هەلەدەسایەووە، وەکاتیکیش لەسەفەر دەگەپرایەووە سەردانی دەکرد... بەلام بەداخەووە تا ئیستایش ژن وەکو پیویست نەگەیشتۆتە جیگەئە شیایوی خۆی و، ئەو یاسایانەش ئیستا باسی مافی ژنان دەکەن هەر لەسەر کاغەز ماونەتەووە، موسلمانانیش جۆرە بۆچوون و تەسەویریکی تایبەتیان هەیە، خۆ ئەوروپا و لاتانی تریش لەپییش چاوەمەن کە چۆن ئافەرەتیان کردووە بەبووکه شووشە لەچیشخانەو جیگا بازرگانیی و، گەشت و گەڕانەکاندا بەوینەو نیکار دەیرازننەووە، وە چۆن لە

مەلەوانگەكاندا لەزەتی ئی وەردەگیردری، وە لەهوتیل و موتیلەكاندا چۆن پەرۆ پالانتە بڵاو دەكرێتەو بە وێنەى ئافرەتەو بە پێشكەشكردنى خزمەتى میوانەكانیان ؟! دەخوایم دەستەبەكى پەسپۆرۆ خاوەن ویزدان دابنرێن بۆ توێژینهو وە لێكۆلینهو لەمافى ژنان و مەسەلە گەرنەكانى ژنان لەئىسلامدا، هەتا بەكوێرانە، وەیان بە نەزانین، وەیان بە دورژمنايهتى موسلمانان لێرەو لەوێ و ئىسلامیش تاوانبار نەكری.

بەزووێى خواگیر نابن :

﴿ **وَلَوْ يَأْخُذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ** ﴾ ئەگەر بەهۆى ستم و ئە سنوور دەرچوونەو خۆى كارجوان خەلكان بگرێ ﴿ **مَاتَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ** ﴾ ئەوا هیچ رەوندەو گیانلەبەرىكى بەسەر زەویەو نەدەهێشت، چونكە بەرامبەر فەرمان و نىعمەتەكانى خوا مەروە بە سروش لارو لاسارە ﴿ **وَلَكِنْ يُوْخِرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى** ﴾ بەلام هەتا ئاكامىكى ديارىيكرەو بۆيان، دوايان دەخاوە دىيان هێلێتەو ﴿ **فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ** ﴾ ئىنجا كە ئاكامىشيان هات، تەنھا ساتىك پاش و پێش ناكەن لىنى ﴿ **وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ مَا يَكْرَهُونَ** ﴾ وەهەرشتى خۆيان پێيان ناخۆشەو حەزى لى ناكەن دايدەنێن بۆخواوە دىكەنە هاوبەشى، ئەو هەتا بپارى كچ دەدەن بۆ خوا، كەچى خۆشيان لى پانەكەن ! ئەو هەتا شەرىكى بۆ دادەنێن ، كەچى خۆيان لە شەرىك رادەكەن ! ﴿ **وَتَصِفُ أَسْمَاءُ الْكُذِبِ** ﴾ لەگەڵ ئەو هەيشدا زمانيان گۆ بەدرۆ دەكاو دەلێت : ﴿ **إِنَّ لَهُمُ الْحَسَنَى** ﴾ كە پاشە پۆژى چاك و باش - بە بۆچوونى خۆيان - هەر بۆ ئەوانە ! ﴿ **لَا جَرَمَ أَنْ لَهُمُ النَّارُ** ﴾ بىگومان ئەو قەسەيانە وانیە، بۆ ئەوان هەر ئاگرى دۆزەخ هەيە ، نەك پاشەپۆژى چاك وەك خۆيان دەلێن ﴿ **وَأَنَّهُمْ مَفْرُطُونَ** ﴾ سەرەپاى ئەو هەيش پێشى خەلكانى تر دەخړن و بەپەلە رەوانەى دۆزەخ دەكرن و، لەوێ بى سەر شوین دەبن و لەبەر دەكرن ﴿ **تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ** ﴾ سویند بەخوا بەر لەتوێش گەلى پێغەمبەرمان ناردە لای چەند هۆزو نەتەو هەك ، بۆرێنمايى و شارەزاكرديان لەرێى راست ﴿ **فَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ** ﴾ جا شەيتان كاروكردەو خراپەكانىيانى لا شيرين كردن ، بەرهەلستى پەيامبەرەكان وەستان ﴿ **فَهُوَ وَلِيُّهُمُ الْيَوْمَ** ﴾ جا ئەمڕۆش، واتە : لە دنیادا هەر ئەو دۆست و يارمەتيدەريان، ديارە كە شەيتانىش چ يارمەتيدەرىكى نالەبارو خراپە ﴿ **وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ** ﴾ و لە رۆژى قىامەتیشدا سزايەكى ئێش پىگەيەنەريشيان بۆ هەيە و، رزگاريان نابێت لىنى ﴿ **وَمَا أُنْزِلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ** ﴾ وە ئێمە ئەم قورئانەشمان هەر بۆ ئەو نارد بۆت ئەى پێغەمبەر ! ﴿ **وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ** ﴾ وە ببێتە رێ نيشاندان و، رەحمەت و مېهرەبانى بۆ گەل و هۆژى بىهوى ئيمان بەهينى ﴿ **وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً** ﴾ و خوا لە ئاسمانەو بەدەسەلاتى خۆى ئاوى باراندە خواری ﴿ **فَاحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا** ﴾ ئىنجا زەوى، دواى مردن و وشك بوونى پى زىندوو كردهو بووراندەو ، واتە : هەر وەكو بەباران زەوى دەبزوێ و وەبەردیت، هەر ئاوايش دلەكان بە قورئان دەبزوێن و وەبەردیت ﴿ **إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً** ﴾ بىگومان لەو هەتا بەلگەيەكى گەورەو مەزن هەيە لەسەر بوون و يەكخواپەرستى ﴿ **لِقَوْمٍ يَسْمَعُونَ** ﴾ بۆ ئەو خەلكانە كە گوێ بۆ وتەى راست و دروست بگرن ، لەمانا و مەبەستى قەسە تى بگەن

لەم ولساتانە پەند بگرن :

﴿ **وَأَن لَّكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً** ﴾ بە راستى لە دروستكردنى مەرۆ بزن و وشترە گادا پەند و ئامۆزگارىي گەورە هەيە بۆتان، دەتوانن زۆر بەئاسانى خۆى كارزانى پێدۆزنەو ﴿ **نَسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بَطْنِهِ** ﴾ وە فرث و دم لبنا خالصا ﴿ **لَهُ نِیْوَانٌ سَبْرَانِی** ﴾ ناوسكیان و ، لە نىوان خویندا شيرىكى پاك و خاوینتان پى دەنوشین ﴿ **سَائِفَا** ﴾

لشاربین ﴿خۆشمەزەو خۆشقوتە بۆ نۆشینەرەن. واتە: زۆر بەئاسانی و سادە دەخوریته‌و دەچیته خوارى﴾^{۶۷}
ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا ﴿وہ لە بەرو میوهی داری خورماو تریدا عەرەق و، رزق و رۆزییەکی چاک و پاک وەردەگرن و، واتە: ئەوہی حەلالە لێیان وەکو سرکەو میوژو.. هتد شەرابیشی لى دروست ئەکەن. باشە! پاش ئەو نیعمەتانە ئىدى شەرم ناکەن لاپى دەگرن ؟. (ئىبن عەباس) دەلى: ديارە ئەمە پيش یاساغبونى شەرابە ﴿**ان فى ذلك لآية لقوم يعقلون**﴾ بىگومان لەوەدا بەلگەو نیشانەیهکی گەورە ھىە بۆ ھەر خەلکى تى بگاو، دەرکی ھەبى بۆ دۆزینەوہی خواى تاک و تەنیا.

تییینی: ئەم نایەتە یەكەم نایەت بوو دابەزى كەزەمى عەرەق بکات.

میشەنگ و ھەنگوین بۆ رادەمینان نیشانە:

﴿**واوحى ربك الى النحل**﴾ پەرەردگارى تۆ بە ئیلهام، رینمایى میشەنگوینى کرد ﴿**ان اتخذي من الجبال بيوتا**﴾
ومن الشجر ومما يعرشون ﴿كە بجۆ لەنیو تله بەردى شاخەکانداو، لەناو دارانداو لەو ھەرزال و خانەوانەشدا خەلک بۆت دروست دەکەن، جیى ژین و ژىواری خۆت سازبەد﴾^{۶۸} **ثم كلي من كل الثمرات** ﴿پاشان بجۆ لەھەر گول و میوھىەك بزوییت بخۆ (بەژە)﴾ **فاسلكي سبل ربك ذللا** ﴿جا بەئاسانى بەو رینگانەدا بڕۆ كە پەرەردگارت بۆی دەست نیشان کردوی بۆ مژینی شیلەى گولەکان﴾ **يخرج من بطونها شراب مختلف الوانه** ﴿لە نیو سکیى میشەنگەکاندا خواردنەوہیە (ھەنگوین) یكى نایاب و ھەمەرەنگ دیتە دەرى﴾
﴿**فيه شفاء للناس**﴾ شفاى گەلى نەخۆشیی تىدایە بۆمەردم ﴿**ان فى ذلك لآية لقوم يتفكرون**﴾ بەراستى لەوەشدا بەلگەو نیشانەیهکی ئیجگار گەورە ھىە بۆ گەلى رابەینى و بیر بکاتەوہ لەدەسەلاتى خواى گەورە" بیر بکاتەوہ و بلى باشە! ئەو مېش ھەنگوینە چۆن دەزانى و كى فېرى کرد ئەو شەش

﴿**واُنزِلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءٌ فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا**﴾^{۶۷} **ان فى ذلك لآية لقوم يسمعون** ﴿وإن لکفرى بالأنعام لآية شفيكم بها فى بطونهم من بين فرث ودم لنا خالصة سائبا للشربين﴾^{۶۸}
ومن ثمرات النخيل والاعناب نتخذون منه سكرا ورزقا حسنا ﴿ان فى ذلك لآية لقوم يعقلون﴾^{۶۹} **واوحى ربك الى النحل ان اتخذي من الجبال بيوتا ومن الشجر ومما يعرشون** ﴿ثم كلي من كل الثمرات فاسلكي سبل ربك ذللا يخرج من بطونها شراب مختلف الوانه فيه شفاء للناس﴾^{۷۰} **ان فى ذلك لآية لقوم يتفكرون** ﴿والله خلقكم ثم يتوفاكم ومنكم من يرد الى اذل العمر لى لا يعلم بعد علم شيئا﴾^{۷۱} **والله فضل بعضكم على بعض فى الرزق فما الذين فضلوا ولا يذكر فضلهم على ما ملكت ايمنهم فهم فيه سواء أفبينعمة الله بحمدوت﴾^{۷۲} **والله جعل لكم من أنفسكم أزواجا وجعل لكم من أزواجكم بنين وحفدة ورزقكم من الطيبات أفيا تبطل يؤمنون وينعمت الله هم يكفرون﴾^{۷۳}****

پالووه بەو شیوہیە ریک بخت کە تا ئیستاش ئەندازیاران سەریان لى سور دەمینى. (ئەبوو سەعیدى خوریى) دەلىت: پیاویك هاتە لای پیغەمبەر ﷺ گوتى: براکەم زکى دەچیت؟ فرمووی: دەبجۆ ھەنگوینى بەدرى، ئەویش چوو ھەنگوینى دایەو چاک نەبوو! دووبارەو سێبارە پیاوہکە چوو و ھاتەوہ لای پیغەمبەر ھەر گوتى: ناخر پێمداو چاک نەبوو! ئەویش ﷺ فرمووی: ((صدق الله وكذب بطن اخيك)) بن سو خوا راست دەکاو زکى براکەى تۆ درۆ دەکات. دەبجۆ ھەنگوینى بەدرى، ئەویش چوو و دیسان ھەنگوینى دایەو چاکەوہ بوو/ فتح الباری: کتاب الطب : ۱۰ / ۱۶۸، مسلم، کتاب السلام: ۱۷۳۶-۱۷۳۷. ﴿**والله خلقكم ثم يتوفاكم**﴾ و خوا ئیوہى دروستکرد، پاشانیش ھەرکە ناکامتان ھات ئەتانمىنى، لەجیئەکی تردا دەفرموى: (الله الذى خلقكم من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوة..﴾ **ومنكم من يرد الى اذل العمر** ھەیشتانە ئەبباتەوہ بۆ تەمەنیکى زۆر کەنەفت و پەككەوتەو، ھىچ بیرو

مۆشیکى لانامینى و، گەل جارى قەسەى بى جیش لە زارى دەردەچى و، دەکەوتە وپنە **﴿لکى لا یعلم بعد علم شینا﴾** تا درەنجام پاش بە ئاکایی و زانین، هەموو شتیکی لەبەر دەچیتەو، هیچ شتیک نازانى و: وەك مندالی لیدیتەو، پیغەمبەرى خوا زۆرجار دەیفەرموو: **﴿اللهم! ائى اعوذ بك من البخل والكسل والهرم، و ارنذل العمر وعذاب القبر، وفتنة الدجال وفتنة المحيا والممات﴾** بوخاریی **﴿إن الله عليم قدير﴾** بەراستیی خوا زۆر زانیە بە هەلسوواندنی کارو بارى بەندەکانى، زۆریش دەسەلاتدارو بەتوانایە، مەیلی لەکردنی هەرشتیک ببیت بەناسانى دەیکات **﴿والله فضل بعضكم على بعض فى الرزق﴾** و خوا فەزلى هەندیکتانى داو بەسەر هەندیکتان، لە رزق و پۆزیدا، لەبەر هەر حیکمەت و بەرژەوهندییەك خۆی دەیزانى، ئەو هەژارەو، ئەو دەولەمەندو پاشایە **﴿فما الذين فضلوا برادى رزقهم على مملکت ایمانهم فهم فيه سواء﴾** کەچی ئەوانەى سەرخران و، رزق و پۆزى باش و فرەیان پیدراو، واتە: ئاغاگان، ئامادەنین بەشى بەندەکانیانى لى بدەن و نیدی هەموو وەکو یەك شەریک و بەشدار بن، واتە: گەرەو سەرداران لەو سامانەدا کە خوا پێیداو ئامادەنین بەندەکانیان بەکەنە هاوبەشى خۆیان، جا ئیتر چۆن دەبى ئەوان بەتەکان و هەندى لە دروستکراوەکان بەکەنە شەریک و هاوبەشى خوا لە پەرستندا؟! لە ئایەتیکی تردا هەر لەو بارەیهو دەفەرموی: **﴿ضرب لكم مثلا من انفسكم هل لكم من ما ملکت ایمانکم من شرکاء فى ما رزقناکم فانتهم فيه سواء تخافونهم کخيفتکم انفسکم﴾** **﴿فبنعمة الله یجدون﴾** جا ئایا نکوولئ نیعمەت و بەخششی خوا دەکەن و، هاوئلی بۆ دادەنن؟! واتە: ئایا ئیو چۆن بەشتی قایەل دەبن بۆ خوا، کەچی بۆ خۆتان قایل نین پئی؟! رازی نابن بەندەکانتان ببەنە هاوبەشتان، ئەى باشە! چۆن ئەوبتانه دەکەنە هاوبەش بۆ خوا!

لە بەلگەو بەخشەکانى خوايە ژن و پیاوو کوپرو ئەو :

﴿والله جعل لكم من انفسکم ازواج﴾ وەخوا هەر لە جنسی خۆتان هاو ل و هاوسەرى دانئ، خۆ ئەو لەخۆتان نەبووبا، وەکو ئیستا ئولفەت و پەيوەندى باشتان نەدەبوو و ژیاقتان سەرى نەدەگرت **﴿وجعل لكم من ازواجکم بنین وحفدة﴾** وە لەو هاو ل و هاوسەراندە کوپەزاو ئەوێ پئ بەخشین **﴿ورزقکم من الطيبات﴾** و لە رزق و پۆزى پاک و حەلالیشی پێدان **﴿افبالباطل یؤمنون﴾** جا ئایا بپەرستەکان - دواى ئەو هەموو نیعمەت و بەهرانە - بە پێو پوچ و باتل بپروا دەکەن؟! **﴿وبنعمه الله هم یکفرون﴾** و بەو گشت بەهرەو بەخششی خوا باوەر ناکەن و ناسوپاسی دەکەن؟! لە قیامەتدا خوا لەبەرەمبەر ئەو نیعمەتانەو بەمۆفەکان دەفەرموی: **﴿الم ازوجکم؟ الم اکرمکم؟ الم اسخرکم الخیل والإبل، واذرک تراس و تریع؟﴾** موسلیم: ۲۲۷۹/۴. واتە: ئەرى هاوسەرم نەدايتی؟ ئەرى ئەسپ و ماین و وشتەرم بۆ رامنەکردیت؟ ئەرى ئازادەم نەکردیت سەرداریی خۆت و خانەولانەى خۆت بەکەیت؟ **﴿ویعبدون من دون الله مالا یملک لهم رزقا من السموات والأرض شینا﴾** و ئەوانە لەباتی خواى کارزان شتیک دەپەرستن کە لە ئاسمانەکان و زەوییدا دەسەلاتی هیچ جوړە رزق و پۆزیەکیان نییە بۆیان **﴿ولا یستطیعون﴾** و ناشتوانن باران ببارین، یان دارو درەختیان بۆ سەوز بکەن، کەچی هەردەیان دەپەرستن! **﴿فلا تضربوا لله الأمثال﴾** جا ئیتر ئیو نمونەو شەریک بۆ خوا مەهیننە ئاراو، چونکە ئەو بى شەریک و بى وینەیه **﴿إن الله یعلم وانتم لا تعلمون﴾** بەراستیی خوا پوچەلئ ئەوێ دەیکەن دەیزانى، وەئیو بى ئاگان و نازان.

نمونهى موسلمان و کافر، یان بت و خوا :

لێرەدا خواى کارجوان نمونەى مروئى موسلمان و بى باوەر دینیتهو دەفەرموی: **﴿ضرب الله مثلا عبدا مملوکا لا یقدر علی شی﴾** خوا مەسەل و نمونە - بۆ خۆی و بۆ ئەو بتانە دینیتهو ئەیانکەنە هاوبەش بۆی - بە

بەندەيەك كە توانای هیچ شتیکی نەبێت **﴿وَمِنْ رِزْقَانَا مَنْ رِزْقًا حَسَنًا﴾** و بەكەسیکی خاوەن باوەڕی وایش كە پزۆق و رۆزبەكە كی چاك و پاکی داوەتێ **﴿فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا﴾** جائەو دەسەلاتدارەیان بە نەپنی و بەئاشكرا لێی دەبەخشێت و دەستی هەر لەخێردایە، ئەوی دیکەش ، واتە: هیچ لێنەهاتووەكە - بێ خێروبیڕ لێی وەستاوەو هیچی لێناوەشیتەو **﴿هَلْ يَسْتَوُونَ﴾** ناخۆ ئەو دووكەسە وەكو یەكەن ؟ **﴿الْحَمْدُ لِلَّهِ﴾** سوپاس بۆ خوا كە هەق و راستیی دەركەوت **﴿بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ﴾** بەلام زۆربەیان ئەم حەقیقەت و راستیانە نازانن ، بۆیە دروستكراوو دروستكەر وەكو یەك تەماشایەكەن !! **﴿وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ﴾** خوا بەدوو پیاو دەربارە ی هەق و ناھەق مەسەل و نمونەيەك دەھینیتەو **﴿أَحَدُهُمَا ابْنُكَ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ﴾** یەكێکیان لالەو، توانای هیچ شتیکی نیە، تاكارێکی

خێری لێبوو و شیتەو **﴿وَهُوَ كُلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ﴾** و پەككەوتەو سەر باری ناغاكەيەتی **﴿إِنَّمَا يُوْجِهْهُ لَايَاتُ الْبَحْرِ﴾** بە هەر لایەكا بێنیری ، خێرێك بە دەست ناھینیت **﴿هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ﴾** ناخۆ كەسیکی لالی هیچ لێنەهاتووی ناواو، كەسیكیش بەردەوام فەرمان بەدادگەریی بداو لەسەر راستە ریش بێ ، وەكو یەك وابن؟! دیارە هەرگیز وەكو یەك نین، جا باشە ئە ی چۆن ئێوە بتان دەكەنە شەریك و هاوبەشی خوا ؟!

زانینی هەموو نادیارێك و هاتنی رۆژی پەسلان بۆ خوايە :

﴿وَاللَّهُ غَیْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ زانینی كاروباری

هەموو نادیارێك لە ئاسمانەكان و زەویدا، هەر بۆ خوايە، هەر ئەو دەزانێ چۆنەو، كە ی دەبێت **﴿وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمَحٍ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ﴾** و هاتنی رۆژی قیامەتیش هیندە ئاسانەو خێرایە هەر بەقەد چاو تروكانیکە، یان لەخێرایدا لەویش نزیکترە. چونكە تەنها هەر ئەوئەندەيە كە خوا پێی بفرموی ببە، ئەو جا دەست بەجێ دەبێت.. جا ئەوكاتە ئەو رۆژەهات، ئیتر هەق و ناھەق پوونتر دەرنەكەوی، لە

وَعِبَادُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَطِيعُونَ ﴿٧٦﴾ فَلَا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ ﴿٧٧﴾ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنْ آثَرِ قَاحِسًا فَهُوَ يَنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوِي الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٧٨﴾ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا ابْنُكَ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كُلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ إِنَّمَا يُوْجِهْهُ لَايَاتُ الْبَحْرِ هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٩﴾ وَاللَّهُ غَیْبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمَحٍ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٨٠﴾ وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨١﴾ أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوْاءِ السَّمَاءِ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٢﴾

ئایەتیکی تردا دەفرموی: (وما امرنا إلا واحدة كلمح بالبصر) **﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾** بەراستی خوا بەسەر هەمووشتیكا بەقیامەتیشەو هێزو دەسلاتی هەیەو هیچ شتیك ناتوانی بەر هەلستی بكات. یان ئەم ئایەتە دەفرموی: (ما خلقتكم ولا بعثكم إلا كنفس واحدة) **﴿وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئًا﴾** خوا ئێوێ لەپزدانی دایكتانا و دەرهینا، كەچی ئەوكاتە هیچ شتیكتان نەدەزانێ **﴿وَجَعَلَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ﴾** و گوێ و چاو و دلی پێدان ، هەتا بە ژیرانە بیركەنەو **﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ﴾** بەشكو شوكرانە بژیری بن و، بەباشی خوا بناسن، ئەم ئایەتە ی: (قل هو الذي أنشأكم وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلا ما تشكرون) هەر بۆ سەلماندنی ئەو راستیەيە **﴿أَلَمْ يَرَوْا إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوْاءِ السَّمَاءِ﴾** ناخۆ سەیری ئالندەیان نەكردبێت، كە چۆن لەكەش و هەوای ئاسماندا رامكراون بۆ فرین و گەران **﴿مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ﴾** دیارە كە خوا نەبێ كێ دەتوانی

نهوانه رابگری، به تاییبته کاتی باله کانیان بلأوده که نه وه، کاتی کیش به خویانیانه وه دهنو سینن ﴿ان فی ذلک لآیات لقوم یؤمنون﴾ که بیگومان لهو شتانه دا چه ندین به لگه و نیشانه هیه بؤ گه لی باوه پ بیتی.

خانوو و کالاً و کهل و پهل هه موو نیعمه تی خوان :

﴿^{۸۶} والله جعل لکم من بیوتکم سکنا﴾ خوا له مال و خانوو کانتاندا ههوانه وه سوکنا گهی بؤ داناون، به تاییبته نهوانه تان گه شتیارو کؤچهری نین ﴿وجعل لکم من جلود الأنعام بیوتا﴾ وه له پیستی ناژهل (مهرو بزنی و وشتر و گا) یش خانووی بؤ فراهه م هیناون، واته: له موو و کورک و خوری و بهرگن، چادرو جوړه ها نیشته گای تری لی دروست ده کهن بؤ ههوانه وه تان ﴿تستخفونها یوم ظعنکم ویوم إقامتکم﴾ که له پوژی بارکردن و له کاتی مانه وه شتاند، سووک و ناسان هه لده سن و نه م لا بؤ نه ولا

ده کویرنه وه ﴿ومن اصوافها و اوبارها و اشعارها اثاثا﴾ وه له خوری مه پره کان و، کورکی و وشتره کان و، مووی بزنه کان، رایه خ و جل و بهرگ و.. کالاً و ناو مال ده سته خه ن ﴿ومتاعا الی حین﴾ وه تا کاتیکی دیاریکراو، که لکی تریان لی وهرده گرن، ده سا بؤ شوکری خوا ناکه ن؟ ﴿^{۸۷} والله جعل لکم مما خلق ظلالا﴾ و لهو شتانه دا خوا بؤی دروست کردون، سینه ره گه لیک بؤ به دیهیناون تا له گهرما خو تانی پی بیاریزن ﴿وجعل لکم من الجبال اکنانا﴾ و له کیوه کانیشدا گه لی په ناگا و جیگای په سئوی وه که ورگ و نه شکوت و .. هتد بؤ داناون ﴿وجعل لکم سراویل تقیکم الحر﴾ و جک و پوشاکیکی بؤ داهینان که له کاتی گهرما و سهرمادا ده تانپاریزی ﴿وسراویل تقیکم باسکم﴾ وه جلیک - زری جهنگی - که له زهبری جهنگ له گه لی یه کتردا ده تانپاریزی ﴿کذلک یتم نعمت علیکم﴾ نا بهو شیوهیه خوا به خشش و نیعمه تی خو ی ته واد ده کا بؤ تان ﴿اعلکم تسلمون﴾ به شکو باشر ملکه چی فرمانه کانی بین و یه کلا ببنه وه بؤی ^{۸۸}

نظر از اینجاست: ﴿^{۸۶} والله جعل لکم من بیوتکم سکنا وجعل لکم من جلود الأنعام بیوتا تستخفونها یوم ظعنکم ویوم إقامتکم﴾ و من اصوافها و اوبارها و اشعارها اثاثا و متاعا الی حین ﴿^{۸۷} والله جعل لکم مما خلق ظلالا وجعل لکم من الجبال اکنانا﴾ و مما خلق من السراویل تقیکم الحر و سراویل تقیکم باسکم ﴿^{۸۸} و کذلک یتم نعمت علیکم﴾

﴿^{۸۹} فان تولوا فإنا عائد﴾

﴿^{۹۰} و إذا رءا الذین ظلموا العذاب فلا یخفف عنهم ولا هم ینظرون﴾

﴿^{۹۱} و إذا رءا الذین اشرکوا شرکاء هم قالوا ربنا هؤلاء شرکاءؤنا الذین کنا ندعو من دُونک فآلقوا الیهم القول انکم لکذوبون﴾

﴿^{۹۲} و ألقوا الی الله یومئذ السعیر و ضل عنهم ما کناؤا یقرءون﴾

﴿^{۸۹} فان تولوا فإنا عائد﴾ نینجا نه گهر پاش نهو هه موو هه ول و پوونکرده وهیه، هه ر پوویان له باوه پ هینان وهرگیرا، نیگه ران مه به، چونکه تۆ ته نه گه یاندنیکی ناشکراو نمایانت له سهره ﴿^{۹۰} یعرفون نعمه الله ثم ینکرونها﴾ نیعمه ت و به خششی خوا ده ناسن و، پاشانیش نکوولی ده کهن ﴿واکثرهم الکافرون﴾ و نؤربه شیان کافرو بی باوه پن !

حالی موشریکان له روژی هه شرذا :

﴿^{۹۱} ویوم نبعث من کل امة شهیدا﴾ نهی پیغه مبهرا! هه موو کافریک وریا بکه ره وه له پوژی که له هه موو نومعت و نه ته وه یه ک ناگادارو شایه تیک (په یامبه ریک) دینین، هه تا شایه تی له سهر شیوه ی و له امدانه و هیان بدا ﴿ثم لا یؤذن للذین کفروا﴾ له پاشان مؤله تی قسه و پارانه وه به کافرو بی پوویان نادریت ﴿ولا هم یستعجبون﴾ و داوای ره زایه ت

خواریشیان فی ناکری بؤ پرو بیانو هیئانه‌وو خوا له خو پازی کردن ، چونکه دیاره که درق ده‌کن، له جیگایه‌کی تردا ده‌فرموی: (هذا يوم لا ينطقون، ولا يؤذن لهم فيعتذرون) ^{۸۶} **«وإذا رای الذین ظلموا العذاب»** کاتی که سته‌مکاره‌کان جه‌زبه‌وو سزای دۆزه‌خ ده‌بیئن **«فلا یخفف عنهم ولا هم ینظرون»** نیت نه‌سزایان فی که‌م ده‌کریته‌وو، نه مؤله‌تیش ده‌درین بؤ کاتیکی تر، به‌لکو به‌پله ده‌یانفرینن بؤناو ناگر، چونکه ئاکامیان ناشکرایه ^{۸۷} **«وإذا رای الذین اشركوا شرکاءهم»** جا که هاوبه‌شدانه‌ران چاویان به‌پرسراوو هاوبه‌شه‌کانیان ده‌که‌ویت **«قالوا ربنا هؤلاء شرکائنا الذین کننا ندعوا من دونک»** ده‌لین: ئە‌ی په‌روه‌ردگاری ئیمه!! ئە‌مانه‌ن هاوبه‌شه‌کانمان - که له‌دونیادا- له‌باتی تو‌ هاوارمان بؤ ده‌بردن و ده‌مانپه‌رستن، دیاره ئە‌مه پی‌ لیئانه به‌تاوانه‌کانی خو‌یان و داوای سوککردنی سزایشه بؤ خو‌یان **«فالقوا إلیهم القول»** ئینجا خوا

له‌وکاته‌دا په‌رسراوه‌کان دینیتته وه‌لام و قسه‌که‌یان ره‌ت ده‌که‌نه‌وو ده‌لین: **«انکم لکاذبون»** به‌راستی ئیوه درۆزن ، چونکه ئیمه هاوبه‌ش و شه‌ریکی خوا نه‌بووین ، ئە‌مه نایه‌ته‌یش حاله‌تی دژایه‌تی و ده‌مه ده‌می پی‌ په‌رسیارو په‌رسراوه‌کان له قیامه‌تا باس ده‌کاو ده‌فرموی: (ومن اضل ممن يدعو من دون الله من لا يستجیب له إلى يوم القيامة وهم عن دعائهم غافلون، وإذا حشر الناس كانوا لهم اعداء وكانوا بعبادتهم کافرین) ^{۸۷} **«والقوا إلى الله یومئذ السّلم»** له‌و پۆژه‌دا - پۆژی قیامت - هه‌موو له‌به‌رده‌ست خ‌وای په‌روه‌ردگارا مل راده‌کیشن و هیچ ده‌سه‌لاتیکیان نامینی **«وضل عنهم ما كانوا یفترون»** و ئە‌و درۆ ده‌له‌سه‌یه‌ش که جاران هه‌لیان ده‌به‌ست گوايه‌ خواکانیان تکیان بؤ ده‌که‌ن- هه‌موو بزر ده‌بی و، به‌فپۆ ده‌چی ^{۸۸} **«الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله»** ئە‌وانه‌ی که کافرو بی باوه‌ر بوون و خه‌لکیشیان له‌پیتی خوا ده‌گنپه‌یه‌وه **«زدناهم عذابا فوق العذاب بما كانوا یفسدون»** له‌جه‌زای ئە‌و فه‌سادو

الذین کفروا وصدوا عن سبیل الله یومئذ عذابا فوق العذاب بما كانوا یفسدون ^{۸۸} **«وایم یوم یبعث فی کل امة شهیدا علیهم من انفسهم وحننا بک شهیدا علی هؤلاء»** و نزلنا علیک الکتب تبیینا لکل شیء وهدی ورحمة ونبشری للمسلمین ^{۸۹} **«ان الله یامر بالعدل والاحسن وایما ذی القرب ینهی عن الفحشاء والمنکر والبغی یعطکم لعلکم تذکرون»** ^{۹۰} **«وآوفوا بعهد الله إذا عاهدتم ولا تنقضوا الایمان بعد توکیدها وقد جعلتم الله علیکم کفیلا ان الله یعلم ما تفعلون»** ^{۹۱} **«ولا تكونوا کالی تقضت عزلهما من بعد قوه انکنا نتخذون ایمانکم دخلا بینکم ان تكون امة هی ارقی من امة انما یلوکم الله به»** ولینین لکم یوم القیمة ما کثر فیه تغلیفون ^{۹۲} **«ولوا شاء الله لجعلکم امة واحدة ولکن یضل من یشاء ویهدی من یشاء ولتشتلن عما کتربن فعملون»** ^{۹۳}

ناپاکیه‌یاندا سزا له‌سه‌ر سزا جه‌زبه‌یان ده‌دین “ سزای بی باوه‌ر بوونیان و، سزای ریگری کردنه‌که‌یشیان له‌خه‌لک.

هه‌موو پیغه‌مبه‌ری ده‌بیته‌ شایه‌ت له‌سه‌ر نه‌ته‌وه‌که‌ی خو‌ی :

^{۸۹} **«وایم یوم یبعث فی کل امة شهیدا علیهم من انفسهم»** ئە‌ی پیغه‌مبه‌ر! کافرانی هۆزه‌که‌ت وریا بکه‌روه له‌ روژی که له‌نیو هه‌ر ئوممه‌ت و گه‌لیکدا شایه‌تی (واته: په‌یامبه‌ریک) راست ده‌که‌ینه‌وه تا گه‌واهییان له‌سه‌ر بدات **«وحننا بک شهیدا علی هؤلاء»** و تۆیش به‌شایه‌دی دینین له‌سه‌ر ئە‌مانه‌ی خو‌ت ، له‌سووره‌تی (نیساء) شدا هاتوووه ده‌فرموی: (فکیف إذا حننا من کل امة بشهید وحننا بک علی هؤلاء شهیدا) **«ونزلنا علیک الکتاب تبیاننا لکل شیء»** و ئە‌م قورئانه‌شمان بؤ ناردیت ئە‌ی پیغه‌مبه‌ر! تاهه‌موو شتی که روون بکاته‌وه **«وهدی ورحمة وبشری للمسلمین»**

و بېئىتە پېنمىيى و رەھمەت و مژدە بۇ موسلمانان، واتە: ئەم قورئانە ھەموو پېئويستىيەكى ئادەمزادى تېدايە، ئەم بەوردى پەپرەوى بکەن، قەت تووشى ھەلو پەلە نابەن.

فەرمان بەعەدالەت :

﴿ **إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ** ﴾ بىگومان خوا فەرمان بەدادگەرىي و چاکە کردن لەگەل تەواوى دروستکارەکانیدا دەدا، تەنانەتى لەکاتى تۆلە سەندىشدا ، بۆيە لە کۆتايى ئەم سوورەتەدا دەفەرموى: (وإن عاقبتكم فعاقبوا بمثل ما عوقبتم ولئن صبرتم لهو خير للصابرين) ﴿ **رَأَيْتَ أَذَى الْقُرْبَى** ﴾ و فەرمان بە صیلهى رەحم و بەخشش و پیاوەتیی و چاکە لەگەل خەزم و نزیکانىشدا دەدا ، لەئایەتیکى تردا دەفەرموى: (وَأَتَى الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمَسْكِينُ وَابْنُ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذُرْ تَبْذِيرًا) ﴿ **وَيَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ** ﴾ وە لە ھەموو کاریکى دزیو خراپەو ستم و لەسنوور دەرچوون رى دەگرى ، سەرەتا ئەم ئایەتە ھەموو خێرو چاکەییەکی لەخۆ گرتوو و فەرمانیشی پیکردوو، ھەر وەکو بەشیکی تری رى لە ھەموو خراپەو خراپەکارییەک دەگرى ﴿ **يُعْظَمُ لَكُمْ تَذَكُّرُونَ** ﴾ خوا بەوشیوەیە نامۆزگاریتان دەکات، تا بەشکو بیر بکەنەوو پەند بگرن. (حاکیم) لە (عبداللای کوپى مەسعود) ھەو دەگێزیتەوو ئەلئى: (هذه اجمع آية فى القرآن لخير يمتثل، ولشر يجتنب) ، واتە: ئەم ئایەتە پتر لە ئایەتەکانى تر ھەموو خێرو بیڕیکى لە ئامیز گرتوو، ھەر وەکو گشت خراپەییەکی لەخۆ گرتوو بۇ خۆلادان لىئى.

کە پەیمانتان بەست بە جیئى بێنن:

﴿ **وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ** ﴾ و کاتى پەیمانتان بەخوادا بۆکردنى ھەر کارىک بەرێک و پێکى جیئە جیئى بکەن ﴿ **وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا** ﴾ و سویندو پەیمانەکانتان مەشکێنن و بەتالیان مەکەنەو، پاش ئەوێ لىبەران جیئە جیئان بکەن، واتە: ئەو سویندو پەیمانەى لەگەل خەلکێکدا گرێ دەدەن ، زۆر گرنگى بدەن و، بەکەم سەیری مەکەن و، بى ھۆى شەرعى ھەلیمەو شێننەو ﴿ **وَقَدْ جَعَلْتُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا** ﴾ وە بەتایبەتى کە خواتان بەسەر خۆتانەو کردوو بە (کەفیل) و دەسەبەر ﴿ **إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ** ﴾ بەراستى خوا دەزانى ھەر کارى ئێو دەیکەن ﴿ **وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَضَتْ غَزْلَهُمَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةِ أَنْكَاثٍ** ﴾ ئێو وەکو ئەو ئافەرتە مەبەن کە ھەموو کات ریسەکەى خۆى دواى ریسان و بەھیزبوونی، خاوەدەکردوو کوکۆت دەبوو، واتە: پەیماندا بە توندى و، ئىنجا ھەلوەشاندەوێ بە ئاسانى. وەکو کارى ئەو ئافەرتە وایە کە ریسەکەى خۆى پاش ریسانى خا و بکاتەو و بیکاتەو بە خورى. جا ئێو خاوەنى قسەو ئیمزاو پەیمانى خۆتان بن، بەتوێرە بوونیکى سادە پەیمان شکێنى مەکەن ﴿ **تَتَخَذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخْلًا بَيْنَكُمْ** ﴾ سویندو پەیمانەکانتان بەنیازی ئەو وە بێت فېل لەیەک بکەن و، یەکتر بخەلەتێنن ﴿ **إِنَّ تَكُونُ أُمَّةٌ مِنْ أُمَّةٍ** ﴾ بەو بەھانەى فلانە ئوممەت و گەل، لەگەلێکى تر زۆرترو بەھیزترە. لەو سەردەمەدا کە لەگەل لایەکدا پەیمانان دەبەست، پاشان کە دەیاندى لایەکی تر بەھیز ترە، ئەویان ھەندەو شاندەو، دەھاتن لەگەل ئەم لایەنەکەى تردا پەیمانان دەبەست! جا قورئانى پیرۆز ھات کارى وای بەدزیو ناپەسەند وەسف کرد ﴿ **إِنَّمَا يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ** ﴾ دیارە خوا ھەر دەیەوێ بەو پەیمانە تاقییتان بکاتەو بەراوردتان بکات ناخۆکى پەیمان دەشکێنى و، کێش نایشکێنى ﴿ **وَلْيَبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ** ﴾ دانیاشەن ئەو شتانەى کە ئێو جیاوازی و ئیختیلافتان تێیدا ھەبوو خوا لەروژى قیامەتدا بۆتان دەرەخا" ھەق و ناھەقتان بۆ روشن دەکاتەو، ھەموو کەسیکێش بەپێى ئەو پاداش و تۆلە وەرەگریت.

نه‌رخو و یستبای گشتتان هاو نایین ده‌بوون :

﴿ **ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة** ﴾ نه‌گهر خوا و یستبای هه‌مووتانی ده‌کرده گه‌لیکی هاو نایین، واته: گشتتانی ده‌خسته سهر یه‌ک شارپ‌گه، ئیتر نه‌و دهمه جیا‌وازیی و، په‌راگنده‌یی دروست نه‌ده‌بوو ﴿ **ولكن يضل من يشاء ويهدي من يشاء** ﴾ به‌لام دیاره حیکمه‌ت و خواستی جوړیکی تره، مه‌یلی له‌گومراکردنی ههرکه‌سیک بیټ، نه‌وا لاری و گومرای ده‌کات، حزیشی له‌رینمایی ههر که‌سیک بیټ، نه‌وا شاره‌زاو رینمای ده‌کات، له‌نایه‌تیکی تردا جه‌خت له‌سهر نه‌وه ده‌کاته‌وه و ده‌فرموی: ﴿ **ولو شاء ربك لجعل الناس امة واحدة ولايزالون مختلفين الا من رحم ربك ولذلك خلقهم** ﴾ ﴿ **ولتسألن عما كنتم تعملون** ﴾ سو‌یندبئی له‌وه‌موو کارو کرده‌وه‌یه ئیوه‌کردتان ده‌پرس‌یته‌وه.

﴿ **ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم** ﴾ ﴿ **فازدقوا القرءان** ﴾ ﴿ **فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم** ﴾ ﴿ **قل نزلت روح القدس من ربك بالحق لئليق** ﴾ ﴿ **الذين آمنوا وهدى وشرى للمسلمين** ﴾

سهرنجیک: (قورتبی) ده‌لی: (اللام فی) (ولی‌بینن)..
(ولتسألن) مع النون المشددة يدلان على قسم مضمرة. واته: نه‌و پی‌تی (لام) انه که له‌کرداریکا هه‌ن و، کو‌تاییشی به‌(نون‌سی) (ته‌وکید) دیټ، بو سو‌ینده. وه‌کو (لی‌بینن) و..
هتد. ﴿ **ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم** ﴾ وه به سو‌یندو په‌یمان‌ه‌کانتان ده‌غه‌لی و فېرو فیل و گزیی له‌گه‌ل یه‌کتر مه‌که‌ن، واته: واده‌بی سو‌یند بو یه‌کتر ده‌خوون و په‌یمان به‌یه‌کتر ده‌دن، که‌چی دلتان شتیکی تری تی‌دایه ﴿ **فقل قدم بعد ثبوتها** ﴾ نه‌کا به‌وکاره (پی) بخلیسکی و (له‌سهر ریبازی باوه) بترازیټ، پاش دامه‌زاندن و تاب‌بوونی له‌سهر نه‌و ریبازه، واته: به‌کار هی‌نانی سو‌یندو په‌یمان به‌نیازی ده‌خه‌لی و فرت و فیل‌ه‌وه، مرو‌ه له‌رنی راست ده‌ترازیټی ﴿ **وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبيل الله** ﴾ وه نه‌وه‌ک به‌هوی رینگری‌تانه‌وه له‌ریگه‌ی خوا سزای سه‌خت بچیژن ﴿ **ولكم عذاب عظيم** ﴾ وه له‌دواپوژیشدا سزایه‌کی گه‌وره‌تان بو‌ه‌یه ﴿ **ولا تشتروا بعهد الله ثمنا قليلا** ﴾ و به‌لین و په‌یمانی به‌خواتان داوه، به‌یعه‌تی به‌په‌یامبه‌رتان داوه، به‌نرخ و به‌هایه‌کی که‌م مه‌فروشن و مه‌گو‌رنه‌وه ﴿ **انما عند الله هو خير لكم** ﴾ بینگو‌مانن هه‌رنه‌و خیرو پاداشه‌ی لای خوا ناماده‌کراوه، له‌هه‌موو شتی بو‌ئیوه چاکتره ﴿ **ان كنتم تعلمون** ﴾ نه‌گهر بزائن ﴿ **ما عندكم ينفد** ﴾ هه‌رچی لای ئیوه‌یه تیا ده‌چی و نابووت ده‌بیټ ﴿ **وما عند الله باق** ﴾ وه‌نه‌و خیرو پاداشه‌ی لای خوايه، هه‌رده‌مینیته‌وه کو‌تایی نایه‌ت ﴿ **ولنجزي الذين صبروا اجرهم باحسن ما كانوا يعملون** ﴾ وه‌نه‌مه‌ش سو‌یندی بیټ نه‌وانه‌ی وا له‌به‌رامبه‌ر فره‌مانه‌کانی خواوه به‌ئارام‌بوون و نه‌پسان، ئیمه به‌چاکتر له‌وه‌ی کردوویانه پاداشیان ده‌ده‌ینه‌وه.

کرداری باشەو پاداشته‌کەو :

﴿ **من عمل صالحا من ذكرا أو انثى وهو مؤمن** ﴾ هەرکەسێک - لە نێر یان لە مێ - هەر کارێکی چاک ئەنجامداو، بە ئیمان و باوەردارێش بێت ﴿ **فلنحیینه حیاة طیبة** ﴾ بە لێن بێت بیزینێن بە ژيانێکی پاک، واتە: بە ژيانێکی بەقەناعەت و بەسەعادت، لەم فەرموودەیەشدا - کە پێشەوا ئەحمەد لە عەبدوللای کوری عەمر رێوایەتی کردووە - بۆ دووپاتی ئەوە هاتووە دەفەرموی: ((قد افلح من اسلم، و رزق کفافا، و قنعه الله بما آتاه)) وە ئیمامی موسلیمیش رێوایەتی کردووە / مسلم. ۲ / ۷۳۰. واتە: ئەوێ موسلمان بوو و رزق و رۆزی خود کەفافی درایەو، خواش بەوەی پێیداو قەناعەتی پێکرد، بێ شک ئەو کەسە بردوویەتیەو. ﴿ **ولنجزيهم اجرهم باحسن ماكانوا يعملون** ﴾ و بە چاکتریش لەوەی کردوویان پاداشیان بدەینەو.

بەر لە قورئان خویندن (اعوذ بالله...) ی بکەن :

﴿ **فإذا قرأت القرآن** ﴾ جا هەرکە ویستت قورئان بخوینی ﴿ **فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم** ﴾ بەر لەوە (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) بکەو هەر بەخوا پەنا بەرە لە پیلان و وەسوسەوێ شەیتانی دوورەو خراو. هەتا نەتوانی لە وردبوونەو لە ماناو مەبەستی قورئان ریت لیبگریت، بۆیە جە ماوردی زاناکان دەلێن: بەر لە دەست کردن بە قورئان خویندن سوننەتە (اعوذ بالله...) بکری ﴿ **إنه ليس له سلطان على الذين آمنوا** ﴾ چونکە بێگومانە کە (شەیتان) هیچ زۆرو دەسەلاتێکی بەسەر ئەوانەدا نیە کە بڕوایان هێناو ﴿ **وعلى ربهم يتوكلون** ﴾ تەنھا بە پەرورەدگاریشیان پشت دەبەستن ﴿ **إنما سلطانه على الذين يتولونه** ﴾ بە راستی هەر تەنھا بەسەر ئەوانەدا دەسەلاتی هەیە کە ئەو دێکەنە پشتیوان و دوستی خۆیان و گوێرایەلی دەبن ﴿ **والذين هم به مشركون** ﴾ وە هەر وەها بەسەر ئەوانەیشدا کە هاوبەش بۆ خوا دادەنێن، هەمیشە ئەوانە مجرۆ دێکاو تەوێشیان بە بیردا نایەت ﴿ **وإذا بدلنا آية مكان آية** ﴾ هەر کات ئێمە نایەتیەک بە نایەتیکی تر بگۆڕین و لایەری، وەیان نایەتیکی تر لە جێی ئەودا بنێن ﴿ **والله اعلم بما ينزل** ﴾ و خوا بۆ خۆی زاناترە بەوەی دایدەبەزینی، واتە: ئەو چاک دەرزانیت چ شتی چاکە بۆ ئێستاو بۆ ئاییندەو کامەش هەلگری و بیسڕیتەو ﴿ **قالوا إنما انت مفتري** ﴾ کەچی ئەوەندە کەودەن و نەفامن لەوە لایەدا دەیانوت: ئەوێ موخەممەد! تۆمەر درۆ هەلەبەسیت، بۆیە بەو شیوەیەو بە نەرەزووی خۆت هەر رۆژەو ئال و گوێی دێکەیت، ئەمڕۆ شتیەک دێلەیت و، سبەینی شتیکی دیکە ﴿ **بل اکثرهم لا يعلمون** ﴾ نا، تۆ درۆ هەلەبەس نیت، بە لێکو ئەوانە زۆرەیان بۆخۆیان نەزانن و، لەحیکمەتی خوا تێناگەن، بۆیە وا رەخنەو بێجی دێگرن و تەسلیم نابن ﴿ **قل نزله روح القدس من ربك بالحق** ﴾ تۆ لە وەلامیاندا بلێ: (روح القدس) (جویریەل) - کە لە لای پەرورەدگارتەو بە حەق و دادگەرانیە دایبەزاندووە ﴿ **ليثبت الذين آمنوا** ﴾ تا ئەوانەو بڕوایان هێناو دامەزراو دلتیا بکا ﴿ **وهدي وبشري للمسلمين** ﴾ وە هیدایەت و رێنمایی و، مژدە بۆ بۆموسلمانان.

دەلێن بنیادەمی قورئانی فێرکرد :

﴿ **ولقد نعلم انهم يقولون** ﴾ سویندبێ ئەمەش چاک دەرزانێن کە ئەوانە پێت دەلێن: ﴿ **إنما يعلمه بشر** ﴾ هەر ئادەمیە کە ئەم قورئانەو فێر دێکات، مەبەستیان لە کابرایەکی رۆمی بوو! ﴿ **ولسان الذي يلحدون إليه اعجمي** ﴾ خو زمانی ئەو کەسەو ئەوان نیازیانە ئەم قورئانە بدەن پالی ئەو، عەجەمیەو لە عەرەبیش نەزان و کۆلە ﴿ **وهذا لسان عربي مبين** ﴾ ئەم قورئانەش بەزمانیکی عەرەبیی خوشخوان و رەوانبێژی ئاشکرایە، باشە! ئەر کەسێک عەرەبی چاک نەزانی چۆن دەتوانی شتی وا بەو هەموو رەوانبێژی و بەلاغەتەو بلێ! ﴿ **إن الذين لا يؤمنون بآيات الله لا يهديهم** ﴾

الله ﴿ بهراستی نهوانه ی و بوخویان نامادهنین بپوا بهینن به قورئان و بهنایهتهکانی خوا، خوایش هرگیز شارهزاو رینمایان ناکات بولای خوی ﴿ولهم عذاب الیم﴾ و سزایهکی بهئیشیشیان بؤ هیه ﴿انما یفتی الکذب الذین لا یؤمنون بآیات الله﴾ بهراستی هر نهوانه درؤ هه لده بهسن که بپوایان بهنایهتهکانی خوا نییه ﴿اولئک هم الکاذبون﴾ لهراستییدا تنها نهوانه درؤزنن، ئیتر چؤن بهتؤ ده لئین نهی موحه مهده! درؤزنی و درؤ بوخوا هه لده بهسیت؟! تورپیی خوا له مورته ده، بهدەر له ناچار ی:

﴿من کفر بالله من بعد ایمانه﴾ هرکه سیئک پاش بپوا هیئانی به خوا، کافرو بی باوهر بیتوه، بیگومان

سزای توند دهری و، دهکه ویتته بهر قارو توورپیی خواوه

﴿إلا من اکره وقلبه مطمئن بالإیمان﴾ مهگەر که سیئک زوری لی

کرابی و، لهوکاته یشدا دلنیابی به نیمان، دهکو (عه ماری

کوپری یاسر) خوا لییان خوش بیت. (ئیین عه باس) ده لئیت:

موشریکه کان نازارو نه شکهنجی (عه مام) یان زوردا،

به رادهیه که گهیشته حاله تیک له ژیر سزادا تیا بجیت، نهوسا

له بهرناچاریی و به دلئیکی پر له نیمانه وه نهوانی رازی کرد،

جا بؤ دواپی هاته لای پیغه مبهری خواو کاره ساته که ی بؤ

گیرایه وه، نهویش فرمووی: لهوکاته دا دلت چؤن بوو؟

(عه مام) گوتی: دلنیا بووم به نیمان: فرمووی: دهسا نهگەر

نهم جاردهش نهو حاله ته دووباره بوویه وه، تویش جاران

چیت گوتبوو بیلیر وه. (قورتبیی) ده لئیت: (اجمع العلماء

علی ان من اکره علی الکفر فاختر القتل انه اعظم اجرا عند

الله، ممن اختار الرخصة. واختلفوا فیمن اکره علی غیر القتل

من فعل ما لایحل له، فقال اصحاب مالک: الأخذ بالشدة فی

ذلك واختیار القتل والضرب افضل عند الله من الأخذ

بالرخصة. واجمعوا ایضا علی ان من اکره علی قتل غیره انه

وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ أَعْجِبْنِي وَهَذَا لِسَانُ عَرَبٍ مُّشْبِعٍ ﴿١٦٦﴾ إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٦٧﴾ إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿١٦٨﴾ مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ لَا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٦٩﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿١٧٠﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَتْ لَهُمْ نَجْوَاهُمْ وَأَنْصَرَفَتْ إِلَى الَّذِينَ هُمْ أَغْلَبُونَ ﴿١٧١﴾ لَا جَرَمَ لَهُمْ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ ﴿١٧٢﴾ ثُمَّ إِنَّ رَبَّنَا لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فَتَرْنَا لَهُمْ جَهَنَّمَ وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّنَا مِنَ الْعَافِينَ ﴿١٧٣﴾

لا يجوز له الإقدام على قتله ولا إنتهاك حرمة.. ويصبر على البلاء الذي نزل به. وإذا استحرمت المرأة على الرنى فلا حد عليها، لقوله تعالى: (إلا من أكره). واته: زاناكان يه كدهنگن كه: هرکه سیئک زوری لیبکری بؤ کوفرو بی باوهریی، نهگینه دهیکوژن، پاشان نهویش کوشتنه که ی هه لبراردو وشه ی کوفر بهزارییدا نه هات و کوشتییان، بیگومانه که پاداشی نهم که سه زور مهزتره لهوکهسه که موله ته که بوخوی هه لبراردی و به زمان خوی کافر دهکاو قوتار ده بیت، به لام نهگەر زور کردنه که بؤ کردنی کارئیکی تری حرام بوو، غهیری (قه تل)، بؤ نه مه پیئشهوا (مالیک) ده لی: هه لبراردنی توندوو تیژییه کهو خویه کوشتنه که باشتره. زاناكان بؤ نه مه یه کدهنگن كه: هرکه سیئک زوری لیبکری بؤ کوشتنی کابرایه که نهگه رنا خوی ده کوژنی، بؤی نییه کاری وایکات، وههروه ها کاتی نافره تیک به زور زینای له گهل کرا (حه ددی) له سه ر نابیت. ﴿ولکن من شرح بالكفر صدرا﴾ به لام که سیئک به پیخوشبوونی خوی سینگی بؤ کوفر

فراوان و گوشاد بکاو کوفره که شی پیخوش بیت ﴿فعلیهم غضب من الله﴾ نهوه قارو توپدی خویان له سهرده بی ﴿ولهم عذاب عظیم﴾ و سزایه کی گه وره شیان له دواپوژدا بو هیه ﴿ذلك بأنهم استحبوا الحياة الدنيا على الآخرة﴾ چونکه نهوان ژیان و گوزهرانی نه دونه یایه یان مهلبژارد به سهر پاشه پوژدا، وههلبژاردنی دنیا به سهر دوا روژدا کافریونه ﴿وان الله لایهدی القوم الکافرين﴾ بیگومان خواش خه لکانی بی باوه پو کافر شاره زو پینوین ناکات بو سهر ری راست ﴿اولئك الذین طبع الله علی قلوبهم وسمعهم وابصارهم﴾ نهامنه نهو که سانهن که خوا موری به دبه ختی به سهر دل و گوی و چاویاندا ناوه، ئیتر هق و ناهق لهیه ک جیا ناکه نهوه ﴿اولئك هم الغافلون﴾ وه نهوانه خافل و بی ناگایشن، گوی به هیچ شتیک نادهن ﴿لا جرم انهم فی الآخرة هم الخاسرون﴾ بیگومان له پاشه پوژیشدا زیانمنه ندو دپاو نهوانن ﴿ثم ان ربک للذین

ماجرؤا من بعد ما فتنؤا﴾ جا به راستی په روه ردگارت سهبارت به وانیه کهوا دواي نهو گشت نازارو نه شکسته نه له مه که کهوه کوچیان کردو بومه دینه ﴿ثم جاهدؤا و صبرؤا﴾ پاشان دهستیان دایه جیهادو، له سهر پیشهاته کانی جیهاد به نارام بوون ﴿ان ربک من بعدها لغفور رحیم﴾ به راستی په روه ردگارت- پاش نه نجامدانی نهو کارانه- زور لیبوردیه به رامبهریان، زوریش میهره بانه ﴿یوم تاتی کل نفس تجادل عن نفسها﴾ روزی دی که هرکس له پیری خویدایه و ده مه قالی و بهرگری له خوئی دهکات، بو پزگار کردنی خوئی، واته: له بهر سه ختی نه ورژه هیه که سی له بیر نامینی و، به دهر له خویشی که سیک نیه پشتیوانی ئی بکات ﴿وتوفی کل نفس ما عملت﴾ هه موو که سیکیش چی کردیت به ربک و پیکی پاداش و توله که ی پیده درته وه ﴿وهم لا یظلمون﴾ و هیچ سته میکیشیان ئی ناگری.

نه زله ی شاری مه کهه :

﴿وضرب الله مثلا قرية﴾ خوا مهسهل و نمونه ی

خوشگوزهرانی و ناوه دانیی شاری (مه کهه) دینیته وه ﴿كانت امنة مطمئنة﴾ که ژیانان پر بوو له ناسووده ی و نارامش، که چی له ملاو له ولای نهوانیشه وه خه ک تالانده کراو دهر فینران، پاشان که په یامبهریان ﴿بؤ هات و، له باتی شوکرانه بژیری، پشتیان تیکردو دلایان ئیشان، ئینجا خوی بالاده ست جوړو جوړ جه زه به ی دان و لی تیکدان ﴿یا تیه رزقها رغدا من کل مکان﴾ له هه موو لایه که وه پزق و پوزی و نیعمه تی زوریان بو ده هات ﴿فکفرت بانعم الله﴾ که چی له باتی شوکرانه بژیری له بهرامبه ر نهو هه موو گشت چاکه وه ناسو پاسی نیعمه ته کانی خویانکردو، باوه ریان به پیغه مبه ر که ی نه کردو چوون به گریا ﴿فادأقها الله لباس الجوع والخوف بما كانوا یصنعون﴾ جا خوایش جل و بهرگی برسیه تی و ترسی له بهر کردن و تالوی پیچهرین، پاش نهوه که پیغه مبه ر ﴿دوعای لی کردن و فهرمووی: خدایه ! داوات لیذه کهم: ساله قات و قره کانی سهرده می (یوسف) یان به سهر بیته،

ئىنجا گرانىيەكى وايان تىكەوت، بەناچارىي كوركى وشترىان تىكەلى خويىن دەكردو لەسەر ناگريان دەناو دەيانخوارد ! ﴿ **۱۱۳** وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِنْهُمْ فَيَكْذِبُوهُ ﴾ بىگومان ھەر لەخويان پەيامبەرئىك وەكو موخەممەد ﷺ ھاتەلايان، كەچى بېروايان پى نەكردو بەدرۆيان خستەو و پووبەروى وەستان ﴿ **فَاخْذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ** ﴾ ئىنجا ھىندە ستەمكارىيون سزا گشتىيانى گرتەو.

حەلال بخۆن و شوكر بكن :

﴿ **۱۱۴** فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلالًا طَيِّبًا ﴾ دەسائىو ھەى باوەرداران ! لەو رزق و نىعمەتە حەلال و پاكەيە بخۆن، خوا پىنى بەخشىوون ﴿ **وَأَشْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ لِيَّاهُ تَعْبُدُونَ** ﴾ و شوكر سوپاسى نىعمەتى خوا بكن، ئەگەر راستە ئىو ھەر ئو دەپەرستن ﴿ **۱۱۵** إِنَّمَا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخَنزِيرِ وَمَا أَمَلَ الْغَيْرِ اللَّهُ بِهِ ﴾ بەراستىي خوا ھەر گوشتى مردار بوو و خويىنى رھوان و گوشتى بەرازو ئو سەرپراوھى كە بەناوى غەيرى خواو ھەر سەر دەپرئ لىي ھەرامكردوون ﴿ **فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ** ﴾ جاھەر كەسيك ناچار بوو بۆ خواردنى ئەمانە، دەبا - بى زىادە پەويى ولە ئەندازە بەدەر - لىيان بخوا، چونكە بىگومان خوا زۆر لىيوردە، زۆرىش مېھرەبانە، ئەو ھەتە لەكاتى گرانىي و نەبوونىدا رىگەى داو ھەخواردنى ئو شتە ھەرامانە بى زىادە پەويى. ﴿ **۱۱۶** وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ السُّنْتُكُمُ الْكُذْبَ هَذَا حَلالٌ وَهَذَا حَرَامٌ ﴾ وە بەزمان و سەر زارەكىي و، بى بەلگەى شەرعىي، لەخۆتانەو ھەندى شت حەلال، يان ھەرام مەكەن، مەلن: ئەمە حەلالەو ئەو ھەرامە، ئىو ھەكو ئو موشرىكانە مەكەن كە بەناو زووى خويان (بەھىرە) و (سايىبە) و (وھىيلە) و (ھام) يان لە خو ھەرامكرد ! ﴿ **تَلْفِتُوا عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ** ﴾ ھەر بۆ ئەو لەسەر خوا درۆھەلەسن !، چونكە حەلال و ھەرام بەدەستىي ئىو نىو، بۆتان نىە سنوور شكىنى بكن ﴿ **إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ لَا يَفْلَحُونَ** ﴾ بىگومان ئەوانەى كەدرۆ بۆ خواو ئايىنى خوا ھەلەدەبەستن، سەرفرازو پزگارو بەختەو نەابن ﴿ **۱۱۷** مَتَاعٌ قَلِيلٌ ﴾ لەم ژيانى دنيادا كەمىك بۆخو رادەبوون و بەھرىيەكى كەميان بۆ دەبى ﴿ **وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ** ﴾ و لە قيامەتيشدا سزايەكى بەژان و ئيش پىگەيەنەريان ھەيە، لەجىگايەكى تردا دەفەر موى: ﴿ **نَمَتَعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ** ﴾ ﴿ **۱۱۸** وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ ﴾ بۆ ئەوانەش جوولەكەن چەند شتىكەمان ھەرامكرد كەلەو و پيش لەسوورەتى (ئەنعام) دا بەم ئايەتە بۆمان گىراپتەو كە دەفەر موى: ﴿ **وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا كُل ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَمًا عَلَيْهِمْ شَحُومُهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا** ﴾ ۱۴۶/۶. ﴿ **وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ** ﴾ ئىمە بەو ھەرامكردنە ستەممان ئى نەكردن، بەلام ئەوان ستەميان لەخويان كرد بەھوى لادان و سنوور بەزاندەنەو، وەكو لە جىنيەكى تردا دەفەر موى: ﴿ **فَيُظْلَمُ مَنْ الَّذِينَ هَادُوا حَرَمًا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٌ أُحِلَّت لَهُمْ** ﴾ ﴿ **۱۱۹** ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ﴾ ئەوسا بىگومان سەبارەت بەوانەش وا بەنەفامىي و نەزانى كارى خراپ و ناجۆريان كرد ﴿ **ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا** ﴾ لەپاشان دواى ئو كارە ناھەموارەيان پەشيمان بوونەو، خويان چاكسازى كرد ﴿ **إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ** ﴾ دلىابە كە پەرورەدگارت پاش ئەو زۆر لىيوردەيە بەرامبەريان، زۆرىش مېھرەبان و دلۆقانە.

ئىبراھىم رابەرىكى ھەقەرەو بوو :

﴿ **۱۲۰** إِنَّ إِبْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَانِتًا لِلَّهِ ﴾ بەراستىي (ئىبراھىم) ى پەيامبەر ﷺ ھۆگرى ھەموو كارىكى خىرو ملكەچى فەرمانەكانى خوابو ﴿ **حَنِيفًا** ﴾ لەھەموو ئاينىكى پېروو پوچ لاى داو بەرەو ھەق و بەرنامەى پاك و راستى خوا ھات ﴿ **وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ** ﴾ و ھەركىز لەھاو بەشدانەرانىش نەبوو ﴿ **۱۲۱** شَاكِرًا لِنِعْمَةِ ﴾ سوپاسگوزارى بەخششەكانى

خوا بو ﴿اجتباہ وهداه إلى صراط مستقیم﴾ خواش بو خوی مهلیبژارد بو په یامبه ریستی و رینمونیشی کرد بو ریگهی راست و یه کخوایه رستی، له سوورتهی (نه نبیا) شدا ده فرموی: (ولقد اتینا ابراهیم رشدہ من قبل وکنا به عالمین) ﴿۱۲۲﴾ و اتیناه فی الدنیا حسنة ﴿۱۲۳﴾ نیمه ییش هر له دونیادا ناوو شوورتهی باشمان دایه ﴿وانه فی الآخرة لمن الصالحین﴾ و له پاشه پروژیشدا بینگومان له پرزی صالحان و چاگان دایه ﴿ثم اوحینا إلیک ان اتبع ملة ابراهیم حنیفا﴾ له پاشا وه حی و سروشمان بو تو کرد نهی پیغه مبهه ! ﴿که ده بی په پرهوی له نایینی پاک و راستی ئیبراهیم بکهیت به ریک و راستی﴾ و ماکان من المشرکین ﴿و هر گیز له هاو به شدانه ران نه بووه، و هکو له سوورتهی (نه نعام) دا هاتووو ده فرموی: (قل اننی هدانی ربی إلى صراط مستقیم دینا قیما ملة ابراهیم حنیفا و ماکان من المشرکین).

ریزان له شه مه بو جووله گانه :

﴿۱۲۴﴾ إنما جعل السبت علی الذین اختلفوا فیه

ریزگرتن له روژی (شه مه) و ئیش و کار نه کردن تییدا له نایینی (ئیبراهیم) دا نه بووه، به لکو هر بو نه وانه بریار دراو کرایه روژی خواپه رستی که ئیختلاف و نا کوکیان بوو له دیاری کردنی نهو روژدا ، له سه ره تاوه خوا روژی ههینی بو دیاری کردن ، که چی گواستیانه وه بو روژی شه مه، ئینجا خوابش له سه ری گران کردن که: نابی لهو روژدا هیچ جو و جول و کاریک بکه ن ، که چی له ویشدا هر که وتنه وه فرت و فیل ﴿ان ربک لیحکم بینهم یوم القیامة فیما کانوا فیه یختلفون﴾ بینگومان په روه ردگاری تو روژی قیامت سه بارهت به وهی نهوان نا کوکیان تییدا هه بوو به داد گه رانه داوهرییان ده کاو. هه ریه که شیان به پیی کارو کرده وهی خوی توله و پاداشی ده دا.

به ژیرانه نامه که ی خوا بگه یه نه :

﴿۱۲۵﴾ ادع إلى سبیل ربک بالحکمة والموعظة الحسنه

نه ی پیغه مبهه ! ﴿نه ی ئیماندار! هر به ژیرانه و نهرم و قسه ی خوش و حیکمهت و، ناموژگاری شیرین و جوان، خه لک بو ریگای په روه ردگارت بانگ بکه، سروشتی ناده مزاد وایه خوی به شت ده زانی و به ناسانی ته سلیم نابییت، جا له بهر نه وه ده بی زور به ژیرانه بوی بچیته پیش، نه وه کو ده عیه و خو به زلزانین زان بییت به سه ری او، گوی نه گری بو ت ﴿وجادلهم بالتی هی احسن﴾ وه به چاکتر و باشتین شیوه قسه و گفت و گو یان له گه ل بکه، به لگهی جوان و به میزبان بو بهینه وه، هه تا و مزع ناساییه ، خو نه گه ر قوناغی جهنگ و پیکدا دان بوو ، دیاره تویش به یاسای جهنگ کار ده کهیت له گه لیاندا، هه تا دینه کهت ریسوا نه بییت ، چونکه مه رد م دینی سووک و ریسوا وهر نا گریت! ﴿ان ربک هو اعلم بمن ضل عن سبیلہ﴾ تو ناوا موجدانه لیان له گه ل بکه ، به راستی په روه ردگاریشت باشت به حالئ نه وه ده زانییت که له ری نهو لایداوه ﴿وهو اعلم بالمهتدین﴾ و زاناتریشه به حالئ نهو که سانه رینوینن و له سه ر ری راستن.

﴿۱۲۶﴾ ثُمَّ اِن رَّبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا الشُّوْءَ بِجَهَنَّمَ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَاَصْلَحُوا اِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ﴿۱۲۷﴾ اِنَّ اِزْهِيْمَ كَانَتْ اُمَّةً قَانَتْ اِلٰهَ حَنِيفًا وَّلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۱۲۸﴾ شَاكِرًا لِاَنْعَمِ اَحْبَبْنَاهُ وَّهَدَيْنَاهُ اِلٰى صِرَاطٍ مُسْتَقِيْمٍ ﴿۱۲۹﴾ وَاَتَيْنَتْهُ فِى الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَّاِنَّهٗ فِى الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِيْنَ ﴿۱۳۰﴾ ثُمَّ اَوْحَيْنَا اِلَيْكَ اَنْ اَتَّبِعْ مِلَّةَ اِزْهِيْمَ حَنِيفًا وَّ مَا كَانُ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ ﴿۱۳۱﴾ اِنَّمَا جَعَلُ السَّبْتُ عَلَى الَّذِيْنَ اَخْتَلَفُوْا فِيْهِ وَاِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فِىمَا كَانُوْا فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ﴿۱۳۲﴾ اَدْعُ اِلٰى سَبِيْلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَّالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجِدِلْهُمْ بِالَّتِىْ هِىَ اَحْسَنُ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيْلِهٖ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِيْنَ ﴿۱۳۳﴾ وَاِنْ عَاقِبَتُهُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوْضْتُمْ بِهِ وَاِنْ صَبَرْتُمْ لَهٗوَ خَيْرٌ لِّلصّٰبِرِيْنَ ﴿۱۳۴﴾ وَاَصْبِرْ وَّمَا صَبْرُكَ اِلَّا بِاللّٰهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِى ضَلٰوٍ مِّمَّا يَمْكُرُوْنَ ﴿۱۳۵﴾ اِنَّ اللّٰهَ مَعَ الَّذِيْنَ اتَّقَوْا وَّالَّذِيْنَ هُمْ يُحْسِنُوْنَ ﴿۱۳۶﴾

قورتیبی دهلیت: (هذه الآية: نزلت بمكة في وقت الأمر بمهادنة قريش، وأمره أن يدعو إلى دين الله وشرعه بتلطف ولين دون مخاشنة وتعنيف، وهكذا ينبغي أن يوعظ المسلمون إلى يوم القيامة. فهي محكمة في جهة العصاة من الموحدين، ومنسوخة بالقتال من جهة الكفار).

دهلی تۆله بهرام بهر بیت :

﴿ ۱۲۶ ﴾ **وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عَاقَبْتُمْ بِهِ** ﴿ وئەگەر تۆلەتان کردەو، بادار بە داربێ، سەرەروویی و زیاده رەوی تێدا نەبێ. رافە کەرانی قورئان دەلێن: ئەم ئایەتە (مەدەنی) یەو سەبارەت بە (حەمزە) ی (سید الشہداء) هاتۆتە خوارەو، ئەوکاتە کە لە (ئوحود) پاش شەھیدبوونی موشریکەکان لاشەکەیان تێکداو سکیان درێی، ئەوجا پەيامبەریش ﷺ زۆر دلگران و بێ تاقەت بوو، بۆیە فەرمووی: سوێند بەخوایی: ئەگەر ئەمجارە خوای گەورە زالم بکا بەسەریان، ئەوێ بە (حەمزە) کراو، بەحەفتا کەسیانی دەکەم. **﴿وَلَنْ صَبْرْتُمْ﴾** دلنیاشبێ ئەگەر ئێوێ خو رابگرێ و تۆلە نەکەنەو، ئەگەرچی هەقیشتان بێت تۆلە بکەنەو **﴿لَهُ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ﴾** دیارە کاری وا بۆ خو رابگران و ئارامگران باشتەر تا تۆلە وەرگرتنەو، بەمەرجی بتوانن شەپو خراپە لەخۆتان دور بخەنەو، بێشزانن دەبیته سەرکەوتن بۆتان **﴿وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾** ئینجا بەراشکاوایی داوای ئارامگرتن دەکات، بۆیە دەفەرموی: خو راکرێو ئارامت هەبێ لەتۆلە وەرگرتنەو، کە دیارە بەئارام بوونیشت، هەر بەکۆمەک و فەرمانی خوا دەبێت، هەر ئەو دەتوانی یارمەتیت بدا بۆ خو راکرتن، ئەگینە کێ دەتوانی ئەفسی رام دایم رکینیت؟ **﴿وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ﴾** وە لەبەر ئەوانەش کە بڕوا ناهێنن خەم و خەفەت مەخو **﴿وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ﴾** و لە فەرقیلێان دلتەنگ و سەخلەت مەبە، چونکە تۆ تەنھا راگەیانندت لەسەر، ئیتیر باوەر بھێنن یان، تۆ بەرپرس نابیت **﴿إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا﴾** بەراستی خواش لەگەڵ ئەوانەدایە کەخو پارێزو بەتەقوان **﴿وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾** و ئەوانەش چاکەکارو، چاکەخوێن، ئەم لەگەڵ بوونەش تەنھا خوا خۆی باش دەزانیت چۆن دەبێت. لەسوورەتی (ئەنفال) یشدا دەفەرموی: (إِذْ يُوْحٰى رَبِّكَ اِلٰى الْمَلٰٓئِكَةِ اِنِّیْ مَعَكُمْ فَثَبَّتُوا الَّذِیْنَ اٰمَنُوْا...)

سوپاس بۆ خوای تاک و تەنیا، بێ حیساب و ئەژمار، شوکرانە بژێرم کە: پشتیوانی لێکردم بۆ تەواوکردنی

نووسینی کورتە تەفسیری سوورەتی (نەحل) .

کوتایی جزمی (۱۴)، چوارد

ولله الحمد والمنة

*** *** *

۱۷- سوورەتی (نيسرا) یە

مەككەیی یەو (۱۱۱) ئایەتە

بەناوای خوای بەخشندەئێ مېهرەبان

ئەم سوورەتە وەك سوورەتەكانی تر گرنگیی بەبێرو باوەردەدات، وەكو یەكخواپەرستی، پەيامەكە ی پێغەمبەر، زیندوو بوونەو... بەلام خالی سەرەکیی لەم سوورەتە پێرۆزەدا خستە پێش چاوی کەسایەتی پەيامبەر ﷺ لەگەڵ ئەو هەموو موعجیزە گرنگانەدا هیناویەتی بۆ راستیی خۆی، هەزاران هەزار سلاوی لەسەربێت.

* جا لەسەرەتاو شەپەرەو پێرۆزە کە موعجیزەو بەهرەو خەلاتی کە وەرەو مەزن بوو خوای گەورە بەخشی بە پەيامبەر ﷺ باسەدەكات، لەلایە کیشەو دەسەلاتی بالادەستی خوا نیشان دەدات کە چۆن بەو ئەندازە ماو

زۆرگەمەیه، توانی ئەو ھەموو پێگە درێژەییە پی بپرسی و، سەیران و سەفای ئاسمانی پی بکاو، ھەر لەو ماوەیە شدا بیگێریتەو جێگای خۆی.

باسی یاخییبوونی ھەردوو جارەکی جوولەکی سەرگەردان بوونیان دەکا، لە تۆلە پی لاپرسی و لاساریاندا: (وقضینا إلی بنی اسرائیل فی الکتاب لئفسدن فی الأرض مرتین...).

* ھەندئ بەلگە لەسەر گەورەیی وتاک و تەنیاپی خوا - ھەک شەو پۆژو ئالو گوێیان - دینی: (وجعلنا اللیل والنهار آیتین، فمحونا آية اللیل...).

* پرسی لە یاسای کۆمەلایەتیی و، پەوشتە بەرزەکان دەخاتە پوو و ھانی مۆقەکانی بۆ دەدات، ھەتا کۆمەل و کۆمەلگەییکی خاوەن پەوشتی بەرز پەیدا ببیت.

* بەچەند بەلگەیکە باسی سەرگەردانی ھاوڵدانەرەکان دەکات. ھەروەک باسیکی قورئان دەکات کە گەورەترین مۆجیزەیی، ھەتا ھەتایە بەرقەرار دەبیت.. لەگەڵ دابەزینە سەر ھاوڵدانەرەکان، لەکاتیکا کە داوای موعجیزەییکی تر "جگە لەقورئان" دەکەن.

پاک و خاوینی خوا لە شەریک و ھاوڵ باس دەکا: (وقل الحمد لله الذي لم يتخذ ولدا.. وکبره تکبیرا). لەگەورەیی ئەم سوورەتە شدا ھاوڵ - ھەک پێشەوا ئەحمەد لە (ئەبو لوبابە) دەگێریتەو - دەلی: خاتوو (عائیشە) وتی: ئەو ھەندە پەیا مەبەر ﷺ بە پۆژوو دەبوو ئەمان گوت، نایەوی ھیچ رۆژی لە سال بە پۆژو نەبی، ئەو ھەندەش بە پۆژو نە دەبوو، ئەمان گوت نیتەر ھەر بە پۆژوو نابێ، و ھەموو شەو یکی ش سوورەتی (بەنی ئیسرائیل) و (زەمری) دەخویند.

شەو دەوییە کە پی پێغەمبەر ﷺ:

بسم الله الرحمن الرحيم * سبحان الذي اسرى بعبدہ

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سُبْحَنَ الَّذِي اَسْرٰى بَعْدَهُ لَيَلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ

إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا الَّذِي بَرَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا إِنَّهُ

هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ ﴿١﴾ وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ

هُدًى لِّبَنِي إِسْرٰىءِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِن دُونِي وَكِيلاً ﴿٢﴾

ذُرِّيَّةً مِّنْ حَمَلِنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُوراً ﴿٣﴾

وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرٰىءِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ

مَرَّتَيْنِ وَلَنَعْلُنَ عُلُوًّا كَبِيراً ﴿٤﴾ فَاِذَا جَاء وَعْدُ أُولٰٓئِهٖمَا بَعَثْنَا

عَلَيْكُمْ عَبْدًا لَّنَا أَوَّلِي بِأَسْ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ

وَكَانَ وَعْدًا مَّفْعُولًا ﴿٥﴾ ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ

وَأَمَدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ نَفِيراً ﴿٦﴾

إِنَّ أَحْسَنَ أَحْسَنِ أَحْسَنَ لَأَنفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَاِذَا جَاءَ

وَعْدُ الْأَخِرَةِ لِيَسْتَوْأْجُوْهُكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ

كَمَا دَخَلُوْهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبِّرُوا مَا عَلَوْا تَتْبِيراً ﴿٧﴾

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

سُورَةُ الْاَنْعَامِ

لایلا پاکو خاوینە لە ھەرش تێکی ناپەسەندو خراپ، ئەو خواپی کە شەو پەوی بەبەندە خۆی (موحەمەد) ﷺ کرد لەبە شێکی زۆر کەمی شەو یکا ﴿مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى﴾ لە مزگەوتی (حەرام) ھەو لە ھەکەدا بۆ مزگەوتەکی ئەولاتر (بیت المقدس) لەفەلەستیندا، کە ئەو رۆژە کاروانیی بەچەندین پۆژ ئەو جا دەیکە یشتی!! ﴿الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنْ آيَاتِنَا﴾ ئەو مزگەوتە ی ئیمە دەور بەریمان پیرۆزو پیتدار کرد بە جۆرە نایەمت و میو ھە میو ھەجات و، کردیشمانە بارەگای پەیا مەبران، تا ھەندئ لە نیشانەکانی دەسەلات و توانایی خۆمانی پی نیشان بەدین لەو شەو پەویدە ﴿إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ﴾ چونکە ھەرئەو زۆر بیسندە بۆ قسەو گوفتاری ھەردەم، زۆربینا و بەناکا، بەئەحوالی گشت مۆقەکان، دەزانی لە دنیاو لە قیامەتدا شایستە ی چین.

* (نيسرا) و (ميعراج) له قوناغیكى زورناسك و مهترسييدار له ژيانى پيغه مبهردا ﷺ بوو. ئهو دهمه كه زور ماندو و خسته بوو. بهلام بهم رووداوه گرنگه ميژوييه ناسوى ناسمانى ليډره وشايه وه. هيو او ئوميډيكي به خوږي و به يارانى به خشى. (نهوه ويى) و (قورتوبى) دهلن: ئهو رووداويه پينج سال پاش پيغه مبهريتى بوو. خاوهنى كتيبي (الرحيق المختوم) دهلى: له (۲۷ ي (رهجه) ي سالى (۱۰) ي پيغه مبهريتييدا بوو. له گهل هه ندى راو بوچوونى برى له زاناکانى تر. (ئيبنولقهيم) يش دهلى: قسه ي راست نهويه كه ئهو شه پوهيه به (جهسته) ي پيروى بوو. وه له مزگهوتى (حرام) هوه بو مزگهوتى (قودس) به سواري (بوراق) و هاوړيتى (جوبريل) ﷺ. جا له قودس دابه زى و پيش نويژى بو پيغه مبهره كان (عليهم الصلاة والسلام) كردو هر له ویش (بوراق) ي به ئهلقه يه كى دهرگاي مزگهوته كه وه بهسته وه. پاشان هر نهو شه وه له (بيت المقدس) هوه بهرز كرايه وه بو ناسمانى دنياو. دهرگاي بو كرايه وه هر له وى (بابه گه وه) ي گشتمانى (ئادهم) ديت. سلاوى له سر بيت. بابيه شمان خوشحالى خوى به ديتنى دهربرى و ددانى نا به پيغه مبهريتييدا. هر له ویش خوى خاوهن توانا پوڅى گشت شه هيدده كاني ناماده كردو له لاي راستيه وه نيشانداو. له چه پيشيه وه پوڅانيه تى سرجه م به دبه ختاني نيشاندا. ئه وسا سرخرا بو ناسمانى دووم و له وى (يه حيا) و (عيسا) ي ديتن (سلاويان له سهر بيت) نه و انيش پيغه مبهريتيان سه لماندو. پاشان بو ناسمانى سنيهم به ريگه وت و له ویش (يوسف) ي ديت (سلاوى له سر بيت) نه ویش به خيرى هيناو ددانى به پيغه مبهريتييدا نا. بوډوايى به ره و ژوروتر سرخرا بو ناسمانى چوارهم. له ویش (ئيدريس) پيغه مبهري ديت و خوشحال بوو و پيغه مبهريتى سه لماند. له پاشا سرخرا بو ناسمانى (پينجه م) و له ویش (هارون) ي كوپرى (عيمان) ي ديت. نه ویش پاش به خير هينانى پيخوشبوونى خوى دهربرى و ئيقارارى به پيغه مبهريتى كرد. له ناسمانى (شه شه م) يشدا به (موسا) گه يشت و. نه ویش هر وه كو پيغه مبهره كاني تر پيشوايى ليكرد. جاكاتى له وى تپه پرى موسا گريا! گوتيان بوجى ده گريت! گوتى: چونكه له به هشتدا ئوممه تى ئه م پيغه مبهره. له ئوممه تى من زياتره. وه له ناسمانى (حه وته م) يشدا به (ئيبراهيم) شاد بوو. پاش به خير هينان و خوشحالى و ددانان به پيغه مبهريتييدا له لايه ن ئه ويشه وه (سلاويان له سر بيت) چويه (سدره المنتهى). پاش نهو (بيت المعمور). نه و جا به رزتر چوو تا به ديدارى خوى گه وه شاد ده بى ولييه وه نزيك ده بيته وه. هر به قه دوو (كه وانى) ما. يان نزيكتر. له وى هر چى پئويست بوو بو نهو قوناغه وه حىيى بو كردو تنيگه ياند. له وانه (۵۰) ركات نويژى له سر ئوممه ته كى فهرز كرد. پاشان به ته گيرو راويژى موسا ﷺ تكاي له خوى ميه ره بان كرد هتا بوى كه مكرده وه و كردى به م (۵) نويژه ي ئيستا.

جا له م سونگه يه وه (ئيبن تهيميه) دهلى: هيچ هاوه ليكي پيغه مبهر ﷺ نه يگوتوه پيغه مبهر ﷺ خوى گه وه رى ديتووه. (ئيبن عباس) نه بى نه ویش (خاتوو عائيشه) به ره له ستي ده وه ستي. (ئيبنولقهيم) دهلى: ئهو نزيكبوونه وه يه كه له سووره تى (نه جم) دا باسكراوه. مه به ست پنى نزيكبوونه وه ي (جبريل) له ﷺ وه كو خاتوو (عائيشه) و (ئيبن مه سعود) دهلن. ئه م باسه يه له سووره تى (نه جم) دا به رووتر روشن كراوه ته وه.

خونه رى هير: باسى (نيسرا) له يه ك نايه تداو. پاشان باسى تاوانه كاني (به نى ئيسرائيل) به دواى نه وداو. دواتر كه دهلى: ئه م قورنانه باشتري ريباز ده ست نيشان ده كا. ئه مانه هه موو هيناو ئامارهن كه (يه هوود) له سه ركردايه تى دهرده كرين و. دهرتيه ده ستي ئه م پيغه مبهره تازه يه و قورئانيش به رنامه ي ده بيت. چونكه (يه هوود) نه وه نده تاوانى كرد. كه لكى رابه رايه تيان نه ماو. خوى گه وه ريش لى سهندنه وه ته سليمي

(موحه ممدی) کرد، که وابو پیوسته رابه رایه تی کردنی همر ئوممه تیک پر بیت له دادگهریی و دادپهروه ریی و، نه خلاق و قبیهم و داوین پاکی و دهسپاکی و، ههول و تیکۆشان و جیهادولپران و، لیبوردن و جورئته و نازیه تی و، بی خیانهت و گزی و فرت و فیل له گهل گه له کهیدا. نهگینه خوای گه وره قبولی ناکاو دیزه و گۆزه ی سهر نخون دهکا. نهگهرچی زۆریشی پی بجیت. هیوادارم ئهم ئوممه تی ئیسلامه بههوی ئهم سیفته پهشکۆدارانه وه بتوانی قیاده ی دنیا بکات. بو نووسینی ئهم کورتیه سوودم لهکتیی (الرحیق المختوم) ی (صفی الرحمن المبارکفوری) وهرگرت.

مووسا و تهوراته که ی:

﴿وَاتینا موسی الکتاب﴾ وهکتیی (تهورات) یشمان به مووسا دا ﴿وجعلناه هدی لبنی اسرائیل﴾ و کردمانه پینمایی بو (بهنی ئیسرائیل) ﴿الا تتخذوا من دونی وکیلا﴾ پیمان گوتن: نابی بینجگه له من (خوا) هیچ کهس بکه نه بریکاری خۆتان ﴿ذریه من حملنا مع نوح﴾ نهی نه وه زاپۆی نهوانه ی که له گهل (نوح) دا کاتی خوی سواری کهشتیمان کردن و له توفانه که رزگارمان کردن، ئیوهیش وهکو (نوح) سوپاسی خوا بکه ﴿انه کان عبدا شکورا﴾ چونکه به راستیی نه وه بندهیه کی شوکرانه برژیر بوو، دهسا ئیوهش باسی چاکه ی من بکه نه به سه رخۆتانه وه به ناردنی (محمد) بۆتان، وههر نهو پیغه مبه ره له باره ی شوکرانه برژیری خواوه دهفرموی: ﴿ان الله لیرضی عن العبد ان یأکل الأکلة. اویشرب الشربة فیحمد الله علیها﴾ پیئشهوا نهحمه د. له فرموده یه کدا هاتوه که له قیامه تا ئهم خه لکه گشت دهچن بۆلای نوح تکاو شه فاعه تیان بۆ بکاو، دهلین: ﴿یانوح انک اول الرسل الی اهل الأرض، وقد سماک الله عبدا شکورا. فاشفع لنا الی ربک﴾ فتح الباری: ۶/ ۴۲۸.

جووله که دوو جار یاخی دهبن:

﴿وقضینا الی بنی اسرائیل فی الکتاب﴾ جاهر لهوکتیی تهوراته دا، یان له (لوح المحفوظ) دا ئاگاییمان به نه وه ی ئیسرائیل دا ﴿لتفسدن فی الأرض مرتین﴾ که به راستیی ئیمه له (ئه زهل) دا دهزانین: ئیوه له ولاتی (میسر) دا دوو جار فه سادو گیره شیوینی دهکن وناهه قیی بهرامبه ر مه ردم دهکن، به لی وابوو، نه وه بوو جار یه که میان هه ستان (زه کهریا) پیغه مبه ریان کوشت، ئینجا له تۆله ی نه وه دا خوای گه وره (به خته نه صر) ی به سه ریاندا زاکردو، کوشتاریکی زۆری لیکردن و (بیت المقدس) یشی ویران کرد.

جار ی دووهمیشیان (یه حیا) پیغه مبه ریان کوشت، خوایش دیسانه وه دوژمنی خۆیانی به سه ریاندا زاکردو دووباره کوشتاریکی زۆری لیکردن و، هه فتا هه زاریشیان لی دیل کران، چونکه بی باوه ربوون و سه ریپچیان لیکرد ﴿ولتعلن علوا کبیرا﴾ وه به راستیی به سه ر خه لکی نهو کاته دا یاخی دهبن و سه رده که ون، به سه رکه وتنیکی زۆر گه وره. گه شه دهکن و دهسه لات به دهست دهگرن، نهو جا بادی هه واده بن و خه لکی دهچه وسیننه وه خوایش تووپه دهبی لیتان ﴿فاذا جاء وعد اولاهما﴾ ئینجا هه ر که کاتی تۆله ی یه کی که له دووانه که هاته پیش، بو نه وه ی بیانگرین و سزایان بدهین ﴿بعثنا علیکم عبدا لنا﴾ بهنده زۆر نازاو تایبه تییه کانی خۆمان (جالوت) نارد هه سرتان ﴿اولی باس شدید﴾ که به راستیی لهجه نگدا خاوه هه لمه تی توندو تیزو به ووزه بوون ﴿فجاسوا خلال الدیار﴾ نهوانیش به ناو گشت ولاتدا، تهانه تی به ناو ماله کانیشتاندا -مال به مال- گه ران بۆ گرتنی تاوانباره کانتان ﴿وکان وعدا مفعولا﴾ وه ئهم بریاری له ناو بردن و تۆله یه تان، بریاریکه له لایه ن خواوه دراو جیبه جیش بوو ﴿ثم رددنا لکم الكرة علیهم﴾ له پاشان کاری وامانکرد که ئیوه نهی جووه کان! به سه ریاندا زاک ببنه وه ﴿وامددناکم بأموال وبنین﴾

پاش نهو هوش که نهوان تالانیان کردن و کوپه کانیشتانیان کوشت، نیمه مال و کوپانتانمان زیاد کردهوه **﴿وجعلناکم اکثر نفیرا﴾** و ژماره ی پیایان و، دهسه لاتیشتان له دوزمنه کانتان زیاتر بوو، نهو هوبو پاش نهو توانیقان (بابلی) یه کان دهرکن و دیله کانیشتان نازاد بکه و دهسه لاتیان لی وهرگر نهو **﴿ان احسنتم﴾** جا نه گهر له کاتی دهسه لاتدا نیوه چاکه بکه و فرمانی خوا به جی بهین **﴿احسنتم لانفسکم﴾** دیار ههر بو خوتان چاکه تان کردووه و خوتان که لکی لی وهر نه گرن **﴿وان اساتم فلها﴾** وخو نه گهر خراپه ییش بکه، نهو توله کای ههر بو خوتان ده بیئت. نهو هوبو ههر که خراپه تان کرد، دوزمن زال بوو به سهرتانا، که گهر پاشنه وه بو لای خوا زال بوونه وه به سهریاندان **﴿فان جاء وعد الاخرة﴾** نینجا کاتی سهری نه بجامدانی به لینی دواپی هاته جی بو توله تان نهو ده مه ی که (یه حیا) تان کوشت **﴿لیسوزا وجوهکم﴾** جا له توله دا بهنده کاضمان

ده نیرینه سهرتان کاریکتان پی بکه که نیشانه ی خه موکی له پوخسارو ناو چاوتاندا دیار بیئت، به به دیل کردن و کوشنتان، واته: نیشانه ی ریسوایی به نیو چاوتانه وه دهرکه وی **﴿ولیدخلوا المسجد﴾** و نهو دوزمنانه هوش بچه مزگه وتی (قدس) وه وه له پیش چاوتانه وه بیروخین و دهسه لاتیشتان نه بی هیچ بکه **﴿کما دخلوه اول مرة﴾** هره وه کو جاری یه که میش چوونه ناویه وه، کاتی دهستان کرد به خراپه کاری و (زه که ریا) تان شهید کرد **﴿ولیتبروا ما علوا تتیرا﴾** وتا دهستان به سهر ههر جینه کیشیان گرت ویرانی بکه و به ته وای به سهرتانا زال بین، میژوو نه لیت: بو یه کهم جار (به خته نه صر) هیرشی بو بردن و (بیئت المقدس) یشی ویران کرد، بو جاری دووه میش (اسبیانوس) ی پاشای رومه کان بوو، وه ماوه ی هردوو هیرشه که نزیکه ی (۵۰۰) سال بوو **﴿عسی ربکم ان یرحمکم﴾** بیگومان له کاتی ناوادا پهروه دگارتان ده تان خاته بهر رهمه تی خو، نه گهر په شیمان ببه وه، رافه که رانی

عسی ربکم ان یرحمکم وان عدتم عدنا وجعلنا جهنم للكافرين حصیرا (۸) ان هذا القران یندی للتی هی اقوم ویشیر المؤمنین الذین یعملون الصلح ان لهم اجرا کبیرا (۹) وان الذین لا یتؤمنون بالآخرة اعدنا لهم عذابا الیما (۱۰) ویدع الانسان بالشیر دعاه بالحقیر وکان الانسان غولا (۱۱) وجعلنا الیل والنهار ایین فحونا ایه الیل وجعلنا ایه النهار مبصرة لتبتغوا فضلا من ربکم ولتعلموا عدد السین والحساب وکل شیء فصلناه تفصیلا (۱۲) وکل انسی الرمنه طیره فی عنقه وخرج له یوم القیمة کتبا یلقه منشورا (۱۳) اقر کتبتک کن یتفسیک الیوم علیک حبیبنا (۱۴) من اهتدی فانما یتدی لنفسه ومن ضل فانما یضل علیها ولا تزر وازرة وزر اخری وما کما معدین حتی تبعث رسولا (۱۵) لو اذ اردنا ان نهلك قریة امرنا مترفها ففسقوا فیهما فحق علیها القول فدمرناها تدمیرا (۱۶) وکم اهلکنا من القرون من بعد نوح وکنی ربکم یدثوب عباده خیرا بصیرا (۱۷)

قورنان ده لین: (وعسی: من الله واجبة) واته: ههر کرداریکی (عسی) بکاره که ی خوا بیئت، حه تمیه ت ده که یه نیئت **﴿وان عدتم عدنا﴾** خو نه گهر تی هه لچنه وه بو سهر پیچی و پیاو کوشتن، نهوا نیمه ییش تی هه لده چینه وه بو کاری خو مان و، دووباره دوزمن زال ده که یه وه به سهرتانا، به لی.. له سه ده کانی دوا ییشدا جاری موسلمانه کانی زال کرد به سهر یاندا، نهو هوبو له نیوه دورگه ی عهره بیی دهریان په راندن، له م دواتره ییشدا (هتل) دهستی گرت به سهریاندان، نیستایش که دنیا به گیر هاتوو به دهستانیانه وه، بیگومان خوا کو مه له خه لکیکی باش و شیوا بهر ده داته گیان و ملیان با ده دن، چونکه به لینی خوا خو یه تی که مهرکات روویانکرده وه فساد، هیزیککی وریاو زرنگیان بو ده نیریت **﴿وجعلنا جهنم للكافرين حصیرا﴾** و دوزخیشمان کرده زیندان و بهندیخانه بو بی باوه رکان.

گه ورهیی و مه زنیی قورئان:

﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلتي هِيَ اقْوَمُ﴾ بېگومان ئەم قورئانە بۆمان ئاردون، پېڭا و بهرنامه يه کي وا نيشانی خه لکي ده دا، که راسترين بهرنامه و پېڭايه.

به‌ئى.. له هه‌موو كات و ساتي‌كدا، وه‌بۆ هه‌ركه‌سي‌ك ئاماده‌يى تيدا بىت ئهم قورئانه رى نيشاندهر بوه‌و، ده‌ره‌نجاميش بوته سه‌ركرده‌ى دنيا ﴿وَيَبْشِرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ﴾ و مرژده‌يش ده‌دا به‌و به‌وادارانه‌ى كه كارو كرده‌وه‌ى چاك ئه‌نجام ده‌ده‌ن: ﴿إِنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا﴾ كه به‌راستى پاداشىكى زۆر گه‌وره‌يان بو هه‌يه له‌به‌هه‌شتدا ﴿وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ﴾ و به‌راستى ئهو كه‌سانه‌ش كه‌به‌دوا پوژ به‌وا ناكهن ﴿أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا﴾ سزايه‌كى زۆر ئيش پىگه‌يه‌نه‌رمان بو ئاماده‌ كردوون ﴿وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ﴾ و مرو‌ف چو‌ن قينى هه‌ل ده‌سى و ته‌نگه‌تاو ده‌بى و نزاى شه‌رده‌كا له‌مال و مندالى خو‌ى ده‌ليت: خوا بتكوژى، خوا له‌ناوتبه‌رى، هه‌ر ئاواش له‌كاتى ئاساييدا دوعا بو چاكه‌ ده‌كا جا ئه‌گه‌رخواى گه‌وره ولامى نزا شه‌رده‌كه‌ى ب‌دا‌ته‌وه‌و دوعا‌كه‌ى گيرا بكات، ئه‌وا زۆر زوو خو‌ى و مال و مندالى له‌ناو ده‌چى و گيرۆده‌ ده‌بن، له‌فه‌رمووده‌يه‌كه‌دا هاتوه‌و ده‌فه‌رمو‌ى: ((لَا تَدْعُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ، وَلَا عَلَى أَمْوَالِكُمْ، أَنْ تَوَافَقُوا مِنْ اللَّهِ سَاعَةً إِبَاجَةً يَسْتَجِيبُ فِيهَا)) موسليم. واته‌: هه‌ركيز دوعا له‌خو‌تان و مال و مندالتان مه‌كه‌ن، نه‌وه‌ك به‌ر ئه‌وكاته‌ بكه‌وي‌ت دوعاى تيا گيرا ده‌بي‌ت و وه‌لام بدري‌نه‌وه‌. ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا﴾ و مرو‌ف هه‌ميشه و به‌رده‌وام هه‌ر به‌په‌له و هه‌له‌شه‌بووه، نه‌يزانيوه به‌رژه‌وه‌ندى له چي‌دايه.

شه و روژ نیشانه‌ی دمه‌لاتی خوان:

﴿**وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتِينَ**﴾ وه ئيمه دياردهی شهو پوژمان به دووبه لگه و نيشانه له سهه تاك و ته نيایي و ده سه لاتی خو مان نيشاندان ﴿**فَمَحُونَا آيَةَ اللَّيْلِ**﴾ ئينجا دياردهی تاريكي مان به سهه شهودا هيئا، واته: پووناکی روژمان پي لا بردو، تاريکی سهه ری دهه هيئا، هه تا ئيوه تييدا بهه ويته وه ﴿**وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مَبْصُرَةً**﴾ و دياردهو نيشانهی روژيشمان (خوړ) به ناشكرو بيزاو سازاند ﴿**لِتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ**﴾ بو شهو ئيوه بگه پرين به دواى شهو پسق و روژه دا په ره ره دگارتان به ره ره وه رتان دهكاو دهيدا پي تان ﴿**وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السَّعَاتِ وَالْحَسَابِ**﴾ و تابشتوانن به ئاسانی ژماره ی ساله كان و، حيسابی شهو روژ چاك بزانن، دهسا له بهرام بهر شهو به خششانه وه شوكرانه بژير بن ﴿**وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلْنَاهُ تَفْصِيلًا**﴾ وه بهراستیی هه رشتي ك كه ئيوه نيازتان پيی هه بی له دنياو له قيامه تا ئيمه به ورديی شي مان كردو ته وه بو تان، واته: هيج شتيك له م بوونه وه ره دا بی بهرنامه و حيساب نه ماوه ته وه، له ئايه تيكي تر دا هه ره باره يه وه دهه ره موي: (هو الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله ذلك إلا بالحق..).

هەموو مەزھەبىيەت ئۆزىنىڭ ئەڭ ئالدى بىلەن ئۆزىنىڭ دىنىي ئىمانىنى ئىسپات قىلىشقا ئەركىن.

﴿وَكُلُّ إِنْسَانٍ لِّزَمَانٍ طَائِرُهُ فِي عُنُقِهِ﴾ نېتر هه موو مروؤنك كرده وه كه يمان - خير و شر كه له شه وو روؤ دا كړدنې - ناويزانې ملي كړد، واته: له قيامه تدا نامه ي هه موو كار وكړده وي مروؤ وهك (توق) و ملوانكه ده كړيته ملي و، هه ربه پني نه ودهش له قيامه تدا پاداش و توله ودرده گړيته وه، له سووره تيكي ديكه دا هر له و باره وه د هه رموي: (فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ) ﴿وَنُخْرِجْ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا﴾ وه له پوژي قيامه تدا نامه يه كي - كه كړده وه كانې تيانو و سراهه - بو دهر د نين ﴿يَلْقَاهُ مَنشُورًا﴾ و نه و يش به كراهه يي ده گاهه و نامه يه و لني

تیده‌گات ﴿**۱۱**﴾ **اقرا كتاب كفى بنفسك اليوم عليك حسيبا** ﴿پیتی ده‌گوتری: ده‌سا بۆ خۆت نامه‌ی کرده‌وه‌کانت بخوینه‌وه، نه‌مۆ شتر هه‌ر تۆ خۆت حیساب له‌گه‌ل خۆت بکیشه‌و پێویست به‌که‌سی تر نا‌کا، نه‌وجا نه‌ویش خوینده‌وار بی. یا نه‌، بۆ خۆی کارنامه‌که‌ی ده‌خوینیته‌وه‌و، باش له‌ نه‌نجام و جی و شوینی خۆی تیده‌گات، له‌ سوورته‌ی (قیامه‌) دا ده‌فهرموی: ﴿يُنْبَأِ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ بِمَا قَدَّمَ وَأَخَّرَ، بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ وَلَوْ أَلْقَىٰ مَعَاذِيرَهُ﴾. که‌س تاوانی که‌س هه‌لناگری:

﴿**۱۲**﴾ **من امتدى فإنما يهتدى لنفسه** ﴿ئه‌وی پێگای هه‌ق و راستی بگری، ئه‌وه‌بۆ خۆی شاره‌زا بووه‌، واته‌: قازانج و پاداشه‌که‌ی هه‌ر بۆ خۆی ده‌بی. و له‌و رۆژه‌یشدا سه‌ر فراز ده‌بیٔ ﴿**وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلَّ عَلَيْهَا**﴾ هه‌ر که‌سی‌کیش پێگه‌ گوم بکاو لا‌پێ بی، ئه‌وه‌ش ته‌نها سه‌ر له‌خۆی ده‌که‌وی و زیان و تۆله‌که‌ی له‌سه‌ر خۆیه‌تی و هه‌ر خۆی گیرۆده‌ ده‌بیٔ ﴿**وَلَا تَزِرْ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ**﴾ وکه‌سیش تاوان و گونا‌های که‌سی تر هه‌لناگری، نه‌گه‌رچی (وه‌لید) ئاسایه‌کی خواره‌ناسیش به‌لێنی پێدا‌بن که‌: گونا‌حه‌کانیان هه‌لبگری، مه‌گه‌ر ده‌ستی هه‌بیٔ له‌و تاوانانه‌دا، له‌ نایه‌تیکی تر‌دا ده‌فهرموی: ﴿وَأَن تَدْعَ مَثَلًا إِلَىٰ حِمْلٍ لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْئًا...﴾ ﴿**وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا**﴾ وئیمه‌ تۆله‌وسزای هه‌چ خه‌لکی‌کمان نه‌داوه‌، هه‌تا په‌یامبه‌ریکیان بۆ نه‌نارد‌بن پێیان بۆ رۆشن بکاته‌وه‌. قورئان بۆ خۆی پیره‌ له‌و بابه‌ته‌، بۆ نموونه‌: ﴿كَلِمَا أَلْقَىٰ فِيهَا فُجْجَ سَالَمٌ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ قَالَُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا...﴾ لیڤه‌دا ئه‌م پرسپاره‌ ده‌کرٔ: ناخۆ ئه‌و مندالانه‌ی به‌ مندالی ده‌مرن و باوک و دایکیان کافرو خواره‌ناسه‌، یان شیت و که‌پو کاس و پیری خه‌ره‌فاوه‌، یان خه‌لکی (فه‌تره‌) و هه‌چی نه‌بیستوه‌، ده‌بی له‌ قیامه‌‌دا چ بکه‌ن؟ هه‌ندی زانا ده‌لێن: ده‌وه‌ستین و له‌و باره‌وه‌ هه‌چ نا‌لێن. هه‌ندی‌کیش ده‌لێن: بی شک به‌هه‌شتین. هیواشیان هه‌یه‌ ده‌لٔ: جه‌هه‌نه‌مین، دیاره‌ بۆ هه‌ریه‌که‌شیان به‌لگه‌ هه‌یه‌، به‌لام به‌پێی (عه‌دل) ی خوایی ده‌بی به‌هه‌شتی بن، نه‌گه‌رچی خۆنه‌دان له‌م شتانه‌ باش‌تره‌. ﴿**۱۳**﴾ **وَإِذَا أَرَدْنَا أَن نَّهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا** ﴿وکاتی‌کیش ویستبێتمان شارو ئاواپیه‌که‌ له‌ناو به‌رین، ئه‌وا به‌فه‌رمانی‌کی (ئه‌زه‌ل) یی فه‌رمانداوه‌ - به‌تایبه‌ته‌ی به‌سه‌رکرده‌ یاخی و خوشگوزه‌رانه‌کانیان - که‌ فه‌رمانی په‌یامبه‌ران جێبه‌جی بکه‌ن و گوێرایه‌لیان بن ﴿**فَفَسَقُوا فِيهَا**﴾ جا نه‌وانیش له‌باتی گوێرایه‌لیی، نافه‌رمانی و سه‌رپنجیان تیا کردوه‌و لێی ده‌رچوون ﴿**فَحَقَّ عَلَيْهَا الْقَوْلُ**﴾ به‌وه‌ سزایان به‌ سه‌را سه‌پاوه‌ ﴿**فَدَمَّرْنَاهَا تَدْمِيرًا**﴾ ئه‌وجا ئیمه‌یش به‌ سه‌ختی کاو‌لمان کردوه‌و، چونکه‌ خۆیان به‌لگه‌یان به‌ده‌سته‌وه‌دا‌ین، له‌ جیگایه‌کی تر‌دا هه‌ر له‌و باره‌یه‌وه‌ ده‌فهرموی: ﴿وَكَذَٰلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكْبَرًا مَّجْرُمِيهَا...﴾. خاتوون (زه‌ینه‌ب) گو‌تی: ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا! ﴿**۱۴**﴾ ﴿**أَنهٰلِكَ وَفِينَا الصَّالِحُونَ؟ قَالَ: نَعَمْ، إِذَا كَثُرَ الْخَبْثُ**﴾ متفق علیه‌. واته‌: ناخۆ ئیمه‌ "له‌حواله‌تانه‌دا" نه‌ر خه‌لکی باشیشمان تیدابی هه‌ر تیا‌ده‌چین؟! فه‌رموی: که‌کاری خراپه‌و به‌دره‌وشتانه‌ سه‌ری مه‌ل‌دا به‌لێ ئیوه‌ش له‌گه‌ل ئه‌واندا تیا‌ده‌چن، نه‌گه‌رچی ده‌ستیشتان له‌و شتانه‌دا نه‌بی ﴿**۱۵**﴾ ﴿**وَكَمْ أَهْلَكْنَا مِنَ الْقُرُونِ مِن بَعْدِ نُوحٍ**﴾ وه‌ زۆر له‌ خه‌لکی سه‌ده‌کانمان به‌ هۆی لاساریانه‌وه‌ له‌ناو برد ئه‌ی هۆزی قوره‌یش! دوا‌ی گه‌له‌که‌ی (نوح) ، وه‌کو گه‌لانی (عاد) و (سه‌موود) و (فه‌یره‌ون) که‌ ئه‌وانیش هه‌روه‌ک ئیوه‌ لاسار بوون و بپروایان نه‌هینا، ده‌خۆ ئیوه‌ له‌وان نازار تر نین ﴿**وَكَفَىٰ بَرِبًا بَذْنُوبٍ عِبَادَهُ خَيْرًا بَصِيرًا**﴾ هه‌ر ئه‌مه‌ش به‌سه‌ که‌ په‌روه‌ردگارت ئه‌ی موچه‌مه‌د! ﴿**۱۶**﴾ له‌ تاوان و گونا‌های به‌نده‌کانی خۆی ناگادارو بینایه‌و، هه‌چ شتیکی ئی بزر نابیت.

کي دنيای دوی و کیش روژی په سلان؟

﴿**۱۸** من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد﴾ هر که سينک له کار و کردهيدا ته نيا دنيا ويستی بکات، که دنياش به په له تیده په پړی، نهوا نيمه ييش حه زمان له هر که سينک هه بی، به زووی نوات و ويسته که ی پیکدینين و دنيای دده يینی ﴿**ثم جعلنا له جهنم يصلاها مذموما مدحورا**﴾ له پاشان له قیامه تدا به سر زه نشت کراوی و دور خراوه یی له میهره بانی خوا ، دوزخ همان بودا ناوه و ده برژیني، جا نيتر نیستا که له دنيا دايه نارووی خو به تی کار بو دنيای ده کات، یان بو قیامه تی ﴿**ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن**﴾ وه هر که سيش پاشه پوژی لامه به ست بی و هه ویشی بو بداو، له هه مان کاتیشدا بپروادار بیټ به خواو به بهرنامه که ی

خوا ﴿**فاولئك كان سعيهم مشكورا**﴾ هه ول و کوششی نه مانه جینگه ی سوپاسه و، به چهند بهرام به ریش پاداشی له سر وهرده گرن ﴿**كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك**﴾ هه ریه که له و دوو تاقمه چ دنيا ويسته کان و، چ قیامه ت خوازه کان، له به خششی په روه ردگارت، له دنيا دا گشت به هره وهر ده که ی و، به مال و سامان و خوشگوزهرانیی هاوکارییان ده که ی و، واته: به کافرو بپروادار و هکو یه که پزق و روژی دده ی و، پاشانیش هر که سه له قیامه تدا کو ی هه لبرگرت دیده یینی ﴿**وما كان عطاء ربك محظورا**﴾ خو له م دنيا یه شدا به خششی په روه ردگارت له هیچ که سی قه ده غه کراونی ه ﴿**انظر كيف فضلنا بعضهم على بعض**﴾ ده سا بپروانه و سمرنج بده نه ی پیغه مبه را ﴿**چون هه ندیکیا نمان - له دنيا دا - بهر ز کردو ته وه به سر هه ندیکیا ندا، وا ده بی موسلمان و کافر هه ردو و زق و روژی باشیان دده یینی، و اش ده بی هه ردو یان نه بوون و نایانده یینی، و ایش ده بی موسلمانیش هه برژوی که مه، یان هه نه تی، چونکه پزق و روژی به ده ست نه وان نیه**﴾ و لا آخرة اکبر درجات و اکبر

﴿**من كان يريد العاجلة عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ثم جعلنا له جهنم يصلاها مذموما مدحورا**﴾ ﴿**ومن اراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن فأولئك كان سعيهم مشكورا**﴾ ﴿**كلا نمد هؤلاء وهؤلاء من عطاء ربك وما كان عطاء ربك محظورا**﴾ ﴿**انظر كيف فضلنا بعضهم على بعض**﴾ ﴿**وما كان عطاء ربك محظورا**﴾ ﴿**خو له م دنيا يه شدا به خششی په روه ردگارت له هیچ که سی قه ده غه کراونی ه**﴾ ﴿**انظر كيف فضلنا بعضهم على بعض**﴾ ﴿**ده سا بپروانه و سمرنج بده نه ی پیغه مبه را**﴾ ﴿**چون هه ندیکیا نمان - له دنيا دا - بهر ز کردو ته وه به سر هه ندیکیا ندا، وا ده بی موسلمان و کافر هه ردو و زق و روژی باشیان دده یینی، و اش ده بی هه ردو یان نه بوون و نایانده یینی، و ایش ده بی موسلمانیش هه برژوی که مه، یان هه نه تی، چونکه پزق و روژی به ده ست نه وان نیه**﴾ و لا آخرة اکبر درجات و اکبر

﴿**تفضيلا**﴾ بنگومان پله و پایه کانی پاشه پوژ بو بپرواداران که وره ترو زیده تره، نه گهر چی له دنيا دا برژویان باش نه بیټ، له م باره وه نه م فرموده یه هاتووه ده لیت: ((ان اهل الدرجات العلی لیرون اهل علیین، کما ترون الکوکب الغابر فی افق السماء)) فتح الباری: ۶ / ۳۸۶ ﴿**لا تجعل مع الله إلها آخر**﴾ هه رگیز نه که یه تی نه ی مروفا هاوتاو هاوبه ش بو خوا دابنیت، چونکه نه و تاک و ته نیاو بی هاوتاو بی هاوبه شه ﴿**فتقعد مذموما مخذولا**﴾ ده نا نه وکاته به سر زه نشت کراوی و، بی یارو یاور بهرام بهر به (شیرک) هکته داده نیشیت، واته: خوی که وره لیت نا پرستیته وه و ده رووت لیټا کاته وه.

یهك خواپهرستی و چاكه كردن له گه‌ل باوك و دایكدا:

﴿**وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه**﴾ پەروردگار ت بریاریداوه وهسیه‌تی کرد که: ده‌بی هه‌ر خۆی بپهرستن ﴿**وبالوالدين إحسانا**﴾ وه فرمانیدا که: ده‌بی له‌گه‌ل دایک و با‌بدا چاکه بکه‌ن، وه‌کو ده‌فرموی: (ان اشکر لی ولوالدیک الی المصیر) ﴿**إما یبلغن عندک الکبر احدهما او کلهما**﴾ جاهرکات یه‌کیکیان یان هه‌ردوکیان - که له‌لای توون - تووشی پیری و لاوازی بوون ﴿**فلا تقل لهما أف**﴾ هه‌رگیز نه‌که‌یت وشه‌یه‌کی بی‌زارییان پی‌ بلێیت، ته‌نانه‌تی به‌رامبه‌ریان ئۆفیکیش مه‌که ﴿**ولا تنهرهما**﴾ و هه‌رگیز پیا‌یا‌نا هه‌له‌شاخی و به‌سه‌ریاندا مه‌نه‌پێنه ﴿**وقل لهما قولا کریمًا**﴾ و هه‌میشه‌یش به‌وشه‌ی نه‌ده‌ب و وێلی جوان و پیا‌وانه‌ قسه‌یان له‌گه‌ل بکه ﴿**واخفض لهما جناح الذل من الرحمة**﴾ و بالی ره‌حه‌مت و میه‌ره‌بانیا‌ن بۆ یێنه‌ خوارێ و، به‌رامبه‌ریان هه‌میشه‌ خۆت که‌م و بچووک بگه‌ر ﴿**وقل رب ارحمهما کما ربیانی صغیرًا**﴾ و نزا بکه‌و بلی: پەروردگاری من! هه‌ر وه‌کو نه‌وان به‌ شلکی و به‌بچووکێ له‌له‌داری منیا‌ن کردو ره‌حمیا‌ن پیکردم، ده‌سا تویش له‌م پیری و که‌نه‌فت بوونه‌یا‌ندا ره‌حمیا‌ن پی‌ بکه‌و“ میه‌ره‌بانبه له‌گه‌لیان، پیغه‌مه‌ریش ده‌فرموی: خوا‌یه! هه‌ر که‌سیک دایک و با‌بی نه‌یه‌نه به‌مه‌شته‌وه(واته: کارو ره‌فتاری باش نه‌بێت له‌گه‌لیاندا) سه‌ر فرا‌ز نه‌بێت ﴿**ربکم اعلم بما فی نفوسکم**﴾ پەروردگاری ئیوه له‌خۆتان چاکتر ده‌زانێ چی له‌لقتا‌نایه به‌رامبه‌ریان، ناخۆ ده‌تانه‌وی چاکه‌یا‌ن له‌گه‌ل بکه‌ن، یان نه‌زیه‌تیا‌ن بده‌ن ﴿**إن تکنونا صالحین**﴾ خۆنه‌گه‌ر ئیوه ویستتا‌ن باش و صالح بن له‌گه‌لیاندا، که‌چی به (لا ئیرادی) زه‌له‌یه‌کتان کرد به‌رامبه‌ریان ﴿**فإنه کان للاوابین غفورا**﴾ به‌راستی خوا بۆ ته‌وبه‌کاران و په‌شیمانان زۆر لی‌یورده‌یه. به‌لی... له‌قورئا‌نی پی‌رۆزدا "به‌ده‌ر له‌ فه‌رمووده‌کان" زۆر جه‌خت کراوه‌ته‌وه له‌سه‌ر چاکه‌ کردن له‌گه‌ل باوک و دایکدا، چونکه:

۱- باوک و دایک زۆر نرخ‌ینراون له‌ئیسلا‌مدا، به‌جۆرێک پاش با‌سکردنی یه‌کتا‌پهرستی داوا ده‌کات له‌گه‌ل نه‌واندا چاکه بکه‌ن.

۲- گرنگیدا‌ن و وه‌سیه‌ت به‌کاری چاک کردن له‌گه‌لیاندا گه‌یشته‌ته‌ پله‌یه که نه‌گه‌ر باوک و دایک بی‌ باوه‌ریش بن هه‌ر ده‌بی ریزیا‌ن ئی بگه‌ردریت.

۳- سوپاسی باوک و دایک و ریزو حورمه‌ت گرنتیا‌ن له‌ گه‌ ئی جیگای قورئا‌ندا فه‌رمانی پیکراوه، هه‌روه‌که چۆن فه‌رمان به‌ سوپاسی خوا له‌ به‌رامبه‌ر نعیمه‌ته‌کانیه‌وه کراوه.

۴- جیهاد نه‌گه‌ر له‌پله‌ی فره‌زی(عه‌ین)دا نه‌بی، خزمه‌تی دایک و باوک گرنگ‌تره له‌و، وه نه‌گه‌ر له‌وده‌مه‌دا رازی نه‌بوون و پی‌ ناره‌حه‌ت بن نابێ بچیت.

﴿**وأت ذا القربى حقّه**﴾ و له‌ چوار چۆه‌ی شه‌رعا مافی هه‌موو خزم و خویشا‌ن بده‌و، چاکه‌یا‌ن له‌گه‌ل بکه‌و، سه‌ریان ئی بده، له‌ فه‌رمووده‌که‌یشدا پاش دایک و باوک، با‌سی خزمان ده‌کا و ده‌فرموی: ((ثم الاقرب فالاقرب)) ﴿**والمسکین وابن السبیل**﴾ و بی‌ نه‌واو پێ‌بواریش بی‌ به‌ش مه‌که‌و چاو‌ت لی‌یا‌نه‌وه‌ بیت، چونکه نه‌وانیش لی‌قه‌وماون و خوا‌هن مافن ﴿**ولا تبذر تبذیرًا**﴾ وه نابێ زیاده په‌وو هه‌له‌ خه‌رج بیت، به‌لکو ده‌بی میانه ره‌وانه‌ خه‌رج بکه‌یت، وه‌کو له‌ئایه‌تیکی تردا ده‌فرموی: (والذین إذا انفقوا لم یسرفوا ولم یقتروا وکان بین ذلک قواما) ﴿**ان المبذرين کانوا إخوان الشیاطین**﴾ به‌راستی زیاده په‌وان بوون به‌ براو هاو‌کاری شه‌یتان، له‌وه‌دا که‌سامان له‌جینی خۆیدا به‌خت نا‌که‌ن، دیاره نه‌وه‌ش گه‌نده‌لییه‌و کاری شه‌یتانه، ما‌ل و سامان یاسای خه‌رج کردنیا‌ن هه‌یه، له‌و یاسایه لا‌درا

دهبیت هه له خهرجی و نه زانکاری و، پیویسته دهستی بگيردری ﴿وكان الشيطان لربه كفورا﴾ شه یقانیشت بۆ پهرهردگاری خوی زۆر سپلهو ناسوپاسگوزار دهرچوو، ئهو هه موو چه له حانی و ململانهیه له گهڵ پهرهردگاریا کرد ﴿۲۸﴾ واما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك ترجوها﴾ وه ئه گهر روت لهو خزمانه وه چهرخاندهو هیچ نه بوو بهشیان بدهیت و، چاوه نواری رهحمهت و میهره بانی پهرهردگارت بوویت تا به لکو له ناییندهدا شتی بدا ﴿فقل لهم قولا میسورا﴾ ئه وه ده کری به وتهیه کی ئاسان و خوش له گه لیان بدویتی و بلنی: ئیشه الله هه ر خوا گه یاندى بى بهشت ناکه م ﴿۲۹﴾ ولا تجعل يدك مغلولة الى عنقك﴾ وه دهسته ته کانت له گه ردنت گری مه ده، واته: له بهر رهزیلی و چرووکی خۆت وهك بال به سراو مه که، مه به ست ئه وهیه هه ر وه کو زنجیر دهستی مروو ده به ستی چرووکیشت هه روا

دهستی مروو ده به ستی له به خشش و هاوکاری لیقه و ماوان ﴿ولا تبسطها كل البسط﴾ ته وایش دهسته کانت پسان مه که وه تا هه رچیت ههیه بیریزی بۆ خۆت و بۆ خه لك ﴿فتقعد ملوما محسورا﴾ ئه وسایتر به لومه کراوی و عه زه ته وه بۆ خۆت دانیشی، چونکه هیچت لا نه ماوه، به لی ده بی مروو بزانی له گه ل مال و ساماندا چون ده جو لیته وه، نابى هه رچی ههیه ملقی بکاته وه، ناشبی چرووک و پیسکه بیست، ده بی میانه رهوانه بجو لیته وه ﴿ان ربك يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر﴾ بیگومان پهرهردگارت گه ر بیهوی رزق و رۆزی فراوان ده کاو ده به خشیت بۆ هه ر که سی خۆی بیهوی، یان که می ده کا بۆ هه ر که سی که مه یلی ئی بیت ﴿انه كان بعباد خيرا بصيرا﴾ چونکه به راستی ئه وه (خوا)یه سه بارهت به به نده کانی خۆی به ئاگا و بینایه، نه زانی کی به سامان حالی چاک ده بی و، کیش حالی پی تیک ده چی و، پوو له فه سادو خراپه کاری ده کات، ده ست بلاوی و هه له خه رچی کاریکی زۆر ناپه سه نده، هه ر وه کو چروکی و ده ست نوقاندنیش کاری چنۆک و پیاوه پیسکه کانه، جا

﴿سورة الانعام﴾
وَمَا تَعْرَضْنَهُمْ ابْتِغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا ﴿۲۸﴾ وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا ﴿۲۹﴾ إِنْ رَيْتَ بَسْطَ الرِّزْقِ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرْ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ﴿۳۰﴾ وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَغْنَىٰ عَنْهُمْ زِينَتُنَا إِنْ قُلْنَا لَهُمْ كَانُوا تَحْتَ خَشْيَةِ إِمْلَاقٍ تَنْزِفُهُمْ وَإِنَّا لَمَّا كُنَّا فِي سَبِيلِ الْكِبَرِ ﴿۳۱﴾ وَلَا تَقْرَبُوا الرِّقَّةَ إِنَّهُ كَانَ فَحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا ﴿۳۲﴾ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا ﴿۳۳﴾ وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالْيُسْرِ وَلَا بِالْيَمِينِ ﴿۳۴﴾ هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَاتِبٌ مَسْئُورٌ ﴿۳۵﴾ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كَلَّمْتُمْ وَزَنُوا بِالْقِسْطِ أَسْرَ الْمُسْتَقِيمِ ﴿۳۶﴾ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿۳۷﴾ وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَٰئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا ﴿۳۸﴾ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَنْ تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَنْ تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا ﴿۳۹﴾ كُلُّ ذَلِكَ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا ﴿۴۰﴾

له نیوان هه ردوکیان باریکی ناوهنجی شیاوو په سه نده، خاتوو (هه سما) ده لی: پیغه مبه ر ﴿فهرمووی﴾ ئه وه نده وه نده به خشه، واته: هه میشه به خشه به وه قهت له به خشین ده ست نه گریته وه، با خوی دلوقانیشت ده ست له ئیه وه نه گریته وه، نه ژماری مه که، با خوایش له سه رت نه ژماری نه کا. ئه م فهرمووده یه ش ههیه: خوایه! هه ر که س ده به خشی تۆش پیی به خشه، هه ر که سینکیش ده ست ده گوشتی، ماله که ی به وتینه. (متفق علیه).

مندالان مه کوژن:

عه ره به کان هه ر که منالیان ده بوو، خیرا له ترسی نه داری و هه ژاری ده یانکوشت، به بیانوی هه ژاری! جاخواش به زه یی به مندالاندا هاته موو فهرمووی: ﴿ولا تقتلوا اولادکم خشية إملاق﴾ زارۆلهو منالی خۆتان له ترسی هه ژاری مه کوژن ﴿نحن نرزقهم وایاکم﴾ چونکه ئیمه ی رزق و رۆزی ئه وان و ئیه ویش ده ده ین.

پشویهك: نهگەر سهرنجیكى ورد له رهوانبیزى قورئان و وردهكاریهكانى بهدیت، باشت بر وای پیدینى، چونكه هەر بۆ نمونه لهم سووردهتى (ئیسراء) دا دهفرموى: (نحن نرزقهم وإياكم) رۆزى منداڵهكان پيش دهخا بهسهر رزقى باوكاندا، كهچى لهسووردهتى (نهعام) دا رزقى باوكان پيش دهخات: (نحن نرزقكم وإياهم) راقهكرانى قورئان دهلین: حيكمهت لهمهدا خوايش چاكتر دهزانى نهويه كه لهم سووردهتا كوشتنى منداڵهكان لهبهر ههژارى و لینههاتوویانه بۆنان پهیدا كردن، بهلام لهسووردهتى (نهعام) دا كوشتنهكهیان بهبۆنهى ههژارى باوكانهويه. **ان قتلهم كان خطا كبيرا** بهراستى كوشتنى نهومنداڵانه تاوان و ههلهكاریهكى زۆر گهورهیه لای خوا، كاتى پیغهمبهر نهوكاره دزیوهى دیت كه بهرامبهه منداڵان دهكریت فرموى: پاش شريك دانان بۆخوا، تاوانى كوشتنى منداڵان دیت (.. ان تقتل ولدك خشية ان يطعم معك...) فتح الباری: ۸/ ۱۳.

له زیناو شهروانیسی دوور بن:

ولا تقربوا الزنى وه بههیچ شیویهك توخنى زیناو شهروال پیسی و، نهوانهیش پيشهكین بۆی، وهك ماچ و مۆچ و قسهو... مهكهون **انه كان فاحشة وساء سبيلا** چونكه بهراستى زیناوداوين پیسی تاوان و كردهویهكى زۆر خراپ و، رینگایهكى زۆر ناپهسهنده، لایكى تازه پیگهیشتو له پیغهمبهه **دهخوازى مۆلهتى زینای بدات!** ئینجا خهلهكههى دهروبهرى پیاوان ناخۆش بوو ویستیان دهمكوتى بكهن، پیغهمبهه هیورى كردنهوهو فرموى به لاوهكه: ناوهره پيش، هاته پيش و لای خۆی دایناو فرموى: ئهزى حهز دهكهى خهلكى لهگهڵ دایك و خۆشك و پورتا زینا بكات! لاوهكه گوتى: نهخیر، باب و دایك لهدهورت گهرین، فرموى، دهسا خهلكیش حهزناكا تۆ لهگهڵ كهس و كاریا زینا بكهیت، پاشان دهستى پیروزی خسته سهرشانى و فرموى: خوايه! لهم لاویه خۆشبهه، دلى لهگوناح پاكهوه بكه، عهوهتى لهكارى حهرام بپاریزه، ئیترا لاوهكه برابوهر بیری لهو شتانه نهكردهوه.

خهلكى به ناهاق مهكوژن:

ولا تقتلوا النفس التى حرم الله إلا بالحق وههوكهسه خوا خوینى یاساغ كردوه، بهههق نهبى ئیوه مهيكوژن، جا ئهه بهههق بوو نهوكاته قهیدى نییه، بۆنمونه: كهسێك لهئىسلام پاشگهز دهبیتهوه، یان بهدهست نهئقهست كهسى بهناهاق دهكوژى، وهیان كهسێكى (موحصه) و خاوهن خیزان زینا دهكات، لهم سى حالهتهدا كوشتن بۆ دهولت رهوایه، وهكو له فرمودهى رهواندا هاتوه. **ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لوليه سلطانا** بههقیقهت ئیمه دهسهلاتمان بهمیراگرهكهى داوه كه داوا له قازى بكات بیکوژیتوه، یان خوینى لیوهگرى بۆی، یان دهتوانى بیبهخشى و عهفووى بكا **فلا يسرف فى القتل** جائه و (وهلى) یهش نابى له كوشتن و تۆلهسهندنهوهدا ههلهرویی و زیادهپهوى بكات، واته: بۆى نیه كوهر براو نامۆزای یان كهسێكى تری بكوژهكه بكوژیتوه لهباتى بكوژ. وه یان جهستهى كوژراوهكه بشیوینى و گووى و لووتى بهرى **انه كان منصورا** چونكه بهراستى نهو (وهلى) یه سهركهوتوهو كوومهكى پیکراوه لهلایه خاوه، نهوته مافى (قیصاص) و تۆله وهگرتهوهى پیداه.

له مالى ههتیودا باش رهقتار بكهن:

ولا تقربوا مال اليتيم إلا بالتي هي احسن وه لهمال و سامانى ههتیو نزیك مهنهوه، مهگهر بهباشترین شیوه، وهك بۆ پاراستنى و، ههولدان بۆ زیادکردنى لهبرى بازگانیهوه **حتى يبلغ اشداه** تا پى دهگا و بالغ و ئاقل دهبى و دهگاته ههههتای لایى و، دهشزانى چۆن سامانى خۆی بپاریزى، لهئایهتیکدا هاتوهو دهفرموى: (ولا تأكلوها إسرافا وبدارا ان يكبروا...) ئیمامى (موسلم) دهگیریتوه كه: پیغهمبهههش به (نهبووههه) فرموى: تۆ

پیایوکی ئیدارەت لاوازه، جا له‌به‌رنه‌وه هه‌رگیز سه‌ره‌ه‌ستی کاروباری هه‌تیو نه‌گه‌رتیه ده‌ست: ((..ولاتولین مال الیتیم)) ^{۲۵} **﴿واوفوا بالعهد إن العهد کان مسؤلاً﴾** و په‌یمانیشتان - له‌گه‌ل خوا، له‌گه‌ل مه‌ردم - به‌رنه سه‌ری. چونکه به‌راستی خاوه‌ن په‌یمان له‌دواپۆژدا په‌رسینه‌وه‌ی هه‌یه ^{۲۵} **﴿واوفوا الکیل إذا کلت﴾** هه‌رکه پیوانه‌ش بو خه‌لک ده‌که‌ن. به‌تیرو ته‌سه‌لی نه‌جایم بده‌ن، خه‌یا نه‌تیان ئی مه‌که‌ن **﴿وزنوا بالقسطاس المستقیم﴾** کی‌شانه‌شتان ده‌بی به‌ته‌رازووی دادگه‌رانه‌و به‌رانبه‌ر بی **﴿ذلک خیر واحسن تاویلاً﴾** کی‌شانه و پیوانه به‌و شیوه‌یه چاک‌تره باش‌تره له‌پاشه‌پۆژدا لای په‌روه‌ردگارتان. هه‌موو جارێش (ئین عه‌باس) به‌خه‌لکه‌که‌ی ده‌گوت: (یامعشر الموالی إنکم ولیتم امرین بهما هلك الناس قبلکم، هذا المکیال، وهذا المیزان).

شتی نه‌زانی چۆنه‌و چیه‌یه، به‌دوا یا مه‌چۆ:

^{۲۶} **﴿ولا تقف ما لیس لك به علم﴾** به‌دوا ی شتی‌کدا مه‌چۆ نه‌زانی چیه‌و چۆنه‌و، زانیاریت ده‌رباره‌ی نه‌یه، واته: تا به‌ته‌واوی زانینت به‌ شتی نه‌بی‌ت، هه‌نگاوی جیددی بو نه‌نی‌ت و، قسه‌ی ئی نه‌که‌یت و، به‌دووی گومان مه‌که‌وه. ئه‌م ئایه‌ته‌یش که‌ده‌فرمو‌ی: ((..اجتنبوا کثیرا من الظن إن بعض الظن اثم..)) دووپاتی نه‌و به‌نه‌مایه ده‌کاته‌وه. یان ئه‌م فرمووده‌یه: ((..ایاکم والظن فإن الظن اکذب الحدیث..)) **﴿إن السمع والبصر والفؤاد کل أولئک کان عنه مسؤلاً﴾** چونکه به‌راستی هه‌موو ئه‌مانه: (گو‌ی و چاو و دل) هه‌ریه‌که‌یان له‌پۆژی قیامه‌تا به‌ره‌پرسیارن لێ. به‌فیزه‌وه هه‌نگاو به‌سه‌رزوه‌یدا مه‌نی:

^{۲۷} **﴿ولا تمش فی الارض مرحاً﴾** وه به‌فیزو خو به‌زلزانی و که‌ش و فشیکه‌وه، وه‌ک لووت به‌رزه سه‌ته‌مکاره‌کان به‌سه‌ر زه‌وییدا مه‌چۆ **﴿إنک لن تخرق الارض﴾** چونکه به‌راستی تو هه‌رگیز ناتوانی ئه‌م زه‌ویه له‌ت بکه‌یت و بقلشینیت. چونکه تو وه‌کو جه‌سته، مرو‌ئیکی لاوازو بی ده‌سه‌لاتی، جا ئیتر نه‌و خو به‌زلزانی و که‌ش و فشیه‌یه چییه؟ **﴿ولن تبلغ الجبال طولا﴾** قه‌تیش قه‌دو بالآت له‌ درێژیدا ناگاته درێژی و به‌رزی کینه‌کان که به‌شیکن له‌م زه‌ویه، جا ئیتر نه‌و که‌شخه‌یه بو‌چییه‌و، بو‌چی سه‌ر دانانوی‌نی‌ت بو‌ په‌روه‌ردگاری ئه‌م بو‌ونه‌وه‌ره که‌تۆش به‌شیکی زۆر بچووک ئی پیکه‌یناوه؟ له‌فرمووده‌یه‌کدا هاتوه: ((من تواضع لله رفعه فهو فی نفسه حقیر وعند الناس کبیر، ومن استکبر وضعه الله، فهو فی نفسه کبیر وعند الناس حقیر، حتی لهو ابغض إلیهم من الکلب والخزیر)) ئین که‌سیر. ^{۲۸} **﴿کل ذلک کان سینة عند ربک مکروها﴾** گشت نه‌وانه باسکران، نه‌و (بیست و پینج) فه‌رمان و (نه‌یه) به‌لای په‌روه‌ردگاری تووه هه‌موو نا‌په‌سه‌ندن و، خوا حه‌زیان پی نا‌کات ^{۲۹} **﴿ذلک مما اوحی إلیک ربک من الحکمة﴾** نه‌و پینمایی و نه‌خلاق و ویل و ره‌وشته به‌رزانه که بو‌مان باسکر دیت، هه‌موو به‌شیکن له‌و ویل و یاساو حیکمه‌ته قه‌شه‌نگانه‌ی که په‌روه‌ردگارت به‌وه‌حیی بو‌ی نیگا کردیت **﴿ولا تجعل مع الله إلها آخر﴾** وه هه‌رگیز په‌رستراویکی تر له‌گه‌ل خوا دامه‌نی **﴿فتلقی فی جهنم ملوما مدحوراً﴾** نه‌وسا به‌ لۆمه‌ کراوه‌یی و ده‌رکراوه‌یی له‌ ره‌حه‌تی خوا، بی یارو یاوه‌ر توو‌پ بدری‌ته ناو دۆزه‌خه‌وه، بی نه‌وه هه‌چ که‌سێک هه‌بی‌ت لێت په‌رسی‌ته‌وه.

ده‌لێن خوا فریشته‌ی کردووه به‌ کچی خوی:

^{۳۰} **﴿افاصفاکم ربکم بالبنین﴾** ناخو کاری وا ره‌وایه که به‌قسه‌ی ئیوه‌خوا‌ی په‌روه‌ردگارتان، کوپانی هه‌لبێاردبی بو‌ئیه **﴿واتخذ من الملائکة إناثاً﴾** و فریشته‌کانیشی به‌میینه بو‌ خوی هه‌لبێاردبی؟! **﴿إنکم لتقولون قولا عظیماً﴾** به‌راستی ئیوه قسه‌یه‌کی زۆر زو و گه‌وره‌و نا‌قولا ده‌که‌ن به‌رامبه‌ر به‌خوا، دیاره ئه‌مه په‌تی نه‌وانه‌یه که ده‌یانگوت: فریشته کچی خوان! له‌ ئایه‌تیکی تردا ده‌فرمو‌ی: (وقالوا اتخذ الرحمن ولدا لقد جئتم شیئاً ادا تکاد السموات

یتفطر من تنشق الأرض وتخر الجبال هدا ان دعوا للرحمن ولدا... ﴿١١﴾ **ولقد صرفنا في هذا القرآن ليعذروا** بیگومان نیمه لهم قورئانه هه موو جوړه په ندو ناموژگاریی و پیډاویستییه کمان شیکردو ته موو بؤ مروؤ ، تا په ند وهرگرن و بیریکه نه وه و بړوا بهینن به یه کتاکیی خوا ﴿١٢﴾ **وما یزیدهم الا نفورا** که چی خوانه ناسان تابیت هه دور دکه ونه وه و دور په ریز دهن ﴿١٣﴾ **قل لو کان مع الهة کما یقولون** نهی پیغه مبهرا! به وانه بلئی که شه ریک بؤ خوا دانه نین: گریمان شر له گهل خوادا چه ند خویه ک هه بویا و هکو نه وان ده لین ﴿١٤﴾ **اذا ابغفوا الى ذی العرش سیبلا** نه و سا هه ریک له و خویانه هه ولی دها که رینگه یه ک بؤ لای خوی خاوه ن عه رش بگریته بهر، هه تا زال بین به سهریا، هه و هکو دسه لاتدارانی دنیا که ده بینی دوو پاشا پیکه وه نایانگری و، هه ولی له ناو بردنی یه کتر دده ن، نیستا

که نه وه نییه، مانای وایه ته نها خویه کی تاک و ته نیا هیه ﴿١٥﴾ **سبحانه وتعالی عما یقولون علوا کبیرا** پاک و خاوینی و، به رزو بلندی بؤ خوا، سه باره ت بهر قسانه نه و نه فامانه ده یان لین بهرامبر بهر، نه و خویه تاک و ته نیایه و، بی هاو هل و بی شه ریکه، بی ژن و بی مندا ل و بی هاو سره. هه موو بوونه وهر پاکانه بؤ خوا دها:

﴿١٦﴾ **تسبیح له السموات السبع والأرض ومن فیهن** هه رحه وت ناسمانه کان و زهوی و، هه موو نه وانه ش که تیاندان، هه موو گه وره یی و بی خهوشی نه و (خوا) یه ده لین، گه واهی بؤ یه کتایی نه و دده ن، و هکو شاعریک ده لیت:

ففی کل شیء له آیه تدل علی انه واحد ﴿١٧﴾ **وان من شیء الا یسبح بحمده** هه موو شتیک هه رهاواری تاک و ته نیایی نه و نه که ن پارانه وه ته سیحات و حه مدی نه و ده لین، اته: هه موو نیازمندی نه و، نه و بی نیازه له هه موو ﴿١٨﴾ **ولکن لا تفقهون تسبیحهم** به لام نیوه له پاکانه و ته سیحاتیان تیناگه ن چونکه عه قل و ژیریتان

سُورَةُ الْاَنْعَامِ
الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِي
ذَٰلِكَ مِمَّا اَوْحٰى اِلَيْكَ رَبُّكَ مِنْ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلٰهًا
ءَاخَرَ فَلْتَلٰى فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا ﴿٢٦﴾ اَفَاَصْفٰكُمْ رَبُّكُمْ
بِالْبَيْنِ وَاَتَّخَذَ مِنَ الْمَلٰٓئِكَةِ اِنۡثٰا۟ لَّا تَكۡفُرُ لِّلۡقَوْلِ وَلَا عَظِيۡمًا ﴿٢٧﴾
وَلَقَدْ صَرَفۡنَا فِي هَٰذَا الْقُرۡاٰنِ لِيَذۡكُرُوۡا وَاَمَّاۤ اَزۡيٰدُهُمۡ اِلَّا نَفۡوَرًا ﴿٢٨﴾
قُلۡ لَّوۡكَانَ مَعَهُۥٓ ءِلٰهَةٌ كَمَا يَقُولُوۡنَ اِذَا ابۡتَغَوۡا اِلٰى ذِی الْعَرۡشِ سَبِيۡلًا
﴿٢٩﴾ سُبۡحٰنَهُ وَتَعَالٰى عَمَّا يَقُولُوۡنَ عُلُوۡا كَبِيۡرًا ﴿٣٠﴾ تَسۡبِيۡحُ لَہُ السَّمَوٰتِ
السَّبۡعِ وَالْاَرۡضِ وَمَنۡ فِیۡہَا وَۡمَنۡ شِءٌ اِلَّا یَسۡبِيۡحُ بِحَمۡدِہٖ وَلٰكِنۡ
لَّا تَفۡقَہُوۡنَ تَسۡبِيۡحَہُمۡ اِنَّہٗ كَانَ حَلِيۡمًا غَفُوۡرًا ﴿٣١﴾ وَاِذَا قَرَأَتِ
الْقُرۡاٰنَ جَعَلۡنَا بَیۡنَكَ وَبَیۡنَ الَّذِیۡنَ لَا یُؤۡمِنُوۡنَ بِالْاٰخِرِ حُجَابًا
مَّسۡتُوۡرًا ﴿٣٢﴾ وَجَعَلۡنَا عَلٰی قُلُوۡبِہِمۡ اَكۡنَۃً اَنۡ یَّفۡقَہُوۡہُ وَفِیۡۤ اٰذَانِہِمۡ
وَقُرۡاٰ وَاِذَا ذُکِّرَتۡ بِرَبِّکَ فِی الْقُرۡاٰنِ وَحَدَّہٗ وَاَوَّلًا عَلٰی اٰذۡنِہِۭ نَفُوۡرًا
﴿٣٣﴾ لَّحَنۡ اَعۡلَمۡرِمَا یَسۡمَعُوۡنَ بِہٖ اِذۡ یَسۡمَعُوۡنَ اِلَیۡکَ وَاِذَا ہُمۡ یُخَوِّیۡ
اِذۡ یَقُوۡلُ الظَّالِمُوۡنَ اِنۡ تَتَّبِعُوۡنَ اِلَّا رَجُلًا مَّسۡحُوۡرًا ﴿٣٤﴾ اَنۡظُرْ
کَیۡفَ ضَرَبُوۡا لَکَ الْاَمْثَالَ فَضَلُّوۡا اَفَلَا یَسۡطِیۡعُوۡنَ سَبِيۡلًا ﴿٣٥﴾
وَقَالُوۡا اَآءَاۤ اَۡذَا کُنَّا عِظَمًا وَرَفۡنَاۤ اَآءَاۤ نَا لَمۡبَعُوۡثُوۡنَ حُلَقًا جَدِیۡدًا ﴿٣٦﴾
قُلۡ کُوۡنُوۡا

ناخنه کار بؤ تیگه یشتن. (نه نه س) ده لیت: پیغه مبهر چووہ ناو موزیکه وه، دیتی له سر پشتی و لآخه کانه وه و سواربوون و رازی قسه یان دامه زړاندووه، نه ویش فهرمووی: (ارکبوها سالمة و دعوها سالمة، ولا تتخذوها کراسی لاحادیثکم فی الطرق والأسواق، قرب مرکوبه خیر من راکبها، واکثر ذکر الله منه) پیشهوا نه حمده. ﴿٣٧﴾ **انه کان حلیمًا غفورًا** به راستی نه و (خوا) یه هه میشه به حوسه له و له سر خویه، بویه له گهل نه وه موو گوناح و تا وانه دا موله تی نیوه دها و ناتانگری، زوریش لیبورده یه، بویه هه رکه سینک داوای لیبور دنی ای بکات، لیی ده بووری. پهرده ده خه ینه سهر دلی موشریکان با قورئان وهر نه گرن:

(نبین هیشام) ده لی: پاش هاتنی سوورده تی (تبت یدا...) خیزانه که ی (نه بووله هه ب) زور به توورپه ی و نالوزیه که وه به ره و پیغه مبهر هات، (نه بوپه ک) یش ترسی لی نیشست که پیغه مبهر ﴿٣٨﴾ ببینی و، نازاری بدات،

پیغمبریش فرمودی: **ثُمَّ قَاتَ مِنْ نَابِئِنِي هَتَا بِتَوَانِي نَازَارِمِ بَدَاتِ**، **ثُمَّ جَا هِنْدِي قُورْثَانِي بَدَدُورِ خُودَا خُودِنْدِ**، پاشان **ثُمَّ نَايَهْتَهَاتِ وَ فَرْمُوي**: ﴿^{۱۵} **وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ حِجَابًا مَسْتُورًا**﴾ هرکه تو قورثانیان به سهره ده خوینی - له بهرلا ساری و نه گرسیی خویان - ئیعه له نیوان توو ئهوانه دا که باوه پریان به پاشه پوژ نیه، پهردهیهکی نادیارو داپوشر او داده نئین ﴿^{۱۶} **وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ**﴾ وچند سهرپوشتیک له بان دلیان داده نئین تا لئی تینه گهن. ﴿^{۱۷} **وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا**﴾ و قورسی و گرانى ده خینه گویانه وه، تا هق نه بیسن، چونکه خویان نایانه وی بیسیسن، خواش به زور پییان نابیسى. ﴿^{۱۸} **وَإِذَا ذَكَرْتَ رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدًا**﴾ و هه ركات له م قورثانه دا به تنه ناوی په روه دگارت دئیت. واته: که باسی (لات) و (هوبهل) ناکهیت و هه ر به تنه ده لئیت (لا إله إلا الله) ﴿^{۱۹} **وَلَوْ عَلَى أَدْبَارِهِمْ نَفَرًا**﴾ هاوبه شدانه رکان به قینه وه پشت هه لده کهن و، هه لئین و بیزاری خویان دهرده برن تا نه بیسن!

ناگامان له سرتة سرتی قورهیسه:

﴿^{۲۰} **نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمْعُونَ**﴾ ئیعه له هه مو که س چاکتر ده زانین که خوا نه ناسه کان به چ نیازی گوی بو قورثان ده گرن ﴿^{۲۱} **إِنْ يَسْتَمْعُونَ إِلَيْكَ وَإِنْ هُمْ نَجْوَى**﴾ کاتی گویت بو ده گرن و، ئه وکاته ش که ده که ونه چرپه چرپ و سرتة سرت، واته: ناگامان لییانه که چون لا قرتیی و گالته ده کهن و ده لئین: جادو و بازه، یان ده لئین جادووی لیکراوه! و ده کو ده فرموی: ﴿^{۲۲} **إِنْ يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا**﴾ نه وده موی که سته مکاره کان له ناو یه کتر دا ده لئین: ئیوه هه له پیایویکی جادو لیکراو په پره وی ده کهن، دیاره سهر زه نشتی یه کتر ده کهن بو ئه وده که که ی ئی هه لئین و، قورسایى که م بگهنه وه ناوی بنین جادو لیکراو ﴿^{۲۳} **أَنْظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضْلًا**﴾ ده ساپروانه چون نمونه ی جواز و جورت بو ده هیننه وه به وهش سهریان له خویان تیگدا، بویه جاری ده لئین شیته، جاریکی تر ده لئین جادووی لیکراوه.. گومرایه، ساحیره، شاعیره!! ﴿^{۲۴} **فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا**﴾ ئینجا ناتوانن ریگه یه ک بو هیدایهت بدوژنه وه.

ده لئین که بووینه ئیسک و پروسک چون زیندوو ده بیینه وه؟

﴿^{۲۵} **وَقَالُوا إِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرَفَاتًا**﴾ ئهوانه ی باوه پریان به زیندوو بوونه وه نه بوو به سهر سورمانیکه وه گوتیان: نایا کاتی ئیعه بووینه ئیسکه پزیوو پارچه پارچه بووین و پواین له گوردا ﴿^{۲۶} **إِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا**﴾ ناخو سهر له نوی زیندوو ده کریینه وه و دروست ده بیینه وه؟ له جیگایه کی تر دا ده فرموی: (يقولون) **إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَاوِرَةِ** (إِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخْرَةً قَالُوا تِلْكَ إِذَا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ) ﴿^{۲۷} **قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا**﴾ پییان بلئ: هنر ده کهن بینه به رد، یان ناسن - که هه ردو به ره واته له زیانته وه دوورن - ئه وکاته ش هه رخا زیندووتان ده کاته وه، چونکه خوی گه وره هیچی له ده ست دهرناچیت ﴿^{۲۸} **أَوْ خَلْقًا مِمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ**﴾ یان بینه شتیک و دورستکراویکی تر که له خه یالی ئیوه دا زور سهخت و زور گه وره بییت، وه ک ناسمان و زه ویی.. واته: بینه هه رشتی خوا هه رده تانه رینئ و زیندووتان ده کاته وه و توله تان لیده سیئیت ﴿^{۲۹} **فَسَيَقُولُونَ مَنْ يَعِيدُنَا**﴾ به سهر سامیه وه ده لئین: ده باشه! که ئیعه بووینه به ردو ناسن، کی ده توانی جاریکی تر به مانگیریتته وه بو ژیان و زیندوومان کاته وه؟ ﴿^{۳۰} **قُلْ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ**﴾ بلئ: هه ر ئه وزاته ی که یه که مجار ئیوه ی به دیهینا بی بناغه، هه ر ئه وهش زیندووتان ده کاته وه. وه له جیگایه کی دیکه دا هه ر له و باره وه ده فرموی: (وهوالذی یبدا الخلق ثم یعیده وهو اهلون علیه...) ﴿^{۳۱} **فَسَيَنْفِضُونَ إِلَيْكَ رُءُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ**﴾ ئه و سا له پروی ئینکارییه وه ده ست ده کهنه سهر له قی و ده لئین: باشه ئه و زیندوو بوونه وه یه که ی ده بییت؟ یان ده لئین:

(متی هذا الوعد ان كنتم صادقین) **﴿قل عسی ان یكون قریبا﴾** پیمان بلی: له وانهیه هاتنی نزیک بیت، دیاره هه شتیکیش له هاتندا بیت، نزیکه و هه پیتشیدیت **﴿یوم یدعوکم فتستجبون بحمده﴾** روژی که خوی گه وره بانگتان لیده کات بو زیندوو بوونه و "ئیوهیش بهدم سوپاسه و دهست بهجی و هلامی نه دهنه و زیدوده بنه و ناتوانن دوابکهون **﴿وتظنون ان لبثتم الا قلیلا﴾** و واگومان ده بن که له دنیا دا ته نها کاتینکی زور کهم ماونه ته و و ژیاون.

چ وشیه جوانترو باشتره به و گوبکهن:

﴿وقل لعبادی یقولوا التی هی احسن﴾ نهی پیغمبر! **﴿﴾** به بنده کانه بلی: به وشیه که گوبکهن باشترو جوانترو یو راگرتنی سۆزی خوشه و یستی نیوانیان، واته: ههول بدن چ قسه و کارو کرداری باشتره، نه و بهکن

و نه و بلین. هه شتی که ده بیته هوی بچرانی خوشه و یستی، دوریی لی بگرن، بویه پیغمبر **﴿﴾** بهم فرموده یه ریده گریت له و که لوله ی ته فنگ نه گه خالیش بیت بگرتنه هه موسلمانیک: ((لایشین احدکم الی اخیه بالسلاح، فانه لایدری احدکم لعل الشیطان ان یزغ فی یده فیقع فی حفرة من النار)) پیشه و نه حمده **﴿﴾** ان الشیطان یزغ بینهم چونکه شهیتان هه میشه ده یوی فیتنه و ناژاوه له نیوانیاندا ساز بکا، جا نه گه رنیه و زیره و هوشیارنه بن، نه و ده توانیت به شتیکی بچکوله ش بیت نیوانتان تیک بدات! **﴿ان الشیطان کان للإنسان عدوا مبینا﴾** بیگومان شهیتان بو مروه هه میشه دوزمنیکی ناشکرایه و هه له مه لاسدایه بویان **﴿﴾** ربکم اعلم بکم پهره و ردگارتان له خوتان چاکتر ده تانناسیو، چاکتر ده زانی شیایو چ شتیکی بن **﴿ان یشا یرحمکم﴾** بویه نه گه ر بیهوی رحمتان پیده کار، به ره و ریبازی هیدایه ت ده تانبات **﴿و ان یشا یعذبکم﴾** خو نه گه ر چه زیش بکات سزاتان بدات، کاتی

ریبازی خراپ بگرنه بهر، نه و سزاتان ده دات، که و ابوونه و

سورة الانعام
﴿قُلْ کُونُوا حِجَارَةً اَوْ حَدِیدًا ۝۵۱﴾ اَوْ خَلْقًا مِّمَّا یَکْشُرُونَ
صُدُّوْهُمْ فَسَیَقُولُوْنَ مَنْ یُعِیْدُنَا قُلِ الَّذِی فَطَرَكُمْ اَوَّلَ مَرَّةٍ
فَسَیَعْضُوْنَ اِلَیْکُمْ رُءُوسُهُمْ وَیَقُولُوْکُمْ مَتٰی هُوَ قُلْ عَسٰی اَنْ
یَّکُوْنَ قَرِیْبًا ۝۵۲﴾ یَوْمَ یَدْعُوْکُمْ فَتَسْتَجِیْبُوْنَ بِحَمْدِ
وَ تَظُنُّوْنَ اَنْ لِّیْثَمَ اِلَّا قَلِیْلًا ۝۵۳﴾ وَقُلْ لِّعِبَادِیْ یَقُولُوا اَللّٰهِ
اَحْسَنُ اِنَّ الشَّیْطٰنَ یَزْعُجُ بَیْنَهُمْ اِنَّ الشَّیْطٰنَ کَانَ لِلْاِنْسٰنِ
عَدُوًّا مُّبِیْنًا ۝۵۴﴾ اَعْلَمُ بِکُمْ اِنْ یَّشَآءِ رَحْمَتُکُمْ اَوْ اِنْ یَّشَآءِ
یُعَذِّبْکُمْ وَمَا اَرْسَلْنَاکَ عَلَیْهِمْ وَکِیْلًا ۝۵۵﴾ وَرَبُّکَ اَعْلَمُ
بِمَنْ فِی السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَلَقَدْ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِیِّیْنَ عَلٰی بَعْضٍ
وَاَتٰنَا دَاوُدَ زَبُوْرًا ۝۵۶﴾ قُلْ اَدْعُوْا الَّذِیْنَ رَزَعْتُمْ مِنْ دُوْنِیْهِمْ فَلَا
یَمْلِکُوْنَ کَشْفَ الضَّرِّ عَنْکُمْ وَلَا تُجِیْبُوْنَ ۝۵۷﴾ اُولٰٓئِکَ الَّذِیْنَ
یَدْعُوْنَ یَبْتَغُوْنَ اِلٰی رَبِّهِمْ اَلْوَسٰیِلَ اَیُّهُمْ اَقْرَبُ وَیَرْجُوْنَ
رَحْمَتَهُ وَیَخَافُوْنَ عَذَابَ اللّٰهِ اِنَّ عَذَابَ رَبِّکَ کَانَ مُحْذَرًا ۝۵۸﴾
وَ اِنْ مِنْ قَرِیْبَةٍ اِلَّا نَحْنُ مُهْلِکُوْهَا قَبْلَ یَوْمِ الْقِیٰمَةِ
اَوْ مُعَذِّبُوْهَا عَذَابًا شَدِیْدًا کَانَ ذٰلِکَ فِی الْکِتٰبِ مُسْطُوْرًا ۝۵۹﴾

خوی باشتر ده تانناسیت **﴿وما ارسلناک علیهم وکیلا﴾** و توشمان به و هکیل و بهر پرسیار له کاری نه و ان نه نار دوه، تانا چاریان بکهیت باوه بینن، به لکو تو ترسینه و مرده به خشیت، کی به گویی کردیت، ده جیت به هه شته و، کنیش سه پیچی کرد، جیگای دوزه خه **﴿﴾** ربکم اعلم بمن فی السموات والارض و هه پره و ردگارت له حالی هه مور نه وانه له تانسانه کان و زه و ییدان زاناترو به ناگاتره که خه ریکی چین وچ هه لده گرن **﴿ولقد فضلنا بعض النبیین علی بعض﴾** بیگومان له ناو پیغمبره کانیشدا هه ندیکیا نمان له هه ندیکی تریان بهر تر گرت، و هه که له نایه تیکی تردا ده فرموی: (تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلم الله ورفع بعضهم درجات) **﴿واتینا داود زبورا﴾** و هه کتیبی زه بوریشمان به (داود) دا، که واته بوچی نکوئی قورنان ده که نهی به نی نیسرائیل!

په رستراو مکان به جی خوا ناته وانان:

﴿^{۹۶} قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ﴾ ئه ی پیغه مبر! ﴿به بی باوه ران بلی: ئاده ی هانا به رنه به رنه وانه ی وا له باتی خوا ده تان په رستن، ئایا زیان وبه لایه کتان له سه رلا ده بن﴾ ﴿فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرِّ عَنْكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا﴾ دلنیا بن که نه ده سه لاتی لابر دنی خوشی و زیانیان هیه لیتان وه نه ده سه لاتی ئال وگوپی بارودوخیان هیه، واته: ته نها خواجه نه وکارانه ی لی دیت ﴿^{۹۷} أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَى رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ﴾ نه وانه ی نه وان ده یان په رستن و هانا و هارایان بو ده بن، بونموونه: (جووله که بو عوزیر، گاور بو عیسا، موشریکه کان بو فریشته) خویشیان هتا به خواوه نزیک تر بن، هیشتا مهر له هو یه که ده گریز که خو یانی زیاتر له په روه ردار پی نزیک بکه نه وه، نیتر ئیوه چون نه وانه ده په رستن؟! ﴿وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ﴾ به ئومیدی

ره حمه ت و میهره بانی نه و (په روه ردار) هن ﴿وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ﴾ و له توله سزایشی ده ترسن، به لی خوا په رستی ده بی له نیتوان هیوا و ترسدا بیت ﴿إِنْ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مُحَذَّرًا﴾ به راستی سزای په روه ردار ی تو وه ها سه خته، ده بی هه موو که سینک خوی ئی بیاریزی.

به ر له هاتنی قیامه ت ناوه دانی نامینی:

﴿^{۹۸} وَإِنْ مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ به راستی پیش هاتنی روژی قیامه ت هر چی شارو گوندیک هه بیت ئیمه تیکی ده دین و ویرانی ده که بن، نه گهر چاک بی به مردنی دانیشته ووه کانی ﴿أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا﴾ یان له دنیا دا پیش هاتنی قیامه ت سزایه کی سه ختیان ده دین، به جنگ نه گهر پیاو خراپ و لاسار بن، له نایه تی کدا ده فهرموی: (وما ظلمناهم ولكن انفسهم يظلمون) یان ده فهرموی: (وکاین من قرية عتت عن امر ربها ورسله...) ﴿كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا﴾ بریاری و له دوسی ه ی (لوح المحفوظ) دا نوسراوه برا وه ته وه ناگوپی.

هو ی نه نار دنی نیشانه کان؟

﴿^{۹۹} وَمَا مَنَعْنَا أَنْ نَرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ﴾ هیچ شتیک ری ئی له ئیمه نه گرتووه که موعجیزه و نیشانه ی گرنگ بنیزین و نیشانی قورهیشی بده یان له سه رداوی خو یان، نه وه نه بی که به رله مان موعجیزه یه کی زورمان نیشانی پیشینانیا ندا که چی پروایان نه هینا و به درویان خستنه وه و، نه و جا به ر قارو سزمان که و تن و، له ناومان بردن، نیستاش که قورهیش داوای موعجیزه ده کن و نایانده ینی، هر له به ر نه وه یه نه وه که نه مانیش بر و نه هینن، نه و جا ئیمه یش به پی یاسای خو مان له ناویان به رین ﴿وَأَتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا﴾ ئیمه و شتره که مان به ناشکرا وه پرونی له سه ر داوای خو یان به هو زه که ی (سه موود) دا، که چی سته میان لی کړدو په لیا ن کړدو کوشتیان، نه و جا ئیمه یش سزماندان و له ناو چوون ﴿وَمَا نَرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا﴾ وه ئیمه هر بو ترس

سورة النازعات

وَمَا مَنَعْنَا أَنْ نَرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَبَ بِهَا الْأَوَّلُونَ
وَأَتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نَرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا ﴿٩٧﴾ إِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا
جَعَلْنَا الرُّءْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ
فِي الْقُرْآنِ وَخَوْفُهُمْ فَمَا رَيْدُهُمْ إِلَّا طَعْنًا كَبِيرًا ﴿٩٨﴾
وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ
قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتُ طِينًا ﴿٩٩﴾ قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي
كَرَّمْتُ عَلَى لَيْلٍ أَخَّرْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لِأَحْتَنِكَ
ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٠٠﴾ قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ
جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مُوقُورًا ﴿١٠١﴾ وَاسْتَغْفِرُ مَنْ أَسْطَغَفَ
مِنْهُمْ بِصُورِكَ وَأَحْبَبَ عَلَيْهِمْ بَخِيلِكَ وَرَجَلِكَ وَشَارَكَهُمْ
فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدَّهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا
غُرُورًا ﴿١٠٢﴾ إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَى
رَبِّكَ وَكِيلًا ﴿١٠٣﴾ وَرَبُّكَ الَّذِي يُزْجِي لَكَ الْغُلُقُ
فِي السَّحَرِ لَتَسْمَعُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا ﴿١٠٤﴾

وېستنه

۲۸۸

و بهر نانه که: جُور او جُور نایب و موعجیزه دهنیرین، و هک زه مین له رزمو خورگیران و مانگیران، بُو نه ویه بیرئ بکه نه ووه دابچله کیئن، له سهر ده می (عبدو الله) ی (ئیین مه سعود) دا (کووفه) بوومه له رزه یه ک لییدا، گوتی: خه لکینه! خوا گله ییتان لیذه کات، بویه شه بوومه له رزه یه ناوچه که ی گرتنه وه، ده سا گله یییه کانی خوا مه هیئلن وروبکه نه وه لیئ، جاکا تیکیش خور گیرا ((پیغه مبه ر)) به خه لکه که ی گوت: شه مانگ و خوره دووبه لگن له سهر بوونی خوای گهره، بُو له دایکبوون و مردنی هیچ که سیك ناوا نابن، به لکو خوای بالاده ست ده یه وی بهو ناو ابونه یه بهنده کانی خوئی بترسینی، جاهه ر کاتی ئیوه دیتانن گیران و ناو ابوون، خیرا په لامار بده نه زیکرو دوعاو، داوای لیبور دن له خوا بکه ن...) فتح الباری: ۶۱۵/۲.

په رومردگار دهوری له مه ردم داوه:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ﴾ نه وده مه وه ییری نه که پیمانگوتی: به راستی په رومردگاری تُو شه پیغه مبه ر! دهوری له مه ردم داوه ده سه لاتی ته وای به سه ریاندا مه یه وه دتپاریزی لیان ﴿وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ﴾ و شه شتانه ش له شه ره یییه که دا نیشانمان دایت و به چاودیتن، هه ر بُو تاقیکردنه وه ی خه لکیبوو: شاخو کئ بره و دینئو دترسی، کیئش بره و ناهینئ و ناترسی؟ پیشه و (بوخاری) له (ئیین عه بباس) وه ده لیئت: (هی رؤیا عین آریها رسول الله ﷺ لیلۃ اسری به). واته: شه (رؤیا) یه لیزه دا مانای دیتنی چاوه، نه ک دیتن له خه ودا ﴿الشَّجَرَةُ الْمَلْعُونَةُ فِي الْقُرْآنِ﴾ ودره خته نه فرین لیکراوه که ش که له قورئاندا به (شجرة الزقوم) هاتووه بوته گالته جارې کافران، شه ویش هه ر بُو تاقیکردنه وه ی خه لکه، شه وه بوو کاتی باستکرد بویان، ده ستیان کرده گالته و گپ و وتیان: ناگر دره خت ده سووتینی، چوئن چوئن له ناو شاگردا ده پوی؟ ده ره نجام نه فرینیان لیکرا.

روداوی (شه وره ویی) و دیتنی شه هه مووه جایباته له ته نها ساتیکداو، سه وز بوونی شه دره خته له نیو ناگری دوزه خ دا هه ردو و تاقیکردنه وه ی بُو خه لک! جاخوای گهره سه باره ت بهو دره خته ده فرموی: (إنها شجرة تخرج فی اصل الجحیم) یان ده فرموی: (أذلك خير نزلأ أم شجرة الزقوم إنا جعلناها فتنۃ للظالمین). ﴿وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا﴾ ئیغه شه وکافران به جوره ها نایب و نیشانه دترسینن، که چی پتر خه ریکی سه رکه شی خوئیان ده بن!! سه رگورشته ی نادهم و نیبلیس:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ و نه وکاته یان وه بیر بینه وه شه په یامبه ر! ﷺ که به فرشته کانمان گوت: کړنوش بُو نادهم به رن، کړنوشی ریزو حورمه ت ﴿اسْجُدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ جانه وانیش ده ست به جئ گشت کړنوشیان برد، ئیبلیس نه بی ﴿قَالَ اسْجُدْ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا﴾ له به ر ئیره یی و هه سوودی خوئی وتی: من چوئن کړنوش ده به مه بهر که سیك که له قوړ دروستکردووه؟ من به رزو به ریژم، شه خواریو په ستا! ﴿قَالَ أَرَأَيْتَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ﴾ هه میسان وتی: شاخه پیم نالیئت: شه چی به تو ریژت به سه رمندا داوه؟ شاخو چ جه وه ریکی به سه رمدا زیاده؟! ﴿لَنْ أُخْرَجَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ شه رتا روژی قیامه ت به زیندووی به مه لیئت ﴿لَا حَتَنَکُنْ ذَرِيَّةَ إِلَّا قَلِيلًا﴾ مه رج بیئت زارو و نه وه کانی - که میکیان نه بی - هه موو گو مپراو لاری بکه م ﴿قَالَ أَذْهَبَ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ﴾ خوا فه رموی: ده سا بچو موله ت بیئت، هه رچی ده توانی به کاری بینه، شه جاهه رکه سیکیان په یه وه ی له تویکا ﴿فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا﴾ جانه وه به راستی سزای هه مووتان پر به پر دوزه خ ده بیئت ﴿وَاسْتَغْفِرْ مَنْ اسْتَطَعْتَ

منهم بصوتك وهركه سيكيان تو پيی ده ویریت بانگی بکەو، بە دەنگ و سەدای ناھەقیی خۆت بیخروشیئە و لەھەقیی وە دوورخە، هەتا دەبخەلەتینی و فربوی دەدەیت.

(شەنقیطی) لە (أضواء البیان) دا لە تەفسیری (بصوتك) دا دەلی: (مجاهد بۆ تەفسیری: (بصوتك) دەلی: (ای باللہ والغناء والمزامیر، وقیل: ای بوسوستك) واتە: بە گۆرانیی و گالته و گەپ و بە ھەموو ئاواز و دەنگی مۆسیقا مرقەفەکان بخروشیئە و بیانخەلەتینە، یان بە وەسوەسە و دەغدەغە. (ئەین عەباس) یش دەلی: (صوتە یشمل کل داع دعا الی معصیة) واتە: دەنگ و ئاوازی شەیتان ھەموو کار و کردە و ھەیکێ تاوان و حەرام دەگریئەو. **﴿واجلب علیهم بخيلك ورجلك﴾** و بە گشت لەشکرو ھیزی سوار و پیادە خۆتەو دنیان بدەو ھێرشیان بۆبەرە **﴿وشاركهم فی الاموال والاوالاد﴾** و ببە ھاوبەش لە مال و مەلایاندا. واتە: لە ڕینگەیی حەرام و یاساغەو مەلایان پێ پەیدا بکەو ھەر لەو ڕیپەشدا پێیان دابنێ **﴿وعدهم﴾** و ئەو نەدەش بە لێنێان بدەو و سەرگەرمیان بکە بە درۆکانی خۆتەو وەکو ئەو: قیامەت بەرپا نابێ، حیساب و کێتاب نابێ.....! **﴿وما یعدم الشیطان الا غرورا﴾** ھەرچی بە لێنی شەیتانە، تەنھا چەواشە گەری و فربودانە، بە کورتیی: خوا ی گەورە دەفەرموێ: بە ھەرشێو ھەیک دەتوانی بچۆ ھەلێان خەلەتینە. پێشەوا (موسلیم) ئەم مەرمودە یە ھیناوە: ((یقول الله عزوجل: انی خلقت عبادی حنفاء، فجاءتهم الشیاطین فاجتالتهم عن دینهم، وحرمت علیهم ما احللت لهم)) **﴿٦٥﴾** **﴿ان عبادی لیس لک علیهم سلطان﴾** بێگومان بە تو ھیچ دەسەلات و توانایەکت بە سەر بەندە راستەاکانی مندا نابێت، واتە: ھەرگیز ناتوانی فربویان بدەیت چونکە خویان لە پەشتە. (ئەین عەباس) دەلی: مەبەست بەو بەندەکان کە شەیتان پێیان ناوێری، خەلکە ئیمان دارەکان. **﴿وکفی بربک وکیلا﴾** تۆش پەر وەردگارت پارێزەر و چاودێر و پشتیوانت بێت، بەستە.

گەمیی ناو دەریاکان نیشانە ی دلۆقانی خوا یە:

﴿ربکم الذی یزجی لکم الفلک فی البحر لتبغوا من فضل﴾ پەر وەردگاری ئێو ئە ی خەلکینە! ھەرئەو زاتە دەسەلاتدار یە کە شتی یە کانتان بە ناو دەریادا بە ھۆی (با) وە ھا توو چۆ پێدەکات، یان بە ھۆی کارەباو بە نزیئەو، بۆئەو ی رزق و پۆزی بێشوماری خوا بە دەست بێن و ژێوار پەیدا بکەن **﴿انہ کان بکم رحیما﴾** چونکە ئەو (خوا) یە لە گەل ئێو دا ھەمیشە بە بەزەیی و بەرەحمە، بۆیە ھۆی ژیا نتان بۆ ئاسان دەکات، جا ئێتر ئێو پاش ئەو ھەموو ناز و نەعمە تانە چۆن ھاوبەشی بۆ دا ئەنێن!

کافریش لە تەنگانە دا ھاوار بۆ خوا دەبا:

﴿واذا مسکم الضر فی البحر ضل من تدعون الا ایاہ﴾ و ھەرکاتیش ئێو لە ناو دەریادا تووشی ناخۆشیی و زەرەر و کو سپی ک بێن، وەک نقوم بوون و بەرەو ھەل دێر چوون، ھەر خواتان لە بیر دەمی ئی و، ھەرچی پەرستراوی ک ھە یە لە بیرتان دەچی و، باوەرتان بە ھیچ شتیکی تر نامی ئی **﴿فلما نجاکم الی البر اعرضتم﴾** کەچی ھەر رزگاری کردن و بەرەو و شکانی چوون، خیرا رو وەر دەچەرخینن لە پەرستنی خوا بە تاک و تەنیا و، کو فربی نەعمەت دەکەن! **﴿وکان الانسان کفورا﴾** و مرقەفە بەرامبەر بە خوا ھەر ئاوا نا شکورو سپێ بوو **﴿افامنتم ان یخسف بکم جانب البر﴾** ئەو ساتە لە دەریا رزگارتان بوو، ناخۆ لەو دانیان کە لە بەشی ک لە و شکانییدا نە عرو تان بکا و بەزەو ییدا رو چن؟ **﴿او ان یرسل علیکم حاصبا﴾** یان بەرەو بارانتان نەکات، وەکو بەرەو بارانی گەل (لووط) ی کرد؟ **﴿ثم لا تجدواکم وکیلا﴾** لە پاشانی ش ھیچ یار و سەر پەرشتیکەر یکتان دەست نەکەو ئیت، لەو سزایە رزگارتان بکات، لە نا یە تیکی تردا دەفەرموێ: (انا ارسلنا علیهم حاصبا الا آل لوط نجیناهم بسحر نعمة من عندنا) یان دەفەرموێ: (ءامنتم من فی

السماء ان یخسف بکم الارض فاذا هی تمور. ام امنتم من فی السماء ان یرسل علیکم حاصبا فستعلمون کیف نذیر
 ﴿۶۱﴾ **ام امنتم ان یعیدکم فیہ تارة اخرى** یا دواى نهوه که له ده‌ریا رزگاری کردن، له‌وه دانیان که بو
 جاریکی تر ناتانگیریت‌هوه ناو ده‌ریاکه ﴿**فیرسل علیکم قاصفا من الريح**﴾ جا بایه‌کی تیکشکینه‌رو توند بنیریت‌ه
 سهرتان ﴿**فیفرقکم بما کفرتم**﴾ نه‌وجابه هوی کافریدی و بی باوه‌ریتانه‌وه نقومتان بکا له‌ده‌ریاکه ﴿**ثم لا تجدوا لکم**
علینا به تبیعا﴾ نه‌وسا هیچ پشتیوان و یارمه‌تیده‌ریکتان ده‌ست نه‌که‌وی داوای خوینه‌که‌تان بکات لیمان، که‌واته بو
 نه‌وه‌نده لارو لاسارن؟!

ناده‌مزاد ریزداره:

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَهًُا فَلَمَّا حَجَرْنَا
 إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَفُورًا ﴿۶۲﴾ **أَفَأَمِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ**
بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ
وَكِيلًا ﴿۶۳﴾ **أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ**
عَلَيْكُمْ قَاصِفًا مِنْ الرِّيحِ فَيُفْرِقَكُم بِمَا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا
لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعًا ﴿۶۴﴾ **وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ**
فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَفَضَّلْنَاهُمْ عَلَى
كَثِيرٍ مِمَّنْ خَلَقْنَا تَفْضِيلًا ﴿۶۵﴾ **يَوْمَ نَدْعُوا كُلَّ أَنْفَسٍ**
بِإِمَامِهِمْ فَمَنْ أَوْفَىٰ كِتَابِهِ يَسْمِعْهُ فَأُولَٰئِكَ يَبْقَوْنَ
كِتَابَهُمْ وَلَا يَظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿۶۶﴾ **وَمَنْ كَفَرَ فِي هَذِهِ**
أَعْمَىٰ فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ أَعْمَىٰ وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿۶۷﴾ **وَإِنْ كَادُوا**
لَيَفْتِنُوكَ عَنِ الَّذِي أُوحِیْنَا إِلَيْكَ لِتُفْرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَةً
وَإِذَا لَا تَجِدُوكَ حَلِيلًا ﴿۶۸﴾ **وَلَوْلَا أَنْ تُبَلِّغُنَا لَقَدْ كُنْتَ**
تَرَكْنَا إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا ﴿۶۹﴾ **إِذَا لَأَذَقْنَاكَ ضَعْفَ**
الْحَيَاةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا ﴿۷۰﴾

﴿۶۲﴾ **ولقد کرما بنی آدم** و بی‌سوئی‌مه ریزکی زورمان
 له‌توره‌مهو نه‌وهی ناده‌م گرت: زانیاری و، ژیری و، قه‌دو
 قامه‌تی ریک و جوانمان پی به‌خشیی، که نه‌وه‌مان بو
 گیانه‌به‌رانی تر نه‌کردوه، وه‌کو خوا له‌جیبیه‌کی تردا
 ده‌فرموی: ﴿لقد خلقنا الإنسان فی احسن تقویم﴾ التین: ۴.
 یان ده‌فرموی: ﴿وصورکم فأحسن صورکم﴾ غافر: ۶۴.
 ﴿**وحملناهم فی البر والبحر**﴾ و له‌وشکانی و، له‌ده‌ریادا
 هه‌لمانگرتن به‌و شیوه که که‌شتی و جوړه‌ها هوی ترمان بو
 گواستنه‌وه‌یان پیدان، نه‌وه‌تا نیستایش سهره‌رای نه‌وانه،
 خهریکه ته‌واوی زه‌وی و بو‌شاییه‌کانی ناسمانیش
 ده‌پیش‌کینی ﴿**ورزقناهم من الطیبات**﴾ و بزق و ریزی
 پاکیشمان پیدان ﴿**وفضلناهم علی کثیر ممن خلقنا**
تفضیلا﴾ نه‌ک هه‌ر نه‌وه‌نده، به‌لکو (وه‌کو نین که‌سیر) ده‌لی:
 له‌چاو زوریک له‌دروس‌ستکراوه‌کانی خو‌مان
 به‌فریشته‌کانیشه‌وه پتر قه‌درو ریزمان گرتوون، بو‌یه زانا‌کان
 ده‌لین: جنسی ناده‌م‌زاد له جنسی فریشته به‌ریزترن ﴿۶۱﴾
یوم ندعوا کل اناس بإمامهم نه‌و روزه‌یشیان وه‌یریینه‌ که

هه‌موو کومه‌له‌خه‌لکیک بو لیپرسینه‌وه، به‌نامه‌ی کرداریان بانگ ده‌که‌ین ﴿**فمن اوتی کتابه بيمينه**﴾ جاهه‌رکه‌سی
 نامه‌و دوسی‌ه‌ی کرداری بدریته ده‌ستی راستی، که نه‌وشیوه‌یه‌ش نیشانه‌ی به‌ختیاری و سهر‌فرازیه ﴿**فالولک**
یقرؤن کتابهم﴾ جائه‌وانه به‌شادی و به‌خوشییه‌وه نامه‌ی کرده‌وه‌کانی خو‌یان ده‌خویننه‌وه، چونکه نامه‌که‌یان
 دراوه‌به‌ده‌ستی راستیانه‌وه که نیشانه‌ی به‌ختیاریه ﴿**ولا یظلمون فتیلا**﴾ و به‌ئنده‌ازی تالی ناو ناوکه خورمایه‌ک
 (واته: که‌مترین شت) ناحه‌قی و سته‌میان لیناکری. ﴿**ومن کان فی هذه اعمی**﴾ هه‌ر که‌سیش له‌م دنیا‌یه‌دا، کو‌یر
 بوو بی‌ت له‌ناستی هه‌ق، واته: دل و ده‌رونی هه‌قی وه‌ر نه‌گرتبی و له‌ری راستی دینی نی‌سلام لای دابی ﴿**فهو فی**
الآخرة اعمی و اضل سبیلا﴾ نه‌وه له‌پاشه‌روژیشدا چاوی کو‌یره‌و، سهر‌لیشی‌واو تریش ده‌بی، واته: هیچ پی‌یه‌کی
 هیدایه‌تیا و ه‌چنگ نایه.

دهياندهوى بهرنامهكهى خويان بو بگوريت:

(سيووتى) دهلى: په يامبهړ ۷۶ له تەواف و چهرخه كانى مالى خوادا هه مووجار دهستى له بهرده ره شه كه ددها، قوره شيش ويستيان تا هيما بوخواكانى نه وانيش نهكا نه هيلن تهوافه كهى بكات، نهو يش له بهربى دهسه لاتى و، خوشه ويستى كابهى مالى خوا. هيندهى نهما بوو نهرم ببى و به گويان بكات، گهرچى له دليشه وه زورى پى ناخوش بوو، جا نههم نايه ته هات و فرموى: ﴿**۷۶** **وَإِنْ كَادُوا لِيَفْتَنُواكَ مِنَ الذِّى أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ**﴾ بيگومان نهو ندهى نهما بوو موشريك وبى باوهرەكان سهبارت بهو قورئانهى نيمه بهو وحى بو مان ناردوى كلات بكن و له خشتهت بهرن و له هه ندى فرمانمان بترازييت ﴿**تَفْتَرِي عَلَيْنَا غَيْرَهُ**﴾ تا شيوازي بانگه وازه كهت بگورى و غيرى قورئانيان بو بخو نيتته وه، درو له سهر نيمه هه ليه سبت. ﴿**وَإِذَا لَا تَخْذُوكَ**

خَلِيلًا﴾ نيتر كر دبايتيان به دوست و خوشه ويستيان و، ده بو يته پياوى چاك ﴿**۷۷** **وَلَوْلَا أَنْ ثَبَّتْنَاكَ لَقَدْ كِدْتَ تَرْكُنَ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا**﴾ دياره نه گهر خو مان توندرمان نه گرتبايت و دهستان پي ته وه نه بوايه، خهريك بوو له خشتهت بهرن و، كه مى به لاي نه واندا برؤيت و به گويان بكهيت ﴿**۷۸** **إِذَا لَا تَجِدُكَ ضَعْفَ الْحَيَاةِ وَضَعْفَ الْمَمَاتِ**﴾ چاك بزانه نه و كاته يش هه رله م ژيانى دونيا يه دا دوو بهرامبهړ سزمان ده ايت، له مهر گييشدا هه ردو و بهرامبهرى نه وان سزمان پي ده چه شتيت، چونكه گونا هى پيغه مبهرو زانايان له تاوانى خه لكانى تر گه وره تره، بويه سزايشيان دوو بهرامبهړه ﴿**ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَيْنَا نَصِيرًا**﴾ نه وسا كه سيشت دهس نه ده كهوت بيته هانا ته وه ﴿**۷۹** **وَإِنْ كَادُوا لِيَسْتَفْزِنُواكَ مِنَ الْأَرْضِ لِتَخْرِجُوكَ مِنْهَا**﴾ و به راستى نهو ندهى نهما بوو موشريكه كانى قوره يش له وسهر زه ويىو خاكهى (مهكه) دا زورت بو يينن و سه خلهتت بكن بو نه وهى شار به دهرت بكن ﴿**وَإِذَا لَا يَلْبِثُونَ خَلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ نه گهر واش با،

﴿**وَإِنْ كَادُوا لِيَسْتَفْزِنُواكَ مِنَ الْأَرْضِ لِتَخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذَا لَا يَلْبِثُونَ خَلَافَكَ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ ﴿**۷۶** **سُنَّةٌ مِمَّنْ قَدْ آوَسْنَا قَعْدَتَكَ مِنْ رُسُوتِ وَلَا تَجِدُ لِسْتِنَا تَحْوِيلًا**﴾ ﴿**۷۷** **أَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِكَ الشَّمْسِ إِلَى عَسَى الْإِيلَ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُودًا**﴾ ﴿**۷۸** **وَمِنَ الْإِيلَ فَتَجِدْ بِهِ نَافِلَةً لَكَ عَسَى أَنْ يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَامًا مَحْمُودًا**﴾ ﴿**۷۹** **وَقُلْ رَبِّ ادْخُلْنِي مَدْخَلَ صِدْقٍ وَأَخْرِجْنِي مَخْرَجَ صِدْقٍ وَاجْعَلْ لِي مِنْ لَدُنْكَ سُلْطَانًا نَصِيرًا**﴾ ﴿**۸۰** **وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا**﴾ ﴿**۸۱** **وَنَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا**﴾ ﴿**۸۲** **وَإِذَا أَعْمَأَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَسَى حِمْلَهُ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا**﴾ ﴿**۸۳** **قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا**﴾ ﴿**۸۴** **وَيَسْتَوُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ ﴿**۸۵** **وَلَكِنْ شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكَيْلًا**﴾ ﴿**۸۶** **لَا تَحْزَنْ**﴾

به دواى توشدا خو يشيان نهو نده نه ده مانه وهرو بهزو له ناومان ده بردن، چونكه ياساى خوايه كه هه رگه ليك په يامبهړه كيان ده ربكهن، خوا به زوى توله يان لى ده سينى، به لام نهو هيان پى نه كرا، به لكو خوا فرمانى دا كوچ بكات بومه دينه ﴿**۷۷** **سُنَّةٌ مِمَّنْ قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُسُلِنَا**﴾ باوو سوننه تى خو مانه كه: هه ر په يامبهړي كمان له پيش توشه وه ناردبى و، نه زيهت و نازار درابى، نهوا له و خه لكه مان تي كداوه و توله مان ليكردو نه ته وه ﴿**وَلَا تَجِدُ لِسْتِنَا تَحْوِيلًا**﴾ هه رگيز نابيني سوننه و باوى نيمه گوراني به سهردا بى و بگورديت، بويه پاش سال و نيوى له هاتنى نهام نايه ته، له ناكا و جهنگى (به در) په دابوو جه زه بهى دان.

دوبی نويز له کاتي خويدا بکريت:

﴿**اقم الصلاة لدلوك الشمس الى غسق الليل**﴾ نويزه فهرزه كان نهو کاتهی خوړ کلا دهبی و له ناوه راستی ناسمان لادهدا نويزه کهی (نیوه پړو و عسرت بکه، کاتیکیش تاریکی شو داهات، نويزه کهی (شیوان و خه وتنان) نه انجام بده ﴿**و قرآن الفجر**﴾ وه نويزه کهی به یانیشته به چاکی نه انجام بدهو قورئانی زوریشی تیدا بخوینه، هر له بهر نه مېشه نهو نويزه به (قورئان) لیکدراو ته وه ﴿**إن قرآن الفجر کان مشهورا**﴾ چونکه بیگومانه که قورئان خویندنی نويزی سپیده به یانینان فریشته کانی شوو پړوی تیدا جهم ده بیت، وه کو (نه بو هورهیره) له پیغه مېره وه ﴿**ده گپړته وه**، نیمامی (بوخاری) یش نه م فهرمووده یه دینیت: ((فضل صلاة الجمع على صلاة الواحد، خمس وعشرون درجة، وتجتمع ملائكة الليل وملائكة النهار في صلاة الفجر))﴾ ﴿**ومن الليل فتجهد به نافلة لك**﴾ وه له به شیکي شوه ویشدا خوت ماندوو بکه به شه و نويزه وه و قورئانی زوری تیا بخوینه، نه م ش به هره یه کی تایبه ته وه، دراوه به توو زیاده له فهرزه کانیشه، له پیغه مېره ﴿**ده پرسن: پاش نويزه فهرزه کان چ نويزی باشته؟ فهرمووی: شه و نويز.**﴾ (موسلم/ کتاب الصیام ۸۲۱/۲) ﴿**عسى ان يبعثك ربك مقاما محمودا**﴾ به نومید به په روه ردگارت بتنیریتته شوین و جیگایه کی په سندر به ریزه وه (مه قامه لمه حمود) پشینان و پاشینانیش سوپاست بکن، نهو جیگایه ش پنیده لئ: (الشفاعة العظمی) له وی تکا بو ه موو موسلمانان به گشتی ده کريت، له پیغه مېره ﴿**ده پرسن: پاش نويزه فهرزه کان چ نويزی گه وره تره؟ فهرمووی: (صلاة الیل) موسلم. پیغه مېره**﴾ ده فهرمووی: هر که سیك وه لای بانگ بداته وه و پاشان نه م دوعایه ی: (اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلاة القائمة آت محمدا الوسيلة والفضيلة، وابعه مقاما محمودا الذي وعدته) بخوینی، نهو له رۆزی قیامه تدا بهر شه فاعه تی من ده که وی. فتح الباری: ۳۹۹/۸ ﴿**وقل رب ادخلنی مدخل صدق**﴾ نه ی موحه مېده! ﴿**بلی: په روه ردگاری من! له هر جیگایه هم و، هر کاریکم به ده سته وه بی، هاوکاری و یارمه تیم بده بو نه انجام دانی، چ له دونیاو چ له پاشه پړژدا، تابه راست و راستانه بتوانم نه انجامی بدهم، اته: با هر ده م جیگه ی رهمانه ندی تو بیت، پیغه مېره**﴾ ه تا له مه دینه دا بوو له ژیر نازارو بیزاریکي زوردا ده ریا، نهوسا که خوا مو له تی هیجره تی دا بو مککه، نه م نایه ته ی: (وقل رب ادخلنی مدخل صدق واخرجنی مخرج صدق واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا) هاته خواری. ﴿**واخرجنی مخرج صدق**﴾ به راست و راستانه و سرفرازانه ش له وجیگایه دا به ریم بکه.

﴿**به کورتی: چوونم بو هر جیگایه هر له به رهمانه ندی و خوشنودی تو بیت، ده رچوونیشم بو هر جیگایه ک: بو مدینه، بو فته تی مککه، چونه گوره وه، له گوږ بو زیندوو بوونه وه، بانه مانه گش به پیی مهیل و خواستی تو بی و، بتوانم به باشی لیان بچمه ده ری**﴾ ﴿**واجعل لی من لدنک سلطانا نصیرا**﴾ هیژکی پشتیوان و یارمه تی ده ریشم بو دیاری بکه ﴿**وقل جاء الحق وزهق الباطل**﴾ وه له لای خوته وه به رده وای بلئ: تازه واهق و راستی - که نایینی پیروزی نیسلا مه - هات و ده رکوت و به تال و چروک و ناهق و شیرک و بی باوه ری ه لوه شاو نه ما ﴿**إن الباطل کان زهوقا**﴾ دیاره که باتل و کاری ناره و، به شی هر تیا چوون و تفر و تونابوو و نه مانه، چونکه پایه دارو ریشه دار نییه، نه م نایه ته یش هر دو پاتی نهو راستیه دکاته وه که ده فهرمووی (بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه فاذا هو زاهق). نیمامی (بوخاری) له (عبدو الله) ی کو ری (مه سعود) به ده لیت: که پیغه مېره ﴿**چووه (مه که که) وه. دیتی له ده ورو به ری (کابه) دا (۳۶۰) بت دانراوه، نهوسا به داره که ی دهستی لییده دان و ده یفه رموو: (جاء الحق وزهق الباطل إن الباطل کان زهوقا. جاء الحق وما یبدیء الباطل وما یعید) فتح الباری: ۲۵۲/۸.**﴾

قورئان شفایه بۆ ئیمانداران:

﴿^{۸۲} وَنَزَلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴾

ئیمه لهم قورئانه دابؤتومان ناردوه ئهی موحه مهه! ﴿^{۸۳} گهلی ئایهت و سوورته داده به زینین که مایهی شیفای چاک بوونه و هیه له نه خویشی نه فامی و گو مری و سرلیشی و ایوی دل کهان ره حمت و به زهیی و میهره بانیش به بۆ خه لکانی برودار ﴿^{۸۴} وَلَا یَزِیدُ الظَّالِمِینَ إِلَّا خَسَارًا﴾ له گه ل نه مهیشدا بۆسته مکاران و خوانه ناسان جگه له مه که ده بیته مایه زیان بویان و پتر یاخیبوونیان شتی تر زیاد ناکات بویان، چونکه خوین ناماده نین هیچ سوودیکی لیوه رگرن! ﴿^{۸۵} وَإِذَا انْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ اَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ﴾ و هه رکات نازو نیعمه تی وهک سه روت و سامان، ته ندروستی و نه من و ئاسایش به مرو و ده به خشین، نه و خیرا له خو بای ده بی و، له فه رمانی خوا پوو وهر نه گپری و دور نه که ویتوه له هق ﴿^{۸۶} وَإِذَا مَسَّ الشَّرَّكَانَ یُنُوسَا﴾ هه رکاتیش تووشی به لا و عزیهت و تهنگانه یه که ده بیته به ته و ایوی مه یووس و ناو مید ده بی له میهره بانی خوا، وهکو شه ئایه تهیش ده فه رموی: (ولئن اذقنا الإنسان منا رحمة ثم نزعها منه إنه لیؤس کفور ولئن اذقناه نعماء بعد ضراء مسته لیقولن ذهب السیأت عنی إنه لفرح فخور. إلا الذین صبروا...) ﴿^{۸۷} قُلْ کُلْ یَعْمَلْ عَلٰی شَکْلَتِهٖ﴾ بلی: با هه ردو لا (کافرو برودار) له سه ر بیرو بۆچوونی خوئی چوئی بۆ ده کری کار بکات نه گه ر دل و ده روون پاک بیته، نه و کارو کرداری پاکئی ئی ده وه شیته وه، نه گینا به پینچه وانه وه ﴿^{۸۸} فَرِیکُمْ اَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ اَمْدٰی سَبِیْلًا﴾ دلنیش به په ره ردگارت له هه موو کهس چاکتر ده زانی به حالی نه و کهسه له ئیوه شاره زاتره، وهیا سه رلیشی و او تره و ریگه ی هه له ی کردوه، واته: خوی گوره هه موو ده ناسی و ده زانی چی ده کهن، بۆ خویشی حیسابیان له گه ل ده کات، ئیت ئیستا چۆن ره قاتر ده کهن با بی کهن.

رُوح (گیان) چییه؟

(ئین جهریر) ده لیت: خاوه ن نامه کان له پیغه مبهریان پرسی: ده بی (رُوح) چی بیته؟ نه و سا شه ئایه ته هات و فه رموی: ﴿^{۸۹} وَیَسْأَلُونَکَ عَنِ الرُّوحِ﴾ وه له بابته (رُوح) وه لیته ده پرسن و ده لیت: باشه نه و رُوحی که هوی ژین و زیندویتی ناده میزاده چییه، نایا شتیکی کوته، تازه یه، هه قیقه تی هه یه؟! ﴿^{۹۰} قُلِ الرُّوحُ مِنْ اَمْرِ رَبِّی﴾ پینان بلی: رُوح منیش هیچی ئی نازانم، چونکه له فه رمانه نه ئینییه کانی په ره ردگارمه، به ده سه لاتی خوئی به دیه ئنا وه و، مرو و گیان له به رانی پی ده جوئی و ده ژی، نه وهر خوئی لی به ناگایه ﴿^{۹۱} وَما اوتِیْتُمْ مِنَ الْعِلْمِ اِلَّا قَلِیْلًا﴾ وه ئیوه به تاییه تی له بابته رُوح وه به شیکی کهم زانیاریتان پیدراوه، که و ابو ده مله هه موو شتی که مکو تن و بی چه ندو چۆن خو به ده سه وه بدن زور با شتره، نه مهیش نه وه ناگه یه نیته که مرو و ده بی ده رگای هه مو وه ول و تی کو شانی که له خوئی دابخات، به لکو ته نها نه وه ده گه یه نیته که: بوعه قل و ژیری مرو و سنووریک دانراوه، له وه به ولاره ری ده رناکات، که و ابو بی ده نگ بوون له (رُوح) خیرو قازانجه بوی.

گه ر به مانه وئ قورئانیش ده به یینه وه:

﴿^{۹۲} وَلَنَنْشِئَنَّ لَکُمْ لَذْهٰنَ بِالْذٰی اَوْحِیْنَا اِلَیْکَ﴾ و بی سۆیش شه قورئانه بۆمان سه روش کردوویت، نه گه ر به مانه وئ له ناو به رین و لیته وهر گرینه وه له سنگتا بیسرینه وه نه و زور به ناسانی ده یسرینه وه، نه مهیش نا هیلین، (عه بدوالله ی کوپی (مه سهوود) ده لیت: له رۆژه کانی ناخر زه ماندا له لای (شام) وه (با) یه که هه لده کاو هه موو خه لکی ده گرینه وه، پاشان هه رچی قورئان له سینگ و، له (موصحف) دایه هه موو ده سپرینه وه له بیر ده چیته وه و گو تیشی نه مه یه که خوا ده فه رموی: (ولئن شئنا لنذهبن بالذی اوحینا اِلَیْک...) ﴿^{۹۳} ثُمَّ لَا تَجِدُ لَکَ بِهِ عَلِیْنَا کِیْلًا﴾

نهوجا هیچ که سیشت دهست ناکه وی بهر گریخت لی بکاونه هیلیت کاره که مان نه نجام بدهین، واته: چونمان وه حیی بؤ کردویتی، ههر ناواش به ناسانی ده توانین لیست وهر گرینه وه ^{۸۷} ﴿إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ﴾ به لام نیمه نه وکاره ناکهین، چونکه رحمتی په روه ردگارت فراوانه، واته: نیمه به میهره بانی خو مان ههر دهی هیلینه وه، جا که واته تو ش دلخوش به کاره که ت و مهو هسته ﴿إِنْ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا﴾ به راستیی فزل و میهره بانی خوا زوره به سهر ته وه، نه وه ته کردویتی به په یام بهرو به نامه ی پیداویی و رهوانه ی کردویتی بؤ گشتی جیهانیان ^{۸۸} ﴿قُلْ لَنْ أَجْتَمَعَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ﴾ بلی: نه گهر هه موو مرو و جیزی به رهوانیژو بیر تیژو وریا و زیره که کان کو بینه وه ^{۸۹} ﴿عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ﴾ بؤ نه وه ی وینه ی نه م قورئانه بهینن ^{۹۰} ﴿يَا تَوْنُ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا﴾ ههر گیز

نا توان وینه ی نه وه بهینن، نه گهر چی هه ندیکیان پالپشت وهاوکاری هه ندیکیان بن بؤ نه نجامدانی نه و کاره! کافران و تیان: نه گهر بمان ویستبا وه که نه م قورئانه بلینن ده مان گوت، نه و جائه م نایه ته ی ﴿قُلْ لَنْ أَجْتَمَعَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ﴾ هاته خوار ی ^{۹۱} ﴿وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ بیگومان نیمه له م قورئانه دا چه ندین نه زله و نایه ت و به لگه ی جورا و جورمان بؤ خه لکی هیئا ویه وه تا په ندو ناموزگاری لی وهر ده گرن و نیمان پی بینن ^{۹۲} ﴿فَابْيَأْ أَكْثَرَ النَّاسِ إِلَّا كَفُورًا﴾ که چی له گه ل نه وه هه موو به لگه پو شنانه دا هیشتای زور به ی خه لکی ههر مله جیری و سپله یی و نکوولی هه ق ده که ن.

برو بیانووی قوره یش:

^{۹۳} ﴿وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا﴾ له گه ل نه وه هه موو به لگانه دا موشریکه خوبه زلزانه کانی مه که ه دوا ی نه وه ی که له بهر بهر کانی کردن له گه ل قورئانه بی نو مید بوون و په کیان کهوت گوتیان: ههر گیز نیمه بهروات پی ناکهین نه ی موحه مه ده! تا له و

لَمْ يَكُنْ لَكَ قُوَّةٌ إِلَّا الْأَرْحَمَةُ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَبِيرًا ^{۸۷} قُلْ لَنْ أَجْتَمَعَ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا ^{۸۸} وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا ^{۸۹} وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا ^{۹۰} أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجِّرَ الْأَنْهَارَ خَالِفًا لَهَا تَفْجِيرًا ^{۹۱} أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا لِسَاءٍ أَو تَأْتِيَ بَالَهُ وَالْمَلَكُ جَعَلًا ^{۹۲} أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرَفٍ أَوْ تَرْقَىٰ فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرَفِيِّكَ حَتَّىٰ تُنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرُؤُهُ قُلْ سُبْحَانَ رَبِّيَ هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا ^{۹۳} وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا قَالُوا لَأَبْعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا ^{۹۴} قُلْ لَوْ كُنَّا فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةً يَمُشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَزَلْنَا عَلَيْهِمْ مِنْ السَّمَاءِ مَلَكَارَسُولًا ^{۹۵} قُلْ كَفَىٰ بِسَاءَلِهِمْ شَهِيدًا يَبِينُ وَيَنْعَمُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا ^{۹۶}

زهویی و شکه ی مه که یه کانی ناویکمان بؤ هه نه قولینیت و ناوه که یشی هه میشه و بهر دهوام بیت ^{۹۷} ﴿أَوْ تَكُونَ لَكَ جَنَّةٌ مِنْ نَخِيلٍ وَعِنَبٍ﴾ یا خود باغیکی پرله خورما و تریت هه بی ^{۹۸} ﴿تَفْجُرَ الْأَنْهَارَ خَالِفًا لَهَا تَفْجِيرًا﴾ و جوگه و چومه ناوو پوو باری زور فراوان له ناویا هه قولینتی و به بنداره کانییدا به خورم بهروات ^{۹۹} ﴿أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتْ عَلَيْنَا كَسْفًا﴾ یا خود پارچه پارچه ی نه م ناسمانه مان به سهر دا بخهیت، ههر وه کو خوت خه یالت ده کردو دت ترسانین و، ههر شهت لی ده کردین و پیت ده گوتین: نه گهر بروا نه هیتن خوا سزاقان نه دات ^{۱۰۰} ﴿أَو تَأْتِيَ بَالَهُ وَالْمَلَائِكَةُ قَبِيلًا﴾ یا خود خوی گه و ره و فریشته کانی هه ردو بیته پی ش چاومان و پوهه رومان بکهیت و بیان بینین ^{۱۰۱} ﴿أَوْ يَكُونَ لَكَ بَيْتٌ مِنْ زُخْرَفٍ﴾ یا مال و کو شکیکی گه و رت له زپ هه بی و نه خشی نرابیت، ^{۱۰۲} ﴿أَوْ تَرْقَىٰ فِي السَّمَاءِ﴾ وه یان له پی ش چاوماندا به ره و ناسمان سهر که ویت ^{۱۰۳} ﴿وَلَنْ نُؤْمِنَ لِرَفِيِّكَ حَتَّىٰ تُنْزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرُؤُهُ﴾ هیمان به وهش ههر

باوهرت پیناکهین، ههتا له گهڵ خۆتدا نامهیهکمان بهزمانی خۆمان بۆ دینێ و بیخوینییهوهو ددان به پیغهمبهریتی تۆدابئی!! ههر بۆ کهله رهقییهوانهوهیه که خوای گهوره له ههندی جیگای تردا دهفرموی: (ان الذین حقت علیهم کلمه ربک لایؤمنون. ولو جاءتهم کل آیه حتی یروا العذاب الالیم). **﴿قل سبحان ربی﴾** بلی: پاک و خاوینی و بیگهردی ههر بۆپهروهردگارکهسه، لهوهی که ئیوه پیشنیاری لهسهردکهن" بۆچی من چیم تا نهوانه داوای شتم لی بکهن؟ **﴿هل کنت الا بشرا رسولا﴾** مهگهر من تهنا پیغهمبهریک نیم له گزوی نادهمیزاد؟ جا ئیتیر نهو ههموو ئیقتراح و پیشنیازانهتان له چیهیه!! **﴿وما منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم الهدی﴾** هیچ شتی نهبۆیه کووسپ و پئی لهخه لکی بگریت بۆ باوهرهینانیان نهودهمه که پئی نیشاندهر و پیغهمبهریان بۆ هات **﴿الا ان قالوا ابعت الله بشرا رسولا﴾** نهمه نهبیئت که بهسهرسامیهوه دهیانگوت: جا چۆن

دهبیئت خواله خودی نادهمزاد پیغهمبهریک بنیتری!! نهی بۆچی فریشته پرابوو؟ جالههر نهوهئیعه پهروا ناهینین، له سههرتای (یونس)یشدا هه مان بهرووبیانووایان هاتوهو دهفرموی: (اکان للناس عجباً ان اوحینا الی رجل منهم...) **﴿قل لو کان فی الارض ملأکة یمشون مطمئنین﴾** پینان بلی: نهگهر لهزهویدا لهباتی نادهمزادی نیستنا، فریشته ههبووایو به دنیایی رۆشتبان **﴿انزلنا علیهم من السماء ملکاً رسولا﴾** دیاره ئیمهش شهوکاته له ناسمانهوه پهیامبهریکی فریشتهمان بۆ دهتاردن" چونکه پیغهمبهر دهبی ههر لهجوری خوایان بیئت" تا لهیهکتر تی بکهن و، باو و نهاریتی یهکتری بزائن، بهلام خو نیستنا نادهمزاد پیغهمبهره، کهوابوو پیغهمبهریش دهبی له نادهمزاد بیئت، له سههرتای سوهرهتی(نهنعام)یشدا نهو داواکاری و رهخنهیه هیناوهو دهفرموی: (وقالوا لولا انزل علیه ملک ولو انزلنا ملکاً لقضى الامر ثم لاینظرون. ولو جعلناه ملکاً لجعلناه رجلاً وللبسنا علیهم ما یلبسون) **﴿قل کفی بالله شهیداً بینی و بینکم﴾** بلی: ههر خوا بهسه شایهدهبیئت لهنیوان ئیمهو ئیوهدا بۆ راست و دروئی من و، لاری و سههرلینشیواوی ئیوه **﴿انه کان عباداً خیراً بصیراً﴾** چونکه بهراستی نهو (خوا)یه سهبارهت بهبهندهکانی خوئی زۆر بهناگا و بینایه" دهزانی کئی لهدین لادهو و سههرگردان دهبیئت، کینیش بهرهو ههق دی و بهختیاربیئت، دهسا ئیتیر چی دهلین، باهر بیلین.

رینمایی و گومرای بهدستی خوایه:

﴿ومن ید الله فهو المهتد﴾ ههرکهسیک خوا رینمایی بکاو، شایستهشیبت بۆپهروهینان و رینمایی، دیاره نهوکهسهیه شارهاو، لهسهر پێگهی راست و دروست **﴿ومن یضل﴾** ههرکهسیکیش گومراو سههرگردان بکات بههوئی لاساری خویهوه **﴿فلن تجد لهم اولیاء من دونه﴾** ئیتیر بیجگه لهرنی نهو (خوا) بالادهستهوه، ناتوانی

وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدُ وَمَنْ يُضِلْ فَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِهِ. وَنَحْشُرُهُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمَاوِيَكُمَا وَصُمًّا مَّا وَبَهُمْ جَهَنَّمَ كَمَا خَبَرْتَ رَبَّنَا عَنْهُمْ سَاعِيًا ﴿١٧﴾ ذَلِكَ جَزَاءُهم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا وَقَالُوا إِنْ أَعِظْنَا وَرَفَعْنَا أَعْيُنًا لِّلْمَعْوُثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا ﴿١٨﴾ أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ فَأَبَى الظَّالِمُونَ إِلَّا كُفُّوا ﴿١٩﴾ قُلْ لَّوْ أَنْتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَّأَمْسَكْتُمْ خَشْيَةَ الْإِنْفَاقِ وَكَانَ الْإِنْسَنُ قَتُورًا ﴿٢٠﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ شِعْرَ الْآيَةِ بِنَبْتٍ فَمَسَّ بِئْسَ الْإِسْرَءِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَمُوسَىٰ مَسْحُورًا ﴿٢١﴾ قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا أَنزَلَ هَؤُلَاءِ إِلَّا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ بِصَآئِرٍ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ بِفِرْعَوْنٍ مُّشْبُورًا ﴿٢٢﴾ فَأَرَادَ أَنْ يَنْتَفِرَ مِنْ الْأَرْضِ فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا ﴿٢٣﴾ وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَءِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرِ جُنَّاتُكَافِيًا ﴿٢٤﴾ وَتَقَرَّبَ إِلَهُ

پشتیوانیان بؤ دهست بخیت و، پرگاریان بکیت له سزا، له نایه تیکی دیکه دا ده فرموی: (من یهدالله فهو المهدد ومن یضل فلن تجد له ولیا مرشدا) ﴿ونحشرهم یوم القیامة علی وجوهم عمیا وبکما وصما﴾ له پوژی قیامه تیشدا بده مهو رووی و کویری و لالی و کهری هه موو کو ده کینه وهو حه شهریان ده کین، چون له دنیا دا هه قیان نه بیستوه، هه قیان نه دیتوه له ویش هه نابینا و کهرو لال ده بن. له پیغه مبهریان ۷۷ پرسى: چون خه لکی بهرودا حه شهر ده کربت؟ فرموی: (الذی امشاهم علی ارجلهم، قادر علی ان یمشیهم علی وجوهم). ﴿ماواهم جهنم﴾ جی و پریان دوزه خه ﴿کلما خبت زناهم سعیرا﴾ هه جاری کیش بلیسه ی ناگره که کهم و کز بوو، دو باره نیلی ده دین و هه لی ده گیر سینینه وه و زیاتری ده کین بویان، وه کو ده فرموی: (فذوقوا فلن نریکم الا عذابا) ﴿ذلک جزاؤهم بانهم کفروا بآیاتنا﴾ با ئه و سزاو توله جهزایان بی، چونکه پروایان به نایهت و به لگه کانی ئیمه نه بوو ﴿وقالوا إذا کنا عظاما ورفاتا﴾ ده یانگوت: باشه! ئه گهر ئیمه بوینه ئیسکه پزیو پارچه پارچه و پراگنده بووین و پزاین؟ ﴿إنا لمبعوثون خلقا جدیدا﴾ ئه ری ده کری جاری کی تر سه ره نو ی زیندوو بکری نه وه؟ ﴿اولم یروا ان الله الذی خلق السموات والارض قادر علی ان یخلق مثلهم﴾ ناخو نابین و تی نافی کرین که هه ئه و خویه ی ناسمانه کان و زهوی دروست کردوه... هه ره ویش به توانایه ده سلا تی هیه بؤ جاری کی تر دروستیان بکاته وه، خو بؤ یه که مجار بیناغه و بینه مایه که به دییه بینان، دلنابین ئیستا زور به ناساتر ده توانی دروستیان بکاته وه، له جیگایه کی تر دا هه بؤ سه لمانی ده سلا ت و توانای خوی گه وه ده فرموی: (لخلق السموات والارض اکبر من خلق الناس...). ﴿وجعل لهم اجلا لا رب فیه﴾ دیاره که بؤ زیندوو بوونه وه و گه رانه و یان بولای خو مان، پوژو ماوه یه کی تایه تیمان بؤ دیار کردون و، هیچ گومانیکیش له هاتنی ئه ورژه دا نییه، به پرتک و پیکی هه موویشیان له وکاته دا زیندوو ده کری نه وه، وه کو له نایه تیکی دیکه دا ده فرموی: (وما نؤخره الا لأجل معدود). ﴿فابی الظالمون إلا کفورا﴾ که چی له گه ل ئه و گشت به لگانه دا، میمان سته مکارو بی پروایان، هه نکولی و مملانی ده کنا!

مرؤ پوژو چنۆکه:

﴿قل لو انتم تملکون خزائن رحمة ربی﴾ پییان بلی: ئه گهر ئیوه خاوه نی گه نجینه کانی ئه و گشت پزق و پوژی و میهره بانیه ی په ره درگام بوو نایه ﴿اذا لامسکم خشية الإنفاق﴾ ئه وکاته له بهرچا و چنۆکی و ترسی هه ژاری خو تان، رز دیتان ده کردو نه تان ده به خشیی و به شی که ستان نه ده دا جا ئیتر داوای چی له په یام به ره کهن ۷۸! ﴿وکان الإنسان قتورا﴾ ئه وه ش جیگه ی سه ر سوپمان نییه، چونکه ئاده میزاد هه به سروشت چروک و به خیل و بهرچا و تهنگه، بویه له نایه تیکی تر دا ده فرموی (ام لهم نصیب من الملك فإذا لا یؤتون الناس نقیرا). سه خاوهت و به خششی خوا بی سنووو بی وینه یه، وه کو له فرموده (متفق علیه) دا هاتوه: ((یدالله ملای لا یغیضها نفقة سحاء الیل والنهار، ارایتم ما انفق منذ خلق السماء والارض، فإنه لم یغض ما فی یمینه)) واته: هه میشه دهستی به خششی خوا پره، قهت به به خشین کهم ناکا، به شهو به روژ هه ده به خششی، ناخو نابین که هه له و شهو روژه وه ناسمانه کان و زهوی دروست کردون هه ده به خششی و ده ستیشی خالی نابیته وه؟ (متفق علیه).

نؤ به لگه که ی موسا ۷۹:

﴿ولقد آتینا موسی تسع آیات بینات﴾ بی سو هه که (موسا) مان ناره لای فیرعون (۹) نایهت و به لگه ی ئاشکراو زور پوونمان دایه: (عه صا که ی دهستی، دهسته که نورانییه که ی خو ی، توفان، کولله، سوون، بوق،

خوین، لهت بوونی دهریا، گرانیدی و قات و قری، هر یه كه له مانه له سوورهی (ئه عراف) دا باسكراون ﴿فاسال بنی اسرائیل اذ جاءهم﴾ حمز دهكیت (له بهنی ئیسرائیل) ی سهردهمی خوٚت پیرسه: ئه ودهمهكه موسا هاته لایان، چییان دهوت؟ له نایه تیکی تردا هاتوو: ﴿فاستکبروا وکانوا قوما مجرمین﴾. یان دهفرموی: ﴿وجحدوا بها واستیقنتها أنفسهم ظلما وعلوا﴾. ﴿فقال له فرعون اِنِّی لاظنک یا موسی مسحورا﴾ كهچی کاتی موسا بهو هه موو بهلگانه وه گه یشت، فیرعهون پییگوت: ئه ی موسا! من یم وایه كه به راستیی تو سحر لیکراو و شیتیت، بویه ئه و قسانه دهكیت ﴿قال لقد علمت ما انزل هؤلاء﴾ موسا وتی: ئه ی فیرعهون! به راستیی تو چاك دهزانی كه ئه و (۹) بهلگه نایه تانه له خویمان وه نه هاتوون ﴿الا رب السموات والارض﴾ بهلگو هر پهروه دگاری ئاسمانه کان و زهوی ناردوونی ﴿بصائر﴾ تابینه بهرچاو روونكهروه بو راستیی و دروستیی په یامبه ریه تیم ﴿وانی لاظنک یا فرعون مشورا﴾ فیرعهون! من دلنیم كه تو له خه لکه نه فام و تیاچووو نه حله تییه کانی نه گهر هر ئه وه عه قلت بیت ﴿فاراد ان يستفهم من الارض﴾ ئینجا فیرعهون به ته وای لی بر او ویستی له وسهر زهوییه ی (میسره) موسا و هۆزه که ی دهر به دهر بکا، له نایه تیکی تردا دهفرموی: ﴿وان کادوا لیستفزونک من الارض لیخرجوک منها﴾. ﴿فاغرقناه ومن معه جميعا﴾ ئینجا ئیمهش دهستی خو مانمان پیش خست و نوقمی دهریامان کرد، به خو ی و، به نه وانه وه له گه لیا بوون ﴿وقلنا من بعده لبني اسرائيل اسکنوا الارض﴾ وهله پاش له ناو بردنی فیرعهون خو ی و دام و دهزگا که ی، به (بهنی ئیسرائیل) مان گوت: ئیوه له م سه ره ویه یی (شام) و (میسر) دا نیشته جی ببن له جیی نه واند ﴿فاذا جاء وعد الآخرة جئنا بکم لفیفا﴾ ئینجا که کاتی روژی قیامهت هات، ئه وسه دهسته دهسته کو مه ل کو مه ل چاك و خراپتان کو دهکینه وه به ره و دانگای خوی گه وه دین ﴿وبالحق انزلناه وبالحق نزل﴾ ئیمه ئه م (قورئان) به مان له سه ر بنچینه ی راستیی و دروستیی ناردوو، هر بوچه سپاندنی حه ق و راستیش هاتو ته خواری، واته: وه کو خو ی هه قه، بو سه ر خستنی هه قیش هاتوو، که وابوو توند باوه شیی پیا بکه ن و، هه رگیز به ری مه دن ﴿وما ارسلناک الا مبشرا ونذیرا﴾ خو تیشمان نه ی موحه ممه د! ﷻ ته نها به مرژده وه ترسینه ره وانه کردوو، واته: هر کسیك گوی رایه لت بیت مرگینی به هه شتی به ری، هر که سیش لاسارو لار بیت به دوزخ بیترسینه.

قورئانمان بهش بهش نارد:

﴿وقرآنًا فرقناه لتقرأه علی الناس علی مکث﴾ ئه و قورئانه شمان به شبهش بو ناردی. هه تا به ره به ره به شینه یی و له سه رخو بو خه لکی بخوینیته وه. به لی.. قورئان به تیگراو به یه کجار له (لوح المحفوظ) وه نیرد رایه (بیت العزة) له مانمانه ی خو مانه دا، ئه و جا له شهوی قه در داده ستی پیکردو هاته خواری. به لام بو ماوه ی (۲۲) سال ئه و جا کو تایی هات، وه کو دهفرموی: ﴿ونزلناه تنزیلا﴾ به شبهش و برکه برکه و به پیی پیویست ورده دامان به زاند، چونکه ئه گهر بریارو فه رمانه فه رزه کان هه موو پیکه وه بو نایه، له وانه بوو به ئاسانی قه بوول نه کرابا.

گه لانی بهر له توش باوه ریان به قورئان هه بوو:

﴿قل آمنوا به ولا تؤمنوا﴾ به و بی بریایانه ی پینشیازی مۆجیزیان لیده کردی بلی: بریو به و قورئانه به یین. یان بریوی پی نه یین، بایه خ و به های که م نا کا و وه خوی ده مینیته وه ﴿ان الذین اتوا العلم من قبله﴾ به راستیی نه وانه ی له پیش ئه م (قورئان) وه زانست و زانیارییان پیدراوه، واته: خاوه ن نامه کان، پیا وه صالح و چاکه کانیان چاك ده زانن كه ئه م قورئانه له هه مان سه رچا وه وه هاتوو کتیه کانی نه وانی لیوه هاتوو ﴿ذا یتلی علیهم یخرون للاذقان سجدا﴾ بویه هر کات بویان ده خوینریته وه، به چه نا که وه به پرو دانه که ونه زهوی بو کپرووش

بردن و سوپاسی خوا، چونکه تهمنی دانی و گهیه شتنه سهردهمی نهو پیغه مبه رهو به دیداری شادببون، که و ابوئیتیر
ئیوه ئه ی قوره یش و دهرو به اس کپنووش بهرن یان نه، گرنگ نییه **۱۸۸** **و یقولون سبحان ربنا ان کان وعد ربنا لمفعولا** بویه دهلین: پاکیی و خاوینی هر شایسته ی پهروردگاری ئیمیه و. بی سویش به لینی پهروردگارمان
همیشه له کاتی خویدا هاتوته دی، له و کتیانه دا بۆ ئیمه هاتن، نهو مژدهیه دابوو، و ائه مپو جینه جی بوو **۱۸۹**
ویخرون للاذقان یبکون و هبو سوپاسی خوا به چه ناکه و ده مه و پروده کون و کپنووش ده بن "وه له ترسی خوادا
به کول ده گرین و فرمیست له چاویاندی **و یزیدم خشوعا** و هتا دی، جار له دوا ی جاریش نهو قورئانه ملکه چییان
زیاد ده کاو، پتر ته سلیمی ئه مری خوا ده بن.

ناوه پیروژه کانی خوا:

۱۹۰ **قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن** پییان بلی: له نزاو
دوعا کانتاندا ئه ر ناوی پیروزی (الله) بهرن و هیان هاوار به
هر یه کی له سیفته پیروژه کانی نهو بکه ن، بۆ نمونه: ده کو
(الرحمن) هر یه که و قه بوئه **ایاما تدعوا فله الاسماء**
الحسنی جا ئیوه ش به هر ناو و سیفته تیکه وه، له ناو و
سیفته تانه بوخوی دیاری کردون ده توانن داوای لی بکه ن و
هاواری بۆ بهرن، چونکه ناوی پیروزی خوا زۆرن "ئهم
دوانه یش (الله، الرحمن) هر له وانن، ده کو له نایه تیکی تر دا
ده فره موی: (هو الله الذی لا اله الا هو عالم الغیب والشهادة
هو الرحمن الرحیم.. له الاسماء الحسنی یسبح له مافی
السموات والارض وهو العزیز الحکیم). جار یکیان کافرو بی
برواکان گوئیان له په یامبه ره وه بسوو **که له نزاو**
دوعا کانییدا ئه ی فره موو: (یا الله! یا رحمان!)، که چی
گوئیان: سهیره! موچه مه د له و لاوه بۆ یه کتا په رستی
بانگمان ده کات، له لایشه وه له دوو خوا هاوار ده کات، جا
خوایش ئهم نایه ته ی: (قل ادعوا الله...) ی نارد خواری،

سوره الكهف

و بِالْحَقِّ نَزَّلْنَاهُ وَلِیُحْزِنَ الْمُؤْمِنَیْنَ الَّذِیْنَ کَفَرُوا بِآیَاتِنَا وَلِیُجْزِیَ الْمُجْرِمَیْنَ
وَقَدْ نَزَّلْنَاهُ بِالْقُرْآنِ عَلَی لَیْسَ عَلَیْكَ مِنْهُ حِفْظٌ فَانْصَبْ لِنُحْزِنَ الْمُؤْمِنَیْنَ
قُلْ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ اَوْ اٰمَنُوْا بِالْغُیْبِ مِنْ فِیْهِ اِذِ انْزَلْنٰ
عَلَيْهِمْ الْحُزْنَ لِلْاَذْقَانِ سَخِیْداً ۝۱۷۱ و یقولون سنحزن ربنا ان کان
وعد ربنا لمفعولا ۝۱۷۲ و یخرون للاذقان یبکون و یزیدهم
خشوعا ۝۱۷۳ قُلْ اَدْعُوا اللهَ وَاَدْعُوا الرَّحْمٰنَ اِنَّمَا دَعْوَا فِیْهِ
الْاَسْمَاءُ الْحُسْنٰی وَلَا تَجْهَرُ بِصَلَاتِکَ وَلَا تَخَافُهَا وَاتَّبِعْ
تِلْکَ سَبِیْلًا ۝۱۷۴ وَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ لَمْ یَخْلُقْ وَلَدًا وَلَمْ یَکُنْ
لَهُ شَرِیْکٌ فِی الْمَلٰٓئِکَهِ وَلَمْ یَکُنْ لَهُ فِی سُلٰطٰتِ الْاَشْیَآءِ کُفْرًا ۝۱۷۵

سُورَةُ الْكَهْفِ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِیْ اَنْزَلَ عَلَی عَبْدِهِ الْکِتٰبَ وَلَمْ یَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا ۝۱
فَیْضًا یُسِّرُ رَسْمًا شَدِیْدًا مِّنْ دُنْیَهِ وَیُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِیْنَ الَّذِیْنَ
یَعْمَلُوْنَ الصّٰلِحٰتِ اَنْ لَهُمْ اَجْرًا حَسْبًا ۝۲ تَنْکِیْتِ
فِیْهِ اُنْدَا ۝۳ وَیُسِّرُ اَلْبَیْکَ فَالْوَا تُحْکِذُ اللهُ وَلَدًا ۝۴

سه باره ت به ناوه جوانه کانی خوا ده کری بگه ریته وه بۆ نایه تی/ ۱۸۰ ی سورته تی (ئعرف)، چونکه له وی ئهم باسه
زیاتر قسه ی لی کراوه **ولا تجهر بصلاتک ولا تخافت بها** له کاتی خویندنی قورئاندا به تاییه ت له نویژه کانتدا دهنگ
به رز مه که وه و مه قرینه تا قوره یش نه بیستن و جنیو نه دن به دینه که ت "زۆریش هیواش و نرمی مه که،
به لکوله سه ر خو به و به شیوه یه که بیخوینه که نه وانه له پشته وه ن گوئیان لی بیّت **وابتغ بین ذلک سبیلا** له نیوان نهو
دوو حالته دا ریگایه کی مام ناوه ندیی و له بار بۆ خوت ره چاو بکه "قوره یش کاتی گوئیان له په یامبه ره وه ده بوو
قورئانی ده خویند نه و نه ده که لله رق و سه ر سه خت بوون، جنیویان هم به خوی و هم به خوا که شی ده دا، جا بۆ
ئه وه نهو کاره نه گریسه یه نه کن، نهو نایه ته ی (ولا تجهر بصلاتک...) وه ک نیمامی (بوخاریی) و (موسلیم) ده لین هاته
خواری. **۱۹۱** **وقل الحمد لله الذی لم یخذ ولدا** بلی: سوپاس و ستایش هر بۆ نهو خوایه که که سی نه کردوه

به کورپی خوی و، منداڵ و کوریشی هه رنیه **﴿وَلَمْ یَكُنْ لَهُ شَرِیکٌ فِی الْمُلْکِ﴾** وه له دهسه لات و مۆلکییدا هیچ هاوبهش و هاوتایه کیشی نه بووه و نییه **﴿وَلَمْ یَكُنْ لَهُ وَلِیٌّ مِنَ الذَّلٰلِ﴾** یارو یاوه ریشی بۆ خوی نه گرتووه، له بهر بی دهسه لات و بی تواناییشی، داوای هاوکاریشی له کهس نه کردووه **﴿وَجَبْرَهُ تَکْبِیْرًا﴾** تۆیش هه میشه (الله اکبر) بلی و، خوا زۆر به گه وه و گران بزانه، وه هه موو ناووسیغه تیکی بهرزوبه ندو به شکوی بۆ بلی. زۆر زۆر پیده زانم که خوای گه وه پشیتیوانی لی کردم بۆ نووسین و تهواوکردنی تهفسیری سوورتهی (ئیسراء)، بۆیه هه ردهم به ردهوام ده ئیم: الحمد لله رب العالمین والصلاة والسلام علی رسوله محمد الذی اسرى به من المسجد الحرام إلى المسجد الأقصى، وعلى آله واصحابه وکل من والاه.

*** **

١٨- سوورتهی (کهف) به

مه که یهیه (١١٠) نایه ته

به ناوی خوای به خشندهی میهره بان

ئهم سوورته یه کینکه لهو پینچ سوورته تانه که سه ره تاکه یان به (الحمد لله) ده ست پیده کهن، وه کو: سوورتهی (فاتحه، نه عام، کهف، سه به، فاطر).. هه مووشیان ستایشی خوای دلوفان پیشکesh ئەکەن و ددان به بیخه وشیی و پاک و خاوینی نه ودا ده ئین.

* ئهم سوورته به بۆ چه سپاندنی بیروباوه رو بپروا به گه وه یی خوا، سی داستان و سه ر گوزه شته ده گیریتته وه.. یه که میان: داستانی (اصحاب الکهف).. که وانه و ده رسی فیداکاری و له خو بوورنه له پیناوی بیرو باوه پردا.. هیجرت و به جیهیشتنی نه و کۆمه له لاوه باوه نه ستوو رو قایمه، ولات به جی دین و له ده ولته و ده سه لاتی نه و سه رده مه خو قاچاغ ده کهن و ژیا نی شاخ و داخ و نه شکوت هه لده بژین.. به راستی کاری و نه و په ری قاره مانیتی و، جوامیرییه. دووهم: داستانی (خدر) و (موسا) یه (علیهما السلام) به وشیه که موسا ریگه ی خو به کهم زانین و (تواضع) ی گرت به ره له پیناوی فیروونی زانست و زانیارییدا.. پاشان موسا هه ره لهو نیوانده به سه ره نه و شته غه یب و نادیارانه ده که (خدر) ده یزانی ناگاداربوو. سی یه: داستانه که ی (زیلقه رنه ین) به، که به راستی هیما و نیشانه ی سه رکه وتنی سه لاحت و دادگه ری و راستی و ته قوایه، هه ره له به ره نه وش بوو به شیکی گه وه ی خو ره له لات و خو رناوای نازاد کردو. پاشان ناوچه کانی تر خو یان ناماده ده کردبو پیشوازی کردن له سوپا رزگار که ره که ی.

ئهم سوورته له گه ل نه وه شدا نه و سی داستان ده گیریتته وه، سی نمونه ی تری زیندوو وراست و واقعی ش به یان ده کات، تا هه موو که سی ک بزانی ت هه ق و راستی په یوه ست به ده سه لات و سامانی زۆره وه نییه، به لکو ته نها به بیرو باوه ری پته و به خوایه، سی نمونه که ش نه مانه ن: یه کهم: ده وله مه ندیکی با فیشکارو خو هه لکیش و فیرو خو اردوو به سامانه که ی. ئینجا هه ژاریکی سه ره برزو شانازی که به ئیمان و باوه ره که یه وه، پاشان ده ره نجامیان. دووهم: ژیا نی ئهم دونیا یه و نه نجامه که ی. سی یه: نمونه ی مرو فی خو به زلزان و (متکبر).. وه کو (ئیبلیس)، نه وه بوو چۆن ئیبا ی کرد سوژده بو ئاده م عليه السلام به ری، ده ره نجام له ره حمه ت و میه ره بانی خوا بی به شکرا.

له فەزل و گه وه یی سوورته ی (کهف)، دا ئهم فره موودانه ها توون:

۱- پیښهوا (نهحمد) له (نهبودهرداو) ډولې: پیښه مېر ښه فرموی: ((من حفظ عشر آیات من اول سورة الکف عصم من الدجال)) واته: هر که سې (۱۰) نایه ته که ی سهره تای سووره تی (کههف) له بهر بکا، له ده جال ده پار یزړی.

۲- هر له نه بودهرداو په پیښه مېر ښه فرموی: ((من قرأ العشر الاواخر من سورة الکف عصم من فتنه الدجال)) واته: له بهر کر دنی (۱۰) نایه تی کو تایی هم سووره تی (کههف) به ده بیته مایه ی پاراستن له ده جال.

۳- ښین عومر (رضی الله عنهما) له پیښه مېر وه ښه ډولې: ((من قرأ سورة الکف فی يوم الجمعة سطع له نور من تحت قدمه إلى عنان السماء، یضئ له يوم القيامة، وغفر له ما بین الجمعتین)). واته: هر که سېک له روژی هه ښییدا سووره تی (کههف) سی خویند، نوریک له ژیر پیښه وه در ده چی بو ناسمان و، له روژی قیامه تیشدا ری پیښه ده کاو، ده شبیته که فاره تی گونا هی نیوانی هم جومعه بو نو جومعه که ی تر.

قورنآن به لگه ی راستی پیښه مېره:

ته فسیری (ته بری) و (سیره ی ښین هیشام) ده لین: قوره یش دو که س ده نیرنه لای جووله که کان له راستی و ناراستی پیښه مېر ښه برسن، چونکه نه وان (تورات) یان هیه و ده زانن که نه گهر موحه ممد ښه راست بیټ، نه وانیش پیان ده لین: بچن هم سې پرسیاره ی لیکن، جانه گهر وه لاهه که ی راست بوو، دیاره که پیښه مېره ی خوایه.

یه که م: یارانې (غارو ره قیم) کی بوون؟

دووه م: نه و پیاوه کی بوو توانی خوړه لات و خوړناو بگه ری؟

سییه م: (روح) چیه و چی لیږده زانیت؟ نه میس بی (ان شاء الله) فرموی: سبه نی و له لامتان دده مه وه! به لاه له بهر نه وه که (ان شاء الله) ی نه کرد، حیکمه تی خوا و ابو یازده روژ وه حی دوا که وت و، قوره یش لیان کرده هراو هو سه، خویشی بو دوا که وتی وه حیه که زور بیتا قهت بوو، پاشان (جو بریل) هم سووره تی (کههف) ی بو هی ناو به تیرو ته سلی وه لاه و ده فرموی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الحمد لله الذي انزل على عبده الكتاب﴾ هه مو سو پاس و ستایش و سو پاس گوزاریه کی شیوا هر بو نه و خوایه که: هم قورنانه ی بو سر به نده ی خو ی موحمده ښه نارده خواری ﴿ولم یجعل له عوجا﴾ هه یچ جوړه که م و کوړی و خواری و ناته و او ییه کی شی تی نه خستوه، نه له بیژو و شه کانیدا، وه نه لاه مانا و مه به سته کانیدا ﴿قیما﴾ کتی بیکی زور راست و پایه دار به نرخه، وه له هه یچ رو یه که وه که چی تیډا نیه ﴿وینذر بأسا شديدا من لدنه﴾ تا به دکاران و کافران له سزای توندی خو ی بیډار بکاته وه و بترسینی ﴿وبشیر المؤمنین الذین یعملون الصلحات﴾ به و پرواد ارانه ش کارو کرده و ی چاک نه نجام نه دهن مژده و مزگینی بدا ﴿ان لهم اجرا حسنا﴾ که بیگومان مزو پاداشتیکی زور چاکیان بو هیه، به هه شت و په زامه ندی و خوشنودی خوی گه وره ﴿ما کثین فیه ابدا﴾ به هه تاهه تایی و هه میسه ش له و پاداشه دان و، هر ده می نه وه و هر گیز کو تایی نایه ت و نابری ته وه ﴿وینذر الذین قالوا اتخذ الله ولدا﴾ به تاییه تی نه وانه بترسینی که ده لین: خوا کوړی بو خو ی دانا وه! ﴿ما لهم به من علم ولا لآبائهم﴾ که نه و قسه ش ده کن، نه خو یان شتیکیان لی زانیوه و، نه باوو با پیرانی شیان، هه چ کامیان زانیاریه کیان له و باره وه نییه ﴿کبرت کلمة تخرج من افواههم﴾ نای چ قسه و شهیه کی گه وره نا قولیان له دم در چوو ﴿ان یقولون الا کذبا﴾ در و ده له سه نه بی هه یچ شتیکی تر نالین و نازان! نه گینه خوا کوړو مندالی له کو ی بوو؟

بۆ مۆشریکان خەم مەخۇ:

﴿ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴾ لەوانە ئیە تۆیش ئەی پیغمبەر! ﷺ لەخەم و خەفەتی ئەوانەدا باوەر بەم قورئانە ناکەن ، خۆت لە ناو ببەیت و تیا بچیت، واتە: نابێ وابکەیت، چونکە تۆ تەنها راگەیانندت لە سەر، ئیتر کێ باوەر دینیت، کێش ناھینیت، حیسابی لە سەر تۆ نییە ، وەکو لە چەند سورەتییکی تردا ئەوەی دووپات کردۆتەووە دەفەرموی: ﴿ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ ۚ ﴾ یان دەفەرموی: ﴿ لَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ إِنْ لَمْ يَكُنُوا مُؤْمِنِينَ ﴾ ﴿ إِنَّا جَعَلْنَا مَآعِلَ الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا ﴾ ھەرچی لەپووی ئەم زەوییدایە ئیەم کردومانە مایە جۆانیی و پازاندنەو بەوی و دەرەنجام ھەموویشی تیا دەچیت ﴿ لَنَبْلُوھُمْ أَيُّھُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴾ بۆ ئەوە تاقیبان بکەینەووە دەرکەوی کامیان کارو کردەوی جواتر و باشتردەکات؟ واتە:

ئەم دنیا یە جینگای تاقیکردنەووەی مروفە، لەم فەرموودە یە شەدا ھاتوووە دەفەرموی: ﴿ إِنْ الدُّنْيَا حُلُوهٌ خُزْرَةٌ، وَإِنَّ اللَّهَ مُسْتَخْلِفُكُمْ فِيهَا، فَنَظَرُ مَاذَا تَعْمَلُونَ، فَاتَّقُوا الدُّنْيَا، وَاتَّقُوا النَّسَاءَ، فَإِنَّ أَوَّلَ فِتْنَةٍ بَنَىٰ إِسْرَائِيلَ كَانَتْ مِنَ النِّسَاءِ ﴾ پیئشەوا ئەحمەد. ﴿ وَأَنَا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرًًا ﴾ بینگومان ئیەم ئەوەی لەسەر ئەم زەویەدایە تەختی دەکەین و دەیکەینە خاک و خۆلێکی وشک و بێ گژو گیاو، ھیچ سەوزایی و، خێر و بێزێکی تیا ناھینێن، کەواتە تۆیش ئەی پیغمبەر! ﷺ ھیچ خەم و حەسرەت یان بۆ مەخۇ، چونکە ھەموویان دەگەرێنەووە لای خۆمان. ئەوانە دنیا چەواشە ی کردبوون، نکوولی زیندوو بوونەو ھیان دەکردا کەچی گەلی پووداوی وا ھەیە ھەر لە دنیا دا ئەگەر ژیرانە تەماشای بکری، دەر دەکەوێت کە: ژینیکی تر رادەگە یە نیت، ئەگەرچی پاش ماو یەکی زۆریش بێت، وەکو داستانەکی یارانێ ئەشکەوت (اصحاب الکھف). رافە کەرانێ قورئان دەگێرێنەووە کە لەدوای سەر دەمی (عیسا) دا ﷺ لەولاتی

﴿ مَالَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِإِبْرَاهِيمَ كِبَرٌ ۚ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا ﴾ ﴿ فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ عَلَىٰ آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا ﴾ ﴿ إِنَّا جَعَلْنَا مَآعِلَ الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لَنَبْلُوھُمْ أَيُّھُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا ﴾ ﴿ وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرًًا ﴾ ﴿ أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴾ ﴿ إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهِيَ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا ﴾ ﴿ فَضَرَبْنَا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا ﴾ ﴿ ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحَرِيِّ أَحْصَىٰ لِمَالِ الْبَشَرِ أَمَدًا ﴾ ﴿ حَتَّىٰ نَقُصَّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى ﴾ ﴿ وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطًا ﴾ ﴿ هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَوْلَا يَأْتُونَكَ عَلَيْهِمْ بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا ﴾ ﴿ وَرَأَيْتُمْ نُفُوسَهُمْ ﴾

سەرگۆرشتە یارانێ ئەشکەوت:

﴿ أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَبًا ﴾ ناخۆ تۆش پێت وایە کە: یارانێ ئەشکەوت (اصحاب الکھف) و (رقیم) لەناو بەلگەکانی ئیەم دا شتیکی سەیر و سەمەر یە وەکو ئەوان پێیان وابوو. ۱۹۰

نه خیر. نه وه بۆ دهسلات وتوانایی نیمه شتی نییه جینگه سهر سورمان بیت، چونکه له بوونه وهردا گهره ترو سهر سور هینه ترمان- وهك ناسمان وزهویی- ههیه.

(په قیم): وهكو (ئین عهباس) دهلی: نهو ته ته له و پارچه بهردهیه که نیوی یارانێ نهشکهوته که ی له سهر نووسرا بویه وه پاش مردنیان ﴿ **إِذْ أَوَى الْفِتْيَةُ إِلَى الْكَهْفِ** ﴾ کاتی که لوهکان (هوت کوپه گهجه که) په نایان بۆ نهشکهوته که برد و له دهست نهو سته مکارانه ی سهردهمه - له بهر فرمانی خوا- هه له اتان و کرپوشیان بۆ بته کانیان نه برد و سهریان بۆ پاشا دانهواند ﴿ **فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً** ﴾ وتیان: پهروهردگاری ئیمه! له لایه ن خۆته وه بهر رحمت و میهره بانیه کی فراوان و گهره مان بخه، هیزو توانامان بده له سهر ههق راوهستین ﴿ **وَمِنْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا** ﴾ ریی سهر فرازی و رزگاریمان بۆ سازیده له م نهشکهوته دا، چاوی نهو یاخیبوانه له ناستمان کویر بکه. بهرهو کاریک بمانبه که جینگه رهزامهندی خۆت و، مایه ی لیپوردنت بیت، له فرموده یه کدا هاتوه و دهفرموی: ((وما قضیت لنا من قضاء فاجعل عاقبته رشدا)) پی شهوا نهحمده ﴿ **لَضَرْبِنَا عَلَى أَذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سَنِينَ عَدَدًا** ﴾ بهلی هه له اتان و رۆشته نهشکهوته که وه، نینجا نیمه ش نزیانمان گیرا کرد و. بۆ چه ند سال و زه مانیک په رده ی (خه) مان به سهر گویندا کیشا و. له خه و راچوون و نهو ماوه زۆره یه خهویان لیکهوت و، هیچ دهنگ و سه دایه کیش خه بهری نه کردنه وه ﴿ **ثُمَّ بَعَثْنَاهُمْ** ﴾ پاشان دوا ی ماوه یه کی دوورو دریز هه لمان ساندن و خه بهرمان کردنه وه، هه تا یه کیکیان بجیت شتیکیان بۆ پهیدا بکات بهو پاره یه لایان بووو بیخۆن. وهکو دوا یی به دریزه باسیان دیت ﴿ **لَنَعْلَمَ آيَ الْحَزِينِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا** ﴾ تا بزانی و ده رکهوی کام یه که لهو دوو دهسته و گروه یان - که قسه یان جیاوازه له باره ی دیاری کردنی ماوه ی مانه وه یان - هه ر به هه ژمار ساله کانی مانه وه یان له بیر ماوه، کام له دوولا ده زانن که چه ند ساله خهویان لیکهوتوه، نه گه ر چی نیمه خۆشمان چاک ده یزانی، به لام ده مانه وی زانایی وتوانایی خۆمانیان نیشان بده ی تا زیاتر سوورین له سهر باوه ره که یان.

لیروه داستانه که یان به دریزه باس ده کاو ده فرموی: ﴿ **نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ** ﴾ نیمه به راستیی سهرگوروشته و هوالی نهوانت - بی زیادو کهم - بۆ ده گیرینه وه ﴿ **إِنَّمْ فَتِيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ** ﴾ بیگومان نهوانه کۆمه له جاحیل و لایک بوون که به راستیی برویان به پهروهردگاری خۆیان هینابوو ﴿ **وَزَدْنَاهُمْ هَدًى** ﴾ و نیمه ش زیاتر له نووری ئیمان رینموونیمان کردن و. له سهر ریکه راسته که سه قامگیرمان کردن، ده رنهجام نارامیانگرت و کۆچیان کردو، بۆ پاراستنی دینه که یان چوونه ناو نهو شاخ و کپوه، که وابوو نه ی لوهکانی قوره ش! نیوه ش وهکو نهوانین وچاو له خه لکه پیره دلره قانتان مه کهن، ده سا راپه رن و به رهو ریی ههق و راستیی وهرن.

تییینی: ئیمامی (بوخاری) و زۆریک له زاناکان نه م نایه ته ی (وزدناهم هدی) یه ده که نه به لگه ی نه وه که (ئیمان) زیاد ده کات ﴿ **وَرَبَطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ** ﴾ و دلشیانمان پیکه وه به ست و. له سهر ههق توندو قایم و پته ومانکرد و. نارامیمان پی به خشین ﴿ **إِذْ قَامُوا** ﴾ نهوکاته ی وا راپه رین و. له بهر دهستی پاشا سته مکاره کدا وهستان ﴿ **فَقَالُوا رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ** ﴾ نهو جا گو تیان: پهروهردگاری ئیمه، هه ر پهروهردگاری ناسمانه کان و زهوییه، تۆ هیچ شتیکت به ده ست نییه ﴿ **لَنْ نَدْعُو مِنْ دُونِهِ إِلَهًا** ﴾ دلنیا یه ش به هه ر گیز بی لهو نا په رستین وهاناو هاوار بۆ هیچ په رسراویکی تر نابه یں ﴿ **لَقَدْ قُلْنَا إِذَا شَطَطَا** ﴾ خۆ نه گه ر که سیکی تر په رستین و هاواری بۆ به رین دیاره که بیگومان وشه یه کی ستم و درۆ ناحه قیی به ده مماندا هاتوه. له راستیه کان تی به رمان کردوه و لامانداوه ﴿ **هَؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً** ﴾ نه مانه که له هۆزو خه لکانی ئیمه ن. بی له خوا چه ندین خواو په رس تراویان بۆ خۆیان گرتوو

هه‌ڵبێژارد، که به‌راستی کاریکی زۆر خراپ و ناهه‌قیان کردوه! ﴿لَوْلَا يَاتُونَ عَلَيْهِمْ بَسُلْطَانٌ بَيْنَ﴾ ده‌سا بۆچی به‌لگه‌یه‌کی ئاشکرا له‌سه‌ر راستییان ناهێنن، ئه‌گه‌ر راست ده‌که‌ن ئه‌وانه‌ خوان ﴿فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ جاده‌بێکی له‌وه‌که‌سه‌ سه‌مه‌کارترینی که: له‌ سه‌ر خوا درۆ هه‌لبه‌سی و بێی خوا شه‌ریکی هه‌یه؟ دیاره -بێ له‌و- هیچ که‌سیک نییه، مه‌گه‌ر هه‌ر ئه‌وه که هاوبه‌شی بۆ دانابی.

یارانی نه‌شکه‌وت له‌ خه‌ڵک هه‌ڵبێران و چوونه‌ غاره‌که‌وه:

﴿وَإِذْ اعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَما يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ﴾ ئه‌وجا هه‌ندی له‌ یارانی نه‌شکه‌وت به‌وانی تریانیان گوت: که‌بێاره ئێوه که‌ناربگرن و دووره‌په‌ ریزین له‌و خه‌ڵکه‌و له‌ په‌رستراوه‌کانیان که له‌جیاتیی خوا ده‌یانپه‌رستن ﴿فَاوَا إِلَى

الكهف﴾ ده‌سا به‌م نه‌شکه‌وته په‌نا به‌رن و بچه‌ نیوی، له‌ناو گه‌لی ئاواي بێ‌دیندا دامه‌نیشن ﴿يَنْشُرْ لَكُمْ رَبِّكُم مِّن رَّحْمَتِهِ﴾ په‌روه‌ردگاریشتان ره‌حه‌مه‌ت و میه‌ره‌بانی خوێتان بۆ په‌خش ده‌کاو ده‌رووی خیرتان ئی ده‌کاته‌وه ﴿وَيَهَيِّئْ لَكُمْ مِّنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا﴾ و کاروباری کوچه‌که‌تان و، پێگای پزگار بووتان بۆ ئاسان ده‌کا و ده‌حه‌وینه‌وه، ئه‌وجا خه‌ڵکه‌کیان جێنیشته و بۆی ده‌رچوون و پێیان نه‌زانین، هه‌ر وه‌کو پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌گه‌ل (نه‌بووبه‌کر) دا کوچه‌یان کردو دوایشیان که‌وتن و پێیشیان نه‌زانین.

یاران له‌ شوێنیکی ته‌ختی نه‌شکه‌وته‌که‌دان:

﴿١٧﴾ وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَّوُّرَ عَن كَهْفِهِمْ ذَاتَ

اليمين﴾ به‌ئێ روشتنه‌ نه‌شکه‌وته‌که‌وه... جاکاتی له‌ لای راستیانه‌وه خۆر هه‌ڵده‌هات، ده‌تبینی له‌ نه‌شکه‌وته‌که‌یاندای تیشکی خۆره‌که کلا ده‌بوو لێیان و ده‌گه‌یشته ناو غاره‌که‌و ئه‌وانیش سوودیان ئی وهرده‌گرت ﴿وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ إِلَهُمُ ذَاتَ الشَّمَالِ﴾ کاتیکیش ئاوا ده‌بوو له‌ لای چه‌پیانوه، تێپه‌ری ده‌کرد لێیان و تیشکه‌که‌ی نه‌ده‌چوو نه‌شکه‌وته‌که‌یانوه.

واته: گه‌رما ئازاری نه‌ه‌دان و شنه‌ی بايان بۆ ده‌هات ﴿وَمِمَّنْ فِي فَجْوَةٍ مِّنْهُ﴾ ئه‌وانیش له‌ ناو بۆشایه‌کی ته‌خت و راستی نه‌شکه‌وته‌که‌دا راکشایوون و، هه‌وایه‌کی ساف و پاکیان بۆ ده‌هات و، تیشکی خۆریان به‌رنه‌ده‌که‌وت، مه‌ر ئه‌وه‌که تیشکیکی نه‌رم و کزیان به‌ر ده‌که‌وت تا جه‌سته‌یان تێک نه‌چی.

به‌ئێ... له‌ دیاریکردنی جیی و شوێنه‌که‌یاندای کێشه‌ هه‌یه، هه‌ندی ده‌لێن: نزیکی (بيت المقدس) بوون، بێکی ترده‌لێن: نزیکی (نه‌ینه‌وا) ی لای (موسل) بوون، هه‌ندیکی ترده‌لێن: له‌ ولائی (روم) بوون، خو ئه‌گه‌ر دیاریکردنی جینگاه‌یان پێویست بووبا و، شتیکی له‌ مه‌سه‌له‌که‌ گۆرپیبا، ئه‌وا خوای کارزان بۆمانی دیاری ده‌کرد، چونکه‌ هیچ شتیکی پێویست نه‌ماوه‌ته‌وه که خوای گه‌وره وه‌کو پێویست روونی نه‌کاته‌وه، پێغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فه‌رموی: ((ماترکت شیئا یقرّبکم إلی الجنة ویباعدکم إلی النار، إلی وقد اعلمتکم به)) ئێین که‌سیر. ﴿ذلک مِّنْ آیَاتِ اللَّهِ﴾ ئه‌و کاره

وَأَذْغَرْنَا لَمْوَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوَّا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُم مِّن رَّحْمَتِهِ وَيَهَيِّئْ لَكُمْ مِّنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا ﴿١٦﴾ وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَّوُّرَ عَن كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقَرَّبُ إِلَهُمُ ذَاتَ الشَّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِّنْ ذَلِكَ مِّنْ آيَاتِ اللَّهِ مَن يَهْدِ اللَّهُ فَبُهِدَ اللَّهُ لَهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَن يُضِلِلْ فَلَن يَجِدَ لَهُ وَلِئَامُرُ شَيْءًا ﴿١٧﴾ وَتَحْسَبُهُمْ آيَةً ظَالِمًا وَهُمْ رُفُودٌ وَنَقَلْنَاهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشَّمَالِ وَكَلْبُهُمْ بَسِيطٌ ذَرَّاعِيهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمُلَمْتَ مِنْهُمْ رُعبًا ﴿١٨﴾ وَكَذَلِكَ بَعَثْنَاهُمْ لِسِيسَاءَ لَّوَا يَنْتَهُمُ قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ كَمْ لَبِثْتُمْ قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثْتُمْ فَابْعَثُوا أَحَدَكُمْ بِوَرِقِكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلْيَنْظُرْ أَيُّهَا أَزْكَى طَعَامًا فَلْيَأْتِكُمْ بِرِزْقٍ مِّنْهُ وَلْيَتَلَطَّفْ وَلَا يُشْعِرَنَّ بِكُمْ أَحَدًا ﴿١٩﴾ إِنَّهُمْ إِن يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَن تُفْلِحُوا إِذْ أَبْكَدَّا ﴿٢٠﴾

یهکیکه له نیشانه‌کانی دسه‌لاتی خوا! ﴿**مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَهُوَ الْمُهْتَدِ**﴾ هرکسێ خوا رهنمایی و شاره‌زای بکات، و هکو چۆن یارانێ نه‌شکه‌وتی خسته‌سه‌ر رنی هیدایه‌ت، نه‌وه رنی دۆزیوه‌ته‌وه و رینوین بووه ﴿**وَمَنْ يَضِلْ فَلَنْ تُجِدَ لَهُ وَلِيًّا مُرْشِدًا**﴾ هر که‌سیکیش به‌هوی کاری ناپه‌سه‌ندی خۆیه‌وه خوا سه‌ری ئی تیک بدات، هرگیز تۆ ناتوانی هیچ دۆستیکی رابه‌ری بۆیه‌یدا بکه‌یت، تا بیخاته‌وه سه‌رشاری، و هکو نه‌وپاشاو قه‌ومه چه‌واشه‌ کراوه‌یه.

له غاره‌که‌دا خه‌وتوون:

﴿**وَتَحْسِبُهُمْ** اِقَاطًا **وَهُمْ رَقُودٌ**﴾ نه‌گه‌ر سه‌یرتان کردبان، نه‌وه ده‌مه نووستبوون که‌چۆن چاویان کرابوو‌یه‌وه، نه‌م دیوو نه‌و دیویان ده‌کرد، وات ده‌زانی بی‌دارن و به‌خه‌به‌رن که‌چی له‌واقیعه‌دا خه‌وتوون ﴿**وَنَقَلَبَهُمْ** ذَاتَ **الْيَمَنِ** وَذَاتَ **الشَّمَالِ**﴾ وه ئیمه به‌لای راست و چه‌پدا هه‌لگیر و هه‌رگیر نه‌م شانه‌و شانیان پیده‌که‌ین، بۆ نه‌وه‌ی نه‌پزین و زه‌ویی چه‌سته‌یان نه‌خواو، و هکو خۆیان به‌میننه‌وه ﴿**وَكَلَبَهُمْ** بِاسْطِ **ذِرَاعِيهِ بِالْوَصِيدِ**﴾ سه‌گه‌که‌شیان که‌ دویان که‌وت بوو له‌به‌رده‌م نه‌شکه‌وته‌که‌دا هه‌ردوو زه‌نده‌و ده‌ستی خۆی راخستبوو، ده‌تگوت پاسه‌وانییان ده‌کات، به‌لی... هاو‌ریه‌تی چاکان و نه‌مران هه‌میشه‌ مایه‌ نه‌میری بووه، بۆیه هه‌تا دنیا دنیا بیت، ناو شو‌ه‌تی نه‌وه سه‌گه‌یه له‌گه‌ل نه‌مراندا هه‌ر ده‌مینیه‌ته‌وه ﴿**لَوْ اَظْلَعْتَ عَلَيْهِمْ** لَوْلِيَّت **مَنْهُمْ فَرَارًا**﴾ به‌شیوه‌یه‌کی وا که نه‌گه‌ر تۆ چوبای بت دیبان له‌سه‌ر نه‌وه حاله‌ته‌یان که: چۆن خه‌وتوون و نه‌م دیوو نه‌و دیو و شانه‌و شان ده‌که‌ن، به‌راکردن به‌ره‌و دوا ده‌گه‌راپه‌ته‌وه و هه‌لده‌هاتیت ﴿**وَلَمَلَنْتْ** مِنْهُمْ **رَعْبًا**﴾ دل و ده‌روونیشت پڕ ده‌بوو له‌ترس، چونکه نه‌و حاله‌ته‌یان، حاله‌تیکی دژوارو ترسناکه، هه‌تا که‌سێک نه‌توانی لی‌یان نزیک ببیته‌وه و ده‌سکاری چه‌سته‌یان بکات.

وه خه‌به‌رمان هی‌نان و چوونه نیو‌شار بۆ بزنیی:

﴿**وَكَذَلِكَ** بَعَثْنَاهُمْ﴾ به‌لی... هه‌رچۆنێک خه‌واندمان، هه‌رناوایش پاش (۳۰۹) سال له‌خه‌وه‌لما‌نساندن و وه‌خه‌به‌رمان هی‌نان ﴿**لِيَتَسَاءَلُوا** بَيْنَهُمْ﴾ تا له‌نیوان خۆیاندا له‌یه‌کتر پیرسن: ناخۆ چه‌ند له‌و نه‌شکه‌وته‌که‌دا مابنه‌وه؟ ﴿**قَالَ قَائِلٌ** مِنْهُمْ **كَمْ لَبِثْتُمْ**﴾ بۆیه قسه‌که‌ریکیان گوتی: باشه! ده‌بی چه‌ند مابنه‌وه، نوستووبن له‌م نه‌شکه‌وته‌دا؟ ﴿**قَالُوا** لَبِثْنَا **يَوْمًا** **وَبَعْضُ يَوْمٍ**﴾ زۆر به‌ئاساییه‌که‌وه گوتیان: رۆژێک، یان به‌شیکی ماوینه‌ته‌وه، بۆیه بۆچوونیان وابوو، چوونکه کاتی چوونه نه‌شکه‌وته‌که‌وه، سه‌رله‌به‌یانی بوو، کاتیکیش وه‌خه‌به‌ره‌اتن ناخری رۆژ بوو ﴿**قَالُوا** **رَبِّكُمْ** **اعْلَمُ** **بِمَا لَبِثْتُمْ**﴾ دیاره قسه‌و بۆچوونیان لی‌ک جیا‌وازیوو، بۆیه به‌نه‌ج‌ام نه‌گه‌یشتن و، گوتیان: له‌پراستییدا ته‌نها مه‌ره‌ر په‌روه‌ردگارتان بزانی چه‌نده‌نو‌ستوون و چه‌ند ماونه‌ته‌وه، بۆیه باش وایه‌حه‌واله به‌زانیا‌ری خ‌وای زانا بکری‌ت ﴿**فَابْعَثُوا** **احَدَكُمْ** **بِوَرَقِكُمْ** **هَذِهِ** **إِلَى** **الْمَدِينَةِ**﴾ ده‌سا هه‌ر ئیستا یه‌کیکتان به‌م (دراو‌نوقره‌و زیوه‌وه) بنی‌رنه‌ نیو‌شار ﴿**فَلْيَنْظُرْ** **إِيَّاهَا** **أَزْكَى** **طَعَامًا**﴾ با ته‌ماشای بکات کام خواردن و خۆراکی زۆر چاک و پاکه ﴿**فَلْيَاتَكُم** **بِرِزْقٍ** **مِنْهُ**﴾ با به‌نه‌ندازه‌ی پیویست بۆتانی به‌ینی ﴿**وَلْيَتَلَطَّفْ**﴾ ویا زۆر به‌سه‌رنج و زیتی بیزو‌یه‌ته‌وه، زۆر به‌نه‌ینی برواته ناو‌شاره‌وه‌و خواره‌نه‌که‌ بکری ﴿**وَلَا** **يَشْعُرَنَّ** **بَكُمْ** **احِدًا**﴾ و هیچ که‌سیکیشتان ئی به‌ناگا نه‌کات، واته: به‌شیوه‌یه‌که‌س پی‌مان نه‌زانی ﴿**إِنَّهُمْ** **إِنْ** **يُظْهَرُوا** **عَلَيْكُمْ** **يَرْجُمُوكُمْ**﴾ چونکه به‌پراستی نه‌گه‌ر ناگادارتان بن و پیتان بزانی، یانه‌وته به‌رده‌بارانتان ده‌که‌ن ﴿**وَيَعِيدُوكُمْ** **فِي** **مَلْتَمِهِمْ**﴾ وه یان ده‌تانگیرنه‌وه بۆ ناو‌نایینی بته‌په‌رستی خۆیان ﴿**وَلَنْ** **تَفْلَحُوا** **إِذَا** **أَبَدَا**﴾ نه‌وکاته ئیتر له‌دنیاو له‌قیامه‌تدا هه‌رگیز به‌خته‌وه‌رو رزگار نابن. به‌لی... ئا به‌شیوه‌یه‌ بۆسه‌رخستنی کاره‌که‌یان نه‌وه هه‌موو نه‌سباب و هۆیا‌نه‌یان به‌کار هی‌ناو، هۆشیا‌ریان به‌یه‌که‌تردا.

خه لك پييزانين و (بويادداشت) خانويه كيان له سهر كردن:

﴿ وَكَذَلِكَ أَثَرْنَا عَلَيْهِمْ ﴾ هرهو كو له خه ره له مانساندن - دواي نهو گشت ماوهيه - هر ناوايش خه لكيمان لي به ناگاكردن ﴿ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ ﴾ تا ببينن و بزائن كه: بيگومان به لينى خوا بو زيندوو بوونه راست و دروسته ﴿ وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَا رَيْبَ فِيهَا ﴾ وبه يه قينيش به در له دودولى قيامت هر پيدا ده بيت ﴿ إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ ﴾ جا نهوده مهي كه خه كه كه به ديداريان شادبوو، سيريان له راويژنا سهارت به وه چي بكن بهرامبيريان ﴿ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا ﴾ نهوانه يان لييان به ناگا كرابوونه وه، بوونه دوو به شه وه: هه نديكيان وتيان: چاك وايه مالموچكه و گومزيه كيان له سهر دروس بكن، بو نه وهي نهوشوينه يه وهكوشتيكي ميژويي

هرميينيته وه، پاشان ده رگاي نه شكه وته كيان ليندابخه وه وازيان لينيبنن ﴿ رَبِّهِمْ أَعْلَمُ بِهِمْ ﴾ پروهردگاريان له نيوه چاكتر ده يانناسي ﴿ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ ﴾ به لام نهوانه ي كه زورينه بوون وقسه يان باشر ده ويي گوتيان: ﴿ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ﴾ نا... به خوا سويند، ده بي پرستگه و مزگه وتيكيان له سهر دروست بكن نه وهش له وسهرده مه دا باويوه، واته: له دم ده رگاي نه شكه وته كه دا، سهره نجام قسه ي نه م ده سته ي دووه م سهر يگرت.

به لي مه سه له ي مزگه وتكرده گوپرستان و ناشتنى مردوان تييداو، نويژ تييدا كردنى: زانا شاره زاكاني ديني ئيسلام، كاري واياي به كاريكي ناپه سهندو ناروه ا داناوه، به تونديي رتيان ليكرتووه، ته نانه تي شيخي (نين حه جر) له كتبي (زه اجر) دا به گوناهاي گه وه ي داناوه.

پيشه وا (نه حمده، نه بو داود، ترمزي، نين ماجه) له (عبداللای كوري عباس) وه ده گيرنه وه كه: په يامبر ﷺ فرمويه تي: ((لَعَنَ اللَّهُ تَعَالَى زَائِرَاتِ الْقُبُورِ وَالْمُتَخَذِينَ عَلَيْهَا

وَكَذَلِكَ أَثَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَازَعُونَ بَيْنَهُمْ أَمْرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمُ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنَتَّخِذَنَّ عَلَيْهِمْ مَسْجِدًا ۖ سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا بِالْغَيْبِ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامِنُهُمْ كَلْبُهُمْ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَّا عِلْمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ فَلَا تُمَارِ فِيهِمْ إِلَّا مِرًّا ظَهَرَ وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا ۚ وَلَا تَقُولَنَّ لَشَاءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَٰلِكَ غَدًا ۚ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَادْكُرْ رَبَّكَ إِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِّي رَبِّي لِأَقْرَبَ مِنْ هَٰذَا رَشَدًا ۖ وَلَيْسُوا فِي كَافَّةٍ ثَلَاثٌ مِائَةٌ سِتِينَ وَارْدًا وَأَضَعَا ۚ قُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَيْسُوا لَهُ غِيبُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ أَظْهَرَ أَمْ يَصْرِيهَ ۚ وَأَسْمِعْ مَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا ۚ وَأَنْتَ لَمَّا وَحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبْدِلَ لِكَلِمَتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا ۚ

وَصَبْرٌ مَشْكُورٌ

۲۹۶

المساجد والسرر)) واته: نه حله تي خوا له وژنانه كه ده چنه سهر گوږ، له وانهش كه مزگه وت دروست ده كن له سهر گوږوچراو كاره بايان له سهر هه لده كن. پيشه وا (موسليم) يش نه م ي بو زياد كردوه: ((إِلَّا وَإِنْ كَانَ قَبْلَكُمْ يَتَّخِذُونَ قُبُورَ أَنْبِيَائِهِمْ مَسَاجِدَ وَإِنِّي أَنَا كَمِ ذَٰلِكَ)) واته: بزائن! نه گهر نهوانه ي بهر له نيوه گوږي پيغمبره كانيان كرديته مزگه وت، نهوا من ريم ليكرتن. وهه روا (موسليم و نه سايي) له خاتوو (عائشه) وه نه م فرموده يه ده گيرنه وه: ((إِنَّ أَوَّلَكُمْ إِذَا كَانَ فِيهِمُ الرَّجُلُ الصَّالِحُ فَمَاتَ، بَنُوا عَلَىٰ قَبْرِهِ مَسْجِدًا وَصُورُوا فِيهِ تِلْكَ الصُّورَ، أُولَٰئِكَ شَرُّارُ الْخَلْقِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) واته: نهوانه ي بهر له نيوه هره كه پياويكي صالحيان لي دمرد، مزگه وتيكيان له سهر ده كرو وينه و نه خش و نيگاري مردوه كه شيان ساز دودا، دوسا چاك بزائن كه نهوانه له روژي قيامتدا له هه مووكسيك خراپترن.

ئیمامی (قورتوبیی) ده‌ئی: (قال علماؤنا: وهذا يحرم على المسلمين ان يتخذوا قبور الانبياء والعلماء مساجد).
 واته: زاناکانی دینی ئیسلام ده‌ئین: ئەمە وا ده‌گه‌یه‌ئیت که له‌سه‌ر موسلمانان هه‌رامه‌ گۆری پیغه‌مبه‌ره‌کان و زاناکان
 بکه‌نه‌ مزگه‌وت. فه‌رمووده‌یه‌که‌یش هه‌یه‌ که ئیمامی موسلیم ده‌یگێرتیه‌وه: ((لا تصلوا إلى القبور، ولا تجلسوا علیها)).
 پاشان قورتوبیی ده‌ئی: (ای لا تتخذوها قبلة، فتصلوا علیها أو إليها كما فعل اليهود والنصارى).

ژماره‌یان چه‌نده‌؟

﴿سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ ئەو جووله‌كانه‌ی له‌چه‌رخ‌ی په‌یامبه‌ردا ﷺ ده‌ژیان له‌باره‌ی ژماره‌یانه‌وه
 ده‌ئین: سین و به‌سه‌گه‌که‌یانه‌وه‌ چوارن ﴿وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ هه‌ندیکی تریان ده‌ئین: پینچ که‌سن و به‌
 سه‌گه‌که‌یانه‌ وه‌ شه‌شن ﴿رَجْمًا بِالْغَيْبِ﴾ ئەم دووده‌سته‌یه‌ هه‌ر له‌خۆیانه‌وه‌ بێ به‌لگه‌ قسه‌ده‌که‌ن و. دوا‌ی خه‌یالات
 که‌و توون و. ده‌ست له‌کاری نادیار ده‌دن، واته‌: له‌و قسه‌ و باسه‌یاندایه‌ قینیان نییه‌و. به‌خه‌یال ده‌یکه‌ن
 ﴿وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَامَنُهُمْ كَلْبُهُمْ﴾ ده‌سته‌یه‌ تریان ده‌ئین: هه‌وت که‌سن و هه‌شته‌مینیان سه‌گه‌که‌یانه‌. جابۆ دوو را
 پیشووه‌که‌ فه‌رمووی: (رجما بالغیب) به‌لام بۆ رای سییه‌م هه‌چی نه‌گوت و بێده‌نگ بوو، وه‌کو ته‌سدیقی ئەم راو
 بۆچوونه‌ی دوا‌یه‌ی کردبێ وایه‌، واته‌: به‌ سه‌گه‌که‌وه‌ ده‌بنه‌ هه‌شت ﴿قُلْ رَبِّيَ اعْلَمُ بَعْدَتَهُمْ﴾ ئەو پیغه‌مبه‌ر! ﷺ پێیان
 بێ: له‌ راستییدا هه‌ر په‌روه‌ردگارم به‌ ژماره‌یان زانا‌تیه‌، که‌واته‌ خۆدان له‌و قسه‌ و باسه‌ بێ قازانج و بێ که‌لکه‌ ﴿مَا
 يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ﴾ ده‌سته‌یه‌کی که‌میان نه‌بێ بۆی نه‌چوون و ژماره‌یان نازان. (ئێبن عه‌باس) ده‌ئیت: من یه‌کێکم له‌وانه
 که‌ده‌زانم چه‌ند که‌سن، ئەوانه‌ هه‌وت بوون. ئەمە نه‌گه‌رچی هه‌ج فه‌رمووده‌یه‌که‌یش بۆ دیاریکه‌ردنی ژماره‌یان
 نه‌هاتوه‌. به‌لام (ئێبن عه‌باس) به‌ زیره‌کی و تیگه‌یشتنی خۆی ده‌یزانی که‌ هه‌وت که‌سن ﴿فَلَا تَمَارَ فِيهِمْ إِلَّا مُرَاءٍ
 ظَاهِرًا﴾ جا که‌واته‌ تۆیش له‌باره‌ی ژماره‌یانه‌وه‌ زۆر به‌ ناسانی باس بکه‌و، ئەوه‌ند له‌سه‌ری مه‌چۆ، واته‌: چۆنمان بۆ
 باسم کردییت، هه‌ر ناواش قسه‌یان له‌گه‌ل بکه‌، قسه‌کردن له‌ ژماره‌یان که‌لکیکی ئەوتۆ نابەخشیت ﴿وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ
 مِنْهُمْ أَحَدًا﴾ وه‌ له‌ باره‌ی ژماره‌شیانه‌وه‌ له‌ که‌سیک له‌و خاوه‌ن نامانه‌ مه‌پرسه‌، چونکه‌ هه‌ر وه‌حی به‌سه‌ بۆتۆ.

(ئێبن که‌سیر) ده‌ئیت: جارێک ده‌نگ و باسی (اصحاب الکهف) یان له‌په‌یامبه‌ر ﷺ پرسی، ئەویش فه‌رمووی:
 به‌یانی وه‌لامتان ده‌ده‌مه‌وه‌، که‌چی وه‌حیی و سه‌روش بۆ وه‌لامه‌که‌ی، پازده‌ روژ دواکه‌وت، پاشان ئەو نایه‌ته‌ هات و
 فه‌رمووی: ﴿وَلَا تَقُولْنَ لِمَنْ أَفْعَلَ ذَلِكَ غَدًا* ٢٤﴾ **إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ** هه‌رگیز له‌ باره‌ی هه‌ج شتیکه‌وه‌ به‌دنیایه‌وه‌
 مه‌ئێ: من به‌یانی ئەوکاره‌ ده‌که‌م. به‌ وشه‌ی (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) وه‌نه‌یت، واته‌: کاتی ئەته‌وێ هه‌رشتی بکه‌یت، هه‌رده‌بێ
 بئیت: إِنْ شَاءَ اللَّهُ. ﴿وَإِذْ كَرَّمَكَ إِذَا نَسِيتَ﴾ وه‌ر که‌ له‌بیرت چوو (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) بکه‌یت و ئەوجا وه‌بیرت هاته‌وه‌، هه‌ر
 ده‌بێ (إِنْ شَاءَ اللَّهُ) بکه‌یت، وه‌میشه‌ش یادێ په‌روه‌ردگارت فه‌رامۆش نه‌که‌یت ﴿وَقُلْ عَسَى أَنْ يَهْدِيَنَّ رَبِّيَ لِأَقْرَبَ مِنْ
 هَذَا رَشَدًا﴾ وه‌ له‌وه‌لامی هه‌ر په‌رسیاریکدا بێ: هیوادارم په‌روه‌ردگارم له‌مه‌ باشت و نزیکتر به‌ هه‌قه‌وه‌ شاره‌زاو
 رێنماییم بکات.

چه‌ند مانه‌وه‌ له‌ غاره‌که‌دا؟

﴿وَلَبِثُوا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ﴾ لاوه‌کانیش له‌هه‌شکه‌وته‌که‌یاندایه‌ سێ سه‌دسالی هه‌تاوایی به‌خه‌وتوویی
 مانه‌وه‌ ﴿وَإِذْ دَاوُودُ نَسَا﴾ و نۆ سالی‌شان بۆ زیاد کرد، واته‌: ئەگه‌ر به‌سالی هه‌تاوایی حسێب بکریت (۳۰۰) سالی
 ره‌به‌ق مانه‌وه‌، خۆئه‌گه‌ر به‌ سالی مانگی (هیلال) یش لێک بدریته‌وه‌ (۳۰۹) سال مانه‌وه‌. له‌ پیشه‌وه‌ فه‌رمووی:
 (سینین عدا) جا گومان له‌وه‌دا نییه‌ که‌ ئەمە گه‌وره‌ترین به‌لگه‌و نیشانه‌ی راستی په‌یامبه‌ره‌ ﷺ له‌ کاتی‌کدا که‌ئێ

نه له کولیزې بیرکاری و ماتماتیک. و نه له دانشگاهی گړدوننا سییدا فیرووه، نهی نه گړ نهوه موعجزه نه بیت؟
 باشه نهو چوڼ دهرانی که هر سه سالی هتاوی، سی سالی مانگی زیاد ده کاو پش ده کوی، وه هر سالیکی
 هتاوی (۱۱) روژ زیاد ده کاو دهراته پیشه وه؟ ﴿**قُلْ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوا**﴾ پیاښ بلی: هرخوا خوی باشر دهرانی
 له و نه شکوته دا چه ندمانه وه. واته: زانینی حواله ی زانست و زانیاری خوی گه وری بکه ﴿**لَهُ غِيبُ السَّمَاوَاتِ**
وَالْأَرْضِ﴾ هرچی نادیارو داپوشرای ناسمانه کان و زهوی هیه - به دهنگو باسی یارانی نه شکوته پیشه وه -
 بوخوایه. وه نهوه لای نهو دیارو ناشکرایه و چاک دهرانی ﴿**بَصِرَ بِهِ**﴾ نای خوا چ بینایه بو هه موشتی ﴿**وَاسْمِعْ**
 وَجْهَ رَبِّهِ﴾ واته: بینین و بیستنی خوا بی سنوره، وهکو بینین و بیستنی هیچ که سی نییه ﴿**مَا لَمْ يَكُنْ مِنْ دُونِهِ**
شَيْءٌ﴾ بویارانی نه شکوت - جگه لهو ذاتی الله یه - هیچ

پشت و په ناو دوستیکان دس ناکه وی هتا بیان پاریزی
 ﴿**وَلَا يَشْرِكُ فِي حُكْمِهِ أَحَدًا**﴾ وخوایش له کارو بریاری
 خویدا هیچ که سی نه کردوه به هاو تاو هاو به شی خوی، بی
 شهریک و بی و هزیرو بی هاو تایه، رازیش نابیت قسه ی
 ناحه زو نه یارانی بخریته پال قسه یه وه.

قورنان بخوینه و له گهل نیمانداران به:

﴿**وَاتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ**﴾ نهی
 پیغه مبر! هرچی له قورنان و کتیه که ی پروه دگارتدا
 به وهی بو ت ها تووه. بیخوینه وهو کاری پیبکه، ته نها
 توزقاله یه لی لانه هدیت ﴿**لَا مَبْدَلَ لِكَلِمَاتِهِ**﴾ نابی که سی
 بریارو وشه کانی خوابگوړی ﴿**وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا**﴾ له
 غه یرز نهو هیچ دوست و په نا گایه کت دسست
 ناکه وی. که و ابو نابی په نا به هیچ که سی کش به ریت ﴿**وَاصْبِرْ نَفْسَکَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ**﴾ دان به خو تا بگره له گهل نه وانه ی که به یانیان و
 نیواران له پروه دگاریان دهرانی نه وه و ده یه رستن و، ته نیا

وَصَبِرْ نَفْسَکَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ. وَلَا تَقْدَعِ عَيْنَاکَ عَنْهُمْ لِزِينَةِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تَطْعَمْ مِّنْ أَغْلَانَا قَلْبَهُ. عَن ذِکْرِنَا وَأَتَّبِعْهُ وَهُوَ وَکَلْتُ أَمْرَهُ. فَرُطًا ﴿۳۸﴾ وَفِي الْحَقِّ مِّنْ ذِکْرٍ فَمَنْ شَاءَ فَلْيُؤْمِنْ وَمَنْ شَاءَ فَلْيُکْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادُفُهَا وَإِنْ يَسْتَغِيثُوا فَرَأَوْا أَيْمَاءً کَأَلْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَقَقًا ﴿۳۹﴾ إِنَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا ﴿۴۰﴾ أُولَٰئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُدُسٍ وَاسْتَرَقَ مُتَكِعِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نَعَمُ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مُرْتَقَقًا ﴿۴۱﴾ وَاصْبِرْ هُم مَثَلًا لِّرَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَبٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا ﴿۴۲﴾ كَذَٰلِكَ الْجَنَّتَيْنِ أَتَتْهُمَا كُلُّهُمَا وَلَمْ نَطْلُمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلْفَهُمَا نَهْرًا ﴿۴۳﴾ وَكَانَ لَهُ ثَمَرٌ فَقَالَ لِصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَنَا أَكْثَرُ مِمَّكَ مَا لَأَ وَأَعَزُّ نَفَرًا ﴿۴۴﴾

ره زامه ندی نهویشیان ده وی، نیت داران، یان نه دار، به هیزن، یان به یز، نابی گوی له سهرانی قوریش بگریته که:
 ده لیز ده بی (بیلال و عه ممارو صوهیب و خه بیاب و...) له دانیشتنه کاندو و دهر نییت ﴿**وَلَا تَعْدُ عَيْنَاکَ عَنْهُمْ**﴾ هر گیز
 چاویشت لیان کل نه که ی و پشتگوپیان نه خیت، په یامبر ﴿**گه لی سور بوو له سهر بر وا هی نانی ناو داره کانی**
 قوره یش، به شیوه یه که خریک بوو له هژاره کان واز بین و، خوی بی نیاز بکات لیان، نهوسا نیت قورنان هات و
 فرمووی: هر له گهل نه مانده بهو، گوی به وانه مده له سهر رنی نیسلام نین ﴿**تَرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا**﴾ به مه بستی
 نهوه روو له جوانی و زهرو بهرقی نهو دنیایه بکه ییت ﴿**وَلَا تَطْعَمْ مِّنْ أَغْلَانَا قَلْبَهُ عَن ذِکْرِنَا**﴾ و به گوی نهوه مه که
 = که له بهر لاساری خوی = دلمان بی ناگا کرد له یادی خو مان، بو یه همیشه سهری کردو ته دنیا ﴿**وَآتَبِعْ هَوَا**﴾ و
 شوینی هواو ناره زوی خوی که و تووه و وازی له فرمانی خوی گه وریه هی ناوه ﴿**وَكَانَ أَمْرَهُ فَرُطًا**﴾ و هه مو کارو

فرمانیکی له راده و له سنوور دهرچووه، له جیگایه کی تر دا هر له و باره یوه ده فرموی: (ولا تمدن عینیک إلی مامتعا به أزواجاً منهم زهرة الحياة الدنيا لنفتنهم فيه ورزق ربك خير وأبقى).

ههق و راستی هه رلای خوايه، کي بړوا ده کاو کیش نایکا:

﴿وقل الحق من ربکم﴾ پییان بلای: ئه ی پیغه مبهرا! ههق و راستی ته نها هر نه ویه که له لای په روه رگارتا نه وه هاتووه بۆتان کهاته دواى ئه و بى دینه غافلانه مه کهون ﴿فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليکفر﴾ نینجا پاش دهرکه و تنی ههق و راستی، هه مووشتان سه به ستن، کي باوه پردینی و موسلمان ده بی، با بړوا بینى، کیش ده یه وى کافرو بى بړوا بیت، باهر کافر بیت، دیاره ئه مه هه پشه یه، چونکه هه رگیز خواى گه وره پازى نییه به کوفرو داوا له خه ک ناکات که: بچن ریبازى کوفر هه لېژن، له ولایشه وه ههق و ناههق به بوون و نه بوونی مال و سامانی ئه م دنیا نییه، هه تا و ایزان هه موو دوله مه ندیک راست و چاک و پاکه، هه موو هه ژار کیش نه گریس و نه گبه ته. ﴿إنا اعتدنا للظالمین نارا﴾ بیگومان ئیه ناگریکی گهرمان بۆ ناههق کاران و سته مکارانی کافران ناماده کردووه ﴿احاط بهم سرادقها﴾ که گرو بلایسه که ی، یان درېژنیه که ی وه که په رده ی خپوت هه موو لایه کی گرتوون، پیغه مبهرا له توکمه یی و مه که می دیواره کانی ناگری دۆزه خدا ده فرموی: چوار دیواری وای به ده ورا کراوه که نه ستوری هه ریه که یان ماوه ی چل ساله ریه. پیشه و نه حمده ﴿وان يستغیثوا﴾ خو ئه گهر زۆریان بۆهات و هاواریان لی به رز بوویه وه و داوای ناویان کرد ﴿یفانوا بماء کالمهل یشوی الوجوه﴾ ناویکیان فریا ده خری وه که قورقوشمی تواو ده و، دم و چاویان له بهر زور گهر می خوی هه لده کړو زینی و ده یې ژینی ﴿بنس الشراب وساء مرتفقا﴾ نای چ خواردنه ویه کی ناله بارو خراپه نه و ناوه، نای چ ژینگه و جیه کی ناله بارو خراپه نه و دۆزه خه!! له نایه تیکی تر دا ده فرموی: (وسقوا ماء حمیما فقطع امعاءهم).

پاداشی کارچاگان ون نابی:

﴿إن الذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ بیگومان نه وانه ش که بړویان هی ناوه و کارو کرده و ی چاک نه نجام ددهن ﴿إنلا نضیع اجر من احسن عملا﴾ باد لنیابن که ئیمه پاداشتی نه و جوړه که سانه زایه ناکه ی که: کارو په فتاری چاک نه نجام ددهن ﴿اولئک لهم جنات عدن تجری من تحتها الأنهار﴾ که سانی و بۆ نشیمه ن و حه وانه و یان ده یان بهینه ناو باغاتیک، که چوم و پووباریکی زور به به ردارو دره خته که یدا ده ورا ﴿یحلون فیها من اساور من ذهب﴾ ده س به ندو بازنی زېرنیشیان له ده ست ده کری، واته: له سی جوړ بازن ده کریته ده ستیان: (زېر، زیو، لؤلؤ) دیاره نه و جوړانه هه ندی له پاشایان له دنیا دا له ده ستیان ده کړدن، به لام له قیامه تدا تایبه ته به و هه ژارو بى نه وایانه وه له دنیا دا نه بووون ﴿ویلبسون ثیابا خضرا﴾ جل و بهرگی به نرخ و سه وزیش له بهر ده که ن (چوون نه و رهنگه بۆ چاو زور له بارو مایه ی خوشحالی و شادییه) ﴿من سندس واستبرق﴾ دوو توپییه، چینی ژیره وه ناوړیشمیکی زور ناسک و نهرمه و پیی ده لین (سوندس)، چینی سه ره ویشی ناوړیشمیکی نه ستوره و پیی ده لین: (نیسته برهق) ﴿متکین فیها علی الاراند﴾ به ئه و پهری خوشی و شادییه وه له سه ر کورسی و قه نه فه ی جوان و پازاوه شانیان داداوه ﴿نعم الثواب﴾ چ پاداشتی که ﴿وحسنت مرتفقا﴾ وچاک جیگایه کی حه وانه ویه، له سووره تی (فورقان) یشدا ده فرموی: (اولئک یجزون الغرفة بما صبروا ویلقون فیها تحية وسلاما. خالدین فیها حسنت مستقرا ومقاما).

نه‌زیله‌ی موشریکی داراو، موسلمانن نه‌دارا؛

﴿**واضرب لهم مثلا رجلین**﴾ تۆ نمونه‌ی نه‌زیله‌ی دووپیاو بۆ موشریکه‌کان به‌ینه‌وه نه‌ی پیغه‌مبەر! که‌دوینا لایان زۆر به‌نرخه‌و به‌ پیغه‌مبەر ده‌لین: ده‌بی موسلمانن هه‌ژاره‌کان دووره‌وه خه‌یت ﴿**جعلنا لاحدهما جنتین من اعناب**﴾ دوو باخه‌(رهمان) به‌ یه‌کیکیاندا بوو ﴿**وحففناهما بنخل وجعلنا بینهما زرعاً**﴾ و به‌(دارخورما) ده‌ورماندا بوون و، له‌نیوانیشیاندا مه‌زراو بیستاننیکمان شین کردبوو، دیاره‌ که‌ دیه‌منی ئاوا، دیه‌مننیکن زۆرجوان و دل‌پرفینه‌: رووبارو ناوی ره‌وان مه‌لقولین، باخه‌ رمزی تری و، باخه‌ خورما ده‌وره‌ی بدا، نه‌وجا ره‌زو دانه‌ویله‌ له‌پال یه‌کدا له‌گه‌شه‌دا بی و هه‌رده‌م شنه‌یان بیٚت ﴿**کلتا الجنتین آت اکلهما**﴾ نه‌و دوو باخه‌ هه‌ردوو به‌تیرو ته‌سه‌لی

میوه‌ی چاکیان نه‌دا ﴿**ولم تظلم منه شیئا**﴾ و هیچیان ئی خه‌سار نه‌ده‌بوو ﴿**وفجرنا خلالهما نهرا**﴾ وه‌ له‌نیوان هه‌ردوویندا کاننن و رووباریکی زۆرمان مه‌لقولاند بۆ ئاودانیان و جواننن و زینه‌تیان ﴿**وكان له ثمر**﴾ هه‌میشه‌ له‌ کاتی خۆیدا به‌رو بووی ده‌دا ﴿**فقال لصاحبه وهو يحاوره**﴾ نه‌وجا خۆی لیگۆپاو به‌ فشه‌یه‌که‌وه به‌هاوه‌له‌ هه‌ژاره‌که‌ی گوت: ﴿**انا اکثر منك مالا واعز نفرا**﴾ من مال و سامانم له‌تۆ زیاتره‌، وه‌ به‌ ده‌ست و پیوه‌ندیش له‌تۆ ده‌سه‌لات ترم!! ﴿**ودخل جنته وهو ظالم لنفسه**﴾ رۆژنیک به‌که‌ش و فشیکه‌وه ده‌ستیی هاوپی موسلمانن که‌ی گرتوو و رۆیشه‌ ناو باخه‌که‌یه‌وه‌و، خۆی به‌شتیکی سه‌یره‌اته‌ پیش چاو ﴿**قال ما اظن ان تبید هذه ابدا**﴾ به‌ لووتنیکن به‌رزه‌وه‌ گوتی: هه‌رگیز باوه‌ر ناکه‌م نه‌م باخ و باخاته‌م تیا بجیت ﴿**وما اظن الساعة قائمة**﴾ باوه‌ر ناکه‌م قیامه‌تیش هه‌رگیز به‌ریا ببیت ﴿**ولئن رددت إلى ربی لأجدن خیرا منها منقلباً**﴾ خۆنه‌گه‌ر هه‌ر برایشمه‌وه‌ بۆلای په‌روه‌رگه‌رم و قیامه‌تیش راست بوو هات، وداوی مردنیش زیندوو کرامه‌وه‌ -وه‌کو تۆ

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن يَبْدُ هَٰذِهِ أَبَدًا ﴿٢٥﴾ وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدْتُ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا ﴿٢٦﴾ قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاهُ رَجُلًا ﴿٢٧﴾ لَّيْسَ أَهْلَ اللَّهِ بِرَبِّكَ وَلَا أَشْرَكَ بِرَبِّكَ أَحَدًا ﴿٢٨﴾ وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِن كَرِهَ أَنَا أَقَلَّ مِنْكَ مَالًا وَوَلَدًا ﴿٢٩﴾ فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَتُصْبِحَ صَعِيدًا زَلَقًا ﴿٣٠﴾ أَوْ يُصْبِحَ مَاوًا غَوْرًا فَلَن تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا ﴿٣١﴾ وَأُحِيط بِشَرِّهِ فَيَصْبِحَ بِقَلْبٍ كَفِيٍّ عَلَىٰ مَا أَفْقَرُ بِهَا وَهِيَ حَٰوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ بَلِّغْ لِّيَ أَمْرًا شَرَكًا بِرَبِّي أَحَدًا ﴿٣٢﴾ وَلَمْ تَكُن لَّهُ فِتْنَةً يُمَسِّرُونَهُ مِن دُونِ اللَّهِ وَمَا كُنْ مُنْصِرًا ﴿٣٣﴾ هَٰذَا لَكَ الْوَلِيَّةُ يَوْمَ الْخُلُوفِ هُوَ خَيْرٌ نَّوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا ﴿٣٤﴾ وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا لِّلْحَيَوَةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أُنزِلَتْ مِنَ السَّمَاءِ فَأَخْلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا ﴿٣٥﴾

الذال والسين

٢٨

ده‌لنیت -دلنایام که‌ له‌ویش جیگایه‌کی چاکترو باخ و باختنیکن رازاوه‌ترم ده‌ست ده‌که‌وی، چونکه‌ شان و شه‌وکه‌تی خۆم نه‌وه هه‌لده‌گریت.

نیمانداره‌ نه‌داره‌که‌ به‌ ناخافتن هات؛

﴿**قال له صاحبه وهو يحاوره**﴾ هاوه‌له‌ نیمانداره‌که‌یشی پینیگوت: ﴿**اكفرت بالذي خلقك من تراب**﴾ نه‌ری كافرو بی باوه‌ر بووی به‌و خوایه‌ که‌ له‌بنه‌چه‌ی تۆی له‌گل دروستکرد؟ ﴿**ثم من نطفة**﴾ پاشان له‌تنۆکه‌ ناوینکی قیزه‌ون ﴿**ثم سواك رجلاً**﴾ نه‌وجا قۆناغ به‌قۆناغ کردیتی به‌پیاوینکی ته‌راوو، ئیستایش یاخیی بوویت؟! ﴿**لكن الله ربی**﴾ به‌لام -چاک بزانه‌ -که‌من پی ئی ده‌نیم و ده‌لیم: که‌ هه‌رنه‌و (الله) یه‌ په‌روه‌رگه‌رو به‌دیه‌ینه‌رم ﴿**ولا اشرك بربی احدا**﴾ و هیچ که‌سه‌یش ناکه‌مه‌ هاوتاو هاوبه‌شی په‌روه‌رگه‌رم ﴿**ولولا إذ دخلت جنتك**﴾ ده‌بوونه‌و کاته‌

چووێته ناو باخهكه تهوهو ئهو گشت بهروبوومهت دییته **﴿قُلْتُ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ﴾** گوتهبات: (ماشاء الله) لهه هه موو بههرهو نیعمه تهیه خوابه مهیلی خۆی پێیداوم. دیاره هه رچی بدات دهیدات، باوه پریشم وایه هیچ هیزیک بۆمن نیه له فره اه مهینانی، به هیزو پشتیوانی خوا نه بی، ئه وه دهسته بهر بوو بۆ بهردهوامی ئهو نیعمه تهته.

(سه لهف) ده لیت: هه ر که سیک شتیکی دیت و سه ری سو پر مالیی بلیت: (ماشاء الله لا قوه الا بالله) پیغه مبه ریش = ص = فره مووی: ((الا ادلك على كنز من كنوز الجنة؟: لا حول ولا قوه الا بالله)) فتح الباری: ۲۱۷/۱۱. **﴿إِن تَرَىٰ اَنَا اَقْلَ مِنْكَ مَالًا وَّوَلَدًا﴾** به تاییه تی ئیستا که تو من به که متر به مال و زارو له ده بیینی و، فیزم به سه ردا ده کهیت، ده بوو واتکردبا **﴿فَعَسَىٰ رَبِّي اَنْ يُؤْتِيَنِي خَيْرًا مِنْ جَنَّتِكَ﴾** دوور نییه په ره وردگارم له باخه که ی تو چاکترم پی به خشیته من دهوله مه ند بکا و تو هه ژار **﴿وَيُرْسِلْ عَلَيْهَا حِسَابًا مِنَ السَّمَاءِ﴾** وه سزاو به لایه کیش له ناسمانه وه بو باخه که ت بنیرت **﴿فَتَصْبِحُ صَعِيدًا زَلَقًا﴾** و بیته زهوییه کی رووت و خلیسک و بیروون و قاقه **﴿أَوْ يَصْبِحُ مَأْوَا غُورًا﴾** یا ناوه که ی به ناخی زهوییدا رۆچی و تهواوی به رو بووم و دارو دره خته کهیشی تیا بچیت، وه کو له کو تای سیوره تی (ملک) دا هه ره لهو باریه وه ده فره مو: (قل ارايتم ان اصبح ماؤکم غورا فمن ياتيکم بماء معین). **﴿فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلِبًا﴾** ئیتر هه رگیز نه توانی به دهستی بیی و، جاریکی تر سوودی لیوه رگری. نه نجامی شیرک هه ره ده به ختییه:

﴿۲۲﴾ وَاَحِيطْ بِثَمَرِهِ﴾ سه ره نجام قسه ی هاوه لی خواناسی هاته دیی و له هه موو لایه که وه به لاو نافهت رووی تیکردو فه وتانندی **﴿فَاصْبِحْ يَقْلَبُ كَفِيهِ عَلَىٰ مَا اَنفَقَ فِيهَا﴾** جا که هاته ناوی و ئه وه ی دیت هاتبوو به سه ره باخه کهیدا. هه ردوو دهستی ده دا بهیه کدا، له داخی ئهو سامانه ی تییدا به خت کردبوو بۆ ناوه دان کردنه وه ی **﴿وَمَهِيَ خَاوِيَةً عَلَىٰ عُرُوشِهَا﴾** و ئیستایش باخ و دار که پری باخه که ی گشت به سه ره یه کا که وتوون و ویرانه **﴿وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ اَشْرِكْ بِرَبِّي احَدًا﴾** هه ره ده لی: خۆزگه هیچ که سیکم نه ده کرده هاو به ش بۆ په ره وردگارم و باوه پری دامه زراوم هه ره بهو ده بوو تا ناوام ئی نه قه و مایه **﴿۲۳﴾ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِتْنَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾** خۆله خوایش به ولاوه هیچ دهسته یه کی وانه بوو (نه هۆزو عه شیره تی، نه کو پر مندالی) کو مه کی پی بکاو به ده میه وه بی **﴿وَمَا كَانَ مُنْتَصِرًا﴾** به بی یاریده ده ره مایه وه، خۆیشی هیچی پی نه که را، که چی له به را به دارایی و خزم و عه شره تی وه خۆی هه لده کیشاو شانازی ده سه کرد، و ئیستاش که سیک نییه یارمه تییه کی بدات **﴿۲۴﴾ هُنَا لَكَ الْوَلَايَةُ لِلَّهِ الْحَقُّ﴾** ئاله ویدا یارمه تی و کو مه ک هه ربۆ خوای حه ق و راسته به ته نیا **﴿هُوَ خَيْرُ ثَوَابًا وَخَيْرُ عَقْبًا﴾** وه ئهو خۆی بۆ بهنده ی ئیماندارو به باوه پری، باشترین که سیکه پاداشتی بداته وه، وه باشترین که سیشه پاشه رۆژی بۆ چاک بکات.

نه زیه لی ژینی له م دنیا یه:

﴿۲۵﴾ وَاضْرِبْ لَهُم مِّثْلَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ئه ی پیغه مبه ر! **﴿۲۶﴾ تَوَّٰ نَزِيلَهُ رَبِّي اَنَّهُمْ دُونِيَا يَهِيَان بُوْ مَهْنَه وَه له جوانی و رازاوه ییدا، وه له فه ناو تیا چوونیدا **﴿كَمَاءٍ اَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ﴾** به وه ی که وه کو ئهو ناوه وایه که له ناسمانه وه ده بیارینینه سه ره زهوی **﴿فَاَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْاَرْضِ﴾** ئه و جا تیکه ل به پروه ک و تووی ناو زهوی ده بی و، هه موو ته رزه گژو گیایه کی جوان و هه مه جو ره ی پی سه وز ده بی، هه ندیکی پی ناویته به هه ندیکی تری ده بی و سه ر لیك ده دن و زهوی ده رازیننه وه **﴿فَاصْبِحْ هَشِيمًا تَذَرُوهُ الرِّيحُ﴾** که چی له دوا ی ماوه یه ک ده بیته پووش و په لاش و (با) پرئو بلاوی ده کاته وه **﴿وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقْتَدِرًا﴾** وه هه میشه خوای گه وه به سه ره هه موو شتیکا به تواناو به ده سه لاته، وه له گه لی جیگای تر دا به چه ند شیوازی تر ئهو مه سل و نموونه یه دینیته وه، بۆ نموونه: له م نایه ته دا**

دهفهرموی: (اعلموا انما الحياة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الأموال والأولاد كمثل غيث أعجب الكفار نباته...) ودهفهرمودهیه کی شدا هاتووه: ((... الدنيا حلوة خضرة...)) ﴿٦٦﴾ **المال والبنون زينة الحياة الدنيا** ﴿٦٧﴾ مال ومانال زینت و جوانیی ژبانئ دنیان، کهوابوو هق نیه کهسیکی پیبخلهتی، له نایه تیکی تردابو تهکیدی نهوه دهفهرموی: (زین للناس حب الشهوات من النساء والبنین والقناطر المقنطرة من الذهب والفضة...) ﴿٦٨﴾ **والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير املا** ﴿٦٩﴾ وهکارو کرده وه چاکه همرامو هکان، وهکو خزمهت به دین وبه خهک وناو دهانکردنه وهی شارو گوندو همرکاریکی تر لهو شیوه، باشتهرو باشتهرین هیوایه بو مروءه.

(ثین کهسیر) دهلئت: زوربهی ریوایه تهکان دهلئن: (الباقيات الصالحات) زیگری (سبحان الله، والحمد لله، ولا اله الا الله، والله اکبر، ولا حول ولا قوة الا بالله)یه.

قوناغه سه خته کانی هاتنی قیامهت:

﴿٧٠﴾ **یوم نسیر الجبال** ﴿٧١﴾ وناکاری خهک بکهوه به رژی که کیوهکان (به له هاتنی قیامهت) دهخینه گهر وهکو هور بههوادا دهوژن، وهک لهجنگایهکی ترده جهخت له سر نهوه دهکاتهوه دهفهرموی: ((... وهی تهرمرر السحاب...)) یان دهفهرموی: (وتکون الجبال کالعهن المنفوش)... ﴿٧٢﴾ **وتسرى الأرض بارزة** ﴿٧٣﴾ زهوییش به روتهل دهبینی که: هیچ شتیکی بهسهروه نهماوه، نهکیو، نهدار، نهدرهخت، ههموی تهخت بووه ﴿٧٤﴾ **وحشرناهم** ﴿٧٥﴾ نهو خه لکهیش ههمو (چاک و خراپیان) کو دهکهینهوه بو پرسیارو وهلام و لیپرسیینهوه لهکارو کرده وهکانی دنیا یان ﴿٧٦﴾ **فلم تغادر منهم احدا** ﴿٧٧﴾ وه هیچ کهسیکیان ناهیلینهوه بی ئی پرسینهوه ﴿٧٨﴾ **وعرضوا علی ربک صفا** ﴿٧٩﴾ گشت ریز دهکرین و نهخرینه بهردهستی پهروه دگارت بو پرسینهوه ﴿٨٠﴾ **لقد جئتمونا کما خلقناکم اول مرة** ﴿٨١﴾ خوا به کافرو بی باوه رهکان دهفهرموی: بهراستی وائیستا ههمو بهرووت و قووتی و دهستی

المال والبنون زينة الحياة الدنيا والبقية الصالحة خير عند ربك ثوابا وخير املا ﴿٦٦﴾ ﴿٦٧﴾ ﴿٦٨﴾ ﴿٦٩﴾ ﴿٧٠﴾ ﴿٧١﴾ ﴿٧٢﴾ ﴿٧٣﴾ ﴿٧٤﴾ ﴿٧٥﴾ ﴿٧٦﴾ ﴿٧٧﴾ ﴿٧٨﴾ ﴿٧٩﴾ ﴿٨٠﴾ ﴿٨١﴾

وَيَوْمَ نُسِرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا ﴿٧٧﴾ وَعَرَضُوا عَلَىٰ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا ﴿٧٨﴾ وَوَضَعَ الْكِتَابَ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يُرِيلْنَا مَا لَ هَذَا الْكِتَابِ لَا يَغَادِرُ صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً إِلَّا أَحْصَاهَا وَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا ﴿٨١﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُونَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ بِئْسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا ﴿٨٥﴾ مَا أَشْهَدُهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مَخَذًا لِلْمُضِلِّينَ عُذًّا ﴿٨٦﴾ وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُم مَّوْبِقًا ﴿٨٧﴾ وَرَأَى الْمُجْرِمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُمْ مُوَاعِدُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرِفًا ﴿٨٨﴾

خالئ هاتوونه لامان، همر وهکو چوژن لهسه رهاوه دروستمانکردن ﴿٨٩﴾ **بل زعمت ان لن نجعل لكم موعدا** ﴿٩٠﴾ بهلکوپیشتان وابوو که همرگیز وادهیه کتان بو دانانین بو لیپرسیینهوه پاداشت و توله ﴿٩١﴾ **وضع الكتاب فترى المجرمين مشفقين مما فيه** ﴿٩٢﴾ وهنامی کارو کرده وهی ههمو کهس دههینری و داده نری، نهوسا دهبینی گشت نیماندارهکان دلخوژن بهنامه کهیان، تاوانبارهکانیش ههمو دله لهرزی و دله فریانهو لهکارنامه کهیان دهترسن ﴿٩٣﴾ **ويقولون يا ويلتنا** ﴿٩٤﴾ دهلئن نهی تیاچوونی خویمان ﴿٩٥﴾ **ما لهذا الكتاب لا يغادر صغيرة ولا كبيرة إلا احصاها** ﴿٩٦﴾ نهه چ نامهیه که؟ ههمو شتیک گهره و بچوک، وردو درشتی لهخویدا جیکردوتهوه نهژماردوویه تی؟! ﴿٩٧﴾ **ووجدوا ما عملوا حاضرا** ﴿٩٨﴾ نهوسا پاداشتی کارو کرده وهکانی خویمان به حازری دهبین ووهی دهگرن ﴿٩٩﴾ **ولا يظلم ربك احدا** ﴿١٠٠﴾ پهروه دگاریشت ناههقی و ستم له هیچ کهسیک ناکات، بهناهق سزای کهس نادات، پاداشتی چاککارانیش کهم ناکاتهوه، وهکو له

سورہ تینکی تردا ئہم راستیہ دوویات کراوہ تہو و دہ فرموی: (إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يَّضَاعِفْهَا...) پیغمبر ﷺ دہ فرموی: ((إِنَّ الْجَمَاءَ لَشَقَتْصَ مِنَ الْقِرْنَاءِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ...)).

سہرگورشتہی نادم و نیلیس:

﴿وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ﴾ ئہو رۆژگارہ و ہبیر بیئہ کہ بہ فریشتہ کا نامان گوت: سوژدہ بؤ نادم بہرن، دیارہ کہ مہ بہست لہو سوژدہیہ، سوژدہ و کړنوشی پړزہ، نہک سوژدہی پەرستن ﴿فَسَجِدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ﴾ ئہوانیش ہموو دہست بہ جیٰ فرمانہ کہیان پیادہ کردو کړنوشیان برد، (ئیبلیس) نہبیٰ ﴿كَانَ مِنَ الْجِنِّ فَفَسَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ﴾، ئہو لہ (جن) بوو لہ فرمانی پەروردگاری خوئی دہرچوو.

تیبینی: لہ سورہتی (بہ قمرہ) دا شتی کمان لہ بارہی (شہیتان) بہ وہ باسکرد، دہ توانی بؤ زیادہ شارہ زابوون بگہریتہوہ ئہوی. ﴿فَتَتَخَذُونَهُ ذَرِيَّةً أُولِيَاءَ مِنْ دُونِي﴾ نایا ئیتیر ئیوہ شہیتان و زارو و نہوہکانی لہ باتی من (خوا) دہک نہ دؤست و پشتیوانی خوتان...؟ کہ سیک ئہوہ موکارہ ناپہ سہندانہی ئی و شہایتہوہ، ئیستا چؤن دہ کریٰ بہ پشتیوان ﴿وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ﴾ لہ حالیکا کہ ئہوان (خوئی و نہوہی) دؤرمنی ئیوون و، ہمیشہ دڑایہ تیتان دہک نہ ﴿بَنَسَ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا﴾ نای چ گؤرینہوہیہ کی خراپہ گویٰ رایہ لئی کردنی ناہہ قیکاران بؤ شہیتان لہ باتی خوا! ﴿مَا أَشْهَدْتَهُمْ خَلْقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ﴾ ئیمہ لہ دروستکردنی ناسمانہکان و زہویددا نہ مانکردن بہ شایہت و ہیچ پرسیکمان پی نہکردن ﴿وَلَا خَلَقَ أَنْفُسَهُمْ﴾ وہ بؤ دروستکردنی خوودی خوشیان ہروا، واتہ: ئہوانہش (شہیاتینہکان) ہر وہک ئیوہ بی دہسہ لاتن، دہسا ئیتیر چؤن ئیوہ بہ گوئیان دہک نہ ﴿وَمَا كُنْتَ تَتَّخِذُ الْمَضِلِّينَ أَعِضَادًا﴾ و ہمن ہرگیز گومراکہران و سہرلیشیواوون نہ کردوہ بہ دؤست و یاریدہ دہری خوؤم، ہتا لہوکارہیشدا بیانکہمہ یاریدہری خوؤم، کہوابوو نابیٰ ئیوہیش بیانکہ نہ دؤست و پشتیوانی خوتان ﴿وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ﴾ ئہو رۆژہ و ہبیر بیئہوہ کہ خوا بہاوہ لدانہرہکان دہ فرموی و دہپرسی: بانگ لہوانہ بک نہ ئیوہ لہ دنیادا پیٹان وابوو شہریک و ہاوبہشی من و، ہاوارتان بؤ دہبردن لہ کاتی خوؤشی و ناخوؤشیدا، دہ فرموون، ئہمرو ہاواریان بؤ بہرن با بیئہ فریاتان و پزگارتان بک نہ، لہجینگاہہ کی تردا دہ فرموی: (وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فَرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرْكْتُمْ مَا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرَى مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِیكُمْ شُرَكَاءُ...). ﴿فَدْعُوهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾ ئہوانیش کہ بانگیان دہک نہ و ہاواریان بؤ دہبہن و ہلامیان بدہنہوہ ﴿وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا﴾ وہ ئیمہش کہ ندالیکی دادراوی بہر بلاومان خستہ ئیوان خوئیان و خواکانیانہوہ کہ پییان نہگ نہ، بی لہوہش خوئیان و شوین کہوتوہ کانیشیان دہخینہ ناو ناگرہوہ.

بت پەرستہکان ہیچ ولایٰ نادہنہوہ:

﴿وَرَأَى الْمَجْرُمُونَ النَّارَ﴾ جا لہو رۆژہدا تاوانباران بہ چاوی خو ناگری دؤرہخ دہبینن ﴿فَنُفِثُوا أَنَّهُمْ مَوَاقِعُهَا﴾ دلنیا دہبن و تیدگ نہ کہ ہر دہخرینہ ناویہوہ ﴿وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرَفًا﴾ وئیدی پہناگاو خو لادانیکیشیان دہست ناکہوی، تا خوئیان ئی بشارنہوہ ﴿وَلَقَدْ صَرَفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ بیگومان ئیمہ لہم قورئانہدا ہموو جوڑہ مہسہل و نہزیلہیہ کمان بؤمہردم ہیئاوہ تہوہ، ہتا بہ باشی لہ ہق تیئگ نہ و، لیروہ لہوی چواشہ نہکړین ﴿وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا﴾ کہچی ئینسان لہمہ مووشتیک دہمبار ترہ، واتہ: لہ سہر قسہ زور دہچی و ہمیشہ بہ پروو بیانہوہ.

(عهلی کوپی نهو تالیب) ده لیت: شه و ټکیان پیغه مبهړ ﷺ هاته مالمان و له من و خاتوونه (فاتمه) ی کچی پرسی: نهو چوڼ شه و نو یژ ناکه؟ ((الا تصلیان؟)) گوتم: نیمه گیانمان به دهستی خوایه، نه گهر بییه وی ه لمان ده سینیت، چاکه پیغه مبهړ (ص) نهو وی بیست لیان، دای به پانی خویداو چووو فهرمووی: (وکان الإنسان اکثر شیء جدلاً) متفق علیه. ﴿وما منع الناس أن يؤمنوا إذ جاءهم الهدی﴾ تنیا شتی که بوویه کو سپ له بهردهم نهو خه لکه دا که بپروا بهین کاتی نهو قورنانه یان بومات له لایه خاوه ﴿یستغفروا ربهم﴾ و له پهره مردگاریان داوای لیبوردن بکه ﴿إلا أن تأتيهم سنة الأولین﴾ هره نهو بهو که: چاوه نو اړ بوون تووشی چاره نووسی پیشووه کان بین، که نهوان - پاش مملانی له گهل پیغه مبهړه کانیاندا - تیاچوون ﴿و یأتیهم العذاب قبل﴾ یان پرو به پرو سزایان بو بیت و

به چاوی سره بیبین، نه گینا نهوان که نهو هه موو به لگوو نیشاناننه یان نیشان دهری، بوچی باوهر ناهین؟ نهو بهوو هیند ټکیان به پیغه مبهړه کانیان ده گوت: (فاسقط علينا کسفا من السماء إن كنت من الصادقین). ﴿وما نرسل المرسلین إلا مبشّرین ومنذّرین﴾ وه په یامبهړانمان نه نار دووه بو خه لکی به مرژهر (به به هشت بو نیمانداران و) به تر سینهر (به دوزخ بو بیباوهران) نه بی ﴿ویجادل الذین کفروا بالباطل﴾ که چی له گهل ناشکرای هق و راستیدا کافرو بی باوهران، هه میسه ده مه دم ده که نه له گهل موسلمانن کاند ا ﴿یدحضوا به الحق﴾ بو نهو وی به گومانی خو یان هق و راستی پی له ناو بهرن و زال بین به سهریا، خو قه نهو یان بو مهیسه نابیت ﴿واخذوا آیاتی وما انذروا هزوا﴾ وه له باتی باوهر هینان نایه ته کانی نیمه و نهو سزایه و نهوانی پی تر سینران، به گالته جار یان و هر گرت و که و تنه مه سخره پنیان!

دهبی کی له هه موو که سیک سته مکار تر بیت؟

﴿ومن اظلم ممن ذکر آیات ربه﴾ دهبی کی له و که سه

سته مکار تربیت که به نایه ته کانی پهره مردگاری (واته: به قورن) ناموزگاری بکری ﴿اعرض عنها﴾ که چی رویان ئی وهر چهر خینی ﴿ونسی ما قدمت یداه﴾ و نا کامی نه و کاره خراپانه یش که به دهستی خو پیشی خستوون له بیر کرد بی! ﴿إنا جعلنا علی قلبهم اکنه ان یفقهوه﴾ به راستی به هو کوفرو لاساریان نهو، په رده مان به سهر دلیاندا هینا، هتا له ماناو مه بهستی باوهر تی نه گن و که لکی ئی وهر نه گرن ﴿وفی آذانهم وقرا﴾ وه گویشیانمان نه و نه قورس و گران کرد که نه توان هق بیسن، چونکه خو یان نایانه وی بیبسن، نیمه ش زوریان ئی ناکه ین ﴿وان تدعهم إلى الهدی﴾ خو نه گهر هولی زوریان له گهل به دیت و بانگیان بکه یت بو هیدایت و پینوین بوونی رنی راست ﴿فلن یمتدوا إذا ابدا﴾ ئیتر هر گیز پینوین نابن و وه لام ناده نهو، چونکه خو تینا گیه نن و نایسن!! ﴿وربک الغفور ذو الرحمة﴾ پهره مردگاریشت نهی پیغه مبهړ! ﷺ زور لیبوردهی، خاوه میهره بانیی و رحمته له گهل

سورة الکهف

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَر شَيْءٍ جَدَلًا ﴿٥١﴾ وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ ﴿٥٢﴾ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ الْأُولَىٰ أَوْ تَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا ﴿٥٣﴾ وَمَا تُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ وَجَعَلِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنذِرُوا هُزُوًا ﴿٥٤﴾ وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذَكَرَ آيَاتِي ثُمَّ عَافَرَهُمْ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدِمَتْ يَدَاهُ إِنَّا جَعَلْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا ﴿٥٥﴾ وَإِنْ تَدْعُهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا ﴿٥٦﴾ وَإِنَّكَ الْعَفْوَُّرُ ذُو الرَّحْمَةِ لَوْ يُؤَاخِذُهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَلَعَجَلَهُمْ الْعَذَابُ بَلْ لَهُمْ مَوْعِدٌ لَّنْ يَحْدُوا مِنْ دُونِهِ مَوْعِدًا ﴿٥٧﴾ وَتِلْكَ الْأَمْثَلُ أَمْثَلُهُمْ لَمَّا ظَنَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَهْلِكِهِمْ مَوْعِدًا ﴿٥٨﴾ وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقِسِيِّ لَآ أَبْرَحُ حَتَّىٰ أَتِلْغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ حُقْبًا ﴿٥٩﴾ فَلَمَّا بَلَغَ مَجْمَعَ بَيْنَهُمَا نَسِيَا حَوْضَهُمَا فَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا ﴿٦٠﴾

همدرد

سهرپیچیکه رانیشدا، نه وه ته له تۆله ی گوناچه کانیاندا زوونایانگریخت **﴿لَوِ یُؤَاخِذُکُم بِمَا کُنتُمْ عَلَیْهِ فَمَا لَیْسَ لَکُمْ بِهِ جُنَاحٌ اِنْ کُنْتُمْ اَعْمٰیۤا﴾** و خوئه گهر بیانگریخت به هوی کارو کرده وه خراپه کانیانه وه **﴿لَعَجَلٌ لَّهِمَّ الْعَذَابُ﴾** ده بوو گورج سزای دابان **﴿بَلْ لَیْسَ لَکُمْ مَوْعِدٌۭ بِهَآلَمٍ وَّ اَنَآکَاتٍ﴾** چونکه دم و ساتی جه زه به یانی دیاریکردوه **﴿لَنْ یَجِدُوْا مِنْ دُوْنِهٖ مُوْتًا﴾** کاتی نه وه ش هات ئیدی هیچ په ناگاو ری هله اتنیکیان ده ست ناکه وی. مه تا خو یانی لی بشارنه وه **﴿وَتِلْکَ الْقَرْیَۃُ الّٰهْلَکَآءُ لَمَّا ظَلَمُوْا﴾** وه خه لکی نه م شارو گوندانه شمان: (هوزه که ی هودو، صالح و، شعوعیب... هتد) له ناو بردن کاتی سته میانکرد **﴿وَجَعَلْنَا لَمَلْکَهُمْ مَّوْعِدًا﴾** وه بو له ناو بردنیشیان سات و کاتیکمان یو دانان، ناخو تو بلئیت په ندی لی وه ریگرن؟

داستانه که ی موسا و خدر سلاویان له سهر پیټ:

به لی خوی بالاده ست موسا ناگادار ده کات که له (مجمعه عولبه حره ین دا) واته: - وه که قه تاده ده لی - ده ریای فارس و، ده ریای روم) به نده یه کم مه یه که لی زانست و زانیاری لایه، ئینجا موسا یش له بهر پتر فیروبونی زانست، وای به چاک زانی پروا بولای و، جیگه که شی بو دیارییکراو (ماسی) یه کی بی گیانیاشیان له گهل خو یان برد و پییان و ترا: له مهر جیگایه که نه ماسی یه بزوت و زیندو بوویه وه، زاناکه له جیگه یه دایه، (موسا) ش به (یوشع) ی غولام و هاوه لی خوی گوت: که گیشتنه نه وجیگا دیارییکراوه بو مان، ده بی زو ناگادارم بکه یت، به لام شه یتان له بیری ده باته وه!! (فته تا) له بنه رته به لاو ده لیژن، عه ره بیش به خزمه تکارده لیټ (فته تا)، چونکه به پیی باوی گشت ناوچه یه که، هه ولده ری که سیک بکری به خزمه تگوزار که له ساله کانی لایه یتیدا بیټ، شیایو باسه (یوشع) یش موسای زور خو ش ده ویست و، زوریش هه ولی سهر به رزی و سهر فرازی بو ددها، هر بویه موسا یش نه وی کرده هاوه ل و هاوړی خو یی و، پاش خویشی بووه سهر کرده ی (به نی ئیسرائیل) و (بیت المقدس) ی له ده ستی تاقمه زورداره کانی سهر ده مده سنده وه، نه مه به شیکیوو له و اتا و مانای فهرمووده یه که ئیمامی (بوخاریی) هیناویه تی له کتیبه راسته که یدا، وه هه روا ئیمامی (موسلم) یش هیناویه تی و ده لیټ: خوی گه وره به موسای فهرموو: بو نه و مه به سته ده بی ماسییه که له گهل خوت ببه یت، جا له کو لیټ گوومبوو، نه وه (خدر) له وییه، به لی نه ویش فهرمانه که ی خوی جیبه جی کردو پویشتن تا گیشتنه لای به ردیک، نه و جا موسا ده ستی کرد به گهران به دوا ی (خدر) داو پییوا بوو له و ده ورو به رده یه، لاوه که ش ماسییه که ی له سهر به رده که دانا و جووله جولیکی ده ست پیکردو له پریکا چوه ناو ده ریاکه وه، لاوه که وتی: هر که موسا هاته وه پیی ده لیټ، که چی کاتی موسا گه رپه وه، شه یتان له بیری برده وه رو دواوه که ی بو باسبکا! نه مه یه که خوا ده فهرمو ی: **﴿وَإِذْ قَالَ مُوسٰی لِقَتْلَہٗ﴾** وه نه وکاته وه بیرینه نه ی پیغه مبه را! **﴿کَہٗ﴾** (موسای کوړی عیمران) به هاوړی و لاوه که ی خوی (یوشع) ی کوړی نون ی کوړی یوسف) ی گوت: **﴿لَا اَبْرَحَ حَتّٰی اَبْلُغَ مَجْمَعِ الْبَحْرِیْنِ﴾** من لیټراوم سه فره ی بکه م و نه گه ریمه وه هتا نه گه مه جه مسه ری به یه که گیشتنی هه ردو ده ریاکه که له (محیطی هیندی) و له ده ریای (سور) له (باب المنذب) دا یه که ده گرنه وه **﴿اَوْ اَمْضٰی حَقْبًا﴾** یاخود هیمان هر ماوه یه کی زور تریش بچم، هه تا ده گه مه مه به ست **﴿فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَیْنَهُمَا﴾** ئینجا که گیشتنه جه مسه ری هر دو ده ریاکه که جیگه ی مه به سته که یان بوو **﴿نَسِیَا حَوْتَهُمَا﴾** هه ردو وکیان ماسی یه که یان له بیر چوو! **﴿فَاتَّخَذَ سَبِیْلَہٗ فِی الْبَحْرِ سَرَبًا﴾** نه ویش - ماسی یه که - به هه لب لوقاوی و هه لبه زینه وه خوی گه یانده ده ریاکه **﴿فَلَمَّا جَاوَزَا﴾** ئینجا که موسا و هاوړیکه ی له جی تیکیکه لیبوونی دوواوه که ده رباز بوون و تیټه رین وله جیبه کی ترلایاندا **﴿قَالَ اَتَنَا غَدَاۤءُنَا﴾** موسا به لاوه که ی خوی گوت: ناده ی خوار دنه که مان بیټه، دیاره ده میک بوو به ریوه بوون برسیان ببوو **﴿لَقَدْ لَقِیْنَا مِنْ سَفَرِنَا هٰذَا نَصِیۡبًا﴾** به راستی له م سه فره دا ماندووی زورمان

په‌یژهی ئه‌دهب و وێڵدا قسه‌ له‌گه‌ڵ خوادا بکاو سه‌رکه‌وی، بێگومان وته‌و گفتوگۆیشی زۆر ورد ده‌بی و، هه‌مووکسیکیش لێی تیناگات. سه‌یریکی ته‌فسیری (ئالوسی) بکه‌.

﴿٦٦﴾ **قال له موسى هل اتبعك** ﴿موسا ﷺ﴾ پێیگوت: ئاخۆ مۆله‌تم ده‌ده‌یت شوینت بکه‌وم؟ واته‌: پوخسه‌تم ئه‌ده‌یت که‌ به‌رده‌وام له‌گه‌ڵت بم؟ ﴿**علي ان تعلمن مما علمت رشدا**﴾ تا له‌و زانسته‌ی- له‌لایه‌ن، په‌روه‌ردگارت هه‌- فێرکراویت، منیش فێر بکه‌یت و نیشانه‌ی بده‌ی، به‌لکو که‌لکی ئی وهرگرم له‌ کاروبارمدا ﴿٦٧﴾ **قال انك لن تستطیع معی صبرا** ﴿خدر وتی: به‌راستی تۆ هه‌رگیز له‌گه‌ڵ من هه‌لناکه‌یت، ناتوانی خۆ راگرییت له‌به‌رامبه‌ر نیشه‌کانی منه‌وه، چونکه‌ هه‌ندێ شت ده‌بینی له‌منه‌وه، به‌رواله‌ت له‌گه‌ڵ شه‌ریعه‌ته‌که‌ی تۆدا ناگونجی﴾ ﴿٦٨﴾ **وكيف تصبر علی ما لم تحط به خبرا** ﴿وه چۆن له‌ناست شتی‌که‌دا ئاگات له‌ بنج و بناوانی نه‌بی و، له‌پرواله‌تیشدا به‌ کاریکی ناپه‌سه‌ند دیاربیت، چۆن ده‌رده‌به‌ی ده‌نگ نه‌گه‌یت، نه‌گه‌رچی له‌ (غیب)یشدا حیکمه‌تی زۆری تیاپی﴾ ﴿٦٩﴾ **قال ستجدنی ان شاء الله صابرا** ﴿موسا به‌ خدری گوت: نه‌گه‌ر خوا چه‌زبکا به‌خۆراگر ده‌مبینیت هه‌تا له‌گه‌ڵتایم ﴿**ولا اعصی لك امرا**﴾ و له‌هیچ فه‌رمانیکی تۆ سه‌رپێچی ناکه‌م﴾ ﴿٧٠﴾ **قال فان اتبعنی** ﴿خدر وتی: جا نه‌گه‌ر قبۆله‌وه به‌ دوامدا دییت ﴿**فلا تسألنی عن شی**﴾ له‌ حیکمه‌تی هیچ شتی‌که‌ پرسیارم ئی مه‌که‌ ﴿**حتی احدث لك منه ذکرا**﴾ تا خۆم له‌کاتی خۆیدا قسه‌ت بۆ ده‌که‌م و له‌نه‌هینییه‌که‌ی ئاگادارت ده‌که‌م.

گونکردنی گه‌میه‌که‌!

﴿٧١﴾ **فانطلقا حتی اذا رکبا فی السفینه خرقها** ﴿ئینجا هه‌ردوو پێکه‌وه پویشن تاکاتی سواری که‌شتیه‌که‌ بوون و، خدر کونی تیکردو عه‌یبداری کرد ﴿**قال: اخرقتها لتفرق اهلها**﴾ موسا خۆی پینه‌گیراو به‌سه‌رسوپرمانیکه‌وه وتی: ئاخۆ تۆ ئه‌م که‌شتیه‌ی کون ده‌که‌یت، هه‌تا هه‌موو سه‌رنشیننه‌کانی نقوم که‌یت؟! ﴿**لقد جنت شینا امرا**﴾ به‌راستی کاریکی به‌ده‌په‌روو ناشایسته‌ت کرد ﴿٧٢﴾ **قال الم اقل انك لن تستطیع معی صبرا** ﴿خدر گوتی: مه‌گه‌ر پێشتر پیمنه‌گوتی تۆ هه‌رگیز ناتوانی له‌گه‌ڵ من خۆ راگرییت؟! ﴿٧٣﴾ **قال لا تواخذنی بما نسیت** ﴿مووسا گوتی: له‌مه‌ له‌بیرم چوو لێم مه‌گره‌ ﴿**ولا ترهقنی من امری عسرا**﴾ وه‌ له‌فێربوونی ئه‌وزانیارییه‌دا که‌ ده‌مه‌وئ له‌تۆوه‌ فێربم، سه‌ختگیرم له‌گه‌ڵ مه‌که‌، له‌فه‌رمووده‌یه‌کی‌که‌دا هاتووه‌: ((كانت الاولی من موسی نسیانا)) فتح الباری: ٨ / ٢٢٨.

کوشتنی کوره‌ لاوه‌که‌!

﴿٧٤﴾ **فانطلقا حتی اذا لقيا غلاما فقتله** ﴿به‌لێ ئه‌مجاره‌ش پۆزشه‌که‌ی ئی وهرگرت و پاشان له‌که‌شتیه‌یه‌که‌ دابه‌زین و پویشن تا له‌پێکه‌دا به‌کوپیکی تازه‌لاو که‌یشتن و خدر کوشتی!! ﴿**قال اقتلت نفسا زکیه‌ بغير نفس**﴾ موسا وتی: سه‌یره! ئایا که‌سه‌ی پاكی بی گوناھت کوشت، بی ئه‌وه‌ی که‌سه‌ی کوشتبیت؟! ﴿**لقد جنت شینا نکرا**﴾ به‌راستی کاریکی زۆر گه‌وره‌ی ناپه‌سه‌ندت نه‌جامدا، چونکه‌ هی‌مان گونکردنی که‌شتیه‌که‌ سووکت بوو، تا کوشتنی ئه‌و لاوه‌ بی تاوانه‌.

کوتایی جزمی پازده‌یه‌م

والله الحمد والمنة

*** ** *

* ﴿۷۵﴾ **قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا** ﴿۷۵﴾ خدر وتی: نهی پیغمبر نه گوتی هرگز تو ناتوانی له گه له من نارام بگری و هه لکه بهیت؟ چونکه من هه ندی شت نه کهم، بهروالت له کاری ناپه سه ندو نابهجی دهچن، به لام له واقعیدا شتیکی نهینی گرتگی له بندایه ﴿۷۶﴾ **قَالَ اِنْ سَأَلْتَهُ عَنِ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي** ﴿۷۶﴾ موسا وتی: دهسا نه گهر دواى نهه جاریکی تر پرسپاری هه رشتیکم لیکردی و ره خنم لیکرتیت، نیتر هاوړیبه تیم مه که ﴿۷۷﴾ **قَدْ بَلَغْتَ مِنَ لَدُنِي عَذْرًا** ﴿۷۷﴾ نیتر به راستی مافی خوته، و له لایه منیشه وه بیانوی جیابوونه وه دست کهوتوه، منیش گلهیی و بیانوم نامینی.

سه رگروشتهی راستکردنه وی دیواره که:

﴿۷۷﴾ **فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ هَرَدُوْا يَرْتَفِعُونَا فَرَأَوْهُمُ الْغُلَّامَ** ﴿۷۷﴾ پویشن تاگه یشتنه خه لکی شاریک، دیاره بو دیاری کردنی نهوشاره له ناو میژوونو سه کاندایه، نه گهرچی هه ندی نه لاین: شاری (نه تناکیه) ی ئیستای سر به ولاتی سووریه بوو ﴿۷۸﴾ **اسْتَطَعْنَا اٰمِلَهَا** ﴿۷۸﴾ دواى خوړاک و خوارده مه نیان لیکردن، هه روه میوانیک رووبکاته جیگایه و برسی بی ﴿۷۹﴾ **فَابْوَا اِنْ يَضِيْفُوْهُمْ** ﴿۷۹﴾ نهوایش میوانداریان نه کردن، چونکه خه لکی رژ وچرووک و پیسکه بوون ﴿۸۰﴾ **فَوَجَدَا فِيْهَا جِدَارًا** ﴿۸۰﴾ جا دیوارکیان له وی به دیکرد ﴿۸۱﴾ **يُرِيْدُ اَنْ يَنْقُضَ فَاَقَامَهُ** ﴿۸۱﴾ خه ریکبوو بکه وی، به لام خدر هلی چنیه وه راستیکرده وه ﴿۸۲﴾ **قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اٰجْرًا** ﴿۸۲﴾ موسا وتی: نه گهر نارهنوت بووبا بوچا ککردنه وی نهو دیواره کرییه ت وهر نه گرت ﴿۸۳﴾ **قَالَ هٰذَا فِرَاقُ بَيْنِيْ وَبَيْنَكَ** ﴿۸۳﴾ خدر وتی: نهو ئیستا به پنی قسه ی خو ت له یه جیاده بینه وه ﴿۸۴﴾ **سَانَبِّئُكَ بِتَاوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا** ﴿۸۴﴾ که میکی تر حیکمه ت و نهینی نهو رووداونه ت بوو باسده کهم، له بهرام به ریانه وه بی نارام بوویت.

به سه رها تی گه میه که:

﴿۸۵﴾ **اَمَّا السَّفِيْنَةُ فَكَانَتْ لِمَسٰكِيْنَ يَعْمَلُوْنَ فِى الْبَحْرِ** ﴿۸۵﴾ هوی کونکردنی که شتیبه که، نهه بوو که هی چهند که سیکى هه ژارو بینوا بوو، له ده ریادا ئیشیان پیده کرد بوژئوویان ﴿۸۶﴾ **فَارَدَتْ اَنْ اَعِيْبَهَا** ﴿۸۶﴾ بویه ویستم به کونکردنی عهیداری بکه ﴿۸۷﴾ **وَكَانَ رَءَاْهُمْ مَلِكًا يَّاخُذُ كُلَّ سَفِيْنَةٍ غَصْبًا** ﴿۸۷﴾ چونکه له پیشیان وه پاشایه کی سته مکار هه بوو، هه موو که شتیبه کی چاک و بی عهیبی زهوت ده کرد.

کوشتی غولامه که:

﴿۸۸﴾ **وَاَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ اِبْوَاهُ مُؤْمِنًا** ﴿۸۸﴾ تا زه لاهه که ش (که کوشتم)! ده مزانی که سروشتی له سر بی پړوایی و خوانه ناسی نه پړاو، باوک و دایکیشی ئیماندارو مو سلمان بوون ﴿۸۹﴾ **فَخَشِيْنَا اَنْ يَرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا** ﴿۸۹﴾ جا ئیمه ش

﴿۷۵﴾ **قَالَ اَلَمْ اَقُلْ لَكَ اِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا** ﴿۷۵﴾ **سَأَلْتَهُ عَنِ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي** ﴿۷۶﴾ **فَانْطَلَقَا حَتَّىٰ إِذَا أَتَيَا أَهْلَ قَرْيَةٍ هَرَدُوْا يَرْتَفِعُونَا فَرَأَوْهُمُ الْغُلَّامَ** ﴿۷۷﴾ **اَنْ يَضِيْفُوْهُمْ فَوَجَدَا فِيْهَا جِدَارًا يُرِيْدُ اَنْ يَنْقُضَ فَاَقَامَهُ** ﴿۷۸﴾ **قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ اٰجْرًا** ﴿۷۹﴾ **وَبَيْنَكَ سَانَبِّئُكَ بِتَاوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا** ﴿۸۰﴾ **اَلْسَفِيْنَةُ فَكَانَتْ لِمَسٰكِيْنَ يَعْمَلُوْنَ فِى الْبَحْرِ فَاَرَدَتْ اَنْ اَعِيْبَهَا** ﴿۸۱﴾ **وَكَانَ رَءَاْهُمْ مَلِكًا يَّاخُذُ كُلَّ سَفِيْنَةٍ غَصْبًا** ﴿۸۲﴾ **فَكَانَ اِبْوَاهُ مُؤْمِنًا فَخَشِيْنَا اَنْ يَرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا** ﴿۸۳﴾ **فَاَرَدْنَا اَنْ يُبَدِّلَهُمَا فِيْ مَوْجٍ مُّكْتَرًا** ﴿۸۴﴾ **وَاَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيْمَيْنِ فِى الْمَدِيْنَةِ وَكَانَتْ تَحْتَهُ كَنْزُ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صٰدِقًا فَارَادَ اَنْ يَبْلُغَا** ﴿۸۵﴾ **اَشَدَّهُمَا وَاسْتَخْرَجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِنْ رَّبِّهِمَا وَمَا فَعَلْتُهُ** ﴿۸۶﴾ **عَنْ اَمْرِىْ ذٰلِكَ تَاوِيْلُ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا** ﴿۸۷﴾ **عَنْ ذِي الْقُرْبَيْنِ قُلْ سَأَتْلُوْا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا** ﴿۸۸﴾

ترساین به سهرکەشی خۆی هەردوو لەخشتە بەرئ و ناچاریان بکات و هەلیان بنی بەرەو سەرکەشی و بی بروایی
﴿٨١﴾ فاردنا ان یبدلھما ربھما خیرا منه زکاة و اقرب رحما﴾ ویستمان بەوکارەییە پەرەردگاریان بۆیان بگۆڕی
 بەمەندالێکی چاکتر و پاکتر بە مێھەبان تر.

روو خاندنی دیوارەکە و چاککردنەوی:

﴿٨٢﴾ واما الجدار فكان لفلان یتیمین فی المدینة﴾ دیوارەکەیش کە خەریک بوو ئەکەوت و ئیمەش بەخۆپایی
 چاکمان کردەووە مالی دوو کوپە بچکۆلە ی هەتیو بوو لە شارەکەدا **﴿وکان تحته کنز لھما﴾** لەژێر ئە گەنجینە یە کە
 مەبوو کە می ئەو دوو مەندالە هەتیو بوو، باوکیان بۆی دانابوون **﴿وکان ابوھما صالحا﴾** و باوکیشیان خواناس و
 پیاوچاک بوو، جا لەبەر خاتری بابیان، خوا پارێزگاری بۆکردبوون، بۆیە ئیمەش ئەو کارەمانکرد، وتمان ئەو ک
 لا فارئ دەری بخاو بھەوتئ. راقەکەرانی قورئان ئەلین: چاکیی و راستیی باوک، سوود بەنەوکانی دەگەییەنئت،
 ئەگەر موسلمان بن. **﴿فارد ربک ان یبلفا اشدھما﴾** پەرەردگارت ویستی ئەو دووانە کاتئ گەنجینەکیان
 دەستکەوئتەووە بگەنە تەمەنی بلوغ و بەھیزبوون **﴿ویستخرجا کنزھما﴾** و ئەوسا خەزینە ی خۆیان لەژێر دیوارەکەدا
 دەربینن **﴿رحمة من ربک﴾** ئەمەیش بەزەیی و مێھەبانییە ک بوو لەلایەن پەرەردگارتەووە بەرامبەر بەدوو کوپە
 چکۆلە یە کردی لەبەر چاکئ باوکیان **﴿وما فعلتہ عن امرئ﴾** دڵنیا شەبە لەخۆمەووە نەمکردووە، بەئکو گشت
 بەفەرمانی خوا بوو **﴿ذلک تاویل مالم تسطع علیہ صبرا﴾** ئەو روونکردنەوی ئەو شتەنە بوو کە تۆ نەتوانی
 بەرامبەریان خۆراگر بیت. (تەبەری) ئەلئت: گێڕانەوی ئەم چیرۆکەو، چیرۆکەکی (موسا) و (یوشع) ی ھاوڕێشی،
 ھەر بۆئەو یە پەیا مەبە ریش ﷺ بۆ سزادانی ھاو بەشدانەران و گالتە کەرەن بەخۆیی و بەقورئانەکی پەلە نەکات.
 داستانی موسا و خدر وەک لە (بوخاری) و (موسلیم) دا ھاتووە بەم شێو یە بوو: (ئوبە ی) ئەلئت: پەیا مەبەر ﷺ
 فەرمووی: جارئکیان موسا لەناو بەنی ئیسرا ئیلدا وتاری ئەدا، جا لەو دەمەدا لێیان پرسئ: کئ لە ھەموو کەس
 زاناترە؟ وتئ: من. ئینجا لەبەر ئەو کە نە یوت خوا ئەزانئ، خواش لئ بەگلەیی ھات و، نیگای بۆ کرد کە لە (مجمع
 البحرین) دا بەندە یەکی سالت و اسالت ھە یە، ئەو بەندە یە لە تۆ زاناترە، موسا وتئ: خوا ی! من چۆن پێی بگەم؟
 جا ھەر، بەوشێو یە کە قورئان باسی لئو کرد، پەیا مەبە ریش ﷺ روونیکردووە، بەلام ئاخۆ خدر کئ بیت؟ لە چ
 سەردە میکا ژبا ی؟ پێغەمبەر بووبئ؟ یاخود پیاوئکی سالت؟ ئاخۆ ئیستا زیندووبئ؟ یان مردوو؟ جابۆ ھەریە کە
 لەو پرسیا رانە جیاوازی و کیشە یەکی زۆر ھە یە، ھەرچەندە جەماوەری زانایان دەلین: پێغەمبەر نەبوو، ئەگەر چئ
 (شنقئتی) بەلایەووە پێغەمبەر بوو، قسە ی راستیش ھەرئەو یە کە ئیستا لەژاندا نەماووە ھەرلە کاتی خۆیدا
 مردووە، (ئیبنی کەسیر) دەلئ: ھەر فەرموودە یە کە لەبارە ی ژین و زیندوویئتی (خدر) ەو ھاتبئ لاوازە، ھەر و ھا
 (ئیبنی جەھەر) یش زۆرئک لەو فەرموودانە ی لاواز کردووە. (اضواء البیان) یش دەلئ: ئەو پەحمەت و (عیلمە
 لەدوئ) یە خوا بەویدا، بەپێئ نایەتی (وما فعلتہ عن امرئ) لەرئ و ھەییە و ھبوو، چونکە ھیچ رێیە کئ تر جگە
 لەو ھەیی حوکم و پریاری لئو ەرا گئری و، بیانی حوکمی ھیچ شتئکی لەسەر نا کئری، بەتایبەتی کوشتنی خەلکئکی
 بی تاوان، جا کە وابوو خدر پێغەمبەر بوو، بەلئ منیش ھەرئەمە ی (شنقئتی) م بەلاو لەھەقەووە نزیکترە، خوا یش
 باشتەر دەزانئ.

لهم داستانه دا:

۱- دهبی هه میسه هه ولبدری رابه ریکی زیرهک وهوشمه ند دابنریت، سوودیش له ژیریوی زانسته که ی وه ربگری هه وه کو موسا عليه السلام هه ولیداو که وته شوین نه وزانا به ریزه، دیاره نه مه سه رمه شقه بو هه موو که سیک له هه پایه وپله یه کی زانیاریدا هه بیت، وه له هه ته من وسانیکدا بیتن دهبی به دوای زاناو که له پیانواندا بگه پری ولبیان به هه رهمه ند بی.

۲- کاکله ی زانستی راسته قینه ی خوایی هه رله به ندایه تی وخواپه رسته نه وه سه رچاوه دهگری.

۳- فیرموونی زانیاری دهبی بوکارپنکردن بیت، چونکه موسا عليه السلام به ماموستا که ی خوی وت: ((مما علمت رشدا)) واته: زانیاریه کم فیریکه بمگه یه نییتنه ناوات و مه به سستی خوم.

۴- نابی په له له نیش وکاری روزانه دا بکرت، چونکه گه لی له وکارانه هه یه کاتی گونجاو وشیایان دهوی.

۵- زۆریه ی رووداوه کان دوو دیمه نیان هه یه، دیمه نیکی ناشکرا له نیمه، دیمه نیکی دیکه ی نادیار، جا هه رشتیک له ژیانماندا روودا، نابی به په له بریار بدهین. چونکه گه لی له وکارانه که رووده دن وچیکمه ته که یان له نیمه وه نادیاره، بو دوایی ده رده که وی که چیکمه تیکی وردی خوایی له بندایه.

۶- دین و ئیمانی باوک که ک ده به خشعی به روله ی بهواداریان، چونکه (خض) له بهر باوکیکی صالح وچاککاریو به رگری له گه نجینه ی منداله کان کرد.

۷- زۆر جار مرؤفه ده بیته ناحه زونه یاری هه رشتیک نه یزانی. ده شی که سیک ناموزگاری که سیت بکاو لییشی وه رنه گری و، گله ییش له بابای ناموزگاریکا!.

۸- دهبی قوتابی وشاگرد به رامبه ر به ماموستا که یان زۆر به نه ده ب وله سه ر خوین و له ناست یه که تردا زۆریش خو به کم زانین.

سه رگروشته ی زیلقه رنه یین:

«**وَسْأَلُونَكَ عَنِ الْقَرْنَيْنِ**» له باره ی (زولقهرنه یین) یشه وه پرسیارت لیده که ن؟ «**قُلْ سَأَتْلُوا عَلَيْكُمْ مِنْهُ ذِكْرًا**» پبیان بلی: نه ی موحه مه د «**وَاهْمَدُوا**» له به سه ره اتی نه ویشتان بویاس نه که م «**إِنَّا مَكْنَا لَهُ فِي الْأَرْضِ**» به راستی نیمه هیژو ده سه لآتمان له زه ویددا پید «**وَأَتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا**» وله هه موو شتیک که پیویست بوو مۆکارو نامرازه که یمان بو ره خساند «**فَاتَّبَعَ سَبِيًّا**» نه وسا نه ویش هویه کانی به کار هیناو به دوای مه به سستییدا چو تاگه یشته مه به سستی خوی.

لهم داستانه دا: **سورة الكهف**
 إِذَا مَكْنَا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَءَاتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبِيًّا ﴿٨٦﴾ فَاتَّبَعَ سَبِيًّا ﴿٨٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ ۖ وَوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَذَّكَّرُ إِلَيْنَا إِمَانٌ تَعَذُّبُ وَإِمَانٌ تَتَّخِذُ فِيهِمْ حُسْنًا ﴿٨٨﴾ قَالَ أَمَانٌ ظَنَرْتُ سَوْفَ تُعَذِّبُهُ ۖ ثُمَّ رُدُّوا إِلَىٰ رَبِّهِ ۖ فَبَعَثَهُمُ عَبْدًا نَكِرًا ﴿٨٩﴾ وَأَمَانٌ ءَمِنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ ۖ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا سِرًّا ﴿٩٠﴾ ثُمَّ أَتَعَ سَبِيًّا ﴿٩١﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَمْ يَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سِرًّا ﴿٩٢﴾ كَذَلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا ﴿٩٣﴾ ثُمَّ أَتَعَ سَبِيًّا ﴿٩٤﴾ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا ﴿٩٥﴾ قَالُوا يَذَّكَّرُ إِلَيْنَا إِنْ يَأْجُجُ وَمَاجُجٌ مُّفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ ۖ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا ۚ قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِيضُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ رَدْمًا ﴿٩٦﴾ أَلَا تُؤْنَسُ زُبُرُ الْحَرِيقِ ۚ حَتَّىٰ إِذَا اسَّأَوْا بَيْنَ الضُّدَيْنِ قَالَ لَمُحُوا حَتَّىٰ إِذَا جَعَلَهُ نَارًا ۖ قَالَ ءَلَا تُؤْنَسُ أَفَرِحَ عَلَيْهِ فِطْرًا ﴿٩٧﴾ فَمَا أَسْطَعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَعُوا لَهُ ۖ نَقًّا ﴿٩٨﴾

رافەكەرانی قورئان ئەلەین: ئەم (زولقەرنەین) ە ھەر ئەسكەندەری یۆنانییە، توانیویەتی خۆرەلات و خۆرئاوا بخاتە ژێردەسلاتی خۆیەو، ھەربۆیە ناویشیان ناو (ذو القرنین)، چونكە پاشایەکی بڕوادارو چاك و دادگەر بوو، وە لەنیوان سەردەمی عیساو موحمەددا سەلامی خوایان لەسەر بیئت ژیاو. ھەرچەندە لەدیاریکردنی ئەم (زولقەرنەین) ەدا لەناو میژوو نووساندا کیشە ھەیە: بۆ نمونە ھەندیکیان ئەلەین: ئەسكەندەری مەقدونیی یۆنانییەو بەئەسكەندەری رۆمیش بەناوبانگەو، شاگردی (ئەرەستۆی ھەکیم) بوو، (۳۰۰) سالییش پێش لەدايکبوونی عیساو بوو، لەخۆرئاوای و لا ئی (ئیتالیای) ئەمرو (فەرەنسەو ئیسپانیای) داگیر کردوو، لەولایشەو ئەوبەری دەریای سپیی باکووری ئەفەریقایی داگیر کردو شاری ئەسكەندەرییە دروستکرد، لەم لایشەو ھیندستان و چین و ئەوانە داگیرکرد. جا لەگەر ئەوانەیدا لە (خورمال)ی سەر بەھەلەبجە سولەیمانیی نەخۆش دەکەوێت و دەمرێت، ھەندێ زانای میژووناسیش ئەلەین: تەرمەکیان ھیناوتەو بۆشارۆچکە ئەسكەندەرییە لای شاری بەغداو، لەوی بەخاک سپێراو. ئەم زانیارییەم لەتەفسیری نامیی بەدەسکارییەو وەرگرتوو.

زولقەرنەین چوو ھەتا گەیشتە خۆرنشین:

﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ﴾ خۆی ولەشکرەکی کەوتە پێ تا گەیشتە ناوچەکانی خۆرئاوا ﴿وَجَدَهَا تَغْرِبُ فِي عَيْنِ حَمَئَةٍ﴾ و ھااتە بەرچاوی خۆر لە گۆم و کانیاویکی رەش و لێندا ناوا ئەبێت ﴿وَوَجَدَهَا قَوْمًا﴾ ھەرلەویشدا گەلیکی دلەرق و بت پەرست و خوانەناسی دی ﴿قُلْنَا يَاذَا الْقَرْنَيْنِ﴾ وتمان: ئەو زولقەرنەین! ﴿إِنَّا أَنْتَ تَعَذَّبُ﴾ دەتوانی سزایان بدە، ئەگەر بەردەوامین لەسەر کوفری خۆیان ﴿وَأَمَّا أَنْ تَتَخَذَ حَسَنًا﴾ دەشتوانی پێگایەکی چاکیان بۆھەلبژێریت، بانگیان کەیت بۆلای ئایینی خواو چاکەیان لەگەڵ بکەیت ﴿قَالَ أَمَّا مِنْ ظِلْمٍ﴾ وتی: بەلێ و! ئەکەم، بەلام ھەرکەسی سەتم و ھاوبەشی بۆخوا دابنێ و لەسەر بێپروایی خۆیشی بمینیتەو ﴿فَسَوْفَ نَعَذِّبُهُ﴾ ئیعمەش لەدواییدا سزای ئەدەین و ئەیکوژین ﴿ثُمَّ يَرِدُ إِلَىٰ رَبِّهِ﴾ پاشانیشت دەبریتەو لای پەرورد گاری ﴿فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نَّكَارًا﴾ ئەوسا ئەویش سزایەکی زۆر سەخت و گەورە دەدا لەدۆزەخدا ﴿وَأَمَّا مَنْ أَمِنَ وَعَمِلَ صَالِحًا﴾ ھەرکەسەش بپروای ھینا و لەکوفر دوورکەوتەو و کاری پەسەندوچاکی کرد ﴿فَلَهُ جِزَاءُ الْحَسَنِ﴾ پاداشتی زۆرباشی بۆئەبێ ﴿وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا﴾ و کاروباری ئەم دنیا یەشی بۆناسان دەکەین.

زولقەرنەین گەیشتە خۆرەلات:

﴿ثُمَّ اتَّعَسِبَا﴾ پاش ئەوەکە و لا ئی خۆرئاوای گرت دیسانیش سوودی لەو ھۆیانە وەرگرت لەبەردەستیا بوون و، رێگە ی گرتە بەر بۆ خۆرەلاتیش ﴿حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ﴾ تا گەیشتە ناوچەکانی خۆرەلات، ﴿وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَلْ لَهُمْ مِنْ دُونِهَا سَرًّا﴾ دیتی خۆر لە پێش چاویدا بەسەر ھۆژیکا ھەلدی کە ھیچ پەناگا و داپۆشەریکمان لەو نەداو نەتی، واتە: ھیچ جل و بەرگ و فەرەش و رایە خێکیان نەبوو، وە لە دەشتیکی کاکی بەکاکییدا دەژیان و، ئەدارو نەدرەخت و، نەشاخ و کێوی تێدانەبوو، تەنانت بەکەلکی بینا و ساختمانیش نەدەھات ﴿كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا﴾ ئەوسا رەفتارو ھەلسووکەوتی (ذوالقرنین) لەگەڵ گەلی خۆرەلاتیشدا ھەرەکو رەفتارو ھەلسووکەوتی وابوو لەگەڵ گەلی خۆرنشیندا، وە بێگومان ئیعمە بەتەواویی ئەمانزانی بەوێی ئەو بۆی دەچوو، دەمانزانی سوپا و لەشکر و راویژکار و دارایی بۆ ئەو جەنگە چەندە.

زولقەرنەین گەیشتە دەفەری لای ئاجووج و باجووج :

﴿ **ثم اتبع سببا** ﴾ دیسانەو پاش رامکردنی ولاتی خۆرهلات ڕینگەیهکی ترو ھۆیهکی تری گرتەبەر بەرو باکوور ﴿ **حتى إذا بلغ بين السدين** ﴾ تا گەیشتە نێوان دووکیوی گەورە کەلە باکووری ولاتی چیندان و بۆتە جیاکەرەوی ولاتی (چین لە مەنفولیا) وە لە دەورووبەری (ئەرمینیا) و (نازەربایجان) دا، ﴿ **وجد من دونهما قوما** ﴾ لە خواروی دوو کیووەدا خەلکانیکی دییت بێجگە لەدوودەستەکی تر ﴿ **لا يكادون يفقهون قولا** ﴾ لەوانە بوو لەھیچ قەسەیک تێنەگەن، واتە: خەلکیکی زماننەزان و کەودەن و دوور لەشارستانیەت بوون، چونکە لەناوچەیهکی شاخاویی و دوورلەئاوێدانییدا بوون، وە ئەو خەلکە بەدەست دوژمنیکی سەر سەخت بەناوی یاجووج و ماجووجەو گیرۆدە ببوون، بۆیە کاتی دەسەلاتەکی زولقەرنەین یان دییت، خێرا پەنایان پێبرد ﴿ **قالوا يا ذا القرنين** ﴾ و تیان: ئەی زولقەرنەین! ﴿ **إن ياجوج وماجوج مفسدون في الأرض** ﴾ بەراستی یاجووج و ماجووج لەم ولاتەدا بەدەفەر و خراپەکارن. بەلێ.. ئەمانە لەنەژاددا ھەژدەمزدان، بەلام سیمایان تێکەو لێکە، ھی وایان ھەیە کورتەبالایە، ھیانە بالابەرژە، گەلێکی تالانکەر و دزوو پیاو کوژن، ھەرچییان بەرپەلکەوی ئەیخۆن: (عن زينب بنت جحش -رضی اللہ عنہا- قالت: ((استيقظ النبي ﷺ من نومه وهو محمر وجهه، وهو يقول لا إله إلا الله، ويل للعرب من شر قد اقتربا فتح اليوم من ردم ياجوج وماجوج مثل هذا وحلق قلت: يا رسول الله ﷺ: انهلك وفينا الصالحون؟ قال نعم إذا كثر الخبث)) خاتوونە زەینەب خوا لێزانی بێت دەلیت: پێغەمبەر ﷺ لەخو بەخەبەر مات، کەرەنگو روخساریی سوور ھەلگەرپاوی! ھەرگوت: ھاوارو واھیلایا بۆ (عەرەب) لەوشەر و خراپی و بەد فەرییە لێیانەو نزیك بۆتەو، واتەمەڕۆ دەرگای بەرەستەکە لە (یاجووج و ماجووج) دەکریتەو، وەك ئەم دوو پەنجە (پەنجە گەورە، پەنجە شایەتومان)، واتە: وەكو ژمارە (۹۰) کەلەلای عەرەب باو بوو بەجووریە یەکتریان لەژمارە ناگادار کردووە. خاتوون زەینەب گوتی: ناخۆ ئێمەش تیا بچین کە خەلکانی صالح و باشمان لەنیواندا بێت؟! فەرمووی بەلێ ھەركات زینا و فەساد و خراپەکاریی زۆر بوو. پێشەوانە ھەمەد. ﴿ **فهل نجعل لك خرجا** ﴾ ناخۆ ئەگونی ئێمە باج و خەرجیی و دیارییەکت بۆ کۆبکەینەو ﴿ **على أن نجعل بيننا وبينهم سدا** ﴾ کە لەنیوان ئێمە و ئەواندا بەرەستێک دروست بکەیت، تانەوان نەتوانن شالامان بۆینن ﴿ **قال ما مكنی فيه ربی خیر** ﴾ زولقەرنەین وتی: ئەو زانیاریی و مال و سامان و دارایی و دەسەلاتی کە پەرورەدگارم پێیداوم چاکترە لەوێ ئێو ئەمدەن ﴿ **فاعینونی بقوة** ﴾ سامان پێویست نییە، بەلکو ئێو بەھیزی بازووی خۆتان یارمەتیم بدەن ﴿ **اجعل بینکم وبينهم رما** ﴾ ئەوسا لەنیوان ئێو و ئەواندا بەرەستێکی ئەستوور دروست دەکەم ﴿ **أتونی زبر الحديد** ﴾ دەسالەتە ئاسنی گەورەم بۆ بێن و کەلەکی بکەن ﴿ **حتى إذا ساءى بين الصدين** ﴾ ئەوانیش ئاسنیان لەسەریە کەلەکە کرد تا دیواریکی دروستکردو ئەم بەروئەوبەری کیووەکی پرکرد ﴿ **قال انفخوا** ﴾ ئەوجا وتی: بەدەورییدا ناگر ھەلکەن و خۆشیکەن و بیدەمیئن ﴿ **حتى إذا جعله نارا** ﴾ ئەوانیش کارەکیان ئەنجامدا تا پارچەناسنەکان ھەموو بوونە ناگرو سووریوونەو ﴿ **قال أتونی افرغ علیہ قطرا** ﴾ ئینجا وتی: ئیستا مسی قال و تواوہم بۆینن با سەریا بپێژم، ئەوانیش داواکەیان جێبەجێکردو، ئەمیش ئاسنەکی گۆشیی و بوو بەیەك پارچەو سەدیکی قایمی دروستکرد ﴿ **فما استطاعوا أن يظهروه** ﴾ نێتر گیرەشیوینە (مفسد) ھەکان نەیانتوانی سەرکەونە سەری لەبەر ئەستووریی و بەرزیی ﴿ **وما استطاعوا له نقبا** ﴾ نەشیانتوانی لەخوارەو کونیکەن لەبەر قایمی و مەحکەمی ﴿ **قال هذا رحمة من ربی** ﴾ ئینجا زولقەرنەین وتی: ئەم دەسەلات و بەرەستە رەحەت و میھەربانییەك بوو لەلایەن پەرورەدگارمەو پێی بەخشیم، ئەگینا

ئەو كارە لەتوانای مندا نیه ﴿فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَا﴾ ئینجا ھەركاتی بەلئینی بەرھەڵاڤوونیان لەلایەن
پەرورەدگارمەوہ بەجی گەیشت كەكاتی نزیکبوونەوہی روژی قیامەتە ئەو بەرہەستە ویران ئەكات وئەیکوتی
بەسەرہەكاو وردوخاشی دەكا ﴿وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا﴾ خو بیگومانیشە بەلئینی پەرورەدگاری من راست ودروستە و
ھەر وەدی دی.

لہم داستانہ میژوویییہ ۱:

۱- هیچ کاریک بی پیداکردنی هۆو نه سبابی شیاوی خوێ ئه نجام به خش نابێ. وهك زولقهرنهین پێی هه ئسا:

(ثم اتمع سببا)... سێ جار قورئان دوو یاتی دهکاتهوه.

۲- هیچ دولت و دهسه لاداریک سهرکه وتوو نابیت
تاچاکان و خزمه تگوزاران دځوش نه کات و لا سارو
خراپکارانیش سزا نه دات، واته: نابی بهیه ک چاوسه ییری
هر دوولا نکات.

۳- داوای گران و قورس له میلیت شیاوی دهولتی
ئیسلامیی نیه.

۴- نابی هیچ دولتی کی دسوز له داواکارییه کانی گهل
بی وه لام بیت.

۵- زولقەر نهين ته نانه تي له گډل نه وانه دا كه له قسه تي نه نه گه يشتن خهريك بوو و داخوازيه كانی وه لأم دانه وه بهره سته كه یو دروست كردن له گډل نه وه مو نه زه ته دا.

٦- دروستکردنی ئەمنییەت و پاراستنی ولات. یەکەم
مەرجە بۆ ژبانی ئاسوودەیی، بۆیە زولقەرەنین ئەوھەموو
ھەولەکان دا بۆیەندکردنی یاجوج و ماجوج تا ھێرش نەھێننە
سەر ئەوگەلە

۷- مهر و هزی و هاریکاری له نه نجامدانی کاره
گشتیه کانداله ناو جه ماوهردا خالیکی زور گرنگه بو
ییرۆزی به دهسته پنهان و پاشان بهرگری لیکردنی.

۸- رابەری راستەقینە دەبی ئەوەندە سامان و ماددەى لا گەرنە دەبی. هەر وەکو پەيامبەرانیشت ئەو رەوشەیان هەبوو: (لا أسألكم علیه من اجر).

۹- مروة هه رچه نده ده سه لات وهيزى زور له بهره ستيا بيت نابى له خوبايى وياخى بى.

۱۰- ھەموو شتېڭ تەۋاۋ دەپى ۋە دەپۋات، ئەگەر چى زۆرىش قايم ۋە ھەكەم بىت، كەۋابوۋ لەپىكە ۋە ناننى سامان ۋە داراينى ۋە دەسەلاتدا دەپى ھۆشيار بىن.

﴿ترکنا بعضہم یومئذ یموج فی بعض﴾ وەلەو رۆژە بەداوایە وازمان لێهێنان تاوەکو شەپۆل ئەدەن و بەیە کدا دێن وەک شەپۆلی دەریا، یاخود وازمان لێهێنان بۆ ئەو رۆژەی کە بەر بەستە کە دەشکێت، ئەوانیش بەپەلەو بە کۆمەڵ

دینە دەری، کەئەو هەیش یەکیکە لە نیشانەکانی روژی قیامت. ﴿وَنفِخُ فِي الصُّورِ فَيَجْمَعُنَا مَجْمَعَ﴾ لەو دەوایەدا
لە نەفخەی دوو دەمدا فوو بە شەپووردا ئەکری و هەموو کۆئەکەینەو بەو حیساب و کیتاب.
دۆزەخ لە بەردەم خۆنەناساندا رادەنری؛

﴿وَعَرْضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِلْكَافِرِينَ عَرْضًا﴾ وە لە ورژەدا دۆزەخ بە شیوەیەکی زۆر قورس و ناپەڕەت بۆ کافرو
بە پێڕوایان دەخەینە پوو و هەموو شیانێی تی دەخەین ﴿الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَنْ ذِكْرِي﴾ ئەوانە ی چارویان
لە ناپەڕەدە ی لیلی و تارکییدا قوو چاروو لە یادی قورئانە کەم و نە یاندە ویست یادی بکەن ﴿وَكَانُوا لَا يَسْتِطِيعُونَ
سَمْعًا﴾ نە شیانە توانی ببیسن و خویان کردبوو کە پۆلال و حەزیان لە قورئان نە دەکرد ﴿فَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن
يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِنْ دُونِي أَوْلِيَاءَ﴾ ناخۆ کافرو بێ باوەڕان لایان وایە و بۆیان دە چیتە سەر ئەگەر - لە باتی من - هەندێ
لە بەندەکانم بکەنە پشتیوان و دۆستی خویان و کە ئێکێان پێ دەگە یەنن و لە سزای من پزگاریان دەکەن؟! ﴿إِنَّا عَتَدْنَا
جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ نَزْلًا﴾ بە ئەوانە چاک بزانن کە بێگومان ئێمە دۆزەخمان کردۆتە پەزیرایی و مەنزڵگە ی بێ پێروایان
و لەو ی نیشته جی دەین.

کێ زۆرتر زیانی پێ دەگا ئە کردەو کانیاندا؛

﴿قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا﴾ بلی ئە ی محەمەد ﷺ: ئایا پێتان بلێم: زیانبارترین کەس لای خوا
کییە؟ ﴿الَّذِينَ ضَلَّ سَعِيَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ ئەوانەن کە هەول و تێکۆشانە کانیان لەم ژيانی دنیادا بە هەوالتەو
بێ ناوەرۆک دەڕچوو، چونکە بێ پێروابوون و هەر چی شیان کردبێ لایان وەر نە گیراوه. (تەبەری) دەلێت: ئەم هەره شە یە
تەواوی خە لکانی بیدە چی و، خاوەن بیرو باوەڕە گەندەل و چەواشە کاریەکان دەگرتەو. ﴿وَهُمْ يَحْسِبُونَ أَنَّهُمْ
يَحْسِنُونَ صَنِيعًا﴾ لە گەل ئەو هیشدا لایان وایە کاریکی شیاوو شایستە یان ئە نجام داوه، خویان نە زانکرد کە:
ناکار چاکێ لە گەل کوفرو بێ پێرواییدا کە لکی نابێ ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ﴾ ئەوانە کە سانیکن
کە بە نایە تەکانی پەرورە دگاریان و بە گە یشتنی دیداری ئەو لە دواوژدا کافرو بێ باوەڕ بوون ﴿فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ﴾ ئینجا
لە بەر ئەو کەردەو کانیان نابوود و پووچە لبوو. ﴿فَلَا نَقِمْ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا﴾ ئینجا ئێمەش لە پۆژی قیامتە دا هیچ
تەرازوو میزانیکێ سەنگینیان بۆ دانانیین. (واتە: هیچ نرخ و بایە خیه کیان نابێ). (عن ابی هريرة) قال: قال رسول
الله ﷺ: ((إنه ليأتي الرجل العظيم السمين يوم القيامة، لا يزن عند الله جناح بعوضة، وقال: اقرؤا إن شئتم:)) (فلا نقيم
لهم يوم القيامة وزناً)). متفق عليه!!

﴿ذَلِكَ جَزَاءُ مَن جَهَنَّمَ﴾ ئەو تۆلە یان بێ ناگری دۆزەخ ﴿بِمَا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا﴾ لە بەر
بێ پێروایی و گالته کردنیان بە نایەت و بە پە یامبە رانی من.

پاداشتی مۆسلمانە صالحەکان؛

﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ بێگومان ئەوانە ی ئیمان و باوەڕ یان هیناو، کردەو ی چاکیان ئە نجام دا
﴿كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نَزْلًا﴾ هەر لە زوو وە باخەکانی فیردەوسمان کردۆتە جی پەزیراییان. (عن عبادة بن
الصامت) قال: ان رسول الله ﷺ: ((الجنة مائة درجة، ما بين كل درجتين كما بين السماء والأرض، أعلاها الفردوس،
ومنها تفجر أنهار الجنة الأربعة، فإذا سألت الله فأسألك الفردوس)). ونحوه عن ابی هريرة ومعاذ بن جبل وغيرهم من
الصحابه). متفق عليه. بە هەشت سەد پلە یە، دووری هەر یەکیکیان لە یە کدی بە قەد دووری ناسمان و زەمینە لە یە کتر،

مەزن و بلندترین باخاتی (فیردەوس)ه، هەرچوار جۆبارە کانی بەهەشتیش هەرلەوی هەڵدەقولێن. ئەوسا هەركات ئیوه داواتان لەخوا کرد، فیردەوسی لیبخوان.

﴿**خالدین فیها**﴾ بەهەتا هەتایش لەویدا ئەمیننەوهو ژانیان تیدا نەپراوێه ﴿**لا یبغون عنها حولا**﴾ هەرگیز بیزارنابن و بۆ خویشیان داوای جی گۆرکی ناکەن و، قەتیش پێیان خوێش نییه لێی دەرچن. وشەکانی خوا تەواو نابن. نەردەریاگانیش بێنە مەرەكەف:

﴿**قل لو كان البحر مدادا لکلمات ربی**﴾ پێیان بلێ: ئەگەر بۆ نووسینی وشەکانی پەروردگارم دەریا گشت مەرەكەف بێ تاحیکمەت و نەینیه کانی ئەریان پێنووسری ﴿**لنفد البحر قبل ان تنفد کلمات ربی**﴾ پێش لەکو تایی مینانی وتەو بریارەکانی پەروردگارم دەریا هەموو هەڵدەچۆرێ ﴿**ولو جئنا بمثلہ مددا**﴾ ئەگەرچی ئەو نەدی تریشیان فریاخەین بۆکۆمەکیان، هێشتا هەرکو تاییان نایەت.

موجەمەد ئادەمزادوو، خواش هەریەكە:

﴿**قل إنما انا بشر مثلكم یوحی الی**﴾ پێیان بلێ ئەو پێغەمبەر! منیش تەنھا هەرمو قێکم وەك ئیوه، وەحیم بۆ دەکردی كە: ﴿**انما اهلکم الہ واحد**﴾ بێم بەراستی تەنیا یەكخواو پەرستراوێه، تەنھا خواو پەرستراویکی یەكتایه ﴿**فمن كان یرجو لقاء ربہ**﴾ ئینجا هەرکەسیك لەئیوه ئومیدی بەگەشتنی دیداری پەروردگاری خۆی هەبێ لەدواپۆژدا ﴿**فلیعمل عملا صالحا**﴾ با کاری چاك و کردەوی دروست ئەنجام بدات ﴿**ولا یشرك بعبادۃ ربہ احدا**﴾ وە لەپەرستنی پەروردگاری خۆیدا هیچ کەسیك نەكاتە هاوتاو هاوبەشیی و روپامایی نەكات، چونکە خوا تەنھا داسۆزی و ئیخلاص وەرئەگرێ، نەریاو روپامایی وشیرك و هاوبەش دانان.

(ولله الحمد والمنة).

*** **

۱۹- سوورە (مهریه ۱۹)

مەككەییەو (۹۸) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشنەدی میهرەبان

ئەم سوورەتەش هەربۆ چەسپاندنی یەکتاپەرستی و زیندوو بوونەوهو پاداشت و قۆلەیه، دەشتوانین کورتتر بلێن كە: هەموو تەوهرەكە ی تەوحیدو بڕوا بوونە بەبوون و تەنیا ی خۆی گەرە... پەپرەو پڕۆگرامی رینگاو ریبازی راستان و گوپریان.

* داستانێ هەندێ لە پیامبەران وەكو (زەكەریا) و (یەحیا) ی كۆپیی و (موسا...) / علیهم الصلاة والسلام دینی وەرلەوێشەوه دەست پێدەكات.

* پووداوه میژووییەكە ی خاتوو (مهریه) و عیسا ی كۆپیی دەگێرێتەوه، چونکە ویستی خوا وابوو كەئەو موجیزە گەرەیه رووبدات بە لە دایكبوونی عیسا ﷺ بێ هیچ جۆرە پەيوەندییەکی نێرو مینیی! بێ ئەوێ مهریه میرد بکات، بۆیه پێی دەلێن: (مریم العذراء).

* لەپاشان باسی (ئبراهیم) لەگەڵ باوکیدا دیت، ئینجا نرخانندن و پێزدانان بۆ ئەم پیامبەرە بەرێزانە: (ئیسحاق، یەعقوب، موسا، هارون، ئیسماعیل، ئیدرس، نوح) - سەلامی خویان لەسەر بیت - دەشتوانین بلێن: دوولەسەرسیی سوورەتەكە باسی ئەمانەیه، ئەلبەتە مەبەستیش لەوه راگەیانندی ئەو راستییە كە هەموو

په یامبه ران هر یه کاري سره کیان بووه، نه ریش یه کتا پرستی و دوور که وتنه و یه له هر هاویه ش و بریار دانیك، به دهر له شهر یه ته که ی خوا.

چهند دیمه نیکی رژی قیامت دینیت، که چون تاوانباره بی باوهره کان به دوری جهه نه مدها له سر نه ژنو که وتون و چاوهر وان فری بدرینه ناویوه.

کوتاییشی دیت به دور راگرتنی خوی گهره له هر جوره هاویه شیك: مندا... هتد. وه به توندترین شیوه به گز هاویه شدانه راندا دهر او به هیژترین به لگه یان بؤدینیتوه، له سر بی شریکی خوا.

* ناویشی سووره ی (مهریم) ه، له بهر نه وه تا دنیا دنیا بیت نه وداستانه سر سوهرینه ره هر شکومه ندینیت

وبوتریتوه، مندا لیک له دایکبوو به بی باوک!! پاشان بو پاکانه ی دایکه که ی له لاند وینشکه دا بیت گف تو گوو قسه وباس که نه میش دیسانوه روو دایکی سهر تره مرفه کان گشت اقیان ورده مینی له بهرام بهریوه، نه گهر خو نه دهن به دهسته وه.

ده سا سلو له مهریم و کوهره که ی (واته: عیسا) تا پژی دوا یی دی. ده باهر بهر زو شکومه ند بیت پله ی ژنانی داینپاک و سهر بلند وه ک بهرزی و بلندی کیوه کانی کوردستان.

بهم شیوه یه ده ست پیده کات: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * ﴿که یص﴾ نه م پیچ پیته: (کاف، ها، یا، عین، صاد) هیما ی نیعجازی قورنان، مهر وه که چهند جیه که دا باسکرا. زه که ریا هانا ده باته بهر پهروهرنی:

﴿ذكر رحمة ربك عبده زكري﴾ نه م باسه یادی ره حمت و میهره بانی پهروهر دگاری تویه نه ی موحه مدها دهر باره ی (زه که ریا) بهنده ی خوی ﴿إذ نادى ربه نداء﴾ خفیا ﴿نه وده مه که زور به هیواش و له سر خو زور به ویل و

به نه ده به وه له میحرابه که ی خویدا هانا و هاواری له پهروهر دگاری خویکرد به دهنگیکی نزم ونه ی، تاخرم و که س وکاری نه زانی و، پیش هه موشتیکیش خوا حزی له نارامی و له سر خویه ﴿قال رب انى وهن العظم منى﴾ گوتی: نه ی پهروهر دگرم! به راستی خوت چاک ده زانی که من پیشه و نیسه که کانم سیس و لاوازیون و هیژوپیزم نه ماوه ﴿واشتعل الرأس شيبا﴾ و هه موو سهریشم له بهر پیری شوله و تروسکه ی دی ﴿ولم اكن بدعائك ربى شقيا﴾ پهروهر دگرم! تابومه بهسته کانم لیت پاراییه وه، هر گیز دلشکاوو بی هیوا نه بووم، واته: نیستایش لوتفت بی له گه لم ﴿وانى خفت الموالى من ورائى﴾ و به راستی من له دواى خوم له هوز عه شیرت و خزمانم نیگه رانم، که وه ک پیوست نه زانن ریز له په یامبه ریتی و زانست بگرن ﴿وکانت امراتى عاقرا﴾ و خوش تاگاداری و چاک ده زانیت که هاوسره که یشم نه زو که ﴿فهب لى من لدنك وليا﴾ ده ساتو له گه ل نه ویشدا له میهره بانی خوت، نه ک به پیی

سورة الزكيا

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

كَهَيْعَصَ ۝۱ ذَكَرَ رَحْمَتَ رَبِّكَ عَبْدُهُ زَكَرِيَّا ۝۲ إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَدَاءَ خَفِيًّا ۝۳ قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا ۝۴ وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا ۝۵ يَرْنِي وَرِيثَ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا ۝۶ إِنَّا نَنْشُرُكَ بِعِلْمِ أَسْمُهُ يَخَيُّ لَمْ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا ۝۷ قَالَ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا ۝۸ قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَى هَيْنٍ وَقَدْ خَلَقْنَاكَ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا ۝۹ قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا ۝۱۰ فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَى إِلَيْهِمْ أَنْ سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ۝۱۱

باورنهریت مندالیکى چاکم پیبهبه خشه، تا ببی به جینگه دارم وریژ له و خانه واده و مقامه بگری ﴿ **یرثنی ویرث من آل یعقوب** ﴾ و میراتی من و خانه دانی یه عقوب و هرگری و بیته جینشینمان و، نیش و کاره کانیش بگریته دست. جاقسه ی راست لهم جیگایه دا نه وه یه که: مه به ست به و میراته له زه که ریای بگری، میراتی پیغه مبه رایه تییه، نه که میراتی مال و دارایی. چونکه پیغه مبه ﴿ **فهرمو یه تی: ((إنا مَغْشَرُ الْأَنْبِیَاءِ لَا نُورِثُ، مَا تَرَکْنَاهُ صَدَقَةً))** واته: هرگیز میرات له نیمه ی دسته ی پیغه مبه ران ناگیردری و، هرچیمان پاش خومان به جینه یشت ده بیته خیر و صه ده قوده دریته (بیت المال) ی موسلمانان/ بوخاریی: فی الفرائض (۶۲۲۷). و ده فرموی: (إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِیَاءِ لَمْ یُورِثُوا دِینَارًا وَلَا دِرْهَمًا وَرِثُوا الْعِلْمَ)) واته: بیگومانه که گشت زانیان میراتگرو جینشین پیغه مبه ران، دیاره که پیغه مبه رانیش دینار و دره میان و پاش نه که و توه، به لکو زانست و زانیاریان و پاش خستوه. نه بوداود (۳۶۴۱). و هه روه ها له ته فسیری نایه تی: (وورث سلیمان داود) دا، زاناکان به در له زانیانی شیعه هه مان رایان هیه ﴿ **واجعله رب رضیا** ﴾ نه ی په روه دگاری من! هیوامه خوت و به نده چاکه کانت له کردار و هه لسو که وتی رازی بن.

خوا دوعاکه ی زه که ریای قه بولکردو یه حیای پیبهبه خشی:

لهم چند نایه ته دا خوی دلوفان. و هلامی زه که ریای ده داته وه ده فرموی: ﴿ **یا زکریا إنا نبشرك بغلام** ﴾ نه ی زه که ریای! به راستیی نیمه مزده ی کوریکت ده دینه ی ﴿ **اسمه یحیی** ﴾ ناوی یه حیایه ﴿ **لم نجعل له من قبل سمیا** ﴾ که به رله و. ناوی واته بووه که سمان هاوناوی نه ونه کردوه ﴿ **قال رب انی یکون لی غلام** ﴾ زه که ریای له خوشیا کوتی: په روه دگاری! جاکوا لهم ته مه نه دا من کوپم ده بی ﴿ **وکان امراتی عاقرا** ﴾ وژنه که شم نه زوکه ﴿ **وقد بلغت من الکبر عتیا** ﴾ و خویشم له بهر پیری که له لام وجومگه کانی له شم ته او لاوازن و نو فتاده بووم. ته فسیره کان ده لئین: ته مه نی زه که ریای نه وچه له (۱۲۰) سال بو و، ته مه نی خیزانه کهیشی (۹۸) سال! ﴿ **قال کذلک** ﴾ په یامه ی نه که ی خوا کوتی: بریار ناوایه پیم کوتی ﴿ **قال ربک هو علی هین** ﴾ په روه دگاریشت ده فرموی: سهری سوورنه مینی. چونکه نه م کاره لای من زور ناسانه ﴿ **وقد خلقتک من قبل ولم تک شیئا** ﴾ خو له پینش یه حیاشدا خوت هه له نه بوون دروست کردو هیچ شتی نه بوویت. واته: هه روه کو تو م له نه بوونه وه به دی هینا، هه رئاواش ده توانم (یه حیات) ت بوبه دی بینم ﴿ **قال رب اجعل لی آیه** ﴾ زه که ریای بولدنایی خوی کوتی: نه ی په روه دگاری! بو زکپریوونی هاوسره که م نیشانه یه کم بو به دی بیته ﴿ **قال آیتک الا تکلم الناس ثلاث لیل سویا** ﴾ خوا فرموی: نیشانه و به لگه ی هاتنه دی نه و مژده یه نه وه یه تا سی شهوان و سی رورژان بی نه وه هیچ وه یه که ته هبی ناتوانی قسه له گه ل خه لکدا بکه یث ﴿ **فخرج علی قومه من المحراب** ﴾ جادوای نه و کاره ساته به دنیا یه که وه له میحرابی نویژه که یه وه چوه ده روه و روویکرده هوزو په پره و که رانی خوی. (محراب) هه ندی نه لئین: له (حرب) وه وه رگیراوه، وه ک بلئی: پیای (میحراب) هه میشه له گه ل شه ی تان و هه واو نارزودا له جهنگایه هه ندی دیکه نه لئین: له (حرب) وه هاتوه: وه ک بلئی: پیای میحراب هه میشه خه سته و ماندوه! ﴿ **فاوحی الیه ان سبحوا بکرة و عشیا** ﴾ به هینما و ناماژه پیگوتن له به رامبه ر به خششه کانی خواوه به یانیان و نیواران هه ته سبیحاتی خوا بلئین و، خهریکی ویردو نه و رادبن.

په سنی یه حیای له دا یکه بوونی:

هه رکه یه حیای له دا یکه بو و پاشان که وره بوو که یشته نه و ته مه نی که فرمانی پیغه مبه ریته پیبدری، پیمان کوت: ﴿ **یا یحیی خذ الکتاب بقوة** ﴾ نه ی یه حیای! به هرچی تواناته نه و نامه ی ته و راته بگرو کار و ره فقاری پیبکه

﴿وَاتَيْنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًا﴾ و هیشتا همر زاپړو منډال بوو، بیر تیژیویو زرنګیو و کارزانیمان پیښه خشی بو تیڼګه شتنی ناین ^{۱۶} ﴿وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً﴾ له ګډل دلسوزیو پاکړیو له لاین خوځمانه وه وله کرداری نا په سه ندیش پاکمان کرده وه دوورمان خسته وه ﴿وَكَانَ تَقِيًّا﴾ و هکسیکی له خواترس وپاریزګاریش بوو، هرګیز بو کاری خراپه بیري نه نه کرده وه ^{۱۷} ﴿وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ﴾ وه له ګډل باوک و دایکیشیا چاک رفتهارو جوان گوفتاریوو ﴿وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا﴾ هرګیز ده عیه بازو یاخی و سه ریچی که رنه بوو بهرامبر فرمانه کانی خوا ^{۱۸} ﴿وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ﴾ دروود و سلاوی لیبی روژی که له دایکبووه ﴿وَيَوْمَ يَمُوتُ﴾ و روژی دهمری ﴿وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا﴾ و روژیکیش زیندوو نه کړیته وه و نه ده ستی.

مهریهم و له دایه کېوونی عیسا:

﴿وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مَرِيَمَ﴾ له م قورنانه داس و یادی (مهریهم) یش بکه، له م باسه د داس تانیکی سره سوړهینه رده بیسیست! ﴿إِذْ أَنْتَبَذْتَ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرْقِيًّا﴾ کاتی دوور له کس و کاری که ناری ګرت و جیګایه کی خوره لاتی بو خوی ه لېژارد بو خواپه رستی، واته: له بهشی خوره لاتی قودسدا ^{۱۹} ﴿فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا﴾ له نیوان خوی و نه واندا په رده یه کی دانا تاچاکتر بتوانی خواپه رستی بکات ﴿فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا﴾ نیمه یش روخی خوځمان (جوړه نیل) نارده لای ﴿فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا﴾ نهوسا له سیمای پیاوینکا نه که له شیوهی فریشته د خوی نیشاندا واته بهرچاوی تا نه ترسی وکاره کی لا قورس نه بیست ^{۲۰} ﴿قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ﴾ کاتی که چاوی پیکه وت ترسا خراپه کاریت بویه ګوتی: به راستی من په نا د بهمه بهر خوی به به زهی له زهره رو زیانی تو ^{۲۱} ﴿إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا﴾ ده سانه ګر تو که سیکي خو پاریزو له خوا ترسیست لیڼه وه نریک مبه ^{۲۲} ﴿قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ﴾ جوړه نیل

يَتَخَيَّ خُذِ الْكِتَابَ يَقُودُوا أَيْتَهُ الْحُكْمَ صَبِيًا ۱۶
وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً ۱۷ وَبَرًّا بِوَالِدَيْهِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا ۱۸ وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا ۱۹
وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مَرِيَمَ ۲۰ وَإِذْ كُنَّا فِي الْكِتَابِ مَرِيَمَ ۲۱
فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا ۲۲ فَارْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا ۲۳
قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ ۲۴ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا ۲۵ قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ ۲۶
لَأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا ۲۷ قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا ۲۸
قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَى هَيْنٍ وَلَنَجْعَلَ لَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا ۲۹
فَحَمَلَتْهُ فَاتَّبَذَتْ بِهِ مَكَانًا قَفِيًّا ۳۰ فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَلَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ نَسِيًّا مَّنْسِيًّا ۳۱
فَنَادَاهَا مِن تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ۳۲ وَهَرَىٰ إِلَيْكَ جِذْعُ النَّخْلَةِ فَسَقَطَ عَلَيْكَ طَبْعًا حَنِيًّا ۳۳

وتی: مه ترسه به راستی من تهنا همر په روانه کراوی په رور د ګاری تو م نهو که سه نیم لینی نه ترسیست ﴿لَأَهَبَ لَكَ غُلَامًا زَكِيًّا﴾ هاتووم به فرمانی خوا کوړیکی چاک و پاکت پیښه خشم ^{۲۴} ﴿قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ﴾ مهریهم وتی: جامن چوڼ کوړم نه بی ^{۲۵} ﴿وَلَمْ يَمَسِّنِي بَشَرٌ﴾ که تا نیستا شوم نه کرده وه هیچ که سینک دهستی لی نه داوم ﴿وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا﴾ و هرګیز که سیکي داوین پیسیش نه بووم ﴿قَالَ كَذَلِك﴾ جوړیل وتی: بریار بهم شیوهیه ^{۲۶} ﴿قَالَ رَبُّكِ هُوَ عَلَى هَيْنٍ﴾ و په رور د ګاری تو فرمانویه: نه م کاره به خشینی منډال بی شوو کردن بو من ناسانه ﴿وَلَنَجْعَلَ لَكَ آيَةً لِلنَّاسِ﴾ بو نه وهی بیکهینه نایهت و نیشانه یهک بو مردوم له سر دهسه لاتی خوځ ﴿وَرَحْمَةً مِنَّا﴾ چاکه و میهره بانیه کیش بیت له نیمه وه، چونکه نهو منډاله ده که مه په یامبه رو ری نیشاندهر ﴿وَكَانَ أَمْرًا مَّقْضِيًّا﴾ نه م مهسه له یهش بریاریکی بر او هیه و هر پیس دی، به هیچ شیوهیهک نا کوړی و قسه ی ناوی.

مندال له تۆلى مهریهمدا دوستبوو:

﴿**فحملته فانتبذت به مكانا قصيا**﴾ بهلى دواى وتويزهكهى جوبريل، مهریهم خوى دايه دهستى قهزاي خوا و، جوبريليش به فرمانى خوا فووى پياكردو دهست بهجى سكى پريبو بهوكوپره پاك وچاكهيه، ئينجا له (بيت المقدس) كههيشتا مندالهكه له سكيا بوو بهغهم و پهژارهيهكى زۆرهده خويگه يانده شوينيكى دور، نهوهك تانهو تهشهرى لى بدهن وتۆمهتبارى بكن ﴿**فاجاءها المخاض الى جذع النخلة**﴾ ئينجا ژانى مندالبوون گرتى و بردييه لايبنه دارخورمايهك، تاله كاتى مندالبووندا لىي بخواو، پاليشى پيوه بدات ﴿**قالت يا ليتنى مت قبل هذا**﴾ نهوسا لهبر پريشاني وحيواو شهرمى خوى گوتى: خوزگايه پيش شه مرداوه مردبام ﴿**وكننت نسيا منسيا**﴾ وبهيهكجارى لهبر بچومايه وه، هرگيز باس نهكرابام ﴿**فناداها من تحتها**﴾ جا نهومنداله كهله داوينى بهرؤبوو بانگى له مهریهم كردو وتى: دايهكيان! ﴿**الا تحزنى**﴾ دل زويرمه به وخفته مهخؤ بهم رووداوه ﴿**قد جعل ربك تحتك سريا**﴾ بيگومان پهروه دگارت لوتلى لهگه ل كردوويت و لهخوار پيتوه جوگه ناويكى باشى پيكهينا ﴿**وهزى اليك بجزع النخلة**﴾ وه نيشانهيهكى ترى پايه بهرزيت لايخوا نهويه: لقي نهو كوتهره دارخوما وشكهيه بههژينه ﴿**تساقط عليك رطبا جنيا**﴾ فهریکه خورماى تهرو تازه پينگه يشقوت به سهردا دهرينى، چهنده نارهزوو نهكهيت بخؤ، كهواته هر نهو كهسه كه نهام كارانهت بؤنهكا نهشتوانى به ناناسايى مندالت پييدات ﴿**فكلى واشربى وقرى عينا**﴾ لهوهریکه خورمايه بخؤ لهو ناوهيش بخوره، دهرونت ناسوده بى ﴿**فاما ترين من البشر احدا**﴾ ئينجا هر كه سينكيشت دىو پرسىارى شه منداله لى لىكردى ﴿**فقولى انى نذرت للرحمن صوما**﴾ بههيموا ناماره بيزه پيى: بهراستى من بوخواى بهبهزه بى پريارى بى دهنگيم داوه نهزمكردوه ﴿**فلن اكلم اليوم انسيا**﴾ كه نهمرؤ لهگه ل هيچ كه سينكا قسه نهكهم، نهوكوپرهش خوى گفتوگوتان لهگه ل دهكاو وه لامتان ده داته وه.

فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيْنَ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ﴿٢٦﴾ فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ، فَأُلْوَا يُنْزِمُ لَقَدْ جِئْتَ شَيْئًا فَرِيًّا ﴿٢٧﴾ يَتَأَخَذُ هَرُونَ مَا كَانَ أَبُوكَ أَمْرًا سَوْءًا وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَغِيًّا ﴿٢٨﴾ فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نَكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ﴿٢٩﴾ قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَنِي الْكَتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ﴿٣٠﴾ وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا ﴿٣١﴾ وَبَرًّا بِوَالِدِيَّ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا سَفِيًّا ﴿٣٢﴾ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أُمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ﴿٣٣﴾ ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ﴿٣٤﴾ مَا كَانَ لَهُ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَنَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ﴿٣٥﴾ وَإِنَّ اللَّهَ رَبُّكَ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ﴿٣٦﴾ فَأَخْلَفَ الْأَحْرَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدٍ يَوْمٍ عَظِيمٍ ﴿٣٧﴾ أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُوتَنَّا لَكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٣٨﴾

مندالى بوو و هينايه وه لاي خرمان و كهوتنه چهوت و چيره:

﴿**فانت به قومها تحمله**﴾ ئينجا مهریهم مللى راكيشا بو فرمانى خواو هاته وه بو لاي خزم و كهس و كارو دؤستانى و، منداليكيش به باوه شيه وه بوو ﴿**قالوا يا مريم لقد جنت شيئا فريا**﴾ كه نهوهيان ديت هه موو به سهرسورمانه وه گوتيان: مهریهم! بهراستى كارىكى سهير وسه مهره و نابرو بهرت نه جامداوه ﴿**يا اخت هارون ماكان ابوك امرا سوء**﴾ نهى خوشكى هاروون! نهى نهوهى له صه لاهه تدا له هاروون ده چيت! خو تو نه باوكت پياويكى خراپكار بوو ﴿**وما كانت امك بغيا**﴾ و نه دايكيشت به دكارو و داوين پيس بوو، نهى ئيتر شه منداله ت

لهكوی هینا؟ ^{۲۱} ﴿ فاشارت إليه ﴾ مهریه میش هیچی نهگوت: به لکو ناماژهی بۆ عیسا کرد، واته: لهگهل نهودا قسه بکهن و نهو وهلامتان بداتهوه ﴿ قالوا كيف نكلم من كان في المهد صبيا ﴾ نهوانیش به سهرسورمانیکهوه وتیان: جاپوئن ئیمه لهگهل مندالیکی ساوای نیولانک و سهریشکهدا قسه بکهین؟ نهام لاقرتیی وگالتهیه چییه؟ ^{۲۲} ﴿ قال انی عبدالله ﴾ لهناکاو عیسا هاتهگفت و وتی: بهئی من بهندهی خوام، بهدهسهلاتی خوئی بیباوک دروستی کردووم ﴿ تانی الكتاب وجعلنی نبیا ﴾ نامه پئی نهداو دهشمکاته پهیامبر ^{۲۳} ﴿ وجعلنی مبارکا اینما کنت ﴾ له ههرجیگایهکیشدا بېم پیرۆزم دهکا ﴿ و اوصانی بالصلاة والزكاة ما دمت حیا ﴾ رایشی سپاردووم ههتا ماوم نوێژ بکهمو زهکات بدهم ^{۲۴} ﴿ وبرا بوالدتی ﴾ و چاکهکار وگویی لهمستی دایکیشم بېم ﴿ ولم يجعلنی جبارا شقیا ﴾ نهشی کردووم به زۆرداریکی ملهوپ ^{۲۵} ﴿ والسلام علی يوم ولدت ويوم اموت و يوم ابعث حیا ﴾ وه سلأوو درودی خوام لهسهربی، رۆژی لهدایکبووم و، رۆژی که نهمرم و، رۆژیکیش زیندوو نهکریمهوه.

قسهی راست: عیسا بهندهی خواجه:

^{۲۶} ﴿ ذلك عيسى ابن مريم ﴾ نهو وهسفکراوه بهم سیغهتانه عیسا ی کور ی مهریهم بوو ﴿ قول الحق الذي فيه يمترون ﴾ قسهی راستیش دهربارهی نهو ههرنهمهیه، کهچی نهوان تیايدا بهدگومان و دوودلن، نهوته (نهسارا) به نهفامیی و بی بهلگه دهلین: کوری خواجه! جوولهکهکانیش دهلین: لهداوین پیسی پهیدا بووه ^{۲۷} ﴿ ماكان لله ان يتخذ من ولد ﴾ خوهرگیز بۆ خوا ناوهشیتهوه مندالی ههبی، چونکه مندال لهگهل خواجهتیدا ناگونجیت ﴿ سبحانه ﴾ خوا پاکو بیخهوشه لهوهی نهوانه دهلین ﴿ اذا قضی امرا ﴾ دهسهلاتداریکی وایه، ههرکه ویستی بریاری کاری بدا ﴿ فانما يقول لهکن فيکون ﴾ تهنه ههرنهوهندهی دهوی پئی بلئی: ببه! نهویش دهست بهجی دهبی و، پیویست به بهکارهینانی هۆو سهبهب نیه، ههتا سهر لهشیوهی لهدایکبوونی عیسا بکریتهوه، وهکو خویشی له سوورهتیکی تردا دهفرموی: (ان مثل عيسى عندالله کمثل آدم خلقه من تراب ثم قال لهکن فيکون) ۵۹/۳ ﴿ وان الله ربی وربکم فاعبدوه ﴾ بینگومانن ههر خواجه پهوهردگاری من و، پهروهردگاری ئیوهش، کهوا بوو ههر بهتهنیا نهو بهپرستن و هاوتا و هاوهلی بۆ دامه نین ﴿ هذا صراط مستقیم ﴾ ههرنهمیشه ریگاو ریباری راست و دروست که من وهسیهت بۆ کردن، دهسا ئیوهش بهردهوام لهسهری بچن ^{۲۸} ﴿ فاختلف الاحزاب من بينهم ﴾ کهچی لهگهل نهوهیشدا ههردوای عیسا هیندی لهوگروپ ودهستانه لهنیوان خویاندا سهبارهت بهعیسا ناکوکی و دوودهنگی و راوبوچوونی جیاوازیان بوو ههیان بوو پئی و ابوو عیسا کور ی خواجه! ههیشبوو نهیوت: له داوین پیسی پهیدا بووه!

ههر بۆیه ئیمپراتۆری رۆمانی (قوستهنتین) ناو، کوپریکی بۆ (۲۱۷۰) قهشه بهست سهبارهت به شیوهی له دایکبوونی عیسا، دهرجام کهوتنه ناو مشت و مریکی ئیجگار ئالۆزهوه.. ههنديکیان وتیان: عیسا خواجه هاتوته سهر زهویی، کی بژیهنی دهیرنهنی و، ویستی له ههرکهسیش بی، دهیمرینی، له پاشان سهرکهوتوتهوه بۆ ئاسمان! ههنديکی تر وتیان: یهکیکه لهو سی شتهی (الاقانیم الثلاثه) که خویان لی پیکهاتووه: (الاب والابن و الروح القدس!) پریکی تریان وتیان: یهکیکه لهسی خواکه: (الله، عیسا، دایکی عیسا)! دهستهیهکی تر گوتیان: نهخیر، بهنده پهیامبرو فرمان و وشه خواجه.. وههروهها ههریهکه بوچوونی خوئی دهربری و، به نهجام نهگهیشتن و، وتهکانیان به دلی ئیمپراتۆر نهبوون و بلاوهی پیکردن، بهدهر لهکۆمهلیکی کهمیان، نهوانهیان گوتیان: عیسا کور ی مهریهمهو خوای کارزان پییبهخشیوه ﴿ فویل للذين كفروا من مشهد يوم عظیم ﴾ دهسا ئاهو ئاله وسزا بۆنهکهسانهیه کهبه حیساب و کیتابی رۆژگهوهرو سهختهکهی قیامهت کافرو بی بروان. (عوپادهی کور ی سامیت)

دهلئت پیغمبر فەرمووی: ((مَنْ شَهِدَ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ، وَأَنَّ عِيسَى عَبْدُ اللَّهِ وَرَسُولُهُ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ، وَأَنَّ الْجَنَّةَ حَقٌّ، وَالنَّارَ حَقٌّ، ادْخَلَهُ اللَّهُ الْجَنَّةَ عَلَى مَا كَانَ مِنَ الْعَمَلِ))
 بوخاریی ۵۷/۶، واتە: ھەركەسی شایەدی بدا كە: خوا تاك و تەنیا یەو، موخەمەد بەندەو پیغمبر ی خوایەو،
 (عیسا)ش ھەر بەندەو پیغمبر ی خوایەو، بە وشە و فەرمانی ئەو بوو، ھاویشتوویە بو مەریەم و، روحي خوایەو
 بە فەرمانی ئەو بوو، بە شلئت بە ھەشت راستەو، ناگری دۆزەخ راستە، ئەوا خوا دەبیاتە بە ھەشتەو، ئیتر
 کار و کردەوی ھەر جۆر بووی: **﴿۳۸﴾ اَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا** ئەگەر چی ئەوانە ئەمڕۆ لە دنیا دا ھەق
 و راستییەکان نابینن، بە لām ئەو رۆژە کە دینە لامان، زۆر چاک دەبیسن و زۆر چاک دەبینن! واتە: ناتوانن بە ھیچ

جۆریك خویان لە راستییەکان لابەدن، بۆیە بە راشکاوی
 دەلێن: (ربنا ابصرنا و سمعنا فارجعنا...) ۱۲/۲۲ **﴿لكن الظالمون اليوم في ضلال مبين﴾** بە لām ئەمڕۆ کە ھێشتا
 لە دنیا دان سستە مکارەکان لە ھەر لێشی واییدان و راستیی
 نابینن و، ھەق نابینن و دواى ھەق ناکەون **﴿۳۹﴾ وانذرهم يوم الحسرة﴾** وە لە رۆژی ناھوو نالەو خەم و خەفەت و
 پەشیمانی (یوم الحسرة) ناگاداریان بکەو بیاترسینە **﴿۴۰﴾** **﴿انذرههم قضي الامر﴾** ئەو ھەلە لە لایەن خوای پەرورینەو بەرپار
 دەدری كە: دەستە یەك بو بە ھەشت و، دەستە یەكیش بو
 دۆزەخ رەوانە بکرین **﴿۴۱﴾ وهم في غفلة﴾** کە چی ئەوانە ھیما
 لە غەفلە تەدان و، بە خویان نەزانێوە **﴿۴۲﴾ وهم لا يؤمنون﴾** و خوشیان
 لە بېوا بواردووە، ددان بە زیندوو بوونەو پاداشت و
 تۆلەشدا نانێن. نېمامی (تەبەری) بۆ پشتگیری ئەو راستییە
 ئەم فەرموودە یە دینی و دە فەرموی: ((فليس نفس إلا وهي تنظر الى بيت في الجنة وبيت في النار، وهو يوم الحسرة، فيرى أهل النار البيت الذي في الجنة، فيقال لهم: لو عملتم، فتأخذهم الحسرة، قال: ويرى أهل الجنة البيت الذي في

وأنذرهم يوم الحسرة إذ قضي الأمر وهم في غفلة وهم لا يؤمنون
﴿۳۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۳۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۱﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۲﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۳﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۴﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۵﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۶﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۷﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۴۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۱﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۲﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۳﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۴﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۵﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۶﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۷﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۵۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۱﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۲﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۳﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۴﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۵﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۶﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۷﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۶۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۱﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۲﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۳﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۴﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۵﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۶﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۷﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۷۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۱﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۲﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۳﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۴﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۵﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۶﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۷﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۸۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۱﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۲﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۳﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۴﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۵﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۶﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۷﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۸﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۹۹﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ
﴿۱۰۰﴾ إِنْ تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْأَرْضِ مِنْ عَلَيْهَا وَإِلَّا تَنْتَحِبُوا ثَلَاثًا مِنْ الْكُتُبِ

النار فيقال: لولا أن من الله عليكم...) واتە: ھەمووکە سێک تە ماشای مالتیک لەبە ھەشتداو، مالتی لە ناگەردا دەکا دیارە
 ئەو رۆژە یە، رۆژی داخ و کەسەر ئەوسا کە دۆزەخییەکان ئەو مالتە رازاوە لەبە ھەشتدا دەبینن، پێیان دەگوتریت:
 خۆزگە! لە دنیا دا کارتەن بو دەکردو ئیستا دەبوو یە مالتی ئێوە ئەوسا خەم و خەفەت دایان دەگرت! لەو لاشەو
 کە بە ھەشتیەکان ئەو مال و جینگایە لە دۆزەخدا نامادە کراوە دەبینن، پێیان دەگوتریت: ئەگەر خوا فەزڵ و مەنەتی
 نەکردبا بەرەبەر تان ئیستا دۆزەخ جینگای ئێوەش دەبوو! تەبەری: ۸۸ ۱۷ **﴿۱﴾ إنا نحن نرث الأرض ومن عليها﴾**
 بێ تاقت مەبە لێیان، چونکە بێگومانە کە سەرئەنجام ئەم زەوییە و ھەرچیش وابە سەریەو و بۆدوچار ھەر بۆئیمە
 دەمینیت **﴿۲﴾ وإلينا يرجعون﴾** و گشتیشتان دەگیردینەو بۆلای ئیمە، جائێر ئەو کاتە ھەركەسە بە پێنی شیاری
 کردەو کانی خۆی پاداشت و تۆلە وەرئەگری.

باسیکی ئیبراهیم و پهندی بۆبابی:

﴿**واذکر فی الکتاب ابراهیم**﴾ لہم قورئانہدا گۆشہیہک لہ یادو باسی ئیبراهیمیش بۆ ھۆزہکەت بگێرہوہ
 ﴿**إنہ کان صدیقاً نبیاً**﴾ کہ بہ راستی ئہو کہ سایہتیہک بووہ ھەردەم لہکارو وتاریدا زۆر راستگۆ و پەیا مەبەری
 خوایش بوو ھەرگیز درۆی نەدەکرد. بئی نەدەپەرست، جا کہ وایہ بابەتایبەت ەرەبەکان - کہ خۆیان بەنەوہی
 ئەودەزانن - چاوی لێبکەن و، ئتیر بتیش نەپەرستن ﴿**إذ قال لابیہ یا ایت**﴾ ئہو دەمەی بەباوکی خۆی (نازەن)
 وت: بابە! ﴿**لم تعبد ما لا یسمع ولا یبصر**﴾ تۆ بۆچی شتیکی وا نەپەرستی کہ نەئەبیسی و، نەئەبینی! ﴿**ولا یغنی
 عنک شیئاً**﴾ ونە ئەیشتوانی لہ کاتی تەنگانەدا ھیچ زیانیکت لیوہ دوورخاوی بۆنیازت کا ﴿**یا ایت انی قد جاونی
 من العلم ما لم یاتک**﴾ بابە! بیگومانبە من ھەندێ شت دەزانم لہبارە زیندوو بوونەوہو سزای بت پەرستان - کہ لہ
 لایەن خواوہ بۆم ھاتوہ - بۆ تۆ نەھاتوہ. ﴿**فاتبعنی اھدیک صراطا سویاً**﴾ جا داوات لێ ئەکەم لہمن پەیرەوی بکە،
 شارەزای رینگەییەکی راست دەکەم ﴿**یا ایت لا تعبد الشیطان**﴾ بابە! شەیتان مەپەرستە. گۆیرایەلی مەکە،
 بتانیش مەپەرستە ﴿**إن الشیطان کان للرحمن عصیاً**﴾ چونکہ شەیتان لەفرمانی خوای بەخشندە یاخیبووہ، ﴿**یا
 ایت انی اخاف ان یمسک عذاب من الرحمن**﴾ بابە! بەراستی من لہوئەترسم ئەگەر تۆ بەحوالەوہ بمری لہ خوای
 میھرەبانەوہ تووشی سزایەکی گەورە ببی ﴿**فتکون للشیطان ولیاً**﴾ ئہو کاتە ببییە دۆستی شەیتان لەدۆزەخدا ﴿**قال
 ارغب انت عن الھتٰی یا ابراهیم**﴾ باوکی بەسەختییەکەوہ وتی: ئاخۆ ئەی ئیبراهیم! تۆ ئەوئەندە بیزاری لہ
 خواکانم؟ ﴿**لئن لم تنتھ لارجمک**﴾ بیگومان ئەگەر تۆ دەس ھەلنەگرت لہباسکردنی خواکانمەن بہ خراپە، لیت
 قبول ناکەم و بەردە بارانت ئەکەم ﴿**وامجرنی ملیاً**﴾ دە بۆ ماویەکی دوورو دریزیش لیم وەدوور بەو نەتبینم.
 بەئێ بابی ئیبراهیم نا بەوشیوہ توندو تیزەییە رووبەرۆی ئیبراهیم دەبیئەوہ کہچی ئەم ھیشتا لہوہلامدا ﴿**قال
 سلام علیک**﴾ وتی: سەلامت لەسەر بێ و، ھەرگیز تووشی ناخۆشی نەبیت لہلایەن منەوہ. جەماوہری زانایان ئەلین:
 مەبەست بەم (سلاو)ە، سلاوی لێک پچران و جیا بوونەوہیە. ھەربۆیەش ئەلین: نابێ لہ سلاوکردندا دەست پێش
 خەری بۆکافر بکریت، وەک دەفەرموی: (لایبدا الکافر بالسلام). ھەندیکیش ئەلین: نەخیر، ئەوسلاوہ، سلاوی
 ھەقیقی و وزا لہیەکتر ھینانە، کەوا بوو - وەک (ئیین عویەینە) ئەلی - کافر بەرلەوہ سلاوت لێبکات، تۆدەتوانی
 سلاوی لێ بکەیت. چونکہ خوا ئەفەرمویت: (لا ینھاکم اللہ عن الذین لم یقاتلوکم فی الدین ولم یخرجوکم من دیارکم ان
 تبرھوم وتقسطوا إلیھم...) ۸/۶۰ (قورتوبی) یش ئەم رایە (ئیین عویەینە) ھەلنەبژیری و، فەرموودەییەکیشی
 ھیناوە، کہ ئیمامی بوخاری بە ژمارە (۶۲۵۴) لہ (باب الإستئذان) دا ریوایەتی کردوہ ﴿**ساستغفرک ربی**﴾ لہ
 پەروردگارم داوای لیبوردن بۆئەکەم تا لہ گوناھەکانت خۆش ببی. بەئێ... ئەدەب و ویلی کوپ لہگەل باوکدا ھەر
 دەبێ بەم جۆرەییە بێت ﴿**إنہ کان بی حلیاً**﴾ چونکہ بہ راستی ئہو ھەمیشە بەرامبەر من زۆر بە لوتف و میھرەبانە
 ﴿**واعتزلکم وما تعبدون من دون اللہ**﴾ وە من لہ ئیوہو لہو بتانەش کہ لہجیاتی خوا ھاواریان بۆ ئەبەن
 و دەیانپەرستن، کەنارو دوور ئەگرم و، لیتان جیا ئەبمەوہ. ﴿**وادعو ربی**﴾ وە من تەنھا پەروردگارم ئەپەرستم
 و ھاناو ھاوار ھەر بۆئەو ئەبەم ﴿**عسی ان لا اکون بدعاء ربی شقیاً**﴾ بەو ھیواو ئومیدە لہ ھاوارو بانگم لای
 پەروردگارم بێ وەلام نەبم و دوعاو نزام لیومر بگیری.

ئیسحاق و یاقوب خه لاتی ئیبراهیم کران:

﴿^{۱۹} فلما اعتزلهم وما يعبدون من دون الله﴾ ئینجا که ئیبراهیم وازی له خوینان و بته کانیان هینا که نه وان له باتی خوا نه یان په رستن و لییان دور که و ته وه ﴿وهینا له إسحاق و یعقوب﴾ له باتی دور که ته وه ی له باب و کهس و کاری ئیمهش، ئیسحاق و یه عقوب و یمان پی به خشی که زنجیره ی هه موو په یام به ره کانی تریش هه ره له مانه وه ده ست پی نه کات ﴿وکلا جعلنا نبیا﴾ و هه رد و و کیشمان کردنه په یام به ره و نه وه کانیشیان بوونه سه رچا وه و بته مانه ی په یام به ره ان ﴿وهینا لهم من رحمتنا﴾ وه له رحمت و میهره بانینی خویشمان هه موو خیر و چا که یه کمان پنبه خشین، مال و سامان و زایناری و ده سه لات ﴿وجعلنا لهم لسان صدق علیا﴾ وه زمانی راستگو ی و چا کبیژیمان بریاردا بوین و سیقاتی به رزیمان خسته سه ر زاری مه رد و م که هه تا دنیا و دنیایی هه ره به خیر و باشه باسیان بکه ن.

مووسا و هارونی برای:

﴿^{۲۰} واذکر فی الكتاب موسی﴾ وه هه ره له م کتیبی قورنانه دا باسیکی سیفته به ره زه کانی موساش بکه بو مؤزه که ت، که نه ویش هه ره له نه وه ی ئیبراهیمه ﴿انه کان مخلصا﴾ که به راستی که سینکی هه لبر ژیرا و و دلسو زی په ره وردگاری بوو ﴿وکان رسولا نبیا﴾ راستپارده و په یام به ریکی گه و ره و خاوه ن نامه ش بوو ﴿ونادیناه من جانب الطور الایمن﴾ له لای راستی کیوی (طور) وه بانگمان کردو، به بی هو و واسیتهش و توویرژمان له گه ل کرد، نیامی (ته به ریی) نه لی: نه وه له که مووسا له (مه دیه ن) وه گه رایه وه بو (میسر) کیوه که نه که و ته لای راستییه وه. ﴿وقربناه نجیا﴾ وه له خوشمان نزیکمان کرده وه تابه نه یینی قسه و گفتوگو ی له گه ل بکه یین. ﴿وهینا له من رحمتنا اخاه هارون نبیا﴾ هه ره به رحمت و میهره بانینی خوشمان هارونی برایمان - که نه ویش هه ره پیغه م به ره بوو - پنبه خشی

وَنَدْبَيْنَهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَفَرَشْنَاهُ بَيْتًا ﴿٥٤﴾ وَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ نَبِيًّا ﴿٥٥﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا ﴿٥٦﴾ وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ﴿٥٧﴾ وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ﴿٥٨﴾ وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ﴿٥٩﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَءِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجَبَيْنَا إِذْ أَنْتَلَى عَلَيْهِمْ ءَايَاتُ الرَّحْمَنِ خَرَوْا سُجَّدًا وَكُفًّا ﴿٦٠﴾ خَلَفَ مِنْ بَيْنِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَةَ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ عَذَابًا ﴿٦١﴾ إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا ﴿٦٢﴾ جَنَّاتٍ عِدْنُ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّهُمْ كَانُوا وَعْدُهُ مَأْتِيًّا ﴿٦٣﴾ لَا تَسْمَعُونَ فِيهَا لَكُمْ قَوْلًا لَاسْمَاعُونَ فِيهَا لَقَؤُا لَاسْمَاعًا وَهُمْ يَرْتَفِعُونَ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا ﴿٦٤﴾ تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا ﴿٦٥﴾ وَمَا نُنَزِّلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَبَإِينَ أُنزِلْنَا وَمَا خَلَقْنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رُتُكَ شَيْئًا ﴿٦٦﴾

له سه ر داوا که ی خو یی و، کردمانه یاریده ری، چونکه داوا ی کردبو له خوا به فره میشتی. وه که ده فره مو ی: (واجعل لی وزیرا من اهلی هارون اخی) ۲۰/۲۹-۳۰.

ئیسماعیل علیه السلام یاد بکه:

﴿^{۲۱} واذکر فی الكتاب إسماعیل﴾ وه له م کتیبی قورنانه دا یاد و باسیکی ئیسماعیلیش که با وکی عه ره به کانه بو مؤزه که ت بکه ﴿انه کان صادق الوعد﴾ چونکه نه و پیا وکی راستگو بوو له به لئیندا، نه وه بوو قسه ی خویشی برده سه رو خۆپا گریش بوو له کاتی به لئینی ئاماده بوونیدا بو سه ر پرینه که، هه ره له به ره نه وه یشه که به ته نه ا لیره دا به (صادق الوعد) ناو ده بری نایه تی: (ستجدنی إن شاء الله من الصابرين/ ۱۰۲/۳۷) بو به لئینه که ی نه و هات و، قسه ی خویشی راستگو یانه برده سه ر، جا خوا ی گه و ره ش نازنا و ی (صادق الوعد) ی دایه. بویه - به تاییه تی - مرو فی موسلمان

دهبیّ خاوه‌نی به‌لینی خوئی بیّ، وه‌نایه‌تی: (یا ایها الذین آمنوا لم تقولون مالا تفعلون) (۲/۶۱) مهره‌شهی پیچه‌وانه‌که‌یه‌تی، پیغه‌مبه‌ریش ﷺ ده‌فرموی: ((آیه‌ المنافق ثلاث: إذا حدث کذب و إذا وعد اخلف، و إذا أؤتمن خان)) متفق علیه. نیشانه‌ی پیای دوو‌پوو سیّ شته: هرکاتی قسه بکا درّوده‌کا، کاتی به‌لین بدا نایباته سر، وه کاتی سپارده‌یه‌کی درایه دست گزی لیده‌کات. **﴿وکان رسولا نبیا﴾** په‌یامبه‌ریکی خاوه‌ن نامه‌ش بوو. خوا ناردی بۆلای هۆزی جورهم و نامه‌که‌ی باوکی پی‌راکه‌یاندن **﴿وکان یأمر أهله بالصلاة والزكاة﴾** سهره‌پای خویشی، به همیشه و به‌رده‌وام فرمانیشی نه‌دا به‌نوممت و خاووخیزان و بنه‌ماله‌که‌ی به نویژو زه‌کات که دوو‌پایه‌ی گرنگن **﴿وکان عند ربه مرضیا﴾** وه همیشه‌یش لای په‌روهردگاری خوئی جیی خوشنودی وره‌زامندی بوو.

کورته باسیکی ئیدریس ﷺ:

﴿وانذکر فی الکتاب ادریس﴾ و له‌م قورنانه‌دا باسی (ئیدریس) یش بو قهرم و نه‌ته‌وه‌که‌ت بکه **﴿انه کان صدیقا نبیا﴾** چونکه شه‌یش په‌یامبه‌ریکی زور راستکارو راستگو بوو “باپیره‌ی نوح‌یشه، له‌دوای نادم پیغه‌مبه‌ر ﷺ نه‌م کراوته په‌یامبه‌ر، وه له (۳۰) لاپه‌رده‌دا نامه‌ی پی‌دراوه، له هه‌ندی ته‌فسیردا نه‌لین: یه‌که‌م که‌سیکه به‌خامه نووسیویه‌تی، یه‌که‌م که‌سیکه جل و به‌رگی دوروای له‌به‌رکردوو، له حالیکا خه‌لکی دی‌گشت چه‌رمیان له‌به‌رده‌کرد، شیایو باسه ئیمه نه‌م ریوایه‌ته‌ته‌نا هر بو زانیاری ده‌مین، نه‌گینا نازانین تاچه‌نده راسته به‌لام زیاتر له‌هه‌لبه‌سراو ده‌چی، له‌راستیدا جگه له‌وه‌ی که له قورئان و فرموده‌دا هاتوو، ئیمه ناتوانین هیچ جوړه شتیکی له‌باره‌وه بلّین **﴿ورفعناه مکانا علیا﴾** وه به‌وه مه‌قامیکی زور به‌رزیشمان گه‌یاند، نه‌وه بوو له‌ناو‌خه‌لک‌دا نه‌ومان کرده په‌یامبه‌ر ﷺ ئیمامی (موسلم) فرموده‌یه‌کی هیناوه: که پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌شه‌وی (میعراج) که‌یدا له ئاسمانی چواره‌دا گه‌یشته به‌ئیدریس ﷺ وه که ده‌فرموی: (لما عرج بی الی السماء اتیت علی ادریس فی السماء الرابعة). **﴿اولئك الذین انعم الله علیهم من النبیین﴾** نه‌وانه که‌له سهره‌تای سوره‌ته‌که‌وه، هه‌ندیکیان باسکران - له زه‌که‌ریاوه تا ئیدریس که (۱۰) په‌یامبه‌رن - خوای گه‌وره‌نازو به‌هره‌ی خوئی به‌سرا رشتن **﴿من ذریة آدم ومن حملنا مع نوح ومن ذریة ابراهیم و اسرائیل ومن هدینا واجتبینا﴾** له نه‌وه‌کانی نادم و نه‌وه‌ی نه‌وانه‌ش بوون که له گه‌ل نوح له که‌شتیه‌که‌دا هه‌لمانگرتن وه له نه‌وه‌ی ئیبراهیم بوون وه که ئیسماعیل و ئیسحاق وه له نه‌وه‌ی یه‌عقوب بوون وه‌کو پیغه‌مبه‌رانی به‌نی ئیسرائیل وه له‌وانه‌ش بوون ری‌نمایمان کردبوون وه‌لمان بژاردبوون بوو په‌یامه‌کانمان **﴿واذا تتلی علیهم آیات الرحمن﴾** نه‌مانه هرکات نایه‌ته‌کانی خوای به‌خشنده‌یان به‌سرا ده‌خوینرایوه **﴿خروا سجدا و بکیا﴾** به‌په‌له ده‌مه‌وپوو ده‌که‌وتنه سه‌رخاک و سوژده‌یان نه‌بردو دم به‌کولی گریان نه‌بوون، چونکه پیغه‌مبه‌ران سلاریان لبیّ پترله‌خه‌لکانی دی له‌خوای خوایان ده‌ترسن و ده‌یناسن.

که‌سانی بوونه جینشینی پیغه‌مبه‌ران به‌لای نویژدا نه‌چوون:

﴿فخلف من بعدهم خلف﴾ جاله دواي نه‌وان که‌سانی لاساری ناشیاو بوونه جیگریان. به‌لی په‌یدا‌بوونی نه‌وه خه‌لکه لارولاساره له‌پاش نه‌وپيغه‌مبه‌ره نه‌جیم و خانه‌دان و به‌ریزان‌وه جیگه‌ی سهرسوپمان نییه، چونکه ده‌گو‌نجیت ناده‌میی هه‌موو جوړه توخمیکی لی‌بکه‌ویته‌وه: خراپ و چاک، راسال و لاسار، گیره‌شیوین و چاکساز **﴿اضاعوا الصلاة﴾** نه‌وسا نویژه‌کانیان زایه کردو به‌لایا نه‌چوون، وه‌یان زور خاووسست بون تئیدا، بویه ده‌سته‌یه‌ک له‌پیشینان و پاشینان و پیشه‌وا ناوداره‌کانمان وه‌کو پیشه‌وا نه‌حمده و ئیمامی شافعیی له‌وته‌یه‌کیدا تاریکه صه‌لا کافر ده‌کن به‌به‌لگه‌ی نه‌وه فرموده‌یه پیشه‌وا موسلم هیناویه‌تی **﴿واتبعوا الشبهوات﴾** وه شوین ناره‌زووی نه‌فسی

خوځيان كه وټن **﴿فسوف يلقون غيا﴾** نه وانه تېووشى نازارو زيان دهن و دهگن به ټولهى سهر ليشيواييان له دنياو له ناخبره تدا.

به ههشتى ته وبه كاران و ناكار چاكان:

﴿الامن تاب وامن وعمل صالحا﴾ مهگه نه وانه ته وبه دهگن و په شيمان دهنه وه و بېروى دامه زواوبه ههق دهينن و ناكارى چاك وباش نه انجام ددهن **﴿فالولك يدخلون الجنة﴾** نه مانه دهچنه به هه شته وه **﴿ولا يظلمون شيئا﴾** و هيچ جوړه ناهه قى و سته ميكيان ليناكړى **﴿جنات عدن﴾** به هه شتى پرله باخ وباخاته به هه ميشه يى تييدا نيشته جى نه بن **﴿التي وعد الرحمن عباداه بالغيب﴾** نه وهى كه خواى به خشنده به ليئى به به نده كاني خوځيدوه.

نه گهرچى به چاويش نه يان ديتووه، به لام نه وان هر بېرويان پى هيناوه و كاربان بوكردوه، وا نه مړوش به خوځى دهچنه ناويه وه **﴿انه كان وعده ماتيا﴾** بېگومان به ليئى نه و په روه ردگار به به هه شت مسوگه وه هر به رپوه وه، دپته دى **﴿لا يسمعون فيها لغوا الا سلاما﴾** نه وسا له ويذا سه لام نه بښت هيچ چهلته و ته به كى نابه جى نابيسن **﴿ولهم رزقهم فيها بكرة وعشيا﴾** له سه رجهم به يانيان و نيواراندا رزق و روى فراوانيان ههيه، خوراك و خواردن و خواردنه وه، بى بروانه وه كوټايى بى ماندووبون و نه ركى، دپته به رده ستيان **﴿تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا﴾** نانه مهيه نه وه به هه شت و شوينه خوځشه ي به به نده كاني خوځماني ده به خشين و ده يانكه ينه ميراث بو پاريزگارن، نه وانه ي سنوره كاني خواى گه وره يان پاراستوه.

فريشته به فهرمانى خوا نه بى نايه نه خوار:

نيماى (ترمزي) له (ئين عباس) وه نه لى: پينغه مېهر **﴿فهرموى: نهى جبريل! نه وه بوچى زور زور نايست بولامان! چا بو وه لامى نه وه نه م نايه ته هات: و ما**

رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾ يَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتْ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا ﴿٦٦﴾ أَوْ لَا يَذْكُرُ الْإِنْسَانُ أَنَا خَلَقْتُهُ مِنْ قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا ﴿٦٧﴾ فَوَرَّيْكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثًّا ﴿٦٨﴾ ثُمَّ لَنَنْزِعَنَّ مِنْ كُلِّ شِيعَةٍ أَيُّهُمْ أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتًّا ﴿٦٩﴾ ثُمَّ لَنَحْنُ أَعْلَمُ بِالَّذِينَ هُمْ أَوْلَى بِهَا صِلًا ﴿٧٠﴾ وَإِنْ مَنَعَكَ إِلَّا وَادُّهَا كَانَ عَلَى رَيْكَ حَتْمًا مَقْضِيًّا ﴿٧١﴾ ثُمَّ نَحْنُ الَّذِينَ أَتَقَوَّأُ وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثًّا ﴿٧٢﴾ وَإِذَا نُنْفِثُ عَلَيْهِمُ أَيُّنَّا يَنْتَحِلُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَئِنْ ءَامَنُوا أَى الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَبِيًّا ﴿٧٣﴾ أَوَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنْ قَرْنٍ هُمْ أَحْسَنُ أَثْنًا وَرَءَا ﴿٧٤﴾ قُلْ مَنْ كَانَ فِي الضَّلَالَةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّى إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرُّ مَكَانًا وَأَضَعُفُ جُنْدًا ﴿٧٥﴾ وَيَزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ أُهْتَدُوا هُدًى وَاللَّيْقِنِ الصَّلَاحَتِ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا ﴿٧٦﴾

﴿تَنْزِلُ إِلَّا بامر ربك﴾ به فهرمانى په روه ردگار نه بى هرگيز نيغه دانابه زين **﴿له ما بين ايدينا وما خلفنا وما بين ذلك وما كان ربك نسيا﴾** ده سلاى ته و او هېرې خوايه، چونكه هرچى نيستا له پيشمانه (اته: روى دوايى)، هرچيش له دوامانه وه رابورددوه و اته: كاروبارى دنيا، وه نه وش كه له ونيوانه دايه هېرې خوايه، وه په روه ردگار شت له بېرى نه كړدوويت **﴿رب السموات والارض وما بينهما﴾** و اته: رامينه رو په روه ردگارى ناسمانه كان و زهوى و هرچى له نيوانياندا ههيه، ناگادارى ته و او بېرته و يشه نه يانبا به رپوه **﴿فاعبده﴾** كه واته ټوش به رده و ام هه رته و بېرسته **﴿واصطبر لعبادته﴾** وه به رامېر به نه كه كاني په رستنى نه و زور خوراك به **﴿هل تعلم له سميا﴾** ناخو ناكات ليئ هه هاو ناويكى هه بى؟ دياره چاك ده زانى، كه بى وينه بى هاوبه شه.

زیندوووونوه به سیرو سه مهره دوزانن:

﴿ **ويقول الإنسان إذا مات** ﴾ ئینسانی بئ باور و سرکش به سرسورمانیکه وه نه لیت: ئایا کاتی مردم ﴿ **لسوف اخرج حيا** ﴾ ته نکیده له نایینده دابه زیندوویی له گۆر دهینرنمه دهی؟! ﴿ **اولا يذكر الإنسان** ﴾ باشه ناخو ئه و نینسانه بیر ناکاته وه؟ ﴿ **إنا خلقناه من قبل** ﴾ که ئیمه سرهتا ئه ومان دروستکرد ﴿ **ولم يك شيئا** ﴾ هیچیش نه بوو، له نه بوونوه هیئامان ﴿ **فوربك لنحشرنهم والشیاطین** ﴾ سویند به پهروه دگاره کهت ئه ی موحه ممه ﴿ **هم هو** ﴾ نه وانه له گهل ئه و شه یاتینانه دا ئه مانیان فریودا کوډه کینه وه، واته: پیکه وه چه شریان ده کهین ﴿ **ثم لنحضرنهم حول جهنم جثيا** ﴾ له پاشا دوران دور هممو له دۆزه خدا به چوڤدا دینن و ده یانخینه ناوی ﴿ **ثم لننزعن من كل شيعة** ﴾ له پاشا له ناوهر کوهمل و تاقمیک کهسانی دهرده کیشین ﴿ **ایهم اشد علی الرحمن عتیا** ﴾ که له همموان دژی خوی به خشر سرکه شتر و سرسه ختر بوون، واته: به پنی سرپنجی و سرسه ختیان، یه که له دوی یه که ئه یانخینه ناو دۆزه خوه. ئای له ورژ، چ رژیکی سهخت و ناره حته! ﴿ **ثم لنح اعلم بالذین هم اولی بها صلیا** ﴾ له پاشا هرخومان زورچاک ناگادارتو زانترین به وکسانه ی که بوسووتان و سزا چیشتن له ناو دۆزه خدا شیاوترن.

دهبی هممو بچنه جهه تنهم:

﴿ **وان منکم الا واردها** ﴾ ئه ی خه لکینه! ئیلا دهبی هممو نزیکي ناگری دۆزه بینه وه به سهر پرده که ی (صراط) دا تیپه پ، وه به تهفسیریکی تر: دهبی هممو به سهر دۆزه خدا تیپه پ. (سه لهف) له مانای (ورود) دا کیشه و جیاوازیان هیه: (ئین عهباس) ئه لی: به مانای چوونه ناو دۆزه خوهیه، واته: هردهبی هممو بچنه ناو دۆزه خوه، پاشان هرکهس بو جیی شیاو به خوی ده نیردری، هندی تر ده لین: به مانای نزیک بوونوه و تیپه پ بوونه به سهر ئه و پرده دا له سهر پشتی دۆزه خدا ئاماده کراوه، (ته به ری) ئه مه ی دووه می هه لبراردوه. ﴿ **کان علی ربک حتما مقضیا** ﴾ ئه مهش بریاریکه له لایه ن پهروه دگارتوه بو ئه وهدراوه و براوه ته وه و شتیکی حه تمیه ﴿ **ثم ننجی الذین اتقوا** ﴾ پاش تیپه پ بوونی همموان به سهر ناگری دۆزه خدا، ئه و جا ئه وانه ی و پاریزگارو خواناس بوون، له ناگره که رزگاریان نه کهین ﴿ **ونذر الظالمین فیها جثیا** ﴾ و سته مکارانیش له ناو دۆزه خدا دهسته ئه ژنو دینینه وه. تهفسیری (به یزاوی) نه لیت: مه به ست له (ورود) ئه وه یه که مردم له دۆزه خدا هممو به چوڤدا دین، له پاشان باوهداران رزگار نه بن و، کافرانیش له وی ده میننه وه. ﴿ **واذا تتلی علیهم آیاتنا بینات** ﴾ هر کاتی نیشانه و نایه ته ناشکرا کانی ئیمه به سهر بی باوهداراندا بخوینرنه وه، ﴿ **قال الذین کفروا للذین آمنوا** ﴾ خوانه ناس و بی باوهداران به خاوه ن بپرواکان ده لین: ﴿ **ای الفريقین خیر مقاما واحسن دنیا** ﴾ باشه ئیستا له دنیا دا کام له و دوو گروپه (ئیمه، یان ئیوه) مال و جی و شوینی خوشترو باشترو وعیش و نوش بو لواوتره؟ هر به و شیوه یه ش له ناخیره تا که ئیوه ده لین هیه به شی ئیمه له ئیوه باشترو دهبی، واته: ئیوه به و لاتی و بی ده سه لاتیوه، خو تان به هق و راست نه زانن و، ئیمهش به و سهر و ت و سامانه وه به ناهق و هیچ و پوچ!! دیاره بریاری و ناره وایه ﴿ **وکم املکنا قبلهم من قرن** ﴾ زوریشمان له گهلانی ناله باری پیش نه وان له ناو بردن ﴿ **هم احسن اثایا ورنیا** ﴾ که له وانه کهل و په لی ناو مال و داراییان زورترو ریکترو. به سیماورهنگ و دیمه ن و رووخسار له مان جواتر بوون، که چی هیچ که لکیکی نه بوو بویان، خوی گه وره هر له باری ره خه گرتیان وه له ئیمانداره کان، له جیگایه کی تر دا نه فهرموی: (وقال الذین کفروا للذین آمنوا لو کان خیرا ما سبقونا الیه.. ۱۱/۶۶)، وه ههروه ها که له که ی (نوح) یش له باری به که م ته ماشا کردنی موسلمانانه

شونیکه وتوو هکائی نووح نه یان وت: (انؤمن لك واتبعك الأرذلون / ۱۱۱/۲۶). وه له جنيه کی دیکه دا - سه بارهت به تاقیکردنه وهی مروؤا به یه کتر - خوا ده فرموی: (وکذلك فتنا بعضهم ببعض ليقولوا اهؤلاء من الله عليهم من بیننا... / ۵۳/۶).

مروؤی گومرا، خوا په تی بوشل دهکا:

﴿ قل من كان في الضلالة ﴾ نهی پیغمبر ﷺ به وانهی پنیان وایه نیوه گومراڼ و خوئیان راستن، بلی: که سیګ کهله گومرا ییدا بزئ ﴿ فليمد له الرحمن مدا ﴾ با خوای به خشنده ته منی دریز و مال و سامانی پیبیه خشئ ﴿ حتی اذا رאו ما يوعدون ﴾ تانه وکاته نه وه ره شانه ده بینن به لینیان پییدراوه ﴿ ما العذاب واما الساعة ﴾ نه وسایان

هرله دونیادا سزا ونازار ده بینن، یان قیامت بهرپاده بی و به تولهی خوئیان ده گهن ﴿ فستعلمون من هو شر مكانا واضع جندا ﴾ جائیوه ش نه وکاته - که راستییه کان ده رکه وتن - چاک نه زانن چ که سی جئ و شونی خراب ناخوشترو، چ که سیئش سوپا وله شکری بی ده سه لآتر ولاوازتره: (نیوه، یان نه وان)؟ ﴿ ويزيد الله الذين اهدوا هدی ﴾ نه و که سانه ش خوا رنمایي کردون بورگیهی سهر فرازی و به ختیاریی، زیاتر رینوینیان نه کا ﴿ والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا ﴾ خوای پهروه دگار یشت، له دوا روژد اباداشی چاکترو باشتی لایه، بو نه و گوتارو رهفتاره چا کانهی هس ده میننه وه، وه دهشیانکاته زه خیره بوخواوه نه کانیاڼ ﴿ وخير مردا ﴾ وه سهره نجامیشی چاکترو باشته، چونکه دنیا هه مو تیا ده جئ و پاشه روژیش هره نه میننه وه، موشریکان پنیان وابوو که نه وان له شونیکه وتوو انی موحه مهده ﴿ چاکترن، چونکه خاوهن سامان و خاوهن ده سه لآتن!، پیئشه وده (بوخاری و، پیئشه و موسلیم) ده گپرنه وه: (خه بابی کوری نه رت) ده لیت: کاری

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتِيَنَّكَ مَا لَا وُلْدًا ﴿٧٧﴾ أَطَّلَعَ الْغَيْبَ أَمْ أَخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٧٨﴾ سَنَكُنُّ مَأْقُولٌ مُّضَدُّ لَهُ. مِنَ الْعَذَابِ مَذًا ﴿٧٩﴾ وَنَرَهُ. مَأْقُولٌ وَيَأْتِنَا فَارِدًا ﴿٨٠﴾ وَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِلَهَةً لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا ﴿٨١﴾ كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا ﴿٨٢﴾ أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيْطَانَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَوْرَهُمْ آرًا ﴿٨٣﴾ فَلَا تَعْمَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَاءً عَدْلُهُمْ عَدًا ﴿٨٤﴾ يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفَدًا ﴿٨٥﴾ وَنَسُوفُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وَرِدًا ﴿٨٦﴾ لَّا يَمْلِكُونَ الشَّفْعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا ﴿٨٧﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٨٨﴾ لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا ﴿٨٩﴾ تَكَادُ السَّمَوَاتُ يَلْفَطْرُنَ مِنْهُ وَنَشْقُ الْأَرْضُ وَنَحْمِلُ الْجِبَالَ هَدًّا ﴿٩٠﴾ أَن دَعَا الرَّحْمَنُ وَلَدًا ﴿٩١﴾ وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا ﴿٩٢﴾ إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِيَ الرَّحْمَنِ عَبْدًا ﴿٩٣﴾ لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا ﴿٩٤﴾ وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَرْدًا ﴿٩٥﴾

ناسنگه ریم ده کرد، له نه نجامدا پارهیه کم که وه ته لای (عاصی کوری وائیل) و داوام لیکرد و تی: تا له موحه مهده واز نه میننی ناتده مه وه! منیش وتم: سویند به خواقهت وازی لینامینم، تا تو نه مری و پاشان زیندوو نه کریبته وه، (عاص) وتی: جائه گهر زیندوو کرامه وه، تو ش هاتی بؤلام، له ویش من هه مال و سامانه هیه وه نه تده مه وه! ئینجا خوا ده فرموی: ﴿ افرايت الذي كفر بآياتنا ﴾ نایا نه و که سانهت دیت که ئینکاری نایه ته هکائی نیمه یان ده کرد ﴿ وقال لاوتين ما لا ولدا ﴾ گوتیشی: بیگومانم که له دواپوژیشدا من مال و سامان و مندالیکي ژؤم نه دریتي؟! ﴿ اطلع الغيب ام اتخذ عند الرحمن عهدا ﴾ ناخو نه و بنده لاساره یه له کاره نادیارو نه ئینییه هکائی خوا به ناگا و زانایه، یان له لای خوای به خشنده وه به لئین و پهیمانیکي وه رگرتوو، و به خو پایی نه و قسانه ده کا و به ته مای خیرو خوشیی نه ولایه؟! ﴿ كلا سنكتب ما يقول ﴾ نه خیر، قهت و انییه نه وه یزانیت، ده با واز له و قسانه بینئ، چونکه بیگومان

ئەو ھەرچى بلى، ئىمە بەزۈۋى ئەينۈسىن، تېيىنى: (قورتوبىي) ئەلى: بەشى يەكەمى نىۋە قورئانى پىرۇز، بىژەي (كلا) تىدا نىيە. (ئالۋوسىي) ئەلى: لەبەشى نىۋە كۆتايى قورئاندا (۳۳) بىژەي (كلا) ھاتوۋە **﴿وَنَمْدُ لَهُ مِنْ الْعَذَابِ مَدًا﴾** ۋە بەھۇزى دىۋكەيشىيەۋە ماۋەي جەزەبەۋ سزاكەشى بۇدۇرۇ ئەكەينەۋە **﴿وَنَرْتُهُ مَا يَقُولُ﴾** ۋەھرچىش بلى، ئىمە دەبىنە خاۋەنى ۋ لاي خۇمان دەمىنئىتەۋە **﴿وَيَاتِينَا فَرْدًا﴾** ۋ ئەۋىش بۇ خۇي بەتاك ۋ تەنياۋ دەستى خالى، دىتە لامان بۇ لىپرسىنەۋە.

پەرستراۋەكان حاشا لە پەرستيارەكانيان دەكەن:

﴿وَاتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً﴾ ئەو بى باۋەپانە لەباتى خۋاي بەدەسەلات چەند شتىكى تريان بۇخۇيان ھەلېزاردو بەخۋايان دانان! **﴿لِيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا﴾** تا بەخەيالى خۇيان بىنە تكاكارو دۇست ۋ پىشتىۋان بۇيان **﴿كَلَّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ﴾** قەت ۋانىيە ۋەك ئەوان ئەيزانن، چونكە لەرۇزى خۇيدا گىشت پەرستراۋەكانيان ئىنكارى پەرستىئان ئەكەن ۋەخەيان لىئەلئەتەكىن ۋ بېروايان بەپەرستىئان نىە **﴿وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا﴾** ۋ بەسەختىش ئەبەنە دۇيان، ۋاتە: پەرستىن ۋ شۈنكەۋتنى مۇۋ ۋ پەرىي ۋ ئادەمىي، ھىچ كەلكىك بە پەرستيارەكە نابەخشى، جگە لەۋەيش كە لەپاشەرۇزدا ھەردوۋىكان دەبەنە دۇي يەكترو سوۋتەمەنى دۇزەخ، ۋەك لەجىگايەكىتدا ھەر سەبارەت بەۋە ئەفەرمۇي: (وَإِذَا حَشَرَ النَّاسَ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ). **﴿أَلَمْ تَرَ أَنَا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ﴾** ئايا تۇ ئەترانىۋە كەئىمە شەياتىنەكانمان ناردۇتە سەركافرو بىۋايان **﴿تُؤْذِمُهُمْ﴾** ھانىيان ئەدەن بۇگوناح ۋ تاۋان، ۋاتە: ئاۋات ۋ پىگەي پوۋچەليان دەخەنە بەر، ۋەك ئەم ئايەتەش دەفەرمۇي: (وَمَنْ يَعِشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نَقِيضٌ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ) كە ئەمىش ھەئەۋ ماناۋمەبەستە دەگەيەنى. **﴿فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ﴾** جاتۇيش ئەي موخەمەد ﷺ ھىچ پەلەيەكيان لىمەكە بۇ لەناۋچوۋنيان ۋ، خۇتۇش بى تاقەت مەكە **﴿إِنَّمَا نَعِدُ لَهُمْ عَذَابًا﴾** چونكە ئىمە كىردەۋەۋ گوناخەكانيان ئەزىمىرەن بە ئەزماردن، ۋاتە: لە رۇزى قىامەتدا ھىسابيان لە گەل دەكەين، جا ئىستى چى دەكەنبايەكەن، ئەم ئايەتەش لەۋ بارەۋە دەفەرمۇن: (فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَهْلُهُمْ رَوِيْدًا). (إِنَّمَا نَعِدُ لَهُمْ لِيُزِدُوا إِشْمًا) يان (نَمْتَعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضْطَرُّهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ)، يان (قُلْ تَتَّقُوا فَإِنْ مَصِيرُكُمْ النَّارُ).

پارىزكاران ۋ تاۋانباران:

﴿يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا﴾ ئەي پىغەمبەر! باسى ئەۋرۇزە بگە كەئىمە دەستەدەستە خۇپارىزەكان بەرېزو حورمەتەۋە دەبەينە دىدارى خۋاي بەخشندە بۇ پاداش، بەرىزو بەسۋارىي، ھەرەكو چۇن پىشۋازى لە ۋەفدى دەكرى، (جەۋھەرىي) ئەلى: (وَفْدٌ فَلَانٌ عَلَى الْأَمِيرِ) اي ورد رسولاً فهُوَ وَفْدٌ، والجمع وفد مثل صاحب و صاحب). **﴿وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرِثًا﴾** گوناھەكاران ۋ تاۋانبارانىش بەپى ۋ بەتىنۋويەتى بەرەۋ دۇزەخ راۋ دەنن ۋ ئى ئەخوپىن ۋەكو گاگەل بۇ ئاۋەخۇرە ملەدنن **﴿لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ﴾** دەسەلاتى تكاكردىيان نىيەۋ تكاۋالەشيان لىۋەرنەگىرى **﴿إِلَّا مَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا﴾** مەگەر كەسىك لاي خۋاي گەرە بەلن ۋ پەيمانى ساندبى، ۋاتە: كىردەۋەي چاكى بۇخۇي كىردبىت، ئەۋسا دەسەلاتى شەفاعەتى دەبى.

دەلن خۋا ھەرزەندى ھەيە:

﴿وَقَالُوا اخْذِ الرَّحْمَنُ وَلَدًا﴾ جۈۋلەكەۋ گاۋرو بت پەرستەكان گوتوشيانە: خۋا بۇخۇي مندالى ھەيە!! **﴿لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا﴾** ئاي بە راستىي قەسەيەكى زۇر رەق ۋ گەرەۋ دىزىۋو خراپتان بەدەمدا ھاتوۋە! (جەۋھەرىي) ئەلى: (الإِدُّ وَالْإِدَّةُ: الداهية والأمر الفظيع). **﴿تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتْفَطَّرْنَ مِنْهُ﴾** لەبەر ئەۋ قەسە ناقولايە نرىكە

ناسمانه‌كان له‌یهك بترازین ولهت و پهت بڼ **﴿وتنشق الأرض﴾** زه‌ویش قارڅقاڅ بڼی **﴿وتخر الجبال هدا﴾** و کیوه‌كانیش به‌ه‌اره‌ه‌اره‌پروخڼ و به‌یه‌كا بچن و بکه‌ون (جه‌وهری) نه‌ی: (هد البناء یهد هدا، کسره وضعفه) وه له‌فه‌رموده‌یشدا هاتوو: (اللهم إني أعوذ بك من الهد والهده) خوا یا! له‌قسو کرده‌وی خراپ و دزیوو لاواڼ. په‌نا هه‌ر به‌تو ده‌به‌م، ابوداود. **﴿ان دعوا للرحمن ولدا﴾** له‌به‌رنه‌وه که‌گوتیان خوا ی به‌خشر مندالی هیه **﴿وما ینبغی للرحمن ان یتخذ ولدا﴾** خو هه‌رگیز له‌خوا میهره‌بانیش ناوه‌شیته‌وه مندال بو‌خوی دابنی، چونکه نه‌ر وایی نه‌وکاته نه‌ویش ده‌بی وه‌ک مرو‌کان بڼ و تازه په‌یدا بو‌بی! به‌لی... زه‌نگ و ده‌نگی نه‌م وشانه به‌وشیوه زور ره‌ق و تونده، خه‌شم و قینی خوا ی‌گه‌وره نیشان نه‌دات به‌رامبه‌ر به‌وکه‌سانه شه‌ریک و هاو به‌شی بو‌بریار نه‌دن. **﴿ان کل من فی السموات والأرض﴾** به‌راستی هه‌رچی له‌ناو ناسمانه‌كان وزه‌ویدایه **﴿إلا آتی الرحمن عبدا﴾** سه‌رجه‌م هه‌موو به‌به‌ندیتی و خولامه‌تی دینه‌ لای په‌روه‌ردگاری به‌خشر و و ملکه‌چی ده‌بن **﴿لقد احصاهم وعدهم عدا﴾** به‌راستی زور به‌وردی سه‌رحیسابی هه‌موویانه‌و هه‌ر به‌هه‌ژمار سه‌ر ژمی‌ری کردوون و هه‌رچی‌شان کردووه چاک نه‌یزانی **﴿وکلهم آتیه یوم القیامة فردا﴾** و هه‌ر هه‌موویشیان روژی قیامت به‌تاک و ته‌نیایی و دور له‌هه‌موو ده‌سه‌ل‌تیک دینه‌لای خوا.

باوه‌داران خوشه‌ویستن:

﴿ان الذین آمنوا و عملوا الصالحات﴾ به‌راستی نه‌وانه‌ی باوه‌ریان میناو کرده‌وه چاکه‌کانیان نه‌نجامدا **﴿سیجعل لهم الرحمن ودا﴾** بی‌سو خوا ی میهره‌بان ده‌یانکاته خوشه‌ویست و، خوشه‌ویستی‌یان ده‌خاته دلی به‌نده‌کانی خو‌یه‌وه تا گشت خوشیان بو‌ین. پی‌شه‌وا (بو‌خاری) و، پی‌شه‌وا (نه‌حمه‌د) له‌(ه‌بو هوره‌یره) وه ده‌گپ‌رنه‌وه که‌په‌یامبه‌ر ده‌فه‌رموی: هه‌رکه‌خوا به‌نده‌یه‌کی خوش‌ویست (جبریل) تی‌ده‌گه‌یه‌نیت: وا من فلانم خوش نه‌ویت. توش خوشت بو‌یت، نه‌وجا جو‌بره‌نیلیش خوشی ده‌ویت. پاشان نه‌ویش به‌ناو دانیش‌توانی ناسماندا جار ده‌دات که: خوا ی میهره‌بان فلانه‌ که‌سی خوش ده‌وی، نی‌وه‌یش خوشتان بو‌یت، نه‌وسا گشت نه‌وایش خوشیان ده‌وی. پاشان به‌بو‌نه‌وه له‌زه‌ویشدا پله‌ی به‌رزو خوشه‌ویستی و هه‌ر ده‌گری و ری‌زی بو‌داده‌نری. خو‌هه‌ر کاتی‌کیش خوا به‌نده‌یه‌کی خوشنه‌ویست و رقی لی‌بو‌ویه‌وه به‌جو‌بریل ده‌فه‌رموی: من فلانم خوشناوی. ده‌بی تو‌یش خوشت نه‌وی، ئیتر نه‌ویش رقی لی‌هه‌ل‌ده‌گری. له‌پاشان خه‌لکی ناسمانه‌كان نا‌گادار نه‌کرین که‌خوا رقی له‌فلانه‌ که‌سه، ده‌بی نی‌وه‌ش رقی لی‌هه‌ل‌گرن، ئینجا نه‌وانیش رقی لی‌هه‌ل‌ده‌گرن. پاشان له‌زه‌ویشدا پله‌ی بی‌ری‌زی و بی‌حورمه‌تی بو‌داده‌نری **﴿فإنما یسرناه بلسانک﴾** بویه‌ ئی‌مه‌ خو‌یندنی نه‌م قورئانه‌مان له‌سه‌ر زمانی تو‌ ناسان کرد، که به‌ناسانی ده‌خو‌ینیته‌وه **﴿لتبشر به‌ المتقین﴾** تا به‌قورئانه‌ موژده به‌خواناس و پاریزکاران بده‌ی به‌ره‌زانه‌ندی و خوشنوودی خوا **﴿وتنذر به‌ قوما لدا﴾** و گه‌لی دوژمن و سه‌ر سه‌خت و دل‌په‌قی‌شی پی‌ بترسی‌نی له‌نه‌نجامی کاره شو‌مه‌کانیان (اللذ: جمع اللذ، وهو الشدید الخصومة). **﴿وكم اهلکنا قبلهم من قرن﴾** وه خه‌لکی زورمان له‌پیش نه‌مانیشه‌وه - به‌هو‌ی سه‌ر پی‌چی‌یا نه‌وه - تیا بردو قر تی‌خست **﴿هل تحس منهم من احد﴾** ناخو ئی‌ستا هه‌ست به‌هیچ که‌سی‌کیان نه‌که‌یت؟! **﴿او تسمع لهم رکزا﴾** وه‌یان سه‌رتو نو‌وزه‌یان لی‌ده‌بی‌سی؟! واته: که‌نه‌وانه سه‌ر پی‌چی‌یان کرد، ئی‌مه‌یش به‌شی‌وه‌یه‌ک له‌ریشه‌مان هی‌نان، ده‌لیت هه‌رنه‌بوون و روژیک نه‌ژیاون.

هه‌م هه‌وه‌ل و، هه‌م ناخه‌گه‌لی سوپاسی خوا ی په‌روه‌رینم ده‌که‌م که‌یارمه‌تیدام بو‌ته‌واو کردنی سووره‌تی

۲۰- سووره تی (تاها) ۴

مه‌ککه‌بییه و (۱۲۵) نایه‌ته

به‌ناوی خوای به‌به‌زه‌یی و میهره‌بان

ئه‌م سووره‌ته وه‌ک سووره‌ته مه‌ککه‌بییه‌کانی تر، باسی بناغه سه‌ره‌کییه‌کانی ئاین ده‌کات: یه‌کخوایه‌رستی، په‌یامبه‌ریتی، زیندوو بوونه‌وه، له‌م سووره‌ته‌دا که‌سی‌تی په‌یامبه‌ر ﷺ دهرده‌که‌وی که: چه‌نده خوراک‌وو، دل ئه‌ستوو بووه.. هه‌روه‌ها داستانی هه‌ندی په‌یامبه‌رانی تریش باس ده‌کات.. ئه‌وسا به‌سه‌رییی و به‌په‌له‌یه‌که‌وه دیمه‌نیکی سه‌ختی روژی قیامت دهرده‌خات، له‌گه‌ل باس کردنی داستان و چیرۆکی (ئاده‌م) په‌یامبه‌ردا ﷺ.

(تاها) یش له‌پیتته بچ‌بچ‌ه‌ر‌ه‌گانه که له‌سه‌ره‌تای هه‌ندی سووره‌ته‌وه‌ن، هاتوون بو ده‌سه‌وسان کردنی عه‌ره‌به‌کان، له‌هینانی ته‌نها به‌شیک وه‌ک قورئان، ئه‌گه‌رچی زۆرکه‌میش بیته.

قورئان په‌نده‌و لای خواوه هاتووه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * طه * ما انزلنا عليك

القرآن لتشقى﴾ ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر! ئه‌م قورئانه‌مان بو نه‌ناردویت ئه‌وه‌نده خۆت ماندوو و شه‌که‌ت بکه‌یت، به‌ئێ.. کاتی ئه‌م قورئانه هاته خوارێ، په‌یامبه‌ر ﷺ هه‌م خۆیی و، هه‌م هاوه‌لانی درێژه‌یان به‌ نوێژو شه‌و نوێژ ده‌داو زۆریش ماندوو ده‌بوون، هه‌تا خوای دلۆقان ئه‌و نایه‌ته‌ی ناردو فه‌رمووی: ﴿إلا تذكرة لمن يخشى﴾ هه‌ر بوئه‌وه ناردوو‌مانه بییتته ئامۆژگاریی و بیرخه‌ره‌وه‌ی روژی په‌سلان بو ئه‌وه‌که‌سه‌ی له‌خوا ده‌ترسی ﴿تنزيلاً ممن خلق الارض والسموات العلى﴾ له‌لایه‌ن ئه‌و خواوه نی‌رراوه که زه‌ویی و ئاسمانه به‌رزه‌کانی دروستکردوه ﴿الرحمن على العرش استوى﴾ ئه‌و خوا به‌خشنده‌یه چوویه سه‌ر عه‌رشێ خۆی، به‌ئێ.. مه‌به‌ست به‌م چوون و سه‌رکه‌وتنه‌یه بو سه‌ر عه‌رش، سه‌رکه‌وتنی که شیای زاتی بلندی ئه‌و بی‌و، به‌وشیوه‌یه که (سه‌له‌ف) و پی‌شینانمان ته‌فسیریان کردوو، بێ هیچ شو به‌اندن و لی‌کدانه‌وه‌و چوونه ناو قولاییه‌وه، جابو‌زیاتر به‌ناگابوون له‌م چوونه سه‌ر عه‌رشه. سه‌یری سووره‌ته‌کانی: (ئه‌عراف) و (یونس) و (ره‌عد) بکه. ﴿له‌ مافی السموات وما فى الارض وما بينهما وما تحت الثرى﴾ هه‌رچی له‌ئاسمانه‌کان و، هه‌رچیش له‌زه‌وییدایه‌و، هه‌رشتیکیش له‌نیوانیاندایه و، ئه‌وه‌ش له‌نیو خاکدایه‌و په‌نه‌انه، هه‌ره‌موو مو‌لکی ئه‌وه، وه‌ک له‌سووره‌تی (فورقان) یشدا ئه‌فه‌رموی: ﴿قل انزلہ الذی یعلم السر فی السموات والارض انه کان غفورا رحیما﴾. ﴿وإن تجهر بالقول فإنه يعلم السر واخفى﴾ وه ئه‌گه‌ر تو به‌ناشکرا قسه بکه‌یت و ده‌نگ مه‌ل‌بری، وه‌یان به‌هیناش و هیندی تریش، لای خوا یه‌کسانه، چونکه ئه‌وناگای له‌نه‌ینی نیوان خه‌لک و ئه‌وه‌یش مرؤ له‌دلی خۆیدا په‌نه‌انی ده‌کا هه‌یه

سُورَةُ طه
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
طه ﴿١﴾ مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى ﴿٢﴾ إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَى ﴿٣﴾ تَنزِيلًا مِّنْ خَلْقِ الْأَرْضِ وَالسَّمَوَاتِ الْعُلَى ﴿٤﴾ الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى ﴿٥﴾ لَهُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى ﴿٦﴾ وَإِنْ يُجْهَرِ الْقَوْلُ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَ وَأَخْفَى ﴿٧﴾ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى ﴿٨﴾ وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ﴿٩﴾ إِذْ رَأَاهُ تَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا أَلْغَىٰ فِيهَا نَارًا فَمِثْقَالَ دُنْیَا وَأَوْجَدَ عَلَىٰ النَّارِ هَدًى ﴿١٠﴾ فَلَمَّا أَنهَا تُودِي بِمُوسَىٰ ﴿١١﴾ إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ عَنكَ إِنَّكَ بِالْوَارِثِ الْمُقَدَّسِ طَوًى ﴿١٢﴾

والله اعلم

﴿ **الله لا إله إلا هو** ﴾ زاتیکه بئجگه له خوئی هیچ پەرستراویک نیه شیایوی پەرستن بیئت ﴿ **له الأسماء الحسنى** ﴾ گشت ناوه جوانهکان، ههرهی ئهون، پیغمبهر ﷺ دهفرموی: ((إِنَّ لِلَّهِ تِسْعَةً وَتِسْعِينَ اسْمًا مِنْ أَحْصَاها دَخَلَ الْجَنَّةَ)) ترمزی. واته: خوا نهوهت و نو ناوی هیه، ههرکهسی بیانخوینی و لهبریانکاو کاریشیان پیبکا، ئهوا دهچیته بههشتهوه، بهلی ئهم باسهی ناوه جوانهکانی خوایه، لهنایهتی: (۱۸۰) سوورەتی (ئەعراف) و سوورەتی (حەشەر) دا پتر روون کراوهتهوه، بۆ زیاتر بهناگابوون بگهڕێوه ئهوی.

چیرۆکی په‌یامه‌که‌ی موسا ﷺ:

ئینجا داستانەکه‌ی موسا و سهره‌تای ده‌ستپێکردنی سروش و وتووێژی نه‌و له‌گه‌ڵ پەرورده‌گاری خویدا ده‌ستپێده‌کاوه‌ ده‌فرموی: ﴿ **وَهَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى** ﴾ ناخۆ ئه‌ی پیغمبهر! ﷺ هه‌وال و به‌سه‌ره‌اتی موسات بۆها توه؟ ﴿ **إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِمَ هَذِهِ امْكُثُوا** ﴾ کاتی له‌و سه‌فه‌ره‌یدا هه‌ر له‌ دووره‌وه له‌چۆلی (سینا) دا ئاگر (نوور) یکی چاوه‌کێوه‌ ئه‌وسا به‌ژن و ماله‌که‌ی خوئی وت: ئیوه‌ لی‌ره‌ بن و مه‌بزوون ﴿ **إِنِّي أَنَسْتُ نَارًا** ﴾ به‌راستی من ئاگریکم چاوه‌کێوه‌وه ﴿ **لَعَلِّي آتِيكُم مِّنْهَا بِقَبَسٍ** ﴾ به‌شکوم له‌وئ چلۆسک و سه‌لکه‌ بزوو تیکتان بۆییم خو‌تانی پی گه‌رم بکه‌نه‌وه، خوا له‌جییه‌کی تر دا به‌زمانی موساوه‌ ده‌فرموی: ((وَأَوْ جُذُوهٖ مِنَ النَّارِ...)) ﴿ **وَأَوْ جُذُوهٖ مِنَ النَّارِ** ﴾ **النار هدی** و یان چاوساغیکم بۆ شاره‌زایی ده‌ستکه‌وی و به‌ هوئی ئه‌وه‌وه‌ پێگا ده‌رکه‌ین، راهه‌که‌رانی قورئان ده‌لێن: گه‌رانه‌وه‌ی موسا بۆ ولاتی میسر پاش ته‌واوکردنی (۱۰) سه‌له‌که‌ی لای (شوعیب) بوو، جا ده‌بی پاش نه‌و ئه‌منیه‌ت و ئاسایشه‌ له‌لای شوعیب ده‌ستی که‌وتبوو، بۆچی ئیستا جاریکی‌تر بگه‌ڕێته‌وه‌ بۆ ولاتیک، که‌ کاتی خوئی لێی هه‌له‌تاییت؟! دیاره‌ به‌ده‌ر له‌کاره‌ نه‌هینییه‌کانی خوا، سوژی ولات و نیشتمان له‌گه‌ڵ شت به‌هێزتره‌وه، هه‌رگیزیش له‌بیرناچی، ئه‌گه‌رچی پێگا که‌یشی پرییت له‌ده‌یان هه‌له‌دیرو مه‌ترسی، جا له‌پێگه‌ی گه‌رانه‌وه‌یدا خوا مندالیکیان پێده‌دا، کاته‌که‌یشی زۆر سه‌رما ده‌بی، هه‌رچه‌نده‌ له‌ چه‌خماخ ده‌دا، ئاگر ئاگریت! به‌لام له‌ دووره‌وه‌ ئه‌و ئاگره‌ی چاوه‌کێوه‌، بۆ زیاتر ئاگاداری سه‌یریکی ته‌فسیری (ئین که‌سیر) بکه‌.

سه‌ره‌تای وه‌جی بۆ موسا ﷺ:

﴿ **فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَى** ﴾ ئینجا که‌ نزیکبووه‌و هاته‌لای نووره‌که‌، دیتی وا له‌ناو دره‌ختیکی زۆر جوان و ته‌رده‌ ئاگریک ده‌دره‌وشیته‌وه، نه‌وجا له‌ویدا بانگی لیکرا ئه‌ی موسا! ﴿ **إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَارْخُصْ لِعَلِّكَ** ﴾ بێگومان من پەرورده‌گاری تۆم، جا تۆیش له‌به‌ر ئه‌ده‌ب و ویلی جیگا که‌ پێلاو شه‌کاله‌که‌ت له‌پیدا که‌نه‌ ﴿ **إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طَوًى** ﴾ چونکه‌ به‌راستی تۆ وای له‌ دۆلی پیروزی (طوا) دا، له‌ نایه‌تی‌تر دا ده‌فرموی: (فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِ الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ...) ۳۰/۲۸. وه‌ یان ده‌فرموی: (إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طَوًى) ۱۶/۸۹. ﴿ **وَأَنَا اخْرَجْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى** ﴾ من بۆ خووم تۆم له‌نیو هۆزه‌که‌ت دا به‌په‌یامه‌ریی ده‌ست نیشان کردو هه‌لبژارد، جا که‌وایه‌ چاک گویندیری ئه‌و فه‌رمایشتانه‌ به‌ له‌پێگای وه‌جیه‌وه‌ بۆت دیت ﴿ **إِنِّي أَنَا اللَّهُ** ﴾ بێگومان هه‌ر منم خوا (الله) ﴿ **لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا** ﴾ من نه‌بی هیچ پەرستراویکی هه‌ق نیه‌ ﴿ **فَاعْبُدْنِي** ﴾ ده‌سا تۆش به‌شیویه‌کی جوان بم په‌رسته‌ ﴿ **وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي** ﴾ وه‌ بۆئه‌وه‌ که‌ منت هه‌ر له‌یادبی و له‌یرم نه‌که‌یت، به‌ تیروته‌سه‌لی نوێژ بکه‌وه، روویشته‌ هه‌ر له‌من بکه‌ ﴿ **إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ** ﴾ دیاره‌که‌ به‌یه‌قین روژی قیامه‌ت وابه‌رپه‌وه‌ هه‌ردیت ﴿ **كَأَنَّهُ أَخْفِيهَا** ﴾ (قه‌تاده‌) ئه‌لی: واته‌: من ده‌مه‌وی ته‌نانه‌تی له‌خوشمی بشارمه‌وه، چ جای له‌فریشته‌وه‌ له‌پیغمبهرانیشت، واته‌: جاری بۆ هیچ که‌سیک ئاشکرا نه‌بیئت. (ئین عه‌باس) ئه‌لی: بئجگه‌ له‌خووم

که سیکی لی به ناگا ناکهم. (سدی) دهلی: له ناسمان و له زموویدا هیچ کهسی نیه که خوا کاتی هاتنی قیامه تی لی نه شار دبیته وه. ﴿لتجزی کل نفس بما تسعى﴾ نهو رۆژه دی، ههتا هه مووکه سی له بهرامهر ههول و تیکۆشانی خۆیه وه پاداش و تۆله ی دهسکهوی ﴿فلا یصدک عنها من لا یؤمن بها واتبع هواه فتردی﴾ جا نهی موسا! نهوکه سه ی پروای به هاتنی نهی شوینی ههواو ناره زوی خوی که وتوو، وریابه با ڕنگریت نهکا له بهروا پیبونی، نهوسا تیا بچیت.

عه ساکه ی موسا ﷺ ده بیته نه ژده ها:

﴿وما تلك بيمينك يا موسى﴾ جا خوا فهرمووی موسا! نهی نهه چیه که به دهستی راسته وهیه؟ ﴿قال

می عصای اتوکا علیها﴾ موسا وتی: نهوه گۆچانه که مه، له کاتی رۆشتندا ده یگرم به دهسته وه، وه بهرپشتی خوشمی ددهم ﴿واھش بها علی غنمی﴾ و که لای دارانی پی نهوهرنم بۆ پهزو مه ره کانم ﴿ولی فیها مارب اخرى﴾ و چه ند کاری تریشی پی نه نعام ددهم نان و تفاقی پی نه لده گرم، دورنده ی پی نه کوژم... هتد به لی: که لکی (عه سا) گرتن به دهسته وه زۆره و له شه ریعه تیشدا بنه ره تیکی هیه، پی نه مبه ریش ﷺ وهک ئیعامی بوخاری نه لی: له دهشت و چۆله وانیدا نه یکرده نیشانه ی روکه ی نوێژو له بهرده می خۆیدا دایده چه قان، وه له پۆژی جهژنیشدا له نوێژگا کهیدا دایده چه قان، کاتیکیش که یشتبا لای بهرده ره شه که نه گهر ده رفهت نه بووبا ماچی بکا به عه ساکه ی ناماژه ی بۆ ده کرد. زانا یان یه کده نگن که عه سا به دهسته وه گرتن له کاتی وتاری هه ینیدا سوننه ته، دهشتوانی بۆ نهه مه به سه ته سه یریکی تهفسیری قورتوبی بکهیت تا زیاتر به ناگابی ﴿قال القها یا موسی﴾ خوا فهرمووی: موسا! ده نهو عه سایه بهاوێژه! ﴿فالقها فإذا هی حیه تسعى﴾ ههرکه فرییدا کتوپر دیتی وا

وَأَنَا أَخَذْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ ﴿١٣﴾ إِنَّ اللَّهَ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي ﴿١٤﴾ إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُجْزَىٰ كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَىٰ ﴿١٥﴾ فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَىٰ ﴿١٦﴾ وَمَا تَلَكَ بِيَمِينِكَ يَمْوَسَىٰ ﴿١٧﴾ قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَىٰ غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَىٰ ﴿١٨﴾ قَالَ أَلْقِهَا يَمْوَسَىٰ ﴿١٩﴾ فَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَىٰ ﴿٢٠﴾ قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَىٰ ﴿٢١﴾ وَاضْمُمْ يَدَكَ إِلَىٰ جَنَاحِكَ تَخْرُجْ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ ؕ آيَةٌ أُخْرَىٰ ﴿٢٢﴾ لَنُرِيكَ مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَىٰ ﴿٢٣﴾ أَذْهَبَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ ﴿٢٤﴾ قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ﴿٢٥﴾ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ﴿٢٦﴾ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي ﴿٢٧﴾ يَفْقَهُوا قَوْلِي ﴿٢٨﴾ وَاجْعَلْ لِي وَزِيرًا مِنْ أَهْلِي ﴿٢٩﴾ هَٰزُونٌ أَخِي ﴿٣٠﴾ أَشَدُّ بِوَءَ أُرْرِي ﴿٣١﴾ وَأَشْرِكْ فِي أَمْرِي ﴿٣٢﴾ كُنْ شَهِيدَ كَثِيرًا ﴿٣٣﴾ وَنَذْرَكَ كَثِيرًا ﴿٣٤﴾ إِنَّكَ كُنْتَ بِنَاصِرًا ﴿٣٥﴾ قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَمْوَسَىٰ ﴿٣٦﴾ وَلَقَدْ مَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَىٰ ﴿٣٧﴾

مارێکی گه ورهیه و ده جولیت و ده شله ژێ، موساش ههرکه نهوه ی دیت که وته شله ژان و ترسان ﴿قال خذها ولا تخف﴾ خوا فهرمووی: بیگهرو ترست نه بی ﴿سنعیدها سیرتها الاولى﴾ ههر ئیستا که وهک نهوسای خوی لی نهکه ی نهوه ده بیته وه عه ساکه ی جارانت.

دهستی موسا وهک چۆری شیر سپی بوو:

﴿واضمم يدك إلى جناحك﴾ وه دهستت بجه باخه لته وه، له جپی تردا نه فهرمووی: (واضمم اليك جناحك من الرهب فذا لك برهانان من ربك الى فرعون وملئه... ۲۲/۲۸ ﴿تخرج بيضاء من غير سوء﴾ نهوسا به بی نازار دیته ده ری، سپی و بی عیب و نه خووشی وهک کافوری لیها توه، واته: نه تووشی به له کی بووه، نه هیچ شتیکی تر، به لکو ههروهک چرایهک بۆت هه لگی سابی وایه ﴿آية اخرى﴾ نهویش بیجگه له عه ساکه ت موحیزه یه کی تره ﴿لنريك من

آیاتنا الكبرى تا نیمه هندی له نیشانه گرنگو و گوره کانی خوځمانت نیشان بدهین و چاک بزانیت که توانامان به سهر همووشتیکیدا هیه. داوی نیشاندانی نهوگشت نیشانه و دسه لاتانه و ناماده کردنی موسا، نینجا فهرمووی: ﴿^{۲۴} **انذهب الی فرعون انه طغی**﴾ دههر نیستا برؤ بؤلای فیرعهونی پاشای میسر. چونکه بیگومان به یه کجاری توولی لیئه لکیشاوه له فهرانم یاخی بووه.

موسا که چوویه لای فیرعهون له خوا پارایه وه:

﴿^{۲۵} **قال رب اشرح لی صدری**﴾ موسا داوی پشتیوانی له خوا نه کاو ده فهرمووی: نهی پهروه ردگارم! سینغم گوشادکه ﴿^{۲۶} **و یسر لی امری**﴾ نیش و کاریشم بؤناسان که بۆگه یاندنی په یامه که ی تو ﴿^{۲۷} **واحلل عقدة من لسانی**﴾

گرییه که له زمانمدايه بومی بکه وه. تا زمانم نه گیری و ره هابی و بتوانم وهک پیویست په یامه که ت رابگه به ت ﴿^{۲۸} **یفقهوا قولي**﴾ تاله ناخافتن و قسه کانمدا تیگن و حالی بن لیم ﴿^{۲۹} **واجعل لی وزیرا من اهلی**﴾ وه له بنه ماله و کهس و کارم وه زیرو یارمه تیدهریم بؤ دابی ﴿^{۳۰} **هارون اخی**﴾ نهویش هارونی برام بی ﴿^{۳۱} **اشدد به ازری**﴾ پشتمی پی به میز که ﴿^{۳۲} **واشرکه فی امری**﴾ و له کارمدا که په یامه به ریه تیه بیشیکه به یاریده رو هاو به شم ﴿^{۳۳} **کی نسبحک کثیرا**﴾ تا نیمه زیاتر پاک و خاوینی تو راگرین، سوپاس و ته سبباحت زور بکهین ﴿^{۳۴} **ونذکرک کثیرا**﴾ وه زوریشت یادت بکهین، ناوت زور به رین به لی که لکی براو برایه تی ده بی بؤ به میز کردنی به رنامه که ی خوابی ﴿^{۳۵} **انک کننت بنا بصیرا**﴾ به راستی هه میسه تو بینا و زانی به نه حوالی نیمه. به لی... هه کاریم نه انجام نه در، پیویسته هه موو پنداویستییه کی بؤ ناماده بکری، خونه گهر که سیکی شیاو تریش بؤ نه و کاره هه بی، نه بی داوی کهیت و فهرلی به دیت به سهر خو تدا ﴿^{۳۶} **قال قد اوتیت سؤلک یا موسی**﴾

﴿^{۳۷} **ان اذفیه فی التابوت**﴾ ﴿^{۳۸} **ان اذفیه فی التابوت فافدیه**﴾ ﴿^{۳۹} **فلیلقه الیم بالساحل**﴾ ﴿^{۴۰} **یاخذہ عدو لی وعدو له**﴾ ﴿^{۴۱} **والقیث علیک حبة منی ولنضع علی عینی**﴾ ﴿^{۴۲} **اذتمشی اخلک**﴾ ﴿^{۴۳} **فلقول هل اذکر علی من یکفله**﴾ ﴿^{۴۴} **فرجعناک الی امیک کی نفر عینها ولا تحزن**﴾ ﴿^{۴۵} **و قلت نفسا فنجینک من الغمر وفتناک فوئا**﴾ ﴿^{۴۶} **فلینت سین فی اهل مدین ثم جئت علی قدر یموسی**﴾ ﴿^{۴۷} **واضطعتک لنفسی**﴾ ﴿^{۴۸} **اذ هب انت و اخوک یشابی ولا ینیا فی ذکری**﴾ ﴿^{۴۹} **اذ هب الی فرعون انه طغی**﴾ ﴿^{۵۰} **فقولا له قولا لیت لعله یتدکر او یخشی**﴾ ﴿^{۵۱} **قالا رب اننا نخاف ان یفرط عیننا**﴾ ﴿^{۵۲} **او ان یطغی**﴾ ﴿^{۵۳} **قال لا تخافا اننی معکم اسمع واری**﴾ ﴿^{۵۴} **قالایاها فقولا انارسلنا ریک فارسل معابی اسره یل ولا تعد بهم قد جئتک یشابی من ربک و السلام علی من اتبع الهدی**﴾ ﴿^{۵۵} **انما قد اوحی الینا ان العذاب علی من کذب وکولی**﴾ ﴿^{۵۶} **قال فمن ربکم یموسی**﴾ ﴿^{۵۷} **قال رب الذی اعطی کل شیء خلقه ثم هدی**﴾ ﴿^{۵۸} **قال فما بال القروا الاولی**﴾ ﴿^{۵۹} **قال علمها**﴾

خواش فهرمووی: موسا! به راستی هه رچی تو ویستت جیبه جی کراو پی ت درا، وه نه مهش منه تی که به سهر ته وه ﴿^{۳۷} **ولقد مننا علیک مرة اخرى**﴾ وه بیگومان پیش نه وهش نیمه جاریکی تر منه تمان نایه سهرت. بی نه وه خو ت داوا بکهیت ﴿^{۳۸} **ان اوحینا الی امک ما یوحی**﴾ نهو کاته ی که تو له دایک بووی، دایکت له ترسی فیرعهوندا گیری خوارد به ده سته وه نه وهک بتکوژی نهینه زانی چی بکات، جا نیمهیش نه وهی پیویست و شایسته بوو بؤ نهو کاره خستمانه دلیه وهو پیمان گه یاند ﴿^{۳۹} **ان اذفیه فی التابوت**﴾ و پیمان وت: که بیخه ناو دار به سته و سندوقیکه وه ﴿^{۴۰} **فاذفیه فی الیم**﴾ و بیهاویرنه ناو ده ریاوه ﴿^{۴۱} **فلیلقه الیم بالساحل**﴾ ده با ده ریاش بیخاته که نار ﴿^{۴۲} **یاخذہ عدو لی وعدو له**﴾ تا دوزمنیکی من و دوزمنیکی خوی (فیرعهون)، بیگریته وه، به لی... یه کی له قیبتیه کان سندوقه که ی وه لاناو بر دیه لای فیرعهون ﴿^{۴۳} **والقیث علیک حبة منی**﴾ ثیان و خوشه ویستی خوم به تودا، به شیوهیه که هه رکه سی تو ی دیتبا

خوشتی نهویست **﴿ولتصنع علی عینی﴾** وه تا له پینش چاو خوشتدا گهره بیت و پهروره بکرییت **﴿إذ تمشی اخک فتقول﴾** له بیرته نهوکاته تو به سندوقه که وه کوتیته بهردهستی فیرعهون و، نهوانیش زور گهران بهدوای دایهندا تاشیرت بداتی، بهلام نیمه ویستمان وابوو که تو شیریه کهس نهخویت! لهوکاتهیشدا خوشکه کهت چاودیژی توئی نهکرد لهنزیکه کۆشکی فیرعهونهوه دیتی گیریان خواردوو به دهستیوه کوتی: **﴿هل ادلکم علی من یكلفه﴾** نهتانهوی کهسیکی خانه دانتان نیشان بدهم تا بهخیوی بکات بۆتان؟ **﴿فرجعناک الی امک﴾** جا ئیتر بهوشیوهیه گیزایتمانوه لای دایکت وهک بهلینمان پیدابوو **﴿کی تقرر عینها و لا تحزن﴾** که چاوی پیئت روون بیتهوهو زویرو خهفتهبار نهبی **﴿و قتل نفسا﴾** نهی موسا! نهی نهمش چاک دهزانی، که گهرهش بوویت یهکیکت لهقیبیتییهکان بههله کوشت و ناچار مهلهاتی بو مهدییهن **﴿فنجیناک من الغم﴾** پاشان لهو خهم و پهژاریهش پزگارمان کردیت **﴿وفتناک فتونا﴾** و بهرووداو دوا رووداو تاقیمان کردیتوه، بهلا دوا بهلا، بۆنهوی بییته پیاوی تهنگانهو، بو پاشهپوژ بهرگهی نههامهتییهکانی پوژگار بگریت **﴿فلبت سنن فی اهل مدین﴾** جا هر لهوده مهدا بهرو مهدییهن پویشتی و، چهند سالیکی لهناوخه لکی نهویدا مایتهوه به شوانکاری زیانی خوئت دهرده سه **﴿ثم جنت علی قدر یا موسی﴾** پاش نهوه (مهدییهن) گهراپتهوه لهوکاته دایاریمان کرد بوو، بۆرهوانه کردنت بهپیغه مبهیری، هاتیت نهی موسا **﴿واصطنعتک لنفسی﴾** و ههلمبژاردی و کردیت بهپهیا مبهیری خوم **﴿إنهب انت واخوک بایاتی﴾** نهوجا توو هارونی برات هاوپی به (۹) نو نیشانهی منهوه وهک دار عساو، دهستهکه.. پوژ بۆلای فیرعهون بو نهجامدانی کارهکانی من **﴿و لا تنیا فی ذکری﴾** و لهیادی مندا هرگیز کۆتایی و سستی مهکن. نهوه باشتیرین چهک و هوئی سهرکهوتنتانه.

لهگهله فیرعهون نهروم و نیان بدوون:

﴿إذهب الی فرعون إنه طغی﴾ هردووکتان بچه لای فیرعهون، چونکه بهراستی نهو یاخی و لهخوبایی بووه **﴿فقولا له قولا لینا﴾** جا بهنهرمی و لهسهرخۆ قسهی لهگهله بکه و بیدوینن، چونکه بارهگای پاشایهتی واههلهنگری **﴿لعله یتذکر او یخشی﴾** بهلکو بیربکاتهوهو قسهکهتان لیوهرگری، وه یان بترسی لهخوا. موسا دوترسی فیرعهون تووه بیی:

﴿قلا ربنا إننا نخاف ان یفرط علینا﴾ موسا و تیان: نهی پهروهردگاری نیمه! نهترسین که فیرعهون لیمان پینش بکهوی و ههلهکوتیته سهزمان، وهپینش نهوهی راستیی بۆ دهربخهین سزیمان بدا **﴿او ان یطغی﴾** یان یاخی بیی **﴿قال لا تخافا﴾** خوا دلنای کردن و فیرمووی: مهترسن **﴿اننی معکم﴾** بهراستی من لهگهله نیموم **﴿سمع واری﴾** ههموو شتیکی نهیبسم و ههموو شتیکیکی نهیبسم **﴿فاتیاه فقولا﴾** دهسا بچه لایی و پیی بلین: **﴿إنا رسولا ربک﴾** بهراستی نیمه هردو کمان راسپاردهو رهوانهکراوی پهروهردگاری توین **﴿فارسل معنا بنی اسرائیل﴾** جا تویش توهرم و نهوهکانی یهعقوبمان لهگهله بنیره **﴿ولا تعذبهم﴾** و چیت نهشکه نهجو سزایان مهدهو بهکارو بینگار ماندوویان مهکه **﴿قد جنناک بایة من ربک﴾** و بۆ راست بیژی خویشمان به بهلگو نیشانهیهکی پوونهوه لهلایه ن پهروهردگارتوه هاتوین بۆلات (عساو، دهستهکه) **﴿والسلام علی من اتبع الهدی﴾** وه سلّو و دروود لهسهه نهوکهسه بی که پهیرهوی لهپینگای هیدایهت دهکاو لهراسته ری لاناکهوی، بۆیه پیغه مبهیری **﴿کاتی نامهی بۆ (هرقل) گهرهوی رۆمهکان نووسی، سلّوی هر بهم رستهیه کرد: (سلام علی من اتبع الهدی)، نهمش دهقی نامه کهیهتی هر بۆ پیروزی دهینووسم: (بسم الله الرحمن الرحیم، من محمد رسول الله إلی هرقل عظیم الروم، سلام**

علی من اتبع الهدی، اما بعد فإنی ادعوك بدعایة الإسلام، اسلم تسلم، یؤتک الله اجرک مرتین) متفق علیه. هر به ناوی خوای به خشنده میهره بانهوه، له موچه ممدی پیغه مبهری خواوه، بو هرقلی گه وره ی روم، درود بو که سیك له راسته ری لانه که وی، پاشانیش: من به بانگه یشتی نیسلام داوه تت ده که م: موسلمانیه، سه لامه ت ده بی و، خوای گه وره ش دوو جار پاداش و مزه ت ده داتی. ﴿^{۸۸} إنا قد أوحى إلینا ان العذاب علی من کذب و تولى﴾ بیگومان نیمه له لایه ن خواوه وه حی و سروشمان بو هاتووه که سزای خوا بو که سیکه بانگه که مان به درو ده خاته وه و پشستی تیده کات ﴿^{۸۹} قال فمن ربکما یا موسی﴾ وتی: جا په روه ردگاری نیوه کییه نه ی موسا؟! ﴿^{۹۰} قال ربنا الذی اعطى کل شی خلقه ثم هدی﴾ موسا وتی: په روه ردگاری نیمه نه و زاته یه که هه مووشتیکی دروستکردوه، پاشانیش

رینمایى هه موو پیداو یستییه کیشى کردون ﴿^{۹۱} قال: فما بال القرون الأولى﴾ فیرعه ون وتی: نه ی حالى نه وه موو به ره و گه لانه ی پیشووه چو ن بووه؟! خو نه وان خویان به راستی نه په رستووه؟ ﴿^{۹۲} قال: علما عند ربی فی کتاب﴾ موسا فهرمووی: زانینی حالى نه وانه لای په روه ردگارمه له کتیبیکدا، واته: له (لوح المحفوظ) دا تو مار کراوه ﴿^{۹۳} لا یضل ربی ولا ینسى﴾ په روه ردگاری من نه هیچ شتی لی بزد ده بی و، نه هیچیشی له بیر ده چی ﴿^{۹۴} الذی جعل لکم الارض مهدا﴾ نه و خویایه ی که زه ویی بارهینا وه و کردویه به لانک و بیشکه بو نیوه و، زور به ناسانی تیایا نه ژین ﴿^{۹۵} و سلك لکم فیها سبلا﴾ وه چهند ریگا و ریبارنکی بو تان تییدا دروستکرد تا له ناو شاخ و چیا و ده شتی دا به ناسانی هاتوچو بکن، له جیبیه کی دیکه شدا ده فهرمووی: (وجعلنا فیها فجاجا سبلا لعلهم یهتدون) ۳۱/۲۱. ﴿^{۹۶} و انزل من السماء ماء﴾ وه له ناسمانیش هه ناویکی نار دوه ته خوا وه و ﴿^{۹۷} فاخرجنا به ازواج من نبات شتى﴾ نه و جا چهن دین جوړ گژوگیای ها و لغمان پی دهرهینا وه و رواند ﴿^{۹۸} کلاوا و ارعوا

﴿^{۹۹} قال علمها عند ربی فی کتاب لا یضل ربی ولا ینسى﴾ الذی جعل لکم الارض مهدا و سلك لکم فیها سبلا و انزل من السماء ماء فاخرجنا به ازواج من نبات شتى ﴿^{۱۰۰} کلاوا و ارعوا﴾ انعمکم ان فی ذلک لآیة لى اولی الشی ﴿^{۱۰۱} و منها خلقتکم و فیها نعیدکم و منها نخرجکم تارة اخرى﴾ و لقد ارنه ایتنا کلها فکذب و انی ﴿^{۱۰۲} قال اجئنا لئخرجنا من ارضنا یسحرک ینموسى﴾ فلنأیتنک یسحر مثله فاجعل بیننا و بینک موعدا لا یخلفه نحن و لا انت مکانا سوی ﴿^{۱۰۳} قال موعدکم یوم الزینة و ان یحشر الناس ضعی ﴿^{۱۰۴} فتولن فرعون فججمع کیده ثم ان ﴿^{۱۰۵} قال لهم موسی و لیکم لا تغروا علی الله کذبا فیسحکم بعذاب و قد خاب من افترئ ﴿^{۱۰۶} فتنزعوا امرهم بینهم و اسروا التجوی ﴿^{۱۰۷} قالوا ان هذان لسحران یریدان ان یخرجاکم من ارضکم یسخرهما و یدها بطریقکم المثلی ﴿^{۱۰۸} فاجمعوا کیدکم ثم انشوا صفا و قد افلح الیوم من استعلی ﴿^{۱۰۹}

﴿^{۱۱۰} انعام﴾ نیوه خو تان له هندیکی بخون و، له هندیکیشى ناژه له کانتان بله وه پینن ﴿^{۱۱۱} ان فی ذلک لآیات لى اولی النهی﴾ به راستی لهو شتانه دا باسمان کردن گه لی به لگو و نیشانه ی پرون هیه له سمر یه کتاکى خوا بو خاوه ن ناوه زان و فامیده کان ﴿^{۱۱۲} منها خلقتکم﴾ له سهره تاوه نیوه مان هه ره و زه وییه دروستکرد ﴿^{۱۱۳} و فیها نعیدکم﴾ وه له و دا دوا ی مردن نه تانگیرینه وه بو گل ﴿^{۱۱۴} و منها نخرجکم تارة اخرى﴾ وه جاریکی تر له و دا نه تانهینینه وه دهر و زیند و وتان نه که ینه وه. خوا له جیبیه کی تر دا ده فهرمووی: (یوم یدعوکم فتستجیبون بحمده و تظنون ان لبثتم الا قلیلا) ۵۲/۱۷ یان ده فهرمووی: (قال فیها تحيون و فیها تموتون و منها تخرجون) ۲۵/۷.

گشت نیشانه‌کان، نیشانی فیرعه‌ن دران، باوهریشی نه‌هینا؛

﴿^{۶۶} ولقد اریناه آیاتنا کلها﴾ بینگومان ئیمه هه‌موو نایه‌ت و به‌لگه‌کانمان نیشاندان خستمانه پیش چاوی، تا به‌شکو به‌روا بیئی ﴿فکذب وابی﴾ که‌چی ئه‌و هه‌ره‌مووی به‌درو دانان گوێرایه‌لی نه‌کرد ﴿^{۶۷} قال اجنبتنا لتخرجنا من ارضنا بسحرک یا موسی﴾ فیرعه‌ن وتی: ئه‌ی موسا! ناخۆ تۆ هاتیه لاما تا له‌خاک و ولاتماندا به‌و جادووه‌ت ده‌رمانکە؟ ﴿^{۶۸} فلناتینک بسحر مثله﴾ جا به‌دنیایی ئیمه‌یش له‌وینیه‌ی ئه‌وه‌ی تۆ جادوویه‌کت بو‌دینین ﴿فاجعل بیننا وبینک موعدا﴾ جا ئیستا بۆ ئیمه‌و بو‌خۆت جی و کاتیک دیاری بکه ﴿لا نخلفه نحن ولا انت مکانا سوی﴾ که‌نه ئیمه‌ سه‌ره‌پنجی لیبکه‌ین، نه‌تۆش، تا له‌یه‌ک جیگایه‌کی ته‌ختانیدا ناماده‌یین بۆ نه‌جامدانی ئه‌و کاره‌مان ﴿^{۶۹} قال موعدکم یوم الزینة﴾ موسا به‌دنیاییه‌که‌وه وتی: باشه واده‌ی دیاریکراومان روژی جه‌ژنی گشتیی بی، روژی جه‌ژنی نه‌روژ، روژی که‌یف و سه‌فاو سه‌رووبی که‌ جه‌ژنی ئیوه‌یه‌و له‌و روژه‌دا ئیوه‌ هه‌موو کۆ نه‌بنه‌وه ﴿وان یحشر الناس ضحی﴾ وه‌ له‌کاتی چنشته‌نگاوێکدا که‌ له‌وکاته‌دا هه‌وا میانیه‌و، هیما ن زو‌ریشی ئه‌مینۆ بۆ خۆشناوا بوون خه‌لکی کۆ بکرینه‌وه تاکاره‌که‌مان به‌ناشکرا بی ﴿^{۷۰} فتولی فرعون فجمع کیده ثم اتی﴾ ئینجا فیرعه‌ن ئه‌وی جیه‌یشت و هه‌موو فره‌وێلی خۆی کۆکرده‌وه‌و خسته‌کار، له‌پاشا هه‌موویانی بۆ واده‌ی کۆبوونه‌وه‌که‌ هیما ﴿^{۷۱} قال لهم موسی﴾ موسا ئه‌یه‌وی پیش ئه‌وه‌ ده‌ست پی بکه‌ن نامۆزگارییه‌کیان بکات، به‌شکو واز له‌و یاخی بوونه‌یان بی‌ن، بۆیه‌ پی وتی: ﴿وایکم لا تغفروا علی الله کذبا﴾ هاوار و ده‌ی بۆ ئیوه‌! درۆ له‌ سه‌رخوا هه‌ل مه‌به‌ستن، واته‌: به‌وه‌ی که‌ بلین مोजیزه‌که‌ی منیش جادووه‌ وه‌ک جادووه‌که‌ی خۆتان ﴿فیسحکم بعذاب﴾ جا خوای گه‌وره‌ گشتان به‌به‌لاو سزا ته‌فرو تونا بکاو له‌ناوتان به‌ریت ﴿وقد خاب من اقتری﴾ وه‌ بینگومان کۆ درۆ له‌سه‌رخوا بکا زه‌ره‌رمه‌ندو بی هیوایه ﴿^{۷۲} فتنازعوا امرهم بینهم﴾ ئینجا نامۆزگارییه‌که‌ی موسا کاری تی‌کردن، هه‌ندیکیان دل‌یان گۆپا به‌ره‌و خیر، بۆیه‌ نا‌کۆکی و جیاوازی که‌وته‌ نێوانیان‌ه‌وه‌، هه‌ندیکیان موسایان به‌راست زانی و وتیان: ئه‌م قسه‌یه‌ له‌ قسه‌ی پیغه‌مه‌برانه ﴿واسروا النجوی﴾ وه‌ ملیان له‌ سه‌رت سرت و چه‌پ نا ﴿^{۷۳} قالوا ان هذان لساحران﴾ وتیان: دیاره ئه‌م دووانه‌ موسا و هاروون جادووگه‌رن ﴿یریدان ان یخرجاکم من ارضکم بسحرهما﴾ ئه‌یان‌ه‌وی به‌ هۆی جادوویانه‌وه‌ له‌ولاتی (میس)دا بتانکه‌نه‌ ده‌روه‌، تا ده‌سه‌لات به‌ده‌ست بگرن ﴿ویذهبا بطریقکم المثلی﴾ و به‌رنامه‌و نه‌ریته‌ هه‌ره‌ به‌ نه‌رخه‌که‌ی ئیوه‌ پووجه‌ل بکه‌نه‌وه ﴿^{۷۴} فاجمعوا کیدکم﴾ جا که‌واته‌ فره‌وێلتان یه‌کخه‌ن ﴿ثم انتوا صفا﴾ له‌پاشا هه‌موو به‌ ریزک وهرن ﴿وقد افلح الیوم من استعلی﴾ وه‌ بینگومان ئه‌م‌پۆش هه‌رکه‌سی سه‌رکه‌وی سه‌ره‌رازو به‌ختیاره‌.

موسا سه‌رکه‌وت و جادووگه‌ره‌کانیش موسلمان بوون:

﴿^{۷۵} قالوا: یا موسی اما ان تلقی﴾ ئه‌وسا جادووگه‌ره‌کان به‌ ده‌عیه‌و به‌فیزه‌وه‌ وتیان: ئه‌ی موسا! یا تۆ یه‌که‌مجار ده‌سه‌به‌کاربه‌، عه‌ساکه‌ت هه‌ل‌ده‌و جادووی خۆت بکه‌ ﴿واما ان نکون اول من القی﴾ وه‌یان ئیمه‌ پیش تۆ ده‌هاوێژین و یه‌که‌م که‌س نه‌یین؟ ﴿^{۷۶} قال بل القوا﴾ موسا وتی: نا، یه‌که‌مجار ئیوه‌ ده‌ست پی بکه‌ن و بیهاوێژن ﴿فإذا حبّالهم وعصیهم یخیل إلیه من سحرهم﴾ به‌لی.. ئه‌وان ده‌ستپیش‌خه‌ریان کرد، جا په‌ت و گوریس و گۆچانه‌کانیان هه‌ل‌دایه‌ گۆره‌پانی جادووکه‌وه‌ ئه‌وه‌نده‌ سه‌ر سو‌ره‌ینه‌ر بوو موسا و گومانی برد له‌ جادووکه‌یان ﴿انها تسعی﴾ په‌ته‌کان و عه‌ساکانیان ئه‌ج‌وولینه‌وه‌ دین و ده‌چن وه‌ک (مار)یکی گه‌وره‌ (ئین که‌سیر) ئه‌لی: به‌و هۆیه‌وه‌ که‌ له‌(جیوه‌)یان هه‌ل‌کیشابوون گشت ده‌ج‌ولانه‌وه‌، دۆل و شیوه‌که‌یان پ‌کرد له‌ مارو هه‌لمه‌ت هه‌لمه‌ت

به سهریه کا دهکوتن ﴿^{۷۷} **فارجس فی نفسه خيفة موسى**﴾ جا له برنه وه موسا که نه وهی دیت له دلی خویدا که میک ترسا که خه لکه که پاش نه وکاره یه شوینی نه که ون و به کاره که ی نه ویش بلین جادووه ﴿^{۷۸} **قلنا لا تخف انک انت الاعلی**﴾ نیمه ش له وکاته ناسکه دا وه حیمان بو کردو وتمان: هیچ مه ترسه! به راستی هه ر تو له سهر تری ﴿^{۷۹} **والق ما فی یمینک**﴾ نه وی له دهستی راستدایه (عه ساکت) بیهاویژه ﴿**تلق ما صنعوا**﴾ جا هه رچی نه وانه کردوویانه هه مووی قوت نه دا و نه بیچیته وه ﴿**انما صنعوا کید ساحر**﴾ بیگومان هه رچی نه وانه کردیان هه موو فرت وفیلی جادووگر بوو ﴿**ولا یفلح الساحر حیث اتی**﴾ و جادووبازیش هه رچی بکاو له هه رکوی بی سهرکه وتوو نابی، که وایه زور به دنلیاییه وه کاری خوت بکه نه ی موسا (جوندوب) نه لی: پیغه مبه ر ﴿**فهرموی: (إذا اخذتم**

یعنی الساحر - فاقتلوه ثم قرا: ((ولا یفلح الساحر حیث اتی))، قال: لا یؤمن حیث وجد) نین نه بی حاته م. هه رکه جادووبازتان ده سکه وت بیکوژن، پاشان نایه تی (ولا یفلح الساحر) سی خوینده وه وه فهرموی: جادووگر له هه ر کوی بیت بر وای نیه. ﴿^{۷۷} **فالقی السحرة سجدا**﴾ هه ر که موسا عه ساکه ی خوی هه لداو ته وای په ت و عه ساکانی نه وانی قوتدا، به خیرایی جادووگره کان هه موو که وتنه سوژده و کرنوشیان برد بو په روه ردگارو، زانیان که نه م کاره له ده سه لاتی ناده مزاددا نییه ﴿**قالوا: امنا برب هارون وموسی**﴾ له پرووی فیرعه ون وشو هه موو خه لکه دا وتیان: پرومان هیئا به په روه ردگاری هارون وموسا!

فیرعه ون هه ره شه ی له جادووگره کان کرد:

﴿^{۷۱} **قال امنتم له قبل ان اذن لکم**﴾ جا که فیرعه ون نه وهی دیت، گوتی: پیش نه وهی من موله تان بده م برواتان پی هیئا؟! ﴿**انه لکیرکم الذی علمکم السحر**﴾ به راستی ده رکه وت که هه ر موسایه گه وره و سه روکتان ونه ویش فیری جادووی کردوون ﴿**فلاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف**﴾

﴿**فَالْوَأْتُمُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَلْقَىٰ**﴾ قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا جِأَتْهُمْ وَعَصِيَّتُهُمْ تُخِيلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَتَاهُ ﴿٧٦﴾ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةُ مُوسَىٰ ﴿٧٧﴾ قُلْنَا لَا تَخَفْ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَىٰ ﴿٧٨﴾ وَأَلْقَىٰ مَا فِي يَمِينِكَ تَلَقَّفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سِحْرٍ وَلَا يَفْلَحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَىٰ ﴿٧٩﴾ فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَجْدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَىٰ ﴿٨٠﴾ قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ، قَبْلَ أَنْ آدَنَ لَكُمْ إِنَّهُ، لَكَبِيرُكُم الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا تُقِطِعْنَ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ حَلْفٍ وَلَا صَلْبِنَكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ إِنَّمَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَىٰ ﴿٨١﴾ قَالُوا لَنْ نُؤْثِرَكَ عَلَىٰ مَا جَاءَنَا مِنَ الْآيَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَافْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِمَّا نَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ﴿٨٢﴾ إِنَّمَا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِنُكَفِّرَ مَا نَخْلَعُ وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَبِيرٌ وَأَنقَىٰ ﴿٨٣﴾ إِنَّهُ، مِنْ يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ، جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ ﴿٨٤﴾ وَمَنْ بَآئِبُهُ مُوْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ ﴿٨٥﴾ حَتَّىٰ تَعْبُدَ عَمَلِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ ﴿٨٦﴾

نه مه ویش سویندی بیت هه موو ده ست و پایه کانتان راست و چه پ ده برم ﴿**ولاصلبکم فی جذوع النخل**﴾ وه به دارخورماکاندا هه لتانده واسم، تا خه لکی تر عبیره وت هه رگرن ﴿**ولتعلمن اینا اشد عذابا وبقی**﴾ وه ده شرانن سزای کامان سزای نیمه، یان سزای خواکه ی موسا توندترو به ماوه تره؟ ﴿^{۷۲} **قالوا لن نؤثرک علی ما جاءنا من البینات**﴾ نه وانیش گوتیان: تازه نیتر نیمه هه رگیز دوا ی شو نیشانانه دیومان له به رتو ده س له وه هه لئا گرین ﴿**والذی فطرنا**﴾ وه ریزی توناده ین به سهر نه و زاته دا نیمه ی دروست کردووه، سویندما ن پیی ﴿**فاقض ما انت قاض**﴾ ساتو هه ر بریاری دده دیت به رامبه رمان بیده، یا هه رچیت له ده ستدی دریغی مه که ﴿**انما تقضی هذه الحیاة الدنیا**﴾ به راستی تو هه ر ته نها له م ژیانی دونیایه دا ده ستت ده رواو ده سه لاتت هیه و کاریکت پی نه کری ﴿^{۷۳} **انما برینا لیغفر لنا خطایانا**﴾ بیگومان نیمه پرومان به په روه ردگاری خو مان هیئا تاله گونا هه کانمان خوش ببی ﴿**وما**

اگر همتا علیه من السحر و هلهو جاد و وگه ریهش تو سه پاندت به سهرماندا ببوری **والله خیر و ابقی** و ه خوا لهه مووکه سی چاکتوبه به قاتره، به لام تو خووت و دهوله ته کت دوا بیتان دیت. **۷۶** **انه من یات ربه مجرما** به راستی هر که سیک به تاوانباری له پوژی قیامه تدا بچینه وه لای په رورد گاری **فان له جهنم لایموت فیها** **ولایحی** بیگومان بهشی دوزه خه و نیر نه نه مرئ تیایدا، تا له سزا رزگاری ببیت، وه نه ده شری به ناسووده یی، وه خوی گوره نه فهرموی: (لایقضى علیهم فیموتوا ولا یخفف عنهم من عذابها کذلک نجزی کل کفور) ۳۵ ۳۶ **ومن یاتہ مؤمنا** وه نهوکه سه ش بری هی نابی و به باوره وه بچینه لای په رورد گاری خوی **قد عمل الصالحات** نا کار کرده و چاکه کانی نه نجام داییت **فاولئک لهم الدرجات العلی** جا نه وانه له دوا پوژدا چندان

پلهی به رزبان هیه: **۷۷** **جنات عدن تجری من تحتها الأنهار** **خالدین فیها** چهند باخ و باخاتیکی چروپن و به هتا هه تاییش تیایندا ده میننه وه، له به رده میان وه چهند چوم و پروبار تیده پیری که جواترین سیمای وینه ی هیه **وذلك جزاء من تزکی** وه نه و پاداشت و خوشی و نیرسراحه ته یه پاداشتی که سانی دل و دهرن پاکه، واته: نه وانه ی خویان پاک راگرتبی له بت په رستی، خه لک په رستی، فیرعه ون په رستی. (نه بو سه عید) ده لی: پیغه مبر **فهرموی**: ((ان اهل الدرجات العلی لیراهم من تحتهم کما ترون الکوکب الدری فی افق السماء، وإن اباکر و عمر منهم وانعما)) اخرجه احمد و ابوداد و الترمذی، بی سو خه لکانی خاوه ن پله به رزده کان (له به هه شتدا)، خه لکانی خواروی لای خویان ده یانینن و بویان ده نوانن هه روه کو بو نه ستیره ی پرشنگدار له ناسوی ناسماندا بنوانن، نه بو به کرو عومریش هر له وازن و خهریکی نازونیمعت و خوشین.

مووسا به نی نیرانیل له میسر دهرچوون؛

لیردها نهو دیمنه ته واهو نه بی و، به شیکی تری

داستانه که ی موسا ده ست پنده کات وه ده فهرموی: **۷۷** **ولقد اوحینا الی موسی** بیگومان نیمه سروشمان بو موسا کرد: **(ان اسر بعبادی)** که شو له ته که به ننده کانم له ریگه ی دهریاوه له میسر دهرچو **فاضرب لهم طریقا فی البحر یبسا** ریگه یکی و شکانیان له دهریای نیلدا بو بکهره وه **لا تخاف درکا ولا تخشی** نه ترسه له له شکره که ی فیرعه ون پیت بگا، نه خه می نقوم بوونشیت هه بیت، چونکه نیمه چاودیرتانی **۷۸** **فاتبعهم فرعون بجنوده** موسا به فهرمانی خوا کاره که ی خوی نه نجامدا، جاکاتی فیرعه ون پییزانین نهوسا به خوی و سوپا که یه وه ده دوویان کهوت به ناو نیلدا، چونکه له پیتش چاو نه وه وه دهریا که وشک و برنگبو **فغشیهم من الیم ما غشیهم** کتوپر شه پولی دهریا هاته سه ریان و دایپوشین و هه موویانی نقوم کرد **۷۹** **واضل فرعون قومه وما هدی** سه رنه نجام فیرعه ون ری راسته که ی له گه له که ی هه له کردو، نه ی توانی رینوینیان بکا.

سوره ص:

الحاء الیمین

وَلَقَدْ اَوْحِیْنَا اِلٰی مُوسٰی اَنْ اَسْرِ بِعِبَادِیْ فَاضْرِبْ لَهُمْ طَرِیْقًا فِی الْبَحْرِ یَبْسًا لَا تَخَفْ دَرَكًا وَلَا تَخْشٰی ﴿٧٧﴾ فَاتَّبَعَهُمْ فِرْعَوْنُ وَتَلٰٓهُمْ فِی الْبَحْرِ یَوْمَیْ ۚ فَغَشٰیهُمْ مِّنَ الْیَمِّ مَآ غَشٰیهِمْ ﴿٧٨﴾ وَاَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ ۚ وَمَا هَدٰی ﴿٧٩﴾ یٰۤاٰیُّ اِسْرٰءَیْلَ ۚ قَدْ اُنْجِیْنٰکُمْ مِّنْ عَدُوِّکُمْ ۚ وَوَعَدْنَاکُمْ جَانِبَ الطُّورِ الْاَیْمَنِ وَنَزَّلْنَا عَلَیْکُمُ الْمَنَّٰ وَالسَّلٰوٰی ﴿٨٠﴾ کُلُوْا مِنْ طَیِّبٰتِ مَا رَزَقْنَاکُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِیْهِ فِیْجَلَ عَلَیْکُمْ غَضَبِیْ ۚ وَمَنْ یَّجْلَلْ عَلَیْهِ غَضَبِیْ فَقَدْ هَوٰی ﴿٨١﴾ وَاِیْنَ لِّغَفَّٰرٍ لِّمَنْ تَابَ ۚ وَءَامَنَ وَعَمِلَ صٰلِحًا ثُمَّ اٰتٰهُدٰی ﴿٨٢﴾ ﴿٨٣﴾ وَمَا اَعْجَلٰکَ عَنْ قَوْمِکَ یٰۤمُوسٰی ﴿٨٤﴾ قَالَ هُمْ اَوْلَآءُ عَلٰی اَثَرِیْ ۚ وَعِجَلْتُ اِلَیْکَ رَبِّ لِتَرْضٰی ﴿٨٥﴾ قَالَ فَاِنَا فَدَفَعْنَا قَوْمَکَ مِنْ بَعْدِکَ ۚ وَاضَلَّاهُمُ السَّامِرِیْ ﴿٨٦﴾ فَرَجَعَ مُوسٰی اِلٰی قَوْمِیْ غَضَبْنِ اَسْفًا ۚ قَالَ یَقُوْمُ اَلَمْ یُعِدْکُمْ رَبِّکُمْ وَعَدًا حَسَنًا ۙ اَفَطَالَ عَلَیْکُمُ الْعَهْدُ اَمْ اَرَدْتُمْ اَنْ یَّجَلَ عَلَیْکُمْ غَضَبٌ مِّنْ رَبِّکُمْ ۚ فَاخْلَفْتُمْ مُّوْعِدِیْ ﴿٨٧﴾ قَالُوْٓا مَا اَخْلَفْنَا مَوْعِدَکَ بِمَدِیْنٰکَ وَلَکِنَّا حَمَلْنَا اَوْزَارًا مِّنْ زِبْیَةِ الْقَوْمِ فَقَدْ تَفَرَّقْنَا فَاَکْذٰلَکَ اَلْقٰی السَّامِرِیْ ﴿٨٨﴾

به‌نی ئیسرائیل! نهم به‌خشاشانه‌تان له‌یاد بی:

دوای سهرکه‌وتن پووئه‌کاته نه‌و به‌نی ئیسرائیلیانه‌ی بزگاریان ببوو. نیعمه‌ته‌کانی خو‌ی وه‌بیریان دینیت‌هه‌ تا‌ه‌رگیز له‌بیریان نه‌چیت‌هه‌ وه‌ ه‌رسو‌پاسی بکه‌ن. وه‌ك نه‌فه‌رمو‌ی: ﴿^{۸۱} یا بنی اسرائیل قد انجیناکم من عدوكم﴾ نه‌ی نه‌وه‌کانی یه‌عقوب! بیگومان ئیوه‌مان له‌ چنگی دوژمنی‌خو‌تان بزگار کرد ﴿وواعدناکم جانب الطور الایمن﴾ به‌لینیشماندانی له‌ لای راستی کی‌وی (توور) دابه‌ پیدانی ته‌ورات ﴿ونزلنا علیکم المن والسلوی﴾ له‌ پوژه‌ سه‌خته‌کانیشدا فریاتان که‌وتین، نه‌وه‌بوو له‌وده‌شته‌ چو‌له‌دا گه‌زوو مه‌لی شیلاقه‌ (ه‌و‌ی‌رده‌) مان بو‌ناردنه‌ خواری، ئیوه‌ش به‌ئاسانی راوتان ده‌کردن ﴿^{۸۲} کلا من طیبات ما رزقناکم﴾ پیمان وتن: له‌و رزق وپوژیه‌ چاک و پاکانه‌ی پیمان دا‌ون بخو‌ن ﴿ولاتطفوا فیه﴾ وه‌له‌و ژیا‌نه‌ خو‌شه‌دا سته‌م و سهرکه‌شی مه‌که‌ن ﴿فیحل علیکم غضبی﴾ تا تو‌ره‌ بو‌ونم بیته‌ سه‌رتان ﴿ومن یحلل علیه غضبی فقد هوی﴾ ه‌هرکه‌سی بق و تو‌وپه‌ بو‌ونی من بیته‌ سه‌ری، نه‌وه‌ به‌ه‌ه‌قیقه‌ت تیا نه‌چی ﴿وانی لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدی﴾ وه‌ بیگومان من به‌رام‌به‌ر به‌وکه‌سه‌ی ته‌به‌کارو په‌شیمان و، پروادارو ئاکارچاک بی، پاشا ریگای راستی گرت‌بی، زو‌ر لی‌بو‌رده‌و به‌خشه‌رم. لی‌ره‌ دیمه‌نی سهرکه‌وتن و به‌ختیاریی ته‌واو نه‌بی.

تا مووسا له‌ گور گه‌رایه‌وه‌ قه‌ومه‌که‌ی بو‌ونه‌ گوی‌ره‌که‌ په‌رست:

نه‌وجا له‌دیمه‌نی پارانه‌وه‌و لاله‌دا (مووسا) له‌لای کی‌وی (طوور) دا ده‌بینین، خوا فه‌رمو‌ی: ﴿^{۸۳} وما اعجلك من قومک یا موسی﴾ نه‌ی موسا! چی‌په‌له‌ی لینایته‌ وه‌، وا له‌گه‌له‌که‌ت پیشکه‌وتی ه‌تا زو‌وتر بگه‌یه‌ته‌ کی‌وی تو‌ور! به‌لی پیشتر خوا به‌لینی به‌ موسا دابوو که‌دوای چل روژ پیا‌وما‌قوولانی گه‌له‌که‌ی له‌ته‌ك خو‌ی بی‌نی بو‌ خو‌زمه‌ت په‌روه‌دگاریی. جا نه‌ویش له‌گه‌ل حه‌فتا که‌سدا هاتن و نه‌وانی له‌ خو‌ار کی‌وه‌که‌دا به‌جی هیشت ﴿^{۸۴} قال هم اولاء علی اثری﴾ مووسا گو‌تی: نه‌وانیش وان له‌دوامه‌وه‌ ﴿وعجلت الیک رب لترضی﴾ من په‌له‌م کرد بو‌لای تو، تا خو‌ش‌نو‌ودو رازی بی ﴿^{۸۵} قال فانا قد فتننا قومک من بعدک﴾ خوا فه‌رمو‌ی: بیگومان دوای هاتنی تو ئیمه‌ گه‌له‌که‌تمان تاقیک‌رده‌وه‌ ﴿واضلهم السامری﴾ وه‌ سامیری گوم‌رایکردن به‌ گوی‌ره‌که‌ په‌رستن، چونکه‌ کاتی خو‌ی نه‌وه‌نده‌ له‌ناو کو‌یله‌گه‌رییدا مابو‌ونه‌وه‌ سروشتییان به‌زیبوو... بو‌یه‌ خیرا چوونه‌ سه‌رقسه‌ی سامیری ﴿^{۸۶} فرجع موسی الی قومه غضبان اسفا﴾ ئینجا موسا کاتی نه‌وه‌ی بیست دوای جیبه‌جی کردنی کاره‌که‌ی به‌په‌له‌و زو‌ر دل به‌ مه‌راق و به‌خه‌فه‌ت و خه‌شمه‌وه‌ گه‌رایه‌وه‌ بو‌لای گه‌له‌که‌ی ﴿قال یا قوم الم یدکم ربکم وعدا حسنا﴾ وتی: هو‌زی من! ئاخو‌ په‌روه‌دگارتان به‌لینی باشی پینه‌دان به‌خیرو خو‌شی دونی‌ونا‌خیره‌ت ﴿فطال علیکم العهد﴾ یاخو‌ که‌من به‌جیم هیشتن زو‌رم پی‌چوو؟ تا ئیوه‌ نه‌و ه‌موو چاکه‌یه‌تان له‌بیرچیته‌وه‌؟! ﴿ام اردتم ان یحل علیکم غضب من ربکم﴾ یا‌ه‌ر ویستتان به‌رسزای په‌روه‌دگارتان بکه‌ون، چونکه‌ نه‌وکاره‌ی ئیوه‌ کاری که‌سی‌که‌ که‌ به‌ده‌ست نه‌نقه‌ست بییه‌وی دوو‌چاری سزای خوا بی‌ت ﴿فاخلفتم موعدی﴾ واپه‌یمانی منقان شکاند و له‌دژی به‌لینه‌که‌ی من جوولانه‌وه‌، نه‌ی بریار وانه‌بوو له‌سه‌ر یه‌کخوا‌په‌رستی بمینه‌وه‌؟ ﴿^{۸۷} قالوا ما اخلفنا موعدک بملکنا﴾ نه‌وانیش نه‌یانه‌وی داوای لی‌بو‌ردن بکه‌ن و پاساو بیننه‌وه‌، بو‌یه‌ وتیان: ئیمه‌ به‌ده‌سه‌لات و ویستی خو‌مان سه‌رپی‌چیمان له‌فه‌رمانه‌که‌ی تو نه‌کرد ﴿ولکن حملنا اوزارا من زینة القوم﴾ به‌لکو کاتی که‌ ده‌ر‌چووین زی‌پو زی‌ویکی ژنه‌ می‌سریه‌کان - که‌ گیریان خو‌اردبوو به‌ ده‌ستی‌ه‌وه‌ - له‌ کو‌ل نابووین ﴿نفقدناها﴾ جا به‌نا‌چاری فریمان دایه‌ ناو بو‌ته‌که‌ که‌وه‌وپ‌ریوو له‌ناگر ﴿فکذلک الی السامری﴾ سامیری‌ش ه‌ه‌روا به‌و جو‌ره‌ فرت و فی‌لی خو‌ی گن‌پاو فرییدایه‌ سه‌ر جی‌پینی نه‌سپه‌که‌ی

جویره نیل و نهجامه که ی نهمه دهر چوو ﴿^{۸۸} فَأَخْرَجَ لَهُمْ عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خَوَارٍ﴾ نیت - له خشله که - په یکه ری گویلکیکی بۆ سازدان، که دهنگ و بۆږی دهات! نه لئین: سامیری ته وای زیږه که ی لیوهر گرتن و فریډایه ناو بۆته که وه و توانیه وه و قالبیک ی گویږه که ی بۆ دپشتن، نهو جا زیږو زیوهره که ی رږاند به سهریو جار جار ی که ی بۆږیه که ی لیوهر دهات ﴿فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى﴾ نهوسا سامیری وگله بی دینه که ی وتیان: نهمه خوی ئیوهر، خوی موساشه ﴿فَنَسِيَ﴾ جا نهو له بیر ی چو که خوا لیږه یه، نه گینا نه ده چوو بۆ کیوی (طوور) ﴿^{۸۹} أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُ يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا﴾ ناخو نه وانه که نهو گویلکه نه په رستن نابین که نهو گویلکه یه نه وه لایمکیان ده داته وه نه گهر داوایه که لیکن وه نه ده سلاتی زیانیک ی بۆ یان هیه، واته: هر هیچ نه بی وکو گویږه که ی خوا کردیش نییه، جوړه که لکیکی لیوهر یگری، نه ی نیت نه وانه بۆچی نه و نه ده که و نه؟ (نبین که سیر) ده لیت: پوخته ی نهو شته ی که نهو نه فامانه کردیانه بیانو بۆ خویان بهم جوړه بوو که: خشل و زیږه که یان به حرام ده زانی، له بهر نه وه فریایان دا، که چی لهو لوه گویږه که ده په رستن!! واته: له گونا ه ی بچو که سل ده که نه وه، که چی گونا هه که وره کان ده که نه، نه مه وک نه وه وایه که له ریوایه تیکی راستدا هاتووه: (عن ابن عمر انه سأل رجل من اهل العراق عن دم البعوض إذا أصابت الثوب- يعني هل يصلي فيه أم لا؟- فقال ابن عمر: انظروا إلى اهل العراق قتلوا ابن بنت رسول الله ﷺ - يعني الحسين - وهم يسألون عن دم البعوض) فتح الباري، مسند الإمام احمد. واته عه بدولای کوری عومر - خوالییان رازی بی - پیاو یکی عیراقی پرسیری خوی می شو له ی لیږه کات، نایا نو یږیه یان نا؟ له وه لاما وتی: ته ماشای سلیقه ی عیراقیه کان بکه! له لایه که وه (حسین) سی که زای پیغه مبر ﷺ ده کوژن! له لایشه وه له خوی می شو له ده پرسن!

لَمَّا رَأَى الْيَهُودُ أَنَّهُمْ عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خَوَارٍ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَى فَنَسِيَ ﴿٨٨﴾ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّهُ يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا ﴿٨٩﴾ وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَقَوْمُ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي وَأَطِيعُوا أَمْرِيَ ﴿٩٠﴾ قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى ﴿٩١﴾ قَالَ يَهْرُونَ مَامَتَكُمُ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا ﴿٩٢﴾ أَلَا تَتَذَكَّرُنَّ أَفَعَصَيْتُمْ أَمْرِي ﴿٩٣﴾ قَالَ يَبْنَؤُمْ لَا تَأْخُذْ بِذُنُوبِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَءِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي ﴿٩٤﴾ قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يُسْمِعُنِي ﴿٩٥﴾ قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا وَكَذَلِكَ سَوَّلَتْ لِي نَفْسِي ﴿٩٦﴾ قَالَ فَادْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَنْ تُخْلَفَهُ، وَانْظُرْ إِلَى إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ نَسْفًا ﴿٩٧﴾ إِنَّكَ إِذَا يَدْعُوهُمْ سَأَلْتَهُ لَوْلَا إِلَهُه لَنَادَعُوهُمْ غَيْرَ إِلَهِنَا فَتَلَاوَنُوا أَن سَاءَ لَكُمُ الْيَوْمَ أَلْقَاكُمْ فِي الدُّنْيَا ﴿٩٨﴾ كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ

هارون له گویږه که په رستن ری لیگرتن:

﴿^{۹۰} وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ﴾ بیگومان له پیش که پرانه وه ی موسادا هارونیش پیگوتن: ﴿يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ﴾ نه ی هوژی من! وریا بن! ئیوهر بهو گویږه که زیږنه یه تا قیکراونه ته وه، دهسا فریو مه خوڼ و مه په په رستن ﴿وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ فَاتَّبِعُونِي﴾ و به راستی په روهر دگارتان خوا به خشنده که یه، ده شوینی من که ون ﴿وَأَطِيعُوا أَمْرِي﴾ و فهرمانی من جیبه جی بکه نه گویږه که مه په رستن ﴿^{۹۱} قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ﴾ که چی دوی نه مه هه مو قسه و ناموزگاریه وتیان: هر گیزای هر گیز ئیمه لهو گویلکه ده ست هه لنگرین و، هر بهر ده وام له لای ده مینینه وه و نه په رستین ﴿حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى﴾ تاموسا نه گهریته وه لاما ن بابزانین نهو چی نه لیت؟

مووسا پاش گهراڻه وهی له گهل هاروون:

﴿ **قال يا هارون مامنك ان رايتم ضلوا** ﴾ موسا كه به و هم موو پق وو خه شمه وه گهرايه وه وتی: هارون! كه ديتت نه وانه گومرا بوون چی وای ليكر ديت ﴿ **الا تتبعن** ﴾ كه به زوویی نهيت به دوامداو به سه رها ته كه م بو باس بكهيت؟! ﴿ **فقصيت امری** ﴾ ناخو توش سه رينچی فرمانه كه مت كردو قسه كه مت شكاند، نهی پيم نه گوتی تو جيگري منی؟ جابه توندي مووی سهرو پيشی پاكيشا ﴿ **قا يا ابن ام لا تاخذ بلحيتي ولا براسي** ﴾ هاروون نهيه ویت بهوشه ی (يا ابن ام) سه رنجی موسا راكيشيت - نه گهر چی برای باوك واديكييه تی - بويه وتی: نهی كوپری دايكم! پيش و قژم مه گره. ﴿ **انی خشيت ان تقول فرقت بين بني اسرائيل ولم ترقب قولی** ﴾ من بويه به زوویی ناگادارم نه كريدت له وه ترسام پيم بلئيت: تو جياوازيت خسته ناو بهنی ئيسرائيل و چاوه پوانی قسه ی منت نه كرد به لی... راسته موسا هارونی كرده جينشینی خو ی. به لام نه ميش له ترسی دروستبوونی دوو به ره کی نه يویرا به خيرایي هه واله كه ی پی بگه يه نيت.

سامری و نه نجامدانی گونكه كه:

﴿ **قال فما خطبك يا سامري** ﴾ ئينجا موسا پرو نه كاته سامیری و. پینی نه لئيت: نهی سامیری! نه م كاره خه ترناكه چبوو نه نجامت دا؟. (سه ييد) نه لی: بويه له سه ره تاوه پرويكرده سامیری. چونكه به پله ی يه كه م خه لكه كه خو یان بهر پرسيارن و نابی دوا ی هه موو زايه له و نا پورا يه ك بكه ون. له (ئین عه باس) وه نه گيرنه وه: سامیری له بنه رها خه لكی گوندي (باجرما) ی (جه زيره) يهو. گاپه رس بوونه. نه ميش زور وه نه وان حه زی ليده كرد. نه گهر چی له گهل (بهنی ئيسرائيل) يه كاندا موسلمان ببوو! له ريوايه تيكي تر دا نه لين: خه لكی (كرمان) ه. (قه تاده) ش نه لی: خه لكی (سامه پرا) ی عيراقه. ﴿ **قال بصرت بما لم يبصروا به** ﴾ سامیری وتی: من شتيكم ديت و ناگادار بووم ليی. نه وانی دی نه يان دی و ليی به ناگا نه بوون ﴿ **فقبضت قبضة من اثر الرسول فنبذتها** ﴾ له جی پینی نه سپه كه ی جوبريل كاتی هات بو له ناو بردنی فيرعه ون لاويچه خو ليكم هه لگرت و نه ويشم هاويشته ناوی. راهه كه رانی قورئان ده لين: جوبريل سواری نه سپنك ببوو. پینی به هه رشتيكا بنا با جيگه پيكيه سهوز نه بوو. نه ميش مشتی له و خو له ی هيناو كرديه ناو زيړه كه وه و، نيتر چونكه بریاری خوا ی له سه ربوو. جار جاريك ده نكيكي ليوه ده هات وده يبوړاند. نيتر له وه وه خه لكه كه ش په رستيان. سه ييد - خوا پله ی به رزيكا ته ره - پاش له بيژنگدانی هه موو نه و ريوايه تانه له و باره يه وه هاتوون ده لئيت: نهوی من پيم باش بيټ نه ميه كه: سامیری هه ر خو ی نه و شته ی هه لبه ست و ويستی له و كاره خو ی قوتار بكات. چونكه له وه ده چيت نه و به زيړه کی خو ی نه و گويړه كه يه ی له زيړی ميسريه كان دروست كردي و له پاشان با هاتبی و چووبن به ناو په يكه ره كه داو بوړه ی ليوه هاتبی ﴿ **وكذلك سولت لي نفسي** ﴾ ناو ها نه فسم نه وه ی لا شرين كردم. دياره نه م ده داوی پوزشی ليبور دنه. نه ك په شيمان بوونه وه له گونا هه كي ﴿ **قال فاذهب فان لك في الحياة ان تقول لا مساس** ﴾ بويه موسا له و كژه لگه يه ده ری نه كا و پینی وت: ده سا برو گومبه! ده شئ تاماوی له ژيانی دونيادا هه ركه سيكت لی نزيك بكه و يته وه بلئيت: نزيك مه كه وه. ده ستم لي مه ده. له ئايینی موسادا سزای هه ندی گونا ح ده ركردن بووه له و كژه لگه و، نه ده بوو نه نه و نزيكي نه و خه لكه بكه و يته وه. نه خه لكيش نزيكي نه و ببنه وه. وه گولی دوور له ناوايی لی بيټ ﴿ **وان لك موعدا لن تخلفه** ﴾ دنيا شبه چاره نووس و كاتيكت بو ديار يكراوه. هه ر ديت و هه ر گيز ناشتوانی ليی ده ر يازيت ﴿ **وانظر الى الهك الذي ظلت عليه عاكفا** ﴾ وه ئيستاش بنواړه نه و خوايه (گوي لكه كه) ت كه هه ميشه به لايه وه كه و تبويت و نه تپه رست

﴿لنحرقنه﴾ به تهنید ناگری ددهین و دهیسوتینین ﴿ثم لننفسنه فی الیم نسفا﴾ له پاشا خو له کهشی له و دهریایه پرژو بلاو ده کهین وشوینه واری ناهیلین ﴿۱۸﴾ **إنما إلهکم الله الذی لا إله إلا هو** دلنیا بن که نه وه خوا نه بوو، په رستراوتان هر ته نها نه و زاته یه، که جگه له و هیچ په رستراویکی تر به هق نییه ﴿وسع کل شیء علما﴾ و زانیاری و زانستی نه و. هه مووشتیکی داگرتووه و ناگای له هه مووشتیکه ﴿۱۹﴾ **کذلک نقص علیک من انباء ما قد سبق** نابه و شیوه یه هه وال و داستانی موسات بو باس ده کهین. هه وال و داستانی گه لانی پشینه ت- یه که له دوا ی یه ک- بو باس ده کهین ﴿وقد آتیناک من لدنا ذکرا﴾ بیگومان له لایه ن خو مانه وه بیرخه روه یه کمان (واته: قورئان) به تو به خشیی. ﴿من اعرض عنه﴾ هر که سیک پشستی تی بکاو گوینی نه داتی ﴿فإنه یحمل یوم القیامة وزرا﴾ نه وه به راستی له

روژی قیامه تدا کولی گوناح هه لئه گری ﴿۲۰﴾ **خالدین فیہ** و به هه تایش به کولی وه نه بی ﴿وساء لهم یوم القیامة حملا﴾ وه له روژی قیامه تدا بو نه وانه، کول وباریکی بی فیه و خراب هه یه.

روژیک که فوو به شه پیوردا ده کری:

﴿۲۱﴾ **یوم ینفخ فی الصور** باسی نه و روژه بکه فوو به (شه پیور) دا نه کری ﴿ونحشر المجرمین یومئذ زرقا﴾ و له ورژده دا تا و انباران کؤده کهینه وه، به چاو شینی و کویری (ته بری) نه لی: له تینویتی دا روویان رهش ده بی و چاویان شین و هر نه گه پری ﴿۲۲﴾ **یتخافتون بینهم إن لبئثم إلا عشرا** له ناو خویاندا به سرته و چیه به یه کتر نه لین: نیوه هه ده روژیک له دنیا دا ماونه ته وه ﴿۲۳﴾ **نحن اعلم بما یقولون** نیمه زانترین به و شتی نه وان لئی ده وین ﴿إذ یقول امثلهم طریقه﴾ کاتی له گشتیان ژیرتر و زیره کتریان نه لی: ﴿ان لبئثم إلا یوما﴾ نیوه ته نها هر روژیک ماونه ته وه، واته: نیش و نازاره که یان نه وه نده زوره، مانه وه ی دنیا یان به ته نیا روژیک لیک نه دهنه وه.

چیاکان ده هار دین و، زه ویش ده بیته ده شتیکی کاکي به کاکي:

﴿۲۴﴾ **ویسألونک عن الجبال** له باره ی کیوه کانه وه لی ت ده پرسن: ناخو له روژی قیامه تدا چییان لی دیت؟ ﴿فقل ینسفها ربی نسفا﴾ له وه لامدا بلی: په روه ردگارم له جیگه ی خویاندا مه لیان نه که نی، به لام چون مه لکه ندنی! و ردو خاشاکیان نه کا و به بایان ده کا ﴿۲۵﴾ **فیذرها قاعا صفصفا** شوینه که شیان ده کاته ده شتیکی ساف و پان و کاکي به کاکي، وه هر هیچی تیا نه بووی ﴿۲۶﴾ **لا ترى فیها عوجا ولا امثا** هیچ خواری و ناریکی و به رزی و نرمی تیا نابینی، هه مووی یه که پارچه نه بیته وه ﴿۲۷﴾ **یومئذ یتبعون الداعی لا عوج له** جا له و روژده هه موو خه لکی دوا ی دهنگی جارچی (ئیسرافیل) نه که ون، که هیچ و هرچه رخان و لادانیک نیه لینی ﴿وخشعت الأصوات

سورۃ طه

سورۃ طه

کذلک نقص علیک من انباء ما قد سبق وقد آتیناک من لدنا ذکرا ﴿۱۹﴾ من اعرض عنه فإنه یحمل یوم القیامة وزرا ﴿۲۰﴾ خالدین فیہ و ساء لهم یوم القیامة حملا ﴿۲۱﴾ فی الصور و نحشر المجرمین یومئذ زرقا ﴿۲۲﴾ یتخافتون بینهم ان لبئثم الا عشرا ﴿۲۳﴾ نحن اعلم بما یقولون ﴿۲۴﴾ ویسألونک عن الجبال فقل ینسفها ربی نسفا ﴿۲۵﴾ فیذرها قاعا صفصفا ﴿۲۶﴾ لا ترى فیها عوجا ولا امثا ﴿۲۷﴾ یومئذ یتبعون الداعی لا عوج له ﴿۲۸﴾ و خشعت الأصوات للرحمن فلا تسمع الا همسا ﴿۲۹﴾ یومئذ لا تنفع الشفعة الا من اذن له الرحمن و رضی له ﴿۳۰﴾ قولا یعثر مابین یدیه م و ما خلفهم و لا یحیطون به ﴿۳۱﴾ علما ﴿۳۲﴾ و غبت الوجوه لئحی القیوم و قد خاب من حمل طمعا ﴿۳۳﴾ و من یعمل من الصالحات و هو مؤمن فلا یخاف طمعا و لا هضمنا ﴿۳۴﴾ و کذلک أنزلناه قرآنا عربیا و صرنا فیہ من الوعد لعلهم یتقون أو تحذرت لهم و کرا ﴿۳۵﴾

﴿لرحمن﴾ و هه موو خه لکی له بهر خوای به خشنده دهنگیان نهوی دهبی ﴿فلا تسمع إلا همسا﴾ دهنگی ژیر لیوو چپه چپ و نه سپایی نهبی، هیچ شتی تر ناییسی.

شه فاعهت و پاداش و تۆله:

﴿يَوْمَئِذٍ لَا تَنفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ﴾ لهو رۆژدها تکاو لالا نهوه لای خوا هیچ سوود نابەخشی، مهگر له که سیک خوای به خشنده خوی مؤله تی پیدایی شه فاعهت بکا ﴿ورضي له قولا﴾ وتارو قسه که شتی په سه ند بکا. له فهرموده یه کی (متفق علیه) پیدا هاتوه: ((أتى تحت العرش فأخبره الله ساجداً، وفتح علي بمحامد لا أحصياها الآن، فبدعني ما يشاء الله أن يدعني، ثم يقول: يا محمد! ارفع رأسك، وقل يسمع، واشفع تشفع. قال: فيأخذ لي حذاءً، فأدخلهم الجنة، ثم أعود)). فذكر أربع مرات). واته: دیمه بن عرش، نهوسا لهوی سوژده ده بهم بۆ خوا، پاشان ده رگای گشت همدو سوپاسیکم لی ئه کریته وه، که بۆم ناژمیردری، بۆ دواییش خوا خوی چهنده ی نارەزووبو نه وهنده نه مه یلته وه، نه و جا نه لی: موجه مه ده! سهرت به رزه وه که، ده بلی گویت بۆ نه گیردری، شه فاعهت بکه، لیث قبول ده کری، فهرمووی: نهوسا سنوریکم بۆ داده نری، جا نهو (چاکانه) ده به مه به هه شته وه. دیسانه وه هه ر دیمه وه بۆ تکاو شه فاعهت. پیغه مبه ر ﴿چوار جار نهو وته یی دووباره کرده وه.﴾ ﴿يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم﴾ خوابه هه موو نهو شتانه ده زانیت که نهوان پیشیان خستوه و کردویانه له دونیاودا، وه هه روه ها بهو شتانه ش چاک ده زانیت که له رۆژی دواییدا چاوه رییانه، واته: ناگای له هه موو شتیکیانه ﴿ولا يحيطون به علما﴾ نهوان به زانین عیلم ناتوانن ده وه به بدن به به ریه بردن و حیکمه تی خوا ﴿وعنت الوجوه للحی القيوم﴾ وه هه موو ده موچاوو روخساره کان لهو رۆژدها له ناستی نهو خوایه ی که هه میشه زیندوه و هه رگیز نامری و راگیرکری هه موو بوونه وه ره لاره ملو سه رنه ویی و ملکه چن ﴿وقد خاب من حمل ظلما﴾ وه بیگومان کی سته می کرد وه لیگرت زیانه ندو نا هو می ده ﴿ومن يعمل من الصالحات وهو مؤمن﴾ هه ر که سیش نا کارو کرده وی چاک نه نجام بدا له هه مانکاتیشدا بهر واداریش بیث ﴿فلا يخاف ظلما ولا هضما﴾ جا نه له وه ده ترسیت، گونا هه کانی له سه ر زیاد بکرین، وه نه له وه چاکه کانی که م بکرینه وه.

قورئان هات تا مه رد له گوناخ دووره وه که ون:

﴿وكذلك أنزلناه قرآنا عربيا﴾ وه هه ر وه کو نهو دابه زاننده ی نایه ته کانی پیشی، هه موو قورئانمان دابه زاند به زمانی عه ره بی ﴿صرفنا فيه من الوعيد﴾ و چه ندان جار هه ره شه مان تیا دووباره کردو ته وه ﴿لعلهم يتقون﴾ به شکو پارێز بکه ن و خو یان دوور بگرن له گونا هو تاوانکاری و کاری ناپه سه ند ﴿و يحدث لهم ذكرا﴾ وه یان بیداری و نامۆزگاری به کیان بۆ بیثی، یان بۆ نه وه که قورئان په ندو شه رف و ئیعتیباریان بۆ نوی بکاته وه ﴿فتعالى الله الملك الحق﴾ بلنده خوای پاشا و ده سه لاتداری به هق و راست ﴿ولا تعجل بالقرآن من قبل أن یقضی الیک وحیه﴾ تۆش له خویندنه وه ی قورئاندا نه ی محمد ﷺ پیش نه وه ی به ته واوی وه حی و سه روش بکریته لات په لهو تالو که ت نه بی، په یامبه ر ﷺ ترسی هه بوو که قورئانی له بیر بجیته وه، جاله بهر نه وه په له ی ده کرد بۆ وه رگرتنی، وه که له فهرموده یه کی (متفق علیه) دا هاتوه. ﴿قل رب زدنی علما﴾ بلی: نه ی په ره وردگار! زانست و زانیاریم زیاد بک. واته: به قورئان و واتاکانی، بۆیه (نهویش ﷺ) تا کوچی دوایی کرد هه ر هه ولی زیاد بوونی زانستی بوو.

داستانی بابه نادم و نیلیس:

نینجا داستان و به سهراتی نادمه میش الله دست پیده کاو، نه فرموی: ﴿^{۱۱۶} ولقد عهدنا إلى آدم من قبل﴾ به هقیقهت هر له پیشهوه پهیمانان له نادم و هرگرت که له درختهیه نه خوا ﴿^{۱۱۷} ففسي ولم نجد له عزما﴾ که چی له بیری چوو، به لام لیپان و پلانیکی به هیزمان لینده دی بوشکاندنی فرمانه که مان ﴿^{۱۱۸} وإذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم﴾ بیری نه وکاتهش بکه وه به فرشته کانمان وت: کرنوش بو نادم بهرن. (سه عید حوا) له تهفسیره کهیدا نه لیت: هه لدهگری نهم کرنوشه، هر کرنوشی سرخسته سرزه ویی بیت، چونکه له وسه رده مه دا نادم وه رووکه وابوه بویان ﴿^{۱۱۹} فسجدوا إلا إبليس ابی﴾ نهوانیش هه موو به پهله سوژدهیان بو برد، نیلیسی (شهیتان) نه بیت، نهو فیزی نه بهیناو سوژدهی نه برد ﴿^{۱۲۰} فقلنا يا آدم إن هذا

عدوك ولزوجك﴾ نینجا وتمان: نهی نادم! هوشیار به! به راستی نه مه هه نه یارو دوژمنی توو، هه نه یارو دوژمنی ژنه که ته، جا هرگیز به گویی نه کی ﴿^{۱۲۱} فلا یخرجنكما من الجنة فتشقی﴾ وریابن له به هه شته تان دهرنه کا، تووشی چهره سهری و نار هه تی ژیان بیی ﴿^{۱۲۲} إن لك ان لا تجوع فيها ولا تعری﴾ بیگومان به هه تا له به هشتاد بیت نه برسی ده بی، نه روت ده بی ﴿^{۱۲۳} وانك لا تظما فيها ولا تضحی﴾ وه تینوو ده بی تییدا، نه خورن گاز ﴿^{۱۲۴} فوسوس اليه الشيطان﴾ جا شهیتان دنه ی دار به دگومانی خسته دل به وه ﴿^{۱۲۵} قال يا آدم هل ادلك على شجرة الخلد﴾ پیی وت: نادم! نایاده ته ویی داری نه مریت ناشیان بدهم؟ واته: داریک نه گهر لیی بخوی هرگیز نه مریت؟ ﴿^{۱۲۶} وملك لا یبلی﴾ ودهسه لات و سامانیکی بی پراوت شاره زا بکه، که هرگیز تیا نه چی؟ دیاره ناره زوی مانه وهی دنیا و دهسه لات و سامان، نه مانه دوو صیفه تی زگماکین و به هه میشه له ناده مزاددا هه، جا نه گهر ناده میی

فَعَلَىٰ اللَّهِ أَمْرُكَ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ، وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا ﴿١١٦﴾ وَلَقَدْ عَاهَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِنْ قَبْلِ فَنَسَىٰ وَلَمْ يُجِدْ لَهُ عَزْمًا ﴿١١٧﴾ وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ ﴿١١٨﴾ فَقُلْنَا إِنَّا دَاوُدُ إِنَّ هَذَا عَدُوُّكَ وَلَزَوْجِكَ فَلَا تَخْرُجَنَّكَ مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ ﴿١١٩﴾ إِنَّ لَكَ أَلَّا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَىٰ ﴿١٢٠﴾ وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَىٰ ﴿١٢١﴾ فَوَسَّوَسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ إِنَّمَا هِيَ أُنْثَىٰ مِنْ شَجَرَةٍ الْخُلْدِ وَمَنْ لَكَ لَا يَبْلَىٰ ﴿١٢٢﴾ فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَىٰ آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَىٰ ﴿١٢٣﴾ ثُمَّ اجْبَنَاهُ رَبُّهُ فَقَابَ عَلَيْهِ وَهَدَىٰ ﴿١٢٤﴾ قَالَ أَهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ مِنْ تِلْكَ هُدًى فَمَنِ اتَّبَعَ هُدًى فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَىٰ ﴿١٢٥﴾ وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَىٰ ﴿١٢٦﴾ قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَىٰ وَقَدْ كُنْتُ بَصِيرًا ﴿١٢٧﴾

قال كوك

۲۰

فریای خوی نه که وی، نهوا به زوی فریو نه دی... هر بویهش گه لی جار زویهی سه روک و قیاده کان لهو سوژگه یه وه لییان ده قوم و سهریان لی تیک ده چی ﴿^{۱۲۸} فاکلا منها﴾ شهیتان هر کولی لینده تان دهره نجام نادم و حوا - ههردو - له بهری درخته که یان خوارد که قه دهغه بوو لییان ﴿^{۱۲۹} فبیت لهما سواتهما﴾ نیتر جل و بهرگی به هه شتیان له بهرا نه ماو روت و قوت مانه وه و شرمی خویان بو دهر که وت ﴿^{۱۳۰} وطفقا یخصفان علیهما من ورق الجنة﴾ به پهله خه ریکبون و هه لیاندا که به گه لای درخته کانی به هه شت عه ریه تیان داپوشن پاش نه وه که ههستیان به شهره زاری کرد. وادیاره نه ودره خته ماده یه کی تیا بو بیی که ناره زوی ژن و میردی بوروژنی، هر بویهش له سه رده تاوه ریگری لیکردن، خوایش باشر نه زانی ﴿^{۱۳۱} ووعی آدم ربه فغوی﴾ نابهم شیوه یه نادم سه ریچی له په روه دگاری خو یکردو له درخته که ی خواردو له ری دهر چوو، جا له توله ی نه وه دا خراییه نهم دنیای پر له

خففت و نیش و نازارهیه ^{۱۲۲} **ثم اجتباہ ربہ فتاب علیہ** پاشان پهروه دگاری هه لیبرژارد بو پیغه مبه ریستی و له خوئی نزیک خسته وه و تهوبه شئی لیوهر گرت **وهدی** و شارها و رینمایی کرد، بوپارانه وه و داوا کردنی لیخوشبوون.

نادهم له به هه شته وه بو سهر زمویی:

^{۱۲۳} **قال امبطا منها جميعا** خوای گه وره فهرمووی: هه ردو و کتان (نادهم و حهوا) له به هه شت سهر به ره و ژیر دابه زنه خواری **بعضکم لبعض عذر** سهره نجامیش هه ندیکتان دوزمنی هه ندیکتان بن، ئیوه نه یارو دوزمنی شهیتان ده بن، نهویش نه یارو دوزمنی ئیوه ده بی **فاما یاتینکم منی هدی** جا نه گهر له منه وه رینماییه کتان بو هات

فمن تبع هداى فلا یضل ولا یشقى نهوسا نه وهی په یرووی له رینمایی منی کرد، ئیتر نه له دونیادا گومرا نه بی و، نه له قیامه تیشدا به دبخت نه بی به سزا. باشترین راو بو چون سهارهت بهو حاله تهی به سهر نادهمدا هات نه مهیه که ده لیت: نهو به سهرهاتهی (نادهم) پینشبوونی به پیغه مبه ربوه، به پیی نایه تی: **ثم اجتباہ ربہ فتاب علیہ وهدی**. ^{۱۲۴} **ومن اعرض عن ذکرى** وههرکه سیکیش لهو قورانه یه ره وه رگیزی **فان له معیشتة ضنکا** نه وه بیگومان ژیانیکی سهختی ده بی، ههرچند خواوهنی دونیایش بی. به لی مرو ههرکه په یوهندی له خوا بچرا دلی تهنگه، بچوکه، بی نارامه، ههرگیز تیرنابی **ونحشره یوم القیامة اعمى** وه له پوژی قیامه تیشدا به کویری حه شرو دادگایی نه کهین ^{۱۲۵} **قال رب لم حشرتنی اعمى** نهویش لهو هه لو یسته ده نه لی: نهی پهروه دگاری! بوچی منت به کویری حه شر کرد؟ **وقد كنت بصیرا** خو من له دونیادا چاوم ساغ بوو و بینا بووم ^{۱۲۶} **قال كذلك** خوا له وه لامدا ده فهرمووی: کاره روایه **اتک آیاتنا فنسیتها** تو به لنگه و

شده و نه یتر **ثم اجتباہ ربہ فتاب علیہ** پاشان پهروه دگاری هه لیبرژارد بو پیغه مبه ریستی و له خوئی نزیک خسته وه و تهوبه شئی لیوهر گرت **وهدی** و شارها و رینمایی کرد، بوپارانه وه و داوا کردنی لیخوشبوون.

نادهم له به هه شته وه بو سهر زمویی:

^{۱۲۳} **قال امبطا منها جميعا** خوای گه وره فهرمووی: هه ردو و کتان (نادهم و حهوا) له به هه شت سهر به ره و ژیر دابه زنه خواری **بعضکم لبعض عذر** سهره نجامیش هه ندیکتان دوزمنی هه ندیکتان بن، ئیوه نه یارو دوزمنی شهیتان ده بن، نهویش نه یارو دوزمنی ئیوه ده بی **فاما یاتینکم منی هدی** جا نه گهر له منه وه رینماییه کتان بو هات

فمن تبع هداى فلا یضل ولا یشقى نهوسا نه وهی په یرووی له رینمایی منی کرد، ئیتر نه له دونیادا گومرا نه بی و، نه له قیامه تیشدا به دبخت نه بی به سزا. باشترین راو بو چون سهارهت بهو حاله تهی به سهر نادهمدا هات نه مهیه که ده لیت: نهو به سهرهاتهی (نادهم) پینشبوونی به پیغه مبه ربوه، به پیی نایه تی: **ثم اجتباہ ربہ فتاب علیہ وهدی**. ^{۱۲۴} **ومن اعرض عن ذکرى** وههرکه سیکیش لهو قورانه یه ره وه رگیزی **فان له معیشتة ضنکا** نه وه بیگومان ژیانیکی سهختی ده بی، ههرچند خواوهنی دونیایش بی. به لی مرو ههرکه په یوهندی له خوا بچرا دلی تهنگه، بچوکه، بی نارامه، ههرگیز تیرنابی **ونحشره یوم القیامة اعمى** وه له پوژی قیامه تیشدا به کویری حه شرو دادگایی نه کهین ^{۱۲۵} **قال رب لم حشرتنی اعمى** نهویش لهو هه لو یسته ده نه لی: نهی پهروه دگاری! بوچی منت به کویری حه شر کرد؟ **وقد كنت بصیرا** خو من له دونیادا چاوم ساغ بوو و بینا بووم ^{۱۲۶} **قال كذلك** خوا له وه لامدا ده فهرمووی: کاره روایه **اتک آیاتنا فنسیتها** تو به لنگه و

نایه ته پو شنه کانی ئیمهت بو هات له بیرت کرد **کذلك الیوم تنسی** ناوانه مروش تو ش له بیر ده جیت، پشت گویت نه خهین و فهراموشت نه کهین ^{۱۲۷} **وکذلك نجزی من اسرف ولم یؤمن بایات ربہ** هه رنابه و جوړیه تو له نه کهینه وه لهو کهسه ی سهر پینچی وزیاده په ویی کرد بی و پروای به نایه ته کانی پهروه دگاری نه هی نابی **ولعذاب الآخرة اشد و ابقی** وه بیگومان سزاو جه زه به ی نهو پوژه که یتریش توندترو به رده و امتره. وهک پیغه مبه رب **به نه فرین کارانی فهرموو: ((إن عذاب الدنيا (هون من عذاب الآخرة))** موسلیم. واته: بیگومان سزای نهو دونیایه، گه لی له سزای دوا پوژ سوو کتره.

له قریبونی گه لانی زوو عیبرت گرن:

﴿ اَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ اَمَلَكُنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ ﴾ ئینجا پیئش هاتنی سزای دوا پوژ، نه نجامی یاخیبوونه که بیان نیشان نه داو نه فهرموئ: ناخو بویان پروون نه بوته وه خه لکانیکی زورمان پیئش نه مان له ناو برد؟ ﴿ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِنِهِمْ ﴾ که ئیستا نه مان له جیگا ویرانه کانی نه واندا هاتووچو نه کهن وشوینه واری سزاشمان ده بینن؟ ﴿ اِنْ فِي ذَلِكَ لَايَاتٍ لَّاُولَى النُّهَى ﴾ به راستی ناله وه ناو بردنه دا گلیک به لگه و نیشانه هیه بو نه وانه ی ژیرن و خاوهن ناوه زن ﴿ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَاَجَلٌ مُّسَمًّى ﴾ وه نه گهر به لئینیک پیئش نه که وتبا له لایه ن پهروه ردگارت وه تاکاتیکی دیاریکراو بو سزانه دانیان، هه ئیستا له ناو بردنیان پیو یست و مسوگهر ده بوو ﴿ فَاصْبِرْ عَلٰی مَا يَقُولُونَ ﴾ چاکه واته له سه ره نه وه ی نه وان هیلین خوژاگر به ﴿ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ ﴾ پیئش خوژه لاتن هه رپاک و خاوینی و ته سییحاتی پهروه ردگارت رابگره و سوپاسگوزاریی نه و به ﴿ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا ﴾ وه له پیئش ناوا بوونیشدا. واته: نویره کانی نیوه رو و عه سرو شیوان بکه، له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتوو: که (جه ریبری عبدالله ی به جلی) ده ئی: پوژئی لای پیغه مبه ر ﴿ دَانِشْتَبُوْیْنَ ﴾ نه و جا سه یزکی مانگه چواره شه وه که ی کردو فهرمووی: ﴿ اَنْتُمْ سَتَرُونَ بِرَبِّكُمْ كَمَا تَرُونَ هَذَا الْقَمَرَ، لَا تُضَامُونَ فِي رُؤْيَيْهِ، فَاِنْ اسْتَطَعْتُمْ اَلَّا تُغْلِبُوْا عَلٰی صَلَاةِ قَبْلِ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلِ غُرُوبِهَا، فَافْعَلُوا ﴾ پاشان نه مان نه یه ته ی (وسبح بحمد ربك...) ی خوینده وه ﴿ وَمِنْ اَنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ ﴾ وه له ساته کانی شه ویشدا هه ته سییحات و یادی خوابکه. واته: (نویره شیوان و عیسا) نه نجام بده ﴿ وَاَطْرَافِ النَّهَارِ ﴾ وه له هه ردوو ته ره فه کانی پوژیشدا هه روا ﴿ اَعْلٰکَ تَرْضٰی ﴾ به شکو به ناوات بگه یت و خوژنودو رازیش بیت به بریاره کانی خواو دلت نارام بگری له سه رکاره که ت.

چاو له وه مه ده داومانه به خوانه ناسان:

﴿ وَلَا تَمْدِنْ عَيْنِكَ اِلٰی مَا مَتَعْنَا بِهِ اَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَمْرًا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ﴾ تو چاو له و مال و سامانه مه پره نه ی پیغه مبه ر ﴿ نِیمَهْ بَه تَاقَمِیْکَ لَهْ بَیْ بَاوَمَهْ کَانَمَانْ دَاوَهْ، نَهْ وَهْ هَهْرْ شَکُوفَهْ خُوشِی زَبَانِی نَهْمْ دَنیَا یَهْ کَهْمْ دَهْ وَا مَهْ ﴿ لَنَفْتَنَهُمْ فِيْهِ ﴾ چونکه هه رویستومانه به و مال و سامان و شکوفه جوانی دنیا یه، تاقیبان بکه ی نه وه، پیغه مبه ری خوا ﴿ فَهَرْمُوْی: لَهْ رِزْق و رُؤْی نَهْمْ دَنیَا یَهْ لَهْ هَهْمُوْشْت پَتِر دَه تَرَسْمْ کَه چَه واشه تان بکاو له خشته تان به ری. ئین نه بی حاتم ﴿ وَرِزْقُ رَبِّكَ خَیْرٌ وَّابَقٰی ﴾ بیگومان رزق و پوژی پهروه ردگاری تو له به هه شتدا باشته رو پایه دار تره له وه ی نه وان نه مپو له به ر ده سیاندا یه ﴿ وَاَمْرٌ اَهْلٰکٌ بِالصَّلَاةِ ﴾ نه ی پیغه مبه ر ﴿ نَهْ ی ئیماندار! به خاوو خیزان و که س و کارت فهران به نویره بده ﴿ وَاَصْطَبِرْ عَلَیْهَا ﴾ و خویشته له سه ره نه نجامدانی رابهینه و، هه رگیز وازی لیمه هی نه و ده وامت هه بی، به ئی پیو یسته مروقی موسلمان هه رده م هه ول بدات که: نِیو ماله که ی بکاته مالی موسلمان و، ته وای تاکه تاکه ی خانه واده که ی هه ره له خوا پوو بکات. بویه خوا له جیه کی ترده ده فهرموئ: ﴿ یَا اَیُّهَا الَّذِیْنَ اٰمَنُوا قُوا اَنْفُسَکُمْ وَاَهْلِیْکُمْ نَارًا ﴾ ﴿ لَا نَسٰلَکَ رِزْقًا ﴾ دا وای رزق و پوژی له تو ناکه ین ﴿ نَحْنُ نَرْزُقُکَ ﴾ به لکو ئیمه خو مان رزق و پوژی و برژیوی به تو نه ده ین، چاکه وایه نه وه نده ش به کاروباری رزق و پوژی یه وه خو ت سه رگهرم مه که ﴿ وَاَلْعَاقِبَةُ لِلتَّقٰوٰی ﴾ سه ره نجام و پاشه روژی چاک و پیرویش، ته نها هه ربو خه لکانی پاریزکارو به ته قوایه، نه وانه ی سنوره کانی خوا ده پاریزن. پیغه مبه ری نازیزو ریزدارمان ده فهرموئ: ﴿ یَقُوْلُ اللّٰهُ تَعَالٰی: یَا بَنَی اٰدَمَ تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِیْ، اَمْلَأْ صَدْرَکَ غِنًی، وَاسْدَدْ فَقْرَکَ، وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ، مَلَأْتُ صَدْرَکَ شُغْلًا، وَلَمْ اَسْدَدْ فَقْرَکَ ﴾ ترمزی.

موشریکان - ویرای قورئان - نیشانه‌یان دهوی:

﴿**۱۳۳** وقالوا لولا یأتینا بایة من ربہ﴾ بی باوەرانی مەکەش گوتیان: بۆچی موخەممەد ﷺ لەلایەن پەروردگار یەوێ نایەت و بەلگەیە کەمان بۆ ناهێنێ. لەسەر پەيامبەریتی خۆی، دیارە قورئان بەبەلگە دانانێن! ﴿**او لم تاتهم بینة ما فی الصحف الأولى**﴾ نایا ئەوان بەلگەی ئاشکرایان بۆ نەهات، کە لە پەراوە پیشوووە کاندایا هەبوو پڕواشیان نەهێنا، واتە: ئەمانیش هەر شتیکیان بۆییت، ئەنجامەکەشی وەک ئەنجامی ئەو پیشوانە دەبی، دەسا ئیتەر داوا ی بەلگەی چی دەکەن؟ ئیمامی (بوخاریی و موسلیم) رێوایەت دەکەن کە: پیغەمبەر ﷺ فرمویەتی: ((ما من نبی إلا وقد اوتی من الايات ما آمن علی مثله البشر، وإنما كان الذی اوتیته وحیا اوحاه الله الی، فارجو ان اکون اکثرهم تابعا یوم القیامة)). واتە: هەموو پیغەمبەرێک ئەوەندە مووجیزە ی پێندارەو کە خەڵکەکەشی بپروای پی بکەن، بەلام ئەوێ بەمن درارە، هەرئەوێ خوا بە وەحی بۆمی دەنێرێ ئۆمیدەوارم کە پەیرەوانی من لەروژی قیامەتدا لەمی هەموان زیاتر بی. ﴿**ولو انا املکنهم بعذاب من قبله**﴾ خۆ ئەگەر ئێمە پێش هاتنی ئەم قورئانە و پەيامبەرە، ئەوانمان بەسزایە کە لەناو بردبایا ﴿**لقالوا ربنا لولا ارسلت الینا رسولا**﴾ لە دواڕۆژدا بۆیان هەبوو بێن و دەشیان گوت: ئەو پەروردگاری ئێمە! بۆچی لە دونیادا پەيامبەرێکت بۆنەناردین ﴿**فتفتح آياتک من قبل ان نذل ونخزى**﴾ تا پەیرەوی بەرنامەو نایەتە کانی تۆبکەین پێش ئەوێ ئەمڕۆ ئاوا ریسواو سەر شۆڕیین ﴿**۱۳۵ قل کل متربص فتربصوا**﴾ ئەو موخەممەد! ﷺ بەخوانەناسان بلی: هەموومان (ئێمەو ئێو) چاوەروانین: پاشەرۆژی چاک بۆ کام لامان بێت؟ ﴿**فستعلمون من اصحاب الصراط السوی**﴾ بێگومان کە لێتان حالێ بوو، چاک ئەزانن چ کەسانێک خواوەنی رێگە ی راستن ﴿**ومن اهتدی**﴾ وچ کەسیکیش رێنوی بوو؟ جاکە وایە تۆش هەر سوور بە لەسەر گەیانندی پەيامەکە ی خۆت و، وەک مووساش نارامت ببی، پاشەرۆژی هەربۆ تۆ ئەبی. وەک لەجیگایەکی تردا ئەفرموی: (وسوف يعلمون حین یرون العذاب من اضل سبیلا) ۴۲/۲۵، یان دەفرموی: (سیعلمون غدا من الکذاب الاشر) ۲۶/۵۴.

کۆتایی تەفسیری سوورەتی تاها.

کۆتایی جزئی شازەمەم

و لله الحمد والمنة

*** **

۲۱- سوورەتی (نه‌نبیاء) هـ

مەککەییەو (۱۱۲) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندە ی مېهرەبان

ئەم سوورەتە وەک هاووینە کانی خۆی باسی خالە بنەرەتییه‌کان: بیرو باوە، پەيام، پەيامبەریتی، زیندوو بوونەو، پاداشت و تۆلە دەکا. هەرێک لەوانەش بەچەند دیاردەیه‌کی ئەم بوونەوهریه دەسەلمێنێ و بەهێزە کات، بەناسمان و زەویی و، شاخ و کێوکان و، بەرزایی و نزیمیاندایا ئەتگێری. پاشان پۆژو خۆرو مانگ. جابۆچە سپاندنی یەکتا پەرستی نایەتی: (لوکان فیهما آلهة إلا الله لفسدتا) دینی، سەرچاوە ی هەموو بوونەوهریش بەنایەتی: (وجعلنا من الماء کل شئ حی) یەکدەخات، دەرەنجام و کۆتایی بوونەوهر، هەموو زیندەوهرە کانییش بەنایەتی: (کل نفس ذائقة الموت) دیت، جابۆکۆی دەگەرێنەو: (والینا یرجعون)، پاشان کاری گشت پەيامبەران و یەک جۆری کارەکانیان، ئەگەرچی ماوەی نیوانیشیان زۆر بووبیت: (وما ارسلنا من قبلك من رسول إلا نوحي الیه

انه لا اله الا انا فاعبدون) هاوکات له‌گه‌ل باسکردنی نه‌خشه‌ی خوی گه‌وره که په‌یامبه‌ران هه‌موو له‌ پیاوان ده‌بن: (وما ارسلنا قبلك الا رجلا نوحی الیه‌م). زنجیره‌ی په‌یامبه‌رانیش هه‌ریه‌که‌یان کاری نه‌وی تر ته‌واو ده‌کات. بویه‌ی نه‌م سووره‌تیش به‌په‌له‌و به‌گورته هه‌ندیکیان دینی وه: (نوح، موسا، هارون، لوت، ئیسماعیل، ئیدریس، زیکیفل، زه‌نون، زه‌که‌ریا و ه‌حیاو عیسا، سه‌لامی خویان له‌سه‌ری، هه‌ندیکی دیکه‌شیان به‌دریژی، وه‌ک داستانی (ئیراهیم و داود سوله‌یمان)، سه‌لامی خویان لیبی.

کو‌تاییشی به‌وه دی که پاشه‌پوژ - هه‌رچهنده نه‌م‌و دنیای راستی و راستگو‌یان تاریک بیت - هه‌ر بو‌راستی و راستانه، وه‌کو ده‌فه‌رموی: (بل نقذف بالحق علی الباطل فیدمغه‌ فإذا هو زاهق) یان ده‌فه‌رموی: (ولقد کتبنا فی

الزبور من بعد الذکر ان الأرض یرثها عبادى الصالحون). له‌ گه‌وره‌ی و مه‌زنیی نه‌م سووره‌تی (نه‌ نبیاء) یه‌دا نه‌م فه‌رموده‌ها تووه که ده‌فه‌رموی: ((عن عبد الله قال: بنو إسرائيل، والكهف، ومريم، وطه، والأنبياء، هُنَّ من العتاق الأول، وهن من تلادی، ای: معا حفظ قديما)) بو‌خاریی (ومراد ابن مسعود: انهن من اول ما تعلم من القرآن، وان لهن فضلا لما فيهن من القصص واخبار الأنبياء). واته: عه‌بدوللا ده‌لی: سووره‌تی به‌نی ئیسرائیل (ئیسراء)، که‌هف، تا‌ها، نه‌نبیا، نه‌مانه له‌و سووره‌تانه‌ن که هه‌ر له‌سه‌ره‌تاوه و هه‌رگیراون و پاریزاون و فه‌زلی تایبه‌تی خویانیان هه‌یه.

قیامه‌ت به‌پاسه‌ری خه‌لکه‌وه‌یه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * اقرب للناس حسابهم﴾

کاتی حیساب و لی‌پرسینه‌وه‌ی مه‌ردم له‌ کاروکرده‌وه‌یان نزیک بو‌ته‌وه ﴿وه‌م فی غفلة‌ مع‌رضون﴾ و نه‌وانیش له‌ خه‌فه‌تان له‌و پو‌ژه، رووده‌سوورتن و گو‌ییان ئی‌نیو، له‌وه‌ دانا‌چله‌کین که خوا پێیان نه‌کات، له‌نا‌یه‌تیک‌ی تردا هاتووه: (اتی امرالله فلا تستعجلوه...) یان ده‌فه‌رموی: (اقربت الساعة

وانشق القمر. وان يروا آية يعرضوا...﴾ ﴿ما يأتيهم من ذكر من ربهم محدث إلا استمعوه﴾ هه‌ر به‌ش و په‌ندیکی تازهی قورنانیان له‌لایه‌ن په‌روه‌دگار یانه‌وه بو‌ییت، گو‌ی‌ی‌بو‌ رانه‌گرن، هه‌تا‌بزائن چیه؟ ﴿وه‌م یلع‌بون﴾ که‌چی له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا گورج ده‌که‌ونه گالته‌و گه‌پ پێی ﴿لا‌هیه‌ قلوبه‌م﴾ و دلیان خافل و بی‌نا‌گایه، تا بیریک‌ی ئی‌بکه‌نه‌وه‌و به‌خو‌یاندنا بچنه‌وه. به‌لی... دله‌مه‌ردووه‌کان له‌کاتی پێ‌ویستدا نا‌گایان له‌خو‌ نیو، هه‌ر سه‌رگه‌رم به‌گالته‌و گه‌مه‌وه ﴿واسروا النجوى الذين ظلموا﴾ نه‌وانه‌ش سته‌میان کرد و له‌سنوور ده‌رچوون، له‌نیو‌خو‌یاندنا به‌سرت ده‌لین: ﴿هل هذا إلا بشر مثلكم﴾ نایا نه‌م (موحه‌مه‌ده) ﷺ که‌داوای په‌یامبه‌ریتی ده‌کات، نه‌ویش هه‌ر وه‌کو ئی‌وه‌ مرو‌ه‌ نیو، وا ئیستا داوای په‌یامبه‌ریتی ده‌کات؟! ﴿افتاتون السحر وانتم تبصرون﴾ ده‌ نایا ئی‌وه‌ دینه‌لای جادووده‌سخه‌پو‌زی جادووده‌بن و، له‌حالی‌کا چاوتان هه‌یه‌و ده‌بینن واته: نه‌ر په‌یره‌وه‌ی ئی‌بکه‌ن، وه‌ک

ئەوھەپەرەویتیان لەسیحر کردبێ، بەلێئەوانە پێیان وابوو کە پەيامبەر ھەر دەبێ فریشتە بێت، ئیتەر پاش ئەوھ ئەرکەسیک داوای پەيامبەریتی بکات و مۆجیزەى خۆیشی بێنێ ئەوان ھەر بەجادووی دانەنێن. جا کەوايە - وەك خۇیان ئەلێن - چۆن ئەبێ نامادەى جادوو بێن؟ ﴿ **قال ربی یعلم القول فی السماء والأرض** 》 پەيامبەر فەرمووی: پەرەردگاری من لەھەموو قسەو وتەیک چ لەناسماندا، چ لەزەویدیدا بکری بەئاگایەو ئەزانێ ﴿ **وهو السميع العليم** 》 ھەر ئەویشە بیسندەو زانا ھەرچی ئەوتری چ بەنەینێ و، چ بە ئاشکرا، ئەو ھەر ئەیزانی و ئەیبیسێ ﴿ **بل قالوا** **أصفاة أحلام** 》 نە ھەر ئەوئەندە بەرامبەر بە قورئان بلێن، بەلکو گوئیان: ئەم قورئانە ھەر تیکەو لیکەى خەوی پەرەو پووچ و خەونە درۆزنەییە ﴿ **بل افتراه** 》 نەخێر، بەلکو موخەممەد ﷺ خۆی ھەلیبەستووہ! ﴿ **بل هو شاعر** 》 بەلکودەشبێ شاعیرو ھۆنیاریک بێ، خۆی ئەم قورئانەى ھۆنییەتەرە ﴿ **فليأتنا بآية كما أرسل الأولون** 》 جا ئەگەر راست ئەکاو پیغەمبەرە، دەبا بەلگەو نیشانەیکەمان غەیرەز قورئان بۆ بێنێ، لە چەشنی مۆجیزەى پیغەمبەرانی پێشوو، ئەوان بەبەلگەو نیشانەو نێردران ﴿ **ما أمنت قبلهم من قرية أهلكناها** 》 پێش ئەمانیش ئەو شارو گوندانە (بەنموونە ھۆزی صالح...) "کە داوای بەلگەیان دەکرد، بەلگەیان بۆ ھات و باوەریان نەھێنا! ئێمەش قەرمان کردن ﴿ **افهم يؤمنون** 》 ئاخۆ ئەمان "کە داوای ھێنانی بەلگە ئەکەن" بپروا دەکەن بەئایەت و مۆجیزەکانمان ئەگەر بەچاوە دیتنیان. دیارە ئەمانیش ھەر وەك ئەوان بپروا ناھێنن، جا ئیتەر ناترسن لەناو بپێن؟.

بەدەر لە ئادەمزاد پیغەمبەر ئەبوو:

﴿ **وما أرسلنا قبلك إلا رجالا نوحى إليهم** 》 بۆ چ ئەوانە لەو سەریان سوپەنەمێنێ کە تۆ پەيامبەربى و ئادەمیزادیش بیت؟! خو ئێمە ئەوپێغەمبەرەنەش لە پێش تۆو سەروشان بۆ ناردن، ھەموو لەمێزان و دەستەى پیاوان بوون. وەك ئەفەرموێ: ﴿ **وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحى إليهم من اهل القرى** 》 ۱۰۹/۱۲، یا دەفەرموێ: ﴿ **قل ما كنت بدعا من الرسل** 》 ۹/۴۶. ﴿ **فاسألوا اهل الذكر إن كنتم لا تعلمون** 》 دەسا ئەگەر ئێو نازانن و بپروایش ناکەن، دەپروێ لەزاناکانی تەورات و ئینجیل بپرسن ﴿ **وما جعلناهم جسدا لا يأكلون الطعام** 》 ئێمە پەيامبەرەنمان بەلەش و پەیکەرێک دروست نەکرد، تا وەك فریشتە خۆراک نەخۆن، وەك ئەم ئایەتەش ئەفەرموێ: ﴿ **وما أرسلنا قبلك من المرسلين إلا انهم ليأكلون الطعام ويمشون فى الأسواق** 》 ۲۰/۲۵. یان: ﴿ **ما لهذا الرسول يأكل الطعام ويمشى فى الأسواق لولا أنزل إليه ملك فيكون معه نذيرا** 》 ۷/۲۵. ﴿ **وما كانوا خالدين** 》 نەمەریش نەبوون لە دونیادا، بەلکو ماوھەیکى دیاریکراو ژیان، پاشان ئەوانیش مردن ﴿ **ثم صدقناهم الوعد** 》 لەپاشان راستمان لەگەڵ کردن و بەلێنێ خۆمانمان بۆ ھێنانە جێ بەلەناو بردنی ستەمکاران ﴿ **فأنجيناهم ومن نشاء** 》 ئینجا بپرواداران و ھەرکەسیکی دیکەش خۆمان و یستمان رزگار بێن، رزگارمان کردن ﴿ **وأهلكنا المسرفين** 》 وە لەسنوور دەرچووانیشمان ئەوانەى واپروایان بەپەيامبەرەکانمان ئەبوو فەوت و فەنا کرد.

مەزنايەتى قورئان:

﴿ **لقد أنزلنا إليكم كتابا فيه ذكركم** 》 و ئێمە کتیبێکی بەرێزو گەرەمان بۆ ئێو نارد، باسی شەرەف و پێزی ئێوئەشى تێدايە، بەتایبەت ئەو کەسەى پەپرەوى ئی بکا و کاری پێ بکات ئەبێتە سالارو سەرورى ھەردوو جیھان، وەك ئەفەرموێ: ﴿ **وانه لذكر لك ولقومك وسوف تسئلون** 》 ﴿ **أفلا تعقلون** 》 دە ئایاتیناگەن، تێنافکرین لە ئایەتەکانمان، تا بەتوندی وەرى بگرن و کاری پێبکەن؟ کەچی لەباتی ئەوئە بپاریزن و ببنە بالاگەردانی، لەگەڵیا ئەجەنگێن!! ﴿ **وكم قصمنا من قرية كانت ظالمة** 》 چەند گوندو شاریشمان تیکشکاند لەبەر ئەوئە کەخەلکەکەى

ستم کارو بته‌رست بوون **﴿وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ﴾** به دوی نه‌وانیشدا گه‌لانی ترمان لی‌داهه‌نراند **﴿فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ﴾** نینجا هر که هستی‌انکرد ویه‌قینیان په‌یدا کردوو، به چاوی سه‌ریش دیتیان که‌سزamanan هاته سه‌ریان، نیتر به په‌له له ناوایی مه‌لده‌هاتن و رایانده‌کرد **﴿لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أَتَرَفْتُمْ فِيهِ﴾** نه‌وسا به گالته‌وه پنیان وترا: رانه‌کن، بگه‌رینه‌وه سه‌رنه‌و خوشگوزه‌رانیه‌ی سه‌رگه‌رم ببوون تینیدا **﴿وَمَسَاكِنَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْأَلُونَ﴾** بوجی‌گاو شوین وکزشک و خانوو به‌ره‌کانی خوتان، به‌شکو پرس‌سیراتان لی‌بکرت، نایا شوکرانه بژیربوونه له‌به‌رامبه‌ر نیعمه‌ته‌کانی منه‌وه؟ دیاره نیتر کاتی پرس‌سارو وه‌لام نه‌ماوه و بریاری تیاچوونیان دراوه، نه‌م قسه‌و باسه‌یشیان (وه‌ک قه‌تاده نه‌لی) له رووی گالته‌ولاقرتییه‌ره پنیانده‌گوتریت **﴿قَالُوا: يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ﴾**

نه‌وجا که‌زانیان کار له‌کار ترازوه وتیان: نه‌ی تیا چووی خو‌مان! بی‌گومان نئیمه سته‌مکار بووین "نه‌مه تو‌له‌ی کاره‌کانی دنیا‌مانه، به‌لام تازه له‌ده‌ستیان ده‌رچووه و، نه‌م پی لئینانه‌شیان هیچ که‌لکیکیان پی نابه‌خشی" **﴿فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعَاؤُهُمْ﴾** نیتر هر نه‌مه دوعایان بوو ده‌یانوت: (یا ویلنا إنا كنا ظالمین) **﴿حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ﴾** تا هه‌موویانمان دروینه‌کرد و بی‌ده‌نگ و بی‌ورته‌مانه‌وه. بوونه‌وه‌رمان بؤ‌گه‌مه دروست نه‌کردوو:

﴿وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ﴾ خو نئیمه ناسمان و زه‌ویی و هرچی له نیوانیاندایه به‌گه‌مه دروست نه‌کردوو، به‌لکو بؤ‌نه‌وه‌یه که نه‌وان گه‌وره‌یی و عه‌داله‌تی خوی پی بدؤ‌زنه‌وه، جا نیتر نه‌وان چؤن ده‌ویرن لاقرتی که‌ن؟! **﴿لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُمْ أَتَّخِذْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا﴾** گریمان نه‌گه‌ر نئیمه وسته‌بامان له هه‌موو: (ژن بؤ خو‌مان دابنئین له شیوامان بوايه لای خو‌مان بریارمان نه‌دا. واته هر له نه‌زه‌لدا بریارمان نه‌داو نه‌مانکرد و په‌یوه‌ندی به دروستکاره‌وه‌کانه‌وه نه‌نبوو" (قه‌تاده نه‌لی و شه‌ی (لهو) له

وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَبْلِهِ قَوْمًا كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ ﴿١٧﴾ فَلَمَّا أَحْسَوْا بِأَسْنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ ﴿١٨﴾ لَّا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أَتَرَفْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِنَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْأَلُونَ ﴿١٩﴾ قَالُوا يَوَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٠﴾ فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيدًا خَامِدِينَ ﴿٢١﴾ وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَاعِبِينَ ﴿٢٢﴾ لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُمْ أَتَّخِذْنَاهُمْ مِنْ لَدُنَّا إِن كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٢٣﴾ بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ ﴿٢٤﴾ وَلَهُمْ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ ﴿٢٥﴾ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ ﴿٢٦﴾ أَمْ اتَّخَذُوا إِلَهًا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَلْيَنْصُرُوهُمْ إِن كَانُوا لَمِنَ الْغَاثِ ﴿٢٧﴾ لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ ﴿٢٨﴾ لَا يَسْتَلِعْ عِمَاءُ فَعَلُّهُمْ وَهُمْ يَسْتُلُونَ ﴿٢٩﴾ أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ إِلَهًا قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرُ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٣٠﴾

زمانی (یه‌مه‌نی) یه‌کائدا به‌واتای ژنه **﴿إِنْ كُنَّا فَاعِلِينَ﴾** نه‌گه‌ر بریاربووبا نه‌وکاره نه‌نجام بده‌ین، هه‌رده‌مان کرد، به‌لام وامن نه‌کرد که‌وابوو کاری هه‌واته‌و(له‌هو) هه‌رگیز لای نئیمه نه‌بووه و نه‌یه، چونکه نئیمه هه‌موو شتی‌کمان به‌هق و راسته، (موقاتل، قه‌تاده، نیبنی جوهره‌یج) هه‌موویان نه‌لئین: (ان کنا فاعلین) به واتای (ما کنا فاعلین)ه، وه‌ک (ان انت إلا نذیر)، **﴿بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ﴾** نا، نه‌وه ده‌ستووری نئیمه نیه: به‌لکو نئیمه ده‌مانه‌وی به‌هق باتل بکو‌تین و داغانی بکه‌ین و له‌ریشه‌ی بینین **﴿فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ﴾** کتوپر نابوودبی و تیا‌بجیت و راستی جی‌گه‌ی بگریته‌وه **﴿وَلَكُمْ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ﴾** هاوارو واه‌یلا و تیاچوون نه‌ی بی بریویان بؤ‌نه‌و جو‌ره درؤو بؤ ختانه‌تان به‌خوی نه‌که‌ن **﴿وَلَهُمْ فِي السَّمُوتِ وَالْأَرْضِ﴾** هه‌رچی له‌ناسمانه‌کان و زه‌وی دایه هر بؤ‌خوایه، هه‌رنه‌ویش دروستی کردوون و، هر نه‌ویش نه‌توانی‌ ئالو گو‌ریان تیدا بکات **﴿وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ﴾**

نه‌وانه‌ش که لای نه‌ون (واته: فریشته‌کان) له‌په‌رستنی نه‌ودا خو‌ به‌زلزان نین **«ولا يستحسرون»** و هه‌رگیزیش ماندوو نابن و، هه‌مووکات و ژیا‌نیان هه‌ر بو‌ خوا‌په‌رستی‌یه **«يسبحون الليل والنهار لا يفترون»** به‌رده‌وام به‌ شه‌ و به‌پو‌ژ هه‌ر ته‌سبیحات و پا‌کانه نه‌که‌ن و هه‌چ کات ده‌ست هه‌لنا‌گرن و، به‌لکو هه‌رده‌م ته‌سبیحی ده‌که‌ن.

خوا ناراسته‌کانیان:

«ام اتخذوا آلهة من الارض هم ينشرون» ناخو نه‌و خا‌وه‌نا‌سانه چه‌ند خا‌ویه‌کیان له سه‌رزه‌ویدا بو‌خو‌یان په‌یدا کردوو، نه‌وان مردوو‌ان زیندوو ده‌که‌نه‌وه نا، به‌لکو چه‌ند خا‌ویه‌کی بی‌ گیانی بی‌ ده‌سه‌لاتیان هه‌لب‌ژاردوو!! **«لو كان فيهما آلهة الا الله لفسدتا»** گریمان نه‌رله‌نا‌سمان و زه‌وی چه‌ند خوا‌و په‌رسترا‌ویکی هه‌ق -غه‌یره‌زخوا-

به‌هه‌ق هه‌بو‌یا وه‌ک نه‌وان پی‌یان وایه بی‌ شک نا‌سمان و زه‌وی تی‌ک نه‌چوو چونکه سه‌ره‌نجام سه‌ری نه‌کیشا بو‌ نا‌ژاووو کیشمان‌کیش **«فسبحان الله رب العرش عما يصفون»** جا پاک و خا‌ویندی، به‌رزو بلندی هه‌ر بو‌خوا‌ی په‌روه‌ردگاری عه‌رشه، له‌و با‌س و خوا‌سانه نه‌وان وه‌سفی خوا‌ی پی‌ده‌که‌ن: ها‌وبه‌ش و ها‌وه‌لی بو‌دائه‌نین **«لا يسال عما يفعل وهم يسألون»** چی نه‌و زاته بی‌کا نابی لای بی‌رستریته‌وه چونکه خوا‌یه، به‌لام له‌کارو کرده‌وی نه‌وانه پرسیار نه‌کری چونکه به‌نده‌ن، که‌وا‌بوو نه‌بی هه‌رگو‌ی‌په‌ریه‌لی نه‌وبن و نه‌و به‌پرستن **«ام اتخذوا من دونه آلهة»** ناخو نه‌وان بی‌جگه له‌خوا چه‌ند خا‌ویه‌کیان بو‌خو‌یان هه‌لب‌ژاردوو؟ **«قل ماتوا برهانكم»** پی‌یان بلی: نه‌ی مو‌حه‌مه‌ده!! به‌لگه‌ی خو‌تان بینن بو‌ راستیی نه‌وه‌ی نه‌یلن **«هذا ذكر من معي وذكر من قبلي»** نه‌مه‌ی له‌م قورئانه‌دایه په‌ندو یادخه‌ره‌ویه بو‌خو‌م و بو‌نه‌وانه‌ی ها‌وه‌لی منن و له‌گه‌لم‌دان، وه‌به‌سه‌ره‌هاتی پی‌غه‌مبه‌ران وگه‌لانی پی‌ش منیش با‌س ده‌کات، ده‌نایا له‌ کتیبی هه‌چ کامی‌کیاندا ها‌وه‌ل و ها‌وبه‌ش

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ ﴿٢٥﴾ وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَنَهُ بَلْ عِبَادٌ مُكْرَمُونَ ﴿٢٦﴾ لَا يَسْأَلُونَهُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ ﴿٢٧﴾ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَىٰ وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ ﴿٢٨﴾ وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ فَلْيَاكُفِّرْ بِهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ ﴿٢٩﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ كَانَتَا ثَقَفًا ففَقْنَهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ ﴿٣٠﴾ وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تُبِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿٣١﴾ وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَفًّا تُحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرِضُونَ ﴿٣٢﴾ وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ ﴿٣٣﴾ وَمَا جَعَلْنَا لِلشَّرِّ مِنْ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَفَإِنْ مِتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ ﴿٣٤﴾ كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبْلُوكُم بِالشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ﴿٣٥﴾

بو‌ خوا په‌وا‌بووه، نه‌ی ئیوه نه‌وه‌تان له‌کو‌ی هی‌ئا؟ **«بل اكثرهم لا يعلمون الحق»** به‌لکو نه‌وان زو‌ربه‌ی زو‌ریان ها‌وه‌ل بو‌ خوا داده‌نین و حه‌ق و پا‌ستی نا‌زانن **«فهم معرضون»** بی‌ له‌وه‌ش پوو و ده‌ده‌گین له‌ یه‌ک خوا په‌رستی و شو‌ینکه‌وتنی پی‌غه‌مبه‌ر **«وما ارسلنا من قبلك من رسول»** له‌پی‌ش تو‌شه‌وه نه‌ی پی‌غه‌مبه‌ر هه‌ر په‌یا‌مبه‌ری‌کمان نار‌دوو **«الا نوحى اليه انه لا اله الا انا فاعبدون»** وه‌حیی و سه‌روشان بو‌کردوو که: هه‌چ په‌رسترا‌ویک بی‌ له‌ من نی‌یه جا‌گه‌وا‌یه هه‌ر به‌ته‌نها من به‌پرستن.

خوا‌نه‌نا‌سان ده‌لین خوا من‌دالی هه‌یه:

«وقالوا اتخذ الرحمن ولدا» بی‌پروایان و تیشیان: خوا‌ی به‌خشنده فریشته‌کانی کردوو به‌ منال و کچی خو‌ی!! **«سبحانه بل عباد مكرمون»** نه‌خیر، نه‌وانه منالی خوا نین، به‌لکو کو‌مه‌له به‌نده‌یه‌کی پ‌ژداری نه‌ون و، خوا

خۆی ھەلئى بژاردوون و، زۆرىش پاك و بىخەوشن ﴿**لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ**﴾ ھەرگىز ئەو فرىشتانە قسەى خۇيان پىشى قسەى ئەوناخەن، واتە: شتېك ئالەن لەگەل ھەرمایشى خوادا دژبى ئەگونجىت ﴿**وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ**﴾ ھەر بەپى ھەرمانى ئەو کارئەكەن. ﴿**يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ**﴾ خوا بە ھەموو ئەحوال و ئەعمالیان دەزانى، چ ئەحوال و ئەعمالی پىشيان، چ ئەحوال و ئەعمالی پاشيان. واتە: خوا دەزانى بە ھەروودايان ﴿**وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى**﴾ لەدوا پۇریشدا تكاو شەفاعەت ناکەن، مەگەر بۆكەسىك خوا خۆی خوشنودو رازى بى لىتى و، خواوئەن بېروا موسلمان بى، ھەك خۆی ئەفەرموى: (من ذا الذى يشفع عنده إلا بإذنه) ۲/۲۵۵، يان دەفەرموى: (ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن اذن له) ۲۴/۲۳. ﴿**وَهُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ**﴾ لە زۆر ترسى خواو گەورەبى، ھەردەم دەلەرزەن و ناویرن سەرپىچى لىبەن ﴿**وَمَنْ يَقُلْ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِنْ دُونِهِ**﴾ ھەرکەسىك لەوان غەربابى و بلىتى: منیش خوايەكم جگەلەو. ﴿**فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ**﴾ ئەو پاداشتى بە دۆزەخ ئەدەينەو ﴿**كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ**﴾ ھەرئاوایش تۆلە و پاداشتى ياخييان و ستەمكاران ئەدەينەو.

ئاسمان و زەمىن يەك پارچە بوون:

﴿**أَوَلَمْ يَرِ الَّذِينَ كَفَرُوا**﴾ ئاخۇ خوانەناسان و بى باوەرەن ئەيانىنىيەو، واتە: بە چاوى دل سەيرىان نەکرد تا بزانن ﴿**إِنَّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا**﴾ كە بىگومان ئاسمانەكان و زەوىى يەكپارچە بوون و، ھەردوو پىكەو نووسابوون، نە ئەم بارانى دەباراند، نە ئەویش رووھى سەوز دەکرد، ھەك (ئىبن عەبباس) ئەلئى ﴿**فَفَتَقْنَاهُمَا**﴾ جا لە ھەو دوائىمە لە يەكمان كەردنەو، بەلئى ئەمەيە دىدو بۆچوونى ئىمە لەمەر سەرەتای دروستبوونى ھەردوو كيانەو، ئىتر ئەمرو بىردۆزەكان ھەرچى ئەلئىن با بلىتن، ئىنجا ئەوھى لەگەل قورئاندا شياو گونجاو بوو، ئىمەش ھەرى ئەگرىن، ئەگىنا رەتى ئەكەينەو.

بىردۆزەكان ئەلئىن: كۆمەلەى ئەستىرەو كۆمەلەى خۆر - كە پىكەتوھ لە خۆرومانگ و زەوى - لەسەرەتاوھ يەكپارچەو، يەك سەدىم بوون، لەپاشا لە يەك جيا بوونەتەوھ شىكلىكى ھىلكەييان بە خۇيانەوھ گرتوھ، زەویش پارچەيەك بوو لەخۆرو لىتى پچراو و ردە و ردە سارد بوويەو، ئەو بىردۆزانە وا دەلئىن، بەلام ئىمەش لەوھ زىاتر ناتوانىن بېرىن كە قورئان ديارىي دەكات بۆمان جائەگەر بۆچوونى بىردۆزەكانىش لەگەل ئەوھى قورئاندا گونجا، ئەوا ئىمەيش ھەرى دەگرىن بەلام خۆ دەبى ئەوھش بزانىن كە مەبەستى ئەوان لە بۆچوونە كانىاندا ئەوھى كە ئەم بوونەوھە گەورەيە ھەر لە خۆيەوھ ئەو ئالو گۆرە دەكات، نەك خوايەكى بى وئىنە كرديتتى!! ﴿**وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ**﴾ لە ناویش ھەموو شتىكى زىندوومان دروست كرد " واتە: ئاومان گىرا بە بناغەى ھەموو شتىكى زىندوو ھەكار بۆ زيان. ((عن أبي هريرة أنه قال: يا نبي الله! إذا رأيتك قرت عيني وطابت نفسي، فأخبرني عن - كل شئ - قال: كل شئ خلق من ماء)) (أخرجه الحاكم وصححه" ئەبو ھورەيرە وتى: ئەى پىغەمبەرى خوا! كاتى كە ئەتبىنم چاوم رووناك دەبىتەوھ! دلم خۆش ئەبى، حەز ئەكەم ئىستاحەقىقەتى ھەموو شتىكم پى بلىيت، ئەویش ھەموو ھەموو شتى لە سەرەتاوھ، لە ئاو دروستكراوھ. ﴿**فَلَا يُؤْمِنُونَ**﴾ ئاخۇ ھىشتا ھەر بېروا ناكەن" بە دەسەلاتى خوا؟" ﴿**وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رِوَاسِيًا أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ**﴾ لەزەویشدا چەند كەژو شاخىكى تابت و مەكەممان و دەبىھىناو دامان چەقاند و كرمانە مېخ، تاجوولەو لەرزەتان پى نەكاو، ژيانقان لى تىك نەچى ﴿**وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سَبِيلًا**﴾ ھە چەندىن رىگەى پان و رىگەى كراوھەمان خستە ناويەوھ ﴿**لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ**﴾ تا ئەوخەلكە رى دەركەن و بتوانن بە ئاسانى ئەم شارو ئەو شار بکەن، ئايەتى: (والسما بئيناها بايد و انا لموسعون) ۵۱/۴۷، ياخود ئايەتى (افلم ينظروا الى السماء

فوقهم کیف بنیناها و زیناها و ما لها من فروج) ۶۴۵. هر نهو راستییه دوویات نهکاته وه **﴿وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَقْفًا مَحْفُوظًا﴾** ئاسمانیشمان کرده سهقف و میچیکی پاریزراو و پتهوو مه حکم بۆزهوی **﴿وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مَعْرِضُونَ﴾** کهچی نهوان هیمان روو وهرگیرن له هه موو نیشانهکانی لهکاتیکا گشتی نهوانه بهلگن بۆ بوونی بهدیهنه ریک **﴿وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ﴾** هه رنه ویشه شهوو روژو خورو مانگی دروست کردوه **﴿كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ﴾** هه ریه کهشیان له دائیره خولگهی خوی وهک مهلهوان دهخولیته وه. وهک نه فهرموی: (فالق الإصباح و جعل الليل سكنا والشمس والقمر حسبانا ذلك تقدير العزيز العليم) ۹۶/۶ هه بۆ نهو مه بهستهیه. **هیچ که سیک نه مر نیه:**

﴿۲۴﴾ وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد﴾ ئیمه پئیش له تو واما ن نه کرد مرویه که نه مرئ **﴿إفإن مت فهم الخالدون﴾** ئایا نه گهر تو بمرئ، نهوانه ژییانی ههتا ههتاییان ده بی؟! نه، هه رگیز شتی وانیه، وهک ده فهرموی: (کل من علیها فان و یبقی وجه ربک ذو الجلال والإکرام) ۲۶/۵۵-۲۷ **﴿کل نفس ذائقة الموت﴾** هه موو گیانیک تامی مردن هه رده چیژی وده مرئ **﴿ونبلوكم بالشر والخیر فتنة﴾** واته: به ناخوشیی، خوشیی، هه ژاری، دهوله مندی، لهش ساغیی، نه خوشیی، تا سایرو ناشوکر ده رکهوی وه نیلا خوا بۆ خوی ده زانی وه به مهش نیقامه حوجهیان له سه ر دهکات تا کهس بیانوی نه مینی **﴿والینا ترجعون﴾** سه ره نجام هه ر بۆلای خو مان ده گیردرینه وه نه وسا به پنی ره فتارو ده رچوونتان له تا قی کردنه وه کهدا پاداش و تۆله وهر نه گرن. **خوانه ناسان گالته یان به پیغه مبه ر ده کرد:**

﴿۲۶﴾ وإذا رآک الذین کفروا﴾ کاتی بی باوه رکهان تو ده بینن نهی موحه مبه ر **﴿إن یتخذونک إلا هزوا﴾** هه ر گالته پیده کهن و، نه لین: **﴿هَذَا الَّذِي یَذْکُرْ أَلْهَتْکُمْ﴾** تا

وإذا رآک الذین کفروا ینخذونک إلا هزوا
هَذَا الَّذِي یَذْکُرْ أَلْهَتْکُمْ وَهُمْ بِذِکْرِ الرَّحْمَنِ
هُمْ کَفُورُونَ ﴿۲۶﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَیْهَا سَآوِرَکُمْ
ءَالِیَیْکَ فَلَا تَسْتَعْجِلُوْا بِهٖ وَیَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ
إِنْ کُنْتُمْ صَادِقِیْنَ ﴿۲۷﴾ لَوْ یَعْلَمُ الَّذِیْنَ کَفَرُوا حِیْنَ
لَا یُکْفَرُونَ عَنْ وُجُوْهِهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُوْرِهِمْ وَلَا
هُمْ یَنْصُرُوْنَ ﴿۲۸﴾ لَنْ نَّاتِیَهُمْ بَعْدَ فَتْنِهِمْ فَلَ
یَسْتَطِیْعُوْنَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ یَنْظُرُونَ ﴿۲۹﴾ وَلَقَدْ اَسْتَهْزَؤْا
بِرُسُلٍ مِنْ قَبْلِکَ فَحَاقَ بِالَّذِیْنَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا کَانُوْا یُوعَدُوْنَ
یَسْتَهْزِؤْنَ ﴿۳۰﴾ قُلْ مَنْ یَّکْفُرْکُمْ بِالْأَلْبَیْلِ وَالنَّهَارِ
مِنْ الرَّحْمَنِ لَنْ یُّکْفِرَ عَنْ ذِکْرِ رَبِّهِمْ مَّعْرِضُونَ ﴿۳۱﴾ أَمْ
لَهُمْ ءَالِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا یَسْتَطِیْعُوْنَ نَصْرَ
أَنْفُسِهِمْ وَلَا لَهُمْ مِّنَّا یُصْحَرُونَ ﴿۳۲﴾ لَنْ مَّنْعَاهُ ءُولَآءِ
وَأَسَاءَ هُمْ حَتَّى طَالَ عَلَیْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا یَرَوْنَ أَنَا نَأْتِی
الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمْ أَغْلِبُونَ ﴿۳۳﴾

نه مهیه ناوی خواکانتان به خراپه دهبا؟! وه له جیگهیهکی ترده ده فهرموی: (وإذا رآک ان یتخذونک الا هزوا هَذَا الَّذِي یَذْکُرْ أَلْهَتْکُمْ وَهُمْ بِذِکْرِ الرَّحْمَنِ هُمْ کَفُورُونَ) کهچی بۆ خوشیان به ناوو زیکری خوی به بهزهیی باوه ردار نین **﴿۲۷﴾ خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَیْهَا سَآوِرَکُمْ ءَالِیَکَ فَلَا تَسْتَعْجِلُوْا بِهٖ وَیَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ کُنْتُمْ صَادِقِیْنَ﴾** ئاده می له پهلهو تالو که دروست بووه. واته: نه وهنده له سه رشت بیثاقت و بی نارامه وپهله دهکات، ده لئیت هه ر له پهله دروستکراوه. هه ر بویهش له دنیا دا پهله ی سزادان نهکات، وه له جیگهیهکی ترده ده فهرموی: (وکان الإنسان عجولا) ۱۱/۱۷. **﴿سَآوِرَکُمْ آيَاتِیْ فَلَا تَسْتَعْجِلُوْنَ﴾** ئیوه پهله ی مه کهن، بهزویی بهلگه و نیشانهکانی خو متان نیشان نه دم، جا نهو کاته نه زانن چۆن تۆله تان ئی نه سینم و هیچیشان له ده ستم ده رناچن **﴿۲۸﴾ وَ یَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ کُنْتُمْ صَادِقِیْنَ﴾** خوانه ناسان نه لین: باشه نه گهر به راستانه نه م به لینه تان (بهاتنزی سزا)، کهی دیته دی هه ر بویهش نه وهنده نه فامن وپهله ی بوئه کهن! **﴿لَوْ یَعْلَمُ الَّذِیْنَ کَفَرُوا﴾**

ئەگەر ئەو بى باوەراڤانە خالى خويان زانيبا ﴿ **حين لا يكفون عن وجوههم النار ولا عن ظهورهم** ﴾ كاتى ناتوانن بليسهى ئەو ناگرە لە دەم و چاوو پشتيان دور بخەنەوه ﴿ **ولا هم ينصرون** ﴾ و يارمەتيش نادريڻ نيتەر هەرگيز پەلەى سزاي ئەو رۆژەيان نەئەکرد ﴿ **بل تأتيهم بغتة** ﴾ ئەوانە پەلە ئەكەن. خو بەپەلەى ئەوانە نايبت، بەلكو كتوپر قيامەتيان ديت ﴿ **فتبتهم** ﴾ جا واقيان وردهميتى ومات وسەرگەردانيان ئەكا ﴿ **فلا يستطيعون ردّها ولا هم ينظرون** ﴾ نيتەر ئەوكاتە نە ئەتوانن لەخويانى لادەن. وه نە مۆلەتيش ئەدرين بو تۆبەو پەشيمانى.

به پيڤه‌مبه‌رانی تریش گالته‌ کراوه‌:

﴿ **ولقد استهزئ برسل من قبلک** ﴾ له‌گالته‌و لاقرتی ئەوان دل زویر مەبە، چونکه‌ گالته‌ به‌پيڤه‌مبه‌رانی به‌ر

له‌تۆش ئەى موحەمەد ﷺ کراوه‌ ﴿ **فلحق بالذين سخروا منهم ماكانوا به‌ يستهزئون** ﴾ جا دەره‌نجام ئەو سزايە ئەوان به‌گالته‌و گەپ گرتبوويان دەورى گرتن ﴿ **قل من يكلؤكم بالليل والنهار من الرحمن** ﴾ پييان بلى: كيبە كاتى ئيۆه له‌جەرگەى شەوو رۆژدان بتوانى له‌ سزاو تۆلەى خواى به‌خشنده‌ بتانپاريڻى؟ ﴿ **بل هم عن ذكر ربهم معرضون** ﴾ نا، بەلكو ئەوانە له‌يادی په‌روه‌رديگاريان روو وه‌رده‌گيڻ و بيرناکه‌نەوه‌ له‌دەسه‌لاتى خواو به‌خەياليانا نايە ﴿ **ام لهم آلهة تمنعهم من دوننا** ﴾ ياخو ئەوان -جگە له‌ئيمه‌- چەند خوايه‌كيان هەيه‌ دەتوانن له‌ سزاي ئيمه‌ بيانپاريڻى؟ ﴿ **لا يستطيعون نصر انفسهم** ﴾ نا، ئەوخا ناهەقانه‌ ناتوانن يارمەتى خوشيان بدن و له‌سزا خويان بپاريڻن، نيتەر له‌كوى ئەتوانن په‌رستيارەكان بپاريڻن ﴿ **ولا هم منا يصحبون** ﴾ وه‌ له‌لایەن ئيمه‌شەوه‌ هيج يارمەتى و پەنايه‌ نادريڻ.

به‌ته‌مەن زوريان چه‌واشه‌ بوون:

﴿ **بل متعنا هؤلاء وآباءهم حتى طال عليهم العمر** ﴾

ئيمه‌ به‌پەلە‌ تۆلە‌ له‌وانە ناسيڻن، بەلكو ئەوانەو باو باپيرانى

ئەوانەشمان به‌گوزەره‌نى خوشى دونيا به‌هره‌مەند کرد هەتا تەمەنيان دريڻ بوو، وايان دەزاني نيتەر ئەو خوشى و رابواردنەيه‌ هەر بويان ئەميتيەوه‌ ﴿ **افلا يرون انا ناتي الارض ننقصها من اطرافها** ﴾ ئايا ئەوانە نابيڻن كه‌ ئيمه‌ رۆژانه‌ ديڻ و له‌ گشت لايەكى ولات و ناوچه‌كه‌يان كه‌م ئەكه‌ينه‌وه‌ و، ئەوان بى دەسه‌لات دەكه‌ون، به‌م جوړه‌ سال له‌دواى سال فه‌تى شويته‌كانيان ئەكه‌ين بو په‌يامبه‌ر ﷺ. وه‌ك خوا ئەفه‌رموى: (ولقد اهلكنا ماحولكم من القرى وصرفنا الآيات لعلهم يرجعون) ۲۷/۴۶ ﴿ **افهم الغالبون** ﴾ جا ئايا ئەوانە زالن؟ يان ئيمه‌؟ ﴿ **قل إنما انذركم بالوحي** ﴾ تو پييان بلى: ئەى محمد ﷺ من تەنها هەر به‌وه‌حى هوشيارتان ئەكه‌مه‌وه‌و دەتاترسينم ﴿ **ولا يسمع الصم الدعاء إذا ما ينذرون** ﴾ ئەوان له‌به‌ر دريڻه‌ كيشانى پشت كرديان له‌ دەنگى هەق خوا مۆرى ناوه‌ به‌سه‌ر گوڤياندا هەتا وه‌ك كه‌ريان ليها‌تووه‌، وه‌ كه‌ريش بانگ نابيسى كاتى بترسينريڻ به‌ سزا. ﴿ **ولئن مستهم نفحة من عذاب**

المؤمنين ﴿ **فإنما أئذركم بالوحي ولا يسمع الصم الدعاء إذا**

مايذرون ﴿ **ولئن مستهم نفحة من عذاب ربك**

ليقولن يولينا إنا كن ظلمين ﴿ **ونضع الموزن**

القيسط ليوم القيمة فلا تظلم نفس شئ وركات

مشفال حكمة من خردل انسابه وكنى يا حبيب

﴿ **ولقد آتيت موسى وهرون الفرقان وصيآه وذكرا**

للمنفقين ﴿ **الذين يخشون ربهم بالغيب وهم من**

الساعة مشفقون ﴿ **وهذا ذكر من ربك لئلا تفانم له**

ميكرون ﴿ **ونقدت لئلا ترهبهم رعدة من قبل وكن**

يوه عليمين ﴿ **دقل لا يبيد وقومه ما هذو لئلا تبلى**

أسمها علىكمون ﴿ **قالوا وجدنا آباءنا هالكا عبيد**

قال لقد كتمت اسماء بأؤكم في ضللى مبين ﴿ **قالوا**

أجنتا بالحق أم أنت من اللعينين ﴿ **قال بل زكركم رب السموات**

والأرض الذى فطرهين وأنا على ذلكم من الشاهدين

﴿ **والله لا أكيدن أضفكم بعد أن تولو مدبرين**

﴾

ربك ﴿ ۱۷ ﴾ ئەو ھالئانە، خۇ ئەگەر سۆزىدەك لەھالۆى سزای پەرۋەردگارت لىيان بدات ﴿ ليقولن يا ويلنا إنا كنا ظالمين ﴾ خىرا خوانەناسان ئەلەين: ئەى تياچوۋى خۇمان!! بىگومان ئىمە ھەركەسانىكى سىتەكار بوۋىن بۆيە وامان بەسەرھات ﴿ ۱۸ ﴾ و نضع الموازين القسط ليوم القيامة ﴿ بىگومان رۆژى قىيامەت ئىمە تەرازوۋى بەرامبەر دادپەرۋەرىي دائەنەن و كىرەۋەكانىيانى پى ئەكىشەن ﴿ فلا تظلم نفس شيئا ﴾ ئەوسا ھىچ كەسىك كەمترىن سىتەمى لىناكرى چ لەچاك كاران و، چ لە خراپكاران ﴿ وإن كان مثقال حبة من خردل ﴾ تەنانت ئەگەر كىرەۋەكانىيان بەئەندازەى سەنگى دەنكە خەرتەلەيەكىش بىت كە لەبچووكىدا كراۋە بەنموۋنە ﴿ آتينابها وكفى بنا حاسبين ﴾ ئىمە ئەيەينىن و نامادەى ئەكەين، ۋە ئەۋەندە بەسە بۇ ئىمە كە بە وردى ژمىريارى كىرەۋەكانىيان بىن، ۋە لە جىگەيەكىتردا ئەفەرمۇي: ﴿ ولا يظلم ربك أحدا ﴾ ۴۹/۱۸. ياخود ئەفەرمۇي: ﴿ إن الله لا يظلم مثقال ذرة ﴾ ۴/۴۰. ياخود ئەفەرمۇي: ﴿ يا بني إنها إن تك مثقال حبة من خردل فتكن في صخرة أو في السموات أو في الأرض يأت بها الله... ﴾ ۱۶/۳۱.

كتىنيمان بە مووسا ھاروون دا:

﴿ ۱۹ ﴾ ولقد آتينا موسى وهارون الفرقان وضياء وذكرا للمتقين ﴿ بىگومان ئىمە كىتەبى جياكەرۋە (تەۋرات) مان بەمووسا ھاروون دا، كە جياكەرۋەى ھەق وناھەق، ۋە روۋنكەرۋەو بىرخەرۋەو ئامۇژگارەشە بۇ پارىزكاران ﴿ الذين يخشون ربهم بالغيب ﴾ ئەۋانەى كە لەپەنامەكى و پەنھانىيدا لەپەرۋەردگارىيان ئەترەن، ھەر چەندەش پەرۋەردگارى خۇيان نەدىتوۋە ﴿ وهم من الساعة مشفقون ﴾ لە بەرپابوۋنى پۆژى قىيامەتەش ھەمىشە لە ترەدان ﴿ وهذا ذكر مبارك أنزلناه ﴾ ئەم قورئانەش ئامۇژگارىيەكى پىرۋو بەپىتە بەزمانى خۇتان ئاردوۋمانە خوارى ﴿ أفانتم له منكرون ﴾ ئاخۇ ئىۋە ھىمان نكولى ئەكەن و دانى پىا نانەن؟

سەرگروشتەى ئىبراھىم ۋ قەۋمەكەى:

﴿ ۲۰ ﴾ ولقد آتينا إبراهيم رشده من قبل ﴿ لەمەۋبەرىش بىر تىژى و پىنۋىنيمان بۇ دۆزىنەۋەى خۋاى گەرۋە بە ئىبراھىم بەخشىي، ۋەك ئەفەرمۇي: ﴿ وتلك حجتنا آتيناها إبراهيم على قومه ﴾ ﴿ وكنا به عالمين ﴾ ئىمە بە ئەحوالى ئەۋ زاناۋ ئاگادار بوۋىن ﴿ إذ قال لأبيه وقومه ﴾ ئەۋكاتە كە بە باۋكىي و نەتەۋەكەى خۇى ۋت: ﴿ ما هذه التماثيل التي أنتم لها عاكفون ﴾ ئەم بت و پەيگەرە بى گىئانە چىن ئىۋە ھەردەم لەبەريان كەۋتوۋن؟ ﴿ قالوا وجدنا آباءنا لها عابدين ﴾ لەۋلامدا ۋتيان: باۋو باپىرانى ئىمەش ھەر ئەمانەيان دەپەرست، بۆيە ئىمەش لاسايى و پەپەرۋەى لەۋان ئەكەين ﴿ قال لقد كنتم أنتم وآبائكم في ضلال مبين ﴾ ئىبراھىم ۋتى: ئەگەر راستقان دەۋى باۋو باپىرانىشتان ھەرۋەكو خۇتان لە گومرايى و سەرلىشىۋاۋىيەكى ئاشكرادا بوۋن ﴿ قالوا اجنثنا بالحق ﴾ ئەۋانىش ۋتيان: ئاخۇ تۇ راستىي و ھەقىكەت بۇ ھىناۋىن ﴿ أم أنت من اللاعبين ﴾ ياخۇ لە گالتە چىيانى؟ ۋاتە: ئەۋ قسانەت بەراستە، يان گالتەمان پىدەكەى؟ ﴿ قال بل ربكم رب السموات والأرض ﴾ ئىبراھىم ۋتى: من گالتەچى نىم و بەراستىمە، چونكە ئەۋانە ھىچيان خۋا نەن.. بەلكو پەرۋەردگارى ئىۋە، پەرۋەردگارى ئاسمانەكان و زەۋىيە ﴿ الذى فطرهن ﴾ ئەۋەى دروستىي كىردوۋن ھەر ئەۋىش شايسىتەى پەرستەن ﴿ وانا على ذلكم من الشاهدين ﴾ مەنىش خۇم لەسەر ئەۋ راستىيە كە يەك خۋا ھەيە ناۋى (اللە)يە، گىشت خۋاكانى ئىۋەش پىرو پوۋچن لەپىزى شايدەدانم.

ئىبراھىم بىتەكانى تىگەتەكە كىرە:

﴿ ۲۱ ﴾ وقاله لأکیدن أصنامكم بعد أن تولوا مدبرين ﴿ سۋىند بەخۋا پاش ئەۋە كە پىشت ھەلەكەن نەخشەيەك دەكىشەم بۇ تىكەشكانەنى بىتەكانتان، ئىبراھىم ئەمەى لە بەرخۋەۋە گوت كاتىك كە ئەيانۋىست برۋنە دەرۋە بۇ

جهنن وسه فاوسه یران چونکه له سالیکا جارتک خپر نه بوونه وه نه چوون بو جهننگیران، جا بو ناماده بوونی نه و روژه ئیبراهیمیشیان ده عودت کرد، نهویش به بیانوی نه خوشی نهروشت، وه هر له دوی نهوان ویستی نه پواو له پریگه زوو بگه پرتوه و کارو نه خشی خوی نه انجام بدا، بویه وتی: (انی سقیم) ﴿فَجَعَلَهُمْ جَذَااَ اِلَّا کَبِیْرًا لِّهْم﴾ بهر بووه بتهکان وه موویانی وردو خاش کردن، بته گه وره که یان نه بی، نهوی هیشته وه ته وره که ی له سر دانا، وه که نه فرموی: (فراغ علیهم ضربا بالیمین). ﴿لَعَلَّهُمْ اِلَیْهِ یَرْجِعُوْنَ﴾ به لکو بیته وه پرسیاری نهو کاره ساته لهو بکه و یه خهی نهو بگرن و، بوشیان ده رکه وی که ناتوانی هیچ قسه شیش بکاو وه لام بداته وه نیر چوون نه بی بکریت به خوا؟! ﴿۱۹﴾ **قالوا من فعل هذا بالهتنا** به لی، گه رانه وه کاره ساته که یان چاو پیکهوت وتیان: ناخو کی ناوای به

خواکانمان کردوه؟ ﴿اِنَّهٗ لَمِنَ الظَّالِمِیْنَ﴾ دیاره که سیکه له سته مکارانه و نه بی توله ی خوی وه ریگری ﴿۲۰﴾ **قالوا سمعنا فتی یذکرهم یقال له ابراهیم** کاتی خوی گوئیان له ئیبراهیم وه ببو بیزاری له بتهکانیان ده رده بری (وتالله لاکیدن اصنامکم) بویه وتیان: نیمه بیستوومان له لایک جابه جار خواکانی نیمه ی به خراپه باس نه کرد، وه نهویش پییان ده گوت ئیبراهیم. جا نه مکاره، بی و نه بی هر کاری نه وه ﴿۲۱﴾ **قالوا فاتوا به علی اعین الناس** وتیان: ده بیهینن به بهر چاری خه لکی وه لی بکولنه وه ﴿لَعَلَّهُمْ یَشْهَدُوْنَ﴾ شاید نهوانیش به ناگابن به وه ی نهجامی داوه. ﴿۲۲﴾ **قالوا: انت، فعلت هذا بالهتنا یا ابراهیم** نهوسا کوبونه وه ئیبراهیمیان هیناو وتیان: ناخو تو هم کارهت به خواکانمان کردوه نه ی ئیبراهیم؟ دیاره نهوانه هیشتا ژیر نه بوون، بویه هیمان هر به خوا ناویان نه بن!! ﴿۲۳﴾ **قال بل فعله کبیرهم هذا** ئیبراهیم وتی: به لکو بته گه وره که یان نه مه ی کردوه! ئیبراهیم ده یه وی به خویاندا بچنه وه وبیان پوون بیته وه نهوانه خوا نین وبه که لکی خواجه تی ناین. (نه بوداود،

فَجَعَلَهُمْ جَذَااَ اِلَّا کَبِیْرًا لِّهْم لَعَلَّهُمْ اِلَیْهِ یَرْجِعُوْنَ ﴿۱۹﴾ **قالوا من فعل هذا بالهتنا** اِنَّهٗ لَمِنَ الظَّالِمِیْنَ ﴿۲۰﴾ **قالوا سمعنا فتی یذکرهم یقال له ابراهیم** ﴿۲۱﴾ **قالوا فاتوا به علی اعین الناس** لَعَلَّهُمْ یَشْهَدُوْنَ ﴿۲۲﴾ **قالوا: انت، فعلت هذا بالهتنا یا ابراهیم** ﴿۲۳﴾ **قال بل فعله کبیرهم هذا** اَفْتَسَوْهُمْ اِنْ کَانُوْا یَنْطِقُوْنَ ﴿۲۴﴾ **فرجعوا الی افسسهم** فَقَالُوا اِنَّکُمْ اَنْتُمْ الظَّالِمُوْنَ ﴿۲۵﴾ **ثم نکسوا علی رؤوسهم** لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ یَنْطِقُوْنَ ﴿۲۶﴾ **قال اَفْتَعْبُدُوْکَ مِنْ دُوْنِیْ مَا لَا یَنْفَعُکُمْ شَیْئًا وَلَا یَضُرُّکُمْ** ﴿۲۷﴾ **اَفِ لَکُمْ وِلْمًا تَعْبُدُوْکَ مِنْ دُوْنِیْ** اَفَلَا تَعْقِلُوْنَ ﴿۲۸﴾ **قالوا حرِّقُوْهُ وَاَنْصُرُوْا اِلَهِتَکُمْ اِنْ کُنْتُمْ فَعَلِیْکُمْ** ﴿۲۹﴾ **قلنا ینار کونی بردا و سلما علی ابراهیم** ﴿۳۰﴾ **وارادوا به کیدا فجعَلْنَاهُمْ الْاَخْسَرِیْنَ** ﴿۳۱﴾ **وَجَعَلْنَاهُ وِلُوْطًا اِلَی الْاَرْضِ الَّتِی بَرَكْنَا فِیْهَا لِلْعَالَمِیْنَ** ﴿۳۲﴾ **وَوَهَبْنَا لَهٗ اِسْحٰقَ وَیَعْقُوْبَ نَافِلَةً وَکُلًّا جَعَلْنَا صٰلِحِیْنَ** ﴿۳۳﴾

تیرمزی، ئیبنولموزیر، ئیبن نه بی حاتم) له (نهبا هورهیره وه) هیناویانه و نه لین: پیغه مبر ۱۱۱۱ فرموی: ((لم یكذب ابراهیم فی شئ قط الا فی ثلاث کلهن فی الله: قوله: (انی سقیم) ولم یکن سقیما، وقوله لسارة: اختی، وقوله "بل فعله کبیرهم هذا). نهو ریوایه ته به دریزتر لمبوخاریی وموسلیمیشدا هاتوه. واته: هرگیز ئیبراهیم دروی نه کردوه، مه گهر له سی حاله تدا، نهویش له بهر خوا بوو، وتی: من نه خوشم، نه خوشیش نه بوو، وتی: ساره خوشکمه، خوشکیشی نه بوو، وتی: نهو بته گه وره یه نهوکاره ی کردوه بته گه وره که یش نه ی کردبوو. وتی: ﴿فاسالوهم اِنْ کَانُوا یَنْطِقُوْنَ﴾ ده نهو تانی لییان بیرسن نه گهر قسه نه کهن.

قه‌ومه‌که‌ی ئیبراهیم به‌خودا چوونه‌وه:

﴿**فرجعوا إلى أنفسهم**﴾ جا ئیتر که‌میڤ داچله‌کان و چوونه‌وه به‌خویندا و ئیعهاده نه‌زه‌ریان کرد. ﴿**فقالوا إنکم انتم الظالمون**﴾ ده‌ره‌نجام و تیان به‌خوین: ئیوه هەر خوتانن سته‌مکار. نه‌که ئیبراهیم. نه‌گینا شتی قسه نه‌کاو، ده‌سه‌لاتی نه‌بی به‌رگری له‌خوی بکا. نه‌وشته چۆن نه‌بی به‌خوا! ﴿**ثم نکسوا علی رؤوسهم**﴾ "هه‌ردوای نه‌وه که‌گه‌رانه‌وه لای بیرو ژیری خویان" زۆری نه‌خایاند دیسانه‌وه سه‌ره‌وخوار بوونه‌وه "له‌راکه‌ی خویان لایانداو که‌وتنه‌وه ده‌مه‌قالی و وتیان: ﴿**لقد علمت ما هؤلاء ينطقون**﴾ نه‌ی ئیبراهیم! بیگومان بو خوت نه‌زانیت که‌ نه‌وانه‌ گویا و قسه‌که‌رین. ئیترچۆن نه‌لی له‌وان پیرسن؟ ﴿**قال: اتعبدون من دون الله ما لا ينفعکم شیئا ولا یضرکم**﴾ ئیبراهیم نه‌وپی لیئانه‌ی نه‌وانی به‌هه‌ل زانی. بویه وتی: باشه، ناخو غه‌یره‌زه‌خوا شتی نه‌په‌رستن که‌ نه‌هیچی که‌لک‌تان پیده‌که‌یه‌نی و نه‌هیچی زیانیشتان لیده‌دا! ﴿**أف لکم ولما تعبدون من دون الله**﴾ بیزاری و ئۆف له‌ ئیوه و له‌وشتانه‌ش که‌ له‌جی خوا نه‌په‌رستن ﴿**فلا تعقلون**﴾ نایا ناوه‌ز ناخه‌نه‌ کار. ئیبراهیمیان خسته مه‌ نه‌جیه‌یه‌وه:

﴿**قالوا حرقوه**﴾ دیاره‌ خواکانیان هیچ دیفاع و به‌رگریان بو‌خوینیش لی نه‌هات. بویه نه‌مان به‌رگریان لی کردن و وتیان: ئیبراهیم بسوتینن. ئیمامی (بوخاری) له‌ ئیبنی عه‌باسه‌وه ده‌لی: کاتی ئیبراهیم تووڕه‌ درایه‌ نیو ناگره‌که‌وه وتی: (حسبنا الله ونعم الوکیل). هه‌م پیغه‌مه‌ریش موحه‌مه‌د ﷺ کاتی پێیان وت: خه‌لکیکی زۆرتان بو‌خه‌ر بووه‌ته‌وه، حه‌قه‌ لییان بترسن و چاره‌یه‌کی خوتان بکه‌ن. که‌چی له‌باتی ترس و حیساب بو‌کردنیا ئیمانیان زیاتر بووبه‌ به‌لین و بریاره‌کانی خویان و فه‌رموویان: (حسبی الله ونعم الوکیل). ﴿**وانصروا آلکم**﴾ یاره‌تی خواکانتان بدن!! نه‌ی هاوار و ئۆف بو‌ئه‌و خویانه‌ که‌ نه‌توانن به‌رگری له‌خویشیان بکه‌ن ﴿**إن کنتم فاعلین**﴾ نه‌گه‌ر ئیوه شتیگ‌تان له‌ده‌ست دی، جا نه‌وانیش ناگریکی زۆرگه‌وره‌یان کرده‌وه. پاش نه‌وه که‌ نزیکه‌ی مانگیک دارو چیلکه‌یان بو‌کو‌کرده‌وه "پاشان ئیبراهیمی هه‌قدۆستی تی فره‌ی درا!!" ﴿**قلنا یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم**﴾ خوی گه‌وره‌ ده‌فه‌رموی: ئیمه‌ش وتمان: نه‌ی ناگر! ساردو بی زیان به‌ له‌بو ئیبراهیم، جا ئیتر ده‌ست به‌جی ناگره‌که‌ سارد بوویه‌وه و بو به‌خویشی و. سه‌لام بو‌ی. به‌لام چۆن سارد بوویه‌وه؟ نه‌م په‌رسیاره‌ بو‌ده‌بی بکری. چونکه‌ هه‌ر نه‌که‌سه‌ که‌ نه‌فه‌رموی: (کن فیکون) هه‌ر نه‌ویش نه‌فه‌رموی: (یا نار کونی...). ﴿**وارادوا به‌ کیدا**﴾ ویستیان به‌و کاره‌ فیلی له‌ ئیبراهیم بکه‌ن و له‌ناوی بیه‌ن ﴿**جعلناهم الاخسرین**﴾ به‌لام ئیمه‌ نه‌وانمان زۆر زه‌هرمه‌ندتر کرد. ئیمامی (ئه‌حمه‌د. ئیبن ماجه‌، ئیبن حبان.. ته‌به‌ری) له‌خاتوو عایشه‌وه ده‌لین: پیغه‌مه‌ر ﷺ فه‌رموی: ((إن ابراهیم حین القي فی النار لم تکن دابةً إلا تطفی منه النار غیر الوزغ فإنه کان ینفخ علی ابراهیم)) کاتی که‌ ئیبراهیم هه‌لدرایه‌ ناو ناگره‌که‌وه. هیچ ده‌عبایه‌که‌ نه‌ما هه‌ولێ کوژانه‌وه‌ی نه‌دا (وه‌زه‌غ) نه‌بی. بویه کوشتنی ره‌وایه‌و ری‌پیداوه. قسه‌یه‌که‌ بو‌میژوو: ته‌فسیری (فتح القدیر) شه‌وکانی ده‌لی: (وقیل: هذا القائد هو نمرود، وقیل: رجل من الأکراد). (قورتوبی) ده‌لی: (روی أن قاتل هذه المقالة هو رجل من الأکراد من اعراب فارس (ای من بادیتها) قاله ابن عمر و مجاهد وابن جریج، ویقال إسمه (هه‌یزه‌ن). ئیبن که‌سیر - له‌ ته‌به‌رییه‌وه - ده‌لی: (بإشارة رجل من اعراب فارس من الأکراد). (روح المعانی) ده‌لی: (أخرج ابن جریر عن مجاهد قال: تلوت هذه الآية علی عبد الله بن عمر فقال: أتدری یا مجاهد! من الذي أشار بحرق ابراهیم بالنار؟ قلت: لا. قال: رجل من اعراب فارس یعنی الأکراد. ونص - علی أنه من الأکراد ابن عطية، وذكر أن الله تعالى خسف به الأرض فهو يتجلجل

کاری دزیویان تیډا ده‌کرد، رزگار کرد ﴿**نهم کانوا قوم سوء فاسقین**﴾ چونکه به راستیی خه‌لکی شه‌وی ژور خراپ و له ری لادهر بوون ﴿**وادخلناه فی رحمتنا انه من الصالحین**﴾ و بردمانه ناو به‌زه‌یی و میهره‌بانیی خومانه‌وه، چونکه پیاویتی صالح و چاک ره‌فتار بوو.

نوح و قه‌ومه‌که‌ی:

﴿**ونوحا اذ نادى من قبل**﴾ و باسی داستانی (نوح) یش بکه، که بهر لهو پیغه‌مبه‌رانه‌وه رقی له گه‌له‌که‌ی هستاو داوای له‌خوا کرد که له‌ناویان ببا ﴿**فاستجبنا له**﴾ ئیمه‌یش نزاکه‌یمان گیرا‌کردو وه‌لامان دایه‌وه ﴿**فنجیناه و هله من الکرب العظیم**﴾ و خوئی و خه‌لکه‌موسلمان‌ه‌که‌یمان له‌به‌لا گه‌وره‌و سه‌خته‌که‌ی پزگار کرد، واته: شه‌وی بروای هیئاو هاته ناو که‌شتیه‌که‌وه پزگاری بوو، شه‌ویش بروای نه‌مینا نقوم بوو ﴿**ونصرناه من القوم الذین کذبوا بآياتنا**﴾ وه له‌به‌رامبه‌ر شه‌و قه‌وم و هوزیه‌وه که نیشان‌ه‌کانی ئیمه‌یان به‌درو خسته‌وه یارمه‌تیمانداو سه‌رمانخست ﴿**نهم کانوا قوم سوء**﴾ چونکه به‌راستی شه‌وان گه‌لیکی ئیجگار ناله‌بارو خراپه‌کار بوون ﴿**فاغرقناهم اجمعین**﴾ هه‌موویانمان له‌ئاو نقوم کردو که‌سیان ئی دهر نه‌چوو.

داستانی داوود و سوله‌یمان (علیهما السلام):

﴿**وداود وسلیمان اذ یحکمان فی الحرث**﴾ له داودو سوله‌یمانیش باسینک بکه شه‌وکاته که سه‌بارت به کیلگه‌یه‌ک داوهرییان کرد ﴿**اذ نفثت فیه غم القوم**﴾ شه‌وسا که مه‌رومالاتی هوزیک بی شوان به شه‌و تیی که‌وتبوون و تییدا له‌وه‌را بوون ﴿**وکنا لحکمهم شاه‌دین**﴾ و ئیمه‌ شایه‌دو ناگاداری داوهریه‌یه‌که‌ی هه‌ردوک بووین ﴿**ففهمناهما سلیمان**﴾ چاره‌سه‌ری کیشه‌که‌مان فیتری سوله‌یمان کردو تیمان گه‌یاند که چون بریار بدا ﴿**وکلا اتیناه حکما وعلما**﴾ به‌هه‌ردوک - داودو سوله‌یمان - داوهری و زانیاریمان پی به‌خشین، رافه‌که‌رانی قورئان شه‌لین: دوو پیاو سکا‌لو کیشه‌یه‌کیان هه‌بوو: که رانه‌مه‌ریک چوو بووه ناو کیلگه و کشتوکالی کابرایه‌ک و زیانیکی گه‌وره‌ی ئی دابوو، بردیانه لای (داود) و شه‌ویش بریاریدا: له‌باتی زیانه‌که‌ی رانه‌مه‌ره‌که‌ی بدری به‌خواه‌ن ده‌غل و دانه‌که، دیاره شه‌وش به‌دلی خواه‌ن مه‌ره‌که‌ی نه‌بوو، بویه هه‌ردووکیان چوونه لای سوله‌یمان و به‌سه‌ره‌اته‌کیان بؤ گیرایه‌وه، پاشان شه‌ویش چوو بؤلای داودی باوکی و سه‌لامی ئی کردوو وتی: به‌رای من نه‌گه‌ر زه‌وییه‌که‌ی به‌خواه‌نی مه‌ره‌کان بدری‌وه، بیکردایه به‌ده‌غل و دان، تاوه‌ک خوی ئی شه‌هاته‌وه‌و، مه‌ره‌کانیش بدری‌وه لای خواه‌ن زه‌وییه‌که‌ی که‌لکی له‌شیرو خوری و به‌ره‌که‌ی وه‌رگرتایه، جا هه‌ر کاتی کشتوکاله‌که‌ی وه‌ک خوی ئی هاته‌وه بدریته‌وه به‌خواه‌نه‌که‌ی. (داود) وتی: رۆله‌که‌م: بریاره‌که‌ت باش و په‌سه‌نده، شیاوی باسه داوهر هه‌رکات ده‌قیکی ده‌ست نه‌که‌وت بؤ پشتگیری بریاره‌که‌ی، ده‌توانی په‌نا بباته به‌ر (ئیجتیهاد) هه‌ر بویه شه‌و دوو پیغه‌مبه‌ره به‌ریزه‌یش بریاره‌کانیان لیک جیاواز بوو، پیغه‌مبه‌ریش موحه‌مه‌د ﷺ هه‌ر له‌و باره‌یه‌وه ده‌فه‌رموی: ﴿**اذا اجتهد الحاکم فاصاب فله اجران، واذا اجتهد فآخطأ فله اجر واحد**﴾ بوخاریی. واته: هه‌رگا داوهر ئیجتیهاد بکاو، پر به‌پرمه‌به‌سته‌که‌ی پیکا، شه‌وه‌لای خوا دوو جار پاداشی بؤه‌یه، خو نه‌گه‌ر نه‌ی پیکا و به‌ه‌له‌دا چوو، شه‌وه یه‌ک پاداشی بؤه‌یه. ﴿**وسخرنا مع داود الجبال یسبحن والطیر**﴾ کیوه‌کان و په‌له‌وه‌ره‌کانیشمان ملکه‌چ و رام کرد، که هه‌موان له‌ته‌ک داوودا پیکه‌وه ته‌سیب‌حاتی خوا بکه‌ن. داود به‌ ناوازو ده‌نگه‌ خو‌شه‌که‌ی خوی ته‌سیب‌حاتی نه‌خویندو، گشت بوونه‌وه‌ریش له‌گه‌لیا شه‌یوته‌وه، جا ئیتر چون و به‌چ شیوه‌یه‌ک؟ ئیمه هه‌موو ملکه‌چی شه‌و شتانه‌ین که له‌قورئاندا هاتوون ﴿**وکنا فاعلین**﴾ ژور به‌تواناو به‌کاریش بووین بؤ شه‌جامدانی شه‌و کاره ﴿**وعلماه صنعة لبوس لکم**﴾ فی‌ریشمان کرد که‌چه‌ندین جور پۆشاک

جهنکی دروست بکاوتان، خوا جوړه‌ها قه‌لغان و زړی نیشاندا که دروستی بکات بۆ خو‌پاراستن له‌کاتی جه‌نگدا به‌لی پیشه‌سازی و ته‌کنه‌لوجیا هر له په‌یامبرانه‌وه ورده ورده هه‌نگاری هاویشته‌وه، نه‌گهرچی به‌یناو به‌ینیش پشویه‌کی داییت، به‌لام نه‌ک وک ئیستا موسلمانان به‌ته‌واوی ده‌ستیان ئی شو‌ریبی! **﴿اتحصنکم من باسکم﴾** تا له زه‌بری یه‌کتر له‌کاتی جه‌نگه‌کاندا بتان‌پاریزی **﴿فهل انتم شاکرون﴾** ده ئاخوئیه له‌برامبر نه‌و نیعه‌تانه‌وه سوپاسگوزار نه‌بن؟ واته: ده‌سوپاسی خوا بکه‌ن. داستانی داوود علیه‌السلام به‌و شیویه به‌کورتی باسکرا، ئینجا چیرۆکی سوله‌یمانی‌ش به‌م شیویه ده‌ست پی نه‌کا: **﴿ولسليمان الريح عاصفة﴾** بۆ سوله‌یمانی‌ش بایه‌کی سه‌ختی به‌هیزمان ره‌خساندو رام کرد **﴿تجری بامرہ إلى الأرض التي بارکنا فیها﴾** به‌فرمانی نه‌و ده‌روشت بۆ ناوچه‌و ولا‌تی

شام، که پرپیت و پی‌وزمان کرد به‌خیرات و به‌رووبوم و نیردرانی زۆربه‌ی پیغه‌مبران له‌وی **﴿وکنا بکل شیء عالمین﴾** وه ئیمه به‌هه‌موو شتی زاناو ئاگادار بووین، خو‌مان چاک نه‌مانزانی سوله‌یمان نه‌و پله‌یه‌ی شایسته‌یه له‌م باسه‌ی سوله‌یمانه‌دا وتویژنکی زۆر هه‌یه، زۆربه‌شیان ده‌ست هه‌لبه‌ستی جووله‌که‌یه‌و. بۆیه ئیمه‌ش بیجگه له‌ده‌قه قورئانیه‌که نارۆینه‌و ناو کیشه‌که‌وه **﴿ومن الشیاطین من یفوصون له﴾** وه هه‌روا له‌شه‌یاتینه‌کانیش که‌سانیکمان رام کردبوو بۆی نه‌پویشته‌نه‌و بنی ده‌ریاکانه‌وه مرواری و مه‌رجانیان بۆ ده‌رده‌مینا **﴿ويعملون عملا دون ذلک﴾** و بیجگه له‌وه‌یش کاری تریشیان بۆ نه‌نجام نه‌دا، که مرۆیه‌کان بۆیان نه‌نجام نه‌ه‌درا **﴿وکنا لهم حافظین﴾** خویشمان چاودیرو پارێزه‌ریان بووین، نه‌مان ده‌هیشته‌ له‌فرمانی نه‌و لا بده‌ن. له‌م باسی جینیانه‌دا که‌لی چیرۆک و داستانی جووله‌که‌ی تیکه‌ل کراوه، بۆیه ئیمه‌ش له‌م نه‌ندازه‌دا نه‌وه‌ستین.

یادیکی ئه‌یوب پیغه‌مبه‌ر علیه‌السلام:

﴿ایوب اذ نادى ربه﴾ باسیکی به‌سه‌ره‌ات و چیرۆکی (ئه‌یوب) یش بکه‌کاتی که پارایه‌وه‌و هاواری له‌په‌روه‌ردگاری خو‌ی کردو وتی: **﴿انى مسنى الضر﴾** بیگومان دووچارى به‌لاو نه‌خو‌شیه‌یه بووم **﴿وانت ارحم الراحمین﴾** ته‌تویش له‌هه‌موو خاوه‌ن به‌زه‌یه‌یه‌کان به‌به‌زه‌یه‌ی تری. ئه‌یوب علیه‌السلام په‌یامبه‌ریک بوو خواى دلوفان منداڵ و سامانیکی زۆری پیدابوو، به‌لام دواتر به‌ئیراده‌و بریاری خو‌ی هه‌مووی تیاچوو، نه‌ویش هیچ گو‌یى نه‌داو پیی تیک نه‌چوو، پاشان نه‌خو‌شیش درا به‌سه‌ریاو، زۆریش به‌ئارام و به‌وێله‌وه داوای شیفای له‌خوا کرد **﴿فاستجبنا له﴾** ئیمه‌یش به‌هانا‌یه‌وه چووین و وه‌لامان دایه‌وه **﴿فكشفنا ما به من ضر﴾** غه‌مو په‌زاره‌و نه‌خو‌شیمان له‌سه‌ر لا‌برد **﴿واتیناه اهلہ ومثلهم معهم﴾** وه هه‌موو خیزانه‌که‌یمان پیدایه‌وه‌و نه‌ه‌نده‌ی تریش له‌گه‌لیا **﴿رحمة من عندنا﴾** به‌به‌زه‌یه‌یه‌که له‌لای خو‌مانه‌وه به‌ئیه‌وبدا **﴿ونذكری للعابدين﴾** کردمان به‌بیره‌وه‌ریی و په‌ندیش بۆ به‌نده‌ خواپه‌رسته‌کان

وَمِنَ الشَّيْطَانِ مَن يَفْصَلُكَ عَنْهُ، وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكَأَلَّهْمُ حَفَظِينَ ﴿٨٦﴾ وَأَيُّوبُ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ ﴿٨٧﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، فَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَذَكَرُوا الْحَمْدَ لِعَلِّذِينَ ﴿٨٨﴾ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّابِرِينَ ﴿٨٩﴾ وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ ﴿٩٠﴾ وَذَا النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغْلِبًا فَظَنَّ أَن لَّنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَى فِي الظُّلُمَاتِ أَن لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَنَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ﴿٩١﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ وَجَعَلْنَاهُ مِّنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُبْهِى الْمُؤْمِنِينَ ﴿٩٢﴾ وَذَكَرُوا إِذْ نَادَى رَبَّهُ لَا تُدْرِكُنِي الْفِرَادَاؤُا أَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ ﴿٩٣﴾ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ، وَوَهَبْنَا لَهُ رَجُلًا وَاصِلًا فَكَانَ لَهُ زَوْجَةٌ أَتَتْهُمْ وَأَوْفَىٰ سَرِفًا فَكَانُوا يُسْرِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونَنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَشِيعِينَ ﴿٩٤﴾

تا نه وانیش وه که کاتی مهینه تی و به لاو نه هاتدا نارامیان بیی و چاو لهو بکه^{۸۵} و **إسماعیل و إدريس و ذا الكفل** باسی (ئیسماعیلی کوپی ئیبراهیم و ئیدریسی کوپی شیت و زولکیفل) یش بکه **﴿کل من الصابرين﴾** هه ریه کیکیان له دهسته ی خوڤاگران و نارامگران بوون بهرام بهر به به لاو تا قیکردنه وه کان چونکه، ئیسماعیل بوو ناماده یی خو ی دهریری بۆ سه ربینه که. ده لئین ئیدریس: ناوی "ئوزوریس" بووه و، میسریه کان په رستوو یانه و، یه که م که سیکیش بووه نه وانی فییری کشتوکال و پیشه سازی کردوه! زولکیفلش: کات و شوینی و جیگه ی ژیا نی نادیاره لای ئیمه، به لام نه وه ئاشکرایه که په یام بهریکی به نی ئیسرائیلییه^{۸۶} و **﴿ادخلناهم فی رحمتنا﴾** هه موویانمان به هو ی نارامی و سه لاحت یانه وه خسته ناو سوژو میهره بانی خو مانه وه به هه شت و په یام به ریتیمان پی به خشین **﴿انهم من الصالحين﴾** چونکه نه وان له پیاو چاکان و سألحان بوون. روونکردنه وه یه که: نه و درو یانه ی له باره ی (ئه یوب) وه **﴿هه لبه ستراون و خزینراونه ته فسیره کانه وه، هیچ زانایه کی تیگه یشتوو فامیده ددانی پیادا نانی، به لکو زانایان هه موو یه که ده نگن له وه دا که نه و داستانه دهستی جووله که ی تیخوا وه، چونکه پیغه مبه ران خویان له سه ربی ده بی له مهر عه بیئک بهری و پاک بن و، گشت هه ستیاره کانیشیان سه لامه ت بن.**

خاوهن ماسی یه که (یونس علیه السلام):

﴿وذا النون إذ ذهب مغاضبا﴾ باسیکی خاوهن ماسیه که یش (یونس) بکه، به لئ هه رله بهر نه وه (یونس) کاتی خو ی قوتیدا نیستا پی نی نه لئین (زه نوون) "خاوهن ماسی نه وه ش نه و کاته بوو به رق و قینیکی زۆره وه قه وم و گه له که ی به جی هیش و پویش، پاش نه وه ی زۆری له گه ل و تن به روا بیئن، به روا نیان نه هینا و بی سوود بوو. ئیتر وای به چاک زانی به جییان به نیل و، روو بکاته ولاتیکی تر بۆ گه یاندنی بانگه وازه که ی خوا **﴿فظن ان لن نقدر علیه﴾** نه و پیی وابوو ئیمه دهریه ست نین و دونیای ئی ته نگ ناکه ی نه وه "چونکه به بوچوونی نه و زه ویی فراوانه و، نه روا بۆ شارو گونیدیکی ترو خه لکیش زۆره بانگیان بکات بۆ لای خوا **﴿فنادی فی الظلمات﴾** جا رقه که ی به ره و دهریا بردی و، سواری که شتی بوو و دهره نجام به هو ی باری قورسی که شتییه که وه فری درایه ناو دهریا که وه ماسی قوتی دا، نه ویش له ناو تاریکستانی شه و دهریا و ناوسکی نه هه نگه که دا هاوارو بانگی له خوا کردو وتی: **﴿ان لا اله الا انت﴾** په ره وردگارا! بی له تو هیچ په رستراویک شک نابه م **﴿سبحانک انی کنت من الظالمين﴾** هه ر تویش له هه موو نه نگیک خاویز رانه گرم، بیگومان من له پرزی سته مکاران بووم" سته م له خو م کردو. په شیمان **﴿فاستجبنا له ونجیناه من الغم﴾** سا ئیمه ش به مانایه وه هاتین و وه لامان دایه وه له و ته نگانه و خه م و په ژاره یه تیگه و تبه و پرگارمان کرد **﴿وذلك ننجی المؤمنین﴾** هه ره که یونس مان پرگار کرد هه ر ئاواش هه موو به روا داران پرگار نه که ی، دیاره نه وه ش به ره چاو کردنی مه رجه کانی دوعا. شیایو باسه خوا قه وم وه و زه که ی یونس رزگار کرد کاتی ئیمانیا ن هینا وه کو له م نایه ته دا: (فلولا کانت قرية امنت فنفعها ایمانها الا قوم یونس لما آمنوا کشفنا عنهم عذاب الخزی فی الحیاة الدنیا ومتعناهم إلى حین) (۹۸ ۱۰). هه ر واتی پرگار کردنی هۆزه که ی (یونس) ه. پاشان په شیمان بوونه و یان.

زه که ریاو یه حیا سلاویان ئی بی:

﴿وزکریا إذ نادى ربه﴾ هه ره ها زه که ریاش وه بیر بینه که له ناخی دل یه وه هاوارو بانگی له په ره وردگاری خو ی کردو وتی: **﴿رب لا تذرني فردا﴾** نه ی په ره وردگارا! هه ر به ته نه یایم مه هیل وه بی مندال و واریس، نه لئین نه و ده مه ته مه نی زه که ریا گه یشتبووه سه د سال و، ته مه نی ژنه که شی نه وه دو نو سال بوو، هیمان هیچ مندالیان نه بووو

﴿وانت خیر الوارثین﴾ وه تووش چاکترینی واریسانی بو من، واته: هه نه تووم بهسه نه گهر واریشیم پینه به خشی. ﴿فاستجبنا له﴾ دوامان لی گیرا کردو وه لامان دایه وه ﴿وومبنا له یحیی﴾ ویه حیا یا شمان پی به خشی ﴿واصلحنا له زوجہ﴾ وژنه که ییشمان بو مینایه باری مندا ل بوون له حالیکا پیشت مندا لی نه نه بوو ﴿انهم کانوا یسارعون فی الخیرات﴾ چونکه نه وان هه موویان له کاری خیرو چاکه دا بهرده وام په له و تالوکه یان ده کرد ﴿ویدعوننا رغبا ورهبا﴾ هه میشه له بهر هیوای میهره بان و رهحمه تی ئیمه دا نزیان ده کرد، وه له ترسی دوزخ هاواریان ده کرد ﴿وکانوا لنا خاشعین﴾ له ناست ئیمه هه مووکات خو به کهم زان و ملکه چی کارو فرهمانی ئیمه بوون.

باسی مہریم و عیسا (دروودیان لی بی):

﴿والتی احصنت فرجها﴾ هه ره وها وه بیر بیته (خاتوو مہریم) نه و ژنه ی که شهرم و داوینی خو ی پاک و خاوین راگرت و پاراستی له حه رام، بویه، ناوی مہریم می نه مینا، به لکو فره مووی: (والتی) چونکه لی ره دا مه به ست باسی پیغه مبه رانه و، ته نها کو په که شی (عیسا) له زنجیره ی په یام به رانه، نه ک خو ی. ﴿ففخنا فیها من روحنا﴾ ئینجا ئیمه ش به هو ی فریشته ی خو مانه وه "جو به رخیل" فوومان پیدا کرد و بوو به هو ی سک پر بوونی و "عیسا ی لی بوو!! (شیخی سابوونی) له په راویزی (ئین که سیر) دا ده لی: (یراد من الفرج: فرج القميص، ای لم یعلق بثوبها ربة، ای انها طاهرة الاثواب" قال السهيلي: فلا یدهن وهمک إلى غیر هذا من لطیف الکناية...) واته: مه به ست به بیژهی (فرج) یه خه ی کراسه که ی خاتوو (مہریم) ه واته: نه و قه ت جینی به دگومانی نه بووه و، هه میشه دامین پاک بووه. بویه وه ته فسیری (سوهیلی) ده لیت: نابی بیر له هیچ شتیکی دیکه بکریته وه. به تاییه تی که (روح القدس = جو بریل) به فرهمانی

الحمد للاله العزیز

وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ ﴿١٩﴾ إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ ﴿٢٠﴾ وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُنْ أَلْسِنًا جُعُوتَ ﴿٢١﴾ فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعِيدٍ رَبِّ إِيَّانَا كُتُبُوتَ ﴿٢٢﴾ وَحَرَّمَ عَلَى قَرِيْبَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ﴿٢٣﴾ حَقَّ إِذَا فُجِئَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ ﴿٢٤﴾ وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ فِذَا هِيَ شَخِصَةٌ أَبْصَرُ الَّذِينَ كَفَرُوا تَوَلَّيْنَا أَفْئِدَتَهُمْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ ﴿٢٥﴾ إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصْبُ جَهَنَّمَ أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ ﴿٢٦﴾ لَوْ كُنْتُمْ هَتُولَاءَ آلِ اللَّهِ مَا وَرَدُّوْهَا وَكُلُّ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿٢٧﴾ لَهْمُ فِيهَا فِرٌّ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ ﴿٢٨﴾ إِنْ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ ﴿٢٩﴾

دشمن

خوای (قدوس) نه و کاره ی نه نجام داوه، چون ده بی بیر له شتی تر بکریته وه. ﴿وجعلنا ما وابنها آية للعالمين﴾ مہریم و کو په که ییشمان کرده مو عجیزه و نیشانه یه کی گه وره و بی وینه بو هه موو خه لکانی جیهان. چونکه تائه و سرده مه شتی و نه بوو و له نایینده شا هه رگیز نایشیبت. ﴿إن هذه امتکم امة واحدة﴾ به راستی نه م په یام به رو ئوممه تانه هاویریوها و ربازی ئیوه ن که یه کهل و یه ئوممه تن "عه قیده یان یه که و، یه ک شیوه نه پون و هه هه مووشیان بو خوا کار نه که ن، به لام موشریکه کان که ناریان لیگرتوو لنیان جیا بوونه وه! ﴿وانا ربکم فاعبدون﴾ منیش په ره وردگاری ئیوه م، ده شی ته نها منیش په رستن. ﴿وتقطعوا امرهم بینهم﴾ له گهل نه وه شدا که هه موو په یام به ران و ئوممه تانیان نیش و کارونه رکیان یه ک بووه و عه قیده شیان یه ک بووه، به لام زو به ی نه وانه له ناینی یه کتا په رستی لایندا و کاروباری نایینه کیان له ناوخیاندا بچر بچر کردو بوونه چه ند

گروپ و چەند دەستەوہ **﴿کَلْ إِلینَا راجعون﴾** ھەریەکى لەوانیش - لەدواپۆژدا - بۆلای ئیمە ئەگەرینەوہ بۆحیساب و لیپرسینەوہ **﴿فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ﴾** جا ھەرکەسیک لە کارو کردەوہی چاک خەریک بێ، لەھەمان کاتدا پرۆاداریش بێت **﴿فَلَا كُفْرَانَ لِسَعیة﴾** بێگومان تەقلاو ھەول و تیکۆشانی بھزیە ناچن و ون نابن **﴿وَأَنَا لَهُ كَاتِبُونَ﴾** بێگومان ئیمە کۆششەکەى بۆدەنوسین وھیچ شتیکی ئی گوم نابیت ^{۱۵} **﴿وَحَرَامٌ عَلَى قَرْیةٍ أَهْلُکُنْهَا أَنَّهُمْ لَا یَرْجِعُونَ﴾** خەلکانی ھەرشارو گوندیکیان لەناومان بردن ھەرگیز جاریکی تر ناتوانن بەرھە دوا بگەرینەوہ بۆدونیوا، تەوہیان لیوہرناگیردری.

یاجوج و ماجوج:

﴿حَتَّىٰ إِذَا فَتَحْتَ بِیَاجُوجَ وَمَاجُوجَ﴾ دنیاش بەردەوام دەبێت تا ئەو کاتەى دەرگا - بەرەستەکەى نۆالقرن - لە تیرەى (یاجوج و ماجوج) نەکریتەوہ بۆلۆئەبنەوہ، کە ئەوێش نیشانی نزیکبوونەوہی کۆتایی دونیایە، جا ئەوانیش **﴿وَهُمْ مِنْ کُلِّ حُذُبٍ یَنْسَلُونَ﴾** لەھەموو بەرزایی وکون و کەلێنیکەوہ بە پرتاو دادەپەرن و دەر دەچن، واتە: یاجوج و ماجوج لە ھەموو دەرگا و ڕینگایەکەوہ دینە دەرەوہ بۆ فەساد و گیرە شیوینی. بەلام ئاخۆ یاجوج و ماجوج کی؟ و ئیستا لەکوین؟ چیان ئی ھات؟ یاخود سەرئەنجام چیان ئی دیت؟ ئەمانە کۆمەلای پرسیارن و وەلامەکەیان زۆر گرانی، وە ئیمە بێجگە لەوہی لەقورئاندا ھاتووہ ھیچ شتی نازانین، ئەگەرچی لەوانەیشە ھەر شەپۆلەکەى "تەتار" بووبی، چونکە لە نزیک شاری تیرمیزدا سەددیک دۆزراوہتەوہ ناوبانگی بە "باب الحديد" دەرکردوہ، وە زانای ئەلمانی (سیل بردر) لە سەرھەتای سەدەى پازدەدا سەریکی لەوئى داو لە نووسینەکەىدا تۆمارى کرد، لەوہ ئەچى ئەو جیگایە، ھەر جیگا کەى یاجوج و ماجوج بێت **﴿وَاقْتَرَبَ الْوَعْدُ الْحَقُّ﴾** ئەوسا ئیتەر بەلێنە راست و دروستەکەش "بۆ ھاتنى قیامەت" نزیک دەبیتەوہ، واتە: ھەر یاجوج و ماجوج لەو جیگای خۆیانە ھاتنە دەرئى، ئەوہ ئیتەر قیامەتیش نزیکە **﴿فَإِذَا هِیَ شَاحْصَةٌ أَبْصَارِ الذِّینِ کَفَرُوا﴾** ئەوسا ئیتەر چاوی ئەو کەسانەى خوانەناس و بى پروان ئەبەلق ئەبى و، لەجەى خۆى ناجوولئى، واتە: لەبەر نەرەھەتئى ئەو رۆژە چاویان بۆ ناتروکئى **﴿يَا وَیْلَنَا قَدْ کُنَّا فِی غَفْلَةٍ مِنْ هَٰذَا﴾** ھاواریان ئی بەرز ئەبیتەوہ وئەلین: ئەى تیاچووہ خۆمان! بەراستی ئیمە لە غەفلەت و بێئاگاییدا بووین لەم رۆژە **﴿بَلْ کُنَّا ظَالِمِینَ﴾** ئەک ھەر غافل بووین، بەلکو ستەمکاریش بووین لە خۆمان.

خۆتان و بته کانتان سووتەمەنى دۆزەخ:

﴿إِنکُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصْبُ جَهَنَّمَ﴾ ئینجا ئەم بیریارە دەر ئەچى و پێیان ئەوترئى: بێگومان ئیوہ ئەوشتانەش لەجەى خوا ئەتانپەرستن "گشت دەبنە دارو دەوہ و سووتەمەنى دۆزەخ **﴿أَنْتُمْ لَهَا وَارِدُونَ﴾** ھەر دەبى "لەگەل بته کانتا" بچنە نیویەرە **﴿لَوْ کَانَ هَٰؤُلَاءِ إِلَٰهَةً مَا وَرَدُوهَا﴾** بەموشریکان دەوتریت: خو ئەگەر ئەو بتانه وەک ئیوہ پێتان وایە - خوا بوونایە ئاوا نەئەچوونە ناو دۆزەخوہ **﴿وَكُلٌّ فِیْهَا خَالِدُونَ﴾** ھەر ھەمووشیان - پەرستیاریو پەرستراو - لەدۆزەخدا نەبەتاهەتایی ئەمیننەوہ **﴿لَهُمْ فِیْهَا زَفِيرٌ﴾** لەوئى ھەناسەدانیکى زۆر توندیان بۆھەیە. **﴿وَهُمْ فِیْهَا لَا یَسْمَعُونَ﴾** وە لەبەر ئیش و نازارو نەرەھەتئى لەدۆزەخدا ھیچ قسەىەکی خوێش نابیستن، کلپە کلپى جەھەننەم نەبى **﴿إِنَّ الذِّینَ سَبَقَتْ لَهُمْ مِنَ الْحَسَنِی﴾** بێگومان کەسانیک لە پێشدا لە لایەن ئیمەوہ بەھۆی کاروکردەوہ چاکەکانیانەوہ، بەلێنى پاشە رۆژى چاکتریان پێدراوو. **﴿أَوَلَمْ کُنْ عَلَیْهَا مَبْعُودُونَ﴾** ئەوانە لەو ئاگرە دوور

پاده‌گیردرین و گهرماو ناره‌ه‌تیش ناچیزن ﴿لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا﴾ ده‌نگی قرچه و بلیسه‌ی دوزه‌خ نابیستن ﴿وَمَنْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ﴾ به‌لکو نه‌وانه له‌ناو نازو نیعه‌تیکدان که نه‌فسیان حه‌زی پی ده‌کات، وه به هه‌تا هه‌تاییش له‌وی نه‌میننه‌وه ﴿لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ﴾ ته‌نگانه‌ی بی سنوور ترسه‌گه‌وره‌که‌ی نه‌و پوزه نه‌وان زویر و غه‌مگین ناکات ترسی لپرسینه‌وه و حساب و کیتابیان نی یه ﴿وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ﴾ وه به‌لکو فریشته‌کانیش به‌پروی خوشه‌وه له‌ده‌رگای به‌ه‌شتدا پیشوازیان فی نه‌کن ﴿هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ﴾ و پنیان نه‌لین: نه‌وا نه‌مرو هه‌ر نه‌و پوزه‌یه که "له‌دونیدا" به‌لینتان پی درابوو.

ناسمان وه‌ک قاقه‌زی تۆمار هه‌لده‌پنجری:

﴿يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ﴾ باسی

نه‌و پوزه‌بکه ناسمان، وه‌کو هه‌لپنجانی تۆمار قاقه‌ز بۆ نووسین هه‌لده‌پنجین، چۆن نووسه‌ر نه‌و په‌ره‌ی به‌رده‌ستی لوول نه‌کاو نه‌پنجیته‌وه، نه‌مه‌ش هه‌ر نه‌ویه که خوای گه‌وره ده‌رباره‌ی نه‌فرموی: (وما قدروا الله حق قدره والارض جميعا قبضته يوم القيامة والسموات مطويات بيمينه...) ۶۷/۳۹. ئیمامی بوخاریش نه‌م فرموده‌یه ده‌مین: ((ان الله يقبض يوم القيامة الارضين، وتكون السموات بيمينه)). واته: به‌راستی له پۆزی قیامه‌دا خوا گشت زه‌وییه‌کان ده‌گری و، ناسمانه‌کانیش هه‌موو به‌ده‌ستی‌وه‌ن، نه‌م باسه زیاتر له سووره‌تی (زومهر) دا روونکراوه‌ته‌وه. ﴿كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ﴾ هه‌ر وه‌ک چۆن له سه‌ره‌تاوه دروستمان کرد، دیسان هه‌ر ناوایش وه‌ک خوای فی نه‌که‌ینه‌وه ﴿وَعْدًا عَلَيْنَا﴾ به‌لینیکه نه‌نجامدانی له‌سه‌ر ئیمه‌یه ﴿إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ﴾ و بیگومانیش ئیمه هه‌ر نه‌نجامی نه‌ده‌ین. پیقه‌مبه‌ر ﴿فَرَمَوْهُ﴾ ((انکم تحشرون إلى الله - عز وجل - حفاة عراة غرلا، كما بدأنا أول خلق نعيده وعدا علينا

لَا يَسْمَعُونَ حَسِيسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ أَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ ﴿٦٧﴾ لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَرْعُ الْأَكْبَرُ وَنَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ ﴿٦٨﴾ يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِّ لِلْكُتُبِ كَمَا بَدَأْنَا أَوَّلَ خَلْقٍ نَعِيدُهُ وَعَدًا عَلَيْنَا إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ ﴿٦٩﴾ وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ ﴿٧٠﴾ إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ ﴿٧١﴾ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ ﴿٧٢﴾ قُلْ إِنَّمَا يُوحِي إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُمُ اللَّهُ وَحْدٌ ﴿٧٣﴾ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿٧٤﴾ فَإِنْ تَوَلَّوْا أَفْقُلْ أَدْبَارُكُمُ عَلَى سَوَاءٍ وَإِنْ أَدْرَى أَقْرَبُ أَمْ بَعِيدُ مَا تُوعَدُونَ ﴿٧٥﴾ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ ﴿٧٦﴾ وَإِنْ أَدْرَى لَعَلَّهُ فِتْنَةً لِّكُمْ وَمَنْعٌ إِلَىٰ حِينٍ ﴿٧٧﴾ قُلْ رَبِّ أَحْكُم بِالْحَقِّ وَرَسُولُ الرَّحْمَنِ الْمُسْتَعَانِ عَلَىٰ مَا تُصِفُونَ ﴿٧٨﴾

سُورَةُ الْحَجِّ

إِنَّا كُنَّا فَاعِلِينَ)) پێشه‌وا نه‌حه‌مه‌. بیگومان ئیوه‌ گشتان به‌پیی په‌تیی و، سه‌رو لاشه‌ی رووت و قووت و، خه‌ته‌نه نه‌کراوه‌یی وه‌ک پۆزی له‌دایک بوونتان گشت کۆده‌کرینه‌وه و ده‌برین بۆلای خوا، هه‌ر وه‌کو چۆن یه‌که‌م جار دروستمان کردوون، هه‌ر ناواش نه‌تان گیرینه‌وه، نه‌مه به‌لینیکه نه‌نجام دانه‌که‌ی له‌سه‌ر ئیمه‌یه، خو ئیمه‌ش هه‌میشه به‌کارو لیها‌تاو بووین.

نه‌م زه‌مینه هه‌ر بۆ به‌نده‌ صالحه‌کان ده‌بی:

﴿وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ﴾ بیگومان ئیمه له‌کتیبی (زه‌بوور)ی (داود) دا له‌پاش تۆمار کردنی له

(لوح المحفوظ) دا نووسیمان و بریارماندا ﴿إِنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ﴾ که به‌نده صالحه‌کانم ده‌سه‌لآت و حکومه‌تی نه‌م زه‌وییه به‌ده‌ست نه‌گرن. به‌لی خوا‌ی گه‌وره ئاده‌میزادی خسته سه‌ر زه‌ویی بۆ ئاوه‌دان کردنه‌وه‌یی و،

بەدەست ھێنانی خێرو بەروو بوومی، بەرنامەو پرۆگرامیشی پێدان، جا کەواتە ھەر لەبناغەدا خوای گەورە ئەم زەویییە بۆ بەواداران دروست کردووە، بۆیە پێیویستە لەسەریان بەپروای دروست و ھەول و تێکۆشان و ھەزراو کشتوکال، ئاوەدانێ بکەنەوہ ^{۱۶۶} ﴿ **إِنْ فِیْ هَذَا لَبَلَاغٌ لِّقَوْمٍ عَابِدِیْنَ** ﴾ ییگومان ئا لەم قورئانەدا باسما نکرد راگەیاندنیکێ ئاشکراو روون ھەیە بۆ کەسانی خوا پەرست، یاسای بوونەوہرو پاشەپۆژو ژیان وگەیشتن بە خوشنودی خوا، بۆ ھەرگەلیکی پەرستیار وخوا ناسە، ئەوانە ی سەر لەخوایان تێک نادەن و، تەنھاو تەنھا ئەم قورئانە دەکەنە بەرنامە ی ژینیان.

پێغەمبەر ڕەحمەت و چاکە بوو بۆ گشت خەلکانی جیھان:

﴿ **وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِیْنَ** ﴾ ئێمە ھەر بۆیە توومان نارد کەرەحمەت و بەزەیی و میھرەبانییەك بیت بۆ ھەموو جیھانیان تادەستیی تەراوی ھەردوم بەروو ھیدایەت و ڕێگە ی بەختیاریی بگریی، دیارە ھەر تەنھا ئەوانەش بەھرمەند ئەبن پێت کە خوشیان ئامادە بن بۆ بیستنی بانگەواژەكەت، ئیمامی (موسلیم) ئەم فەرموودە یی ھێناوہ: ﴿إِنِّیْ لَمْ أُبْعَثْ لِّعَالَمًا، وَإِنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً﴾ واتە: ییگومانە کە من بۆ ئەوہ نەنیراوم ھەردەم نەفرینکارو نزاکاری شەپو خراپە بۆ خەلکان، بەشکوم ھەر بەرەحمەت و میھرەبانیی و، دلآوایی رەوانە کراوم. یان دەفەرموی: ﴿إِنَّمَا أَنَا رَحْمَةٌ مُّهِدَاةٌ﴾ من ھەر ڕەحمەت و شارەزا کراویکی دەستی خوا و نیردراوم بۆلای ئێوہ، واتە: خراپەکاریی و، ئەزیەت و نازاردان، ئەمانە ھیچیان کاری من نین/ ئین عەساکی.

کاکلی وەحیی یە کەخوا پەرستیە:

﴿ **قُلْ إِنَّمَا یُوحِیْ إِلَیْیَ أَنَّمَا إِلَهُکُمُ إِلَٰهٌ وَاحِدٌ** ﴾ پێیان بلێ: بەراستیی من ھەر بۆیە وەحیی و نیگام بۆ کراوہ کە بلێم پەرورەدگارو پەرستراوی ئێوہ. ھەر خوا یەکی تاک و تەنیا یە ﴿ **فَهَلْ أَنْتُمْ مُّسْلِمُونَ** ﴾ ناخۆ ئێوہ تەسلیم و ملکەچ دەبن، واتە: ملکەچین بۆ پەرستنی خوا بە تاک و تەنیاو، فەرمان و بریارەکانی بی دوو سێ ئەنجام بدەن ﴿ **فَإِنْ تَوَلَّوْاْ فَقُلْ أَذَنْتُمْ عَلَیْ سَوَاءٍ** ﴾ خو ئەگەر ملکەچ نەبوون و پشتیان ھەلکرد، پێیان بلێ: وا من بە یەکسانی پەيامی خوا بەھەمووتان راگەیاندم، پاش ئەوہو پاش تەسلیم نەبووتان، ئیتەر لە ئێوان ئێمەو ئێوہدا تەنھا جەنگ ماوہ. ﴿ **وَإِنْ أَدْرِیْ أَقْرَبُ أَمْ بَعِیدُ مَا تُوعَدُونَ** ﴾ من نایشزانم ھاتنی ئەو سزایە ی بەلێنتان پێ دراوہ نزیکە و زوو دیتە جی یان دوورە و ماوہ یەك دەخایەنی. لەدونیادا ئەبێ، یان لە دواپۆژدا؟ ﴿ **إِنَّهُ یَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَیَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ** ﴾ ییگومان ئەو زاتە بە گوفتاری ئاشکراتان ئەزانێ و، بەوہش ھەر دەزانێ ئێوہ ئەیشارنەوہ ﴿ **وَإِنْ أَدْرِیْ لَعَلَّهُ فِتْنَةٌ لِّکُمْ** ﴾ وەمن نایشزانم لەوانە یە دواخستنی ئەو سزایە ھەر بۆ تاقیکردنەوہ یەك بیت بۆتان ﴿ **وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حَیْنٍ** ﴾ رابواردنیک بێ تا ماوہ یەکی دیاریکراو، ئەو جا سزاگەتان بۆ بیت ﴿ **قَالَ رَبُّ احْکُم بِالْحَقِّ** ﴾ جا دوا ی گەیاندن ی پەيامەکیی و گوێ نەدانی خوانەناسان پێی. پەيامبەر روو ئەکاتە پەرورەدگاریی خوویی و ئەلێ: ئە ی پەرورەدگارم! لەئێوان من و ئەوانەدا بریاری راستەقینە ی خۆت بدە، چونکە من زۆر ھەولمداو ھۆشیارم کردنەوہ، لە سزای تو ئاگادارم کردنەوہ. بەلام باوہریان نەھینا، جا ئیتەر تویش چۆن باشە بریاری خۆت بدە ﴿ **وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَی مَا تَصِفُونَ** ﴾ پەرورەدگارمان -کە خوا یەکی بەخشەرە- کۆمەك لیخوازراوہ بۆ تۆلەو جەزەبەدان لەسەر ئەوقسە ناخۆلاو ناشیاووانەتان. ھەر ئەویشە یارمەتیم ئەداو سەرم ئەخا بە سەر ئێوہدا، ئەر ئێوہ لارو لاسار بن، چونکە من ھەولێکی زۆرم لەگەلدان، بەلام ئێوہ ھەرنەتان بیست.

فره چاو له بهروو مه منوونم که خوای ده هندهو په روهرینم، پشتیوانی کردم بۆ نووسینی
ته فیسیری سوورته تی (ئه نبیاء).

*** **

۲۲- سوورته تی (ج ۲۲)

مه دهنیه و (۷۸) نایه ته

به ناوی خوای به خشنده میهره بان

ئه م سوورته وه سوورته مه دهنیه کانی تر، گرنگیه کی زور ددها به نه خشه و یاسادانان، هه رچه ند که ش و
هه وای سوورته مه که که یه کانی شی به سهرا زاله، چونکه نه میس هه رباسی ئیمان و باوه و یه کتا په رستی و،
ئاگادار کردنه وه ترساندن و زیندوو بوونه وه و پاداش و تۆله و نیشاندانی دیمه نه کانی پۆژی قیامت ده کات، خو
ئه مانه ش هه ره موو باسی سه ره کی سوورته مه که که یه کانی، له لایه که شه وه مۆله تدان به (قیتال) و جهنگ و
کوشتارو، یاسادانان بۆ جه و، دیاری و قوربانی بۆ (کابه) ی شه ریفه و، فرماندان به جیهاد له ریی خوادا..
ئه مانه هه ره موو باسی سوورته مه دهنیه کانی، بۆیه هه ندی له زانایان ده لێن: ئه م سوورته یه هاویه شه له نیوان
مه که کی و مه دهنیه ی دا.

له سه ره تاوه به باسیکی سامناک و ترسینه ر: (یا ایها الناس اتقوا ربکم إن زلزلة الساعة شی عظیم) ده ست
پیده کات، که به راستی هه موو که سینک داده چله کینی و سه رسام ده مینیت، ته نانه ت دایکی به سوژی شیرده ریش
چاوه کانی مۆله ق و زه ق ده بی و، خو شه ویستی کۆرپه له که ی خو ی له بیر ده چیتته وه، هه ره که ژنی دوو گیانیش
مندالی له بار ده چی و، مۆفه کان هه موو عه قل و ژیریان تی که ده چی و، وه که مه ست و سه رخوشیان لیدی و،
ته نانه ت خزم و که س و کاری نزیکیش له تاو قورسی و نا په هه تی ئه و پۆزه له یه کتر هه لدین و راده که ن:

کۆمه لی به لگه ی به هیز دینیتته وه بۆ راستی ئه و پووداوه که وه یه: پۆژی قیامت، به گشت بوونه وه ریش
ده لیت: باشه! ده سه لاتیک بتوانی ئه م هه موو قوناغانه به سه ر مۆفا بیژی و تیپه رینی: (یا ایها الناس إن کنتم فی
رب من البعث...) پاشانیش پاداش، یان تۆله وه رده گریتته وه، ئه ی چۆن ناتوانی مردوان زیندوو بکاته وه؟!

چه ند دیمه نیکی دلته زینی پۆژی قیامت باس ده کات، دهره نجام چاکان له به هه شتداو، خراپان له دۆزه خدا
هه موو خو یان ده بیننه وه.

وینه ی چه ند شارو ولاتیکی کاول و ویرانکراو، به هو ی سه ریچی و یاخی بوونیانه وه دینیتته وه، له لایه که وه
بۆ ئه وه ی بانگ به رانی ئیسلام دلنیا بن که خوا له پشتیانوه، له لایه کی تریشه وه با سته مکاران چاک بزانه که خوا
هه ر بۆ ماوه یه کی که م چاوپوشیان ئی نه کات.

له کۆتاییشدا نمونه یه که بۆ بته په رسته کان دینیتته وه پێیان ده لی: په رسته راوه کانیان زور په سترو لاواژترن
له وه ش که هیه نه بی توانن تا که میشیکیش دروست بکن، جا پاش ئه وه داوا نه کات که ته نها په یه وه ی له دین و
نایینی ئیبراهیم بکری. وه بۆیه به ناوی سوورته تی (جه) وه ناوئراوه، بۆ ئه وه ی تا دنیا دنیا بیست باسی ئیبراهیم و
کارو کرده وه کانی هه ر پرشنگداری، چونکه ئیبراهیم بوو، مۆفه کانی بانگ کرد بۆ جیه جی کردنی فره زه ی جه،
جا هه موو خه لک، ئه و بانگه ی ئه ریان بیست، ته نانه ت ئه وانه ش که میشتا هه ر له پشتی بابیاندا بوون به: (لبیک اللهم
لبیک) وه لامیان دایه وه.

روژه سه خته کانی قیامت:

خوا له م سووره ده دا مروژ له کات وساته سه خته کانی روژی سه لا هوشیار ده کاته وه ده فرموی: ﴿بسم الله الرحمن الرحيم﴾ * **یا ایها الناس اتقوا ربکم** نهی خه لکینه! بهر ده وام له په روهر دگارتان بترسن و خو بیاریزن له خه شم و رکی نهو، فرمانه کانی به چاکی جیبه جی بکن، بهو جوړه که له پیناسه ی (ته قوا) دا له لاین یه کی له خوا ناسانه وه هاتووه ده لیت: نه چیته جینگایه که وه، خوا ریگری لیکر دیت، له جینگایه کیشدا ده بی بی، ببه ونادیار نه بیت ﴿ان زلزلة الساعة شی عظیم﴾ چونکه بهراستی بوومه له رزه شوکه ی هاتنی پوژی قیامت و کاولبوونی دنیا، کاریکی زور سامناک و گوره یه، وهک خوا خو ی له سووره تیکی تر دا نه فرموی: (اذا زلزلت الأرض زلزالها واخرجت الأرض اثقالها...) ۱/۹۹-۲. یان ده فرموی:

(وحملت الأرض والجبال فدكتا دكة واحدة فيومئذ وقعت الواقعة...) ۱۴/۶۹-۱۵ (نیمامی (بوخاری) له تهفسیری نه م نایه ته دا له (نهی سعهید) وه ده لی: پیغه مبه ر ده فرموی: ((يقول الله تعالى يوم القيامة: يا آدم! فيقول: ربنا لبيك وسعديك، فنادی بصوت: إن الله يأمرک ان تخرج من ذریک بعثا إلى النار، قال: يارب! وما بعث النار؟ قال: من كل ألف - اراه قال - تسع مائة وتسعة وتسعون، فحينئذ تضع الحامل حملها ويشب الولد وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن عذاب الله شديد)). به کورتی: له نیو یه که هزار کهس دا (۹۹۹) کهسیان بو نیو ناگر په وانه ده کړی، له هزار کهس ته نیا یه کهس په وانه به مهشت ده کړی، بویه نیر له ترسانا دوو گیان بهر نه خاو، دایکی (شیرده ر) بیري به لای منداله که یه وه نامیندی و خافل ده بی: وه کو ده فرموی: ﴿يوم ترونها تذهل كل مرضعة عما أرضعت﴾ هر که کاره ساتی نه و پوژه پيشهات، نه بینن هر ژنیکی شیرده ر منداله شیرده خوره که ی خو ی له کاتی شیر پیدانیدا فراموش ده کاو

بِسْمِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْ عَظِيمٌ ﴿١﴾ يَوْمَ تَرَوْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَرَىٰ وَمَاهُمْ سَكَرَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ ﴿٢﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ ﴿٣﴾ كَذِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَأَنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ ﴿٤﴾ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نَّارٍ ثُمَّ مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِّن عَلَقَةٍ ثُمَّ مِّن مُّضْغَةٍ مُّخَلَّقَةٍ وَغَيْرِ مُخَلَّقَةٍ لَّئِيِّنَ لَكُمْ وَتُفْرَىٰ فِي الْأَرْحَامِ مَنَاسِئُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشَدَّكُمْ وَمِنْكُمْ مَّن يُوَفَّ وَمِنْكُمْ مَّن يُرْدُّ إِلَىٰ أَرْذَلِ الْعُمُرِ لِكَيْلَا يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ اهْبَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِن كُلِّ رَوْحٍ بِهِجٍ ﴿٥﴾

لیسی غافل نه بی و له باوه شس بهر ده بیت وه ﴿وتضع كل ذات حمل حملها﴾ وهرچی مینه ی دوو گیان و زکپ ریشه، له ترس و له هه یبه تا زکه که ی داده نی و له بار ی ده چیت ﴿وترى الناس سكارى﴾ و هه موخه لکیش وهک مهست و سرخوش ده بیني ﴿وما هم بسكارى﴾ خو له راستییدا مهست و سرخوش نین ﴿ولكن عذاب الله شديد﴾ به لکوسزای خوا زور توندو سه خته، بویه ناوا بیرو هوشیان نه ماوه، وهک سرخوشیان ی هاتووه.

په پرموانی شهیتان:

خوای میهره بان له وکه سانه تووړه یه که باوه ر به روژی په سلان ناکه، بویه ده فرموی: ﴿ومن الناس من يجادل في الله بغير علم﴾ له گهل نه وه شدا که پوژنیکی سه ختی ناوا له پیشیه تی، که چی ده بیني هندی خه ک بی بهیج به لگه وتیگه یشتن و زانیاریه که له باره ی ده سه لاتی خواوه ململانی و ده مبارزی ده کن ﴿ويتبع كل شيطان مرید﴾

وده که ویتته شوینی هه موو شهیتانیکی یاخیو، سهرکیش ﴿**کتب علیه انه من تولاه**﴾ له سهر شهیتان بریار دراوه بۆ نووسراوه: هه رکه سیك نهو بکا به دۆست و سهره وری خوئ ﴿**فانه یضله ویهدیه الی عذاب السعیر**﴾ بیگومان گومرای ده کاو، بۆ سزایه کی سووتینه رو هه لگیر ساویش پینموونی ده کات، واته: نهنجامی به دوا داچو وئی شهیتان، هه راگری دۆزه خه.

قوناغه کانی دروستکردنی مروؤ:

نه مهش نیشانه گه لیکه بۆ توانایی و دهسه لاتی خوا، له سهر زیندو کردنه وه، خوا ده فهرموی: ﴿**یا ایها الناس ان کنتم فی ریب من البعث**﴾ ئه ی خه لکینه! ئه ر ئیوه له زیندو بوونه وه دوو دل و به گومانن ﴿**فانا خلقناکم من تراب**﴾ وهرن ته ماشایه کی سهره تاو به نه ته تدروستبوونی خوئان بکه و، چاکیش بزائن: ئیمه نه سلئان (ئاده م) مان، له گل دروستکردوه ﴿**ثم من نطفه**﴾ له پاشا (نه وه کانی) له تنۆکه ئاوئیک، که له پشتی باوک هه لده قولئ ﴿**ثم من علقه**﴾ ئینجا له خوئنپاره یه ک وه ک زهرو ﴿**ثم من مضغه**﴾ پاشان له گوشتپاره یه ک ﴿**مخلقة و غیر مخلقة**﴾ ته واو و سهر سیمای پیدراو، یا ناته واو، پیئش ته واو بوون له بار ده چی ﴿**لنبین لکم**﴾ تا دهسه لاتی خوئانتان بۆ دهرخه ی و، تیبه گن که دهسه لاتی بکوتنه ئه وناوه - نوتفه - یه بکا به پارچه خوئنیك، پاشان به پارچه گوشتیک، له ویشته وه بۆ ئاده مزاد، دیسان هه رنه و دهسه لاته یه ده توانیئ زیندووتان بکاته وه، به لکو زۆر به ناساتر ﴿**ونقر فی الارحام ما نشاء**﴾ ئینجا چیمان بوی ده یخه یه مندالده وه هه ر له ویش بریاری له سهر ده دین و ده ییئینه وه تا دیمه ن و نیگاری ته واو نه بیئ ﴿**الی اجل مسمى**﴾ تاکاتی دیاریکراو بۆله دایکبوونی له وئ پایدیه گرین ﴿**ثم نخرجکم طفلا**﴾ له پاشان به ساواوی و زۆر لاوازی بۆ دهسه لات له و مندالده دا ده تان مینینه ده ری! ﴿**ثم لتبلغوا اشدکم**﴾ له پاشان په ره ده تان ده کهن تا ورده ورده ده گنه مینو پیژی ته واوتان و، بیرو هۆشتان کامل ده بی ﴿**ومنکم من یتوفی**﴾ وهه تانه هه ر له سهره تای ژیا نه وه ده مرن و نه وه نده نامینینه وه ﴿**ومنکم من یرد الی ارض العمر**﴾ و هی وایشان هه یه ده میژی ته مه نی دریز ده بی تا ده گاته که له لای یوسه خترین پله ی ژیا نی و، به ته واوی که نه فت و ئوفاده و پیرده بی ﴿**لکی لا یعلم من بعد علم شینا**﴾ تاوا ی لی دیت پاش نه وه ی کاتی خوئ شتیکی ده زانی، ئیستا هه موو شتیکی له بیر ده چیته وه. به لئ مه ته لی چۆنیته ی دروستبوونی ئاده می بۆکی هه لدیت؟ کی یه؟ له کوئوه هات؟ چۆن په یدا بوو؟ چهن قوناغی بری؟ قورنان به کورته یه ک وه لامی نه وگشته مه ته له به م شیویه نه داته وه:

(۱) له سهره تاوه له خاک و خوئل ئافه ریترا، که وا بوو نینسان پۆله ی زه وییه و، له زه ویی له دایک بووه، له سهر پشستی نه وپیگه یشتوه و ژیاوه، هه موو توخمه کانی له گه ل زه ویدا چوون یه کن، مه گه ر ته نیا (پۆج) جیا یان بکاته وه، به لام ئه ی نه و گله له کوئ بوو؟ نه و هه موو گه ردیلانه چۆن کۆکرانه وه؟ چ زاتیك کوئ کردنه وه؟

(۲) هه رله و دلۆپه ناوه (نوتفه) یه.. به لئ هه ر له وناوه ی ژن و پییاوه، که ته نها دلۆپیکه و، به سه دانیش ملیون حه یوانی مه نه ویی هه لگرتوه.. ته نها (خه لیه) یه ک له و ملیونه ها خه لیه، له گه ل ئاوی ژندا مو توره به ده بی و له مندالده و له جیگایه کی قایم و نه ستوردا قه رار ده گری.. پاشان هه ر له و دلۆپه بجوکه ناوه یه، په نگیی، جوانیی و ناشیرینی، قه دو بالا، قه له ویی و لاوازی، نازایه تی و جوامیری، بی و ره یی و ترسنوکی، زیره کی و بلیمه تی، ته مه لی و که وده نی هه لده گریئ.. هتد.

(۳) خوئنپاره.

(۴) گوشتپاره.

پاشان په يکهری نيسکي (الهيکل العظمی) دواتر قوناغه کانی مندالی و. نينجا پير بوون و گه پانه وه بو قوناغی مندالی، به شيويه ک که هيچ شتيک نه زانی. له ابردوی خوی، جا باشه نه بی کي بیت هم هه موو قوناغانه به سر مروځدا بیني. ده بی بوچی مروځ خوی له بیربته وه. تا به ناسانی خوی خوی بدوزيته وه.

﴿وترى الأرض هامدة﴾ به لگه يه کي ترى ده سه لآتمان بو زيندوو کردنه وه تان: له ورزي زستاندا هم زه وييه وشک و مردويه، ده بيینی که هيچ گړو گيايه کي تيا نيه و خاموش و بی هه ست و خوست ﴿فإذا انزلنا عليها الماء﴾ که چي هه رکه ناوی بارانی به سرده د بارينين ﴿اهتزت وربت﴾ راده چهنی و ده بزوی و به جووله ده کوی و نه زيه ته وه و به خوځدا دی و گه شه ده کا ﴿وانبتت من كل زوج بهيج﴾ و له هه موو جوړه گړو گيايه کي جوان ده پوی

﴿ذلك بان الله هو الحق﴾ دروستکردنی ناده ميزاد بهو جوړو، زيندوو کردنه وهی زه وييش بهو شيويه، هه ر هه موو بو نهويه نيوه بير بکه نه وه و چاک بزائن که به راستیي ته نها خوا زاتيکی راست و هه قه ﴿وانه يحي الموتى﴾ ويیگومان هه رنه ويشه مردووان زيندوو نه کاته وه ﴿وانه على كل شئ قدير﴾ و هه ر نه وه به سر هه موو شتيکدا به توانايه ﴿وان الساعة آتية لا ريب فيها﴾ دلنباين قيامه تيش به رپا ده بيت، که هيچ گومانی تيدا نيه. ﴿وان الله يبعث من في القبور﴾ و به راستیي خوا هه موو نه وانه ی له گنکوو گوږدان زيندوو نه کاته وه، تا پادا شت و توله يان و مرگړنه وه، له سووره تي (ياسين) يشدا ده فرموی: (قل يحييها الذي انشاها اول مرة) ۷۹/۳۶. که چي له گهل نه وه هه موو به لگانه دا: ﴿ومن الناس من يجادل في الله﴾ له نيو خه لکيدا مروځي وا هه يه - ده رپاره ی زاتي خواو، ده سه لآتی فراوانی - موجداه له و شه په قسه ده کات!! ﴿بغير علم ولا هدى ولا كتاب منير﴾ بی نه وه هيچ جوړه زانست و زانباری و پښموونی و نامه يه کي پوون و ناشکرای بيت، که واته زور جيگه ی

سر سورمانه له گهل نه وه هه موو نيشانه و به لگانه دا هه ر مله ملی و چه له حانی له گهل خوادا بکات!

رابه رانی کوفر به فيزه وه مل به لاوه ده نين:

حاشا که رانی دين و دينداری، هه ميشه نه مه باوو نه ريتيانه که هم نايه ته باسی ده کاو ده فرموی: ﴿ثاني عطفه﴾ هه ريه که لهو جوړه که سانه به فيزه وه مل به لاوه ده ني و له ناستی هه ق پوو و مرده گيری، واته: له هه ق و راستیي لا ده داو به رده وام به ره و بی پړوايی مل ده نييت، هه ک له نايه تي ترده هاتوه: (وفي موسى إذ أرسلناه إلى فرعون بسطان مبین فتولى برکنه) ۳۹ ۵۱. ياخود هه ک ده فرموی: (رايت المنافقين يصدون عنك صدودا). يان ده فرموی: (وإذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله لووا رؤسهم ورايتهم يصدون وهم مستكبرون). ﴿ليضل عن سبيل الله﴾ تاخوی و خه لکيش له پړی و پړبازی خوا چه واشه و لاری بکات ﴿له في الدنيا خزي﴾ له دونيادا

سورده لوج

الغزل

ذلك بان الله هو الحق وانه يحي الموتى وانه على كل شئ قدير ﴿١﴾ وان الساعة آتية لا ريب فيها وان الله يبعث من في القبور ﴿٢﴾ ومن الناس من يجادل في الله بغير علم ولا هدى ولا كتاب منير ﴿٣﴾ ثانی عطفه ﴿٤﴾ ليضل عن سبيل الله في الدنيا خزي ونديقه يوم القيمة عذاب الحريق ﴿٥﴾ ذلك بما قدمت يدك وان الله ليس بظالم للعبيد ﴿٦﴾ ومن الناس من يعبد الله على حرف فان اصابه خير اطمان به وان اصابه فتنه انقلب على وجهه خيرا الدنيا والآخرة ذلك هو الخسران المبین ﴿٧﴾ يدعو من دواب الله ما لا يضروه وما لا ينفعه ذلك هو الضلال البعيد ﴿٨﴾ يدعو لمن ضره اقرب من نفعه ليس الموتى وليس العشير ﴿٩﴾ ان الله يضل الذين امنوا وعملوا الصالحات جنت تجري من تحتهم الى نهري ان الله يفعل ما يريد ﴿١٠﴾ من كان يظن ان لن ينصره الله في الدنيا والآخرة فليمدد بسبب الى السماء ثم ليقطع فلينظر هل يدهي كيداه ما يعيط ﴿١١﴾

به‌شی‌ئوه. هەر پرسیوایی و سەر شوپیهی **﴿وَنَذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ﴾** و لەپوژی قیامه‌تیشدا له‌ئێوه سزای سووتینه‌ری پێ ئەچێژین **﴿ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتَ يَدَكَ﴾** پێی ئەوتری: ئەو تۆلەیه له‌ئەنجامی ئەو کاره‌دایه که به‌هه‌ردوو ده‌ستت پێشی خۆت خستوو و کردووته له‌دو‌نیادا **﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ﴾** به‌راستی خواش هه‌رگیزه‌ستم نا‌کا له‌بەنده‌کانی خۆی.

هه‌یه به‌ دوو‌دلی خوا ده‌پهرستی:

گه‌ڵ له‌مه‌ردم به‌شیوه‌یه‌کی ساده‌وه‌نه‌به‌دل خواده‌پهرستی: وه‌کو ده‌فرموی: **﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَى حَرْفٍ﴾** هه‌ندی خه‌لك هه‌یه دوو‌ده‌و. هه‌ر به‌شیوه‌یه‌کی زاره‌کی خوا په‌رستی ئەكات و متمانه‌و به‌روای ته‌واوی به‌ خوای گه‌وره‌ نیه **﴿فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ﴾** جا گه‌ره‌اتوو خێرو چا‌که‌یه‌کی تووشه‌ت، واته: ئەو ساله‌ مه‌رو مالات و ده‌غل و دانه‌وێله‌که‌ی به‌ئاره‌زووی‌ئهو بوو، ئەوا به‌خوا پشت نه‌ستوو و دانی‌ا ده‌بی و ئەلی: نایینی ئیسلام نایینیکی زۆر به‌پیت و پێرژه **﴿وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ﴾** و خۆ نه‌گه‌ر گرفتار بوو به‌لایه‌کی ئەوقه‌ بوو **﴿انْقَلَبَ عَلَى وَجْهِهِ﴾** ئەوا سواری سه‌ری خۆی ده‌بی و " وه‌رئه‌گه‌ر پێته‌وه‌و ئەپواته‌وه‌ سه‌ر باری خراپی پێشووی خۆی و. سه‌نگه‌ری خه‌بات ده‌گوێزێته‌وه‌! **﴿خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ﴾** نابو جۆره‌ دو‌نیاو پاشه‌پوژیشی له‌ده‌ست خۆی دا. له‌دو‌نیادا ده‌سته‌و تاقمه‌که‌ی خۆی به‌روایان پێی نه‌ماو دو‌رانی، له‌دوا‌پوژیشدا ئەپواته‌ ناو دۆزه‌خه‌وه **﴿ذَلِكَ هُوَ الْخُسْرَانِ الْمُبِينِ﴾** هه‌ر ئەویشه‌ دووسه‌ره‌ زه‌ره‌رو زیانی زه‌ق و پوون و ناشکرا!! به‌لی.. پێش چاو‌گرته‌ی زیان و قازانج بۆ ما‌ل و سامان و بازرگانی ده‌ست ئەدات، به‌لام بۆ عه‌قیده‌و نایدیالوژی و خواپه‌رستی هه‌رگیز ده‌ست ناداو نا‌گو‌نجیت، نابێ له‌سه‌ر حسابی قازانج و زیان عه‌قیده‌ وه‌ر به‌گێردی و خواپه‌رستی به‌کری **﴿يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُ وَمَا لَا نِفْعَةَ﴾** له‌باتی خوا هانا‌و هاوار له‌ شتێک ئەكات که نه‌ ئەتوانی زیانیکی ئی بدات، نه‌ ئەشتوانی قازانج و که‌لکیکی پێ به‌گه‌یه‌نی، سه‌رگه‌ردان و به‌ده‌خته‌و نازانی بۆ کو‌ی به‌روات... سه‌رلێشیواوه، چونکه‌ یا بتێک ئەپهرستی. وه‌یان گروپ و لایه‌نی، یا که‌سیک، یا به‌رژه‌وه‌ندییه‌ک، هه‌روه‌ک ئیستا په‌په‌رو ده‌کریت!! **﴿ذَلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ﴾** ئەو‌حاله‌ته‌یه لا‌پێ و گو‌مراهیه‌کی دوور له‌ رێنماییه **﴿يَدْعُو لِمَنْ ضَرُّهُ أَقْرَبُ مِنْ نَفْعِهِ﴾** شتی ئەپهرستی و هاواری ئی ده‌کا، هه‌میشه‌ زه‌ره‌رو زیانه‌که‌ی نزیک‌تره‌ له‌ قازانجی ئەوه‌ بۆدو‌نیا‌که‌ی، وه‌ له‌ قیامه‌تیشدا زه‌ره‌رو زیانی هه‌تمی مسو‌گه‌ره **﴿لِبَنَسِ الْمَوْلَى وَلِبَنَسِ الْعَشِيرِ﴾** ئای چ یارمه‌تیده‌ریکی خراپه‌ و. چ هاو‌ده‌م و هاو‌پێیه‌کی به‌د فه‌ره‌ئه‌وشه‌یتانه، یان ئەو که‌سه، یان ئەو گروپه‌ که‌کاتی خۆی ئەمی له‌خشته‌ بردوو. ئینجا پاش باسکردنی به‌ختی بێ‌به‌ختان، باسی به‌ختی به‌ختداران ئەکا. ئەفرموی: **﴿إِنَّ اللَّهَ يَدْخُلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرَى مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾** بێ‌گومان ئەو که‌سه‌نای به‌روایان هینا‌وه‌و کارو کرده‌وه‌ چا‌که‌کانیان ئەنجام داوه‌ خوا ده‌یانباته‌ ناو باخ و باخاتی به‌هه‌شته‌وه‌ که‌ جو‌گه‌و بووبارو چۆم له‌به‌ر دره‌خته‌کانیدا دیت و ده‌روا **﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ﴾** به‌راستی خوا هه‌رچۆنێکی بوی ئەیکات.

خوشتان به‌خکێتن، خوا پێغه‌مه‌ره‌هر سه‌رده‌خات:

﴿مَنْ كَانَ يَظُنْ أَنَّ لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ﴾ هه‌رکه‌سیک وه‌ک (ئێین عه‌باس) ئەلی: پێی وایه که خوا هه‌رگیز له‌دو‌نیاو له‌قیامه‌ت، یارمه‌تی پێغه‌مه‌ره‌که‌ی خۆی مو‌حه‌مه‌د ﷺ ناداو سه‌ری ناخات **﴿لِيَمْدَدَ بِسَبَبِ إِلَى السَّمَاءِ ثُمَّ لِيَقْطَعُ﴾** ده‌با گوریسیک بێنی و به‌ میچی خانووه‌که‌ی خۆیه‌وه‌ خۆی پێ هه‌لواسی. له‌پاشا خۆی پێ‌به‌خکێنی **﴿فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُدْهِمُنْ كَيْدُهُ مَا يَغِيظُ﴾** ئینجا با بزانیته‌ ئەو هه‌موورق و توورپیی و نا‌په‌حه‌تی دلی

دهوات؟ چونکه خوا یارمەتی له پیغمبەری خۆی ﷺ نابێ، دەبا ئەویش لەرقا خۆی بتاسینیت **﴿وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ﴾** وەك ئەو دابەزاندنە ئابو شێوە پەر لە حیکمەت و پەر وانبیژییە، ئەم قورئانەمان ناردەخوار، كە ئایەتەكانی پۆشن و ناشران **﴿وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِيَ مَنِ يَرِيدُ﴾** و بیگومان هەركەسیك كە خوا خۆی بیهوی و شایستەش بێت، ئەوا بەم قورئانە بەرهو خۆی پێنویستی دەكات، چونكە خۆی چاك ئەزانێ ئەو كەسە چى هەلنەگرتی، وەك خۆی ئەفەرمووی: (لایسەل عمايفعل، وهم يسألون). **﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا﴾** بیگومان ئەو كەسانەى كە پڕوایان هیناوه **﴿وَالَّذِينَ هَادُوا﴾** ئەوانەش بوونە جوولەكەو شوێنكەوتەى موسا **﴿وَالصَّابِقِينَ﴾** و ئەوانەش (سوبییى) ین و لایان داوه ئەستێرە، یافریشتە پەرستى **﴿وَالنَّصَارَى﴾** و ئەوانەش شوێنكەوتەى عیسان و مەسیحین **﴿وَالْمَجُوسَ﴾** و ئەوانەش زەرەدەشتی و ئاگرپەرستى **﴿وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾** و ئەوانەش كە هاوبەشیان بۆ خوا دانا **﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾** بیگومان خۆی هەق لەپۆژی دواى و سەلادا، بەكارى هەمووان پادەگا و داوهرییان دەكا پڕوادرەكانیان ئەنیرى بۆ بەهەشت و ئەوانى تریش ئەنیرى بۆ دۆزەخ. (قەتادە) ئەلێت: ئایینەكان شەشن، پێنجیان بۆ شەیتان كارو كۆشش ئەكەن و باتلن، ئەوى دیکەش - كە پڕوا بوونە تەنها بەم ئیسلامە - بۆ خۆیەو حەقە **﴿إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ﴾** بەراستیى خوا بەسەر هەموو شتێكدا شایەدو ئاگادارەو ئەزانى چى ئەكەن، كەواتە ئەوانە هەرچى ئەكەن، با بیکەن لەخوا شاراوە نابێ. (بۆزیاتر ئاگادار بوون لە ئایین و پرشتەى (سوبییى) تەماشای ئایەتى ۶۲ سوورەتى بەقەرە بكە).

بوونەدەر سەرچەم سوژدە بۆ خوا دەبات؛

﴿أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ﴾ شاخو ئەزانێوەكە هەرچى لەناسمانەكان و لە زەویدایە، سەرچەم هەموو بۆخوا سوژدە دەبەن؟

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِيَ مَنِ يَرِيدُ **﴿إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِقِينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا﴾** إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ **﴿الَّذِينَ آمَنُوا﴾** يَسْجُدُ لَهُمْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَنْ يَنْهَ عَنْ آلِهَتِهِ فَإِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُشَاءُ **﴿إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُشَاءُ﴾** هَذَانِ خَصِمَانِ ائْتَصَمُوا فِي رَحْمَةٍ فَأَلْزَمَهُم كَلْبُهُمْ قُتِلَتْ لَهُمْ نِسَاءٌ مِنْ نَارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ **﴿يُصْهَرُ بِهِ﴾** مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ **﴿وَلَهُمْ مَقْنَعٌ مِنْ حَدِيدٍ﴾** كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ **﴿إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحْكَمُونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ﴾** وَمَنْ ذَلَّلُوا

﴿وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ﴾ خۆرو هەیف و ئەستێرەو کێوەكان و درەخت و جفوك و خۆزكیش، دیارە هەندیک لەو خەلكە خۆر پەرستبوون، بۆیە لەسوورەتى (۲۷/۴۱) ئەفەرموی: (لا تسجدوا للشمس ولا للقمر واسجدوا لله الذى خلقهن ان كنتم اياه تعبدون). لە فەرمودەیهكى (متفق علیه) یشدا هاتووەكە: (ئەبو زەر) ئەلێ: پیغمبەر ﷺ فەرمووی: ((اتذرى ان تذهب هذه الشمس؟)) نایادەزانى ئەم خۆرە پاش ئاوا بوونى چى لێدێ و بۆكۆی دەچیت؟ ئەلێ: گوتم: نەخیر، بەلكو خوا باشتەر دەزانى، ئەویش فەرمووی: ((فإنها تذهب لتسجد تحت العرش، ثم تستأذن يوشك ان يقال لها: إرجعى من حيث شئت)). دەروا لەبن (عرش) دا سوژدە دەبا بۆ خوا، پاشان لەخوا داواى مۆلەتى گەرانەوه دەكات، نزیكە پێى بگوترى: بگەرێوه بۆ هەر جیگایەك كەدەتەوى. (عەمرى كۆپى عاس) ئەلێ: پیغمبەر ﷺ باسى پازدە سوژدەى قورئانى بۆ كردم، سیانیان لە (حزب المفصل) دان كە لە

سوورەتی (ق) ەوە دەست پێدەکا، بۆ کۆتایی قورئان، دوانیشیان لە سوورەتی (حج) دان. (ئەبى داود، ئىبن ماجه) پىوایەتیان کردوو. ﴿وَكثير من الناس﴾ وە زۆریکیش لە مەردوم! بە ئارەزووی خوێ و بە پێخۆشبوونی خوێ سوژدە ھەربۆخوا دەبا ﴿وَكثير حق عليه العذاب﴾ زۆریکیشیان لای پێژو دەگرن و، سزای خوایان لە سەر شایستەو پێویست بوو. ﴿ومن يهن الله فما له من مكرم﴾ خوا ھەركەسیك بێ پێژو سووکی بکات (بەھۆی لاساری خۆیەو)، واتە: ھەر لە ئەزەلدا لای خوا بێ پڕواو شەقیی بێت ئیتر ھیچ كەسیك ناتوانی پێژی لای بێت و بەرەو بەختیاریی بیهێنیتەو. ﴿إن الله يفعل ما يشاء﴾ بەراستی خوا ھەرشتیكى ئارەزووبی ئەیکات، سزای كی بدات.. مێھرەبانی لەگەڵ كی بکات.

ئیماندارو ئوانەناس:

ئینجا دیمەنیکی سەختی پۆژی قیامەت نیشان ئەدات، تا لەوێ پێژدارو بێ پێژ دەركەوێ، وەكو دەفەرموێ: ﴿هذان خصمان﴾ ئەمانەى كە باسكەران دوو دەستەى ئاخەزو دژ بەیەكن، پڕوادارو بێ پڕوا ﴿اختلفوا فى ربهم﴾ لەسەر پەرورەندەى خۆیان كێشمە كێشم و قەرەقیرانە، پڕوادارەكان دیفاع و بەرگریان لەئایینی خوا دەكرد، بێ پڕوایانیش ویستیان ئایینی خوا بەقووی دەمیان بكۆژننەو. ﴿فَالَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِنْ نَارٍ﴾ جا ئەوانەى كافرو بێ پڕوابوون، جل و بەرگ و پۆشاكی ئاگریان بۆ پراو، بە ئەندازەى قەدو بالای خۆیان ﴿يُصب من فوق رؤسهم الحميم﴾ ئاوی كۆل بەكۆلیشیان لەسەرەو بەسەرا دەكری. ﴿يَصهر به مافى بطونهم والجلود﴾ ھەریەوانە ناوسكیان و پێستیان ئەتوێنرێتەو دەبێتە ئاو و دیتە خواریو، پێستەكەشیان ھەموو لەتوو گەرمای ئەو ئاوەدا دەبۆخێ. ﴿ولهم مقامع من حديد﴾ بەرگورزی ئاسنیش دەدرێن. ﴿كلما ارادوا ان يخرجوا منها من غم﴾ ھەر كاتێكیش گەركیان بێ كە لێی دەرچن لە خەم و خەفەتاندا ﴿اعيدوا فيها﴾ ئەگەر پێنرێنەو بۆ ئاوی و قەتیش پزگاریان نابێ. ﴿وذوقوا عذاب الحريق﴾ بۆ ئەوێ زیاتریش ئیشیان پێ بکات، پێیان ئەوتری: دەى سزای سووتینەر بچێن، ئەمە پاداشت و تۆلەى بێ پڕوایان بوو، ئەمەیش پاداشتی پڕوادارانە كە دەفەرموێ: ﴿إن الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الانهار﴾ بەراستیی ئەوانەى پڕوایان ھێناو و كارە چاكەكانیان کردوو، خوا ئەیانباتە ئاو چەند باخ و باخاتیکی بەھەشتەو كە بەبنکی دارو درەختەكانیدا چەندین پووبارو چۆماو دیت و دەپرا ﴿يحلون فيها من اساور من ذهب و لؤلؤ﴾ خێشدار دەكرین لەویدا بە بازنی زێڤو مرواری ﴿ولباسهم فيها حرير﴾ و جل و بەرگی ئەویشیان ھەوریشمە، ئینجا بەھۆی دەركەوتنی سەر ئەنجامی ھەردوو لایانەو - پڕواداران بۆ بەھەشت و، بێ پڕوایانیش بۆ دۆزەخ - ئەم وائەش پێشكەش دەكری: ﴿وهذوا إلى الطيب من القول﴾ بەرەو قەسەى جوان و وتەى شیرین پێنۆینی كراون كەوشەى (لا إله إلا الله) یە. ﴿وهذوا إلى صراط الحميد﴾ ھەروەھا پێنۆینی كراون بۆ پێگەى پەسەندى خوا.

ئەوانەبێ لە مالی خوا دەگرن:

﴿إن الذين كفروا ويصدون عن سبيل الله والمسجد الحرام﴾ بەراستى ئەو كەسانەش خوا ئەناس و بێ باوەڕن و، ھێمان پڕوادارانیش لە پێگا و پێبازی خوا دەگێژنەو، دەبنە لەمپەر لە مەزگەوتی (حەرام) و ناھێلن زیارەتی ئەو مەزگەوتە بکەن، تووشی جەزەبە دەبن ﴿الذى جعلناه للناس سواء العاكف فيه والباد﴾ ئەو مەزگەوتەى كە کردوو مانە بە زیارەتگەو پەرستگە بۆ تەواوی خەلکی، چ ئەوانەى نیشەتەجینی مەككەن و، چ ئەوانەش لە شوێنانى

دوره و بوی دین **﴿وَمَنْ يَرِدْ فِيهِ بِالْحَادِ بَظْلَمٍ﴾** وه هر که سیك له مزگه وتی (حرام) له پئی راست لا بد او کاری ناپه سهند بکا، هاو بهش بو خوا پهیدا بکا **﴿تَذَقُّهُ مِنْ عَذَابِ الْإِيمِ﴾** سزایه کی زور نیش پینگه یه نه ری پی ده چیژین. درستکردنی کابه و بانگه وازی ده ج:

﴿وَإِنْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ﴾ نه ی پیغه مبر **﴿بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْعُكَّةِ﴾** (ئیراهیم) مان له جیگای (کابه) دا نه نواد او تیمانگه یاند که له کویدا دروستی بکات. واته: **﴿ثُمَّ﴾** (بهیته) که ئیستا نه وان بتی تیا نه په رستن، هر نه و کاته جیگای یه کتا په رستی بووه و، خو مان دیار ییمان کردوه **﴿أَنْ لَا تَشْرِكَ بِي شَيْئًا﴾** و تیشمان به ئیراهیم: هیچ شتی که مه که به هاو له و هاو بهشی من **﴿وَوَطَّهَرْتُ لِلنَّاسِ الْغُلَامَيْنِ وَالرَّكَعَ السَّجْدَ﴾** وه ماله کهم بو ته و اف کاران

و نو یژ که ران و پکوع به ران و سوژده به ران پاک بکه وه، واته: له (کابه) دا ته نها جیگای نه وانه ده بیته وه، نه که نه وانه ی بتی تیا نه په رستن. **﴿وَإِنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ﴾** نه ی ئیراهیم **﴿جَارِي﴾** ده ج بده به ناو خه لکدا. واته: جار بده بابین بو زیاره تی کابه به نیازی ده ج وه، جا بو دنیایي ئیراهیم و گه یشتنی بانگه که ی به مه ردوم نه فهرمووی: **﴿يَأْتُونَكَ رَجَالًا﴾** به پیاده یی دین بولات **﴿وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ﴾** وه له سه ر پشتی هه موو و شتریکی لاوان له بهر نه وه که له رنکا دور و دریژ که نه وه دین بو ده ج.

به هر دو قازا نجه کانی ده ج:

﴿لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ﴾ تا نه وان ناماده ی که ئی له که لکه کانی دونیا و دواړو ژیان بین. واته: ناماده بوون له و جیگه دا که لکی ناینی و دنیایي تیا به هه موو که لکیکی بازگانی و کو مه لایه تی و نابووری تیا به **﴿وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ﴾** وه له پوژانیکی زانراودا واته: له روژه کانی قوربانی کردندا با یادی خوا بکه ن و بلین (لیبک

وَهُدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهُدُوا إِلَى صِرَاطِ الْحَمِيدِ ﴿٢٤﴾ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالسَّبِيلِ الْكَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءً الْعُكْفُ بِهِ وَلَبَدٌ وَمَنْ يُدْرِ بِهٖ بِالْحَادِ بَظْلَمٍ تَذَقُّهُ مِنْ عَذَابِ الْإِيمِ ﴿٢٥﴾ وَإِنْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَنْ لَا تَشْرِكَ بِي شَيْئًا وَطَّهَرْتُ لِلنَّاسِ الْغُلَامَيْنِ وَالرَّكَعَ السَّجْدَ ﴿٢٦﴾ وَأَذِّنْ لِلنَّاسِ بِالْحَجِّ يَأْتُوكَ رِجَالًا وَعَنْ كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ ﴿٢٧﴾ لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَعْلُومَاتٍ عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَاكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا أَمْرَ اللَّهِ وَلِأَمْرِ الْوَسِيلِ ﴿٢٨﴾ ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُوفُوا نَذْرَهُمْ وَلِيُطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ ﴿٢٩﴾ ذَلِكَ وَمِنْ عَظَمِ حُرْمَتِ اللَّهِ فَهُوَ حَرَمٌ مُبْدًى وَعَسْرَةً وَأُحِلَّتْ لَكُمْ الْأَنْعَامُ إِلَّا مَا يُسَلِّى عَلَيْكُمْ فَاجْتَنِبُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَاجْتَنِبُوا قَوْلَ الزُّورِ ﴿٣٠﴾

اللهم لبيك). **﴿عَلَى مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ﴾** له سه ر سه بر پینی نه و و شترو مه رومالا تانه خوا پنیانی داوه واته: با له کاتی سه بر پینی حیوانی قوربانیدا ته نیا ناوی خوا بینن **﴿فَاكُلُوا مِنْهَا﴾** خو تان له گوشتی نه و ناژله ی قوربانیه بخون **﴿وَأَطِيعُوا أَمْرَ اللَّهِ﴾** و بهشی نه وانه شی ئی بدن که برسیه تییا ن پنه دیاره و تامه زرون، نه وانه ش که پنه وانه وه دیار ذی به، (هه ژاران و نه داران) هه موویان لی بخون **﴿ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ﴾** له پاشا با ئی حرامه که یان له خو یان بکه نه وه سهریان بتاشن و، نینوک بکه ن و چلک و چه په لیش له خو یان بکه نه وه، دیاره ماوه ی ئی حرام توژو چلک و چه په لییا ن ئی ده نیشیت جا دوا ی شکاندن ی ئی حرامه که یان پاک و خاوینی خو یان نه که ن **﴿وَلِيُوفُوا نَذْرَهُمْ﴾** هه روه ها نه زره کانیان جی به جی بکه ن "نه زری ده ج و دیاری" **﴿وَلِيُطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾** و با ته وافی مالی دیرین و پاریزراوی خوا بکه ن: (طواف الإفاضة). ئیمامی (ترمزی) **﴿ثُمَّ فَرَمُوهُ يَهْدِي هُنَا وَهَذَا﴾** ((انما سمي البيت:

پیرزی قوربانیی و فرمان و دروشمه‌کانی تری خوا رابگری، واته: کاروباری حج و قوربانیی و دیاریی (کابه) قه‌لهو بکا بۆ رۆژی سەر برین ﴿فَانْهَآ مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ﴾ چونکه به گه‌وره دانانی نه‌و دروشمانه له ته‌قواو خۆپاراستنی دله‌کانه، نه‌وهی مه‌به‌ست بی له‌حج و دروشمه‌کانی خوادا، ته‌نها ته‌قوايه. (ئه‌بو رافیع) نه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ دوو به‌رانی گه‌ورهی قه‌له‌وی شاخدارای خه‌سینراوی کرده قوربانیی. پیشه‌وا (ئه‌حمده) هه‌روه‌ها (عه‌لی نه‌بی تالیب) نه‌لی: پیغه‌مبه‌ر ﷺ فرمانی‌دا ته‌ماشای چاوو گوئی حه‌یوانی قوربانی بکه‌ین (تا ده‌کری بی عیب و ناته‌واو نه‌بن) پیشه‌وا ئه‌حمده. به‌گورتیی: هه‌ر عه‌بیێک گوشت که‌م بکاو حه‌یوانه‌که له‌پول‌وا‌ز بکا، نه‌وه بۆ قوربانی ناشی. ﴿لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ اِلٰى جَلِّ مَسْمٰی﴾ ده‌توانن تا کاتی دیاریی کراو بۆ سەر برینی حه‌یوانه‌کانی دیاری کابه جوړه‌ها که‌ک و سوودیان ئی وهرگرن وه‌ک به‌کاره‌یتانیان بۆ سواریی و شیرو دۆو که‌ره‌و ماست و... ﴿ثُمَّ مَحْلٰهَا اِلَى الْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾ له‌پاشان جیگه‌ی به‌قوربانیکردنیان لای مائی دیرینه به‌پیره‌که‌ی خوايه، له‌حه‌رم، یان له‌مینادا سەر شه‌بردیی، وه‌ک خۆی نه‌فه‌رمووی: (ه‌دیبا بالغ الکعبه) ۹۵/۵، یا وه‌ک: نه‌فه‌رمووی: (والله‌دی معکوف‌ا ان یبلغ محله) ۲۵/۴۸.

له هه‌موو ئایینی‌کدا قوربانی هه‌بووه:

﴿وَلِكُلِّ مَۃٍ جَعَلْنَا مَنَسْکًا﴾ ئه‌م دیاریی و قوربانیه وه نه‌بی ته‌نها بۆ ئیوه بیئت، به‌لکو بۆ هه‌موو ئومه‌تیێک (له ئومه‌تانی پێشوو) دروشمی قوربانیی و خوێن رشتنمان دانا‌بوو ﴿لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلٰی مَا رَزَقَهُمْ مِنْ بَهِيمَةِ الْاَنْعَامِ﴾ تا له سەر سەربرینی ئه‌و مه‌رو مال‌ته که‌ خوا پێیانی به‌خشیبوو. نیوی خوا بیئن و سوپاسی بکه‌ن ﴿فَالْحَمْدُ اِلَهِ وَاحِدٍ﴾ خۆ خواو په‌رستراوی ئیوه په‌رستراویکی تاک و ته‌نهايه ﴿فَلِهٖ اَسْلَمُوا﴾ جا که‌واته ئیوه هه‌مووتان ته‌نها ملکه‌چی بۆ ئه‌و بکه‌ن و، ته‌سلیمی به‌پاره‌کانی ئه‌و بین ﴿وَبَشِّرِ الْمُخْبِتِیْنَ﴾ موژده‌ش بده به‌و به‌نده خۆ به‌که‌مزان و ملکه‌چ که‌رانه ﴿الَّذِیْنَ اِذَا ذُکِرَ اللّٰهُ وَحِلَّتْ قُلُوبُهُمْ﴾ ئه‌وانه‌ی کاتی ناوی خوا برا، دل‌یان - دانه‌چله‌کی و پر شه‌بی له ترس و هه‌یه‌ت ﴿وَالصَّابِرِیْنَ عَلٰی مَا اَصَابَهُمْ﴾ خۆپاگرا‌نیش له‌به‌رامبه‌ر هه‌ر ناره‌حه‌تی و به‌لایه‌ک دووچار‌یان شه‌بی ملکه‌چ ده‌بن و په‌خنه‌یان دزیه ﴿وَالْمُقِیْمِی الصَّلَاةِ﴾ ئه‌وانه‌ش نوێژه‌کانیان به‌باشی نه‌ج‌ام ده‌دن ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ یَنْفَقُوْنَ﴾ له‌و مال و سامانه‌ی پێمان به‌خشیون ده‌به‌خشن، ئابه‌م شیوه‌یه خوا‌ی گه‌وره گشت عه‌قیده‌و دروشمه‌کانی خۆی په‌یوه‌ست نه‌کات به‌یه‌که‌وه ﴿وَالْبَدَنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللّٰهِ﴾ سەربرینی و شتری قه‌له‌وی زله بۆ کردنی به‌قوربانیمان کرده هیمای نیشانه‌ی جیه‌جی کردنی دروشمه‌کانی خوا بۆتان، ده‌شی له‌کات و له‌شوینی خۆیدا نه‌ج‌ام بدریئت ﴿لَكُمْ فِيْهَا خَبْرٌ﴾ بیگومان که‌لکی زۆری دونیاو قیامه‌تیان تیا به‌بۆتان له دونیادا خیری زۆریان ئی نه‌بینن و، له‌قیامه‌تیشدا پاداشتیان پی وهر نه‌گرن ﴿فَاذْكُرُوا اسْمَ اللّٰهِ عَلَیْهَا صَوَافٍ﴾ ئه‌و ده‌مه‌ی و شتره‌کان به‌پیوه وستان و بۆ سەربرین ناماده‌ن، ناوی خویان له‌سەر بیئن و، بلین: (بسم الله.. الله اکبر). مه‌به‌ست له‌ وشه‌ی (صواف) نه‌وه‌یه: و شتری قوربانی له‌کاتی وه‌ستاندا، هه‌ردوو ده‌ستی تانه‌ژنۆی پیکه‌وه ده‌به‌ستریئن، هه‌تا له‌کاتی سەربریندا ته‌کانی زۆر نه‌دا و هه‌له‌یه‌ت ﴿فَاِذَا وَجِبَتْ جَنُوبُهَا﴾ جاکاتیێک - دوا‌ی سەربرین - له‌سەر ته‌نیشست که‌وتن و گیانیان تیا نه‌ماو له‌جووله‌ که‌وتن ﴿فَاَكْلُوا مِنْهَا﴾ لییان بخۆن ﴿وَاطْعَمُوا الْقَانِعَ وَ الْمَعْتَرُ﴾ وهر خواردی ئه‌و مروژه شه‌رمه‌ (داوا نا‌کا) ئه‌ومروژه‌یش پارسه‌که (داوا ده‌کات) بده‌ن ﴿كَذٰلِكَ سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ﴾ وه‌ک پامکردنی شته‌کانی دیکه و شتریشمان به‌و گه‌وره‌یی و زله‌یی به‌ بۆ پامکردوون، به‌ئاسانی سه‌ری ده‌پین و، له‌کاتی پێوستیشدا سواری ده‌بن ﴿لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُوْنَ﴾ به‌شکو سوپاسگوزاریم بکه‌ن.

به پاکی قوریانی بکن:

جا که فرمانیش به سرپرستی و شتره کان نه در، وه نه بی له بهر پیوستی خوا بی پنیان، چونکه ﴿^{۳۷} لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لَحْمَهَا وَلَا دَمَهَا﴾ نه گوشتیان و نه خویشیان ناگاته خوا! ﴿وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ﴾ به انکو ته نها پاکی و پاریزگاری نیوهی پیدهگا، که یه کلا بوونه و هاتنه بو شو، نهک وه قوره ییشیه کان ناژهلان سر نه بری و خوینه کیان به کابدها هه لئه سوی، بته کانیشیان پی رهنک نه کرد! ﴿كَذٰلِكَ سَخَرَهَا لَكُمْ﴾ نا بهوشیوه که ده بینن خوا چوار پنیانی بو نیوه کوی و رامکرد ﴿لَتَكْبِرُوا اللَّهَ عَلٰی مَا هٰدَاكُمْ﴾ هه تاخوا - له بهرامبر نه وه ده ریگه راستی نیشان داون - به گه وره پای بگرن ﴿وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ﴾ موزدهش به خیر خوازان و چاکه کاران بده نه وانه بیریان چاکه، بو چوونیان چاکه، خوا پرستییان چاکه، چاکیش نه زانن که چون پیوهندی به خواوه بکن.

خوا له سر باوه دازان دهکاته وه:

﴿^{۳۸} اِنَّ اللَّهَ يَدْفَعُ عَنِ الدِّينِ اٰمَنًا﴾ به راستی خوا بهرگری و بهر وهانی له وانه دهکات نیمان و باوهریان هیناوه. واته: خراپه و خراپه کاری بی برویان رت نه کاته وه لیان، وهک خوی ده فرموی: (الیس الله بکاف عبده) ۳۹/۳۶. یا وهک نه فرموی: (ومن يتوكل على الله فهو حسبه) ۳/۶۵. ﴿اِنَّ اللَّهَ لَا يَحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ﴾ به راستی خوا هه موو جوړه که سیکی گزیکاری بی برواو سپلهی خوش ناوی. فرمان به جیهاد و توله کردنه وه:

﴿^{۳۹} اٰذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بَاَنَهِمْ ظَلَمُوا﴾ بریارو مؤلهتی توله کردنه وه دراوه بهرامبر بهو نیماندارانهی شهریان به سردها سه پیئراوه و جهنگیان له گه لکراوه - له لایه بی برواکانه وه - چونکه ناهقی و سته میان لیئراوه. (نیین عه بیاس) نه لیئت: نه نایه تهی (اذن...) یه کم نایه تیک بوو له ریذان به جیهاد، گهی جار یاران و هاوه لآن به سر شکاوی

و دهست شکاوی نه هاتنه لای پیغه مبر ﷺ. نه ویش نهی فرموی: خوتان رابگرن، تا نیستاش فرمان به جیهاد نه هاتوه، نه وس له ناچاریدا کوچیان کرد، پاشان نه نایه ته هاته خوار وهو مؤلهتی جهنگیان پیئراو دلنیاشی کردن که هه میشه له ژیر حیمایهت و پاریزگاری خوادا ده بن ﴿وَإِنَّ اللَّهَ عَلٰی نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ﴾ به راستی خواش بو کومهک و یارمهتیدانیان زور به تواناو به هیزه، چونکه نهو بروادارانه سره پای نه وهی سته می عه قیدهیان لیئراوه، له ولات و ناوچه و خاک و نیشتمانیشیان ده رکراون، بویه نه فرموی: ﴿الَّذِينَ اَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ﴾ نه وانهی هه به ناهقی له زیدو مال و شاری خویان دهر کران!! ﴿اَلَا اَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ﴾ هیچ گونا میکیان نه بوو، مه گه هر نه وه که نه یان وت: په رور دگاری نیه (الله) خویه کی تاک و ته نیایه ادیاره نه مان وهک نه وان هیچ که سیکیان نه نه کرده هاوهش و هاوه ای خوا، بیگومانه هه موو کاتی مله وړان لهو یه کلا بوونه وهی ترساون و نه یشرسن

اٰذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ بِاَنَهِمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلٰی نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾ الَّذِينَ اَخْرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ اِلَّا اَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَّفُتِنَتْ صَوَاعِقُ وَيَسَّعَ وَصَلَوَاتُ وَمَسْجِدُ يُذَكِّرُ فِيهَا اَسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ اِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٤٠﴾ الَّذِينَ اِنْ مَكَنْتُمْ فِي الْاَرْضِ اَقَامُوا الصَّلَاةَ وَءَاتَوْا الزَّكَاةَ وَآمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْاُمُورِ ﴿٤١﴾ وَاِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ ﴿٤٢﴾ وَقَوْمُ اِبْرٰهِيْمَ وَقَوْمُ لُوطٍ ﴿٤٣﴾ وَاَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكَذَّبَ مُوسٰى فَاَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِيْنَ شُرَكَاءَهُمْ فَكَفَّ كَانَ نَكِيرٌ ﴿٤٤﴾ فَكَانَ مِنْ قَرْيَةٍ اَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فِيْهَا خَاوِيَةٌ عَلٰى عُرُوشِهَا وَاِيَّاهُمْ مُعْطَلَةٌ وَقَصْرٌ مِّمَشِدٍ ﴿٤٥﴾ اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْاَرْضِ فَتَكُوْنُ لَهُمْ قُلُوْبٌ يَعْقِلُوْنَ يٰۤاَوَّٰاْ اَذٰنٌ يَسْمَعُوْنَ يٰۤاَفَاَنْتُمْ لَا تَعْمٰی الْاَبْصَارُ وَلٰكِنْ تَعْمٰی الْقُلُوْبُ الَّتِيْ فِي الصُّدُوْرِ ﴿٤٦﴾

﴿وَلَوْلَا دَفَعُ اللَّهُ النَّاسَ بَعْضَهُمُ بَعْضًا﴾ سوننه تی خوا وایه که: نه گهر خوا خوئی هندی خه لکی به هندیکی دی پال پیوه نه ناباو فرمانی جیهادی نه دابا ﴿لَهْدَمْتُ صَوَامِعَ وَبِيعَ صَلَوَاتٍ﴾ هرچی دیرو پرستگای گو شه گیران (ره بان) و که نشته ی جووله کان ﴿وَمَسَاجِدَ يُذَكِّرُ فِيهَا اسْمَ اللَّهِ كَثِيرًا﴾ و مزگه وتی موسلمانان - که ناوی خویان زور تیا ده بری - ویران ده کران. واته: بی برویان زالد ه بون به سهر ته او ی نایینه ناسمانیه کاند او گشت پرستگا کانشیان ویران ده کرد ﴿وَلِيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ﴾ بیگومانه خوا یارمه تی نهو که سه ده دات. که یارمه تی نایینه که ی نهو بد او. مه لیه نده کانی خوا پرستی پیاریزیو. له پیئاویاندا جیهاد بکات. خو حیکمه تی خوی گهره رش وایه هر گیز یارمه تی ته مه ل و خو لاوازه رو سسته کان نادات. به لکو ته نها یارمه تی نه هلی گو ره پان و کوشه ران نادات ﴿إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ﴾ به راستی خوا زور به یز و ده سته لاته. هیچ که سیک ده ره قه تی نایه. به لی... ئیسلام ته نها به نویژ و قورن خوندن و... هتد سهرنا که وی. به لکو "سهر پرای نه وانه ش" هول و کوشان و جیهاد و هجره ت و ای برانیشی ده وی.

نهو ده مه موسلمان حوکی ده که ویتنه ده ست:

﴿الَّذِينَ إِنْ مَكْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ﴾ نه وانه ی و شایسته ی نه و نه که خوا یارمه تی یان بدات و به رگریان لی بکات. که سانیکن که نه گهر خوا له م زه وییه دا پایه دارو به یز یان بکاو ده سه لاتیان پی بدا. نویژ به ریک ریپکی نه که ن و. ملکه چی فرمانی خوا نه بن و. به شیکی سامانشیان له زه کاتا نه دن. واته: مافی دارایی خویان جیه جی نه که ن ﴿وَأَمْرُوا بِالْمَعْرُوفِ﴾ و فرمان به چاکه نه دن و. مه ردوم به رهو خیر و صه لاحت نه بن ﴿وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ و به ره کاری خراپه ده گرن و رو به پروی فساد و میزی شهر نه و ده ست ﴿وَاللَّهُ عَاقِبَةُ الْأُمُورِ﴾ کوتایی و سهره نجامی مه موو کاره کانش هر بو خوایه.

دواروژی به درو خه ردوان:

به لی... سهر خست و یارمه تیدانی موسلمانان که لی مهرجی تاییه تی خوئی هیه. زه حمه ت و ماندرو بوونیکی زوری ده وی پیویسته نهو مه رجان ه گشت بین ه جی. نه و جا یارمه تیش ده بی. خوی گهره به م نایه ته دلخوشی په یامبه ر ﴿ثُمَّ نَادَىٰ تَارَةً أُخْرَىٰ﴾ نه داته وه نه فهرموی: ﴿وَإِنْ يَكْذِبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودٌ﴾ خو نه گهر نه وانه تو به دروژن ده ران و به روات پیئا که ن. دل زویر مه به. چونکه له پیش نه مانه ی شه وه که لی نوح وعاد و ثمود په یامبه رانی خویانیان به دروژن زانیوه برویان پی نه هیان و چون به گزیاندا. وه که لی نوح و عاد و سه موود. چون به گز په یامبه ره کانیاندا و به دروژنیان دانان و برویان پی نه هیان ﴿وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ﴾ و اصحاب مدین و وه که له که ی ئیبراهیم و لوت و هوزی شوعه یب (نیشته جیکانی مه دیه ن) یش ﴿وَكَذَّبَ مُوسَىٰ﴾ و موسایش له لایه ن ابرعه ون و دارو ده سته که یه وه به دروژن دانرا ﴿فَأَمْلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتَهُمْ﴾ ئینجا منیش بو ماوه یه که مؤله ت به وی برویانه دا. هره که ده بینی مؤله ت به قوره یش درا. پاشانیش قارو غه زه ب لی گرتن ﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ﴾ جا ئینکاری و بیزاری من له وانه چوئبوو؟ وه نه فهرموی: (ثم اخذتهم فكيف كان نكير) خه لکیکی زور له سه له ف ده لی ن: ماوه ی نیوان و ته که ی فیرعه ون (انا ربکم الأعلى) و تیا چوونه که ی چل سالی خیاند! بویه (بوخاری و موسلیم) نه م فهرمووده یان میناوه: ((إِنَّ اللَّهَ لِيَمْلِكُ لِلظَّالِمِ حَتَّىٰ إِذَا أَخَذَهُ لَمْ يَفْلَحْ)) واته: له سه ره تاوه خوا مؤله ت به مروی ناهه قکارو سته مکار ده دا واته: جلوه ی بو شل ده کا - تا کاتی کتوپر که گرتی. ئیتر هر گیز به ری ناداو بزگاری نابی. پاشان پیغه مبه ر ﴿ثُمَّ نَادَىٰ تَارَةً أُخْرَىٰ﴾ نه م نایه ته ی خوند ه وه: (وَكَذَلِكَ أَخَذَ رَبُّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخَذَهُ أَلِيمٌ

شدید)، بهائی... بههقیقت گرتنه که ی زور سهخت و قورس وبی وینه بوو، توفان، نقوم کردن و خنکاندن، ویران کردن و بوومه له رزهو باو بۆران ﴿**فکاین من قرية املکناها**﴾ ئینجا فهوتاندنی گهلانی بی باوه پی پیشووی بۆ باس نهکات، و نهفه رموی: نای چ خه لکیکی زوری شارو گونده کانمان له ناو برد (پاش ماوه پیدانیان) ﴿**وهی ظالمة**﴾ چونکه ناههق و سته مکارو بی بپروا بوون ﴿**فهی خاویه علی عروشها**﴾ دیواری خانوو بهر هیان به سهر سهقف و میچ و لای سه رویدا کهوت، واته: پروداوه که نهونده توندو قورس بوو له پیشه وه بهشی سه ره وهی کهوت، ئینجا دیواره کانی، یا بلین: کورد واتهنی داریان به سهر بهردا درا ﴿**ویئر معطلة**﴾ و دهوری زور چالاوو بیر ی پراویان بی خاوهن کهوت و چۆل کراو که سیک نه بوو سوودی لی وهرگری ﴿**وقصر مشید**﴾ وه زور کووشکی بتهوو بهرزو سهر

به ناسمان کشاوو پازاوه یان ویرانکران و، خاوهنه کانیان تیا چوون، ده نایا نهو کارانه په ندو نامۆزگاری ناگه یه نن!! وهک نهفه رموی: (اینها تکنونا یدرکم الموت ولو کنتم فی بروج مشیده) ۷۸. ۴ ﴿**أفلم یسیروا فی الأرض**﴾ ناخو هینشتا نهوانه بهزهویددا نه گهراون ﴿**فتکون لهم قلوب یعقلون بها**﴾ تا بینه خاوهن دلان و راستیه کانی پی دهرک بکن ﴿**او آذان یسمعون بها**﴾ وه یاگوینچه که لیکی ژنهوا که بانگی راستی پی بییستن؟ واته: نهوانه ههر وهک دل و گوینیان نه بی وایه، بویه به ژیرانه نابین و نابین و بیر ناگه نه وه ﴿**فإنها لا تعمی الأبصار**﴾ له راستیدا چاو کویر نابن ﴿**ولکن تعمی القلوب التی فی الصدور**﴾ به لکو نهو دلانه کویر ده بن و هیزی دهرک کردنیان نامینی و بینایی خویمان له ده ست نه دن... که جییان له ناو سینه کانه، بویه چاره کانش بهدای نهواندا نه پوون و زهینیان نامینی.

خاوهناسان په لهی سزایانه:

﴿**ویستعجلونک بالعذاب ولن یخلف الله وعده**﴾ و

له باتی نه وه که وردبینه وه له شوینه واری تیاچووه کان! که چی

به گالته وه به په له داوای سزات لی نه کن! خو ههر پینش دیت، به لأم هه موو شتیک به لای خاوه کاتیکی بۆ پراوه ته وه، خواش ههر گیز له به لینی خو ی پیچه وانه کار ناکات ﴿**وان یوما عند ربک کالف سنة مما تعدون**﴾ خوا زور له سهر خو کار نه کا... چونکه تاکه روژی له لای په رومردگارت، به قهه هزار ساله که ئیوه نه یز میئر، ﴿**وکاین من قرية املیت لها وهی ظالمة**﴾ شارو گوندیکی زور که سته مکار بوون - موله تم دان ﴿**ثم اخذتها والی المصیر**﴾ له پاشان غه زه بم لی گرتن و له ناوم بردن و. هه مووشیان ته نها بۆلای من نه گه رینه وه، نه م نایه ته ییش نهوپه ری نه فامییان دهر ده خا کاتی که په له نه کن بۆ سزا وهک نهفه رموی: (واذ قالوا اللهم ان كان هذا هو الحق من عندک فامطر علینا حجارة من السماء او آتتنا بعذاب الیم) ۳۲/۸. یاخود (قالوا ربنا عجل لنا قطننا قبل یوم الحساب) ۱۶/۲۸. ئیمامی (ترمیزی و نه سائی) نه م فهرمووده یان هیناوه (بۆ پشتگیری کردنی نه وه که ته نها روژیکی قیامت له لای خوا به قهه هزار سالی

سورة الماعن

سورة الماعن

و یستعجلونک بالعذاب ولن یخلف الله وعده و ان یوما عند ربک کالف سنة مما تعدون ﴿۷۷﴾ و کاین من قرية املیت لها وهی ظالمة ثم اخذتها والی المصیر ﴿۷۸﴾ قل یقاین الناس انما انکز نیرمیین ﴿۷۹﴾ قال الذین ءاموا و عملوا الصالحات هم مغفرون ﴿۸۰﴾ و الذین سعوا فی ءایاتنا معجزین اولئک اصحاب الجحیم ﴿۸۱﴾ و ما ازسنا من قبلک من رسول و لانی الا اذ انما نزل الی الشیطان فی اُمیته فی نسخ الله ما یلقی الشیطان ثم یحکم الله ءایته و الله علیم حکیم ﴿۸۲﴾ ما یلقی الشیطان فتنه للذین فی قلوبهم مرض و الفاسیه فلو نه و ان الظالمین لفی شقاق بعید ﴿۸۳﴾ و لیعلم الذین اوتوا العلم انه الحق من ربک فیسوؤا به فتخبت له قلوبهم و ان الله لهاد الذین ءاموا الی صراط مستقیم ﴿۸۴﴾ و لایزال الذین کفروا فی مریمونه حتی تألیهم الساعة نعتة و یا یهم عذاب یوم عقیم ﴿۸۵﴾

سورة الماعن

۳۳۸

ثیمه: ((یدخل فقراء المسلمين الجنة قبل الأغنياء - بنصف يوم - خمسامة عام))، واته: موسلمان هه ژاره کان به نیو پوژ پیښ دهوله مه نده کان ده چنه به هشت، پرسیار له نه نده ای نهو نیو پوژ هیه کرا، فرموی: پیښ سهه ساله.

جهزاو توله ی چاکان و خراپان:

ئینجا داوا له په یامبه ﷺ نه کات که به پاشه پوژنکی نا قولو و پدهش بیاترسینئ: ﴿^{۱۹} قل يا ايها الناس انما انا لكم نذير مبين﴾ بلئ: ئه ی خه لکینه! به راستی من بو ئیوه ته نیا هر ترسینه ریکی ناشکرام، ئیتر له وه به ولوه ده سه لاتیکم نییه بو پیشخستنی سزا، وه یا بو دواخستنی، ئینجا پاشه پوژ ی پرواداران دیاریی نه کات: ﴿^{۲۰} فالذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة ورزق كريم﴾ جا نه وانه ی وا پروایان هیناوه و کاره چاکه کانیان نه نجام داوه لیبوردن و پوژ یه کی پاک و پیروزیان له به هشتدا بو ده بی ﴿^{۲۱} والذين سعوا في آياتنا معاجزين﴾ و نه وانه ش بو له کار خست و پووجهل کردنه وه ی نایه ته کانی ئیمه کوښان و ویستیان په کیان بخن و زال بین ﴿اولئك اصحاب الجحيم﴾ نه وانه هاو پئی دوزه خن و لی دوورناکه ونه وه.

شهیطان میملی هه موو پیغه مبه ریك بووه:

دیاره هه چوئی خوی گه وړه بانگه وازه که ی له بی پروایان نه پاریزی، هه روایش له فیلی شهیطان نه پپاریزی و ناهیلی ده غه لی نه وی تیکه ل بی، وه که نه فرموی: ﴿^{۲۲} وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبی﴾ له پیښ توشدا ئیمه هه پیغه مبه ریکی خاوه ننامه و بی نامه مان ناریدیت، که نیشانه کانه مان به خه لک راگه ینیت ﴿إلا إذا تمنى ألقى الشيطان في أمنيته﴾ ئیلا شهیطان گوژانکاری و ده غده غه ی خوی له پال ناخنیوه. (فتح القدير) نه لی: (قال البغوي: إن أكثر المفسرين قالوا معنى (تمنى) تلا وقرأ كتاب الله، ومعنى (ألقى الشيطان في أمنيته) أي في تلاوته وقراءته. قال ابن جرير: هذا القول أشبه بتأويل الكلام. قال القاضي عياض: وأعلم أن الأمة مجمعة على عصمة النبي ﷺ من الشيطان في جسمه وخاطره ولسانه...) كه و ابو پیغه مبه ر هیچ کات هه له و ناهه قی به زمانیدا نه ها تووه، نه گه رچی موشریکانیش شتیکیان ئی کرد بی به هرا، نه وه هر به ناماژهی شهیطان بووه، وه نه وه ش ته نها بو پیغه مبه ر ﷺ نه بووه، به لکو پیغه مبه رانی پیښ نه ویش تووشی نه و دیعایه و چاوپایه بوون، به لی: گه ئی ریوایه ت ها تووه دم له هو ی هاتنه خواره وه ی نه م نایه تانه نه دن، به لام (ئیین که سیر) نه لی: نه و ریوایه تانه گشتیان (مورسل) ن و، له ریگه یه کی ره وانه وه پشتگیریکم ده ست نه که و تووه بویان. به لی: په یامبه ران زوریان پی خوش بووه مه ردوم لیان کو ببنه وه و پروایان پی بینن، بویه گه ئی جار له و پیناوه دا ناواتیان نه خواست که خه لکه که بانگه وازه که یان لیوهرگرن، وه له ورپیگه یه شدا جاری و نه بوو له به رخاتری بانگه وازه که یان - نه رم و نیانیشیان نه کرد، جا شهیطانیش نه وه ی به هه لده زانی و ایی نه کردنه هراو، ئیتر فرت و فیلی خوی نه هاویشته دلی موشریکانه وه، وه که داستانه که ی (ئیین نوم مه کتوم) و (زه ینبی کچی جه حش) و... هتد، به لام خوا مه سه له که ی له بیژنگ داو هق و ناهه قی لیک کرده وه. "سهید" یش پاش هینانی هه موو ریوایه ته کان ده لیئت: نه وانه ی له جیگایه دا داستانی (غهرانیق) ده گیرنه وه و هه ندی پالپشتیشی بو دینن، هه موو له به نه رته دا لاوازن، وه له پروی (سه نه د) وه پشتیان پی نابه ستری. وه زانایانی نه هلی حه دیس ده لین: هه رکه سی قسه ی ئی وهرگیرابی نه و ریوایه ته ی نه هیناوه، چونکه سه نه دیکی متمانه پیکراوی نه بووه. "نه بو به کری به ززار" نه لیئت: قه ناعه تم نیه که له په یامبه روه ﷺ به سه نه دیکی په یوه سه ته وه نه و قسه یه گیردرا بیته وه، له ولایشه وه له گه ل بناغه یه کی به رزی بیرو

باوهردا که بریتی یه لهوه په یامبه **دوبی** شهیتان نه توانی په یامه که یی تیځ بدات و خهلتو په لته یی تیکه ل بکات به یه کا هل نه ته قین، نیر چوڼ ده بیت **﴿افرایتم اللات والعزی ومناة الثالثة الاخری الکم الذکر وله الانثی﴾** بخوینی و شهیتان به زمانی نه وه و نه و شانه: **﴿وانهن لهن الغرائق العلی، وان شفاعتهن لهنی الی ترتجی...﴾** بلاو بکاته وه بیگه یه نیت به هه مو موشریکان و نه و انیش به روا بکن... کاتی په یامبه **﴿فی بیته وه له سووره تی (نهم) سوژده بیات و نه و انیش و بزائن که بو بته کان سوژده یی بر دوه؟﴾** **﴿فینسخ الله ما یلقى الشیطان﴾** نه و سا خوا فندو فیله که یی شهیتانی پوچ کرده وه سربیه وه **﴿ثم یحکم الله آیاته﴾** له پاشان نایه ته کانی خو یی جیگرو پتو پایه دار کردو ته وه و به چاکی هیشتوویه ته وه **﴿والله علیم حکیم﴾** و خوا زانست و زانیاری زوره، کار جوان و له کارزانه، گشت کاریکی پر له حکمه ته **﴿لیجعل ما یلقى**

الشیطان فتنة للذین فی قلوبهم مرض﴾ هتا واکا نه وه یی شهیتان هاویشوویه ته ناو خویندنه که یی پیغه مبه ره وه، بیته فیتنه و میمل بو نه وانه یی دلیان ده غزدارو نه خوشه **﴿والقاسیة قلوبهم﴾** وه بو نه وانه ش که هردم دلره ق و دلره شن، ده بی خه لک له بیژنگ بدری، تا دهر که وی کوی به دوی چاوو رادا نه گه ری و، کیش راستی و هه قیقه تی نه وی و، پروای دامه زراوه و، به فرت و فیلی شهیتانه کان دوو دلی پروی تی ناکات **﴿وان الظالمین لفی شقاق بعید﴾** و بیگومان سته مکاران سه بارت به نایینی خوا به رده و ام له درایه ته کی زور قول و دوور له راستییدان بویه ناوا چاوو رای تیکه ل نه کن **﴿ولیعلم الذین اوتوا العلم انه الحق من ربک﴾** دها نه و که سانه ش و زانیاری یه کی که لک به خشیان پندراوه چاک بزائن که به راستی ته نه اوه و قورانه یه راست و دروست و له لایه ن په روه ردگار ته وه یو، هق و نامه ق لیک جیا نه کاته وه **﴿فیؤمنوا به﴾** نینجا باوه ری پی بهینن **﴿فتخبت له قلوبهم﴾** دله کانیشیان ته سلیمی نه بی و،

الْمَلَأُ یَوْمَئِذٍ بِحُكْمٍ یُنْهَمُ فَالَّذِینَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِی جَنَّاتٍ النَّعِیمِ ۝۵۱ وَالَّذِینَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآیَاتِنَا فَاُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِینٌ ۝۵۲ وَالَّذِینَ هَاجَرُوا فِی سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ خَبِيرٌ الرَّزْقِینَ ۝۵۳ لَیُدْخِلَنَّهُمْ مُّدْخَلًا یَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِیمٌ حَلِیمٌ ۝۵۴ ذَٰلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عَاقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَیْهِ لَنَصْرَبَّهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ ذُو بُرْءٍ ۝۵۵ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ یُولِیُ الْبَیْضَ وَالنَّهَارَ وَیُولِیُ الْبَیْضَ وَالنَّهَارَ فِی الْبَیْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِیعٌ بَصِیرٌ ۝۵۶ ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا یَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِیُّ الْكَبِیرُ ۝۵۷ أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَفُصِّحَ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِیفٌ خَبِيرٌ ۝۵۸ لَهُ مَا فِی السَّمَوَاتِ وَمَا فِی الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَفُورُ الْحَمِیدُ ۝۵۹

به ملاو به ولادا جموجولی نه مینی **﴿وان الله لهاد الذین آمنوا﴾** و بیگومان خوا شاره زایی و پتوینی نه و که سانه دها برویان هیناوه **﴿الی صراط مستقیم﴾** بو رنکو و پیبازی راست، وه له گومرایی و سر لیشیواوی پرکاریان نه کات. خوانه ناس هتا قیامت له قورنان دوودله:

﴿ولا یزال الذین کفروا فی مرية منه﴾ نه وانه یش خوا نه ناس و بی باوه ن هیشتا هر دوودل و به دگومانن سه بارت به قورنان **﴿حتى تأتیهم الساعة بغتة﴾** تا پوژی کتوپر قیامت یان ده گاتی **﴿او یأتیهم عذاب عقیم﴾** یاخود تا سزای پوژیکی بی پیت و نه زوکیان وه (روژی بهر)، یا وه روژی قیامت ده گاتی، نه وان تا نه و پوژیه هر زه ری خو یان نه پریژن و، بهم لاو به ولادا هه ل نه دن! **﴿الملك یومئذ لله﴾** جا نیر له و پوژده دا ده سه لات و فرمانبره وایی ته نها بو خوا یه و هیچ که سینک ناتوانی هیچ شتیک بکات، وه خویشی نه فهرمووی: (مالک

یوم لدین) ۴/۱. یا دهفهرمووی: (الملك يومئذ الحق للرحمن وكان يوما على الكافرين عسيرا). ﴿يَحْكُم بَيْنَهُمْ﴾ له نیاوانیاند اداوه ریی دهکا ﴿فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ﴾ نهوسا شه کهسانه ی پروایان میناوه له گهل پرواکه یاندا کاره چاکهکانیان نه نجام داوه له ناو بهمه شته خوش و پر له نازونیمعت و نه براوه کاندان شته جی نه بن ^{۷۷} ﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا﴾ نهوکهسانهش بی پروا بوون و نایه تهکانی نیعمه یان به درو ده دایه قه له م ﴿قَالَ لَكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ﴾ سزایه کی ریسواکه رو نابروو بهریان - له دوزخدا - بو مهیه. کوچ (هجرت) له پییش نازاد کردنی شاری مهککه و دامه زرانندی دهوله تی نیسلامییدا هر ده بوو بکرایه بو مه دینه، به لام دوی شه و نازاد کردنه یه نیتر کارو تیکوشان و جیهاده. نینجا باسی شه هيجرت و کوچ کهرانه نهکات، دوی شهوی له پیناوی پاراستنی عقیده که یاندا موله تی جهنگ دران، بویه نهفهرمووی: ^{۷۸} ﴿وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ﴾ نهوکهسانهش له بهر خوا له مهککه وه بو مه دینه کوچیان کردوو ولات و نیشتمانیان به جی هیشت و ناواره بوون ﴿ثُمَّ قَتَلُوا أَوْ مَاتُوا﴾ پاشان کوژراون و شهید کراون، وه یان بههر هویه کی تربووه مردون، نهگهرچی له سهر رایه خ و جی خوشییدا مردیت، شه هر شه پاداش و مزه یه یان بو مهیه، وهک خوی گه وره نهفهرمووی: (ومن يخرج من بيته مهاجرا إلى الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع أجره على الله) ۱۰۰/۴. (شهره حبیل) دهلی: لهکاتی گرتنی قه لایه کی پومهکانا زور دواکهوتین و ماتل بووینا جا (سهلمان) دای بهلاماناو وتی: له پیغه مبهرم ^{۷۹} بیستوه فهرموویه تی: ((من مات مرابطاً أجرى الله عليه مثل ذلك الأجر، وأجرى عليه الرزق وأمن من الفتانين)) واته: هرکه سیکیش هر لهکاتی خو ناماده کردندا بو جیهاد بمری دیسان خوی بالادهست هر شهوکری و پاداشته ی پیده به خشی و بزق و روزیشی پیده داو، له هر دوو سزاده ره کهش هتور دهکریته وه. نهگهر چه زیش نهکهن نایه تی: (والذين هاجروا ثم قتلوا أو ماتوا...) بخویننه وه. نیمامی موسلیم. ﴿لِيَرْزُقْنَهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا﴾ بیگومان خوا پوزی و نیعمه تیکی فره چاکی نه براوه یان پی نه به خشی ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ﴾ وه بهراستی هر خوییه چاکترین بزق و پوزی ده دات ^{۸۰} ﴿لِيَدْخُلْنَهُمْ مَدْخَلَ رِضْوَانٍ﴾ و خوی گه وره هر خوی ده یان خاته نهوچینگایه که پیی رازی و خوشنوودن ﴿وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ﴾ و بهراستی خوا زور زانایه، زور خوگرو له سهر خویه نه زانی پاداشتی کی بداته وه، توله ییش لهکی وهریگری ^{۸۱} ﴿ذَلِكَ وَمَنْ عَاقِبَ بِمَثَلٍ مَا عَقِبَ بِهِ﴾ بریار ناوایه.. نینجا هرکه سیك توله ی لی سه نرایه وه به پیی نهوسته مه کردوویه تی که نه مه ییش له نیسلامدا مافیکی ره وایه ﴿ثُمَّ بَغَىٰ عَلَيْهِ لِيَنْصُرَنَّهُ اللَّهُ﴾ دیسان بوجاریکی تر ده ستریزی و ناهه قیی لیکرا هر له لایه نهو که سه ی پیشه وه، بهراستی نهوکه سه خوا کومه کی و یارمه تی نه دا، توله له ده ست دریژیکار وهرگری ﴿إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ﴾ بیگومان خوا زور چاوپوشی کارو، زوریش لیبورده یه.

هرخوایه دهسه لاتداری بی ونه:

^{۸۲} ﴿ذَلِكَ بَأْسُ اللَّهِ يُلْجِئُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُلْجِئُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾ شهوش چونکه خوی گه وره زاتیکی ناوایه شهو به ناو پوزدا ده باو، پوزیش ده خاته ناو شهو. شه مه له چوار وهرمهکاندا زور به پرونی نه بیبری به لام له بهر زور هوگری له گه لیاندان به شتیکی زور ساده و ناسان سهیر نه کرین، جاباشه زاتیک کاری ناوا بکا، بیگومانیشته دهشتوانی یارمه تی بهنده ی خوی بدا ﴿وَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ﴾ چونکه خوا ژنه او بینایه ﴿ذَلِكَ بَأْسُ اللَّهِ هُوَ الْحَقُّ﴾ شه ده سه بهر بوونه ی خوا بو یارمه تیدانی سته م لیکراوان له بهر نه وهیه چونکه تنها هر خوی راست و هقه، هر نایین و په رستنی شه هقه ﴿وَإِنْ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ﴾ و ههرشتی که بی پروایان له باتی شه هاواری بو شه بن و

و په پیره وی بکهڼ **﴿فلا ینازعک فی الامر﴾** چاکه واته نه وانه حقیان نیه سهبارت بهو فرمانه ی تو هیناوته کیښه کیښت له گهل بکهڼ ،چونکه هه موو گهل و چهرخیڅ سیستمیکي تایبه تی خو ی هه بووه، تویش نه ی پیغه مبه را سیستمی نه م نوممه ت و چهرخت هیناوه، نیر نه وانه بویان رهوا نیه کیښه و ناکوکی بنینه وه وک ده فهرمووی: (ولا یصدنک عن آیات الله بعد إذ انزلت إلیک). **﴿و ادع الی ربک﴾** تو بهردهوام بانگه واز بکه بولای شایینی په روهردگار ت و بؤ په رستنی نه و **﴿إنک لعلی هدی مستقیم﴾** چونکه تو له سره رېنازو ریگه یه کی هق و راستیی ،چاکه وایه دلنیاو، پشت نه ستور به **﴿^{۶۸} وإن جادلک فقل: الله اعلم بما تعملون﴾** خو نه گهر که وتنه موجداله و ده مه ده می له گهل ت، تو موجداله مه که و بل ی: خوا خو ی چاک ناگاداره به وه ی نیوه نه یکهڼ نه و خو ی نه زانی که نیوه شایسته ی چین هره وه کو نه فهرمووی: (هو اعلم بما تفیضون فیه کفی به شهیدا بینک) ۸/۴۸. **﴿الله یحکم بینکم یوم القیامة فیمما کنتم فیه تختلفون﴾** هره خوا خو ی له پوژی قیامه تا داوهری ده کا له نیوانتاند له و شتانه ی که نیوه کیښه تان تییدا هه بوو. له جیگه یه کی تر دا ده فهرمووی: (فلذلک فادع واستقم کما امرت ولا تتبع اهواءهم وقل آمنتم بما انزل الله من کتاب...) ۱۵/۴۲. **﴿^{۶۹} ألم تعلم ان الله یعلم ما فی السماء و الارض﴾** هره تو نه تر زانیوه نه ی مروقی ژیرا که هره چی له ناسمان و زهوییدایه که خوا ناگای لییه تی و ده زانی؟ چاکه واته هره نه ویش به ته نها خو ی به ناگایه له و شتانه دا نیوه نیختیلافتان تییدا هه یه. **﴿ان ذلک فی کتاب﴾** چونکه به راستیی هه موو نه و شتانه له نامه ی (لوح المحفوظ) دا تومار کراوه و "هیچی لم ی زایه نابیت" **﴿ان ذلک علی الله یسر﴾** بیگومان شه و کارهش بؤ خوا زور ناسانه، هره وه کو نه م فهرموو ده یهش ده سه لاتی فراوانی خوا راده گه یه نی: (ان الله قدر مقادیر الخلق قبل خلق السموات و الارض بخمسمین الف سنة وکان عرشه علی الماء) موسلیم. کتاب القدر ۲۰۴۴/۴. بیگومان خوا پیښ دروستکردنی ناسمانه کان و زهوی به په نجا هزار سال و، هره نه و ده مه ی که هیمان عمر شیشی به سره ناووه بوو نه ندازه گیر ی و پر یاری هه موو رووداوو کاروباری دروستکراوه کانی خویدا. **﴿^{۷۰} و یعبدون من دون الله ما لم ینزل به سلطانا﴾** و پیویسته بهرنامه و سرچاوه ی ژبان هره له بهرنامه ی شه و خواوه و هریگر در ی، نه ک وه ب ی پرواکان له باتی بهرنامه که ی خوا، دوا ی بهرنامه و شتی و نه که ون و، شتیکی دی نه په رستن، له کاتی که دا خواش بو په رستنی نه وانه هیچ جوړه پشتگیریه کی نه نار دوته خور ی. وه شه فهرمو ی: (ومن یدع مع الله الها آخر لا برهان له به، فانما حسابه عند ربه انه لا یفلح الکافرون) ۱۱۷/۲۲. به مه ره شه یه له و که سانه به نه فامی و گیل ی خو یان، دارو بهر ده په رستن! **﴿وما لیس لهم به علم﴾** خویشیان هیچ جوړه زانیاریه کیان به شیاویان نییه نه له پووی ژیری و مه نتیقه وه، وه نه له پووی دین و شهرعوه **﴿وما للظالمین من نصیر﴾** دیاره شه جوړه که سانه سته مکارن، وه سته مکارانیش هیچ کومه ک کارو پشتیوانی کیان نیه **﴿^{۷۱} و اذا تقلی علیهم آیاتنا بینات﴾** کاتی نایه ته پوون و ناشکراکانی نیمه شیان به سهره بخوینری **﴿تعرف فی وجوه الذین کفروا المنکر﴾** له دم و چاوو دیمه نی بی پرواکاندا گرژی و تالی و نینکاری ده بینیی **﴿یکادون یسطون بالذین یتلون علیهم آیاتنا﴾** به جوړکی وا نزیکه به مسته کو له هیرش و هه لمه ت بهر نه سر نه وانه ی که نایه ته کانی نیمه یان به سهر دا نه خویننه وه **﴿قل افانینکم بشر من ذلکم النار و عدها الله الذین کفروا﴾** پییان بل ی: نایا هه و التان بده می چی له وه خراپتره، مه گهر هره نه و ناگره ی که خوا به لی نی داوه به بی پروایان **﴿وبنس المصیر﴾** که نه و ناکامه سامناکترین و خراپترینی ناکام و جیگه یه.

بت و بت پرست چن زهونن:

﴿ **يا ايها الناس ضرب مثل فاستمعوا له** ﴾ ۷۳ ینجا نینسا ددا به کوئی هه موو بتپرسته کاندای که نهو پهرستراو بتانه کزوله لاوازن و، هیچ دهسه لاتیکیان نیه، وه که شه فرموی: نهی خه لکینه! نموونه یه که مینراوه ته وه دهسا نیویش چاک کوئی بدهنی ﴿ **ان الذين تدعون من دون الله** ﴾ به راستی له خوا به دهر نهوانه ی نیو ده یانپه رستن و هاواریان بو دهبه ﴿ **ان یخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له** ﴾ هرگیز ناتوانن تنهنا میشینکیش به دی بینن، نه گهرچی هه موویشیان کوپینه وه، وه کو نم فرموده (قودسی) یهش ده فرموی: ﴿ **قال الله - عز وجل - ومن اظلم ممن ذهب یخلق کذلی؟ فلیخلقوا ذرة، فلیخلقوا شعيرة** ﴾ واته: چ که سی سته مکارتره لهو که سه ی بیهوی وه کو

دروستکراوه کانی من (واته: خوا) دروست بکا، دهسا نه گهر ده توانی با بچی تاکه میزوله یه که، یا خود دنکه جو یه که به دی بینن! (متفق علیه). که واته که ی حق و په وایه نهوانه بکرن به خواو پهرسترین؟! خو دروستکردنی میش و فیل و وشریش بو خوی گه وره یه کسانه، چونکه له میشینشدا چه ندین نهینسی سهر سوپهینه ری ژیان به دی نه کری، هه وه که لهوانی تر دای به دی نه کری، به لام میش له هه موویان لاوازتره، جا که نهوان تاکه میشینکیان بو دروست نه کری، دیاره چاکتر فیلکیان بو دروست نابی به لی ژیان شتیکی سهر سوپهینه ره، بویه ناده میزادی کافرو بی بپروا هه ر لمملانی دهکا له ناستی به رنامه ی خاوهنی نه م ژیان وه هه ولیان داوه بو دروستکردنی به رنامه یه کی تر و، ناخو له روی کیمیاو بیه وه ده توانن ژیان به دی بینن؟! ولاتی (رووس) زانایه کی به ناوی (نوبارین) وه ته کلیف کرد که هه ول بدات: نایا تا چ نه اندازه یه که فراهه م هینانی ژیان (ایجاد الحیاة) ده ست نه دات له ریگه ی ناویته کردنی ماده کیمیاو بیه کانه وه (التفاعل کیمیاوی)? نهویش هه روا

نزیکه ی بیست سالی که خوی بو یه کلا کرده وه کاری بو کرد، سهر نه نجم له ده رو به ری سالی (۱۹۶۲) دای ریگه یانند که: زانیاری کیمیاوی دهسته و سانه و هیچی پیناکری له تاقیگه کاندای بو دروستکردنی ژیان، چونکه زانیاری تنهنا هه ره له بنما هه ست پینکراوه کاندای دهستی هیه. بو نه مه سهیری کتیبی (الله جل جلاله / سعید حوی، ل ۵۶) بکه ﴿ **وان یسلبهم الذباب شیئا** ﴾ نه که هه ره نهونده ناتوانن وه نه گهر نهو میشه لاوازه ش شتی که له خو یان و له خواکانیان بت، گروپ، مرو بفرینن ﴿ **لا یستنقذوه منه** ﴾ ناتوانن پنی بزائن و لیس بسیننه وه له گه ل نهو لاوازی و بی دهسه لاتیییدا، خو نه مه ش ناشکرایه که زورشتی مه رد نه فرینن و ناتوانن لینی وهرگریته وه، له بهر نه مه ش له ناو هه موو گیانله به ره کاندای، خوا به میش نموونه ده هینیتته وه، چونکه میش زور لاوازو بی میزه، له هه مانکاتیشدا سامناکترین نه خوشی به خویه وه هه لئه کری و، به نرخرترین نه دمای ناده مزاد له ده ست نه دات، نه وه تا مرو ته گه لی جار

به‌هوی میکروب‌ی‌میش‌هوه، چاوو هه‌ندی له‌ئەندامه‌کانی تری له‌ده‌ست نه‌دات. نه‌هه‌ر نه‌وه‌نده، به‌لکو ژیان و پو‌حیش له‌ده‌ست نه‌دا. چونکه ده‌توانی میکروبی (سیل) و (تیفوئید) و (دوستتاریا) و.. هتد هه‌ل‌بگری.. پاشه به‌ده‌ر له‌خوا کی‌ئه‌توانی مرو‌فه‌له‌و میکروبه‌یه‌رزگار بکات؟! **ضعف الطالب والمطلوب** له‌راستیدا هه‌م داواکار و.. هه‌م داوا لی‌کراو، په‌رستیارو، په‌رستراو. (به‌ته‌کان و وینه‌کانیان) زۆر لاوازو بی‌توانان **وما قدروا الله حق قدره** ئای بی‌بروایان چه‌نده‌سپه‌ن، چونکه به‌و جو‌ریه‌که ده‌بی‌خوا بناسن، وریزی لی‌بگرن نه‌یان ناسیوه و ریزمان لی‌نه‌گرتوه. نه‌وه‌تا دارو به‌ردو مرو‌فه‌و ماده‌ده‌که‌نه‌خوا!! **إن الله لقوی عزیز** به‌راستی خوا زۆر به‌هیزه و زاله، زۆریش به‌ده‌سه‌لات و ده‌سه‌لات‌داره، به‌ته‌کانیش زۆر لاوازو بی‌ده‌سه‌لات.

خوا له‌فریشته و له‌مرو‌فه‌په‌یامبه‌ری هه‌یه:

﴿**الله يصطفى من الملائكة رسلا ومن الناس**﴾ خوانه‌ناسان پی‌یان وابوو: که هه‌ر له‌ناو ئاده‌مزادا په‌یامبه‌ره‌یه! بۆیه‌فه‌رمووی: خوا له‌فریشته (وه‌کو جو‌بره‌ئیل) و.. له‌مرو‌فه‌له‌ده‌بژیری و ده‌یکاته‌نوینەر. **إن الله سمیع بصیر** به‌راستی خوا زۆر بی‌سندە، بی‌نایه‌ئه‌زانئ‌ئه‌وانه‌چی نه‌لین و.. چی نه‌که‌ن **﴿يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم﴾** هه‌ر‌ئهو‌خوایه‌کاری نی‌ستاو. پاشه‌روژیان‌ئه‌زانئ‌ئاگاداره‌چی له‌پیشیان‌ه‌وه‌یه و.. چیش له‌پشت سه‌ریان‌ه‌وه‌یه **﴿والی الله ترجع الامور﴾** و ده‌ره‌نجامی هه‌موو کاروباری به‌نده‌کان. ته‌نها بۆ‌لای خوا نه‌گه‌رین‌رتیه‌وه.

باش خوا په‌رستن و، جیهاد بکه‌ن:

دوای ده‌رکه‌وتنی بی‌هیزی و لاوازی په‌رستراوی بی‌برواکان ئینجا بۆ‌ئه‌وه‌ی گه‌لی برواداران به‌چاکی نه‌رکه‌کانی خو‌یان جیه‌جی بکه‌ن. پرویان تیده‌کاوه‌فه‌رمووی: **﴿يا ايها الذين آمنوا اركعوا واسجدوا﴾** ئه‌ی ئه‌وانه‌ی برواتان هیناوه‌به‌خوا! بچه‌مین‌ه‌وه‌کر‌نووش و سوژده‌ی بۆ‌به‌رن‌واته: به‌تیرو ته‌سه‌لی هه‌رده‌م نو‌یژه‌کانتان بکه‌ن، به‌لئ. ده‌رباره‌ی سوژده‌ی دووه‌می سووره‌تی حه‌ج له‌ناو زانایاندا ده‌نگه‌ده‌نگیک هه‌یه‌که‌ناخو سوننه‌ته، یا نا؟ به‌لام ئه‌م فه‌رمووده‌یه‌که‌پیش‌ه‌وا ئه‌حمه‌د هیناویه‌تی: ((فَضَلْتُ سَوْرَةَ الْحَجِّ بِسَجْدَتَيْنِ، فَمَنْ لَمْ يَسْجُدْهُمَا فَلَا يَقْرَأْهُمَا)) ده‌ی‌پرتیه‌وه. **﴿واعبدوا ربکم﴾** وه‌ته‌نها په‌روه‌ردگارتان په‌رستن و.. که‌سی‌کی‌تر مه‌که‌نه سه‌روه‌رتان **﴿وافعلوا الخير﴾** وه‌تا ده‌شتوان هه‌ر کاری خیرو چاکه‌بکه‌ن. با له‌خوا نزیک‌بین‌ه‌وه **﴿لعلکم تفلحون﴾** و به‌شکو له‌دنیاو له‌قیامه‌تدا پزگاری سه‌رفرازو به‌ختیاربن.

ئینجا ده‌چینه‌سه‌ر باسی ئه‌و کاره‌گرنگه‌یه‌که‌هه‌موو کاره‌چاکه‌کانی‌تر به‌هوی ئه‌وه‌وه‌ئه‌مین‌ه‌وه، ئه‌ویش جیهاده، بۆیه‌ئه‌فه‌رمووی: **﴿وجاهدوا فی الله حق جهاده﴾** به‌به‌رده‌وام و، به‌دل و داو وه‌ک پی‌ویسته‌له‌رنگه‌ی خوادا جیهادی تیر و ته‌سه‌ل بکه‌ن و مافی جیهاد جیه‌جی بکه‌ن و.. هه‌رچی له‌تواناتاندا به‌ختی بکه‌ن بۆ‌ئه‌و پێیه، چونکه به‌تایبه‌ت ئه‌و هه‌ر خۆی هه‌لی‌بژاردون بۆ‌ئه‌و کاره‌گه‌وره‌یه. وه‌ک ده‌فه‌رمووی: **﴿هو اجتباکم﴾** له‌ناو‌گه‌لانی تردا ئه‌و‌خۆی‌هه‌لی‌بژاردون بۆ‌ئه‌و شه‌ره‌فه‌به‌ری‌زو گه‌وره‌یه **﴿وما جعل علیکم فی الدین من حرج﴾** وشیاوی باسه‌له‌م دینه‌شدا، هیچ جو‌ره‌شتیکی نا‌ره‌او قورسی نه‌خستۆته‌سه‌ر‌شانتان، تانیوه‌نه‌توانن ئه‌نجامی بدن، واته: بریاری هیچ شتیکی به‌سه‌رتانا نه‌داوه‌که‌له‌توانای خواتاندا نه‌بیت، نه‌هه‌ر نه‌وه‌نده‌به‌لکو وه‌کو پی‌غه‌مبه‌ر **﴿ده‌فه‌رمووی:﴾** ((بُعِثْتُ بِالْحَنِيفَةِ السَّمْعَةِ)) به‌رنامه‌ی ئه‌و ئایینه‌هه‌موو کار ناسانییه‌کی تیدا به‌ (ئیمام ئه‌حمه‌د). **﴿ملة ابيکم ابراهیم﴾** جا ئیوه‌ش هه‌ر له‌ئایینی (ئیراهیم) ی باوکتان په‌یره‌وی بکه‌ن، جو‌ری په‌کتا په‌رستی ئایینه‌که‌تان هه‌ر له‌ئایینه‌که‌ی ئیراهیمی باوکتانه و هه‌ر له‌ویش‌ه‌وه‌سه‌ر‌چاوه‌ی گرتوه، جا که‌واته هه‌رگیز ئیوه‌لی‌جیامه‌بنه‌وه **﴿هو**

سَمَکُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلِ وَفِي هَذَا ﴿۱﴾ له پیشداو لهم قورئانه شدا هر خوا ئیوهی ناوناوه موسلمان و خو به ده سه وه در. هم له نامه ی په یامبه رانی پیش تو و هم لهم قورئانه شدا ناو نراون موسلمان به لئ... گه لئ موسلمان به دریزایی میژوو له عه قیده دا یک په پیره وو پروگرامی هه بووه، هه تا دراو ته دهستی ئهم گه له یه **﴿لَیْکُونُ الرَّسُولُ شَهِیدًا عَلَیْکُمْ﴾** تاپه یامبه ر (موحه ممه د) شایه ت بی به سه رتانه وه، نه خشه ی ژیا ننتان بو بکیشی و چاک و خراپ تان بو ده ستینیشان بکات **﴿وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَی النَّاسِ﴾** و ئیوه ش به گه یان دنی ئهو په یامبه یه شایه ت بن و ماموستاو ری نیشاندهر بن بو خه لکی، به تابه ت دوا ی مردنی ئهو په یامبه ره، واته: چاک و خراپ هر لای ئیوه وه دیاریی نه کری. به نامه ی ژیا ن هر لای ئیوه دانه پریژئی، وه ک ده فره موی: (وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا) ۱۴۲/۲. دیاره کاری جیهاد و خو ئاماده کردن و کاری به کو مە لئ ده وی. بۆیه نه فره موی: **﴿فَاقِمْوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ﴾** جا که واته به ری ک و پیکی له کاته کانی خو یاندا نویژه کانتان بکه ن و به شیکی سامانیشتان به زه کات بده ن، **﴿وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاکُمْ﴾** و ده ست به نایینی خوا ی هه قه وه بگرن و هر به نه خشه یی ئه ویش کاریکه ن، چونکه ته نها هه رنه و زاته خو یه تی سه ردارو سه روه رتان **﴿فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ﴾** ئای که چاک دوست و چاک کو مە ککاره. به لئ ئابه و زه خیره وه گه لئ موسولمان هه موو کات ده توانی هه لئسی به جیبه جی کردنی ئه رکه کانی سه رشانی خوی، ده توانی له نه نییه کانی بوونه وه سه وده مند ببی و، له جییکاری خراپ و فه سادا، ئیصلاح و چاکسازی بکا، هه موو دنیا ش به ره وخیر بگوئی.

دیسان زور شوکرانه بژییری خوا ده کم، که یارمه تی دام بو ته واو کردنی ته فسیری سووره تی (هه ج).

کوتایی جزئی ده قه دیه م

و الله الحمد والمنة

*** *** ***

۲۲- سووره تی (مؤمنین) له

مه ککه ییه و (۱۱۸) ئایه ته

به ناوی خوا ی به خشنده ی میهره بان

ئهم سووره تی (مؤمنین) ه، یه کیکه له سووره ته مه ککه ییه کان که هه مووکات ئهم خالانه ی خواره وه له خو ده گرن: یه کتایی خوا، په یام، زیندوو بوونه وه، بۆیه به ناو نراوه سووره تی (مؤمنون)، که هه تا د نیا دنیا بی، ناوی پرشنگذاری ئیمانداران هه ره سه ر زمان بی و، هه رده م سیفه ته کانیشیان له بیر نه چی و، هه ر به و پییه ش کارو رفقا ر بکه ن و، بجو لئینه وه. ئهم سووره ته بو چه سپاندنی ده سه لات و توانای خوا ی بالا ده ست، هه لده سی به نمایشیکی بوونه وه له (مروء، نازهل، رووه ک و گژوگیا)، پاشان ئاسمانه رازنراوه کان دینیت، دیسانه وه دیته وه سه ر زه وییو، هه ندی شتی نایاب ده خاته پیش چاو: خورما، تری، زه یقون، هه نار، میوه ی جؤراو جؤرو ره نگاو ره نگ، پاشان ئهو که شتیانه ی به قولایی ده ریاکاندا دین و ده چن.. هتد. داستانی هه ندی له په یامبه ران: (نوح، هوود، موسا، مه ریه م و عیسا ی کو پی مه ریه م) - سه لامی خوا یان له سه ربیت- بۆپیغه مبه ر ﷺ باس ده کا، تابه رامبه ر به ژان و نازاره کانی قوره یش خو گری، ئینجا لاساری و لارییی قوره یش سه بارت به راستیه کان - له کاتی که دا وه ک خوری نیوه رو ئاشکرا ورون- ده خاته روو، به لگی زیندوو بوونه وه، هه لوه شانه وه ی به لکه کانی "ناهق" بیژان. ئهو بارودوخ و حاله تانه ی که بی باوه ران له کاتی سه ره مه رگدا ده ریان ده بن، به شیوه یه ک که ئاواتی گه رانه وه ده خوازن بو دنیا و

بُو پرکردنه وهی کهم و کوپییه کانیان.. به لَام هه ی هه ی!! به کورته به باسیکی پوژی قیامت ده رگا له خو دانه خات که چۆن له پوژدها مروژه کان دهبه دوو دهسته، به ختیارو پیروز، به دبخت و په نجه پو، له کاتیکا پشتو بنه ماله ش لهو پوژدها هیچ پو لیککی نامینی ته نه نیمان و کارو کرده وهی چاک و سوود به خش نه بی، له گه ل تو مار کردنی گفتو کو یه که له نیوان خوی گه وهو سته مکاراندا، که چۆن په روه رگه کار هاوارو بانگ و پارانه وهیان تو مار نه کات (ربنا اخر جنا منها فان عدنا فانا ظالمون) جا له گه وهی نه م سوورده تا (عومری کوپی خه تتاب) ده لی: کاتی وهی بو پیغه مبه ر بهاتبا دهنگیکی لی ده بیسترا وه که دهنگی ههنگ، چاپاش ماوه یه که هه مومان پوو له قیبله ده بووین و پیغه مبه ر هه ردو دهستی به رهو ناسمان ده کردو ده یفه موو: (اللهم زدنا ولا تنقصنا، واكرمنا ولا تُهنا، واغننا

ولا تحزننا، واثرنا ولا تؤثر علينا، وارض عنا و أرضنا، ثم قال: لقد انزل على عشر آيات من اقامهن دخل الجنة ثم قرا (قد افلح المؤمنون) حتى ختم العشر) پی شهوا نه حمه د، ترمزی، نه سای.

نه م بر واداران نه سه رفراز:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * قد افلح المؤمنون﴾ به راستی خه لکانی خاوه ن نیمان و بر وادار سه رکه وتوو پزگاری، چونکه خاوه نی نه م سیفه ته به رزانه که خوا له باره یانه وه ده فره مو: ﴿الذين هم في صلاتهم خاشعون﴾ نه وانه که له نویژه کانیا ندا خو شکی ن و ملکه چن و، هه رده م به تر سه وه نویژ نه که ن و به رامبه ر به خوا نه هلی شه رم، نه وهی که پیغه مبه ر له باره ی نویژه وه به (بیلال) ی فره موو: ((یا بلال ارحنا بالصلاة)) واته: نه ده ی بیلال به نویژه که به مانحه وینه وه، پر به بالایانه (رواه الإمام احمد). ﴿والذين هم عن اللغو معرضون﴾ نه وانه شن که له به رامبه ر کارو کرداری په روو پو وچ و، شتی بی مانا و بی سوود، په ووه لده سوورین و پشت هه لده که ن، وه خوا له جیه کی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ ﴿٢﴾
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ ﴿٣﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ
فَاعِلُونَ ﴿٤﴾ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ ﴿٥﴾ إِلَّا عَلَى
أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿٦﴾
فَمَنْ ابْتَغَى وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿٧﴾ وَالَّذِينَ هُمْ
لَأَمْنَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رِعُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ
يَحَافِظُونَ ﴿٩﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الزَّائِرُونَ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ يَرْتُونَ
الْأُفْرُوسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ
سُلَالَةٍ مِنْ طِينٍ ﴿١٢﴾ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَكِينٍ ﴿١٣﴾ ثُمَّ
خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَقَةً فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا
الْمُضْغَةَ عِظًا فَكَسَوْنَا الْعِظَ لَحْمًا ثُمَّ أُنشَأْنَاهُ خَلْقًا
آخَرَ فَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ
لَنَسِيتُونَ ﴿١٥﴾ ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ تُبْعَثُونَ ﴿١٦﴾ وَلَقَدْ
خَلَقْنَا أَوَّلَكُمْ سَعْيَ طَرِيقٍ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ ﴿١٧﴾

تردا له باره یانه وه ده فره موو: (واذا مروا باللغو مروا كراما) ۲۲/۲۵. ﴿والذين هم للزكاة فاعلون﴾ نه وانه شن وا به هه ژارو بی نه وایان زه کات دده ن ﴿والذين هم لفروجهم حافظون﴾ نه وانه شن پاریزه ری داوینیان، خو یان له هه موو ریگه یه کی یاساغ و ناشه ری ده پارین، وه له جیه جی کردنی ناره زووه کانیا ن خو راکرن ﴿إلا على أزواجهم أو ما ملكت أيمانهم﴾ مه گه له گه ل هاوسه ری خو یان، یان له گه ل که نیرانیا ن (نه وانه ی مولکی خو یانن) ﴿فإنهم غير ملومين﴾ جا بیگومان لهو پییه وه لومه کراو نابن و لییان ناگیري ﴿فمن ابتغى وراء ذلك﴾ ئینجا هه که سی له غهیری نهو ریگه یه وه هه ول بدا بو جیه جی کردنی ناره زووی خو ی، وه زینا و نیربازی و... ﴿فالولئك هم العادون﴾ نهو جوژه که سانه نه وه ره فترایان بیست، ده ست دریز که رسنووو به زینیکی له نه ندازه به دهرن. ئیمامی (شافعی) و، ده سته یه کی تر له زانایان، نه م نایه ته ی: (فمن ابتغى وراء ذلك...) ده که نه به لکه بو حه رامیه تی

(نیستیمنا) واته: ناوهیناوه به دست. ﴿**وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ**﴾ ئەوانەشن که چاودیرو پاگری سپاردو و بەلێن و پەیمانی خوێانن، بۆ هەر سپاردو، ئیمزاو مۆزو نووسین و بەلێن و قسەیهکی خوێان بایەخ دادەنێن ﴿**وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ**﴾ و ئەوانەشن که لەسەر نوێژەکانیان دەوامکارن و دەیانپاریزن و تەمەلییان تێدا ناکەن و، نایان فەوتێنن، وە لە کاتی خوێاندا بە تەواوی پایە و مەرجەکانیانەوه جێبەجێیان دەکەن.

جا لە پێشەوه باسی ئەوانەیی کرد که لە نوێژەکانیاندا هەمیشە بۆ خوا کزۆ ملکهچن، ئینجا باسی ئەوانەشی کرد که بایەخی ئەدەنی و ئەییاریزن، بۆیە پێغەمبەر ﷺ که (عەبدوللای کوری مەسعود) لێیە پرسى: چ کارى لای خوا لە هەمووشتی خوشەوێستەر؟ ئەویش دەفرموى: ((الصلاة على وقتها)) نوێژ کردنه لە کاتی خویدا، لە پاشان لێپرسییەوه و گوتی: ئەی پاش ئەوه؟ فرموی: ((بِرُّ الْوَالِدَيْنِ)) چاکە کردن لە گەل باوک و دایک. دیسانەوه لێپرسییەوه: ئەی پاش ئەوه؟ فرموی: ((الجهاد فى سبيل الله)) جیهاد کردن لە بەرئایینی خوا. ئیمامی (بوخاریی و موسلیم). ﴿**أَوَلَيْكُمُ الْوَارِثُونَ**﴾ هەر ئەوانەن میراتگران و خاوەنی بەهەشت ﴿**الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ**﴾ ئەوانەیی دەبنە خاوەنی (فیردەوسی) بەهەشتی بلند و بەمیرات ئەیبەن، چونکە رەنج و نازاریکی زۆریان بۆ کێشاوه، بۆیە جگە لەوان کە سێکی تر شیاوی ئەوه نیە ﴿**هَم فِيهَا خَالِدُونَ**﴾ بەهەتا هەتاییش تیا یا ئەمیننەوه، بەلێ، ئەو سیفەتانە کە سایەتیی و تاییبەتەندییەکانی موسلمانان دەست نیشان ئەکەن، نیشانی کۆمەل و کۆمەلگەیی برواداران دیاری دەکەن. هەر بەو سیفەتانەش لەبێ بروایان جیا ئەبنەوه، هێمای بەکاملبوونی ئادەمیی و، هەر بەوانەش دەبنە مروۆی راستەقینە، ئەک ئەوانەیی کە وەک ئازەل هەر ئەخوون و ئەخەون، بێ ئەوهی هیچ تەکلیف و پێویستییهک جێبەجێ بکەن، ئەم نایەتە: (تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا) ۶۳/۱۹. یان ئەم نایەتەش: (وتلك الجنة اورثتموها بما كنتم تعملون) ۷۲/۴۳، هەردوو ئەمانە دووپات دەکەنەوه.

بەدییەنانی مروۆ، نیشانی دەسەلاتی خوایه:

﴿**۱۲ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سَلَالَةٍ مِنْ طِينٍ**﴾ بێگومان ئێمە مروۆی یەكەممان لە پالۆتەو پوختەیهك لە قوڕ بەدی هینا ﴿**۱۳ ثُمَّ جَعَلْنَاهُ نَظْفَةً فِي قرار مَكِينٍ**﴾ لە پاشان ئەوه کە یمان کردە تنۆکە ئاویک (نوتفە) و لەبەنکە و قەرارگایەکی زۆر مەحکەمدا دامان مەزراندو لەنگەرمان پێگرت، واتە: خستمانە جێگایەکی زۆر ئارام و زۆر قایمەوه کە مەندالدانە ﴿**۱۴ ثُمَّ خَلَقْنَا النَّطْفَةَ عَلَقَةً**﴾ لە پاشان (مەنی) یەكەمان کردە خوێنپارەیهك و خوێ بەدیواری مەندالدانە لەواسیی ﴿**فَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مَضْغَةً**﴾ خوێنپارە کە شەمان کردە گۆشتپارەیهك ﴿**فَخَلَقْنَا الْمَضْغَةَ عِظَامًا**﴾ جا ئەو پارچە گۆشتەیشمان کردە کرۆک و ئێسک، خانەکانی ئێسکمان تیا دروستکرد ﴿**فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا**﴾ ئینجا گۆشتمان کرد بەبەر ئێسکەکاندا. بەلێ... چەندین سألە قورئان ئەم راستییەیی تۆمار کردووه کە: خانەکانی ئێسک بەر لە خانەکانی گۆشت پێک دێن، ئەمەش تازە زانیاریی دەرکی پێکردووه! (عەبدوللای کوری مەسعود) ئەلێ: پێغەمبەری هەمیشە راست بێژمان فرموی: ((إِنَّ أَحَدَكُمْ لَيَجْعُ خَلْقُهُ فِي بطن امه فى اربعين يوما، ثم يكونُ عَلَقَةً مثل ذلك، ثم يكونُ مَضْغَةً مثل ذلك، ثم يُرْسِلُ اللهُ إِلَيْهِ الْمَلَكُ فَيَنْفُخُ فِيهِ الرُّوحَ، وَيُؤَمَّرُ بَارِيعَ كَلِمَاتٍ: رِزْقِهِ، وَأَجَلِهِ، وَعَمَلِهِ، وَهَلْ هُوَ شَقِيٌّ أَوْ سَعِيدٌ...)) واتە: بێگومان، هەر یەك لە ئێوه چل رۆژ بە نوتفەیی لە مەندالدانی دایکیدا دەمینێتەوه، دیسان چل رۆژی تر بە خوێنپارەیی، ئەوسا کە بووه گۆشتپارەش هەوا، واتە: تائەوسى قوئاغە (۱۲۰) رۆژ دەبێ، یادەلێن: چوار مانگ دەچێ، ئەوجا خواى بالادەست فەریشتە دەنێری و، فوی پیاوێکاو، (پۆج) دەکری

به بهرین! نیت هر لسه کاتهوه چوار شستی بودیاری ده کری: بزق و پوزی. تهمه ن واکامی، کار و کرده وی، چاره نویسی (به به ختی، یان به ختیاریی)، بوخاری، کتاب الانبیاء ۶/۳۶۲، موسلیم. کتاب القدر، ۴/۲۰۳۶. **﴿ثم انشأناه خلقا آخر﴾** پاشان کردمانه شیوهی دروستکراویکی تر، واته: گیانمان کرد به بهردا. به لی. ناده مزاد نا بهو شیوه دروستکران قورن باس نه کات بومان. هه روه گیانله بهرانی تر، به لام خوی گه وره هندی شتی تایبه تی بهم به خشیوه، له ناژهل جیایکرده وه، ناژهل هر له جیگه ی خویدا مایه وه. وه نه فهرمووی: **﴿تبارک الله احسن الخالقین﴾** زور گه وره پر بهرکه ته نه خوایه ی که باشتربینی دروستکرانه، هه نه ویشه دهس رهنگین. چونکه غیری نهو ته نها وینه نیگار نه کیشن، به لام نهو خوا گه وره به و تنوکه ناوه نهو هه مو قوناغانه نه بری. پاشان نه بیته نهو مروفه گیان نه کات به بهرین! **﴿ثم انکم بعد ذلک لمیتون﴾** پاشان به راستیی دوی نه وه مو ژیان و برینی قوناغانه نیوه گشت نه مرین **﴿ثم انکم يوم القيامة تبعثون﴾** دوی بو جاریکی تر هه نیوه له روژی قیامه تدا زیندو ده کری نه وه گیان ده کری ته وه به بهرتانا.

به دیه نیانی ناسمان و باران و شین بوونی بووه:

﴿ولقد خلقنا فرقکم سبع طرائق﴾ به راستیی نیمه

به لای سه رووتانه وه حهوت نهوم ناسمانمان دروستکرد.

(طرائق): به چهند پارچه یه ده لین، که هه ندیکی له بان

هه ندیکی بیست. یان هه ندیکی به لای سه رووی نهوی

تریه وه بیست، خو له وانه یشه مه به ست به وه، حهوت خولگه

بیست، یان حهوت کومه له نه ستیره بیست، وه کو کومه له ی

خور. یان. یان. هتد، نه گهرچی خوی گه وره ش باشت

ده زانی به مه به سستی خوی **﴿وماکننا عن الخلق غافلین﴾** و

نیمه به ته گبیرو حکمهت دروستمان کردون و، هه رگیز

له دروستکراوه کانیشمان غافل و بی ناگانین **﴿وانزلنا من السماء ماء بقدر﴾** وه له و ناسمانه وه به نه ندازه یه کی

﴿سورة المؤمنون﴾
وانزلنا من السماء ماء بقدر فأسکنه فی الارض وانا علی ذلک
به لقدر ون (۱۸) فانشأنا لکم به جنات من نخیل واعناب
لکم فیها فواکه کثیره ومنها کون (۱۹) وشجرة تخرج من
طور سیناء تنبت بالذین وصنع لآ کلین (۲۰) وان لکم فی
الانعام لعلیه شفیقکم ممای یطوئها و لکم فیها منافع کثیره
ومنها کون (۲۱) وعلیها و علی الفلک تحملون (۲۲) ولقد
ارسلنا نوحا الی قومیه فقال یقوم اعبدوا الله ما لکم من الیه
غیره اقلن لقون (۲۳) فقال الملؤ الذین کفروا من قومیه ما هذا
الا بشر مثکم یرید ان یفصل علیکم ولو شاء الله لانزل
ملیکه ماسمعا یهدا فی ابابنا الاولین (۲۴) ان هو الا
رجل به جنه فتر بصوا به حتی جین (۲۵) قال رب انصر فی
یما کذبون (۲۶) فاحینا الیه ان اصنع الفلک باعیننا
ووحینا فاذاجاء امرنا وکار التئور فاسلف فیها من
کل زوجین اثنین و هذک الا من سبق علیه القول
منهم ولا تخططن فی الذین ظلموا انهم مغرورون (۲۷)

دیاریکراو، ناومان بوتان بارانده خوری، به جوژی که نه نه وندنه زور بیت مردم بخنکینی. وه نه وه نه وندنه یش کهم

بیت که: تومی زهوی و، گژوکیاوشک بیو نه پوی **﴿فأسکناه فی الارض﴾** نینجا له زهوییدا له جیگه یه کی تایبه تدا

جیمان پیدا ورامانگرت و، کردمانه پاشه کوهت. به دهریاچه، یان به کانی و سرچاوه **﴿وانا علی ذهاب به لقادرون﴾**

وه له هه مان کاتیشدا نیمه ده توانین له ناوی بهرین و له ناو سکی زهوییدا، یان له ناو بهرده خره کاندای گومی بکهین.

به لی ناو سرچاوه ی ژین و ژیان، بویه نه فهرمووی: **﴿فانشأنا لکم به جنات من نخیل واعناب﴾** سا هه به هو ی

نهو ناوه وه گه لی باخه خورماو باخه تریمان بوتان به دی مینا **﴿لکم فیها فواکه کثیره﴾** لهو باخانه دا میوه هاتی

جوژاوجوژی زورمان بو به دیه نیان **﴿ومنها تاکلون﴾** که له بهر هه مه کانیشیان نه خون، له هاوین و زستان و ورزه کانی

تر **﴿وشجرة تخرج من طور سیناء﴾** وه هه روه ها جوژه دره ختیکیش، واتو: زهیتوون که له کیوی تووری سینادا

دیته دهر ﴿ **تَنْبِتْ بِالْأَمْنِ وَصِغْ لِلْأَكْلِينَ** ﴾ شین دهبی بهه لگرتنی رۆن و چهوری و پیخوره وه بۆ بخۆران، واته: ههر ئا بهه جوړه لهو جیگایه دا داریکی قهشه نگمان سهوز کردوه، که ههم زهیتی ههیه، ههم رۆنی ئی نه گیری بۆ خواردن. پیغه مبهه ﴿ **ثُمَّ فَرَمَوِي: (كُلُوا الزَّيْتِ وَادْمِنُوا بِهِ فَإِنَّهُ مِنْ شَجَرَةِ مَبَارَكَةٍ)** 》， واته: له رۆنی زهیت بخۆن و، سه ریشی پیچه ور وئارایش بدن، چونکه له دره ختیکی پیروژه. اخرجه الإمام احمد ۳/ ۴۹۷. ﴿ **وَإِنْ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةٌ** ﴾ به راستیی له به دیهینانی مهرو بز و گاو و شتر دا پهندی فراوان و زۆرتان بۆ ههیه، که هه قوایه بیانکه به به لگه له سهه بوونی خوا... ﴿ **نَسْقِيكُمْ مِمَّا فِي بَطُونِهَا** ﴾ وهله وهی که له سکياندايه پیتانی ده نوشین، واته: به شیر که یان- که له نیوان خوین و سه رواندا پهیدا نه بی- سوودمه ند نه بن و نه یخونه وه ﴿ **وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ** ﴾ به هره و که لکی تری زۆریان بۆتان ههیه: خویری و موو کورکه که یان به کار دینن بۆ پیویستییه کانتان ﴿ **وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ** ﴾ لیشیان نه خۆن ﴿ **وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ** ﴾ وه له سهه پشتی ههندی له وناژه لانهو، له سهه که شتییه کان هه نه گریین و نه گوینزینه وه. له چه ند سووره تیکی دیکه شدا ههندی لهو نیعمه تانه به گه لانی پیشوویدا باس دهکا، له گه ل نه وه دا که به ههچ شیوه یه ک بیریان لهو هه موو بههرانی خوا نه کرده وه سوودیان لیوهر نه گرتن، وه که نه فهرموی: ﴿ **وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَى بَلَدٍ لَمْ تَكُونُوا بِالْغَيْهِ إِلَّا بِشَقِّ الْأَنْفُسِ إِنَّ رَبَّكُمْ لَرْؤُفٌ رَحِيمٌ** 》， یان ﴿ **وَذَلَّلْنَاهَا لَكُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبُ أَفَلَا يَشْكُرُونَ** 》， ۷۲-۷۳. خوا - بوئونه - چوار شتی گرنگی بۆ نیشانه ی ده سه لات و توانایی خو ی باسکرد، تا ببه هوی پروا هیان: شیوه ی دروستکردنی ئاده میزاد، که نه وه موو ئالو گوژه ی به سهردا دیت: ئاسمانه کان- باراندنی باران، دارو دره خت، ئاژهل و جوړه ها هوی دیکه بۆ که لک ئی وهرگرتن.

نوح ﷺ: ده چیته لای هۆزه که ی:

دوا ی باسکردنی نه وه موو نازو نیعمه ته بۆ ئاده مزاد، ئیستاش باسیکی (نوح) ده کاو ده فهرموی: ﴿ **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ** ﴾ بیگومان ئیعه (نوح) ی په یامبه رمان ﷺ نارد لای هۆزه که ی خو ی، تاهوشیاریان بکاته وه ﴿ **فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ** ﴾ نه وسا پییگوتن: نه ی هۆزه که م! ته نها خوا بهه رستن چونکه جگه له وهیچ په رستراویکی تری راسته قینه بوئیه نیه ﴿ **أَفَلَا تَتَّقُونَ** ﴾ ده ئایا هیشتا ناترسن و پاریز ناکه ن له په رستنی غهیری نه وو "کوئایی ناهینن؟" ﴿ **فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ** ﴾ جا گه وره گه وره کانی هۆزه که ی، - که خوانه ناس و بی وهر بوون- وتیان: ﴿ **مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَرِيدُ أَنْ يُفَضِّلَ عَلَيْكُمْ** ﴾ نه م (نوح) هیش ههر مروقیکه وه کو ئیه، ههچ پله و پایه یه کی له ئیه زیاتر نیه! نه یه وی خو ی به سهه ئیه دا زال بکا، جا که وایوو وریابن! نه خه له تین ﴿ **وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً** ﴾ سهه رباری نه وه ش نه گهر خوا ویستبای په یامبه ریک بنیری، فره شته ی نه نارد، نه که ئاده می. جا که وایه با نه وه ره بوخوی بلی، ئیه وش به گوئی مه که ن ﴿ **مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ** ﴾ نه م قسه و باسه که نوح نه یکا (داوا ی پیغه مبه ریتی و، یه که خوا په رستی) تا ئیستا ئیعه له باوو باپیرانمانه وه نه مان بیستوه، که وایه باهر بوخوی بلی ﴿ **إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ بِهِ جَنَةٌ** ﴾ دیاره نه وه ههچ به لگه یه کی به ده سه توه نیه، سه ره رای نه وه ش، به بوچوونی ئیعه، ههر پیایوکه تووشی نه خوشی شیتی بووه و عقلی تیک چووه ﴿ **فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتَّى حِينٍ** ﴾ وا باشه تا ماوه یه ک خۆتان بگرن و چاوه پروان بن، هه تا شیتییه که ی نامینی یا له ناو نه چی، یان به شکو بگه ریتوه سهه ره نامه و ئایینه که ی ئیه، دیاره نه م بوچوونه یان، بوچوونیک پووجه ل و بی ناوه پزکه، بۆیه خوا نه وه لامیانی دایه وه، نه بایه خی پیدان، ئینجا (نوح) یش بۆی ده رکوت که قه وه که ی گو مراهی و سهه لیشیواوی

چه تری رهشی به سهردا هه لداون و چاک نابن، بویه ﴿**قال رب انصرني بما كذبون**﴾ و تی: پهروه ردگارم! ده سا یارمه تیم بدهو سه رمخه، چونکه شهوان منیان به دروژن داناو باوه پریان پی نه کردم. ئینجا خوا وه لامی دایه وه وه فرموی: ﴿**فاوحينا اليه ان اصنع الفلك باعيننا ووحينا**﴾ ئیمه سروشمان بو نووح کرد: له ژیر چاودیری و فرمانی ئیمه دا، که شتییه که دروست بکه ﴿**فاذا جاء امرنا**﴾ ئینجا هرکه واده ی بریارمان بو له ناو بردنیا ن هات ﴿**وفار التنور**﴾ و ناو له تنور و جیگانان کر نه که یاندا هه لقولی وه واره ی کرد- شه مش نیشانه ی له ناو بردنیا نه- ﴿**فاصلك فيها من كل زوجين اثنين**﴾ له هه مور جوړه گیانله بهرو کائینا تیکی زیندو، جووته نیرو مییه کی بخه ناو ﴿**واهلك الا من سبق عليه القول منهم**﴾ هه روه ها خیزان و کهس و کارو بنه ماله که ی خویشت، شه وانه یان

نهیست- ژنه که ت و کوړه که ت- که پیشت بریاری غه رقبوون و تیا چووونیا ن بو دراوه ﴿**ولا تخاطبني في الذين ظلموا**﴾ سه باره ت به وانه ی که سته مکار بوون و باوه پریان نه هینا، قسم له که ل مه که بو پزگار بوونیا ن ﴿**انهم مفرقون**﴾ چونکه به راستی شه وانه له نقوم کراوان و تیا چووان له زه مریا نه که دا ﴿**فاذا استويت انت ومن معك في الفلك**﴾ جاکاتی خوت و شه وانه ی له که لتان له سه ر که شتییه که سوار بوون و جیگیر بوون ﴿**فقل الحمد لله الذي نجانا من القوم الظالمين**﴾ بلی:

سو پاسی ته و اوو و شیاو هه بو شه و خواجه یه و له ده ست هوزی سته مکار پزگاری کردین، له سووره تیکی تر دا- نمونه ی شه و هاتوه و شه و فرموی: (وجعل لكم من الفلك والأنعام ما تركبون لتستووا على ظهوره ثم تذكروا نعمة ربكم إذا استويتم عليه وتقولوا سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين وإنا إلى ربنا لمنقلبون) ۱۲، ۱۴/۴۲ ﴿**وقل رب انزلني منزلا مباركا**﴾ کاتیکیش به سه لامه ت که یشتیت و ویستت له که شتییه که دابه زیت بلی: پهروه ردگارم! له جیگایه کی پیروژو به پیت دامبه زینه و نیشته جیم بکه،

﴿**فاذا استويت انت ومن معك على الفلك فقل الحمد لله الذي نجانا من القوم الظالمين**﴾ ﴿**وقل رب انزلني منزلا مباركا وانت خير المنزلين**﴾ ﴿**ان في ذلك لآيات وان كنا لمتبينين**﴾ ﴿**ثم انشأنا من بعدهم قرونا آخرين**﴾ ﴿**فأرسلنا فيهم رسولا منهم ان اعبدوا الله ما لکم من الیه غیره فلا تئفون**﴾ ﴿**وقال الملأ من قومه الذين كفروا وكذبوا بآياتنا الآخرة وأترفنهم في الحيرة الدنيا ما هذا الا بشر مثکم یا کل مماتا کون منه ویشرب مماتا تشربون**﴾ ﴿**ولین اطلعنهم مثکم انکم اذا الخسران**﴾ ﴿**ایعدکم انکم اذا ماتم وکنتم ترابا وعظما انکم تحرجون**﴾ ﴿**هيات هيات لما توعدون**﴾ ﴿**ان هی الا حیکاتنا الدنیا نموت ونحیا وما نحن بمبعوثین**﴾ ﴿**ان هو الا رجل افترى على الله کذبا وما نحن له بمؤمنین**﴾ ﴿**قال رب انصرني بما کذبون**﴾ ﴿**قال عما قبل لیصبحن ناریم**﴾ ﴿**فاخذتهم الصیحة بالحق فجعلنهم غشا فبعدا للقوم الظالمین**﴾ ﴿**ثم انشأنا من بعدهم قرونا آخرين**﴾

له خراپه و شه ردوور رامگره ﴿**وانت خير المنزلين**﴾ چونکه تو باشتین زاتیک ی بو نیشته جیگردنی به نده کانت، دهره نجام له کوړدستان که شتییه که له نگه ی گرت. ﴿**ان في ذلك لآيات**﴾ به راستی له و به سه رها ته ی هوزی (نوح) دا، که لی به لگه ی عیره ت هه یه بو خاوه ن عه قله کان ﴿**وان کنا لمبتلین**﴾ خو به راستی ئیمه تاقیکه روه بووین بو هوزه که ی نووح، ویستمان بیان شه موینین.

تبینی: شه به سه رها ته ی قهومی (نوح) ﴿**الذین**﴾ له نایه ته کانی (۲۵-۴۸) ی سووره تی (هود) زیاتر روونکراوه ته وه.

داستانه کەدی عادو سه موود:

﴿^{۲۱} ثُمَّ انْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ﴾ نجا دواى ھۆزى نوح، ئەوھو گەلیکی ترمان (ھۆزى عاد) بەدى ھینا ﴿^{۲۲} فَارْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ﴾ ھەر لەناو خۆشیاندا پەيامبەرێکمان (ھوود) ﷺ بۆ ناردن ﴿إِنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِهِ﴾ کە پێیان بڵی: ھەرخوا بەتاک و تەنھا بپەرستن، چونکە بێجگە لەو زاتە پەرستراویکی تری واتان نەبێت بۆ پەرستن بۆشی ﴿أَفَلَا تَتَّقُونَ﴾ دە نایا لێی ناترسن و، پارێز ناکەن ﴿^{۲۳} وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِلِقَاءِ الْآخِرَةِ وَاتَّرفَنَاهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا﴾ بەلام گەرھەر گەرھەر دەمراسانی ھۆزەکەى- ئەوانەیان باوەرپیان بەدیداری گەیشتن بەپاشەپۆز ئەبووبەدرۆیان دەزانی، وە لەژانی دۆنیاشدا نازو نەعمەتیکی زۆرمان پێدابوون- و تیان: ﴿مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ﴾ ئەم پێغەمبەر! مەویە کە، ھەر وەك ئێوہ زیاتر نەبە لەو، واتە: نە فریشتەبەو نەشتیکی تر ﴿يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ﴾ لەوشتانەش دەخوا کە ئێوہ لێدەخۆن ﴿وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ﴾ و لەوشتانەش ئەخواتەوہ کە ئێوہ لێدەخۆنەوہ، واتە: ھەمووسیفەتەکانی، سیفەتی نادەمزان! ﴿^{۲۴} وَلَنْ أُطِيعَ بَشَرًا مِثْلُكُمْ﴾ ئەگەرئێوہ بۆکەسیکی وەك خۆتان، ملکەچ و گوێرایەلیی بکەن و قەسەى ئی وەرگرن ﴿إِنكُمْ إِذَا لَخَّاسِرُونَ﴾ بێگومان ئەو کات، ئێوہ زیانەمەندان، سەیرکە چەندە نەزان و کەودەن، شوێنکەوتنى پەيامبەران بەزیانەمەندی ئەدەنە قەلەم، کەچى بت پەرستن بەقازانچ و سەرکەوتن دائەنن! ﴿^{۲۵} أَيْدِيكُمْ أَنْتُمْ إِذَا مِتُمْ وَكُنْتُمْ تَرَابًا وَعِظَامًا﴾ نایا ھوود بەلێن بە ئێوہ دەدا ھەرکە مردن و بوونە گل و چەند ئیسکێك ﴿إِنكُمْ مَخْرُجُونَ﴾ سەر لەنوی زیندوو دەکرێنەوہ لەگۆر دەردەھێنن! ﴿^{۲۶} هِيَاهُ هِيَاهُ لِمَا تَعْدُونَ﴾ ھەى ھەى ھەى ھەى! لەو بەلێنانە بە ئێوہ ئەدرن، گوايا پاش مردن زیندوو بوونەوہ بۆ، بەتایبەت پاش پزین و بوونە گل! ﴿^{۲۷} إِنْ هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا﴾ ژيانمان ھەر ئەم ژيانەى دۇنيایە، جارێکی تر ژيانەوہ نەبە ﴿نَمُوتُ وَنَحْيَا﴾ دەستەبەکان ئەمرین و، دەستەبەکی تر لەدایک ئەبن و ئەژین، ئیتر ژيانەوہیەکی تر نەبە ﴿وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ﴾ زیندووش ناکرێنەوہ، واتە: زیندوو بوونەوہ نەدواى مردن ﴿^{۲۸} إِنْ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا﴾ جا کەوايە باوەرى پى مەكەن، چونکە ئەو پیاوہ، ھەر پیاویکە درۆ لەسەرخوا ھەلەدەبەستى ﴿وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ﴾ خۆ ئێمەش ھەرگیزباوەرى پێناکەین ﴿^{۲۹} قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَبْتُ﴾ ھوود -دواى ئەوہى بەتەواوى لێیان مەيووس و بێزار بوو- وتى: ئەى پەروردگارى من! دەسا یارمەتیم بدەو سەرم بخە بەسەریانداو تۆلەیان ئی وەرگرە لەبەرامبەر ئەوہو کە ئەوان منیان بەدرۆژن دانا ﴿^{۳۰} قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لَيُصْبِحُنَّ نَادِمِينَ﴾ خوا فەرمووی: کەمێکی ترو ھەر بەم زوانە- لەوسەرپێچییان- پەشیمان دەبنەوہ، ئەویش کاتی دیتنى سزاكەيە ﴿^{۳۱} فَاخْذْتِهِمُ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ﴾ ئەوسا بە ھەق ناردەو دەنگێکی زۆر بەھێز داگیرتن و دلى بچراندن و مێشكى تەقاندن ﴿فَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً﴾ و کردماننە وەك پووش و پەلاشى سەر ئاومان. رافەكەرانى قورئان ئەلێن: جەبریل يەك ناردەتى بەھێزو توندی بەسەرا کردن، زەویی لەژیریانەوہ کەوتە لەرزە لەرزو ھەموویان بەدەما کەوتن و مردن ﴿فَبَعَدَ لِلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ دەبا دووری لەرەحمەتى خوا بۆگەلى ستەمكارى.

چەند گەل و ھۆزىكى تر:

﴿^{۳۲} ثُمَّ انْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ﴾ لەدواى ئەوان چەندبەرھو گەلیکی ترمان- وەكو ھۆزى صالح و، لھووط و، شوعەیب و.. ھتد- ھینایە کایەوہ، سەرەنجام ئەوانیش سەرپێچییان کردو. وەك ئەوان لەناومان بردن ﴿^{۳۳} مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ﴾ چونکە ھەر نەتەوہو گەلیك کاتى بپاریارى لەناو بردنى دەدریت، ئیتر لە ئاکامى حەتمى خۆى نەپیش ئەکەوئ و، نە دوايش ئەکەوئ، واتە: بۆ لەناوبردنى ھەمووکۆمەل و گەلیك کاتىكى دیارى

هیه، نیتر له و کاتهی خویه هیچ پاش و پیشیک ناکات ﴿^{۴۴}﴾ **ثم ارسلنا رسلنا تارا** پاشان بو هر گه ئی له وانه، په یامبه رانی خو مانمان یه که له دواى یه - ناردوه. وهک هم نایه ته شه ده فرموی: (ولقد بعثنا فی کل امة رسولا ان اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت فمنهم من هدى الله ومنهم من حقت علیه الضلالة) ۱۶/۳۶. ﴿**کلما جاء امة رسولها کذبوه**﴾ هه رجارى نوممهت و گه لیکیان پیغه مبه ری - له خوئى بو هاتبا - زور به یان برپو یان پی نه کردون و به دروزنیان دانان. وهک شه فرموی: (یا حسرة علی العباد ما یأتیهم من رسول الا کانوا به یستهزؤن) ۳۶/۳۰. ﴿**فاتبعنا بعضهم بعضا**﴾ نیمهش نه وانه مان به دواى یه کدا له ناو بردن به هوئى لاساریانه وه ﴿**وجعلناهم احادیث**﴾ و کردیشماننه باس و خواسی سه رزاری خه لکی. هه ردهم به داستان بویه کتریان نه گپریا وه. وهک شه فرموی: (فجعلناهم احادیث و مزقناهم کل ممزق) ۲۴/۱۹. ﴿**لبعدا**﴾

لقوم لا یؤمنون دهبا نه وانه ی باوه رها مین هر دوورین له ره حمهت و میهره بانى خوی دلوقان.

کورتیه باسیکی موسا و فیرعه ون:

﴿**ثم ارسلنا موسی و اخاه هارون بایاتنا و سلطان مبین**﴾ له پاشان موسا و هارونی برامان ره وانه کردها و پی به نیشانه کانمان و به لگه یه کی ناشکرا و رو نه وه ﴿**الی فرعون و ملاته**﴾ بولای فیرعه ون و پیوا وه سه رزل گه ره کانی هوزه که ی ﴿**فاستکبروا**﴾ که چی نکولی و ته که بوریان کرد له برها مینان ﴿**وکانوا قوما عالین**﴾ چونکه کومه ل و گه لیکى لووت به رزو خو به زلزان بوون ﴿**فقالوا انؤمن لبشرین مثلنا**﴾ جافیرعه ون و داروده سته که ی گو تیان: جانا یا ده بی نیمه به دوو که سی وهک خو مان برپا بی نین " که هیچیان له نیمه زیاتر نیه " ﴿**و قومهما لنا عابدون**﴾ له کاتیکی هوزو نه ته وه که شیان به گشتیی ملکه چ و خر مه تگوزارو کویله ی خو مان؟ ﴿**فکذبوهما فکانوا من المهلکین**﴾ نینجا له دواى نه وه موو کوشش و هه وه هر

سوره المومنون سوره المومنون
مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَخِرُونَ ﴿۴۳﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا تَارًا كُلَّ مَاجَاءٍ أُمَّةٍ رَسُولًا كَذَّبُوهُ فَاتَّبَعْنَا بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبُعْدًا لِقَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ ﴿۴۴﴾ ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَى وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُبِينٍ ﴿۴۵﴾ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَاسْتَكْبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ ﴿۴۶﴾ فَقَالُوا أَوَلَمْ نُبَشِّرْكَ وَمِثْلَكَ نَقْمُهُمَا إِنَّآ عَلَيْهِمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۴۷﴾ فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُهْلَكِينَ ﴿۴۸﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ ﴿۴۹﴾ وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ ﴿۵۰﴾ يَقَاتِبُهَا الرُّسُلُ كُلُّوْا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ﴿۵۱﴾ وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّةٌ مِّنْكُمْ أُمَّةٌ وَاحِدَةٌ وَأَنَا مَبْعُوثٌ فِيكُمْ فَأَتَيْنَاهُ فِي الرُّسُلِ كُلِّ مِّنْهُمْ زَيْرًا كُلَّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُوا ﴿۵۲﴾ فَذَرَهُمْ فِي غَتَرِهِمْ حَتَّىٰ جِئَ ﴿۵۳﴾ أَيْحَسِبُونَ أَنَّمَا نُضَاهُهُمْ مِنْ مَّاءٍ زَائِلٍ ﴿۵۴﴾ شَرَّ عُلَمَائِهِ مِنَ الْخَيْرَاتِ بَلْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿۵۵﴾ إِنَّ الَّذِينَ هُم مِّنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ ﴿۵۶﴾ وَالَّذِينَ هُمْ يَأْتِيَتْ رَبِّهِمْ بُؤْمُنُونَ ﴿۵۷﴾ وَالَّذِينَ هُمْ رَبِّهِمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿۵۸﴾

باوه ریان پی نه کردن و به دروزنیان دانان و ده رهنجامیش یاخی بوون. چوونه ریزی تیا چو وانه وه ﴿**ولقد آتینا موسی الکتاب**﴾ بیگومان له دواى فهوتاندنی (فیرعه ون) نامه ی ته ورات - که پر بوو له حوکم و بریار - به موسامان به خشى ﴿**لعلهم یهتدون**﴾ به لکو قه و مه که ی ریده رکهن و به ری راستدا برپون ﴿**وجعلنا ابن مریم و امه آیه**﴾ هه روه ها کوره که ی مه ریهم " عیسا " و دایکی مان کردنه نیشانه و به لگه یه کی گه وره له سه ر ده سه لاتی خو مان. چونکه عیسا بی باوک له دایک بوو، دایکی شی بی نه وه ی میزد بکات عیسا ی لی بوو! ﴿**وآویناهما الی ربوة ذات قرار ومعین**﴾ و هه ر دوو کمان له گرد و جینگایه کی به رزی (بیت المقدس) هه وانه وه نیشته چی کردن، که شوینی قه رارگرتن و هه وانه وه ناوی له بهر رویشته وی تیدا بوو.

پاك خور بن و ناكار چاك بن:

﴿يا ايها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا﴾ وتمان: ئەي پەيامبەرەن! ھەر لە خۆراکی پاک و ھەلال بخۆن و بەردەوام کاری چاک ئەنجام بدەن، واتە: پەيامبەرەنمان گشت بەو جوړه پڕنمایي کردوون، کەواتە ئوممەت و گەلە کەیشیان دەبی ھەروا ھەفتار بکەن ﴿انی بما تعملون علیم﴾ بێگومان من زاناو ناگادارم بەو کارو کردەو ھە ئیو ھەیکەن. دیارە ئەمە ھەر پەشەییەکی گەورەیشە لە ئوممەت و گەلانی ھەموو پەيامبەرەن (علیهم الصلوة والسلام) بۆیە ھەریەکیان ھەولێ زۆری داو ھەر لە رەنجەشانی خۆی نان بخوات، وەك ئەفەرموی: ((ما من نبی إلا رعى الغنم، قالوا: وانت یارسول الله؟ قال: نعم، کُنتُ ارجاها علی قراریط لاهل مكة)) ھەموو پیغەمبەریك شوانیی مەرپەزی کردوو. وتیان: مەگەر تۆش ئەي پیغەمبەری خوا! فەرمووی: بەئێ منیش، لەبەرەمبەر شەش یەکی درەمی کەو (مەرم بەخێو دەکرد) بۆخەلکانی مەککە. أخرجه البخاری فی کتاب الاجارە ۱/۴ (۱۴۴). وە ھەروا فەرموویەتی: ((إن داود علیہ السلام کان یاکل من کسب یدہ)) أخرجه البخاری کتاب البیوع ۲/۴، ۳۰۲. واتە: بێگومانە داوود پیغەمبەر ھەمیشە لە کرد و کوشتی دەستی خۆی نانی دەخوارد! ﴿وان هذه امتکم امة واحدة﴾ وە بەراستی ھەر ئەمەشە نایین و بەرنامە ی تاک و تەنھای ئیو ئەي پەيامبەرەن کە ھەر یەك نایین و یەك بەرنامە یە بۆ بانگ کردنی خەلکی بۆ پەرستنی یەك تاکە خوا، ھەرچەند لە ھەندێ ئەحکامی فەرعیدا جوړه جیاوازیەك ھەبێت، بەلام لەعقیدەو ئایدۆلۆژیدا ھەموویان یەك ﴿وانا ربکم فاتقون﴾ و من پەروردگاری ئیو، جا کەوا یە ھۆشیار بن، لەسەر پێچی و، نافەرمانی من خۆپارێژن ﴿فقطعوا امرهم بینهم زبیرا﴾ کەچی لەباتی یەكگرتن و یەكپرزبوون لەناو خۆیاندا، کارو فەرمانی نایینەکیان بچر بچر کرد و بوونە چەند گروپ و دەستە یە کەو، ھەر گروپەش پێگا و پێنازیکی بۆ خۆی ھەلنێارد! ﴿کل حزب بما لیدهم فرحون﴾ ھەموو دەستەو گروپێك بەو بەرنامە یە لایانە خوشتال و دلخۆشن، بۆیە بە ھەر پەشەو ئەفەرموی: ﴿فذرهم فی غمرتهم حتی حین﴾ ئەي پیغەمبەر! وازیان ئێ بێنە با تاماویەك لە زەلکاوی نەفامی و غەفلەتی خۆیاندا قەتیس بمێن، ئەوجا ئەوکاتە چاک ئەزانن چییان پێدەکەم ﴿ایحسبون انما ننذهم به من مال وبنین﴾ ناخو ئەوان پێیان وایە کە بەو مال و مندالە پێیان دەبەخشین ﴿یسارع لهم فی الخیرات﴾ دەمانەوی بەپەلە لەو نیعمەتانە بەرھەرمەریان بکەین ﴿بل لا یشرعون﴾ نەخیر، ئەوانە تێناگەن، ئەگینا مال و مندال نیشانە ی چاکی و پێژ لێنان نیە، بەلکو بۆ تاقیکردنەو ھە.

خیرخوازان بناسە:

جا دوا ی ریسوا کردنی ئەوانە ی بوونەتە چەند دەستەو تاقمێك، دیتە سەر وەسفی ئەوانە ی کە بەراستی شیایو سال و مندال پێدانن و یەكپرزیشن، وەك ئەفەرموی: ﴿إن الذین هم من خشية ربهم مشفقون﴾ بێگومان ئەوکەسانە ی کە ھەمیشە لە بەرپەروردگاریان دلێان دەترسی ﴿والذین هم بأیات ربهم یؤمنون﴾ ئەوانەش کە بەگشت بەلگەکانی پەروردگاریان باو ھە دەکەن ﴿والذین هم بریهم لا یشرکون﴾ ئەوانەش کە ھەرگیز ھاوبەش بۆ پەروردگاریان دانانی ﴿والذین یؤتون ما اتوا﴾ و ئەوانەش وا ھەقە ببەخشن لەو مالە ی خوا پێیداو، دەبەخشن ﴿وقلوبهم وجة﴾ کەچی ھیمن دلێان دەلەرزێ ﴿انهم إلی ربهم راجعون﴾ لەگەرانەو ھیان بۆلای پەروردگاریان، واتە: ئەترسن لەو روژدا کارەکانیان باتل و پووچەل بێت ﴿أولئک یسارعون فی الخیرات﴾ ئەوانە ی ئەو وەسفانە یان تێدا یە، کەسانێک لە ئەنجامدانی کارە چاکەکاندا - لەبەر رەزامەندی خوا - ھەمیشە بە تالووکەن و پەلەئەکەن ﴿وهم لها سابقون﴾ وەبو ئەنجامدانی کارە چاکەکان، لە خەلکی تر لە پێشتەن.

دادومری خاوا بیباری موشریکان:

﴿^{۶۲} وَلَا تَكْلَفْ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا﴾ ئەرکی به پئی توانا نه بی نایخینه سهر کهس ﴿وَلَدِينَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ﴾ دوسیو نامه ی هه موکه سیکمان بو تۆمارکردنی کرده و هکانیان لایه که به راست و هه قوویانه قسه نه کات، هه به پئی نه وهش تۆله و پاداش نه درینه وه ﴿وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ﴾ وه هیچ جوړه سته میکیشیان لینا کرئ ﴿^{۶۳} بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هَذَا﴾ به لکو بی باوه رانی قورهیش له مه دلیان خافل و بی ناگایه و سهریان دهرناچی و تیناگهن ﴿وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذَلِكَ﴾ وه بیجگه له وهش چه ند کارو کرده وه یه کی ناپه سه ندونا به جینیان هه یه ﴿هُم لَهَا عَامِلُونَ﴾ که هه میسه نه نجامی نه دن ﴿^{۶۴} حَتَّى إِذَا اخَذْنَا مَتْرَفِهِمْ بِالْعَذَابِ﴾ تا نه وکاته ی که خه لکه خوشگوزهرانه کانیان

دوچارو گرفتار نه کهین به سزای دوا روژی قیامت، له دنیا شدا گه لی جار دوچار دهبن ﴿^{۶۵} إِذَا هُمْ يَجَارُونَ﴾ نیت نه وکاته له پر نه عره و هاوریان لی بهر نه بیته وه، وه هاواری وه حشی بیابانه کان، وه خوا له جیه کی ترده هه رشه دهکا و نه فهرموی: (وذرني والمكذبین اولی النعمة و مهلهم قليلا) ۱۱/۷۳. یان ده فهرموی: (کم اهلکنا من قبلهم من قرن فنادوا ولات حين مناص) ۳/۳۸. ﴿^{۶۶} لَا تَجَارُوا الْيَوْمَ﴾ له قیامتدا پیان نه لین: نه مرؤ نیت ئیوه به هیچ جوړی هاوار مه کن ﴿^{۶۷} إِنَّكُمْ مِنْهَا لَتَنْصُرُونَ﴾ چونکه بیگومان ئیوه له لایه ن ئیوه کوهمه کی نا کرئ ﴿^{۶۸} قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تَقْلَى عَلَيْكَ﴾ چونکه به راستی نه وکاته ی نایه ته کانی ئیمه تان به سهردا نه خوینزانه وه ﴿^{۶۹} فَكُنْتُمْ عَلَىٰ آعقابِكُمْ تَنْكصِرُونَ﴾ ئیوه هه مووتان پاشه و پاش نه کشانه وه، وه خوا خوئی له جیه کی ترده نه فهرموی: (ذلکم بانه إذا دعی الله وحده کفرتم و إن یشرک به تؤمنوا فالحکم لله العلی الکبیر). ﴿^{۷۰} مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ﴾ له بهرامبه ریاندا خوتان زۆر به زل نه زانی ﴿^{۷۱} سَامِرًا تَهْجِرُونَ﴾ بیجگه له وهش به دریزایی شه وو

وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَاءً آتًا وَقُلُوبُهُمْ رَجَلٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ ﴿٦١﴾ وَأُولَٰئِكَ يُسْرِعُونَ فِي الْحَزَنِ لَهُمْ هَاسِبُونَ ﴿٦٢﴾ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدِينَا كِتَابٌ يَطْبِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يَظْلَمُونَ ﴿٦٣﴾ بَلْ قُلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ ﴿٦٤﴾ حَتَّىٰ إِذَا اخَذْنَا مَتْرَفِهِمْ بِالْعَذَابِ إِنَّهُمْ يَخْشَوْنَ ﴿٦٥﴾ لَا يَجْعَلُونَ الْيَوْمَ بِنَا لَتَنْصُرُونَ ﴿٦٦﴾ قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُنَزَّلُ عَلَيْكُمْ فَمَنْكُمْ عَلَىٰ آعْقَابِكُمْ تَنْكصِرُونَ ﴿٦٧﴾ مُسْتَكْبِرِينَ بِهِ سَمِرًا تَهْجِرُونَ ﴿٦٨﴾ أَفَمَنْ يَدْرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَهُمْ لَا يَأْتِ آيَاتُهُمْ إِلَّا الْآوَلِينَ ﴿٦٩﴾ أَمْ يَرَوْا سَوَاقِمْ ذَهَبًا لَهُمْ فَكُفُّوا أَرْسُلَهُمْ لِيَخْلُقُ مِنْهَ بَلْ جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ وَكَثُرُوا لِلْحَقِّ كِرْهُونَ ﴿٧٠﴾ وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ ﴿٧١﴾ أَمْ تَتْلُوهُمْ حَرُوفًا خِارجًا مِنْ خَيْرٍ وَمُخَرَّجًا مِنْ خَيْرٍ ﴿٧٢﴾ وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٧٣﴾ وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنُكَيِّتُكَ ﴿٧٤﴾ وَرَبُّهُمْ

شه و گاریش له دهوری کابه دا داده نیشتن و سه بارهت به قورئان و به په یامبه ر هه ر قسه ی خراپ و نابه جیتان نه کرد ﴿^{۶۸} أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ﴾ ناخو نه وان تینه فکان لهم گوفتاره، واته: له قورئان، تا به و هیوه بزانن کتیبکی مؤعجزه و له لای خوا وه ندیانه وه یه؟ ﴿^{۶۹} أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَهُمْ لَا يَأْتِ آيَاتُهُمْ إِلَّا الْآوَلِينَ﴾ یان نه و بانگه وازه ی پیغه مبه ره ی ها تو وه بولایان، نامویه به بانگه وازه کانی پیغه مبه رانی پیشوو، که باپیرانیان پیان گه یشتوو؟ واته: نه و بانگه وازه ش موحه مبه ر (پیغه مبه ر) ها تو وه پئی، هه له جوړو چه شنی بانگه وازی پیغه مبه رانی پیشوو، که به باپیرانیان نامونه بووه ﴿^{۷۰} أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ﴾ یاخود نه وه یه که په یامبه ره که ی خویمان نه ناسی بوو که چه نده به ره وشت و راستگوو کردار شیرین بووه، بویه ناوا درئی ده وستن و نکولی نه کهن؟ خو نه وهش وانییه، چونکه چاک نه یناسن، که چ ره وشت به رزیکه ﴿^{۷۱} أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ﴾ یاخود نه لین شیتو جن دهستی

لَيَوَدُّهُنَّ أَشَدَّ! ﴿٢١﴾ **﴿بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ﴾** نا، هەرگیز وانیه، بەڵکو ئەو بە ئایینیکی هەق و راستیی بۆلای ئەوان هاتووه **﴿وَكَثُرَهُم لِلْحَقِّ كَارِهُونَ﴾** بەلام زۆربەیان هەقیان پێناخۆشەو، سەخڵەتن پێی **﴿٢٢﴾ ﴿وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ﴾** ئەگەر هەق و راستیی خوا دای هەواو ئارەزووی ئەوان کەوتبا، چۆنیان پێخۆشبا، **﴿هَاقَ نَارًا بَبُوبًا﴾** **﴿لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ﴾** بێگومان ئیستاستی ئاسمانەکان و زەوی و هەر دروستکراویکی تریش تیاياندايه، دەشیواو تێکده چوو، چونکه بوونهوه لهسەر بناغهی دادپەروری و دادگیری دامەزراوه، نهك به ئارەزووی ئەوان بێت، چونکه هەندی شت هەرچەند ناھەقی و ستمیش بێت هەربەلای ئەوانەوه حەقە! وەك خوا ئەفەرموی: (لوكان فیہما آلہة إلا اللہ لفسدتا) ٢٢/٢١. **﴿بَلْ أَتَيْنَاهُم بِذِكْرِهِمْ﴾** لەھالیکدا ئیئە قورئانیکمان پێدان کە بەھەق نامۆزگارییان

دهكا ﴿فهم عن ذكرهم معرضون﴾ كه چى نهوان لهوه پوو
 وهردهگيڼ ﴿٧٦﴾ ام تسالهم خرځا﴾ يان له بهرامبهر شهوهوه
 كه تو ئيسلاميان بوباسدهكهيت، داواى مزه وهزىنهيهكيان
 ليډهكهيت، تائهوانيش بپروا نههينن؟! ﴿فخر اج ربك خير﴾
 خوئنهوهش نهبووه، چونكه كرى و مزه پهروردگار ت له
 ههمووشتيك چاكتره، وهكو خوا خوئ لهسوردهتيكى تردا
 شهفهرموى: ﴿قل ما سالتكم من اجر فهو لكم ان اجرى الا على
 الله﴾ ٤٧/٢٤. يان وهك شهفهرموى: ﴿قل ما اسالكم عليه من
 اجر وما انا من المتكلفين﴾ ٨٦/٢٨. ﴿وهو خير الرازقين﴾
 وهئوويش باشترينى پوژيدهرانه ﴿٧٧﴾ وانك لتدعوهم الى
 صراط مستقيم﴾ وه بيگومان توپانگيان ههريو ريځاو ريځاى
 راست و دروست دهكهيت ،كه ئاييىنى پيرووزى ئيسلامه،
 كهواته ئهوپهيامبهره زور شايستهيه كه ئيوه دواى بكهون
 ﴿٧٨﴾ وان الذين لا يؤمنون بالآخرة﴾ نهوانهش كه باوهر به
 روژهكهيت(ئاخيرت) ناهينن ﴿عن الصراط لناكبون﴾ نهوه
 لهريځاو ريځاى راست لادهدن، نهگينا چون نابو شيويه
 نهتوانن مله ملئ بكهن؟ ﴿ولو رحمتاهم وكشفنا ما بهم من

لَمَّا رَأَوْا سَحَابًا مِّنْ ثُبُرٍ فَلَوَّاعُوا فِى طَعْنِهِمْ
يَعْمَهُونَ ﴿٧٥﴾ وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ
وَمَا يَضُرُّعُونَ ﴿٧٦﴾ حَتَّى إِذَا فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ
إِذَا هُمْ فِيهِ مُبَسِّئُونَ ﴿٧٧﴾ وَهُوَ الَّذِى أَفْشَلَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَرَ
وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ ﴿٧٨﴾ وَهُوَ الَّذِى ذَرَأَكُمْ فِى الْأَرْضِ
وَالَيْهِ تُعْشَرُونَ ﴿٧٩﴾ وَهُوَ الَّذِى يُحْيِ وَيُمِيتُ وَلَهُ اخْتِلَافُ
الَّيْلِ وَالنَّهَارِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ ﴿٨٠﴾ بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ
الْأَوَّلُونَ ﴿٨١﴾ قَالُوا أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظْمًا أَوْنَا
لَمُعْبُوثُونَ ﴿٨٢﴾ لَقَدْ عِدْنَا خُبْرَ وَءَابَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِن هَذَا
إِلَّا أَسْطِيرٌ الْأَوَّلِينَ ﴿٨٣﴾ قُلْ لِّمَنِ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِن
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٤﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ ﴿٨٥﴾
قُلْ مَنْ ذَبَّ السَّمَوَاتِ السَّبْعَ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ﴿٨٦﴾
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَفَلَا تَنْقُرُونَ ﴿٨٧﴾ قُلْ مَنْ مِثْلُ
مَلَكُوتِ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ
كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿٨٨﴾ سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ ﴿٨٩﴾

ضر ﴿خُوْ نه گهر له گهل مملعلا نیکردنیاندا ره حهمان پیکردبان و نه ونا پرده حتی و به لایه شمان له سهر لابرده بان، واته: گرانى و بى بارانىمان له سهر لادبان ﴿لجوا فى طغیانهم یعمهون﴾ هربه سهرگهردانى له سهرکهشى خوئیان ملیان دهنا و دهمانه وه ﴿ولقد اخذناهم بالعذاب﴾ به راستی به سزای جوړاو جوړیش قارمان لینگرتن، واته: (به لاو گرانى و قات و قرییمان به سهریاندا) ﴿فما استکانوا لربهم﴾ که چی له گهل نه وه شدا به رامبهربه پهروه درگاریان نه ملکه چ بوون و ﴿وما یتضرعون﴾ نه کرووزانه وه، بو لبردنى سزاکه، به لکو هر دریژیان به خراپه و خراپه کارى خوئیاندا، نه گینه خوا وه لامى نه دانه وه ﴿حتى اذا فتحنا علیهم بابا ذا عذاب شدید﴾ تا کاتى که درگای سزایه کی توندو قورسیان لیده کهینه وه ﴿ناهم فیه مبلسون﴾ نیت ره موو تییدا ناو مید دهن، واته: به چند جوړه سزایه ک تا قیما نکرده وه، که چی هر که لکی نه بوو، تا سهره نجام دوو چاری سزای سهختی قیامت دهن، نیت له هه موو درگایه کی خبرو

چاکه بئ هیواو ناھومید دہن. له (بوخاریی) و (موسلیم) دا ھاتووہ: کاتی کہ قورہیش نافەرمانی و، سەرپیچییان له پیغہ مەرکرد ^{۷۷}، نزای شەری لیکردن و فەرمووی: ((اللهم اعنّی علیهم یسّیع کسّیع یوسف)) خوایه! بە ھەوت سالی وشکە سال (واتە: ھەوت سالی بیبارانی وگرانی) وەک ھەوت سالەکی (یوسف) یارمەتیم بدەو سەرمخەبە سەریاندا، جاپاش دوچار بوونیان لەخواپارنەوہ، بەلام چونکە راستبێژ نەبوون، خوا وەلامی نەدانەوہ و نەھات بەھانایانەوہ. ^{۷۸} **﴿وہو الذی انشا لکم السمع والابصار والافئدة﴾** ھەرئەوزاتە یە کہ ھیزی بیستن و بینین و ئامیزی ئاوەزو دئی پیدان، تا بە ھەر یەک لەوانە لە بوونەوہر، باشتر تیبگەن و ورد بینەوہ و دلیان بدەنی و، سەرئەنجام گوێرایەلی خوا بن **﴿قلیلا ما تشکرون﴾** کہچی ئیوہ لە چاوەو گش نیعمەتانەدا زۆر کەم سوپاس و شوکرانە بژیژی دەکەن! ^{۷۹} **﴿وہو الذی ذراکم فی الارض﴾** ھەر ئەویشە ئیوہی وەک تۆو لەم زەویەدا بلأوہ پیکرد **﴿والیہ تحشرون﴾** و ھەرلای ئەویش کۆدەکرینەوہ، بۆ حیساب و پاداش و تۆلە، پاش پەرگەندەییان ^{۸۰} **﴿وہو الذی یحیی ویمیت﴾** ھەر ئەویشە ژین دەبەخشی و، مردوان زیندوو دەکاتەوہ و، زیندوانیش ئەمرینئ ^{۸۱} **﴿ولہ اختلاف اللیل والنہار﴾** جیاوازی شەو و پۆژ، نال و گۆڤو، زیاد و کەمکردنیان و بەدوا یەکھاتنیان، ھەر بۆئەوہ، نەک کەسیکی تر **﴿افلا تعقلون﴾** دەی ھەر تیناگەن و ژیریتان ناخەنگەر؟ نالین زاتیک خاوەنی ئەو ھەموو دەسەلاتە بئ، ئەو چۆن لیبنایت سەر لەنوی مردوان زیندوو بکاتەوہ! ^{۸۲} **﴿بل قالوا مثل ما قال الاولون﴾** نەخیر، ژیرنا بن و تیناگەن، بەلکونەمانیش ھەر ئەوہ دەلین کە پیشینانیان کوتیان ^{۸۳} **﴿قالوا: اذا متنا وکنا ترابا وعظاما﴾** کوتیان: باشە! ھەرکە مردین و بووینە گل و ئیسکە پزیو **﴿انما لمبعوثون﴾** ناخۆ بۆ جارێکی تر زیندوو دەکرینەوہ! دیارەئەوان شتیوا زۆر بەنەگونجاو و دور دەزانن ^{۸۴} **﴿لقد وعدنا نحن واباؤنا هذا من قبل﴾** خو بیئسۆئەم بەلین زیندوو بوونەوہ یە، ھەم بەخۆمان و، ھەم بە باپیرانی شیمان - پێش ھاتنی موخەمەد ^{۸۵} - پیدرا **﴿ان هذا الا ساطیر الاولین﴾** ئیمە دنیایین کەئەم قسانە گش پرو پالانتەو ھەلبەستراوی پیشینانە، ئەوہ بەولاوہ شتیکی تر نیە، خواش لەسەر زمانی ئەوان، لەچەند سەورەتینکی ترد ئەفەرمووی: **﴿اذا کنا عظاما نخرة قالوا تلک اذا کرة خاسرة﴾** ۱۱/۷۹-۱۲. یان دەفەرمووی: (وضرب لنا مثلا ونسی خلقه...) ۷۸/۳۶.

موشریکیش ددان بە (ریووبییت) دا دەنی؛

^{۸۶} **﴿قل لمن الارض ومن فیہا﴾** پێیان بلئی: ئەو موخەمەد! ^{۸۷} باشە! زەوی و گشت ئەوانە ی لەزەویدان و دەژین ھی کیئە؟ "کی دروستی کردون و، لە نەبوونەوہ ھیناوانی خانە ی بووہ کانەوہ؟ **﴿ان کنتم تعلمون﴾** ئەگەر ئیوہ ئەزانن، ئادە ی پیم بلین، دیارە چاریان نیە ھەر دەبی راستیەکان بسەلمین، بۆیە لەوہ لامدا ^{۸۸} **﴿سیقولون لله﴾** دەلین: ئەوانە ھەموو مولک و تاییبەتمەندی خوان **﴿قل افلا تذکرون﴾** پێیان بلئی: جا کە ئاوا یە، ئەو بۆ بیر ناکەنەوہ، تا بزائن زاتیک دەسەلاتی ئاوا ی ھەبی، ھەر ھەمان دەسەلاتیشی دەبی بۆ زیندوو کردنەوہ ^{۸۹} **﴿قل من رب السموات السبع ورب العرش العظيم﴾** پێیان بلئی: ئەو کی پەروردگاری ھەوت ئاسمانەکانە؟ ئەو کی پەروردگاری (عرش) ی مەزن و گەورە یە؟ لەکو تایی سوورەتە کەدەدەفەرمووی: (رب العرش الکريم) ^{۹۰} **﴿سیقولون لله﴾** دیسان گش دەلین: ھەر خوا یە پەروردگار و بەدیھینەریان **﴿قل افلا تتقون﴾** پێیان بلئی: باشە! ئیتر بۆ لەخوا ناترسن، تا ھاوبەش و ھاوہلی بۆ دانەنن؟ ^{۹۱} **﴿قل من بیدہ ملکوت کل شی﴾** پێیان بلئی: ئەو دەسەلاتی گش بوونەوہر بەدەست کیئە **﴿وہو یحیی ولا یجار علیہ﴾** وکە ئەو پەنای پەناخواز دەدا و، دژی ئەو پەنا نادریت **﴿ان کنتم تعلمون﴾** ئەگەر ئەزانن کیئە؟ ئادە ی پیم بلین، ^{۹۲} **﴿سیقولون لله﴾** دیسان دەلین: ھەر بۆ خوا یە **﴿قل فانی تحشرون﴾** پێیان بلئی: دەسانە ی

چون فریو ده خون و چاوتان له ناستی راستیه کان به ستراره؟! ﴿**۱** بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ﴾ به لکو نیمه راستیی و هه قمان بویان هینا، ﴿**وَأَنهَمْ لَكَاذِبُونَ**﴾ نه وان دروژنن که ده لئین: خوا مندال و هاوبه شی هیه. خوا شهریکی نییه:

خوای گه وره له م نایه تانه دا حاشاده کا له دانانی شهریک و هاوبه شی بوی. وه کو ده فهرموی: ﴿**۱** مَا أَخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ﴾ خوا هه رگیز مندالی بو خوی هه لئه براردوه، جا نهو که ی پیویستی به مندال هیه، تامندال بو خوی بگریت؟ ﴿**وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ**﴾ و هیچ پرستراویکیشی نه کردوه به شهریک بو خوی، هه خویه و تاک و ته نیایه ﴿**إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ**﴾ خو نه گه هاوبه شی بو بوا - وه نه وان پییان وایه - نه وده مه هه ریک له و خویانه ده چوبه لای

دروستکراوی خویه وه، بو خوی سه پهرشتی ده کردو نه و سا یاسای بوونه وهر تیک ده چوو، وه کو نیستا نه دهما ﴿**وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ**﴾ و هه ندیکی زال ده بو به سه هه ندیکدا، وه ک پاشاکانی دنیا، جا که نیستا هیچ شتیکی و نابینری، مانای وایه هه خویه کی تاک و ته نیایه هیه ﴿**سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ**﴾ خواتاک و ته نیایه، بیخه وشه بیگه رده، له نه وشتانه ی نه وان وه سفی خوای پیده که ن و، ده لئین هاوول و مندالی هیه ﴿**عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ**﴾ له گش نهینی و نادیار، ناشکراو دیار، زاناو به ناگایه ﴿**فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ**﴾ جا که و ابو خوا به رزه، له سه رووی نه و شتانه ویه موشریکان ده یانکه نه شهریک و هاوبه شی و هاوتای.

فه رماندان به پیغه مبهه، به پارانه وه به رله هاتنی سزا؛ خوای کاردروست فه رمان به پیغه مبهه ده دا که له کاتی به لاو ناره حه تییدا بپاریتسه وه و دو عابکات: وه کو ده فهرموی: ﴿**۱** قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِينِي مَا يوعَدُونَ﴾ بلی: نه ی په روه ردگاری من! نه هه ده بی بری له و سزایه م نیشان

به دیت که هه ره شه ی پیده که ییت له و خوانه ناسانه، واته: نه سزادان و، منیش له ژیندا بووم ﴿**۱** رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾ په روه ردگاره که م! مه مخه ره ریزی خه لکانی سسته مکاره وه، له فهرمو وده هیه کدا هاتوو وه ده فهرموی: ((وَإِذَا أَرَدْتُ بِقَوْمٍ فِتْنَةً، فَتَقَوَّنِي إِلَيْكَ غَيْرَ مُقْتُونَ)) پیشه واه (نه حمه د، ترمزی). ﴿**۱** وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعْدُهُمْ لِقَادِرُونَ﴾ و خو به راستیی نییه ده توانین نه و سزاو توله یی نه وانه ت نیشان به دین که به لئیمان پیادون، به لام له به هه بریارو حیکه تیک بیت که خومان نه یزانین نه نجامی نه و هه ره شه یی دوا نه خه یین بو روژی به ری، هه تا به لکو مناله کانیان باش بین.

بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿۱﴾ مَا أَخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذَا لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّ بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ ﴿۲﴾ عَالَمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿۳﴾ قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِينِي مَا يوعَدُونَ ﴿۴﴾ رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿۵﴾ وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعْدُهُمْ لِقَادِرُونَ ﴿۶﴾ أَدْفَعْ بِأَلَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ ﴿۷﴾ وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ ﴿۸﴾ وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ ﴿۹﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ ﴿۱۰﴾ لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ ﴿۱۱﴾ فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿۱۲﴾ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿۱۳﴾ وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ، فَأُولَٰئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ ﴿۱۴﴾ تَلَفَحَ وَجُوهُهُمُ النَّارَ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ ﴿۱۵﴾

ئینجا بۆ تیکه لیکردنی مردم به شیوازیکی خواپه سه ندانه خوی کارپه وان ده فرموی: ﴿**ادفع بالتی می احسن السینة**﴾ همیشه نهی پیغه مبراهول بده له گه لیاندا به جوانترین و چاکترین شیوه پال به خراپه وه بنی. واته: هردهم به کرداری جوان و شیرین له گه ل بتپه رسته کانی هوزه که تدا، رفتار بکوه چاوپوشییان لی بکه، له سووره تیکی تردا هاتوووه ده فرموی: ﴿**ادفع بالتی می احسن فاذا الذی بینک و بینه عداوة کانه ولی حمیم و ما یلقیها الا الذین صبروا...**﴾. ﴿**نحن اعلم بما یصفون**﴾ نیمه باشت زه ناین به وهی نه وان ده یلین و وه سفی توئی پیده که، دهره نجامیش پاداشتیانی له سه ر ده دینه وه، جا که وایه تو بی تاقه ت مه به لیان، به لی چاکه کردن له گه ل خراپکاراندا به لای نه فسه وه شتیکی زور قورسه و، شه یقان صده گرفتگی بؤدروست ده کات، بویه خوا به پیغه مبر نه فرموی: ﴿**وقل رب اعوذ بک من همزات الشیاطین**﴾ بلی په روه ردگاری من! په نا به تو نه گرم له تیکوتاندن و دنده و وه سه وه سی شه یثانه کان "که به ره و کاری خراپ بمبه و نه هیلن له بهرامبری خراپه وه چاکه بکه" ﴿**واعوذ بک رب ان یحضرین**﴾ و خوشم هر به تو نه سپیرم نهی په روه ردگارم! که نه وان بینه لامه وه بؤ تیکدانی کاره کان. (وه لیدی کوپی وه لید) وتی: نهی پیغه مبره خراپ گه ل جار هه ست به ته نیایی و بی تاقه تی نه که م، نه ویش فرموی: ((**اذا اخذت مضجعک فقل: اعوذ بکلمات الله التامة من غضبه وعقابه وشر عباده، ومن همزات الشیاطین وان یحضرین**)) کاتی چووینه سه رجیگه که ت بؤخو نه م دوغایه بخوینه، نیتر بیگومان هرگیز نه وانه لی ت نزیک نابنه وه و، ناشتوان هیچ جوړه زیانیکت پی بگه یهن.

حالی کافران له سه ره مرگدا:

حالی به دحالی حاشاکه رانی دینی نیسلام له گه یانه للاً دا، له م چه ن نایه تانه دا راده گه یهنی و، ده فرموی: ﴿**حتى إذا جاء احدهم الموت**﴾ خوانه ناسان هر دریزه به کاری خراپ و بی پروایی خوئیان نه دن تا کاتی مردن به خه ی یکه به یکه یان ده گریت و نه حوالی ناخیره تی بؤ ناشکرا ده بی ﴿**قال رب ارجعون**﴾ نه وسا نه لی: په روه ردگارم! بمگیره وه بؤ دنیا ﴿**لعلی اعمل صالحا فیما ترکت**﴾ به شکو نه و کاره چاکه ی کاتی خوئی له ده ستم چوو به بکه ﴿**کلا إنها کلمة هو قائلها**﴾ نه خیرا هرگیز نه و داخوازیه جینه جی نابیت، نه ویش هر قسه یه و- نه و به ناچاری- ده یکات ﴿**ومن ورائهم برزخ إلى يوم یبعثون**﴾ وه تا پوژی زیندوو ده گرینه وه له مپه ریکی زور گه وره یان له پیشدایه و ناتوان بگه رینه وه بؤ دنیا، واته: هرگیز ناگه رینه وه هر له سزا شدا ده بن. (ته فسیری نیین که سیر) ده لی: (قال مجاهد: البرزخ: الحاجز مابین الدنيا والاخرة. وقال محمد بن کعب: البرزخ: ما بین الدنيا والاخرة، ليسوا مع اهل الدنيا یا کلون ویشربون، ولا مع اهل الاخرة یجازون باعمالهم. وقال ابو صخر: البرزخ: المقابر، لاهم فی الدنيا ولا هم فی الاخرة، فهم مقيمون إلى يوم یبعثون). واته: پاش مردن حاله تی (به رزه خ) یان دی، نه ویش نه وه ک حاله تی قیامه ته ، تا پاداش و توله وهرگرن، نه وه ک باری دنیا شه، تا خوړاک و نیسراحه تی هه بی.

کاروکرده وهی مروءه کیشانه ده کری:

﴿**فاذا نفخ في الصور**﴾ ئینجا کاتی له جاری دووه مدا، فوکره به شه یپوردا، بؤ زیندوو بوونه وه ﴿**فلا انساب بینهم يومئذ**﴾ نیتر له بهر قورسی و ناره حه تی نه و روزه یه، هیچ نه سه ب و خزما یه تییه که له نیوانیاندا ناخوینرینه وه، چونکه هرکه سه ی سه رقال و سه رگرمه به کاری خوینه وه، په رده ژی نییه، تا ناوهر به لای خرزه که یه وه بداته وه، ته نها کرده وه ی چاک و پروای چاک که لکی ده بی بؤی ﴿**ولا یتساءلون**﴾ و له یه کتریش نا پرسن، چونکه هر یه که کاری خوئی هه یه، به و شیوه یه که خوا ده فرموی: (يوم یفر المرء من اخیه، واه وایه) ۳۵/۳۴/۸۰.

﴿ **فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ** ﴾ یعنی نه و که سهی تای تهر ازووی کی شانهی کرده و ه کانی قورس و سه نگین بی ﴿ **فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** ﴾ نه و نه وانه سهر فرازو پزگارد ه بن ﴿ **وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ** ﴾ هر که سی کشیش تهر ازووی چاکه ی سووک بی، واته خراپه کانی له چاکه کانی زیاتر بیت. ﴿ **فَاُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ** ﴾ نه مانه نه و که سانه زینان به خوین گه یاندوه و گو مپراو به دب ختبون و خوینان له کیس چوه ﴿ **هِيَ جَهَنَّمُ خَالِدُونَ** ﴾ به هتا هه تاییش له دوزخدا نه مینه و ه ه رگیز پزگاریان ناییت ﴿ **تَلْفَحُ وَجوهَهُمُ النَّارُ** ﴾ شو له و بلیسه ی ناگر چرو چاویان ده بر زینی و ﴿ **وَهُمْ فِيهَا كَالْحِوْنِ** ﴾ و لیوه کانی شیان ه لده چرچی. له فهر مووده یه کیشدا هاتوه: (تَشْوِيهِ النَّارِ فَتَقْلَقُ شَفْتُهُ الْعُلْيَا حَتَّى تَبْلُغَ وَسْطَ رَأْسِهِ وَتَسْتَرْخِي شَفْتَهُ السُّفْلَى حَتَّى تُضْرِبَ سُرَّتَهُ) رواه احمد والترمذي وقال: حسن غریب. واته: ناگر رو و هه تیان ده بر زینی و، لیوه کانی سه روویان ه لده چرچی و، نه ره ویت هه بو ته و سه ریان و، لیوی خواره و هشیان به رده بیت هه تا ده گاته ناوکیان! دوزخیه کان ددان به به دب ختی خویناندا ده نین:

خوا له دوی نه و سزا قورس و سه ختی روژی قیامه ته یان، سه رکونه و سه رزه نشستیان ده کاو ده فهر موی: ﴿ **أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تَتْلُو عَلَيْكُمْ** ﴾ نایا کاتی خوی له دنیا دا نایه ته کانی نیمه تان به سه ردا نه ده خوینرایه و؟ ﴿ **فَكُنْتُمْ بِهَا تُكْذِبُونَ** ﴾ که چی له گهل ناشکراو روویشیاندا نیوه هر بهرواتان پی نه کردن؟ نه و جا وانه زان نه گهر پی لی بنین به و کاره یان پزگار ده بن و به ره مهند نه بن، بویه: ﴿ **قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا** ﴾ به که ساسیه که وه ده لین: په روه ردگارمان! نه گبه تی و به دب ختی به سه رماندا زال بوو ﴿ **وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ** ﴾ و که لیکی گو مپراو سه رلیشیواو بووین ﴿ **رَبَّنَا اخْرِجْنَا مِنْهَا** ﴾ په روه ردگارمان! له و ناگره ده رمانکه و بو دنیا مان وه گیره ﴿ **فَإِنَّا ظَالِمُونَ** ﴾ نه جا نه گهر نه مجاره ش که راینه و ه بو بی بروایی، به راستیی

سُورَةُ النُّجُودِ
الْم تَكُنْ آيَاتِي تَتْلُو عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكْذِبُونَ ﴿١٥٥﴾ قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ ﴿١٥٦﴾ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ ﴿١٥٧﴾ قَالَ اخْسَوْا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ ﴿١٥٨﴾ إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُوا كُنْ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٥٩﴾ فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سَخِرَاءَ حَتَّىٰ أَسْوَأْتُمْ أَزْوَاجَ لَهُمْ وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ ﴿١٦٠﴾ إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا إِنَّهُمْ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿١٦١﴾ قُلْ لَيْسَتْ فِي الْأَرْضِ عِدَّةٌ سِنِينَ ﴿١٦٢﴾ قَالُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا أَوْفِعُ يَوْمٍ فَسَلِ الْعَادِينَ ﴿١٦٣﴾ قُلْ إِنْ لَيْسَتْ إِلَّا قَلِيلًا لَّوَأْتَكُمُ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴿١٦٤﴾ أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عِشَاءً وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿١٦٥﴾ فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ ﴿١٦٦﴾ وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ ﴿١٦٧﴾ وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ ﴿١٦٨﴾
سُورَةُ النَّازِعَاتِ

نیمه که سانیکی سته مکارین، له وه نه چی پرسیاره که ی سه روه هر بو خه و خه فته خواردن بیت، نه ک بو وه لام و تویر، بویه ﴿ **قَالَ اخْسَوْا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ** ﴾ خوا ده فهر موی: دور که و نه وه و سه م له گهل مه کن ﴿ **إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ** ﴾ کاتی ده سته یه که له بنده کان نه یانوت: ﴿ **رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا** ﴾ په روه ردگارمان! نیمه بروای دامه زراومان به تو هینا، جا تویش لیمان خوش بیه ﴿ **وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ** ﴾ وه به زه ییت پیامانا بیت هه، چونکه تو چاکترین زاتیکی که له هه موو میهره بانیک میهره باتری، ده لین: نه و تاقه نه و داویانه (بیلال و صوهیب و خه بیاب و...) بوون، که (نه بوجهل) گالته ی پی نه کردن. به لام تا پوژی قیامه تیش هر موسلمانیک گالته ی پی بکری هر وایه ﴿ **فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سَخِرَاءَ** ﴾ نیوه کردتان به مه سه ره ی خوتان ﴿ **حَتَّىٰ اسْوَأْتُمْ أَزْوَاجَ لَهُمْ وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ تَضْحَكُونَ** ﴾ و به رده وام به وان

پیده‌کنین ﴿۱۱۱﴾ **إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا** ﴿۱۱۱﴾ جا با بزائن ئه‌مرو منیش - لهم رۆژه سه‌خته‌دا - پاداشتم دانه‌وه به‌هوی ئارام و خوگرتنیا نه‌وه ﴿**أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ**﴾ که تنه‌ها نه‌وانن سه‌ربه‌رزو به‌ختیار جا له‌دوای ئه‌و ریسوایی و سه‌ر شوپیه‌یان هه‌ندی پرسپاری تریان ئی نه‌کری: ﴿**قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدِدَ سِنِينَ**﴾ ئه‌وسا خوای گه‌وره ئه‌فه‌رموی: ئه‌ری چهند سال له‌زه‌ویدا مانه‌وه، واتووشی ئه‌و خه‌جاله‌تییه بوون و ئیستاش داوای گه‌رانه‌وه نه‌کن: ﴿**قَالُوا لَبِثْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ**﴾ جا له‌به‌ر سه‌ختیی رۆژه‌که ده‌لین: ئیمه هه‌ر رۆژیک، یا که‌مه‌تر له‌رۆژیک ماینه‌وه ﴿**فَسئلُ الْعَادِينَ**﴾ جا له‌حیسابگران بپرسه، چونکه ئیمه له‌به‌ر سزای خو‌مان هیچمان له‌بیر نه‌ماوه ﴿**قَالَ إِنْ لَبِثْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا**﴾ خوا ئه‌فه‌رموی: له‌راستییدا ئیوه زۆر که‌مماونه‌توه له‌چاو رۆژه‌کانی قیامه‌تدا، هه‌رچه‌نده بووبیت ﴿**لَوْ أَنكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ**﴾ خو ئه‌گه‌ر ئیوه سه‌ره‌نجامی کوفرو تاوان و ئه‌ندازه‌ی ماوه‌ی مانه‌وه‌تان له‌دنیا دا زانیبا، باوه‌رتان ده‌هیناو گوێرایه‌لیتان ده‌کرد، هه‌تا ئه‌مرو ئاوا گیرۆده‌بین، ئینجا بو سه‌رزه‌نشست و سه‌رداخستنیان ئه‌فه‌رموی: ﴿**أَفحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا**﴾ ئایا پیتان وابوو به‌گه‌مه‌و بی هوده دروستمان کردوون ﴿**وَأَنكُمْ إِلَيْنَا لَا تَرْجِعُونَ**﴾ و قه‌تیش بۆلای ئیمه ناهینرنه‌وه بو تۆله‌و پاداش! ﴿**فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ**﴾ مه‌زنایه‌تی و به‌رزوی و بلندی هه‌ر بو خوای پاشاو فه‌رمانه‌روای هه‌قه، زۆر له‌وه‌ش به‌رزتره که نه‌وان گالته‌ی پی بکه‌ن، هه‌ر ئه‌وه پاشا، هه‌ر ئه‌وه راست و دروستبێژ، هه‌رچی شته به‌ده‌ستی نه‌وه ﴿**لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ**﴾ هیچ په‌رستراویکی هه‌ق جگه له‌و زاته نیه ﴿**رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ**﴾ نه‌ر خوی خاوه‌نی هه‌رشه‌ی به‌دی‌کۆره.

خاوه‌ناس پزگاری نابی:

خوا هه‌ر شه‌ له‌و که‌سانه ده‌کا، شه‌ریک و هاوتای بو‌دا‌ده‌نین، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿**وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ**﴾ ئه‌وه‌ی له‌ گه‌ل خاودا هانا بو خوایه‌کی تر ده‌بات و، ده‌په‌رستی ﴿**لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ**﴾ هیچ به‌لگه‌یه‌کیش نیه له‌ سه‌ر شیاوی بو په‌رستنايه‌ تی ﴿**فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ**﴾ ئه‌وه هه‌ر پرسینه‌وه‌ی کارو کرده‌وه‌کانی لای په‌روه‌ردگاریه‌تی، وه‌نایه‌گه‌یه‌نیت به‌ به‌ختیاری، چونکه کافرو بیناوه‌ره ﴿**إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الْكَافِرُونَ**﴾ ده‌خو بیناوه‌ره‌کان هه‌رگیز به‌ختیارو پزگار نابن، به‌لکو تنه‌ها به‌واداران پیرۆزو به‌ختیار نه‌بن، وه‌ک له‌سه‌ره‌تای سووره‌ته‌که‌دا فه‌رموی: ﴿**قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ**﴾ لی‌ره‌شدا فه‌رموی: ﴿**إِنَّهُ لَا يَفْلَحُ الْكَافِرُونَ**﴾ ﴿**وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ**﴾ ده‌سا ئه‌ی موحه‌مه‌د رووبه‌ره خواو بلی: ئه‌ی په‌روه‌ردگاری من! بمه‌خشه و، به‌زه‌ییت پیمدا بیتوه ﴿**وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ**﴾ چونکه هه‌ر ئه‌تۆی چاکترینی به‌ به‌زه‌ییان.

ئیمه‌ش له‌کو‌تاییدا ئه‌لین: (اللهم اغفر لنا وارحمنا برحمتك التي وسعت كل شيء يا ارحم الراحمين، اللهم آمين).

زۆریش شوکرانه بژیرم بو خوا، له‌به‌رامبه‌ر ته‌واو کردنی ته‌فسیری ئه‌م سووره‌ته‌ی (مؤمنون) 4.

*** **

۲۴- سوورەتی (نور) ه

مەدەنییه و (۶۴) نایەتە

بە ناوی خۆی بەخشەدی میهرەبان

ئەم سوورەتەش گرنگییەکی تەواو دەدات بە لایەنی بێبارو ئەحکام، ئاراستە، پەوش، ھەندی کاروباری تری گشتیی، تایبەتی، بۆ ئەوێ موسلمانان بە (تاک و کۆمەل) ھەو لەسەری پەرورەدە بکری، جگە لەو ھیش چەندیین ئاراستە تایبەت بە خێزانەوێ تێدا یە. ئەم سوورەتە ئاداب و نەڕیتی کۆمەلایەتی روشن دەکاتەو، چ بۆ کاروباری تاکێ کەسیتی، چ بۆ گشتیی، ھەک مۆلەت وەرگرتن بۆ ھاتوچوو رویشتنە مائی یەکتر، چاوە گرتنەو لە ئاستی

نامەحرەم، پاراستنی عەرەت لە جێی حەرەم، یاساغ کردنی تیکەلێی نیوان ژن و پیاوی نامەحرەم، ئینجا ئەو بنەمایانەش کە دەبێ بونیادی خێزانی موسلمان و، مائی موسلمانێ لەسەر بینا بکری، ھەک راگرتنی دەست پاکیی و داوین پاکیی، پاک و خاویینی و "خوداپوشین و کپ کردنەوێ ھیزی رابواردن و پئی ھەخلیسکاندن و قایم و مەحکەم پئی داگرتن لەسەر شەریعەتی خوا، دوور کەوتنەو لەو شتانە کۆمەل و کۆمەلگە دەروخین.

لەم سوورەتەدا: ھەندی لە تۆلە شکاندنێ سنوورە شەریعیەکان باس دەکری "ھەک: زینا و شەرۆال پیسیی، بوختان کردن (قذف)، نەفرین کردنی ژن و پیاو لە یەکتر (ملاعنة)، دیارە گشت ئەم یاسایانە بۆ پاراستنی کۆمەلگە دەبێ لە ھەسادو خراپەو پشیووی و تیکەلێوونی رشتەو نەژادو دابەزینی رەوشتی پیروژ.

لەم سوورەتەدا گەرەترین لایەنی کۆمەلگە (خیزان) لە ھەر مەترسییەک رووی تی بکات و بەرەو رووخان بیبات دەپاریزری، ئیتر لەو لایشەو ھەلئانی مرۆ بۆ رەوشتی بەرزو قەشەنگ با بوەستی.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
شُورَةُ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ لِّتُبَيِّنَ لَكُمْ حُدُودَ مَا تَجِزُونَ
الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِائَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَيَشْهَدَ عِدْلُهُمَا بِمَا بَيْنَهُمَا فِي الْحَدِّ لَا يَكْفِيُكَ لِرَأْفَةٍ أَوْ مَشْرُكَةٍ وَالزَّانِيَةُ لَا يَكْفِيُهَا إِلَّا أَنْ تُؤْمِرَكَ وَحَرَّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
وَالَّذِينَ يَزْنُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ يَرْجِعُونَ رُبْعَهُنَّ شَهَدَاتٍ فَاجْلِدُوهُنَّ مِائَتِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُنَّ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ
وَالَّذِينَ يَزْنُونَ أَرْوَاحَهُمْ وَلَوْ يَكْفِيكُمْ شَهَادَةُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ رُبْعُ شَهَادَةٍ بِاللَّهِ يَهُدَى لِمَنْ الصَّدِيقِينَ
وَالْحَيَّصَةُ أَنْ لَعَنَ اللَّهُ عَيْنِي إِنْ كَانَ مِنَ الْكَذِبِينَ
عَمَّا أَلْعَدَابُ أَنْ شَهِدَ رُبْعَ شَهَادَةٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لِمِنَ الْكَذِبِينَ
وَالْحَيَّصَةُ أَنْ غَضَبَ اللَّهُ عَيْنِي إِنْ كَانَ مِنَ الصَّدِيقِينَ
وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ

بە کورتیی: ئەم سوورەتی (نور) بە تەنیاخۆی بەسە بۆ ھەر خیزانیك بیهوێ بە سەر بەرزێ بژی و، ژیانی سەر بێندانە بەسەر ببا، بۆیە پیشەوا عومەر خوا لینی رازی بئی بۆخەلکی کوفەیی نووسی: (علموا نساءکم سورة النور)، ژنەکانتان ئەو ئیمانداران فیژی سوورەتی (نور) بکەن. بەم شیوێیەش دەست پئی ئەکات: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * سورة انزلناها﴾ ئەمە سوورەتیکی زۆر گرنگی قورئانە و، "پەرە لەچەندیین یاسای قەشەنگ، ئیمە بۆ تۆمان نار دۆتە خوارەو ئەو پیغەمبەر" (وفرضناھا) ھە گەئێ فەرمان و یاسامان تێیدا بێبار داوہ ﴿وانزلنا فیھا آیات بینات﴾ ھە چەندان نایەتی ئاشکراو روونی "تەشریع" ییمان تێیدا نار دۆووتە خوارەو جا کەواتە ئەم سوورەتە ھەر

والمنسوخ) دا ئەلئ: ئەو ئایەتە: ﴿وَحَرَّمَ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ﴾ بە ئایەتی (وانكحوا الأيامى منكم) نەسخ بۆتەو، وە ھەر ئیمامی (شافعی) یش دانى بەودا ناو و دەشلیت: ئەو ئایەتە سىراوتەو. بوختان کردن بۇ ژنانى داوین پاك:

ئىنجا بۇزىاتر پاراستنى ناموس و شەرفى موسلمانان بەگشتى "خوای گەورە ئەفەرموى: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ﴾ ئەو كەسانەش كە ژنانى داوین پاك (يا پياوانى داوین پاك) تۆمەت بار ئەكەن بە زىناو ﴿ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بَأْرِبَعَةٍ شُهَدَاءٍ﴾ پاشانىش چوار شايت ناهىن بۇ چەسپاندنى داواكەيان ﴿فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً﴾ دەبى ئەوانە ھەشتا شەلاقىان ئى بدن تاجارىكىتر بە ناهەق و ناپەوا ناموسى خەلك لەكەدارو برىندار ئەكەن ﴿وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا﴾ ھەتا ھەتاشە نابى شايتەتشیان بۇ شتى تری وەرگرن "﴿وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ﴾ ئا ئەوانەن لە سنوور دەر چووان" ولاى خوا بە فاسق ئەدرىنە قەلەم "﴿إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَاصْلَحُوا﴾ مەگەر ئەوانەى دواى ئەو كارە دزىو ناشىرىنە پەشىمان دەبنەو و كەردەو كانىشیان چاك دەكەنەو، جارىكىتریش ناگەرینەو بۇ ئەو كارە ﴿فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ ئەو بیگومانە خوا بۇ ئەو جۆرەكەسانە زۆر لیئوردەیه، زۆرىش میهرەبانە. "ژانایان كیشەیان لەودا ھەیه: ئایا ئەو ئىستىسناىەى - إلا الذین تابوا... کوئی بریارەكان ئەگرتەو؟ جا ھەریەكە یان لەوبارەو قەسەیک ئەكات، ھەندىکیان ئەلئ: ھەر سى بریارەكەى لە كۆل ناکەوئ: (شەلاق)، وە ھەمیشەش ھەر فاسقەو نابى بە شايت، مەگەر پەشىمان ببیتەو لەناو خەلكیشا بلى: بەراستى قلان - كە من بوختانم بۇ كرد - كەسىكى پاكە، بۇ ئەوئ بە تەواى شوینەوارى ئەو بوختانە نەمىنى لەناو مەردومدا، لەولاشەو ئاپرووی ئەو خیزانە بگەریتەو. بەلئ تا ئىستا باسى پاراستنى شەرفى موسلمانان بوو بەگشتى. ئىستاش باسى ئەو كەسانە ئەكات ھاوسەر و ژنى خویمان بە زىناو شەروال پیسیى تاوانبار ئەكەن: ﴿وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ﴾ ئەو كەسانەش كە تۆمەتى زىنا و شەروال پیسیى دەدەنە پال ھاوسەرانیان ﴿وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ﴾ لەھەمان كاتدا بیجگە لە خویمان شايتە تریان نییە شايتەتشیان بۇ بدن كە ئەو ژنە زىناى كەردو "چونكە چوار شايتە پیویستە بۇ ئىسپاتى زىنا ﴿شَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ﴾ جا بۇ ئەوئ ئەو ھەشتا شەلاقەى لە كۆل بكەوئ - ئەگەر شايتە نەبو - ئەبى ھەریەك لەو جۆرە پیاوانە چوار جار بە ناوی خواوە شايتەى بدات و سویند بخوات بەخوا ﴿إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ﴾ بلیت: بە راستى من لەراستگۆیانم "كە ئەلئ ئەم ژنەم زىناى كەردو" وە بەچاوى خۆم تاوانەكە ییم بینوہ ﴿وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ پینجەم جاریش بلیت: نەفرىنى خوام لەسەر بیئت ئەگەر لە درۆژنانیش بم "بە كورتى: ھەر كات كابرایەك لە ژنەكەى خۆى خانەگومان كەوت و تۆمەتبارى كرد بەزىنا، ئەبى بیبات بۇ لاى دادوهرى ئىسلام، ئەوجا دادوهریش چوار ئەشەدو بیلاى پى بكیشى كە لەوقسانەدا راست ئەكات، جا بۇ جارى پینجەم نەفرین لە خۆى بكات، ئەگەر بوختان بكاو درۆ بكات، جا ئەگەر ژنەكە بیئەنگبوو بەردەباران دەكریت. ئىنجا ئەوكاتە بەلاى ئیمامى شافعی و زۆرىكى ترلەژانایانەو ئەو ژنەى بەھەتا ھەتایی ئى حەرام ئەبیئت و، دەبى مارەییەكەشى بەتەواى بداتى، لە پاشان ژنەكە بەردەباران ئەكرى و، پیاو كەش رزگارى ئەبى "بەلام لەكەل ئەویشدا خوای دلوثان دەرفەتیشى بۇ ژنەكە ھىشتووتەو، كە پاش سویندى ئەوپیاو دەتوانى دیفاع لە خۆى بكات، وەك ئەفەرموى: ﴿وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ﴾ سزا لەسەر ئافرەتە "قەزف كراو كەش "لەئەبریئت و" سزاندەرى "﴿إِنْ تَشْهَدُ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ﴾ كە ئەویش چوار جار شايتەى بداو سویند بەخوا بخوات و ئەشەدو بیلا بكیشى ﴿إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ كە میزدەكەى لە درۆژنانەو، "درۆش ئەكات زىناى داوئە پالم "﴿وَالْخَامِسَةُ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ

علیها و بؤ جاری پینجهمین ژنهکه بلیت: خهشم و قینی خوام لهسه ر بیت **«إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ»** نهگەر نهو میردهم له راستگویمان بیت و منیش زینام کردبیت وه له دوی نهه دادوهری نیسلام لیکیان جیا دهکاتهوهو بؤ ههتا ههتایی لیک حهرام دهبن له وتهی ئیمامی شافعی و زورترینی زانایاندا وه ژنهکه ههموو مارهیهکەشی دهکهوی. **«وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَیْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَإِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ»** خو نهگەر فهزل و میهرهبانیی و رحمی خوا نهبوو یا لهسه رتان، وههوش نهبوایه که خوا زور تهوبه وهرگره وله کارزان و کار جوانیشه ئیوه تووشی نارهحهتی ئههون و زوربهی کاروبارتان لا قورس دهبوو. (ئیین کهسیر) نهلیت: نهه ده نایهتهی خوارهوه: (إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ..) سهبارت به دایکی موسلمانان (خاتوو عایشه رضی الله عنها) هاتوونهته خوارهوه، نهو کاته دوروهکان نهخشه ی بۆهتانیکی گهرهیان بؤ کیشا: جا خوی گهرهیش جل

جلاله نهوکارهی بهلاوه شتیکی زور قورس و نارهحهته بوو.

بوختان بؤ خاتوو عایشه (خوا لینی رازی بی):

نهوجا بؤ دیفاع و بهرگری له ناموس و شهرفی په یامبه ر **«لَهْ سَهْرِيَهْ دَهْ نَایَهْتْ نَهْ نِیْرْیْ وَ نَهْ قَهْرْمُویْ»** **«إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ»** بیگومان نهوانه ی که نهو دروو بوختانه گهرهیان ههلبهست، کومه لیک بوون له

خوتان **«لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ»** و مهزان نهو رووداو ه بؤ ئیوه شهرو خراپه **«بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ»** بهلکو چاک وخیره

بوتان ئیوه "بهویاسایه لهناینهده ناموسی ملیونهها موسلمان نه پارێزری و" بهرگری ئی نهکری.. کهوابوو زور

چاکه بوتان، چونکه له لایه کهوه دورژنایهتی بی پرواکانتان بؤ ده رکهوت" که تاج نه اندازهیه که نهیانهوی نابرووی نهو

بنه ماله و خیزانه پاکانه بهرن، شهرفی نهو بنه مالانه بشکیئن.. چاکه بوتان، چونکه خوی گهره بهدوی

یهکدا (۱۰) نایهت ده نیرری بؤ دیفاع له ناموسی داوین

پاکان **«لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ»** بیگومان

سورة النور
رَ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۱) وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَأَنْفُسِهِمْ خَبَرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُبِينٌ (۲) وَلَوْلَا جَاءَهُ عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ قُلْ لِيَاكُ عِنْدَ اللَّهِ هُمْ الْكَذِبُونَ (۳) وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَكْتُمْ فِي مَا أَفْسَرْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ (۴) دَنَلَقُونَهُ، بِالسَّيِّئَةِ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَهٍ كَمَا نَبَأَ لَكُمْ بِهِ عَدُوٌّ وَتَحْسَبُونَهُ، هَبْطًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ (۵) وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَشْكَلَ هَذَا شَيْئًا هَذَا بَيِّنَاتٌ عَظِيمَةٌ (۶) يَعْطِيكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۷) وَبَيْنَ اللَّهِ لَكُمْ الْآيَاتُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (۸) إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الدِّينِ أَعَمَّ أَعْمَالَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۹) وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ، وَأَنَّ اللَّهَ زَوَّافٌ رَحِيمٌ (۱۰)

ههیه کهش لهوانه چهند لهو گوناوه تاوانه بهشداره "بهشیک تاوانی تایبهتی له نهستوی خویدایه" واته: ههکهسه چهنده کوششی بؤ کردبی به نه اندازهی نهو ههش تۆله وهرهگری **«وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ»** نهو کهسهش که

سهروکیهتی بهشیکی زوری نهو تاوانهیهی کرد (کوهرهکی سهلول) **«لَهْ عَذَابٌ عَظِيمٌ»** سزایهکی سهخت وگهره ی بؤ هیهه چونکه ههر نهو کاته (سهفوان) وشترهکی ئی نهخوری و خاتوو عایشهش لهناو که ژاوهکدا بوو، کوهرهکی

سهلول لهناو خه لکیکی زوردا وهستابوو و پرسی نهه کییه؟! وتیان: عایشه ی خیزانی په یامبه ره **«وَتِي: نَهْ مَهْ سَوِیْنْدِی بَیْتْ بَهْ پَاکِی نَهْ گَهْرَاوَهْتَهْوَه!!»** **«لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ»** بۆچ کاتی ئیوه نهودهنگوو تۆمهتهتان بیست

«ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَأَنْفُسِهِمْ خَبَرًا» پیوان و ژنانی برودار گومانی چاکیان به یهکتر نهبرد **«وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُبِينٌ»** ونه یانگوت: ناشکرایه نهه بوختان و درویهکی زل و روونه، ههر وهک (نهبوو نهیوب) و خیزانهکی وتیان.

بهائی نهوانه (کوپه کهی سه لول) ونموننه یان له زووه وه له مه لاسدابوون بۆ شکاندنی بنه ماله ی په یامبهر ﷺ ﴿۱۳﴾
لولا جاؤا علیه بأربعة شهداء ﴿۱۴﴾ نهی بۆ چ بوختانچییه کان چوار شایه دیان نه هیئا بۆسه لماندنی داواکه یان ﴿فبأن
 لم یأتوا بالشهداء﴾ نهوسا که ههر شایه تیان نه هیئان ﴿فالولک عند الله هم الکاذبون﴾ ئیتدیاره که نهوانه به لای
 خواوه درۆزن. دیاره نه مه ههر شهیه که بۆه موو بوختانچییه ک، به تایبته بۆ نه هلی نیفک ﴿۱۵﴾ **ولولا فضل الله
 علیکم ورحمته فی الدنيا والآخرة** ﴿۱۶﴾ خو نه گهر فزل و میهره بانى خوا نه بوايه له سهرتان له دونیاو له قیامه تدا
 ﴿لمسکم فیما افضتم فیہ عذاب عظیم﴾ توشی سزایه کی گهره ی سهخت ده بوون له سهرته و درۆیه له سهری چوون
 ﴿۱۷﴾ **إذ تلقونه بالسنتکم** کاتی ده ماده م نه و درۆیه تان له زمانی یه کتر وهرته گرت و له یه کترتان نه پرسى ﴿وتقولون
 بأفواهمک ما لیس لکم به علم﴾ و به ده متان دهات و هیچ زانیارییه کیشتان پیى نه بوو ﴿وتحسبونہ مینا﴾ پیشتان
 وابوو هه روا شتیکی بچوک و ناسانه! ﴿وهو عند الله عظیم﴾ به لام نه و بوختانه به لای خواوه زۆرناقولا و گهره بوو
 ﴿۱۸﴾ **ولولا إذ سمعتموه قلتم ما یكون لنا ان نتکلم بهذا** بۆچی کاتی گویتان له و بوختانه وهره بوو نه تانگوت: ئیمه
 بۆمان نییه نه م قسه یه بکهین ﴿سبحانک هذا بهتان عظیم﴾ نه بوايه (سبحان الله) تان بکردایه و، سهرتان سوڤ بمایه
 له و درۆو بوختانه و بتانوتایه: نه مه تۆمهت و بوختانیکی زۆرناقولا و گهره یه!! بۆ هاوسهری په یامبهر ﷺ "کراوه
 ﴿۱۹﴾ **یعظمک الله ان تعودوا لمتله ابدًا** خوا ناموزگاریتان نه کات که ههر گیز کارى ناوا دووباره نه که نه وه ﴿ان کنتم
 مؤمنین﴾ نه گهر ئیوه برودارن بن ﴿۲۰﴾ **ویبین الله لکم الايات** وه خوا به لگه و نایه تهکانی خویتان بۆ پروون نه کاته وه
 که ده لالهت له سهر پروونکردنه وه ی نه حکامی تایبته به بوختان کردن ده کات هاوږی له گهل رینمایى و وه عز
 و هتد... ﴿والله علیم حکیم﴾ و خوا خو ی زۆر زانیه و "هیچی ئی بزر نابى و به هه موو شت ده زانی، کار جوانیشه له
 دانانی هه موو حوکمیک له جینی خویدا.

دهنگوو قاروی زینا بۆ بروداران:

﴿۲۱﴾ **إن الذین یحبون ان تشیع الفاحشة فی الذین آمنوا** بیگومان نه و که سانه ی پییان خو شه و نه یانه وی کارى
 ناشیرین و نادروست له ناو خه لکانی بروداردا بلا و بیته توه و بیته قاو ﴿لهم عذاب الیم فی الدنيا والآخرة﴾ نه وه
 له دونیاو له ناخیره تدا سزای پر به ئیشیان بۆ ناماده کراوه له دونیادا دارى حه ددیان ئی نه درى و له دوا پوژیشدا
 دۆزه خ جیگه یان ده بیته ﴿والله یعلم وانتم لا تعلمون﴾ وه خوا هه موو شتی نه زانی له سهر ئیوه وه ئیوه نازانن
 نه وه ی نه و ده زانی ﴿۲۲﴾ **ولولا فضل الله علیکم ورحمته** خو نه گهر فزل و میهره بانى خوا نه بوايه له سهرتان ﴿وان
 الله رؤوف رحیم﴾ و خواش به سوژ و دلاوا نه بووبا، نه و به هوی نه و بوختانه وه هه موو تانی به په له سزا ددها به لام
 له و تاوان و گوناچه - پاش تۆله ئی سه ندن - پاکى کردنه وه، پیشه و (نه وایى) ده لیته: (فیها براءة عائشة) براءة
 قطعیة بنص القرآن العزیز، فلو شک فیها انسان - والعیاذ بالله - صار کافرا مرتدا یا جماع المسلمین. قال ابن
 عباس ؓ: لم تزن امرأة نبي من انبياء الله - صلوات الله وسلامه علیهم - وهذا إكرام من الله تعالى لهم. مسلم ب ۱۷،
 ل ۱۱۷. واته نه م نایه ته ی: (إن الذین جاؤا بالإفک...) به رانهت و پاكانه یه کی حه تمییه بۆ خاتوو (عائشه) به ده قی
 قورنانی پیرۆز، جا نه گهر که سیک به گومان بوو تییدا په نا به خوا، نه وه به کوی دهنگی زانیان به کافرو هه لگه پراوه
 داده نری. (ابن عباس) نه لی: ههر گیز ژنی هیچ پیغه مبه ریک زیناکار نه بووه. وه نه مهش ریز گرتن بووه له خوا ی
 بالاوه بویان. (قورتوبی) یش نه لی: (هیشامی کوږی عه ممار) وتی: له پیشه و (مالیک) م بیست ده یوت: ههر کهس
 جوین به (نه بویه کر)، یا خود به (عائیشه) بدا، نه وه خوینی حه لاله و ده کوژریت، چونکه خوا نه فهرموویت: (یعظمک

الله ان تعودوا لمثله ابدا ان كنتم مؤمنين) خاوهنى تهفسيرى (كاشف) نهليت: (ان الشيعة الإمامية يعتقدون ان نساء الانبياء جميعهن عفيفات طاهرات، وان النبي - اى نبي - لا يضع مائه الا في ارحام مطهرة، وان زوجته قد تكون كافرة ولن تكون بغيا، لان الرسول اكرم على ربه واعز من ان يجعل تحته بغيا). واته: هه موو شيعه نيمامى نيتيفايان وايه كه: رثنانى هه موو پيغهمبه ران خاوين و داوين پاك، وه هيچ پيغهمبه ريك (ناوى خوى نه كردوته جى حهرامه وه، بهلى.. دهش رنه پيغهمبه رى كافر بووبى، به لام هه رگيز نه بووه داوين پيس بووبى. تهفسيرى (مجمع البيان) يش نهليت: (ان نساء الانبياء يجب ان ينزهن عن مثل هذه الحال لأنها تشين، وقد نزه الله انبياءه عما هو دون ذلك توقيرا لهم وتعظيما عما ينفر من قبول قولهم والعمل بدعوتهم).

له دووى شهيتان مهرؤن:

دواى نه وه خواى كه وه نيمانداران به گشتى هوشيار نه كاته وه نه فهرمووى: ﴿يا ايها الذين آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان﴾ نهى نه وانهى بپرواتان ميناه وه دواى نه خشه وه نگاهه كانى شهيتاندا مهرؤن و اته: گوى مه گرن به درؤو بوهتان كردن به بپرواداران چونكه نه وه ش له هه نگاهه كانى شهيتانه ﴿من يتبع خطوات الشيطان﴾ هه كه سيك شوينى هه نگاهو پيلانه كانى شهيتان بكهوى دياره نه وه دوو چارى كارى ناپه سهندو ناشياو نه بيت ﴿فانه يامر بالفحشاء والمنكر﴾ چونكه بيگومان شهيتان هه ميشه فرمان به كارى ناپه سهندو قيژه ون نه كات ﴿ولولا فضل الله عليكم ورحمته﴾ خو نه گهر فزل و ميهره بانى خوا نه بوايه له سهرتان ﴿ها زكى منكم من احد ابدا﴾ يه كه سستان هه رگيز له گوناك پاك و پوخته نه نه بووه وه، و اته: نه گهر نه و رينموونى نه كردنايه بو په شيمان بوونه وه قهت ريتان دهر نه نه كرد ﴿ولكن الله يركى من يشاء﴾ به لام خوا ميهره بانى زوره، بوييه بو هه كه سى خوى هه زكاو بيهوى و

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١٦﴾ وَلَا يَأْتِلَ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولَى الْقُرْبَى وَالْمَسْكِينِ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿١٧﴾ إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لَعُنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٨﴾ يَوْمَ شَهِدَ عَلَيْهِمَ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿١٩﴾ يُومِزُ يُؤْمِنُهُمُ اللَّهُ وَبَيْنَهُمُ الْحَقُّ وَوَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ ﴿٢٠﴾ الْغَيْبَتِ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثُونَ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتِ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبُونَ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ ﴿٢١﴾ يَتَّخِذُ الَّذِينَ ظَلَمُوا زِينَةً وَبَدَا ظُهُورُهُمْ أَوَّلَ صَافٍ يَوْمَئِذٍ يَخْلَعُ أُولُو الْإِيمَانِ أَهْلِي هَٰذِهِ لَكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ﴿٢٢﴾

شايسته ش بيت له گوناكه كانى پاكي نه كاته وه ﴿والله سميع عليم﴾ چونكه خوا زور رنه وايه به وهتو كردارتان، زور زاناييه به هه موو نيازو نيه تيكتان، جا كه واته پهله بكن و په شيمان ببنه وه دهست له بوختان كردن هه لبگرن ﴿ولا ياتل اولوا الفضل منكم والسعة﴾ نهى خه لكينه! باه وانه تان دهوله مهندن و خاوهنى فزل و سامان و مالن سويند نه خون ﴿ان يؤتوا اولى القربى والمساكين والمهاجرين فى سبيل الله﴾ كه به خشش و كه ره مى خويان له نزركان و خزم و بينه وايان و كوچكه رانى ريگهى خوا بگرته وه له بهرته بوختانهى بهرامبه ريان كرا، نه لبه ته يه كى له وانه دهستى خستبوو ناو مه سه له كهى خاتوو عايشه وه، (مسطح) ي پورزاي پيشه وا (نه بو به كر) بوو، نه و پياويكى زورلات و بى دهسه لات وه ژار بوو، نه بو به كر دهستگيرويى نه كرد، كه چى كاتى نه بوختانه پيش هات، نه ويش به شى خوى تيخست!! جا نه بو به كر سويندى لى خوارد نيتر هيچى نه داتى. نه وسا خوايش هم نايه تهى

دابه‌زاند ونه‌یی کرد له پیاوانی مردو جوامیرو ده‌هنده که سویند بخون دست بگره‌وه له دست‌گرۆیی خزمان وه‌زاران و کوچ‌که‌رانی ریگه‌ی خوا. ﴿ولیعفو ولیصفحوا﴾ ده‌با ئه‌و جوړه مه‌ردانه عفویان بکه‌ن و چاویان ئی بیوشن له‌وه‌ی به‌سه‌ریاندا دیت ببوون و پشت‌گوئی بخه‌ن و بپوخته‌وه سه‌ر پیاوه‌تییه‌که‌ی جارانی خویان ﴿الا تحبون ان یغفر الله لکم﴾ مه‌گه‌ر ئیوه - خاوه‌ن به‌خششان - خوا لیتان ببوریت!! جا کاتی ئیمامی (ئه‌بو‌به‌کر) ئه‌و نایه‌ته‌ی بیست، وتی: (بلی احب ان یغفر الله لی) به‌لی... به‌لی پیم خوشه، خوا لیم خوشب، ئیت پاش ئه‌وه جیره‌که‌ی مسته‌حی نارده‌وه بۆی و، ایی خوش بوو، جا دوا‌ی ئه‌وه‌ش (حسان و، حیمه‌و، میسته‌ح) شه‌لاقی ئه‌و بوختانه‌یان ئی درا، دیاره ئه‌م نایه‌ته‌ی ریزوپله‌و جیگایه‌کی ئیجگارمه‌زنی ئه‌بو‌به‌کر ﴿نیشان نه‌دات. (ته‌فسیری ئیین که‌سیر)﴾ ﴿والله غفور رحیم﴾ چونکه خوا زور لیبورده‌یه، زوریش به‌سو‌زو میهره‌بانه.

بوختان کردن بۆ ژنانی خاوه‌ن باوه‌ری بی ناگا:

جا دوا‌ی باس کردنی رو‌داوه‌که‌ی (ئیفک) دیته سه‌ر باسی ئه‌وانه‌ی وا بوختان بۆ ژنانی موسلمان وداوین پاک نه‌که‌ن به‌گشتیی و، خاتوو (عائیشه) به‌تاییه‌تی، بۆیه نه‌فه‌رموی: ﴿ان الذین یرمون المحصنات الغافلات المؤمنات﴾ بینگومان ئه‌وانه‌ی بوختان به‌ ژنانی داوینپاک و بی‌خه‌بری برودار ده‌که‌ن ﴿لعنوا فی الدنيا والاخرة﴾ له‌دا‌وپۆریشدا نه‌فرینیان لیکراوه ﴿ولهم عذاب عظیم﴾ له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا سزایه‌کی گه‌وره‌شیان بۆ ئاماده‌کراوه ﴿یوم تشهد علیهم السنه‌م وایدیهم وارجلهم بما کانوا یعملون﴾ له‌و رۆژده‌دا زمان و ده‌ست و پینیان ده‌بیته‌ شاید له‌به‌رامبه‌ر ئه‌و کارانه‌وه ده‌یان کرد، جا یا هر به‌واقیعی ئه‌وانه دینه قسه‌و گفتوگو و، هه‌ریه‌که‌یان قسه‌ی خۆی نه‌کات و، یه‌که‌ یه‌که‌ ئه‌و شتانه نه‌لێت کردوویانه، یان هر شتیکیان کردبیت له‌سه‌ریان تو‌مار کراوه‌و لێی ناشکرا ده‌بیت، وه‌ک ئیمزاه و مۆر - طبع الأصابع - ی په‌نجه‌کان، که ئیمپو گه‌لێ تاوانیان پی‌ی ناشکرا ده‌کری ﴿یومئذ یوفیهم الله دینهم الحق﴾ له‌و رۆژده‌دا خۆی گه‌وره‌تۆله‌و جه‌زای به‌ جیان دده‌ا. ﴿ويعلمون ان الله هو الحق المبین﴾ ئه‌وسا چاک نه‌زانن که به‌راستی خواجه زاتی هه‌قی ناشکراکه‌ری هه‌موو شتی. ته‌فسیری (که‌شاف) نه‌لێت: له ته‌واوی قورئاندا تاوانیک نه‌یه که خۆی گه‌وره به‌و توندو تیزیه هه‌ره‌شه‌ی ئی کردبیت وه‌ک ئه‌وه هه‌ره‌شه له‌بوختان که‌رانی خاتوو عائشه ده‌کات خوا لێی رازی بیت.

پاکان بۆ پاکان، ناپاکانیش بۆ ناپاکان:

﴿الخبیثات للخبیثین﴾ ژنانی پیس و ناپاک بۆ پیاوانی پیس و ناپاکان ﴿والخبیثون للخبیثات﴾ وه پیاوانی پیس و ناپوختیش بۆ ژنانی پیس و ناپاکان، چونکه هاو ته‌رازووی یه‌کن ﴿والطیبات للطیبین﴾ و ژنانی پاکیش بۆ پیاوانی پاک ﴿والطیبون للطیبات﴾ و پیاوانی پاکیش بۆ ژنانی پاکان، چونکه هیچ لایه‌کیان به‌دنا و نه‌بوون، ئه‌م نایه‌ته‌ش به‌لگه‌یه بۆ پاک و خاوینی خاتو عائشه - خوا لێی رازی بیت - چونکه نه‌گه‌ر پاک نه‌بووبا بۆ پیغه‌مبه‌ر ﴿نه‌ده‌بوو﴾ ﴿اولنک مبرؤن مما یقولون﴾ ئه‌مانه (عائشه و سه‌فوان) دو‌ورو به‌رین له‌و تۆمه‌تانه‌ی ناپاکان نه‌یلین و ره‌واجی پیغه‌مبه‌ر ﴿لهم مغفرة وریق کریم﴾ له‌پادا‌شتی ئه‌و بوختانه‌دا بۆیان کراوه و رۆزییه‌کی نه‌براه‌یان له‌به‌هه‌شتدا بۆ هه‌یه.

بی ئیزن سه‌ر به‌مالی هیچ که‌سیکدا نه‌که‌ن:

ئینجا بۆ ئه‌وه‌ی کو‌مه‌ل و کو‌مه‌لگه، به‌پاک‌ی بمینیته‌وه نه‌توان بوختان بۆ یه‌کتی بکه‌ن، به‌رنامه‌ی زیاره‌ت و سه‌ردانی یه‌کتی یداده‌نی، بۆیه ده‌فه‌رموی: ﴿یا ایها الذین آمنوا لا تدخلوا بیوتا غیر بیوتکم﴾ ئه‌ی ئه‌وانه‌ی

باوهرتان هیناوه! بئی له مالی خوتان مهچنه هیچ مالیکی تر **﴿حَتَّى تَسْأَلُوا وَتَسْأَلُوا عَلَى أَهْلِهَا﴾** تا مؤلّهت دهخوارن و سئاوله دانیشتوان و خاوهن مالهکان دهکهن **﴿لَكُمْ خَيْرَ لَكُمْ﴾** ئانهوه بۆ ئیوه چاکتره. تا بهبئی مؤلّهت خوتان بکهن به ژوررا **﴿لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ﴾** بهشکو لهو شیویه پهئندو نامۆژگاری وهر بگرن و کاری پنبکهن. پیاویک وتی: ئهئ په یامبهری خوا **﴿يَا أَيُّهَا دَهْبِي﴾** له دایکشم مؤلّهت وهر بگرم؟ ئه ویش فهرمووی: بهئلی کابرا وتی: ناخر جگه له من کهسیکی دیکه یی خزمهتی بکا؟ په یامبه ریش فهرمووی: باشه پیت خوشه دایکت بهرووتی بیینی؟ کابرا وتی: نا، ئه ویش فهرمووی کهواته ههرکاتی دهتوی بجیته ژورره کهیهوه ئاگاداریی بکه؟ ئهوجا بچۆ ژوررهوه. ئیمامی (بهیهقی و تهبری) ریاویه تیان کردوه **﴿فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا﴾** ئینجا ئهگهر کهسیکتان لهو

مالانه دهست نه کهوت مؤلّهتتان بدا، وه یا زانیتان کهس له مال نیه **﴿فَلَا تَدْخُلُوا حَتَّى يَأْذَنَ لَكُمْ﴾** مهچنه ژوررهوه تا مؤلّهتتان ئه درئ له لایهن کهسیکه وه ئیزنی به دهست بئی، چونکه خانوو بهره ریزو حورمهتیکی تایبهتی خوی هیه، هیچ کهسیک بۆی نیه حورمهتی بشکینی **﴿وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارجعوا﴾** خو ئهگهر پیشتان و ترا بگه رینهوه (له بهر ههر هویهک بیت) **﴿فارجعوا﴾** ئیوهش بهبئی دلگرنی و نارهحهتی بگه رینهوه **﴿هُوَ اِزْكِ لَكُمْ﴾** ئه ویش بۆ ئیوه باشترو چاکتره **﴿وَاللهُ بَمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾** خواش ئاگادارو زانایه به ههرچی ئیوه نهیکهن. کهواته پیویسته ریزو حورمهتی خانوو مه نزلئ هه موو کهسیک بیاریزی، وه نابئی ههر کهس به ئارهزوو خوی بکات به ژورری هیچ کهسیکی تردا.

تییینی: ئیمامی ئه حمده - خوا رحمی پئی بکا - ئهئلی: ئینسان ههرکات گه راپه وه بۆ مالی خوی. چاک وایه له دم دهرگادا بکۆکی. یا پئی بکوتئ به ئه زدا، ههر بۆیه پیغه مبه ر **﴿رَبِّ نَادَا﴾** به وانه ی - له سه فهریکی دوور دهگه رینهوه - بئی ئاگادار کردنه وه ی مال و منال به شهو

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارجعوا فارجعوا هُوَ اِزْكِ لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ ۝ اِنَّ عَيْنَكَ حَاجٌ اَنْ تَدْخُلُوا يَتَوَاتَرًا مَّسْكُونَةً ۝ فَبِمَا تَعْمَلُونَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُدْرِكُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ۝ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَعْضُونَ مِنْ اَبْصَرِهِمْ وَيُخْفِطُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ اَرْكَى لِمَنْ يَنْتَهَى حَيْثُ يَمَاضُونَ ۝ وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَعْضَضْنَ مِنْ اَبْصَرِهِنَّ وَيُخْفِضْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى خُيُوفِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ اِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰنَاِبَتِهِنَّ اَوْ اُمَّهَاتِ بَعُولَتِهِنَّ اَوْ اٰنَاِبَتِهِنَّ اَوْ بَنِي اَخْوَانِهِنَّ اَوْ بَنِي اَخْوَانِهِنَّ اَوْ مَلَائِكَةً يَمْسُحْنَ اَوَّلَ السَّيْعَةِ غَيْرِ اُولَى الْاِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ اَوِ الْطِفْلِ الدِّينِ لَمْ يَطْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا اِلَى اللَّهِ جَمِيعًا اِنَّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۝

خویان بکهن به مال! له فهرمووده یه کی دیکه دا هاتوه: کاتی پیغه مبه ر **﴿لَسَفَهَرٌ دَهْكَرَ اِيَهْ وَه﴾** له نزیک شاری مه دینه دا بارخانه یان دهخست تا کو نزیکئ ئیواره، ئه وسا ئه یفه موو: با ئه و ژنانه ئاماده نین بۆ پیشوازی میرده کانیان. خو ئاماده بکهن و، پاک و ته میزی خویان بکهن و، پرچه کانیان شانه بکهن. (متفق علیه). خیزانی (عه بدولای کوری مه سعود) ئهئلی: ههرکات عه بدولل ئه گه راپه وه بۆ مال له دم دهرگاکه دا نه کۆکی و، توفی ده کرده وه. تا بئی ئاگاداری ئیمه نه ییته ژورره وه شتی بیینی. حه زی پئی نه کا. **﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ﴾** هیچ جوژه سه رکۆنه و گونا هیکتان له سه رنییه بئی مؤلّهت وهر گرتن **﴿اَنْ تَدْخُلُوا بِيُوتَا غَيْرِ مَسْكُونَةٍ﴾** که بچه مالیکه وه چۆل بئی و کهسی تیا نیشته جئ نه بئی. وه ک میوانخانه و دام و دهزگا حکومییه کان و مرگه و وشوینه گشتیه کان **﴿فِيهَا﴾**

متاع لكم کهل و پہلی نیوہی تیدا بیٹ **والله يعلم ما تبدون وما تکتُمون** نیوہ ہرچی دہر بخن و ہرچیش بشارنہوہ خوا دہیزانیو ناگادارہ لئی . دہزانی بہ چ مہبہستیکہوہ نہچنہ ئو مالانہوہ .

لہ ژئانی نامہ حرہم چاو داخن:

ئینجا لہم چہند نایہ تہ شدا خوا رینمایمی موسلمانان دہکات . بو و ہزن نہ کردن لہ ژئان و چاو نووقاندن ہمیشہ لہ ناستیان: **﴿ قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ ﴾** ئہی موحمہد **﴿﴾** بہ پیاوانی بروادار بلی: چاو بنووقیتن لہ ناستی ژئانی نامہ حرہمدا " واتہ لہ ناستی ئہوانہی وا ئہتوان مارہیان بکھن " چونکہ لہ چاو داخستندا دہرگای ہموو خراپہ یہک دائہ خریٹ . (ئہحمد شہوقیی) چہندہ جوان ئہلئت:

نظرة فابتسامة فسلام *** فکلام فموعد فلقاء

﴿وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ﴾ وہ داوین و عورہتی خویمان پیاریژن **﴿ذلک اذکی لهم﴾** بیگومان ئہوہ باشترہ بویان **﴿ان الله خبير بما یصنعون﴾** بیگومان خوا بہو ہموو ناکارانہیان بہ ناگیہ " دیارہ ئہمہ ہرہ شہیہکی سہختہ لہوانہی سنووری خوا ئہ شکینن .

جل و بہرگی بالا پوش (حیجاب):

﴿وقل للمؤمنات یغضضن من ابصارهن ویحفظن فروجهن﴾ بہ ژئانی باوہردار بلی: باچاویان دابخن لہ تہ ماشای نامہ حرہم و عورہتیشیان پیاریژن لہ گوناه **﴿ولا یبدین زینتھن الا ما ظہر منها﴾** زینت و جوانی و خشلی خویمان دہرنہخن لہ ناستی نامہ حرہم . بیجگہ لہوہی لئیدہردہکەوی . واتہ: ئو ئہندامانہ نہبیٹ لہ کاتی ئیش و کاری ناو مالدا دہرنہکەون وک دہم و چاوو ہرردو دہست - وک ئین عہبباس دہلی - ، ئہوہ قہیناکات . (شیخی بہیزاوی) یش ئہلئت: قسہی راست ئہوہیہ: مؤلہتدان بو دہرکەوتنی دہم و چاوو ہرردو دہست تہنہا بو کاتی ئہنجامدانی نوژہکانہ . نہک لہ دہرہوہی نوژہکان . چونکہ ہموو جہستہو لاشہی ژئان عورہتہو . پەوا نییہ دہرختنی و تہ ماشا کردنی . بو میردو مہحرہم نہبیٹ . و ہرہروہا یاساغہ بو نامہحرہم تہ ماشای ہر جیگاہہکی ژئان بکات . مہگر کاتی ناچاریی . وک سہیرکردنی پزیشکی پیاو . کاتی پزیشکی ژن نہبیٹ . یاکاتی بو ہلگرتنی شایہتی بیٹ . بہ شیکی زور لہ زانایان ئہلین: نابی نافرہتیش سہیری ہیچ شوینیکی پیوان بکا . نہبہ نارہزوہوہ . نہبہ ناچاریی . بہبہ لگہی ئہم فرمودہیہ (ئیمامی تیرمزی) ئہیگیریتہوہلہ (ئوم سہلہمہ) وکە ئہوو (خاتوو مہیمونہ) لای پیغہمبەر **﴿﴾** بوون . جالہوکاتہدا (ئین ئومی مہکتومی) نابینا ہات . پیغہمبەر **﴿﴾** فرمووی: چاوی خوتان بگرن لہ نہزہرو . خوداپوشن! ئوم سہلہمہ ئہلی: و تم: باش! ئہی ئو نابینا نییہ! فرمووی ئہی بو نیوہش ئو نابین! . ہندیکی دی پیان وایہ نوارینی ژئان بو پیای نامہحرہم بہبی نارہزوو و ئہنقہست رہوایہ . وک لہ فرمودہیہکی (متفق علیہ) دا ہاتووہ: (حہبہشہ) ییہکان رژی جہژن شہرہنیژہیان ئہکرد لہ مرگہوتدا پیغہمبەر **﴿﴾** خویشی سہیری دہکردن و خاتوو عائیشہیشی لہ پشت خوہوہ دانابوو سہیری دہکردن . **﴿ولیضربن بخرمہن علی**

جیوبہن﴾ با گوشہی سہرپوش و لہچکەکانیان بدن بہ سہر سینگیشیاندا تا گہردن و سینگ و بہرؤکیان دہرنہکەوی **﴿ولا یبدین زینتھن الا لبعولتھن﴾** و خشل و جوانی و زینہتیان "سہرو مل وگوی و سنگ وقول وبال و لاقیان" دہرنہخنہ بو مردہکانیان نہبیٹ **﴿و ابائھن او آباء بعولتھن﴾** یان بو باوکیان . یان بو باوکی شوہکانیان "خہزوریان" **﴿و ابنائھن﴾** یان بو کوپی خویمان **﴿و ابناء بعولتھن﴾** یان بو کوپانی میردہکانیان **﴿و اخوانھن﴾** یان بو براکانی خویمان **﴿و بنی اخوانھن﴾** یان بو کوپی براکانیان **﴿و بنی اخواتھن﴾** یان بو کوپی خوشکەکانیان

چونکه ژيان له گهڼ نهو جوړه کهسانه دا که متر چاوهروانی فیتنه و کاری خراپیان لپوه دهکړی. جا له بهر نهو به یو ژنان ره وایه دهست و پی و لاق و سهر و مل و سینگ له لای ته وانه دا دهر بخه، نه لېسته به یو میړده کانیان زیاتریش له وانه دروسته ﴿او نسانه﴾ یا یو ژنانی هاوېروایان و هک خوځیان، به لام نابی له لای ژنیکې پاشگهز بووه، یان له لای ژنانی جووله که و گاوردا خوځیان دهر بخه ﴿او ماملکت ایمانه﴾ یان ژنه بهنده کانیان - که نیزان -، به لام زانایان له نیږی خولامیاند ا قسه ی جیاوازیان هیه ﴿او التابعین غیر اولی الإربة من الرجال﴾ یان پیاوونی شوینکه و تروانی ژنان بی ټارزو و بی نیاز، (له خزمه تکارو گیله پیاو) که ههستی ژن و میړدیان نیه، جا له بهر پیری، یان له بهر په تهریپیان، یان له بهر نهو که لکی ژن و میړدیان پیوه نه بی، مه به سستیځیان له شوینکه و تنیان ته نه تیرکردنی ټارزووی زکیانه

﴿او الطفل الذین لم یظهروا علی عورات النساء﴾ یان نهو مندالنه ی ناگایان له به دهن و جی شهرمی ژنان نیه و، هیشتا بالغ نه بوون و کاروباری ژن و میړدی نازان، دیاره نه و هک گونا نه یه ژنان دهست و پی و مل و سنگیان له لایاندا و دهر خه ﴿ولا یضربن برجلهن لیعلم ما یخفین من زینته﴾ وه ههروها ژنان - له کاتی رویشندا - نابی پیان به زه ویدا بدن که بزانیست چ خشل و زینه تیکیان داشاردوه. له سهرده می نه فامی دا ژنان به لای خه لکدا نه رویشتن و توند قاچیان به زه ویدا دهاو خرپی خرخال و پاوانه بارنه کانیان نه هات تا مهردوم سهیریان بکات، جا خوی گه و هه فهرمووی نابی نهو کاره بکه، نیستایش گه ی له ژنان جوړه پیلاوی له پی نه که و له کاتی رویشندا توند به زه ویی ددهن و ته قه ی دیت!! ﴿وتوبوا إلى الله جميعا ایها المؤمنون﴾ که و ابو نه ی باوه پداران! هه مووتان به ره و لای خوا بگه رینه و هه په شیمان بینه و هه چاوتان له ناستی نامه حرم دا بخه و هه و هه تان پیاریزن. ﴿علکم تفلحون﴾ به شکو گشتیان هه له دنیوا، هه له قیامت، پرگارو

به اختیار بین و، یو هه تا هه تایش له گوناو هه ریچی دور بکه و نه و.

ژنانی بی میړد به شو بدن:

جا دوا ی باس کردنی چاو داخست و پاراستنی عه ورت، نه فهرمو: ﴿وانکحوا الايامی منکم﴾ نه ی موسلمانان! ژنه بی میړده کانتان به شو بدن، یو پیاوه بی هاوسره کانیشتان، هاوسره پهیدا بکه، واته: هاوکاری و، یارمه تی نیږینه کانتان بدن با ژن بین، ناسانکاری و ږیگهش یو ژنان خوش بکه با میړد بکه ﴿والصالحین من عبادکم و امانکم﴾ یو بهنده و کهنیزه چاک و صالحه کانیشتان هه روا بکه، واته: یو بهنده کان ژن بهین و، کهنیزه کانیشت به شو بدن، به کورتی: خوی گه و هه فرمان به سهرپرشتی کارانیان نه دا که بهنده ی بی ژن. یان کهنیزه کی بی میړد نه هیلنه و، تا فساد و خراپه رو نه دات ﴿ان یكونوا فقراء یغنیهم الله من فضله﴾ نه گهر

سورة النور

النور

وَانْكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَسِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٣٤﴾ وَلِلصَّافِيِّ الَّذِينَ لَا يُعَدُّونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَآتُوهُمْ مِّن مَّالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تَكْرَهُوا فَيْدِيَكُمْ عَلَى الْغِلَاءِ إِنْ أَرَدْتُمْ حَصْنًا لِلْبَغَاةِ غُرُوبًا أُولَٰئِكَ هُمُ الْفُقَرَاءُ مِنَ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْهُمْ فَنَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِمْ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبِينَاتٍ وَمَثَلًا مِنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ ﴿٣٦﴾ اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِثْقَا ذَرَّةٍ فِي رَجَاجٍ أَلَيْسَ بِالْجَاجِ أَكْثَرُ كَوْنًا دَرَىٰ يُوقِدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبَرَكَةٍ زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ تُوْرُّ عَلَىٰ نُورٍ هَٰذَا اللَّهُ نُورُهُ مِنْ شَاءٍ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَلَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣٧﴾ فِي ثُبُوتِ آذِنِ اللَّهِ تَرْفَعُ وَيَذْكُرُ فِيهَا أَسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْأَعْدُوِّ وَالْأَصَالِ ﴿٣٨﴾

نور

۳۴

لات و دست‌نگیش بن، دل سارد مهن لییان، چونکه خوا له فزل و میهره‌بانی و به‌هری خوئی بی‌نیازو ده‌وله‌مندیان ئەکات ﴿والله واسع عليم﴾ وه خوا خوئی پهره‌ده‌رو به‌خشه‌رو: زۆر زانیه به به‌رژوه‌ندی به‌نده‌کانی. واته: هه‌ژاری مه‌که‌نه له‌مهر له به‌رده‌م خواستنی خوازاده‌که‌تان، چونکه خوا به‌خشش و به‌هری زۆره.

ئینجا روو ئەکاته ئەوانه‌ی ده‌سه‌لاتی ژن هینانیان نیه و ئەفهرموئ: ﴿ولیستعفف الذین لا یجدون نکاحا﴾ با ئەوانه‌ش ده‌سه‌لاتی زه‌ماوه‌ندو ژن هینانیان نیه، به‌رده‌وام به‌(عیف‌هت) خۆرابگرن و به‌پاک‌ی ره‌فتاریکه‌ن ﴿حتی یغنیهم الله من فضله﴾ هه‌تا خوا له فزل و به‌هری خوئی ده‌رویکیان ئی ده‌کاته‌وه و ده‌وله‌مهندو بی‌نیازیان ئەکا ﴿والذین یبتغون الکتاب مما ملکتم ایمانکم﴾ ئەو به‌نده‌ه‌شتان، ئەیان‌ه‌وئ خۆ پزگار بکه‌ن و له‌کۆیلایه‌تی نازاد بین ﴿نکاتبهم ان علمتم فیهم خیرا﴾ پسووله‌یان بۆ بنووسن و بیکه‌نه مانگانه به‌سه‌ریان‌ه‌وه، ئەگه‌ر خێرو چاکه‌و تواناییکارکردن و خۆ نازاد کردنتان لیدیتن، واته: ئەتانزانی ئەمانه‌ت و فامیان تیا‌یه‌و، ناوه‌روکی پسووله‌تان بۆجێبه‌جئ ئەکه‌ن ﴿واتوهم من مال الله الذی آتاکم﴾ له‌و مال و سامانه‌ش خوا پییبه‌خشیون، به‌شیان به‌دن، زه‌کات بی، یان سه‌ده‌قه، بۆ ئەوه‌ه‌و بتوانن خۆ نازاد بکه‌ن پئی، ئەمه‌یه‌ که‌ پیغه‌مبه‌ر ﷺ ئەفهرموئ ((ثلاثة حق علی الله عونهم: الناکح یرید العفاف، والمکاتب یرید الاداء، والغازی فی سبیل الله)) رواه الامام احمد، والترمذی، والنسائی، وابن ماجه. سئ که‌س هه‌ن، هه‌قه‌ که‌ خوا یارمه‌تییان بدات: ژن هینەر به‌مه‌به‌ستی خۆ لادان له‌ گوناح، هاوکاری خاوه‌ن نامه‌ و پسووله‌داره‌کان، ئەوانه‌یان ده‌یان‌ه‌وئ حه‌قه‌که‌ جێبه‌جئ بکه‌ن، موحامید له‌پیناوی سه‌ر خستنی نایینی خاوادا. پێش‌ه‌وا (موسلیم و نه‌بو داود) ئەلین: (عبدوللای کوپی ئوبه‌ی) موفاق، دوو که‌نیزه‌کی هه‌بوو، که‌ئێ جار بۆ زیناو شه‌روال پیسیی زۆری ئی ئەکردن!! ئینجا هه‌ر ئەوکه‌نیزانه‌ سکا‌لایان برده‌لای پیغه‌مبه‌ر ﷺ (سه‌دی) ئەلئ: بۆ قیزه‌ونکردنی ئەو جوژه‌ خووه‌ ناپه‌سه‌نده‌نه‌ خوا فهرموئ: ﴿ولا تکره‌وا فتیاتکم علی البغاء﴾ هه‌رگیز که‌نیزه‌که‌انتان ناچارمه‌که‌ن بۆ داوین پیسیی، واته: له‌به‌ر به‌ده‌ست هینانی ده‌ستکه‌وتیکی دونیایی ناچاریان مه‌که‌ن به‌زیناو له‌شفرۆشی خویان. ﴿ان اردن تحصنا﴾ ئەگه‌ر ویستیان داوین پاک‌بن، واته: زۆر کاریکی ناپه‌سه‌ندو نابجێبه‌ فهرماندان به‌ له‌شفرۆشی و شه‌روال پیسیی، به‌تایبه‌ت که‌ خۆشیان له‌وکاره‌ ناشیرینه‌ بیزاربن. به‌لئ ئافره‌تان به‌سروش - وه‌ک ده‌لین - هیزی ئاره‌زووی جنسییان زیاتره‌، جاکه‌ وابوو زۆر عاره‌ له‌سه‌ر خاوه‌نه‌کانیان ئەو ژنه‌ داوین پاک‌نه‌ له‌کاتی خۆیدا به‌شووه‌ نه‌ده‌ن و ناچاریان بکه‌ن بۆ له‌شفرۆشی پوو‌نکردنه‌وه‌یه‌ک: به‌پئی زانیاری (علم‌ الاصول) ئەم ئامیرو ئەداتی شه‌رته‌: (ان)، بۆ به‌یانی واقیعه‌، که‌واته‌ هیچ مه‌فهومیکی موخاله‌فه‌ی نییه‌. (ئین که‌سیر) ئەلئ: (هذا - الشرط - خرج الغالب فلا مفهوم له). ﴿لتبتغوا عرض الحیاة الدنیا﴾ بۆ ئەوه‌ هه‌تا مال و سامانی ژنیانی ئەم دنیایه‌تان ده‌سکه‌وئ، وه‌ک ماره‌یی و به‌ کرێدانیان و، منداله‌کانیان ﴿ومن یکره‌ن﴾ جا هه‌رکه‌سیک به‌زۆر ناچاریان بکات بۆ زیناو شه‌روال پیسیی و، پاشانیش په‌شیمان ببێته‌وه ﴿فان الله من بعد اکرامهن غفور رحیم﴾ بیگومان خوا له‌پاش زۆر لیکردنیان - بۆ ئەو کاره‌ ناپه‌سه‌نده‌ - زۆر لی‌بورده‌یه‌کی میهره‌بانه‌. ﴿ولقد انزلنا إلیکم آیات مبینات ومثلا من الذین خلوا من قبلکم وموعظة للمتقین﴾ بیگومان ئی‌مه‌ چه‌ندین نایه‌تی روونکه‌ره‌وه‌ی ئەحکامان بۆ دابه‌زاندن، وێرای چه‌ندین نموونه‌ به‌سه‌ره‌ات وداستانی ئەو که‌لانه‌ی به‌ر له‌ خۆتان بوون، هه‌روه‌ها له‌گه‌ل په‌ندو ئامۆزگارییه‌ک بۆ خه‌لکانی له‌خواترس، ئەوانه‌ی که‌ ناماده‌ییان تیا‌یه‌ بۆ ترس له‌خوا - هه‌ندئ له‌پیاوه‌ و رده‌کاره‌کان ئەلین: کاتئ (یوسف) بوختانه‌که‌ی بۆکرا، خوا‌ی گه‌وره‌ له‌سه‌ر زمانی مندالیک - که‌ هیشتای له‌ لانه‌دا بوو - پاک‌انه‌ی بۆ کرد، کاتیکیش خاتوو (مهری‌م) تووشی ئەو بوختانه‌

بوو، ئه‌ویش هەر له‌سه‌ر زمانی مندالی (عیسا)ی کوریدا پاکانه‌ی بۆ کرا، به‌لام کاتی خاتوو عائیشه تووشی ئه‌و بوختانه گه‌وره‌یه کرا، خوا خۆی له‌قورئاندا پاکانه‌ی بۆکرد. هه‌روه‌ها باسکردنی هه‌وال و داستانی گه‌لانی رابردوی پێش ئیوه‌ش، به‌تایبه‌ت یوسف و مریه‌م که ئه‌شوبه‌ی به‌به‌سه‌ره‌اته‌که‌ی خاتو عائیشه‌وه دلدانه‌وه‌یه هه‌م بۆ پیغه‌مبه‌ر، هه‌م بۆ خاتوو عائیشه.

ئه‌زله‌ی نوورو رووناکی خوا:

به‌ئێ کاتی خوا له‌م سوهره‌ته‌دا گه‌ئێ حوكمی روون كرده‌وه. ئیستا دیته‌ سه‌ر ئه‌وباسه‌یه كه خوا هەر خۆی خاوه‌نی هه‌موو نوورو رووناکیه‌كه له دنیاو له‌قیامه‌تدا، ئه‌فه‌رموی: ﴿**اللّٰهُ نُورِ السَّمٰوٰتِ وَٱلْاَرْضِ**﴾ هەر خوايه نوورو رووناکیی ئاسمانه‌كان و زه‌ویی.

ئه‌وه‌یه كه له‌ئاسماندا ئه‌و هه‌موو ئه‌ستێره‌و به‌لگانه‌ی دروستكردوه، له‌زه‌ویشدا په‌یامبه‌ری ناردوه به‌و هه‌موو به‌لگه‌و ئه‌حکامه‌وه، خه‌لكی پێ شاره‌زاو رێنموونی بکات بۆ رێبازی راستیی، خوا هەر خۆیه‌تی داهینه‌ری ئه‌م بوونه‌وه‌ره. هەر خۆیه‌تی هۆی ده‌ركه‌وتن له‌م بوونه‌وه‌رده‌دا، رێنموونكارو، راویژگاری ئاسمانه‌كان و زه‌ویییه، دروستكراوه‌كان هه‌موو به‌ نووری ئه‌و رێ ده‌ر ئه‌كهن، هەر به‌ فه‌رمان و به‌ریاری ئه‌و ئه‌سووپێن ﴿**مِثْلُ نُوْرٍ كَمِشْكَاةٍ فِیْهَا مِصْبَاحٌ**﴾ نموونه‌ی نوورو رووناکی ئه‌وخوایه، وه‌ك تاقیكه‌ كه‌چه‌یه‌کی گه‌وره‌ی پرشنگداری پێ نووری تیدا هه‌لكرابێت ﴿**المِصْبَاحُ فِی زَجَاجَةٍ**﴾ چراكه‌ش له‌ناو چوار چیوه‌یه‌کی پاکی دره‌وشاوه‌ی شووشه‌یه‌كدا بێت ﴿**الزَجَاجَةُ كَأَنهَا كَوْكَبٌ دُرٌّ**﴾ شووشه‌كه‌ش وه‌ك ئه‌ستێره‌یه‌کی پرشنگدارو گه‌ش بێت ﴿**يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ زَيْتُونَةٍ**﴾ چراكه‌ له‌دار (زه‌یتوون)یكی به‌ فه‌رو به‌ به‌ره‌كه‌ت، پۆن و سووته‌مه‌نیه‌كه‌ی وه‌ربگیرێ ﴿**لَا شَرْقِيَّةَ وَلَا غَرْبِيَّةَ**﴾ داره‌كه‌شی نه‌هه‌میشه له‌به‌ر خۆرگه‌یه، تا به‌ درێژایی پوژ، خۆر لێی بدا، نه‌هه‌میشه‌ش له‌ نزارو سیبه‌ردایه، تا قه‌ت خۆر لێی نه‌دات، به‌لكو له‌ شوینیكدا روابێت خۆرانگه‌ز نه‌بێو به‌ هه‌میشه‌ش سه‌وزو جوان بێت ﴿**يَكَادُ زَيْتُهَا يُضِيءُ**﴾ پۆنه‌كه‌شی نه‌وه‌نده پاك و پاكژ بێت، نزیك بێت هەر له‌ خۆیه‌وه گه‌ربگرێ ﴿**وَلَوْلَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ**﴾ به‌ بێ ئه‌وه ئاگریشی به‌ر كه‌وێ، چونكه‌ زه‌یتی په‌سه‌ن، ئه‌وه‌نده جوانه‌ کاتی سه‌یری ئه‌كه‌ی، ده‌لییت بێ ئه‌وه ئاگری تخون كه‌وێ خۆی داگیرسی، کاتی ئاگریشی ئه‌گاتێ شۆله‌و رووناکیه‌كه‌ی زیاتر نه‌بێت، دلی باوه‌ردارانی‌ش ئاوايه، به‌نوورو رووناکی خوا دانه‌گیرسی، پێش ئه‌وه رێنۆینی و شاره‌زا بکری، جا هەر کاتیکیش باسی ئیسلامی بۆ کرا و پێنما بوو، ئه‌وا به‌ زوویی به‌ره‌و پێگه‌ی راست ئه‌روا و هیدایه‌ت ئه‌بێ ﴿**نور علی نور**﴾ رووناکی له‌سه‌ر رووناکیی، تاقه‌كه، چراكه، شووشه‌كه، زه‌یته‌ پاكه‌كه، ئه‌مانه هەر هه‌موو ئه‌بنه‌ هۆی زنده‌ رووناکیی و بریقه‌ی چراكه ﴿**يَهْدِي اللّٰهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ**﴾ بێگومان خوا ویستی له‌هه‌ر كه‌سیك بێی، ئه‌وا رێنموونی ئه‌كات بۆ نوورو رووناکی خۆی ﴿**وَيَضْرِبُ اللّٰهُ ٱلْاَمْثَالَ لِلنَّاسِ**﴾ و خوا هه‌میشه بۆ خه‌لكی نموونه‌ دینیته‌وه، بۆ ئه‌وه‌ی باشترو چاكتر تی بگه‌ن ﴿**وَاللّٰهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ**﴾ وه‌ خوا به‌هه‌موو شتیك زاناو ئاگاداره، ئه‌زانێ كێ شایسته‌ی هیدایه‌ته.

رێزی مزگه‌وته‌كان و یادی خوا:

ئینجا خوا باسی شوێن و جێگا خوا په‌رستییه‌كانیان بۆ ئه‌كاو ده‌فه‌رموی: ﴿**فِی بَیوتِ اٰنِ اللّٰهِ اِنْ تَرْفَعُ**﴾ له‌ناو چه‌ند مال و مزگه‌وتیكدا خوا مۆله‌تی داوه كه ده‌ستی رێزیان له‌ بان بێ، ئه‌و مزگه‌وتانه‌ش ده‌بێ ته‌نها له‌سه‌ر ناوی ئه‌و بینابکرێن، تا ببه‌نه مه‌ناوه‌ی هیدایه‌ت و تیشکی رۆحیی ﴿**وَيَذْکُرْ فِیْهَا اِسْمُهُ**﴾ وه‌ ده‌بێ ته‌نها ناوی ئه‌ویان تیا بیریت ﴿**يَسْبِغْ لَهٗ فِیْهَا بِالْغَدُوِّ وَٱلْاَصَالِ**﴾ به‌ به‌یانی و ئیواراندا، نوێژو ستایش و ته‌سبیحاتی پاکی ئه‌وده‌كه‌ن:

﴿ **رجال لا تلهيهم تجارة ولا بيع عن ذكر الله وإقام الصلاة وإيتاء الزكاة** ﴾ پیروانی که بازرگانی و کسب و فروش، لهیادی خوا و له بهرپاکردنی نویژو بهخشینی زکات غافلان ناکا، واته: له لایه که وه هردم خهریکی پهیدا کردنی ژیان و ژیاورن و، له لایه کی تریشه وه یادی خوا دهکن و. هرکات بانگ گوترا: نهوان به پهله نه پون بهدم نویژو کانیا نه وه، وه هرکاتیکش زکاتیان که وه سه، به خیرایی جنبه جینی نه کن ﴿ **يخافون يوما تتقلب فيه القلوب والأبصار** ﴾ له روژیک نه ترسن که دل و چاو تنیدا گش نه گهرین و وه ده چهرخین، واته: له روژی نه ترسن ناخو له چ لایه که وه فریشته ی سزا بیانگرن و، نامه یان چون بدریتی؟ ﴿ **ليجزيه الله أحسن ما عملوا** ﴾ بهرده وام نابو شیوهیه سه رگرمی خوا پرستین، تا خوا له بهرامبر کرده وه کانیا نه وه به چاکترین شیوه پاداشیان بداته وه ﴿ **ويزيدهم من فضله** ﴾ وه له فزونی خوی بویان زیاد کا، واته:

لله و نعيمه تانه ی که نه مان نایزان و تنها خوا خوی نه یزانی به هره مه ندیان بکا ﴿ **والله يرزق من يشاء بغیر حساب** ﴾ وه خوا به هر که سیك خوی بییه وی و چه زبکا، روژی بی ژماره ی نه داتی. چونکه نهوان له دونیادا زورخویان ماند ووده کرد بو نهو، بویه نه میش نه مری بی نه اندازه پاداشیان نه داته وه.

له فزل و گهره یی مزگه وتدا، نیمامی (بوخاریی) و، نیمامی (موسلم) ریوایه تیان که پیشه وه (عوسمان) گوتیه تی: گویم له پیغه مبر بوو ﷺ دهیفرموو: ((من بنی لله مسجدا یبتغی به وجه الله بنی الله له مثله فی الجنة)) واته: هر که سیك له بهرخوا مزگه وتیک بکاته وه، مه به ستیشی هر ره زامه ندیی و خوشنوودیی نه ویت، بیگومانه که خوی دلوانیش نمونه ی نهو مزگه وته - له گهره یی وچوکید - کوشکیکی ده داتی له نیو به هشتدا.

نیمامی (موسلم) یش له (نه بوو بورده) وه نه لی: پیوایک له مزگه وتدا هاواری بو شتیکی گومبووی خوی نه کرد، پیغه مبر ﷺ فهرمووی: ((لا وجدت، إنما بنيت المساجد لما بنيت له)) واته: یاخوا نه که ویته وه ده ست، نه ی مه گهر نازانی مزگه وته کان تنها بو خوا پرستی بیناکراون! وه له فهرمووده یه کی (متفق علیه) دا هاتوه: ((إذا مر احد بسهام ان یقبض علی نصالها، لنلا یؤذی الناس)) واته: هرگا که سیك بیهری به ناو مزگه وتدا تیهری "یا بمینیته وه" تهنک و چه کیشی پی بوو، دهبا باشباشی تیره کی مه حکم بکاو، (مه ترسی ده رچونی نه هیلیت) تاخه لکی نازار نه دات.

دوو مه سهل بو حاشاکه ران له دین:

﴿ **والذین کفروا اعمالهم کسراب بقیعة** ﴾ کاتی خوی گهره باسی حالی پروادارانی کرد، نیستا دیته سه باسیکی بی پروایانیش، وه نه فهرمووی: نهوانه ی خوا نه ناس و بی پروا بوون، کرده وه کانیا - که له دونیادا

دهیانکردن- و هك سهراب و تراویلكه یهك وایه له دوروه و له دهشتیكی كاكی به كاكی و بیاباندا له گهرمای نیوه پودا بریسكه بداتهوه **﴿یحسبه الظمان ماء﴾** مروقی تینوو له دوروه واده زانیت ئاوه **﴿حتى إذا جاءه﴾** هتا كاتی دهگاته لای **﴿لم یجدہ شیئا﴾** هیچ شتیكی دهست ناكهوی، نه ئاوو، نه تهری ئاو **﴿ووجد الله عنده فوہ حسابہ﴾** وه نه وهنده دهزانی خوا له لای ئامادهیه و، به پیی كاروكرده و هكانی، حسابی به تیرو تهسل بۆ دهكات، واته: كهله قیامهت به خوا دهگات، ئاوا خوا ده بیینی حسابی بۆ تهواو كردوه **﴿والله سریع الحساب﴾** خواش حیسابكیشی به چه سپانه. له فرموده یهكی (متفق علیه) دا هاتوه: له پوژی قیامهتدا به جووله كهكان نهوتری: ئیوه له دونیادا چیتان ده پهرست؟ نهوانیش نه لئین: (عوزهیر) مان ده پهرست! پئیان نهوتری: درۆ نهكهن، چونكه خوا مندالی بۆ خوێ نهگرتوه. دیسان پئیان نهوتری: نهی ئیستا داوای چی نهكهن؟ نه لئین: نهی پهروه رگاری ئیغه! زۆر تینوو مانه، تیراومان بكه، له پاشا پئیان نهوتری: سهیر بكهن ئایا نابینن؟ ئینجا ئاگرێك و هك تراویلكه نه میتریته بهرده میان و له توور پهیدا خوێ ده خواتهوه، نهوانیش به ناچار ی به رهو پروی دهچن و دهكهونه نیویهوه. **﴿و كظلمات فی بحر لجمی﴾** یا خود كاروكرده و بیان و هك چهند تاریکییهكه له ئاو ده ریایهكی قوول و بیی پهیدا **﴿یغشاه موج من فوقه موج﴾** شه پۆل له سهر شه پۆل دایپوشی **﴿من فوقه سحب﴾** له ژووری نهویشهوه ههریكی رهشی بارانزاوی چروپر بی **﴿ظلمات بعضها فوق بعض﴾** نیتر چهند تاریکییهكه هه ندیكی له سهرووی هه ندیكیهوه.

﴿إذا اخرج یده لم یكد یراه﴾ ههركه بیهوی دهستی خوێ بیئیته دهری، له وانهیه دهستی خوێ نه بیینی! له بهر ئه وه هه موو تاریکیانه، تاریکی ده ریاكه، تاریکی شه پۆلهكان، تاریکی هه ورهكه، ئه مانه هه موو **﴿ومن لم یجعل الله له نورا﴾** وه ههركه سی كه خوا خوێ رینموونی نهكاو نوورو رووناکی پی نه دات **﴿فما له من نور﴾** هیچ نوورو رووناکییهكی نیه ریی پیدهر بكات، ئه وهش نموونه ی دلی هه موو كافرێكه، كه نه زانی بۆچی به دیه یئراوه، ئه نجامی بۆ كوییه؟! (ئین عهباس) نه لی: مه بهست بهم ئایه تی: (یغشاه موج من فوقه موج من فوقه سحب) ئه وه په ردهیه كه به سه ر دل و گویتی و چاوه كانیاندا هاتوه، و هك ئه فرموی: (ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم و علی ابصارهم غشاوة). ۷/۲. جاكاتی خوا دلی پرواداره كانی و هسف كرد به جیگه ی نوورو هیدایهت: (الله نور السموات و الارض)، دلی بی پرواكانیشی و هسپكرد به جیگه ی تاریکی و زولمهت.

توانایی خوا بالا دستی:

جا نیتر دوا ی نه وه چهند به لگه یهك بۆ كافران دینیته وه، تا به شكو پروا بیئن: **﴿الم تر ان الله یسبح له من فی السموات و الارض﴾** ئایانه ترانیوه ئه ی موحه مه د **﴿﴾** هه رچی و ههركهس له ئاسمانهكان و له زه ویدان، (فریشته، جن، ئینسان) له هه موو عیب و نهنگێك خوا پاك را نهگرن؟ هه ندیكی به زمانی وتارو، هه ندیكی به زمان حال **﴿والطیر صافات﴾** وه ئه و مه ل و په له وهرانهش، كه پۆل پۆل به ئاسماندا دهفرن و بالیان دهكه نه وه **﴿كل قد علم صلاته و تسبیحه﴾** هه ر یه كهشیان نوێرو ته سبیحی خوێ ده زانی، به لی هه موو په له وهران و گیانه به ران، وجود و بوونیان به و شیوهیه كه هیه، نیشانه و به لگهن له سه ر بوونی خوا تاك و ته نیایی ئه و! **﴿والله علیم بما یفعلون﴾** و خوا له ته واوی ئه و كرد واته ی ئه وان ئه نجامی ئه دن زاناو ئاگاداره **﴿والله ملك السموات و الارض﴾** وه خاوه نیتی ئاسمانهكان و زه ویی هه ر هه موو بۆخوایه **﴿والی الله المصیر﴾** سه ره نجام گه رانه و ی هه مووانیش، هه ر بۆلای خوایه و، پاداشت و تۆله ی هه موو كه سیش ئه داته وه.

دیسانہ وہ خواہ لگہ کی تر دینیتہ وہ بؤ دہ سہ لات و توانایی خوی، وٹہ فرموی: ﴿**الم تر ان الله یزجی سحابا**﴾ نایا تو نہ ترانیوہ کہ: خواہ شینہ یی و لہ سر خو پہلہ ہورہ کان، دہ نازوکی و دہ بات بؤ ہر جیگاہ کہ خوی مہ بہستی بیت ﴿**ثم یؤلف بینہ**﴾ پاشان پھیوہ ستیان دہ کاو موتور بہ دہ بن ﴿**ثم یجعلہ رکاما**﴾ ٹہوسا چین چین لہ سر یہ کہ لہ کہیان ٹہ کا ﴿**فتری الودق یخرج من خلاله**﴾ ٹینجا دہ بینی دلویہ دلویہ باران لہ تو ی ہورہ کانہ وہ دیتہ خورای ﴿**وینزل من السماء من جبال فیہا من برد**﴾ وہ خواہو ہورانہ وہ کہ بہ کیو دہ چن - ہندی جار تہ رزہ دہ بارینی.

(ثین کہ سیر) دہ لی: (قال بعض النحاة: (من) الاولى لابتداء الغاية، والثاني للتبعض، فالثالثة لبيان الجنس،

ومعناه: ان في السماء جبال برد ينزل الله منها البرد. واما من جعل الجبال هنا كناية عن السحاب فإن (من) الثانية عنده لابتداء الغاية، لكنها بدل من الاولى) واللہ اعلم. ﴿**فیصیب بہ من یشاء**﴾ ٹینجا ہر کہ سی ٹہو مہیلی لیتی، تہ رزہ کہ لیتی دہ دات ﴿**ویصرفہ عن من یشاء**﴾ ہر کہ سیش خوی بیہوی لیتی نہ دا، لیتی لادہ دا ﴿**یکاد سنا برقہ یدھب بالابصار**﴾ نزیکہ تیشکی بریسکہ کی سو مای چاویان ببا ﴿**یقلب الله اللیل والنهار**﴾ بیگومان ہر خواہ شہو روژ تاوتوی و نالو گوڑ ٹہ کات، جاری دریژ، جار ٹیکیش کورت، دہ می سار، دہ می گہرم ﴿**ان فی ذلك لعبرة لاولی الابصار**﴾ بیگومان لہو نالو گوڑ ہشدا پندو ناموژ گاریہ کی زور ہیہ بؤ خا و ہن بینایی و ناقلا، بؤ ٹہوانہ ی و بہوردی سہیر ٹہ کہن و، بہوردیش بیر ٹہ کہنہ وہ. یہ کیکی تر لہ نیشانہ کانہ ی دہ سہ لات ی فراوانی زاتی خوا ٹہ ہیہ کہ دہ فرموی: ﴿**والله خلق کل دابة من ماء**﴾ گشت زیندہ و ہر ہموو جو لندہ یہ کی لہ ناو دروست کردوہ، (فریشتہ و) (جینی) نہ بی، ٹہوان لہ نور و ناگرن. ٹینجا

ٹہ فرموی: ﴿**فمنہم من یمشی علی بطنہ**﴾ ہہیانہ لہ سہر زگ دہ روا (وہ کارو ہموو گیاندار کی خشوک) ﴿**ومنہم من یمشی علی رجلین**﴾ ہہیشیانہ لہ سہر دووی ٹہ پون (وہ شادہ مزادو مہل و پہلہ و ہرہ کان) ﴿**ومنہم من یمشی علی أربع**﴾ و لئیانہ لہ سہر چوار پہلان ٹہ پون (وہ بز و مہرو و شترو...) ﴿**یخلق الله ما یشاء**﴾ خوا نہ ہر ٹہوانہ ی دروست کردی، بہ لکو ہر شتی حہز ی بکا، بہ مہیلی خوی دروستی ٹہ کات ﴿**ان الله علی کل شیء قدير**﴾ چونکہ خوا بہ سہر ہموو شتی کدا دہ سہ لات ی ہیہ، بہ کورتی، ٹہو ہموو جوڑہ ناژہل و گیانلہ بہرانہ، کہ لہم بوونہ و ہرہ دان، ہموو دہ ستمان راٹہ کیشن بؤ باوہر مینان بہ خواہ کی بہ دہ سہ لات ی کار جوان ﴿**لقد انزلنا آیات مبینات**﴾ بیگومان ٹیمہ چہنڈ بہ لگو نایہ تیکی ناشکراو روونکہرہ و ہمان نارہد خورای بؤ ہیدایہ تکرہن ﴿**والله یدہی من یشاء الی صراط مستقیم**﴾ خوا پینوینی ہر کہ سی ٹہ کات بوری راست، خوی بیہوی و شیاویش بیت.

سُورَةُ النُّورِ

النُّورِ

يَقْلِبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ ﴿١﴾ وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِنْ مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى بَطْنِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَنْ يَمْشِي عَلَى أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾ لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْنِ مُبِينَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿٣﴾ وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ تَوَلَّى فِرْقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤﴾ وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فِرْقٌ مِنْهُمْ مُعْرِضُونَ ﴿٥﴾ وَإِنْ يَكُنْ مِنْهُمْ لِحَقٌّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ ﴿٦﴾ أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحِفَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولُهُ أَلَّا يُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٧﴾ إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ﴿٨﴾ وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيُحْسِ اللَّهُ وَيَتَّقْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ ﴿٩﴾ وَأَقْسَمُوا لَهُ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَنْ أَمَرْتَهُمْ لِيَخْرُجُنَّ قُلُوبُهُمْ لَأَنْقُسُوا طَاعَةَ مَعْرُوفَةٍ إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ لِمَا تَعْمَلُونَ ﴿١٠﴾

قرآن مجید

۳۶

باوپرداران و دوورازیه‌کان:

﴿وَيَقُولُونَ آمَنَا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا﴾ موافقه‌کانش به‌سهر زاری نه‌لین: نیمه‌ش پروامان به‌ خواو به‌په‌یامبه‌ر هی‌ناوه و گویرایه‌لشیمان کردوه ﴿ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ﴾ که‌چی هر دواى نه‌وه ده‌سته‌یه‌کیان، له‌بریاره‌کانی‌خوا رو وهر نه‌چه‌رخین و رازی نابن! ﴿وَمَا أَوْلٰئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ﴾ نه‌وانه له‌ بنه‌رته‌دا پروادار نین، به‌لکو ته‌نها به‌دهم پروایان هی‌ناوه و نه‌لین گویرایه‌لین ﴿وَإِذَا دَعَا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِحَكْمٍ بَيْنَهُمْ﴾ کاتیکیش بانگ بکرین بولای بریاره‌کانی خواو په‌یامبه‌ره‌که‌ی نه‌و، تا له‌نیوانیاندا داوهری بکه‌ن ﴿وَإِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ مَعْرُضُونَ﴾ که‌چی ده‌سته‌یه‌کیان، کت وپر پرو وهر نه‌گیژن و ناماده نابن ﴿وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ﴾ وه نه‌گهر سور بزانن، نه‌و سوود وقارآنجه بو نه‌وان ده‌بی و، به‌وان ده‌دری، به‌په‌له‌ دینه لای و ملکه‌چی نه‌ین و، رازی ده‌بن به‌برباری په‌یامبه‌ر ﴿إِنِّي قُلُوبُهُمْ مَّرِضٌ أَمْ أُرَاتِبُوا﴾ مه‌گهر نه‌خوشی نیفاق و دوورپویی له‌ دلیاندا ه‌یه، یاخود دوو دل و به‌گومانن، سه‌بارت به‌په‌یامبه‌ریتی موجه‌ممه‌د ﴿أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحْيِفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ رَسُولَهُ﴾ یاخود نه‌ترسن - له‌کاتی بریاره‌کاندا - خواو په‌یامبه‌ره‌که‌ی - سته‌م وناهه‌قیه‌کیان لی بکه‌ن؟ بویه ناوا گویرایه‌ل نابن! ﴿بَلْ أَوْلٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ﴾ نا، به‌لکو نه‌وان له‌بنه‌رته‌ا خویان سته‌م‌کارن، دلیان نه‌خوشه، نه‌گینا چاک نه‌زانن که‌ په‌یامبه‌ر زور دادپه‌روه‌روو دادگهره ﴿إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِحَكْمٍ بَيْنَهُمْ﴾ نه‌وه حالی دوو روه‌کان بوو، به‌لام وتهو گوفتاری پرواداره‌کانش کاتی بانگ ده‌کرین بولای خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی ﴿بُوْهُمُ﴾ له‌نیوانیاندا داوهری بکا ﴿أَنْ يَقُولُوا سَمْعْنَا وَأَطَعْنَا﴾ هر نه‌مه‌یه که‌ نه‌لین: نه‌وا بیستمان و گویرایه‌لشین. واته: نه‌گهر نه‌وانیش بروادار بوونایه، ده‌بوو هر ناوایان بووتایه ﴿وَأَوْلٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ نانه‌وانه - که‌ بو رهمانه‌ندی خوا په‌له‌ نه‌که‌ن - سهرفرازی راسته‌قینه‌ی دنیاو قیامه‌تن ﴿وَمَنْ يَطْعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ هرکه‌سی گویرایه‌لی خواو په‌یامبه‌ره‌که‌ی بکا ﴿وَيُخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقَهُ﴾ و له‌خوا بترسیٔ، له‌به‌ر نه‌و دریغیانه‌ی که‌ کردوویه‌تی، وه له‌سهرپیچیش خوی بیاریزی، ﴿فَأَوْلٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ﴾ نا نه‌وانه‌ن سهرکه‌وت و بره‌وه‌ن، بو جاریکی تر دیته‌وه سهر باسی دوورپوه‌کان و ده‌فرموی: ﴿وَأَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ﴾ و به‌وپه‌ری هیژ سویندیان به‌خوا ده‌خوارد ﴿لَنْ أَمْرْتَهُمْ لِيُخْرِجَنَّ﴾ نه‌گهر تو فرمانیان پی بکه‌یت به‌درچوون بو جهاد نه‌وا زو له‌گه‌لت در نه‌چن ﴿قُلْ لَا تَقْسَمُوا طَاعَةَ مَعْرُوفٍ﴾ پییان بلی: سویند مه‌خون، چونکه سوینده‌کانتان درویه، گویرایه‌لی و ملکه‌چی نیوه‌ش، شتیکی دیاره‌و زانراوه، ناشکرایه که‌ نه‌وه‌ی نیوه‌ی ده‌یلین ته‌نها به‌زمانه، نه‌ک به‌دل ﴿إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ﴾ به‌راستی خوا به‌ناگایه به‌هموو کارو کرده‌کانتان، چ نه‌ینیی و، چ ناشکرایی ﴿قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ﴾ پییان بلی: گویرایه‌لی راسته‌قینه‌ی خواو گویرایه‌لی په‌یامبه‌ر بکه‌ن، نه‌ک وه‌ک خوتان نه‌یلین، که‌چی واش نیه ﴿فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ﴾ خو نه‌گهر پرویان وهرگیرا و راستیان نه‌وت، نه‌وه به‌راستی زیانتان هر به‌خوتان گه‌یاندوه، چونکه نه‌و په‌یامبه‌ره بکه‌ن ته‌نها نه‌رکی راگه‌یاندنی په‌یامی خوی له‌سهره ﴿وَعَلَيْكُمْ مَا حَمَلْتُمْ﴾ نیوه‌ش به‌رپرسی نه‌رکی سهرشانی خوتان ده‌بن و، توله‌ی یاخیببوونتان و، سهرپیچیتان له‌ گویرایه‌لی و فرمانبه‌رداری پیغه‌مبه‌ر - وه‌ک (ثین عه‌باس) نه‌لی - له‌ سهر خوتان ده‌که‌وی ﴿وَإِنْ تَطِيعُوا تَهْتَدُوا﴾ خو نه‌گهر فرمانبه‌ردارو گویرایه‌لی نه‌و بن نه‌وا رینوین و به‌ختیار نه‌بن ﴿وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ﴾ دلنیا‌شبن که‌ پیغه‌مبه‌ر بکه‌ن ته‌نها راگه‌یاندنی ناشکراو روونی له‌سهر شانه، نیر نه‌گهر نیوه‌ی سهرپیچی له‌و بکه‌ن، نه‌وا نه‌و هرکاری خوی ده‌کات، گونا‌ه و تاوان به‌ته‌نها له‌سهر نیوه‌یه.

سۆزی خوا بکهون. ئینجا ئەنجامی بئی بڕوایان ئەبڕیتەوه و ئەفرموی: ﴿^{۷۷} لا تحسبن الذين كفروا معجزين في الأرض﴾ پێت وانەبئی ئەوانەى خوا ئەناس و بئی بڕوان، دەتوانن کە لە سزای خوا رابکەن و دەسهو سائمان بکەن لە زەویداو، نەتوانن تۆلەیان ئی وەرگرین، نە، شتی وانابئی و، هەر گیزیش لە دەستمان دەرناچن ﴿وماوهم النار ولبئس المصير﴾ لە دواوژیشدا جیگەى ئەوانە ناگری دۆزەخو، وای چ جیگایەکی خراپە دۆزەخ.

خولام و کەنیزو مندالی نابلوو سى کات نيزن دهخوازن:

لە ئایەتەکانی پێشەوه هەندى لە شیوەو نادابى هاتوچۆى بۆ لای یەکتەر باس کرد، ئیستایش باسى سەردانى خەزم و خوێشان ئەکات بۆلای یەکتەر، وەك ئەفرموی: ﴿^{۷۸} يا ايها الذين آمنوا ليستاذنكم الذين ملكت ايماكم والذين

لم يبلغوا الحلم منكم ثلاث مرات﴾ ئەى ئەوانەى باوەرێتان هێناو! باخولام و بەندە و کەنیزە کانتان و، ئەوانەش کە هێمان پى ئەگەيشتوون و (بالغ نەبوون) بەلام مەیلی جینسییان هەیه، لە سى کاتدا مۆلەت وەرگرن! بۆ هاتنە ناو ژووری تايبەتى نووستنى ژن و میرد ﴿من قبل صلاة الفجر﴾ لە پيش نوێژى بەیادیـدا" دیارە لەو کاتەدا مەروە خوێ کردووەتەوه بۆ حەوانەوه ﴿وحين تضعون ثيابكم من الظهيرة﴾ دووهم: نیوەرویان، کاتى جل و بەرگتان دانەنن بۆ ئیسراحت ﴿ومن بعد صلاة العشاء﴾ لە پاش نوێژى خەوتنان "کە لەو کاتەشدا خوێتانتان نامادە کردووە بۆ خەو دیارە ئەم سى کاتە، کاتى دانانى جل و بەرگی ئیشەو، کاتى حەوانەوه و پشوو دانە، بۆیە بە تايبەت ناویان ئەبات ﴿ثلاث عورات لكم﴾ کە ئەم سى کاتە، کاتى تەنیاى ئیوێهە، وەهەرەتى ئیوێهە تیا دەرکەوێ، کەواتە دەبێ بەندەو کەنیزەو مندالەکانیشتان ناگادار بکەن تا لەوسى کاتەدا بى مۆلەت نەیهەنە ژوورەوه ﴿ليس عليكم ولا عليهم جناح بعدهن﴾ د وای ئەو سى کاتە! ئیتەر هیچ قەیناکا و گلهیى لە

وإذا بلغ الأطفل منكم الحُر فَلْيَسْتِزُوا كَمَا اسْتَفَذَّ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ﴿٧٩﴾ وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ الَّتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٨٠﴾ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَلِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مَفَا حَرَجٌ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا إِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةٌ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبْرَكَةٌ طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ بَيَّنَّ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ ﴿٨١﴾

ئێوەش و ئەوانیش ناكریٓت ﴿طوافون عليكم بعضكم على بعض﴾ بەیانیان و ئیواران بگەرێن بەسەرتانا، چونکە زۆر قورسە بۆ هەردوولاتان گش کات ئەوانە هەر داواى مۆلەت بکەن" ﴿كذلك يبين الله لكم الآيات﴾ هەر ئا بەو شیوەیە خوا ئایەتەکانى قورئان بۆ ئیوێهە پوون ئەکاتەوه ﴿والله عليم حکيم﴾ ئەو خوايەش زۆر زاناو، بە ناگایە، بەکارى بەندەکانى دڕوستکارە.

ئینجا حوکمی ئەو مندالانەش باس ئەکات بالغ دەبن، ئەفرموی: ﴿^{۸۰} وإذا بلغ الاطفال منكم الحلم﴾ وەهەر کاتى مندالە کانتان گەورە بوون و پێگەيشتن، ئەگەر چى بۆ سالى بالغ بوونیش "زانایان قسەى جیاوازیان هەیه: ئایا نیشانەى بالغ بوون چیهو، سالى بالغ بوون چەندە؟ ﴿فليستاذنوا﴾ بائەوانیش لە هەموو کاتدا مۆلەت بخوازن ﴿كما استاذن الذين من قبلهم﴾ وەك چۆن ئەو بالغ و پێگەيشتوانەى پيش ئەمان، مۆلەتیان دەخواست ﴿كذلك يبين

الله لکم آیات ﴿ هەر نابەو شیۆمیه خوا حوکمەکانی خۆی بۆ ئێوه پەروە ئەکاتەوه، دە ئێوهش بەباشی وەریان بگرن **والله علیهم حکیم** ﴾ و خوا زۆر زاناو ئاگایە زۆریش کار جوانە. ئیبنجا خوا باسی حیجاب ئەکات بۆ دواى پیر بوون، پاش ئەوه بۆسەردەمی لاویتی باسیکرد، وەک ئەفەرموی: ﴿ **والقواعد من النساء اللاتی لا یرجون نکاحا** ﴾ ئەو ژنانەى لەنیش و کار کەوتون، ئوفتادەبوون و لەبەر پیریو، ئەمانى ئارەزوو بەتەمای شووکردن نین. (سەعیدی کوپی جوبەر، قەتادە، زەحاک) ئەلین: مەبەست بەوانە، ئەو ژنانەى (حەین)یان ئەماوە، تەمای مندالیشیان بەراوە. **﴿فلیس علیهن جناح ان یضعن ثیابهن﴾** هیچ گوناھیکیان لەسەر نیە کە هەندى لە جل و بەرگی سەرەوهیان دابنن و نەپێوشن. وەک عەباو چەتفەو کەواو سەلتە، وە هەروەها ئەگەر بەبەردەم پیاوانیشدا بێن و بپۆن **﴿غیر مبرجات بزینة﴾** بەلام نابێ بەرامبەر بەخەلک زینەت و جوانی خۆیان نیشان بدەن وەک موو و سەرۆمل و گەردن و سینگ و لاقیان، شتێک ئەکەن سەرنجی بێگانه راکێشن **﴿وان یرستغفن خیر لهن﴾** خۆ ئەگەر عیغفەتیش نیشان بدەن و کەواو سەلتەو چەتفەوعاباکانیان، هەر دانەنن و خۆیان داپۆشن وەک ژنیکى لاو، ئەوه چاکترە بۆیان، چونکە لەبوختان و قەسەى ناقولاً دوور ئەکەونەوه **﴿والله سمیع علیهم﴾** خوا زۆر ژنەواى، هەمیشەش زانایە ئەزانى چى لەنیوان ئەوان و پیاوانى ناناشناو بێگانهدا پوو دەدات. کەواتە هۆشیاریان! (سەدى) ئەلئى: بەناوى (موسلیم)هوه، هاورێیەکم هەبوو خولامى ژنەکەى حوزەیفەبوو، پۆژى لەبازارددا بە دەستی خەناوییهوه دیتم و، لیم پرسى ئەوه چییە؟! وتى: خەنەم لەسەرى (مەولا)کەم (خیزانى حوزەیفە)گرتووه، منیش بروام نەکرد، وتى: ئەگەر حەز ئەکەى وەرە ئەتەمەلای خۆى. بەلئى پۆیشتم، سەیر ئەکەم سەلارە ژنیکە، منیش وتە: موسلیم پیاویەتیکى وای بۆ گێڕامەوه؟! وتى: بەلئى، وایە، پۆلەم! چونکە من لەپریزى ئەو ژنانەدام خوا بەرامبەریان ئەفەرموی: **﴿والقواعد من النساء اللاتی لا یرجون نکاحا﴾** ئیبن کەسیر.

خواردن لای مالى خۆمان:

﴿ **لیس علی الأعمی حرج ولا علی الأعرج حرج ولا علی المریض حرج ولا علی انفسکم ان تاكلوا من بیوتکم** ﴾ لەسەرکوێر و شەل و نەخۆش و خۆشتان، هیچ تاوانێک نیە کە لەمالکانى خۆتان و کوپەرکانتان نان بخۆن بىمۆلەت. موسولمانان لەو سەردەمەدا زۆر بەلایانەوه قورس و سەخت بوو لەگەڵ کوێرو نەخۆش و شەل و ئیغلیجدا نان بخۆن، چونکە ئەوان وەک پێویست ناتوانن نان بخۆن، وە یا نابینن بخۆن، جا ئەمانیش لەترسى ئەوه نەوه سەمیان ئى بکەن، خۆیانیان ئى دەپاراستن، تا نایەتى **﴿لیس علی الأعمی﴾** هات. (موجاهید) ئەلئى: هەندى کەس ئەو نەخۆش و نابیناو ئیغلیجانەى دەبردە مالى بابى، یان مالى براى، یان مالى خوشکى،... ئەوانیش وتیان: لەباتى مالى خۆیان بۆ مالآذىترمان ئەبەن! جا ئەو نایەتە: (لیس علی الأعمی) تا(ولا علی انفسکم ان تاكلوا من بیوتکم) تا(لیس علیکم جناح ان تاكلوا جمیعاً او اشتاتاً) هات و مۆلەتى پێدان کە لەو جوړە مالانەشدا بخۆن. **﴿او بیوت آبائکم او بیوت امهاتکم﴾** یا لەمالی باوکتان، یا لەمالی دایکتان **﴿او بیوت إخوانکم﴾** یا لەمالی براکانتان **﴿او بیوت اخواتکم﴾** یا لەمالی خوشکەکانتان **﴿او بیوت عمامکم﴾** یا لەمالی مامەکانتان **﴿او بیوت عماتکم﴾** یان لەمالی پورەکانتان (پووری باوکى) **﴿او بیوت اخوالکم﴾** یا لەمالی خالەکانتان **﴿او بیوت خالاتکم﴾** یان لەمالی پورەکانى "دایکتان"، واتە: خواردن لەمالی ئەوانەدا گوناح نییە، پێویست بە مۆلەتدان و، فەرموو ناکا و، بۆتان هەیه بچنە سەر سفرەیان، چونکە مۆۆ بۆ خزم و کەس و کارى دئى کراوەتەوه **﴿او ما ملکتم مفاتح﴾** یا ئەو مالەى کلێلەکانى لای ئێوهیەو، کراوەتە وەکلێلدار، تا خاوەنەکەى ئەگەرئێتەوه. هاورەلان کاتى خۆى کە ئەچوون بۆ سەفەر بۆ جیهاد

گه ئی جار کللی خانووه کانیان ئەدا بەبرایه کی دراوسینیان جا ئەمیش پی ئی وابوو که هەرگیز نابیی شتی لەو ماله بخوا، ئەو ساخوای گه وره فهرمووی: (أوما ملکتم مفاتحه) **﴿او صدیقکم﴾** یا له مانی دوست و برادره تانا، به لام بهو مهرجه بزانن پی ئی خوشه، ئەگه رچی له ماله وهش نه بی **﴿لیس علیکم جناح ان تاكلوا جميعا او اشتاتا﴾** هیچ گوناهیشتان ناگات هه موو پیکه وه له سه ر یه ک سفره نان بخۆن یاخود هه ر که س به ته نیا بخوا. کاتی خۆی هه ندی له خیله کان له بهر سه لاری خۆیان، پنیان ناخۆش بوو به ته نها نان بخۆن، ئەو جا خوا فهرمو ی: ئەوه قهیدی نیه.

ئینجا دوا ی مۆله تدان بۆ هاتو چۆ، فهرمووی: **﴿فاذا دخلتم بیوتا فسلموا علی انفسکم﴾** هه رکاتیش چوونه مالا ئیکه وه سلۆ له خۆتان و یه کتری بکه ن، چونکه مایه ی خوشه و یستییه **﴿تحیه من عند الله مبارکه طیبه﴾** ئەمه

دروو دیک ی پیرو ز و پا که له لای خوا **﴿کذک یبین الله لکم الایات﴾** ئا به و شیوه یه خوا ئایه ت و ئادابه کانی خۆی بوون ئەکاته وه بۆتان **﴿علکم تعقلون﴾** به شکو تی بگه ن و ئەو ئایه تانه بکه نه به رنامه ی ژیا نتان.

له کاری به کۆمه لدا بی ئیزن لا مه که ون:

له پیشه وه باسی مۆله ت وه رگرتن له کاتی هاتو چۆی مالا ندا کرا، ئیستاش باسی مۆله ت وه رگرتن ئەکا له کاتی گه رانه وه هه لسان، به تایبه ت له لای پیغه مبه ر **﴿فهرمو ی: ﴿إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله﴾** بپرواداران ی راسته قینه هه ر ئەو که سانه ن که بپروایان هی ناوه به خوا و به په یام به ر که ی **﴿واذا كانوا مع علی امر جامع﴾** وه کاتی بۆ کاریکی به کۆمه ل له گه ل پیغه مبه ردا بوون، وه ک مه شو رت بۆ جه نگ و، یا بۆ هه ر شتیکی تری گرنگ و پیویست **﴿لم یذهبوا حتی یستأذنوه﴾** بی مۆله ت ئی وه رگرتنی به هیچ جیگایه کدا نه نه رو یشتن، دیاره ئەمه ئەو په ری هیمای ئەده ب و ویله و ریز دانانه له گه ل سه ر کرده دا، مۆله ت وه رگرتن، هیمای بپروای ته واوه، بۆیه

سورة التور
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَى أَمْرٍ جَامِعٍ لَمْ يَذْهَبُوا حَتَّى يَسْتَأْذِنُوا مِنَ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُوَفُّونَكَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا أَسْتَشَدُّوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَنْزَلْنَا مِنْ شَنْتِكَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرُكَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٦٧﴾ لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلُونَكُمْ مِنْكُمْ لَوْ أَدَّاهُمْ فَمَا لِفُؤُنَ عَنْ أَمْرِهِمْ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٦٨﴾ أَلَا إِنَّ اللَّهَ مَافِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٦٩﴾

سورة الفرقان

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴿١﴾ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا ﴿٢﴾

ئەفهرمووی: **﴿ان الذين يستأذنونك﴾** بیگومان ئەو که سانه مۆله ت ئی ده خوازن کاتی نه پۆن **﴿ولئك الذين يؤمنون بالله ورسوله﴾** هه ر ئەوانه ن که به راستی بپروایان به خوا و به په یام به ری ئەو هیه **﴿فاذا استأذنوك لبعض شأنهم﴾** هه ر کاتیکیش هاتن بۆ هه ندی کاری تایبه تی خۆیان مۆله ت ئی بخوازن ئەو ی په یام به ر **﴿فان من شئت منهم﴾** تۆیش هه ر که سیکیان ت ویست لیان مۆله تی بده با بپروا بۆ ئەو نجامدانی ئیشه که ی له (ته بووک دا) عومه ر) کاریکی تایبه تی خۆی بۆ پیش هات، هه ر ئەبوا یه بگه راپه ته وه، جا ئەوه بوو داوا ی مۆله تی لی کردو، ئەویش فهرمو ی: بپروا خۆ تۆ له دوو پڕویان نیت **﴿استغفر لهم الله﴾** له خواش داوا ی لیخۆش بوونیان بۆ بکه سه باره ت به و شتانه که پڕویدا وه لییان **﴿ان الله غفور رحيم﴾** چونکه خوا زۆر لیبۆرده یه، زۆریش میهره بان و دلۆقانه.

وہک خوتان بانگ له پیغه مہر مہکن:

جا پاش ئوہ پیزو شہرہ فی پیامبر ﷺ لهو سوورہ تہدا دەرکەوت، بۆ جاریکی تر ئو قەدر زانیہ باس ئەکاتەوہ ئەفەرموی: ﴿ لا تَجْعَلُوا دَعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدَعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا ﴾ ئەو موسلمانەکان! بانگ کردن له پیامبر ﷺ وەک بانگ کردن له خوتان دامەنن یا خود بەناوی خۆیەوہ بانگی ئی مەکن، وەک ئیوہ لەیەکتر بانگ ئەکەن، بەلکو بەو بلن: یا (رسول الله، یا نبی الله...) ﴿ قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا ﴾ بیگومان خوا ناگای لهو کەسانە هەیه کە لە پشت یەکتر خۆ ئەشارنەوہو خۆ ئەدەنە پال یەکترو خۆ دەدزنەوہ لیقان وە لە مزگەوت یەکە یەکە خویان دەکیشایە دەرەو، بۆ مۆلەت ﴿ فليحذر الذين يخالفون عن امره ﴾ دەبا ئەوانە ی سەرپیچی له فرمانی پیامبر ﷺ ئەکەن، بترسن ﴿ ان تصيبهم فتنه ﴾ کە سەرەنجام تووشی بەلاو ئەهاتێک ببن ﴿ او يصيبهم عذاب اليم ﴾ یا تووشی سزایەکی بەئیش ببن ﴿ الا ان الله مافي السموات والارض ﴾ وشیاربە! بەراستی هەرچی له ناسمانەکان و زەویدایە هەر بۆ خوا یە ﴿ قد يعلم ما انتم عليه ﴾ بیگومان ئەو خوا یە ئەزانێ بەوہی ئیستا ئیوہ وان لە سەری لە نیفاق و سەرپیچی ﴿ ويوم يرجعون اليه فينبنهم بما عملوا ﴾ هەم ئەو پۆژەش کە ئەگەر پێنرینەوہ لای ئەو، ناگاداری ئەوہەموو کاروکردەوہیانە دەکات ئەنجامیان داو، گەرەو بچووک، جا هەر بەپیتی ئەوہش تۆلەو پاداشتیان ئەداتەوہ ﴿ والله بكل شئ عليم ﴾ چونکە خوا بە هەموو شتێک زاناو ناگایە.

زۆر شوکرانە بۆ ئێرم بۆ خوا ی دەندەدی دلآوا کە شەرەفمەندی کردم بە نووسینی

تەفسیری ئەم سوورەتی (نوور)ە.

وصل اللهم على النبي الأُمى محمد وعلى آله وصحبه.

*** **

۲۵- سوورەتی (فوقان) ە

مەککە ییەو (۷۷) نایەتە

بەناوی خوا ی بەخشندە ی مێهرەبان

ئەم سوورەتە لە پاش سوورەتی (یاسین)ەوہ هاتۆتە خوارێ، ئەمیش هەر وەک باوی سوورەتە مەککە ییەکانی تر، کاروباری ئیمان و بیروباوەڕ چارەسەر دەکات، لە گەڵ بەرپەرچدانەوہی هەندێ لە رەخنە ی موشریکان، سەبارەت بە پیامەکی پیامبر ﷺ.

بە کورتیی: تەوہرە ی سوورەتە کە لەم خالانەدا دەسوی: راستیی و حەقیانەتی قورئان، دروستیی و واقعییەتی پیامەکی پیامبر ﷺ، زیندووبوونەوہو ژینی ئەولاو، پاداشت و تۆلە، کۆتاییشی بەباسی بری لەوەسف و پەسنەکانی (عباد الرحمن) دیت.

مەزنایەتی خوا:

خوا ی کارزان - کە ئەم قورئانە ی ناردۆتە خوارێ - لەم چەند نایەتەدا باسی مەزنی و بلندی خۆی دەکاو دەفەرموی: ﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ ﴾ بلندو گەرەیه، پیرۆزو بەپیتە، ئەو خوا ی کە فوقان و جیاکەرەوہی راست لەنا راستی ناردەسەر بەندە ی خۆی موحەممەد ﷺ واتە: قورئان ﴿ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا ﴾ تابییەتە هۆی بیدارکەرەوہو ترسینەر بۆ جیھانەکانی پەری و نادەمژاد، لەسزای خوا.

ئىنجا خوا - جل جلاله - چوار سيفه تی تاييه تهنیدی خوی باس دهکات بویان وده فرموی: ﴿الذی له ملک السموات والارض﴾ یه کهم: نهو زاتهی مولکایه تی ودهسه لاتی گشت ناسمانه کان و زهوی هه می نهوه ﴿ولم یخذ ولدا﴾ دووهم: هیچ مندالکی بوخوی رانه گرتووه. وهک جووله کهو گاوران پییان وایه که: خوا توژم و مندالی هیه! ﴿ولم یکن له شریک فی الملک﴾ سییهم: له مهودای دهسه لاتیدا، هیچ شهریک و هاوبه شیک نیه، وهک بت پرسته کان پییان وایه که: شهریک و هاوبه شی هیه! ﴿وخلق کل شیء بقدره تقدیرا﴾ چوارهم: هه موو شتیکی له نه بوون و (عهدهم) نهوه دروسکردو بهدی هیئاو، نه اندازه گیری تهوایشی بو کرد، به میزانیکی ورد ﴿واتخذوا من دونه آلهة﴾ کهچی هاوبه شدانه رهکان له جیاتی نهوه که ته نهها نهوتا که خوی به پرستن، ههستان چهنه شتیکیان

بوخویان هه لبرارد کردیانه خوا! ﴿لا یخلقون شیئا﴾ که توانای دروستکردنی هیچ شتیکیشیان نیه ﴿هم یخلقون﴾ و بوخویشیان - نهوبتانه - تاشراو دروستکراون، وینه یان بوکیشراوه ﴿ولا یملکون لانفسهم ضرا ولا نفعا﴾ ته نانه تی دهسه لاتی نهویشیان نیه هیچ زیان و سوویدی به خویشیان بگه یهنن ﴿ولا یملکون موتا ولا حیاتا ولا نشورا﴾ ودهسه لاتی مردن و زیان و زیندو بوونه ویشیان نیه، جا شتیکی ناوایت، چون نه بیته خوا؟! چون نیوه ملیان بو کهچ دهکن؟!

خوانه ناسان گیل و نه زانن:

نه سهری راو بوچوونی کافران له باره ی قورنانه وه بکری، دهر دهکوی که چهنه گیل و گهوجن، بویه خوی گهره له باره وه ده فرموی: ﴿وقال الذین کفروا﴾ وه نهو کافروبی باوه رانه دهر باره ی قورنان کوتیان: ﴿ان هذا الا فک افتراه﴾ نهو قورنانه هه درزیه و، موچه مهه خوی هه لیبه ستووه ﴿واعانه علیه قوم آخرون﴾ و کهسانی تریش - وهک خاوه ن نامه کان - بو هونی نه وهو ریخه ستنی

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا ﴿٢﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا إِفْكُ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاءَ ظُلْمًا وَزُورًا ﴿٣﴾ وَقَالُوا اسْطِيزُوا الْوَيْلَ أَكْتَتَبَهَا فِيهِ ثَمَلٌ عَلَيْهِمْ بُكْرَةٌ وَأَصِيلًا ﴿٤﴾ قُلْ أَنْزَلَهُ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَفُوًّا رَحِيمًا ﴿٥﴾ وَقَالُوا مَا لِهَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَنْشِئُ فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا ﴿٦﴾ أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنْزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِنْ تَتَّبِعُونَ إِلَّا لَرَجُلٍ مَسْحُورًا ﴿٧﴾ أَنْظِرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَل فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا ﴿٨﴾ تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَلُ لَكَ قُصُورًا ﴿٩﴾ بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا ﴿١٠﴾

یارمه تییان داوه ئینجا خوا رهدیان نه داته وهو نه فرموی: ﴿فقد جاؤ ظلما وزورا﴾ به راستی هه رچییه کیان گوت، بوختانه وسته میکی گهره دهکن، چون نه ودرو پروپالانته یه به رامبه به په یامبه ﴿نه کهن، خوئه و رووبه پرویان و هستاو و تی: دهه گهر ده توان ته نهها سووره تیکی بچووکیش بیت بیهینن. نهوایش تهوای رهو انبیزو خوشخوانه کانیان بوئه مه بهسته کو بوونه وهو، په کیان کهوت، دهسا نه گهر بیانتوانایه نه یان دهکرد؟

دهلین قورنان چیروکی پیشینانه:

﴿وقالوا اساطیر الاولین﴾ کوتیان نهو قورنانه هه موو نه فسانه و تهی باتل و پروو پروچی پیشینانه ﴿اکتتبها﴾ نهوان بو ریئووس دهکن وهک داستانی: روسته م، ئیسفه ندیار.. ﴿فهی تملی علیه بکرة واصیلا﴾ که

همو به یانی وئیوارانیک بوی نه خویننه وه و نه ویش له بهری نه کات ﴿ **قل انزلہ الذی یعلم السر فی السموات والأرض** ﴾ خوا فەرمانی پی نه کات که رەدیان بداته وه و نه فەرموئ: نهی پیغه مبهرا! ﴿ **بلی** ﴾ وانیه ئیوه نه یلین! به لکو هه رنه وزاته نار دوویه تی که به هه مو نه ئینه کانی ئاسمان و زهوی نه زانی و ئاگاداره ، هه ربویه ئیوه ش چهنده هه رلتاندا نه تانقوانی وه که تنها سووره تیکی بچکوله شی بینن ﴿ **انه کان غفورا رحیما** ﴾ بیگومان نه ویش (خوا) له گوناح زور لیبوره دیه، زۆردلاویه بویه ئیستا له دونیادا سزاتان نادات.

ره خنه له پیغه مبهرده گرن:

به لی تا ئیستا خوانه ناسه کان ره خنه یان له قورئان ده گرت، که چی وا ره خنه له په یامبهرا ﴿ **خویشی نه گرن** ﴾ ﴿ **وقالوا ما لهذا الرسول یاکل الطعام** ﴾ خوانه ناس و کافران گوتیان: بۆنه وچی له ئیمه زیاتره، وا داوای په یامبهریتی نه کات؟ وای ئه مه چ په یامبهریکه، خۆراک ده خوا ﴿ **ویمشی فی الأسواق** ﴾ و به بازاریشدا ده گهری؟ که وایه فریشته نیه، چون فریشته خۆراک ناخوات، دیاره پاشایش نیه، چونکه پاشا به بازاردا ناگهری، پییان وابوو پیغه مبهرا ده بی حال و وه زعی له وان جیاواز بیست! ﴿ **لولا انزل الیه ملک فیکون معه نذیرا** ﴾ نهی بۆچی فریشته یه کی له گهل نه هات له لایه ن خواره تا به هاوپییه تی ئه وخه ک بترسیئن نه گهر راست نه کا پیغه مبهره؟ ﴿ **او یلقى الیه کنز** ﴾ یان که نه جینه یه کی له ناسمانه وه بۆفری نه درایه خوار، تاخوی پی ژیانداوا، و پیو یستیشی به کردو کو شش نه بووبا؟ ﴿ **او تکنون له جنة یاکل منها** ﴾ یان باخیکی هه بوایه تاله ده رامه ته که ی خوار دایه؟! ﴿ **وقال الظالمون ان تتبعون الارجال مسحورا** ﴾ بتپه رسته سته مکاره کانیش به موسلمانه کانیان گوت: ئیوه هه رشوین پیاوکی جادوو لیکراوو سه ر لیتیکچووکه و تون؟

ئینجا خوا دلخۆشی په یامبهرا ﴿ **نه داته وه، نه فەرموئ** ﴾ ﴿ **انظر کیف ضربوا لك الامثال فضلوا** ﴾ ده بنواره و سه رنج بده له وستهمکارانه چون نه زله و مه سه لیان بۆهینایتیه وه، هه رجاره ی بیانوی شتی نه گرن، جابه و هویه گومراو سه رلیشیواوولای بوون ﴿ **فلا یستطیعون سبیلا** ﴾ ئیتر هه رچی ده کن ناتوانن ریگه یه ک بدۆزنه وه بۆ ده ربازبوون له گو مراهیه ﴿ **تبارک الذی ان شاء جعل لك خیرا من ذلک** ﴾ پیروزی و گه وراهی، هه ر بۆخوایه ک، که نه وه نده به ده سه لاته نه گهر ویستی له وهی نه وان وتیان، چاک تر ت نه داتی ﴿ **جنات تجری من تحتها الانهار** ﴾ باخ و باخاتیکت پی ده به خشیت، جوگه ناوه کان به ژیریاندا ده بۆن ﴿ **ویجعل لك قصورا** ﴾ و ده تکه به خاوه نیه چن دکۆشکیک، وه که هی پاشاکان. ﴿ **بل کذبوا بالساعة** ﴾ نا، نه وانه هیچ هویه نیه بۆنکولی و مللانیان، نه وه نه بیست که هه ر رۆژی قیامه تیان به درۆ دانا ﴿ **واعتدنا لمن کذب بالساعة سعیرا** ﴾ ئیمه ش ئاگریکی سووتینه ری بلیسه دارمان ئاماده کردوه بۆهه رکه سی قیامه ت به درۆ داده نی ﴿ **اذا راتهم من مکان بعید** ﴾ کاتی له شوینیکی دووره وه نه و ئاگریه خوا نه ناسان ده بینن ﴿ **سمعوا لها تغیظا و زفیرا** ﴾ ده نیکی رقاوی و مرقنی ئی ده بیستن. نه لیت دهنگی پر مه ی و لاخه. (ئین عه باس) نه لی: نه و که سه ی وابو جه هه ننه م راده کیشری، جه هه ننه م بوی ده پر مینی، وه کو ئیستر بۆ (جو) ده پر مینی ﴿ **واذا القوا منها مکانا ضیقا مقرنین** ﴾ هه ر کاتیکیش به ده ست و پی کۆت و زنجیر کراوه ده خرنه ناو جیگایه کی ته سک و ته نگه به ره له دۆزه خدا، ﴿ **دعوا هنالك ثبورا** ﴾ نه و سا به په له هاواری تیا چوون و مال و ویرانی و داوای مه رگ ده کن و بهر ده بنه بانگ و سه لای هه سه رت و هه ناسه ساردی ﴿ **لا تدعوا الیوم ثبورا واحدا** ﴾ نه و سا پییان نه وتری: نه مرو ئیتر هه ری که جار داوای مه رگی خۆتان مه که ن: ﴿ **وادعوا ثبورا کثیرا** ﴾ به لکو زۆرو بی شمار هاوارو واوهیلا و داوای مردن بکه ن.

به هشت چاکه، یان دوزخ؟

﴿قُلْ اِنَّكَ خَيْرٌ اَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ﴾ جا بۆ ئه وهی زیاتر ئیشیان پی بگا خوا ئه فهرموی: پیان بلی: ناخو ئه و حاله کافرانه چاکتره. یا ئه به ههشته ههتا ههتاییه که به ئینی به خواناسان و پاریزگارانی سنوره کانی خوا دراوه! ﴿كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا﴾ که له دواروژدا ههتا پاداشتی کاره کانیانه و، ههتا جی و شوینی گهرانه و هشیانه ﴿لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاؤُنَ خَالِدِينَ﴾ چییان بۆی له وی دستیان نه که ویت و بویان نامادهیه. به ههتا ههتاییش تیییدا ئه مینه وه ﴿كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مُسْوَلًا﴾ ئه وهش به ئینیکه له لایه ن پهره دگارت وه ههتا ده بی بیته دی و خواش خوی کردوه به پرسیار لیتی.

قیامهت هاتن بتان له بته رستان حاشا ده کهن:

﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ وه بۆ ناموزگارایان باسی ئه و روزه بکه ههتا خویان و، ههتا ئه وانه ی بیجگه له خوا (الله) - ئه یان په رستن. خوا له جییه ک کویان ئه کاته وه، (موجاهید) ئه لی: مه به ست له وه په رستراوانه عیسا و عوزه یرو فریشته کانه ﴿فَيَقُولُ اَنْتُمْ اضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ﴾ جا ئه لیت: ناخو ئیوه بوون ئه به به ندانه ی منتان گومرا کردو. بانگتان کردن بۆ په رستنی خوتان! ﴿اَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ﴾ یا خود ئه وان خویان پیان گوم کردو گومرا بوون و ئیوه شیان په رست! ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ﴾ ئه وانیش - به سه ر سوپرمانی که وه - ئه لیت: خواجه! له هه موو شه ریک و هاوه لیک تو بی نیازو پاکیت خویشت چاک ئه زانیت هه رگیز ئیمه شتی وامن نه کردوه. وه که له (۴۰، ۴۱-۴۲) ئه فهرموی: (ویوم نحشرهم جميعا ثم نقول للملائكة اهؤلاء اياكم كانوا يعبدون قالوا سبحانك انت ولينا من دونهم بل كانوا يعبدون الجن اكثرهم به مؤمنون). ﴿مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا اَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ اَوْلِيَاءَ﴾ هه رگیز شیاوو ره وانه

﴿اِنَّهُمْ مِنْ مَكَّارٍ عَمِيٍّ﴾ سیمو له تظن و زفیرا ﴿وَإِذَا أُنْفِثَتْ مَكَانَاضِيهَا مَقْرِنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا﴾ لاندعو! لیه شور و آوازه و ادعو! شور و آوازه کثیرا ﴿قُلْ ذَلِكَ خَيْرٌ اَمْرًا جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ﴾ كَانَتْ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيرًا ﴿لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ﴾ كَانَتْ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مُسْوَلًا ﴿وَيَوْمَ يُحْشَرُهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ﴾ فَيَقُولُ اَنْتُمْ اضَلَلْتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ اَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ ﴿قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا اَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ اَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا﴾ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِمُ مِنْكُمْ ذِقًا عَذَابٌ كَبِيرًا ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ اِلَّا اِنَّهُمْ لَيَا كُوْنُوا اطْعَامًا وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً اَتَصْبِرُونَ﴾ وَكَانَ رُبُّكَ بَصِيرًا ﴿وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ﴾ به لام توخوت ئه ی خواجه! ئه وان و باو باپیرانیان ئه وهنده به ره وهرو و ته من دریت کرد. هه موو جوژی نازو نیعمهت و روزیت پیدان، نیتر شوکرو پووکردنه تو یان به په رستن به ته نیا له بیر کرد ﴿وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا﴾ سه رنه جام تیا چوون و بوونه قه ومیکی و بی خیر ﴿فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ﴾ ئینجا به په رستنه کان ئه وتری: به راستی په رستراوه کان قسه کانی ئیوه یان به دروخستنه وه که گویا ئه وان ئیوه یان گومرا کردبی. خو ئیستا واده نه چوو. ﴿فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا﴾ ئینجا چی ئه کهن؟ خو ئیستا هیچ ده سه لا تیکتان نه یه و ناتوانن نه سزا له خوتان لا بدن و، نه یارمه تی له که سیک و ه رگیز ﴿وَمَنْ يَظْلِمُ مِنْكُمْ ذِقًا عَذَابٌ كَبِيرًا﴾ و

بۆ ئیمه له باتی تو دوستیکی تر بگرین و، بی په رستین و خه لکیشیان بۆلا بانگ بکه یین ﴿وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَاَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ﴾ به لام توخوت ئه ی خواجه! ئه وان و باو باپیرانیان ئه وهنده به ره وهرو و ته من دریت کرد. هه موو جوژی نازو نیعمهت و روزیت پیدان، نیتر شوکرو پووکردنه تو یان به په رستن به ته نیا له بیر کرد ﴿وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا﴾ سه رنه جام تیا چوون و بوونه قه ومیکی و بی خیر ﴿فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ﴾ ئینجا به په رستنه کان ئه وتری: به راستی په رستراوه کان قسه کانی ئیوه یان به دروخستنه وه که گویا ئه وان ئیوه یان گومرا کردبی. خو ئیستا واده نه چوو. ﴿فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا﴾ ئینجا چی ئه کهن؟ خو ئیستا هیچ ده سه لا تیکتان نه یه و ناتوانن نه سزا له خوتان لا بدن و، نه یارمه تی له که سیک و ه رگیز ﴿وَمَنْ يَظْلِمُ مِنْكُمْ ذِقًا عَذَابٌ كَبِيرًا﴾ و

هه‌رکه‌سیشتان "ئه‌ی بی بروایان" شێرک وسته‌م بکا و خه‌لکی بانگ بکات بۆ دواکه‌وتنی غه‌یری خواو بۆ به‌رنامه‌و پرۆگرامی تر، ئه‌وه له‌دواپۆژدا ئیمه‌ سزایه‌کی گه‌وره‌ی پێ ئه‌چێژین.

گشت پیغه‌مه‌ریک ئاده‌م‌زاد بووه‌:

﴿وما أرسلنا قبلك من المرسلین﴾ ئیمه‌ به‌ره‌لتۆش ئه‌ی پیغه‌مه‌ر ﴿هه‌ر په‌یامبه‌ریکمان نارد بێت﴾ **إلا انهم لیاکلون الطعام ویمشون فی الأسواق﴾** خواردنیان ده‌خواردو به‌ بازاریشدا ده‌پۆشتن **﴿وجعلنا بعضکم لبعض فتنة﴾** له‌هه‌مانکاتدا هه‌ندیکیشتانمان کردۆته‌ هۆی تاقیکردنه‌وه‌ بۆ هه‌ندیکی تێتان، بێی په‌یامبه‌ره‌، بێی ده‌وله‌مه‌نده‌، بازی پاشایه‌ **﴿اتصبرون﴾** ئاخۆنیوه‌ خۆتان پاده‌گرن؟ **﴿وكان ربک بصیرا﴾** بێگومان په‌روه‌ردگارت هه‌میشه‌ بینایه‌، و

ئه‌زانێکی خۆی پاشه‌گرتی و، سوپاسی ئه‌کات، کێش خۆی راناگرێ و سه‌پله‌ ئه‌بێت. پێشه‌وا (موسلیم) ئه‌م فه‌رموده‌ ئه‌هینی: ((انظر إلی من اسفل منکم، ولا تنظروا إلی من هو فوقکم. فإنه أجدر الا تزدروا نعمة الله علیکم)). واته‌: ئێوه هه‌میشه‌ ته‌ماشای لای خوارووی خۆتان بکه‌ن، واته‌: قه‌ت سه‌یری لای سه‌رووی خۆتان مه‌که‌ن، کاری ئاوا ده‌بێته‌ هۆی ئه‌وه‌ که‌نیوه‌ به‌که‌م نه‌روانه‌ نێعمه‌ته‌کانی خوا.

کوتایی جزئی هه‌ژده‌یه‌م

والله‌ العبد والمنة

*** *** ***

سه‌ره‌ختی خوا نه‌ناسان:

﴿وقال الذین لا یرجون لقائنا﴾ ئه‌وانه‌ی ئومیدیان به‌روو به‌پووبوونه‌وه‌ گه‌یشتن به‌دیداری ئیمه‌ نیه‌ و، نکوولی زیندووبوونه‌وه‌ ئه‌که‌ن، گوێیان: **﴿لولا انزل علینا الملائكة﴾** بۆچی فریشته‌ دانه‌به‌زێنرایه‌ لامان و پێمان بلێن: موحه‌مه‌د و قورئانه‌که‌ی هه‌ردوو راستن؟ **﴿او نری ربنا﴾** یان بۆ په‌روه‌ردگاری خۆمانمان به‌چاونه‌دی؟ تا راستیی په‌یامبه‌رمان پێ بلێت **﴿لقد استکبروا فی انفسهم﴾** بێگومان

ئه‌وانه‌ گرفتاری ده‌ردی له‌خۆبایی بوون و، خۆیان زۆربه‌گه‌وره‌ زانی **﴿وعتوا عتوا کبیرا﴾** و ئیجگاریش نافه‌رمانییانکردو سه‌رکه‌شیه‌کی گه‌وره‌یان کرد **﴿یوم یرون الملائكة لا بشری یومئذ للمجرمین﴾** ئه‌و پۆژه‌ش فریشته‌کان، دێن بۆ گیان کێشانیان، به‌چاوی خۆیان ده‌یانبینن که‌ هیچ جوژه‌ موژده‌و مزگینه‌کیان پێ نیه‌ بۆیان **﴿ویقولون حجرا محجورا﴾** و پێیان ئه‌لێن: چوونه‌ به‌هه‌شت و موژده‌ی لیخۆشبوون، بۆ ئێوه‌ قه‌ده‌غه‌ یه‌و" هه‌رگیز شتیوا نابیس **﴿وقدمنا إلی ما عملوا من عمل﴾** هاتین هه‌رکاریکیان کردبوو (وه‌ک سه‌ردانی خزم و که‌س و کارو هه‌رچاکه‌یه‌کی تر) **﴿فجعلناه هباء منثورا﴾** هه‌موویمان وه‌ک تۆزو گه‌ردی بلاوه‌ پێکراوی به‌ربا پێکرد. واته‌: هیچ سوودێکی نه‌بوو بۆیان **﴿اصحاب الجنة یومئذ خیر مستقرا﴾** جێگه‌ی به‌هه‌شتیه‌کانیش زۆرباشه‌ **﴿واحسن**

﴿وقال الذین لا یرجون لقاء ربهم﴾ **﴿وعلی ربهم عتوا کبیرا﴾** **﴿یوم یرون الملائكة لا بشری یومئذ للمجرمین﴾** **﴿وجعلنا بعضکم لبعض فتنة﴾** **﴿اتصبرون﴾** **﴿وكان ربک بصیرا﴾** **﴿لقد استکبروا فی انفسهم﴾** **﴿اصحاب الجنة یومئذ خیر مستقرا﴾** **﴿واحسن**

مقیلا و جیگای حه‌وانه‌وی نیوه‌پۆژیشتان زۆر باشتەر، چونکه ئەوکاته، کاتی پشوو‌دانه ^{۲۵} **﴿یوم تشق السماء بالغمام﴾** ناسمان به‌هۆی دهرکه‌وتنی هه‌ریک ده‌قه‌له‌شی و شه‌قار شه‌قار ده‌بی. (ئێبن که‌سیر) ئە‌لی: (وهو - الغمام - ظل النور العظيم الذي يبهر الأبصار). واته: مه‌به‌ست به (غه‌مام)، ئە‌وه‌وره‌یه: سی‌به‌ری ئە‌و نووریکی گه‌وره‌یه‌و چاوه‌کان ئە‌به‌زینن. وه‌ک ئە‌فه‌رموی: (هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله في ظلل من الغمام والملائكة وقضى الأمر وإلى الله ترجع الأمور) ۲۱۰/۲.

مه‌به‌ست پێی هاتنی زاتی خواجه - جل جلاله - سی‌به‌ره‌که‌ش، سی‌به‌ری زاتی خۆیه‌تی، (خوایش بۆخۆی باشتەر ئە‌زانی). جا‌که ئە‌و پۆژه‌هات، ئیتر ته‌واوی خۆره‌کان و ئە‌ستێره‌ گه‌رۆکه‌کان، وه‌ک تۆژیکی پېژو بلاویان ئی دی و، دله‌کانیش هه‌موو له‌ حه‌یبه‌تا تروسکا‌ییان تیا نامینی **﴿ونزل الملائكة تنزیلا﴾** فریشته‌کانیش - به‌نامه‌ی کارو کرده‌وی ئە‌وانه‌وه - پۆل پۆل و ده‌سته ده‌سته، داده‌به‌زینن بۆ سه‌ر زه‌وی بۆحیساب و لی‌پرسی‌نه‌وه **﴿الملك يومئذ الحق للرحمن﴾** له‌و پۆژه‌دا فه‌رمان‌په‌روایی و ده‌سه‌لاتی ته‌واو پاسته‌قینه، هه‌ر بۆخوای ده‌هه‌ده‌ی به‌به‌زه‌یه‌یه، که‌سیکی تر هه‌یج ده‌سه‌لاتیکی نیه **﴿وكان يوما على الكافرين عسيرا﴾** بی‌گومان بۆ‌کافرانیش ئە‌و رۆژه، رۆژیکی پې ته‌نگانه‌و سه‌خت و در‌ژاره، چونکه پۆژی دهرکه‌وتنی کارو کرده‌وی راست و نا‌پاسته. به‌لام بۆ‌موس‌لما‌نان له‌ ئە‌نجام‌دانی نو‌یژیکی فه‌رز ناساتره، وه‌ک (سه‌عیدی خودی) ئە‌لی: به‌پێغه‌مبه‌ریان **﴿وت:﴾** (یوم کان مقداره خمسين الف سنة) ده‌بی ئە‌و پۆژه چه‌نده سه‌خت و در‌ژبی؟ فه‌رموی: ((والذي نفس محمد بيده يخفف على المؤمن حتى يكون اخف عليه من صلاة مكتوبة يصلحها في الدنيا)) مسند الامام احمد ۷۵/۳.

سته‌م‌کار رۆژی سه‌لا ده‌ستی خۆی ده‌گه‌زێ:

﴿یوم بعض الظالم على يديه﴾ له‌و پۆژه‌دا نا‌هه‌ق‌کار و سه‌تم‌کار - له‌ حه‌سره‌ت و په‌شیما‌نی ئە‌وه که له‌دو‌نیادا گو‌ی‌رایه‌لی په‌یام‌به‌ر نه‌بوو - به‌هه‌ردو ده‌ستی خۆی داده‌نووسی **﴿يقول ياليتني اتخذت مع الرسول سبيلا﴾** و ئە‌لی: ئە‌ی خۆزگه! منیش له‌گه‌ل په‌یام‌به‌ردا رینگه‌ی ئیما‌نم ده‌گه‌رت به‌ر **﴿يا ويلتي ليتني لم اتخذ فلانا خليلا﴾** ئە‌ی تیا‌چوونی خۆم، خۆزگه! فلانه‌که‌سی گو‌م‌را که‌رم نه‌کردبا به‌ دۆستی‌خۆم **﴿لقد اضلني عن الذكر بعد إجماعي﴾** چونکه به‌پاستیی له‌ ناستی ئە‌م قورئانه منی گو‌م‌راو و یل‌کردو سه‌ری ئی تیکدام، پاش ئە‌وه‌ی پێ‌بازی پاستیم بۆ هات **﴿وكان الشيطان للإنسان خذولا﴾** بی‌گومان شه‌یتان هه‌میشه و به‌رده‌وام بۆ مرو‌ة شه‌رمه‌زار که‌رو نا‌پشت‌گیر بووه، له‌رینگه‌ی پاست لای‌داوه، به‌ره‌و هه‌لدیز بردو‌ویه‌تی.

پێغه‌مبه‌ر سکا‌لی ته‌وه‌مه‌که‌ی ده‌کات:

بێ بې‌روایان و خوا‌نه‌ناسان هه‌رده‌م تانه‌و ته‌شه‌ریکی زۆریان له‌ قورئان ئە‌داو گو‌ییان بۆ نه‌ده‌گرت، په‌یام‌به‌ریش زۆربه‌وه نا‌ره‌حه‌ت ده‌بوو، بۆیه سکا‌ل ده‌باته‌ لای په‌روه‌ردگاری، قورئانیش ئە‌فه‌رموی: **﴿وقال الرسول يا رب إن قومي اتخذوا هذا القرآن مهجورا﴾** پێغه‌مبه‌ر گو‌تی: ئە‌ی په‌روه‌ردگاری من! بی‌گومان - وه‌ک خۆت ئا‌گاداری - قه‌وم و هۆزه‌که‌م وازیان له‌م قورئانه هێ‌ناو پشته‌گو‌ییان خست و به‌دوایا نه‌چوون و لێی دوور که‌وتنه‌وه!! خوایش دلی په‌یام‌به‌ر **﴿ثُمَّ نَادَاهُ﴾** ئە‌فاته‌وه، ئە‌فه‌رموی: **﴿وَكذلك جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين﴾** هه‌رئابه‌و شی‌وه‌یه‌ تو دۆژمنا‌یه‌تی ده‌کریت بۆ هه‌ر پێغه‌مبه‌رێکی‌ش دۆژمن و مل‌وژمی‌که‌مان - له‌تا و انباران - دا‌نا‌وه و راست‌کردۆته‌وه، له‌کاتی خۆیدا ئە‌زه‌یه‌تی کردووه، رینگه‌ی پێ‌گرتووه **﴿وكفى بربك هاديا ونصيرا﴾** وه‌ به‌سه‌ په‌روه‌ردگارت پێ‌نوین و یاری‌ده‌ده‌رت ییت، وه‌ له‌دا‌ها‌تووشدا به‌سه‌ردۆژمنا‌ندا سه‌رت ده‌خا‌وه‌تگه‌یه‌نێته مه‌به‌ستی به‌رزی خۆت.

بۆچی ئەم قورئانە پیکرا نە ئیژدرا؟

خوای بالادەست بېرویانووێکی تریان بۆ پیغەمبەر باس ئەکاو ئەفەرموی: ﴿^{۲۱} وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نَزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جَمْلَةً وَاحِدَةً﴾ خوانەناس وبی باوەران گوئیان: بۆچی قورئانی بەیەكجار بۆناوەت؟ "هەرەك تەورات و ئینجیل، پیکرا بۆ موسا و عیسا هاتن؟ دیارە ئەمەیشیان هەر درۆیە، چونکە تەورات لە ماوهی (۱۸) سالددا ئەوجا بەتەواوی هاتوو، لاریەکی دیکەشیانە لەقورئان، جاخوا بۆچوونەکیان رەت ئەکاتەوهو ئەفەرموی: ﴿كَذَلِكَ لَنُنْشِئَ بِهِ فُؤَادَكَ﴾ هەرئابەو جۆرەیه -بەیناو بەین و کەم کەم، وەلەماوهی (۲۲) سالددا ئەم قورئانەمان دابەزاند بۆت- تادلی تۆی زیاتر پی بەهیز و قایم بکەین ﴿وَرَتِّلْهُ تَرْتِيلاً﴾ وە پێک و پێکی و مێدی هیدی، بۆتمان خویندەوه لەسەر زمانی جبریل.

خوای ئەهەوێت پتر پەیا مەبەر دل ئەستووڕ بکات، بۆیە ئەفەرموی: ﴿^{۲۲} وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا﴾ ئەوکافرو موشریکانە هەرمەسەل و نەزێلەیهکت بۆ دیننەوه، بۆ وەستانی کارەکت و ناشرین کردنی ئەم قورئانە، ئێمەیش بەرەوام بەهەلامی هەق و بەجی و جواترین تەفسیری کەوه هاتوین بەهانا تەوه. ئینجا حالی بی بېرواکان باس ئەکاو ئەفەرموی: ﴿^{۲۳} الَّذِينَ يَحْشُرُونَ عَلَىٰ جُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ﴾ ئەو تاوانبارانە لە سەر پوختساریان دەبرین بۆدۆزەخ و لەوێ کۆدەکرێنەوه ﴿وَلَنُكَرِّرَنَّكَ شَرْمَكَانَا وَأَضَلَّ سَبِيلًا﴾ ئانەوانە خراپترین خەلک بەجێگە، وە لەهەموو کەسێ گومبوووترین خەلکێشن بە رێگە، واتە: لەرووی جێگا و شوێنەوه، خراپترین خەلک لە جەحەنمدا، وەلە رووی رێگا و رێبازیشەوه، گومراترینی خەلک (ئەنەس) ئەلی: پیاویک بە پیغەمبەری ﷺ وت: کافر چۆن بەسەر روو و دەم و چاودا حەشر ئەکری؟! فەرمووی: ((إِنَّ الَّذِي أَمِشَاهُ عَلَىٰ رَجْلَيْهِ قَادِرٌ أَنْ يَمْشِيَ عَلَىٰ وَجْهِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ)) متفق

عليه. بەراستی ئەوکەسە کە دەتوانی بەسەر هەردوو پێدا بەرێوێ ببا، هەرئەو زاتەش دەتوانی لەپۆزێ قیامەتدا بەسەر روختساریا بەرێوێ ببا.

خوای قورئیش هوشیار دەکاتەوه:

جا بۆدەلدا ئەوهی پیغەمبەر ﷺ داستانی هەندێ لە پەیا مەبەر باس ئەکاو ئەفەرموی: ﴿^{۲۴} وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ﴾ بێگومان ئێمە تەوراتیشمان بەموسا دا ﴿وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا﴾ هاروونی برایشیمان کردە وەزیری لەکار و باریدا ﴿^{۲۵} فَقُلْنَا أَمْضِ إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا﴾ ئینجا پێمان وتن: بچن بۆلای ئەو هۆز و گەلە کە بەلگە و نیشانەکانی ئێمەیان بەدرۆ داوەن ﴿فَدَمَّرْنَا هُم مَدْمَرًا﴾ ئینجا ئێمەیش - لەتۆلەیی ئەوهدا - زۆر بەتوندی تێکمان شکاندن و لەناومان بردن، کەواتە تۆش ئەی پەیا مەبەر ﷺ! لە قورئیش پیتاقت مەبە، چونکە ئەم جۆرە

وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا ﴿٢٢﴾ الَّذِينَ يَحْشُرُونَ عَلَىٰ جُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا ﴿٢٣﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا ﴿٢٤﴾ فَقُلْنَا أَمْضِ إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِنَا فَدَمَّرْنَاهُمْ تَدْمِيرًا ﴿٢٥﴾ وَقَوْمَ نُوحٍ لَمَّا كَذَبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَاهُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِلنَّاسِ آيَةً وَأَعَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٢٦﴾ وَعَادًا وَثَمُودًا وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا ﴿٢٧﴾ وَكُلًّا ضَرَبْنَا لَهُ الْأَمْثَالَ وَكُلًّا تَبَرَّأْنَا تَبَرًّا ﴿٢٨﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا عَلَى الْقُرَيْهِ الَّتِي أَمُطِرَتْ مَطَرُ السَّوَاءِ أَفْكَمَ يَكُونُوا يُرْوَنَهَا بِلَ كَانُوا لَا يَرْجُونَ شُورًا ﴿٢٩﴾ وَإِذَا رَأَوْكَ إِذَا يَخْذُوكَ إِلَّا هُرُّوا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا ﴿٣٠﴾ إِنَّ كَادَ لِيُضِلَّنَا عَنْ إِلَهِنَا لَوْلَا أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حَيْثُ يَرُونَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلَّ سَبِيلًا ﴿٣١﴾ أَرَأَيْتَ مَنْ أَخَذَ إِلَهُهُ هَوْنَهُ أَفَأَنْتَ تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا ﴿٣٢﴾

کارانه دوزمیان زوره. و نهجامیشیان هر ناوایه ﴿^{۲۷} **وقوم نوح لما كذبوا الرسل**﴾ و ههوزو گهلی (نوح) یش کاتی پیا مبه ره کانیا به دروخسته وه (به دروخسته وهی ته نها پیغه مبه ریکیش، و هکو به دروخسته وهی هه موو پیغه مبه رانه، بویه به کو فهرمووی (الرسل) ﴿**اغرقناهم وجعلناهم للناس آية**﴾ له ناو تو فانه کده ناقوممان کردن و و کردیشمان به په ندو عیبرت بوخه لکی ﴿**واعتدنا للظالمين عذابا الیما**﴾ و ه سزایه کی دهر داویشمان ناماده کردوه بوسته مکاره کان له قوره یش و له خه لکانی تر ﴿^{۲۸} **وعادا وثمود واصحاب الرس**﴾ و ه گهلی عاد و سه موودی (گهلی صالح) و، خاوه نی چال و بیره کانیشمان هه ریه که یان به جو ره سزایه کی شیوا به تاوانه که ی له ناو برد. (اصحاب الرس) له (یه مامه) دانه نیشتن. (نبین عه بباس) ده لی: (رهس) گوندیک بوو له گونده کانی (سه موود). (عیکره مه) ش ده لی: (اصحاب الرس) له (فله ج) بوون و، هاو و و ئوممه تی (یاسین) بوون، (قه تاده) ده لی: یه کی ک بووه له گونده کانی (یه مامه) هه ندیکیش ده لین: (رهس) بیریکه که پیغه مبه ره کانیا تیا دناشت. ﴿**وقرونا بين ذلك كثيرا**﴾ و ه خه لکانی زوری خوانه ناسی تریشمان له و نیوانه دا له ناو برد "کاتی له فهرمانه کانمان سه ریچیان کرد". ناخو (قهرن) چهند سال بیت؟ هه ندی ئه لین: (۱۲۰) ساله، هه ندی دی ده لی: (۱۰۰) ساله، هی وایش هه یه ده لی: (۴۰) ساله. و هه روه ها. به لام قسه ی روشن شهویه به ئوممه تیکی هاو چهرخ دهوتری (قهرن)، جا که شهوانه پویشتن، نیر دهسته ی پاش شهوان ده بیته (قرن) ی دووم. و ه له فهرمووده یه کی (متفق علیه) داهاتوه: ((خير القرون قرنی. ثم الذين يلونهم، ثم الذين يلونهم)). ﴿^{۲۹} **وكلا ضربنا له الامثال**﴾ بو هه ریه که یان چهند به لگه و نمونه مان هیناوه و بو مان پوشتن کردنه وه و پرو بیانو مان نه میشتن ﴿**وكلا تجربنا تنبيرا**﴾ ئینجا پاش شهویه به لگه که لکی نه بوو و هه ری ئیر نه بوون، هه موانیانمان ونجر به ونجر کردو ته فرو تو نامان کردن، خانووه کانیا نامان کاولکرد به کاولکردن. جاخوا به یناو به یین به سه رهاتی گه لانی پیشوو و هیری قوره یش دینیتته وه، بویه شه فهرمووی ﴿^{۳۰} **ولقد اتوا على القرية التي امطرت مطر السوء**﴾ و ه بیگومان بی باوه رانی قوره یش - له گه شته کانی هاو نیاندا - به سه ره وشاره دا (سه دووم) رابووردون، که بارانی شهرو به لامان بو باراندن. سه دووم: گه و ره ترین شاری هوزی لووت بوو. ﴿**اقلم يکونوا يرونها**﴾ نایا به چاوی خو یان ئاسه واری شه وشاره یان نه دی، تا ژیر بین و ناموزگاری پی و هرگرن؟ ﴿**بل كانوا لا يرجون نشورا**﴾ به لکو به ته مای زیندوو بوونه وه نه بوون! نه گینا بینو یان.

قوره یش پیغه مبه ره ده که نه گه پجاری خو یان!

﴿^{۳۱} **واذا راک ان يتخذونک الا هزا**﴾ شهوانه که تو ده بین، هیچ ریژو پایه یه کت بو قایه لنان، به لکو ده تکه نه گالته جارو به یه کتر ده لین: ﴿**اهذا الذي بعث الله رسولا**﴾ ئا شهویه خا کردو یه به پیا مبه رو رهوانه ی کردوه؟! ﴿^{۳۲} **ان کاد لیضلنا عن آلهتنا لولا ان صبرنا علیها**﴾ خو نریک بوو له په رستنی خا کانمان گومرمان بکاو سه رمان ئی تی کبدا شه گه ر ئیمه خور اگر نه بوو ینا یه له سه ر په رستنیان ﴿**وسوف یعلمون حین یرون العذاب من اضل سبیلا**﴾ ئیستا واده لین، و له نایینده دا کاتی که سزاکه ده بینن، چاک شه زانن کی گومراترو سه رلیشیواوتره؟! ﴿^{۳۳} **ارایت من اتخذ الله هواه**﴾ نایا تو شه و که سه ت دیتوو که ئاره زووی خو ی ده کاته خوا ی خو ی، شه پرو شه په رستی و، سه یینی پشتگیری، له یه کیکی تر شه کات؟ هه ر پژه ی له جیگایه که نه بینری!! (نبین عه بباس) ده لی پیاوی و هه بوو شه پرو به ردیکی سپی شه په رست، کاتی به ردیکی جواتر لهوی دیتبا، شه می ده په رست و، پشتی له وده کرد! ﴿**افانت تکون علیه وکیلا**﴾ ناخو تو ده ته وی بریکارو ریئو نیکاری شه و که سه بی و، نه میلی دوا ی ئاره زووی خو ی بکه وی؟ ﴿^{۳۴} **ام تحسب ان اکثرهم یسمعون او یعقلون**﴾ یا پیئت وایه که زوره یان "وته کانت" به دل شه بیسن، و بیر له مانا و

مه به سته که ی نه که نه وه تی ده گهن؟ ﴿ان هم اِلا کالانعام بل هم اضل سبیلا﴾ خو نه وانه هر وهک مالان (بزن، مهر، و شتر، گا) خاوه نی بیر کردنه وه نین، به لکو له وانه شه گیل و ویل تر و نه زاترین، چونکه گه لی جارنا ژهل به گوینی خاوه نه که ی نه کاو، هر که سیکیش چاکه ی له گهل بکات له بیر ی ناچنت.

به لنگه ی بوونی خواو، ده سلات و توانایی:

جادوای نه وه که خوا باسی نه فامیی و سه رلیشتواوی بی بر وایانی کرد، نیستاش پینج به لگه یان بو دینیتته وه له سر قودره ت و توانایی خو ی و ده فهرمو ی: ﴿^{۱۶} اَلَمْ تَرَ اِی رَبِّکَ کَیْفَ مَدَ الظِّلَّ﴾ به که م: ناخو نه تدیوه نه ی موحه مه د! پهره دگارت - به ده سلاتی خو ی و له بر به رزه وهندی مروقه کان - چون سیبه ری در یژ کرد و ته وه؟

هر له مه له اتنی خوره وه تا ناو ابوونی؟ تاله گهرمای خوردا

سوودی لیوهری گرن ﴿^{۱۷} وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلْنَاهُ سَاکِنًا﴾ خو

نه گهر خو ی بیویستبا وای ده کرد له جیی خو ی نه بزوی، نجا

بو هه می شه رۆژ هر سیبه ر ده بوو، به لام نالو گو یو نه م

لاونه لاولو پاش ویش وراست و چه پی پی نه کات، تا نیوه

چون حه زی لیکنه سوودی لی وهر گرن ﴿^{۱۸} ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسُ

عَلِیْهِ دَلِیْلًا﴾ له پاشان خوریشمان کرد به به لنگه له سه ری،

به هو ی نه وه وه گو یانکاری له سیبه ر ده بو یو سیبه ر په یدا

ده بیت، نه ی نابینی به مه له اتنی خور سیبه ر ده ره نه که و ی؟ خو

نه گهر خور نه بو یو سیبه ریش نه ده زانرا ﴿^{۱۹} ثُمَّ قَبَضْنَاهُ

اِلَیْنَا قَبْضًا یَسِیرًا﴾ له پاشا که مه که مه له سه رخو بولای

خومان ی ده به ی نه وه واته: به یه ک که ره ت لای نابین، وه له

وه شدا سوودو که لکی نیوه ی تیدایه. رافه که رانی قورنان

نه لین: سیبه ر حاله تیکی مام ناوه ندیبه له نیوان رۆشنایی و

تاریکییدا، له کاتی ده رکه وتنی به یاندا ده ست پی نه کات تا

خور هه لدیت ﴿^{۲۰} وَهُوَ الَّذِیْ جَعَلَ اللَّیْلَ لِبَاسًا﴾ دووه م: هر

نه خوا یه به میهره بانی خو ی شه وی گیاره به جل و

به رگ و پۆشاک بۆتان. واته: به تاریکیه که ی وهک پۆشاک داتان نه پۆشی ﴿^{۲۱} وَالنَّوْمُ سَبَاتًا﴾ وه خویشمان گیاره

به مایه ی نیسراحت و ماتی و نارامش " نه وه ته له ش و ده روونتان به هو ی نه وه وه نه حه ویتته وه ﴿^{۲۲} وَجَعَلَ النَّهَارَ نَشُورًا﴾

و پۆژی شی کردوه به هو ی هه ستانه وه و جموجول و کارو کۆشش بۆتان ﴿^{۲۳} وَهُوَ الَّذِیْ ارْسَلَ الرِّیاحَ بُشْرًا بَیْنَ یَدِی

رَحْمَتِهِ﴾ سیبه م: هر نه خوا یه به (با) یه کانی هه لکردوه وه، ناردوه به مرده دان، له پیش باراندا ﴿^{۲۴} وَارْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ

مَاءً طَهُورًا﴾ وه له ناسمانه وه ناویکی پاک و خاوینکه رمان نارده خوار ﴿^{۲۵} لَنُحْیِیَ بِهِ بِلْدَةَ مِیثَا﴾ تا شارو ناوچه

مردوه کشتو کالیه کانی پی بیوژنی نه وه و بکری نه مه زراو باخ و باخات ﴿^{۲۶} وَنَسْقِیْهِ مِمَّا خَلَقْنَا اَنْعَامًا وَاَنْاسِی کَثِیرًا﴾

وه مالات و مه رد میکی زۆر، له وانه ی خومان دروستمان کردوون " تیراوبکه ین، به وجۆره له شیوو دۆله کاندان ناوه که

نه وه سستیته وه، سوودی لی وهر نه گیری، یان ناوی ده ریاکان و کانییه کان زۆر نه بن ﴿^{۲۷} وَلَقَدْ صَرَفْنَاهُ بَیْنَهُمْ

لَمَّا ارْسَلْنَا مِنْهُمْ حَمْرًا سَوْدًی ۚ اَلَمْ تَرَ اِی رَبِّکَ کَیْفَ مَدَ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلْنَاهُ سَاکِنًا ۚ ثُمَّ قَبَضْنَاهُ اِلَیْنَا قَبْضًا یَسِیرًا ۚ وَهُوَ الَّذِیْ جَعَلَ لَکُمُ اللَّیْلَ لِیَاسَاوَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نَشُورًا ۚ وَهُوَ الَّذِیْ ارْسَلَ الرِّیْحَ بُشْرًا بَیْنَ یَدِی رَحْمَتِهِ ۚ وَارْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا ۚ لَنُحْیِیَ بِهِ بِلْدَةَ مِیثَا وَنَسْقِیْهِ ۚ مِمَّا خَلَقْنَا اَنْعَامًا وَاَنْاسِی کَثِیرًا ۚ وَلَقَدْ صَرَفْنَاهُ بَیْنَهُمْ لَیْدُکُمْ ۚ فَاقْبَیْ اَکْثَرَ النَّاسِ اِلَّا کُفُورًا ۚ وَلَوْ شِئْنَا لَکُنَّا فِی کُلِّ قَرْیَةٍ نَذِیرًا ۚ فَلَا تُطِيعُ الْکَافِرِیْنَ ۚ وَجَهِدْهُمْ فِیْ جِهَادٍ کَبِیرٍ ۚ وَهُوَ الَّذِیْ مَرَجَ الْبَحْرِیْنِ ۚ هَذَا عَذَابٌ قَرِیْظٌ ۚ وَهَذَا مِلْحٌ اُجَاجٌ ۚ وَجَعَلَ بَیْنَهُمَا بَرْزَخًا وَحِجْرًا مَّحْجُورًا ۚ وَهُوَ الَّذِیْ خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا ۚ وَكَانَ رَبُّکَ قَدِیرًا ۚ وَیَعْبُدُوْنَ مِنْ دُوْرِ اللّٰهِ مَا لَا یَنْفَعُهُمْ ۚ وَلَا یَضُرُّهُمْ ۚ وَكَانَ الْکَافِرُ عَلٰی رَبِّهِ ظَهِیرًا ۚ

و تارسیست

۲۶

لیذکرا﴾ بیگومان ئەم قورئانەمان روونکردهوه لهنیوانیاندا، بۆ ئەوەی ئەوان بیربکەنەوهو سوپاسی خوای له سەر بکەن ﴿**فابی اکثر الناس إلا کفورا**﴾ کهچی زۆربهی ئەوخەلکە نکوئییان کردو ناسوپاسگوزار بوون!

موحه مههه ﴿**پیغه مبهری هه مووانه** :

﴿**ولو شئنا لبعثنا فی کل قریة نذیرا**﴾ وه ئەگەر ویستبامان بۆ هەر شارو گوندیک پیغه مبهریکی تر سینەرمان رهوانه دهکرد، جا ئەو کاته کاری تۆ ئاستاتر ئەبوو، به لām و امان نهکرد، لهبر پرزلینانی تۆ، جا کهواته تۆیش زۆر به ئارامهوه کاریکه بۆ گشتگیرکردنی بهرنامه کهی خوا، وهک خوا خۆی دهفرموی: ﴿لأنذركم به ومن بلغ﴾ (۱۹/۶) یادهفرموی: ﴿قل یا ایها الناس انی رسول الله الیکم جمیعا...﴾ (۱۵۸/۷). له فرمودهیشدا هاتوه: ﴿بعثت الی الاحمر والاسود﴾ (متفق علیه) من رهوانه کراوم بۆلای سوور پیس و رهش پیس، واته: بۆلای هه مووان، وه ههروهه فرمودیهتی: ﴿کان النبی یبعث الی قومہ خاصه، وبعثت الی الناس عامه...﴾ بوخاری و موسلیم. هەر پیغه مبهریک بۆلای هۆزه کهی خۆی به تایبهتی ده نیردر، به لām من بۆلای هه موو خه لکانی سەر زهوی نیردر اوم و ئاینه کهم گشتگیره. ﴿**فلا تطع الکافرین وجاهدھم به جھادا کبیرا**﴾ جا کهواته تۆشی پیغه مبهیر! بۆ دهوامبه له سەر که یاندنی په یامی خوێ و هه رگیز گویزایه لی بی پروایان مه که، وه بهم قورئانه (وهک ئیبن عه بباس ده لی) به هه موو هیزو توانایه کت جیهاد و ململانه یه کی که رهو زۆریان له گه ل بکه. وه فرمایشتی خوا: ﴿یا ایها النبی جاهد الکفار والمنافقین...﴾ (۹/۶۶). پشتگیری ئەو مانایه دهکات. ﴿**وهوالذی مرج البحرین**﴾ چوارهم: خوا هه رهو زاته یه - به میهره بانی خۆی - ئاوی دوو ده ریا، یا دوو رووباری له پال یه کدا بهرداوه ته وه ﴿**هَذَا عَذَبَ فِرَاتٍ**﴾ ئەمەیان خوێش و سازگاره بۆ خواردنه وه ده شیت ﴿**وهذا ملح اجاج**﴾ ئەمەشیان خوێه کی سویرو تالە، بۆ ئەوه ده ریاکان بۆگه نه کەن، چونکه ئەگەر ئاوه سویره کان نه بن، وهک ده ریا ی (فارس) ده ریا ی (چین)... گشت ده ریاکانی تر تیک ده چن. ﴿**وجعل بینھما برزخا وحجرا محجورا**﴾ وه له نیوانیاندا به ربه ست و له مبهریکی داناوه که تیکه ل به یه ک نه بن و ئاوی ئەم نه چی به سەر ئەو تیریاندا، بۆیه هه چ کاتیش یه کتر نافه وتینن... ههروهک دهفرموی: ﴿مرج البحرین یلتقیان بینھما برزخ لایبغیان﴾ (۲۰-۱۹/۵۵). ﴿**وهوالذی خلق من الماء بشرا**﴾ پینجهم: خوا هەر ئەو زاته یه که له تنۆکه ئاوی (مه نی) مریه کی ژیرو بیسنده و گویا و بینای دروست کرد ﴿**فجعل نسباً وصهراً**﴾ جا کردیه ماکی تۆره مهو خزمایه تی لهریگه ی پیاوه و کۆمه لیك خزم دروست ده بیئت، ههروهه به هۆی ژنیش هوه، واته: توخمی به شەر دووبه شه: به شیکیان به رسته یه و نیرینه کانی ئەدرینه پالیان، چونکه رسته به باوکه وه پال ئەدری، ئەوی تریشیان ژن و ژن خواستنه به هۆی ژن به یه ک دان هۆگری و خوێه ویستی پهیدا ئەبی دیاره ئەمانه ش هه موو هەر لهو تنۆکه ئاوه لاوازه ﴿**وكان ربك قدیرا**﴾ وه پهرومردگارت هه میشه به توانایه و ده سه لات ی بی سنووره.

ئه زانی و نه فامی موشریکه کان:

﴿**ويعبدون من دون الله ما لا ينفعهم ولا يضرهم**﴾ وه له گه ل ئەوه مه موو به لگانه دا له سەر یه ک خوا په رستی ئەو خوا نه ناسانه - له باتی خوا - شتی ئە په رستن نه که لکیان پینده که یه نیت، نه زیان ﴿**وكان الکافر علی ربه ظهیرا**﴾ بی باوه هه میشه دژ به پهرومردگاری خۆی به دوژمنایه تی و بت په رستی پشتیوانی له شه یقان دهکات، به لām سه ره نجام هەر بهرنامه ی خوا زال ئەبی ﴿**وما ارسلناک إلا مبشرا ونذیرا**﴾ وه ئیمه تۆمان هەر بۆ ئەوه ناردوه موژده وهو تر سینەر بی ﴿**قل ما اسئلكم علیه من اجر**﴾ بهو خه لکه بلی: من لهبرامبه ر راگه یاندنی په یامه که وه هه چ کر ی و پاداشیکم له ئیوه ئاوی تا بلین بۆ دنیا و دهکات ﴿**إلا من شاء ان یتخذ إلی ربه سبیلا**﴾ جگه له وه کی حه ز بکا

بهره و بهره‌رنگاری خوی ری بگریخته بهر، واته: من هر نهوم نهوی له نیوه بهره خوا بین، نیت نه پاره پول نه دنیا ^{۸۰} ﴿و توکل علی الحی الذی لا یموت﴾ وه له کاره کانتدا تنها پشت بهو خوایه ببهسته که همیشه زیندووه و، هه یوه هرگیز نامری نیت گویت له نه زیهت و نازاری نه وانه وه نه بیت ﴿وسبح بحمده﴾ بهره و امیش پاکانه ی خواوه نندت بکه به شوکرانه بژیری کردنی، وه له هر ناووسیفه تینکی نه شیاوو نه گونجاویش دور رایبگره ﴿وکفی به بذنوب عباده خیرا﴾ وه به سه بوخوا که به گونا به کانی به نده کانی به ناگایه، وه به پیی نه وانه ش توله و پاداشتیان نه داته وه ^{۸۱} ﴿الذی خلق السموات والأرض وما بینهما فی ستة ایام﴾ نهو خوایه ی ناسمانه کان و زهوی و هرچی له نیوانیاندا به له ماهی شش روزدا به دی هینا ﴿ثم استوی علی العرش﴾ پاشان چووه سه رتهخت و عرش فهران به وایی خوی - جل جلاله - بهو شیوه به که

هر شایسته ی زاتی خوی بیت، وه به بی هیچ شوبه ناندن و ده ست تیوه ردانیک، نیمه ییش بروامان بهو (استوا) به ی هه به جوژه له قورنان وه فره مووه کانددا هاتووه (سه له ف) ییش و هریان گرتووه و مانایان بو کردووه ﴿الرحمن﴾ هه رنه وه به به زه یی ﴿فاسأل به خیرا﴾ ساتو داواو هاوار هر لهو زاته بکه، چونکه هه رنه وه به هه موو شتیک چاک ناگاداره. دوا ی باسکردنی نه وه موو به هه رانه ی خوایه هیشتا نه وان له باتی نه وه سوپاسگوزاری نهو بکه ن، که چی بهره و ام ناسوپاسی نه که ن، نه فره موی: ^{۸۲} ﴿وإذا قیل لهم اسجدوا للرحمن﴾ وه نه گهر به بت په رسته کان گوترا با: که کړنووش به بن بو خوی به خشنده و به به زه یی و ملکه چی نهو بن ﴿قالوا وما الرحمن﴾ یاخی ده بوون و ده یانگوت: (په حمان) کی به ؟! نیمه نایناسین! بویه له (خوده یی به) شدا (الرحمن الرحیم) یان پی کوژانده وه، کردیانه (باسمک اللهم) ! جاخوایش فره موی: قل ادعوا الله او ادعوا الرحمن ایا ما تدعوا فله الاسماء الحسنی

للمؤمنین عشر
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ﴿٥٦﴾ قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مِنْ شَاءِ اللَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَهًا سِوَاللَّهِ ﴿٥٧﴾ وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ ذُنُوبًا عَبَادًا وَخَيْرًا ﴿٥٨﴾ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَسَبِّحْ بِهِ خَيْرًا ﴿٥٩﴾ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا ﴿٦٠﴾ تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا ﴿٦١﴾ وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يَنْكُرَ أَوْ أَرَادَ شُكُورًا ﴿٦٢﴾ وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا ﴿٦٣﴾ وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَمًا ﴿٦٤﴾ وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبِّ أَصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا ﴿٦٥﴾ إِنَّهَا سَاءَتْ مُسَقَّرًا وَمُقَامًا ﴿٦٦﴾ وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا ﴿٦٧﴾

(۱۱۰/۱۷). ﴿نَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا﴾ ثایا کړنووش به بن بو نه وه فره مانمان پینه دهیت! له کاتیکدا نیمه نایناسین ﴿و زادهم نفورا﴾ وه فره مان دان به کړنووش بردن بو (په حمان) دور که و تنه وه سل کردنه و یانی زیاد کرد، واته: به وه زیاده تر دور که و تنه وه.

بالا دهستی و توانایی خوا:

﴿تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا﴾ بهرز و بلند نهو خوایه ی چندان قونای نه ستیزه ی گه وره گه وره شوله داری له ناسماندا دامه زانده وه ﴿و جَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا﴾ وه چرایه کی پرشنگذار (خور) و مانگیکی رووناکیشی تیدا دانه وه بوووناکی پوژوو شوو له زه ویدا، وه که فره موی: (وهو الذی جعل الشمس ضیاء والقمر نورا) (۱۰/۴) یان فره موی: (وجعل القمر فیهن نورا وجعل الشمس سراجا) (۱۶/۷۱) بو که مالی ده سه لاتی نهو خوا

کار جوانه. ﴿ **وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خِلْفَةً** ﴾ وه نهو خوایهیه شهو پوژی جینشینی یهک کردوه. بهنوره له دواى یهک دین، نه مهیان ره شهو تاریک. نهو هشیان رووناک و سپی ﴿ **لَمَنْ ارَادَ اَنْ يَذْکُرَ اَوْ ارَادَ شُکُورًا** ﴾ بو که سیک بیهوی له نیعمه تهکانی خوا بیر بکاته وه، یان بییهوی سوپاسگوزار بیت.

په سن و جهزای عهدهکانی خوی به به زهی:

نهو جاپاش نهو بهم شیوهیه باسی یازده سیفتهی بهرزی گرنگی (عباد الرحمن) نهکات: ﴿ **وَعِبَادَ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا** ﴾ یهکه: بهنده راستهکانی خوی به به زهی نهوانه نه زور به سه لاری و نه رمیی و له سه رخوو بی ده عیه و فیز به سه ر زه ییدا ده پونه پیره. وهک نه فهرمووی: (ولا تمش فی الأرض مرحا) (۱۸ ۲۱) یان نه فهرموودهیه: ((إذا اتیت الصلاة فلا تأتوها وانتم تسعون...)) ههرکات و یستتان وه نه نویژ. به تالو و که وه نه مهیهن (به لکو زور له سه رخو بچنه پیره). دووپاتی نهو مانایه.

﴿ **وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا** ﴾ دووم: کاتیکش نه زانهکان له پرویان دهو ستن به قسهی ناشیرین و نه قامانه نهوان قسه و تهی چاک و بی وهی ده لین. واته: بهوتهی ناشیرین له پرویان ناوه ستنه وه، وهک نه فهرمووی: (وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ) (۵۵ ۲۸). ﴿ **وَالَّذِينَ يَبِيتُونَ لِرَبِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا** ﴾ سییه: نهوانه که شهوگار به نویژ کردن و سوژده بردن و به پیوه وهستان ده به نه سه ر، وهک نه فهرمووی: (كانوا قليلا من الليل ما يهجعون) (۱۷/۵۱). ﴿ **وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ** ﴾ چواره: نهوانه که نه لین: نهی په ره وردگاری هه موومان! سزای ناگری دوزه خمان لی لابه ﴿ **إِنْ عَذَابُهَا كَانَ غَرَامًا** ﴾ چونکه سزای دوزه خ سزایه کی جیا نه بو وه له کول نه که وهتوه ﴿ **إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا** ﴾ به راستی نهو دوزه خه جی و شوینیکی ناسازو خراپه. ﴿ **وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يَسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا** ﴾ پینجه: نهوانه کاتی مال و سامان نه به خشن نه زیاده رویی تیا نه کهن و، نه چرووکی، به شی خه لکی لی نه دن و له شتی ره وادا سه رفی نه کهن و خویشیانی لی بی بهش نا کهن ﴿ **وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا** ﴾ به لکو له نیوان نهو دووباره دا مام ناوه نندی. وهک نه فهرمووی: (ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط) (۶۴/۵). (نه بو ده رداء) له پیغه مبه ره وه ﴿ **تُكْفِّرُ بِهِ عَنِ ذُنُوبِهِمْ** ﴾ (من فقه الرجل رفقه فی معیشته) مسند احمد (۱۹۴ ۵). واته: له تیگه یشتنی مرویه هه لبرژدنی باریکی مامناوه نندی بو ژبانی خوئی. وه فهرموودهی: ((ما عال من اقتصد)) پیشهوا نه حمه د. واته: ههرکه سی باریکی مامناوه نندی بو خوئی هه لبرژیری له ژباند، هه ژار نابی. ﴿ **وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ** ﴾ شه شه: نهوانه ویری خوا هیچ په ستر او یکی تر ناپه رستر ﴿ **وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ** ﴾ که سیکش نا کوژن که خوا کوشتنی یاساغ کردبی، مهگر به هه ق و رهوا، وهکو پاشگه ز بوونه وه له نیسلام، زینا کردن، کوشتنی خه لکی بی تاوان ﴿ **وَلَا يَزْنُونَ** ﴾ زینا و شهروال پیسیش نا کهن با سکر دنی نه م دوو سیفته ته پیاو نه که وشتن و زینا نه کردن هه ر بو نه وهیه که قوره ییش هو شیار بکاته وه، چونکه نهوان هه ردوو سیفته ته که یان تیدا بو ﴿ **وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا** ﴾ وه ههرکه سی نهو کار و کرده وه ناپه سه ندانه بکات، نهو له دوو ژدا دهکات به سزای تاوانه کهی خوئی ﴿ **يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ له پوژی قیامه تیشدا دوو بهرام بهر نازار ده دری، چونکه له لایه که وه هاوه لی بو خوا بریار داوه، له لایه کی تریشه وه نهو گونا هه ناشیرینه نهی کردوه ﴿ **وَيُخْلَدُ فِيهِ مَهْنًا** ﴾ و به سووکی و زه لیلی و پیسوا ییه وه به هتا هتا ییه هر له ویدا نه مینیته وه. (عه بدوللا) له پیغه مبه ری ﴿ **يُحَرِّمُ** ﴾ پرسی: کام گوناخ له هه موان گه وره تره؟ فهرمووی: ((ان تدعو لله ندا وهو خلقك)) نهو که تو هاو بهش و دژ بو خوا دابنییت، له حالیکدا هه نهو توی دروست کردوه. دیسانه وه وتی: نهی دواى نهو؟ فهرمووی:

((ان تقتل ولدك كراهية ان يطعم معك)) کوشتنی منالی خوٚت لهبرئهوه خواردنت لهگهل بخوات لهپاشان پرسپاری لیکردهوه؟ نهویش فهرمووی: ((ان ترانی حلیلة جارك)) لهگهل ژنی دراوسیکهتدا زینا و ناپاکی بکهیت! پاشان نایهتی ((والذین لا يدعون مع الله...)) تا کوٚتاییهکهی خویندهوه. تفسیر الطبري ۱۹ ۴۲.

﴿٢٠﴾ **إلا من تاب وأمن وعمل عملاً صالحاً** مهگهر کهسیک پهشیمان دهبیتهوه و پروا بیئی و کاری چاک نهنجام بدا **فأولئك يبدل الله سيئاتهم حسنات** نا نهوکهسانه خوا گوناوهو خراپهکانیان بو دهگوړیت بهچاکه. پینشهوا (موسلیم)یش لهم بارهیهوه نههم فهرموودانهی هیناوه: ((إن الحسنات يذهبن السيئات)).. وه ((اتبع السيئة الحسنة تمحها)) بهرهوام له جینگهی خراپهدا، چاکهکه. تا خراپهکان بسریتهوه. نیمامی (تهبهری) سهبارت بهگوړینی تاوان و خراپه بهچاکه دهئی: نههم هر لهدونیدا جینهجی

نهبیٚت. ههنډیکی تریش نهلین: نا، لهپاشهپوژدا تاوتوی دهکړیت، (نیینی عهیباس و، حهسه و، مواهید)یش پشتگیری رای یهکهمن. وه (نیین کهسیر) دهئی: (نیین عهیباس وتوویهتی: هم المؤمنون كانوا من قبل إيمانهم على السيئات فرغب الله بهم عن السيئات فحولهم إلى الحسنات، فأبدلهم مكان السيئات الحسنات). وقال سعيد بن جبیر: (أبدلهم بعبادة الأوثان عبادة الرحمن، وأبدلهم بقتال المسلمين قتال المشركين...) وقال الحسن البصري: (أبدلهم الله بالعمل السيئ العمل الصالح، وأبدلهم بالشرك إخلاصاً...) وقال بعض: (إن تلك السيئات الماضية تنقلب بنفس التوبة النصوح حسنات، كما ثبت بذلك السنة الصحيحة، وصحت به الآثار المروية عن السلف - رضي الله عنهم-). **﴿وكان الله غفوراً رحيماً﴾** وه ههمیشه خوا گوناوه پوٚش و میهرهbane **﴿ومن تاب وعمل صالحاً﴾** وه نهوهی له گوناچهکانی تهوبهی کردو، کردهوی چاکی کرد **﴿فإنه يتوب إلى الله متاباً﴾** نهوه بهراستی زور بهمهزنی دهگهړيتهوه بوٚلای خوا.

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَٰهًا آخَرَ وَلَهُمْ أَسْمَاءٌ مَّا لَمْ يَسْمَوْا بِالْأَسْمَاءِ الَّذِينَ هُمْ يُعْبَدُونَ أَلَيْسَ لِكُلِّ أَفْهَةٍ بَعِيْدَةٍ مِّمَّا يَفْعِلُونَ ذَلِكَ يَنبَغِي **﴿ثُمَّ﴾** يَضَعُفُهُ الْعَدَا بَنِي يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيُحْدِثُ فِيهِ مُهَانًا **﴿٢١﴾** إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا **﴿٢٢﴾** وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا **﴿٢٣﴾** وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِالْغَوْرِ مَرًُّا كَرَامًا **﴿٢٤﴾** وَلَئِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ رَبَّكُمْ لَأَرِجُوا عَلَيْهَا صَبْرًا وَعُمِيَانًا **﴿٢٥﴾** وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَرْوَاجِنَا ذُرِّيَةً قَرِيْبًا وَجَعَلْتَ لِلْمُفْلِكِينَ إِمَامًا **﴿٢٦﴾** وَلَئِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاصْبِرُوا صَبْرًا وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ **﴿٢٧﴾** فِيهَا كَيْفَةٌ سَلَّمَ **﴿٢٨﴾** حَلَدِينَ فِيهَا حَسُنَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا **﴿٢٩﴾** قُلْ مَا يَعْنِي كُلُّكُمْ أَنْ تَقُولُوا لَا دُعَاءَ كُفٍّ كَذِبَتْمْ قُلُوبُكُمْ لَكُمْ **﴿٣٠﴾**

سورة الشعراء

﴿٢١﴾ **والذين لا يشهدون الزور** **﴿حوتهم﴾** نهوانه که نامادهی شایهتیدانی درو نابن. شایهتییهک نادهن مافی خهٚلکی تیا پیٚشیل بکری **﴿وإذا مروا بالغور مروا كراماً﴾** وه کاتیٚک بهلای گوتارو کرداری نا پهسهندو پروا پووچدا رادهبوورن، -وهک سینهماو قومارخانهو.. هتد- بهپژوهه رادهبوورن. تیٚبینی: ههرکهس شایهدی دروی دابا، پینشهوا (عومهر) چل شهلاقی لیٚنهداو رووی رهش نهکردو. سهری نهتاشی و. بهبازاردا نهگیٚرا. **﴿والذين إذا ذكروا بآيات ربهم﴾** ههشتهم: نهوانه کاتی نایهتهکانی پهروهردگاریان وه بیر هیٚترایهوه، ناموژگاری وهردهگرن و **﴿لم يخروا عليها صما وعمياناً﴾** ناپوٚن بهسهریاندا وهک کهرو کوٚیر. بهٚکو گوٚی ههندهخن و چاو نهکهنهوه. **﴿والذين يقولون ربنا هب لنا من أزواجنا وذرياتنا قررة أعین﴾** **﴿نویهم﴾** نهوانه که دهلین: نهی پهروهردگارمان! لههاوسهراشان و نهوهکانماندا مایهی رووناکی دیده و، خوٚشیمان پیٚ بهبخشه. تا هاوکاریمان بکهن له خواپهراستیداو، گهل و

کومه لیکي واما ن ببی، که خواناس بیټ **﴿واجعلنا للمتقين إماما﴾** وه خویشمان بگیری به پیشهنگ بو له خوا ترسان. هر بویه پیغمبر ﷺ نه فرموی: **﴿إِذَا مَاتَ ابْنُ آدَمَ انْقَطَعَ عَمَلُهُ إِلَّا مِنْ ثَلَاثٍ: وَلَدٍ صَالِحٍ يَدْعُو لَهُ، أَوْ عِلْمٍ يَنْتَفِعُ بِهِ مِنْ بَعْدِهِ، أَوْ صَدَقَةٍ جَارِيَةٍ﴾** مسلم، کتاب الوصیه / ۲۵۵، کاتی ناده مزاد دهریت ئیتر هه موو کارو کرده وه کانیشی کوتایان دی، مه گهر له ریگهی سی شته وه: مندا لیکي صالح و چاکی ببی دعای خیری بو بکا، زانستیکی به جی هیشتبی "پاش خوی" که لکی ئی وهر بگیردی، سیهم: خیرو صه ده قیه کی برده و امیی به جی هیشتبی. **﴿اولئك یجزون الغرفة بما صبروا﴾** دهیم: نا نهو به نده به ریژانه، که نهو هه موو سیفته قه شهنگانه یان هیه له پاداشی خو پراگرتنیان ژوره رازا وه کانی به ههشتیان پیده دری، هر له ویش پایه و پله ی به رزو بلندیان دهریتی له سهر خوا پرستی **﴿و یلقون فیها تحية و سلاما﴾** وه له لایه ن فریشته کانیش هه به سلاو درود پیشوازیان لیده کری **﴿خالدین فیها حسنات مستقرا و مقاما﴾** به هه تا هه تاییش هر له وی نه میهنه وه، وه به راستی به ههشت بنکه و جیگایه کی خوشه. **﴿قل ما یعبا بکم ربی لولا دعاؤکم﴾** یازدهم: نهی موحه ممد ﷺ پییان بلی: (خه لکینه) په روه دگرم هیچ بایه خیکتان پینادات، نه گهر له بهری نه پارینه وه نه په رستن، واته: نهو ریژ لینانه تان به هو ی چاکی و راسالی و ملدانتانه به فرمانه کانی نهو **﴿فقد کذبتم فسوف یكون لزاما﴾** به راستی ئیوهش (نهی بی باوه ران) نهو په یامبهرو قورئانه تان به درو خسته وه و برواتان پی نه هینان، نه گهر هر و ابن نهو له دوا پوژدا سزایه کی خوایی یه خه تان پیده کری و هر گیز له کولتان نابیته وه.

ژور فراوان شوکرانه ی خوی کار جوان ده کم که شهرفی ته واکردنی نووسینی سوورته ی (فورقان) ی پیدام له مزگه وتی (فورقان) ی هه ولیزی خواناس.

*** **

۲۶- سوورته ی (شوعه را) یه

مه که بیهو (۲۲۷) نایه ته

به ناوی خوی به خشنده ی میهره بان

نه سوورته بوچه سپاندنی بناغه سه ره کییه کانی ناین هاتوه: یه کتا پرستی، په یامه که ی په یامبه ر ﷺ، زیندوو بوونه وه. جا له سه ره تا وه باسیکی کورتی قورئان نه کات، که چون بهوشیوه قه شهنگه خوا ناردوو یه تی بو هیدایه ت و ریتمونی خه لک و دهرمان کردنی نه خوشیه کانی مرو، هاوکات له گه ل هه لویستی چه وتی هاوبهش په یداکه راندا به رامبه ری، له گه ل هیئانی نه وه مو به لگوو نیشانه ناشکرا و روئانه دا تییدایه!! باسی دهسته ی که له په یامبه رانیش ده کات که خوا ناردوونی بو ری نیشاندانی گه لان، نه مییش له موسا وه ﷺ ده ست پیده کات که چون بهوشیوه ناوازیه له گه ل نهو سه ره سهخت و، که لله ره قه دا - فیرعه ون - روویه روو بوویه وه، به لام نه هر کولی نه داو، کولی نه دا تا به فرمانی خوا نه هر که وت و پیوژ بو، نهویش له ناوچو، ئینجا دیته سه ردا ستانه که ی ئیبراه و هه لویستی له گه ل هوزونه ته وه که یی و باوکیدا، به رامبه ر به بته پرستیان، نهو بو به لگهی ژوربه هیزو، به نه قل و ژیری که وینه ی خوی توانی پروو وچی خواکانیان روون بکاته وه بویان، هاوپی له گه ل دیاری کردنی چاره نووسی هه ردوولایان (خوی و قه وه که ی) وه داستانی په یامبه ران: (نوح، هود، صالح، لوط، شوعه یب/ علیهم الصلاة والسلام) باسده کات، وه بهرنامه و سوننه تی خوایی له بهرامبه ر نه وانه ی به درویان خسته وه، به دیار ده خات (وانه لتنزیل رب العالمین * نزل به الروح الامین علی قلبک لتکون من المنذرين بلسان عربی مبین) ۱۹۵-۱۹۲/۲۶.

کۆتاییشی دیت به رهواندنهوهی بهد گومانی شهوانه‌ی که دهیانوت قورئان جنیه‌کان دهیهئن بۆی!! وه له گه‌وره‌یی و مه‌زنی سووره‌ت‌کانی (طسم) دا پیغه‌مبه‌ر شه‌فرموی: ((إِنَّ اللَّهَ اعْطَانِي السَّمْعَ الطَّوَالَ مَكَانَ الْإِنْجِيلِ، وَاعْطَانِي الطَّوَاسِينَ مَكَانَ الزُّبُورِ، فَضَلَّنِي بِالْحَوَامِيمِ وَ الْمَفْصَلِ، مَا قَرَأْتُ نَبِيَّ قَبْلِي)). السیوطی فی جمع الجوامع (۷۰۰) و الهندی فی کنز العمال (۲۵۸۱).

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ * ^۱ (طسم) ئەم پیتانە ھەرچەند لەگەڵ شۆیندا لایان دواوین، بەلام کورتەى ھەرھەموویان ئەوھە کە: ئەو قورئانە وائەوان دانى پیاوانىن، ھەر لەوجۆرە پیتانە پیکھاتوو، جا ئەگەر بیزارى و، نكولى ئى دەرئەبىز، دەفەرموون ویتەى پیتن! ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئەم ئایەتانە -کە لەم سورەتەدا ھەن-

ئايەتى كەتئىبىكى نۇر پۈيۈن وئاشكر اكاره به جۇزى كه
ئەگەر كەسك كه مەك تىفكرى لىيان، چاك ئەزانى لەخواه
هاتوون ﴿لعلك باخع نفسك الايكونوا مؤمنين﴾ لەوانە يە
لەداخ وخەفە تدا خوۆت لەناو بىهيت، لەبەر ئەوه كه ئەوانە
باوهر نامىنن، واتە: تۆناوا مەبە، چونكە تۆتەنھا ئاگادارىيان
بكهو بىاترسىنە، ئىتير باوهر بهيئن، يان نا، تۆبەرپرس
ئابىت لىيان. دياره ئەمە بۆلۇد ئەنەوې پەيامبەرھ ﷺ، ھەمان
مەبەستىش لە سوررەتى (۶/۱۸): ﴿فلعلك باخع نفسك...﴾ وە
لە ئايەتى (۸۸-۱۵/۹۰) يشدا روون كراوھ تەوھ.

نامانەوێ بە زۆر ئیمان بە سەریاندا بەهێنن:

﴿إِنْ نَشَأْ نُفِضْ عَلَيْهِمْ مِنَ السَّمَاءِ آيَةً﴾ **نُهگر بمانهوی**
نُهوانه ناچار بکهین برپوهیئن، نهُوا له ناسمانه وه موعجزه وه
نیشانه یه کیان بُواده به زنین ﴿فَضَلَّتْ أَعْنَاقَهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ﴾
نُهو سا له بهرام بهریه وه به رده وام گهر دنیان کهچ ده بی بُو یو،
به ناچار یش برپوا دیئن، به لَام سوننه تمان وانیه. ﴿وَمَا
يَأْتِيهِمْ مِنْ ذِكْرِ مِنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٌ﴾ **نُهوانه هریه شیکی
نموی وتازه ی قورئانیان له لایه ن خوی به خشنده وه بُویت**

﴿إلا كانوا عنها معرضين﴾ لهبرامبهریه ووه وورنه گزین وپشتی ای دده کهن، واته: پیشه یان همیشه هرئینکاری کردنی قورئان بووه ﴿فقد کذبوا فسیأتهم انباء ما كانوا به یستهنون﴾ نهوانه بهر ووحیه تازه یی ئیمه بریویان نه هیئا و به درویان زانی! جاله نایینده یه کی نزیکدا ههواله کانی نهوسزایه یان پیده گا که نهوان گالته یان پی نه کرد ﴿اولم یروا الى الارض کم انبتنا فیها من کل زوج کریم﴾ نایا نهو هاو به شدانه رانه سهیری زهویان نه کرد ووه ورد نه بوونه توه که چ گژو گیایه کی زور و، جوزاو جوزی جووت و به بایه خ و جوانمان تیا پواند ووه؟ ﴿ان فی ذلک لآیة﴾ به راستی نا لهو گیاو گول و سهوزه لانیهدا به لگه هیه بو زیندو و بوونه ووه ﴿وماکان اکثرهم مؤمنین﴾ که چی نه گهل نهو هیشدا هره زوریان بریو ناهینن، واته: هیمان نهو هه موونیشانه سهرسور هیئنه رانه تینیان تی ناکات! ﴿

وإن ربك لهو العزيز الرحيم ﴿۱۹﴾ جائهوانه با هر و ابن و هه رگیزیش له ده ست دهرناچن، چونکه به راستیی په روه ردگاری تو ده سه لاتدارو زاله به سهر هه مووشتیکدا، دلوقان ومیهره بانیشه، نه گهر په شیمان ببنه وه لیان خوش نه بی.

له نیوان مووساو فیرعه وندا:

خوا دلخوشی په یامبه ر **﴿﴾** نه داته وه که: ته نها نهو عه زیه ت و نازار نه دراوه، به ته نها هر گه له که ی نهویش نیه سهرینچی کردیت، بویه ده فهرموی: **﴿﴾** **وإذ نادى ربك موسى** ﴿۲۰﴾ نه وکاته ومیرینه که په روه ردگارت له لای کیوی طوردا موسای بانگ کرد: **﴿﴾** **ان انت القوم الظالمين** ﴿۲۱﴾ که بچو بولای شو گه له سته مکاره، نه وانه ی سته میان هم له خویان و هم له گه ی به نی نیسرائیل کردووه. کردوویانن به کویله **﴿﴾** **قوم فرعون** ﴿۲۲﴾ هوزوگه ی فیرعه ون **﴿﴾** **یتقون** ﴿۲۳﴾ پیان بلای: نایا له سهره نجامی نافهرمانی خوا ناترسن و پاریز ناکن؟ **﴿﴾** **قال رب انى يكذبون** ﴿۲۴﴾ موسا وتی: نه ی په روه ردگارم! من نه ترسم به دروم بخنه وه و پروام پی نه کن په یامبه ری تویم **﴿﴾** **ويضيق صدرى** ﴿۲۵﴾ سینه ته نگ بم **﴿﴾** **ولا ينطق لسانى** ﴿۲۶﴾ و زمانم باش هه لنه سوپی بو راگه یانندن په یامه که م **﴿﴾** **فارسل الى هارون** ﴿۲۷﴾ چاپه یام بو - براهه شم - هارون بنیره، تایارمه تیم بدات، چونکه زمانى ره وانتره، جاجکه له وه دیسان هویه کی تریاس نه کات: **﴿﴾** **ولهم على ذنب** ﴿۲۸﴾ بیگومان نه وان توله ی گونا هکیان به سهرمه وه هیه، واته: یه کیکیانم لیکوشتوون **﴿﴾** **فاخاف ان يقتلوه** ﴿۲۹﴾ نه ترسم بهو بونه وه بمکوژنه وه په یامه که م بو نه کات. له سووره تی (۲۸ ۳۳): دا نه فهرموی: **﴿﴾** **قال رب انى قتلت منهم نفسا فاخاف ان يقتلوه** ﴿۳۰﴾ دهرنه که وى که گونا هکه ی به لای نه وانه وه کوشتنی (قبطی) یه که یه، هه روه ک شیوه ی کوشتنه که ش له سووره تی (۲۸ ۱۵) ناشکرا کردووه **﴿﴾** **قال كلا** ﴿۳۱﴾ خوا فهرموی: نه خیر، گومانن وانه بی و دلنایابه هه رگیزنه وانه ناتوانن کاری وابکن **﴿﴾** **فاذهبا باياتنا** ﴿۳۲﴾ جاخو توو هارون، هاپی به نایه ت و به لگه کانی نیمه وه برن بولای فیرعه ون وگه له که ی **﴿﴾** **انا معكم مستمعون** ﴿۳۳﴾ به راستی خو مان له گه لتانین به پاریزگاری و، گو ی بیستی قسه کانتانین، واته: له کوفتارو وته کانی نیوه، له وه لامی نه وان به ناگاین، له سووره تی: (۲۰ ۴۶) وه (۲۸ ۳۵) خوا نهو له گه ل بوونه) یان بودوویات نه کاته وه **﴿﴾** **فاتيا فرعون** ﴿۳۴﴾ بچن بولای فیرعه ون **﴿﴾** **فقلوا انا رسول رب العالمين** ﴿۳۵﴾ و بلین: بیگومان نیمه هه ردو کمان پیغه مبهرو نیترای په روه ردگاری جیهانه کانین، له سووره تی (۲۰ ۴۷): دا **﴿﴾** **فقلوا انا رسولا ربك** ﴿۳۶﴾ هاتووه **﴿﴾** **ان ارسل معنا بنى اسرائيل** ﴿۳۷﴾ داوات لی نه که ین که به نی نیسرائیل مان له گه ل بنیره و ریان لی مه گره، بچن بو شام جا فیرعه ون - وه ک منه تان به سهر به مووسادا، به لی هه ردوویان رویشته لای فیرعه ون و په یامه که یان پیگه یاند **﴿﴾** **قال الم نريك فينا وليدا** ﴿۳۸﴾ فیرعه ون به موسای گوت: نه ری نه مه یه پاداشتی پیاوه تیت؟! نه ی تو مندا لیکى بچوک نه بویت، له ناو خو ماندا په روه رده مان کردیت: نیر نیستا نه م داوایه ت له چیه؟! له سووره تی (۲۸ ۹ و ۲۰ ۳۹) نهو شیوه ی به خیو کردن و په روه رده یه روون ده کاته وه **﴿﴾** **ولبثت فينا من عمرك سنين** ﴿۳۹﴾ وه سهره رای نهویش نایا تو چهند سالیکی زور ته مه نت له ناو ماندا نه برده سهر، خو تو نه و ما ویه نه و قسه و یاسه ت هه نه ده کرد، که چی وا نیستا له باتی نه وه که مه منو نمان بیت داوای کوخیاییمان لینه که یه؟! **﴿﴾** **وفعلت فعلتك التى فعلت** ﴿۴۰﴾ وه تو نه وکاره گه وره یه شت کرد که کردت، قیبتیه خزمه فزیکه که ی منت کوشت، له سووره تی (۲۸ ۱۵ و ۲۸ ۱۹) دا نهو کاره ی که مووسا کردوویه تی باسیده کات **﴿﴾** **وانت من الكافرين** ﴿۴۱﴾ که چی تو له پاداشی پیاوه تیماندا له ریزی ناسوپاسانیت **﴿﴾** **قال فعلتها اذا وانا من الضالين** ﴿۴۲﴾ موسا وتی: به لی راسته، نه وم له ده س قهوما، به لام من کاتی نه وکاره مکرد، له هه له کاران و بیخه به ران بووم، وه پیش په یامبه رایه تیم بوو، وه من به نیازی سهرزه نش کردنیشه وه مشته کوله یه کم لیدا، نه ک

به نیازی کوشش نه وه ^{۲۱} ﴿ **ففررت منكم لما خفتكم** ﴾ ٔینجا چوون له ئیوه ده ترسام ، بمکوژنه وه مه لهاتم بو ولاتی مه دیه . له سووره تی (۲۸/۲۰-۲۱) وه (۲۸/۱۸) دا نه دازه و جوړی ترسه که باسکراوه . ﴿ **فوهب لی ربی حکما** ﴾ جا ئیتر په روه ردگارم - جل جلاله - دانایی وکارزانی و ، زانیاری پی به خشمیم ﴿ **وجعلنی من المرسلین** ﴾ و کردیشمی به یه کی له په یامبه ران " و ناردمی بو لای ئیوه ^{۲۲} ﴿ **وتلك نعمة تمنها علی** ﴾ موسا ئه یه وی کاره که ی فیرعه ون کهم نرخ و بی منته بکات ، بو یه نه لیت : تو منه تی نه و به خپو کردنه یشم ده خپته سه . بیگومان من نه وه به نیعمه ت و پیاو ه تی دانانیم ﴿ **ان عبادت بنی اسرائیل** ﴾ چونکه تو نه وه کانی یه عقوبت هه موو کردو ته کو یله و خرزه تکاری خو ت ؟! ^{۲۳} ﴿ **قال فرعون وما رب العالمین** ﴾ ٔینجا فیرعه ون به موسای وت : که تو پیت وایه په یامبه ری په روه ردگاری جیهانه کانی ؟! باشه نه و په روه ردگاری جیهانیانه کیه ؟!

نایه ته کانی سووره تی (۲۰/۴۹) و (۲۶/۲۹) و (۱۷/۱۰۲) و (۲۷/۱۴) بو روشن کر نه وه ی ئه م مه به سته یه . ^{۲۴} ﴿ **قال رب السموات والأرض وما بینهما** ﴾ موسا وتی : هه رگیز تو خوانیت ، خوا ی جیهانه کان ، په روه ردگارو به دیته ری ئاسمانه کان و زه ویی و نه وه ی له نیوانیاندا یه ، نه ی تو چیت به ده سته ؟ ﴿ **ان کنتم موقنین** ﴾ نه گه ر دلکی وریاو چاویکی کراوه تان ه بییت و له یه قین داران بن به و وه لاهمه . جا فیرعه ون له قسه که ی موسا زور سه ری سو پرما ، بو یه به فیزی که وه به وانه ی له ده ورو به رییدا بوون کوتی : ^{۲۵} ﴿ **قال لمن حوله الا تستمعون** ﴾ ئایا نابیسن ئه م پیاو ه چی ئه لی ؟ سهیره ! نه و پیی وایه که بیجگه له من خوا یه کی تر هیه ! ^{۲۶} ﴿ **قال ربکم ورب آبائکم الاولین** ﴾ موسا ئه یه وی پتر سیفه تی خوا یان بو روشن بکاته وه ، بو یه وتی : خه لکینه ! هه ر نه و خوا یه ، په روه ردگاری ئیوه ش و په روه ردگاری باو ویا پیرانه پینشینه کانیشتانه ، له نه بوون ئیوه ی دروست کردوه ، ئیتر فیرعه ون که ی خوا یه ؟! فیرعه ون که په کی نه که وی له

﴿ **قال فاعلنها** ﴾ و اناس لصالین ﴿ **ففررت منكم لما خفتكم** ﴾ فوهب لی ربی حکما و جعلنی من المرسلین ﴿ **وتلك نعمة تمنها علی** ﴾ ان عبادت بنی اسرائیل ﴿ **ان عبادت بنی اسرائیل** ﴾ چونکه تو نه وه کانی یه عقوبت هه موو کردو ته کو یله و خرزه تکاری خو ت ؟! ﴿ **قال فرعون وما رب العالمین** ﴾ ٔینجا فیرعه ون به موسای وت : که تو پیت وایه په یامبه ری په روه ردگاری جیهانه کانی ؟! باشه نه و په روه ردگاری جیهانیانه کیه ؟!

ره تدانه وه ی موسا دا ، ئیتر ئه یه وی سوو کایه تی به که سایه تی نه و بکاو له پییش چاوی خه لکه که دا بیشکینی بو یه به گالته وه ^{۲۷} ﴿ **قال ان رسولکم الذی ارسل الیکم لمجنون** ﴾ وتی : خه لکینه ! وایه دیا ره نه و پیغه مبه ره ی که بو ئیوه نیردراوه دیوانه و شیته ! نه گینا چوون قسه ی وانه کات ؟! ^{۲۸} ﴿ **قال رب المشرق والمغرب وما بینهما ان کنتم تعقلون** ﴾ موسا زیاترو زیاتر وه سفی خوا یان بو نه کات ، بو یه وتی : نه و خوا یه ، راهینه رو په روه ردگاری خو ره لات و خو رنا و اوگشت نه و شتانه شه له نیوانیاندا یه ، نه گه ر نارمه زو فامتان ه بی و ، بیرونه قلتان بخه نه کار ، خوانه وه یه که ده توانی نه ستیره کان له خو ره لات هه لییدی و له خو رنا و او ، ئاویان بکا ^{۲۹} ﴿ **قال لمن اتخذت الها غیری** ﴾ کاتی فیرعه ون په کی کهوت و هیچی بو نه مایه وه په نای برده به ره ره شه کردن و وتی : بیگومان نه گه ر جگه له من که سیکی تربیه رستی و بیکیته خوا ی خو ت ﴿ **لا جعلنک من المسجونین** ﴾ دلنیا به نه تخمه ریزی زیندان کراوه کانه وه ،

بؤهاویشتن بیهاویشتن، من هیچ ترسینکم نیه، چونکه خوام له گهله ﴿**۶۴**﴾ **﴿فَاَلْقُوا حَبَالَهُمْ وَعَصِيَهُمْ﴾** جا ئه وائیش
هرچی پت و داردهسته کانیان بوو، تووریان هه لداواویشتیان **﴿وَقَالُوا بَعْزَةُ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ﴾** وتیان:
به یارمه تیی ودهسه لات و توانایی فیرعون: ئیمه به سهر موسادا زال ئه یین وده بیبهینه وه، دیاره - وهک (شیخی
نالووسی) دهلی - سویند خواردن به نیعمهت و، گه ورهیی و دهسه لاتی (پاشا) کان و دهسه لاتدارانی پوژگار،
وهه روا به سه رویش و، گوپوگلی سه رگوپری پیواچاکان، داب و نهریتی سهرده می جاهیلیهت و نه فامیه، زاناکان
دهلین: گوناخی سویند به درو خواردن به زاتی خوا بچووکتره، له گوناخی سویند خواردن به راستیی به وجوره
شتانه. ﴿**۶۵**﴾ **﴿فَالْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾** ئهوسا موسایش داردهسته که ی خوی توپره لداو،
کتوپر بووبه ماریکی گه وره وهه مووداروگوریسی ئهوانی چلییه وهه هلی لووشیین ﴿**۶۶**﴾ **﴿فَالْقَى السَّحْرَةَ سَاجِدِينَ﴾**
ئیتیر جادووبازه کان هر هه موویان، کاتی ئه و هیان بیینی خویان بؤنه گیراو سوژده و کرنووشیان برد بؤخوا، چونکه
بؤیان دهرکهوت که ئه و کاره ی موسا ﷺ مؤجیزه یه، نهک جادوو ﴿**۶۷**﴾ **﴿قَالُوا أَمَنَا رَبُّ الْعَالَمِينَ﴾** به راشکاوی
وتیان: ئیمه باوه رمان به پهروه ردگاری جیهانه کان هینا ﴿**۶۸**﴾ **﴿رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ﴾** پهروه ردگاری موسا و هارون.

له نیوان فیرعون و جادووبازه گاندا:

﴿**۶۹**﴾ **﴿قَالَ آمَنْتُمْ لَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ﴾** فیرعون وتی: هرئاوا باوه رتان پیئینا، بهرله وهی من مؤله تتان بدهم؟! ده بوو
داوای مؤله تم لیبه کهن **﴿إِنَّهُ لَكَبِيرُكَمُ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السَّحْرَ﴾** ئهوا دهرکهوت که هر موسا گه وره تانه، ئه وئیه ی فیروی
جادوو کردوه، فیرعون ئه یه وئ به خه لکه که بلیت: فیریو نه خؤن به و برهوا هینانه یان، چونکه به نه یینی دهستیان
له گهل موسادا تیکه ل کردوه بؤ رووخاندنی حکومه ته که تان **﴿فَلَسَوْفَ تَعْلَمُونَ﴾** له ئایینه ده یه کی نزیکدا ئه زانن
چیتان پی ئه کهم **﴿لَا تَطْعَنَ أَيْدِيكُمْ وَأَرْجُلُكُمْ مِنْ خِلَافٍ﴾** ئه مه سویندی بیت، ده بی دهست و پیئان - راست و چه پ -
بقرتینم، دهستی راست و قاچی چه پ، یان به پیچه وانه وه: دهستی چه پ، قاچی راست **﴿وَلَا صُلْبُكُمْ أَجْمَعِينَ﴾** و
هه موویشتان له دارده دم **﴿قَالُوا لَا ضَيْرَ﴾** وتیان: که یفی خؤته، چی ئه که ی بیکه، دلنیا شبه که هیچ زیانیک نابیت،
تازه ئیمه پرومان هینا وه. (قال الجوهری: ضاره يضره و يضيره ضيرا وضورا اي: ضره. قال الکسائي: التضرور:
الصياح و التلوی عند الضرب او الجوع. ﴿**۷۰**﴾ **﴿إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ﴾** نایشترسین، چونکه به راستیی ئیمه بؤلای پهروه
ردگاری خؤمان ده گه ریینه وه **﴿إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا﴾** به راستیی ئیمه ئومیده وارین پهروه ردگارمان
له گونا هه کانمان خوش ببی ﴿**۷۱**﴾ **﴿إِنَّ كُنَّا أُولَ الْمُؤْمِنِينَ﴾** که هر یه وه ئیمه یه کهم دهسته یین که پیئش "گه له که مان بره ومان
هینا به موسا. فیرعون ئه و هه موو هه ره شه و گوره شه یه ئه کاو، خوا ئه فرموی: ﴿**۷۲**﴾ **﴿وَإِذْ هَبْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَسِرْ
بِعِبَادِي إِنَّكُمْ مُتَّبَعُونَ﴾** وه ئیمه ش به موسا سروشمان کردو تیمانگه یاند: به نده کانم - ئه وانه ی بره وایان پیت هینا وه -
به شه و به ره و ده ریا ببه، چونکه تاقیبا تتان ده کهن و دواتان ده کهون، تا بتانگیرنه وه و بتانکوژن ﴿**۷۳**﴾ **﴿فَارْسَلْ فِرْعَوْنَ
فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ﴾** نینجا کاتی دهنگ و یاس گه یشته وه فیرعون که موسا خه لکه که ی له شار برده ده ری: ئهوسا
کوکه ره وانی به شاره کانی میسر دا نارد تاسوپا وله شکر کوپکاته وه "وپروئ به دوا یاندا ﴿**۷۴**﴾ **﴿إِنْ هَؤُلَاءِ لَشُرْمَةٌ قَلِيلُونَ﴾**
ئه یه وئ سوپا که ی هه لئیت، بویه جاپی داو وتی: بیگومان ئه وانه دهسته و کومه لیکی که من، زور به ئاسانی
ئه یانگرن ﴿**۷۵**﴾ **﴿وَأَنَّهُمْ لَنَا أَغْلَظُونَ﴾** وه به راستی ئه وانه ئیمه یان توپره و قه لسکر دوه، ﴿**۷۶**﴾ **﴿وَأَنَا لَجَمِيعٍ حَازِرُونَ﴾**
وه بیگومان ئیمه کومه لیکی ناگادارو وریان، به کورتیی: ئه وانه ی لای موسا کومه لیکی میندک هیچن، ئه توانین
به ئاساترین شیوه له ناویان به رین، جاخوا تو له ی له فیرعون و له شکره که ی سه ند، و فرموی: ﴿**۷۷**﴾ **﴿فَأَخْرَجْنَاهُمْ مِنْ**

جنات و عیون * نینجا نیمه بهو شیوهیه فیرعهون و دارودهسته کهیمان وه دهرنا لهناو باخ و باخات و کانیاوه کانیان
 * **وکنوز و مقام کریم** * وه لهناو خهزنه و دارایی و جینگاو خانووی جوان * **خوشیاند** * **کذلک واورثناها بنی**
اسرائیل * تاوا بزمان وهسف کردی وه دهرمان نان. وه دهسهلات و داراییه کهیمان خسته ژیر دهستی نه وهکانی
 یه عقوب له دواي نه وهی نه بوو دیستکورت بوون.

فیرعهون بهئی نیسرائیل دهرده پهرینی:

* **فاتبعوهم مشرقین** * فیرعهونیه کان هرگزنگ سه ری هه لدا شوینیانکه وتن * **فلما تراء الجمعان** * نینجا
 کاتی هر دوو کومه له که یه کترین چاوکرد نه وهنده نزیکبوون * **قال اصحاب موسی انا لمدركون** * هاوه لانی موسا

وتیان: تازه لهشکرو سوپاکه ی فیرعهونمان هر پیدهگا *
قال کلا * دلنای کردن و پیی وتن: وانیه نیوه نهیرانن * **ان**
معی ربی سیهین * چونکه من پهروه دگرم لهگه له رینماییم
 دهکا بو ریگای رزگار بوون * **فاوحینا الی موسی** * جا
 دهست بهجی نیگامان بو موسا کرد * **ان اضرب بعصاک**
البحر * که به داردهسته کهت له دهریاده * **فانفلق** * نهویش
 هر لیدی دهریاقه نشی و لهت بوو * **فکان کل فرق کالطود**
العظیم * و ههر لایه کی وه ک کیونکی گهره ی لیهات. دوازه
 ریگای لی بووه وه به نه ندازه ی دوازه دهسته که ی کورهکانی
 یه عقوب! * **وازلفنا ثم الاخرین** * نینجا نهوانیشمان
 فیرعهون و لهشکره که ی - ههرلهوی " نزیک به دهریاخسته وه
 و رویشتنه ناو دهریاوه به شوینیاند * **وانجینا موسی**
ومن معه اجمعین * وه موسا و سه رجهم نهوانه ی لهگه لیا بوون
 رزگارمان کردن و په رینه وه له دهریاکه * **ثم اغرقنا**
الآخرین * له پاشا نهوانی ترمان - فیرعهون و گه له که ی - نقوم
 کردو خنکان * **ان فی ذلک لایه** * بیگومان لهو رو دواوه دا
 نیشانه یه کی گهره هه بوو له سه ر راستی نه وهی موسا پیی

فلما تراء الجمعان قال اصحاب موسی انا لمدركون (۶۱) قال
 کلا ان معی ربی سیهین (۶۲) فاوحینا الی موسی ان اضرب
 بعصاک البحر فانفلق فکان کل فرق کالطود العظیم
 وازلفنا ثم الاخرین (۶۳) وانجینا موسی ومن معه اجمعین (۶۴)
 ثم اغرقنا الاخرین (۶۵) ان فی ذلک لایه وما کان اکثرهم
 مؤمنین (۶۶) وان ربک هو العزیز الرحیم (۶۷) واتل علیهم
 نبأ نوح (۶۸) إذ قال لاییه وقومه ما تعبدون (۶۹) قالوا
 نعبد صنما فنطلها عکیم (۷۰) قال هل نسمعونک اذ
 ندعون (۷۱) ونسمعونک ویضرون (۷۲) قالوا بل وحدنا جاءنا
 کذلک یفعلون (۷۳) قال افرأیت ما کتمت تعبدون (۷۴) انتم
 و ماؤکم لا قدمون (۷۵) و انهم عدو لی الا رب العالمین (۷۶)
 انذی خلقنی فهو یندین (۷۷) والذی هو یطعمنی ویسقین
 (۷۸) و بما مرضت فهو یشفین (۷۹) والذی یمیتنی ثم
 یحیی (۸۰) والذی اطمعنی یغفر لی خطیئتی یوم الذین
 رب هت لی حکمما و الحقی بأصلحین (۸۱)

هاتبوو وه پووچه لی نه وهی فیرعهون و هوزده که ی له سه ری بوو * **وما کان اکثرهم مؤمنین** * له گه ل بینینی نهو
 نیشانه گهرانه یشدا زوریه یان هر برویان نه هینا و نه گهرانه وه بو لای هق و راستی! * **وان ربک لهو العزیز**
الرحیم * وه بیگومان پهروه دگاری دهسهلاتداری میهره بانه، به دهسهلاتی فیرعهون و سوپاکه ی نقوم کردو، به
 میهره بانی موسا و هاوه لانی رزگار کرد.

ههوال و داستانی نیبراهیم:

* **واتل علیهم نبأ ابراهیم** * ههوال و داستانی نیبراهیمیان بو بخوینه وه * **إذ قال لاییه وقومه ما تعبدون** *
 نهوکاته که به باوکی و. به هوزو نه توه که ی خوئی وت: نیوه چی نه په رستن! خو ده شرانی چی نه په رستن، به لام
 مه بهستی لیخنکردنی بتهکان له پیش چاوی نهوان * **قالوا نعبد اصناما** * به شانازییه که وه وتیان: نیمه بتانیک

نه پهرستن **﴿فَنظَّلْ لَهَا عَاكِفِينَ﴾** بهره دوا همور رورژیکش خهریکی پهرستنئ نه وانئ و واین به دیاریانه وه ^{۷۶}
قال هل يسمعونكم إذ تدعون﴾ ئیبراهیم وتی: ئایا کاتی هاناو هاواریان بو نه بن، قسه تان نه بیستن و، وه لامتان
 نه دهنه وه؟ ^{۷۷} **﴿أو ينفعونكم أو يضرون﴾** یاخوده یچ که لک و زیانیکتان پی ده گیه من؟ ^{۷۸} **﴿قالوا بل وجدنا آباءنا**
كذلك يفعلون﴾ وتیان: نه خیر هیچ شتی له وه ناکه، به لکو باووپایرانی خو مانمان بینوه هه رئاوایان نه کرد بویه
 نیمه ییش ئیستا هه روه که نه وان نه که یئ ^{۷۹} **﴿قال افرأيت ما كنتم تعبدون﴾** ئیبراهیم **﴿عليه السلام﴾** وتی: ئاخر ئیوه بیرتان لی نه
 کردوه ته وه. چی ده پهرستن ^{۸۰} **﴿انتم وآبائکم الاقدمون﴾** خوتان و، باووپایرانی پیشینان، ئایا شیاهه بو پهرستن
 یان نا؟ ^{۸۱} **﴿فإنهم عدو لی إلا رب العالمین﴾** ئیبراهیم وتی: من به راشکاوی نه لیم: به راستی نه وانه هه موویان دورژمنی
 من جگه له پهروردگاری جیهانه کان ^{۸۲} **﴿الذی خلقنی فهو**

یهدین﴾ نه وهی منی دروست کرد. ئینجا هه ره ویش
 شاره زای ریگهی به اختیاریم نه کات ^{۸۳} **﴿والذی هو یطعمنی**
ویسقئ﴾ هه ره نه زاته یه رزق و رژی به من نه داو، تیر
 ناویش نه کات و له ناسمانه وه باران ده بارینئ ^{۸۴} **﴿وإذا**
مرضت فهو یشفئ﴾ کاتی نه خوش که وتم، نه شیقام نه داو
 هیزی شیفا هه ره و دروستی نه کات ^{۸۵} **﴿والذی یمیتنی ثم**
یحین﴾ نه ویشه دم مرینئ و، پاشانیش زیندووم ده کاته وه
^{۸۶} **﴿والذی اطمع ان یغفر لی خطیئتی یوم الدین﴾** هه ره ویشه
 به تمام له رژی سه لاو پاداشدا له هه له و گونا هه کانم ببوری
 ئیبراهیم له پاش سه ناکردنی پهروردگاری، ئیر دینه سه
 مه به سه ته که یی و، داوای چهند شتیکی زور گرنگی لیده کات
^{۸۷} **﴿رب هب لی حکما﴾** نهی پهروردگارم! تنیگه یشتنی
 راست و دروست، زانست و زانیاری، پیغه مبه ریه تیم پی
 ببه خشه ریگای خواناسانم پی بناسه **﴿والحقنی**
بالصالحین﴾ وه بمگیه نه به چاکان. پیغه مبه ریش **﴿**

له کاتی سه ره مبه رگه که یدا سی جار فره مووی: ((اللهم فی الرفیق

سورة الشعراء
 وَأَجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ ﴿٨٤﴾ وَأَجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ
 النَّعِيمِ ﴿٨٥﴾ وَأَغْفِرْ لِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الصَّالِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا تُخْزِنِي يَوْمَ
 يُعْتَبُونَ ﴿٨٧﴾ يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ ﴿٨٨﴾ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ
 سَلِيمٍ ﴿٨٩﴾ وَأَرْزُقْنِي الْجَنَّةَ لِلْمُتَّقِينَ ﴿٩٠﴾ وَفَرِّزْتُ أَجْحِمَ الْعَاوِينَ ﴿٩١﴾
 وَقِيلَ لَهُمْ أَنْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ ﴿٩٢﴾ مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُكُمْ
 أَوْ يُنْصِرُونَ ﴿٩٣﴾ فَكَيْفَ يُؤْفِقُهُمْ وَالْعَاوِينَ ﴿٩٤﴾ وَجُنُودَ إِبْلِيسَ
 أَجْمَعُونَ ﴿٩٥﴾ قَالُوا وَهُمْ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ ﴿٩٦﴾ قَالَ اللَّهُ إِنَّ كُنَّا لَفِي
 ضَلَالٍ مُبِينٍ ﴿٩٧﴾ إِذْ سُورِكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٩٨﴾ وَمَا أَصْلَانَا
 إِلَّا الْمُتَحَرِّثُونَ ﴿٩٩﴾ فَمَا لَنَا مِنْ شَافِعِينَ ﴿١٠٠﴾ وَلَا صِدِّيقٍ حَمِيمٍ ﴿١٠١﴾
 فَلَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٠٢﴾ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ
 أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٠٣﴾ وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٠٤﴾ كَذَبَتْ
 قَوْمُ نُوحٍ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٠٥﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٠٦﴾
 إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٠٧﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا ﴿١٠٨﴾ وَمَا أَسْأَلُكُمْ
 عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ أِنْ أَعْرَى إِلَّا عَرِيَّةً مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٠٩﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ
 وَأَطِيعُوا ﴿١١٠﴾ قَالُوا أَتُؤْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْأَرْذَلُونَ ﴿١١١﴾

الأعلى)). کاته کاذی تریش که بیارایه ته وه نهی فره موو: ((اللهم احینا مسلمین، و امتنا مسلمین، والحقنا بالصالحین
 غیر خزایا ولا مبدلین)) ئیمامی نه حمده ۴/۲۴۴ ^{۸۸} **﴿واجعل لی لسان صدق فی الآخرین﴾** ناوی چاک و شوره تنیکی
 چاکم بخه سه زاری نه وانه ی له داوای خو مه وه دین تا هه مووکات به خیر ناوم به بن و، په پره ویم لی بکه ن.. به لی
 خوای گه وه نزاکه ی لی وه رگرت و، ئیستا ته واوی گه لان به خیر ناوی نه بن، ته نانه ت له نویژه کانیشدا هه ر ناو
 ده برئ ^{۸۹} **﴿واجعلنی من ورثة جنة النعیم﴾** بمگیره له میراگرانئ به هه شتی خوش و، پر له نازو نیعمه ت ^{۹۰} **﴿واغفر**
لابی إنه کان من الصالین﴾ له گونا هه باوکیشم خوش به، چونکه نه وه له سه ر لی شینواوان بوو، ئیبراهیم **﴿عليه السلام﴾** کاتی
 خو ی به لینی به بابی دابوو داوای لی بوردنی بو بکات نه گهر موسلمان ببی، هه ر بویه بوی پارایه وه، به لام کاتیکیش
 بو ی ده رکه وت دورژمنی خوایه، یه خه ی خو ی لی هه لته کان و خوایش دوعاکه ی لی وه نه رگرت ^{۹۱} **﴿ولا تخزنی یوم**

یبعثون پوژی ئهوخه لکه زیندوو دهکرینه وه ریسواو شهرمه زارم مهکه، دیاره ئه مه ئهوپه ری (تواضع) و خو به کم زاینه له لایه نهو پیغه مبه ره به ریزه وه. ئه گینا خو خوا پیزی لینا وه و براوه ته وه، ئیمامی (بوخاری) له (ئهبو هورهیره) وه ده لی: پیغه مبه ر **﴿فهرموویه تی:﴾** ((یلقی ابراهیم ابا، فیقول: یارب! انک وعدتی ان لا تخزنی یوم یبعثون. فیقول الله: انی حرمت الجنة علی الکافرین)) ئیبراهیم **﴿الله﴾** له پوژی قیامه تا به بابی خو ی ده گاو ده بینی تو زو گه ردیکی زوری لی نیشته وه. پووی رهش داگیرسا وه، ئه و جا ئه لی پهروه ردگاری من! خو تو به لیئت دامی که ریسوام نه کهیت؟ خوایش ئه فهرموی: به راستی من به هه شتم له سه ر کافران یاساغ کردوه. **﴿یوم لا ینفع مال ولا بنون﴾** ئه و پوژه که نه مال سوود ده داو، نه مندا ل و کوپان به که لک دین **﴿الا من اتی الله بقلب سلیم﴾** مه گه ر که سی که به دلیکی ساغه وه بیته حزووری خوا. ساغ بوو بیته له نه خو شی شیرک و نیفاق و دوپووی و سیفاتی دپنده یی و نازه لیی، خویشی ته نها به خوا وه په یوه ست کردی و هه ر له گه ل به رنامه ی ئه و دا کاری کرد بیته، وه له مانای (لا اله الا الله) نه تر ازاییته، زانا کان پیناسه ی (قهلبی سه لیم) ئه که ن: (هو القلب الخالی من البدعة، المطمئن علی السنة) بیده چی نه بی و، دامه زاوو مه حکم بیته له سه ر سوننه ت و په وشته کانی پیغه مبه ر **﴿الله﴾** ئینجا ده ست ده کات به یاس کردنی پو و دا وه کانی ئه و پوژه سه خته به م شیوه یه: **﴿یه که م:﴾** **﴿وازلت الجنة للمتقین﴾** ئه و پوژه به هه شت بو پارێزگارگان نزیک ئه خریته وه. **﴿دووه م:﴾** **﴿وبرزت الجحیم للغاوین﴾** دوزه خیش ده خریته پوو بو لاسارو گومپریان، واته: به هه شت ده دری به خواناسان و دوزه خیش به چه وت و چه په کان. سی یه م: **﴿۹۲ وقیل لهم﴾** له و پوژه دا بهوخه لکه سه رسه خت و که لله ره قانه ئه وتری: **﴿این ماکنتم تعبدون * من دون الله﴾** کوان ئه و بتانه ی ئیوه له باتی خوا ئه تانه پرست؟ **﴿هل ینصرونکم او ینتصرون﴾** نایا ئه مرؤ ده توانن کو مه کتان پی بکه ن تا له سزای خوا پزگارتان بکه ن، یان یارمه تی ده ریک بو خو یان په یدا بکه ن؟ دیاره هیچیان پیناکری، نه وسا هه موو ده بنه سووته مه نی دوزه خ. **﴿چواره م:﴾** **﴿فکبکبوا فیها هم والغاوین﴾** ئینجا هه موو ئه وان و گومپراکانی تر - په رستراو په رستیاره کان - ده مو و پوو فری ئه درینه ناو دوزه خ وه **﴿۹۵ وجنود ابلیس اجمعون﴾** هاوپی له گه ل هه موو سوپاو له شکره کانی ئیبلیس "دا. له سووره تی (۶۳/۱۷)، (۴۳/۱۵-۴۴)، وه ندی جیگای دیکه ش له قورئاندا ئه وه پتر روون کراوه ته وه. **﴿پینجه م:﴾** **﴿قالوا هم فیها یختصمون﴾** بته پرسته کان له ناو دوزه خدا ده ست به ده مه قا یی و شه ره قسه ئه که ن و به رق و کینه وه، ئه لین: **﴿۹۷ تالله ان کنالفی ضلال مبین﴾** سویند به خوا! ئیمه له دونیادا له سه ر لی شیواوییه کی ئاشکرا دابووین، بویه وایستایش ئاوامان به سه ر هات **﴿۹۸ اذ نسویمک رب العالمین﴾** که ئیوه مان (ئهی بته کان!) له گه ل پهروه ردگاری جیهانه کاندا، یه کسان وه کو یه که ده پرست، جا واهه مرؤیش ئیوه ناتوانن هیچ شتی کمان بو بکه ن! وه که ده فهرموی: (انا کنا لکم تبعاً فهل انتم مغنون عنا من عذاب الله من شیء) (۲۱/۱۴). **﴿وما اضلنا الا المجرمون﴾** وه ته نها سه رکرده تاوانباره کان بوون سه ریان لی شیواندین. واته کاتی که سه رکرده و بته کان به بی ده سه لات ئه بینن. ئه و جا ئه که ونه شه ره دم و پتر به دبه ختی خو یان ده رنه برن و ئه لین: **﴿۱۰۰ فما لنا من شافعین﴾** وایستاش هیچ تکا کاری کمان نیه، تا تکامان بو بکا وله وته نگه ژمیه پزگارمان ببی **﴿۱۰۱ ولا صدیق حمیم﴾** وه هیچ دۆستی کی نزیک و دلگه رم و به سو زیشمان نیه، بتوانی یارمه تیه کمان بدات **﴿۱۰۲ فلوان لنا کرة فنکون من المومنین﴾** خو ئه گه ر ته نها جاری، گه رانه وه مان بو دنیا ده بوو، نه وسا له پرواداران ده بووین، بۆ ئه وه دوو چاری ئه م سزایه نه بین، وه که ده فهرموی: (ان ذلك لحق تخاصم اهل النار) (۶۴/۲۸). **﴿۱۰۳ ان فی ذلك لایة﴾** به راستیی له وداستانه ی ئیبراهیم له گه ل گه له که یدا، سه بارت به ده سه لات و بوونی خوا. به لگه یه کی زور گه وره هیه له سه ر

بوون و یه کتای ی خاوا هانتی دوا پوژ **﴿وماکان اکثرهم مؤمنین﴾** که چی له گهل شه ویشدا زۆربه ی مؤزه که ی باومرناکه ی و له سه ر بی باوه ری خویان سوورن! **﴿وان ربک لهُو العزیز الرحیم﴾** بیگومان هه ره یه روه ردگارت به توانایه له سه ر تو له کردنه وه له تاوانباران، زۆریش میه ره بان و دل آوایه به رامبه ر به باومر داران، جاکه واته تو ش نه ی موحه مه د **﴿غهمکین و دل زویر مه به له گه له که ی خوت، چونکه نه مه سوونه تی خوا به .**

داستانی نووح و گه له که ی:

ئینجا دوا ی داستانی ئیبراهیم، دیته سه ر داستانی باوکی دووه می شاده میزاد، پیری پیغه مبه ران (نووح) **﴿الطیة﴾** بۆیه ده فره موی: **﴿کذبت قوم نوح المرسلین﴾** هۆزی (نووح) یش، په یامبه رانیان به درۆ خسته وه، به رویان پی

لَمَّا رَا نُوْحٌ اَنَّهُمْ كَفَرُوْا بَعَثَ اِلٰی رَبِّهِمْ اِلٰهًا عَلٰی رَیِّ
قَالَ وَمَا عَلٰییْ مَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ ﴿۱۵۱﴾ اِنْ حَسَابُهُمْ اِلَّا عَلٰی رَیِّ
لَوْ تَشْعُرُوْنَ ﴿۱۵۲﴾ وَمَا اَنَا بِطَارِدٍ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۱۵۳﴾ اِنْ اَنَا اِلَّا نَذِیْرٌ مُّبِیْنٌ
﴿۱۵۴﴾ قَالُوْا لَیْن لَّمْ تَنْتَ بِنُوحٍ لِّتَكُوْنْ مِنْ الْمَرْجُوْمِیْنَ ﴿۱۵۵﴾ قَالَ
رَبِّ اِنْ قَوْمِیْ کَذَّبُوْنِیْ ﴿۱۵۶﴾ فَافْتَحْ بَیْنِیْ وَبَیْنَهُمْ فَتَحًّا وَبَیْجًیْ وَمَنْ
مَعِیْ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ ﴿۱۵۷﴾ فَافْتَحْ بَیْنَهُمْ وَمَنْ مَعَهُ فِی الْفَلَاکِ الْمَشْحُوْرِ
﴿۱۵۸﴾ ثُمَّ اَغْرَقْنَا بَعْدَ الْاٰلَاقِیْنِ ﴿۱۵۹﴾ اِنْ فِیْ ذٰلِکَ لَآیَةً وَمَا کَانَ
اَکْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِیْنَ ﴿۱۶۰﴾ وَاِنْ رَبِّکَ لهُوَ الْعَزِیْزُ الرَّحِیْمُ ﴿۱۶۱﴾ کَذَبَتْ
عَادُ الْمُرْسَلِیْنَ ﴿۱۶۲﴾ اِذْ قَالَ لَهُمْ اٰخُوْهُمْ هٰؤُلَاءِ نَفْثُوْنَ ﴿۱۶۳﴾ اِیْنِیْ لَکُمْ
رَسُوْلٌ اٰمِیْنٌ ﴿۱۶۴﴾ فَاَنْقَاوُا اللّٰهَ وَاَطِیْعُوْهُ ﴿۱۶۵﴾ وَمَا اَسْأَلُکُمْ عَلَیْهِ
مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجَرِیْ اِلَّا عَلٰی رَبِّ الْعٰلَمِیْنَ ﴿۱۶۶﴾ اَنْتَبِثُوْنَ بِکُلِّ رِیْعٍ
ءَاِیَّةً تَعْبَثُوْنَ ﴿۱۶۷﴾ وَتَتَّخِذُوْنَ مَصَکِعَ لَعَلَّکُمْ تَخْلَدُوْنَ ﴿۱۶۸﴾
وَاِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَارِیْنَ ﴿۱۶۹﴾ فَاَنْقَاوُا اللّٰهَ وَاَطِیْعُوْهُ ﴿۱۷۰﴾
وَاتَّقُوا الَّذِیْ اَمَدَّکُمْ بِمَا تَعْمَلُوْنَ ﴿۱۷۱﴾ اَمَدَّکُمْ بِاَنْعَامٍ وَبَنِیْنٍ
وَحَنَنٍ وَعِیُوْنٍ ﴿۱۷۲﴾ اِیْنِیْ اَخَافُ عَلَیْکُمْ عَذَابَ یَوْمٍ عَظِیْمٍ
﴿۱۷۳﴾ قَالُوْا سَوَآءٌ عَلَیْنَا اَوْعَظْتَ اَمْ لَمْ تُکُنْ مِنَ الْوَاعِظِیْنَ ﴿۱۷۴﴾

نه مینان. به ئی.. هه رچه نده ته نها له گهل نوح دا پو به پوو
بوونه وه به درۆیان خسته وه، به لام وه که له گهل گشت
په یامبه راندا جه نگابن وایه، بۆیه فره موی: (کذبت قوم نوح
المرسلین). **﴿اِنْ قَالَ لَهُمْ اٰخُوْهُمْ نُوْحُ اَلَا تَتَّقُوْنَ﴾** نه
ده مه ی نووحی برای به چه بییان پینگوتن: ئایا ئیوه له خوا
ناقرسن، له په رستنی بتان پارێزناکه ن؟! **﴿اِنِّیْ لَکُمْ رَسُوْلٌ**
اٰمِیْنٌ﴾ نه وسا نووح دووشتیان پی نه ئی، یه که م: بیگومان من
نیز راویکی نه مینم بۆتان، واته: له لایه ن خواوه هه رچیم پی
سپی راوه بی زیادو که م پیتان رانه گه یه ن" **﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ**
وَاطِیْعُوْهُ﴾ جا که واته له خوا بترسن و، گوێزایه ئی منیش
بکه ن له وه ی فره مانقان پینه ده م. دووه م: **﴿وَمَا اَسْأَلُکُمْ**
عَلِیْهِ مِنْ اَجْرٍ﴾ له جی به جی کردنی نه وه ئه رکه شه مدا داوا ی
هیچ کرئ و مزیه کتان ئی نا که م **﴿اِنْ اَجَرِیْ اِلَّا عَلٰی رَبِّ**
الْعٰلَمِیْنَ﴾ پاداش و کرئ من هه ر له سه ر په روه ردگاری
جیهانه کانه **﴿فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاطِیْعُوْهُ﴾** ده سا به رده وام
له خوا بترسن، گوێزایه ئی منیش بکه ن. **﴿قَالُوْا اَنْتُمْ**
لَکَ﴾ جاکه هه یجیان پی نه ما به نو حیان وت: ئایا ئیغه به روا

به تو بیئین؟! **﴿وَاتَّبِعْ الْاَرْدَلُوْنَ﴾** له حالیکدا خه لکانیک ی په ست و قسه نه زان و هه ژار به دوواوه ته ن؟. له سووره تی
(۲۷/۱۱) دا: **﴿وما تَرَکْ اَتَّبِعْکَ اِلَّا الَّذِیْنَ هُم اَرَادُوْا...﴾** هاتوه، که بی باومرانی (قو به یش) یش هه ره هه مان په خنه یان
له محمد **﴿قَالَ وَمَا عَلٰییْ مَا کَانُوْا یَعْمَلُوْنَ﴾** نووح وتی: خو من عیلم و ناگام نیه نه وان چ
کاریکیان کردوه؟ واته: من نازام پییشه و ئیشیان چی بووه؟ چونکه من بهروام ویست لییان، نه وانیش وه لامیان
دامه وه و به رویان هینا. **﴿اِنْ حَسَابُهُمْ اِلَّا عَلٰی رَبِّیْ لَوْ تَشْعُرُوْنَ﴾** لی کو ئینه وه - له کارو ئیشه کانیان - هه ر بۆ
په روه ردگاره .. نه گه ره هه ست ده که ن **﴿وَمَا اَنَا بِطَارِدٍ لِّلْمُؤْمِنِیْنَ﴾** وه هه رگیز من دوور خه ره وه ی به روا داران نیم وه که
ئیه داوا نه که ن، ئیدی حالیان هه ر چۆن بی له هه ژاری و دۆ له مه ندی. ئایه تی (وما انا بطارد الذین آمنوا) (۲۰/۱۱)،
وه (۵۲/۶) وه (۲۸/۱۸) هه ر بۆ پشتگیری هه مان مه به سه ته. **﴿اِنْ اَنَا اِلَّا نَذِیْرٌ مُّبِیْنٌ﴾** وه من هه ر ترسی نه ریکی

ناشکرام بۆئیوه. بئجیاوازی له نیوان دهوله مه ندو هه ژاردا ﴿^{۱۱۶} قَالُوا لَنْ لَمْ تَنْتَه يَا نُوح﴾ کاتی بئ هیوا بوون، که نوح له کاره کهی خوئی دهس هه لئگری. وتیان: ئهی نوح! ئه گهر واز له م جوړه قسانه نه مئنی ﴿لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ﴾ بئگومان له بهر دبارانکراوان ده بیت. واته: بهر دبارانت ئه کهین: نوحیش که ئه وهی بیست، ئیتر ته ماح بر بوو لییان، بۆیه: ﴿^{۱۱۷} قَالَ رَبِّیْ اِنْ قَوْمِیْ کَذِبُوْنَ﴾ وتی: پهروه دگرم! خوئ ناگاداری، هۆزه که م بر وایان پی نه کردم و به درویان خسته مه. له سووره تی (۷-۵/۷۱) وه (۱۰/۵۴) دا هه مان ماناومه بهست ههیه. ﴿^{۱۱۸} فَافْتَحْ بَيْنِیْ وَبَيْنَهُمْ فَتْحًا﴾ جا تۆله نیوان م و ئه واندا، بریاریکی ته واو بدهو، لهیه کمان جیا به که ره وه ﴿وَنَجِّنِیْ وَمَنْ مَعِیْ مِنَ الْمُؤْمِنِیْنَ﴾ وه خو م وهو بر واداران هه له که لمدان، رزگار بکه ﴿فَانْجِنَاهُ وَمَنْ مَعِیْ فِي الْفُلْکِ الْمَشْحُونِ﴾ ئینجا نوح و ئه وان هه له که ئی بوون له که شتی په که دا رزگار مان کردن. له سووره تی (۱۵/۲۹) دا: ﴿فَانْجِنَاهُ وَاصْحَابَ السَّفِیْنَةِ...﴾ هه رجه خت له سه ره ئه مانایه ده کاته وه ﴿^{۱۱۹} ثُمَّ اغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَاقِیْنَ﴾ له پاشان ئه وان هه و امان هه و نقومان کردن. له سووره تی (۱۴/۲۹) وه (۳۷/۱۱) یشدان وه مانایه روونکرا وه ته وه. ﴿^{۱۲۰} اِنْ فِيْ ذٰلِکَ لَاٰیةٌ﴾ بهر استیی له وه شدا به لگه ی زۆر که وره ههیه، له سه ره راستی پیغه مبه ران و توانایی خوا ﴿وَمَا کَانَ اَکْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِیْنَ﴾ به لأم له گه ل ئه وه ی شدا، زۆر به ی هۆزه که ت هه بر و نا هئین ﴿^{۱۲۱} وَاِنْ رَبِّکَ لَهُو الْعَزِیْزُ الرَّحِیْمُ﴾ بئگومان پهروه دگارت هه ره ئه و زال و به توانایه - ئاوا ئه کات به سه ته مکاران که کردی - زۆر میهر بان و به به زه ییشه له گه ل خوانا ساندان. ئینجا بۆدل قایم کردنی په یام بهر ﴿له سه ره ئیشه که ی باسی هۆزی (هوود) یش - سلأوی له سه ربی - ئه کا: ﴿^{۱۲۲} کَذَبْتَ عَادَ الْمَرْسَلِیْنَ﴾ هۆزی (عاد) یش هه موو په یام بهر ان و (هوود) یشیان به دروژن دانا، واته به دروژن زانینی هوود، بر و نه کردنه به هه مووان. ﴿^{۱۲۳} اِنْ قَالَ لَهُمْ اٰخُوهُمْ هُوْدُ اَلَا تَتَّقُوْنَ﴾ ئه و دهمه ی که هوودی برایان - له به نه چه دا - پئیکوتن: ئایا ئه وه ئیوه له خوا شه رم ناکهن و، لئی ناترسن؟! ﴿^{۱۲۴} اِنِّیْ لَکُمْ رَسُوْلٌ اٰمِیْنٌ﴾ بهر استیی من ئیرواویکی راست و ئه مینم بۆتان ﴿^{۱۲۵} فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاطِیْعُوْنَ﴾ جا که وایه له خوا بترسن و، به گوئی منیش بکه ن ﴿^{۱۲۶} وَمَا اَسْأَلُکُمْ عَلَیْهِ مِنْ اَجْرٍ﴾ و من هیچ کری و پاداشیکمه له سه ره که یاندنی په یام به که مدا، له ئیوه ناوی ﴿اِنْ اَجْرِیْ اِلَّا عَلٰی رَبِّی الْعَالَمِیْنَ﴾ به لکو مزه و پاداشتم هه ره له سه ره پهروه دگاری جیهانه کانه. به ئی... ئه م پیغه مبه ره بهر یزانه (نوح، هوود، صالح، لوط، شوعه یب) ئه م هه قیقه ته یان - مزه و کریمان له ئیوه ناوی - هه موو وه که یه را که یاند... ئه مه ش به لگه یه بۆ ئه وه که پیغه مبه ران هه ره هه موو یه که بهرنامه یان هه بووه ﴿^{۱۲۷} اَتَبْنُوْنَ بِکُلِّ رِیْعٍ اٰیةً تَعْبَثُوْنَ﴾ هوود پاش ئه وه له مه به سه ته که ی بوویه وه... پئیان ئه لئیت: ئایا ئیوه له هه موو جیگایه کی بهر زو بلند - به بی پیوست - به لکو له پروی هه واو ئاره زو و خوئواندن و یاری و لاقرتی و نیشاندانی ده سه لات به سه ره خه لکیدان، ساختمانی گه وره گه وره دروس ده که ن؟ ﴿^{۱۲۸} وَتَتَخَذُوْنَ مَصَانِعَ لَعَلَّکُمْ تَخْلُدُوْنَ﴾ وه کو شک و قه لای زۆر مه حکم و حه وزی گه وره گه وره ساز ئه دهن؟ و ده زانن که هه میشه ده مئنه وه و ده ژین. (الرّیْع: ما ارتفع من الارض، جمع ربيعة، یقال: کم ریع ارضک؟ ای: کم ارتفاعها، قال قتادة: الریْع: الطریق. ﴿^{۱۲۹} وَاِذَا بَطِشْتُمْ﴾ هه رکات په لمارو هه لمه تیش بهر ن بۆ تۆله وه رگرتنه وه ﴿بَطِشْتُمْ جَبَارِیْنَ﴾ به شیویه کی زۆر دارانه و بئ به زه ییانه، هیرش و هه لمه ت ده بن! ﴿^{۱۳۰} فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاطِیْعُوْنَ﴾ جا له خوا بترسن و شه رم بکه ن و گویرایه لی منیش بکه ن ﴿^{۱۳۱} وَاتَّقُوا الَّذِیْ اَمَدَکُمْ بِمَا تَعْلَمُوْنَ﴾ وقله و خوایه بترسن که خوئتان ئه زانن چی پئیداون.

هوودو عادی قهومی:

لهم چند نایه ته شدا خوی میهره بان گه ئی لهو نیعمه تانه ی دای به نه ته وه که ی هوود ده خاته پروو: ﴿^{۱۳۳} اهدکم بانعام وبنین * وجنات وعیون﴾ مالآت و کوران و باخات و، کانیاوو پروبارو جوگه ی زوری پیته خشین (نه ی هوژی هوود)، ده حق نیه که لهو خویه شهرم بکه ن: ﴿^{۱۳۴} اینی اخاف علیکم عذاب یوم عظیم﴾ به راستیی من نه ترسم ئیوه دوو چاری سزای روژیکی گه وره بین، نه گهر به رده وام بن له سره بی بروایتان، دیاره هوود به رده وام هر ناموژگاریانی کرد، نه وانیش له وه لاما: ﴿^{۱۳۵} قالوا سواء علینا او عظمت ام لم تکن من الواعظین﴾ وتیان: لای نیمه یه کسانه ناموژگاری بکیت، یا نه یکه ی! ﴿^{۱۳۶} نیمه گرنگی نادهینی و مه به استمان نیه و لیث وهر ناگرین﴾ ﴿^{۱۳۷} اینهذا

الا خلق الاولین﴾ چونکه ئهم نایینه ی که تو هیناوته، جگه له درووده له سه ی پیشینان نه بی، شتیکی تر نیه ﴿^{۱۳۸} وما نحن بمعذبین﴾ و نیمه هر گیز سزا دراو ناین وه که تو نه لئی. ﴿^{۱۳۹} فکذبوه فاملکناهم﴾ جابه درویمان خسته وه (پروایان پی نه هینا) نیمه یش له ناومان بردن، نه وه بوو (با) یه کی زور ساردی کوشنده مان بو هه لکردن و له ریشه ی هینا ﴿ان فی ذلک لایة﴾ به راستیی لهو ده ست وه شانده دا به لگه ی زور گه وره هیه بو ده سه لاتمان ﴿وما کان اکثرهم مؤمنین﴾ که چی هر زور به ی هوژه که ت (نه ی پیغه مبه را) باوه ر ناهینن ﴿وان ربک لهو العزیز الرحیم﴾ به راستیی په روه ردگارت زور به ده سه لاته، ئاوا نه کات به دوژمنان که کردی، میهره بانیش به دوستانی خوی.

صالح و سهمودی قهومی:

دوای چیرۆکی (عاد و هوود)، باسی داستانی گه ئی (سهمود) یش دهکا و، نه فهرموی: ﴿^{۱۴۰} کذبت ثمود المرسلین﴾ هوژی سهمود (صالح) یان به دروژن داناو بروایان پی نه هینا، به دروژن زانیی پیغه مبه ریک، وه که

﴿^{۱۴۱} اینهذا الا خلق الاولین﴾ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ ﴿^{۱۴۲} فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ﴾ اینهذا الا لایة و ما کان اکثرهم مؤمنین ﴿^{۱۴۳} وان ربک لهو العزیز الرحیم﴾ کذبت ثمود المرسلین ﴿^{۱۴۴} اذ قال لهم اخوهم صالح الا اتقون﴾ اینی لکم رسول امین ﴿^{۱۴۵} فاتقوا الله واطيعون﴾ و ما استلکم علیه من اجر ان اجری الا علی رب العالمین ﴿^{۱۴۶} اتترکون فی ما ههنا امین﴾ فی جنات و عیون ﴿^{۱۴۷} و زروع و نخل طلعها هضیم﴾ و تتجثون من الجبال سبوتا فترهین ﴿^{۱۴۸} فاتقوا الله واطيعون﴾ ولا تطيعوا امر السرفین ﴿^{۱۴۹} الذین یفسدون فی الارض ولا یصلحون﴾ قالوا انما انت من السحرة ﴿^{۱۵۰} ما انت الا بشر مثلنا فأت بآیة ان کنت من الصدقین﴾ قال هذه ناقة لها شرب و لکم شرب یوم معلوم ﴿^{۱۵۱} ولا تمسوها بسوء فیاخذکم عذاب یوم عظیم﴾ فمقروها فاصبحوا نذیرین ﴿^{۱۵۲} فاخذهم العذاب ان فی ذلک لایة و ما کان اکثرهم مؤمنین﴾ وان ربک لهو العزیز الرحیم ﴿^{۱۵۳}

به دروژن زانیی هه موو په یامبه رانیان وایه ﴿^{۱۴۱} ان قال لهم اخوهم صالح الا تتقون﴾ نهوکاته ی که صالحی برایان- له بنه چه دا- پییگوتن: ئه ری ئیوه له خوا ناترسن! ﴿^{۱۴۲} اینی لکم رسول امین﴾ بیگومان من په یامبه ریکی ئه مین و ده ست پاکم بو تان ﴿^{۱۴۳} فاتقوا الله واطيعون﴾ جا که واته له خوا بترسن و، گوژیراه لی منیش بکه ن، چونکه من نیراوی نهوم بو لای ئیوه و هر له خویشتانم ﴿^{۱۴۴} وما اسالکم علیه من اجر﴾ وه له سره راگه یاندنی په یامه کهم هیچ کرئ و مزه یه کتان ئی داوا ناکه م ﴿ان اجری الا علی رب العالمین﴾ کرئ و پاداشم ته نها له سره په روه ردگاری جیهانه کانه. ئینجا به چند شتیکی ئه یان ترسینی که نه گهر لاسار بن، دهره نجام خوا قاریان ئی ده گرت، یه که م: ﴿^{۱۴۵} اتترکون فیما ههنا امین﴾ فی جنات و عیون ﴿نایا ئیوه پیتان وایه هر ئاوا لهم دونیا به دا به خویشی و بی ترس له سزا، وه له ناو ئهم باخ و باخات و کانیاوه دا ده میتنه وه و "را ده بوژین" ﴿^{۱۴۸} و زروع و نخل طلعها هضیم﴾ و کشتو کال

و باخه خورمای خاوهن - بهر شیرین و شکوفه نرم و ناسک و به تمامدا؟! دیاره ولاتی سهمود، ولاتیکی پر له کانیوا و باخ و جوړه ها میوه دره خست بووه. **دووم:** ﴿^{۱۴۹} **وَتَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا فَارِهِينَ**﴾ وه به خوشیی وشاده مانی، له کیوه کان خانوو شوینی خوش ده تاشن. گهلی صالح - **صالح** - زور حه زیان له مال و خانووی جوان و، خوړاکی خوش و رابواردن بووه، وه ته مهنیشیان زور دریز بووه. تهفسیری (صاوی) نه لیت: هی وایان هه بووه، سی سهد سال، تا هزار سال ژیاوه ﴿^{۱۵۰} **فَاتَّقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ**﴾ جا له خوا بترسن و گوژیایه لی منیش بکهن چاکیش بزائن که من هر خیری نیوم نهی، ده موی خوا قارتان لی نه گری. سییه: ﴿^{۱۵۱} **وَلَا تَطِيعُوا امْرَءَ الْمَسْرِفِینَ**﴾ وه به فرمانی هه له پرو له سنور دره چوه کان مه کن ﴿^{۱۵۲} **الَّذِینَ یَفْسُدُونَ فِی الْأَرْضِ وَلَا یُصْلِحُونَ**﴾ نه وانهی له زه ویددا فسادو خراپه نه کن و، هر گیز هه ولی چاک سازی نادهن، مه بهست به مانه، نه و نو دهسته به که خوا نه فهرموی: (وكان فی المَدينة تسعة رهط یفسدون فی الأرض ولا یصلحون) ۴۸/۲۷. ﴿^{۱۵۳} **قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمَسْحُورِینَ**﴾ کاتی په کیانکه وت و هیچیان بو نه مایه وه، که وتنه گومان دروستکردن له دلی خه لکه که داو وتیان: به راستیی تو - نهی صالح! - ببی و نه بی ده ست جادوت لی کراوه، نه قل و ژیریت له ده ستداوه، جا له بهر نه وه قسه تو، لای نیمه بی نرخه و هواجی نیه ﴿^{۱۵۴} **مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُنَا**﴾ توش هر مرویه کی وه کو نیمه، له وه به و لاوه شتیکی تر نیت، نیتر چون بهوات پی بکهین وه حیت بو هاتوه؟! ﴿**فَاتِ بَايَةَ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِینَ**﴾ ده نه گهر شیت نیت و، له راستیی زانی به لگه یه کمان بو بیننه که راستی تو به لمینی ﴿^{۱۵۵} **قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ**﴾ وتی: نه مه و شتی که و، موحیزه ی منه بو تان.

(نبین که سیر) نه لی: داوایان له صالح کرد **صالح** له بهر دیکي رهق و تهق و شتری بیته ده ری و، هر خیراش به چکه یه کی ببی، نه وسا (صالح) یش **صالح** په یمانی لی و هر گرتن که: پاش نه وه ده بی پروا بینن، نه وانیش قبولیان کرد، نیتر (صالح) یش **صالح** له خوا پارایه وه بو جیه جی بوونی داوا که یان، پاشان نه و بهر دهی نه و ان ده ست نیشانیان کرد بو لهت بو و، نه و شتره ی لیاته ده ری، که چی زور به یان باوهریان هه نه هی ناو، نه وه ش قسه یان بوو. ﴿**لَهَا شَرَبٌ وَلَكُمْ شَرَبٌ یَوْمَ مَعْلُومٍ**﴾ بو خوی به شه ناوی خوی هیه، بو نیوه یش به شه ناوی روژیکی دیاری کراوتان هیه، به لی نه و روژه که و شتره که نوره ناوی نه و بویه به ته نه ناوی خوی ناوه کی نه خوارده وه، نیتر له سه ره ناوی خه لکه که دا نزیک نه ده بو یه وه ﴿^{۱۵۶} **وَلَا تَمْسُوا بِسَوْءٍ**﴾ ده ستیشی بو مه بن و هیچ جوړه زیانیکی پی مه گیه بن، نه په یکردنی و نه لیدانی ﴿**فَیَا خُذْکُم عَذَابَ یَوْمٍ عَظِیمٍ**﴾ ده نا سزای روژیکی گوره یه خه تان نه گریت ﴿^{۱۵۷} **فَعَقَرُوهَا**﴾ که چی قسه که ی صالحیان شکاندو. و شتره کیان په یکردو کوشتیان ﴿**فَاصْبِرْهُ نَادِمِینَ**﴾ دوا یش له کاره کیان په شیمان بوونه وه ﴿^{۱۵۸} **فَاخْذِمِ الْعَذَابَ**﴾ به لام په شیمانی له و کاته دا بی که لکه، نینجا خیرا سزای خوا ده رگای پیگرتن، نه و ده بو له ژیر پیانیانه وه زه ویی له رزه گرتنی و، له سه رو شیمانه وه بهر ده بارانکران و قریان تی که وت ﴿**إِنْ فِی ذَٰلِكَ لَآیَةٌ**﴾ بیگومان له و ده ست و ده شانه دا به لگه یه کی گوره هیه بو ده سلات و قاری خوا ﴿**وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِینَ**﴾ که چی میشتای زور به ی هوز که ت (نه ی پیغه مبه را) باوهر ناهینن! ﴿^{۱۵۹} **وَإِنْ رَبِّکَ لَهُو الْعَزِیزُ الرَّحِیمُ**﴾ وه به راستیی په روه دگاری تو زال و به توانایه، هر چی نه کات نه یکات و، دلاو میهره بانیش به برامبه به صالحان و راسالان.

داستانه‌ک‌هی لووت و قه‌ومه‌ک‌هی:

ئه‌مه له‌خواره‌وه دیت هه‌وال و به‌سه‌ره‌هاتی مۆزه‌ک‌هی (لووتی کوپی هارانی کوپی نازه‌ری) برزای ئیبراهیمی خه‌لیله، هه‌ر له‌سه‌رده‌می ئیبراهیمدا خوا (لووط) ی کرده پیغه‌مبه‌رو ناردی بۆ ئه‌وه‌مۆزه گه‌وره‌یه که‌له (سه‌دووم) و شاره‌کانی ده‌وروبه‌رییدا نه‌ژیان و، ده‌ره‌نجامیش خوا له‌ناوی بردن و، جیگا که‌یانی کرده ده‌ریاچه‌یه‌کی بۆگه‌نی فاسیدو خراپ و نیو بانگی به (شاره و یران بووه‌کان) ده‌ر کرد، نه‌وشوینه‌ش له‌نزیک‌ی (بیت المقدس) و ده‌وروبه‌ری (عومان) و شاره‌کانی (که‌ره‌ک) ی شام‌دایه. ﴿**کَذِبت قوم لوط المرسلین**﴾ هۆزی (لووط) هه‌موو په‌یامبه‌رائیان به‌درۆن داناو، به‌روایان پی نه‌هینان واته: به‌روا نه‌هینانیاں به‌لووط وه‌ک هه‌موو پیغه‌مبه‌ران به‌درۆ خرابه‌وه وایه ﴿**إذ قال لهم اخوهم لوط الا تتقون**﴾ کاتێ

که‌ لووتی برایان له‌ بنه‌چه‌دا پنی وتن: ئه‌ری ئیوه له‌ خوا ناترسن و، ته‌قیه‌ی ناکه‌ن ﴿**إنی لکم رسول امین**﴾ بیگو مان من په‌یامبه‌ریکی ده‌ست پاک و دلسۆزو ئه‌مینم بۆتان ﴿**فاتقوا الله واطیعون**﴾ جا له‌ خوا بترسن و، فه‌رمانی منیش جی به‌جی بکه‌ن ﴿**وما اسالکم علیه من اجر**﴾ وه‌ من داوای هیچ جوړه‌ مزه‌و پاداشتیکتان ئی ناکه‌م له‌ به‌رامبه‌ر راگه‌یاندنی په‌یامه‌که‌مدا ﴿**ان اجری الا علی رب العالمین**﴾ کری و پاداشی من هه‌ر له‌سه‌ر په‌روه‌ردگاری جیهانه‌کانه، ئیتر هیچم له‌ئیوه ناوی، ئه‌وه نه‌بی که‌ گویم بۆ رابگرن. ئینجا سه‌ره‌نه‌شیان ئه‌کات له‌سه‌ر داهینانی ئه‌و کاره‌ ناشیرینه‌یان و پی ناخۆش بوون و بیزاری خۆی ده‌ره‌به‌ری به‌رانبه‌ری و نه‌لی: ﴿**اتاتون الذکران من العالمین**﴾ ئه‌ری له‌ناو ئه‌وه‌موو خه‌لکه‌دا ئیوه ده‌رونه‌ لای نیره‌کان و، ئاره‌زووتان له‌گه‌ل ئه‌واندا جیبه‌جی بکه‌ن ﴿**وتذرون ما خلق لکم ربکم من ازواجکم**﴾ وه‌ خیزان و هاو لوفی خۆتان که‌خوا بۆی دروست کردوون وه‌لا ده‌نین!

﴿**مطرا لعلهم یحسروا**﴾ ﴿**سورة الشعراء**﴾
 کَذِبتَ قَوْمٌ لُّوطُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٦٦﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٦٧﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٦٨﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٦٩﴾ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٧٠﴾ أَتَأْتُونَ الذَّكَرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١٧١﴾ وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُحْشَرُونَ ﴿١٧٢﴾ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ ﴿١٧٣﴾ قَالُوا لَنْ نَمْنَعَكَ مِنْ لُوطٍ لَتَكُونَ مِنَ الْمُخْرَجِينَ ﴿١٧٤﴾ قَالَ إِنِّي لَعَمْرُكَ مِنَ الْغَالِينَ ﴿١٧٥﴾ رَبِّ نَجِّنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٧٦﴾ فَجَنَّبْنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ ﴿١٧٧﴾ إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَدِيرِ ﴿١٧٨﴾ ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ ﴿١٧٩﴾ وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ ﴿١٨٠﴾ إِنِّي فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٨١﴾ وَإِنَّ رَبَّ لَهْوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ ﴿١٨٢﴾ كَذَّبَ أَصْحَابُ لَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٨٣﴾ إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ ﴿١٨٤﴾ إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ ﴿١٨٥﴾ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا أَمْرًا ﴿١٨٦﴾ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٧﴾ أَوْفُوا الْكَيْلَ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ ﴿١٨٨﴾ وَزِنُوا بِالْقِسْطِ أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجِرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿١٨٩﴾ وَلَا تَحْسَبُوا النَّاسَ شِئَاءً هُمْ وَلَا تُعْذِرُوهُمُ فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ ﴿١٩٠﴾

﴿**هل انتم قوم عادون**﴾ به‌لکو ئیوه هه‌ر گه‌لیکی زۆر ده‌ست درۆژکه‌رو ناره‌سه‌ن و سه‌رکه‌شن ﴿**قالوا لنز لم تنته یا لوط لتکونن من المخرجین**﴾ کاتێ که‌ هیچیان پی نه‌ما! که‌وتنه هه‌ره‌شه‌و وتیان: ئه‌ی لوط! ئه‌گه‌ر واز له‌م قسانه نه‌هینی سووربزانه له‌ده‌رکراوان ئه‌بی واته: شار به‌ده‌رت ئه‌که‌ین ﴿**قال إنی لعلکم من القالین**﴾ لوط وتی: به‌راستی من قه‌لس و بیزارم له‌ کارو کرده‌وتان ﴿**رب نجنی واهلی مما یعملون**﴾ لووت نزای لینیان کردو وتی: ئه‌ی په‌روه‌ردگارم! خۆم و مال و خیزانم "له‌سزای" ئه‌و ناکاره‌ی ئه‌وان ئه‌یکه‌ن پزگار بکه‌ ﴿**فنجیناه واهله اجمعین**﴾ خواش نزا که‌ی وهرگرت و فه‌رمووی: ئیمه‌ش لوت و خیزانیان هه‌موویان له‌و سزایه که‌ هاته سه‌ریان پزگار کرد ﴿**إلا عجزوا فی الغابین**﴾ تاقه‌ پیره‌ژنیک نه‌بیئت ژنه‌ک‌هی لووط ئه‌و له‌ناویاندا نه‌بیئت مایه‌وه‌و تیاچوو، چونکه‌ ئافره‌تیک‌ی به‌دکارو خراپ بوو، به‌روای به‌لوت نه‌هیناو له‌گه‌لی ده‌ره‌نچه‌وو وه‌ک له‌سووره‌ته‌کانی: (اعراف) و

(هود) و (حیجر) دا هاتووه. ﴿^{۱۷۲} ثُمَّ دَمَرْنَا الْأَخْرِينَ﴾ له پاشا خه لکه که ی ترمان نه وانهی شوینی لوط نه که و تن قری تیختست و به توندی فه وتاند ﴿^{۱۷۳} وَامْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا﴾ وه به سه ختی وهک لیژمهی باران بهرد بارانمان کردن ﴿فساء مطر المنذرین﴾ چ بارانیکی خراپ و بهد بوو بارانی ترسینرا وهکان ﴿^{۱۷۴} إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ ^{۱۷۵} **وَإِنْ رَبُّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ** نهو دوو نایه ته له پیشتره وه چهند جاری تر راقه مان کردوون. بگه پریره وه بوی.

(مه راغیی) نه لیئت: دکتور (نولبرایت) هه نسا به چهند تاقیکردنه وه یهک له دۆل و شیوه کانی (نوردون) و ده ور به بری ده ریای مردوو (البحر الميت بحیره لوط) دا. بۆ نه وه ی بوی روشن بیته وه: نایا راسته سه دوم و عموره و سی شاره که یتر که له سه رده می لوطدا تیا چوون له ویدا بوون؛ جادوای لیکولینه وه که ی بریاری دا: به لی نهو شاره کاولکراوانه له وی بوون. نه مه ییش شتیکی تازه رووداوو ناوازه نییه، به لکو که لی جار زه مین له رزه و ته قینه وه ی زه ویی روویداو، که چهنده ما شارو شاروچکه ی ویران کردووه هه روه کو نیستایش زور مه یه.

شوعه ییب و خاوه ن ده جلانه که ی:

﴿^{۱۷۶} كَذَبَ اصْحَابُ الْاَيَةِ الْمُرْسَلِينَ﴾ نه مه ییش چیژوک و داستانی شوعه ییب و ﴿خاوه نانی باخه چرو پرکه (اصحاب الایکه) یه که له نزیك شاری (مه دیه نه) وه ده ژیان. هه موویان په یامبه رانیان به دروژن داناو برویان پی نه هیئان. دیاره لییره یشدا مه به ست ته نها شوعه ییه ﴿الایک: الشجر الملتف الكثير، واحده: ایکه﴾ ﴿^{۱۷۷} اِذْ قَالَ لَهُمُ شَعِيبُ اَلَا تَتَّقُونَ﴾ ^{۱۷۸} **اِنْسِیْ لَکُمْ رَسُوْلٌ اَمِیْنٌ** * ﴿^{۱۷۹} فَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاطِيعُوْنِ * ^{۱۸۰} **وَمَا اَسْأَلُکُمْ عَلَیْهِ مِنْ اَجْرٍ اِنْ اَجَرِیْ اِلَّا رَبُّ الْعَالَمِیْنَ** راقه ی نه م کو مه له نایه ته ش له پیشته وه کراوه. بویه لیژمه دا دوو باره ی ناکه مه وه. جا له دوا ی نهو په ندو ناموژگارییانه، په نجه نه خاته سه ر که م و کوورتی و ناتو او بیه کانیان و نه فه رموی: ﴿^{۱۸۱} اَوْفُوا الْکَیْلَ وَلَا تَکُنُوْا

وَتَقُوا الَّذِیْ خَلَقَکُمْ وَالْجِبَّةَ الْاُولٰٓئِیْنَ﴾ له لویا ائمه انت من المسحورین ﴿^{۱۸۲} وَمَا نْتَ اِلَّا شَرٌّ فِتْنٰلَا وَاِنْ نَّظُنُّکَ لَمِنْ الْکٰذِبِیْنَ﴾ فَاَنْقِطْ عَلَیْنَا کِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ اِنْ کُنْتَ مِنْ الصّٰدِقِیْنَ ﴿^{۱۸۳} اَقُلْ رَفِیْ عَلٰمْ یٰمَعْشَرُوْنَ﴾ فَکَذَّبُوْهُ فَاَخَذَهُمْ عَذَابٌ یَّوْمَ الظُّلَّةِ اِنَّهٗ کَانَ عَذَابٌ یَّوْمٍ عَظِیْمٍ ﴿^{۱۸۴} اِنْ فِیْ ذٰلِکَ لَآیَةٌ وَمَا کَانَ اَکْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِیْنَ﴾ وَاِنْ رَبُّکُمْ لَکَرِیْمٌ الرَّحِیْمُ ﴿^{۱۸۵} وَیَسِّرْ لَیْ رَسُوْلَکُمُ الْعِلْمَیْنَ﴾ مَزَلْ بِهٖ لِرُوْحِ الْاٰمِیْنِ ﴿^{۱۸۶} عَلٰی فِیْکَ لَیْکُوْنُ مِنَ الْمُدْرِیْنَ﴾ اَسْمَانُ عَرَفَ مُبِیْ ﴿^{۱۸۷} وَیَسِّرْ لَیْ رَسُوْلَکُمُ الْعِلْمَیْنَ﴾ وَلَا یَکْرِهْ اِلَٰهٌ اِلْعٰمَۃُ عَلِمُوْا نَبِیْ اِسْرَءِیْلَ ﴿^{۱۸۸} وَلَوْ رَدُّنَا عَلٰی نَعَصِ الْاَعْجَمِیْنَ﴾ فَفَرَدَّ عَنْهُمْ مَّکْرَ نُوْبِهِ مُؤْمِنًا ﴿^{۱۸۹} کَذٰلِکَ سَجَّکُنْ فِیْ قُبُوْبٍ مُّخْرَجَةٍ﴾ لَا یُؤْمِنُوْنَ بِهٖ حَتّٰی یُرَوُّا الْعَذَابَ الْاَلِیْمَ ﴿^{۱۹۰} فِیْ نَفْسِهِمْ عِتَّةٌ وَهْمٌ لَا یَشْعُرُوْنَ﴾ اَفِیْقُوْا هَلْ یَحْنُ مُطْرُوْنَ ﴿^{۱۹۱} اَفِیْقِدْ بِاِیْمَتِهِمْ حُجُوْمٌ﴾ اَفِیْقِیْتَ اِنْ مَّتَّعْنٰهُمْ سِنِیْنَ ﴿^{۱۹۲} ثُمَّ جَآءَهُمْ مَا کَانُوْا یُعَدُّوْنَ﴾

مِنَ الْمُخْسِرِیْنَ له پیوانه دا به تیرو ته سه لی بو خه لک پیوانه بکه ن و لهو که سانه مه بن که زه ره رو زیان به خه لک نه گه یه نن و پیوانه یان ناتو اووه ﴿^{۱۸۲} وَزِنَا بِالْقِسْطِ اَسْمٰقِیْ﴾ وه کیشانه شتان به ته رازوویه کی راست و دروست بکه ن و مافی خه لکی بده ن ﴿^{۱۸۳} وَلَا تَبْخُسُوا النَّاسَ اَشْیَآءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِی الْاَرْضِ مَفْسِدِیْنَ﴾ که ل و په ل و شتو مه کی خه لکی مه شکینن. که م نرخ و سووک سه یری مه که ن و لییان که م مه که ن، وه فه سادو گیره شیوینیش مه که ن له عه رزدا، واته: بی باکانه دزیی و تالان و پروو زهوت کردن و. هتد مه که ن ﴿^{۱۸۴} وَاتَّقُوا الَّذِیْ خَلَقَکُمْ وَالْجِبَّةَ الْاُولٰٓئِیْنَ﴾ هه ره لهو خوا یه بترسن که نیوه که سانی تر ی پیشووی دروست کرد (الجبل و الجبل و الجبل و الجبل و الجبل لغات، وهو الجمع ذو العدد الكثير). ﴿^{۱۸۵} قَالُوْا اِنَّمَا اَنْتَ مِنَ الْمَسْحُوْرِیْنَ﴾ له وه لا مدا و تیان: به راستی تو (نه ی شوعه ییب) بی و نه بی جادووت لیژمه کراوه ﴿^{۱۸۶} وَمَا اَنْتَ اِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا﴾ وه تو ش هه ر ناده میزادیکی له وه زیاتر نیت ﴿وَإِنْ نَّظُنُّکَ لَمِنْ

الکاذبین ﴿وَهُمْ هَٰؤُلَاءِ لَا يَدْرُونَ أَيَّامَهُمْ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ لَمَّا هُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ و در آن هنگام که نهانیت پنهانمندی خوام ﴿**فَاسْقُطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن كُنتَ مِنَ الصَّادِقِينَ**﴾ دهسا نه گهر راست نه کفایت و له راستگوئیانیت چهند پارچه (بهرد) یکمان له ناسمانهوه به سهرابباریتنه با له ناومان بهن! نهوانه پی‌یان و ابوو هرگیز شتی و انابیت، بویه داوای نهوهیان دهکرد: ﴿**قَالَ رَبِّیْ اْعْلَمْ بِمَا تَعْمَلُونَ**﴾ شوعه یب ﴿**وَتِیْ**﴾ پهروهردگارم به کاروکرداره کانتان زاناتره، جا نه گهر شیایوی نهوهبن، نهوا بیگومان سزاتان نهوات، نهگینا ستمتان فی ناکات. ﴿**فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ**﴾ جا سهره نجام بریایان به (شوعه یب) نهکردو، کردیان به دروه نینجا له سهر داوای خوئیان سزای روژی هوره که گرتنی، رافه که رانی قورنان نهلین: خوا توله سین لهو روژدها گهرمایه کی سهریو سهره ری بؤ ناردن که (۷) پوژ له ناویاندا مایه وه، وه له تاو نهو گهرمایه دا مال و شوینه کانی خوئیانیان چو لکردو هه لاتن بؤ دهشت و چو لای له پاشا خوا هوریکوی زور چرو پری بؤ ناردن و، سیبهری له سهر کردن، فینکیان بوویه وه، یه کتریان بانگ دهکردو، ههره موئیان جهم بوون له ژیر هوره که دا.. نینجا خوا ناگرنکی بؤ ناردن و هه موئیانی سووتاند ﴿**إِنَّهُ كَانَ عَذَابُ يَوْمٍ عَظِيمٍ**﴾ به راستی نهو سزایه، سزای روژیکوی گه وره بوو ﴿**إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآیَةٍ**﴾ به راستی لهو توله شدا به لگهی زور گه وره هه بوو بؤ دهسه لاتی خوی به توانا ﴿**وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُّؤْمِنِينَ**﴾ که چی له گهل نهوه شدا زور بهی هوزده کهت بریو ناهینن ﴿**وَإِنَّ رَبَّكَ لَهوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**﴾ بیگومان پهروهردگاری تو زور به توانا و زاله به سهر هه موو شتی کدا، میهره بانیش، بهرام بهر ههره که سین به راستی بروی تی بکات.

لیزه داهر (۷) داستانه که - که خوا بؤ په یام بهری ﴿**كُتِبَ لَهُمُ**﴾ گپړانه وه - کوئیانیان دیت، حیکه متیش له گپړانه وه یاندا، نهوه بوو که پیغه مبه، نهوه ند بیتاقهت و سوور نه بیت له سهر باوه پهنانی هوزو نه ته وه که ی، چونکه نهو په یام بهرانه ییش (علیهم الصلاة والسلام) بهر لهو هاتوون، له گهل نهو هه موو هه وه یاندا، له گهل نه ته وه که یاندا، ههر به گوئیان نه کردن و باوه ریایان نه هیئا، هه تاخوای کار جوان قاری لیگرتن هه روه که له سی سووره تدا شیوه قاروله ناو بردنه که ی باسکردووه، شیایوی باسه ههر شوینه ی به پنی گونجاوو شیایوی خوی، بؤ نمونه: له. (نه عراف) دا، به زه مین له زه و (ره جفه) گرتنی، پاش نهوه ی نهوان پیغه مبه ره که یان هیئایه له زه و پییانگوت: (لنخرجنک یا شعیب والذین آمنوا معک من قرینتنا او لتعودن فی ملتنا). له (هوود) یشدا نهوان گالته و لا قرتیان نه کرد: (اصلاک تامرک ان نترک ما یعبد آباؤنا او ان نفعل فی اموالنا مانشاء انک لانت الحلیم الرشید) که و ابوو شیایوی (صهیحه) و شریخه یه که بوون بؤده مکوت کردنیان، بویه (واخذت الذین ظلموا الصیحة). لیزه شدا عینادی و نینکاری زوریان ده کرد، بویه بهوگره بایه زو له ناوبران، وه که فرموی: (فأخذهم عذاب یوم الظلة..). جا دوی باسکردنی داستانی نهو په یام بهرانه وه که له کانیان، و بؤ جاریکی دیت وه سهریاسی قورنان نهو قورنانه ی و اباسی نهو داستانه نه کات، وه که ده فرموی: ﴿**وَإِنَّ لَتَنْزِيلَ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ بیگومان نهو قورنانه نیراوی پهروهردگاری جیهانه کانه ﴿**نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ**﴾ جویره نیلی ده ستپاک و نه مین هیئایه خواری ﴿**عَلَى قَلْبِكَ لَتَكُونَ مِنَ الْمُنْذِرِينَ**﴾ ﴿**۱۹۳**﴾ **بلسان عربی مبین** ﴿بؤ سهر دای تو، تا ببیته یه کی له ترسینه ران و خه لکی پی ترسینی، نه میش به زمانیکی عهره بیی روون و ناشکراد به زینراوه، واته: به زمانی قوره یشه، تا هیچ بریویانویه کیان نه مینی.

قورنان له کتیبه کانی پیشوودا ناوی هیه:

﴿**وَإِنَّ لَفِي زُبْرِ الْأَوَّلِينَ**﴾ به راستی ناوو باسی نهو قورنانه له نامه ی په یام بهرانی پیشووشدا هاتووه ﴿**۱۹۷**﴾

اولم یکن لهم آیه نایا نهو نیشانه بؤ نهوان بهس نیه، له سهر راستی قورنان ﴿**إِنْ يَعْلَمَ عَلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ**﴾ که

زانیانی به بنی ئیسرائیل (وهك عهبدوللای كوپى سهلام و، سهلمان) ئهیزانن و ئاگادارن كه له (تهورات و ئینجیل) دا باسی قورئان هاتوو. ئهوان لییان ئهپرسین، ئهمانیش ئهیان و ت کاتی هاتنیان هاتوو ﴿^{۱۸} و لو نزلناه علی بعض الأعجمین﴾. خوئهگهر ئهم قورئانه مان بهوه موو رهوانیژییهوه بو هندی (ئهعهجهمی) ناردبا، لهباتی ئهوهی كه ئیستا بو پیغه مبهریکی عهره بی زمانپاراو هاتوو ﴿^{۱۹} فقرأه علیهم ماکانوا به مؤمنین﴾ بویادی خویندبایه تهوه، له عینادیدا هه برهوان پی نه دهکرد. ﴿^{۲۰} كذلك سلکناه فی قلوب المجرمین﴾ هه چوئیک كه ئهگهر ئهم قورئانه بو پیاویکی ئهعهجه می هاتبا برهوان نه دهکردو ئهجه مبهکی هه ره ئهوه ده بوو، هه رئاوایش خستمانه دلی تاوانبارانه وه، هه رچهنده به زمانی خویشیان بیست ﴿^{۲۱} لا یؤمنون به﴾ كه له بهر عینادی خویان برهوان پی ناهینن ﴿حتی یروا العذاب الالیم﴾ تا به چاوی سهه سزا به ئیشه که ده بینن ﴿^{۲۲}

فیاتیم بغته وهم لا یسعرون﴾ جا کتوپریش بیته لایان و هه ستیش نه کهن به هاتنی ﴿^{۲۳} فبقولوا هل نحن منظررون﴾ ئهوجا له په شیمانیدا: بلین: ئاخو ئیتر بو ماوهیه که موله تمان پیده درئ؟ تا برهوان بیینن، خو ئهیشزانن كه جارێکی تر موله ت و گه رانه وه نیه، به لام چی بکهن له ناچاریدا ده بی هه ره ئهوه بلین. (موقاتل) ده لی: هاویه ش دانره کان به پیغه مبهریان دهوت: ئیتر تا که ی تو هه ره به لینی سزیمان پی ئه دهیت و نایهینی؟! جا ئهم نایه ته هاتوو فه رمووی: ﴿^{۲۴} افعذابنا یستعجلون﴾ نایا بو سزای ئیمه په له ده کهن كه زوو په خه یان بگریست! ﴿^{۲۵} افرایت ان متعناهم سنین﴾ نایا زانیه ته گهر چه ند سالیکیش بیانننن باوه دهینن؟ ﴿^{۲۶} ثم جاءهم ماکانوا یوعدون﴾ له پاشا هه ره نه وه هه ره شه وه سزایه ی به لینیان پیدرا بوو بیته لایان ﴿^{۲۷} ما اغنی عنهم ماکانوا یمتعون﴾ ئه وه ته مه ن درنژیو خوشگوزه رانیه یان هیه که لکیکیان پینابه خشی جا ئیتر بو موله ت بدرین؟ ﴿^{۲۸} وما اهلکنا من قریة الا لها منذرون﴾ وه هیه شارو

﴿^{۲۹} ما اغنی عنهم ما کانوا یمتعون﴾ ﴿^{۳۰} وما اهلکنا من قریة الا لها منذرون﴾ ﴿^{۳۱} و ذکرنا ما کنا ظالمین﴾ ﴿^{۳۲} وما نزلنا به الشیطین﴾ ﴿^{۳۳} وما ینبغی لهم وما یستطیعون﴾ ﴿^{۳۴} انهم عن السمع لمعزولون﴾ ﴿^{۳۵} فلا ندع مع الله الهاء احرف فتکوت من المعدین﴾ ﴿^{۳۶} و انذر عشیرتک الا قریب﴾ ﴿^{۳۷} و اخفض جناحک لمن اتبعک من المؤمنین﴾ ﴿^{۳۸} فان عصوک فقل انی برئ مما تسمعون﴾ ﴿^{۳۹} و توکل علی العزیز الرحیم﴾ ﴿^{۴۰} الذی یرکح ینقوم﴾ ﴿^{۴۱} و تقبک فی السجین﴾ ﴿^{۴۲} انه هو السميع العلیم﴾ ﴿^{۴۳} هل انبئکم علی من نزل الشیطین﴾ ﴿^{۴۴} نزل علی کل افک و اشیء﴾ ﴿^{۴۵} یلقون السمع و اکثرهم کیدون﴾ ﴿^{۴۶} و الشعراء یتبعهم الفأون﴾ ﴿^{۴۷} الا تر انهم فی کل واد یمیمون﴾ ﴿^{۴۸} و انهم یقولون ما لا یفعلون﴾ ﴿^{۴۹} الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات و ذکرنا الله کثیرا و انصروا من بعد ما ظلموا و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون﴾

سورة النمل

گونیکمان له ناو نه بر دوه، ئیلا چه ند ترسینه ره ئاگادار که ره وهیه کمان ناردوه بویان ﴿^۱ ذکرنا﴾ تا ناموزگاری وه رگرن و داچله کین ﴿وما کنا ظالمین﴾ بیکومان ئیمه سته مکار نه بووین، چونکه پیش نه وه موعیزه وه به لگه مان پیداون.

جبریل قورئانی هیناوه:

جا کاتی خوا ده مکوئی ئهوانه ی کرد ئه یانوت: موحه مه د ﴿نوقلانه لیدره وه، په یامه که یشی هه ر شه یاتینی بو دی نی، فه رمووی: ﴿^۲ وما تنزلت به الشیاطین﴾ وه شه یاتینی قورئانیان نه هیناوه ته خواری به لکو جویریلی ئه مین هیناویه تی ﴿^۳ وما ینبغی لهم وما یستطیعون﴾ ئهوان نه وه میان لیده وه شیته وه نه ده یشتوانن قورئانیکی ئاوا بینن ﴿^۴ انهم عن السمع لمعزولون﴾ چونکه ئه وه شه یتانانه هه ره له وکاته وه پیغه مبه ره نیردرا،

نهوان له گوئگرتن له فریشته بهرکه نارکران، وه له هیئانی هوال له ناسمانه وهو بلاو کردنه وهی به سهر زهوییدا ریئان لیگیرا، جا دواي نهو پونکردنه وهیه خوا چوار فرمان به په پیامبر ﷺ ددها:

یه کهم: ﴿ **فلا تدع مع الله اخرا** ﴾ جا که وابوو توهیچ که سیکی تر بانگ مه کهو مه پهرسته له گهل خوادا ﴿ **فتكون من المعذبن** ﴾ دهنا له پریزی سزادراوان ده بیت. ﴿ **وانذر عشیرتک الاقربین** ﴾ دوهم: سهرتا عه شروت وخیلکه نزیکه کهت به سزای خوا بترسینه، نه وهک وا بزائن که هر له بهر نه وه خرمی توئن له سزا پزگار نه بن. بویه نهویش ﷺ قولی لیه له مالیو، یه که یه که بانگی کردن و ناوی بردن و به سزای خوی گه وره ترساندن، وه نهو فرموده وهیه که نیمامی (موسلم) له (نهی هورهیره) وه نه لیئت: (لما نزلت هذه الآية: (وانذر عشیرتک الاقربین) دعا رسول الله ﷺ قریشا فاجتمعوا، فعم وخص، فقال: ((یا بنی کعب بن لؤی انقذوا انفسکم من النار، یا بنی مرة بن کعب! انقذوا انفسکم من النار: یا بنی عبد مناف! انقذوا انفسکم من النار، یا بنی هاشم! انقذوا انفسکم من النار، یا بنی عبد المطلب! انقذوا انفسکم من النار، یا فاطمة! انقذی نفسك من النار، فانی لا امک من الله شیئا، غیر انی لکم رحما سألها ببلالها)) لهم نایهت و فرموده ده ودره گیردری که خزمایه تی و نزیکه به پیوا چا کانه وه له گهل لاساریو بی باوه رییدا هیچ سوودی کی نابی، هه وهک شهوش ده گیه نن که بو موسلمان رهویه ناموزگاری کافرو خرم و کهس و کاری گومرا ی بکاو په یوه ندیان پیوه بکا. وه له کتیبه کهی نیمامی موسلم دا: ((والذی نفسی بیده لا یسمع بی احد من هذه الامة، یهودی ولا نصرانی، ثم لا یؤمن بی الا دخل النار))، هاتوووه. واته: سویند به وزاته ی که گیانی منی به دهسته، که سی نییه لهم ئومه ته ده، جووله کهو گا وره کانیش ناوی من بیسی و پروام پی نه هیئی نه گینا نه روا ته نیونا گره وه.

﴿ **واخفض جناحک لمن اتبعک من المؤمنین** ﴾ سییه م: بالی میهره بانی و سوژت نهوی بکه بو نهو پرواداران هی که په یوه ویت لی نه کهن. ﴿ **فان عصوک فقل انی برئ مما تعملون** ﴾ نینجا نه گهر- نهو خوانه ناسانه- یاخی بوون و به گوئیان نه کردیت، پنیان بلی: به راستی له هه موو کارو کرده وهیه که ئیوه نه نجامی بدن من به ریوی و بیزارم و دلنیا شبن دره نجام دوو چاری سزا نه بن. ﴿ **وتوکل علی العزیز الرحیم** ﴾ چوارهم: ته نه اهر به خوی زور زال و به ده سه لات و زور میهره بان پشت به سه ته، چونکه هر گیز نهو دس له دوستانی خوی به راندا ﴿ **الذی یراک حین تقوم** ﴾ نهو خواهی که توده بینی کاتی به نیواره شهوستی بو نوژ به کو مهل "وهیان به ته نها له شهو گاردا ﴿ **وتقلب فی الساجدین** ﴾ هه لسوکه ورت له ناو پریزی سوژده به راناده بینی، واته: نه گهر هر خوت بیت، یان له گهل کو مه لیکندا بیت، نهو هر شه تبینیو، چاوی لیته وهیه ﴿ **انه هو السميع العلی** ﴾ به راستی هر شهویش زور ژنهوا، هه موو چیه که شه بیستی، زوریش به ناگاو زانایه، به هه موو جمو جولیکیان.

شیاتین لای کی دین؟

له پیشه وه و تیان: قورئان شعیاتین هیئاویه تی بو موحه ممد ﷺ. جاوا نیستا رته تی نه داته وهو نه فرموی: ﴿ **هل انبئکم علی من تنزل الشیاطین** ﴾ نایا پیتان بلیم شعیاته کان بولای کی دین؟ ﴿ **تنزل علی کل افک اثیم** ﴾ نهوان بولای پیوا یکی زور دروژن و بوختانچی و گونا هکار دده به زن "وهک خوتان نه یانناسن، نهک بولای موحه ممد ﷺ که چه نهه راستگوو ده ستپاکه ﴿ **یلقون السمع واکثرهم کاذبون** ﴾ گوئی له فریشته راده گرن و، پاشان هرچی نه بیسن نه یدن به گوئی فالچیو دوسه کانی خویاندا، به لام له هه مانکاتدا زور به شیان دروژن و بو خوشیان شتیکی تی که لده کهن، که واته: نیوه پروایان پی مه کهن. له فرموده وهیه کی شدا هاتوووه: ((تلك الکلمة من الحق یحفظها

الجنى فيقرقها - اى يرددها - فى اذن وليه كقرقرة الدجاج فيخلطون معها اكثر من مائة كذبة)) رواه البخاري. كه خاتوو عايشه نهلى: خه لكىك پرسىارى (كاهن، فالجى) يان له پيغه مبهرد ^{٢٢١} ده كرد. نهویش فرموى: ((انهم ليسوا بشيء)) بهراستى نهوانه شتيكى نهوتونين، وتيان: ناخر گهلى جار قسه نهكهن و بهراستيش دهر نهچى...! نهویش فرموى: (تلك الكلمة...) نهوى كه بهراست دهر نهچى، هر نهويه كه جنیهكان نهيفرینن و نهیخنه گویند دوستانى خوینانه وه. وه قهره قهرى مريشك، جا ده بينى سهد درو تیکه ل بهو وشه راستیه نهكهن و خه لکى پى گومرا نهكهن). ^{٢٢٢} **والشعراء يتبعهم الغاؤون** بى باوه ركهكان پييان وابوو كه موحه مبهرد ^{٢٢٣} شاعيره، خواش فرموى: پيغه مبهرد شاعير نيه، چونكه شاعيران كه سانيكن كه گومراكان و لاهرانى رپى هق په پره وييان لى نهكهن، نهوانه و له شرعى خوا لايانداوه، بهلام خو موحه مبهرد ^{٢٢٤} كومه لىكى دلپاك و دهسپاك و داوین پاك شوینى كهوتون.

شيعرو هونراووش هه نديكى ناپه سهندو (مهكروهه)، هه نديكى ترى حهرام و ياساغه، بريكيشى دروست و رهوايه، نيمامى (موسليم) له (عهمر) وه دهلى: روژى له پاشكووى پيغه مبهرد ^{٢٢٥} بهسوارى ولاخ نه پويشتين، فرموى: ((هل معك من شعر امية بن الصلت بشيء)) له شيعره كانى (نومميهيه) شتيكت له بهره... و تم: بهلى، فرموى: ((هيه))! نهوسا منيش تانزيكهى (١٠٠) سهد بهيتيكم بوگوت كه وابوو له بهر كردنى شيعرى چاك و پاك و پرمانا حيكمهت و گرنگى پيدانيشى شتيكى زور باشه. ^{٢٢٦} **الم تر انهم فى كل واد يهيمون** نايانايينى نهوانه (شاعيران) له هه موو دول و شيوكدا سهره نهدهدن و له هه موو شتيك ده دوین نه مرو مه دح و ستايشى كه سينك نهكهن، سبهينى داي نه پلوسن!! دياره نهوه بهلگه نهويه كه نهوان شوینى هق ناكهون، بويه ناوا نه مبهرو نهو بهر نهكهن ^{٢٢٧} **وانهم يقولون مالا يفعلون** و بهراستى نهوانه شتى نه لين، كه چى خوشيان كارى پى ناكهن، خه لکى هه لئه نين بو به خشش و فيداكارى، كه چى خويان نايكهن!! ^{٢٢٨} **إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات** نهوه پيشه شاعيره بهد فهرهكان بوو، بهلام نهوانه يان كه پرويان هيناوهو كاره چاكهكان نه نجام دهدهن **وذكروا الله كثيرا** و يادى خوا زوردهكهن باسى يه كتاپه رستى نهكهن، باسى پايه يه پيامبهريتى و بانگه وازهكه نهوه نهكهن **وانتصروا من بعدما ظلموا** وه بهوتواناييهيه هه يانه پشتيوانى له پرواداران دهكهن و، كاتيكيش ستهميان ليكرين توله ده سينن، سهيرى (عهبدولأى كورى رهواحه) و (حه سسان) و (كه عبي كورى ماليك) و (كه عبي كورى زوهير) بكه چون موشريكهكان دانه كوتن، كاتى رپى له نيسلام و موسلمانان دهگرن، وهله سووره تى (٤٢-٤١-٤٢) وه (١٢٦/١٦) داهر نهوه مه بهسته هاتووه. **وسيعلم الذين ظلموا** وه نهوانه و استهميان كردووه پشتيان له نيسلام كردووه بهم زوانه نه زانن **اي منقلب ينقلبون** كه بو چ جينگايهك ده گهرينه وه. بهلى... شيعرو هونراوه به شه چاكهكه ي چاكهكو، خراپه كهشى خراپه، واته: نهوى بهياني راستى و نه خلاق و قيهه نهكات، دياره نهوه چاكهكو له نيسلامدا په سهنده، نهوهيشى شتى حهرام و ياساغ له پيش چاوى مروفا جوان دهكات، حهرام و ياساغه، بويه بهوشيوهيهش قورنان باسى نهكات، چونكه گهلى جار له لايه شاعيرانه وه باوى مروقى ترسنوك نهدرى به سهر مروقى نازاو بليمه تدا! وه ناروا دهكرى به رهوا! بويه په پيامبهري خوشه ويستان ^{٢٢٩} نه فرموى: ((لان يمتلئ جوف رجل قيحا و دما يريه اي: ياكله ويفسده، واصاب رثته بالافساد، خيره من ان يمتلئ شعرا)) متفق عليه (فتح البارى: ١٠/٥٤٨، مسلم: ٤/١٧٧٠). واته: نه گه رپياوى گدهو ريخوله خوى پرپكا له كيماووخويناوى دوزه هيبان.

تاریخۆلەکانی خراپ دەبن، زۆرلەو بە بۆی باشتەرە کەدل و دەروونی خۆی پڕیکا لەشیعر! ھەسسان کاتی دیفاع و بەرگری لە پەيامبەر ﷺ دەکات بە ئەبوسوفیان ئەلی:

هَجَوْتُ مُحَمَّدًا فَاجَبْتُ عَنْهُ وَعَنْدَ اللَّهِ فِي ذَاكَ الْجَزَاءُ
وَإِنْ أَبِي وَالِدَتِي وَعِزُّنِي لَعَرَضَ مُحَمَّدٌ مِنْكُمْ وَقَاءُ
اتَّشْتَمُهُ وَلَسْتُ لَهُ بِكَفُّ فَشَرُّكُمْما لَخَيْرُكُمْما الْغَدَاءُ
لِسَانِي صَارَ لَا عَيْبَ فِيهِ وَبِحَرِي لَا تَكْذِرُهُ الدَّلَاءُ

لە (۱۵/۱۱/۱۶/۱۴) ک بەرامبەر بە (۱۴/۱۵/۴/۱۹۹۶) ز لەم سوورەتە بوومەو لە ھەلەبجە

لە ڕاگەیاندنی بزوتنەوێ ئیسلامیی.

*** **

۲۷- سوورەتی (نەمل)

مەككەییەو (۹۲) نایەتە

بەناوی خۆی بە خشنەوی مێھرەبان

ئەم سوورەتە لە پاش سوورەتی (شوعەر) وەھاتۆتە خوارەو. ئەمیش ھەروە سوورەتە مەككەییەکانی تر باسی بیروباوەرو عەقیدەو یەکتاپەرستی و، پەيامەكە ی پەيامبەر، زیندوو بوونەو ئەکات، یەكێكە لەو سۆسوورەتانە ی بەدوای یەكدا ھاتوونەتە خوارەو، ھەر وەك لە قورئانیشتا لەدوای یەك دانراون: (شوعەر، نەمل، قەصەص). ئەم سوورەتە باسی گەرھێ قورئان ئەکات کەچەند مۆجیزەییەکی زۆر مەزن و گەرھێ!! پاشان داستانی پەيامبەرەکان، ھەندیکیان بە کورتیی و، ھەندیکیشیان بەدرێژیی، بە تاییەت (سولەیمان) پیغەمبەر ﷺ کە چۆن ئەو ھەموودەسەلات و داراییە ھەیبوو بەختیکرد بۆ بانگەوازەكە ی خوا، قسە ی لەگەل گەلێ لەحاکم و دەسەلاتدارەکانی چەرخی سەردەمی خۆیکرد و. بانگی کردن بۆ لای خوا، (بەلقیس) یش یەكێك بوو لەوانە.

قورئان رێنماو ترسینەرە:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ* طس﴾ ئەم جوړە پیتانە لە چەند جیگایەکی تردا تەفسیر کراون ﴿تلك آيات القرآن وكتاب مبین﴾ ئەم نایەتە دەیاننیرینە لای تۆ ئە ی موھەمەد! ﷺ نایەتی قورئان وکتیب ونامەییەکی زۆرئاشکراو روونەلای ئەوانە ی کە بەوردیی بیڕی لێیکەنەوہ ﴿ہدی وبشری للمؤمنین﴾ رێنمایی و، مژدەیی بۆ باوەرداران، بەرەو راستیی زیاتردەستیان ئەگرێ ﴿الذين يقيمون الصلاة ويؤتون الزكاة﴾ ئەوانە ی وا بە تیرو تەسەل نوێژەکانیان دەکەن و. لەمال و سامانیان زەکات ئەدەن ﴿وهم بالآخرة هم يوقنون﴾ ولەھەمانکاتیشدا یەقینیان بە رۆژی دوایش ھەیە.

ئینجا دیتە سەرپاسی ئەوانە ی ڕوایان بە دواوژنی و، ھاتنیشی بەدوور دەزانن، وەك دەفەرموێ: ﴿إن الذين لا يؤمنون بالآخرة﴾ بێشک ئەو کەسانە ی باوەریان بەقیامەت نیە ﴿زینا لهم اعمالهم﴾ کردەوکانیانمان بۆ شیرین کردوون بە دروستکردنی ئارەزوو تێیاندا. ئەزانن ھەرئەو کارە ی ئەوان چاکە، واتە: چونکە خۆیان بۆخۆیان ھەزریان لە فەسادو گیرەشیوینییە، ئێمەیش ئەوھمان لاخۆشەوێستکردن و، ئازادو سەرپەستیتمانکردن بۆ ھەلبژاردنی ھەر رێگەیکە دەیانەوێ ﴿فهم يعمهون﴾ لە گومرایاندا ویژن، چاک و خراپ لە یەك ناکەنەوہ، بۆیە ئاوا رێبازی گومرایان گرتووەو تێیدا دەسوورینەوہ ﴿اولئك الذين لهم سوء العذاب﴾ ئا ئەوانە کەسانیکن ھەر لەدنیا دا ناسۆرتترین

سزایان بؤ ههیه، به کوژران و دیلکردن، ههروه که (بهرد) دا بیئران ﴿وهم فی الآخرة هم الأخسرون﴾ له دواوژیشدا نهواژن له هه مووکه سیئ زیانمهندتن، واته: کهسی تر وهک نهوان تووشی زبانی ناوا نابی. دواى باسکردنی گهروهی و پلهی قورئان، ئینجا باسی گهروهی په یامبهه ۱۱ دهکات، بویه نهفه رموی: ﴿وانک لتلقى القرآن من لدن حکیم علیم﴾ بیگومان تو نهی موحه مهه! ۱۲ هه له لایهن خوایهکی کار بهجی و داناو زاناره شم قورئانهت پیدهگا. مووسا و فرعهون و دوا روژی:

لهم چهن نایه ته دا خوا سهه گروشتهی (مووسا) بؤ پیغه مبهه دهگیریتوه، ههتا چاوی لیباکو نه میس وهکو نهو نهفهس دریتئی و، کوژ نه دا لهکاره کهیدا، بویه دهفه رموی: ﴿ان قال موسى لاهله انی آنست نارا﴾ یادیان بیته که:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
طَسَّ تِلْكَ اَنْتَ الْفَرَّانِ وَكِتَابِ مُنِ ۱ هُدًى وَنُورِ
لِلْمُؤْمِنِ ۲ الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ ۳ اِنَّ الَّذِي لَا يُؤْمِنُ بِالْآخِرَةِ رَبَّنَا لَهُمْ اَعْمَالُهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ ۴ اُولَئِكَ الَّذِي لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْاٰخِرُونَ ۵ وَاِنَّكَ لَتَلْقٰى الْقُرْآنَ مِنَ لَدُنْ حَكِيمٍ عَلِيمٍ ۶ اِذْ قَالَ مُوسٰى لِاٰهْلِهٖ اِنِّىْ اَنْتُمْ نَارًا سَآئِرُكُمْ مِنْهَا خَبِرَ اَوْ اَنْتُمْ بِشَبَابٍ قَبِيْسٍ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُوْنَ ۷ فَلَمَّا جَآءَ هَآؤُودٰى اَنْ بُورِكَ مَنْ فِى النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحٰنَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِیْنَ ۸ یٰمُوسٰى اِنَّهُ اَنَا اللَّهُ الْعَزِیْزُ الْحَكِیْمُ ۹ وَاَلُوْا عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تُهٰبُزُ كَآهِنًا جَانٌّ وَلٰی مُدِیْرًا وَلَیْ عَقِبُ یٰمُوسٰى لَآخِفٌ اِیَّیْ لَآخِفًا لِّدٰى الْمُرْسَلُوْنَ ۱۰ اَلَا مَنْ ظَلَمَ نَبَدِلْ حُسْنًا بِسُوءٍ ۱۱ فَاِنِّیْ غَفُوْرٌ رَّحِیْمٌ ۱۲ وَاَدْخِلْ یَدَكَ فِیْ جِیبِیْ تَخْرُجْ یَبْضَآءً مِّنْ عَیْرِ سُوءٍ فِیْ شَعْرِیْ اِنِّیْ اِلٰی فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهٖ اَنْتُمْ كَاٰفُوْمًا فَاقِیْنِ ۱۳ فَاَمَّا جَآءَ نُّهُمْ اِنَّنَا مُبْصِرَةٌ قَالُوْا هٰذَا سِحْرٌ مُّبِیْنٌ ۱۴

مووسا له گهپانه ویدا بؤ (میسر) بهخیزان وهامه سهه کهی خوی گوت: به راستی من ناگر (نور) یکم له دوروهه چاوکرد. (ته بهری) دهلیت: نهه به سهه هاته نهو کاته بهو کهله (مه دیهن) سهه گهپا سهه بؤ میسر، جاله سهه فهه ریدا پیگه یان گو مکردو شهویان به سهه هاته، زور شهو کهشی تاریک و سارد بوو، خیزانه کهیشی خهریک بوو مندالی ده بوو. ﴿ساتیکم منها بخر﴾ ده پؤم به زووی سهو الیکتان بو دینم ﴿واتیکم منها بشهاب قبس﴾ یان چلو سکیکی ناگرتان بو دینم ﴿علکم تصطلون﴾ به شکوم خوتانی پیگه رم بکه نهوه ﴿فلما جاءها﴾ جا که نزیکى ناگره که بوویه وهو هاته لای، رو دواویکی سهیروسه مهه ری دییت: دییتی له ناو دره ختیکی ته پدا شو لهو نووریک ده دره وشیتوه! ﴿هودی ان بورک من فی النار ومن حولها﴾ له (غیب) سهه بانگ کراو پیگوترا: که پیروز کرا نهوهی له لای سهو ناگره دایه له دهو رو بهری نهو دایه، واته: مووسا و فرشتهکان، گوتراوه: ناگر نه بووه هه نوور بووه، نهه فهه مووده یهش پتر سهو ماناو مه بهسته روژن دهکاته وه که دهفه رموی: ((ان الله لا ینام، ولا ینبغی له ان ینام، یخفص القسط ویرفعه، یرفع الیه عمل اللیل قبل النهار، وعمل النهار قبل اللیل)) (مه سهوودی) دهلی: ﴿حجابہ النور ولو کشفه لاخرقت سبحات وجهه کل شی ادرکه بصره﴾. پاشان (نه بوو عوبه یده) نهه نایه تهی: ﴿ان بورک من فی النار ومن حولها﴾ خوینده وه. (ئین ابی حاتم). واصل الحدیث فی صحیح مسلم. (ته فسیری ئین که سیر). واته: هه رگیز دهست نادا خواى گهوره بههوی، خوا هه ندی جار تهه رازووی دادی خوی بهره و خوار نهوی دهکا (به رزق و روژی بؤ زهوی) هه ندی جاریش ههلی ده پری بهره و لای خوی (به بهر زکردنه وهی کرده وهی مرویه کان) وه کارو کرده وهی شهو، پینش کارو کرده وهی روژ بلند ده کری و سهه ده خری، هی روژیش پینش کرده وهی شهو، وه ته نیا په رده له مپه ریک هه بی بو دیتنی خوا، هه نهو یه که نه گه نهو په رده له لادری بؤ بینینی خوا، نهو نووری روخساری خواى گهوره دهی سوو تینی / شه رحی موسلیم. ﴿سبحان الله رب العالمین﴾ زور

به‌رزو پاکه نه‌خواویه که په‌روه‌دگاری جیهانه‌کانه ﴿ **یا موسیٰ انه انا الله العزیز الحکیم** ﴾ نه‌ی موسا! به‌راستی (نه‌وی قسست له‌گه‌ل ده‌کا) نه‌منم، خوی به‌ده‌سه‌لات وداناو کارجوان، هه‌موو کاریکم به‌حیکمه‌ت و به‌رنامه‌یه ﴿ **والق عصاک** ﴾ وه دار ده‌سته‌کته مه‌لده، هه‌تا به‌چاوی خۆت ببینی چی رووده‌دا و، بشزانی ده‌سه‌لات و توانای نیمه‌ش چنده؟ ﴿ **فلما رآها تهتز كأنها جان** ﴾ جا که (دار ده‌سته‌که‌ی) هاویش‌ت و دیتی، وا زۆر به‌په‌له وه‌کو تیره ماریک ده‌خزی و ده‌جولیتته‌وه. (ئیین که‌سیر) نه‌لی: (والجان: ضرب من الحیات، اسرعه حرکت و اکثره اضطرابا) له فه‌رمووده‌یه‌کی (متفق علیه‌دا) هاتووه: ((نهی عن قتل جنات البيوت)) واته: ری له‌کوشتنی ماره چکوله‌کانی ناو مال گیراوه ﴿ **ولی مدبرا ولم یعقب** ﴾ مووسا به‌په‌له مه‌لات و، لای نه‌کرده‌وه ﴿ **یا موسیٰ لا تخف** ﴾ بویه له‌لایه‌ن خواوه

بانگی لیکرا: نه‌ی موسا! مه‌ترسه، وه‌ره بۆلای خۆم، له‌په‌نای مندا به ﴿ **انی لا یخاف لدى المرسلون** ﴾ چونکه به‌راستی په‌یام‌به‌ران لای من نابی بترسن و دوو‌چاری نه‌زیه‌ت بین، واته: ترست نه‌بی، چونکه تو پیغه‌مبه‌ری منی ﴿ **إلا من ظلم ثم بدل حسنا بعد سوء** ﴾ وه که‌سی که له‌نیو مه‌ردمدا ستم بکا، دیاره نه‌وه ده‌بی له‌خوی بترسی، من دوو‌چاری سزایان بکه‌م، مه‌گه‌ر نه‌وی ستمی کردبی په‌شیمان بیته‌وه و خراپه‌که‌ی به‌چاکه گۆریبیته‌وه ﴿ **فانی غفور رحیم** ﴾ نه‌وه به‌راستی من بو نه‌وه جوړه که‌سانه خوایه‌کی زۆر لی‌بوره‌ی میهره‌بانم، (ئیین که‌سیر) ده‌لی: (هذا إستثناء منقطع). (روح المعانی) یش ده‌لی: (الإستثناء فيه منقطع عند كثير، إلا انه روی عن الفراء والزجاج وغيرهما: ان المراد بمن ظلم من اذنب عن غير الانبياء ﷺ و المعنى عليه: لكن من ظلم من سائر العباد ثم تاب فانی اغفر له. وقال جماعة: ان المراد به من فرطت منه صغيرة ما وجد فيه خلاف الاولى بالنسبة إلى من شأنه من المرسلين ﷺ). ﴿ **وادخل يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء** ﴾ وه

وَجَحَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنْفُسُهُمْ ظُلُمًا وَعُلُوًّا فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ ﴿١٥﴾ وَوَرِثَ سُلَيْمَانُ دَاوُدَ وَقَالَ يَتَىٰ أَيُّهَا النَّاسُ عَلِمْتُ أَن مَطِيقَ الطَّيْرِ وَأُوتَيْنَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ إِنَّ هَٰذَا هُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ ﴿١٦﴾ وَحُشِرَ لِسُلَيْمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿١٧﴾ حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِ النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَتَىٰ أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسْكَنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿١٨﴾ فَتَسَدَّ صَاحِبُكُمْ قَوْلَهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَن أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَن أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَذْخُلِي بِرَحْمَتِكَ فِي عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ ﴿١٩﴾ وَتَقَفَّ الطَّيْرُ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَىٰ الْهَدْيَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ ﴿٢٠﴾ لَأَعَذِّبَنَّ عَذَابًا شَدِيدًا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ هَدَىٰ أُولِيَ الْأَبْصَارِ سَبِيلَ الْغَيِّ ﴿٢١﴾ فَمَكَثَ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ حُطَّ بِهِ وَجِئْتُكَ مِن سَبَإٍ بِنَاءٍ قَبِيلٍ ﴿٢٢﴾

ده‌ستیش‌ت بخه باخه‌لته‌وه، پاشان ده‌ریخه‌وه ده‌بینی وه‌کو چۆری شیر سپی پاک و بی‌هیب دیته ده‌ری و، رووناکی ده‌داته‌وه ﴿ **فی تسع آیات إلى فرعون و قومه** ﴾ نه‌و دوو موعیزه‌و به‌لگانه "ده‌ست و، دارده‌سته‌کته" دوو نایه‌تن له‌و نۆنایه‌تانه‌ی پی‌ت ده‌به‌خشین و نه‌بنه به‌لگت، کاتی ده‌چیت بۆلای فیرعون و گه‌له‌که‌ی ﴿ **انهم كانوا قوما فاسقین** ﴾ چونکه به‌راستی نه‌وانه گه‌لیکی یاخی له‌سنوور ده‌رچوون ﴿ **فلما جاءتهم آیاتنا مبصرة** ﴾ ئینجا کاتی‌کی‌ش به‌لگه ناشکراو رو‌شنه‌که‌ره‌وه‌کانی نیمه‌یان بۆهات ﴿ **قالوا هذا سحر مبين** ﴾ * ﴿ **وجحدوا بها** ﴾ وتیان: ببی و نه‌بی نه‌مه‌مه‌ر جادوویه‌کی ناشکرایه و نکولییان کردن ﴿ **واستیقنتها انفسهم** ﴾ وه له‌ناخی ده‌رونیاندا متمانه‌و یه‌قینیان هه‌بوو به‌راستیان ﴿ **ظلموا و علوا** ﴾ نکولییان کردن له‌رووی سته‌مکاری و خۆ به‌زل زانینه‌وه نه‌ک له‌پرووی هه‌ق و راستیه‌وه ﴿ **فانظر كيف كان عاقبة المفسدين** ﴾ جا تویش سه‌یر بکه پاشه‌روژی خراپه‌کاره‌کان چۆن بوو،

التي انعمت على وعلى والدي سولهيمان وتي: نهی په روه ردگاری من! و اړام بینه تابتوانم هه مووکات سوپاسی نهو نیعمه تانههت بکهه که رشتووتن به سهر من ودایک و باوکمدا **وان اعمل صالحا ترضاه** وکومه کیم بکه تاهه میشه کاریکی چاک وباشی وانه نجام بدهم. تو پیی پازیی وخوشنودییبت **وادخلنی برحمتک فی عبادک الصالحین** و به لوتف و میهره بانی خوشت بمخره پیزی بهنده چاک کاره کانتیه وه. به لی... هه رکه سیک که میک له ژیان و سیاسه تی میرووله بکولیتیه وه. زیاتر ملکه چی بریارو فره مانه کاذی خوا نه بیئت. بو یه ش لیړه دا بهو شیوه یه باسی میرووله نه کات، که بزانی میرووله ش - وه کو ناده میزاد - خاوه نی عه قل و ته گبیرو پاویترو سیاسه تیکی تاییه تی خو یه تی. ده فامن خو یان له تیاچوون و به ژیری پی بوونه وه لابه دن.

سوله یمان له په پوو سیمانه ده گهری:

پاشای زیرهک و دلسوز هه میشه له حالی له شکره که ی ده پیچیتیه وه و ده پرسیت: **وتفقد الطیر** سوله یمان له **وهک باوی پاشاکان کهوته په یجووری بالنده وه** **فقال مالی لا اری الهدد** وتی: چیمه په پووسیماننه ناییم؟ **ام کان من الغائبین** یان لیړه نیه وه نادیارانه؟ **لا عذبه عذابا شديدا** سوله یمان هه پرده شای لیږه کات و نه لیت: مه رج بی له سهر نه مه سزایه کی زور توندی بدهم **او لا ذبحنه** یا سهری برم بوئوه ی نه وانی تر په ندی لی وهر بگرن **اولیاتی نی بسطان مبین** یان به لگه یه کی رونم بو دینی. بابزانم هو ی نادیاریه که ی چیه؟

په پوو سیمانه وه دنگ و باسه که ی (سه با):

په پوو سیمانه چه نده ی پیده چییت، پاشان ده گهریتیه وه. وه کو ده فره موی: **لمکث غیر بعید فقال احطت بما لم تحط به** زوری نه خایاند هاته وه وتی: من ناگاداری شتی که تو تا نیستا ناگات لی نه بووه و پیئت نه زانیوه **وجنتک من سبأ بنبا یقین** وه من له شاری

فی وحدثت امرأة منكمهم وأوتيت من كل شيء ولها عرش عظيم (۱۲) وحدها وقومها يسجدون للشمس من دون الله وزين لهم الشيطان أعمالهم فصدهم عن السبيل فهم لا يهتدون (۱۳) ألا يسجدوا لله الذي يخرج الخبء في السموات والأرض ويعلم ما تخفون وما تعلنون (۱۴) الله لا إله إلا هو رب العرش العظيم (۱۵) قال سننظر أصدق أم كنت من الكذابين (۱۶) أذهب بكتبي هذا فالقہ إليهم ثم تول عنهم فانظر ماذا يرجعون (۱۷) قالت بئسنا المؤمنات إننا آتيناك كرم (۱۸) إنه من سليمان وإنه بسم الله الرحمن الرحيم (۱۹) ألا تعلموا على وأنوني مسلمين (۲۰) قالت بئسنا المؤمنات أفنؤي في أمري ما كننت قاطعة أمر حتى تشهدوا (۲۱) قالوا نحن أفرأؤهم وأولوا ناس شديدا وأمرنا أن لا نظري ماذا تأمرين (۲۲) قالت إن الملوك إذا دخلوا قرية ففسدوها وجعلوا أعزة أهلها أذلّة وكذلك يفعلون (۲۳) وإني مرسلة إليهم بهدية فاطرة بهم يرجع المرسلون (۲۴)

(سه با) یه مه نه وه هاتووم بولات به هه والیکي واهه هیچ شکت له راستی نه بی!! **إني وجدت امرأة تملكهم** هه والکه کیش نه مه یه له وگه شته مدا. نافره تی که دیت له وی پاشایه تی ده گردن، وهک (قورتوبی) ده لی به ناوی به لقیس فره مان ره وایی و سهر داری یه مه له که ته که ی ده گردن، نه وانی ش ملکه چی بوون **وأوتيت من كل شيء** وه له هه مووشتیکی پیډراوه: سامان و دارایی و له شکر و سوپا و هیژوده سه لاتی زور **ولها عرش عظیم** ته ختیکی پاشایه تی گهره شی هیه و رازینراوه ته وه به زپرو گه وهرو مرواری و. له کوشکیکی سهر سوپهینه ردا یه **وجدتها وقومها يسجدون للشمس من دون الله** له پرو ی بیروباوه پیشه وه دیت که خو یی و گه له که ی له باتی خوا کړنووش بوخوړ ده بن **وزين لهم الشيطان اعمالهم** و شهیتان کاره کانی له پینش چاوشیرین کړدوون **فصدهم عن السبيل** به وهش پښکای راستی لیگرتوون **فهم لا يهتدون** نیت ری یه هق ده رناکه ن **ألا يسجدوا لله الذي**

يُخْرِجُ الْخَبَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ» دەبوو كړنووش نابەن بۆ ئەوخوايه كەشتي شاراوه -له ئاسمانهكان و زهويدا- به ديار دهخا ﴿وَيَعْلَمُ مَا تَخْفُونَ وَمَا تَعْلَنُونَ﴾ دهشزانيت چي دهشارنهوهو، چيش ناشكرا دهكەن لهرازو نياز، له تۆمهو دانەويئله ﴿لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ﴾ ئەوزاتهي كهجگه لهخۆي، هيچ پهسرراويكي ترنيهو، پهروەردگارو خاوهني عەرشى گەورەيه، تەنها ئەو كاروبارى بوونهوهري بەدهسته. (تا ئيره وتەي پهپوههكه بوو). بەئى.. بانگبهراى خيرو چاكه، هەردەم دەبى ريزيان ئى بگيردرى، بۆيه پيغه مبهريش ﷺ وەك ئەبووهريه ئەلى: ((نهى رسول الله ﷺ عن قتل اربع من الدواب: النملة والنحلة والهدد والصرذ)) رواه الإمام احمد وابوداود وابن ماجه. له كوشتنى چوار جوړ لهجوولنده ريگرت: ميرووله، ميشه هەنگ، پهپوسليمانه، ئەو جوړه چۆلهكانهيش كه سهرو دەنووكيان گەورەيهو (حشرات) و جانهوهه دهخۆن. ﴿قَالَ سَنَنْظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ﴾ سولهيمان ﷺ وتى بهپهپوو: ئيمه لهم گوفتارهي تۆ دهكۆلينهوه، تا بزانيں راستت وت و لهپراستگويانى، يان لهپيزى دروژنانى؟.

سولهيمان نامه دهئيرى بۆ بهلقيسى شا:

پاشان سليمان نامهيهكى نووسى و، مۆرى كردو دايهدهستى پهپوو وتى: ﴿إِنَّمَا بَكَتَابِي هَذَا فَالِقَهُ إِلَيْهِمْ﴾ بېرۆ ئەم نامهيهم ببه ولهشوينيكي بهرچاودا بۆيان فرى بده ﴿ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ﴾ پاشان بگهري دواوه لهشوينيكا خۆت هشار بده لبيان با نهتبين ﴿فَانْظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ﴾ ئينجا سهرنج بده وهلاميان چيهو لهناو خوياندا چ رهديك ئەدەنهوه، جا پاش ئەوه پهپوسليمانه نامهكه لهسولهيمان وهرئەگريو، دهيبات بۆ بهلقيس و. ئەيخاته كۆشيهوه ﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأَ إِنِّي أُلْقِيَ إِلَى كِتَابٍ كَرِيمٍ﴾ دواى ئەوه كه پهپوسليمانهكه نامهكهى گهيانده بهلقيس خوينديهوه، ئيتەر دەست بهجى پياوانى پلهدارى سوپاو مهملهكهتهكهى كۆكردهوه وتى: ئەي گەوره پياوانى مهملهكهت وپلهدارانى سوپا! بهراستى من نامهيهكى ريزدارو گرنگ و پيرۆزيان بۆهاويشتوم. (مهراغى) ئەليت: دياره پهپوسليمانهكه زۆر بهپهله نامهكهى گهياندهوه. زۆريش ورياو هوشيار بووه، توانيوهت لبيان تىبگات، شارژ بهلقيس پى ئەچى دهستهيهكه له وهركيترانى لاپووبى.. بۆيه خيرا نامهكيان بۆ وهركيتران تبيان گهيانده، بهئى هەموو نوينهرو وهفديك ئەبى بۆماوهيهكه كۆپهكه چۆل بكات ودهرفهتيك بدهن بهوانهى كه نامهيان بۆ بردوون، تا لهناو خوياندا مهشوهرتى بكن و، بكۆلنهوهو ئەنجاميك بەدهست بين. ﴿إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ﴾ كه بهراستى نامهكه له سولهيمانوه هاتوه ﴿وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ﴾ لهپاشا نامهكهى خويندهوه بۆيان وتى ئەم نامهيه تيانوسراوه(بسم الله الرحمن الرحيم) واتە:دەبى هەموو كارو بارىك تەنها بەناوى خواى بەخشندهى ميهربانهوه بكرىت ﴿إِنَّا تَعَالَى عَلَى وَاتُونِي مُسْلِمِينَ﴾ وخۆتان بهبهرز مهگرن و دهعيهو فيز بهسەر مدامهكەن -وهك باوى پاشاكان- وهرن موسلمان بين و، واز لهخۆپهراستى بين. بهئى ئەگەرچى نامهيهكى زۆر كورت بوو، بهلام گهئى كاروبارى ئاين و دونيايانى تيدا بوو.

بهلقيس مهشوهرت دهكا به پياو ماقولان:

﴿قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأَ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي﴾ ئينجا بهلقيس وتى: ئەي كۆمهلى بالاى مهملهكهت! راي خۆتان دهبرين، سهبارهت بهو نامهيه هاتوه بۆم چي بكەم باشه؟ ﴿مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُون﴾ من قهت بى نامادهبوون و پارهگرتن و رهزامهندى ئيوه بپارم لهسەر هيچ شتيك نهداوه. دياره لهم پارهركتنه دا ژيريى و هوشيارىي ئەو نافرهته شايه دههكهوى.. خوئه ميش - مهشوهرت وپاويژ- بنه مايهكى زۆر گهورهو گرنگه له

ئىسلامدا ﴿**قَالُوا نَحْنُ اُولُوا قُوَّةً وَاُولُوا بَاسٍ شَدِيدٌ**﴾ ئەنجوومەنەكەى وتیان: ئىمە خاوەن ھیزو دەسەلاتىكى سەختى تەواۋىي جەنگىيىن ﴿**وَالْأَمْرُ إِلَيْكَ فَانْظُرْ يَا ذَا تَامَرِينَ**﴾ فەرمانىش بۆتۆيە، تەماشىا بىكەو، تىفكەرە بەجى فەرمانان پى ئەدەيت ﴿**قَالَتْ إِنْ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا**﴾ بەلقىس كاتى ھەستى كرد كە ئەنجوومەنەكەى ھەزىيان لەجەنگە، وىستى پىنگاى راستىيان بۆ روون بىكاتەو، بۆيە وتى: بىگومان پاشايان ھەر كاتى بەجەنگ بچنە ھەر شارو ئاوەدانىيەكەو، خراپ و ويران وىكولى دەكەن ﴿**وَجْعَلُوا عِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً**﴾ و بەرەزەن و پىاوماقولى ئەو شوینەش بە كوشتن و دىل كردن و تاراندن و زەللىل و بى پىزەدەكەن ﴿**وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ**﴾ ھەر ئاوا بوون و، ھەر بەوجۆرەدەكەن، بەلقىس ھەزى بەناشتىيەو، دەشيەو سولەيمان تاقي بىكاتەو برانى پىغەمبەرى، يان

پاشايە بۆيە دەلى ﴿**رَأَى مِرْسَلَةَ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ**﴾ وامن دىارىيەكى بەنرخيان بۆدەننرم، بىزانم پاشايە، يان پەيامبەرە؟ چونكە ئەگەر ھەرى نەگرت و، گووى لە مال و سامان نەبوو، ديارە بىگومان ئەو پەيامبەرەو، ھەر ئەبى ئىمەش پەيرەوى ئى بىكەين و، بچىنە سەر ئايىنەكەى ﴿**فَنَازِلَةٌ بِمِ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ**﴾ ئەوساچاۋەروان دەبم بىزانم نىرراۋەكان بەچىيەو ئەگەر نەئەو؟ ﴿**فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ اتِمِدُونْ بِمَالٍ**﴾ جا كاتى نوينەرەكەى بەلقىس ھاتە لای سولەيمان" بەودىارىيەو بۆى ناردبوو، ئىترسولەيمان زۆر تووڤە بوو و رقى ھەلساۋوتى: ئايا ئەتانەوى بەسامان ودارايى دونيا ھاۋكارىم بىكەن؟ ﴿**فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرَ مِمَّا آتَاكُمْ**﴾ شتى و، ھەرگىز نەگونجاۋە، چونكە ئەوسامان و دەسەلاتەى خوا پىيداۋم زۆر لەوھى كەبەئىوھى داۋە چاكتەرە ﴿**بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ**﴾ نا... من بەدىارىيى و سامانى ئىوھە دىلخۆش نىم، بەلكوئەو ھەرنىوھە كە بەدىارىيى خوتان دىلشاد ئەبن ﴿**إِرجع إليهم**﴾ ئەى نوينەرى بەلقىس! بگەرپەرەو لايان ﴿**فَلَنَاتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قَبْلَ لَهُمْ بِهَا**﴾

فَلَمَّا جَاءَ سُلَيْمَانُ قَالَ اتِمِدُونْ بِمَالٍ فَمَا آتَانِي اللَّهُ خَيْرَ مِمَّا آتَاكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ ﴿٢٧﴾ أَرْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قَبْلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ ﴿٢٨﴾ يَأْتِيَنَهَا الْمَلَأُ أَيْكُم بِأَتِينِي بِعَرِشٍ قَبْلِ أَنْ يَأْتُوْنِي سُلَيْمَانُ ﴿٢٩﴾ قَالَ عِفْرِيتٌ مِّنَ الْجِنِّ أَنَا ءَانِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِن مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِيْ أَمِينٌ ﴿٣٠﴾ قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِّنَ الْكِتَابِ أَنَا ءَانِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رَآهُ مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِن فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَن شَكَرَ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي عَنِّي كَرِيمٌ ﴿٣١﴾ قَالَ نِكَرُوا هَٰؤُلَاءِ عَرِشَهَا نَظُرْ أَتَنْهَدِيْ أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَنْهَدُونَ ﴿٣٢﴾ فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهْكَذَا عَرِشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأَوَيْتُنَا أَلْعُلَمُ مِن قِبَلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ ﴿٣٣﴾ وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِن دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِن قَوْمٍ كَافِرِينَ ﴿٣٤﴾ قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَن سَاقِيهَا قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِّنَ فَوَارِيرٍ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴿٣٥﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا

پىيان بلى: دەبى لەشكرىكيان بۆ يىنم كە نەيان دىيىت و ھەر گىز نەتوانن روو بە رووى بووھستن لەكاتى جەنگدا ﴿**وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ**﴾ وە دەبى لە (سەبا) بە زەللىلى دەريان بىكەين سەر شوڤرەن، ئەگەر ملكەچ نەكەن.

ھىنانى ئەختەكەى بەلقىس:

چاكە نوينەرەكانى بەلقىس لای سولەيمان گەرەنەو، ھەوالەكەيان بۆگىڤرەيەو ﴿**قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيَكُمِ يَأْتِيَنِي بِعَرِشِي قَبْلَ أَنْ يَأْتُوْنِي مُسْلِمِينَ**﴾ وتى: سویند بە خوا من ھەر ئەمزانى (سولەيمان) پاشا نىو، ناتوانىن زالى بىيىن بەسەريا، بۆيە بۆجارىكى تر بەلقىس ناردىوھە بۆلای سولەيمان كەدەمەوى خۆم و پىاۋەگەورەكانى مەملەكەتم سەرتان ئى بدەين و، مەشۆرەتى بىكەين و، بىزانىن چۆن ئەبى و، چىت ئەوى.

هیندی تهفسیر نهلین: (بهلقیس) دوازه هزار فرماندهو پیاو هه لکه و تهی مهمله که تهی له گهل خوی برد، سوله یمانیش که دلنیا بوئه وان دین، چاودیری بؤدانان، بؤ نهوی که هر که نزیك بووه و، هه وائی بدهنی، بویه نه میش گشت ناودارانی سوپاکه ی کؤکرده و و تی: گهر و ماقولان! کامتان نه توانی هه رئیس تا تهختی پاشایه تییه که ی بهلقیس بؤ بیننی، پیش نهوی بگه نه لام؟ سوله یمان نه یه وی هه ندی له دهسه لاتی خوی نیشان بدات که پی به خشیوه، هه تا باشتکار بکاته سر بهلقیس بؤ پرواهینان ^{۴۱} **﴿ قال عفريت من الجن ﴾** دیوکی زه به لاح و زور به میزو به توانا له جنوکه کان و تی: **﴿ انا آتیک به قبل ان تقوم من مقامک ﴾** نه من پیش نهوی له جیجگه ی خوت هه لسیست و ده و ام ته و او بیست بؤ تی دینم. (سوودی) ده لی: هه موو پؤژی هه رله به یانی تا نیوهرؤ له سر تهختی دادگا داده نیشت، واته: من له و ماوه یه دا فریات نه خهم **﴿ وانی علیه لقوی امین ﴾** وه من بؤ نه و کاره به میزوده ست پاکم، ناماده م هه روه کو خوی بیهنمه به رده ست **﴿ قال الذی عنده علم من الکتاب ﴾** به لام یه کی له وانه ی که شاره زایی له کتیبی ناسمانی هه بوو- نیت سوله یمان خوی بووبی، یا خود پیاویکی تری صالح بووبی، یان زانایه ک بووبی له جنیه کان- و تی: **﴿ انا آتیک به قبل ان یرتد ایلک طرفک ﴾** من پیش نهوی چا و بنیت به یه کا بؤ تی دینم، به لی له ماوه ی چا و تروکانیکا عرشه که ی بهلقیس هینایه به رده ستی، نیتر نایا چونی هینا؟ چی به کاره نینا؟ چی نه زانی؟ هیچ جوهر شتیک له وانه له قورئانه که دا دیاری نه کراوه، دلنیا شبه، نه گهر پیویست بوايه، خوی گهره روونی ده کرده و **﴿ فلما رآه مستقرا عنده ﴾** جا کاتی سوله یمان دیتی واته خته که ی بهلقیس له لای ناماده و حازره **﴿ قال هذا من فضل ربی ﴾** و تی: نه مهش هه رله بهش و به هره گانی په روه دگاری منه **﴿ لیبلونی اشکر ام اکر ﴾** بوئه و ی تا قیم بکاته و: نایا سوپاسگوزاری نه که م، یا سپله و به دنمه ک و نه زان نه بم **﴿ ومن شکر فأنما یشکر لنفسه ﴾** خوهر که سیك سوپاسگوزار بوو، بؤخوی ده کاو، که لکه که ی بؤخوی نه گهریته و **﴿ ومن کفر فان ربی لغنی کریم ﴾** کیش سپله و ناشو کر بوو، نه و بیگومان په روه دگاری من، خویه کی بی نیاز هه به به خششه، نیما می (موسلیم) یش نه م فه رموده ی هینا و که: خوی گهره له فه رموده ی (قودسی) دا فه رمویه تی: ((یا عبادي! لو ان اولکم وآخرکم و انسکم و جنکم، کانوا علی اتقی قلب رجل منکم، ما نقص ذلک من ملکی شیئا، یا عبادي! لو ان اولکم و آخرکم، و انسکم و جنکم، کانوا علی افجر قلب رجل منکم، ما نقص ذلک من ملکی شیئا، یا عبادي! انما هی اعمالکم احصیها لکم، فمن وجد خیرا فلیحمد الله، ومن وجد غیر ذلک فلا یلومن إلا نفسه)).

سوله یمان ژیری بهلقیس ده نه زمونی:

^{۴۱} **﴿ قال نکروا لها عرشها ﴾** به لی، تهخته که ی بهلقیس هینرایه به رده ستی سوله یمان و، بهلقیسیش هه رله پیوه یه، جا بوئه و ژیری و مه زنه ی بیرو هوشی بهلقیس بؤ سلیمان ده رکه وی و تی: رهنگ و رووی تهختی پاشایه تییه که ی بؤ بگورن، (موجاهید) ده لی: رهنگی سووری گؤرا به زهره د، زهره به سوور، سهوز به سوور، وه هه روه ها، (عیکره مه) ده لی: ده سکارییه کی باش کرا. **﴿ ننظر اتهندی ام تکنون من الذین لا یهتدون ﴾** سه رنج ده ده ی نایا ری پیده بات و نه ینا سیته و نه زانی تهخته که ی خویه تی " یان ری پی نابات و ناینا سیته و ^{۴۲} **﴿ فلما جاءت قیل امکذا عرشک ﴾** کاتی شارن هات و گه یشت، پی و ترا: نایا تهختی پاشایه تی توو بوو؟ **﴿ قالت کانه هو ﴾** نه ویش زور به ژیرانه و ده لای دیه و و تی: هه رده لی خویه تی، به ته وادی دانی پیا دا نه نا، هه رچه نده زور له وئه چوو **﴿ وواتینا العلم من قبلها وکنا مسلمین ﴾** نیمه پیش نه مهش ناگادار کرابووین ده رباری دهسه لاتی سوله یمان، و هه گوی به فه رمان و ته سلیم بووین ^{۴۳} **﴿ وصدھا ما کانت تعبد من دون الله ﴾** وئه ودهش، (واته: خوژ) بوو که (بهلقیس) له باتی خوا

دەپ پەرست، ئەوئى گىرپايەو لە باوەرھێنان بەخوا ﴿**إِنهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمِ كَافِرِينَ**﴾ چونكە بە راستى كاتى خۆى ئەولەگەل و كۆمەلىكى بى باوەر بوو، واتە: تا نەهاتە لای سولەيمان موسلمان نەبوو ﴿**قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ**﴾ جاپايش ئەوئى بەلقىس بگاتە لای سولەيمان كۆشكىكى سەيرى بۆنامادە كردو شووشە پۆشى كردو، لە ژىرىشپىيەو ناوو رووبار نەهات و دەرويشت، ماسى و شتى دەريايى بەنيويا هاتووچۆيان دەكرد، بۆئەوئى دەسەلاتى خۆى پىننیشان بدات! جائەو دەبوو كەموك و دەسەلاتەكەى سولەيمانى دىيت، ئەوسا ملكەچ بوو بەفەرمانى خوا، بۆيشى دەرکەوت سولەيمان پىغەمبەرى خوايە. ئىمامى (ئىبن كەسىر) ئەلئى: ئەو رىوايەتەى بەجۆرى تر هينراون لەبارەى هۆى لاق هەلكردنى بەلقىس: (منكر و غريب جدا) پاشانىش ئەلئى: نەشگونجى لە گومان و دەمى (عەتائى كۆرى سائىب) بى، بەرامبەر بە (ئىبن عەباس)، بەلئى

كاتى هاتەپىشەو، پىئى و ترا: وەرە نيوكۆشكەو ﴿**فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً**﴾ جا كە مەلىكە لىئى روانى پىئى وابوو ناوئى زۆروزەبەندە، كە ئەگەر بەسەريا بروا لاقى تەرپەبىت ﴿**وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقِيهَا**﴾ بۆيە هەردوولاى خۆى هەلكرد (وپاوو پووزى دەرکەوت) تا لە ناوەكە بپەرىتەو لاقى تەرپەبى ﴿**قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ**﴾ سولەيمان بەبەلقىسى و: بەراستى ئەوپانتايى كۆشكە تۆدەبىبىت شووشە بەندەو ناوئى، واتە: پىئوسىست ناكات لاقت هەلىكەيت ﴿**قَالَتْ رَبِّى إِنِّى ظَلَمْتُ نَفْسِى**﴾ بەلقىسىش كە ئەوكۆشك و تەلارو دەسەلاتەى چاوپىكەوت و تى: ئەى پەرەردگارى من! بىگومان من تائىستا ستمە لەخۆم كردوو "كە خۆرم پەرستوو" ﴿**وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**﴾ وەلە ئىستاو لەگەل سولەيماندا ملكەچ و تەسلىمى خواى پەرەردگارى جىهانەكان بووم. دەسائىوئەش ئەى سەرزەكانى قورەيش! دەعيە نەتانگى كە باوەر بىنن بەئايىنى ئىسلام و موخەمەد بكنە پىغەمبەرى خۆتان، و

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فِذِي هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ ﴿٦٥﴾ قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَغْفِرُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ ﴿٦٦﴾ قَالُوا أَطِيعُوا بَنِيكَ وَيَمْنُ مَعَكَ قَالَ طِيعُواكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّفْتَنُونَ ﴿٦٧﴾ وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ بَعْدَ زَهْرٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ ﴿٦٨﴾ قَالُوا نَقَاسِمُوكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَنْ يَسْتَنْبِئَهُ وَأَهْلَهُ شَرِّ لِقَوْلٍ لِّوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَعَكَ بِآيَةٍ مِنْ رَبِّكَ وَنَحْنُ بِمَا نَعْبُدُكَ وَأَنَا صَادِقُونَ ﴿٦٩﴾ وَمَكْرُؤًا مَكْرًا وَمَكْرُؤًا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ﴿٧٠﴾ فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ مُّكْرِهِمْ أَنَادَرْتَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ ﴿٧١﴾ فَتِلْكَ يَوْمَئِذٍ خَاوِبَةٌ يُمْرَاطِلُومُؤَاتٍ فِي ذَلِكَ لِآيَةِ الْقَوْمِ يَعْلَمُونَ ﴿٧٢﴾ وَأَنْجَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَنْقُوتُونَ ﴿٧٣﴾ وَلَوْطَا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّا أَنَا نَارُكَ فَجَحْشَةً وَأَنْتُمْ نَارُكُمْ ﴿٧٤﴾ أَلَيْسَ لَنَا نُورٌ وَالرَّجَالُ شَوْهَدٌ مِنْ دُونِ النَّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّجْهَلُونَ ﴿٧٥﴾

٢٨١

هەردوو پىكەوە ملكەچى خوابن، ئەها بەلقىس سولەيمانى قبول كرد بەپىغەمبەر، هەردووش پىكەوە ملكەچى خوابوون.

ئىوان صالح و (سەموود):

جا دىتە سەرباسى داستانى سىيەمى سورەتەكە (صالح پىغەمبەر ﷺ) بە كورتەيەك ئەفەرموى: ﴿**وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنْ عِبُدُوا اللَّهَ**﴾ بىگومان ئىمە براكەيانمان (صالح) ناردەلای هۆزى سەموود و پىئى و تن: تەنھا خوا بپەرستن ﴿**إِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ**﴾ كەچى ئەوان لەبەرامبەر ئەوقسەو بوونە دوودەستەى دژبەيەك: موسلمان و بى باوەر، جا لەئىوانياندا بووبە قەرەقەر دەمەقالى سەبارەت بەو بەرنامەيە بۆى هينابوون: (قال الملا الذين استكبروا من قومه للذين استكبروا إنا بالذي آمنتم به كافرون) (٧٥/٧٦-٧٧) ﴿**قَالَ يَاقَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ**

قبل الحسنة ﴿صالحیش ﷺ﴾ وتی: ئەي قەوم ھۆزىم! بۆجى تالووگە دەكەن بەسزا، پىش چاكەو رەھمەت؟ واتە: لەباتى داواى سزا وبەلا، داواى ھەزل و رەھمەتى خوا بکەن؟ ﴿**لولا تستغفرون الله لعلکم ترحمون**﴾ بۆجى داواى لىبوردن لەخوا ناکەن بۆخۆشبوون لەگوناھەکانتان، بەلشکو رەھمەتان پى بکرى وليتان خوشى بىبى ﴿**۴۷ قالوا اطينا بك وبمن معک**﴾ کەچى داواى ئەوھەمووئاموزگارەيان وتیان: ئىمەش تۆو وئەوگەسەش کەلەگەل تۆن، بەمايەى شوم و بەدکاری دەزانين، واتە: ئەم گرانىى وقات و قىرى و نەگبەتیه ھەرلەئىو چاوانى ئىوھى ئەناسين ﴿**قال طائرکم عند الله**﴾ ئەویش وتى: نەخىر.. سالى نەھاتتان و، شووم ونەگبەتیتان لای خوايە ﴿**بل انتم قوم تفتنون**﴾ بەلکو ئىوھ قەوم ھۆزىن تاقى ئەکرىنەوھ لەئىز چاودىرىيدان وتاقىدەکرىنەوھ، ئایا کارى چاکە ئەکەن، یان کارى خراپە.

فرت و فىلى سەموودو چارەنووسيان:

﴿**۴۸ وكان فى المدينة تسعة رهط**﴾ لەوشارەى صالحدا (ھىجر) نۆ دەستە دەسەلاتدارو سەرۆكى نەگونجاو ھەبوون ﴿**يفسدون فى الارض**﴾ گوناح و خراپەكارىيان دەکرد لەزەوييدا ﴿**ولا يصلحون**﴾ بەلایچاکەدا نەئەچوون، ھەساد بىوويە پىشەيان ھەر بەفەرمانى ئەوانىش بوو وشترەکیان کوشت! ﴿**۴۹ قالوا تقاسموا بالله**﴾ جا ھەك (ئىبن عەباس) دەلى: داواى كوشتنى وشترەكە مەشۆرەتيان بەيەگترکردو سوینديان بەخوا بۆيەگترخوارد ﴿**لنبيتنه واهله**﴾ کە ئەمشەو صالح و ژن و منالى لەناويان دەبەين ﴿**ثم لنقولن لوليه**﴾ لەپاشان ئەگەر گومانىکیان لىکردين بەخاوەن خوینەکەى ئەلین: ﴿**ما شهدنا مهلك اهله**﴾ ئەوخیزانە کە کوژاون، ئاگامان لىنەبوو ﴿**وانا لصادقون**﴾ دلىناشە راستیش ئەکەين، بەلى ھەلسان و رۆيشتن و گەمارۆى مالى صالحياندا ﷺ، بەلام پىش ئەنجامدانى کارەکیان، بەفەرمانى خوا فریشتە ئەوانیان بەردە باران کرد وتياچوون، ھەك ئەفەرموى: ﴿**۵۰ ومكروا مكرًا**﴾ ئەوتوانبارانە فرت و فىلىکیان ئەنجامدا بۆ كوشتنى صالح ﴿**ومكروا مكرًا**﴾ ئىمەش پلانىکمان سازاند، واتە: ئىمەش نەخشەيەكى گرىنگمان داپشت بۆلەناو بردنيان ﴿**۵۱ وهم لايشعرون**﴾ کە ئەوان ناگيان ئى نەبوو ﴿**۵۲ فانظر كيف كان عاقبة مكرهم**﴾ سا بنۆرە و بىرەكەو، بزەنە سەرەنجامى پىلان و کەتن و فىلەکەيان چۆن بوو؟ ﴿**انا دمرناهم وقومهم اجمعين**﴾ کە بىگومان ئىمە بەوانىشەو ھۆزەکیانمان پىکرا لەناوبرد بەھۆى زەمین لەرزەو ﴿**۵۳ فتلک بيوتهم خاوية بما ظلموا**﴾ داواى قەلاچۆکردنيان خوا ئەفەرموى: ئەوھش خانووەکانيان دەيان بىزىکاول وچۆلن لەبەرستەم وناھەقييان ﴿**ان فى ذلك لاية لقوم يعلمون**﴾ بە راستى لەوئەدەلگە ھەيە - لەسەر دەسەلاتى خوا- بۆ گەلىک بزانی و پەند وەر بکرى ﴿**۵۴ وانجينا الذين آمنوا وكانوا يتقون**﴾ ئەوھ ئەنجامى بى باوھران بوو، ئەوانەش کە بىروايان ھىناوو و پارىزگار بوون، رىزگارمان کردن، واتە: ئەي موحەممەد ﷺ ھەر ئاواش ئەتوانين بى برواکانى سەردەمى تۆش لەناو ببەين و، خۆت و بىروادارەکان رىزگار بکەين.

ئەنجا داستانى چوارەم: کە باسى پىغەمبەر لووطه ﷺ.. دىت، ھەك ئەفەرموى: ﴿**۵۵ ولوطا اذ قال لقومه**﴾ باسى (لووط) یش بکە، کاتى کە بەگەلەکەى خۆى وت، بۆ ئەوھى بىدارو ھۆشيار بىنەوھ، لە سزای خوا بترسن ﴿**اتاتون الفاحشة**﴾ ئایا ئىوھ کارى زۆر دىزوو نىزبازى ئەنجام دەدەن؟ کە تائىستا ئىوھ نەبى، ھىچ کەسێک ئەوکارەى نەکردوھ ﴿**وانتم تبصرون**﴾ وەخویشتان ئەبىنن وئەزانن ئەوچۆرەکارانە چ کارىکى بەدوناشیرينن ﴿**۵۶ انکم لتاتون الرجال شهوة من دون النساء**﴾ ئایا رەوايە ئىوھ ئارەزووى سىکسى خۆتان لای پىساوان ئەنجام دەدەن ووازتان لە ژنان ھىناوھ؟! خۆ بۆئەنجامدانى ئەوکارە خوا ژنانى داناوھ، ئەویش پاش ئەوھ بەشيوھى شەرى

بەلى زاناكان ئەلەين: الحمد لله وسەلاوات لەپەيش ھەموو كارىكى چاكەو. شتىكى زۆرجوانە! ھەربۆيە ئىستاش وتارخۆينەكان بەوانە دەست پى ئەكەن. ﴿الله خير اميشركون﴾ ناي ئەوخوای تەك وتەنيايە چاكتەر. پەرستريت، يانەوبتانه كەئەيانكەنە شەريك و ھاوبەشى ئەو؟!

ھەندى بەلگە بۆ تەك وتەنيايى خوا:

لەم نايەتانه شەدا خوای دلوفان بەلگە گەلى لەسەر تەك وتەنيايى خوای دىنيتەو: ﴿امن خلق السموات والارض﴾ ياخۇ كىيەناسمانەكان وزەوى بەدى ھىناو؟. (ئىين كەسیر) ئەلى: (امن) فى هذه الآيات كلها تقديره: امن يفعل هذه الأشياء كمن لايقدر على شيء منها؟. ﴿وانزل لكم من السماء ماء﴾ لەلای سەرروشتانەرە ئاويكى بۆنيوہباراندوو؟ ﴿فانبتنا به حدائق ذات بهجة﴾ نىجا بەو ئاوەچەندان باخ و باخچەى جوانمان رواند؟ ﴿ماكان لكم ان تنبتوا شجرتها﴾ ئيوە نەتاندەتوانى تەنانت- درەختەكەيشى بپوينن. چ جاي ئەوە بتوانن بەرھەمەكەى وە بەر بپنن ﴿إله مع الله﴾ دە ناي پەرستراويكى تر لەگەنخوادا ھەيە، شايستەى پەرستى بى و، بتوانى ئەو كارانە بكا، تانيوہچەواشەبين و بيكەنە شەريك و ھاوئەلى خوا؟! ﴿بل هم قوم يعدلون﴾ نەخىرنى، بەلكو لەگەل ئەو ھەموو بەلگانەدا ئەوانەخەلكيكن لە يەكخوا پەرستى لادەدن، و ھاوتابۇخوا دائەنين و ئەيكەنە شەريك و ھاوبەشى ﴿امن جعل الارض قرارا﴾ يا خۇكى يە زەوىي كرد بە جىگايەكى نارام، بۆمرؤ و نازەل و پەلەوەرەكان؟ ﴿وجعل خلالها انهارا﴾ و لەنيوان شيوو دۆلەكانيشدا چەندان جۇگەو رووبارى دانا بۆتان ﴿وجعل لها رواسى﴾ و چەندان شاخ و چىاي بتەويشى بۆ زەوىي دامەزراند، تا لە لەرزەوجموجللى ناسايى خوای بکەويت ﴿وجعل بين البحرين حاجزا﴾ و لەنيوان ئەودوو دەريا، (سويزو شيرين) ھەدا بەرزەك و بەرھەلستىكى دانا تاتيکەل بەيەكتەر نەبن ﴿إله مع الله﴾ ناي پەرستراويكى تر لەگەل خوادا ھەيە، بەشدارى بکات لەو كارانەيدا؟ ديارە كە ھەرگىزشتى واناگوئىت، كەوابووبۇ بتان ئەپەرستى؟! ﴿بل اکثرهم لا يعلمون﴾ نەخىرنىيە، كەچى لەگەل ئەو ھەموو بەلگانەدا ھىشتاي زۆربەيان گەورەيى خوا، يەك تاكى ئەو نازان و راستىيەكان دەرەك ناکەن، بۆيە شەريك و ھاوئەلى بۆ دائەنين؟! ﴿امن يجيب المضطر إذا دعاه﴾ ياخۇكىيە وەلامى ھاوارو نزاى لىقەوماوو داماوو ناچارو ھەزار دەداتەو، كاتى كە داواى بەھانا ھاتنى لى بكا و، ھاناي پى ببات ﴿ويكشف السوء﴾ ئەوبەلاو ناخوشىيە لادەباكە لەسەرشانىانە ﴿ويجعلكم خلفاء الارض﴾ دەتانكاتە جىنشيني پىشيانان لەزەوييدا، كىلى ئاوەدان كردنەوى زەويتان دەداتى؟ ﴿إله مع الله﴾ ناي لەگەل ئەوخوایەدا پەرستراويكى تر ھەيە بتوانى ئەو كارانە بكا؟! ﴿قليل ما تذكرون﴾ نى، بەلام ئيوەكەم پەندوہرەنگر و بىر ئەكەنەو؟! "بۆيە ئابەو شيوہيە شەريك و ھاوبەشى بۆ دائەنين" ﴿امن يهديكم فى ظلمات البر والبحر﴾ بتەكانى ئيوە بەتواناو چاكترن، ياخۇ ئەوزاتەى كە لە تاريكيەكانى وشكانى و، دەريادانيوہرينوين دەكا؟ ﴿ومن يرسل الرياح بشرا بين يدي رحمته﴾ ئەيكى لەپەيش بارانىرەحمەتدا باي مزگىنەى دەنيوى؟ ﴿إله مع الله﴾ ناي لەگەل خويەكى ئاواداخوای تر ھەيە بتوانى ئەو كارانە بكا؟ ﴿تعالى الله عما يشركون﴾ ئەوخوایە زۆر بلىندترە بەرزترە لەو شتانەى كە نەفامان دەيكەنە ھاوبەشى ﴿امن يبدؤا الخلق ثم يعيده﴾ بتەكانى ئيوە بەتواناو چاكترن، يان ئەو زاتەى كە لەسەرەتاوہ -بى بنەماو بناغە- دروستكراوہكان بەدى دىنيت، لەپاشان دواى مردن و فەوتان و تياچوونى، سەر لەنوى دەيانگيريتەو وەك خويانيان لى ئەكاتەو؟ ﴿ومن يرزقكم من السماء والارض﴾ ئەيكى كىيە لەناسمان وزەويەوہ رۆزيتان ئەداتى؟ واتە: لەناسمانەوہ بەھوى تيشكى خۆرو ھورو بارانەوہ، لە زەويشدا بەھوى خاكەوگەنم ودانەويەسەوزدەكا ﴿إله مع الله﴾ ناي لەگەل خويەكى ئاواداخوای تر ھەيە بتوانى ئەو كارەبكات؟

﴿ **قل هاتوا برهانکم ان کنتم صادقین** ﴾. ئەوانە باسکران پێنج بەلگە بوون بۆ دەسەلات و تواناوتەنهای زاتی خوا. ئینجا ئەو موحمەد ﷺ پێیان بۆی: "باشە ئەگەر ئێوە راست بێژان، دە بەلگەتان بێنن بۆ راستیی خااکانتان و بۆ دروستی ئەوەکە پێتان وایە خواشەریک و هاوبەشی هەیە.

هەرخوا غەیب دەزانێ:

موشریکەکان بۆهاتنی روژی قیامت زۆر دەپرسن، خوایش دەفەرموێ: ﴿ **قل لا یعلم من فی السموات والأرض الغیب إلا الله** ﴾. ئەو موحمەد ﷺ پێیان بۆی: هیچ کەسێک لەوانە کە لە ئاسمانەکان و زەوییدا بێجگە لە خوا-ناگایان لە غەیب نیە ﴿ **وما یשמعون ایان یبعثون** ﴾. و نازانن "و هەست ناکەن کە ی زیندوو

دەکرێنەو، کەیش پاداشت و تۆلە دەدرێن؟ جگەواتە هەرخوا-بەتەنیا- شایستە ی پەرستن و گوێرایە لێیە، هەرئەویش خۆی دەزانێ قیامت کە ی دی؟. نیمامی (موسلیم) لە خاتوو (عائیشە) وە ئەوێ: (من زعم ان محمدا یعلم ما فی غد فقد اعظم على الله الفرية، والله تعالى یقول: ﴿ **قل لا یعلم من فی السموات والأرض الغیب إلا الله** ﴾. واتە: هەر کەسێ پێی وابێ کە موحمەد ﷺ دەزانێ سبەینێ چ دەبێ، ئەو بە هەقیقەت دروێکی زۆرگەورە ی لە سەر خوا وەهلبەستوو. چونکە خوا ئەفەرموێ: بێجگە لە خۆی (الله) کەس غەیب نازانێ. ﴿ **بل أدراك علمهم فی**

الآخرة ﴾. نا، بەلکو زانیاری و زانستیان سەبارەت بەهاتنی روژی دوا ی کۆتای کورتە و نایگاتی تا ئەوان پەرسن کە ی دیت؟ ﴿ **بل هم فی شک منها** ﴾. بەلکو ئەوان هەر لەگوماندا ن لێ، بپوایان پێی نیە بۆیە ململانێ ئەکەن ﴿ **بل هم منها عمون** ﴾. بەلکو لەحاستی نابینا و کوێرن، بۆیە و نکولی و ئینکاری ئەکەن! ﴿ **وقال الذین کفروا إذا کنا ترابا وأبأونا** ﴾. ئەو کەسانە ی خوانەناس و بی-پروان و تیان: ئایا

لَمَّا الْفَخْرِ
أَمَّنْ يَدْعُوا الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ، وَمَنْ يَرْفَعُكَ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ
أَوَّلَهُ مَعَ اللَّهِ. قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٦٤﴾
قُلْ لَا يَعْلَمُ مَنْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ. وَمَا يَشْعُرُونَ
أَيَّانَ يَبْعَثُونَ ﴿٦٥﴾. بَلْ أَذْرَكَ عَنْهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ
فِي شَكٍّ مِنْهَا بَلْ هُمْ مِنْهَا عَمُونَ ﴿٦٦﴾. وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا
إِذَا كُنَّا تُرَابًا وَآبَاءُنَا أَيْتَا لِمُخْرَجُونَ ﴿٦٧﴾. لَقَدْ وَعَدْنَا
هَذَا الْحَٰثِ وَأَبَاءُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ﴿٦٨﴾
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ ﴿٦٩﴾. وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ ﴿٧٠﴾
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ﴿٧١﴾. قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ ﴿٧٢﴾. وَإِنْ رَبُّكَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَشْكُرُونَ ﴿٧٣﴾. وَإِنْ رَبُّكَ
لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ ﴿٧٤﴾. وَمِمَّنْ عَابَةَ
فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ ﴿٧٥﴾. إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ
يَقُصُّ عَلَى نَبِيِّ إِسْرَءِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ ﴿٧٦﴾

کاتی ئێمە و باوو باپیرانمان "مردین" و بووینە کل ﴿ **اننا لمخرجون** ﴾. ئایا دووبارە زیندوو ئەکرێنەو و بۆ ژبانیکی تر دەردەچینەو؟! بەلایانەو شتیکی زۆر دۆرە بۆیە و تیان: ﴿ **لقد وعدنا هذا نحن وأبأونا من قبل** ﴾. بێگومان ئەو جۆرە بەلێنە، پێشتر بەخۆمان و باوو باپیرانی شمان درا ﴿ **إن هذا إلا أساطير الأولين** ﴾. ئەم بەلێنە هەرئەفسانە ی پێشینەکانەو، هیچ هەقیقەتیکی نیە ﴿ **قل سیروا فی الارض** ﴾. بەوێ باوەرمانە بۆی: بەسەر زەویدا بپوێ و بگەڕێن ﴿ **فانظروا کیف کان عاقبة المجرمین** ﴾. ئنجاسەرئنج بەدەن و بپروان، پاشە روژی تاوانکارو تاوانباران چۆن بوو؟ مەگەر خوا شارو و لاتیان کاول و وێران نەکردو و هەریەکە یانی بە شیوەیە ک قار ئی نەگرتن؟ ﴿ **ولا تحزن علیهم ولا تکن فی ضیق مما یمکرون** ﴾. هەرگیز تۆ لەو پیلان و فرتو فیلەیان و لە رەتکردنەو ی قسەکاندا خەفەت مەخۆ دڵتەنگیش مەبە، چونکە تۆ خوات لەگەڵە ﴿ **ویقولون متى هذا الوعد ان کنتم صادقین** ﴾. ئەو بێ باوەرمانە بەگالتەو

نهالین: نهگه ر ئیوه راست نهگه" زیندوو بوونهوه هیهو قیامت دیت "دهباشه، نهه بهلینه که ی پیش دیت؟ ﴿۷۶﴾ **قل عسی ان یکون ردف لکم بعض الذی تستعجلون** ﴿۷۷﴾ پیان بلی" رهنکه هندی لهوژان و سزایه ی که ئیوه به پهله ن بوی نزیکتان بی "بهلی... وهک (قورتویی) نهلی: نهو بوی له به دردا خویان دیتوه، که چییان به سهرهات" ﴿۷۸﴾ **وان ربک لذو فضل علی الناس** ﴿۷۹﴾ وه بیگومان پهروه ردگاری تو سه بارت به خهک خاوه ن فهزل و بههریه "نهوه تا که لی جار وازیان لی نههیندی، سزایان دوا نه خا بو دوا پوژ ﴿۸۰﴾ **ولکن اکثرهم لایشکرون** ﴿۸۱﴾ بهلام زورهیان سوپاسگوزاری خوا ناکه ن و، بهو فهزل و بههریه ی نازان ﴿۸۲﴾ **وان ربک لیعلم ماتکن صدورهم وما یعلنون** ﴿۸۳﴾ بیگومان پهروه ردگاری تو چاک دهزانی بهوه ی که له دل و دهرونیاندا دهیشارنهوه، نهوهیش ناشکرای دهگن ﴿۸۴﴾ **وما من غائبه فی السماء**

والارض الا فی کتاب مبین ﴿۸۵﴾ هه موو شتیکی په نهان ونادیار له ناسمان وزه وییدا له نامه یه کی روون وناشکرا "لوح المحفوظ" دا تو مارکراوه، وهک نهه رموی: (الم تعلم ان الله یعلم ما فی السموات والارض ان ذلک فی کتاب ان ذلک علی الله یسیر). له پیشه وه باسی بنه پرت و سهره تای دروست بوونی ناده میزادی کرد، پاشانیش زیندوو بوونه وهو راستیی و دروستی په یامی په یامبر ﴿۸۶﴾.

قورنان کیشه ی به نی نیسرائیل ده خاته روو:

نیستاش له وه باس دهکات که قورنان چاکترین به لگه یه بو راستیی په یامبر ﴿۸۷﴾، نهه رموی: ﴿۸۸﴾ **ان هذا القرآن یقص علی بنی اسرائیل اکثر الذی هم فیه یختلفون** ﴿۸۹﴾ بیگومان نهه قورنانه "که بو مان ناروویت" زوره ی نهو شتانه ی که جووله که نا کوکی و کیشه یانه له سهری، باسی دهکاو بویان، جاکه وایه هه قبوو نه وانه دوا یکه وتنایه تاهه ق ونا هه قیان بۆدهر که وتایه" ﴿۹۰﴾ **وانه لهدی ورحمة للمؤمنین** ﴿۹۱﴾ و به راستیی نهو قورنانه پرنموونی و رحمت و میهره باذیه بو پرواداران، نه یانگه یه نیته ناسوی سهره ریی

و بهختیاری ﴿۹۲﴾ **ان ربک یقضی بینهم بحکمہ** ﴿۹۳﴾ به راستیی پهروه ردگارت داوه ریی دهکات له نیوان نه وانه دا - له پوژی قیامتدا - به فرمان و بریاری خوی ﴿۹۴﴾ **وهو العزیز العلیم** ﴿۹۵﴾ هه نهویشه دهسه لاتدارو زانا به هه موو کارو کرده وه ی بهنده کانی خوی ﴿۹۶﴾ **فتوکل علی الله** ﴿۹۷﴾ جا که واته له ته وای کار یارتدا ته وهکولت به خوابی ﴿۹۸﴾ **انک علی الحق المبین** ﴿۹۹﴾ چونکه به راستیی تو له سهر هه قه ناشکرا که یت "هه رچهنده نه وانه سهر بیچیت لی بکه ن، ئینجا له پروا هینانی نه وانه پیغه مبر ﴿۱۰۰﴾ بی نومید دهکات، وهک نهه رموی: ﴿۱۰۱﴾ **انک لاتسمع الموتی** ﴿۱۰۲﴾ به راستی توناتوانی به مردووان - به بی پروایان - که وهک مردو وانه بیسینی، چونکه خویان که پروکویر ولال کردوه.

خاوه نی (اضواء البیان) لهه جیگایه دا نه لیت: قسه ی په سه ند لای زانایان نه وه یه که: مردو و له گوپردا قسه ده بیسی، چونکه یه که م: لهو باره وه فره مووده یه کی زورو زه بنده هاتوه و (طعن) یش نهکراون، له ولایشه وه نه و تراوه

سورة النمل

الحق المبين

وَانَّهُ هٰذِي وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿٧٧﴾ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ ﴿٧٨﴾ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَىٰ آلَٰتِ الْحَقِّ الْمُبِينِ ﴿٧٩﴾ إِنَّكَ لَا تَسْمَعُ الْكَلِمَ الْمُوقِفَ وَلَا تَسْمَعُ الْأَذْعَاءَ إِذَا وَلَّىٰ أَمْدُبِينَ ﴿٨٠﴾ وَمَا أَنتَ بِهَدِي الْعُمَىٰ عَنْ ضَلٰلَتِهِمْ ۚ إِنْ تَسْمَعُ إِلَّا مَن يُوْمِنُ بِآيَاتِنَا فَهُمْ مُّسْلِمُونَ ﴿٨١﴾ وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ ﴿٨٢﴾ وَيَوْمَ نُخَسِّرُ مَن كُنَّا مُتَعِدِّينَ ﴿٨٣﴾ فَوَجَّاهِمُنَّ يَكْذِبَ بِآيَاتِنَا فَهُمْ يُوزَعُونَ ﴿٨٤﴾ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُ قَالَ أَكَذَّبْتُم بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِطُوا بِهَا عَلِمًا أَمْ أَذًا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿٨٥﴾ وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَا يَنْطِقُونَ ﴿٨٦﴾ أَلَمْ يَرَوْا أَنَّا جَعَلْنَا آلِيلَ لِسِ كُوفِهِمُ وَالنَّهَارَ مِصْرًا ۚ إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ﴿٨٧﴾ وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَفَزِعَ مَن فِي السَّمٰوٰتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ ۚ وَكُلُّ أَتَوَةٍ دَٰخِرِينَ ﴿٨٨﴾ وَتَرَىٰ الْجِبَالَ تَحْسِبُهَا جَمَادَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرًّا سَحَابٍ ۚ صُنْعَ اللَّهِ الَّذِي أَتَقَنَ كُلُّ شَيْءٍ ۚ إِنَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ﴿٨٩﴾

که نهو بیستنه‌ی مردووانه نایبه‌ته به که‌سیکه‌وه، یان به‌کاتیکه‌وه. پی‌شه‌وا (بوخاریی) نه‌لیت: ((ان نبی الله ﷺ امر یوم بدر بأربعة وعشرين رجلا من صنادید قریش، ففقدوا فی طوی من اطواء بدر خبیث مخبث، وکان اذا ظهر علی قوم اقام العرصة ثلاث لیل، فلما کان ببدر الیوم الثالث امر براحلته فشد علیها رحلها، ثم مشی وتبعه اصحابه، قالوا: ما نری ینطلق إلا لبعض حاجته، حتی قام علی کفة الرکی فجعل ینادیهم بأسمائهم واسماء آبائهم: یا فلان ابن فلان! و یا فلان ابن فلان! ایسرکم انکم اطعمتم الله ورسوله، فإنا قد وجدنا ربنا حقا، فهل وجدتم ما وعدکم ربکم حقا؟ قال: فقال عمر: یا رسول الله ﷺ! ماتکم من اجساد لا ارواح لها! فقال رسول الله ﷺ: ((والذی نفسی بیده ما انتم بأسمع لما اقول منهم)) به‌لی پی‌یامبر ﷺ سویندی خوارد که هرگیز زیندووه‌کان له مردووه‌کان باشر نابیسن، که‌وابوو نه‌م فرموده‌یه به راشکاو‌ی دان به بیستنی مردوو له گوردا نه‌نی. دیارته نه‌یشی فرموده که نه‌م بیستنه ته‌نها بو کورژاوه‌کانی به‌دره، نه‌وه‌یش (قه‌تاده) نه‌لیت: که گویا خوای گه‌وره نه‌وانه‌ی زیندوو کردووه‌ته‌وه، نه‌وجا پی‌یامبر ﷺ بانگی لی‌کردوون، هر له‌خو‌یه‌وه بی به‌لگه نه‌لیت! ((عبداللای کوپی عومه‌ر) خویان لی رازی بی نه‌لیت: پی‌یامبر ﷺ چوه‌لای بیر (قوله‌یب) و فرموی: ((هل وجدتم ما وعد ربکم حقا؟)) پاشان فرموی: ((انهم الآن یسمعون ما اقول))، دلنیا بن که نیستا نه‌وانه گویان لی‌یه من چیان پی‌نه‌لیم. دوا‌یی نه‌م قسه‌ویاسه‌یان بو خاتو‌عائشه گپ‌رایه‌وه، نه‌وه‌یش وتی: ده‌کری مه‌به‌ستی پی‌یامبر ﷺ نه‌وه بو‌وبی له: ((انهم الآن لیعلمون ان الذی کنت اقول لهم هو الحق)). که نیت نیستا چاک نه‌زانن نه‌وه‌ی که پیشتر من پی‌م نه‌وتن راسته. وه نه‌و نایه‌ته‌ی (انک لا تسمع الموتی...) ی کرده به‌لگه بو قسه‌که‌ی خو‌ی (بوخاریی) ری‌ویا‌یه‌تی کردووه. به‌لی له‌بر نه‌وه‌هیچ نایه‌تیک نییه که بی پی‌یچ وپه‌نا نه‌بیستنی مردوو له‌گوردا رت بکاته‌وه، له‌ولایشه‌وه فرموده زوره بو‌بیستنی، که‌وابوو نه‌وه فرمودانه به‌ته‌نویلی هاوه‌لنیک له‌هاوه‌لان رت ناکرینه‌وه، خاتوو (عائشه) یش هر به‌بیروبو‌چوونی خو‌ی به‌ته‌نها نه‌وه‌ی به‌وجزه لیک دایه‌وه، وه پی‌شه‌وا (بوخاریی) له‌نه‌سه‌وه نه‌گپ‌رته‌وه: ((ان النبی ﷺ قال: ان العبد اذا وضع فی قبره وتولى عنه اصحابه، وانه لیسمع قرع نعالهم، اتاه ملک ان فیقعدانه فیقولان ما کنت تقول فی هذا الرجل محمد ﷺ فیقول: اشهدانه عبدالله ورسوله، فیقال: انظر إلى المقعدک من النار ابدلک الله به مقعدا من الجنة...)) جا نه‌م فرموده‌یه به‌راشکاو‌یی دان نه‌نیت به‌وه‌داکه: مردووه‌که ته‌نانه‌ت ته‌قه‌ی پی‌لای خه‌لکه‌که ده‌بیسی، نیت هر نه‌مه ده‌بیتنه به‌لگه بو نه‌وه که‌مردوو ببیستی. وه پی‌شه‌وا موسلیمیش هه‌مان مه‌به‌ست دینیت، به‌لام به‌چهند ده‌سته‌واژه‌یه‌کی تر بو پشتگیری نه‌وباسه پشتیوانن. جا که‌وابوو نایه‌تی: ((انک لا تسمع الموتی...)) (وما انت بمسمع من فی القبور) له‌سهر راست ترین ته‌فسیر یان درّی نه‌وه ناوه‌ستن که تو ناتوانی هق به‌و بی باوه‌پانه ببیستی که‌خوا دلی مراندوون وسزایان له‌سهر که‌وتوو، به‌شیوه‌یه‌ک که نه‌وان که‌لکی لی‌وه‌رگرن، بو نه‌مه‌یش (نیبنی ته‌میمه) له (مجموع الفتاوی) دا نه‌لیت: (وقد یعاد الروح إلى البدن فی غیر وقت المسألة... کما جاء عن النبی ﷺ: ((ما من رجل یمر بقبر الرجل الذی کان یعرفه فی الدنیا فیسلم علیه إلا رد الله علیه روحه حتی یرد علیه السلام)). له (سنن) ی نه‌بودا ویدشدا هاتوو: ((ان النبی ﷺ قال: ان خیر ايامکم یوم الجمعة فاکثروا علی من الصلاة یوم الجمعة وليلة الجمعة، فان صلاتکم معروضة علی، قالوا یا رسول الله ﷺ! کیف تعرض صلاتنا علیک وقد رمت؟ قال ان الله حرم علی الارض ان تأکل اجساد الانبیاء)). سهره‌رای نه‌مه‌ش، هر بو‌پشتگیری نه‌م باسه‌یه چهن‌دین فرموده‌ی تره‌یه، به‌لام باس کردنیان له‌م جی‌گایه‌دا درّژه‌نه‌کی‌شیت، بی‌گومان هه‌مو‌یان نه‌وه ده‌گه‌نه‌ن که مه‌ردوم له‌گوردا به‌(له‌ش و به‌روّج) خو‌شیی و، ناخو‌شیی ده‌زانی هر بویه پی‌یامبر ﷺ فرمانی به‌هاوه‌لان کرد

كەسلآو لەمردوو دەكان بکەن: ((السلام عليكم أهل الديار من المؤمنين وإنا إن شاء الله بكم لاحقون، یرحم الله المستقدمین منا ومنکم والمستأخرین، نسأل الله لنا ولكم العافیة، اللهم لاتحرمنا أجرهم ولا تفتننا بعدهم، واغفر لنا ولهم)) (ابن القيم) له کتیبی (الروح) دا ئەلێت: ئایا مردووان هەست بە سەردانی زیندوان ئەکەن کاتێک دێنە لایان؟ بۆ وەلامی ئەوپرسیارە ئەم فەرموودەیە ئەهێنێ: ((ما من مسلم یمر علی قبر أخیه کان یعرفه فی الدنیا فیسلم علیه، إلا رد الله علیه روحه حتی یرد علیه السلام)) جگە لەمەیش فەرمودەی تەرزۆرە بۆیشتگیریی ئەو باسە: «هە:» (مامن رجل یزور قبر أخیه ویجلس عنده إلا استأنس به ورد علیه، حتی یقوم)) وە پیشەوا (موسلیم) ئەگێڕێتەووە کە (عەمری کوری عاص) لەسەر مەرگە کەیدا زۆر گریا و پێشتی لەدانیشتوان کردو رووی لە دیوارە کە نا... پاشان وتی... (فإذا أنامت فلا تصحبني نائحة ولا نار، فإذا دفنتموني فسئوا علي التراب سناً، ثم اقيموا حول قبري قدر ما تنحرف الجزور، ویقسم لهما، حتی استأنس بكم وانظر ماذا أراجع به رسل ربي...) ئینجا (ئیبنی قەیم) ئەلێت: ئەمە بەلگەیە کە مردوو زیندوو دەناسێ و پێوێ هۆگر دەبێ... هەرەها ناوبراوە لەسەر باسە کە ی دەرواودەلێت: (ویدل علی هذا ایضاً ماجری علیه عمل الناس قديماً وإلى الآن من تلقين الميت فی قبره... وقد سئل الامام احمد - رحمه الله - فاستحسنه وأصبح علیه بالعمل) وە ئەم فەرمودەش دێنی: «هەرچەند لاوازێت» (إذا مات أحدکم فسویتم علیه التراب فلیقم أحدکم رأس قبره فیقول: یا فلان بن فلانة، اذكر ما خرجت علیه من الدنیا شهادة ان لا إله إلا الله، وان محمداً رسول الله، وانك رضیت بالله رباً وبالإسلام دیناً، وبمحمد نبیاً ورسولاً، وبالقرآن إماماً)) پاشان (ابن القيم) دەلێت: ئەم فەرمودەیه هەرچەند سابت نەبوو، بەلام موسلمانان لە شارو گوندەکاندا بەردەوام کاریان پێکردوو بە بێ مەملانی یەکی ئەو تو، وە هەرەها کۆبوونەوی موسلمانان خۆرەلات و خۆرناوا بەو هەموو زانا بەرێزانە و ناگاداریە فەرمودەو فیکە و، بە کار پیکردنی... ئەوانە هەموو ئەو دەگەیەنێت کە مردوو قسە دەبیستێ، گومانی نییە (تەلقین) یش بەشیکە لەو، ئەمە راو بۆ چوونی (شەنقیتی) بوو. **﴿ولا تسمع الصم الدعاء﴾** هەرەها ناتوانی بەبێ گۆییان بانگەواژە کەت ببیسنی، چونکە هەق نابیس و خۆیان کەر کردوو **﴿إذا ولوا مدبرین﴾** کاتێ کە پشت لە تو بکەن و لە هەق دوور بکەونەو، دووبارە خوا ئەو دووپات ئەکاتەو کە ئەو جۆرە کەسانە توانای هیدایەتیان نیە، وە ئە فەرموێ: **﴿وما انت بهادی العمی عن ضلالتهم﴾** هەرگیز تو ناتوانی نابینا و کۆیرەکان (واتە بێ باوەرەکان) لە گومرایییان بگێڕیتەو، و، رینماییان بکەیت بۆ ریی راست و دروست **﴿ان تسمع إلا من یؤمن بآیاتنا﴾** بەلکو تو ئەنە دەتوانی هەق و راستییەکان هەربە و کەسە، ببیسنی کە نامادەیی تیا یێت بۆ بپروا هیئان بە ئایەتەکانی ئێمە **﴿لهم مسلمون﴾** جا ئەوان ملکەچی فەرمانەکانی ئێمەش ئەبن.

هاتنی دەعباکە، دابة الأرض:

﴿إذا وقع القول علیهم﴾ کاتێ کە فەرمانی سزای ئەوانە دراو، بپاریش درا کە قیامەت یێت **﴿أخرجنا لهم دابة من الأرض﴾** ئەوا لە سکی زهوییدا (دابة الأرض) یان بۆدەردەهێنین **﴿تکلمهم ان الناس کانوا بآیاتنا لا یوقنون﴾** قسەیان لەگەڵ ئەکاو ئەلێ: بەراستی زۆربە ی ئەم خەلکە باوەر یان بە ئایەتەکانی ئێمە نەهێناو یەقینیان پێیان نەبوو. هاتنی (دابة الأرض)، یەکیکە لە نیشانە گەرەکانی پۆژی قیامەت. (سەبید قطب) - خوا لێی خوێش یێت - ئەلێت: لەگەڵی فەرموودەدا باسی (دابة الأرض)، هاتوو، ئەگەرچی هەندیکیشیان پەوان و پەسەندن، بەلام هیچ شیوێەکی ئەو (دابة) یە باس ناکەن، جالە بەرئەو پشت بەو فەرموودانە ی دیکەش نابەسری کە: دەلێن: درێژی ئەو (دابة الأرض) - ٦٠ - گەزە، پەرپوێ و سمی هەیه! ریشی هەیه! سەری وە ک سەری گایە، چاوی وە ک چاوی

بەرازە، شاخی وەك شاخی بزنە كۆيى يە، مل وکلکی وەك بەران وایە، پىنى وەك پىنى وشتەرە.. ھتە، بەداخوۋە زۆربەى (موفەسىرىن) بى سى و دوو ئەوجۆرەشتانەيان ھىناو، بەلام ئىمە ناتوانىن جى پىيان ھە لگىرىن وپىيان قايل بىين، چونكە ھىچ دەقىكى بېرا پىكراو نىيە كە ئەوقسانە بسەلمىنى، تەنھا ئەوئەند ھەيە كە (دابە الارض) يەككىكە لە نىشانە گەورەكانى پۆژى قىامەت، وەك پىئەمبەرئەفەرموى: ((لا تقوم الساعة حتى تروا عشرين آيات: طلوع الشمس من مغربها، والدخان، والدابة، وخروج يأجوج ومأجوج، وخروج عيسى ابن مريم، والدجال، وثلاثة خسوف: خسف بالمغرب، وخسف بالمشرق، وخسف بجزيرة العرب، ونار تخرج من قعر عدن تسوق - أو: تحشر - الناس، تبیت معهم حيث باتوا، وتقیل معهم حيث قالوا)) مو سليم وپىئەشەوا ئەحمەد. واتە: پۆژى قىامەت بەرپا نایىت تادە بەلگەونىشانە نەبىين.. ھەلھاتنى خۆر لەخۆرناو، ھاتنى (دابە الارض) یشى لەودە بەلگەنە ژمارد (ئىبنى كەسىر) دەلى: ئەم (دابە الارض) لە ناخرو ئۆخرى دونیاو پەيدا دەبى، كاتى كەخەلك دەبىتە فەسادكارو ئاینى راستىخوادەگۆرئەو بەرىچكەو بىردۆزى مروۋە كەردەكان، ھەندى دەلێن: لە مەككەدا سەرھەل ئەدا، ھە ندیكى دىكە دەلێن: لە نزىكى شارى مەككەو، (ئىبن عباس) دەلى: لە دەورووبەرى دۆلەكانى (توھامە) دا دەبى. (تەبەرى) دەلى: ئەو دابەيە پەيدا دەبى و قسەلەگەل خەلك دەكاودەلى: (إن الناس كانوا بآياتنا لا يوقنون).

جەشرى ستەمكاران لە رۆژى سەلادا:

ئىنجا دىمەنىكى دواوژ باس ئەكا و ئەفەرموى: ﴿**ويوم نحشر من كل أمة فوجاً**﴾ باسى ئەو رۆژە بكە كە ئىمە لە ھەموو ئوممەتىك خەلكىكى زۆر كۆ ئەكەينەو، بۆ حىساب وكىتاب ﴿**ممن يكذب بآياتنا فهم يوزعون**﴾* **حتى إذا جاؤا**﴾ لەوانەى كە لەئايەتەكانمان نكوليان ئەكرد، بەدرويان دەزانين، ئىنجا رادەگىردىن تاكاتى ھەموو دىن، رىز دەبن و خەپ دەبنەو و ئامادەى حىساب و لىكۆلینەو دەبن ﴿**قال اكذبتم بآياتي**﴾ ئەو جا خوا ئەفەرموى: ئایا ئىو نكولى ئايەتەكانى ئىمەتان كەرد كە بەپىئەمبەرئانمان دابوون؟ ﴿**ولم تحيطوا بها علماً**﴾ بى ئەوئەى كە زانستىكتان پىيان بووئىت ﴿**أماذا كنتم تعملون**﴾ ياخۇ ئىو لەدنيادا چىتان دەكرد؟! ئەى نەدەبوو لەم رۆژە گەورەيە بترسن، تا بىرى بكەنەو خۆتان دووچار نەكەن ﴿**وقع القول عليهم بما ظلموا**﴾ سەرەنجام بەھوى شىركيانەو بىرپاروفەرمانى سزايان بۆھات وئەوقيان بوو ﴿**فهم لا ينطقون**﴾ ئىترەي قسەيەكيان بۆناكرى، واتە: چونكە ھىچ بېرووبىانوويەكيان نەماو، دەميان مۆردەكرى و، ناتوان ھىچ قسەيەك بكەن ﴿**ألم يروا أنا جعلنا الليل ليسكنوا فيه والنهار مبصر**﴾ ئایا ئەوانە نابیين كە ئىمە شەومان بۆ ئارامى ئەوان داھىناوتارىك كەرد، تا لەھەول و كۆشەكانى رۆژيان بھەوئەو، وەرۆژىشمان بەرووناك داناو، تازیان و ژىواریانى تياپەيدا بكەن؟! ﴿**إن في ذلك لآيات لقوم يؤمنون**﴾ بەراستى لەودياردانەدا چەندىن بەلگەونىشانە ھەيە بۆ گەلێك كەئامادەبى ئيمان وېروابىنى، چونكە ھەركەسىك تۆزىك لەگۆرانی شەوورۆژ بەوردى بىرىكاتەو دەبى بېرا بىنى بە توانایى و دەسەلاتى خوا.

رۆژەنەلەبارەكانى قىامەت و پاداش و تۆلە:

﴿**ويوم ينفخ فى الصور**﴾ ئەو رۆژە ھەبىرىنە ئەى موھەممەد ﷺ! كە فوونەكرى بەشەپپووردا بۆمراندنى ھەموان. (قورتوبى) ئەلى: (والصحيح فى الصور: أنه قرن من نور ينفخ فيه إسرافيل) قال مجاهد: كهيئة البوق، وقيل: هو البوق بلفظ أهل اليمن. (ئىبن جرير) ئەلى: (والصواب من القول فى ذلك عندنا ما تظاهرت به الأخبار عن رسول الله ﷺ أنه قال: ((إن إسرافيل قد التقم الصور وحنى جبهته، ينتظرمي يوم ينفخ)) ئىمامى ئەحمەد ۷۲/۳. ﴿**نفزع من فى السموات ومن فى الأرض إلا من شاء الله**﴾ جا ھەركەس لەئاسمانەكان و لەزەمەيدا ھەيە ترس و

بیمبکی زور دایده‌گری و هم‌موو نه‌مرن، جگه له‌وانه که ویستی خوا وایه نه‌ترسن و بمینن "له‌نیو فریشتو په‌یام‌به‌ران وشه‌هیدان" ﴿**وکل آتوه داخرین**﴾ ئیتروای زیندوو کردنه‌وه هم‌موو به‌ملکه‌چی و به‌زه‌لیلی دینه‌لای نه‌و. به‌لی (ئیسرافیل) به‌فرمانی خوا له ناخرو ئوخری دونیادا، بۆ ترساندن خه‌ک فوو به‌شه‌پیووردا نه‌کاو، نه‌وسا ئیترقیامت له‌سه‌رخراپکاران هه‌لئه‌سی، ئیتروکاته پیغه‌مبه‌ران و فریشته‌کانی نه‌بی، ته‌واوی خه‌لکانی ئاسمان وزه‌ویی‌گشت ده‌مرن، نه‌ودیارد سامناکیه پی‌ئنه‌لین: (نفخة الفزع)، پاشان بۆ جاریکی ترفووده‌کریتنه‌وه به (صور) دا بۆ مردن (نفخة الصعق)، دیسانه‌وه بۆ جاری سیه‌م بۆ ئاماده‌بوون له‌به‌ر دم په‌روه‌ردگارا (نفخة النشور). ئیمامی (موسلیم) نه‌م فرموده‌یه دینی: ((یخرج الدجال فی امتی فیمکث اربعین، لا ادري اربعین یوما، او اربعین شهرا، او اربعین عاما- فیبعث الله عیسی ابن مریم -کأنه عروة بن مسعود- فیطلبه فیهلكه. ثم یمکث الناس سبع سنین، لیس بین اثنین عداوة، ثم یرسل الله ریحا باردة من قبل الشام، فلا یبقى علی وجه الأرض احد فی قلبه مثقال ذرة من خیر، او ایمان إلا قبضته، حتی لو ان احدهم دخل فی کبد جبل لدخلته علیه حتی تقبضه. قال: -ای عبد الله بن عمرو- سمعتها من رسول الله ﷺ قال: فیبقى شرار الناس فی خفة الطیر واحلام السباع، لا یعرفون معروفا، ولا ینکرون منکرا، فیتمثل لهم الشیطان فیقول: الا تستجیبون؟ فیقولون: فما تأمرنا؟ فیأمرهم بعبادة الاوثان وهم فی ذلك دار رزقهم، حسن عیشهم، ثم ینفخ فی الصور فلا یسمعه احد إلا اصغى لیتا ورفع لیتا - واللیت: صفحة العنق وهی جانبه-. قال: واول من یسمعه رجل یلوط حوض ابله - ای یطینه ویصلحه- قال فیصعق، ویصعق الناس ثم یرسل الله -او قال ینزل الله- مطرا کأنه الطل -او قال الظل. الطل: المطر الخفیف، -نعمان الشاک- فتنبت منه اجساد الناس، ثم ینفخ فیهِ اخرى فاذا هم قیام ینظرون، ثم یقال: یا ایها الناس! هلموا إلی ربکم، وقفوه، انهم مسئولون. ثم یقال: اخرجوا بعث النار، فیقال: من کم؟ فیقال: من کل الف تسعمائة وتسعة وتسعین، قال: فذلك یوم یجعل الولدان شیبیا، وذلك یوم یکشف عن ساق). ﴿**وترى الجبال تحسبها جامدة**﴾ له‌کاتی نه‌فخه‌ی یه‌که‌مدا تو کیه‌کان نه‌بینی وا ده‌زانیت وه‌ستاو و ناجولین و ته‌کان ناده‌ن و "وه‌ک جاران تابتن" ﴿**وهی تمرمر السحاب**﴾ که‌چی وه‌ک هه‌وره‌توندی دین و نه‌پوون و له‌جووله‌دان و له‌جی‌ی خو‌یان ترازاوون وه‌ک ده‌فرموی: (وتسیر الجبال سیرا) واته: نه‌وه‌نده به‌په‌له‌نه‌پوون تو واته‌زانی تابتن ﴿**صنع الله الذی اتقن کل شی**﴾ نه‌وه‌ش کاری نه‌خوایه‌یه که‌ه‌موو شتیکی زور به‌ریکوپتیکی دروست کردووه ﴿**انه خیر بما تفعلون**﴾ به‌راستی نه‌وزاته زور ناگیه به‌مه‌رکاری نیوه بیکن چاک و خراپ ﴿**من جاء بالحسنة فله خیر منها**﴾ جا نه‌وه‌ی کاری چاک بکاو به‌وه‌شه‌وه بی‌بۆلامان، نه‌وه پاداشی له‌وه‌چاکتوبه‌ررتریان، بۆ هیهه ﴿**وهم من فزع یومئذ آمنون**﴾ وله‌ناره‌حتی و ترسی نه‌وروژه نه‌مین و پاریزراوو بی‌باک نه‌بن وه‌ک ده‌فرموی: (لا یحزنهم الفزع الاکبر) ۲۱/۲۳. ﴿**ومن جاء بالسینة فکبت وجوههم فی النار**﴾ به‌لام نه‌وه‌که‌سه‌ی به‌تاوان و کاری خراپ و به‌ده‌وه‌ دیت، نه‌وه به‌سه‌روودا ده‌خرتیه نیوناگر ﴿**هل تجزون الا ماکنتم تعملون**﴾ پییان نه‌وتری: نایا پاداشتان هه‌ر به‌پی‌ی کار و کرده‌وه‌کاانتان نادریته‌وه؟!.

فرمان به‌پهرستنی خواو بانگه‌واز به‌قورنان:

له‌م نایه‌تانه‌شدا فرمان ده‌دات که‌ته‌نها په‌روه‌ردگاری که‌عه‌به‌پهرستی: ﴿**انما امرت ان اعبد رب هذه البلدة الذی حرمها**﴾ واته: پییان بلی: به‌راستی من ته‌نها فرمانی نه‌وه‌م پیکراوه که‌هه‌ر په‌روه‌ردگاری نه‌م شاریه (مه‌که‌که) په‌رستم، که‌خوا ریزی لیناوه‌و، کوشتنی مرۆ و گیاندارانی تیا یاساگر کردووه، وه‌ک ده‌فرموی: (فلیعبدوا رب هذا البيت الذی اطعمهم...) ۱۰۶/۳. ﴿**وله کل شی**﴾ هه‌رچی له‌بوونه‌وه‌مدا هیه‌هه‌ر هی خوایه، واته:

ھەرچى شىتە پەيوەندى بەۋەۋەھەيە، ھەرئەۋىش دروستى كردوۋە، ھەرئەۋىش خاۋەنىيەتى، بى شەرىك بى ۋاۋەلە ﴿وامرت ان اكون من المسلمين﴾ ھەرمانم پىكراۋە كە لەموسلمانان بىم و تەنھابۇ ئەو مەلەكەچ بەكم ﴿وان اتلوا القرآن﴾ ھەرمانىشم پىكراۋە كە قورئان بخوئىنم بەسەرخەلگداۋ پىيان رابگەيەنم ﴿فمن امتدى فانما يهتدى لنفسه﴾ ئىنجا ئەۋەى بە قورئان رىئوئىن بى، ئەۋە ھەر بۇ خۇى رىئوئىن ئەبى و "كەلك و سوۋدەكەى بۇ خۇى ئەگەرئەۋە" ﴿ومن ضل فقل إنما انا من المنذرين﴾ ئەۋەش گومراۋو، پىيى بلى: من تەنھا لە ترسىنەرانم "كارم ۋەك كارى پىغەمبەرانى ترە، ئىتر كى بەگوئىم ئەكات و، كىئىش سەرىپچىم ئى ئەكات، ئارەزۋى خۇيەتى، ۋەك دەفەرمۇى: ﴿فإنما عليك البلاغ...﴾ ﴿وقل الحمد لله﴾ ئەى موحەمەد ﷺ بلى: تەۋاۋى سوپاس و ستايش لەسەر نىعمەتى پىغەمبەرىتى و ھىدايەت ﴿سيرىكم آياته﴾ لەئايىندەيەكى نىزىكدا بەلگەۋ دەسلەلاتى خۇيتان نىشان ئەدات لە بوۋنەۋەردا، ۋەك دەفەرمۇى: (سنريهم آياتنا فى الآفاق... ۵۲/۴۱). ﴿فتعرفونها﴾ جا شارەزاين ئەبىن ۋەدەيانناسنەۋە ۋدانىان وپىدا ئەنئىن ۋەك دەفەرمۇى: ﴿وفى الأرض آيات للموقنين وفى انفسكم افلا تبصرون﴾ ۲۱-۲۰/۵۱. ﴿وما ربك بغافل عما تعملون﴾ بىگومان پەرۋەردگارى تۆغافل و بىئاگا نىيە ۋەلەكارۋەكردەۋەيە ئىۋە ئەنجامى دەدەن "ئەگەرچى تۆلەش دۋابخات بۇ ئەۋكاتە كەخۇى بۇى دىيارىى كردون". ھەزار رەھمەت لە پىشەۋا (ئەحمەد) كەسەبارەت بەئاگايى خوا لەم دوو ھۇنراۋەيەدا دەلى:

إذا ما خلوت الدهر يوماً فلا تقل

خلوت ولكن قل على رقيب

ولا تحسبن الله يغفل ساعة

ولا أن ما تُخفى عليه يغيب

لە (۱۴۱۶/۱۲/۱) ك بەرامبەر (۱۷ / ۴ / ۱۹۹۹) لەم سوۋرەتە بوۋمەرە لە ھەلەبجە،

لەراگەياندنى بىزۋتەنەۋەى ئىسلامىي.

(والحمد لله اولا وآخرا).

*** **

۲۸- سوۋرەتى (قەسەس لە

مەككەيىيەۋ (۸۸) نايەتە

بەناۋى خۋاى بەخشەرو دلۇقان

سوۋرەتى (قەسەس) ىش ۋەك ھاۋىنەكانى خۇى، بايەخ وگرنكى بەلايەنى: بىرو باۋەرۋ، پەيام و، زىندوۋ بوۋنەۋە دەدا. ئەم سوۋرەتە ۋەك رافەيەك بى ۋايە بۇ سوۋرەتى (شوعراء، نەمل)، ۋە تەۋەرەكەى بەدەۋرى بىروباۋەرۋى ھەق و ناھەق دايە، مەككەچ بوۋن بۇ سۈننەتى خۋاى گەرە، مەملانى لە ئىۋان سوپاىخۋا، لەشكرى شەيتاندا، داستانى فەرەمنى ستمكارو ملھوۋ و رىساكرەنى گەلەكەى، موساۋ ھەۋلەكانى لەپىناۋى رىزگار كەرنى گەل و نەتەۋەكەيدا، ئەۋسا ھەۋال وچىرۋكى قاروونىش دىت.

سهرگروشتهی موساو قه وده کدی له گه ل فیرعه ون:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * طسم * ئەم جوۆره پیتانه گه ل جابر باسمان لیوه کردوون. لیۆره ش و اتاکه ی هەر ئەوه یه که: قورشان موعجیزه یه. هەرلەم جوۆره پیتانه پیکه اتوو، دەرهموون ئیوه ش وینه ی بینن ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئەم نایه تانه، گشت نایه تی قورشانیکی روون و ناشکرا یه، یان روون کەرهمی ریبازو پینگایه ﴿تَقْلُوا عَلَیْکُمْ نَبَأَ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ﴾ ئیمه له وقورنانه دا به شیک له داستان وهه والی موساو فیرعه ونت به راست و رهوا بو ئەخوینینه وه ﴿لَقَوْمٌ یُؤْمِنُونَ﴾ ئەم هه والهیش که لک به خش ئەبی بو گه لیک که ئیمان و به روا بینن و ناماده بن سوودی لیوه به رگرن. وه که فیرموی: (نحن نقص علیک احسن القصص) ۲/۱۲ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِی الْأَرْضِ﴾ بیگومان فیرعه ون یاخی بوو و ده عیه ی به سهر ولات و خه لکی سهرزه مینی میسردا کرد ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهَا شِیعًا﴾ وه خه لکه که شعی له حه ق ترازان و کردیه ده سته ده سته جو دایی دروست کرد له نیوانیاندا. دهرنجام بوونه چه ند گروپ و. ههریه که شیان له هه ولی پووچه لکردنه وه ی فرت و فیلی ئەوی تردا بوو. پاشان فیرعه ونیش ئەو ته فره قه یه ی قورته وه و کردیه خزمه تکاری خوی! ﴿یَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ﴾ هه ندیکانی (به ندی ئیسرائیل) لاوازو بی هیزو ریسواو زه لیل ئەکرد شه وو پوژ خزمه تی خوی و قیبتیه کانی پیده کردن ﴿یَذِیجُ اِبْنَاءَهُمْ وَیَسْتَحِی نِسَاءَهُمْ﴾ جگه له وه ش نیرینه و کوپانیانی سهر نه بری کاتی که له دایک ئەبوون، نه وه که قاره مانیکیان لیئه لکه و ی و ده سه لاته که ی لی بسینی بویه خه لکیکی زوری کرده چاودیرو هه ر ئنی نیرینه ی ده بوو سهری ده بری و. ژنانیشی به زیندوویی پاده گرت بو خزمه تگوزاری و کاره که ریی ﴿إِنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسْدِیْنَ﴾ به راستیی ئەو له تیکده ران و موفسیدان بوو پیشه ی هه رتوقاندن و پیاوکوشتن وه سیداره دان بوو. پاش ئەوه ی

سهرگروشتهی موساو قه وده کدی له گه ل فیرعه ون:
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * طسم * ئەم جوۆره پیتانه گه ل جابر باسمان لیوه کردوون. لیۆره ش و اتاکه ی هەر ئەوه یه که: قورشان موعجیزه یه. هەرلەم جوۆره پیتانه پیکه اتوو، دەرهموون ئیوه ش وینه ی بینن ﴿تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ﴾ ئەم نایه تانه، گشت نایه تی قورشانیکی روون و ناشکرا یه، یان روون کەرهمی ریبازو پینگایه ﴿تَقْلُوا عَلَیْکُمْ نَبَأَ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ﴾ ئیمه له وقورنانه دا به شیک له داستان وهه والی موساو فیرعه ونت به راست و رهوا بو ئەخوینینه وه ﴿لَقَوْمٌ یُؤْمِنُونَ﴾ ئەم هه والهیش که لک به خش ئەبی بوو گه لیک که ئیمان و به روا بینن و ناماده بن سوودی لیوه به رگرن. وه که فیرموی: (نحن نقص علیک احسن القصص) ۲/۱۲ ﴿إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِی الْأَرْضِ﴾ بیگومان فیرعه ون یاخی بوو و ده عیه ی به سهر ولات و خه لکی سهرزه مینی میسردا کرد ﴿وَجَعَلْنَا مِنْهَا شِیعًا﴾ وه خه لکه که شعی له حه ق ترازان و کردیه ده سته ده سته جو دایی دروست کرد له نیوانیاندا. دهرنجام بوونه چه ند گروپ و. ههریه که شیان له هه ولی پووچه لکردنه وه ی فرت و فیلی ئەوی تردا بوو. پاشان فیرعه ونیش ئەو ته فره قه یه ی قورته وه و کردیه خزمه تکاری خوی! ﴿یَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ﴾ هه ندیکانی (به ندی ئیسرائیل) لاوازو بی هیزو ریسواو زه لیل ئەکرد شه وو پوژ خزمه تی خوی و قیبتیه کانی پیده کردن ﴿یَذِیجُ اِبْنَاءَهُمْ وَیَسْتَحِی نِسَاءَهُمْ﴾ جگه له وه ش نیرینه و کوپانیانی سهر نه بری کاتی که له دایک ئەبوون، نه وه که قاره مانیکیان لیئه لکه و ی و ده سه لاته که ی لی بسینی بویه خه لکیکی زوری کرده چاودیرو هه ر ئنی نیرینه ی ده بوو سهری ده بری و. ژنانیشی به زیندوویی پاده گرت بو خزمه تگوزاری و کاره که ریی ﴿إِنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسْدِیْنَ﴾ به راستیی ئەو له تیکده ران و موفسیدان بوو پیشه ی هه رتوقاندن و پیاوکوشتن وه سیداره دان بوو. پاش ئەوه ی

سُورَةُ الْقَصَصِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

طسم ﴿١﴾ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ ﴿٢﴾ تَقْلُوا عَلَیْکُمْ نَبَأَ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لَقَوْمٌ یُؤْمِنُونَ ﴿٣﴾ إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِی الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا مِنْهَا شِیعًا یَسْتَضَعِفُ طَائِفَةً مِنْهُمْ یَذِیجُ اِبْنَاءَهُمْ وَیَسْتَحِی نِسَاءَهُمْ إِنَّهٗ كَانَ مِنَ الْمُسْدِیْنَ ﴿٤﴾ وَتَرِیْدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِیْنَ اسْتَضَعِفُوا فِی الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ اِیمَةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِیْنَ ﴿٥﴾

خوای گه وره باسی به هه ره کانی خوی به سهر به نی ئیسرائیله وه ئەکاو، ئەفه رموی: ﴿وَنَزِیْدُ اَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِیْنَ اسْتَضَعِفُوا فِی الْأَرْضِ﴾ ئیمه ئەمانه وی به سهر کزو لاوازان رووی زه ویی (به نی ئسرائیل) منه ت بنیین رزگار یان بکه ین له شالای فیرعه ونی داگیرکه ر ئەگه رچی ئەو هه ر هه ولی به برکردنی ده دان، هه ره مه ش مه به سته که له سوهرتی (۱۳۷/۷) ده فه رموی: (وتمت کلمه ربك الحسنی علی بنی اسرائیل) جا لیۆره دا باسی ئەوه ناکات هوی چی بوو سهره نجام گه لیک که سی له به نی ئیسرائیل کرده پیشه وا؟ هه ره که باسی جوۆری میراته که ناکات، به لام له سوهرتی (۲۴ ۳۲) دا: (وجعلنا منهم ائمة یهدون بأمرنا لما صبروا وکانوا بآیاتنا یوقنون) ده ست نیشان کراوه که: ته نها خوگرتن و متمانه به خو و (صه بر) و (یه قین) ته واو بوو بوونه پیشه وا. ده سته که و میراته که ش له سوهرتی (۱۳۷/۷) دا: (و اورثنا القوم الذین کانوا یتستضعفون مشارق الاض ومغاربها...) وه له (۵۷-۵۹) دا: (کم ترکوا

من جنات و عيون وزروع و مقام كريم و نعمة كانوا فيها فاكهين كذلك واورثناها قوما آخرين) وه له سورەتى (۲۵/۴۴) - ۲۸) دا: (فاخر جناهم من جنات و عيون و كنوز و مقام كريم كذلك واورثناها بنى اسرائيل) روون كراو تەو ه. ﴿وَجَعَلَهُمْ اَنْعَمَ﴾ دومانەو ئيت بيانكەينه پيشەوای دين و دونيا، وه كه ئەفەرموى: ﴿وَجَعَلَهُمْ مَلُوكًا﴾ ۲۰/۵ م ﴿وَجَعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ﴾ وه بيانكەينه ميراتكرانى فيرەمون، ئەو لەناو بەرین و. ئەمان ببە خاوەنى ولات وه كه ئەفەرموى: (وتت كلمة ربك الحسنی على بنی اسرائيل) ۱۳۷/۷. ﴿وَنُفَعْنَاهُمْ فِي الْاَرْضِ﴾ دومانەوى ئەوانە لەوسەر زەویدا دەسەلات و حكومەتیان بۆ ساز بكەين، تا دەسەلاتى ولاتى ميسر بگرنە دەست و بەبەرنامەى خوا حوكم بكەن ﴿وَنُرِيْ فِرْعَوْنَ و هَامَانَ وَ جُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ﴾ وه ئەو هى كه فيرەمون و هامان و لەشكرەكەيان لى ئەترسان نيشانىيان بەدەين، بەلى. سەر نجام هەر و ايش بوو، وه ئەم ئال و

گۆرەيش كه تۆ دەبیینى ئەمرۆ ئەو پاشايە، سبەینى گەدايە هەرسوننەتێكى نەگۆراوى خوايە، وه دەفەرموى: (وتلك الايام نداولها بين الناس) ۱۴۰/۲. فارس و رۆم چ دەسەلات و توانايەكیان هەبوو؟! سەیرى كه چۆن تۆزىيان بە ناسمانا روشت، مۆلك و سامانىيان بە (با) چوو، بە هوى سستەمى گەلەكەيانەو ه. دواى ئەوانيش دەولەتێكى ئىسلامى هاتە جىگایان، ئەوانيش ژيان هەرچەندە ژيان، پاشان، عوسمانلى يەكان، دواتر كاتى ئەيسلامەكەيان خاوبوونەو ئەوروپا بە سەرياندا زال بوو.

خوا دايكى موسای تىگەياندا چۆن موسا لايدات:

ئىنجا خوا باسى بەشێك لەبەرەكانى خۆى بەسەر موساوە دەكات: ﴿واوحينا الى ام موسى ان ارضعيه﴾ ئىمە خستمانە دلى دايكى موساوە كه شيرى بدا ﴿فاذا خفت عليه فالقيه فىاليم﴾ جا كه له (موسا) ترست بوو - فيرەمون و سىخوڕەكانى پى بزانن - بىخە ناوسندوقىكەو ه و بىهاوئێژە ناو دەريای (نيل)ەو ه. (ئىبن

عەباس) ئەلى: مالى دايكى موسا لەسەر دەريای (نيل)بوو. ﴿ولاتخافى ولاتحزنى﴾ وه نەبترسەو، نەغمەيشت بۆى بىي ﴿انا رادوه اليك﴾ چونكه بەراستى ئىمە ئەيگىرىنەو لات و هەر خۆت ئەبیتە دايەنى ﴿وجاعلوه من المرسلين﴾ له نايىندەشدا دەيكەين بەيەكى لەپىغەمبەران ئەينىرین بۆلاى ئەو سەرکەشە. بەلى ئەویش سندوقىكى هینا و موسای خستە نۆ لانكىكى بچوکهو ه، جابە موساوە هەلیدايە ناو دەرياکەو ه!! ﴿فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا﴾ ئىنجا دارودەستەو بنەمالە و خىزانى فيرەمون هەليان گرتەو ه، تاسەرەنجام ببیتە دوژمن و مايەى دلىنگەرانی و خەفت و تیاچوونيان، (اضواء البيان) ئەلێت: پاش هەولێكى زۆر بۆم دەرکەوت كه (ل)سى (ليكون)، (ل)سى (كى)يە، واتە: بۆ تەعليلە" وه ئايەتى: (وما تشاؤون إلا ان يشاء الله) هەرئەو دەگەيەنیت، چونكه بەراشكاوى دەيگەيەنیت كه ويست و ئیرادەى خواى بالادەستە بەسەر ويست و ئیرادەى بەندەدا، ئەو تەفیرەون

وبنه ماله که ی نه یانه وی موسابکهنه کوپی خو یان و سوودیان پی بگه یه نیت (عسی ان ینفعا...) که چی خوی گه وره ویستیکی تری هیهو. دهیه وی رهگ و ریشه ی نهو دام و دهزگایه ی پی ده ریئی!! تیبینی: شه نقیطی خاوه نی (اضواء البیان) یه کیکه له وانه ی که نکولی بوونی (مه جان) نه کات له قورنندا ﴿ان فرعون وهامان وجنودهما کانوا خاطئین﴾ بیگومان فیرعه ون و هامان و له شکره که یان تاوانبارو خه تاکار بوون، خه لکیکی زوریان به کوشندا بوئه وه ی دهسه لاته که یان نه روا، که چی موسایان له مالی خو یاندا گه وره کردو، ده رنجامیش هر نهو ریشه ی ده ریئان! وه که له سووره تی (۲۵/۷۱) دا: (مما خطیبتهم اغرقوا فادخلوا ناراً...) هاتوه، وه له سووره تی (۲۷-۳۶/۶۹) دا: (ولا طعام الا من غسلین لا یأکله الا الخاطئون) هاتوه، وه له سووره تی (العلق) دا هاتوه: (ناصیة کاذبة خاطئة) وه له سووره تی (یوسف) دا هاتوه: (انک کنت من الخائنین) ﴿و قالت امراة فرعون قرة عين لی و لک﴾ به لی موسا هیئرایه به ردهستی فیرعه ون، نهویش ویستی بیکوژی، به لام خیزانه که ی فیرعه ون (خاتوو ناسیه) نه یهیش و وتی: نه م کوپه مایه ی رووناک ی چاوی من و تویه چاو روونیه که بوهمردو کمان ﴿لا تقتلوه﴾ مه یکوژن ﴿عسی ان ینفعا او نتخذہ و لدا﴾ به لکو له نایینده دا سوودی بومان هبه ی، وه یان بیکه یه کوپی خومان به باوی خانه واده ی پاشایه تی نهو سرده مه، وه نه که یشی مندالی نه نه بوو ﴿و هم لا یشعرون﴾ نهوان هیچ ناگاشیان لینه بوو چیده که ن دهستی قهدهر چونهو سهره نجامیان چی لیدیته به دهست موسا وه.

موسا که و ته وه دهستی فیرعه ون:

﴿واصبح فؤاد ام موسی فارغ﴾ نهو سا دلی دایکی موسا ههستی به بیئاقه تی کردو له هه مووشتی خالی بوو جگه له موسا بیر ی هیچ شتیکی لانه مابوو وه (مواجهیدوئین عه عباس) ده لین. ﴿ان کادت لتبدی به﴾ به راستی له وانه بوو بیدرکینی و به ناشکرا بللی نه مه کوپی منه، به تایبته نهوکاته ی که که و ته وه دهستی فیرعه ون ﴿لولا ان ربطنا علی قلبها﴾ نه گهر نیه دلیمان ثابت و قایم نه کردایه ﴿لتکون من المؤمنین﴾ تا له وانه بیته که بروایان به به لیئی خوا هیه، نه وه ی کاتی خوی (انارادوه الیک) فرموو ﴿و قالت لاخته قصیه﴾ به خوشکه که ی موسای وت: سوزاخی بکهو به دوایدا برؤ. دهنگوباس و ههوالی بزانه بؤم ﴿فبصرت به عن جنب و هم لا یشعرون﴾ جا نهویش چوو بؤ ههوال زانیی، ئینجا زور به ژیرانه نهویش و له که ناریکه وه بینی و نهوان ههستیان نه کرد ﴿و حرمانا علیه المراضع من قبل﴾ وه له پیش ره تکرده وه ی بؤلای دایکی، گشت ژنی کمان له سهر یاساغ کرد، نهوانیش که و تنه ههولدان بوی، نهو جا خوشکه که ی که زانی بؤ ژنی ده گهرین مه مکی بمژی ﴿فقال هل ادلکم علی اهل بیت یکفلونه لکم﴾ زور به حه کیمانه وتی: ئایا ده تانه وی خانه واده یه کتان پی بناسینم که نهو مناله تان بؤ به خییو بکات و دهسه بیری بیت؟ ﴿و هم له ناصحون﴾ و خیرخوازو دلسوزیش بن بوی به لی خوشکه که ی چوو بؤلای دایکی موسا و، ههردوو پیکه وه هاتن بؤ مالی فیرعه ون، دیتی و اموسا نه گری، نهویش دای به دهستی دایکیه وه، مه مکی خسته ده میه وه گرتیی و، نهوانیش دیارییه کی زوریان دایه و به موسا وه گه رایه وه بؤ مال، وه که نه فرموی: ﴿فرددناه الی امه کی تقر عینها و لاتحنن﴾ بهو شیویه موسامان گیرایه وه لای دایکی - دوا ی نهو هه موو ژان سزاوانا زاره ی دیتی - تا چاوی روشن و دلی فینک بیته وه خه نه خوا ﴿ولتعلم ان وعد الله حق﴾ بشزانی که به لیئی خوا هه ق و راسته ﴿ولکن اکثرهم لا یعلمون﴾ به لام زورترینی خه لک نه یانده زانی موسا ده گیرینه وه بؤلای دایکی.

بە دەستی موسا پیاویکی (قېتتى) كۆزرا:

بەلى. موسا وردە وردە پلەكانى مەندالىي و، لاويەتى خۇي ئەبرى و پىدەگا، دەك ئەفەرمۇي: ﴿لما بلغ اشدّه واستوى﴾ كاتى دواي چەندسالىك پىگەشىت وتەن و ژىرىي تەواو بەھىزىوو و بەخۇداهات ﴿اتىناھ حكما وعلما﴾ ژىرىي وتىگەشىتن و زانىاريمان پىش پەيامبەرايەتى پىبەخشى ﴿وكذلك نجزي المحسنين﴾ ھەر ئابەوشىئوھە پاداشى چاككاران ئەدەينەوھ ﴿ودخل المدينة على حين غفلة من اهلها﴾ موسالەكاتى خەفلىەتى خەلكى شاردا خۇي كەرد بە نىو شاردا. (ئىبن عەباس) ئەلى: ئەودەمە كاتى نىومۇ بوو، خەلكى ھەمووى چوو بوو بۇ ئىسراحتە و ھەوانەوھ ﴿فوجد فيها رجلين يقتتلان﴾ دىتى دوو پىياو جەنگىانەو لەيەك ئەدەن جوولەكە و قېتتەك ﴿هذا من شيعته وهذا من عدوه﴾ ئەمەيان لە تايەفەو ھۆزى

پەيرەوانى خۇيىوو (بنى إسرائيل)، ئەوتىرىشىيان لە دەستەى دوژمنانى بوو، لەپىياوانى فەرعەون (قېتتى) يەك بوو ﴿فاستغاثه الذى من شيعته على الذى من عدوه﴾ ئەودەى كەلەھۆز كۆمەلى خۇيىوو ھاناي بۇموسا بىردو دواوى يارمەتى لىكرد كە لەدەستى دوژمنەكەى رىزگارى بىكات ﴿فوكزه موسى﴾ موسا بەپەلە چوو بەھاوارىيەو، بە توندى مشتەكۆلەيەكى لىدا بەلكو لىكبنەوھ ﴿ففضى عليه﴾ كەچى كەوتە زەوىي و كوشتىي ﴿قال هذا من عمل الشيطان﴾ موسا پەشىمان بووھەو لەبەر خۇيەوھە وتى: ئەمە كارى شەيتانە، واتە: ئەورقى بەلسانم، ئەگەرنا وام لى ئەنەدا ﴿انه عدو مضل مبين﴾ بەراستىي ئەودوژمنىكى گومراكەرى ئاشكرايە ﴿قال رب انى ظلمت نفسى فاغفرل﴾ موساپەشىمان بوويەوھە وتى: پەرورەدگارى من! بە راستىي من سەتەم لە خۇمكرد، ساتوئىش لىم بىورە وبىمبەخشە ﴿نفغر له﴾ جاخايش لىي خۇشبوو، چونكە دەست ئەنقەست لىي ئەدبوو ﴿انه هو الغفور الرحيم﴾ بەراستىي ئەوخاويە زاتىكى زۆرلىيوردەى مېرەبان و دلاوايە ﴿قال رب بما انعمت على﴾ موسا وتى: ئەى پەرورەدگار! بە ھەقى چاكەت لەسەرم مەفەقم بىكە ﴿فلن اكون ظهيرا للمجرمين﴾ ئەوسا ھەرگىز ئابەمە پىشتىوانى كافر و تاوانكاران.

موسا ئەبەر قەتەلەكە ترسى لىنىشت:

﴿فاصبح فى المدينة خائفا يترقب﴾ ئەوسا ترس وبىم موساى داگرت لەوشارەدا "كە پىاوەكەى تىاكوشتبوو" دەسوپاىوھەو چاوەروانىدەكرد ﴿فابذا الذى استنصره بالامس﴾ كەتوپەرەئەو پىاوەى كەدوئى دواى كۆمەكى لىكرد وموسا فرىاي كەوت ﴿يستصرخه﴾ دووبارە ھاوارى بۇ ھىئاو دواى يارمەتى لىكرد! لەگەل قېتتىيەكى تردا بەشەرھاتبوو، جاكاتى كەموساى چاوكرد، بە دەنگىكى بەرز ھاوارى لىكرد فرىاي بىكەوت ﴿قال له

موسیٰ **إِنَّكَ لَغَوِي مُبِينٌ** موسا چوو به هاواریه وه وپیئوت: به راستیی تو به ناشکراییاویکی شهره نگیزو خراب ولاپیئت **﴿قُلْ إِنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَّهُمَا﴾** ئینجا کاتی که موسا ناچار بوو ویستی هیرش به ری بونه وهی که دوزمنی همدوکیانه وهی ای بگری **﴿قَالَ يَامُوسَىٰ اتْرِيدَ أَنْ تَقْتُلَنِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْسًا بِالْأَمْسِ﴾** که چی (بهنی ئیسرائیل) یه که وایزانی دهیوی ئه و بکوژی، بویه وتی ئه ی موسا! نایانه ته وی منیش بکوژیئت ههروه دوینی پیاوئکت کوشت **﴿إِنْ تَرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّارًا فِي الْأَرْضِ﴾** دیاره هه رنه ته وی بیته دهسه لاتدارو زوردارو سته مکار له پوی زه وی دا، کاتی کابرای قیبتی بیستی قوزتیه وه، هه واله که ی گه یانده کوشکی فیرعه ون **﴿وَمَا تَرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ﴾** وه توناته وی له چاکسازان بیت "له وانه ی هه رده م ئیسلح ئه که ن" **﴿وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ**

أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى﴾ دوی ماوه یه ک پیاوئک له پهرگی شاره وه به هه له ده وان هات وخوی گه یانده موسا **﴿قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنْ الْمَلَائِكَةُ يَأْتُونَكَ بِكَ لِيقْتُلُوكَ﴾** و وتی: موسا! وش یاربه! به راستیی پیاه ون اودارو دهسه لاتداره کانی "فیرعه ون" دانیش توون وقسه ده که ن بوکوشندی تو **﴿فَاخْرُجْ إِنِّي لَكَ مِنَ النَّاصِحِينَ﴾** دهسا له شار دهرچو، چوون من له دلسوزانم بوتو، له گیم بکه.

موسا ده گاته مه دیهن و پیزی دوو کیره که ناو دمدا:

﴿فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ﴾ نه و جا موسا ده ست به جی به ترسه وه له شار دهرچوو، چاهه پوانیش بوو که شتی رووبدات بویه به نیگه رانی بهر به ولابه ولای خویدا ده پروانی **﴿قَالَ رَبِّ اجْنُبْنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ﴾** وتی: پهروه ردگاری من! له وخه لکه سته مکارانه رزگارم که **﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلَقَّاهُ مَدِينٌ﴾** جا کاتی موسا شاره که ی به جیه نیشت و. به ره و شاری مه دیهن رووی نا، خوشحال بووو **﴿قَالَ عَسَىٰ رَبُّ أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ﴾** زور به سوزوه وتی: ئومیده وارم که پهروه ردگارم رینمونیم بکات بو راسته ری.

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلَقَّاهُ مَدِينٌ قَالَ عَسَىٰ أَنْ يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ ﴿٢٢﴾ وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ الرِّعَاءُ وَأُبُوكَا شَيْخٌ كَبِيرٌ ﴿٢٣﴾ فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ فَقِيرٌ ﴿٢٤﴾ فَجَاءَهُ أَحَدُهُمَا تَمْشِي عَلَىٰ اسْتِحْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّكِ أَبَىٰ يَدْعُوكَ لِجَزْيِكَ أَجْرًا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقَصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ جَمُوعٌ مِنْ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ﴿٢٥﴾ قَالَتْ أَحَدُهُمَا يَتَأْتِي اسْتِجْرَةً إِنَّكَ خَيْرٌ مِنْ اسْتِجْرَتِ الْقَوَى الْأَمِيرِ ﴿٢٦﴾ قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ نَمْلِكَ إِحْدَى ابْنَتَيْ هَٰتَيْنِ عَلَىٰ أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَنِي حِجَجٌ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَسْقِيَكَ سِجْدَتِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الْمُصْلِحِينَ ﴿٢٧﴾ قَالَ ذَلِكَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجْلَيْنِ قَضَيْتَ فَلَا عُدْوَانَ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَىٰ مَا نَقُولُ وَكِيلٌ ﴿٢٨﴾

شیاو ی باسه نیوان (میسر) و (مه دیهن) هه شت روزه ری بوو و، خواش باشتین چاودیزی کرد **﴿وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِنَ النَّاسِ يَسْقُونَ﴾** هه ر که موسا گه یشته شاری (مه دیهن) وچوو هه رئاوه که ی، "نه وئاوه ی که مه پرومالات ناوی ئی نه خوارده وه" خه لکیکی دی و ناژه له کانیان ناوده دن **﴿وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ﴾** له نزیکیانه وه دووئا فره تی دی که په زه کانیان دور ده خه نه وه **﴿قَالَ مَا خَطْبُكُمَا﴾** پیی وتن: ئیشتان چیه، بو په زه کانتان ناو ناده ن؟ **﴿قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّىٰ يُصْدِرَ الرِّعَاءُ﴾** وتیان: ئیمه مه ره کانی خو مان ناو ناده ن تا شوانه کان مه ره کانی خو یان ناو نه دن و نه پونه دواوه نه و جا ئیمه ش دین، چونکه نامانه وی عه زیه تی خه لکی بدن و تیکه لی پیوان بین **﴿وَابْنَا شَيْخٍ كَبِيرٍ﴾** باوکیشمان پیره مه ردیکی به سالاجوو، ته مه نی گه وره یه، "توانای نییه بوخوی مه ره کان ناویدا، بویه ئیمه خو مان به ناچار یی ها تووینه ته هم مه یدانده وه" نه وه ده نگویاس وهه والی ئیمه یه **﴿وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلَقَّاهُ مَدِينٌ﴾**

فسقالمها ثم تولى إلى الظل ئىنجا موسا مەردانە ئاۋى بۆھلەنجان ومەپەكانى بۇئاۋدان، پاشان دور كەوتەو و چوۋە بن سىبەرى دارى بھەسىتەو. وە زۆرىشى برسى بوو **﴿فقال رب انى لما انزلت الى من خير فقير﴾** جا وتى: ئەى پەرۋەردگارى من! بەراستىي من ئاتاجى ھەر خىرو چاكەيەم (مال و سامان و خواردن) كەبۇم بنىرى، (عەتا) ئەلى: ژنەكان بىستىيان چى وت! **﴿فجاءته إحداهما تمشى على استحياء﴾** جادۋاى تاۋىك يەكى لەو دوۋانە ھات بۇلاى موسا كەبە ئەۋپەرى حەياۋشەرمەو دەرۋىشت بەرپدا، پاش گەرانەوھيان بۇلاى باوكيان و، گىپرانەوھى بەسەرھاتەكەيان بۇى، ئەۋىش بەيەكىكىيانى وت: بېرۇ بانگىبەكە ئىنجا ئەۋھيان ھات بەدۋاى موسادا، زۆرپەشەرم ئەرۋىشت، واتە سىفەتى ئەخلاق وداۋىن پاكى ونەفس بەرزى پىئو دىاربوو **﴿قالت إن ابى يذعوك ليجزك اجر ماسقيت لنا﴾** كەگەيشتەلاى پىيگوت: بىنگومان باوكم بانگت ئەكات و بۆنەوھى پاداش و كرىنى ئاۋدانى مەرەكان - كە بۇئىمەت ئاۋدان - بداتەو **﴿فلما جاءه وقص عليه القصص﴾** ئىنجا كاتى موسا ھاتە لاى باوكيان و ھەموو بەسەرھاتەكەى خۇى بۇگىپرايەو **﴿قال لا تخف نجوت من القوم الظالمين﴾** وتى: مەترسە ئىتر تۇۋاى لەشارىكى مېمندا و لەگەلى ستەمكاران فېرەن و تاقمەكەى رزگارت بوو **﴿قالت إحداهما يا ابت استاجر﴾** يەكى لەكچەكان وتى: بابە! بە كرىنى بگرە بۇ خزمەت و لەۋەپاندنى مەرەكان **﴿إن خير من استاجرت القوى الامين﴾** بەراستىي چاكترىن رەنجەر كە تۇ بەكرىنى بگرىت، دەبى دووسىفەتى تىايىت:

يەكەم: بەھىزو بەتوانا بىت بۇپاراستنى ئاژەلەكان. **دوۋم:** ئەمىن و دەس پاك و جىنى باۋەپىت "خىانەت لە ئەنجامدانى ئىشەكاندا نەكا. (ئىبن كەسىر) ئەلى: باوكيان وتى: چۇن ئەزانى ئەۋپاۋە ئەۋدووسىفەتەى تىايە؟ كچەكە وتى: چاۋم لىبوو كە بەتەنھا خۇى بەردى سەرىرەكەى لا برد، لەكاتىكا بە دەپىاۋ لائەنەچوو، كاتىكىش چوۋم بە دوايا بۇ شارەزاكردى، لە كاتى گەرانەوھدا پىشى كەۋتم بۇشارەزايى، كەچى وتى: لە پشت سەرمەو وەرە، ھەر كاتىكىش رىگەكەم ھەلەكرد ئاگادارم بگەو، سەرنجىم دا چاۋى بەرز نەكردەو و تەماشاي نەكردم **﴿٢٧﴾**

قال انى ارىد ان انكحك إحدى ابنتى هاتين﴾ كاتى كچەكە ئەۋدووسىفەتەى ئى گىپرايەو، كەوتە دلى باوكىيەو كە كچىكىيانى ئى مارە بكات، بۇيە وتى: موسا! من دەمەۋى يەكى لەم دوۋكچانەمت ئى مارە بگەم **﴿على ان تاجرني ثمانى حجج﴾** بەو شەرەتى ھەشت سال كارم بۇيكەيت و مەرەكانم بۇ بەخىو بگەيت **﴿فإن اتعنت عشرا فمن عندك﴾** خۇ ئەگەر دە ئىش و كارم بۇ بگەيت ئەۋە چاكەو پىاۋەتى خۇتە، ئەگىنا تۇ تەنھا ھەشت سالت لە سەرە **﴿وما ارىد ان اشق عليك﴾** وە من نامەۋىت زۆرت بۇ بىنم و بارت لەسەرگران بگەم وبتخەمە ناۋزەھمەت **﴿ستجدنى إن شاء الله من الصالحين﴾** ئەگەر خوا بىەۋى زوۋ دەزانى من قسەى خۇم بەجى دىنم و تۋىش لە چاكەم دەبىنىتەو، چەندە جوانە.. باوك پىاۋى باش دىارىيى بكات بۇ كچى خۇى، وەك (شوعەيب و عومەرى كورى خەتتاب)، وھيان ئافرەتى داناو ژىر، خۇى بكاتە ھاۋسەرى پىاۋى موسلمان و پاك، (عوتبە) ئەلى: ئىمە لەلاى پىغەمبەردا بوۋىن **﴿ثم (طسم)﴾** خۇيىندەو تەگەيشتە داستانەكەى موساۋ فەرموۋى: (بەراستى موسا ھەشت سال - يان دەسال - پەنج بەرى كرد لەبەر پاراستنى عەرەتى لە (زىنا) و، تىركردنى زكىى! / ۸۱۷. **﴿٢٨﴾ قال ذلك بينى و بينك﴾** بۇيە وتى: دەباشە، ئەۋە بېرىارىك بىت لەنىۋان من و تۇدا ھەشت سال شۋانى من و، مارەكردنى كچەكەش لەتۋو **﴿أىما الاجلين قضيت فلا عدوان على﴾** ئەۋكاتەيش ئارەزوۋى خۇمە ھەركامىك لەو دوۋانە - ھەشت سالەكە، يان دەسال - راپەراندو جىبەجىم كرد، نابى ھىچ ستەمىكم ئى بگرىت **﴿والله على ما نقول وكيل﴾** خۋاى گەرە وەكىل و بەئاگايە بەرامبەر بەۋەى كە ئەيلىن. رافەكەرانى قورنان سەبارەت بەدىارىكردنىئەۋ پىرە گەرەيە قسەيان جىاۋازە: ئايا

شوعیب پہیامبره؟ یان کھسیکی دیکھیہ؟ بؤ دست نیشان کردنہ کھی زور بہ یان دہلین: شوعیب پہیامبرہ، ہندیکی دیکھیان دہلین: ہرازی شوعیب بوہ، رایہ کی تر دہلین: هیچ پہیوہندیہ کی بہرہ نہ بوہ. سہیری تہفسیری (نین کھسیر) بکہ. (عبدالوہاب النجار) یش نہلین: گہی جار ویستومہ بلیم: شو پیرہ گہورہیہ شوعیبی پہیامبرہ بہلام دہترسام لہ قیامہ تدا یہ خم بگری و بمبا بؤ دادگایی لای خوی کار جوان و بلی: پہرہ ردگاری من! لہمہ پیرسہ بؤچی منی کردہ نوکسہ کہ موسای کردہ رنجبر و بہکرنی گرت! دیارہ خو من نہنوم، وہ نہ لہکاتی نہویشدا بووم. (قصص الانبیاء / ۲۰۴). ﴿**فلما قضی موسی الاجل**﴾ جاکاتی موسا ماوہی دیاریکراوی خوی پاپہراندو تہواوی کرد، نین عہباس دہلی: لہباتی ہشت سالہ کہ دہسالہ کھی بؤ تہواو کرد، ہر ناوبراو نہلی:

پیغہمبہر ﷺ فرموی: ((سالت جبریل: ای الاجلین قضی موسی؟ قال: اتھما واکملھما)) واتہ: لہ جبریل پرسی: ناخو موسا کامیانی لہودو ماوہیہ بردہ سہری؟ وتی: تہواو باشہ کیان! واتہ: دہسالہ کہ. تہبری. ﴿**وسار باھلہ**﴾ نیر لہگہل ژنہ کیدا مہدیہ نیان بہجی ہشت ورنہ کیان گرتہ ہر و رؤی، وشہوئیکی زورتاریک و باراناویان شوہبو، دہرنجام وہک (نین عہباس) نہلی رینگہ کیان مہلہ کرد ﴿**انس من جانب الطور نارا**﴾ لہ لای کیوی توردہ ناگر (نور) یکی چاو کرد ﴿**قال لاهلہ امکثوا انی انتست نارا**﴾ بہ ژنہ کھی خوی گو: نیوہ لیرہ بمعنہ وہ من تر ووسکایی ناگریکی شولہ دار دہبینم ﴿**لعلی آتیکم منها بخر او جذوة من النار**﴾ بہشکو لہ لای شو ناگرہ وہ ہوالیک لہبارہی رینگہ کہ وہ یان سہرہ بزوتیکی ناگرتان بویینم ﴿**لعلکم تصطلون**﴾ بہلکو خوتانی پینگرم بکہنہ وہ ﴿**فلما اتاہا نودی من شاطی الواد الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة**﴾ جاکاتی موسا ہاتہ نزیک ناگرہ کہ وہ، سہرہ نکات ناگرنیہ، بہلکو (نور) یکہ، شو جا لہ لای راستی گہلیہ کہ وہ لہ شوینہ

﴿**فلما قضی موسی الاجل وسار بأھلہ**﴾ انس من جانب الطور نارا قال لأھلہ امکثوا انی انتست نارا لعلی آتیکم منها بخر او جذوة من النار لعلکم تصطلون ﴿**۲۱**﴾ فلما اتھما نودی من شاطی الواد الایمن فی البقعة المبارکة من الشجرة أن یموسیٰ إني أنا الله ربکم ﴿**۲۲**﴾ وأن ألق عصاک فلما رآھا تهتز كأنھا جان ولى مديراً ولم یعقب یموسیٰ أقبل ولا تحف إنک من الایمن ﴿**۲۳**﴾ أسک بدک فی حیثک تخرج بیضاء من غیر سوء وأضمت إلیک جناحک من الرھب فذاک رھتان من ربک إلی فرعون وملایہ إنھم کانوا قوماً فسیقین ﴿**۲۴**﴾ قال رب انی قنلت منهم نفساً فآخاف أن یقتلونی ﴿**۲۵**﴾ وأخی هاروت هو أفسح منی لساناً فأرسله معی ردءاً یصدق فی آخاف أن یکذبون ﴿**۲۶**﴾ قال سنشد عضدک بأخیك وتجعل لکما سلطاناً فلا یصلون إلیکما اینت انما و من اتبعکما العلیون ﴿**۲۷**﴾

پیژہ کہ دہلہ دارہ کہ وہ، لہ لایہن پہرہ ردگاریہ بانگی لیکرا: ﴿**ان یا موسیٰ انی انا الله رب العالمین**﴾ نہی موسا! بہ راستی من ہر خودی خو م (اللہ) م، پہرہ ردگاری ہمو جیہانہ کانم، لہ سورہی (نہل) یشدا ہم نور و بانگ لیکردنہ کہ می باسکراوہ خوا نہیوی موسا نامادہو تہ یار بکات و بینیری بولای فرعون ﴿**۲۱**﴾ **وان الق عصاک** دہ دار دہستہ کشت فریدہ ﴿**فلما رآھا تهتز کانھا جان ولی مدبراً ولم یعقب**﴾ ہر کہ موسا فریددا دیتی کہ زور بہ خیرایی و بہ پلہو تیز وہک تیرہ ماریک دہ بزوی و دہ جوولی، نیر ترساو پستی لیہلہ لکردولای نہ کرد بہ لایہ وہ، (سید قطب) نہلین: موسا کہ بہ فرمانی خوا داردہستہ کھی فریدا. کتوپر شہیتہ شوہ ژدیہا سہر سوہرہنہرہ داروہر د قوت نہدات، دیارہ نہمہ رووداویکی سہمہرہیہو موساش پیشتر هیچ نامادہ بوونیکی بوی نیہ، بویہ نا ہوشیوہیہ وہک سروشتی گشت نادمیزادیک ہرشتیکی ناواہا ببینی دہترسی. ﴿**یا موسیٰ اقبل ولا تحف إنک من**

الامنین ﴿خوای هیوری نه کاته وه بانگی نه کات: نهی موسا به ره و روی من و ره و مه ترسه، چونکه تو له وانه یت که بی باکن و هه رده له نه ماندان و له هیچ شتی ترسیان نیه﴾ **﴿اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء﴾** ده ستیشت بخه ره بن با خه لته وه و بیینه دهر وه، نه موسا ده بیینی به سپیه تی و جوان و بی هیچ عه بییک دیته دهر **﴿واضم إليك جناحك من الريح﴾** خوای گه وه نهیه وی ترسه که ی بنیشیت وه، بویه نه فهرموی: ده ستت بخه ره سه سنگ و سه ردلت، بونه وهی ترسه که ت نه مینی واده ره که وهی ده ست خسته سه ردل له کاتی ترسا نه بیته مایه ی هیور بوونه وه و نه مانی ترس و له رز وه ثین عه باس نه لی. **﴿فذا لك برهانان من ربك﴾** جا نه و "عه صاو ده ستیه" دو مو عجزه ن له لایه ن په ره وردگار ته وه **﴿لی فرعون وملایه﴾** تا ببته به لگه ی راستیت، کاتی نه رویت بولای فیرعه ون و کومه لانی دهر و به ی **﴿انهم كانوا قوما فاسقین﴾**

چونکه نه وانه گه لیکی له سنور دهر چوو و یاخی بو وه. هاروونیش بوویه پیغه مبهرو له گهل موسا چوونه لای فیرعه ون:

﴿قال رب انی قتلتم منهم نفسا فاحاف ان یقتلون﴾ موسا وتی: په ره وردگاری من! تو نه فهرموی برو بولایان و له هه مان کاتدا خویششت چاک نه زانیت که من پیایو یکم لی کوشتون بینگومان نه و رقیان هه له دلایه نه ترسم بمکوژن، ئیتر نه توانم په یامه که م رابگه یه نم، واته: با به ته نیا نه رویم **﴿واخی هارون هو افصح منی لسانا﴾** هاروونی برام له من زمان پاراوتره **﴿فارسله معی رداء یصدقنی﴾** له گه لم بنیره تا ببی به کومه کم و ته کانی منیان پی بسه لمینی **﴿انی اخاف ان یکذبون﴾** چونکه نه ترسم بروام پی نه که ن و به درویم بخه نه وه **﴿قال سنشد عضدک باخیک ونجعل لکما سلطانا﴾** خوایش وه لامی دایه وه و فهرموی: پشت و بازوی تو به هاروونی برات به هیز نه که ی و ده سه لاتیکتان نه ده ینی **﴿فلا یصلون الیکما﴾** ئیتر به هیچ شیوه یه که

لَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَى بِآيَاتِنَا يَتَذَكَّرُ أَلَمْ يَأْتِ الْآسَافُ مَفْتَرِيًّا وَمَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأَوَّلِينَ ﴿٣٦﴾ وَقَالَ مُوسَى رَبِّي أَعْلَمُ بِمَنْ جَاءَ بِالْهُدَى مِنْ عِنْدِهِ وَمَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ ﴿٣٧﴾ وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَأْتِيهِكَ الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَهْمَنُنْ عَلَى الطِّينِ فَأَجْعَلَ لِي صَرْحًا لَعَلِّي أطْلُعُ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لأظنُّهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ ﴿٣٨﴾ وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَظَنُّوا أَنَّهُم إِلَهَانَا لَا يَرْجِعُونَ ﴿٣٩﴾ فَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاُنظُرْ كَيْفَ كَانَتْ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ ﴿٤٠﴾ وَجَعَلْنَاهُمْ أَيْمَةً يَذُوقُونَ إِلَى الْآخِرَةِ ذِيقَ الْعَذَابِ لَا يَصْرُوحُونَ ﴿٤١﴾ وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ ﴿٤٢﴾ وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ﴿٤٣﴾

ده ستیان نه تانگاتی **﴿آیاتنا انتما ومن اتبعکم الغالبون﴾** به نایه ته کا زمانه وه برون ئیوه وهی شوینتان ده که وی زال دهن **﴿فلما جاءهم موسی بآیاتنا بینات﴾** جا کاتی موسا به نایه ت و به لگه روونه کا زمانه وه هاته لای فیرعه ون و تاقمه که ی **﴿قالوا ما هذا إلا سحر مفتری﴾** له باتی نه وهی ملکه چ بن.. وتیان: نه مکاره هه رجاد وویه کی هه لبه ستراوه و، هیچ شتیکی تر نیه **﴿وما سمعنا بهذا فی آبائنا الاولین﴾** له باو ویا پیره پیشیننه کانیشمان شتیوامان نه بیستوه، واته: یه که خوا په رستی، ئیستا و موسا داوای نه کات **﴿وقال موسی ربی اعلم بمن جاء بالهدی من عنده ومن تكون له عاقبة الدار﴾** موسا وتی: په رور دگارم له هه موو که س چاکتر به حالی نه و که سه ده زانیت که له لای نه وه وه به رینماییه وه هاتوه وه کی پاشه روژی چاکی بو ده بیت **﴿نه لا یفلح الظالمون﴾** به راستی سته مکاران هه رگیز به اختیار نان.

فیرعه ون ته که بووری کردو دوجار بوو:

﴿**وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي**﴾ فیرعه ون سهرکه شانه وتی: ئهی ئه نجومه نی مهمله که ت. موسا داوا یی هک خواپهرستی ئه کات، من بو ئیوه که سی تر شک نابهم خواتان بیئت بیجکه له خوم، (ئیین عه بیاس) ئه لیئت: نیوان ئهم و ته شه یقانه یی و، و ته شه یقانه یی که تری: (انا ربکم الاعلی) ماوه ی چل دانه سال بوو. ﴿**فَاوْقَدْ لِي يَا هَامَانَ عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا**﴾ سا هامان! توخستم بو سوروه وه کهو کوشکیکی به رزو بلندم بو دروست بکه ﴿**لَعَلِّي اطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى**﴾ تا به شکو سهرکه وم و خواکه ی موسا بیینم! ﴿**وَأَنَّى لَافِتُهُ مِنَ الْكَاذِبِينَ**﴾ وه من بهروام وایه که له دروزنانه ﴿**وَاسْتَكْبَرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ**﴾ فیرعه ون خوئی و له شکروده ست و پیوه ندی هه به ناره و له سه ره زه ویی (میسر) دا خو یان به گه وه ده زانیی و، نکوولی هه قیان ده کرد ﴿**وَوَضَعُوا أَيْدِيَهُمْ عَلَى أَعْيُنِ مُوسَى وَاسْتَكْبَرُوا**﴾ و گومانیشیان و ابو که هه رگیز ناگیردرینه وه بو لای ئیمه! ﴿**فَاخْذَنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ**﴾ جا ئیمه ش له توله ی ئه وه دا قارمان له خویدی و، له سوپا که ی گرت و پیچامانه وه و فریمان دانه ناو ده ریاه وه هه موومان خنکاندن ﴿**فَانْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ**﴾ ده سه یرکه و بیینه ئاکام و سه ره نجامی سته مکاران چوئبوو؟ ﴿**وَجَعَلْنَاهُمْ أَثْمَةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ**﴾ له بهر لارییان کردیشمان به پیشه وایانی خه لکیان بانگ ده کرد بو ناگر ﴿**وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يَنْصُرُونَ**﴾ و له روژی قیامه تیشدا یارمه تی نادرین بو رزگار بوونیان له سزا ﴿**وَاتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً**﴾ هه ره له دونیا به شدا نه فریمان به دوا دا ناردن ﴿**وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ**﴾ و له روژی قیامه تدا زور ئیسک تال و ناشیرینن "دورن له میهره بانی خواهه". له سورته ی (۹۹/۱۱) دا ئه فه رموی: (واتبعوا فی هذه لعنة ويوم القيامة بئس الرفد المرفود).

﴿**وَمَا كُنْتَ بِحَاجٍ لِنُصْرَتِنَا إِذْ قُضِيَكَ إِلَىٰ مُوسَىٰ الْأَمْرُ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ**﴾ ﴿**وَلَنِكَ أَشْوَاقُنَا فَرَدْنَا فَنَطَّوْلُ عَلَيْهِمْ نَعْمًا وَمَا كُنْتَ تَأْوِيهِمْ أَهْلًا مِنْهُمْ سَلُّوا عَلَيْهِمْ سَلًّا وَلَنِكَ أَكْثَرُ مَرْسَلَةٍ**﴾ ﴿**وَمَا كُنْتَ بِحَاجٍ لِنُصْرَتِنَا إِذْ دَخَلْتَ أَرْضَنَا وَلَنِكَ رَحْمَةٌ مِنْ رَبِّكَ**﴾ ﴿**لَشِدْرُ قَوْمَا مَا أَتَيْنَهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ**﴾ ﴿**وَلَوْلَا أَنْ نُصِيبَهُمْ مُصِيبَةً بِمَا قَدَّمْتَ أَيْدِيَهُمْ لَفَقَدُوا رَسَالَنَا**﴾ ﴿**وَلَوْلَا أَنْزَلْنَا إِلَهُكَ الْإِنْسَانَ سُلَاسًا فَتَنَعَ أَيْدِيكَ وَكَوْنُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ**﴾ ﴿**فَمَا حَاكَاهُمْ الْخَوْنُ مِنْ عِدَا قَالُوا لَوْلَا أَوْفَىٰ بِمِثْلِ مَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ أَوْلَمْ يَكْفُرُوا بِمَا أَوْفَىٰ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكَ لَكَيْفَرُونَ**﴾ ﴿**قُلْ مَا تَوْأَىٰ يَكْتُمُ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبَعُهُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ**﴾ ﴿**فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّهُ لَا يُسْمِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ تَبَعَ هَوْنَهُ بِعَبْرٍ هُدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّكَ اللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ**﴾

خوا نیعمه ت گه لینی به خشی به موسا:

﴿**وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَىٰ**﴾ بیگومان پاش ئه وه ی گه لانی روژگاری پیشوومان فه وتاند گه لانی (نوح، عاد، سه موود، لوط، هتد) کتییی ته ورا تمان به موسا دا ﴿**بَصَائِرَ لِلنَّاسِ**﴾ تا بو مه ردم بییته نووو رووناکیی دل ه کان ﴿**وَهْدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ**﴾ وه بییته ری نیشانده روو میهره بانی به شکو ناموژگاری پیوه رگن ﴿**وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرْبِيِّ**﴾ ئهی پیغه مبه ر ﴿**تَوَّابَهُ شَىٰ خُورْنَا وَای كَيُّو تورد**﴾ نه بووی ﴿**إِنْ قَضَيْنَا إِلَىٰ مُوسَى الْأَمْرَ**﴾ کاتی که فرمانی په یامبه ریه تیمان به موسا دا ﴿**وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ**﴾ وه تو له ناماده بوو انیش نه بوویت تا روودا وه که یان بو بگیریته وه ﴿**وَلَكِنَّا أَنْشَأْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ**﴾ وه به لام ئیمه خه لکانیکی زورمان دروست کردن ئینجا ته مه نی زوریان رابوارد جا په یمانی خویان له بیر کرد ئیمه ش

وہ حیوی و سروشمان بۆ کردییت که بیدارو هۆشیاریان بکهیتوه **﴿وما كنت تأويا في اهل مدين تتلوا عليهم آياتنا﴾** وه تۆمهیچ کات له ناوخه لکی شاری مه دیه ندا نه بوویت ئایه ته کانی ئیمه یان به سه را نه خوینیته وه و تا بلین: له وانه وه هه والی موسا وهرده گری و بۆمانی ده گپرتیه وه **﴿ولکنا کنا مرسلین﴾** وه به لام ئیمه پیغه مبه را، مان ناردوه، تۆشمان بۆ ناوخه لکی مه که که ناردو. نه و دهنگ و باس و هه والانه مان پیدایت بۆیان ده گپرتیه وه **﴿وما كنت بجانب الطور إذ نادینا﴾** وه تۆ نه ی پیغه مبه ر **﴿لته نیشتی کیوی توریشدا نه بوویت کاتی که موسامان بانگ کردو قسه مان له گهل کرد﴾** **﴿ولکن رحمة من ربک﴾** به لام نه مه ش هه ر میهره بانیی و به زه ییه ک بوو له لایه ن پهروه ردگار ته وه که تۆمان ئی ناگدار کردی **﴿لتنذر قوما ما اتاهم من نذیر من قبلک﴾** تا گهلک واته: هۆزه قوره ییش بیدار بکهیته وه و بیاترسی نیت که له پیش تۆوه هیچ ترسی نه ریکیان نه هات بوو **﴿لعلهم يتذكرون﴾** به لکو بیر بکه نه وه و نامۆزگاری وهر بگر، مه به ست ماوه ی نیوان عیسا و موچه مه ده (عليهما الصلاة والسلام)، که نزیکه ی (۶۰۰) سال بوو **﴿و لولا ان تصيبهم مصيبة بما قدمت ايديهم﴾** خۆنه گه ر له بهر نه وه نه با که توشی به لاو دهر دیک بوویان به هۆی نه و کرده وانه ی کردوونیان (پیش هاتنی تۆ) **﴿فيقولوا ربنا لولا ارسلت إلينا رسولا﴾** نه و جا بلین پهروه ردگاری ئیمه! بۆچی پیش نه م سزایه په یامبه ریکت بۆ نه نار دین تا **﴿فنتبع آياتك ونكون من المؤمنين﴾** تا په ی ره وی له ئایه ته کانت بکه ی و له ریزی بروادارانیشدا بووینایه، واته: تۆمان نارد له لایان تا بیانوو و هیچ قسه یه کیان نه میئی عینادی خوانه ناسان:

﴿٤٨﴾ فلما جاءهم الحق من عندنا﴾ جا کاتی که نه م هق و راستیی ه یان بۆهات له لایه ن ئیمه وه، واته: کاتی پیغه مبه ر **﴿موجه ممدیان بۆ هات به قورئانه وه﴾** **﴿قالوا لولا اوتی مثل ما اوتی موسی﴾** وتیان: بۆچی نه درا به نه و چه شنی نه وه ی درا به موسا له موعجیزات **﴿اولم یكفروا بما اوتی موسی من قبل﴾** ئایا نه وانه له پیش تۆوه بیروانه بوون به وه ی که به موسا (عیسا) درا! **﴿قالوا سحران تظاهرا﴾** وتیشیان: نه م دوانه - قورئان و تهورات - دوو جادوون په یدا بوون و هه ردوو پشتگیری یه کتر نه که ن قورئان ددان نه نیت به تهوراتدا، نه مییش ددان نه نیت به ودا، نیت له راستیی وه زۆردوون **﴿وقالوا انا بكل کافرون﴾** وتیشیان ئیمه باوه رمان به هیچ کامیان (تهورات) و (قورئان) نه **﴿٤٩﴾ قل فاتوا بکتاب من عند الله﴾** له وه لامیاندا پتیا ن بلی: ئیوه نامه یه کی تر بیجگه له، تهورات و قورئان له لایه ن خواوه بیئن **﴿هو امدی منهم اقبه ان کنتم صادقی﴾** که له هه ردووکیان باشت ریگه نیشان بدا، نه و جا منیش په ی ره وی لی ده که م نه گه ر راست نه که ن نه و دووانه جادوون **﴿فان لم يستجیبوا لك فاعلم انما يتبعون اموام﴾** خۆنه گه ر وه لامیان نه دایت وه نه یانتوانی نامه یه کی تر بیئن نه وه بزانه که نه وانه هه ر په ی ره وی له ئاره زوی خو یان نه که ن **﴿ومن اضل ممن اتبع هواه بغير هدی من الله﴾** چ که سی گو م راتره له و که سه ی په ی ره وی هه واه ئاره زوی خو ی خوی کردوه. بی نه وه ی هیچ رینۆینیکی له خواوه هه بی... **﴿ان الله لا یهدی القوم الظالمین﴾** به راستیی خواش رینۆینی گهل سته مکاران ناکات **﴿٥٠﴾ ولقد وصلنا لهم القول﴾** به راستیی په یامی قورئانمان یه که له دوا ی یه که پیگه یاندوون هه ندیکی له شوین هون دیکی **﴿لعلهم يتذكرون﴾** به شکو بیر بکه نه وه و نامۆزگاری وهر بگر

خاو من نامه کان لیبان موسلمان ده بی:

﴿٥٢﴾ الذین آتیناهم الکتاب من قبله﴾ نه و که سانه ی که له پیش قورئاندا نامه ی (تهورات و ئینجیل) مان پی بخشین **﴿هم به یؤمنون﴾** هه یانه باوه ر به موجه مه د **﴿دهینیت﴾** چونکه له نامه کانیدا باسی خوی و نه م ئایینه تازیه ی هاتوه **﴿واذا یئلی علیهم قالوا امنا به﴾** هه ر کاتی که ییش قورئانیا ن بۆ بخوینریته وه خیرا نه لین: برومان

يٰٓيٰهٰنَا ﴿اِنَّهٗ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا﴾ بهراستیی ئهو ههقیه له لایه ن پهروه دگارانوه پیمان راگهیه نراوه ﴿اِنَّا كُنَّا مِنْ قَبْلِهٖ مُسْلِمٰی﴾ كه ئیمه پێش ئه ویش كه بێته خوارێ هه ر ملكه چ و موسلمان بووین ﴿اَوَلٰنْكَ يٰٓؤْتُوْنَ اَجْرَهُمْ مَّرْتٰیْنِ بِمَا صَبَرُوْا﴾ ئا ئه وانه به هوێ نارامیی و خۆگریانه وه دوو جار پاداشت ده درێنه وه ﴿وَيٰۤاُدْرِعُوْنَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةِ﴾ وه به چاكهش به ره له ستی كاری خراپه ده كه ن ﴿وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُوْنَ﴾ و له وهیش پیمان به خشیون، ده به خشن ﴿وَ اِذَا سَمِعُوا اللّٰغُوْا عَرَضُوْا عَلَیْهِ﴾ هه ركه قسه ی یه هووده ده بیسن، و رووی لیوه ر ده گیرن ﴿وَقَالُوْا لَنَا اَعْمَالُنَا و لَكُمْ اَعْمَالُكُمْ﴾ به نه فامان ده لێن: كارو كرده وه ی خۆمان بۆ خۆمان و، كارو كرده وه ی ئیوه وه ی بۆخۆتان ﴿سَلَامٌ عَلٰیكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِيْنَ﴾ سلاوتان له سه ربیته، ئیمه نامانه وێ به گژ نه زانانا برۆین و، راو بۆچوونی ئه وانمان نیه دیاره

پیغمبر ﷺ بی نیازی خوا رینمایی که سی پیناکریت؛
﴿إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أَحْبَبْتَ﴾ بیگومان توانوانی نهی
پیغمبر ﷺ که سی بخیه سهر ری راست و بروا هیان
که بوخوت خوشت بوی هرچنده هول و تهقالای لهگل
بدیهت ﴿وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ﴾ به لام خوا رینمایی

ههركه سێ خۆی بیهوێ دهكا **﴿و هو اعلم بالمهتدين﴾** خوێشی زاناتره بهوانه كه پێبازی هیدایهت دهگرن، شهخۆی ئهزانێ كێ شایستهی هیدایهتهو ئامادهیی تێدایه. ئهم راستیه له گهئێ ئایهتدا روون كراوتهوه، لهوانه: فهرمایشتی (إِنْ تَحِرْصْ عَلَى هِدَاهِمَ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ يَضِلُّ..) وه فهرمایشتی: (وَمَنْ يَرِدِ اللَّهَ فَتَنْتَهَ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يَرِدِ اللَّهُ أَنْ يَطَهِّرْ قُلُوبَهُمْ..) ئیمامی (بوخاری) و (موسلیم) ییش ئهئێن: ئهم ئایهته سهبارهت به (ئهبو طالب) هاتوه، ئهوهبوو پهيامبهركه **﴿زُورْ دَاوَاى لِيُكْرَدَ بِرَوَايَتِي﴾** و، ههولێكى زۆریشی لهگهئادا، بهلام بێ كهك بوو و ههركه پرۆای نههینا! جا خۆی گهورهیش ئهو ئایهتهی بهگوێی پهيامبهردا **﴿ﷺ﴾** **﴿وَقَالُوا إِن تَتَّبِعِ الْهَدَىٰ مَعَ تَخْتَلِفُ مِنْ أَرْضِنَا﴾** بت پهستهکانی مهککه و تیان: ئهگهر پهیرهوی له دینهکهی تو بکهین ئهوا لهسهرنهم زهویی و ئاوچهی خۆمانهدا دهرفێنرێن **﴿أَوْ لَمْ نَمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا﴾** ئهدی ئێمه ئهوانمان له حهرهمێکی هێمن و ئارامدا جێ

نه کرد و ته وه له م کاتی بی برواییه یاندا ئیدی نه گهر شوین ئایینی موحه مه ده **بکهون چۆن ده فرینرین** ﴿ **یجی ایله** **شمرات کل شی رزقا من لدنا** ﴾ جۆرهما بهرووبوومی بۆ کو نه کریته وهو بۆی نه مینرئ، نه وه هه مویشی رزق و رۆزییه له لایه ن ئیمه وه لهو جیگا بی ده رمه ته دا بۆیان دیت ﴿ **ولکن اکثرهم لا یعلمون** ﴾ به لام زۆربه یان نه م راستییه نازانن. پاش هاتنی پینفه به رانییش گوند گه لیک به قهر چوون:

﴿ **وكم اهلکنا من قرية بطرت معیشتها** ﴾ نه مانه په ند وهر ناگرن له چاره نووسی گه لانیت، نه گهرنا شارو ناواییه کی زۆرمان له ناویرد، که له بهر زۆری رزق و رۆزی مه ست و سه رخۆش ببوون ﴿ **فتلك مساکنهم لم تسکن من بعدهم الا قليلا** ﴾ نه مه ش خانوو به ره کانیانه به ویرانی ماوه ته وه له دوا ی تیا چوونی شیان کاتیکی که م نه بی که سی

له وی نیشته جی نه بووه ﴿ **وكننا نحن الوارثین** ﴾ هه ر ئیمه خۆمان بووینه میرا تگریان چونکه که سیان نه ما ﴿ **وما كان ربك مهلك القرى** ﴾ په ره وردگاری تو به ناهه ق شارو گونده کانی ویران نه کردوون ﴿ **حتى یبعث فی امها رسولا یتلوا علیهم آیاتنا** ﴾ هه تا له گه وه دئییه که یاندا په یام به ریکی ده نارد، نایه ته کانی ئیمه یان به سه را بخوینیته وه ﴿ **وما كنا مهلكی القرى الا واهلها ظالمون** ﴾ هه رگیز ئیمه به ناهه ق ناواییه کانه مان کاول نه کردوون، مه گهر خه لکه که ی ده ستیان داییته سه ته مکاری، واته: مه گهر کاتی په یام به رانه مان بۆناردین و به گوینیان نه کردین.

دنیا و یستان و دوستان قیامه ت:

﴿ **وما اوتیتم من شی فمتاع الحیاة الدنیا وزینتها** ﴾ وه هه ر شتی کتان پی به خه شراوه له مال و ژن و مندال و کالو خویشی و جوانی ژیا نی نه م دونیا یه یه ره و (وما عند الله خیر وابقی) وه نه وه ی لای خوا به چاکتره ماوه دارتره بو تان ﴿ **افلا تعقلون** ﴾ ده ئایا له وه ش تینا گه ن و ژیرنا بن؟! ﴿ **أفمن وعدناه وعدا حسنا فهو لاقیه** ﴾ ئایا نه وه که سه ی به لینیکی

چاکمان پیداو، نه وه که سه پینشی ده گات، وه که به مه شت و رۆزی نه براوه ﴿ **کمن متعناه متاع الحیاة الدنیا** ﴾ وه کو که سی که به کالای ژیا نی دنیا به ره ره مه ندمان کردووه ﴿ **ثم هو یوم القیامة من المحضرین** ﴾ له پاشا نه وه که سه له رۆزی قیامه ته له نامه ده کراوان ده بی ت بۆ سزاو تۆله و نه شه که نه ج ﴿ **و یوم ینادیهم فیقول این شرکاءى الذین کنتم تزعمون** ﴾ باسی حالئ هاو به ش دانره کانی ش بکه، نه و رۆژه خوا بانگیان ئی شه کات و شه ره موئ: له کوین ناویت و خوا یانه تان که پیتان و ابوو شه ریک و هاو به شی من؟ ﴿ **قال الذین حق علیهم القول** ﴾ جا له وه لا مده نه وانه ی که بریارو فره مانئ سزا له باره یانه وه ده رچوو، واته: (سه رۆکه کان) به خه جاله تییه که وه نه لئین: ﴿ **ربنا هؤلاء الذین اغوینا** ﴾ نه ی په ره وردگاری ئیمه! نه مانه هه ره که سه انه ن که ئیمه گوو مرمان کردن ﴿ **اغوینا هم کما غوینا** ﴾ گو مرمان کردن وه که نه وه ی خۆمان گو مرما بوو بین، واته: ته نها به وه سه وه سو قسه بۆ دانان و رازانده وه ی دونیا

وَمَا أُوتِيتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَمَتَّعَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنَّا لَكُمُ الْأَمْثَالَ ۖ فَمَنْ وَعَدْنَاهُ وَعْدًا حَسَنًا فَهُوَ لَاقِيهِ كَمَا مَتَّعْنَاهُ مَتَّعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ﴿١١﴾ وَيَوْمَ نَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ ﴿١٢﴾ قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَهُمْ كَمَا غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ ﴿١٣﴾ وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ وَرَأَوُا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ ﴿١٤﴾ وَيَوْمَ نَادِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ ﴿١٥﴾ فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ ﴿١٦﴾ فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَغُفِرَ إِنَّهُ يُكُونُ مِنَ الْمُفْلِحِينَ ﴿١٧﴾ وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْغِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ لِقَوْمٍ أُولِي الْأَلْبَابِ ۚ وَالْحُكْمُ لِلَّهِ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحُكْمُ ۚ وَالْأُولَى وَالْآخِرَةُ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿١٩﴾

گومرمان کردن نهك به زۆرو زۆركارى **﴿تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ﴾** خوايا! وا ئيمه خويمان بهرى كرد
لييان، نهوان ئيمه‌يان نه‌په‌رستوه، به‌لكو دواى هه‌واو ئاره‌زووى خويمان كه‌وتوون **﴿وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ﴾**
ئه‌وسا به‌ بى‌تېرواكان نه‌وتى: ئادهى خواكانتان كه‌ به‌هاوبه‌شى خواتان دانابوون بانگ بكه‌ن **﴿فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِيبُوا لَهُمْ﴾** نه‌وانيش وا ده‌زانن به‌ بانگيانه‌وه‌ دىن. به‌لام وه‌لاميان ئاده‌نه‌وه **﴿وَرَأَوْا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ كَانُوا يَهْتَدُونَ﴾** نه‌و كاته سزاي دۆزه‌خ ده‌بينن ناوات نه‌خوازن كه‌ به‌ ريگه‌ي راستدا بروشتنايه‌و رينوئين بووبان **﴿وَيَوْمَ يَنَادُهُمْ فِيْقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ﴾** و نه‌و رۆژه به‌ياد بكه‌ خوا بانگيان نه‌كا پييان نه‌فه‌رموى: چيتان وه‌لامى
په‌يامبه‌ره‌كان دايه‌وه؟ **﴿فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ﴾** ئينجا له‌و رۆژه‌دا هه‌واله‌كانيان لى بىز ده‌بن **﴿فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ﴾** ئيتىر له‌تاو سزادا ناتوانن له‌ يه‌كتريش بپرسن بويه‌ هه‌ريه‌كه‌ بوخوى ده‌ليت: ئاي نه‌مه‌ چ رۆژيكه‌، بوچى
وامان به‌سه‌ره‌ات؟ **﴿أَمَّا مِنْ تَابٍ وَآمِنٍ وَعَمَلٍ صَالِحٍ﴾** به‌لام نه‌وكه‌سه‌ي كه‌له‌ شيرك و كارى به‌دوخرآپ په‌شيمان
بووه‌وه‌وېرواى هيناو كارى چاكى كرد **﴿فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ﴾** بيگومان نه‌و جوژه‌كه‌سانه‌له‌ به‌ختياران نه‌بن.
(شېخى ئالووسى) ده‌لى: و ((عسى)) للتحقيق على عادة الكرام، اوللترجى من قبل القائب المذكور بمعنى: فليتوقع
(ان يفلح). (ئيبىن كه‌سير) و (نه‌بوعه‌بدوللاى قورتوبى) يش ده‌لين: و ((عسى)) من الله واجبة).

خوا بيه‌وى هه‌ر شتى بگا، ده‌يكات:

خوا له‌م چه‌ند نايه‌ته‌دا ده‌سه‌لات و بالاده‌ستى خوى ده‌خاته‌ روو ده‌فه‌رموى: **﴿وَبِكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ﴾**
وه‌هه‌ر بۆ خواوه‌ندى تۆيه‌ كه‌ هه‌رچى بوى دروستى‌كاو، هه‌ركه‌سنيكيشى بوى هه‌لييرئيرى. نه‌وان پييان وابوو كه‌
كه‌سيكى شياوتر به‌ده‌ر له‌پيغه‌مبه‌ر بۆ هه‌لگرتنى په‌يامه‌كه‌ي خوا هه‌يه‌، ئينجا خواش فه‌رموى هه‌لبىژاردن و
ديارىكردنى پيغه‌مبه‌ران هه‌ر به‌ده‌ستى خويه‌تى **﴿مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ﴾** به‌لام نه‌وان له‌ به‌رامبه‌ر ويستى خواوه
هه‌لبىژاردن بۆ نيه‌، به‌لكو هه‌لبىژاردن هه‌ر بۆ خوايه‌ **﴿سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ﴾** پاكه‌خوا، بلنده‌، له‌وشته‌ي
كه‌ نه‌وانه‌ نه‌يكه‌نه‌ هاوبه‌شى **﴿وَرَبِّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ﴾** نه‌ هه‌ر نه‌وه‌نده‌ كه‌ هه‌لبىژاردن هه‌ر بۆ
خوايه‌. به‌لكوه‌هه‌ر په‌روه‌ردگارى تۆ چاك ده‌زاني كه‌ نه‌و خه‌لكه‌ چي‌له‌نيو سينگ و دلياندا نه‌شارنه‌ وه‌، چيش ده‌ر
ده‌خن و ناشكرائى نه‌كه‌ن له‌ وه‌موو توانج و پلارانه‌ي كه‌ نه‌يگرنه‌ كه‌سايه‌تى په‌يامبه‌ر **﴿وَمَا لِلَّهِ إِلَّا مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ﴾** سوپاس و ستايش
هه‌رشايبسته‌ي نه‌وه‌ له‌ دنياو له‌ ناخيره‌دا **﴿وَلَهُ الْحُكْمُ﴾** حوكم و فه‌رمانه‌واييش وېريار هه‌ر بۆ نه‌وه‌، نه‌ك بۆ
كه‌سيكى تر **﴿رَأَيْبَ تَرْجِعُونَ﴾** وه‌ هه‌ر بۆ لاي نه‌ويش ده‌برينه‌وه‌، جا نه‌وساش ئيتىر هه‌مووكه‌س پاداشت
وتوله‌ي‌خوى وه‌رئه‌گري.

شه‌وگارو رۆژگار به‌لگه‌ي تاك و ته‌نيايي خوان:

﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾ بلى: ئاده‌ي وه‌رن پيم بلين: نه‌گه‌رخوا شه‌وتان
له‌سه‌ر بكا به‌هه‌ميشه‌ي تاروژى قيامه‌ت وه‌ر رۆژه‌هه‌ر بيه‌ته‌وه‌ **﴿مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بَضِيَاءٌ﴾** بي‌جكه‌ له‌ خوا، كي‌ي
تره‌يه‌ بتواني رووناكي‌تان بۆ بي‌نى؟! **﴿فَلَا تَسْمَعُونَ﴾** ده‌نايا ئي‌وه‌ هه‌ق نابيسن و وه‌ريگرن؟ **﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ﴾** پييان بلى: خه‌لكينه‌! نه‌گه‌ر خوا رۆژگارى كرده‌ هه‌ميشه‌ي له‌سه‌رتان و تا
رۆژى قيامه‌ت دري‌ژه‌ي پيدا **﴿مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَأْتِيكُمْ بَلِيلٌ تَسْكُنُونَ فِيهِ﴾** بي‌جكه‌ له‌خوا، خوايه‌كى تره‌يه‌، بتواني
شه‌وگارتان بۆ پيش بي‌نى! تا بجه‌وينه‌وه‌ ئاسوده‌ بن تيايا؟ **﴿فَلَا تَبْصُرُونَ﴾** ده‌نايا هه‌له‌ي خوتان نابيين

له پهره ستنی غه پیری خودا؟! ﴿^{۷۲} **ومن رحمته جعل لكم الليل والنهار**﴾ بیگومان ههراکامیکیان نه پرتیه وه و در یژه بکشی. نیوه توشی زیان نهین، به لام له رحمت و میهره بانی خواجه که شه وو پوژی بو داناون و بهک له دوا ی بهک دین و ده پوژن ﴿**لتسکنوا فیہ**﴾ تاله شه ودا به وینه وه و به ناسو وده دانیشن و، له و ژان و نازاره پزگار بین که بهر ژا تووشتان ده بیت ﴿**ولتبتغوا من فضله**﴾ بوئه وهی که له پوژدا برژیوی و، رزق و پوژی وه ده ست بین، بوئه شهوی به تاریک دروست کردوه، پوژیش به پووناک ﴿**ولعلکم تشکرون**﴾ به شکو شوکرانه شم بکه ﴿^{۷۳} **ویوم ینادیهم فیقول این شرکانی الذین کنتم تزعمون**﴾ بیری نه و پوژه بکه وه که خوا بانگیان نهکات و پییان نه فهرموی: نه وه کوان نه و خویانهی که گومانان و ابو و هاو بهشی منین؟! دیاره هیچ وه لامیان نابیت، نینجا خوی گه وه نه فهرموی:

﴿^{۷۴} **ونزعنا من کل امة شهیدا**﴾ ئیمه له و پوژده له هه ر نوممه تیک شایه تیک "په یامبه ریک" دینین" شایه پییان له سه ر نه دات" ﴿**فقلنا ماتوا برهانکم**﴾ دوا ی شایه تیه که.. پییان نه لئین: ئاده ی به لگه ی خو تان بین له سه ر نه وه "که نه تانوت: خوا هاو لئ هیه" ﴿**فعلموا ان الحق لله**﴾ نینجا نه و پوژه به چاکی نه زانن که هه ق به خودایه و، هیچ شه ریکه نیه ﴿**وضل عنهم ماکانوا یفترون**﴾ وه نه و در و کاره ناره وانه که هه لیان ده به ست بو خوا، لییان بز ده بیت.

قارون یاخی بو و دوژاندی:

نینجا خوا داستانی قارون دینیت بوئه وانه ی که به هو ی مال و سامان و داراییه وه له سنو و ده رنه چن و، نه فهرموی: ﴿^{۷۵} **ان قارون کان من قوم موسی**﴾ به راستیی قارون له گه ل و خویشانی موسا بو و زوریک له زانیان ده لئین: ناموزای بو وه ﴿**فبغی علیهم**﴾ جا شولی لیئه لکیشان به هو ی مال و سامان و داراییه که وه پیی در ابو و خوی گیف کرده وه و خوی لیگوزا بهرامبه ریان ﴿**واتیناه من الكنوز ما ان مفاتحه لتنوء بالعصبة اولی القوة**﴾ نه وه نده گه نجینه و سامانمان پیدابو و

که هه لگرتنی کلله کانی قاسه که ی کومه لیک ی زور به هیزی شه که ت ده کرد ﴿**ان قال له قومه لاتفرح**﴾ نه وه بو و خوی ده رخت و به شتیکی سه مه ره ش خوی هاته پیش چاو. کاتی هندی له خزمانی خوی پییان وت: نه م خوشیی و شادی به تیکه لی ده عیه و فیز مه که وه هه ق پیشیل مه که ﴿**ان الله لا یحب الفرحین**﴾ چونکه خوا پیوانی ده عیه بازی خوش ناوی ﴿^{۷۶} **و ابتغ فیما آتاک الله الدار الآخرة**﴾ له خوا بترسه.. هه ول بده له مال و دارایی به ی که خوا پیی به خشیویت نه و دنیای خو ت پوژی دوا ی پی به ده ست بیئه ﴿**ولا تنس نصیبک من الدنیا**﴾ به ش و باره ی هه لالی خویش له م دنیایه له بیرمه که "واته: به شی خو ت له هه لال و زه لال رابویره" (عه بدو لای کوپی عومه) چه ند جوان نه لی: نه وه نده هه ول بو دنیا بده، و ایزانه هه ر ده منیت و نامریت، وایش تی بکوشه بو نه و دنیات و ایزانه سبه ی نی ده مریت ﴿**واحسن کما احسن الله الیک**﴾ خوی گه وه چا که ی له گه ل تو کرده، ده سا توش له گه ل خه لکدا

المزعة عن

فلأرے یمن جعل الله علیکم الیل سمرمدا الی یوم القیمة من الیه غیر الیائیکم بضیاء أفلا تسمعون ﴿۷۲﴾ فلأرے یمن ان جعل الله علیکم النهار سمرمدا الی یوم القیمة من الیه غیر الیائیکم بلیل تسمعون فیه أفلا تبصرون ﴿۷۳﴾ ومن رحمته جعل لکم الیل والنهار لتسکونوا فیه ولتبتغوا من فضله ولعلکم تشکرون ﴿۷۴﴾ ویوم ینادیهم فیقول این شرکاء الذین کنتم تزعمون ﴿۷۵﴾ ونزعنا من کل امة شهیدا فقلنا هاؤا برهانکم فعلموا ان الحق لله وضل عنهم ماکانوا یفترون ﴿۷۶﴾ ان قارون کان من قوم موسی به راستیی قارون له گه ل و خویشانی موسا بو و زوریک له زانیان ده لئین: ناموزای بو وه ﴿فبغی علیهم﴾ جا شولی لیئه لکیشان به هو ی مال و سامان و داراییه که وه پیی در ابو و خوی گیف کرده وه و خوی لیگوزا بهرامبه ریان ﴿واتیناه من الكنوز ما ان مفاتحه لتنوء بالعصبة اولی القوة﴾ نه وه نده گه نجینه و سامانمان پیدابو و

نه برد به ناخی زهویدا، واته: پاشه پوژمان وهك قاروون دهیوو ﴿و یكانه لا یفلح الكافرون﴾ سهیره كافرو بی پروایان پزگار نابین هه رچه نده ماوهیه كیش له خووشی دابین ﴿^{۸۲} تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علوا فی الارض ولا فسادا﴾ نهو خانه یه ی تر (بههشت) داده نئین بۆ نهو كه سانه ی نایانه وی دهعیو خراپه کاری بیكه له زهویدا وهك قاروون. ﴿و العاقبة للمتقين﴾ پاشه پوژی چاكیش هه ر بۆ پاریزگارانه نهك بۆ له خو بایی بووان به كورسی، یان به سامان و دارایی ﴿^{۸۳} من جاء بالحسنة فله خير منها﴾ نهوه ی كاروكرده وهیه کی چاك نه نجام بدات، نهوه چاكتر دیته ری و پاداشتی باشتی بۆ هیه ﴿ومن جاء بالسئنة فلا یجزي الذين عملوا السینات الا ما كانوا یعملون﴾ ههركه سیكیش گوناوهو کاری خراپ بكات، تۆله ی تهنا به رانبه ر به نه ندازه ی كاروكرده وهیه یانه.

خوا به هه ق بناسه و کاری خو ت بكه:

﴿^{۸۵} ان الذي فرض عليك القرآن لرادك الى معاد﴾ ئینجا بۆ دلخووشی په یامبه ر ﷺ و هاوه لانی نه فهرمووی: به راستیی نهو زاته ی خویندن و گه یاندن و كار پیکردنی قورنانی له سه ر واجب کردیت، هه ر نهو زاته ش ده گپرتنه وه بۆ جیی له دایك بوونت (شاری مهككه).. دیاره نه مه موژده ی فهتخی مهككه یه، وه نه م تهفسیره رای (ئیین عه بباس)ه، كه پیشه وا بوخاریش دهیه نئیی، جا بۆ زیاده زانیاری تۆش ده توانی سهیری تهفسیری (ئیین كه سیر) بکه ی. نهوانه به پیغه مبه ریان نهوت تۆ گومرایت، بۆیه خوا نه فهرمووی: ﴿قل ربی اعلم من جاء بالهدی﴾ بلی: هه ر په روه ردگاری من له هه موو كه س زاناره كه كی هاتوه به رینمایی و هیدایهت ﴿ومن هو فی ضلال مبین﴾ وه كیش له گومرایی و سه ر لیشتیواوییه کی ناشكرادایه ﴿^{۸۶} و ما كنت ترجوا ان یلقى إلیك الكتاب الا رحمة من ربك﴾ تویش نه ی محمد ﷺ هه رگیز به ته ما ی نه م قورنانه نه بوویت بۆت بنییری، به لام ره حمه تی په روه ردگاری تۆ وای خواست، بی پرواكان پییان خو ش بوو

سُورَةُ النِّازِعَاتِ
إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رُبُّكُمْ أَعْلَمُ مَن جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ ﴿٨٥﴾ وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَن يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَهِيرًا لِّلْكَافِرِينَ ﴿٨٦﴾ وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنْزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعَ إِلَىٰ رُبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ﴿٨٧﴾ وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ ﴿٨٨﴾

سُورَةُ الْعَنْكَبُوتِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الَّذِي أَحْسَبَ النَّاسُ أَن يَبْرُكُوا أَن يَقُولُوا أَمْثَلُهُمْ وَلَا يُفْتَنُونَ ﴿١﴾ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ﴿٢﴾ أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَن يَسْفُتُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ ﴿٣﴾ مَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنْ أَجَلَ اللَّهُ لَكَ لَاحَةً وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٤﴾ وَمَنْ جَاهَدْ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ﴿٥﴾

كه په یامبه ر ﷺ نه رمی به کیان نیشان بدات له گه ل خواكانیاند، جاخو اش فهرمووی: ﴿فلا تكونن ظهیرا للکافرین﴾ ساتۆش هه رگیز پشتیوانی له کافرو بی پروایان مهكه ﴿^{۸۷} ولا یصدك عن آیات الله بعد ان انزلت إلیك﴾ باكافره كان ریگریت نهكهن له گه یاندنی ئایه ته كانی خوا، دوا ی نهوه ی دابه زینران بۆت ﴿و ادع إلی ربك﴾ بانگهواز بكه بۆلای نایینی په روه ردگارت ﴿و لا تكونن من المشركین﴾ هه رگیز تۆ لهو موشریکانه مبه ﴿^{۸۸} و لا تدع مع الله إلها آخر﴾ له گه ل خوادا هانا بۆه یچ په رستراویکی ترمه به ﴿لا إله الا هو﴾ چونكه جگه لهو هیچ په رستراویك به هه ق نیه ﴿كل شیء هالك الا وجهه﴾ هه موو شتیك تیا ده چیت جگه له پوو خساری پیروزی نهو نه بی ئایه تی: (كل من علیها فان و یبقی وجه ربك ذو الجلال و الإكرام) ۲۶/۵۵-۲۷. وه فهرمایشتی: (و لا تطرد الذين یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) ۵۲/۶. وه فهرمایشتی: (واصبر نفسك مع الذين یدعون ربهم بالغداة والعشی یریدون وجهه) ۲۸/۱۸. وه

فرمایشتی: (الذین یریدون وجه الله) ۳۰ ۲۸. وه فرمایشتی: (إنما نطعمکم لوجه الله) ۹/۷۶. وه فرمایشتی: (..)
إلا ابتغاء وجه ربه الأعلى) ۲۰/۹۲. همریشتگیری لهومانایه دهکن.

تیینی: (وجه) یه کیکه لهو سیفته تانه زانیانی (سه لهف) ددهنه پال زاتی خوی پاک و بیخه وش و کار جوان،
هه. وهک نه ویش خوی له چه ندین نایه تدا دهیکاته سیفته بوخوی، به لام به بی هیچ لیچوان و دهستکاری و،
لیکدانه وهیک که له گهل زاتی بلندی نهودا نهگونجیت. نیمهش ههروهک (سه لهف) نه لاین: (فثبت له وجهها کما اثبتته
لنفسه، و اثبتته له نبیه من غیر تعطیل و لا تمثیل، و کذا فی سائر صفاته تثبتت له و لا نمثلها بصفات خلقه، فهو
جل و علا- لیس کمثله شیء لا فی ذاته و لا فی صفاته، و نمر جمیع آیات و احادیث الصفات علی ظاهرها و لا نحرفها
أو نظن أن لها معنی یخالف ما دلت علیه ظاهرها، فظاهرها مراد)، فرموده ویش زور زوره بو سه لماندنی سیفته تی
(وجه) بو خوی گه وره، وهک: ((أسألك لذة النظر إلى وجهك والشوق إلى لقائك...))، ((لا ینبغی أن یسأل بوجه الله إلا
الجنة)) السنن عن جابر بن عبد الله قال: ((لما نزلت هذه الآية: (قل هو القادر علی أن یربعث علیکم عذابا من فوقکم)
قال النبی ﷺ: ((اعوذ بوجهك)) فقال: ((أو من تحت أرجلكم)) ۶ ۶۵، فقال النبی ﷺ: ((اعوذ بوجهك)) فقال: ((أو
یلبسکم شیعا)) فقال النبی ﷺ: ((هذا ایسر)) رواه البخاری فی صحیحه. وه ((جنتان من فضة آتیتهما وما فیهما،
وجنتان من ذهب آتیتهما وما فیهما، وما بین القوم و بین أن ینظروا إلى ربهم إلا رداء الکبر علی وجهه فی جنة عدن))
متفق علیه. وه ((إن الله عزوجل لا ینام و لا ینبغی له أن ینام یخفض القسط و یرفعه، یرفع إلیه عمل اللیل قبل عمل
النهار، و عمل النهار قبل عمل اللیل حجابہ النور و فی روایة أبي بکر: (("النار" لو کشفه لأحرقت سبحات وجهه ما
انتهی إلیه بصره من خلقه)) رواه مسلم. و معنی سبحات وجهه: (أي: نوره و جلالة و بهاؤه) مانای هه فرموده وه له
سووره تی (نهمل) دا نوو سراوه. جا بو زیاتر روون کردنه وه ده توانی سه یری (الاسماء و الصفات) ی تیمامی
(بهیهه قی) و (کتاب صفات الله عزوجل صالح علی المسند) یش بکهیت. دکتور (هه حمده الغامیدی) ماموستای
وانه ی عه قیده له زانکوی (ام القری) له پهراویزی (شرح إعتقاد اهل السنة و الجماعة...) ی (لاله کائی) بهرگی (۲)
رووپه ری (۴۵۷) دا به سه ره وه دهسته و اژه ده دا. ده لی: (سیاق ما دل من کتاب الله عزوجل و سنة رسوله ﷺ علی أن
من صفات الله عزوجل الوجه و العینین و الیدین)، وه ههروه ها ده لی: (هذا المبحث من الصفات یسمیه اهل الکلام --
الصفات السمعیة- ای أنها تثبت بالسمع فقط، بخلاف الصفات السابقة، فإنها تثبت بالسمع و العقل، و فی هذه
الصفات کباقی الصفات المتقدمة ثلاثة مذاهب: الأول / مذهب اهل السنة و الجماعة و هو إثباتها لله عزوجل من غیر
تمثیل و لا تشبیه. الثانی مذهب الجهمیة و المعتزلة و الأشاعرة: أولوها، فقالوا المراد بالوجه، الذات، و بالعين: العلم،
و بالید: النعمة. الح الثالث مذهب المشبهة الذین شبهوا صفاته - عزوجل - بصفات خلقه، و کلا المذهبین
الأخیرین خاطيء. فقد اتی أصحابهما من قبل ظنهما للمشابهة بین صفات الله و صفات خلقه، فاما المؤلفون فادی
بهم ذلك الظن إلى التأویل لتلاقیع التشابه بین الله و خلقه. و اما المشبهة فقد ظنوا أن إتفاق الصفات فی الاسماء
یستلزم إتفاقهما فی المسمیات و هذا ظن ضال. و المؤلفون فقد اثبت کل منهم لله عزوجل صفة أو إسمای یشتک فی
بعضها المخلوقون مع الله عزوجل، فالمعتزلة اثبتت لله أسماء منها: العالم، و القادر و نحوها. و الأشاعرة اثبتوا لله عز
وجل سبع صفات هی: العلم، و الحیاة، و القدرة... الخ. و الجمیع - بما فیهم الجهمیة - یثبتون لله عزوجل (ذاتا) و هذه
جمیعها توجد فی المخلوقین، فکیف یوهم بعض الوارد فی الخبر التشبیه، و لا یوهم البعض الآخر ذلك؟ و لو أنهم قالوا:
كما أن لله ذاتا لا تشبه الذوات فکذلك لله صفات لا تشبه الصفات لانتهت المشكلة و سلموا من الشذوذ و الإختلاف مع

سلف الأمة. ﴿الحکم و إلیه ترجعون﴾ بریار و دادووری هەر شایستەیی ئەوه، هەر بۆلای ئەویش دەگیردرێنەوه. لەنایەتی: (ولا يشرك في حكمه احدا) الكهف/ ۲۶ دا زیاتر تیشك خراوتە سەرئەم مەسەلەیی حوكم و بریاری خوایه. زۆر سوپاس بۆ خوا له (۱۰) ی ذی الحجة (۱۴۱۶) ك بهرامبەر به (۱۹۹۶/۴/۲۸) له شاری (مەریوان) لەم سوورەتە بوومەوه. یارمەتی بۆ تەواوکردنی سوورەتەکانی تر هەر لەخوا ئەخوازین.

*** **

۲۹- سوورەتی (عەنگەبووت) ە

مەككەییە (۶۹) نایەتە

بەناوی خۆی بەخشندەیی مێهرەبان

ئەم سوورەتە وەك سوورەتە مەككەییەکانی تریاسی: یەكتاپەرستیی، پەيام، زیندوو بوونەوه، پاداش و تۆلە دەكات. دەشتوانین بڵێن تەوهرەكەیی باسی (ئىبتلاء) و تاقیكردنەوهی مەرفەقەكانە، وەك هەرسوننەتیکی خۆایی لەم ژيانەدا.. بەتایبەتی موسلمانەکانی مەككە كە لەوپەڕی ئەشكەنجەو ئازاردا دەژيان، هەر بۆیەش خەریكە ئەو (ئىبتلاء) یە ببێ بە سەرباسی سەرەكی سوورەتەكە.. لەولایشەوه باسکردنی داستانێی پەيامبەرەن هەر بۆ ئەو مەبەستەیه: (الم * ۱) ﴿احسب الناس ان يتركوا ان يقولوا آمنا وهم لا يفتنون﴾ سەرزنەشتی خەلكانی دەكات كە پێیان وایە ئیمان و باوەڕ چەند وشەیه كی سەر زارەكی یە، نایەوی لەپێناویا تووشی هیچ جوهر ئەزیه تێك بین، هەر بۆیە بە بەلایەكی بچوكیش خێرا پاشگەز دەبنەوه!! (ومن الناس من يقول آمنا بالله فإذا اؤذى في الله جعل فتنة الناس كعذاب الله..). سوورەتەكە بەلاو فیتنەیی پەيامبەرەن لە پێناوی ئایینەكەیاندا دەگیرێتەوه، كە چۆنیش خۆیان راگرت و نەپسان. لە (نوح) هوه، ئینجا (ئىبراهيم)، پاشان (لوط، شوعيب) ههروهك بەسەرھاتی گەلی كەللە رەق و سەر سەخت باس دەكات وەك: (عاد، سەمود، قارون، هامان، همد).. لەگەڵ دیاریکردنی پاشەپۆژو دەرەنجامیان: (فكلا اخذنا بذنبه فمنهم من ارسلنا عليه حاصبا..). داستانێی پەيامبەرەن وانەیی مەردایەتی و خۆراگری و، كۆل نەدان نیشان ئەدات.. نوح (ع) (۹۵۰) سال بێ وچان گەلەكەیی خۆی بۆلای خۆی گەوره بانگ دەكا، كەچی كەمێكی زۆر كەمینهیان برۆیان هینا!! (ولقد ارسلنا نوحا إلى قومه فلبث فيهم الف سنة إلا خمسين عاما فأخذهم الطوفان وهم ظالمون) پاش ئەویش ئىبراهيم، و هەموو هەولەكانیشی لای ئەوان، هەر ئەوهو بوو كە: گوتیان یان بیکوژن، یان بیسووتینن: (قالوا اقتلوه واحرقوه فأجابه الله من النار...) لە داستانێی لووتیشدا ئەوپەڕی بێ شەرمیی و یاخییی بوون لەگەلەكەیدا بەدی دەكرێت: (ولوطا إذ قال لقومه إنكم لتأتون الفاحشة ما سبقكم بها من أحد من العالمين) پاش ئەو داستانەش بە پەلە دەپواتە سەر پەيامەكەیی موحەممەد (ص). باسی راستیی و دروستیی ئەو دەكات، كە لەگەڵ ئەویشدا نەخویندەوار بووه (وماكنت تتلوا من قبله من كتاب ولا تخطه بيمينك إذا الارتاب المبطلون) ئەوجا بە دەست نیشانکردنی چەندین بەلگەو نیشانە بۆ دەسەلات و توانای خۆی گەوره كۆتایی دی.

سوونەتی خودایە دەشی ئیماندار تاقیبیکرێتەوه:

﴿بسم الله الرحمن الرحيم * الم﴾ واته: ئەم قورئانە هەر لەم پیتانە رێكخراوه، جا ئەگەر ئێوه ئەی خوانەناس و موشریكان! نكوولی دەكەن. دەسافەرموون وینەیی بینن ﴿احسب الناس ان يتركوا ان يقولوا آمنا وهم لا يفتنون﴾ ناخۆ موسلمانان-بەتایبەتی- موسلمانانی مەككە، گومان وادەبن كە ئەگەر هەر ئەوێندە بڵێن: برۆمان هیناوه، ئیتر وازیان لێدەهێنری و، تاقیبناكرێنەوه!! نەخیر.. شتی و نابێ و نەبووه بەلكو پێویستە خەلكی موسلمان تاقی

بکرنێههوه، له بهرامبهريشیهوه، ئارامیان ببی. ئیمامی (بوخاریی) له (خەباب) هوه دهگێڕێتهوهوه دهلی: پیغه مبه
 ﷺ له سببهري که عبهدا عهبايه کهی خوی له ژێر سه رنابوو، ئیمهش سکا لامان برده لای و گوتمان: بۆ داوای یارمهتی
 و پشتیوانیمان بۆ ناکی ئه ی پیغه مبه؟! بۆ هاوارمان نابه یته لای خوا؟ پیغه مبه ﷺ فرموده یه کی بۆیان
 فرموو، ئه مه برێکیه تی: ((لقد کان من قبلکم...)) واته: بێ شک به رله ئیوه هیوا هه بووده هیئراو چالێکی بۆ هه لده کنراو
 تووڕ ئه درایه ئیوی، پاشان به شه قه مشار هه ر له سه ریه وه بۆ خواره وه ده کرا به دووله ته وه، به شانیه ی ئاسن
 جهسته ولاشه ی داده هیئراو هه رچی گوشت و ئیسی هه بوو لییده کرایه وه، که چی هه ر له نایینه که ی وهر نه ده گه را!
 به خوا سویند، ئه م نایینه وا سه رده که ویت که سوار له (سه نعا) وه بۆ (حه زره مه وت) به روا له خوا نه بی له کهس نه
 ترسیت، یان مه گه ر ترسی گورگی هه بی که له مه رکهانی بدات، به لام ئیوه په له ده که ن! وه هه روه ها نه و مانایه ش که
 لیژدها مه به سه ته له چه ند ئایه تیکی تر دا روون کرا وه ته وه، وه: ((ام حسبتم ان تدخلوا الجنة ولما یاتکم مثل الذین
 خلوا من قبلکم مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتی یقول الرسول والذین آمنوا معه متی نصر الله الا ان نصر الله
 قریب)) ۲/۲۱۴. وه له سووره تی ۳/۱۴۲. وه له سووره تی ۳۱/۴۷، وه ۳/۱۷۹، وه سووره تی ۳/۱۵۴، وه سووره تی
 ۱۶/۹، له هه ندی جیگای تریشدا، هه مان مه به ست روون کرا وه ته وه. ﴿لقد فتننا الذین من قبلهم﴾ به هه قیقه ت ئیمه
 ئه وانه ی پێش ئه وانمان وه ئیبراهیم ی خه لیل و، چه ند گه لیکی دی- تاقی کردنه وه به جوړه ها مه ی نه ت و به لا
 که چی کۆلێشیان نه دا، له فه رمووده یه کی راست و دروستدا ها تو وه که: ((اشد الناس بلاء، الانبیاء، ثم الصالحون، ثم
 الامثل فالامثل، یبتلی الرجل علی حسب دینه، فان کان فی دینه صلابه زید له فی البلاء)). پێشه وا ئه حمه د.
 ده که و ابو هه رده بی نه زموون و تاقی کردنه وه ببی، هه رچه ند ئه و که سه په ی به رزیشی هه بی له نایینه داریدا، بگه ر
 تا په ی به رزتری، نه زموونه که شی سه خترده بی. ﴿فلیعلمن الله الذین صدقوا﴾ بیگو مان خوا به واقیعی که سانی ک
 که راستیان و تو وه به روا یان هی نا وه دیاری ده کا، واته: تا به خه لکیان بنا سینێ و، بۆخۆشیان بزانه که چ پیاو یکن؟!
 ﴿ولیعلمن الکاذبین﴾ وه درۆ زانیان دیاری ده کا، تا بنا سرین و ده رکه ون، واته: تا به روا داری راسته قینه
 له به روا داری نا راست، بۆخه لکی لی ک بکرن ته وه ﴿ام حسب الذین یعملون السیئات ان یسبقونا﴾ یا ئه وانه ی که کاری
 خراپ و نا دروست نه نجام نه دن پێیان وایه که له ده ستمان ده رنه چن و پێشمان ئه که ون و ده ریا زده بن؟ ﴿ساء ما
 یحکمون﴾ ئه وانه چ دا وه ری و به ریا ریکی خراپ نه دن ئه گه ر پێیان وابی.

به نجی تیکۆشه ران لای خوا زایه نابی:

﴿من کان یرجو لقاء الله فان اجل الله لات﴾ ئه وه ی ئومیدی به گه یشتنی دیداری خوا هه بی، با دنیای بیت که
 کاتی دیاری کرای خوا هه ردیت و" ئه ویش به دیداری شاد ده بیت ﴿وهو السمع العلیم﴾ وه هه رنه و خوا ی شه زۆر
 ژنه وا بیسه ره "بۆ وته ی به نده کانی" زۆریش زانایه "به یروبا وه پو کر داریان ﴿ومن جاهد فانما یجاهد لنفسه﴾
 ئه وه ش که خۆی ماندووبکا و" جهاد و تیکۆشان بکات له پێناوی ئایینی خوادا" ئه وه ته نیا بۆ خۆی جهاد ئه کات
 سوود و" که لکه که ی بۆخۆی ئه گه رپێته وه"، وه که نه فرموی: (من عمل صالحا فلنفسه...)(۱۵/۴۵). ﴿ان الله لغنی عن
 العالمین﴾ چونکه به راستی خوا له ته وا ی جهانه کان بێ نیازه "پێویستی به جهادی هیچ که سیک نه یه، به لام
 هه ولدان بۆ لا بر دنی دێک و دال له به رده م کۆ مه ل و کۆ مه لگه دا خزه تیکی پێویسته و، که لکه که شی بۆ خۆی "و لا ت
 ونیشتمانی ئه گه رپێته وه ﴿والذین آمنوا وعملوا الصالحات﴾ ئه وکه سانه ش که به روا یان هی نا وه و کارو کرد وه ی چاک

نه نجام ددهن ﴿لَنَكْفُرَنَّهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ﴾ نهوه بیگومان چارپویشی ده که یز له گوناح و تاوانه کانیان ﴿وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ وه چاکتر له وهی کردوویانه، پاداشیان نه دهینه وه. له گهل دایک و باوکدا چاکه بکه:

﴿ووصينا الإنسان بوالديه حسنا﴾ نئمه وه سیه تمان به ناده میزاد کرد که له گهل دایک و باوکیا چاکه بکا، واته: هه میسه کارچاک بیته له گهل یاندو، خوئی ماندو و بکات بویان ﴿وإن جاهدك لتشرك بی ما لیس لك به علم﴾ نه گهر نه وان - دایک و باوک - زوریان لیگردیت که توشتی بکه یته هاوهل و هاو بهش بوخودا، که هیچ زانست وزانیاریه کیشیت پئی نیه ﴿فلا تطعهما﴾ ملکه چیان مه بهویه گویان مه که ﴿إلی مرجعکم﴾ دلنیا بن که گه پانه وهی مه مووتان هه بولای منه له پوژی قیامه تدا ﴿فانبنکم بما

لَمَّا خَلَّوْا

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٧﴾ وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَسَنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَىٰ مَرْجِعِكُمْ فَأُنَبِّئُكَ بِمَا كُنتَ تَعْمَلُونَ ﴿٨﴾ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ ﴿٩﴾ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ ءَإِنَّمَا إِلَهُ الْفَلَاحِ إِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ فَعَلَّ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوْ لَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ ﴿١٠﴾ وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ ﴿١١﴾ وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلَنَحْمِلَ خَطِيئَتَكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ ﴿١٢﴾ مِن خَطِيئَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ ءَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ ﴿١٣﴾ وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَنفَالًا مَّعَ أَثْقَالِهِمْ وَلَيَسْتَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَمَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ ﴿١٤﴾ وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ ﴿١٥﴾

كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ نینجا له و پوژدها له و کرده وانهی نه نجام تاندوه ناگادارتان نه کهم، هه ریه که به گویرهی کرده وهی خوئی پاداشت وهر نه گریتته وه. (موصعهب) دهئی: چه ندنایه تیکی قورشان له بارهی منه وه هاتن. جاریکیان دایکم سویندی ئی خواردم که نه ناو ده خو مه وه، نه نان ده خو و نه قسه شت له گهل ده کهم، نه گهر له نیسلام وهر نه گهریمه وه. جا ما وهی سی پوژیک بهو شیویه مایه وه، سه ره نجام په کی که وت و بوورایه وه، پاشان (عه ماره) ی کوپی ناوی بو برد، نه ویش هه خه ریکبوو نزای لیده کردم، جا خوای گه وره نایه تی: (ووصینا الإنسان...) ی ناره خواری. (نیمامی موسلیم) هیناویه تی. ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ﴾ نه و که سانهی واپروایان هیناوه، چاکه کانیشیان کردوه ﴿لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ﴾ دلنیا بن ده یانه یه نیو پیزی صالحان وچا کانه وه ﴿وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ﴾ له نیومه ردودا هیندی خه لک هیه ده لیته: باوهرمان به خواهیه ﴿فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ﴾ که چی

کاتیکیش له سه رخوا نازاردرا ﴿جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ﴾ سزاو نازاری خه لکی، گئیرا وه کوسزای خوا، بویه دوایش خوئی بو رانگیری و پاشگه زده بیته وه. مه بهست ومانای نه نایه ته وه کومه بهست ومانای: (وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ) ۱۱/۲۳. وایه ﴿وَلَنَنصُرَنَّ مَن رَّبِّكَ﴾ نه گهر سه رکه وتن و پیروزیه که له لایه ن په ره ردگار ته وه هاتبا ﴿لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ﴾ ده یانگوت: بیگومان نئمه ش له گهل نیوده بووین "مه بهستیشیان هه نه وهیه که له ده سته که وته جه نگییه کاند شتیکیان ده ست که وی. (الذین یتربصون بکم...) ۱۴/۱۴. وه نایه تی (وإن منکم لمن لیبطن...) ۷۲/۴-۷۲. رافیه بو نه و مانایه. ﴿وَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ﴾ نایاخوا زانتر نیه به وهی که له دل وستگی هه موو خه لکدایه؟ هه رچه نده نه وانه به زمان بلین باوهرمان هیه، به لام خوا خوئی چاک ده زانی دلنیا

چی تیدایه. (زوحاک) نه‌لی: نهم نایه‌ته له‌باره‌ی چهند که‌سیکی دو‌پوو هاته خواری، کاتی که له‌مه‌ککه‌دا بوون و پروایان هینابوو، جا نه‌و دهمه‌ی که سزاو نازاردان، به‌خیرایی چونه‌وه سهر شیرکه کونه‌که‌ی جارانیان.

دوو‌پوو دروژنه:

﴿ **وَلْيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلْيَعْلَمَنَّ الْمُنَافِقِينَ** ﴾ به‌راستی خودا زور به‌چاکی نه‌وانه‌دیاری ده‌کاوده‌ناسی که پروایان هیناوه، دوو پوو‌ه‌کانیش هه‌روا نه‌ناسی و نه‌زانی کین، واته: نه‌وه‌ی که به‌راستی باوه‌ری هینابیت نه‌وه‌که‌سه‌ش که به‌شک و گومانه، هه‌ر لای خوا ناشکران ﴿ **وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا** ﴾ کافرو بی پروایانی قوره‌یش به‌پروادارانیان وت: په‌په‌روی له‌ریبازی نیمه‌ه‌ بکن، واته: شوینی نایینی نیمه‌ه‌ بکه‌ون ﴿ **وَلْنَحْمِلْ**

خطایاکم ﴾ نیمه‌ش گونا‌ه‌کانتان بوه‌لده‌گرن ﴿ **وَمَا هُمْ بِجَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ** ﴾ خو‌ناشتوانن له‌قیامه‌تدا به‌شیکی زور‌که‌میش له‌گوناحیان بۆ مه‌لگرن ﴿ **إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ** ﴾ به‌راستی نه‌وانه هه‌ر دروژن ﴿ **وَلِيَحْمِلَنَّ أَثْقَالَهُمْ** ﴾ و **أَثْقَالًا مَعَ أَثْقَالِهِمْ** ﴾ دلنایان که گونا‌هی سه‌نگینی خو‌یان و، هه‌ندی باری تریش له‌گه‌ل باری گرا‌نی‌خو‌یان مه‌لده‌گرن و ده‌بیته سه‌ریاریان، واته: گونا‌هی نه‌وانه‌ش دیته ملیان، چه‌اشه‌و سه‌ریش‌یو‌ایان کردوون ﴿ **وَلَيَسْئَلَنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ** ﴾ **عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ** ﴾ و به‌راستی له‌پوژی قیامه‌تیشدا به‌پرسیارن له‌و درو‌و ده‌له‌سانه‌ی مه‌لیان به‌ست. نایه‌تی (لیحملوا اوزارهم...) ۱۶/۲۵. پشتگیری نهم مه‌به‌سته نه‌کات.

نوح و نه‌ته‌وه‌که‌ی:

جا بو‌لدانه‌وه‌ی په‌یام‌به‌ر ﷺ خوا نه‌فرموی: ﴿ **وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ** ﴾ به‌راستی نیمه (نوح) مان ﷺ ناره‌ لای هوژو گه‌له‌که‌ی خو‌ی، بو‌نه‌وه‌ی یه‌کتاناسینیان پی‌را‌گه‌یه‌نیت ﴿ **فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا** ﴾ جان‌ه‌ویش نه‌وه‌بوو بی وچان قو‌لی ئی

الْمَرْءَ الْعَذْبَ ﴿ **فَأَتَيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ** ﴾ ﴿ **وَإِذْ هَمَّ بِذَنبٍ إِدْقَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ** ﴾ ﴿ **إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ يَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ** ﴾ ﴿ **وَإِنْ تَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ** ﴾ ﴿ **أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ** ﴾ ﴿ **قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ** ﴾ ﴿ **يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ** ﴾ ﴿ **وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُم مِّن دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ** ﴾ ﴿ **وَالَّذِينَ كَفَرُوا زَيَّاتٍ أَنسَوْا قَسَمَ اللَّهِ وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ بَيِّنَاتٍ مِّن رَّحْمَتِي وَأَوْفَيْتُكَ لَهْمُ عَذَابِ آلِيمٍ** ﴾

هه‌لمالی، هه‌زار سال - په‌نجا که‌م - له‌ناویاندا مایه‌وه‌و ژیا، به‌شه‌وو به‌پوژ، به‌ناشکراو به‌نه‌ینی، تی ده‌کو‌شاو بانگی نه‌کردن بۆ لای خوا، که‌چی نه‌وان پوژ له‌دو‌ای پوژ بو‌یه‌رستنی بته‌کانیان " سوورتر ده‌بوون ﴿ **فَاخْذِمِ الطُّوفَانَ وَهَمَّ ظَالِمُونَ** ﴾ جا ده‌ره‌نجام تو‌فان و سی‌لاو هه‌مو‌یانی گرت، چوون نه‌وان سته‌مکار بوون ﴿ **فَانْجِيْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ** ﴾ ئینجا نوح و نه‌وانه‌ی که له‌که‌شتیه‌که‌دا بوون له‌زریان و تو‌فانه‌که‌ پرگاران کردن ﴿ **وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ** ﴾ و نه‌و به‌سه‌ره‌هاتو رو‌وداوه‌شمان کرده په‌ندو‌ئا‌موژ‌گاریه‌ک بۆه‌مو‌وخه‌لکی -دو‌نیا، نه‌وه‌بوو تاله‌سه‌ره‌تای هاتنی ئیسلامیش، شو‌ینه‌واری که‌شتیه‌که له‌سه‌ر (کئوی جودی -هه‌لگورد) مابوو‌یه‌وه‌و، خه‌لکانیش له‌م لاو له‌ولاوه نه‌هاتن سه‌یریان نه‌کرد، جا که‌واته تو‌ش نه‌ی په‌یام‌به‌ر ﷺ له‌نازارو‌نه‌زیه‌تی قوره‌یش، قه‌ت بی

تاقت مەبە، چونکە پاشەپۇژى باش ھەربۇتۇ ئەبى و، سەرەنجام ئەوانیش تیا ئەچن، سوورەتى (۴۲-۴۱/۳۶) و چەند سوورەتیکى تری قورئان، ئەوحەقیقەت و راستیە پۇشن ئەکاتەوہ.

ئىبراھیم و ئەوہەگەى:

ئىنجا دیتە سەرباسى داستانەگەى ئىبراھیم ﷺ و ئەفەرموی: ﴿**وَابْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ**﴾ ئەى پیغەمبەر! باسى ئىبراھیم بکە، کاتى بەھۆزگەلەگەى خۆى گوت: ﴿**اعبدوا الله واتقوه**﴾ تەناخوا بپەرست و، ھەر لەویش بترسن و خۇپاریزن ﴿**ذلکم خیر لکم ان کنتم تعلمون**﴾ ئەوہى من فرمائتان پی ئەکەم لەپەرەستنى خودا بەتەناو تەقوا چاکترە بۇتان، ئەگەر بزانن ﴿**۱۷ إنما تعبدون من دون الله اوثانا**﴾ ئیوہ لەباتى خودا، ھەر چەند بتیک دەپەرستن ﴿**وتخلقون افکا**﴾ و دروی زۆر گەرەش ھەلنەبەستن، کەپتیان دەلین خوا و، دەیانپەرستن ﴿**ان الذین تعبدون من دون الله لا یملکون لکم رزقا**﴾ خۆئەوانەى ئیوہ ئەیانپەرستن لە باتى خوا، ھیچ رزقیکی ئیوہیان بەدەست نیە ﴿**فابتنوا عند الله الرزق**﴾ جا کەواتە تەنا لای خوا داواى پزق و پۆزى بکەن ﴿**واعبدوه واشکروا له**﴾ وەرئەویش بپەرستن و، سوپاسى بکەن. سوورەتى (۷۳/۱۶): ﴿**ويعبدون من دون الله...**﴾ جەخت لەسەر یەکخوا پەرستى ئەکات ﴿**اليہ ترجعون**﴾ ھەمووتان ھەربۆلای ئەو ئەگەر پزینرئەوہ بۆ پاداش و تۆلە. ئینجا ھەرەشەیان ئی ئەکا و ئەفەرموی: ﴿**وان تکذبوا فقد کذب امم من قبلکم**﴾ ئەگەر ئیوہ بە درۆزنم بکەن، ھیچ زیانیکم پی ناگیەنن، چونکە پیش ئیوہش خەلکانیکى زۆر بپروایان بەپەيامبەرەکانیان نەکردو بەدرۆزنیان کردن، خوایش سزای توندی دان، جا ئەگەر ئیوہش وەک ئەوانە دەبن، ئەوا چارەنووستان ھەروا ئەبى ﴿**وما علی الرسول الا البلاغ المبین**﴾ ئیتیر بیجگە لەپراگەیاندنیکى روون و ناشکرا، شتیکی دیکە لەسەرشانى پیغەمبەر نیەو، گوناھى خۆتان لەسەر خۆتانە.

بەلگەکانى ژيانەوہى پاش مردن:

خوا ئەیەوی مەسەلەى زیندوو بوونەوہیان پی بسەلمینی، بۆیە ئەفەرموی: ﴿**اولم یروا کیف یبدئ الله الخلق ثم یعیدہ**﴾ ئەرى ئەیانبینى ھۆزەکەت چۆن خوا دروستکراوى خۆى لەنەبوونەوہ دەست پیدەکات و ئەیەیتتە خانەى بووہکانەوہ لەپاشا داواى مردن ئەیگریتەوہ و وەک خۆى ئی ئەکاتەوہ ﴿**ان ذلک علی الله یسر**﴾ بەراستى بۆ خوا زۆر ئاسانە بەپینی باوى ئیمە سەخت و گرانە، ئەگینا بۆ خوا ھەردوو بارەگەى یەکسانە ﴿**قل سیروا فی الارض فانظروا کیف بدا الخلق**﴾ ئەى پیغەمبەر ﷺ پتیان بلی: بگەرین گەشتى زەوى بکەن و، بنواپن خوا چۆن خە لقی جیھانى دەسپێکرد؟ ﴿**ثم الله ینشئ النشاء الاخرة**﴾ لە پاشاھەرئەخوایە سەر لەنوی، ئەو جیھانەکەیش دینی ﴿**ان الله علی کل شئ قدير**﴾ بەراستى خوا بەسەر ھەموو شتیکا بەتوانایە ﴿**یعذب من یشاء ویرحم من یشاء**﴾ ھەرلە دونیادابەمەیلای خۆى بیەوی سزای کى بدا ئەیدات، بیشیەوی رحەم بەکى بکا -شیاویش بیت- ئەى کا، ھیچ کەسێک ناتوانیت پزى لى بگرى و نەھیلئ ﴿**والیہ تقلبون**﴾ سەرەنجامیش ھەر بۆ لایخۆى دەتانیئەنەوہ لەپاشە پۆژدا ﴿**۲۰ وما انتم بمعجزین فی الارض ولا فی السماء**﴾ وە ئیوہ ناتوانن لە ژیر دەسلاتی خوا ھەلبین و دەرچن ولە ئیشەکانى دا ناتەوانى بکەن ئەلە زەویدا و، ئەلە ئاسماندا ﴿**وما لکم من دون الله من ولی ولا نصیر**﴾ ھیچ سەپەرشتیکەریک و یارمەتى دەریکیش بیجگە لەخوا نییە فریاتان بکە وى و یارمەتیتان بدات ﴿**۲۱ والذین کفروا بایات الله ولقائہ**﴾ ئەو کەسانەى بپروایان نەکرد بەنایەت و بەلگەکانى خواو، بەدیدارو خزمە تگەیشتنى، بۆ لپرسینەوہ ﴿**اولنک ینسوا من رحمتی**﴾ دیارە ئەوانە مەییوس و بى هیوان لە بەزەیی و دلۆفانی من، بۆیە ئاوا حاشا لەنایەت و لەدیدارم دەکەن ﴿**اولنک لهم عذاب الیم**﴾ و ئەوانە سزایەکی زۆر بەژان و بەئیش نامادە یە بۆیان.

لووط په نندی قه ومه که ی دادودات:

﴿**۲۸** وَلُوطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ﴾ لووطیشمان کرده پیغمبرو به گه له که ی خو ی وت: ﴿**۲۹** إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ﴾ به راستی ئیوه نه وونده تاوانی خراپ و ناشرین نه انجام نه دن" لهوپه پری شهرمه زاریدایه!!" ﴿**۳۰** مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ﴾ و یه که له خه لکانی جیهانیش پیش ئیوه کاری ناشیاوی وای نه کردووه "نه وونده کاریکی نامرؤفانه یه" ﴿**۳۱** إِنَّكُمْ لَتَأْتُونَ الرِّجَالَ﴾ نه ری ئیوه ده چنه لای پیاوان و نیړینه "که به راستی نهوپه پری نامردانه یه" ﴿**۳۲** وَتَقْطَعُونَ السَّبِيلَ﴾ ری له دهوامی به ری مرو نه پښ، یان پى له خه لکی نه پښ و نه شیشیکوژن و شتومه که کانی ئی وهر نه گرن و ده ست دریژی شی بو نه که ن! ﴿**۳۳** تَأْتُونَ فِي نَادِيكُمُ الْمُنْكَرَ﴾ وه له یانه ی کوږوونه وای خو تاندا کاری زور خراپ و دزیو ناحه ز نه که ن! ﴿**۳۴** لَمَّا كَانَ جَوَابُ قَوْمِهِ﴾ که چی پاش

نه و ه موو ناموژگاری یه، وه لای گه له که ی همر نه و ه بوو ﴿**۳۵** إِنْ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ﴾ "به گالته وه" به لوطیان وت: نه گهر له راست بیژنی ناده ی سزای خوامان بو بیته "که تو ه موو جار هره شه ی پی نه که یه" ﴿**۳۶** قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمَفْسُودِينَ﴾ لووط کاتی ناو میډ بوو لیان وتی: نه ی په روه دگارم! به سر نه و گه له خراپکاره دا - که هر چی گیانیانه بی نه خلاقیه - سر مخه ﴿**۳۷**

﴿**۳۸** وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى﴾ دوی داوای (لوط) بو له ناو بردن، خوا کو ه لی فرشته نه نیړی بو نه انجام دانی نه و کاره، جاپیش نه و ه پچن بو کاره که یان، ده رونه لای (ئیراهیم) وه که نه فرموی: کاتی که نیړاوه کانمان هاتنه لای ئیراهیم به موژده وه، واته: به موژده ی هاتنه دونیای ئیسحاق ﴿**۳۹** قَالُوا إِنَّا مَهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ﴾ به ئیراهیمیان وت: به راستی ئیمه خه لکی نه م شارودییه "سه دووم - دنی گه لی لووط - له ناو به رین ﴿**۴۰** إِنْ أَهْلُهَا كَانُوا ظَالِمِينَ﴾ چونکه خه لکه که ی زور ناهه قکارو بی روه وشت وله سنوور ده رچوون.

فرشته دینه لای ئیراهیم و لووط:

﴿**۴۱** قَالَ إِنْ فِيهَا لُوطًا﴾ ئیراهیم که نه وای ئی بیستن وتی: ده ی خو لوویشی تیدایه! ﴿**۴۲** قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا﴾ فرشته که کان وتیان: ئیمه زاناترین به وای تیدایه؟ ﴿**۴۳** لَنَنْجِيَنَّهٗ وَأَهْلَهُ إِلَّا إِمْرَاتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ﴾ بیگومان لووت و خانه واده که ی - دوو که که ی - رزگار ده که ی، نه که ی نا، چوون بریاره نه و له ناو گونا ه باراندا ده می نیت ه وه و تیا ده چی ت "چونکه کاتی خو ی به و کاره ی نه وانه رازی بووه" ﴿**۴۴** وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا﴾ پاشان نیړاوه کانمان لای ئیراهیم ه لسان و به ره و لووت چوون، کاتی چوونه لای، به دیتنیا ترساودلته نگ بوو "له ترسی ه و زه که ی، نه وه ک بین ده رگایان پی بگرن، جا نه و انیش لووتیان تیگه یاند ﴿**۴۵** وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ﴾ ووتیان: مه ترسه و دل ته نگ مه به "به هو ی ئیمه وه" ﴿**۴۶** إِنَّا مَنجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا إِمْرَاتَكَ كَانَتْ مِنَ

وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبَشْرَى قَالُوا إِنَّا مَهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ إِنْ أَهْلُهَا كَانُوا ظَالِمِينَ ﴿٣٨﴾ قَالَ إِنْ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنَنْجِيَنَّهٗ وَأَهْلَهُ إِلَّا إِمْرَاتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٣٩﴾ وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سِئَ بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ إِنَّا مَنجُوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا إِمْرَاتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَابِرِينَ ﴿٤٠﴾ إِنَّا مَنزِلُوكَ عَلَى أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْرًا مِنَ السَّمَاءِ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ ﴿٤١﴾ وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ ﴿٤٢﴾ وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَنْقُمُوا عِبْدُوا اللَّهَ وَأَرْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتَوُوا فِي الْأَرْضِ مَفْسِدِينَ ﴿٤٣﴾ فَكَذَّبُوهُ فَآخَذْتَهُمُ الرِّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جِثِيمًا ﴿٤٤﴾ وَعَادَا وَثَمُودَا وَقَدْ بَنَيْنَا لَكُم مِّن مَّسْكَنِهِمْ وَزَيَّنَّا لَهُمُ الشَّيْطَانَ أَعْمَلْتُمْ فَضْدَهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ ﴿٤٥﴾ وَذُرِّيَّتُكَ

الغابرين چونکه بی گومان نيمه خو توو خانه واده کهت - ژنه کهت نه بی - پژارده کهین که نه وله پریزی به جیما وانا به .
 ﴿ ۲۴ 〉 **إنا منزلون علی اهل هذه القرية رجلاً من السماء** نيمه له ناسمانه وه به لاو سزایه کی سخت نه نیرینه سهر
 خه لکی نه م شارهدییه ﴿ **بما كانوا یفسقون** 〉 به هو ی گونا هو تاوان و له سنوور دهر چوونیا نه وه " نین که سیر نه لی :
 خوا جو بره نیلی ناردو گونده که ی به رز کرده وه له ناستی سهریاندای رای گرت ، پاشان کوتای به سهریاندای
 به رده بارانی کردن و جیگه که یان بووه به دهریایه کی (پیس و بوگن) زو به ی پا له سهر نه وه یه که نه وه دهریایه ،
 (بحرالمیت) ی نیستایه ﴿ ۲۵ 〉 **ولقد ترکنا منها آیه بینة لقوم یعقلون** 〉 به هه قیقت لهو شارهدییه ویرانه دای نیشانه یه کی
 پو شتمان به جی هیشت بو که سانیک له ونیشانه راده مینن و تیده که .

گورته باسیکی شوعه یب :

دیته سهریاسی چیروکی شوعه یبی په یام بهر ﷺ بویه
 نه فه رموی : ﴿ ۲۶ 〉 **والی مدین اخاهم شعيبا** هه روا
 شوعه یبی بریانی شتمان - برای بنه چه بیان - به پیغه مبه ری
 ره وانه کرد بومه دیه ﴿ **فقال یا قوم اعبدوا الله وارجوا اليوم**
الآخر 〉 پویشته لایان و فه رموی : نه ی قه وم وه ورم ! ته نها
 خوا بیه رستن ، وه به پوژی دوا یی نو می دتان بیی - و "
 له سزایشی بترسن " ﴿ **ولا تعثوا فی الارض مفسدین** 〉 کاری
 به دکارانه و گیره شیوینی مه کهن له م زهویه دایاته : هه ولی
 بلاو کرده ی فساد و تاوان مده دن و ، گیره شیوین مهن
 ﴿ ۲۷ 〉 **فکذبوه فاخذتهم الرجفة** 〉 که چی خه لکه که
 به دروژنیان کرد ، نینجا بومه له رزه یه کی گهره ی وا گرتندی و
 ولاته که یانی به یه کجاری ویران کرد ﴿ **فاصبحوا فی دارهم**
جاثمین 〉 جاهره هه موویان له ماله کانیا ندا به چوکدا که و تن
 و مردن .

نه م قه ومانه ش قریبون :

﴿ ۲۸ 〉 **وعادا وشمود وقد تبین لکم من مساکنهم** 〉 وه (عاد -

وَفَرُّوْكَ وَفَرُّوْكَ وَهَمَزٌ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى
 بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانُوا سَافِقِينَ
 ﴿ ۲۹ 〉 **فَلَمَّا أَخَذْنَا بِذُنُوبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا**
وَمِنْهُمْ مَنْ أَخَذَتْهُ الصَّيْحَةُ وَمِنْهُمْ مَنْ خَسَفْنَا بِهِ
الْأَرْضَ وَمِنْهُمْ مَنْ أَغْرَقْنَا وَمَا كَانَتْ آيَاتُ اللَّهِ لِيُظْلِمَهُمْ
وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ﴿ ۳۰ 〉 **مَثَلُ الَّذِينَ**
أَخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنَكَبُوتِ
أَتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنَكَبُوتِ
لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ﴿ ۳۱ 〉 **إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُدْعُونَ مِنْ**
دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿ ۳۲ 〉 **وَلِلَّهِ**
الْأَمْثَلُ نُصْرَتُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ
 ﴿ ۳۳ 〉 **خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ**
لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ ﴿ ۳۴ 〉 **أَتُلَى مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ**
وَأَقْرَأَ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿ ۳۵ 〉

گه لی هوود - سه موود - گه لی صالح) شتمان له ناو بردن ، نیستاش شوینه واره کانیا بیینن - نه ی دانیش توانی
 مه کهه ! - جاده زانن چیمان پیکردون ، ده بوئیووش ژیر نابن ؟ ﴿ **وَرَيْنَ لَهُم الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ** 〉 شه یقان
 کارو کرده و کانیا نی بوزان دنه وه ، نه وه بوو نه و کاره نامهر دانه یان لاچاک بوو ﴿ **فَصَدَّمْهُم عَنِ السَّبِيلِ** 〉 جا له ریگه و
 پیبازی راستیش ریگری کردن ﴿ **وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ** 〉 له کاتی که دا خه لکیکی وردیین بوون و ، عه قلیان به چاک و خراب
 نه شکا ﴿ **وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ** 〉 هه روه ها قارونی سهرمایه دارو ، فیرعه ونی پاشای میسرو ، هامانی وه زیری
 فیرعه و نمان له ناو بردن ﴿ **وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُوسَى بِالْبَيِّنَاتِ** 〉 به هه قیقت موسا به گه لی موعجزه وه لگه ی ناشکراو
 روونه وه هاته لایان ﴿ **فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ** 〉 که چی له سهر زهوییدا خو یان به زل زانی و ، له خو یان گوژدان و ،
 ده ستیان کرده ده عیه و فیز ﴿ **وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ** 〉 و نه شیان توانی پی شتمان لی بگرن و دهرچن له ده ستیمان ﴿ **فَكَلا**

﴿ اخذنا بذنبه ﴾ جا ئیمه هه‌ریه‌که له‌وانمان به‌هوی گونا‌هی خو‌یا‌نه‌وه قار لی‌گرت ﴿ ففمنهم من ارسلنا علیه حاصباً ﴾ جا ه‌ی‌وایان هه‌بوو خیزو له‌مان به‌سه‌ریاندا پرشت له‌گه‌ل بای زۆرتوندوو سه‌خت و کوشنده‌دا وه‌ک گه‌لی عاد ﴿ ومنهم من اخذته الصيحة ﴾ هه‌یان بوو ده‌نگ و ناره‌ته‌و هاواریکی گه‌وره‌ی ئاسمانیی (هه‌وره بروسکه‌و بوومه‌له‌زه) گرتی‌و له‌ناو چوون وه‌ک گه‌لی سه‌مود ﴿ ومنهم من خسفنا به‌ الارض ﴾ هه‌شیان‌بوو به‌خوی و سامان و دارایی‌یه‌وه وه‌ک قارون به‌ناخی زه‌ویدا پو‌برد ﴿ ومنهم من اغرقنا ﴾ هه‌شیان بوو وه‌ک گه‌لی نوح و فیرعه‌ون و هامانی و ه‌زیری و له‌شکره‌که‌ی له‌ئاودا نو‌قمان کردن ﴿ وماکان الله لیظلمهم ﴾ وه‌نه‌بیت خوا سته‌می لی‌کردین، نا " خواسته‌می لی‌نه‌کردن ﴿ ولكن کانوا انفسهم یظلمون ﴾ به‌لکو‌خو‌یان سته‌میان له‌خو‌یان کرد، ئه‌وه‌بوو سه‌رپ‌چییان کردو، سه‌ره‌نجام سزا هاته سه‌ریان.

دۆستگرتن (غه‌یره‌ز خوا) له‌ کاری کاکله‌ مووشان ده‌چی:

ئینجا خ‌وای گه‌وره وینه‌و مه‌سه‌ل بۆ هاوبه‌شدانه‌ره‌کان دینیته‌وه سه‌باره‌ت به‌وه‌ی که له‌باتی خوا بت ئه‌په‌رستن، ئه‌فه‌رموی: ﴿ مثل الذين اتخذوا من دون الله اولیاء کمثل العنکبوت اتخذت بیئا ﴾ مه‌سه‌ل و نموونه‌ی ئه‌و که‌سانه‌ی بی‌جگه له‌ خوا چه‌ند دۆستیکیان بۆ خو‌یان گرتووه، هه‌روه‌ک مه‌سه‌لی (کاکله‌ مووشان) جال‌جالۆکیان به‌سه‌ره‌اتووه که‌خانوویه‌کی بۆخوی ته‌نیوه ﴿ وإن اوهن البیوت لبیت العنکبوت لو کانوا یعلمون ﴾ ئاشکرایشه که‌خانووی کاکله‌ مووشان نابوودترین و سست‌ترین خانووه ئه‌گه‌ره‌و راستییه‌ بزائن و تی‌بگه‌ن ﴿ إن الله یعلم ما یعدون من دونه من شیء ﴾ به‌راستی خوا ده‌زانێ چ‌ین ئه‌وانه‌ی ئه‌وان هاوارو هانایان بۆده‌به‌ن ﴿ وهو العزیز الحکیم ﴾ هه‌رخو‌یشی ده‌سه‌لاتداری له‌کارزانه ﴿ وتلك الأمثال نضربها للناس ﴾ ئه‌ومه‌سه‌لانه‌ش - که‌ناویه‌ناو - بۆخه‌لکیان ده‌ه‌ینی‌نه‌وه هه‌ربۆتی‌گه‌یشته‌ن ﴿ وما یعقلها إلا العالمون ﴾ تی‌یان ناگه‌ن، ته‌نها زاناو ورد‌بینه‌کان نه‌بی، واته: هه‌ر ئه‌وان تی‌یان ده‌گه‌ن.

قورئان بخو‌ینه‌و، په‌یا‌مه‌که‌ت بگه‌یه‌نه:

﴿ خلق الله السموات والارض بالحق ﴾ خوا ئاسمانه‌کان و زه‌ووی به‌ره‌واو هه‌ق به‌دی‌ه‌یناوه ﴿ إن فی ذلك لایة للمؤمنین ﴾ به‌راستی له‌و به‌دی‌ه‌ینانه‌دا به‌لگه‌یه‌کی گه‌وره هه‌یه بۆ‌پرواداران ﴿ اتل ما اوحی الیک من الکتاب ﴾ ئه‌ی موحه‌مه‌د ﷺ ئه‌وی له‌م قورئانه‌دا بو‌ت وه‌حی کراوه بی‌خو‌ینه‌وه ﴿ واقم الصلوة ﴾ و به‌به‌رده‌وامی و پ‌یک و پ‌یک نو‌یزیش ئه‌نجام ده‌ ﴿ إن الصلوة تنهی عن الفحشاء والمنکر ﴾ به‌راستی نو‌یزێ " تی‌روته‌سه‌ل " به‌ره‌ه‌ستی مرۆ له‌کاری خراپ و نا‌په‌سه‌ند و گونا‌هو تاوان ده‌کات ﴿ ولذکر الله اکبر ﴾ و بی‌گومان یادی خوا - له‌دونیادا - له‌هه‌موو شتێک هی‌زات‌رو گه‌وره‌تره، چونکه بیرکردنه‌ویه له‌گه‌وره‌یی و ده‌سه‌لاتی خوا ﴿ والله یعلم ما تصنعون ﴾ خواش به‌وکارو کرده‌وانه‌ی ئی‌وه ئه‌نجامیان ده‌ده‌ن، ئاگاداره، بۆخو‌یشی پادا‌شتان ئه‌داته‌وه.

کۆتایی جزئی بیستم

والله الحمد والمآلة

*** ** *